NAUJASIS TESTAMENTAS

KOMENTARAI – PREL. ANTANO RUBŠIO

UDK 22
Na264

IMPRIMATUR
† A. J. Card. BAČKIS
Archiepiscopus Vilnensis
Vilnius, 2006 06 06
Nr. 162/06

ISBN 9955-619-91-0

KATALIKŲ PASAULIO LEIDINIAI, VILNIUS, 2006

NAUJASIS TESTAMENTAS

KOMENTARAI – PREL. ANTANO RUBŠIO

LIETUVOS VYSKUPŲ KONFERENCIJA

Iš graikų kalbos vertė
kun. Česlovas Kavaliauskas

Antrąją Naujojo Testamento laidą parengė
kun. Vaclovas Aliulis, MIC
ir redakcinė kolegija

Įvadus ir komentarus parašė
prel. Antanas Rubšys

Tekstines sąsajas pagal *La Bible de Jerusalem (1998)*
lietuviškam tekstui pritaikė
Ingrida Gudauskienė

Redakcinė kolegija:

Spec. redaktorė Ingrida Gudauskienė
Konsultantai:
kun. Vaclovas Aliulis, MIC,
kun. Danel Dikevič,
kun. Arvydas Kasčiukaitis
Vyr. redaktorė Irena Daugirdaitė
Redaktorius Andrius Leliuga

Trečiasis pataisytas ir papildytas leidimas

TURINYS

Įžangos žodis 7
Pratarmė 9
Santrumpos 13
Tekstinės sąsajos 15

ĮVADAS 17

EVANGELIJOS 21
Evangelija pagal Matą 27
Evangelija pagal Morkų 143
Evangelija pagal Luką 213
Evangelija pagal Joną 331

APAŠTALŲ DARBAI 435

NAUJOJO TESTAMENTO LAIŠKAI 539
Laiškas romiečiams 543
Pirmasis laiškas korintiečiams 599
Antrasis laiškas korintiečiams 659
Laiškas galatams 705
Laiškas efeziečiams 733
Laiškas filipiečiams 755
Laiškas kolosiečiams 777
Pirmasis laiškas tesalonikiečiams 795

Antrasis laiškas tesalonikiečiams ... 809
Pirmasis laiškas Timotiejui ... 821
Antrasis laiškas Timotiejui ... 841
Laiškas Titui ... 857
Laiškas Filemonui ... 867

Laiškas žydams ... 875

Visuotiniai laiškai ... 923

Jokūbo laiškas ... 927
PirmasisPetro laiškas ... 945
Antrasis Petro laiškas ... 965
Pirmasis Jono laiškas ... 979
Antrasis Jono laiškas ... 1001
Trečiasis Jono laiškas ... 1007
Judo laiškas ... 1013

APREIŠKIMAS JONUI ... 1021

Priedai:

Naujojo Testamento sąvokų žodynas ... 1087
Dalykinė rodyklė ... 1101
Vardų rodyklė ... 1137

ĮŽANGOS ŽODIS

Galime džiaugtis, kad Dievo žodis plinta ir pasiekia vis daugiau žmonių. Lietuvos tikintieji, turintys galimybę skaityti visą Šventąjį Raštą, išleistą viena knyga, dabar į rankas gauna dar vieną Naujojo Testamento laidą. Ji yra išskirtinė, nes skaitytojas čia ras išsamius Šventojo Rašto žinovo, vertėjo ir mylėtojo prel. Antano Rubšio komentarus bei iš *Jeruzalės Biblijos* paimtas tekstinių sąsajų nuorodas. Įvairiapusis komentaras ir Šventojo Rašto vieningumą bei atskirų jo dalių savitumą atskleidžiančios nuorodos padės geriau ir giliau suprasti įkvėptąjį tekstą tiems, kurie jį skaitys asmeniškai, bendruomenėje ar maldos būrelyje.

Be to, šioje laidoje mums jau įprastas kun. Česlovo Kavaliausko vertimas pakoreguotas atsižvelgiant į prel. Antano Rubšio pastabas ir pataisytas suvienodinant kai kurių žodžių vertimą bei rašybą. Pastangos įkvėptąjį tekstą tiksliau ir autentiškiau perteikti šiuolaikiniam žmogui jo gimtąja kalba iš tiesų niekada nesibaigia, todėl ši knyga bus dar vienas etapas lietuviško Naujojo Testamento leidimų istorijoje. Dėkoju visiems, prisidėjusiems prie jo parengimo.

Vatikano II Susirinkimas moko, kad „Dievo žodis, kuris yra dieviška jėga kiekvieno tikinčiojo išganymui, pranašesniu būdu mums pristatomas ir parodo savo jėgą Naujojo Testamento raštuose“ (Dogminė konstitucija apie Dievo Apreiškimą *Dei Verbum,* 17). Todėl nuoširdžiai kviečiu kasdien jį skaityti ir maldoje apmąstyti, kad ne tik pažintume šį Žodį, bet ir juo vadovautumės, atmindami apaštalo Jokūbo raginimą: „Būkite žodžio vykdytojai, o ne vien klausytojai“ (Jok 1, 22). Kristaus Geroji Naujiena visada lieka stulbinančiai aktuali, tikrai pajėgi išsklaidyti kiekvieno laikmečio tamsą, neša viltį visų laikų žmonėms, vis iš naujo kviesdama juos atsigręžti į Dievą ir priimti Jo išgelbėjimą. Gyvasis ir gyvybę teikiantis Dievo žodis tepasiekia kiekvieną, įkvėpdamas troškimą sekti Kristumi, gyventi vadovaujantis Jo skelbtos Karalystės vertybėmis: meile, tarnavimu, pasiaukojimu.

Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius
Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininkas

PRATARMĖ

Naujojo Testamento leidimo lietuvių kalba istoriją, prasidėjusią XVI amžiuje, papildo dar viena laida. Šįkart Gerąją Dievo žodžio Naujieną lydi išsamūs prel. Antano Rubšio komentarai ir greta teksto nurodytos biblinės jo sąsajos. Tokia knyga šiandienos žmogui gali tapti dar rimtesniu kvietimu ir galimybe skverbtis į Jėzaus Gerosios Žinios gilumą.

Knygoje pateikiamas šiek tiek redaguotas Naujojo Testamento tekstas ir rodyklės iš 1998 metais *Katalikų pasaulio* išleisto *Šventojo Rašto*. Dabartiniame leidime pirmiausia buvo patikslinta kai kurių Naujojo Testamento teologinių terminų rašyba. Pvz., diferencijuota gr. *nomos*, liet. *įstatymas*, rašyba: kur šis žodis plačiąja prasme yra nuoroda į vadinamąjį Mozės Teisyną arba į penkias pirmąsias Senojo Testamento knygas, jis rašomas didžiąja raide – *Įstatymas*. Kitur, pvz. Rom 7, 21–25, mažąja raide – *įstatymas*. Kitas galbūt labiau pastebimas pavyzdys – žodžio *bažnyčia* rašymas. Kai šis žodis yra vartojamas teologiškai, t.y., kai juo aptariama krikščionių bendrystės Jėzuje tikrovė arba ši bendrystė įvardijama Kristaus Kūnu, jis rašomas didžiąja raide – *Bažnyčia*. Panašiai taisoma ir kitų žodžių ar žodžių junginių rašyba tekste. Be to, buvo tikslinamas ir kai kurių žodžių

vertimas. Pvz., gr. *dikaiosynē*, liet. *teisumas* (plg. 2 Kor 9, 10), gr. *sēmeion*, liet. *ženklas* (plg. Jn 2, 11) ir kt.

Įvairūs pakeitimai naujajame leidime pirmiausia atsirado dėl prel. Antano Rubšio pastabų. Amžinybėn prel. Antanas Rubšys iškeliavo 2002-aisiais, kai šis Naujojo Testamento leidimas dar nebuvo iki galo parengtas. Redaguojant tekstą teko atsižvelgti į prel. Rubšio pastebėjimus ir atlikti jo nurodytus pataisymus. Tai paskatino imtis atsakomybės ir už kitus pakeitimus, ypač vienodinant kai kurių žodžių rašybą ar tikslinant jų vertimą.

Čia publikuojami komentarai neabejotinai lydės daugelį į susitikimą su Dievo žodžiu ir dažnai atskleis naujas jo suvokimo spalvas. Tai ilgamečio ir pasiaukojančio prel. Rubšio darbo vaisius, greta daugelio kitų – dar viena jo dovana Tėvynei, išskirtinis indėlis į mūsų kultūros ir mokslo kraitį. Pastarieji komentarai apima įvairialypį žinių pluoštą, pradedant istorijos, archeologijos, literatūros mokslų duomenimis ir baigiant teologinėmis įžvalgomis.

Į puslapio apačioje išspausdintus komentarus skaitytoją nukreipia pačiame Šventojo Rašto tekste žymimos „žvaigždutės" (*), o komentuojamo teksto apimtis įvairuoja nuo vieno žodžio, posakio ar sakinio dalies iki viso struktūrinio teksto vieneto, galinčio apimti ir daugiau eilučių ar net skyrių. „Žvaigždutės" rašomos atitinkamai po žodžio (plg. Jn 1,1.5.7) ar posakio (plg. Jn 1, 14.16), ar sakinio dalies (plg. Jn 1, 11.13), bet pradžioje visos aptariamos eilutės (plg. Jn 1, 5.6.13) ar ilgesnių tekstinių vienetų (plg. Jn 1, 1-18).

Kartais komentaro pradžioje cituojamas Naujojo Testamento tekstas nevisiškai sutampa su mūsų skaitomo teksto variantu. Taip prel. Antanas Rubšys tikslino kai kurių žodžių ar jų junginių vertimą iš graikų kalbos.

Šios pataisos, siekiant jas išskirti ir leisti palyginti su turimu vertimu, komentarų skiltyje yra rašomos laužtiniuose skliaustuose (plg. Lk 9, 23; Jn 6, 27). Neretai čia atkreipiamas dėmesys ir į pažodinį vertimą (plg. Lk 18, 22; 19, 9; 21, 15; Jn 19, 13; Fil 2, 17), o kai kada, argumentuojant kalbiniu ar teologiniu požiūriu, pateikiama viso sakinio ar keleto sakinių skirtinga vertimo išeitis (plg. Apd 13, 38-39). Taip pat Naujojo Testamento tekste kartais sutinkame suskliaustą eilutės numerį, prie kurio nėra jokio teksto (plg. Jn 5, 4; Apd 8, 37; 24, 7). Šiais atvejais nukreipiama į komentarus, kur lyginant įvairius pirmiesiems krikščionybės amžiams priklausančius Naujojo Testamento rankraščius pateikiamas tokių eilučių, nepatekusių į mokslininkų identifikuotą ir Bažnyčios priimtą variantą, vertimas.

Tarp komentaruose ir tekstinių sąsajų skiltyje minimų biblinių nuorodų dažnai esama pasikartojimo, t.y. su konkrečiu Naujojo Testamento tekstu susiję kiti bibliniai tekstai nurodomi ir sąsajų skiltyje, ir komentaruose (plg. Mt 19, 18-19). Toks dvigubas tekstinių sąsajų fiksavimas atsirado dėl pačios šio leidinio atsiradimo eigos. Prel. Antanas Rubšys pirmiausia parašė ir redagavimui pateikė komentarus, kuriuose nukreipiama į kitus komentuojamam tekstui atliepiančius Biblijos tekstus. Kaip tik tokius komentarus ir norėta išlaikyti. Vėliau, perėmus tekstų sąsajų skiltį iš *La Bible de Jérusalem* ir pritaikius ją mūsiškiam teksto variantui, atsirado minimas pasikartojimas.

Taigi šiame leidime publikuojama tekstinių sąsajų skiltis buvo parengta pagal minėtąjį Biblijos leidimą prancūzų kalba, leistą Jeruzalės Biblijos Mokyklos rūpesčiu. Mūsų naudotas devintasis jos leidimas (1998) publikuoja peržiūrėtą ir pataisytą teksto sąsajų rodyklę.

Kaip pats Naujojo Testamento tekstas, taip ir sąvokų žodynas, dalykinė bei vardų rodyklės yra šiek tiek pataisytos: patikslintos Naujojo Testamento nuorodos ir kai kurių tikrinių vardų rašyba.

Viliamės, kad šis Naujojo Testamento leidimas džiugins ir visokeriopai bus naudingas tiems, kurie jį atsivers. Be abejo, to ir troško mūsų tautos dvasios galiūnai a.a. kunigai Č. Kavaliauskas ir A. Rubšys, labiausiai triūsę, kad Dievo žodis istorijoje žmogui taptų vis artimesnis.

Nuoširdžiai dėkoju visų pirma Jo eminencijai kardinolui Audriui Juozui Bačkiui, kurio tėviškas rūpestis lydėjo visą knygos rengimo laiką. Dėkoju kun. Vaclovui Aliuliui, MIC, kurio žinios, sukauptos per ilgus metus, bei Biblijos redagavimo patirtis kilniai bei nuolankiai pasitarnavo ir šį leidinį redaguojantiems pirmamoksliams. Ačiū mons. Gintarui Grušui už vertingus pastebėjimus, patarimus ir visokeriopą rūpestį, lydėjusį šį leidinį iki pat spaustuvės, kun. Lionginui Virbalui, SJ, už svarbias įžvalgas tikslinant kai kurių sąvokų vertimą, kun. Daneliui Dikevičiui bei kun. Arvydui Kasčiukaičiui, kurių bendradarbiavimas buvo labai svarbus, sprendžiant kai kuriuos Naujojo Testamento teksto redagavimo klausimus.

Reiškiu giliausią padėką ir vyriausiąjai šio leidinio kalbos redaktorei Irenai Daugirdaitei, taip pat maketuotojai Lilijanai Žvinakevičienei, kurių darbas pareikalavo ypač daug kruopštumo ir kantrybės.

Pagarbiai dėkoju ir visiems čia nepaminėtiesiems, savo įžvalgomis, pastabomis ar tiesiog drąsinančiu žodžiu prisidėjusiems prie to, kad ši knyga būtų tokia, kokią ją šiandien skaitome.

Ingrida Gudauskienė

SANTRUMPOS

SENOJO TESTAMENTO KNYGŲ SANTRUMPOS

Abd	Abdijo knyga	1 Kr	Pirmoji Kronikų knyga
Ag	Agėjo knyga	2 Kr	Antroji Kronikų knyga
Am	Amoso knyga	Kun	Kunigų knyga
Bar	Barucho knyga	1 Mak	Pirmoji Makabėjų knyga
Dan	Danielio knyga	2 Mak	Antroji Makabėjų knyga
Est	Esteros knyga	Mal	Malachijo knyga
Ez	Ezekielio knyga	Mch	Michėjo knyga
Ezd	Ezdro knyga	Nah	Nahumo knyga
Gg	Giesmių giesmės knyga	Neh	Nehemijo knyga
Hab	Habakuko knyga	Oz	Ozėjo knyga
Įst	Pakartoto Įstatymo knyga	Pat	Patarlių knyga
Iš	Išėjimo knyga	Pr	Pradžios knyga
Išm	Išminties knyga	Ps	Psalmynas
Iz	Izaijo knyga	Rd	Raudų knyga
Jdt	Juditos knyga	Rut	Rutos knyga
Jer	Jeremijo knyga	1 Sam	Pirmoji Samuelio knyga
Jl	Joelio knyga	2 Sam	Antroji Samuelio knyga
Job	Jobo knyga	Sir	Siracido knyga
Jon	Jonos knyga	Sk	Skaičių knyga
Joz	Jozuės knyga	Sof	Sofonijo knyga
1 Kar	Pirmoji Karalių knyga	Tob	Tobito knyga
2 Kar	Antroji Karalių knyga	Ts	Teisėjų knyga
Koh	Koheleto knyga	Zch	Zacharijo knyga

NAUJOJO TESTAMENTO KNYGŲ SANTRUMPOS

Apd	Apaštalų darbai	Lk	Evangelija pagal Luką
Apr	Apreiškimas Jonui	Mk	Evangelija pagal Morkų
Ef	Laiškas efeziečiams	Mt	Evangelija pagal Matą
Fil	Laiškas filipiečiams	1 Pt	Pirmasis Petro laiškas
Fm	Laiškas Filemonui	2 Pt	Antrasis Petro laiškas
Gal	Laiškas galatams	Rom	Laiškas romiečiams
Jn	Evangelija pagal Joną	1 Tes	Pirmasis laiškas tesalonikiečiams
1 Jn	Pirmasis Jono laiškas	2 Tes	Antrasis laiškas tesalonikiečiams
2 Jn	Antrasis Jono laiškas	1 Tim	Pirmasis laiškas Timotiejui
3 Jn	Trečiasis Jono laiškas	2 Tim	Antrasis laiškas Timotiejui
Jok	Jokūbo laiškas	Tit	Laiškas Titui
Jud	Judo laiškas	Žyd	Laiškas žydams
Kol	Laiškas kolosiečiams		
1 Kor	Pirmasis laiškas korintiečiams		
2 Kor	Antrasis laiškas korintiečiams		

KITOS SANTRUMPOS

DV	*Dei Verbum*, Vatikano II Susirinkimo dogminė konstitucija
Q	vok. *Quelle*, šaltinis; pirminės tikėjimo tradicijos medžiaga
M	evangelistui Matui savita medžiaga
L	evangelistui Lukui savita medžiaga
LXX	Septuaginta, Senojo Testamento vertimas į graikų kalbą
1QM	Karo įstatai, Kumrano radiniai
1 QS	Bendruomenės įstatai, Kumrano radiniai
1QH	*Hôdajôt*, himnai, Kumrano radiniai
ST	Senasis Testamentas
NT	Naujasis Testamentas

TEKSTINĖS SĄSAJOS

Tekstinių sąsajų skiltyje, kaip ir komentaruose, Biblijos knygų pavadinimai yra trumpinami atitinkamai pagal Senojo Testamento ir Naujojo Testamento raštų sutartines santrumpas.

Nuorodos į tekstines sąsajas yra įvairaus pobūdžio. Paprastai jomis nukreipiama į knygos skyrių ir eilutę ar eilutes arba į ištisinį tekstinį bloką. Pavyzdžiui:

- Pr 2, 4 reiškia, kad nuoroda nukreipia į *Pradžios knygos* 2 skyriaus 4 eilutę;
- Pr 2, 4. 51 reiškia, kad nuoroda nukreipia į *Pradžios knygos* 2 skyriaus 4 ir 51 eilutes;
- Lk 3, 23-38 reiškia, kad nuoroda nukreipia į teksto bloką *Evangelijoje pagal Luką* – 3 skyrių, nuo 23 iki 38 eilutės;
- nuoroda ar nuorodų seka, kurioje nėra pažymėta jokia Biblijos knyga, reiškia, kad ji nurodo tekstą toje knygoje, kurioje esame;
- nuoroda tik į knygos skyrių, pvz. Pr 12, reiškia, kad tekstinė sąsaja vienaip ar kitaip apima viso *Pradžios knygos* 12 skyriaus medžiagą;
- prie nuorodų į Biblijos knygas, turinčias tik vieną skyrių, rasime pažymėtą tik eilutę (Abd, Fm, 2Jn, 3Jn, Jud).

Tekstinių sąsajų skiltyje vartojami tam tikri sutartiniai ženklai. Vieni jų rašomi prieš nuorodas, kiti – po jų.

Ženklai prieš nuorodas:

|| pažymi, kad nuoroda nukreipia į paralelių tekstą;
= pažymi, kad nuoroda nukreipia į teksto pasikartojimą toje pačioje knygoje;
↗ pažymi, kad tekstas yra cituojamas arba pakartojamas kitoje Biblijos knygoje, ypač Naujajame Testamente.

Ženklai po nuorodų:

+ pažymi, kad nuorodoje arba sugrupuotose nuorodose galima rasti esminę pastabą, padedančią suprasti tekstą;
s pažymi, kad sąsaja apima ir kitą (-as) eilutę (-es) po tos, kuri yra nurodoma;
p pažymi, kad sąsaja susijusi ne tik su pačiu tekstu, bet ir su gretimais tekstais.

ĮVADAS

Naujajam Testamentui priklauso 27 knygos, kurios sudaro antrąją iš dviejų krikščionių Šventojo Rašto dalių. Tiksliau negu *testamentas* šių knygų pobūdį išreiškia žodis *sandora*. Juo Šventasis Raštas nurodo Dievo ir Jo tautos santykį. VI a. prieš Kr. pranašas Jeremijas kalbėjo, kad Dievo Sandora su savo tauta, įkurta per Mozę prie Sinajaus kalno, ateityje ves į dvasingesnę asmeninę sandorą (žr. Jer 31, 31-34). Remdamasis šia pranašyste, apaštalas Paulius laikė krikščioniškąjį santykį su Dievu Naująja Sandora, į kurią vedė Senoji, puoselėjama Mozės knygose (žr. 2 Kor 3, 6-16). Ir *Laiško žydams* autorius, turėdamas omenyje Jėzaus žodžius, tartus per Paskutinę vakarienę, įsteigiant Eucharistiją, skelbia, kad Kristus, paaukodamas save, tapo Naujosios Sandoros tarpininku (žr. Žyd 9, 15-20; taip pat Mt 26, 28; Mk 14, 24; 1 Kor 11, 25). Tad lengva suprasti, kodėl tie du knygų rinkiniai, priklausantys dviem Dievo sandoroms su savo tauta, buvo sudėti į vieną Knygą – Šventąjį Raštą: Senąjį ir Naująjį Testamentą.

Skirtingai nuo Senojo Testamento knygų, kurių kilmė siejama su keliolika šimtmečių, Naujojo Testamento

knygos buvo parašytos maždaug per vieną šimtmetį ir atspindi keturias skirtingas literatūrines formas. Keturios iš jų yra evangelijos – Jėzaus Kristaus Geroji Naujiena, – kur pasakojama apie Jo gimimą, krikštą, mokymo ir gydymo tarnybą, mirtį bei prisikėlimą. Krikščionių bendrijos istorija aprašoma knygoje *Apaštalų darbai*. Joje pasakojama, kaip plito tikėjimas per pirmuosius trisdešimt metų po Jėzaus Kristaus mirties ir prisikėlimo. Dvidešimt viena Naujojo Testamento knyga yra parašyta laiško forma: jie priskiriami Pauliui, Jokūbui, Petrui, Jonui ir Judui. Paskutinė Naujojo Testamento knyga – apokalipsė (gr. *apokalypsis*), t. y. apreiškimas, arba atskleidimas, kokia bus Dievo valia ateityje. Visos krikščionių bendrijos sutaria, kad šios 27 knygos sudaro Naujojo Testsmento kanoną. Tai norminės Naujojo Testamento knygos, krikščioniškojo gyvenimo idealų sąvadas.

Šventasis Raštas – Dievo pokalbio su žmogumi vaisius. Dievas ir žmogus susitinka istorinių įvykių tėkmėje. Istoriniai įvykiai – tarsi Dievo staklės. Senasis Testamentas atspindi Dievo – istorijos ir kūrinijos Viešpaties – žmonijos prakalbinimą *apreiškimu*. Žmogus, atsiliepdamas tikėjimu, įgyja drąsos gyventi ateities viltimi. Tikėjimo istorija siejama su išganymo istorija, kurios apmatai pamažu ryškėja ir rutuliojasi į nuostabą keliančias gijas, o žmogaus atsiliepimas tikėjimu į Dievo apreiškimą pasirodo kaip išganymo istorijos gijų ataudai. Apreiškimo ir tikėjimo sąveiką nusako trys trumpi žodžiai: *Dievas myli žmogų!*

Naujasis Testamentas yra Dievo pokalbio su žmogumi – *apreiškimo* ir *tikėjimo* – viršūnė. Žmogų prakalbina Jėzus Kristus – Dievas. „Žodis tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų" (Jn 1, 14). Dievas pokalbiu istorijoje apreiškia ne tik savo rūpestį dėl žmogaus ir pasaulio, bet ir dalijasi savimi. O žmogus sužino ne tik *apie* Dievo valią savo gyvenime, bet priima *patį* Dievą – galią tapti sudievintam. „Juk šventosiose knygose Tėvas, kuris yra danguje, su didžia meile pasitinka savo vaikus ir kalbasi su jais. Mat Dievo žodis slepia savyje tokią jėgą ir stiprybę, kad jis pasirodo esąs [...] tikėjimo tvirtybė, sielos maistas, tyras ir neišsenkąs dvasinio gyvenimo šaltinis. [...] Krikščionims turi būti plačiai atvertos durys į Šventąjį Raštą"[1].

[1] Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie Dievo apreiškimą *Dei Verbum*, 21-22.

EVANGELIJOS

Pirminė Krikščionių Bendrija Jėzų laikė Kristumi, nes tikėjo ir skelbė, kad *Dievas jį prikėlė iš numirusių*. Pats Jėzus nepaliko jokių raštų, o žinia apie jo žodžius bei darbus mus pasiekia per jo tiesioginius sekėjus – apaštalus – ir jų mokinius. Iš pradžių žinia apie Jėzų Kristų, jo žodžius ir darbus sklido, buvo skelbiama žodžiu. Tikėjimo skelbimą nusako du žodžiai: Evangelija ir Kerigma. *Evangelija* – gr. kalbos sudurtinis žodis: būdvardis *eu* – gera; daiktavardis *angelia* – žinia, arba naujiena; *kerygma* – iškilmingas pranešimas, skelbimas, apimantis ir skelbimo turinį, ir patį skelbimą. Naujajame Testamente skelbiama tik viena Evangelija – Jėzus Kristus, Dievo Sūnus, kuris yra Geroji Žinia, arba Naujiena. Apaštalas Paulius Romos krikščionims rašė: *Aš nesigėdiju Evangelijos, nes ji yra Dievo galybė išgelbėti kiekvienam tikinčiajam, [...] joje apsireiškia Dievo teisumas iš tikėjimo į tikėjimą, kaip parašyta: Teisusis gyvens tikėjimu* (Rom 1, 16-17). Apaštalo mokymu, Evangelija nėra knyga, bet pats Jėzus Kristus ir išganingasis Dievo darbas, įvykdytas jame ir per jį. O evangelistui Morkui Evangelija – tai knyga apie Jėzų Kristų: *Jėzaus Kristaus, Dievo Sūnaus, Gerosios Naujienos pradžia* (Mk 1, 1). Morkaus,

Mato, Luko ir Jono evangelijos yra knygos apie Jėzų Kristų. Tai savitas krikščionių Raštų literatūrinis žanras, liudijantis tikėjimo pastangas suvokti Jėzaus asmens paslaptį ir lemtingą jo reikšmę žmogaus išganymui. Morkus – evangelistas pirmūnas – tapo Naujojo Testamento evangelijų modeliu.

Sakoma, kad upės neatskirsi nuo jos krantų. Norint suprasti upę, reikia pažinti jos krantus ir vagą, kuria ji teka. Naujojo Testamento Bendrija turėjo savuosius krantus – istorinį laikotarpį, kada ji gimė, augo, ir savo vagą – tikėjimą Evangelija.

Keturios evangelijos yra viso krikščionių Šventojo Rašto širdis, *nes jos yra ypatingas liudijimas apie įsikūnijusio Žodžio, mūsų Išganytojo, gyvenimą ir mokymą* (DV 18). Evangelijų rašymas apima tris Evangelijos paveldo tarpsnius:

1. **Jėzaus gyvenimas ir mokymas.** Ką Jėzus darė ir mokė savo žemiškosios tarnystės metu? *Šventoji Motina Bažnyčia tvirtai ir nesvyruodama teigė ir tebeteigia, kad tos keturios evangelijos, kurių istoriškumą ji nepaliaujamai tvirtina, ištikimai perduoda, ką Dievo Sūnus Jėzus, gyvendamas tarp žmonių, ištikrųjų darė ir mokė jų amžinajam išganymui iki dienos, kurią buvo paimtas* (DV 19; plg. Apd 1, 1-2).
2. **Žodinis tikėjimo kraitis.** Ką apaštalai skelbė po Jėzaus mirties ir prisikėlimo? *O Viešpačiui įžengus į dangų, tai, ką jis buvo kalbėjęs ir padaręs, apaštalai perdavė klausytojams su geresniu supratimu ir patys, išmokyti garbingųjų Kristaus gyvenimo įvykių ir apšviesti Tiesos Dvasios, tuo džiaugėsi* (DV 19). Šiame tarpsnyje skelbėjas Jėzus yra skelbiamas kaip Kristus ir Dievo

Sūnus. Liudijimas, duodamas Jėzui ir jo misijai, susilieja su tikėjimu Jėzumi kaip prisikėlusiu Viešpačiu ir Kristumi (žr. Apd 2, 36). Ištikimas Jėzaus žodžių ir darbų aiškinimas, perduotas apaštalų ir mokinių skelbimu, apima bei nusako tai, kas dažnai vadinama „prisikėlimo tikėjimu" – Velykų tikėjimu, t. y. giliau ir plačiau suprantant Jėzų, jo žodžius, darbus ir jo misiją. Įžvalgos ir supratimo ištaka – mokinių tikėjimas Jėzumi bei jų susitikimas su Jėzumi kaip prisikėlusiu ir išaukštintu Viešpačiu. *Iš pradžių mokiniai šito nesuprato, bet kai Jėzus buvo pašlovintas, atsiminė, kad tai buvo apie jį parašyta [...]* (Jn 12, 16).

3. **Keturios rašytos evangelijos.** Ką evangelistai rašė apie Jėzų Kristų savo skirtingose evangelijose? Evangelistai, eidami savo keliu ir siekdami savito tikslo, naudojosi tikėjimo paveldu, subrendusia įžvalga ir supratimu skelbiant Jėzų Kristų antrajame tarpsnyje. Tačiau jie atrinkdavo medžiagą, kai ką suglausdami arba paaiškindami, apipavidalindami jiems patiems būdingu literatūriniu žanru, kurį vadiname evangelija – gerąja naujiena. Sykiu žiūrėta, kad *apie Jėzų perteiktų mums tai, kas tikra ir nuoširdu* (DV 19).

Trys pirmosios evangelijos – Mato, Morkaus ir Luko – yra ne tik panašios, bet ir skirtingos. Įprasta jas vadinti *sinoptinėmis*, nes žvelgiant „vienu žvilgsniu" galima pamatyti jų panašumus ir skirtumus. Panašios turiniu ir sandara, tačiau skirtingos teologiniu požiūriu: Morkui Jėzus – kenčiantis Mesijas, Matui – naujasis Mozė, Įstatymo įvykdytojas ir Mesijas, Lukui – kupinas Šventosios

Dvasios žmonijos Išganytojas. Ketvirtoji – Jono evangelija – gerokai skiriasi nuo sinoptinių struktūriniu bei teologiniu požiūriu. Aišku, ir ji yra apie Jėzų, skatinanti skaitytojus tikėti, *jog Jėzus yra Mesijas, Dievo Sūnus* (Jn 20, 31).

Jau nuo II kristinio amžiaus įprasta kiekvieną šio ketverto knygą vadinti *evangelija* ir pridėti evangelistų vardus. Taigi – *Evangelija pagal Matą, Evangelija pagal Morkų, Evangelija pagal Luką, Evangelija pagal Joną.*

EVANGELIJA PAGAL

MATĄ

Nors *Evangelija pagal Matą* parašyta vėliau negu *Evangelija pagal Morkų*, ji yra pirmoji Naujojo Testamento kanone. Vadinasi, Krikščionių Bendrija ją ypač vertino ir gerbė. Iš visų keturių evangelijų ankstyvojoje krikščionybės raštijoje ji buvo dažniausiai cituojama. Branginama ši evangelija ir dabar, nes ji yra krikščionybės sampratos vadovėlis, kuriame Jėzus Kristus, jaunutės Bendrijos Viešpats, aprašomas ne tik kaip Dievo užmojo, apreikšto Senajame Testamente, vykdytojas, bet ir kaip jo įvykdymas.

Evangelija pagal Matą nėra Jėzaus gyvenimo aprašymas, greičiau teologija – tikėjimo pastangos gvildenti ir atsakyti į du klausimus: *Kas yra Jėzus? Kas yra Dievo Karalystė?* Evangelija buvo Šventosios Dvasios įkvėpta ir evangelisto Mato parašyta Krikščionių Bendrijai. Taigi tikinčiojo parašyta tikintiesiems. Kai kurie tyrinėtojai įžvelgia penkiadalę Mato evangelijos struktūrą (1, 1-2, 15; 2, 16-7, 29; 8, 1-9, 38; 10, 1-18, 35; 19, 1-28, 20), atspindinčią Penkiaknygę, penkiadalį Mozės knygų junginį. Taip pat čia atsekamos penkios didžiosios Jėzaus kalbos, kuriose Matas sutelkia didžiąją dalį Jėzaus mokymo. Tai Jėzaus pamokslas nuo kalno (žr. 5-7 sk.),

misijinė kalba (žr. 10 sk.), kalba palyginimais (žr. 13 sk.), kalba apie bendruomenę (žr. 18 sk.) ir kalba apie eschatologinį teismą (žr. 24-25 sk.).

Į klausimus, susijusius su autoryste, šaltiniais ir parašymo data, buvo ir tebėra įvairių atsakymų. Seniausias liudijimas apie evangelijos autorystę siejamas su apaštalu Matu, kuris anksčiau Kafarnaume dirbo muitininku ir vadino save Leviu (žr. Mt 9, 9-13; 10, 3). II kristiniame amžiuje Hierapolio vyskupas Papijas tvirtina, kad Matas surašė [Viešpaties] posakius hebrajų kalba; kiekvienas juos vertė, kaip sugebėjo. Šiandien kai kurie mokslininkai *Evangeliją pagal Matą* priskiria ne apaštalui Matui, bet nežinomam autoriui, kurį vadina evangelistu Matu, nes vargu ar tiesioginis Jėzaus mokinys, komponuodamas savo pasakojimą, užuot naudojęsis sava patirtimi ir atmintimi, būtų perėmęs žinias apie savo Mokytoją iš *Evangelijos pagal Morkų*. Evangelistas Matas naudojosi ne tik *Evangelija pagal Morkų*, bet ir kita gausia medžiaga, ypač Jėzaus žodžiais, tuo, ko nėra Morkaus evangelijoje, bet sutampa su Luko evangelija. Šis Jėzaus žodžių šaltinis, vadinamas Q (vok. *Quelle* – šaltinis), apima rašytinę ir žodinę medžiagą, kuria naudojosi Matas bei Lukas. Morkus ir Q yra bendri abiejų kitų sinoptinių evangelijų šaltiniai. *Dviejų šaltinių teorija* padeda suprasti sinoptinių evangelijų panašumus ir skirtumus.

Be medžiagos, kurią evangelistas Matas perėmė iš Mk ir Q, jo evangelijoje gausu tik jam vienam būdingų žinių. Šią medžiagą įprasta žymėti raide M. Tai rašytinė ar žodinė tikėjimo atmintis, kuri autoriui buvo po ranka. Taigi evangelistas Matas naudojosi trimis

šaltiniais: Mk – Q – M. Kadangi Morkaus evangelija buvo parašyta šiek tiek prieš ar šiek tiek po 70 m., Mato evangelija parašyta tikriausiai bent dešimtmečiu vėliau, po to, kai Jeruzalė pasidavė romėnams per pirmąjį žydų sukilimą prieš Romą (66-70 m.). Šitaip sprendžiama todėl, kad evangelistas Matas tikriausiai naudojosi Morkaus evangelija, kuri jau buvo paplitusi ir žinoma. Būdinga, kad evangelistas Matas užsimena apie Jeruzalės sunaikinimą (žr. Mt 22, 7).

Vieta, kur buvo parašyta *Evangelija pagal Matą*, greičiausiai sietina su Antiochija, romėnų Sirijos provincijos sostine. Šio svarbaus didmiesčio gyventojai buvo ir graikiškai kalbantys pagonys, ir žydai. Čia vyravusi įtampa tarp krikščionių iš judaizmo ir krikščionių iš pagonijos apaštalo Pauliaus misijos metu (žr. Gal 2, 1-14) dėl krikščionių įpareigojimo laikytis Mozės Įstatymo yra iš dalies panaši į santykius tarp grupių *Evangelijoje pagal Matą*. Evangelisto Mato Bendrijoje, kuri iš pradžių buvo stipri žydų krikščionių grupuotė, vyravo krikščionys iš pagonijos. Jo evangelija atsako į klausimą, kaip tikėjimo klusnumas Dievo valiai turi būti įgyvendintas tų, kurie gyvena po *amžių pervartos*, po Jėzaus Kristaus mirties ir prisikėlimo.

Matas pradeda ir baigia evangeliją tuo pačiu teologiniu teiginiu apie Dievo Artumą. Tai jo evangelijos rėmai. *Štai mergelė nešios įsčiose ir pagimdys sūnų, jis vadinsis Emanuelis, o tai reiškia: Dievas su mumis* (Mt 1, 23). *[Jėzus tarė:] Ir štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos* (Mt 28, 20). Taigi Jėzus Kristus yra Dievo Artumas.

Evangelijos pagal Matą metmenys

A. Pasakojimas apie Jėzaus kūdikystę *1, 1-2, 23*
B. Karalystės skelbimas *3, 1-7, 29*
C. Tarnyba ir misija Galilėjoje *8, 1-11, 1*
D. Karalystės slėpinys *11, 2-13, 52*
E. Jėzus, Karalystė, Bažnyčia *13, 53-18, 35*
F. Tarnyba Judėjoje ir Jeruzalėje *19, 1-25, 46*
G. Pasakojimas apie kančią ir prisikėlimą *26, 1-28, 20*

PASAKOJIMAS APIE JĖZAUS KŪDIKYSTĘ

1 Jėzaus kilmės knyga 1* Jėzaus Kristaus*, Dovydo || Lk 3, 23-38
Sūnaus, Abraomo sūnaus*, kilmės knyga. Pr 24; 51; Iz 11, 1; Pr 12 Mt 9, 27+; Gal 3, 16+
2 Abraomui gimė Izaokas, Pr 22,18; 25,26; 29,35 1 Kr 1, 34+
Izaokui gimė Jokūbas,
Jokūbui gimė Judas ir jo broliai.
3 Judui gimė Faras ir Zara iš Tamaros, Pr 38, 29s 1 Kr 2, 4s Žyd 7, 14
Farui gimė Esromas,
Esromui gimė Aramas.

1, 1-2, 23* Pasakojimas apie Jėzaus kūdikystę yra evangelijos įvadas. Naudodamasis kilmės knyga ir penkiais pasakojimais, Matas apie Jėzaus atėjimą kalba kaip apie Izraelio istorijos viršūnę, o apie Jėzaus pradėjimo, gimimo ir ankstyvosios kūdikystės įvykius – kaip apie Senojo Testamento pranašysčių išsipildymą. Kilmės knyga – tradicinė medžiaga, kurią redagavo evangelistas Matas. Pirmosios dvi kilmės knygos dalys (2-11 eil.) yra paimtos iš Rut 4, 18-22 ir 1 Kr 1-3; trečiosios kilmės knygos dalies (12-17 eil.) nėra jokioje Senojo Testamento genealogijoje. Kilmės knygoje atsispindi apvaizdus Dievo planas: pradedama nuo Abraomo ir tęsiama iki Juozapo. Moterys – Tamara (3 eil.), Rachaba ir Ruta (5 eil.) bei Urijo žmona Batšeba (6 eil.) – pagimdė sūnus santuokoje, kuri buvo neįprasta ir netikėta. Šitie *netikėtumai* viršūnę pasiekia, kai iš motinos mergelės gimsta Mesijas: naujo pažadų įvykdymo amžius pradedamas nauju Dievo kūrimo veiksmu.

Naudodamasis ir bibliniu kraičiu, ir žydų tautos pasakojimais, evangelistas Matas vaizduoja Jėzų, pakartojantį Izraelio išėjimo iš Egipto patirtį

1 Kr 2, 9-12 4 Aramui gimė Aminadabas,
Aminadabui gimė Naasonas,
Naasonui gimė Salmonas.
Joz 2, 1+ 5 Salmonui gimė Boazas iš Rahabos,
Rut 4, 12-22 Boazui gimė Jobedas iš Rutos,
Jobedui gimė Jesė.
1 Sam 17, 12; 1 Kr 2, 15 6 Jesei gimė karalius Dovydas,
2 Sam 12, 24; 1 Kr 3, 5 Dovydui gimė Saliamonas iš Urijo žmonos.
1 Kr 3, 10-16 7 Saliamonui gimė Roboamas,
Roboamui gimė Abija,
Abijai gimė Asafas.
8 Asafui gimė Juozapatas,
Juozapatui gimė Joramas,
Joramui gimė Ozijas.
9 Ozijui gimė Joatamas,
Joatamui gimė Achazas,
Achazui gimė Ezekijas.

bei Mozės persekiojimus. Jėzaus atmetimą ir kančią ypač išreiškia neramus *visos Jeruzalės* atoveikis į išminčių, ieškančių *gimusio Žydų karaliaus* klausimą (2, 2-30) ir Erodo bandymas Jėzų nužudyti. Išminčiai, kilę iš pagonių tautos, atėję pagarbinti kūdikį, yra nuoroda į pagonis, kurie priims Evangeliją. Pasakojimas apie Jėzaus vaikystę paskelbia, kas yra Jėzus: savo tautos gelbėtojas iš nuodėmių (2, 21), Emanuelis, kuris reiškia *Dievas su mumis* (2, 23), ir Dievo Sūnus (2, 15).

1, 1* *Jėzaus Kristaus:* Vardas *Jėzus* (gr. *Iēsous*, hebr. *jᵉšûa'*) reiškia *Jahvė padeda, gelbsti.* Žodis *Kristus* (gr. *Christos*; hebr. *mašijah*) – *Pateptasis* – nėra tikrinis vardas, bet pašaukimo ar pareigos titulas. Patepimu buvo pašaukiamas ir įpareigojamas karalius, kunigas, pranašas. *Dovydo sūnaus, Abraomo sūnaus:* du išskirtiniai kilmės knygos saitai. Dovydas, nors ir vėlesnis, tačiau minimas pirmiausia. Norima pabrėžti, kad Jėzus yra karališkasis Mesijas. Abraomas minimas ne tik dėl to, kad yra Izraelio tautos tėvas, bet ir dėl Mato dėmesio visuotinės Jėzaus misijos apimčiai: *visos tautos žemėje ras sau palaiminimą per tavo palikuonis* (žr. Pr 22, 18).

10* Ezekijui gimė Manasas,
Manasui gimė Amonas,
Amonui gimė Jozijas*.
11 Jozijui gimė Jechonijas ir jo broliai
ištrėmimo į Babilonija laikais. 2 Kar 24, 16
12 Po ištrėmimo į Babiloniją
Jechonijui gimė Salatielis, 1 Kr 3, 17. 19
Salatieliui gimė Zorobabelis. Ezd 3, 2
13 Zorobabeliui gimė Abijudas,
Abijudui gimė Eljakimas,
Eljakimui gimė Azoras.
14 Azorui gimė Sadokas,
Sadokui gimė Achimas.
Achimui gimė Elijudas.
15 Elijudui gimė Eleazaras,
Eleazarui gimė Matanas,
Matanui gimė Jokūbas.
16 Jokūbui gimė Juozapas – vyras Marijos, iš kurios Lk 1
gimė Jėzus, vadinamas Kristumi – Mesiju. Mt 27, 17
17* Taigi nuo Abraomo iki Dovydo iš viso keturiolika
kartų, nuo Dovydo iki ištrėmimo į Babiloniją keturio-
lika kartų ir nuo ištrėmimo į Babiloniją iki Kristaus
keturiolika kartų.

1, 10* *...Manasui gimė Amonas, Amonui gimė Jozijas*: arba, pagal Vatikano, Aleksandrijos, Sinajaus rankraščius, *Manasui gimė Amosas, Amosui gimė Jozijas*. Evangelistas Matas pranašą Amosą į Jėzaus kilmės knygą galėjo įterpti norėdamas parodyti, kad Jėzus yra ne tik Dovydui duotų pažadų įvykdymas (žr. 2 Sam 7), bet ir viso Senojo Testamento pilnatvė.

1, 17* Evangelistui Matui *keturiolikos kartų* skaičius svarbus turbūt dėl to, kad *14* yra tolygus hebrajiško alfabeto priebalsių *dvd* (4+6+4), sudarančių vardą *Dāvid*, skaitmeninei vertei. Trys Judo karaliai – Ahazijas, Joašas ir Amazijas (žr. 1 Kr 3, 11-12) – antroje kilmės knygos dalyje (žr. 1, 6b-11) neminimi kaip tik todėl, kad šioje dalyje būtų tik keturiolika

Lk 1, 27; 2,5 **Stebuklingas įsikūnijimas** 18* Jėzaus Kristaus gimi-
mas buvo toksai. Jo motina Marija buvo susižadėjusi su
Juozapu*; dar nepradėjus jiems kartu gyventi, Šventosios
Lk 1, 35 Dvasios veikimu ji tapo nėščia. 19 Jos vyras Juozapas,
būdamas teisus* ir nenorėdamas daryti jai nešlovės*,
sumanė tylomis ją atleisti. 20 Kai jis nusprendė taip pada-
Pr 16, 7+ Jn 5+ Apd 7, 38+ ryti, per sapną* pasirodė jam Viešpaties angelas* ir tarė:
„Juozapai, Dovydo sūnau, nebijok parsivesti į namus
Lk 1, 31. 35 savo žmonos Marijos, nes jos vaisius yra iš Šventosios
Ps 130, 8 Sir 46, 1 Dvasios. 21 Ji pagimdys sūnų, kuriam tu duosi Jėzaus
Apd 3,16+; 4, 12+ vardą, nes jis išgelbės savo tautą iš nuodėmių“. 22 Visa

kartų. Bet trečioje dalyje (žr. 1, 12-16), atrodo, yra trylika kartų. Ar tai tik evangelisto Mato neapsižiūrėjimas? Kai kurie mokslininkai teigia, jog Jėzus, vadinamas Mesiju, sutampa su paskutiniuoju kilmės knygos nariu: Jėzus, gimęs Dovydo šeimoje, pradeda naują amžių kaip Mesijas. Taigi ir ši kilmės knygos dalis, anot tokio požiūrio, turi keturiolika kartų.

1, 18-25* Pirmasis Jėzaus kūdikystės pasakojimo skaitinys išsamiau paaiškina tai, kas glaustai pasakyta 16 eil. Jėzaus pradėjimas yra Dievo Dvasios darbas. Juozapo nuosprendį tylomis atleisti Mariją nugali angelo žodis, įsakantis parsivesti ją į namus ir priimti tą kūdikį kaip savo. Juozapo įvaikinimu kūdikis priklauso Dovydo šeimai, o jo pradėjimą iš mergelės Marijos evangelistas Matas laiko Iz 7, 14 pranašystės išsipildymu.

1, 18* *...susižadėjusi su Juozapu:* sužadėtuvės buvo pirmoji svarbi santuokos dalis. Anot Senojo Testamento teisinių nuostatų, jos jau skelbė vyrą ir moterį esant vyru ir žmona. Neištikimybė po sužadėtuvių buvo laikoma svetimavimu.

1, 19* *...Juozapas, būdamas teisus:* laikydamasis Mozės Įstatymo, Juozapas norėjo atsisakyti santuokos su moterimi, kurią jis įtarė svarbiu Įstatymo pažeidimu – svetimavimu. Apskritai Įstatymas reikalavo taip pasielgti (žr. Įst 22, 20-21). *...nenorėdamas daryti jai nešlovės:* už įrodytą svetimavimą bausdavo užmušant akmenimis (žr. Įst 22, 21-23).

1, 20* *...Viešpaties angelas:* Senajame Testamente įprasta, kad Dievo bendravimui su žmogumi tarpininkauja angelai. *...per sapną:* žr. taip pat 2, 13. 19. 22. Šiais sapnais turbūt norima priminti Juozapo, protėvio Jokūbo sūnaus, sapnus (žr. Pr 37, 5-11. 19).

tai įvyko, kad išsipildytų Viešpaties žodžiai, pasakyti
per pranašą:

23 *Štai mergelė nešios įsčiose ir pagimdys sūnų,* Iz 7, 14; 8, 8. 10
ir jis vadinsis Emanuelis,

o tai reiškia: „Dievas su mumis“. 24 Atsikėlęs Juozapas 18, 20; 28, 20 Rom 8, 31
padarė taip, kaip Viešpaties angelo buvo įsakyta, ir parsi-
vedė žmoną pas save. 25 Jam negyvenus su ja kaip vyrui*, 2 Sam 6, 23 Lk 2, 7
ji pagimdė sūnų, kurį jis pavadino Jėzumi.

2 Jėzų lanko Rytų išminčiai 1 Jėzui gimus Judėjos Ts 19, 1-2 Lk 2, 1-7
Betliejuje karaliaus Erodo dienomis*, štai atkeliavo į Je-
ruzalę išminčiai* iš Rytų šalies 2 ir klausinėjo: „Kur yra Sk 24, 17; Zch 6, 12 (LXX) Lk 1, 78; 2 Pt 1, 19
gimusis žydų karalius? Mes matėme užtekant jo žvaigž- Apr 22, 16
dę* ir atvykome jo pagarbinti“. 3 Tai išgirdęs, karalius 21, 10
Erodas sunerimo, o su juo ir visa Jeruzalė. 4 Jis susikvietė
visus tautos aukštuosius kunigus bei Rašto aiškintojus
ir teiravosi, kur turėjęs gimti Mesijas. 5 Tie jam atsakė:
„Judėjos Betliejuje, nes pranašas yra parašęs: Jn 7, 42

6 *Ir tu, Judo žemės Betliejau,* Mch 5, 1-3
anaiptol nesi menkiausias tarp žymiųjų Judo miestų,
nes iš tavęs išeis vadas, kuris ganys mano tautą – 2 Sam 5, 2 1Kr 11, 2
Izraelį“.

1, 25* *Jam negyvenus su ja kaip vyrui*: pažodžiui *jis negyveno su ja kaip vyras iki ji pagimdė*. Evangelistas Matas nori pabrėžti, kad Juozapas nėra atsakingas už Jėzaus gimimą iš mergelės Marijos. Gr. k. žodis *eōs* (liet. *iki*) nieko nesako apie santuokinį gyvenimą po Jėzaus gimimo.

2, 1* *...karaliaus Erodo dienomis*: Erodas karaliavo nuo 37 m. iki 4 m. prieš Kr. *...išminčiai* (gr. *magoi*): pagal kilmę – kunigiškoji persų kasta; ilgainiui šiuo žodžiu pradėta vadinti asmenis, žinančius daugiau negu kiti žmonės. Evangelisto Mato išminčiai buvo astrologai.

2, 2* *Mes matėme... jo žvaigždę*: buvo tikima, kad, gimus valdovui užteka nauja žvaigždė. Matas tai sieja ir su Senojo Testamento pasakojimu apie Balaamą, kuris pranašavo, kad *žvaigždė patekės iš Jokūbo* (žr. Sk 24, 17).

7 Tuomet Erodas, slapčia pasikvietęs išminčius, smul-
kiai juos išklausinėjo apie žvaigždės pasirodymo metą
8 ir, siųsdamas į Betliejų, tarė: „Keliaukite ir viską suži-
nokite apie kūdikį. Radę praneškite man, kad ir aš nu-
vykęs jį pagarbinčiau“. 9 Išklausę karaliaus, išminčiai
Sk 9, 17 leidosi kelionėn. Ir štai žvaigždė, kurią jie buvo matę
užtekant, traukė pirma, kol sustojo ties ta vieta, kur
Iz 9, 1–2 buvo kūdikis. 10 Išvydę žvaigždę, jie be galo džiaugėsi.
11* Įžengę į namus, pamatė kūdikį su motina Marija ir,
Iz 49, 23; 60, 5–6 Ps 72, 10–11. 15 parpuolę ant žemės, jį pagarbino. Paskui jie atidengė
Tob 13, 14 savo brangenybių dėžutes ir davė jam dovanų: aukso,
smilkalų ir miros. 12 Sapne įspėti nebegrįžti pas Erodą,
1 Kar 13, 9s kitu keliu pasuko į savo kraštą.
1, 20s **Bėgimas į Egiptą ir buvimas Egipte** 13 Išminčiams
iškeliavus, štai vėl pasirodo Juozapui sapne Viešpaties
Iš 2, 15 1Kar 11, 17. 40 angelas ir sako: „Kelkis, imk kūdikį su motina ir bėk į
2Kar 25, 26 Jer 26, 21; 43 Egiptą*. Pasilik ten, kol tau pasakysiu, nes Erodas ieš-
Apr 12, 4-6 kos kūdikio, norėdamas jį nužudyti“. 14 Atsikėlęs nak-
čia, Juozapas pasiėmė kūdikį ir motiną ir pasitraukė į
Egiptą. 15* Ten jis prabuvo iki Erodo mirties, kad išsi-
pildytų Viešpaties žodžiai, pasakyti per pranašą:
Iš 4, 22 Sk 23, 22; 24, 28 Oz 11, 1 *Iš Egipto pašaukiau savo Sūnų.*

2, 11* Žr. Ps 72, 10. 15; Iz 60, 6. Šie Senojo Testamento tekstai skatino išminčius garbinti karalius.

2, 13* *...bėk į Egiptą:* Egiptas buvo įprasta prieglobsčio vieta bėgliams nuo pavojų Kanaano žemėje (žr. 1 Kar 11, 40; Jer 26, 21), bet kūdikis Jėzus turėjo būti nuneštas į Egiptą tam, kad dalytųsi išėjimo iš Egipto patirtimi su Izraeliu.

2, 15* Pranašystės išsipildymo citata – Oz 11, 1 tekstas. Izraelis tampa Dievo sūnumi, kai Dievas savo tautą išveda iš Egipto. Jėzus, Dievo Sūnus, panašiai bus pašauktas iš ano krašto naujojo išėjimo metu. Tėvo ir sūnaus santykis, Senajame Testamente išreiškiantis santykį tarp Dievo

16 Erodas, pamatęs, kad jį išminčiai apvylė, baisiai
įniršo ir, pasiuntęs [kareivius], išžudė Betliejuje ir jo
apylinkėje visus berniukus, dvejų metų ir jaunesnius,
pagal laiką, kurį buvo patyręs iš išminčių. 17 Tuomet iš-
sipildė pranašo Jeremijo žodžiai:

18* *Pasigirdo šauksmas Ramoje**, Jer 31, 15
garsios dejonės ir aimanos –
tai Rachelė rauda savo vaikų; Pr 35, 19
ir niekas jau jos nepaguos, nes jų nebėra.

Jėzus sugrįžta į Nazaretą 19 Erodui mirus, štai
Viešpaties angelas pasirodo per sapną Juozapui Egipte 1, 20+
20 ir sako: „Kelkis, imk kūdikį su motina ir keliauk į
Izraelio kraštą, nes jau mirė tie, kurie tykojo kūdikio Iš 4, 19-20
gyvybės*“. 21 Tuomet Juozapas atsikėlė, pasiėmė kūdi-
kį ir motiną ir pargrįžo į Izraelio žemę. 22* Išgirdęs,
jog Archelajas valdo Judėją po savo tėvo Erodo, pabū-
go ten vykti. Įspėtas sapne, nukeliavo į Galilėjos sritį

ir jo tautos, dabar įgyja aukštesnį lygmenį. Čia sūnus yra ne žmonių grupė, pašaukimu įvaikinta kaip sūnus, bet kūdikis, pradėtas iš Šventosios Dvasios, unikaliai susijęs su Dievu. Jis yra Dovydo, Abraomo, Marijos, Juozapo sūnus, bet pirmiausia – Dievo Sūnus.

2, 18* Citata iš Jer 31, 15 vaizduoja Rachelę, patriarcho Jokūbo žmoną, raudančią dėl savo vaikų, išvarytų į tremtį, kai Asirija sunaikino Šiaurinę karalystę (722-721 m. prieš Kr.). Evangelistas Matas šį skaitinį susieja su Betliejaus berniukų žudynėmis. *...Ramoje*: maždaug 10 km į šiaurę nuo Jeruzalės. Rachelės raudos šauksmas buvo toks didelis, kad girdėjosi taip toli.

2, 20* *...nes jau mirė tie, kurie tykojo kūdikio* [*mirties*]: Mozei, pabėgusiam iš Egipto dėl to, kad faraonas norėjo jį nužudyti (žr. Iš 2, 15), buvo pasakyta grįžti į Egiptą, *nes visi žmonės, ieškoję tavo gyvybės, išmirė* (žr. Iš 4, 19).

2, 22* Imperatoriui Augustui sutikus, Archelajas po Erodo mirties gavo pusę savo tėvo karalystės, įskaitant Judėją. Jis turėjo *etnarcho,* t. y. tautos valdovo, titulą ir karaliavo nuo 4 m. prieš Kr. iki 6 m. po Kr.

Lk 2, 39. 51; 4, 16 23 ir apsigyveno Nazareto mieste, kad išsipildytų pra-
našų žodžiai:

Lk 18, 37; 24, 19 Apd 2, 22; 3, 6; 6, 14; 22, 8; 24, 5; 26, 9 *Jį vadins Nazarėnu**.

+ B +

KARALYSTĖS SKELBIMAS

‖ Mk 1,1-8 ‖ Lk 3,1-18 **3 Jono Krikštytojo veikla** 1* Anomis dienomis pasi-
Jn 3, 23 rodė Jonas Krikštytojas. Jis skelbė Judėjos dykumoje:
Mk 1,15; Apd 2, 38+ 2* „Atsiverskite, nes prisiartino Dangaus Karalystė“. 3 O
Iz 56, 1 Mt 4, 17+; 10, 7 jis buvo tasai, apie kurį pranašas Izaijas yra pasakęs:

2, 23* *...Jį vadins Nazarėnu*: Jėzaus gyvenimas buvo gerai žinomas Nazarete. Šį laikotarpį evangelistas Matas suvokia kaip iš anksto paskelbto Dievo plano dalį. Nazaretas Senajame Testamente neminimas, apie Nazaretą nėra pranašystės. Neapibrėžtas posakis *kad išsipildytų pranašų žodžiai* siejamas su Mato mėginimu rasti sąsają tarp Nazareto ir tekstų, kuriuose nemažai žodžių, panašių į to miesto vardą. Tokie Senojo Testamento tekstai yra Iz 11, 1, kur būsimasis Dovydo šeimos karalius vadinamas *atžala* (hebr. *nēzer*), išaugsiančia iš Išajo šaknų; Ts 13, 5. 7 minimas Samsonas, būsimasis Izraelio gelbėtojas nuo filistinų, vadinamas Dievo *nazíru* (hebr. *nāzîr*).

3, 1-12* Čia evangelistas Matas, pradėdamas Jono Krikštytojo skelbimu, pereina prie pasakojimo apie Jėzaus tarnybą. Tokią įvykių eigą atspindi Morkaus evangelijos pradžia.

3, 1* Skirtingai nuo Luko, evangelistas Matas nieko nesako apie Krikštytojo kilmę, nepadaro jo Jėzaus giminaičiu. *Judėjos dykuma*: besidriekiantys į Jordano slėnį tyrlaukiai vakaruose nuo Negyvosios jūros.

3, 2* *...Atsiverskite*: Krikštytojas kviečia pakeisti širdį ir elgesį, grįžtis nuo maišto ir grįžti į klusnumą Dievui. ...[*nes Dangaus Karalystė čia pat*]: tolygu sakymui *Dievo Karalystė*. Iš pagarbos Dievui pamaldūs judėjai vengė vartoti žodį *Dievas*. Posakis *Dangaus Karalystė* būdingas Matui ir reiškia paveikų Dievo viešpatavimą savo tautoje. Pilnatvinis

Tyruose šaukiančiojo balsas: Iz 40, 3+ (LXX) Jn 1, 23
Taisykite Viešpačiui kelią!
Ištiesinkite jam takus!
4* Pats Jonas vilkėjo kupranugario vilnų apdaru, o 11, 8 2 Kar 1, 8+
strėnas buvo susijuosęs odiniu diržu. Jo maistas buvo
skėriai ir lauko medus. 5 Tuomet pas jį ėmė rinktis Je- Kun 11, 21s 11, 7
ruzalės gyventojai, visa Judėja ir visa Pajordanė. 6* Jie Pr 13, 11 (LXX) Jn 1, 28
išpažindavo nuodėmes ir buvo jo krikštijami Jordano
upėje. 7 Pamatęs daug fariziejų ir sadukiejų*, einančių Jn 5, 35
krikštytis, Jonas juos barė: „Angių išperos, kas jus Ps 140, 3; Iz 59, 5; Mt 12, 34; 23, 33
pamokė bėgti nuo besiartinančios rūstybės*? 8 Duokite Am 5, 18+ Rom 1, 18
tikrų atsivertimo vaisių! 9 Ir nemėginkite ramintis: ‘Juk

Dievo viešpatavimas apima ne tik žmogaus klusnumą Dievo žodžiui, bet ir visų fizinių blogių pavaldumą Dievui bei mirties sunaikinimą. Pasak judaizmo apokaliptinės nuostatos, karalystė bus įgyvendinta Dievo teismu, kur nusidėjėliai bus pasmerkti ir sunaikinti. Tokia pat nuostata buvo ir Krikštytojo skelbimo šerdis.

3, 4* Jono apdaras primena asketišką pranašo Elijo drabužį (žr. 2 Kar 1, 8). Laukiamas Elijo grįžimas iš dangaus paruošti Izraelį galutiniam Dievo Karalystės apsireiškimui buvo plačiai paplitęs. Anot evangelisto Mato, Elijo grįžimo laukimas išsipildė Krikštytojo veikloje (žr. 11, 14; 17, 10-13).

3, 6* Ritualinis apsiplovimas buvo paplitęs tarp įvairių religinių grupių 150 m. prieš Kr. - 250 m. po Kr. Jono skelbiamas krikštas galėjo turėti ryšių su Kumrano esenų apeiginiais apsiplovimais.

3, 7* *Pamatęs daug fariziejų ir sadukiejų*: fariziejams būdingas atsidėjimas Mozės Įstatymui, rašytam ir žodiniam. Daug Rašto aiškintojų, Įstatymo žinovų priklausė šiai grupei. Sadukiejai buvo aristokratiška kunigų partija, kurios centras Jeruzalės šventykla. Dievo knyga jie laikė tik penkias Mozės knygas, raidiškai sekė Įstatymą, atmetė žodinį Įstatymo aiškinimą ir nepriėmė vėliau tradicijoje įsigalėjusių tikėjimo tiesų, pavyzdžiui, mirusiųjų prisikėlimo, nes to nėra Mozės knygose. Matas apie abi šias grupes kalba kaip apie Jėzaus priešus (žr. 16, 1. 6. 11. 12; taip pat Mk 8, 11-13. 15). *...besiartinančios rūstybės*: teismo, sunaikinsiančio nedorėlius, kurie neatgailauja.

Jn 8, 33-40 mūsų tėvas – Abraomas’. Aš jums sakau, kad Dievas
Rom 9, 7-8 Gal 3, 7; 4, 21-31 gali pažadinti Abraomui vaikų iš šitų akmenų. 10 Štai
=7, 19p; 12, 33; Iz 10, 34; Jer 46, 22 kirvis jau prie medžio šaknų, ir kiekvienas medis, kuris
Lk 13, 6-9; Jn 15, 1-6 neduoda gerų vaisių, bus iškirstas ir įmestas į ugnį. 11 Aš
Jn 1, 26.33 jus krikštiju vandeniu, kad atsiverstumėte, bet po manęs
Jn 1, 27.33 ateis galingesnis už mane, aš nevertas jam nė kurpių nu-
Apd 1, 5+ auti. Jisai krikštys jus Šventąja Dvasia ir ugnimi*. 12 Jo
Iz 41, 16; Jer 15, 7; Išm 5, 14.23; Apr 14, 14 rankoje vėtyklė*, ir jis išvalys savo kluoną. Kviečius su-
13, 42.50; Iz 48, 10 rinks į klėtį, o pelus sudegins* neužgesinama ugnimi“.
|| Mk 1,9-11; || Lk 3, 21-22; Jn 1, 29-34 **Jėzaus krikštas** 13* Tuomet Jėzus iš Galilėjos atėjo
2 Kar 5, 1-14 prie Jordano pas Joną krikštytis. 14* Jonas jį atkalbinėjo:
2 Sam 24, 21; Lk 1, 43; Jn 13, 6 „Tai aš turėčiau būti tavo pakrikštytas, o tu ateini pas
Jn 5, 17 mane!“ 15 Bet Jėzus jam atsakė: „Šį kartą paklausyk! Taip
2 Kor 5, 21 mudviem dera atlikti visa, kas reikalinga teisumui“.
Tada Jonas sutiko. 16 Pakrikštytas Jėzus tuoj išbrido iš

3, 11* *...krikštys jus Šventąja Dvasia ir ugnimi*: Jono vandens krikštą lydės atgailaujančio nusidėjėlio *panardinimas* į Dievo Dvasios ugnį, kuri apvalo, o neatgailaujančio nusidėjėlio – į sunaikinančią Dievo teismo ugnį.

3, 12* *Kviečius surinks į klėtį, o pelus sudegins*: atskyrimo blogųjų nuo gerųjų įvaizdis. Žemdirbys vėtydamas atskiria grūdus nuo pelų. *...vėtyklė*: panaši į šakę bertuvė, kuria iškulti kviečiai buvo beriami į orą. Sunkūs grūdai krito ant klojimo aslos, o lengvi pelai, vėjo panešėti, buvo surenkami ir sudeginami.

3, 13-17* Jėzaus krikštas – įvykis, kurio metu Šventoji Dvasia parengia Jėzų tarnystei. Jėzus paskelbiamas Dievo Sūnumi.

3, 14-15* Pokalbis tarp Jėzaus ir Jono Krikštytojo (savitas Matui) apreiškia Jono pripažinimą, kad Jėzus yra pranašesnis už jį, nes yra tas galingesnis, kuris ateina ir krikštys Šventąja Dvasia. Jo nenorą priimti Jėzų tarp krikštijamų nusidėjėlių nugali Jėzaus atsakymas: *mudviem dera atlikti visa, kas reikalinga teisumui*. *Įvykdyti*, arba *atlikti*, Mato evangelijoje reiškia pranašystės pažado įvykdymą, o *teisumas* – Dievo rūpinimąsi žmogumi. Taigi *įvykdyti visa, kas reikalinga teisumui* – paklusti Dievo planui dėl žmonijos išganymo. Tai apima Jėzaus susitapatinimą su nusidėjėliais. Užtat dera Jėzui priimti Jono krikštą.

3, 16* *...pamatė Dievo Dvasią... nusileidžiančią ant jo*: žr. Iz 42, 1.

vandens. Staiga jam atsivėrė dangus, ir jis pamatė Dievo Ez 1, 1; Apd 10, 11
Dvasią, sklendžiančią žemyn it balandį ir nusileidžiančią Iz 11, 2; 61, 1 Jn 1, 32-34
ant jo*. 17 O balsas iš dangaus prabilo: „Šitas yra mano Iz 42, 1; Mt 12, 18; 17, 5; Jn 12, 28
mylimasis Sūnus*, kuriuo aš gėriuosi“.

4 Jėzaus gundymas 1* Paskui Jėzus buvo Dvasios ‖Mk 1, 12-13 ‖Lk 4, 1-13
nuvestas į dykumą, kad ten būtų velnio gundomas. 2 Iš- Įst 8, 2 Žyd 2, 18; 4, 15
pasninkavęs keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt Ps 69,10
naktų*, jis buvo labai alkanas. 3 Prie jo prisiartino gundy- Iš 24, 18; 34, 28; Įst 9, 9; 1Kar 19, 8
tojas ir tarė: „Jei tu Dievo Sūnus, liepk, kad šie akmenys Job 2, 1-7
pavirstų duona“. 4* Bet Jėzus atsakė: „Parašyta:

Žmogus gyvas ne viena duona, Įst 8, 3 Išm 16, 26
bet ir kiekvienu žodžiu,
kuris išeina iš Dievo lūpų“.

3, 17* *...Šitas yra mano mylimasis Sūnus*: Morkus nurodo, kad Tėvas kreipiasi į Jėzų kaip Sūnų (žr. Mk 1, 11), o Matas kreipinį pateikia kaip skelbimą, kad Jėzus yra mylimasis Dievo Sūnus. Tėvo balsas skamba žodžiais, kurie atspindi Iz 42, 1; Ps 2, 7 ir Pr 22, 2 tekstus.

4, 1-11* Jėzus, krikšto metu paskelbtas Dievo Sūnumi, atlaiko trigubą gundymą. Klusnumas Tėvui yra tikro sūnaus požymis. Jėzus yra velnio gundomas maištauti prieš Dievą: atvirai – trečiuoju atveju, įmantriai – pirmaisiais dviem. Kiekvienu iš jų Jėzaus atsisakymas pareiškiamas žodžiais iš *Pakartoto Įstatymo knygos* (žr. Įst 8, 3; 6, 13. 16). Jėzaus bandymai panašūs į Izraelio bandymus kelionėje per dykumą ir vėliau Kanaano žemėje; Jėzaus, tikrojo Sūnaus, kuriame įasmeninamas naujasis Izraelis, pergalė sugretinama su nesėkme senojo ir nepaklusnaus *sūnaus*, senojo Izraelio. *Evangelijoje pagal Matą* gundymo pasakojimas yra bemaž tapatus Luko pasakojimui. Taigi abu naudojosi tuo pačiu šaltiniu.

4, 2* *...keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų*: tiek pat laiko, kiek Mozė išbuvo ant Sinajaus kalno (žr. Iš 24, 18). Tokia laiko nuoroda, regis, pirmiausia siekiama priminti anuos keturiasdešimt metų, per kuriuos Izraelis buvo gundomas dykumoje (žr. Įst 8, 2). Keturiasdešimt – simbolinė laiko trukmė Šventajame Rašte.

4, 4* Jėzus atsisako naudotis galia dėl savo gerovės, bet priima visa, ką Dievas duoda (žr. Įst 8, 3).

27,53 Dan 3,28 5* Tada velnias jį paima į šventąjį miestą, pastato ant
šventyklos šelmens 6 ir sako: „Jei tu Dievo Sūnus, pulk
žemyn, nes parašyta:

Ps 91, 11-12 *Jis lieps savo angelams globoti tave,*
ir jie nešios tave ant rankų,
kad neužsigautum kojos į akmenį“.

7 Jėzus jam tarė: „Taip pat parašyta:
Įst 6, 16 *Negundyk Viešpaties, savo Dievo*“.

Apr 21, 10 8 Velnias vėl paima jį į labai aukštą kalną ir, rody-
Įst 34, 1-4 damas viso pasaulio karalystes bei jų didybę, 9* sako:
„Visa tai aš tau atiduosiu, jei parpuolęs pagarbinsi ma-
16,23-26 ne“. 10 Tada Jėzus taria: „Eik šalin, šėtone! Juk parašyta:
Įst 6, 13 *Viešpatį, savo Dievą, tegarbink*
ir jam vienam tetarnauk!“

1 Kar 19, 5-8 26,53 11 Tuomet velnias nuo jo atsitraukė; štai angelai pri-
Ps 91, 11 siartino ir jam tarnavo.

|| Mk 1, 14-15 || Lk 4, 14 **Sugrįžimas į Galilėją** 12* Išgirdęs, kad Jonas suim-
Jn 4, 1-3.43-45 tas, Jėzus pasitraukė į Galilėją. 13 Jis paliko Nazaretą ir
13,53s apsistojo Kafarnaume, prie ežero, kur susieina Zabulono
ir Neftalio sritys. 14 Išsipildė pranašo Izaijo žodžiai:

Iz 8, 23-9, 1 15 *Zabulono žeme ir Neftalio žeme!*
1 Mak 5, 15 Jn 7, 52 *Paežerės juosta, žeme už Jordano – pagonių Galilėja!*

4, 5-7* Velnias paremia savo gundymą Šventuoju Raštu: žr. Ps 91, 11a. 12. Skirtingai nuo Izraelio (žr. Įst 6, 16), Jėzus atsisako *bandyti* Dievą, reikalaudamas iš jo stebuklo.

4, 9* Pagunda Jėzui garbinti šėtoną turbūt siekia priminti, kad Izraelis garbino svetimus dievus. Jėzaus atsisakymas yra išreikštas Įst 6, 13 žodžiais.

4, 12-17* Izaijo pranašystė apie šviesą, užtekančią Zabulone ir Neftalyje (žr. Iz 8, 23-9, 1), išsipildė tada, kai Jėzus apsigyveno Kafarnaume. Šių dviejų giminių teritorija buvo pirmoji, nuniokota asirų invazijos į Šiaurinę Izraelio karalystę metu 733-732 m. prieš Kr.

16 *Tamsybėje tūnanti tauta* Lk 1, 79s Jn 8, 12+
išvydo skaisčią šviesą, Rom 2, 19
gyvenantiems ūksmingoje mirties šalyje
užtekėjo šviesybė.
17* Nuo to meto Jėzus ėmė skelbti: „Atsiverskite, nes 3, 2+
čia pat Dangaus Karalystė!“ Dan 7, 14
Pirmųjų mokinių pašaukimas 18 Vaikščiodamas pa- ‖ Mk 1, 16-20 ‖ Lk 5, 1-11
lei Galilėjos ežerą, Jėzus pamatė du brolius – Simoną, Jn 1, 35-42
vadinamą Petru, ir jo brolį Andriejų – metančius tinklą 10, 2
į ežerą; mat buvo žvejai. 19 Jis tarė: „Eikite paskui mane! Jn 21, 3
Aš padarysiu jus žmonių žvejais“. 20* Tuodu tuojau 2Kar 6, 19 Ez 47, 10
paliko tinklus ir nuėjo su juo. Mt 8, 19-22; 13, 47-50; 19, 27
21 Paėjėjęs toliau, Jėzus pamatė kitus du brolius – Zebe-
diejaus sūnų Jokūbą ir jo brolį Joną. Jiedu su savo tėvu
Zebediejumi valtyje taisė tinklus. Jis ir tuos pašaukė. 22 Jie,
tučtuojau palikę valtį ir tėvą, nuėjo su juo.
Jėzus moko ir gydo 23* Jėzus vaikščiojo po visą Ga- ‖ Mk 1, 39; 3, 7-8 ‖ Lk 4, 14-15. 44; 6, 17-18
lilėją, mokydamas sinagogose*, skelbdamas karalystės

4, 17* Savo skelbimo pradžioje Jėzus perima Jono Krikštytojo žodžius (žr. Mt 3, 2), suteikdamas jiems kitą prasmę, nes Jėzaus tarnyboje Dangaus Karalystė jau prasidėjusi (žr. 12, 28).

4, 18-22* Pirmųjų mokinių pašaukimas pažada jiems dalį Jėzaus tarnyboje ir reikalauja palikti šeimą bei keisti gyvenimo būdą. Trys iš šių keturių – Simonas, Jokūbas ir Jonas – yra iškilūs tarp mokinių dėl ypatingo santykio su Jėzumi (žr. 17, 1; 26, 37).

4, 20* Čia ir 22 eil., kaip ir Mk 1, 16-20, bet priešingai negu Luko pasakojime (žr. Lk 5, 1-11), mokinių atsakymą motyvuoja vien Jėzaus kvietimas, kuris pabrėžia paslaptingą Jėzaus galią.

4, 23-25* Šia santrauka užbaigiama pasakojamoji dalis apie Jėzaus tarnybos pradžią. Jėzaus tarnybos darbas yra Gerosios Naujienos skelbimas: mokymas ir gydymas.

4, 23* ...[*jų*] *sinagogose*: evangelistui Matui būdinga ženklinti žydų sinagogas kaip *jų* sinagogas (žr. 9, 35; 10, 17; 12, 9; 13, 54) arba, *jūsų*

=Mt 9, 35; Iz 35,5 Evangeliją ir gydydamas žmonėse visokias ligas bei
negales. 24 Net visoje Sirijoje* pasklido apie jį garsas.
Žmonės nešdavo pas jį visus sergančius, įvairiausių ligų
bei kentėjimų suimtus – demonų apsėstus, nakvišas bei
paralyžiuotus, – o jis išgydydavo juos. 25 Paskui jį sekė
ištisi pulkai žmonių iš Galilėjos, Dekapolio*, Jeruzalės,
Judėjos ir Užjordanės.

∥ Lk 6, 20-23 **5 Palaiminimai** 1* Matydamas minias, Jėzus užkopė į
kalną ir atsisėdo. Prie jo prisiartino mokiniai. 2* Atvėręs
lūpas jis mokė:

Išm 2, 16 3* „Palaiminti beturčiai dvasia*,
Sir 14, 20; 25,7-12 nes jų yra Dangaus Karalystė.

sinagogas, kreipiantis į žydus (žr. 23, 34). Turbūt tai atspindi faktą, kad jis rašė savo evangeliją po krikščionių iš žydų atsiskyrimo nuo sinagogos.

4, 24* *...Sirijoje*: Romos provincijoje, kuriai priklausė Palestina.

4, 25* *...Dekapolis*: graikų miestų lyga Palestinoje, iš pradžių jų buvo 10. Visi, išskyrus vieną, į rytus nuo Jordano upės.

5, 1-7, 29* Pirmoji iš penkių Jėzaus kalbų, užimančių pagrindinę vietą Mato evangelijoje. Tai vadinamasis *Kalno pamokslas*. Ši kalba apima Jėzaus žodžius, paimtus iš Q ir M. Luko paralelė – *Lygumos pamokslas* – yra jo evangelijoje (žr. Lk 6, 20-49), nors kai kuriems Jėzaus žodžiams Mato pamoksle ant kalno esama paralelių kitose Luko evangelijos vietose. Atrodo, Matas turėjo jau sudarytą Jėzaus kalbą kaip vieną iš savo šaltinių, kurios forma: keturi palaiminimai (žr. 5, 3-4. 6. 11-12), dalis apie teisumą (žr. 5, 17. 20-24. 27-28. 33-48 eil.), dalis apie gerus darbus (žr. 6, 1-6. 16-18 eil.) ir trys įspėjimai (žr. 7, 1-2. 15-21. 24-27 eil.).

5, 2* Skirtingai nuo Luko, Mato evangelijoje Jėzus kreipiasi ne tik į mokinius, bet ir į minią (žr. 7, 28).

5, 3-12* Formulė *palaimintil-as* yra dažna Senojo Testamento Išminties raštijoje ir psalmėse. Nors ir pakeisti, bet pirmasis, antrasis, ketvirtasis ir devintasis palaiminimai turi paraleles Luko evangelijoje (žr. 5, 3 ir Lk 6, 20; 5, 4 ir Lk 6, 21b; 5, 6 ir Lk 6, 21a; 5, 11-12 ir Lk 5, 22-23). Kiti palaiminimai buvo Mato pridėti ir turbūt jo paties sukurti pagal Senojo Testamento pavyzdį.

5, 3* *...beturčiai dvasia*: Senajame Testamente *beturčiai* yra žmonės, kurie neturi nuosavybės ir pasitiki Dievu (žr. Iz 61, 1; Sof 2, 3).

4 Palaiminti liūdintys,
nes jie bus paguosti*.
5 Palaiminti romieji,
nes jie paveldės žemę*.
6 Palaiminti alkstantys ir trokštantys teisumo*,
nes jie bus pasotinti.
7 Palaiminti gailestingieji,
nes jie susilauks gailestingumo.
8 Palaiminti tyraširdžiai,
nes jie regės Dievą.
9 Palaiminti taikdariai,
nes jie bus vadinami Dievo vaikais.
10 Palaiminti persekiojami dėl teisumo,
nes jų yra Dangaus Karalystė.
11 Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus niekina ir perse-
kioja bei meluodami visaip šmeižia. 12 Būkite linksmi ir

Pr 13, 15; Kun 25, 23; Ps 37, 11
Tob 13, 14; Sir 48, 24
Ps 126, 5
Iz 61, 2-3; 40, 1
Ps 107, 5-8s; Iz 51, 1; Am 8, 11-12; Lk 1, 53
Ps 37, 19b; Pat 9, 5; Sir 24, 21; Jn 6, 35
Pr 20, 5s
Ps 24, 3-4; 11, 7
Pat 22, 11
Iš 33, 20+
Žyd 12, 14
Oz 11, 1
Ps 34, 14; Pat 12, 20
Zch 8, 16
↗1 Pt 3, 14
Iz 51, 7; Apd 5, 41
Fil 1, 29; Kol 1, 24
Žyd 10, 34; Jok 1, 2

Evangelistas Matas prideda *dvasia,* idant pabrėžtų, kad turima omenyje pamaldūs *beturčiai,* arba siekdamas išplėsti palaiminimą visiems, nepaisant socialinių rangų, pripažįstantiems savo visapusišką priklausomybę nuo Dievo. Posakis *beturčiai dvasia* yra ir Kumrano esenų raštuose (žr. 1QM 14, 7).

5, 4* Žr. Iz 61, 2: *Viešpats... pasiuntė mane paguosti prislėgtųjų. ...jie bus paguosti*: teologinė neveikiamoji rūšis tolygi veikiamajai: Dievas juos paguos. Panašiai ir 6 eilutėje.

5, 5* Žr. Ps 37, 11: *...kuklieji paveldės žemę.* Psalmėje *žemė* reiškia Palestinos kraštą, Mato palaiminime – Dievo Karalystę.

5, 6. 10* *...teisumo*: evangelisto Mato priedas. Teisinga nuostata: *dėl teisumo,* t. y. *dėl [Dievo] rūpinimosi [žmogumi, kūrinija].*

5, 8* Tik tas, *kurio širdis tyra,* gali dalyvauti šventyklos pamaldose. Buvimas su Dievu šventykloje Ps 42, 3 aprašomas kaip *matyti Dievo veidą,* bet čia pažadas kalba apie Dievo matymą ne šventykloje, o Dievo Karalystėje (žr. Ps 24, 4).

5, 12* *...taip kadaise persekiojo ir pranašus*: Jėzaus mokinių likimas panašus į pranašų likimą.

Pr 15, 1; Sir 2, 8 džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje. Juk
23, 34 lygiai taip kadaise persekiojo ir pranašus*".

‖ Mk 9, 50 ‖ Lk 14, 34-35 **Šviesa pasauliui** 13* „Jūs žemės druska. Jei druska
Kun 2, 13; Sk 18, 19 Kol 4, 6 išsidvoktų, kuo gi ją reikėtų pasūdyti? Ji niekam ne-
tinka, ir belieka ją išberti žmonėms sumindžioti. 14 Jūs
Jn 8, 12+ Iz 2, 2 pasaulio šviesa. Neįmanoma nuslėpti miesto, kuris pa-
‖ Mk 4, 21 statytas ant kalno. 15 Ir niekas nevožia indu degančio
‖ Lk 8, 16; 11, 33 žiburio, bet jį stato į žibintuvą, kad šviestų visiems, kas
Jn 3, 21 yra namuose. 16 Taip tešviečia ir jūsų šviesa žmonių aki-
Jn 15, 8 1 Kor 10, 3-1 vaizdoje, kad jie matytų gerus jūsų darbus ir šlovintų
jūsų Tėvą danguje".

Senojo Įstatymo išsipildymas 17* „Nemanykite, jog
Rom 3, 31; 10, 4; 13, 8-10 aš atėjęs panaikinti Įstatymo ar Pranašų. Ne panaikinti
‖ Lk 16, 17 jų atėjau, bet įvykdyti*. 18 Iš tiesų sakau jums: kol dangus
24, 34s ir žemė nepraeis, nė viena raidelė ir nė vienas brūkšnelis

5, 13-16* Evangelistas Matas perėmė šiuos posakius iš tikėjimo kraičio, pritaikydamas druskos ir šviesos metaforas Jėzaus pamokslo klausytojams. Tai klasikinės metaforos: *Iš tiesų nėra nieko naudingesnio už druską ir šviesą.* Ypač pabrėžiamas kreipinys *jūs*: *Jūs žemės druska... Jūs pasaulio šviesa... Taip tešviečia ir jūsų šviesa.* Jėzus sako mokiniams: nors ir persekiojami, bet esate pašaukti būti druska ir šviesa pasauliui.

5, 13* Druska yra ir prieskonis, ir sąlyga išlaikyti maistą šviežią. Druska, tapusi be skonio, būtų bevertė. Taip yra ir su Jėzaus mokiniu!

5, 17-20* Aptariamos Jėzaus nuostatos dėl Mozės Įstatymo: *Ne panaikinti jų atėjau, bet įvykdyti.* Rabinai mokė, kad Mesijas *patvirtins* Mozės Įstatymą visiems laikams, o Jėzus atėjo *įvykdyti.* Šitaip apreiškiamas Jėzaus požiūris į judaizmo paveldą. Jis teigiamas, nors ne sykį Jėzus buvo kritiškas ir kalbėjo apie fariziejišką Mozės Įstatymo aiškinimo žalą (žr. 15, 1-15; 23, 1-39).

5, 18* *...kol dangus ir žemė nepraeis – [niekas] neišnyks iš Įstatymo*: iš pradžių atrodo, kad tai raidiškas Įstatymo vykdymas, tačiau *dangaus ir žemės praėjimas* nėra suprastinas kaip pasaulio pabaiga, esamos Visatos išnykimas, anot to amžiaus apokaliptinės raštijos. Čia *amžių pervarta* ateina per apokaliptinį Jėzaus mirties ir prisikėlimo įvykį. Tie, kuriems

neišnyks iš Įstatymo*, viskas išsipildys. 19 Todėl kas pa- Jok 2, 10
žeistų bent vieną iš mažiausių paliepimų ir taip elgtis
mokytų žmones, tas bus vadinamas mažiausiu Dangaus
Karalystėje. O kas juos vykdys ir jų mokys, bus vadi- Gal 6,2 Jok 1,25
namas didžiu Dangaus Karalystėje. 20 Taigi sakau jums: Kun 19, 15s Rom 10, 3
jeigu teisumu* neviršysite Rašto aiškintojų ir fariziejų – Fil 3, 9
neįeisite į Dangaus Karalystę".

Pyktis ir susitaikinimas 21* „Jūs esate girdėję, kad Pr 9, 6 Tg Iš 20, 13
protėviams buvo pasakyta: *Nežudyk,* o kas nužudo, turės Įst 5, 17
atsakyti teisme. 22* O aš jums sakau: jei kas pyksta ant Sir 10, 6 Ef 4, 26
savo brolio, turi atsakyti teisme. Kas sako savo broliui: Jok 1, 19-20
'Pusgalvi!', turės stoti prieš aukščiausiojo teismo tary- Įst 17, 8-13 1Jn 3, 15
bą. O kas sako: 'Beproti!', tas smerktinas į pragaro Jok 3,6 Mt 3,12+

skirta Mato evangelija, gyvena naujame – galutiniame – amžiuje, kurį pranašas Izaijas pranašavo kaip *naujo dangaus ir naujos žemės* laiką (žr. Iz 65, 17; 66, 22). Jėzaus tarnybos metu, jau pildantis Dievo Karalystei, ši tarnyba lieka Įstatymo plotmėje kaip svarbus būsimojo amžiaus paankstinimas (žr. 5, 21-48).

5, 20* Jėzaus mokinių *teisumas* pranoksta *Rašto aiškintojų ir fariziejų* teisumą.

5, 21-28* Šeši elgesio, kurio reikalauja iš mokinio teisumas, pavyzdžiai. Kiekvienas siejamas su Įstatymo įsakymais, kuriems Jėzus priešpriešina savo – naują – Įstatymo interpretaciją: *Jūs esate girdėję, kad protėviams buvo pasakyta... O aš jums sakau.* Todėl šie elgesio pavyzdžiai vadinami antitezėmis. Trys iš jų priima Mozės Įstatymo įsakymą, bet jį praplečia ir pagilina (žr. 5, 21-22. 27-28. 43-44); kiti trys – atmetami, nes nėra tinkami mokinio elgesiui (žr. 5, 31-32. 33-37. 38-39).

5, 21* Žr. Iš 20, 13; Įst 5, 17. Antroji šio sakinio dalis nėra tiksli citata iš Senojo Testamento (žr. Iš 21, 12).

5, 22* Pyktis yra motyvas, o užgaulūs epitetai gali tapti žingsniais į žmogžudystę. Pyktis ir užgaulūs žodžiai, lygiai kaip ir žmogžudystė, draudžiami. Kas bars brolį žodžiu *pusgalvi* arba *bukaproti* (aram. *reqa*), tą pasmerks *aukščiausioji teismo taryba* – sinedrionas. Kas bars brolį žodžiu *beproti* arba *beširdi* (hebr. *hazer lēb*), tas bus smerktinas *pragaro ugnimi* – Gehena, t. y. Gehenos ugnimi. Ge-Henna – slėnis už vakarinės Jeruzalės

Mk 11,25 ugnį. 23 Jei neši dovaną prie aukuro ir ten prisimeni,
jog tavo brolis turi šį tą prieš tave, 24 palik savo atnašą
Sir 28, 2 tenai prie aukuro, eik pirmiau susitaikinti su broliu, ir
tik tada sugrįžęs aukok savo dovaną.
‖ Lk 12,58-59 25 Greitai susitark su savo ieškovu dar kelyje į teismą,
kad ieškovas neįduotų tavęs teisėjui, o teisėjas – teismo
vykdytojui ir kad tu nepakliūtum į kalėjimą. 26 Iš tiesų
sakau tau: neišeisi iš ten, kol neatsiteisi ligi paskutinio
skatiko".

Svetimavimas 27* „Jūs esate girdėję, jog buvo pasa-
Iš 20, 14 Įst 5, 18 kyta: *Nesvetimauk!* 28 O aš jums sakau: kiekvienas, kuris
Sir 9, 5 geidulingai žvelgia į moterį, jau svetimauja savo širdi-
=18,8-9 mi. 29* Jeigu tavo dešinioji akis skatina tave nusidėti,
išlupk ją ir mesk šalin. Verčiau tau netekti vieno nario,
negu kad visas kūnas būtų įmestas į pragarą. 30 Ir jeigu
tavo dešinioji ranka gundo tave nusidėti, nukirsk ją ir
mesk šalin. Verčiau tau netekti vieno nario, negu kad
visas kūnas patektų į pragarą".

Skyrybos 31* „Taip pat buvo pasakyta: *Kas atleidžia*
Įst 24, 1-4 *žmoną, tegul išduoda jai skyrybų raštą.* 32 O aš jums sakau:

sienos. Kadaise šiame slėnyje buvo Tofetas, kruvinos kūdikių aukos stabams vieta. VII a. prieš Kr. karalius Jošijas Tofeto vietą padarė sąvartynu su nuolat degančiomis atliekomis (žr. 2 Kar 23, 10; Jer 7, 31). Mintis, kad nusidėjėliai kentės ugnies bausmę, dažna apokaliptinėje judaizmo raštijoje, bet Gehena, verčiama į lietuvių kalbą žodžiu *pragaras*, pirmą kartą pasirodo Naujajame Testamente kaip nusidėjėlių bausmės vieta.

5, 23-26* Susitaikyti su užgautu broliu skatinama 23-24 eil. pamokymu ir 25-26 eil. palyginimu (žr. Lk 12, 58-59).

5, 27* Žr. Iš 20, 14; Įst 5, 18.

5, 29-30* Jėzus skelbia radikalų poreikį duoti pirmenybę tam, kas amžinai išlieka. Verčiau paaukoti dalį moralinės laisvės, negu prarasti viską.

5, 31-32* Senojo Testamento įsakymas *skyrybų raštą* duoti moteriai įrodo skyrybų teisėtumo svarbą (žr. Įst 24, 1-5). Jėzus skyrybų teisėtu-

kiekvienas, kuris atleidžia žmoną, – jei ne ištvirkavimo =19, 9+; Mal 2, 14-16 ‖ Mk 10, 11-12; ‖ Lk 16, 18
atveju, – skatina ją svetimauti; ir jeigu kas atleistąją ve- 1Kor 7,10-11
da – svetimauja". Oz 1, 1+ Mt 19, 9+
Priesaikos 33* „Taip pat esate girdėję, jog protėviams
buvo pasakyta: *Nelaužyk priesaikos, bet ištesėk Viešpačiui* Iš 20, 7; Sk 30, 3; Įst 23, 22; Sir 23, 9
savo priesaikas. 34 O aš jums sakau: išvis neprisiekinėkite Jok 5, 12
nei *dangumi,* nes jis – *Dievo sostas,* 35 nei *žeme,* nes ji – Ps 11, 4; Iz 66, 1
jo *pakojis,* nei *Jeruzale,* nes ji – *didžiojo Karaliaus miestas.* Ps 48, 3
36 Neprisiek nei savo galva, nes negali nė vieno plauko
padaryti balto ar juodo. 37* Verčiau jūs sakykite: 'Taip', 2 Kor 1, 17-19 Jok 5, 12
jei taip, 'Ne', jei ne, o kas viršaus, tai iš piktojo".
Priešų meilė 38* „Jūs esate girdėję, jog buvo pasa-
kyta: *Akis už akį ir dantis už dantį.* 39 O aš jums sakau: Iš 21, 24 Kun 24, 20 Įst 19, 21
nesipriešink piktam [žmogui], bet jei kas tave užgautų
per dešinį skruostą, atsuk jam ir kitą. 40 Jei kas nori su ‖ Lk 6, 29; Iz 50, 6 (LXX) Apd 23, 2; Rom 12, 19. 21

mą neigia, išskyrus *ištvirkavimo atveju,* t. y. neteisėtą santuoką. Tokia pat Jėzaus išlyga yra ir 19, 9 skaitinyje. Jėzaus nuostatą apie visišką skyrybų neteisėtumą liudija ir daugelis kitų pasisakymų (žr. Mk 10, 11-12; Lk 16, 18; taip pat 1 Kor 7, 10-11b). Atrodo, Mato *Jėzaus išlyga* siejama su padėtimi, būdinga Mato Bendrijai. Tai santykis, kurį neteisėtą padaro draudžiami artimi kraujo ar giminystės ryšiai tarp sutuoktinių (žr. Kun 18, 6-18). Tokia santuoka buvo netikra, todėl skyrybų nereikėjo, pakako pareikšti jos neteisėtumą. Tokios santuokos buvo laikomos kraujomaiša, ištvirkavimu (gr. *porneia*).

5, 33* Tai netiksli Senojo Testamento citata (žr. Iš 20, 7; Įst 5, 11; Kun 19, 12). Priesaikos tikslas – garantuoti tiesą, kai Dievas šaukiamas kaip liudininkas.

5, 37* Prisiekinėjimas apreiškia žmogaus trapumą – polinkį meluoti ir apgauti. Jėzus reikalauja iš savo mokinių tiesumo, kuris priesaiką paverčia nereikalingu dalyku.

5, 38-42* Senojo Testamento įsakymu buvo siekiama tvardyti kerštą – bausmė neturi viršyti padarytos skriaudos (žr. Kun 24, 20). Jėzus draudžia net ribotą keršto atoveiksmį. Iš penkių pavyzdžių tik pirmasis siejamas su kerštu, kiti – su dosnumu.

tavimi bylinėtis ir paimti tavo marškinius, atiduok jam
ir apsiaustą. 41* Jei kas verstų tave nueiti mylią, nueik
Lk 6, 30 su juo dvi. 42 Prašančiam duok ir nuo norinčio iš tavęs
Įst 15, 7s pasiskolinti nenusigręžk.

Kun 19, 18 43* Jūs esate girdėję, jog buvo pasakyta: *Mylėk savo*
Įst 23, 4. 7 ‖ Lk 6, 27-36; 23, 34; Apd 7, 60; Rom 12, 20 *artimą* ir nekęsk priešo. 44 O aš jums sakau: mylėkite
savo priešus ir melskitės už savo persekiotojus, 45 kad
Sir 4, 10 Gal 4, 7 būtumėte savo dangiškojo Tėvo vaikai; jis juk leidžia
savo saulei tekėti blogiesiems ir geriesiems, siunčia lie-
tų ant teisiųjų ir neteisiųjų. 46 Jei mylite tik tuos, kurie
Lk 3, 12 jus myli, tai kokį atlygį gausite? Argi taip nesielgia ir
muitininkai*?! 47 Ir jeigu sveikinate tiktai savo brolius,
kuo gi viršijate kitus? Argi to nedaro ir pagonys?! 48 Taigi
Kun 11, 44; 19, 2+ Jok 1, 4; 1 Pt 1, 16 būkite tokie tobuli*, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra
tobulas“.

Tob 12,8 **6 Išmalda slapčiomis** 1* „Venkite daryti savo teisumo
5, 20; 23, 5 Lk 16, 14-15 Jn 5, 44; 12, 43 darbus žmonių akyse, kad būtumėte jų matomi, antraip

5, 41* Romėnų įgulos Palestinoje turėjo teisę pasinaudoti gyventojų paslaugomis ir nuosavybe.

5, 43-48* Senajame Testamente nėra įsakymo, reikalaujančio nekęsti savo priešo, bet meilės įsakymo *artimas* buvo suprantamas kaip tautietis. Ir Senajame Testamente (žr. Ps 139, 19-22), ir Kumrane (žr. 1QS 9, 2) neapykanta nedorėliams buvo laikoma teisingu poelgiu. Jėzaus meilės įsakymas apima priešus ir persekiotojus. Jo mokiniai, būdami Dievo vaikai, privalo sekti Tėvo, kuris *leidžia savo saulei tekėti blogiesiems ir geriesiems*, pavyzdžiu.

5, 46* ...*muitininkai*: žydai, renkantys netiesioginius mokesčius, kaip antai duoklę ir muitus (žr. Mk 2, 14 paaiškinimą).

5, 48* ...*tokie tobuli*: retas žodis evangelijose (žr. 19, 21). Luko paralelė sako, kad mokiniai būtų gailestingi (žr. Lk 6, 36).

6, 1-18* Įspėjimas nedaryti teisumo darbų dėl to, kad būtum matomas. Jėzus duoda tris pavyzdžius: išmaldą (2-4 eil.), maldą (5-15 eil.) ir pasninką (16-18 eil.). Kiekvienu atveju veidmainių elgesys sugretinamas su mokinio elgesiu.

negausite užmokesčio iš savo Tėvo danguje. 2 Todėl, da-
lydamas išmaldą, netrimituok sinagogose ir gatvėse, kaip Am 4, 5
daro veidmainiai*, kad būtų žmonių giriami. Iš tiesų 15, 7; 22, 18; 23, 13-15 Iz 33, 13
sakau jums: jie jau atsiėmė užmokestį. 3 Kai tu daliji
išmaldą, tenežino tavo kairė, ką daro dešinė, 4 kad tavo
išmalda liktų slaptoje, o tavo Tėvas, regintis slaptoje, Ps 139, 2-7
tau atlygins“.

Tikroji malda 5 „Kai meldžiatės, nebūkite tokie, kaip Jok 4, 3
veidmainiai, kurie mėgsta melstis stovėdami sinagogose
ir aikštėse, kad būtų žmonių matomi. Iš tiesų sakau jums:
jie jau atsiėmė užmokestį. 6 Kai tu panorėsi melstis, eik į
savo kambarėlį ir užsirakinęs melskis savo Tėvui, esan- Iz 26, 20; 2 Kar 4, 33 Dan 6, 11; Mal 1, 10
čiam slaptoje, o tavo Tėvas, regintis slaptoje, tau atlygins.

7 Melsdamiesi nedaugiažodžiaukite kaip pagonys; Koh 5, 1; Sir 7, 14 Iz 1, 15
jie tariasi būsią išklausyti dėl žodžių gausumo. 8 Neda-
rykite taip kaip jie. Jums dar neprašius, jūsų Tėvas
žino, ko jums reikia. 9* Todėl melskitės taip: ‖ Lk 11, 2-4

6, 2* *...veidmainiai*: Rašto aiškintojai ir fariziejai (žr. 23, 13. 15. 23. 25. 27. 29). Evangelisto Mato nuostata atspindi dviejų skirtingų laikotarpių situaciją: sankirčius Jėzaus tarnybos metu su Rašto aiškintojais bei fariziejais ir sankirčius tarp Mato bendrijos bei fariziejiško judaizmo.

6, 7-15* Evangelistas Matas įterpia maldos modelį: *Tėve mūsų* (Viešpaties maldą). Ši malda yra ir Luko evangelijoje, tačiau skiriasi jos kontekstas ir forma (žr. Lk 11, 2-4).

6, 7* *...nedaugiažodžiaukite kaip pagonys*: pagonių maldai buvo būdingas ilgo dievų vardų sąrašo skaitymas tikint, jog vienas iš daugelio bus priverstas išklausyti.

6, 9-13* Mato *Tėve mūsų* maldos forma siejama su liturginiu Mato Bendrijos kraičiu. Luko forma nebuvo paplitusi Bendrijos pamaldose, bet turbūt yra artimesnė Jėzaus žodžiams negu Mato.

6, 9* *...Tėve mūsų, kuris esi danguje*: toks kreipinys randamas ir Naujojo Testamento laikotarpio rabinų maldose. *...teesie šventas tavo vardas*: Dievo vardo aukštinimas gali būti suprantamas ir kaip šlovinimas,

‘Tėve mūsų, kuris esi danguje*,
Ez 36, 23; Jn 17, 6.26
teesie šventas tavo vardas*,
10 teateinie tavo Karalystė*,
26, 39. 42p; Dan 4, 32
teesie tavo valia
kaip danguje, taip ir žemėje*.
Pat 30, 8-9; Jn 6, 32. 35
11 Kasdienės mūsų duonos duok mums šiandien*
18, 21-35; Ef 4, 32
12 ir atleisk mums mūsų kaltes*,
kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams.
26, 41p
13* Ir neleisk mūsų gundyti,
Jn 17, 11. 15; 2Tes 3, 3; 1Jn 2, 14+
bet gelbėk mus nuo pikto’.
‖ Mk 11, 25; Sir 28, 1-5; Mt 5, 7; Ef 4, 32; Kol 3, 13; Jok 2, 13
14* Jeigu jūs atleisite žmonėms jų nusižengimus, tai ir
jūsų dangiškasis Tėvas atleis jums. 15 O jeigu neatleisite
žmonėms, tai nė jūsų Tėvas neatleis jūsų nusižengimų“.

žmonių teikiamas Dievui garbinimu ir klusnumu jo valiai, ir kaip prašymas, kad Dievas pašventintų savo paties vardą, t. y. apreikštų savo šlovę galybės veiksmu (žr. Ez 36, 23). Šiuo atveju Karalystės įkūrimas visoje pilnatvėje reiškia Dievo galybę.

6, 10* *...teateinie tavo Karalystė*: šis prašymas *Tėve mūsų* maldoje atkreipia dėmesį labiau į Dievo veiksmą visuose kituose prašymuose. Apsireikšk, ateidamas viešpatauti kaip karalius! *...teesie tavo valia kaip danguje, taip ir žemėje*: prašymas, kad danguje dabar esantis Dievo užmojis sukurti savo karalystę būtų įvykdytas žemėje.

6, 11* *Kasdienės mūsų duonos duok mums šiandien*: žodis *kasdienės* gali reikšti *kasdienę* ir *ateities* duoną. Šioji labiau derėtų su eschatologiniu visos maldos pobūdžiu. Išganymo dabartyje tai yra prašymas, kad karalystė, dažnai vaizduojama kaip šventė ir Senajame, ir Naujajame Testamente, ateitų greitai – šiandien (žr. 8, 11; 22, 1-10; Lk 13, 29; 14, 15-24; Iz 25, 6).

6, 12* *...atleisk mums mūsų kaltes:* pažodžiui – *mums mūsų skolas.*

6, 13* Apokaliptinė judaizmo raštija kalba apie nuožmaus bandymo laikotarpį prieš amžiaus užsklandą, kartais vadinamą *mesijiniu sielvartu.* Kreipiamasi prašant apsaugoti mokinius nuo sielvarto bandymų.

6, 14-15* Šios eilutės atspindi pastovią *Šventojo Įstatymo principų* nuorodą: dabartinį žmogaus veiksmą pasitiks atitinkamas Dievo veiksmas paskutiniame teisme.

Pasninkas slapčia 16* „Kai pasninkaujate, nebūkite
paniurę kaip veidmainiai: jie perkreipia veidus, kad 2 Sam 12, 15-23
žmonės matytų juos pasninkaujant. Iš tiesų sakau jums: 23,5
jie jau atsiėmė užmokestį. 17 O tu pasninkaudamas pasi- Jdt 10, 3
tepk [aliejumi] galvą ir nusiprausk veidą, 18 kad ne žmo-
nėms rodytumeis pasninkaująs, bet savo Tėvui, kuris yra
slaptoje. Ir tavo Tėvas, regintis slaptoje, tau atlygins“. Iz 58, 3

Tikrasis lobis 19 „Nekraukite sau lobių žemėje, kur ǁ Lk 12, 33-34; Job 22, 24-26
kandys ir rūdys ėda, kur vagys įsilaužia ir vagia. 20 Ver- Jok 5, 2-3; Sir 29, 10
čiau kraukitės lobį danguje, kur nei kandys, nei rūdys 19,21
neėda, kur vagys neįsilaužia ir nevagia, 21 nes kur tavo
lobis, ten ir tavo širdis“.

Akis – kūno žiburys 22 „Kūno žiburys yra akis. To- ǁ Lk 11, 34-36
dėl jei tavo akis sveika, visam tavo kūnui bus šviesu. Sk 24, 3 (LXX); Sir 23, 19; Dan 10, 6; Zch 4, 10
23 O jeigu tavo akis nesveika, visas tavo kūnas skendės Įst 15, 9; Sir 14, 10
tamsoje. Taigi jei tavyje esanti šviesa tamsi, tai kokia
baisi toji tamsa!“ Jn 11, 9-10

Dievas ir pinigas 24 „Niekas negali tarnauti dviem ǁ Lk 16, 13; Mt 5, 3-4
šeimininkams: arba jis vieno nekęs, o kitą mylės, arba
prie vieno bus prisirišęs, o kitą nieku vers. Negalite tar- 19,21-26
nauti Dievui ir Mamonai*“.

Pasitikėjimas Apvaizda 25* „Todėl aš sakau jums: ǁ Lk 12, 22-31
per daug nesirūpinkite savo gyvybe, ką valgysite, nei Ps 127
savo kūnu, kuo vilkėsite. Argi gyvybė ne daugiau už
maistą ir kūnas už drabužį? 26 Įsižiūrėkite į padangių

6, 16* Vienintelis pasninkas, įsakytas Mozės Įstatyme, buvo Susitaikymo dienos pasninkas (žr. Kun 16, 31), bet judėjai laikėsi pasninko pirmadienį ir ketvirtadienį (žr. *Didachė* 9, 1).

6, 24* Mamona: aramėjiškas žodis, kuris reiškia turtą ar nuosavybę.

6, 25-34* Jėzus nepaneigia gyvenimo poreikių tikrovės, bet draudžia juos padaryti graužaties objektu ar tapti jų vergu.

sparnuočius: nei jie sėja, nei pjauna, nei į kluonus
10, 31 krauna, o jūsų dangiškasis Tėvas juos maitina. Argi jūs
ne daug vertesni už juos? 27 O kas iš jūsų gali savo rū-
pesčiu bent per vieną sprindį* prailginti sau gyvenimą?!
28 Ir kam gi taip rūpinatės drabužiu?! Pasižiūrėkite, kaip
Ps 103, 15 auga lauko lelijos. Jos nesidarbuoja ir neverpia, 29 bet
1 Kar 10, 1-29 2 Kr 9, 13s sakau jums: nė Saliamonas pačioje savo didybėje nebu-
vo taip pasipuošęs kaip kiekviena iš jų. 30 Jeigu Dievas
Ps 90, 5s taip aprengia laukų gėlę, kuri šiandien žydi, o rytoj
metama į krosnį, tai argi jis dar labiau nepasirūpins
jumis, mažatikiai*? 31 Todėl nesisielokite ir neklausinė-
kite: 'Ką valgysime?' arba: 'Ką gersime?', arba: 'Kuo
vilkėsime?' 32 Visų tų dalykų vaikosi pagonys. Jūsų dan-
giškasis Tėvas juk žino, kad viso to jums reikia. 33 Jūs
Iz 51, 1 Rom 14, 17 pirmiausia ieškokite Dievo Karalystės ir jo teisumo*, o
visa tai bus jums pridėta. 34 Taigi nesirūpinkite rytdiena,
Ps 37, 4.25 Išm 7, 11 Jok 4, 13-14 nes rytojus pats pasirūpins savimi. Kiekvienai dienai
Iš 16, 19 gana savo vargo".

‖ Lk 6, 37-42 Rom 2, 1-2 1Kor 4, 5 **7 Neteiskite kitų** 1* „Neteiskite, kad nebūtumėte
teisiami. 2 Kokiu teismu teisiate, tokiu ir patys būsite
Jok 4, 11s; 5, 9 ‖ Mk 4, 24 teisiami, ir kokiu saiku seikite, tokiu ir jums bus atsei-
Jn 8, 7 kėta. 3 Kodėl gi matai krislą savo brolio akyje, o nepa-
stebi rąsto savojoje?! 4 Arba kaip gali sakyti broliui:
'Leisk, išimsiu krislą iš tavo akies', kai tavo akyje rąstas?!

6, 27* *...per vieną sprindį:* arba *gyvenimo trukmę.*

6, 30* *...mažatikiai:* evangelistas Matas šiuo žodžiu apibūdina Jėzaus mokinius, kurių tikėjimas nėra toks, koks turėtų būti (žr. 8, 26; 14, 31; 16, 8; 17, 20; taip pat Lk 12, 28).

6, 33* *...jo teisumo:* žr. 3, 14-15 paaiškinimą.

7, 1* Jėzus nedraudžia pastebėti artimo klaidų (žr. 7, 5-6), bet draudžia teisti artimą įžūliai, užmirštant savo klaidas.

5 Veidmainy*, pirmiau išritink rąstą iš savo akies, o pas-
kui pažiūrėsi, kaip išimti krislelį iš brolio akies".
Pagarba šventenybėms 6 „Neduokite šventenybių
šunims ir nebarstykite savo perlų kiaulėms*, kad kartais
jų nesutryptų ir apsigręžusios jūsų pačių nesudraskytų".
Kas prašo, tas gauna 7 „Prašykite, ir jums bus duo-
ta, ieškokite, ir rasite, belskite, ir bus jums atidaryta.
8 Kiekvienas, kas prašo, gauna, kas ieško, randa, ir
beldžiančiam atidaroma. 9 Argi atsiras iš jūsų žmogus,
kuris savo vaikui, prašančiam duonos, duotų akmenį?!
10 Arba jeigu jis prašytų žuvies, nejaugi paduotų jam
gyvatę? 11 „Jei tad jūs, būdami nelabi, mokate savo
vaikams duoti gerų daiktų, juo labiau jūsų dangiškasis
Tėvas duos gera tiems, kurie jį prašo".
Aukso taisyklė 12* „Tad visa, ko norite, kad jums
darytų žmonės, ir jūs patys jiems darykite; nes tai yra
Įstatymas ir Pranašai*".
Du keliai 13* „Įeikite pro ankštus vartus, nes erdvūs
vartai ir platus kelias į pražūtį, ir daug juo einančių.

Iš 29, 33; Kun 22, 10
Įst 23, 19; Ps 22, 17. 21;
Fil 3, 2; 2 Pt 2, 22;
Apr 22, 15
Tob 4, 17; Pat 23, 9;
Sir 22, 9-10

|| Lk 11, 9-13

18, 19; Mk 11, 24;
Lk 18,1-8;
Jn 14,13; Jok 1,5+

Įst 4, 29+;
Pat 8, 17; Jer 29, 13s

Jok 1, 5. 17
1 Jn 3, 22; 5, 14-15

|| Lk 6, 31; Tob 4, 15

Kun 19, 18
Mt 22, 40
Rom 13, 8-10

|| Lk 13, 24
Ps 1, 1+
Įst 30, 15+
Sir 21, 10

7, 5* *...veidmainy:* pirma šiuo žodžiu Matas vadino Rašto aiškintojus ir fariziejus, o dabar – krikščionį, kuris sielojasi dėl artimo klaidų, užmiršdamas savo sunkesnes nuodėmes.

7, 6* *...šunims... kiaulėms:* žodžiai, kuriais buvo vadinami pagonys. Šis posakis galėjo kilti tarp krikščionių ir žydų, kurie smerkė Gerosios Naujienos (tai, kas šventa, yra perlai) skelbimą pagonims. Turint omenyje Mt 28, 19, vargu ar tokia buvo Mato mintis. Veikiau Mato posakis sietinas su krikščioniu, turinčiu pareigą sudrausti blogai besielgiantį krikščionį.

7, 12* Šis posakis, nuo XVIII a. vadinamas *auksine taisykle,* aptinkamas ir pagonių, ir žydų šaltiniuose teigiama bei neigiama forma, prieš ir po Gerosios Naujienos (žr. Lk 6, 31). *...tai yra Įstatymas ir Pranašai:* sąsaja priklauso evangelistui.

7, 13-29* Paskutinė *Kalno pamokslo* dalis, sudaryta iš kelių antitezių, sugretinančių du gyvenimo kelius Krikščionių Bendrijoje: gyventi pagal Jėzaus žodžius ir jų nesilaikyti.

Mt 19, 24p 14 Kokie ankšti vartai ir koks siauras kelias į gyvenimą!
Jn 10, 9-10 Mt 22, 14p Tik nedaugelis jį atranda“.
Apr 13, 11; 19, 20 2 Pt 2, 1-3 **Netikri pranašai** 15* „Sergėkitės netikrų pranašų, ku-
Įst 13, 2-6; 18, 9-22 Ez 22, 27-28 rie ateina pas jus avių kailyje, o viduje yra plėšrūs vilkai.
Sir 27, 6; =Mt 12, 33 ‖ Lk 6, 43-44 16 Jūs pažinsite juos iš vaisių. Argi kas gali pasiskinti
Gal 5, 19-24; Jok 3, 12 vynuogių nuo erškėčių ar figų nuo usnių?! 17 Juk geras
medis duoda gerus vaisius, o netikęs medis – blogus.
18 Geras medis negali duoti blogų vaisių, o netikęs gerų.
=3, 10p Jn 15, 6 19 Kiekvienas medis, kuris neduoda gerų vaisių, bus iškirs-
tas ir įmestas į ugnį. 20 Taigi jūs pažinsite juos iš vaisių“.
Iz 29, 13 **Tikrieji sekėjai** 21* „Ne kiekvienas, kuris man šau-
‖ Lk 6, 46 kia: ‘Viešpatie, Viešpatie!’, įeis į Dangaus Karalystę, bet
tik tas, kuris vykdo mano dangiškojo Tėvo valią. 22 Dauge-
lis man sakys, anai dienai atėjus: ‘Viešpatie, Viešpatie,
argi mes nepranašavome tavo vardu, argi neišvarinėjome
demonų tavo vardu, argi nedarėme daugybės stebuklų
Ps 6, 9; 5, 5; Am 5, 21+ Mt 13, 41; 25, 11-12 ‖ Lk 13, 26-27 tavo vardu?!’ 23 Tuomet jiems pareikšiu: ‘Aš niekuomet
jūsų nepažinojau. Šalin nuo manęs, jūs nedorėliai!’
‖ Lk 6, 47-49 24* Kas klauso šitų mano žodžių ir juos vykdo, pana-
šus į išmintingą žmogų, pasistačiusį namą ant uolos.

7, 13-14* Dviejų kelių metafora buvo bendra pagonių filosofijai ir Senajam Testamentui. Randama ir ankstyvuosiuose krikščionių raštuose: *Didachėje* 1-6 ir *Barnabo laiške* 18-20.

7, 15-20* Jėzaus mokiniai, kalbantys Dievo vardu, vadinami pranašais (žr. 10, 4; 23, 34). Atrodo, jie buvo svarbi grupė Mato Bendrijoje. Panašiai kaip Senajame Testamente būta ir tikrų, ir netikrų pranašų. Anot evangelisto, skirtumą tarp pranašų įrodo jų darbo vaisių kokybė.

7, 21-23* Jėzaus mokiniai, kurie gydo ir išvaro piktąsias dvasias Viešpaties vardu, bet nedorai elgiasi gyvenime, bus teisiami *aną dieną* – teisme. *Aš niekuomet jūsų nepažinojau*: žr. 10, 13. *Šalin nuo manęs, jūs nedorėliai*: žr. Ps 6, 9.

7, 24-27* *Kalno pamokslo* užsklanda (žr. Lk 6, 47-49). Čia išreiškiamas santykis ne tarp sakymo ir darymo, kaip netikrų pranašų atveju (žr. 7,

25 Prapliupo liūtys, ištvino upės, pakilo vėjai ir daužėsi
į tą namą. Tačiau jis nesugriuvo, nes buvo pastatytas ant Pat 10, 25; 12, 3.7
uolos. 26 Kas klauso šitų mano žodžių ir jų nevykdo, 1 Jn 2, 17
panašus į paiką žmogų, pasistačiusį namą ant smėlio. Job 8, 15
27 Prapliupo liūtys, ištvino upės, kilo vėjai ir daužėsi į tą Ez 13, 10-14
namą, ir jis sugriuvo, o jo griuvimas buvo smarkus“. 23,38
Žmonių susižavėjimas 28 Kai Jėzus baigė tas kalbas*, ‖ Mk 1, 22
minios stebėjosi jo mokslu, 29 nes jis mokė ne kaip jų ‖ Lk 4, 32; 7, 1
Rašto aiškintojai*, bet kaip turintis galią.

+ C +

TARNYBA IR MISIJA GALILĖJOJE

8 Raupsuotojo išgydymas 1* Kai Jėzus leidosi nuo ‖ Mk 1, 40-45
kalno, jį lydėjo didelės minios. 2 Štai prisiartino raup- ‖ Lk 5, 12-16
suotasis* ir parpuolė prieš jį ant žemės, maldaudamas: Sk 12, 10-13; Iš 34, 29 (LXX)

15-23), bet tarp klausymosi ir darymo; Jėzaus žodžiai taikomi kiekvienam krikščioniui, kuris klausosi.

7, 28-29* *Kai Jėzus baigė tas kalbas:* tokia arba panašia formule evangelistas Matas baigia visas penkias Jėzaus kalbas (žr. 11, 1; 13, 53; 19, 1; 26, 1). *...ne kaip jų Rašto aiškintojai:* šie perdavė pirmųjų mokytojų mokymo kraitį, o Jėzaus mokymo pagrindas buvo jo paties autoritetas.

8, 1-9, 38* Šioje dalyje pasakojama apie Jėzaus stebuklus. Dauguma jų randama Morkaus evangelijoje. Tačiau Matas ne visada seka Morkaus tvarka ir sutrumpina pasakojimus. Šie suburiami į tris grupes po tris, o kiekvieną grupę palydi Jėzaus kalba mokiniams.

8, 2* *...raupsuotasis:* šiuo žodžiu apibūdinami įvairiomis odos ligomis sergantys žmonės (žr. Kun 13, 1-50). Senajame Testamente yra tik du atvejai, kurie liudija, kad Dievas išgydė raupsuotąjį (žr. Sk 12, 10-15; 2 Kar 1-14).

11,5 „Viešpatie, jei panorėsi, gali mane padaryti švarų“. 3 Jė-
8, 15; 9, 25; 14, 36 zus ištiesė ranką, palietė jį ir tarė: „Noriu, būk švarus!“
Ir tuojau raupsai išnyko. 4* Jėzus pridūrė: „Žiūrėk, nie-
Lk 17, 14; Mk 1, 34+ kam nepasakok, bet eik pasirodyti kunigui ir paaukok
Kun 14, 1-32 Mozės įsakytą atnašą kunigams paliudyti“.

‖ Lk 7, 1-10 ‖ Jn 4, 46-53 **Šimtininko tarno pagydymas** 5* Sugrįžus į Kafarnau-
mą, prisiartino prie Jėzaus šimtininkas*, maldaudamas:
6 „Viešpatie, mano tarnas guli namie paralyžiuotas ir
baisiai kankinasi“. 7 Jėzus jam tarė: „Einu pagydysiu
Lk 5, 8 jį“. 8 Šimtininkas atsakė: „Viešpatie, nesu vertas, kad
Ps 33, 9; 107, 20 Bar 3, 33-35 užeitum po mano stogu, bet tik tark žodį, ir mano tar-
nas pasveiks. 9 Juk ir aš, pats būdamas valdinys, turiu
sau pavaldžių kareivių. Taigi sakau vienam: ‘Eik!’, ir jis
eina; sakau kitam: ‘Ateik čionai!’, ir jis ateina; sakau
tarnui: ‘Daryk tai!’, ir jis daro“. 10 Tai girdėdamas, Jėzus
stebėjosi ir kalbėjo einantiems iš paskos: „Iš tiesų sakau
jums: niekur Izraelyje neradau tokio tikėjimo! 11* Todėl
Bar 4, 37 ‖ Lk 13, 28-29 Rom 11, 11 aš jums sakau: daugelis ateis iš rytų ir vakarų ir susės
Dangaus Karalystėje prie stalo su Abraomu, Izaoku ir
Jn 8, 12+ 13, 42. 50; 22, 13; 24, 51; 25, 30 Jokūbu. 12 O karalystės vaikai bus išmesti laukan į tam-

8, 4* Žr. Kun 14, 2-9.

8, 5-13* Kaip vėlesniame pasakojime apie kanaanietę moterį (žr. 15, 21-28), taip ir šiuo atveju Jėzus prasilenkia su jam įprastu tarnavimu izraeliečiams ir šitaip paankstina savo misiją tarp pagonių.

8, 5* Šimtininkas: kariškis, šimtinės karių vadas.

8, 11-12* Matas įterpia į Morkaus pasakojimą Jėzaus posakį iš Q (žr. Lk 13, 28-29) apie pagonių įėjimą į karalystę ir pašalinimą tų izraeliečių, kurie, būdami patriarchų ainiai bei išrinktosios tautos nariai, atsisakė tikėti Jėzų. *Ten bus verksmas ir dantų griežimas*: pirmąkart pasirodo posakis, kurį Matas dažnai vartoja nusakydamas galutinį pasmerkimą (žr. 13, 42. 50; 22, 13; 24, 51; 25, 30). Lukas šį posakį vartoja tik 13, 28 tekste.

sybes. Ten bus verksmas ir dantų griežimas*“. 13 Šimti-
ninkui Jėzus tarė: „Eik, tebūnie tau, kaip įtikėjai!“ Ir tą 17, 18
pačią valandą tarnas pagijo.

Kafarnaumo stebuklai 14 Atėjęs į Petro namus, Jėzus ‖ Mk 1, 29-31 ‖ Lk 4, 38-41
pamatė jo uošvę, gulinčią ir karščiuojančią. 15 Jis palietė
jos ranką, ir karštis paliovė. Toji atsikėlė ir galėjo jam 9, 25p Mk 9, 27 Apr 3, 7
patarnauti.

16 Vakarui atėjus, žmonės sugabeno pas Jėzų daug ‖ Mk 1, 32-34 ‖ Lk 4, 40-41
demono apsėstųjų. Jis išvarė dvasias žodžiu* ir išgydė
visus ligonius, 17* kad išsipildytų pranašo Izaijo žodžiai:

Jis pasiėmė mūsų negales, Iz 53, 4 Jn 1, 29
sau užsikrovė mūsų ligas.

Pašaukimo sunkumai 18 Matydamas aplinkui didžiulę ‖ Lk 9, 57-60
minią, Jėzus įsakė irtis į kitą krantą*. 19 Čia priėjo vienas
Rašto aiškintojas ir tarė jam: „Mokytojau*, aš seksiu pas-
kui tave, kur tik tu eisi!“ 20 Jėzus atsakė: „Lapės turi Ps 84, 4

8, 16* ...*žodžiu*: Mato intarpas palyginti su Mk 1, 34.

8, 17* Pranašas kalba apie Viešpaties tarną, kuris būdamas nekaltas kenčia už kitų nuodėmes (žr. Iz 53, 4); Matas negales laiko fizinėmis negaliomis.

8, 18* ...*į kitą krantą*: į kitą Galilėjos jūros pakrantę.

8, 19* ...*Mokytojau*: hebr. *rabî*. Taip pats Jėzus apibūdina save (žr. 10, 24. 25; 23, 8; 26, 18). Kiti, vadindami Jėzų mokytoju, arba yra jam priešiški (žr. 9, 11; 12, 38; 17, 24; 22, 16. 24. 36), arba jam atviri, negalintys įžvelgti giliau į jo asmens slėpinį (žr. 19, 16). Apskritai šis kreipinys atspindi nepakankamą Jėzaus pažinimą.

8, 20* ...*Žmogaus Sūnus*: žr. Dan 7, 13-14. Mįslingas Jėzaus titulas. Pranašas Danielius jį vartoja kaip *Aukščiausiojo šventųjų* – ištikimųjų izraeliečių, kurie gauna iš Amžinojo (Dievo) karalystę, kolektyvinį titulą. Naujajame Testamente šis titulas pasirodo tik evangelijose ir Apd 7, 56; Apr 1, 13; 14, 14. Mato evangelijoje šis titulas lydi Jėzų viešosios tarnybos (7 kartus), kančios ir prisikėlimo pasakojime (9 kartus) ir garbingojo atėjimo metu amžiaus pabaigoje (13 kartų).

urvus, padangių sparnuočiai – lizdus, o Žmogaus Sūnus*
2 Kor 8, 9 neturi kur galvos priglausti“.
21 Kitas jo mokinys prašė: „Viešpatie, leisk man
Pr 50, 5; Tob 4, 3 1 Kar 19, 20 pirmiau pareiti tėvo palaidoti“. 22 Bet Jėzus atsakė:
Mt 4, 20. 22; 10, 37p „Sek paskui mane ir palik mirusiems laidoti savo numirėlius*“.

‖ Mk 4, 35-41; ‖ Lk 8, 22-25; Mt 14, 22-23 **Audros nutildymas** 23 Jėzus įlipo į valtį, ir mokiniai
Jon 1, 4s Apd 27, 9 paskui jį. 24 Ir štai ežere pakilo tokia smarki vėtra*, kad
bangos sėmė valtį. O jis miegojo. 25 Mokiniai pripuolę
14, 30 ėmė jį žadinti, šaukdami: „Viešpatie, gelbėk, žūvame!“
6, 30; 8, 10+ 14, 31 26 Jis jiems tarė: „Ko jūs tokie bailūs, mažatikiai?“ Paskui
atsikėlė, sudraudė vėjus bei ežerą, ir pasidarė visiškai
Ps 65, 8+; 89, 10; 107, 29 ramu*. 27 Žmonės stebėjosi ir kalbėjo: „Kas jis per vienas,
Ps 89, 10 kad net vėjai ir marios jo klauso?“

‖ Mk 5, 1-20 ‖ Lk 8, 26-39 **Apsėstųjų išgydymas** 28 Kai Jėzus priplaukė kitą
9, 33; 15, 22; 17, 18 Lk 8, 2; Apd 8, 7; 10, 38; 16, 17 krantą gadariečių* krašte, jam priešais atbėgo du demonų apsėstieji, išlindę iš kapinių rūsių. Juodu buvo
Iz 65, 4 tokie pavojingi, kad niekas negalėjo praeiti anuo keliu.

8, 22* *...palik mirusiems laidoti savo numirėlius*: Jėzaus kvietimas sekti jį nustumia į šalį tai, ką judaizmo ir helenizmo pasaulis laikė sūniška ir didžiausios svarbos pareiga.

8, 24* *...smarki vėtra*: gr. *seismos – žemės drebėjimas*. Audros įvaizdis vartojamas apokaliptinėje raštijoje, norint aprašyti senojo pasaulio sukrėtimą Dievo Karalystės atėjimo metu. Visi sinoptikai vartoja sukrėtimo įvaizdį, aprašydami įvykius prieš Žmogaus Sūnaus paruziją, arba antrąjį atėjimą (žr. 24, 7; Mk 13, 8; Lk 21, 11). Matas šį įvaizdį pateikia šioje vietoje ir taip pat pasakojime apie kančią bei prisikėlimą (žr. 27, 51-54; 28, 2).

8, 26* *...visiškai ramu*: audros nutildymas atkreipia dėmesį į Senojo Testamento temą apie Dievą, suvaldantį chaosą ir kuriantį pasaulį (žr. Ps 65, 8; 89, 10; 93, 3-4; 107, 29).

8, 28* *...gadariečių*: Gadaros miestas buvo maždaug už 8 km į pietryčius nuo Galilėjos jūros.

29* Ir štai jiedu ėmė šaukti: „Ko tau iš mūsų reikia, Dievo Mt 4,3+ Lk 4, 34
Sūnau?! Atėjai pirm laiko mūsų kankinti?“ 30 Truputį Jok 2,19
toliau ganėsi didelė kaimenė kiaulių*. 31 Demonai ėmė
prašytis: „Jeigu mus išvarysi, tai siųsk kiaulių kaimenėn“. 28, 43
32 Ir jis jiems tarė: „Eikite sau!“ Tuomet demonai išėjo ir
apniko kiaules. Ir štai visa kaimenė metėsi nuo skar-
džio į ežerą ir gavo galą vilnyse. 33 Piemenys pabėgo ir,
pasiekę miestą, viską išpasakojo, taip pat ir apie apsės-
tuosius. 34 Tada visas miestas išėjo priešais Jėzų ir, vos jį 21, 9; 25, 1; Jn 12, 13; 1 Tes 4, 17
pamatę, prašė pasišalinti iš jų krašto. 12, 24

9 Paralitiko pagydymas 1 Įlipęs į valtį, Jėzus persi- ‖ Mk 2, 1-12 ‖ Lk 5, 17-26
kėlė per ežerą ir sugrįžo į savo miestą*. 2 Ir štai jam atnešė
paralyžiuotą žmogų, paguldytą ant neštuvų. Pamatęs jų 8, 10+
tikėjimą, Jėzus tarė paralyžiuotajam: „Pasitikėk, sūnau,
tavo nuodėmės atleistos!“ 3 Kai kurie Rašto aiškintojai Lk 7, 48
ėmė murmėti: „Tasai piktžodžiauja!“ 4 Skaitydamas jų Jn 10, 33-36
mintis, Jėzus tarė: „Kam taip piktai mąstote savo šir- Jn 1, 48+ Zch 8, 17
dyje? 5 Kas gi lengviau – ar pasakyti: ‘Tavo nuodėmės
atleistos’, ar liepti: ‘Kelkis ir vaikščiok!’? 6 Ir todėl, kad
žinotumėte Žmogaus Sūnų turint galią žemėje atleisti Dan 7, 14 Jn 5, 27
nuodėmes, – čia jis kreipėsi į paralyžiuotąjį: – Kelkis, Jn 5, 8
pasiimk neštuvus ir eik namo!“ 7 Šis atsistojo ir nuėjo
namo. 8 Visa tai pamačiusios, minios išsigando ir šlovi- 8, 4
no Dievą, suteikusį tokią galią žmonėms.

8, 29* *...Ko tau iš mūsų reikia, Dievo Sūnau?! Atėjai pirm laiko mūsų kankinti?* Laikas – Jėzaus kančia, mirtis, prisikėlimas, dangun žengimas (žr. Jn 2, 4). Mintis, kad piktosios dvasios gali kankinti žmones iki paskutinio teismo, puoselėta judaizmo raštijoje (žr. *Enocho* 16, 1 ir *Jubiliejų* 10, 7-10).

8, 30* *...kiaulių*: gyvulių, kurie pagal Mozės Įstatymą buvo nešvarūs (žr. Kun 11, 6-7), laikymas rodo, kad šios vietos gyventojai buvo pagonys.

9, 1* *...į savo miestą*: į Kafarnaumą (žr. 4, 13).

|| Mk 2, 13-14 || Lk 5, 27-28 **Muitininkas Matas šaukiamas į apaštalus** 9* Iškeliau-
damas iš ten, Jėzus pamatė muitinėje sėdintį žmogų,
4, 19; 8, 22 vardu Matas*, ir tarė jam: „Sek paskui mane!“ Šis atsi-
|| Mk 2, 15-17 || Lk 5, 29-32 kėlė ir nuėjo paskui jį. 10 Kai jis Mato namuose sėdosi
Lk 15, 1-2; 19, 1-10 prie stalo, ten susirinko daug muitininkų bei nusidėjė-
lių, kurie susėdo šalia Jėzaus ir jo mokinių. 11 Fariziejai,
3, 7+ tai išvydę, prikišo jo mokiniams: „Kodėl jūsų Mokytojas
valgo su muitininkais ir nusidėjėliais?“ 12 Šitai girdėda-
1 Tim 1, 15 mas, Jėzus atsiliepė: „Ne sveikiesiems reikia gydytojo,
o ligoniams. 13* Eikite ir pasimokykite, ką reiškia žodžiai:
=12, 7; 1 Sam 15, 22 Pat 16, 7 (LXX); Oz 6, 6 *Aš noriu pasigailėjimo, o ne aukos.* Aš ir atėjau šaukti ne
18, 12; Lk 19, 10 teisiųjų, bet nusidėjėlių“.

|| Mk 2, 18-22 || Lk 5, 33-39 **Ginčas dėl pasninko** 14 Tada priėjo Jono mokiniai
6, 16-18 Iz 58, 3 ir paklausė: „Kodėl mes ir fariziejai pasninkaujame, o
tavo mokiniai nepasninkauja?“ 15* Jėzus atsakė: „Argi
Jn 3, 29+ 2 Sam 12, 15-23 gali vestuvininkai gedėti, kol su jais yra jaunikis? Ateis
dienos, kai jaunikis iš jų bus atimtas, ir tada jie pas-
ninkaus.

9, 9-17* Šioje pasakojimo dalyje Matas laikosi Morkaus pasakojimo sekos (žr. Mk 2, 13-22).

9, 9* *...pamatė... žmogų, vardu Matas*: Morkus vadina šį muitininką Leviu (žr. Mk 2, 14). Tokio vardo nėra keturiuose Dvylikos, artimiausių Jėzaus bičiulių, sąrašuose (žr. 10, 2-4; Mk 3, 16-19; Lk 6, 14-16). Apd 1, 13 sąraše minimi vienuolika, nes Judas Iskarijotas buvo pasitraukęs dėl išdavystės. Visi keturi apaštalų sąrašai mini muitininką Matą (žr. 10, 3).

9, 13* *...Eikite ir pasimokykite ...ne aukos*: Matas priduria prie Morkaus pasakojimo (žr. Mk 12, 7) pranašo Ozėjo žodžius (žr. Oz 6, 6). Jeigu pasigailėjimas yra viršesnis už šventyklos aukas, tai jis juo labiau viršija ritualinio švarumo įsakymus.

9, 15* Pasninkas yra gedulo ir liūdesio ženklas. Pasninkauti džiaugsmo metu, sako Jėzus, netinka, nes skelbiama Karalystė yra tarsi vestuvių puota. Tačiau Jėzaus žodžiai siejami ir su ateitimi – Mato Bendrijos laikotarpiu. Kai Jėzus nebebus regimuoju būdu su mokiniais, tada mokiniai ir pasninkaus (žr. *Didachė* 8, 1).

16* Niekas palaikio drabužio nelopo naujo milo lopu, Jn 1, 17; 2 Kor 5, 17 Gal 1, 6; 4, 9
nes toks lopinys atplėšia drabužio gabalą, ir skylė tik
padidėja. 17 Taip pat niekas nepila jauno vyno į senus
vynmaišius, nes antraip vynmaišiai plyštų, vynas išsilietų Job 32, 19
ir vynmaišiai niekais nueitų. Bet jaunas vynas pilamas į Kun 26, 10 Rom 7, 6
naujus vynmaišius, ir abeji išsilaiko".

Dar keli pagydymai 18 Jam taip bekalbant, prisiarti- ‖ Mk 5, 21-43 ‖ Lk 8, 40-56
no vienas [sinagogos] vyresnysis, pagarbino jį ir tarė:
„Ką tik mirė mano dukrelė. Bet ateik, uždėk ant jos 1 Tim 4, 14+
ranką, ir ji atgis". 19 Jėzus atsikėlė ir nuėjo paskui jį
kartu su mokiniais.

20 Ir štai moteris, jau dvylika metų serganti kraujoplū-
džiu, prisiartino iš paskos ir palietė jo apsiausto apva- 23, 5+; Sk 15, 38 Įst 22, 12;
dą*. 21 Mat ji pati sau kalbėjo: „Jei tik palytėčiau jo 1 Sam 15, 27
drabužį – išgyčiau". 22 Jėzus, atsigręžęs ir ją pamatęs, 14, 36 Apd 19, 12
tarė: „Pasitikėk, dukra, tavo tikėjimas išgydė tave". Ir tą 8, 10+
pačią akimirką moteris pagijo.

23 Atėjęs į vyresniojo namus ir pamatęs vamzdinin-
kus bei raudančią minią, 24* Jėzus paliepė: „Išeikite, nes
mergaitė ne mirus, o miega". Jie tik juokėsi iš jo. 25 Kai Jn 11, 11-13
minia buvo išvaryta, jis įžengė vidun, paėmė mergaitę 8, 3+. 15+
už rankos, ir ta atsikėlė. 26 Garsas apie tai pasklido po
visą aną kraštą.

9, 16-17* Šie palyginimai pabrėžia, kad netinka maišyti tai, kas sena, su tuo, kas nauja. Jėzaus mokymas nėra judaizmo lopymas: Evangelija – Geroji Naujiena – neišsitenka Mozės Įstatymo rėmuose.

9, 20* *...apsiausto apvadą*: drabužio kutus, arba spurgus. Mozės Įstatymas reikalavo kutus prisiūti prie apsiausto skvernų, kad primintų laikytis įsakymų (žr. Sk 15, 37-39; Įst 22, 12).

9, 24* Miegas yra biblinė metafora, kuria ženklinama mirtis (žr. Dan 12, 2; 1 Tes 5, 10). Jėzaus žodžiai nepaneigia, kad mergaitė yra mirusi, bet užtikrina, kad ji bus pažadinta iš mirties miego.

20,29-34 27 Jėzui išeinant, du neregiai sekė įkandin ir šaukė:
21,9 Lk 1,32 „Pasigailėk mūsų, Dovydo Sūnau*!“ 28 Kai jis pasiekė
namus, neregiai užėjo pas jį. Jėzus paklausė: „Ar tikite,
8,10+ kad aš galiu jus pagydyti?“ Šie atsakė: „Taip, Viešpa-
tie!“ 29 Tada jis palietė jų akis ir tarė: „Tebūnie jums,
kaip tikite“. 30 Ir atsivėrė jiems akys. Jėzus prigrasė:
Mk 1,34+ „Žiūrėkite, kad niekas nesužinotų!“ 31 Tačiau tie išėję
išgarsino jį po visą tą kraštą.
=12,22-24 ‖ Lk 11,14-15 32 Jiems pasitraukus, štai atvedė demono apsėstą
8,29+ nebylį. 33 Išvarius demoną, nebylys prakalbo. Minios
Mk 7,37 stebėjosi ir sakė: „Dar niekad Izraelyje nėra buvę tokių
dalykų“. 34* O fariziejai kalbėjo: „Jis išvaro demonus su
jų valdovo galia“.
=4,23 **Suvargusios minios** 35 Jėzus ėjo per visus miestus ir
kaimus, mokydamas sinagogose, skelbdamas Karalystės
24,14 Mk 1,1+ Evangeliją ir gydydamas visokias ligas bei negales. 36* Ma-
‖ Mk 6,34 tydamas minias, jis gailėjosi žmonių, nes jie buvo suvargę
ir apleisti lyg avys be piemens. 37 Tuomet jis tarė moki-
‖ Lk 10,2 niams: „Pjūtis didelė, o darbininkų maža. 38 Melskite
Jn 4,35-38 pjūties šeimininką, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį“.
‖ Mk 3,14-15; 6,7 ‖ Lk 9,1; Mt 8,29+ **10 Pamokymai apaštalams** 1* Pasišaukęs dvylika
mokinių*, Jėzus suteikė jiems valdžią netyrosioms

9, 27* *...Dovydo Sūnau*: mesijinis titulas, paminėtas tik vieną kartą Morkaus (žr. 10, 47-46) ir vieną kartą Luko (žr. 18, 38-39), sietinas su Jėzaus gydymo galia. Dažniau sąsajų su gydymu randama Mato evangelijoje (žr. 12, 23; 15, 22; 20, 30-31).

9, 34* Kandus fariziejų kaltinimas – nuoroda į didėjantį pasipriešinimą Jėzui (žr. 11-12 sk.).

9, 36* Žr. Mk 6, 34; Sk 27, 17; 1 Kar 22, 17.

10, 1-42* Antroji iš penkių didžiųjų Jėzaus kalbų. Joje duodami pamokymai Dvylikai apie jų laikyseną misijose.

10, 1* *...[savo] dvylika mokinių*: Matas nepasakoja apie Dvylikos

dvasioms, kad išvarinėtų jas ir gydytų visokias ligas
bei negales*.

Apaštalų siuntimas 2* Dvylikos apaštalų vardai: pir- ‖ Mk 3, 16-19 ‖ Lk 6, 13-16
masis Simonas, pavadintas Petru, ir jo brolis Andriejus; Apd 1, 13
Zebediejaus sūnus Jokūbas ir jo brolis Jonas; 3 Pilypas
ir Baltramiejus; Tomas ir muitininkas Matas; Alfiejaus
sūnus Jokūbas ir Tadas; 4 Simonas Kanaanietis* ir Judas
Iskarijotas, kuris ir išdavė jį. 5* Šituos dvylika Jėzus 28, 19
išsiuntė, duodamas jiems nurodymų:

„Nenuklyskite pas pagonis ir neužsukite į samariečių Lk 9, 52-53; Jn 4, 9. 40
miestus. 6 Verčiau lankykite pražuvusias Izraelio namų Jer 50, 6 Mt 15, 24; Apd 13, 46
avis. 7 Eikite ir skelbkite, jog prisiartino Dangaus 3, 2+; 4, 17+
Karalystė. 8* Gydykite ligonius, prikelkite mirusius, Lk 10, 9. 11 2 Kar 5, 16
apvalykite raupsuotus, išvarinėkite demonus. Dovanai Iz 55, 1; Apd 8, 20

išrinkimą (žr. Mk 3, 13-14; Lk 6, 12-16), bet žino, kad ši Jėzaus mokinių grupė yra skaitytojui pažįstama (žr. 1 Kor 15, 5). Skaičius 12 siekia priminti dvylika Izraelio giminių ir duoda suprasti, kad Jėzus turi valdžią šaukti visą Izraelį į Dievo Karalystę. *...suteikė jiems valdžią... kad gydytų [visas] ligas*: tęsti paties Jėzaus veiklą (žr. 4, 23; 9, 35; 10, 8). Dvylika dalyvauja Jėzaus Karalystės skelbime (žr. 10, 7); tik Jėzus moko (žr. 4, 23; 7, 28; 9, 35), ne Dvylika. Mokymo misija Dvylikai patikėta tik po Jėzaus prisikėlimo (žr. 29, 20).

10, 2-4* Šioje vietoje vienintelį kartą Mato evangelijoje Dvylika vadinami apaštalais. Žodis *apaštalas* reiškia *asmenį, kuris yra siųstas*. Pauliaus laiškuose dažnai minimas apaštalas reiškia asmenį, Prisikėlusiojo siųstą ir įgaliotą skelbti prisikėlimą.

10, 4* *...Simonas Kanaanietis*: aramėjiškas žodis reiškia *uolųjį* arba *zelotą*. Zelotai kurstė judėjus sukilti prieš Romą 66-70 m. po Kr. (žr. Lk 6, 15).

10, 5-6* Kaip buvo siunčiamas Jėzus (žr. 15, 24), taip ir Dvylika siunčiami į Izraelį. Šie žodžiai gali atspindėti pradinį žydų krikščionių pasipriešinimą skelbti Evangeliją pagonims, bet Matui jie reiškia, kad pats Jėzus tokios nuostatos laikėsi savo tarnybos metu.

10, 8-11* Dvylika gavo savo pašaukimą ir misiją kaip dovaną iš Dievo, užtat ir palaima, kurią tai teikia, privalo būti duodama veltui. Pastogę ir maistu aprūpins tie, kurie juos priims.

‖ Mk 6, 8-9 ‖ Lk 9, 3; 10, 4 gavote, dovanai ir duokite! 9 Neįsigykite nei aukso, nei
sidabro, nei variokų savo kapšams prikimšti; 10 nei ke-
‖ Lk 10, 7 ↗1 Kor 9, 14 lionmaišio, nei dvejų marškinių, nei kurpių, nei lazdos,
nes darbininkas vertas savo valgio.

‖ Mk 6, 10-11 ‖ Lk 9, 4-5; 10, 5-12 11 Atėję į kokį nors miestą ar kaimą, susiieškokite ver-
tą žmogų ir apsistokite pas jį, kol išvyksite. 12 Įeidami į
namus, pasveikinkite juos. 13* Ir jeigu namai bus verti,
teateinie po jų stogu jūsų ramybė. O jeigu nebus verti –
jūsų ramybė tesugrįžta jums. 14 Jei kur jūsų nepriimtų ir
Apd 13, 51; 18, 6 jūsų žodžių neklausytų, tai, išėję iš tokių namų ar tokio
miesto, nusikratykite ir dulkes nuo kojų*. 15 Iš tiesų sakau
=11, 24 Pr 13, 13; 18, 16-19, 29 jums: Sodomos ir Gomoros žemei bus lengviau teismo
dieną negu tokiam miestui".

‖ Lk 10, 3; Mt 7, 15 Pr 3, 1; Sir 13, 17 1Kor 14, 20 **Būsimi persekiojimai** 16 „Štai aš siunčiu jus kaip avis
tarp vilkų. Todėl būkite gudrūs kaip žalčiai ir neklas-
‖ Mk 13, 9-13 ‖ Lk 21, 12-19 tingi kaip balandžiai. 17 Sergėkitės žmonių, nes jie įskųs
Jn 16, 1-4 jus teismams ir plaks savo sinagogose. 18 Jūs būsite dėl
Jn 15, 27 manęs vedžiojami pas valdovus bei karalius liudyti jiems
‖ Lk 12, 11-12 ir pagonims. 19 Kai jie jus įskųs, nesirūpinkite, kaip ar-
Iš 4, 10-12; Jer 1, 6-10 ba ką kalbėsite, nes tą valandą jums bus duota, ką jūs
Jn 15, 26; Apd 4, 8. 31 turite sakyti. 20 Tada jau nebe jūs kalbėsite, o jūsų Tėvo
Dvasia kalbės jūsų lūpomis.

Mch 7, 6; Mt 10, 35 21* Brolis išduos mirti brolį ir tėvas – sūnų, o vaikai
=24, 9 Jn 15, 18-19, 25 sukils prieš gimdytojus ir žudys juos. 22 Jūs būsite visų

10, 13* Ramybės palinkėjimas buvo laikomas, ir toks, be abejo, yra, ne vien pasveikinimu, bet ir veiksmingu žodžiu.

10, 14* *...nusikratykite ir dulkes nuo kojų*: veiksmas, kuriuo visiškai nutraukiami santykiai su tokiais netikinčiaisiais.

10, 21* Žr. Mch 7, 6 tekstą, cituojamą 10, 35-36.

10, 22* *...iki galo*: pradinė prasmė turbūt buvo *iki paruzijos*, antrojo Jėzaus atėjimo. Matui *iki galo* greičiausiai reiškia pavienio žmogaus gyvenimo pabaigą.

nekenčiami dėl mano vardo. Bet kas ištvers iki galo*, =24, 13
bus išgelbėtas. Dan 12, 12s
23 Kai pradės jus persekioti viename mieste, bėkite į
kitą. Iš tiesų sakau jums: dar nebūsite apibėgę Izraelio 16, 28; 24, 34
miestų, kai ateis Žmogaus Sūnus*. 24, 30; 26, 64
24 Mokinys nėra aukštesnis už savo mokytoją nei tar- ‖ Lk 6, 40
nas už šeimininką. 25 Pakanka, jei mokinys prilygsta mo- ‖ Jn 13, 16; 15, 20
kytojui ir tarnas šeimininkui. Tad jei šeimos galvą jie 9, 34; 12, 24
praminė Belzebulu*, tai ką kalbėti apie namiškius!“

Tiesumas ir drąsa 26* „Taigi nebijokite jų. Juk nėra ‖ Lk 12, 2-9
nieko uždengta, kas nebus atidengta, ir nieko paslėpta, ‖ Mk 4, 22
kas nepasidarys žinoma. 27 Ką jums kalbu tamsoje, saky- Lk 8, 17
kite vidur dienos, ir ką šnibždu į ausį, garsiai skelbkite
nuo stogų. 28 Nebijokite tų, kurie žudo kūną, bet negali Sir 9, 13
užmušti sielos. Verčiau bijokite to, kuris gali pražudyti ir 1 Pt 3, 14 Apd 2, 10
sielą, ir kūną pragare. 29 Argi ne du žvirbliai parduodami
už skatiką? Ir vis dėlto nė vienas iš jų nekrinta žemėn be
jūsų Tėvo valios. 30 O jūsų net visi galvos plaukai suskai- 2 Sam 14, 11.45
tyti. 31 Tad nebijokite! Jūs vertesni už daugybę žvirblių. Lk 21, 18 Apd 27, 34
32* Kas išpažins mane žmonių akivaizdoje, ir aš jį ‖ Lk 12, 8-9
išpažinsiu savo dangiškojo Tėvo akivaizdoje. 33 O kas Apr 3, 5

10, 23* *...kai ateis Žmogaus Sūnus*: atėjimas siejamas ne su visu pasauliu, bet su Izraeliu. Jeruzalės ir šventyklos sunaikinimas 70 m. po Kr. suvokiamas kaip Jėzaus atėjimas per teismą netikinčiam Izraeliui.

10, 25* *...Belzebulu*: žr. 9, 34, kur apie Jėzų kalbama kaip apie išvarantį *demonus su jų valdovo galia*, valdovo, kuris 12, 24 vadinamas Belzebulu. Vardo prasmė aiškinama įvairiai; turbūt jis reiškia *rūmų viešpats*.

10, 26* *Uždengtas* ir *paslėptas* karalystės atėjimas turi būti mokinių skelbiamas; jokia baimė neturėtų sulaikyti jų nuo to skelbimo.

10, 32-33* Jėzus ir Žmogaus Sūnus sutapatinami; Žmogaus Sūnaus išpažinimas ar išsigynimas žmonių akivaizdoje adekvačiai bus lydimas žmonių išpažinimo ar išsigynimo iš Žmogaus Sūnaus pusės dangiškojo Tėvo akivaizdoje (žr. Lk 12, 8-9).

‖ Mk 8, 38; ‖ Lk 9, 26 2 Tim 2, 12 1 Sam 2, 30+ išsigins manęs žmonių akivaizdoje, ir aš jo išsiginsiu
savo dangiškojo Tėvo akivaizdoje“.

‖ Lk 12, 51-53 **Ryžtingumas** 34 „Nemanykite, jog aš atėjęs nešti
Lk 2, 34; 22, 36; Apr 6, 4 žemei ramybės. Aš atėjau nešti ne ramybės, o kalavijo.
Mch 7, 6 35 Atėjau sukiršinti *sūnaus prieš tėvą, dukters prieš motiną*
ir marčios prieš anytą. 36 *Žmogaus namiškiai taps jam*
priešais.

‖ Lk 14, 26-27 Įst 33, 9 37 Kas myli tėvą ar motiną labiau negu mane – ne-
vertas manęs. Kas myli sūnų ar dukterį labiau negu
=16, 24-25 ‖ Mk 8, 34-35 ‖ Lk 9, 23-24 mane – nevertas manęs. 38* Kas neima savo kryžiaus ir
neseka paskui mane – nevertas manęs. 39 Kas išsaugo
‖ Lk 17, 33 ‖ Jn 12, 25 savo gyvybę, praras ją, o kas praranda savo gyvybę dėl
manęs – atras ją“.

=18, 5 ‖ Mk 9, 37 ‖ Lk 9, 48 **Pamokymų apaštalams pabaiga** 40 „Kas jus priima,
tas mane priima. O kas priima mane, priima tą, kuris
‖ Lk 10, 16 ‖ Jn 12, 44. 45; 13, 20 1 Kar 17, 9-24; 18, 4 2 Kar 4, 9-37 Mt 25, 40. 45 yra mane siuntęs. 41 Kas priima pranašą* dėl to, kad jis
pranašas, gaus pranašo užmokestį. Kas priima teisųjį
dėl to, kad jis teisusis, gaus teisiojo užmokestį. 42 Ir kas
‖ Mk 9, 41 paduos bent taurę šalto vandens atsigerti vienam iš šitų
žmonelių dėl to, kad jis yra mokinys, – iš tiesų sakau
jums, – tasai nepraras savo užmokesčio“.

7, 28 **11** Baigęs 1 nurodymus dvylikai mokinių, Jėzus iške-
liavo mokyti ir skelbti [Evangelijos] kituose miestuose.

10, 38* Pirmoji Mato užuomina apie kryžių: aiškiai - apie mokinio kryžių, numanomai – apie Jėzaus kryžių: *Kas neima savo kryžiaus ir neseka paskui mane...* Nukryžiavimas – mirties bausmės forma, taikyta Romos imperijoje nusikaltėliams, ne Romos piliečiams.

10, 41* *Kas priima pranašą*: pranašas – tas, kuris kalba Dievo vardu. Čia – krikščionių pranašai, skelbiantys Evangeliją. Toliau minimi *teisusis* ir *žmoneliai* – krikščionių misionieriai.

+ D +

KARALYSTĖS SLĖPINYS

Jėzus apie Joną Krikštytoją 2* Jonas, išgirdęs kalė- ‖ Lk 7, 18-28
jime* apie Kristaus darbus, nusiuntė savo mokinius jo
paklausti: 3* „Ar tu esi tas, kuris turi ateiti, ar mums Įst 18, 15; Ps 118, 26 Dan 7, 13; 9, 26
laukti kito?“ 4* Jėzus atsakė: „Keliaukite ir apsakykite Mal 3, 1 Mt 3, 11; Jn 1, 21+
Jonui, ką čia girdite ir matote: 5 *aklieji praregi*, raišieji Iz 26, 19; 29, 18s; 35, 5s; 42, 7. 18; 61, 1;
vaikščioja, raupsuotieji apvalomi, kurtieji girdi, miru- Mt 5, 3+; 8, 3+; 15,31
sieji prikeliami, *vargdieniams skelbiama Geroji Naujiena.* 13, 57
6 Ir palaimintas, kas nepasipiktins manimi“. Iz 8, 7 Jn 6, 61
7 Jiems nueinant, Jėzus ėmė kalbėti minioms apie
Joną: „Ko išėjote į dykumą pažiūrėti? Ar vėjo linguo- 3, 1. 5-6
jamos nendrės? 8 Ir ko išėjote pamatyti? Ar švelniais 3, 4
drabužiais vilkinčio žmogaus? Švelniais drabužiais vil-
kintys gyvena aure karaliaus rūmuose. 9* Tai ko gi išėjote?

11, 2-12, 50* Pasakojama apie vis didėjantį pasipriešinimą Jėzui. Daug vietos skiriama ginčams ir išpuoliams, kurie susiję su tikėjimu ir buvimu mokiniu, todėl apima daug Jėzaus posakių medžiagos, imtos iš Q.

11, 2* *Jonas, išgirdęs kalėjime*: žr. 4, 12; 14, 1-12. *Kristaus darbus*: žr. 8-9 sk.

11, 3* Jėzaus misija nebuvo teismas ugnimi, kaip Jonas Krikštytojas buvo laukęs (žr. 3, 2).

11, 4* Jėzaus atsakymas paimtas iš Izaijo knygos skaitinių (žr. Iz 26, 19; 29, 18-19; 35, 5-6; 61, 1), kur išganymas aprašomas dabar Jėzaus atliekamais darbais.

11, 9-10* Pagal bendrą judėjų įsitikinimą Izraelyje nebuvo pranašo nuo Malachijo, paskutinio Senojo Testamento pranašo, dienų. Žmonės labai laukė naujo pranašo; Jėzus sutinka, kad Jonas buvo toks pranašas. Bet Jonas buvo daugiau negu pranašas, nes jis buvo pirmtakas to, kuris pradės naują ir galutinį amžių.

16, 14+ Lk 1, 76-79 Ar pamatyti pranašo? Taip, sakau jums, ir daugiau negu
pranašo! 10 Jis yra tasai, apie kurį parašyta:

Iš 23, 20 *Štai aš siunčiu pirm tavęs*
Dan 4, 14 Mal 3, 1 *savo pasiuntinį,*
|| Mk 1, 2 Apd 13, 24-25 *ir jis nuties tau kelią.*

Job 14, 1 Įst 34, 10 11 „Iš tiesų sakau jums: tarp gimusių iš moterų nėra
buvę didesnio už Joną Krikštytoją, bet ir mažiausias Dan-
|| Lk 16, 16 gaus Karalystėje didesnis už jį. 12* Nuo Jono Krikštytojo
Iz 13, 4; 25, 3-5; 29, 5 Ps 54, 5; 86, 14 dienų iki dabar Dangaus Karalystė jėga puolama, ir
Iš 19, 24; Ps 7, 2; 10, 9; 22, 14; 50, 22 smarkieji ją sau grobia. 13 Visi pranašai ir Įstatymas
Sir 48, 10; Mal 3, 23 Mt 17, 11-13 pranašavo iki Jono, 14 ir jeigu norite priimti, tai jis yra
Ez 3, 27 tas Elijas, kuris turi ateiti. 15 Kas turi ausis, teklauso!"

|| Lk 7, 31-35 **Jėzus apie savo kartą** 16* „Su kuo galėčiau palyginti
šią kartą? Ji panaši į vaikus, kurie sėdi prekyvietėje ir
šaukia savo draugams:

Koh 3, 4 17 'Mes jums grojome, o jūs nešokote. Mes giedojo-
3, 4 Lk 1, 15 me raudas, o jūs nerypavote...' 18 Buvo atėjęs Jonas,
nevalgus ir negeriantis, tai jie kalbėjo: 'Jis demono
8, 20+; 9, 10-11 apsėstas'. 19 Atėjo Žmogaus Sūnus, valgantis ir gerian-
Įst 21, 20; Pat 23, 20 tis, tai jie sako: 'Štai rijūnas ir vyno gėrėjas, muitininkų
Sir 3, 1; 4, 11; Jn 6, 35+; 10, 32; 14, 11-12 ir nusidėjėlių bičiulis'. Ir vis dėlto išmintis pasiteisina
savo darbais".

|| Lk 10, 13-15 **Vargas neatsiverčiantiems** 20 Tada Jėzus ėmė prie-
Jn 12, 37; 15, 24 Mt 13, 58 kaištauti miestams, kuriuose buvo padaryta daugumas
jo stebuklų, kad jie neatsivertė:

11, 12* Jėzaus priešai mėgina užkirsti kelią žmonėms į Dievo Karalys-tę ir išplėšti ją iš tų, kurie yra ją priėmę.

11, 16-19* Palyginimo vaikai – dvi grupės, kurių viena siūlo kitai įvairias pramogas. Pirmoji vaikų grupė: Jonas Krikštytojas, Jėzus ir mokiniai, antroji – tie, kurie atmeta Joną dėl jo asketiškumo, o Jėzų – dėl jo bendravimo prie stalo su tais, kuriuos smerkė Rašto aiškintojai ir fariziejai (žr. Lk 7, 31-35).

21 „Vargas tau, Chorazine! Vargas tau, Betsaida! Jeigu
Tyre ar Sidone* būtų įvykę tokių stebuklų, kokie padaryti Dan 9, 3
pas jus, jie seniai būtų atsivertę ir atgailavę su ašutine Jon 3, 6
bei pelenuose. 22 Todėl gi sakau jums: Tyrui ir Sidonui Jdt 16, 17
bus lengviau teismo dieną negu jums! 23* Ir tu, Kafar- Iz 34, 8
naume,

negi būsi išaukštintas iki dangaus? Iz 14, 13. 15
Tu nugarmėsi iki pragaro! Ez 31, 14s

Jeigu Sodomoje būtų įvykę tokių stebuklų, kokių įvy-
ko tavyje, ji stovėtų dar ir šiandien. 24 Todėl sakau jums:
Sodomos žemei bus lengviau teismo dieną negu tau". =10, 15

Palaima mažutėliams 25 Anuo metu Jėzus bylojo: ‖ Lk 10, 21-22
„Aš šlovinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, Sir 51, 1. 10; Ps 136, 26 Tob 7, 12
kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiš- Mt 13, 11; Jn 7, 48-49; 1 Kor 1, 26-29
kei mažutėliams.

26 Taip, Tėve, nes tau taip patiko.
27 Viskas man yra mano Tėvo atiduota; Išm 2, 13 Dan 7, 14
ir niekas nepažįsta Sūnaus, tik Tėvas, Mt 4, 3+; 16, 17; 28, 18
nei Tėvo niekas nepažįsta, tik Sūnus Jn 3, 11+. 35+; 10, 15; 1, 18
ir kam Sūnus panorės apreikšti.
28* Ateikite pas mane visi, Iš 33, 14; Sir 24, 19; 51, 23-30;
kurie vargstate ir esate prislėgti: Iz 10, 27; 28, 12
aš jus atgaivinsiu!
29 Imkite ant savo pečių mano jungą Oz 10, 11
ir mokykitės iš manęs,

11, 21* Tyras ir Sidonas – pagonių miestai Senajame Testamente smerkiami dėl jų nedorumo (žr. Jl 4, 4-7).

11, 23* Kafarnaumo puikybė ir bausmė aprašoma įvaizdžiais, paimtais iš patyčių dainos prieš Babiloną (žr. Iz 14, 13-15).

11, 28-29* Žr. Sir 51, 23. 26. Apsunkinti Rašto aiškintojų ir fariziejų Įstatymo aiškinimo (žr. 23, 4); Jėzus kviečia paklusti jo žodžio jungui ir rasti atgaivą (žr. Jer 6, 16).

Sk 12, 3 nes aš romus ir nuolankios širdies,
ir jūs rasite savo sieloms atgaivą.
Pak 3, 17; Ps 34, 19; Jer 6, 16 30 Mano jungas švelnus,
Apd 15, 10; Gal 5, 1 mano našta lengva".

‖ Mk 2, 23-28 ‖ Lk 6, 1-5 **12 Jėzus ir fariziejai** 1 Anuo metu šabo dieną Jėzus
Iš 20, 8+; Įst 23, 26 ėjo per javų lauką. Jo mokiniai buvo išalkę, tad ėmė
skintis varpų* ir valgyti. 2 Tai pamatę, fariziejai jam sakė:
Sk 15, 32-36 „Žiūrėk, tavo mokiniai daro, kas per šabą draudžiama".
1 Sam 21, 2-7 3 Jis atsakė: „Ar neskaitėte, ką darė Dovydas ir jo paly-
dovai, būdami alkani? 4 Kaip jie nuėjo į Dievo namus ir
Iš 25, 23+ valgė padėtinės duonos, nors nevalia buvo jos valgyti
nei jam, nei jo palydovams, o vien tik kunigams. 5 Arba
Iš 40, 23 Kun 24, 5-9 gal neskaitėte Įstatyme, jog per šabą kunigai šventykloje
Sk 28, 9 pažeidžia šabo poilsį ir nenusikalsta? 6 Bet sakau jums:
Mt 12, 41s =9, 13 čia daugiau negu šventykla! 7 Jei būtumėte supratę, ką
1 Sam 15, 22 Oz 6, 6 reiškia *aš noriu pasigailėjimo, o ne aukos,* nebūtumėte
pasmerkę nekaltų.

Jn 5, 16-17 8* Žmogaus Sūnus yra šabo Viešpats". 9 Iš ten išėjęs,
‖ Mk 3, 1-6 ‖ Lk 6, 6-11 jis atėjo į jų sinagogą. 10* Čia buvo žmogus padžiūvusia
ranka. Jie paklausė Jėzų, kad galėtų apkaltinti: „Ar
Lk 20, 20 Jn 8, 6 leistina šabo dieną gydyti?" 11 Jis atsakė: „Kas iš jūsų,
‖ Lk 14, 5 turėdamas vieną avį, jeigu ji per šabą įkris į duobę,
nestvers jos ir neištrauks?! 12 O kaip daug brangesnis
Koh 3, 19 Iš 20, 8+ už avį žmogus! Taigi leistina daryti gera šabo dieną".
13 Tuomet tarė žmogui: „Ištiesk ranką!" Tas ištiesė, ir ji

12, 1-2* *...ėmė skintis varpų*: varpų skynimas – tolygus pjūčiai, o per šabą pjūtis buvo draudžiama.

12, 8* Pagrindinis mokinių elgesio – šabo poilsio laužymo – pateisinimas yra tai, kad Jėzus turi aukštesnę valdžią už Įstatymą.

12, 10* Rabinų mokymas, vėlesnis negu evangelijos, leido teikti pagalbą kenčiančiam šabo dieną mirties pavojaus atveju.

tapo sveika kaip ir antroji. 14* Išėję fariziejai susimokė Jn 5, 18; 11, 53
Jėzų pražudyti.

Jėzus – Jahvės tarnas 15 Tai žinodamas, Jėzus pa- Mk 3, 7
sitraukė iš ten. Daugelis sekė paskui jį, ir jis visus gydė,
16 bet įspėdavo, kad jo negarsintų. 17 Taip turėjo išsipil- Mk 1, 34+; 3, 12p
dyti pranašo Izaijo žodžiai:

18 *Štai mano išrinktasis tarnas,* Iz 42, 1-4; Ag 2, 23
mano mylimasis, kuriuo gėrisi mano siela.
Aš suteiksiu jam savo Dvasią, 3, 16+
ir jis skelbs tautoms teisingumą.
19 *Jis nesiginčys, nešauks,*
ir negirdės niekas gatvėse jo balso.
20 *Jis nenulauš palūžusios nendrės*
ir neužgesins gruzdančio dagčio,
kol nenuves į pergalę teisingumo; Hab 1, 4; Apr 2, 7
21 *o jo vardas teiks viltį tautoms.* Iz 11, 1 (LXX); Rom 15, 12

Belzebulas 22 Kartą pas Jėzų atvedė apsėstąjį, kuris ‖ Lk 11, 14-23 = Mt 9, 32-34
buvo aklas ir nebylys. Jėzus pagydė jį, tada šis prakalbo Mt 8, 29+
ir praregėjo.

23 Ištisos minios netvėrė iš nuostabos ir klausinėjo: 9, 27+
„Ar nebus šitas Dovydo sūnus?!“ 24* Tai išgirdę, fariziejai
sakė: „Jis išvaro demonus ne kitaip, kaip tik demonų
valdovo Belzebulo galia“. 25* Žinodamas jų mintis, Jėzus ‖ Mk 3, 23-30 ‖ Lk 11, 17-23
tarė: „Kiekviena suskilusi karalystė bus nusiaubta, ir joks

12, 14* Žr. taip pat Mk 3, 6. Matas už sąmokslą prieš Jėzų kaltina tik fariziejus. Tai daro turbūt dėl to, kad vien fariziejai buvo priešiški krikščionims Mato Bendrijoje.

12, 24* Žr. 10, 25 paaiškinimą.

12, 25-27* Fariziejai apkaltina Jėzų, kad jis išvaro demonus Belzebulo galia. Jėzus atsako jiems sakydamas, kad jeigu tai būtų tiesa, šėtonas naikintų savo karalystę. Be to, Jėzus klausia juos, kaip aiškinti žydų egzorcistų darbą: ar ir jie kaltinami sąmokslu su Belzebulu?

suskilęs miestas ar namas neišsilaikys. 26 Jeigu tad šėto-
Job 1, 6+ nas išvarinėtų šėtoną, irgi būtų savyje susiskaldęs. Kaipgi
tuomet galėtų išsilaikyti jo karalystė? 27 Jeigu jau aš iš-
10, 25 Apd 19, 13 varau demonus Belzebulo galia, tai kieno galia išvaro
jūsų sekėjai?! Todėl jie bus jūsų teisėjai. 28 Bet jeigu aš
3, 16+ 8, 29+ išvarau demonus Dievo Dvasios jėga, tai tikrai pas jus
atėjo Dievo Karalystė.

Iz 49, 25 Jn 12, 31 29* Argi gali kas nors įsilaužti į galiūno namus ir pa-
Tob 8, 3 siglemžti jo turtą, pirmiau nesurišęs galiūno?! Tik tada
jis apiplėš jo namus.

Mk 9, 40 30* Kas ne su manimi, tas prieš mane, ir kas su mani-
mi nerenka, tas barsto".

1 Tim 1, 13 1 Jn 5, 16 **Nuodėmės Šventajai Dvasiai** 31 „Sakau jums: kiek-
viena nuodėmė ir piktžodžiavimas bus žmonėms atleisti,
|| Lk 12, 10 Sk 15, 30s bet piktžodžiavimas Dvasiai* nebus atleistas. 32 Jei kas
tartų žodį prieš Žmogaus Sūnų, tam bus atleista, o kas
kalbėtų prieš Šventąją Dvasią, tam nebus atleista nei
šiame, nei būsimajame gyvenime.

=7, 16-20 || Lk 6, 43-45 33 Arba sakykite medį esant gerą ir jo vaisių gerą,
arba sakykite medį esant netikusį ir jo vaisių blogą, nes
3, 7; 23, 33 medis pažįstamas iš vaisių. 34 Angių išperos, kaip jūs
Sir 27, 6 galite kalbėti gera, būdami blogi?! Juk burna kalba tai,
15, 11, 18 Pat 10, 14 ko pertekusi širdis. 35 Geras žmogus iš gero lobyno iške-

12, 29* Trumpas palyginimas, iliustruojantis tai, ką daro Jėzus. Galiūnas – šėtonas, kurį Jėzus suriša ir kurio namus apiplėšia. Judėjai laukė, kada šėtonas bus surištas paskutinėmis dienomis (žr. Apr 20, 2); Jėzaus demonų išvarymas rodo, kad tos dienos jau prasidėjo.

12, 30* Įspėjimas, kad niekas negali būti nešališkas Jėzaus atveju. Jėzus – Dievo tautos ganytojas, jo misija – paklydusių Izraelio avių surinkimas (žr. 15, 24). Fariziejai, priešindamiesi Jėzui, blaško avis.

12, 31* *...piktžodžiavimas Dvasiai:* kuomet priskiriama šėtonui tai (žr. 12, 24 eil.), kas yra Dievo Dvasios darbas (žr. 12, 28).

lia gera, o blogas iš blogo lobyno iškelia bloga. 36 Todėl
sakau jums: teismo dieną žmonės turės duoti apyskaitą Jok 3, 1-6
už kiekvieną pasakytą tuščią žodį. 37 Pagal savo žo- Jud 15
džius būsi išteisintas ir pagal savo žodžius būsi pa-
smerktas".

Jonos ženklas 38* Tuomet kai kurie Rašto aiškintojai ‖ Mk 8, 1-12
ir fariziejai ėmė reikalauti: „Mokytojau*, mes norime, ‖ Lk 11, 29-32 =16, 1-4
kad parodytum ženklą". 39 Jis atsakė: „Pikta ir neištiki- 1 Kor 1, 22 Įst 32, 5. 20
ma* karta reikalauja ženklo, bet nebus jai duota kito Iz 1, 21; Jer 2, 20; Ez 16; Oz 1, 2; Apr 17, 1s
ženklo, tik pranašo Jonos ženklas. 40* *Kaip Jona išbuvo*
tris dienas ir tris naktis jūrų pabaisos pilve, taip ir Žmo- Jon 2, 1
gaus Sūnus išbus tris dienas ir tris naktis žemės širdyje.
41* Ninevės gyventojai teismo dieną kelsis drauge su šia Ez 3, 6-7
karta ir ją pasmerks, nes jie atsivertė išgirdę Jonos pa- Jon 3
mokslus, o štai čia daugiau negu Jona. 42 Pietų šalies 12, 6

12, 38-41* Rašto aiškintojai ir fariziejai atsisako priimti Jėzaus demonų išvarymą kaip jo misijos patvirtinimą ir reikalauja ženklo, kuris užgožtų visas abejonės galimybes. Jėzaus atsakymas: tokio ženklo nebus duota! Kadangi fariziejai yra nedori ir mato jame šėtono įgaliotinį, joks ženklas jų neįtikins.

12, 38* ...*Mokytojau*: žr. 8, 19 paaiškinimą. 16, 1 tekste prašoma ženklo *iš dangaus* (žr. Mk 8, 11).

12, 39* ...*neištikima*: pažodžiui – *svetimaujanti*. Senajame Testamente Sandora tarp Dievo ir Izraelio buvo išreiškiama santuokos įvaizdžiu, o neištikimybė – svetimavimu (žr. Oz 2, 4-15; Jer 3, 6-10).

12, 40* Anot Q, ženklas buvo Jonos atgailos skelbimas (žr. Jon 2, 1; taip pat Lk 11, 30. 32). Matas priduria, kad Jonos buvimas *jūrų pabaisos pilve tris dienas ir tris naktis* yra reikšminga pranašystė apie Jėzaus buvimą mirusiųjų buveinėje ir tikriausiai apie Jėzaus prisikėlimą.

12, 41-42* Ninevė – Asirijos sostinė. Asirija – nuožmiausia senovės imperija ir Izraelio priešas. Ninevięčiai, kurie atgailavo (žr. Jon 3, 1-10), ir *Pietų* (t. y. *Šebos*) *šalies karalienė* buvo pagonys. Jie džiugiai pakluso per pranašą juos pasiekusiam Dievo žodžiui, o judėjai, nors turi *daugiau negu Joną ar Saliamoną*, atsisako klausytis. Teisme pagonys pasmerks neištikimą, Jėzų atmetusią kartą.

karalienė teismo dieną prisikels drauge su šia karta ir ją
1 Kar 10, 1-10 pasmerks, nes ji atkeliavo nuo žemės pakraščių klau-
12, 6; Jn 6, 35+ sytis Saliamono išminties, o štai čia daugiau negu
Saliamonas“.

‖ Lk 11,24-25 Mt 8, 29+ **Nelabojo sugrįžimas** 43 „Netyroji dvasia, išėjusi iš
Iz 34, 14 žmogaus, klaidžioja bevandenėse vietose, ieškodama po-
ilsio, ir neranda. 44 Tada ji sako: ‘Grįšiu į savo namus, iš
kur išėjau’. Sugrįžusi randa juos tuščius, iššluotus ir iš-
Mk 5, 9; Lk 8, 2 puoštus. 45 Tada eina, pasiima kitas septynias dvasias,
27, 64 Jn 5,14 dar piktesnes už save, ir įėjusios jos ten apsigyvena. Ir
2 Pt 2,20 paskui tam žmogui darosi blogiau negu pirma. Taip
12,39 atsitiks ir šiai piktai kartai“.

‖ Mk 3, 31-35 ‖ Lk 8, 19-21 **Jėzaus giminaičiai** 46* Jam tebekalbant minioms, štai
Jn 7, 3s jo motina ir broliai stovėjo lauke ir norėjo su juo pasi-
matyti. 47 O kažkas jam pranešė: „Štai tavo motina ir
broliai stovi lauke, nori su tavim pasikalbėti“. 48 Jis
Įst 33, 9 Mk 13, 55 atsakė pranešusiam: „Kas gi mano motina ir kas mano
Lk 2, 49-50+ broliai?“ 49 Ir, ištiesęs ranką į mokinius, tarė: „Štai
7,21 mano motina ir mano broliai! 50 Kiekvienas, kas tik
Jn 15, 14; 20, 17 vykdo mano dangiškojo Tėvo valią, yra man ir brolis,
ir sesuo, ir motina“.

‖ Mk 4, 1-2 ‖ Lk 8, 4 **13 Įžanga** 1* Vieną dieną, išėjęs iš namų, Jėzus sėdė-
Mk 2, 13 jo ant ežero kranto. 2 Prie jo susirinko didžiulė minia;

12, 46-50* Fizinė giminystė Jėzui nieko nereiškia. Tik tas, kuris vykdo *dangiškojo Tėvo valią,* priklauso tikrajai Jėzaus šeimai.

13, 1-52* Kalba palyginimais yra trečias svarbus Jėzaus pamokslas šioje evangelijoje. Matas seka Morkumi (žr. Mk 4, 1-35), bet perima iš jo tik du palyginimus, kiti penki yra iš Q ir M. Be to, kalba nurodo, dėl ko Jėzus vartoja palyginimus (10-15 eil.), aptaria palaimą tų, kurie supranta Jėzaus mokymą (16-17 eil.), paaiškina sėjėjo (18-23 eil.) bei raugių (36-43 eil.) palyginimus ir kreipiasi į mokinius (51-52 eil.).

todėl jis įlipo į valtį ir atsisėdo, o visi žmonės stovėjo Mk 3, 9
pakrantėje. 3 Ir jis daug jiems kalbėjo palyginimais*.
Palyginimas apie sėjėją Jis sakė: „Štai sėjėjas išsi- ‖ Mk 4, 3-9 ‖ Lk 8, 5-8
rengė sėti. 4 Jam besėjant, vieni grūdai nukrito prie
kelio, ir atskridę paukščiai juos sulesė. 5 Kiti nukrito
ant uolų, kur buvo nedaug žemės. Jie greit sudygo, nes Sir 40, 15
neturėjo gilesnio žemės sluoksnio. 6 Saulei patekėjus,
daigai nuvyto ir, neturėdami šaknų, sudžiūvo. 7 Kiti krito
tarp erškėčių. Erškėčiai išaugo ir nusmelkė juos. 8 Dar Job 31, 40
kiti nukrito į gerą žemę ir davė derlių: vieni šimteriopą Jn 15, 8. 16
grūdą, kiti šešiasdešimteriopą, dar kiti trisdešimteriopą.
9 Kas turi ausis, teklauso!“ 11, 15
Kodėl palyginimai? 10 Priėję mokiniai paklausė: ‖ Mk 4, 10-12. 25 ‖ Lk 8, 9-10. 18
„Kodėl jiems kalbi palyginimais?“ 11 Jėzus atsakė: „Jums
duota pažinti Dangaus Karalystės paslaptis*, o jiems 11,25

13, 3* ...*kalbėjo palyginimais*: žodis *palyginimas* – (gr. *parabole*, hebr. *māšāl*) ženklina įvairias literatūrines formas: aksiomas, patarles, palyginimus ir alegorijas. Naujajame Testamente žodžiu *palyginimas*, visų pirma, apibūdinami pasakojimai, kurie vaizdžiai sugretina panašumus tarp evangelijos tiesų ir kasdienos įvykių. Kartais, norint pažadinti klausytojo smalsumą, įvaizdis apima perdėtą elementą, labai skirtingą nuo gyvenimiškos patirties (pavyzdžiui, neįprastas tešlos įrūgimas, žr. 13, 33). Jeigu kiekviena tokio pasakojimo detalė turi perkeltinę prasmę, pasakojimas yra alegorija. Įprastai palyginamas tik vienas objektas, o pats palyginimas būdingas Jėzaus mokymui. Alegorinės detalės yra vėlesnės, tačiau atmesti alegorinius elementus iš palyginimų yra pernelyg nelankstus palyginimų aiškinimas.

13, 4-8* Nepaisant nesėkmės dėl priešiškumo ir abejingumo, ateinančios Dievo Karalystės skelbimas turės nuostabią sėkmę.

13, 11* ...*Dangaus Karalystės paslaptis*: žodis *paslaptis* vartojamas vienaskaita (žr. taip pat Lk 8, 10; Mk 4, 11). Tas pats gr. k. žodis *mysterion* vartojamas Danieliaus knygoje (žr. Dan 2, 18. 19. 27) ir Kumrano raštuose (žr. 1QpHab; 1QS 3, 23; 1QM 3, 90), įvardijant Dievo planą ar nuosprendį, kuris siejamas su istorijos raida ir gali būti pažintas tik per apreiškimą. *Dangaus Karalystės paslapčių* pažinimas – pripažinimas, kad Dievo Karalystė ateina per Jėzaus tarnybą.

=25, 29 neduota. 12* Mat kas turi, tam bus duota, ir jis turės su
Pat 11, 24 pertekliumi, o iš neturinčio bus atimta ir tai, ką jis turi.
Jer 5, 21 13 Aš jiems kalbu palyginimais todėl, kad jie žiūrėdami
Mk 8, 18 Lk 19, 42 nemato, klausydami negirdi ir nesupranta. 14 Jiems pil-
dosi Izaijo pranašystės žodžiai:

Iz 6, 9-10+ *Girdėti girdėsite, bet nesuprasite,*
Jn 12, 40 Apd 28, 26s *žiūrėti žiūrėsite, bet nematysite.*
15 *Šitos tautos širdis aptuko.*
Jie prastai girdėjo ausimis ir užmerkė akis,
kad kartais nepamatytų akimis,
neišgirstų ausimis, nesuprastų širdimi
ir neatsiverstų ir aš jų nepagydyčiau.

‖ Lk 10, 23-24 16 Todėl palaimintos jūsų akys, nes mato, ir jūsų au-
Lk 17, 22 sys, nes girdi. 17 Iš tiesų sakau jums: daugel pranašų ir
Jn 8, 56; Ef 3, 5 1 Pt 1, 10-12 teisiųjų troško išvysti, ką jūs matote, bet neišvydo, ir
išgirsti, ką jūs girdite, bet neišgirdo“.

‖ Mk 4, 13-20 **Aiškinamas palyginimas apie sėjėją** 18* „O jūs nūn
‖ Lk 8, 11-15 pasiklausykite palyginimo apie sėjėją. 19 Pas kiekvieną,
Įst 30, 14 kuris girdi žodį apie Karalystę ir nesupranta, ateina
Jn 6, 63 piktasis ir išplėšia, kas buvo pasėta širdyje. Tai ir yra
pasėlys prie kelio. 20 Pasėlys ant uolų – tai tasai, kuris,

13, 12* Dievas suteikia gilesnį žinojimą tam, kuris priima apreikštąją paslaptį; iš to, kuris nepriima, Dievas atims ir *tai, ką jis turi.*

13, 18-23* Palyginimo aiškinime pabrėžiama dirvos įvairovė, t. y. klausytojų, girdinčių Jėzaus mokymą, nuostatos. Aiškinimas iš esmės remiasi paties Jėzaus mokymu, nors jį sąlygoja ir vėlesnė krikščionių patirtis. Įžiūrimos keturios klausytojų grupės: 1) tie, kurie niekada nepriima žodžio apie Dievo Karalystę; 2) tie, kurie tiki kurį laiką, bet ilgainiui dėl persekiojimo atkrinta; 3) tie, kurie tiki, tačiau jų gyvensenoje žodį apie Dievo Karalystę užgožia pasaulio rūpesčiai ir turto apgaulės; 4) tie, kurie atsiliepia į žodį apie Dievo Karalystę ir duoda gausų derlių (žr. taip pat Mk 4, 14-20; Lk 8, 11-15).

girdėdamas žodį, tuojau su džiaugsmu jį priima. 21 Ta- 1 Tes 1, 6
čiau jis be šaknų – nepastovus žmogus. Ištikus kokiai
negandai ar persekiojimui dėl žodžio, jis greit atkrin-
ta. 22 Pasėlys tarp erškėčių – tai tas, kuris klauso žodžio, Jer 4, 3-4
bet šio pasaulio rūpesčiai ir turto apgaulė nustelbia
žodį, ir jis lieka nevaisingas. 23 Pasėlys geroje žemėje – Jok 1, 21
tasai, kuris girdi ir supranta žodį; tas ir duoda derlių:
kas šimteriopą, kas šešiasdešimteriopą, o kas trisde- Jn 15, 8. 16 Gal 5, 22
šimteriopą".

Palyginimas apie rauges 24* Jis pateikė jiems kitą
palyginimą: „Su Dangaus Karalyste yra kaip su žmogu-
mi, kuris pasėjo savo dirvoje gerą sėklą. 25 Žmonėms
bemiegant, atėjo jo priešas, pasėjo kviečiuose raugių
ir nuėjo sau. 26 Kai želmuo paūgėjo ir išplaukėjo, pasi-
rodė ir raugės. 27 Šeimininko tarnai atėjo ir klausė:
'Šeimininke, argi ne gerą sėklą pasėjai savo lauke? Iš
kurgi atsirado raugių?' 28 Jis atsakė: 'Tai padarė mano
priešas'. Tarnai pasisiūlė: 'Jei nori, mes eisime ir jas
išravėsime'. 29 Jis atsakė: 'Ne, kad kartais, ravėdami
rauges, neišrautumėte su jomis ir kviečių. 30 Palikite
abejus augti iki pjūties*. Pjūties metu aš pasakysiu pjo- Apr 14, 15
vėjams: 'Pirmiau išrinkite rauges ir suriškite į pėdelius Jn 15, 6
sudeginti, o kviečius sukraukite į mano kluoną'". 3, 12

13, 24-30* Šeimininko atsisakymas leisti savo tarnams išravėti dar tebeaugančias rauges iš kviečių lauko yra įspėjimas mokiniams, kad nemėgintų paankstinti paskutinio Dievo teismo ir nesiimtų galutinai šalinti nusidėjėlius iš Dievo Karalystės. Dabar Dievo Karalystė apima ir tuos, kurie geri, ir tuos, kurie blogi. Dievo teismas pašalins nusidėjėlius. Iki to meto reikia turėti kantrybės ir skelbti atgailą – grįžimą prie Dievo.

13, 30* *...augti iki pjūties*: pjūtis – įprasta biblinė metafora, kuria įvardijamas Dievo teismo metas (žr. Jer 51, 33; Jl 4, 13; Oz 6, 11).

‖ Mk 4, 30-32 ‖ Lk 13, 18-19 **Garstyčios grūdelis ir raugas maišyme** 31* Jėzus
pateikė jiems dar vieną palyginimą: „Su Dangaus
17, 20 Karalyste yra kaip su garstyčios grūdeliu, kurį žmogus
ėmė ir pasėjo savo dirvoje. 32 Nors jis mažiausias iš
Ez 17, 23 Ps 103, 12 (LXX) visų sėklų, bet užaugęs esti didesnis už daržoves ir pa-
Dan 4, 9. 18 virsta medeliu; net padangių sparnuočiai atskrenda ir
susisuka lizdus jo šakose“.
‖ Lk 13, 20-21 33 Jis pasakė ir dar kitą palyginimą: „Su Dangaus
16, 6 1 Kor 5, 6-8 Karalyste yra kaip su raugu*, kurį moteris ėmė įmaišė
Pr 18, 6 trijuose saikuose miltų*, ir nuo jo viskas įrūgo“.
‖ Mk 4, 33-34 34 Visa tai Jėzus kalbėjo minioms palyginimais, ir be
13, 3 palyginimų jis jiems nekalbėjo. 35 Išsipildė, kas buvo
per pranašą pasakyta:
Ps 78, 2 *Aš atversiu savo burną palyginimais,*
1 Kor 2, 7 *išpasakosiu nuo pasaulio sukūrimo paslėptus dalykus.*
Palyginimo apie rauges aiškinimas 36 Paleidęs mi-
nias*, Jėzus keliavo namo. Prie jo priėjo mokiniai ir
13, 24-30 prašė: „Išaiškink mums palyginimą apie rauges dirvo-
je“. 37 Jis atsiliepė: „Sėjantysis gerą sėklą yra Žmogaus
1 Jn 3, 10 Sūnus. 38 Dirva – tai pasaulis. Gera sėkla – Karalystės

13, 31-33* Palyginimai apie garstyčias ir raugą iliustruoja tą patį reiškinį – nuostabų kontrastą tarp kuklios Dievo Karalystės pradžios ir stebuklingo jos paplitimo.

13, 33* *...kaip su raugu:* išskyrus čia ir 16, 12, raugas, arba mielės, Naujajame Testamente yra gedimo simbolis (žr. 16, 6. 11-12; Mk 8, 15; Lk 12, 1; 1 Kor 5, 6-8; Gal 5, 9). *...trijuose saikuose miltų:* milžiniškas kiekis, kurio užtenka šimtui žmonių pamaitinti. Šio palyginimo elemento kiekybinis perdėjimas – nuoroda į Dievo Karalystės veiksmingumo jėgą.

13, 36* *Paleidęs minias:* Jėzaus grįžimas namo žymi pasitraukimą nuo minios, kuri atstovauja netikinčiam Izraeliui. Nuo dabar Jėzus skirs vis daugiau ir daugiau dėmesio savo mokiniams ir jų mokymui. Likusi kalbos dalis yra tik mokiniams.

vaikai, o raugės – piktojo vaikai. 39 Jas pasėjęs priešas –
velnias. Pjūtis – tai pasaulio pabaiga*, o pjovėjai – ange- 4, 1+ Jl 4, 13
lai. 40 Taigi kaip surenkamos ir sudeginamos raugės, taip Apr 14, 15-16
bus ir pasaulio pabaigoje. 41 Žmogaus Sūnus išsiųs savo
angelus, tie išrankios iš jo Karalystės* visus papiktinto- 7, 23; Sof 1, 3
jus bei nedorėlius 42 ir įmes juos į žioruojančią krosnį. Dan 3, 6 Mk 8, 12+
Ten bus verksmas ir dantų griežimas. 43 Tuomet teisieji Apr 21, 8
spindės kaip saulė savo Tėvo Karalystėje. Kas turi ausis, Ts 5, 31 2 Sam 23, 4
teklauso!“ Dan 12, 3

Paslėptas lobis ir brangus perlas 44* „Su Dangaus
Karalyste yra kaip su dirvoje paslėptu lobiu. Atradęs jį, Pat 2, 4 Sir 20, 30s
žmogus niekam nesako; iš to džiaugsmo eina, parduo- Pat 4, 7 Mt 19, 21
da visa, ką turi, ir perkasi tą dirvą. Fil 3, 7-8

45 Vėl su Dangaus Karalyste yra kaip su pirkliu, ieš-
kančiu gražių perlų. 46 Atradęs vieną brangų perlą, jis
eina, parduoda visa, ką turi, ir nusiperka jį“.

Palyginimas apie tinklą 47 „Ir vėl su Dangaus
Karalyste yra kaip su ežeran metamu tinklu, užgriebian- 4, 19; 22, 9s
čiu įvairiausių žuvų. 48 Kai jis pilnas, jį išvelka į krantą, Ez 47, 10
susėda ir surenka gerąsias į indus, o netikusias išmeta. Hab 1, 14s
49 Taip bus ir pasaulio pabaigoje: išeis angelai, išrankios 13, 39; 25, 32 Ps 1, 5

13, 39* *...pasaulio pabaiga*: Matui būdinga frazė (žr. 13, 40. 49; 24, 3; 28, 20).

13, 41* *...iš jo Karalystės*: daroma distinkcija tarp Žmogaus Sūnaus ir Tėvo Karalystės (žr. 1 Kor 15, 24-25). Bažnyčia – vieta, kur apreikšta Jėzaus Karalystė, tačiau jo viešpatavimas apglėbia visą pasaulį (žr. 13, 38; 28, 20).

13, 44-50* Artojas, kuris randa lobį, ir pirklys, kuris ieško brangių perlų, parduoda visa, ką turi, norėdami įsigyti radinius. Panašiai žmogus, suvokęs lemtingą Dievo Karalystės vertę, atsisako visko, norėdamas ją įgyti. Džiaugsmas, lydintis įsigijimą, ryškus artojo atveju, o pirklio atveju – numanomas.

bloguosius iš gerųjų 50 ir įmes juos į žioruojančią krosnį.
8, 12+ Dan 3, 6 Ten bus verksmas ir dantų griežimas.
Mk 4, 13+ 51* Ar supratote visa tai?" Jie jam sako: „Taip". 52* Tuo-
23, 34 met jis tarė: „Todėl kiekvienas Rašto aiškintojas, tapęs
12, 35; 20, 1; 21, 33 Kun 26, 10 Dangaus Karalystės mokiniu, panašus į šeimininką, ku-
ris iškelia iš savo lobyno naujų ir senų daiktų".

+ E +

JĖZUS, KARALYSTĖ, BAŽNYČIA

|| Mk 6, 1-6 || Lk 4, 16-24 **Apsilankymas Nazarete** 53 Baigęs sakyti tuos paly-
7, 28 ginimus, Jėzus iškeliavo iš tenai. 54* Jis parėjo į savo
2, 23 tėviškę ir ėmė mokyti žmones sinagogoje, o jie stebėjosi
ir klausinėjo: „Iš kur šitam tokia išmintis ir stebuklinga
Lk 3, 23; Jn 6, 42 galybė? 55 Argi jis ne dailidės sūnus?! Argi jo motina
12, 46+; 27, 56 nesivadina Marija, o Jokūbas, Juozapas, Simonas ir
Judas argi ne jo broliai? 56 Ir jo seserys – argi jos ne

13, 51* Matui būdinga kalbėti apie mokinių supratimą.

13, 52* Mato Bendrija turėjo vadovų, tarp kurių buvo grupė, vadinama Rašto aiškintojais (žr. 23, 34). Panašiai kaip Izraelio Rašto aiškintojai ir tie buvo mokytojai. Rašto aiškintojas žino ir Jėzaus mokymą – tai, kas nauja, – žino ir Įstatymą bei Pranašus – tai, kas sena. Savo mokymu perduoda viską: ir nauja, ir sena. Sena naujame paaiškinama ir per nauja įvykdoma.

13, 54-58* Po *Kalno pamokslo* (žr. 7, 28) ir kalbų palyginimais minios stebėjosi Jėzaus mokymu. Čia kalbama apie nustebimą tų, kurie juo piktinasi. Pažindami Jėzų ir jo šeimą, jie laiko jį pernelyg pretenzingu.

visos gyvena pas mus? Iš kur jam visa tai?“ Ir jie ėmė
piktintis juo. 57 O Jėzus jiems atsakė: „Niekur prana- 16, 14+ ‖ Jn 4, 14
šas nebūna be pagarbos, nebent savo tėviškėje ir savo
namuose“. 58 Dėl jų netikėjimo jis ten nedarė tiek daug 8, 10+
stebuklų.

14 Jono Krikštytojo mirtis 1* Anuo metu gandas apie ‖ Mk 6, 14-16 ‖ Lk 9, 7-9
Jėzų pasiekė tetrarcho Erodo* ausis, 2 ir jis savo tar- Lk 3, 1+; 23, 8-12
nams pasakė: „Tai Jonas Krikštytojas! Jis prisikėlė iš 16, 14+
numirusių, ir todėl jame veikia stebuklingos galios“.

3 Mat Erodas buvo įsakęs suimti Joną, sukaustyti ‖ Mk 6, 17-29 ‖ Lk 3, 19-20
ir įmesti į kalėjimą dėl savo brolio Pilypo žmonos Ero-
diados. 4 Nes Jonas jam sakė: „Tau nevalia jos turėti“. Kun 18, 16; 20, 21 Mt 5, 32; 19, 9
5 Taigi Erodas norėjo nužudyti Joną, bet bijojo žmo-
nių, kurie laikė jį pranašu.

6 Erodo gimimo dieną Erodiados duktė šoko svečiams 21, 26
ir taip patiko Erodui, 7 kad jis prisiektinai pažadėjo
duoti jai, ko tik prašysianti. 8 O ši, savo motinos primo-
kyta, tarė: „Duok man čia dubenyje Jono Krikštytojo
galvą“. 9 Karalius nuliūdo, bet dėl priesaikos ir dėl
svečių liepė duoti. 10 Jis pasiuntė [budelį], kad nukirstų

14, 1-14* Jono Krikštytojo nužudymas – nuoroda į Jėzaus mirtį (žr. 17, 12).

14, 1* Tetrarchas Erodas – Erodas Antipas, sūnus Erodo Didžiojo, po kurio mirties jo valdyta teritorija buvo padalyta jo trims sūnums: Archelajui, kuris gavo pusę teritorijos (žr. 2, 23), Erodui Antipui, kuris tapo Galilėjos bei Perėjos valdovu, ir Pilypui, kuris tapo šiaurinės Užjordanės valdovu. Kadangi Erodas Antipas gavo ketvirtadalį tėvo valdų, jis tiksliai vadinamas tetrarchu.

14, 3* Erodiada – kito Antipo brolio, Erodo Boeto, o ne brolio Pilypo žmona. Tokia santuoka buvo draudžiama pagal Kun 18, 16; 20, 21 nuostatus. Anot Juozapo Flavijaus (*Antiquitates* 18, 5, 2 & 116-119), Erodas įkalino Joną Krikštytoją ir vėliau nužudė dėl to, kad baiminosi dėl pastarojo garso tautoje ir įtarė jį galint sukelti maištą.

kalėjime Jonui galvą. 11 Galva buvo atnešta dubenyje ir
Apd 8, 2 įteikta mergaitei, kuri ją nunešė motinai. 12 Jono moki-
niai atėję pasiėmė kūną, palaidojo ir davė žinią Jėzui.
‖ Mk 6, 31-44; ‖ Lk 9, 10-17; ‖ Jn 6, 1-13 **Pirmasis duonos padauginimas** 13* Tai išgirdęs, Jė-
Mt 15, 32-38p 2 Kar 4, 42-44 zus laiveliu nuplaukė į dykvietę, į vienumą. Minios
4, 12 sužinojo ir iš miestų pėsčiomis nusekė paskui. 14 Kai
9, 36; 15, 32 išlipo į krantą ir pamatė daugybę žmonių, Jėzui pagailo
8, 3+ jų, ir jis išgydė jų ligonius. 15 Atėjus vakarui, prisiartino
mokiniai ir tarė: „Vietovė tuščia, ir jau vėlus metas. At-
leisk žmones, kad, nuėję į kaimus, nusipirktų maisto“.
2 Kar 4, 42 (LXX) 16 Jėzus atsakė: „Nėra reikalo jiems iš čia eiti. Jūs duo-
16, 9 1 Sam 21, 4 kite jiems valgyti“. 17 Jie atsiliepė: „Mes čia teturime
penkis kepaliukus duonos ir dvi žuvis“. 18 Jėzus tarė:
„Atneškite man juos“. 19* Ir, liepęs miniai susėsti ant
Ps 123, 1 Jn 11, 41; 17, 1 žolės, jis paėmė penkis kepaliukus ir dvi žuvis, pažvelgė
į dangų, sukalbėjo palaiminimą, laužė ir davė moki-
Ps 78, 29 niams, o tie dalijo žmonėms. 20 Visi valgė ir pasisotino.
Ir surinko nulikusius kąsnelius, iš viso dvylika pilnų
pintinių. 21 O valgytojų buvo apie penkis tūkstančius
vyrų, be moterų ir vaikų.

14, 13-21* Duonos padauginimas penkiems tūkstančiams vyrų, neskaitant moterų ir vaikų, yra vienintelis Jėzaus stebuklas, kurį aprašo bendrai visos keturios evangelijos. Pagrindinė priežastis, dėl kurios šis įvykis minimas visose evangelijose, kreipia į būsimą Eucharistiją ir galutinę Dievo Karalystės puotą (žr. 8, 11; 26, 29). Be to, žvelgiama ir atgal – į praeitį: Izraelis maitinamas mana dykumoje išėjimo iš Egipto metu (žr. Iš 16 sk.). Judėjai tikėjosi, kad tas stebuklas bus pakartotas Mesijo amžiuje.

14, 19* *...jis paėmė... pažvelgė į dangų... sukalbėjo palaiminimą... laužė ir davė mokiniams*: tai primena Jėzaus veiksmus prie Paskutinės vakarienės stalo (žr. 26, 26). Kadangi tokie veiksmai buvo įprasti prie žydų stalo, jie šioje vietoje nebūtinai sietini su Eucharistija.

Jėzus eina vandeniu 22* Tuojau pat Jėzus prispyrė ‖ Mk 6,45-52 ‖ Jn 6,16-21
mokinius sėsti į valtį ir pirma jo irtis į kitą krantą, kol jis 15,39
atleisiąs minią. 23 Atleidęs minią, jis užkopė nuošaliai į 5,1; Jn 6,15 Mk 1,35+
kalną melstis. Ir atėjus vakarui, jis buvo ten vienas.
24 Tuo tarpu valtis jau toli toli nuplaukė nuo kranto, 8,23-27 Ps 107,23-32
blaškoma bangų, nes pūtė priešingas vėjas. 25 Ketvirtos
nakties sargybos metu* Jėzus atėjo pas juos, žengdamas Job 9,8 Ps 77,20
ežero paviršiumi. 26 Pamatę jį einantį ežero paviršiumi, Iz 43,16
mokiniai nusigando ir, manydami, jog tai šmėkla, iš
baimės ėmė šaukti. 27 Jėzus tuojau juos prakalbino: „Drą-
sos! Aš Esu*. Nebijokite!“ 28 Petras atsiliepė: „Viešpatie, Iš 3,14
jei čia tu, liepk man ateiti pas tave vandeniu“. 29 Jis
atsakė: „Eik!“ Petras, išlipęs iš valties, ėmė eiti vandens
paviršiumi ir nuėjo prie Jėzaus. 30 Bet, pamatęs vėjo
smarkumą, jis nusigando ir, pradėjęs skęsti, sušuko: „Vieš-
patie, gelbėk mane!“ 31 Tuojau ištiesęs ranką, Jėzus 8,25-26
sugriebė jį ir tarė: „Silpnatiki, ko suabejojai*?!“ 32 Jiems 8,10+
įlipus į valtį, vėjas nurimo. 33 Tie, kurie buvo valtyje,
pagarbino jį, sakydami: „Tikrai tu Dievo Sūnus!“ 4,3+; 16,16+

Pagydymai Genezarete 34 Perplaukę jie išlipo į krantą ‖ Mk 6,53-56
Genezarete. 35 Pažinę Jėzų, tos vietos gyventojai išgarsi- Jn 6,22-25
no jį visoje apylinkėje. Žmonės sugabeno pas jį visus

14, 22-34* Mokinius, besigalynėjančius su audringa jūra, išgelbsti Jėzus (žr. 8, 26 paaiškinimą). Jėzaus galią išreiškia ir jo ėjimas vandeniu (žr. 14, 25; Ps 77, 20; Job 9, 8).

14, 25* *Ketvirtos nakties sargybos metu*: tarp 3 ir 6 ryto valandos. Romėnai dalijo dvylika valandų tarp 6 vakaro valandos iki 6 ryto valandos į keturias lygias dalis – sargybas.

14, 27* *...Drąsos! Aš Esu*: Jėzaus žodžiai – Dievo apsireiškimo formulė (žr. Iš 3, 14; Iz 41, 4. 10. 14; 43, 1-3. 10. 13).

14, 31* *...Silpnatiki, ko suabejojai*: veiksmažodis, būdingas Matui (žr. 28, 17 ir 6, 30 paaiškinimą).

9,20-22 sergančius. 36 Jie prašė jį leisti palytėti nors apsiausto
8,3+ apvadą. Ir kas tik palietė – pasveiko.
|| Mk 7, 1-13 **15 Ginčas dėl papročių** 1* Kartą prie Jėzaus prisiar-
Jn 1, 19 tino Rašto aiškintojų ir fariziejų iš Jeruzalės ir paklau-
Gal 1, 14; Kol 2, 8 sė: 2 „Kodėl tavo mokiniai laužo prosenių paprotį*?
Lk 11, 38 Jie prieš valgį nesimazgoja rankų". 3* Jis atsakė: „O
kodėl jūs laužote Dievo įsakymą dėl savojo papročio?!
Iš 20, 12; Įst 5, 16 Mt 19, 19; Lk 18, 20 4 Juk Dievas yra įsakęs: *Gerbk savo tėvą ir motiną!* ir: *Kas*
keiktų tėvą ar motiną, mirte tenumiršta! 5 O jūs sakote:
Iš 21, 17; Kun 20, 9 'Kas pasakė tėvui ar motinai: – Tebūnie dovana šven-
Pat 28, 24 tyklai, kuo turėčiau tave sušelpti, 6 tas gali nepagerbti
tėvo ir motinos'. Taip jūs niekais verčiate Dievo liepimą
23, 13s dėl savojo papročio. 7 Veidmainiai! Gerai apie jus pra-
našavo Izaijas:

Ps 78, 36s Iz 29, 13 8 *Ši tauta šlovina mane lūpomis,*
bet jos širdis toli nuo manęs.

15, 1-20* Ginčas prasideda fariziejų ir Rašto aiškintojų klausimu, kodėl Jėzaus mokiniai laužo *prosenių papročius,* valgydami nesiplovę rankų (2 eil.). Jėzus į klausimą atsako klausimu, kodėl jo varžovai laužo *Dievo įsakymą dėl savojo papročio* (3 eil.), tai iliustruodamas fariziejų Dekalogo įsakymo dėl tėvų aiškinimu (4-6 eil.). Pasmerkdamas juos kaip veidmainius, Jėzus pritaiko jiems Izaijo pranašystę (7-8 eil.). Paskui, kreipdamasis į žmones (10 eil.), Jėzus praplečia ginčą, nusikeldamas anapus *prosenių papročių* laužymo. Palyginimas (11 eil.) yra ėjimas prieš Mozės Įstatymą dėl švarių ir nešvarių valgių. Įspėjęs mokinius, kad jie nesivadovautų fariziejų dorovės mokymu (13-14 eil.), Jėzus paaiškina jiems palyginimą (15 eil.), sakydamas, kad suteršimas neateina per tai, kas įeina į burną (17 eil.), bet per tai, kas išeina iš širdies (18-20 eil.).

15, 2* *...prosenių paprotį:* detalė, nerašyta taisyklė. Fariziejai ir Rašto aiškintojai laikė juos turinčius tokią pat įsakmią galią kaip ir Mozės Įstatymas (žr. Gal 1, 14). Rankų plovimo tikslas – apsivalyti nuo susiteršimo, prisilietus prie to, kas padaro žmogų *nešvarų* atlikti apeigas.

15, 3-4* Pagarba tėvams siejama su rūpesčiu dėl jų gerovės (žr. Iš 20, 12; Įst 5, 16; 21, 17).

9 *Veltui jie mane garbina, mokydami*
žmonių išgalvotų priesakų“. Kol 2, 22; Tit 1, 14

Tikrasis švarumas 10 Paskui, sušaukęs minią, jis ‖ Mk 7, 14-23
kalbėjo: „Klausykite ir supraskite! 11 Ne kas patenka į Apd 10, 15; 11, 8
burną, suteršia žmogų, bet kas išeina iš burnos, tai 12, 34; 15, 18
suteršia žmogų“.
12 Tuomet priėję mokiniai pranešė: „Ar žinai, kad
fariziejai pasipiktino išgirdę tuos žodžius?“ 13 Jis atsakė: Apd 5, 38
„Kiekvienas augalas, kurio nesodino mano dangiškasis
Tėvas, bus išrautas. 14 Palikite juos: jie akli aklųjų vado- 23, 16.19
vai. O jeigu aklas aklą ves, abu į duobę įkris“. ‖ Lk 6, 39 Rom 2, 19
15 Petras paprašė: „Išaiškink mums palyginimą“.
16 Jėzus atsakė: „Ar ir jūs vis dar esate be nuovokos?!
17 Argi nesuprantate, kad visa, kas patenka į burną, Mk 4, 13+
eina į pilvą ir išmetama laukan? 18 O kas išeina iš bur-
nos, eina iš širdies, ir tai suteršia žmogų. 19* Iš širdies
išeina pikti sumanymai, žmogžudystės, svetimavimai, Rom 1, 29
paleistuvystės, vagystės, melagingi liudijimai, šmeižtai.
20 Šitie dalykai suteršia žmogų, o valgymas nemazgoto-
mis rankomis žmogaus nesuteršia“.

Kanaanietės dukters išgydymas 21* Iš ten išėjęs, Jėzus ‖ Mk 7, 24-30
pasitraukė į Tyro ir Sidono sritį. 22 Ir štai iš ano krašto 1 Kar 17, 7-16
atėjo viena moteris kanaanietė ir šaukė: „Pasigailėk ma- 9, 27+; Sk 27, 1-10
nęs, Viešpatie, Dovydo Sūnau! Mano dukterį baisiai 8, 29+
kankina demonas!“ 23 Bet Jėzus neatsiliepė. Tuomet
priėjo mokiniai ir ėmė jį prašyti: „Išklausyk ją, nes ji Lk 11, 8
sekioja iš paskos šaukdama!“ 24* Jėzus tarė: „Aš esu

15, 19* Morkaus sąraše – 13 dalykų, kurie suteršia (žr. Mk 7, 21-22). Matas sutrumpina juos iki 7. Jie iš dalies apima Dekalogo turinį.

15, 21-28* Žr. 8, 5-13 paaiškinimą.

15, 24* Žr. 10, 5-6 paaiškinimą.

10,6 Rom 15, 8 siųstas tik pas pražuvusias Izraelio namų avis". 25 Tada
moteris pribėgusi puolė ant žemės, maldaudama: „Vieš-
7,6 patie, padėk man!" 26* Jis atsakė: „Nedera imti vaikų
duoną ir mesti šunyčiams". 27 O ji sako: „Taip, Viešpatie,
bet ir šunyčiai ėda trupinius, nukritusius nuo šeiminin-
8,10+ ko stalo". 28 Tuomet Jėzus tarė jai: „O moterie, didis
tavo tikėjimas! Tebūnie tau, kaip prašai". Ir tą pačią
valandą jos duktė pasveiko.

Mk 7,31 Mt 5,1; 19,2 **Antrasis duonos padauginimas** 29 Iš ten išėjęs, Jėzus
atvyko prie Galilėjos ežero. Jis užkopė ant kalno ir atsi-
sėdo. 30 Prie jo susirinko didžiulė minia, kuri atsigabeno
su savimi raišų, luošų, aklų, nebylių ir daugel kitokių.
Žmonės suguldė juos prie Jėzaus kojų, o jis pagydė juos.
8,3+ Mk 3,10; 7,37 31 Minia stebėjosi, matydama nebylius kalbančius, luo-
šius pasveikstančius, raišius tiesiai vaikščiojančius ir
akluosius reginčius. Ir garbino žmonės Izraelio Dievą.

|| Mk 8,1-10 Mt 14,13-21p 32* Susišaukęs mokinius, Jėzus tarė: „Gaila man mi-
8,3+ nios, nes jau tris dienas žmonės pasilieka su manimi ir
neturi ko valgyti. Aš nenoriu paleisti jų alkanų, kad
nenusilptų kelyje". 33 Mokiniai jam atsakė: „Iš kur mums
2 Kar 4,43 imti dykumoje tiek duonos, kad galėtume pasotinti
šitokią minią?" 34 Jėzus paklausė „Kiek turite duonos?"
Jie atsakė: „Septynis kepaliukus ir kelias žuveles". 35 Jis
liepė žmonėms susėsti ant žemės. 36 Tada paėmė septynis

15, 26* *...vaikų duoną... šunyčiams*: vaikai – Izaelio tauta; šunyčiai – pagonys (žr. 7, 6 paaiškinimą).

15, 32-39* Šis pasakojimas skiriasi nuo pirmojo (žr. 14, 13-21): dabar Jėzus imasi iniciatyvos, o ne mokiniai; kitokie ir skaičiai – minia su Jėzumi jau trys dienos, minimi septyni kepaliukai, septyni krepšiai nulikusių kąsnelių, keturi tūkstančiai vyrų.

15, 36* *...sukalbėjo padėkos maldą*: padėkos malda – Dievo šlovinimas už jo gerumą. 14, 19 sakoma: *sukalbėjo palaiminimą*.

duonos kepaliukus ir žuvis, sukalbėjo padėkos maldą*,
laužė ir davė mokiniams, o mokiniai žmonėms. 37 Visi
valgė ir pasisotino. Ir surinko nulikusius kąsnelius, iš Ps 78, 29
viso septynis pilnus krepšius. 38 O valgytojų buvo apie 16, 10
keturis tūkstančius vyrų, be moterų ir vaikų. 39 Paleidęs 14, 13.23
minią, jis sėdo į valtį ir nuplaukė į Magadano sritį.

16 Vėl apie ženklą iš dangaus 1 Čia pas jį atėjo ‖ Mk 8, 11-13 ‖ Lk 11, 16.29 = Mt 12, 38-39
fariziejų ir sadukiejų jo mėginti. Jie prašė parodyti jiems
ženklą iš dangaus*. 2 Jis atsakė: „Atėjus vakarui, jūs Jn 6, 30
sakote: 'Bus giedra, nes dangus raudonas', 3 ir rytmetį: ‖ Lk 12, 54-56
'Šiandien bus lietaus, nes rausta apniukęs dangus'. Taigi
jūs mokate aiškinti dangaus veidą, o laiko ženklų – ne. 8, 10+ Lk 19, 44
4 Pikta ir neištikima giminė reikalauja ženklo, tačiau jai
nebus duota kitokio ženklo, kaip tik Jonos ženklas". Ir, 12, 39+ Jon 2, 1
palikęs juos, nuėjo šalin.

Fariziejų ir sadukiejų raugas 5* Keldamiesi kitapus ‖ Mk 8, 14-21 ‖ Lk 12, 1
ežero, mokiniai buvo užmiršę pasiimti duonos. 6 Jėzus
jiems tarė: „Žiūrėkite, saugokitės fariziejų ir sadukiejų 16, 11 1 Kor 5, 7
raugo*". 7 O jie svarstė: „Tai todėl, kad nepasiėmėme
duonos". 8 Tai išgirdęs, Jėzus tarė: „Mažatikiai! Kam 8, 10+
tariatės neturį duonos? 9 Argi dar neįgijote išmonės? Mk 4, 13+
Ar neprisimenate penkių duonos kepaliukų penkiems 1 Sam 21, 4 Mt 14, 21
tūkstančiams vyrų ir kiek pintinių surinkote likučių?!
10 Arba septynių duonos kepaliukų keturiems tūkstan- 15, 38

16, 1* *...ženklą iš dangaus*: žr. 12, 38-42 paaiškinimą.

16, 5-12* Jėzaus įspėjimas apie fariziejų ir sadukiejų mokymą, duotas mokiniams prieš suteikiant Petrui galią *surišti* ir *atrišti žemėje*. Ši galia bus patvirtinta ir danguje. Ji bent iš dalies susijusi su mokymu. Fariziejų galios mokyti atmetimas parengia mokinius priimti galią, kuri ateina iš Jėzaus.

16, 6* *...saugokitės fariziejų ir sadukiejų raugo*: žr. 13, 33 ir 16, 12 paaiškinimus.

čiams ir kiek krepšių surinkote likučių?! 11 Tad kaip ne-
susivokiate, jog kalbėjau jums ne apie duoną. Fariziejų
ir sadukiejų raugo saugokitės!“ 12* Tuomet jie suprato,
kad jis buvo liepęs saugotis ne duonos raugo, bet fari-
ziejų ir sadukiejų mokslo.

‖ Mk 8, 27-30 ‖ Lk 9, 18-21

Jėzaus dievystės išpažinimas ir Petro primatas

13* Atėjęs į Pilypo Cezarėjos* apylinkes, Jėzus paklausė
mokinius: „Kuo žmonės laiko Žmogaus Sūnų?“ 14 Jie
8, 20+; 14, 2 atsakė: „Vieni Jonu Krikštytoju*, kiti Eliju*, kiti Jeremi-
ju* ar dar kuriuo iš pranašų“. 15 Jis vėl paklausė: „O kuo
14, 28+ jūs mane laikote?“ 16 Tada Simonas Petras atsakė: „Tu esi

16, 12* Mokiniai suvokia, kad *raugas* reiškia iškraipytą fariziejų ir sadukiejų mokymą. Evangelistas negatyviai apibendrina abiejų grupuočių mokymą vienu raugo įvaizdžiu, nors Jėzaus tarnybos metu fariziejai ir sadukiejai savo mokymu labai skyrėsi vieni nuo kitų, pavyzdžiui, dėl mirusiųjų prisikėlimo. Sadukiejai pastaruoju netikėjo. Evangelisto laikais sadukiejų grupuotė jau nebebuvo judaizmo jėga ir vieningo judaizmo mokymo nebuvo nei Jėzaus tarnybos, nei evangelisto rašymo metu.

16, 13-20* Morkaus pasakojimą apie Jėzaus išpažinimą Mesiju, pareikštą Petro, visų mokinių įgaliotinio, lūpomis čia Matas gerokai pakeičia (žr. Mk 8, 27-29; taip pat Lk 9, 8-10). Mato evangelijoje Petras išpažįsta Jėzų ne tik kaip Mesiją, bet ir kaip gyvojo Dievo Sūnų (16 eil.). Jėzaus atsakymas Petrui jo išpažinimą priskiria apreiškimui, kuris buvo duotas jam vienam (17 eil.). Taip Petras apibūdinamas ir kaip uola, ant kurios Jėzus statys savo Bažnyčią (18 eil.), ir kaip mokinys, kurio galia mokyti žemėje bus Dievo patvirtinta danguje (19 eil.).

16, 13* *...Pilypo Cezarėjos:* apie 32 km į šiaurę nuo Galilėjos jūros. Pilypo, Erodo Didžiojo sūnaus, tetrarcho nuo 4 m. prieš Kr. iki 34 m. po Kr., teritorijoje. Atstatytas Paneaso miestas pavadintas Pilypo Cezarėja. Norint atskirti jį nuo Cezarėjos uosto Samarijoje, vadinamas Pilypo Cezarėjos vardu.

16, 14* *...Jonu Krikštytoju:* žr. Mt 14, 2; *...Eliju:* žr. Mal 3, 23-24; Sir 48, 10; Mt 3, 4 paaiškinimą; *...Jeremiju:* Mato priedas prie Morkaus teksto.

16, 16* *...gyvojo Dievo Sūnus:* žr. 2, 15; 3, 17 tekstą ir paaiškinimus. Šio iškilaus titulo pridėjimas pašalina bet kokį dviprasmiškumą, susijusį su Mesijo titulu. Beje, tai paremia daugelio mokslininkų pažiūrą, kad Matas

Mesijas, gyvojo Dievo Sūnus*!“ 17 Jėzus jam tarė: „Palai- 4, 3+; Jn 6, 69
mintas tu, Simonai, Jonos sūnau, nes ne kūnas ir krau- 11, 27; Gal 1, 15s Rom 7, 5+; Žyd 2, 14
jas* tai tau apreiškė, bet mano Tėvas, kuris yra danguje*.
18 Ir aš tau sakau: tu esi Petras – Uola; ant tos uolos aš Pr 17, 5; Iz 28, 16 Jn 1, 42
pastatysiu savo Bažnyčią*, ir pragaro vartai jos nenuga- Pr 22, 17; Iz 45, 1-2 Job 38, 17; Ps 9, 14
lės*. 19 Tau duosiu Dangaus Karalystės raktus*; ką tu suriši Išm 16, 13; Lk 22, 32 Iz 22, 22; Apr 3, 7
žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką atriši* žemėje, bus = Mt 18, 18; Jn 20, 23 Įst 17, 8-9

sujungia savo šaltinio – Morkaus – išpažinimą su tikėjimo išpažinimu Jėzaus *gyvojo Dievo Sūnumi* po prisikėlimo (žr. 1 Kor 15, 5; Lk 24, 24).

16, 17* ...*ne kūnas ir kraujas*: semitinis posakis, išreiškiantis žmogų, ypač jo prigimties trapumą. ...*bet mano Tėvas, kuris yra danguje*: Petro tikėjimo kilmė – apreiškimas iš Dievo (žr. Gal 1, 15-16).

16, 18* ...*tu esi Petras - Uola; ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią*: aramėjiškas žodis *kepa'*, reiškia *uolą*, perrašytas graikų rašmenimis *Kefas* – vardas, kuriuo Petras vadinamas Pauliaus laiškuose (žr. 1 Kor 1, 12; 3, 22; 9, 5; 15, 4; Gal 1, 18; 2, 9. 11. 14), išskyrus Gal 2, 7-8. Verčiamas kaip *Petros* (Petras) Jn 1, 42. Aramėjiškas Jėzaus žodžių originalas skambėtų taip: ...*tu esi Kepa' (Uola), ir ant tos kepa' (uolos) aš pastatysiu savo Bažnyčią*. Žodis *Bažnyčia* (gr. *ekklēsia*) evangelijose pasirodo tik du kartus – čia ir Mt 18, 17. Hebr. k. žodis *qāhāl*, kurio pirminė prasmė yra *susirinkimas*, suprantamas įvairiai. Jėzaus *qāhāl* arba *ekklēsia* yra Bendrija, kurią jis *surinks* ir kurios tvirtas pamatas bus Petras. Petro vaidmuo – liudijimas, kad Jėzus yra Mesijas ir Dievo Sūnus. ...*pragaro vartai jos nenugalės*: mirusiųjų buveinė (gr. *Hados*, hebr. *še'ōl)* suvokiama kaip miestas su sienomis, kurio vartai – *mirties jėga*, nenugalėsianti Jėzaus surinktos Bendrijos.

16, 19* ...*Dangaus Karalystės raktus*: raktų įvaizdis turbūt siejamas su Iz 22, 15-22 tekstu. Čia Eljakimui, karaliaus rūmų valdytojui, įteikiamas *Dovydo rūmų raktas*, kuriuo jis turi teisėtą galią *atidaryti* ir *uždaryti*. ...*ką tu suriši... ir ką atriši*: rabinų mėgstamas įvaizdis. Dvi svarbios įvaizdžio prasmės: 1) teisėta įsakmaus mokymo galia; 2) teisėta galia uždrausti ir leisti, arba uždėti ir atleisti bausmę, arba atskirti nuo Bendrijos ir į Bendriją vėl priimti. 18, 18 tekste mokiniams duodama galia *surišti ir atrišti*, bet iš konteksto aišku, jog tai siejama tik su galia atskirti narį nuo Bendrijos. Kad *raktai* yra į Dangaus Karalystę ir kad Petro teisėta galia mokyti ir nuspręsti gyvenseną Bendrijoje – žemėje – bus patvirtinta danguje, rodo intymų jų sąlytį, tačiau ne Bažnyčios ir Dangaus Karalystės tapatumą.

atrišta ir danguje“. 20* Tuomet jis griežtai įsakė savo mo-
Mk 1,34+ kiniams niekam neskelbti, kad jis yra Mesijas.

|| Mk 8,31-33 || Lk 9,22 **Pirmasis įspėjimas apie kančią ir prisikėlimą**

21* Nuo to meto Jėzus pradėjo aiškinti savo mokiniams
17,12.22-23; 20,17-19 turįs eiti į Jeruzalę* ir daug iškentėti nuo seniūnų, aukš-
Lk 2,38+; 13,33 tųjų kunigų ir Rašto aiškintojų*, būti nužudytas ir trečią
Apd 10,40+ Oz 6,2 dieną* prisikelti. 22* Tada Petras, pasivadinęs jį į šalį,
ėmė drausti: „Nieku gyvu, Viešpatie, tau neturi taip
4,10 atsitikti!“ 23 O jis atsisukęs subarė Petrą: „Eik šalin,
1 Kar 11,14 (LXX) Iz 8,14 šėtone! Tu man papiktinimas, nes mąstai ne Dievo, o
Mk 4,13+ žmonių mintimis“.

|| Mk 8,34-9,1 || Lk 9,23-27 **Sekimas Jėzumi** 24 Tuomet Jėzus kalbėjo savo moki-
=10,38-39 || Lk 14,27 niams: „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats

16, 20* Matas griežtai pabrėžia draudimą, siejamą su skelbimu, kad Jėzus yra Mesijas (žr. Mk 8, 27-30).

16, 21-23* Pirmoji pranašystė apie kančią – mokinių nuostatos, kad Jėzaus mesijinė misija yra tik garbė ir triumfas, pataisa. Jėzaus apreiškimas, kad jis kentės ir mirs, žymi naują evangelijos tarpsnį. Nei ši, nei kitos dvi pranašystės (žr. 17, 22-23; 20, 17-19) savo dabartine forma nėra imtinos kaip Jėzaus žodžiai. Tačiau nekyla abejonių, kad Jėzus numatė, jog jo misija pareikalaus kančios ir galbūt mirties, nors buvo tikras, kad jis galų gale bus Dievo apgintas (žr. 26, 29).

16, 21* *...turįs eiti į Jeruzalę*: šis būtinumas yra visų sinoptikų kraičio dalis (žr. Mk 8, 31; Lk 9, 21). *...daug iškentėti nuo seniūnų, aukštųjų kunigų ir Rašto aiškintojų*: aukščiausia taryba, vadinama sinedrionu, sudaryta iš 70 narių – trijų grupuočių ir vyriausiojo kunigo – pirmininko. Sinedrionas tvarkė visus religinius reikalus. *...trečią dieną*: taip pat ir Lk 9, 22, o Mk 8, 31 – *po trijų dienų*. Žr. Oz 6, 2: išpažinimo, kad Jėzus buvo prikeltas trečiąją dieną, Senojo Testamento fonas.

16, 22-23* Petro atsisakymas priimti Jėzaus pranašystę apie kančią ir mirtį laikomas šėtonišku bandymu nukreipti Jėzaus misiją nuo Dievo užmojo; į mokinį Jėzus kreipiasi žodžiais iš pasakojimo apie pagundą dykumoje (žr. 4, 10): *Pradink, šėtone!*

16, 24* *...teišsižada pats savęs*: išsižadėti kito – atsisakyti kito; išsižadėti savęs – atsisakyti savęs kaip centro, iš kurio kyla gyvenimo sprendimai ir pasirinkimai.

savęs*, tepasiima savo kryžių ir teseka manimi. 25 Kas ‖ Lk 17, 33 ‖ Jn 12, 25-26
nori išgelbėti savo gyvybę, tas ją praras; o kas pražudo
gyvybę dėl manęs, tas ją atras. 26 Kokia gi žmogui nauda,
jeigu jis laimėtų visą pasaulį, o pakenktų savo gyvybei?!
Arba kuo žmogus galėtų išsipirkti savo gyvybę? 27 Nes 25, 31s
Žmogaus Sūnus ateis savo Tėvo šlovėje su savo angelais, ir Dan 7, 13-14 2 Tes 1, 7
tuomet jis atlygins kiekvienam pagal jo darbus. 28 Iš tiesų Ps 62, 13+ Ez 18, 21-32+
sakau jums: kai kurie iš čia stovinčių neragaus mirties, kol 10, 23; 24, 30. 34; 26, 64
pamatys Žmogaus Sūnų, ateinantį su savo Karalyste*“.

17 Jėzaus atsimainymas 1* Po šešių dienų Jėzus pa- ‖ Mk 9, 2-8 ‖ Lk 8, 28-36
siėmė su savimi Petrą, Jokūbą ir jo brolį Joną ir užsivedė 2 Pt 1, 16-18
juos nuošaliai ant aukšto kalno*. 2 Ten jis atsimainė jų Iš 24, 13-16
akivaizdoje. Jo veidas sužibo kaip saulė*, o drabužiai
tapo balti kaip šviesa*. 3* Ir štai jiems pasirodė Mozė ir 28, 3

16, 28* *...ateinantį su savo Karalyste*: kadangi Žmogaus Sūnaus karalystė aprašoma kaip *pasaulis* ir Jėzaus savarankiškumas parengia jo galutinį atėjimą šlovėje (žr. 13, 38. 41), *atėjimas* šiame tekste siejamas ne su paruzija, bet su Jėzaus viešpatavimu po prisikėlimo. Žr. 13, 38. 41 paaiškinimus.

17, 1-8* Pasakojimas apie atsimainymą patvirtina, kad Jėzus yra Dievo Sūnus (5 eil.), ir rodo į pranašystės išsipildymą, jog Jėzus ateis savo *Tėvo šlovėje* amžiaus pabaigoje (žr. 16, 27).

17, 1* Šie trys mokiniai yra Jėzaus išskiriami iš kitų ir Getsemanės sode (žr. 26, 37). *...aukšto kalno*: jis tapatinamas su Taboro kalnu. Jo prasmė teologinė, o ne geografinė, siejanti Jėzaus atsimainymo įvykį su apreiškimu Mozei ant Sinajaus kalno (žr. Iš 24, 12-18) ir Elijui toje pat vietoje (žr. 1 Kar 19, 8-18; Horebo kalnas yra tas pats Sinajaus kalnas. Skirtingi pavadinimai dominuoja skirtingose rašytinėse tradicijose).

17, 2* *Jo veidas sužibo kaip saulė*: Mato priedas (žr. Dan 10, 6). *...o drabužiai tapo balti kaip šviesa*: žr. Dan 7, 9. Apie kitų dangiškųjų būtybių baltus drabužius žr. Apr 4, 4; 7, 9; 19, 14.

17, 3* Mozė ir Elijas atstovauja Įstatymui ir Pranašams bei sietini su Sinajaus kalnu (žr. Iš 19, 16-20, 17; 1 Kar 19, 2. 8-14). Dabar jie pasirodo kaip Įstatymo ir Pranašų įvykdymo, pasireiškiančio šlovėje pasirodančiame Jėzuje, liudininkai.

Elijas, kurie kalbėjosi su juo. 4 Tuomet Petras ir sako
Jėzui: „Viešpatie, gera mums čia būti! Jei nori, aš pada-
rysiu čia tris palapines*: vieną tau, kitą Mozei, trečią
Iš 13, 22+; 19, 16+ Mt 24, 30+ Elijui“. 5 Dar jam tebekalbant, štai skaistus debesis ap-
3, 17; 12, 18 Pr 22, 2 (LXX) siautė juos, ir štai balsas iš debesies prabilo: „Šitas yra
Įst 18, 15. 19; Iz 42, 1 mano mylimasis Sūnus, kuriuo aš gėriuosi. Klausykite
Dan 10, 9 Hab 3, 2 (LXX) jo*!“ 6 Tai išgirdę, mokiniai parpuolė kniūbsti, labai išsi-
gandę. 7 Bet Jėzus priėjo, palietė juos ir tarė: „Kelkitės,
nebijokite!“ 8 Pakėlę akis, jie nieko daugiau nebematė,
tik vieną Jėzų.

IIMk 9, 9-13 **Jonas Krikštytojas antrasis Elijas** 9* Besileidžiant
Mk 1, 34+ nuo kalno, Jėzus jiems įsakė: „Niekam nepasakokite
8, 20+ apie regėjimą*, kol Žmogaus Sūnus prisikels iš numiru-
sių*“. 10 Tada jo mokiniai paklausė: „Kodėl Rašto aiš-
Sir 48, 10 Mal 3, 23-24 kintojai sako, jog pirmiau turįs ateiti Elijas?“ 11 Jis atsa-
Mt 16, 14+ kė: „Tiesa, Elijas turi ateiti ir viską atitaisyti. 12 Bet aš
1 Kar 19, 2-10 jums sakau, kad Elijas jau buvo atėjęs, ir jie jo nepažino,

17, 4* *...tris palapines*: izraeliečiai gyvendavo palapinėse per Palapinių iškilmes (žr. Jn 7, 2), minėdami savo protėvių gyvenimo būdą kelionėje iš Egipto į Pažado žemę (žr. Kun 23, 39-42).

17, 5* *Šitas yra mano mylimasis Sūnus... Klausykite jo*: žr. 3, 17. Balsas pakartoja apreiškimą apie Jėzų krikšto metu, pridėdamas įsakymą jo klausyti. Pastarasis – nuoroda į Įst 18, 15 tekstą, Mozės įsakymą izraeliečiams klausyti pranašo kaip to, kurį Dievas jiems atsiųs. Įsakymas klausyti siejamas su Jėzaus kančia ir prisikėlimu (žr. 16, 21) bei Žmogaus Sūnaus atėjimu (žr. 16, 27-28).

17, 9-13* Atsakydamas į mokinių klausimą apie laukiamą Elijo atėjimą, Jėzus paaiškina jiems Krikštytojo misiją kaip to laukimo išsipildymą. Tačiau tie, kurie Krikštytojui priešinosi ir galų gale jį nužudė, to nesuvokė; Jėzus priduria, kad ir jo laukia panašus likimas.

17, 9* *...regėjimą*: tik Matas šiuo žodžiu apibūdina Jėzaus atsimainymą. *...kol Žmogaus Sūnus prisikels iš numirusių*: tik prisikėlimo šviesoje galima suvokti Jėzaus gyvenimo ir misijos prasmę; iki tada joks liudijimas apie regėjimą neves žmonių į tikėjimą.

bet padarė su juo, ką norėjo. Taip nuo jų turės kentėti ir
Žmogaus Sūnus". 13 Tuomet mokiniai suprato jį kalbė- 16, 21; 17, 22-23 20, 17-19
jus apie Joną Krikštytoją. 11, 10-14

Berniuko lunatiko išgydymas 14* Jiems atėjus prie ‖ Mk 9, 14-29 ‖ Lk 9, 37-42
minios, prisiartino vienas vyras, puolė prieš Jėzų ant
kelių 15 ir maldavo: „Viešpatie, pasigailėk mano sūnaus!
Jis per miegus vaikščioja ir labai kankinasi. Neretai jis
įpuola į ugnį ar į vandenį. 16 Aš atvedžiau jį pas tavo 2 Kar 4, 31
mokinius, bet jie neįstengė išgydyti". 17 Tada Jėzus atsa-
kė: „O netikinti ir sugedusi gimine! Iki kol man reikės Įst 32, 5. 20; Ps 78, 8 Mt 12, 39; 8, 13
su jumis būti? Kaip ilgai jus kęsti? Atveskite jį čia pas Apd 2, 40; Fil 2, 15
mane". 18 Jėzus sudraudė demoną, jisai išėjo, ir tą pačią 8, 29+
akimirką berniukas pasveiko.

19 Likę vieni, mokiniai priėjo prie Jėzaus ir paklausė:
„Dėl ko mes negalėjome jo išvaryti?" Jis atsakė: 20 „Dėl 10, 1
silpno tikėjimo. Iš tiesų sakau jums: jei turėtumėte tikėji- 8, 10+
mą kaip garstyčios grūdelį, jūs tartumėte šitam kalnui: ‖ Lk 17, 6
'Persikelk iš čia į tenai', ir jis persikeltų. Jums nebūtų ‖ Mk 11, 22-23 =Mt 21, 21
nieko negalimo". (21)*

Antrasis įspėjimas apie kančią ir prisikėlimą ‖ Mk 9, 30-32 ‖ Lk 9, 44-45
22* Tebebūdamas su mokiniais Galilėjoje, Jėzus jiems 8, 20+; 16, 21
pasakė: „Žmogaus Sūnus bus atiduotas į žmonių ran-

17, 14-20* Kalbėdamas apie tikėjimo reikšmę, Matas sutelkia dėmesį ne tiek į berniuko tėvą, kaip tai daro Morkus (žr. Mk 9, 22b. 24), kiek į Jėzaus mokinius. Šių nepajėgumas išvaryti demoną siejamas su jų silpnu tikėjimu (20 eil.).

[17, 21]* Kai kurie rankraščiai priduria: *Ta veislė neišvaroma niekuo kitu, tik malda ir pasninku* (žr. Mk 9, 29).

17, 22-23* Antroji pranašystė apie kančią (žr. 16, 21-23); iš visų trijų trumpiausia ir galbūt ankstyviausia. Mk 9, 32 teigiama, kad mokiniai nesupranta, o čia mokiniai suprato ir *labai nuliūdo* (23 eil.).

16, 21; 17, 12; 20, 17-19 Apd 10, 40+ Mt 18, 31; 19, 22p kas, 23 ir jie nužudys jį, o trečią dieną jis prisikels".
Tada jie labai nuliūdo.

9, 1 **Šventyklos mokestis** 24* Atėjus jiems į Kafarnaumą,
14, 28+ prie Petro priėjo didrachmų rinkėjai ir paklausė: „Ar
jūsų mokytojas nemoka didrachmos*?" 25 Jis atsakė:
Iš 30, 13s „Taip!" Kai parėjo į namus, Jėzus pirmas jį prakalbino:
„Kaip manai, Simonai? Iš ko žemės karaliai ima muitą ar
mokestį: iš savo vaikų ar iš svetimųjų?" 26 Jis atsakė: „Iš
1 Kor 9, 1 svetimųjų". Jėzus jam tarė: „Taigi vaikai laisvi*. 27 Ta-
Rom 14, 13 1 Kor 8, 13 čiau, kad jų nepiktintume*, nueik prie ežero, užmesk
meškerę, paimk pirmą užkibusią žuvį; ją pražiodęs, rasi
staterą*. Paimk ją ir atiduok jiems už mane ir už save".

‖ Mk 9, 33-36 ‖ Lk 9, 46-47 **18 Kas didžiausias?** 1* Aną valandą prie Jėzaus
11, 11 prisiartino mokiniai ir paklausė: „Kas gi didžiausias

17, 24-27* Nors didrachmų rinkėjų klausimas siejamas su Jėzaus šventyklos mokesčiu, jis pateikiamas Petrui. Šis gauna iš Jėzaus nurodymus apie išlaisvinimą nuo pareigos didrachmą mokėti ir vis dėlto jam rūpi, kodėl reikia tai daryti. Lėšos tam parūpinamos stebuklu. Skaitinys siejamas su Mato Bendrijos problema: ar Bendrijos nariai privalo mokėti šventyklos mokestį? Atsakymas pateikiamas Jėzaus žodžiu Petrui.

17, 24* *...didrachmos*: prieš Jeruzalės šventyklos sunaikinimą 70 m. po Kr. kiekvienas vyriškis žydas, sulaukęs devyniolikos metų, privalėjo kasmet aukoti šventyklos išlaikymui (žr. Iš 30, 11-16; Neh 10, 33). Po sunaikinimo romėnai įpareigojo žydus mokėti mokestį Kapitolijaus Jupiterio šventyklai išlaikyti.

17, 26* *...Taigi vaikai laisvi*: kaip nesaisto vaikų įstatymai, saistantys svetimuosius, lygiai taip nesaisto Jėzaus ir jo mokinių, priklausančių Dangaus Karalystei, pareiga mokėti šventyklos mokestį, uždėtą tiems, kurie nėra iš Karalystės. Karalystės vaikai: Jėzus, Dievo Sūnus, ir jo mokiniai.

17, 27* *Tačiau, kad jų nepiktintume*: Jėzus privalo vengti papiktinimo, todėl mokestį reikia mokėti. *...statera... atiduok jiems už mane ir save*: graikiška moneta, turinti dvigubos didrachmos vertę.

18, 1-35* Ketvirtoji didžioji Jėzaus kalba evangelijoje. Jėzus pradeda įspėjimu, kad žmogaus didybė Dangaus Karalystėje matuojama ne pagal

Dangaus Karalystėje*?“ 2 Pasišaukęs vaikutį, Jėzus pasta-
tė tarp jų 3 ir tarė: „Iš tiesų sakau jums: jeigu neatsiver- || Mk 10, 15 || Lk 18, 17
site ir nepasidarysite kaip vaikai*, neįeisite į Dangaus Jn 3, 5
Karalystę. 4 Taigi kas pasidarys mažas, kaip šis vaikelis, 23, 12
tas bus didžiausias Dangaus Karalystėje“.

Papiktinimai 5 „Kas priima tokį vaikelį dėl manęs*, || Mk 9, 37; || Lk 9, 48 =Mt 10, 40
tas mane priima. 6 O kas papiktintų vieną iš šitų mažu- || Mk 9, 42 || Lk 17, 1-2
tėlių, kurie mane tiki, tam būtų geriau, kad asilo suka-
mų girnų akmuo būtų užkabintas jam ant kaklo ir jis
būtų paskandintas jūros gelmėje. 7 Vargas pasauliui dėl
papiktinimų! Papiktinimai neišvengiami, bet vargas tam 26, 24
žmogui, per kurį papiktinimas ateina.

8* Jei tavo ranka ar koja gundo tave nusidėti, nu- || Mk 9, 43-47 =Mt 5, 29-30
kirsk ją ir mesk šalin. Geriau tau sužalotam ar raišam Kol 3, 5
įeiti į gyvenimą, negu su abiem rankom ar abiem kojom
būti įmestam į amžiną ugnį. 9 Ir jeigu tavo akis gundo

rangą ar galią, bet pagal buvimą mažutėliu (1-5 eil.). Po to pabrėžia mokinių pareigą rūpintis, kad nebūtų mažutėliams priežastimi nusidėti, kad nesiliautų rūpintis paklydusiais nuo Bendrijos (6-14 eil.), įspėtų klystančius brolius ir seseris (15-18 eil.). Dar pabrėžia mokinių maldos veiksmingumą dėl to, kad su jais yra Jėzus (19-20 eil.), ir kartotiną atleidimą atgailą darantiems Bendrijos nariams (21-35 eil.).

18, 1* Iniciatyvos imasi ne Jėzus, kaip pasakoja Morkus (žr. Mk 9, 33-34), bet mokiniai. *...didžiausias Dangaus Karalystėje*: Karalystė savo pilnatvėje, t. y. po paruzijos ir paskutinio teismo. Tačiau visa, kas vyksta toliau, sietina su nuodėmės priežastimi, Bendrijos drausme, atleidimu, taigi ir su dabartiniu amžiumi, dabartine karalyste.

18, 3* *...jeigu ... nepasidarysite kaip vaikai*: vaikas laikomas modeliu mokiniams ne dėl to, kad jie būtų nekalti kaip vaikai, bet dėl to, kad vaikai visapusiškai atsiduoda tėvams ir jais pasitiki. Toks privalo būti mokinių santykis su Dievu.

18, 5* *...kas priima tokį vaikelį dėl manęs*: Jėzaus mokinį. Žr. 10, 41, kur panašiai įvardijami Jėzaus mokiniai.

18, 8-9* Žr. 5, 29-30.

tave nusidėti, išlupk ją ir mesk šalin. Tau geriau viena-
5,29 kiui įeiti į gyvenimą, negu su abiem akim būti įmestam
į pragaro ugnį.
10* Žiūrėkite, kad nepaniekintumėte nė vieno iš šitų
Iš 23,20-22 mažutėlių, nes, sakau jums, jų angelai danguje visuomet
Dan 10,13.20-21; 12,1 regi mano dangiškojo Tėvo veidą".

Paklydusi avis (11)
‖ Lk 15,3-7 Ez 34,1+ 12 „Kaip jums atrodo: jeigu kas
Ps 119,76 turėtų šimtą avių ir viena nuklystų, argi jis nepaliktų
Ez 34,4.16 devyniasdešimt devynių kalnuose ir neitų ieškoti nu-
klydusios? 13 Ir jei surastų, – iš tiesų sakau jums, – jis
džiaugtųsi dėl jos labiau negu dėl devyniasdešimt de-
vynių, kurios nebuvo paklydusios. 14 Taip ir jūsų
dangiškasis Tėvas nenori, kad pražūtų bent vienas iš
šitų mažutėlių".

Bažnyčios drausmė
‖ Lk 17,3 15* „Jei tavo brolis tau nusikalstų,
Kun 19,17 Gal 6,1 eik ir bark jį prie keturių akių. Jeigu jis paklausys, tu
laimėjai savo brolį. 16 O jei nepaklausytų, pasiimk su savi-
Įst 19,15 mi dar vieną ar du, kad visa byla remtųsi dviejų ar trijų
liudytojų parodymais. 17 Jeigu jis ir jų nepaklausytų,

18, 10-14* Mokiniai skatinami rūpintis paklydusiais broliais bei seserimis ir padėti jiems grįžti į Bendriją. Kerdžiaus džiaugsmą dėl surastos avies, pažįstamą Matui (13 eil.) – labiau išryškina Lukas (žr. Lk 15, 3-7).

18, 10* *...mažutėlių... angelai danguje... regi mano dangiškojo Tėvo veidą:* apie angelus, tautų ir pavienių žmonių sargus rašo Dan 10, 13. 20-21; Tob 5, 4-7; 1QH 5, 20-22; apie angelus užtarėjus – Tob 13, 12. 15. Mažutėlių orumą pabrėžia faktas, kad jiems Dievo akivaizdoje atstovauja šios dangiškos būtybės.

18, 15-20* Kaip elgtis su paklydusiais broliais ir seserimis? Privatus pokalbis (15 eil.); pokalbis dviejų ar trijų liudininkų akivaizdoje (16 eil.); reikalas patikimas Bendrijos nuosprendžiui.

18, 17* *...Bažnyčiai:* Čia kalbama apie vietinę Mato krikščionių Bendriją, o ne apie visuotinę Jėzaus Bažnyčią (žr. 16, 18).

pranešk Bažnyčiai*. O jei nepaklus nė Bažnyčiai, tebū- Rm 16, 17 1 Kor 5, 11
nie jis tau kaip pagonis ir muitininkas.
Bendra malda 18* Iš tiesų sakau jums: ką tik jūs 16, 19+ Jn 20, 23
surišite žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką tik atrišite
žemėje, bus atrišta ir danguje". 19 „Ir dar sakau jums:
jeigu kas iš jūsų susitars žemėje dviese melsti kokio da- Jn 15, 7. 16
lyko, jiems mano dangiškasis Tėvas jį suteiks. 20 Kur du 1, 23; 28, 20 Iš 20, 24
ar trys susirinkę mano vardu*, ten ir aš esu tarp jų".
Atlaidumas 21* Tuomet priėjo Petras ir paklausė: „Vieš- ‖ Lk 17, 4 Mt 6, 12
patie, kiek kartų turiu atleisti savo broliui, kai jis man
nusikalsta? Ar iki septynių kartų?" 22 Jėzus jam atsakė: Lk 23, 34 Pr 4, 24
„Aš nesakau tau – iki septynių, bet iki septyniasdešimt
septynių kartų*".
Palyginimas apie beširdį skolininką 23 „Todėl su
Dangaus Karalyste yra panašiai kaip su karaliumi, kuris 25, 19
sumanė atsiskaityti su savo tarnais. 24 Jam pradėjus apy-
skaitą, atvedė pas jį vieną, kuris buvo jam skolingas
dešimt tūkstančių talentų*. 25 Kadangi šis neturėjo iš ko
grąžinti, valdovas įsakė parduoti jį kartu su žmona ir

18, 18* *...ką tik jūs surišite... ką tik jūs atrišite*: Vartojami tie patys veiksmažodžiai kaip ir 16, 19b, tik daugiskaita.

18, 20* *Kur du ar trys susirinkę mano vardu*: Jėzus, būdamas tarp mokinių, padaro maldą veiksmingesnę. Šis posakis yra panašus į vieno rabino, kurį romėnai nubaudė mirties bausme 135 m. po Kr., per antrąjį judėjų sukilimą, žodžius: *Kai du sėdi ir tarp jų skamba Toros žodžiai, dieviškas Artumas* (hebr. *Šᵉkînā*) *juos gaubia* (*Pirqė 'Abot* 3,3).

18, 21-35* Palyginimas apie atlaidumą ir beširdį skolininką. Atleidimas – nauja mokinio gyvenimo pradžia.

18, 22* *...iki septyniasdešimt septynių kartų*: nesuskaitomai daug. Priešpriešа neribotam Lamecho kerštui (žr. Pr 4, 24). Jėzus reikalauja neriboto atleidimo!

18, 24* *...dešimt tūkstančių talentų*: pasakiškai didelę sumą. Vienas talentas tolygus 34, 272 kg aukso arba sidabro, arba vario.

vaikais bei su visa nuosavybe, kad būtų sumokėta. 26 Tuo-
met, puolęs jam po kojų, tarnas maldavo: 'Turėk man
Lk 7, 42 kantrybės! Aš viską atiduosiu". 27 Pasigailėjęs ano tarno,
valdovas paleido jį ir dovanojo skolą. 28 Vos išėjęs, tas
tarnas susitiko vieną savo tarnybos draugą, kuris buvo
24, 49 jam skolingas šimtą denarų*, ir nutvėręs smaugė jį, sa-
kydamas: 'Atiduok skolą!' 29 Puolęs ant kelių, draugas
maldavo: 'Turėk man kantrybės! Aš tau viską atiduo-
Rom 13, 7 siu'. 30 Bet tas nesutiko, ėmė ir įmesdino jį į kalėjimą,
iki atiduos skolą. 31 Matydami, kas nutiko, kiti tarnai
labai nuliūdo. Jie nuėjo ir papasakojo valdovui, kas
buvo įvykę. 32 Tuomet, pasišaukęs jį, valdovas tarė: 'Ne-
dorasis tarne, visą aną skolą aš tau dovanojau, nes mane
maldavai. 33 Argi nereikėjo ir tau pasigailėti savo drau-
22, 7 go, kaip aš pasigailėjau tavęs?!' 34* Užsirūstinęs valdo-
5, 26; 8, 29 vas atidavė jį budeliams, iki atiduos visą skolą. 35* Taip
5, 7; 7, 2 ir mano dangiškasis Tėvas padarys jums, jeigu kiekvie-
6, 12. 14s
Lk 23, 34 nas iš tikros širdies neatleisite savo broliui".

18, 28* *...šimtą denarų*: denaras tolygus vienos dienos samdinio uždarbiui. Skirtumas tarp dviejų skolų yra didžiulis ir atskleidžia krikščionio, gavusio iš Dievo atleidimą, bet atsisakančio atleisti daug mažesnius jam padarytus įžeidimus, elgesio absurdiškumą.

18, 34* Kadangi skola begalinė, jos grąžinti neįmanoma, todėl ir bausmė yra begalinė, amžina.

18, 35* Jau įvykęs Tėvo atleidimas bus atimtas iš tų, kurie nebus dalijęsi atleidimu su broliais ir seserimis.

+ F +

TARNYBA JUDĖJOJE IR JERUZALĖJE

19 1* Pabaigęs šias kalbas*, Jėzus pasitraukė iš Gali- ‖ Mk 10, 1-12
lėjos ir atėjo į Judėjos sritį, anapus Jordano*. 2 Paskui Lk 9, 51; Mt 7, 28; 12, 15
jį sekė gausūs žmonių būriai. Jis ten juos gydė. 15, 30
Santuokos neišardomumas 3 Tuomet pas jį atėjo
fariziejų. Spęsdami pinkles*, jie paklausė: „Ar galima 16, 1; Lk 11, 54
vyrui dėl kokios nors priežasties atleisti žmoną*?“ 4* Jis Jn 8, 6
atsakė: „Argi neskaitėte, jog Kūrėjas iš pradžių *sukūrė*
žmones kaip vyrą ir moterį 5 ir pasakė: *Todėl vyras paliks* Pr 1, 27
tėvą ir motiną ir glausis prie žmonos, ir du taps vienu kūnu. Pr 2, 24; Ef 5, 31
6 Taigi jie jau nebe du, o vienas kūnas. Ką tad Dievas 1 Kor 6, 16+; 7, 10

19, 1-25, 46* Ši dalis apima Jėzaus kelionę iš Galilėjos į Jeruzalę (19, 1-20, 34), Jėzaus tarnybą Jeruzalėje (21, 1-23, 39) ir paskutinę Jėzaus kalbą (24-25 sk.).

19, 1* *Pabaigęs [tas] kalbas*: žr. 7, 28-29. *...į Judėjos sritį, anapus Jordano*: netikslus teritorijos pavadinimas. Judėja nesitęsė anapus Jordano; teritorija į rytus nuo upės buvo Perėja (Užjordanė). Kelias į Jeruzalę ėjo per Perėją, nes judėjai vengė keliauti per Samariją.

19, 3* *Spęsdami pinkles*: Jėzaus priešininkai mėgino sutrikdyti Jėzų, mesdami jam iššūkį, kad darytų arba tai, ką jie laikė neįmanoma (žr. 16, 1; Mk 8, 11; Lk 11, 16), arba, kad pasakytų tai, kuo būtų galima Jėzų apskųsti (žr. 22, 18. 35; Mk 10, 2; 12, 15). *...dėl kokios nors priežasties atleisti žmoną*: žr. 5, 31-32 paaiškinimą.

19, 4-6* Matas primena du *Pradžios knygos* tekstus, liudijančius Kūrėjo valią ir tikslą, kuriant žmogų pagal savo paveikslą, *vyrą* ir *moterį* (žr. Pr 1, 27). Būtent, kad vyras glaustųsi prie savo žmonos per santuoką tos pačios prigimties intymumu (žr. Pr 2, 24). Taigi ką Dievas sujungė, žmogus teneperskiria.

sujungė, žmogus teneperskiria". 7 Tada jie klausė: „O
Įst 24, 1 kodėl Mozė liepė *duoti skyrybų raštą atleidžiant žmoną?*"
8 Jis atsakė: „Mozė leido jums atleisti savo žmonas dėl
jūsų širdies kietumo. Bet pradžioje taip nebuvo. 9* Taigi
=5, 32 aš jums sakau: kas atleidžia žmoną, – jei ne dėl ištvirka-
|| Lk 16, 18 vimo, – ir veda kitą, svetimauja".

Atsisakę tuoktis 10 Tuomet mokiniai sakė: „Jei tokie
vyro ir žmonos reikalai, tai neverta vesti". 11 Jėzus atsa-
kė: „Ne visi išmano tuos žodžius*, o tik tie, kuriems
Išm 3, 14 duota išmanyti. 12 Nes yra eunuchų, kurie gimė tokie iš
Iz 56, 3-5 motinos įsčių. Yra eunuchų, kuriuos tokius padarė žmo-
1 Kor 7, 1. 7-8. 32-34 nės. Ir yra eunuchų, kurie patys save tokius padarė dėl
Dangaus Karalystės*. Kas pajėgia išmanyti, teišmano".

|| Mk 10, 13-16 || Lk 18, 15-17 **Jėzus ir vaikai** 13* Anuomet atvesta pas jį vaikų, kad
Lk 9, 47 uždėtų rankas ant jų ir pasimelstų. Mokiniai draudė.
1 Tim 4, 14+ 14 Bet Jėzus tarė: „Leiskite mažutėlius ir nedrauskite jiems
18, 3-4 ateiti pas mane, nes tokių yra Dangaus Karalystė". 15 Ir,
1 Pt 2, 1-2 uždėjęs ant jų rankas, jis keliavo toliau.

|| Mk 10, 17-22 || Lk 18, 18-23 **Turtingas jaunuolis** 16* Štai vienas jaunuolis prisiar-
Lk 10, 25-28 tino prie Jėzaus ir paklausė: „Mokytojau, ką gera turiu

19, 9* Jėzus atmeta Mozės leidimą, duotą *dėl širdies kietumo,* ir patvirtina pirmapradę Kūrėjo valią, išskyrus atvejį – *jei ne dėl ištvirkavimo,* t. y. dėl neteisėtos santuokos – konkubinato.

19, 11* *...Ne visi išmano [šiuos] žodžius*: Jėzus sutinka, kad celibatas ne visiems skirtas, o tik tiems, kuriems Dievo suteiktas.

19, 12* *...dėl Dangaus Karalystės*: celibato teologija – visapusiškas atsidėjimas gyventi dėl Dievo Karalystės skelbimo ir įgyvendinimo.

19, 13-15* Kai kurie teologai čia įžvelgia evangelisto Mato norą pateisinti vaikų krikštą, kai šie dar patys negali sąmoningai apsispręsti tapti krikščionimis.

19, 16-30* Šis pasakojimas neskelbia *dviejų aukštų* dorovės: vieni ieško tik *amžinojo gyvenimo* (16 eil.), o kiti nori *būti tobuli* (21 eil.). Čia kalbama veikiau apie kliūtis sekti Jėzumi ir įeiti į Dangaus Karalystę.

daryti, kad įgyčiau amžinąjį gyvenimą?“ 17 Jis atsakė:
„Kam manęs klausi apie gera? Vienas tėra Gerasis! O
jei nori įeiti į gyvenimą, laikykis įsakymų“. 18* Tas paklau-
sė: „Kokių?“ Jėzus atsakė: *Nežudyk, nesvetimauk, nevok,* Iš 20, 12-16; Įst 5, 16-20 Rom 13, 9
melagingai neliudyk; 19 *gerbk savo tėvą ir motiną; mylėk savo* 15, 4+
artimą kaip save patį. 20 Jaunuolis tarė: „Aš viso to lai- Kun 19, 18
kausi. Ko dar man trūksta?“ 21 Jėzus atsakė: „Jei nori
būti tobulas, eik parduok, ką turi, išdalyk vargšams, tai 5, 3+
turėsi lobį danguje. Tuomet ateik ir sek paskui mane“. 6, 19-21; 13, 44-46
22 Išgirdęs tuos žodžius, jaunuolis nuliūdęs pasišalino,
nes turėjo daug turto.

Turto pavojai 23* Tada Jėzus tarė savo mokiniams: ‖ Mk 10, 23-27 ‖ Lk 18, 24-27
„Iš tiesų sakau jums: turtuoliui nelengva patekti į Dan- 1 Kor 1, 26
gaus Karalystę. 24 Ir dar kartą jums sakau: lengviau kup-
ranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turtuoliui patekti
į Dievo Karalystę“. 25* Tai išgirdę, mokiniai labai sumišo
ir klausė: „Tai kas galės būti išgelbėtas?“ 26 Pažvelgęs į

Matas laiko turtuolį Juozapą iš Arimatėjos Jėzaus mokiniu (žr. 27, 57), bet išlaikomas požiūris, kad tik *beturčiai dvasia* gali įeiti į Dangaus Karalystę (žr. 5, 3).

19, 18-19* Pirmieji penki įsakymai cituojami iš Dekalogo (žr. Iš 20, 12-16; Įst 5, 16-20). Matas priduria: *...mylėk savo artimą kaip save patį* (žr. Kun 19, 18). Dekalogo jungimas su Kun 19, 18 yra iš dalies panašus į apaštalo Pauliaus krikščioniškosios moralės reikalavimus (žr. Rom 13, 9).

19, 23-24* Turtai esti kliūtis norint įeiti į Dievo Karalystę. Tos kliūties neįmanoma nugalėti žmogaus jėgomis. Palyginimo apie kupranugarį, kuriam lengviau išlysti pro adatos ausį, nedera švelninti.

19, 25-26* Žr. Mk 10, 23-27. Senajame Testamente turtai ir medžiaginės gėrybės buvo laikomos Dievo malonės ženklu (žr. Job 1, 10; Ps 128, 1-2; Iz 3, 10). Jėzaus žodžiai sukelia mokinių nuostabą. Kadangi turtai, galia ir nuopelnai skatina netikrą žmogaus saugumo jausmą, Jėzus atmeta juos kaip trukdančius įeiti į Dievo Karalystę. Žmogus nepajėgia išganyti savęs: išganymas priklauso nuo Dievo gerumo, nes išganymas yra Dievo dovana (žr. 19, 27).

Pr 18, 14 Lk 1, 37 juos, Jėzus tarė: „Žmonėms tai negalimas daiktas, o
Dievui viskas galima“.

‖ Mk 10, 28-31 ‖ Lk 18, 28-30 **Atpildas Jėzaus sekėjams** 27 Tada Petras jį paklau-
4, 20. 22 sė: „Štai mes viską palikome ir sekame paskui tave. Kas
mums bus už tai?“ 28 O Jėzus jiems atsakė: „Iš tiesų
Iz 1, 26; 49, 6 Apd 1, 6 sakau jums: pasaulio atgimime*, kai Žmogaus Sūnus
‖ Lk 22, 30 Dan 7, 9s. 22 sėdės savo šlovės soste, jūs, mano sekėjai, irgi sėdėsite
1 Kor 6, 2; Mt 18, 18 Apr 3, 21; 20, 4 dvylikoje sostų, teisdami dvylika Izraelio giminių. 29 Ir
kiekvienas, kas paliko namus, brolius, seseris, tėvą,
motiną, vaikus, dirvas dėl manęs, gaus šimteriopai ir
Mt 20, 21 paveldės amžinąjį gyvenimą. 30* Tačiau daugel pirmų
‖ Lk 13, 30 Mt 20, 16; 5, 3+ bus paskutiniai, ir daugel paskutinių – pirmi“.

20 Palyginimas apie vynuogyno darbininkus
1* „Su Dangaus Karalyste yra panašiai kaip su šeimi-
ninku, kuris anksti rytą išėjo samdytis darbininkų sa-
vo vynuogynui.

2 Susiderėjęs su darbininkais po denarą dienai, jis
nusiuntė juos į savo vynuogyną. 3 Išėjęs apie trečią
valandą, jis pamatė kitus, stovinčius aikštėje be darbo.
4 Jis tarė jiems: ‘Eikite ir jūs į mano vynuogyną, ir, kas

19, 28* *...pasaulio atgimime*: gr. k. žodis *palingenesia* retas Naujajame Testamente. Jis sutinkamas tik čia ir Tit 3, 5. Pažodžiui jis reiškia *atgimimą* ir juo ženklinamas dvasinis atgimimas per krikštą. Kadangi Dievo Karalystės atėjimas yra kelių tarpsnių (žr. 3, 2; 4, 17), galima kalbėti ir apie *naująjį amžių*. *Naujasis amžius* – laikas po prisikėlimo, kada Dvylika valdys naująjį Izraelį, t. y. Jėzaus Bendriją. Be to, *naujasis amžius* siejamas ir su laiku, kada *Žmogaus Sūnus sėdės savo šlovės soste*, t. y. paskutinio teismo laiku (žr. 25, 31).

19, 30* Visi, kurie atsiliepia į Jėzaus skelbimą, nepaisydami laiko – būdami pirmutiniai ar paskutiniai – paveldės tą pačią Dievo dovaną.

20, 1-16* Savitas evangelisto Mato palyginimas. Dabartiniame kontekste jis artimai susijęs su 19, 30 tekstu. Jėzus moko, kad visi mokiniai yra lygūs paveldėti amžinąjį gyvenimą.

bus teisinga, aš jums užmokėsiu!' 5 Jie nuėjo. Ir vėl
išėjęs apie šeštą ir devintą valandą, jis taip pat padarė.
6 Išėjęs apie vienuoliktą, jis rado dar kitus bestovinčius
ir taria jiems: 'Ko čia stovite visą dieną be darbo?' 7 Tie
atsako: 'Kad niekas mūsų nepasamdė'. Jis taria jiems:
'Eikite ir jūs į vynuogyną'. 8 Atėjus vakarui, vynuogyno Kun 19, 13
šeimininkas liepia ūkvedžiui: 'Pašauk darbininkus ir iš- Įst 24, 14-15
mokėk jiems atlyginimą, pradėdamas nuo paskutinių ir
baigdamas pirmaisiais*!' 9 Atėję pasamdytieji apie vie-
nuoliktą valandą gavo po denarą. 10 Prisiartinę pirmieji
manė daugiau gausią, bet irgi gavo po denarą. 11 Imdami
jie murmėjo prieš šeimininką 12 ir sakė: 'Šitie paskuti-
niai tedirbo vieną valandą, o tu sulyginai juos su mumis,
nešusiais dienos ir kaitros naštą'. 13 Bet jis vienam atsa-
kė: 'Bičiuli, aš tavęs neskriaudžiu! Argi ne už denarą
susiderėjai su manimi? 14* Imk, kas tavo, ir eik sau. Aš
noriu ir šitam paskutiniam duoti tiek, kiek tau. 15 Ne-
jaugi man nevalia tvarkyti savo reikalų, kaip noriu?! Ar Rom 9, 19-21
todėl šnairuoji, kad aš geras?!' 16 Taip paskutinieji bus 19, 30
pirmi, o pirmieji – paskutiniai".

Trečiasis įspėjimas apie kančią ir prisikėlimą
|| Mk 10, 32-34
|| Lk 18, 31-33

17* Prieš išvykdamas į Jeruzalę Jėzus pasiėmė skyrium dvy-
lika mokinių ir kelyje kalbėjo jiems: 18 „Štai keliaujame į
Jeruzalę, ir Žmogaus Sūnus bus atiduotas aukštiesiems 16, 21; 17, 12.22-23

20, 8* *...pradėdamas nuo paskutiniųjų ir baigdamas pirmaisiais*: pirmieji žinojo, ką paskutinieji buvo gavę.

20, 14-15* Šeimininko elgesys nepažeidžia teisingumo, nes visi darbininkai gauna tą patį atlyginimą tik dėl šeimininko dosnumo paskutiniesiems. Pirmųjų nepasitenkinimas kyla iš pavydo.

20, 17-19* Žr. Mk 10, 32-34. Trečioji ir išsamiausioji pranašystė apie kančią (žr. 16, 21-23; 17, 22-23).

kunigams bei Rašto aiškintojams. Jie pasmerks jį mirti,
19 atiduos pagonims tyčiotis, nuplakti ir nukryžiuoti,
Apd 10, 40+ bet trečią dieną jis prisikels“.

‖ Mk 10, 35-40 **Jokūbo ir Jono motinos prašymas** 20* Tuomet prie
Jėzaus prisiartino Zebediejaus sūnų motina kartu su
savo sūnumis ir, parpuolusi prie jo kojų, norėjo kažko
prašyti. 21 Jėzus paklausė: „Ko nori?“ Toji atsakė: „Sa-
19, 28 kyk, kad šitie abu mano sūnūs tavo Karalystėje sėdėtų
vienas tavo dešinėje, o kitas kairėje“. 22 Jėzus atsakė:
Mk 4, 13+ „Nežinote, ko prašote*. Ar galite gerti taurę*, kurią aš
Mt 26, 39; Jn 18, 11 gersiu?“ Jie atsakė: „Galime“. 23 Tuomet jis tarė: „Mano
taurę, tiesa, jūs gersite, bet sėdėti mano dešinėje ar
kairėje – ne mano reikalas jums duoti; tai bus tiems,
kuriems mano Tėvo paskirta“. 24 Tai išgirdę, kiti dešimt
mokinių supyko ant tų brolių.

‖ Mk 10, 41-45 ‖ Lk 22, 24-27 **Vadovai – tarnai** 25 O Jėzus, pasivadinęs juos pas
save, tarė: „Jūs žinote, kad tautų valdovai engia tautas
ir didžiūnai rodo joms savo galią. 26 Tarp jūsų to nebus.
Mk 9, 35 Jei kas norėtų tapti didžiausias iš jūsų, tebūnie jūsų tar-
Jn 13, 4-15 nas, 27 ir kas panorėtų būti pirmas tarp jūsų, tebūnie
8, 20+ jūsų vergas. 28 Žmogaus Sūnus irgi atėjo ne kad jam
26, 28 Rom 5, 6-21 tarnautų, bet pats tarnauti ir savo gyvybės atiduoti kaip
1 Tim 2, 6 išpirkos už daugelį*“.

20, 20-28* Jėzus duoda pavyzdį: tarnybos misija savo viršūnę pasieks, kai jis atiduos savo gyvybę už žmonijos išgelbėjimą iš nuodėmės.

20, 22* *...Nežinote, ko prašote*: Jėzus kreipiasi ne į motiną, bet į jos sūnus. *Ar galite gerti taurę*: metafora *gerti taurę* – nuoroda priimti tą patį likimą iš Dievo rankos.

20, 28* *...išpirkos už daugelį*: žodis *išpirka* retas Naujajame Testamente: sutinkamas tik čia ir Mk 10, 45. Nebūtina šiam žodžiui teikti išvadavimo už kokią nors kainą prasmės. *...už daugelį*: žr. Iz 53, 12. Semitinis posakis, kuris reiškia už visus.

Jericho neregiai 29* Jiems išeinant iš Jericho, pas- ‖ Mk 10, 46-52 ‖ Lk 18, 35-43
kui Jėzų sekė didelė minia. 30 Pakelėje sėdėjo du nere-
giai. Išgirdę praeinant Jėzų, jie ėmė šaukti: „Viešpatie, 9, 27-31
Dovydo Sūnau, pasigailėk mūsų!“ 31 Minia draudė juos, 9, 27+
kad tylėtų. Bet anie dar garsiau šaukė: „Viešpatie, Do-
vydo Sūnau, pasigailėk mūsų!“ 32 Jėzus sustojo, pasi-
šaukė juos ir paklausė: „Ko norite, kad jums padaryčiau?“
33 Neregiai sako jam: „Viešpatie, kad atsivertų mūsų
akys“. 34 Pasigailėjęs Jėzus palietė jų akis; jie tučtuojau 8, 3+
praregėjo ir nusekė paskui jį.

21 Mesijas įžengia į Jeruzalę 1* Kai jie prisiartino ‖ Mk 11, 1-11 ‖ Lk 19, 28-38 ‖ Jn 12, 12-16
prie Jeruzalės ir atėjo į Betfagę prie Alyvų kalno*, Jėzus Zch 14, 4
pasiuntė du mokinius, 2 tardamas: „Eikite į priešais esantį
kaimą ir tuojau rasite pririštą asilą su asilaičiu. Atriškite
ir atveskite juos man. 3 O jeigu kas imtų dėl to teirautis,
atsakykite: ‘Jų reikia Viešpačiui’, ir iš karto juos paleis“.
4 Tai įvyko, kad išsipildytų pranašo žodžiai:

5 *Pasakykite Siono dukrai:* Iz 62, 11 Zch 9, 9+
štai atkeliauja tavo karalius.
Jis romus, jis joja ant asilės, 11, 29
lydimas asilaičio, nešulinio gyvulio jauniklio. Pr 49, 11

20, 29-34* Neregių pagydymas turi ir simbolinę reikšmę: tai nuoroda į mokinių praregėjimą. Dabar mokiniai akli, nes nesuvokia nei Jėzaus kančios prasmės, nei būtinumo dalyvauti toje kančioje. Po prisikėlimo mokiniai praregės ir supras tai, ko dabar nemato ir nesupranta.

21, 1-11* Jėzaus atėjimas į Jeruzalę atitinka Dievo valią (žr. 16, 21), kad jis kentėtų, mirtų ir būtų prikeltas. Jis paruošia savo įėjimą į miestą taip, kad būtų įvykdyta pranašystė, pabrėžianti ***karaliaus, kuris ateina,*** nusižeminimą (žr. Zch 9, 9).

21, 1* *...į Betfagę prie Alyvų kalno*: kaimas ant rytinio Alyvų kalno šlaito. Alyvų kalnas – kalva į rytus nuo Jeruzalės, pranašo Zacharijo laikoma vieta, per kurią ateis Viešpats išgelbėti Jeruzalės nuo priešiškų tautų (žr. Zch 14, 4).

6 Mokiniai nuėjo ir padarė, kaip Jėzaus buvo įsakyta.
1 Kar 1, 33 7 Jie atvedė asilę su asilaičiu, apdengė juos savo ap-
2 Kar 9, 13 siaustais, o Jėzus užsėdo ant viršaus. 8 Didžiausia minia
tiesė drabužius jam ant kelio. Kiti kirto ir klojo ant
kelio medžių šakas. 9 Iš priekio ir iš paskos einančios
minios šaukė:

9, 27+ Ps 118, 25-26 Apd 2, 33+

„Osana Dovydo Sūnui!*
Garbė tam, kuris ateina
Viešpaties vardu!
Osana aukštybėse!“*

10 Jam įžengus į Jeruzalę, sujudo visas miestas ir klau-
16, 14+ sinėjo: „Kas jis toksai?“ 11 O minios kalbėjo: „Tai prana-
šas Jėzus* iš Galilėjos Nazareto“.

‖ Mk 11, 11. 15-17 ‖ Lk 19, 45-46 ‖ Jn 2, 14-16

Prekiautojų išvaikymas 12* Įėjęs į šventyklą, Jėzus
išvarė visus parduodančius ir perkančius šventykloje,
Zch 14, 21; Neh 13, 7s išvartė pinigų keitėjų stalus bei karvelių pardavėjų suolus
Iz 56, 7 13 ir tarė jiems: „Parašyta: *Mano namai vadinsis maldos*
Jer 7, 11 *namai,* o jūs pavertėte juos plėšikų lindyne!“ 14 Šven-

21, 9* ...*Osana*: hebr. *hôšî'â nâ' [Viešpatie] prašome, gelbėk!*“ (žr. Ps 118, 25). Maldavimo šauksmas buvo tapęs iškilmės ir sveikinimo šūksniu. *Osana aukštybėse*: šūksnis su maldavimu - *Tegu Dievas {jį} gelbsti!*

21, 11* ...*pranašas Jėzus*: žr. 16, 14; 21, 46.

21, 12-17* Matas apie šventyklos išvalymą pasakoja tuojau pat po įžengimo į Jeruzalę. Prekyba šventyklos kieme buvo ne pasaulietiška, bet susijusi su liturginių švenčių poreikiais. Taigi Jėzus prekiautojų išvaikymu ir apkaltinimu, – *Mano namai vadinsis maldos namais, o jūs pavertėte juos plėšikų lindyne* - paskelbia, kad šventykloje jis turi teisėtą galią. *Aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai*: abi grupės iškyla kūdikystės pasakojime (žr. 2, 4) ir yra minimos pirmoje bei trečioje kančios pranašystėje (žr. 15, 21; 20, 18). Dabar, artėjant kančiai, jie vėl parodo Jėzui savo priešiškumą.

21, 12* Šventyklos prekyba vyko pagonių kieme, tolimiausioje vietoje nuo pačios švenčiančios šventyklos vietos.

tykloje susirinko prie jo aklų ir raišų, ir jis išgydė juos. 11,5 Kun 21, 16-23
15 Aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai*, pamatę stebuk- 2 Sam 5, 8 (LXX)
lus, kuriuos jis padarė, ir vaikus, šaukiančius šventyk-
loje: „Osana Dovydo Sūnui!“, 16 įpyko ir prikišo jam: Jn 12, 19
„Ar girdi, ką jie sako?“ Jėzus atsiliepė: „Girdžiu. Argi
niekada nesate skaitę: *Iš vaikų ir kūdikių lūpų parengei* Ps 8, 3 (LXX); Išm 10, 21 Mt 11, 25
sau gyrių?“ 17 Ir, palikęs juos, jis išėjo iš miesto į Betaniją Lk 21, 37
ir ten apsinakvojo.

Pasmerktas figmedis. Tikėjimo galybė 18* Anksti ry- ‖ Mk 11, 12-14.20-24
tą, grįždamas į miestą, Jėzus pasijuto alkanas. 19 Pamatęs Gg 2, 13; Jer 8, 13 Lk 13, 6-9
pakelėje vieną figmedį, priėjo prie jo, bet nieko nerado,
vien tik lapus. Ir tarė: „Tegul per amžius ant tavęs ne- Jer 50, 39; Oz 9, 16 Hab 3, 17
megs vaisiai!“ Ir figmedis bemat nudžiūvo. 20 Tai pama- Mt 3, 10; 8, 3+
tę, mokiniai nustebo ir sakė: „Kaip galėjo tas figmedis
taip ūmai nudžiūti?“ 21 Jėzus atsakė: „Iš tiesų sakau jums: =17, 20 ‖ Lk 17, 6
jeigu turėtumėte tikėjimo ir nesvyruotumėte, ne tik ga- Mt 8, 10+; Rom 4, 20 Jok 1, 6
lėtumėte taip padaryti su figmedžiu, bet pasakytumėte
šitam kalnui: ‘Pasikelk ir meskis į jūrą!’, ir taip atsitiktų.
22 Visa, ko tikėdami melsite, – gausite“. 7, 7-11

Kieno įgaliotas? 23 Kai Jėzus atėjo į šventyklą ir ‖ Mk 11, 27-33 ‖ Lk 20, 1-8
pradėjo mokyti, prisiartino prie jo aukštųjų kunigų ir
tautos seniūnų, kurie klausė: „Kokia galia tai darai? Kas Jn 2, 18 Mk 28, 18
tau davė šitą galią?“ 24 Jėzus atsakė: „Ir aš noriu paklaus-
ti jus vieno dalyko. Jei man atsakysite, ir aš pasakysiu,
kieno įgaliotas tai darau. 25 Iš kur buvo Jono krikštas? Jn 3, 27
Iš dangaus ar iš žmonių?“ Jie samprotavo: „Jei pasaky- 21, 32

21, 18-22* Pranašiškas veiksmas, panašus į Senojo Testamento pranašų veiksmus, kurie gyvai simbolizuoja jų skelbimo tiesą (žr. Ez 12, 1-20). Tai ženklas apie ateinantį teismą Izraeliui, kurio tariamam pamaldumui trūksta gerų darbų vaisių. Todėl netrukus Izraelis turės pakelti bausmę už savo nevaisingumą.

sime – iš dangaus, jis mums prikiš: 'Tai kodėl juo neti-
21, 46 kėjote?' 26 O jei pasakysime – iš žmonių, reikės bijoti
14, 5; 16, 14+ minios, nes visi laiko Joną pranašu". 27 Todėl jie atsa-
kė Jėzui: „Mes nežinome". Tad ir jis atsakė: „Tai nė aš
nesakysiu, kokia galia tai darau".

Palyginimas apie du sūnus 28* „Kaip jūs manote?
Lk 15, 11s Vienas žmogus turėjo du sūnus. Kartą jis kreipėsi į
pirmąjį, sakydamas: 'Vaike, eik ir padirbėk šiandien
vynuogyne'. 29 Šis atsakė: 'Nenoriu', bet vėliau apsigal-
vojo ir nuėjo dirbti. 30 Paskui tėvas kreipėsi į antrąjį
sūnų tais pačiais žodžiais. Šis jam atsakė: 'Einu, viešpa-
tie', bet nenuėjo. 31 Katras iš jų įvykdė tėvo valią?" Jie
Lk 18, 9-14 ‖ Lk 7, 29-30 atsakė: „Pirmasis". Tuomet Jėzus tarė jiems: „Iš tiesų
sakau jums: muitininkai ir ištvirkėlės greičiau už jus
Pat 8, 20; 12, 28; 21, 21 (LXX) pateks į Dievo Karalystę. 32 Nes Jonas atėjo pas jus
Lk 7, 37-50 19, 1-10 teisumo keliu, bet jūs netikėjote juo. O muitininkai ir
ištvirkėlės tikėjo. Bet jūs, nors tai matėte, nė vėliau
neapsigalvojote ir netikėjote juo".

‖ Mk 12, 1-12 ‖ Lk 20, 9-19 **Vynininkai žmogžudžiai** 33* „Pasiklausykite kito
Iz 5, 1+ palyginimo. Buvo šeimininkas, *kuris įveisė vynuogyną,*
2 Kar 9, 17-24 Gg 4, 4 *sumūrijo aptvarą, įrengė spaustuvą, pastatė bokštą*, išnuo-
mojo vynininkams 34 ir iškeliavo į svetimą šalį. Atėjus
22, 3 Sk 22, 14. 15. 37 vaisių metui, jis siuntė tarnus* pas vynininkus atsiimti
22, 6 2 Kr 24, 19 savosios vaisių dalies. 35 Bet vynininkai, nutvėrę jo tar-
Jer 7, 25s; 25, 4 Neh 9, 26 nus, vieną primušė, antrą nužudė, o trečią užmušė

21, 28-32* Ginčų seriją apie Izraelio teismą pertraukia trys palyginimai: palyginimas apie du sūnus (21, 28-32); palyginimas apie vynininkus žmogžudžius (žr. 21, 33-46); palyginimas apie karalaičio vestuves (žr. 22, 1-14).

21, 33* Žr. Iz 5, 1-5.

21, 34* ...*tarnus*: pranašus, Dievo siųstus Izraeliui.

akmenimis. 36 Jis vėl siuntė tarnų, daugiau negu pirma.
Bet vynininkai ir su šitais pasielgė kaip su anais. 37 Ga- Jn 3, 16-17; 1 Jn 4, 9
lop jis išsiuntė pas juos savo sūnų, manydamas: 'Jie
drovėsis mano sūnaus'. 38 Tačiau vynininkai, išvydę sū- Gal 3, 16; 4, 7; Žyd 1, 2
nų, ėmė kalbėtis: 'Tai įpėdinis! Eime, užmuškime jį ir Pat 1, 11s
turėsime palikimą'. 39 Nutvėrę jie išmetė jį iš vynuogyno Žyd 13, 12
ir užmušė. 40 Tad ką gi atvykęs vynuogyno šeimininkas Pr 4, 8
padarys su tais vynininkais?" 41 Jie atsakė: „Jis žiauriai
nužudys piktadarius ir išnuomos vynuogyną kitiems
vynininkams, kurie, atėjus metui, atiduos vaisių". 42 Tuo-
met Jėzus tarė: „Ar niekada nesate skaitę Raštuose:

Akmuo, kurį statytojai atmetė, Ps 118, 22-23; Iz 28, 16; Apd 2, 33+; Rom 9, 33; Ef 2, 20; 1 Pt 2, 4-8
tapo kertiniu akmeniu.
Tai Viešpaties padaryta
ir mūsų akims tai nuostabą kelia.

43 Todėl sakau jums: Dievo Karalystė bus iš jūsų atim- Sir 49, 4s; Apd 13, 5+; Dan 2, 34s. 44s; 7, 27
ta ir atiduota tautai, kuri duos vaisių. 44 Kas nukris ant
to akmens, tas suduš, o ant ko akmuo užgrius, tas bus Rom 11, 11
sutriuškintas".

45 Išgirdę palyginimus, vyresnieji kunigai ir fariziejai
suprato, kad Jėzus kalba apie juos. 46 Jie stengėsi jį 21, 26
suimti, tačiau bijojo žmonių, nes tie laikė Jėzų pranašu. 16, 14+

22 Palyginimas apie karalaičio vestuves 1* Jėzus vėl ‖ Lk 14, 16-24; Mt 8, 11+; Pat 9, 1-6
ėmė kalbėti palyginimais:

21, 42* Žr. Ps 118, 22-23. Ši psalmė pirminėje Krikščionių Bendrijoje buvo cituojama kaip pranašystė apie Jėzaus prisikėlimą (žr. Apd 4, 11; 1 Pt 2, 7).

22, 1-14* Šis palyginimas yra iš Q (žr. Lk 14, 15-24). Matas susieja svečių atsisakymą atvykti ir miesto sudeginimą su Jeruzalės sunaikinimu 70 m. po Kr. Palyginimas yra ne tik apie Dievo teismą, bet ir įspėjimas evangelisto Mato Bendrijai.

2 „Su Dangaus Karalyste yra panašiai kaip su kara-
Iz 25, 6-10 liumi, kuris kėlė savo sūnui vestuves*. 3* Jis išsiuntė tar-
nus šaukti pakviestųjų į vestuvių pokylį, bet tie nepano-
21, 34 rėjo eiti. 4 Tuomet jis vėl siuntė kitus tarnus, liepdamas:
'Sakykite pakviestiesiems: Štai aš surengiau pokylį, ma-
no jaučiai ir penimi veršiai papjauti, ir viskas surengta.
Ateikite į vestuves!' 5 Tačiau kviečiamieji to nepaisė ir
nuėjo kas sau: vienas lauko arti, kitas prekiauti, 6 o kiti
21, 35 tarnus nutvėrę išniekino ir užmušė. 7 Tuomet karalius
2 Sam 10-11, 1; 12, 26-31 užsirūstino ir, nusiuntęs kariuomenę, sunaikino anuos
Iz 64, 10 Apr 17, 16 žmogžudžius ir padegė jų miestą. 8 Galop jis tarė tar-
Apr 19, 9 nams: 'Vestuvės, tiesa, surengtos, bet pakviestieji nebuvo
Apr 19, 7 verti. 9 Todėl eikite į kryžkeles ir, ką tik rasite, kvieskite
13, 38.47s į vestuves'. 10 Tie tarnai išėjo į kelius ir surinko visus, ką
tik sutiko, blogus ir gerus. Vestuvių menė buvo pilna
sėdinčių už stalo. 11 Karalius atėjo pasižiūrėti svečių ir
pamatė ten žmogų, neapsirengusį vestuvių drabužiu*.
Apr 19, 8 12 Jis tarė jam: 'bičiuli, kaip čia įėjai, neturėdamas ves-
tuvių drabužio?' Tasai tylėjo. 13 Tuomet karalius paliepė
Išm 4, 19; 17, 2 8, 12+ tarnams: 'Suriškite jam rankas ir kojas ir išmeskite jį

22, 2* *...kėlė savo sūnui vestuves*: Senajame Testamente išganymo išsipildymas piešiamas vestuvių įvaizdžiu (žr. Iz 25, 6). Jis buvo perimtas ir Naujajame Testamente (žr. 8, 11; Lk 13, 15).

22, 3-4* *...tarnus... kitus tarnus*: turbūt krikščionių misionierius (žr. 23, 34).

22, 11* *...neapsirengusį vestuvių drabužiu*: tai simbolinis įvaizdis, nurodantis į atgailą, širdies ir proto kaitą, kuri yra įėjimo į Dievo Karalystę sąlyga (žr. 3, 2; 4, 17). Gyvenime ji turi išsiskleisti gerais darbais (žr. 7, 21-23).

22, 13* *...verksmas ir dantų griežimas*: krikščionis be gerų darbų drabužio patirs tokį pat likimą kaip ir Jėzų atmetę žydai. Žr. 8, 11-12 paaiškinimą.

laukan į tamsybes. Ten bus verksmas ir dantų griežimas*". 14 Nes daug pašauktų, bet maža išrinktų".
Dievas ir ciesorius 15 Tuomet fariziejai* pasitraukė ‖ Mk 12, 13-17 ‖ Lk 20, 20-26
ir tarėsi, kaip jį sugauti kalboje. 16 Jie nusiuntė pas jį Lk 11, 54
savo mokinių kartu su Erodo šalininkais paklausti: „Mokytojau, mes žinome, kad esi tiesakalbis, mokai tikro Pr 18, 19 Ps 25, 9; 51, 13
Dievo kelio ir niekam nepataikauji, nes nežiūri žmonių 1 Sam 16, 7
poaukščių. 17 Tada pasakyk, kaip manai: valia mokėti
ciesoriui mokesčius ar ne?" 18 Suprasdamas jų klastą,
Jėzus tarė: „Kam spendžiate man pinkles, veidmainiai?
19 Parodykite man mokesčių pinigą!" Jie padavė jam
denarą. 20 Jis paklausė: „Kieno čia paveikslas ir įrašas?"
21 Jie atsakė: „Ciesoriaus*". Tuomet Jėzus tarė: „Atiduokite tad, kas ciesoriaus – ciesoriui, o kas Dievo – Dievui*". Rom 13, 7
22 Tai girdėdami, jie stebėjosi ir, palikę jį, nuėjo.
Mirusiųjų prisikėlimas 23* Tą pačią dieną atėjo pas ‖ Mk 12, 18-27 ‖ Lk 20, 27-40
jį sadukiejų, kurie nepripažįsta mirusiųjų prisikėlimo, 1 Kor 15, 12

22, 15* ...*fariziejai*: evangelistas Matas itin pabrėžia fariziejų priešiškumą Jėzui. Fariziejai mėgina Jėzų klausimais, norėdami supriešinti jį su dauguma žmonių ir apskųsti romėnų valdžiai.

22, 21* ...*Ciesoriaus*: imperatorius Tiberijus (14-37 m. po Kr.). ...*Atiduokite tad, kas ciesoriaus – ciesoriui*: tie, kurie savo valia naudojasi tuo, kas yra ciesoriaus, privalo jam tuo pačiu atmokėti. Jėzaus atsakymas išvengia nuspręsti mokesčių teisėtumą. ...*o kas Dievo – Dievui*: Jėzus perkelia ginčą į naują plotmę. Taigi tie, kurie veidmainiškai kelia klausimą apie mokesčių santykį su Dievo įstatymu, privalėtų verčiau rūpintis atmokėti Dievui gerais darbais, kas yra privalu (žr. 21, 41. 43).

22, 23-33* Čia Jėzui prieštarauja sadukiejai, galingos kunigų grupuotės nariai. Neigdami mirusiųjų prisikėlimą (žr. Dan 12, 2), jie remiasi Penkiaknyge (žr. Įst 25, 5-10) ir kelia klausimą, kuris, jų manymu, turėtų parodyti, kad mirusiųjų prisikėlimas kelia tik juoką. Jėzus juos subara sakydamas, kad jie nepažįsta nei Raštų, nei Dievo galybės.

ir klausė: 24 „Mokytojau, Mozė yra pasakęs: *Jei kas mirtų*
Pr 38, 8 Įst 25, 5+ *bevaikis, tegul jo brolis veda jo žmoną* ir pažadina savo*
broliui palikuonių. 25 Šit pas mus yra buvę septyni bro-
liai. Pirmasis vedęs mirė ir, neturėdamas vaikų, paliko
savo žmoną broliui. 26 Taip atsitiko antrajam ir trečia-
jam iki septintojo. 27 Visų paskiausiai numirė ta mote-
ris. 28 Tad kai mirusieji prisikels, kuriam iš septynių ji
bus žmona? Juk visi yra ją turėję“. 29 Jėzus jiems atsakė:
„Jūs klystate, nepažindami nei Raštų, nei Dievo galy-
Išm 5, 5 Kol 1, 12+ bės. 30 Prisikėlę nei ves, nei tekės, bet bus kaip Dievo
angelai danguje. 31 O apie mirusiųjų prisikėlimą ar ne-
Iš 3, 6 sate skaitę, kas jums Dievo pasakyta: 32 *Aš esu Abraomo*
Dievas, Izaoko Dievas ir Jokūbo Dievas. Jis ne mirusiųjų,
bet gyvųjų Dievas!“ 33 Tai girdėdama, minia stebėjosi
jo mokslu.

‖ Mk 12, 28-31 ‖ Lk 10, 25-28 Jn 13, 34-35+ **Didžiausias įsakymas** 34 Fariziejai, išgirdę, kad
Jėzus privertęs nutilti sadukiejus, susirinko draugėn,
35 ir vienas iš jų, Įstatymo mokytojas, mėgindamas jį,
paklausė: 36 „Mokytojau, koks įsakymas yra didžiausias
Įst 6, 5 Joz 22, 5 Įstatyme?“ 37* Jėzus jam atsakė: *„Mylėk Viešpatį, savo*
Dievą, visa širdimi, visa siela ir visu protu. 38 Tai didžiau-
sias ir pirmasis įsakymas. 39 Antrasis – panašus į jį:
Kun 19, 18. 34 *Mylėk savo artimą kaip save patį.* 40 Šitais dviem įsakymais
Rom 13, 8-10 Gal 5, 14 remiasi visas Įstatymas ir Pranašai“.

22, 24* *...Jei kas mirtų bevaikis, tegul jo brolis veda jo žmoną*: pomirtinio gyvenimo tiesa išganymo istorijoje buvo apreikšta vėlai. Žmonės norėjo išlikti po mirties pratęsdami savo šeimą. Užtat mirus bevaikiui broliui, kitam broliui tekdavo pareiga išlaikyti bevaikio brolio vardą ir pratęsti jo šeimą. Senajame Testamente galiojo levirato įstatymas. *Levir* – lot. k. žodis, reiškiantis *svainį*.

22, 37-38* Žr. Įst 6, 5. Dievo meilė turi apimti visą žmogų: širdį, sielą, protą.

Mesijas ir Dovydas 41 Kol fariziejai tebebuvo susirin- ‖ Mk 12,35-37
kę, Jėzus juos paklausė: 42 „Ką jūs manote apie Mesiją? ‖ Lk 20,41-44
Kieno jis sūnus?“ Jie atsakė: „Dovydo“. 43 Jis tarė jiems: 2 Sam 7, 1+
„O kodėl gi Dovydas, Dvasios įkvėptas, vadina jį Vieš- Mt 9, 27+
pačiu, sakydamas:

44 *Viešpats tarė mano Viešpačiui:* Ps 110, 1
Sėskis mano dešinėje, 26, 64p
aš patiesiu tavo priešus Apd 2, 33+. 34s Žyd 1, 13
tarsi pakojį po tavo kojų.

45 Jei tad Dovydas vadina jį Viešpačiu, kaipgi tada
jis gali būti jo sūnus?!“ 46 Ir nė vienas negalėjo jam ‖ Mk 12, 34
atsakyti nė žodžio, nei kas nors drįso nuo tos dienos jį ‖ Lk 20, 40
klausinėti.

23 Veidmainystė 1* Anuomet Jėzus kreipėsi į minią Mk 12,38-39
ir į savo mokinius: 2 „Į Mozės krasę atsisėdo Rašto aiš- Lk 11,43-46; 20, 46 Iš 17, 12. 16
kintojai ir fariziejai. 3 Todėl visa, ką jie liepia, darykite Įst 17, 10
ir laikykitės, tačiau nesielkite, kaip jie elgiasi, nes jie Rom 2, 17-24
kalba, bet nedaro. 4 Jie riša sunkias, nepakeliamas naš- ‖ Lk 11, 46
tas* ir krauna žmonėms ant pečių, o patys nenori jų nė Mt 11, 28
pirštu pajudinti. 5 Jie viską daro, kad būtų žmonių 6, 1-18
matomi. Jie pasiplatina maldos diržus* ir pasididina Am 4, 5

23, 1-39* Jėzaus kalba, smerkianti Rašto aiškintojų ir fariziejų veidmainiškumą. Evangelistas atpažįsta savo Bendrijoje daug panašių ydų, kurias jis mato fariziejų gyvenime, ir įspėja brolius bei seseris krikščionis, kad jie iš arčiau pasižiūrėtų į savo elgesį ir nuostatas.

23, 4* *...nepakeliamas naštas*: žr. 11, 28.

23, 5* *...maldos diržus*: Mozės Įstatymas reikalavo, kad maldos metu mažos dėžutės su pergamentais, ant kurių buvo užrašytos kelios eilutės iš Toros – Įstatymo, būtų pririštos ant kairės rankos ir kaktos (žr. Iš 13, 9. 10; Įst 6, 8; 11, 16). *...apsiaustų spurgus*: kutus (žr. 9, 20). *Maldos diržų* platinimu ir *spurgų* didinimu norėta parodyti ypatingą savo pamaldumą.

‖ Mk 12,38-39 ‖ Lk 20,46; 11,43 apsiaustų spurgus*. 6* Jie mėgsta pirmąsias vietas poky-
Lk 14,7 liuose bei pirmuosius krėslus sinagogose, 7 mėgsta svei-
kinimus aikštėse ir trokšta, kad žmonės vadintų juos
'rabi'*.

Jer 31,34; Jn 13,13 8* O jūs nesivadinkite 'rabi', nes turite vienintelį Mo-
Apd 22,1; 1 Jn 2,14 Mt 2,8-10 kytoją, o jūs visi esate broliai. 9 Ir nė vieno iš savųjų
nevadinkite tėvu, nes turite vienintelį Tėvą danguje.
10 Taip pat nesivadinkite mokytojais, nes jūsų vieninte-
=20,26 lis Mokytojas yra Kristus. 11 Kas iš jūsų didesnis, tebūnie
‖ Lk 14,11; 18,14 Mt 18,4 jums tarnas. 12 Nes kas save aukština, bus pažemintas, o
Lk 1,52-53 kas save žemina, bus išaukštintas".

6,9+ Lk 11,39-48.52 **Vargas veidmainiams!** 13 „Vargas jums*, veidmainiai*
Iz 5,8-25; Jer 8,8 Hab 2,6-18 Rašto aiškintojai ir fariziejai! Jūs užrakinate žmonėms
Mal 2,8 Dangaus Karalystę ir nei patys neinate, nei trokštančių
į ją patekti neleidžiate. (14)

15 Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fari-
ziejai! Jūs keliaujate per jūrą ir sausumą, kad laimėtu-
mėte vieną naujatikį, o kai toks atsiranda, jūs padarote
18,9+ iš jo pragaro vaiką, dvigubai blogesnį už jus pačius.

15,14 Jn 9,38-41 16 Vargas jums, aklieji vadai, kurie mokote: 'Jei kas
Rom 2,19 prisiektų šventykla, tai nieko, o jei kas prisiektų šven-
tyklos auksu, tai jis įsipareigoja'. 17 Kvaili jūs ir akli! Kas
gi didesnis – auksas ar šventovė, kuri pašventina auksą?

23, 6-7* *...rabi*: pažodžiui – *mano didžiūne*; mokytojo titulas.

23, 8-12* Mato evangelijoje Jėzus draudžia ne tik titulus, bet ir savo vertės pabrėžimo dvasią bei puikavimąsi titulais (žr. Lk 14, 11).

23, 13-35 *Vargas jums*: įspėjimai Rašto aiškintojams ir fariziejams yra šios Jėzaus kalbos šerdis. Posakis *vargas jums* dažnas pranašiškoje ir apokaliptinėje raštijoje, pabrėžiant nuodėmės siaubą ir bausmę tiems, kurie daro nuodėmę. *...veidmainiai*: žr. 6, 2 paaiškinimą. Veidmainiavimas - skirtumas tarp žodžių ir elgesio, išorinis pamaldumas dėl noro įgyti pagarbą.

18 Arba, anot jūsų: 'Jei kas prisiektų aukuru, tai nieko,
o jei kas prisiektų atnaša ant aukuro, tai jis įpareigo-
tas'. 19 Akli! Kas gi didesnis – atnaša ar aukuras, kuris Iš 29, 37
pašventina atnašą? 20 Todėl kas prisiekia aukuru, tas 5, 33-37
prisiekia ir tuo, kas ant jo padėta, 21 o kas prisiekia
šventove, prisiekia ja ir tuo, kuris joje gyvena. 22 Ir kas
prisiekia dangumi, prisiekia Dievo sostu ir tuo, kuris
jame sėdi.

23 Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fari- Am 5, 21+
ziejai! Jūs duodate dešimtinę nuo mėtų, krapų ir kmynų, Įst 14, 22+
o pamirštate, kas svarbiausia Įstatyme, – teisingumą, Zch 7, 9
gailestingumą ir ištikimybę. Reikia tai daryti ir ano
neapleisti! 24 Aklieji vadai, jūs iškošiate uodą, o prary- Kun 11, 4
jate kupranugarį...

25 Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fa-
riziejai! Jūs valote taurės bei dubens išorę, o viduje Mk 7, 4
esate pilni gobšumo ir nesivaldymo. 26 Aklasai fari- 15, 17; 17, 19.26 Jn 9, 39-41
ziejau! Pirmiau išvalyk taurės vidų, tai bus tikrai švari
ir išorė!

27 Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fari-
ziejai! Jūs panašūs į pabaltintus antkapius*, kurie iš pa- Apd 23, 3
viršiaus gražiai atrodo, o viduje pilni numirėlių kaulų
ir visokių nešvarumų. 28 Taip ir jūs iš paviršiaus atrodo- Lk 16, 15
te žmonėms teisūs, o viduje esate pilni veidmainystės 7, 23; 14, 14; 24, 12
ir nedorumo. 29 Vargas jums, veidmainiai Rašto aiš-
kintojai ir fariziejai! Jūs statote pranašams antkapius,
puošiate teisiųjų paminklus 30 ir sakote: 'Jei būtume
gyvenę savo protėvių dienomis, nebūtume kartu su jais

23, 27* *...panašūs į pabaltintus antkapius*: antkapiai buvo dažomi baltai, kad kas netyčia neprisiliestų ir netaptų ritualiai *nešvarus*.

susitepę pranašų krauju'. 31 Taigi jūs patys prieš save
Apd 7, 52 liudijate, jog esate pranašų žudytojų vaikai. 32 Pripildy-
1 Tes 2, 16 kite gi savo tėvų saiką!“

3, 7; 12, 34 **Neišvengiama bausmė** 33 „Gyvatės! Angių išperos!
|| Lk 11, 49-51 2 Sam 12, 1 Kaip jūs ištrūksite nuo pasmerkimo į pragarą?! 34 Todėl
Jer 7, 25s; 25, 4 Dan 12, 3 štai siunčiu pas jus pranašų, išminčių ir Rašto aiškin-
1 Tes 2, 14-16 Mt 5, 12 tojų. Vienus iš jų jūs užmušite ir nukryžiuosite, kitus
plaksite sinagogose ir persekiosite nuo miesto iki mies-
Pr 4, 8. 10 Pat 6, 17; Jl 4, 19 to, 35 kad ant jūsų kristų visas nekaltas kraujas, išlietas
Jn 1, 14; Mt 27, 25 žemėje, pradedant teisiojo Abelio krauju ir baigiant krau-
Apr 16, 6; 18, 24 ju Barachijo sūnaus Zacharijo, kurį jūs nužudėte tarp
Įst 27, 25 šventovės ir aukuro. 36 Iš tiesų sakau jums: visa tai ištiks
šitą kartą“.

|| Lk 13, 34-35 **Įspėjimas Jeruzalei** 37* „Jeruzale, Jeruzale! Tu žudai
21, 35; 22, 6 pranašus ir užmuši akmenimis tuos, kurie pas tave siųsti.
Kiek kartų norėjau surinkti tavo vaikus, kaip višta su-
renka savo viščiukus po sparnais*, o tu nenorėjai! 38 *Štai*
1 Kar 9, 7s; Iz 64, 10s Jer 7, 14; 12, 7; 26, 4-6 *jūsų namai bus jums palikti tušti.* 39 Taigi aš jums sakau:
Ez 11, 2s; Jn 2, 19-21+ Tob 14, 4 nuo dabar jūs manęs nebematysite, kol netarsite: *Garbė*
Ps 118, 26; Apd 2, 33+ *tam, kuris ateina Viešpaties vardu!*“

|| Mk 13, 1-4 || Lk 21, 5-7 **24 Įžanga** 1* Išėjęs iš šventyklos, Jėzus keliavo tolyn.
Čia priėjo mokiniai, rodydami jam į šventyklos rūmus.
Jer 7, 14; 9, 11 2 O jis pasakė: „Ar matote visa tai? Iš tiesų sakau jums:
čia neliks akmens ant akmens, viskas bus išgriauta“.

23, 37-39* Fariziejiško judaizmo pasmerkimas baigiasi rauda dėl Jeruzalės, pakartotinai atmetusios ir žudančios tuos, kuriuos Dievas jiems siuntė. ...*kaip višta surenka savo viščiukus po sparnais*: žr. Ps 17, 8; 91, 4.

24, 1-25, 46* Paskutinė iš penkių didžioji Jėzaus kalba. Ji vadinama eschatologine Jėzaus kalba, nes susijusi su naujojo amžiaus – eschatono – išsipildymu.

3 Kai jis atsisėdo Alyvų kalne, priėjo vieni mokiniai ir
klausė: „Pasakyk mums, kada tai įvyks*? Ir koks tavo 13,39
atėjimo* ir pasaulio pabaigos ženklas?“

Būsimųjų nelaimių pradžia 4 Jėzus jiems atsakė: ‖ Mk 13,5-13 ‖ Lk 21,8-19
„Žiūrėkite, kad jūsų kas nesuklaidintų. 5 Daug kas ateis
su mano vardu ir sakys: ‘Aš Mesijas!’, ir daugelį suklai-
dins. 6 Girdėsite apie karus ir karų gandus. Žiūrėkite, Dan 2, 28
kad neišsigąstumėte, nes reikia, kad visa tai įvyktų. 7 Bet
tai dar ne galas. Tauta sukils prieš tautą ir karalystė prieš 2 Kr 15, 6-7
karalystę. Vietomis bus badmečių ir žemės drebėjimų.
8 Tačiau visa tai – tik kentėjimų pradžia*. Jn 16, 21; Rom 8, 22 1 Tes 5, 3; Apr 12, 2

9 Paskui jus atiduos kankinti ir žudyti. Jūs būsite dėl
manęs visų tautų nekenčiami. 10 Daugelis nupuls, ims =Mt 10, 22
vieni kitus išdavinėti ir vieni kitų nekęsti. 11 Atsiras daug 10, 21.35-36
netikrų pranašų, kurie daugelį suvedžios. 12 Kadangi įsi- 2 Tes 2, 3
galės neteisybė, daugelio meilė atšals. 13 O kas ištvers Lk 18, 8
iki galo, bus išgelbėtas. 14 Ir bus paskelbta ši Karalystės =10, 22
Evangelija visame pasaulyje paliudyti visoms tautoms. 26, 13 Rom 10, 18
Ir tada ateis galas“.

Baisus Jeruzalės likimas 15 „Kai tik pamatysite pra- ‖ Mk 13, 14-23 ‖ Lk 21, 20-24
našo Danieliaus paskelbtą *sunaikinimo pabaisą**, stovinčią 1 Mak 1, 54 Jer 13, 27; 16, 18; 32, 34 Dan 9, 27; 11, 31; 12, 11 2 Tes 2, 3-4

24, 3* *...kada tai įvyks*: Matas skiria Jeruzalės šventyklos sunaikinimą nuo Jėzaus atėjimo, kai prasidės pasaulio pabaiga. *...atėjimo*: gr. k. žodis *parusia*. Šiuo žodžiu buvo įvardijamas oficialus valdovo miesto lankymas; krikščionys juo apibūdindavo galutinį Jėzaus atėjimą šlovėje (žr. 1 Tes 2, 19).

24, 8* *...kentėjimų pradžia*: kentėjimai prieš Jėzaus atėjimą lyginami su gimdančios moters skausmais.

24, 15* *...sunaikinimo pabaisą*: 167 m. prieš Kr. Antiochas IV Epifanas, Sirijos karalius, išniekino Jeruzalės šventyklą, pastatydamas joje olimpinio Dzeuso statulą (žr. 1 Mak 1, 54).

šventoje vietoje (skaitytojas teįsidėmi!), 16 tuomet, kas bus
11,24 Judėjoje, tebėga į kalnus*, 17 kas ant stogo, tenelipa
Lk 17,31 žemėn pasiimti iš namų savo daiktų, 18 o kas laukuose,
Jer 16,2 tenegrįžta pasiimti apsiausto. 19 Vargas nėščioms ir žin-
dančioms anomis dienomis! 20 Melskitės, kad jums ne-
tektų bėgti žiemą ar šabo dieną. 21 Tuomet bus didelis
Dan 12,1 Apr 7,14 *suspaudimas, kokio nėra buvę nuo pasaulio pradžios iki dabar*
ir kokio daugiau nebebus. 22 Ir jeigu tos dienos nebūtų
sutrumpintos, neišsigelbėtų nė vienas žmogus. Bet dėl
išrinktųjų tos dienos bus sutrumpintos.

23 Jei tada kas nors jums sakytų: 'Štai čia Mesijas'
Įst 13,2-6 2 Tes 2,3-4.9 arba: 'Jis tenai!', – netikėkite. 24 Atsiras netikrų mesijų
Apr 13 ir netikrų pranašų, ir jie darys didelių ženklų bei ste-
buklų, mėgindami suklaidinti, jei tai įmanoma, net
išrinktuosius. 25 Štai jus apie tai iš anksto įspėjau!"

‖ Lk 17,23-24 **Žmogaus Sūnaus atėjimas** 26 „Tad jeigu jums sakytų:
'Štai jis tyruose!', – neikite, 'Štai jis namų gilumoje!', –
Jn 7,27; Apr 19,11-21 netikėkite. 27 Kaip žaibas tvyksteléja iš rytų ir nušvinta
‖ Lk 17,37 Iz 34,15; Job 39,30 iki vakarų, taip bus ir su Žmogaus Sūnaus atėjimu. 28 Kur
Mt 25,31 bus lavonų, ten sulėks ir maitvanagiai.

‖ Mk 13,24-27 ‖ Lk 21,25-27 29 Netrukus po tų nelaimių dienų *saulė užtems, mėnu-*
Iz 13,9-10; 34,4 Am 8,9+ *lis nebeduos šviesos, žvaigždės kris* iš dangaus, ir dangaus
galybės bus sukrėstos. 30 Tuomet danguje pasirodys
Zch 12,10-12; Apr 1,7 Žmogaus Sūnaus ženklas, *o visos žemės tautos ims raudoti*
8,20+; 26,64 Dan 7,13-14 ir pamatys *Žmogaus Sūnų, ateinantį dangaus debesyse* su
didžia galybe ir šlove. 31 Jis pasiųs savo angelus, kurie
1 Tes 4,16 skardžiais trimitų garsais surinks jo išrinktuosius iš visų
Įst 30,3s keturių šalių, nuo vieno dangaus pakraščio iki kito".

24, 16* *...tebėga į kalnus*: Jeruzalės krikščionys per pirmąjį žydų sukilimą bėgo į Pelą, Užjordanės miestą.

Atėjimo laikas 32 „Pasimokykite iš palyginimo su ‖ Mk 13, 28-32 ‖ Lk 21, 29-33
figmedžiu: kai jo šaka suminkštėja ir sprogsta lapai, jūs
žinote, jog artinasi vasara. 33 Taip pat, visa tai išvydę,
žinokite, jog jis arti, prie slenksčio. 34 Iš tiesų sakau 5, 18; 10, 23; 16, 28
jums: nepraeis nė ši karta, iki visa tai įvyks. 35 Dangus
ir žemė praeis, o mano žodžiai nepraeis. 36* Tačiau tos Iz 51, 6
dienos ir valandos niekas nežino, nei dangaus angelai, Apd 1, 7
nei Sūnus, o vien tik Tėvas“. Zch 14, 7

Raginimas budėti 37 „Kaip yra buvę Nojaus die- ‖ Lk 17, 26-27.34-35 Pr 6, 11-13; Iz 54, 9
nomis, taip bus ir Žmogaus Sūnui ateinant. 38 Kaip
dienomis prieš tvaną žmonės, nieko nenumanydami,
valgė, gėrė, vedė ir tekėjo iki pat dienos, kurią Nojus Pr 7, 11-23
įlipo į laivą, 39 kai užėjo tvanas ir visus nusinešė, taip Apr 12, 15
bus ir tada, kai ateis Žmogaus Sūnus. 40 Tuomet du 1 Tes 5, 3
bus kartu lauke, ir vienas bus paimtas, o kitas paliktas.
41 Dvi mals vienomis girnomis, ir viena bus paimta, o
kita palikta. 42 Todėl budėkite, nes nežinote, kurią dieną 25, 13; 1 Tes 5, 1+
ateis jūsų Viešpats. 43 Supraskite ir tai: jeigu šeiminin- ‖ Lk 12, 39-40
kas žinotų, kurią nakties valandą ateis vagis, jis budėtų 1 Tes 5, 2-6
ir neleistų jam įsilaužti į namus. 44 Todėl ir jūs būkite
pasirengę, nes Žmogaus Sūnus ateis, kai nesitikėsite“.

Palyginimas apie tarnus 45* „Kas yra tas ištikimas ‖ Lk 12, 42-46
bei protingas tarnas, kurį šeimininkas paskyrė deramu Pr 34, 9s Ps 104, 27; 105, 21
laiku maitinti šeimynos? 46 Laimingas toksai tarnas, kurį
sugrįžęs šeimininkas ras gerai besidarbuojantį. 47 Iš tiesų
sakau jums: jį paskirs valdyti visų savo turtų. 48 O jei 19, 28; 25, 21

24, 36-44* Tikslus paruzijos metas yra žinomas tik vienam Tėvui (36 eil.). Mokiniai įspėjami visada būti pasiruošusiems.

24, 45-51* Palyginimas apie ištikimus ir neištikimus tarnus (žr. Lk 12, 41-46). Kreipiamasi į Mato Bendrijos vadovus.

anas tarnas bus blogas ir tars pats sau: ‘Mano šeimi-
18,28 ninkas neskuba grįžti’, 49 ir pradės mušti savo tarny-
bos draugus, valgyti, ūžti su girtuokliais, – 50 to tarno
šeimininkas sugrįš vieną gražią dieną, kai jis nelaukia,
ir tokią valandą, kurią jis nė manyti nemano. 51 Jis
18,12+ žiauriai nubaus jį ir paskirs jam dalį su veidmainiais.
Ten bus verksmas ir dantų griežimas“.

Lk 12,35-38 **25 Palyginimas apie dešimtį mergaičių** 1* „Tada*
su Dangaus Karalyste bus panašiai kaip su dešimtimi
mergaičių, kurios, pasiėmusios žibintus, išėjo pasitikti
jaunikio.

2* Penkios iš jų buvo paikos ir penkios protingos.
3 Taigi paikosios pasiėmė žibintus, o nepasiėmė alyvos.
4 Protingosios kartu su žibintais pasiėmė induose ir aly-
vos. 5 Jaunikiui vėluojant, visos ėmė snausti ir užmigo.
1 Tes 4, 15 6 Vidurnaktį pasigirdo balsai: „Štai jaunikis! Išeikite
pasitikti!“ 7 Tuomet visos mergaitės atsikėlė ir taisėsi
Pat 13, 9 žibintus. 8 Paikosios sakė protingosioms: ‘Duokite mums
Job 18, 5 alyvos, nes mūsų žibintai gęsta’. 9 Protingosios atsakė:
‘Kad kartais nepristigtų ir mums, ir jums, verčiau nuei-
kite pas prekiautojus ir nusipirkite’. 10 Joms beeinant
pirkti, atėjo jaunikis. Kurios buvo pasiruošusios, įėjo
Lk 13, 25 kartu su juo į vestuves, ir durys buvo uždarytos. 11 Vėliau
atėjo ir anos mergaitės ir ėmė prašytis: ‘Gerbiamasis,
7,23 atidaryk, čia mes!’ 12 O jis atsakė: ‘Iš tiesų sakau jums: aš

25, 1-13* Savitas Mato palyginimas apie dešimt mergaičių. Nuoroda į krikščionių laukimą antrojo Kristaus atėjimo. Nors jis ir delsia ateiti, jie privalo būti budrūs.

25, 1* *Tada*: paruzijos metu.

25, 2-4* *...paikos [...] protingos*: būdingi geri darbai arba stokojama gerų darbų (žr. 7, 26. 27).

jūsų nepažįstu!' 13 Taigi budėkite*, nes nežinote nei 24,42 Mk 13,33
dienos, nei valandos".
Palyginimas apie talentus 14* „Bus taip, kaip atsiti- ‖ Lk 19,12-27
ko vienam žmogui, kuris, iškeliaudamas į svetimą šalį, Mk 13,34
pasišaukė tarnus ir pavedė jiems savo turtą. 15 Vienam Rom 12,3-6
jis davė penkis talentus, kitam du, trečiam vieną – kiek-
vienam pagal jo gabumus – ir iškeliavo. 16 Tas, kuris
gavo penkis talentus, tuojau nuėjęs ėmė verstis ir pelnė
kitus penkis. 17 Taip pat kuris gavo du talentus, pelnė
kitus du. 18 O kuris buvo gavęs vieną, nuėjo, iškasė duobę
ir paslėpė šeimininko pinigus*.
19 Praslinkus nemaža laiko, anų tarnų šeimininkas 18,23
grįžo ir pradėjo daryti su jais apyskaitą. 20* Atėjo tas,
kuris buvo gavęs penkis talentus; jis atnešė kitus penkis
ir tarė: 'Šeimininke, davei man penkis talentus, štai aš Pr 30,30
pelniau kitus penkis'. 21 Šeimininkas atsakė: 'Gerai, šau-
nusis ir ištikimasis tarne! Kadangi buvai ištikimas ma-
žuose dalykuose, aš tau pavesiu didelius. Eikš į savo
šeimininko džiaugsmą!' 22 Taip pat tas, kuris buvo ga-
vęs du talentus, atėjęs pasakė: 'Šeimininke, davei man
du talentus, štai aš pelniau kitus du'. 23 Šeimininkas

25, 13* ...*budėkite*: visos mergaitės, paikos ir protingos, *ėmė snausti ir užmigo*. Bet protingosios buvo pasiruošusios atlikti savo užduotį, todėl *budėkite* gali reikšti ne daugiau kaip *būkite pasiruošę* (žr. 24, 42. 44; 25, 14-30; Lk 19, 12-27).

25, 14-30* Palyginimas apie talentus (žr. Lk 19, 12-27). Ištikimas savo talentų investavimas nuves į dalyvavimą karalystės pilnatvėje, o tingumas – į pašalinimą iš jos.

25, 18* ...*iškasė duobę... paslėpė šeimininko pinigus*: žr. 13, 44-50 paaiškinimą.

25, 20-23* Nors pirmieji du tarnai gavo ir padvigubino sumas, šeimininkas jų ištikimą investavimą laiko ištikimybe tik *mažuose dalykuose*, palyginti su dabar jiems pavesta atsakomybe.

Jn 15, 11 tarė: 'Gerai, šaunusis ir ištikimasis tarne! Kadangi buvai
Lk 16, 10 ištikimas mažuose dalykuose, aš tau pavesiu didelius.
19, 28; 24, 47 Eikš į savo šeimininko džiaugsmą!' 24* Prisiartinęs tasai,
kuris buvo gavęs vieną talentą, sakė: 'Šeimininke, aš ži-
nojau, kad tu žmogus kietas: pjauni, kur nesėjai, renki,
kur nebarstei. 25 Pabijojęs nuėjau ir paslėpiau tavo ta-
lentą žemėje. Še, imkis, kas tavo'. 26 Šeimininkas jam
atsakė: 'Blogasis tarne, tinginy! Tu žinojai, kad aš pjau-
nu, kur nesėjau, renku, kur nebarsčiau. 27 Taigi tau reikė-
jo leisti mano pinigus į apyvartą, ir sugrįžęs aš būčiau
gavęs juos su palūkanomis. 28 Todėl atimkite iš jo talentą
ir atiduokite tam, kuris turi dešimt talentų. 29 Kiekvie-
=13, 12+ nam, kas turi, bus duota, ir jis turės su perteklium, o iš
neturinčio bus atimta ir tai, ką jis turi. 30 Šitą netikusį
8, 12+ tarną išmeskite į tamsybes. Ten bus verksmas ir dantų
griežimas'".

Įst 32, 43 Rom 14, 10 2 Kor 5, 10 **Paskutinis teismas** 31* „Kai ateis Žmogaus Sūnus savo
Mt 8, 20+; 16, 27 Įst 33, 2; Dan 7, 13s šlovėje ir kartu su juo visi angelai, tada jis atsisės savo
Zch 14, 5; Mt 24, 31 garbės soste. 32 Jo akivaizdoje bus surinkti visų tautų
Pr 30, 40 Ez 34, 17 žmonės, ir jis perskirs juos, kaip piemuo atskiria avis
nuo ožių. 33 Avis jis pastatys dešinėje, ožius – kairėje.

34 Ir tars karalius stovintiems dešinėje: 'Ateikite,
Rom 8, 17 Ef 1, 4 mano Tėvo palaimintieji, paveldėkite nuo pasaulio
sukūrimo jums paruoštą Karalystę!

Iz 58, 6-8 35 Nes aš buvau išalkęs, ir jūs mane pavalgydinote,
buvau ištroškęs, ir mane pagirdėte,
Job 31, 32 buvau keleivis, ir mane priglaudėte,

25, 24* Žr. 18, 24 paaiškinimą.

25, 31-40* Šios Jėzaus kalbos užsklanda yra paskutinio teismo, kuris įvyks po paruzijos, įvaizdis. Teismo matas – gailestingumo darbai, padaryti vienam iš Jėzaus mažiausiųjų brolių (žr. 10, 40).

36 buvau nuogas – mane aprengėte,
ligonis – mane aplankėte,
kalinys – atėjote pas mane'.
37 Tuomet teisieji klaus: 'Viešpatie, kada gi mes tave
matėme alkaną ir pavalgydinome, trokštantį ir pagirdė-
me? 38 Kada gi mes matėme tave keliaujantį ir priglau-
dėme ar nuogą ir aprengėme? 39 Kada gi matėme tave
sergantį ar kalinį ir aplankėme?' 40 Ir atsakys jiems
karalius: 'Iš tiesų sakau jums, kiek kartų tai padarėte Pat 19, 17; Zch 2, 12 Mt 10, 40; 18, 5
vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių, man padarėte'. Lk 10, 16 Jn 13, 33-35
41 Paskui jis prabils į stovinčius kairėje: 'Eikite šalin Apd 9, 5
nuo manęs, prakeiktieji, į amžinąją ugnį, kuri prirengta
velniui ir jo angelams!
42 Nes aš buvau išalkęs, ir jūs manęs Job 22, 6-9
nepavalgydinote,
buvau ištroškęs, ir manęs nepagirdėte,
43 buvau keleivis, ir manęs nepriglaudėte,
nuogas – neaprengėte,
ligonis ir kalinys – ir jūs manęs neaplankėte'.
44 Tuomet jie atsakys: 'Viešpatie, kada gi mes tave
matėme alkaną ar ištroškusį, ar keleivį, ar nuogą, ar
ligonį, ar kalinį ir tau nepatarnavome?' 45 Tuomet jis
pasakys jiems: 'Iš tiesų sakau jums: kiek kartų taip
nepadarėte vienam iš šitų mažiausiųjų, nė man nepa-
darėte'. 46 Ir eis šitie į amžinąjį kentėjimą, o teisieji į Dan 12, 2 Jn 5, 29
amžinąjį gyvenimą".

+ G +

PASAKOJIMAS APIE KANČIĄ IR PRISIKĖLIMĄ

|| Mk 14, 1-2 || Lk 22, 1-2 **26 Sankalba prieš Jėzų** 1* Baigęs visas tas kalbas,
7,28 Įst 31, 3 (LXX) Jėzus tarė savo mokiniams: 2 „Jūs žinote, kad po dviejų
dienų bus Velykos, ir Žmogaus Sūnus bus atiduotas
nukryžiuoti*“.
Ps 2, 1-2 Jn 11, 47-53 3 Tuomet aukštieji kunigai bei tautos seniūnai susi-
Apd 4, 25-27 rinko į rūmus vyriausiojo kunigo, kuris vadinosi Kaja-
Ps 31, 14 fas*, 4 ir nusprendė suimti Jėzų klasta ir nužudyti. 5 Bet
jie sakė: „Tik ne per šventes*, kad žmonėse nekiltų
sąmyšio“.
|| Mk 14, 3-9 || Jn 12, 1-8 **Patepimas laidotuvėms** 6 Kai Jėzus viešėjo Betani-
joje, Simono Raupsuotojo namuose, 7 atėjo moteris,
alebastriniu brangaus kvapiojo aliejaus indu nešina, ir

26, 1-28, 20* Pasakojimai apie Jėzaus darbus ir penkios didžiosios Jėzaus kalbos (žr. 5-7; 10; 13; 18; 24-25 sk.) – atveda prie lemtingų įvykių: krikščionių tikėjimo centro ir krikščionybės ištakų – Viešpaties Jėzaus Kristaus kančios ir prisikėlimo.

26, 1-2* Žr. 7, 28-29 paaiškinimą. *...bus atiduotas nukryžiuoti*: galutinė Jėzaus pranašystė apie savo kančią. Velykos: išėjimo iš Egipto šventė, kuri reiškė izraeliečių atpirkimą – perėjimą iš vergijos į laisvę. Šventė buvo vadinama Perėjimu, arba Neraugintos duonos iškilme, nes išėjimo metu izraelitai paskubomis valgė neraugintą duoną. Perėjimo šventė prasidėjo Nisano mėnesio 14 dienos saulėlydžiu. Perėjimo avinėlis jau buvo atnašautas.

26, 3* Kajafas buvo vyriausiuoju kunigu 18-36 m. po Kr.

26, 5* *...Tik ne per šventes*: planas uždelsti Jėzaus suėmimą ir nukryžiavimą nebuvo vykdomas, nes, anot sinoptinių evangelijų, Jėzus buvo suimtas Nisano 14 dienos naktį ir kitą dieną nukryžiuotas.

jam sėdinčiam prie stalo išpylė ant galvos. 8 Tai pamatę,
mokiniai pasipiktino ir kalbėjo: „Kam toks eikvojimas?
9 Juk buvo galima aliejų brangiai parduoti ir išdalyti
pinigus vargšams". 10 Tai išgirdęs, Jėzus tarė: „Kam
skaudinate moterį?! Ji man padarė gerą darbą! 11 Vargšų 5, 16; 6, 1
jūs visuomet turite su savimi, o mane – ne visuomet. Įst 15, 11
12 Išpildama aliejų ant mano kūno, ji tai padarė mano
laidotuvėms*. 13 Iš tiesų sakau jums: visame pasaulyje,
kur tik bus skelbiama ši Evangelija, ir jos atminimui bus
pasakojama, ką yra padariusi".

Išdavystės kaina 14 Tuomet vienas iš Dvylikos, vardu ‖ Mk 14, 10-11 ‖ Lk 22, 3-6
Judas Iskarijotas*, nuėjo pas aukštuosius kunigus 15* ir
tarė: „Ką man duosite, jeigu jį išduosiu jums?" Tie pa- Pr 37, 28 Zch 11, 12
siūlė trisdešimt sidabrinių*. 16 Ir nuo to meto jis ieškojo Mt 27, 3s
progos išduoti Jėzų.

Paskutinė vakarienė 17 Pirmąją Neraugintos duonos ‖ Mk 14, 12-16 Lk 22, 7-13
dieną* mokiniai atėjo pas Jėzų ir paklausė: „Sakyk, kur
paruošti tau Velykų vakarienę*?" 18 Jis atsakė: „Eikite į Iš 12, 14-20
miestą pas tokį žmogų ir sakykite jam: 'Mokytojas sako:
Mano metas jau atėjo. Pas tave valgysiu Velykų vakarie- Jn 2, 4+
nę su savo mokiniais'". 19 Mokiniai padarė, kaip buvo
Jėzaus įsakyta, ir paruošė Velykų stalą.

26, 12* *...ji tai padarė mano laidotuvėms*: žr. Mk 14, 3-9 ir Jn 12, 1-8 paaiškinimus.

26, 14* *Judas Iskarijotas*: gali reikšti *žmogus iš Kariotų.*

26, 15* Judo klausimas apie išdavystės kainą – nuoroda į jo šykštumą. *...trisdešimt sidabrinių*: išdavystės kainą nurodo tik Matas. Kainos kilmė – Zch 11, 2, kur kalbama apie pigią kainą, mokėtą atmestam ganytojui.

26, 17* *Pirmąją Neraugintos duonos dieną*: ši šventė tęsėsi iki Nisano 21 dienos ir minėjo izraeliečių priespaudą bei išėjimą skubomis. *...Velykų vakarienę*: Perėjimo avinėlio šventinis valgymas (žr. Iš 12, 43-51).

‖ Mk 14, 17-21 ‖ Lk 22, 14. 21-23 ‖ Jn 13, 21-30 20 Atėjus vakarui, Jėzus su dvylika mokinių susirin-
ko prie stalo. 21 Pradėjus valgyti, jis tarė: „Iš tiesų sakau
jums: vienas iš jūsų mane išduos“. 22 Jie labai nuliūdo ir
ėmė kits kito klausinėti: „Nejaugi aš, Viešpatie?“ 23 Jis
Ps 41, 10; 54, 20 (LXX) atsakė: „Mane išduos dažantis kartu su manim duoną
Jn 13, 18 dubenyje. 24 Žmogaus Sūnus, tiesa, eina savo keliu, kaip
Jn 17, 12 apie jį parašyta, bet vargas tam žmogui, kuris išduos
Hab 2, 6. 15 Žmogaus Sūnų. Geriau jam būtų buvę negimti“. 25 Jo
Iz 48, 8 išdavėjas Judas paklausė: „Nejaugi aš, rabi?!“ Jis atsakė:
„Tu tai sakai...“

‖ Mk 14, 22-25 ‖ Lk 22, 19-20 **Eucharistijos įsteigimas** 26* Vakarieniaujant Jėzus
‖ 1 Kor 11, 23-25 Jn 6, 51-58 paėmė duoną, sukalbėjo palaiminimą, laužė ir davė mo-
kiniams, tardamas: „Imkite ir valgykite*: tai yra mano
1 Kor 10, 16 kūnas“. 27 Paskui, paėmęs taurę, sukalbėjo padėkos mal-
dą ir davė jiems, tardamas: „Gerkite iš jos visi, 28 nes tai
Iš 24, 8; Zch 9, 11 yra mano kraujas, Sandoros kraujas, kuris už daugelį
20, 28+ Iz 53, 12 išliejamas nuodėmėms atleisti. 29 Ir sakau jums: nuo šiol
Žyd 12, 15 aš nebegersiu šito vynmedžio vaisiaus iki tos dienos,
8, 11+ kada su jumis gersiu jį naują savo Tėvo Karalystėje“.

‖ Mk 14, 26-31 ‖ Lk 22, 31-34 **Įspėjimas Petrui** 30 Pagiedoję himną, jie išėjo į Alyvų
‖ Jn 13, 36-38; 16, 32 kalną. 31 Tada Jėzus jiems kalbėjo: „Šią naktį jūs visi

26, 26-29* Jėzaus veiksmai ir žodžiai, turint galvoje ir Velykų vakarienę, ir perėjimą į Naują Sandorą, apreiškia Jėzaus saviauką išankstine kūno ir kraujo atnaša dar prieš jo kančią ir mirtį. Matas ir Morkus (žr. Mk 14, 22-24) yra viena pora iš dviejų svarbesnių tikėjimo kraičio liudytojų, pateikiančių Jėzaus žodžius įsteigiant Eucharistiją. Antroji ankstesnė tikėjimo kraičio liudytojų pora yra Paulius ir Lukas (žr. 1 Kor 11, 23-25; Lk 22, 19-20). Kiekviena iš jų buvo sąlygota liturginių poreikių, tačiau Mato ir Morkaus kraitis turtingesnis negu Pauliaus ir Luko.

26, 26* *...Imkite ir valgykite*: pažodžiui, *imkite, valgykite. Valgykite* yra Mato priedas prie Morkaus *imkite, tai yra mano kūnas.* Duona sutapatinama su pačiu Jėzumi.

manimi pasipiktinsite, nes parašyta: Ištiksiu piemenį, Zch 13, 7
ir avių kaimenė išsisklaidys. 32 O kai prisikelsiu, aš nu-
eisiu pirma jūsų į Galilėją". 33 Petras atsiliepė: „Jei net 28, 7
visi tavimi pasipiktintų, aš niekuomet nepasipiktinsiu!"
34* Jėzus jam tarė: „Iš tiesų sakau tau: šią naktį, dar gai-
džiui nepragydus, tu tris kartus manęs išsiginsi". 35 Bet
Petras tvirtino: „Jei man reikėtų net mirti kartu su ta- 26, 69-75
vimi, vis tiek tavęs neišsiginsiu!" Taip kalbėjo ir visi
mokiniai.

Alyvų kalne 36* Netrukus Jėzus su jais atėjo į ūkį, || Mk 14, 32-42 || Lk 22, 40-46 || Jn 18, 1
vadinamą Getsemane*, ir tarė mokiniams: „Pasėdėkite Jn 12, 27-30 Žyd 5, 7-10
čia, kol aš ten nuėjęs melsiuos". 37 Pasiėmęs Petrą ir Pr 22, 5
abu Zebediejaus sūnus, pradėjo liūdėti ir sielvartauti. Ps 42, 6
38 Tada tarė jiems: „Mano siela mirtinai nuliūdusi. Li- Sir 37, 2
kite čia ir pabudėkite kartu su manimi". 39 Kiek toliau
paėjęs, parpuolė kniūbsčias ir meldėsi: „Mano Tėve, jei- Iz 51, 17.22 Hab 2, 15
gu įmanoma, teaplenkia mane ši taurė. Tačiau ne kaip
aš noriu, bet kaip tu!" 40 Jis sugrįžo pas mokinius ir, 6, 10 Jn 4, 34; 6, 38;
radęs juos miegančius, tarė Petrui: „Negalėjote nė vie- Rom 5, 19 Fil 2, 8
nos valandos pabudėti su manimi? 41 Budėkite ir melski-
tės, kad nepatektumėte į pagundą. Dvasia ryžtinga, bet 6, 13
kūnas silpnas". 42 Ir vėl nuėjo antrą kartą ir meldėsi: Rom 7, 5+
„Mano Tėve, jei ši taurė negali praeiti mano negerta, 6, 10
tebūnie tavo valia!" 43 Sugrįžęs vėl rado juos snaudžian-
čius – jų akys buvo mieguistos. 44 Tuomet, palikęs juos,

26, 34* Trečioji nakties sargyba buvo vadinama gaidgyste – aušra.

26, 36-56* Pasakojimas apie Jėzų Getsemanės sode dalijamas į pasakojimą apie Jėzaus agoniją (36-46 eil.) ir pasakojimą apie išdavystę bei suėmimą (47-56 eil.). Žr. Mk 14, 32-52.

26, 36* *...atėjo į ūkį, vadinamą Getsemane*: Alyvų sodas ant vakarinio Alyvų kalno šlaito. Jn 18, 1 tą vietą vadina sodu.

vėl nuėjo ir trečią kartą meldėsi tais pačiais žodžiais.
45 Paskui grįžo pas mokinius ir tarė: „Jūs vis dar mie-
2 Sam 24, 14 gate ir ilsitės... Štai atėjo valanda, kai Žmogaus Sūnus
Jn 14, 30-31 atiduodamas į nusidėjėlių rankas. 46 Kelkitės, eime! Štai
mano išdavėjas čia pat".

|| Mk 14, 43-52 || Lk 22, 47-53 || Jn 18, 2-11 **Jėzaus suėmimas** 47 Jam dar kalbant, štai pasirodė
Judas, vienas iš Dvylikos, o su juo didelis būrys, gin-
kluotas kalavijais ir vėzdais, atsiųstas aukštųjų kunigų ir
26, 23 tautos seniūnų. 48 Jo išdavėjas buvo nurodęs jiems žen-
klą, sakydamas: „Kurį pabučiuosiu, tai tas! Suimkite jį!"
49 Ir tuojau priėjęs prie Jėzaus tarė: „Sveikas, rabi!" ir
Ps 41, 9; 55, 13 pabučiavo jį. 50 O Jėzus jam tarė: „Bičiuli, ko atėjai?"
Tuomet jie pripuolę nutvėrė jį ir suėmė. 51 Ir štai vienas
iš Jėzaus palydovų ištiesė ranką, išsitraukė kalaviją, puolė
vyriausiojo kunigo tarną ir nukirto jam ausį. 52 Bet
Pr 9, 6; Jer 15, 2 Apr 13, 10 Jėzus jam tarė: „Kišk kalaviją atgal, kur buvo, nes visi,
kurie griebiasi kalavijo, nuo kalavijo ir žus. 53 Gal ma-
Ps 91, 11 Jn 18, 36 nai, jog aš negaliu paprašyti savo Tėvą ir jis bemat
neatsiųstų man per dvylika legionų angelų?! 54 Bet kaipgi
Lk 24, 26-27 išsipildytų Raštai, kad šitaip turi atsitikti?!" 55 Tą va-
landą Jėzus tarė būriui: „Tarsi plėšiko išėjote sugauti
Jn 18, 20 manęs su kalavijais ir vėzdais. Aš kasdien sėdėjau šven-
tykloje mokydamas, ir manęs nesuėmėte. 56 Bet viskas
Hab 1, 13 Ps 22, 11; Zch 13, 7 Mt 26, 31 šitaip dedasi, kad išsipildytų pranašų Raštai". Tada visi
mokiniai, palikę jį, pabėgo.

|| Mk 14, 53-65 || Lk 22, 54-55. 66-71 **Jėzus aukščiausiajame teisme** 57* Tie, kurie buvo
Iz 53, 7 || Jn 18, 24 suėmę Jėzų, nuvedė jį pas vyriausiąjį kunigą Kajafą, kur
buvo susirinkę Rašto aiškintojai ir seniūnai. 58 Petras

26, 57-68* Matas Jėzaus atvedimą naktį į sinedrioną laiko tikru teismu. Mišna, judaizmo teisynas, surašytas maždaug 200 m. po Kr., nurodo, kad teismas, susijęs su mirties bausme, nevyktų šventės dieną, o spren-

sekė jį iš tolo iki vyriausiojo kunigo rūmų ir, įėjęs į ‖ Jn 18, 15-16. 18
kiemą, atsisėdo su tarnais pažiūrėti, kuo viskas baigsis.
59* Tuo tarpu aukštieji kunigai ir visa teismo taryba
ieškojo neteisingo parodymo prieš Jėzų, kad galėtų jį Ps 27, 12
nuteisti mirti, 60 tačiau nerado, nors daug buvo atėję
neteisingų liudytojų. Pagaliau išėjo priekin du 61 ir tarė:
„Šitas yra sakęs: 'Aš galiu sugriauti Dievo šventyklą ir Jn 2, 19
per tris dienas ją vėl atstatyti'". 62 Tada atsistojęs vy- Apd 6, 14
riausiasis kunigas paklausė Jėzų: „Tu nieko neatsakai į
šituos kaltinimus?!" 63 Bet Jėzus tylėjo. Tuomet vyriau- Iz 53, 7
siasis kunigas jam tarė: „Prisaikdinu tave gyvuoju Dievu,
kad mums pasakytum, ar tu Mesijas, Dievo Sūnus!"
64* Jėzus atsakė: „Tu tai sakai. Bet ir aš jums sakau: nuo 4, 3+; 16, 16
šiol jūs matysite *Žmogaus Sūnų, sėdintį Visagalio dešinėje* 8, 20+; 24, 30 Ps 110, 1; Dan 7, 13
ir ateinantį dangaus debesyse!" 65 Tuomet vyriausiasis kuni- Apd 2, 33+
gas persiplėšė drabužius ir sušuko: „Jis piktžodžiauja*! Kun 10, 6; 21, 10
Kam dar mums liudytojai?! Štai girdėjote piktžodžiavimą. Kun 24, 16
66 Kaip jums regisi?" Jie atsakė: „Vertas mirties!" Jer 26, 11
67 Tuomet jie ėmė spjaudyti Jėzui į veidą ir daužyti ‖ Lk 22, 63-65 Iz 50, 6; 52, 14
kumščiais. Kiti mušė jį per veidą 68 ir tyčiojosi: „Prana- Mch 4, 14
šauk mums, Mesijau, kas tave užgavo!"

dimas nebūtų priimtas tos pačios sesijos metu. Kai kurie mokslininkai pasakojimą apie Jėzaus teismą sinedrione laiko pirmųjų krikščionių kūriniu, neturinčiu istorinės vertės. Abejotina, kad nurodymai apie teismą, randami Mišnoje, galiojo Jėzaus teismo metu.

26, 59* Sinedrionas: aukščiausioji judėjų taryba, turėjusi 70 narių – seniūnų, aukštųjų kunigų ir Rašto aiškintojų. Vadovaujami vyriausiojo kunigo, jie rinkdavosi spręsti religinių ir teisinių reikalų.

26, 64* *...Tu tai sakai... nuo šiol jūs matysite*: Žmogaus Sūnus, kuris turi būti nukryžiuotas (žr. 20, 16), bus matomas savo šlovės didybėje (žr. Ps 110, 1), ateinantis dangaus debesyse (žr. Dan 7, 13).

26, 65* *...Jis piktžodžiauja*: bausmė už piktžodžiavimą buvo užmušimas akmenimis (žr. Kun 24, 10-16).

|| Mk 14, 66-72 || Lk 22, 56-62 **Petras išsigina Jėzaus** 69 Tuo metu Petras sėdėjo
|| Jn 18, 17.25-27 kieme. Viena tarnaitė priėjo prie jo ir tarė: „Ir tu buvai
8, 10+ su Jėzumi Galilėjiečiu“. 70 Bet jis išsigynė visų akivaiz-
doje: „Aš nežinau, ką tu sakai“. 71 Einantį vartų link,
jį pastebėjo kita tarnaitė ir kalbėjo aplinkiniams: „Ši-
2, 23+ tas buvo su Jėzumi Nazarėnu“. 72 Jis ir vėl išsigynė,
prisiekdamas: „Aš nepažįstu to žmogaus!“ 73 Po valan-
dėlės prisiartino ten stovėjusieji ir sakė Petrui: „Tikrai
tu vienas iš jų, nes ir tavo tarmė tave išduoda“. 74 Tuo-
met jis ėmė prisiekinėti ir dievagotis: „Aš nepažįstu to
žmogaus!“ Ir tuojau pragydo gaidys. 75 Tada Petras pri-
26, 34 siminė Jėzaus žodžius: „Dar gaidžiui nepragydus, tu
Iz 22, 4 tris kartus manęs išsiginsi“. Jis išėjo laukan ir graudžiai
pravirko.

|| Mk 15, 1 || Lk 22, 66; 23, 1 **27 Jėzų veda pas Pilotą** 1* Rytui išaušus, visi aukštieji
Mt 26, 57+ kunigai ir tautos seniūnai nusprendė, kad Jėzus turįs
Jn 18, 28 būti nužudytas. 2 Surišę nuvedė ir atidavė jį valdytojui
Lk 3, 1+ Pilotui.

Apd 1, 18-19 **Išdaviko galas** 3 Kai išdavikas Judas pamatė, jog
Jėzus pasmerktas, gailesčio pagautas nunešė atgal aukš-
26, 15 tiesiems kunigams ir seniūnams trisdešimt sidabrinių
Įst 27, 25 4 ir tarė: „Nusidėjau išduodamas nekaltą kraują“. Tie
atsakė: „Kas mums darbo?! Tu žinokis!“ 5 Nusviedęs
2 Sam 17, 23 šventykloje pinigus, jis išbėgo ir pasikorė. 6 Aukštieji
kunigai paėmė sidabrinius ir kalbėjo: „Jų negalima dėti
Įst 23, 19 į šventyklos iždą, nes tai užmokestis už kraują“. 7 Jie
Jer 19, 1-6. 12 pasitarė ir už tuos pinigus nupirko puodžiaus dirvą at-
Jer 7, 32 eiviams laidoti. 8 Todėl ta dirva iki šios dienos vadinasi

27, 1-31* Mato pasakojimas apie Jėzaus teismą pas Pilotą. Sinedrionas nusprendžia, kad Jėzus turi būti baudžiamas mirtimi.

Kraujo dirva. 9 Taip išsipildė pranašo Jeremijo žodžiai:
Ir paėmė trisdešimt sidabrinių – įkainotojo kainą, už kurią Zch 11, 12-13
buvo jį suderėję iš Izraelio vaikų, 10 *– ir atidavė juos už*
puodžiaus dirvą; taip man Viešpats buvo paskyręs. Iš 9, 12 (LXX)

Jėzus Piloto teisme 11 Jėzus stovėjo valdytojo aki- ‖ Mk 15, 2-15 ‖ Lk 23, 2-5. 13-25 ‖ Jn 18, 28-19, 1; 19, 4-16
vaizdoje. Valdytojas jį klausė: „Ar tu esi žydų karalius*?“
Jėzus atsakė: „Taip yra, kaip sakai“. 12 Aukštųjų kunigų
ir seniūnų skundžiamas, jis visai neatsiliepė. 13 Tuomet
Pilotas paklausė: „Ar negirdi, kaip baisiai tave kalti-
na?“ 14 Bet jis neatsakė nė į vieną kaltinimą ir tuo be Ps 39, 1; Iz 53, 7 Mt 26, 63
galo nustebino valdytoją.

15* Šventės proga valdytojas buvo pratęs paleisti mi- Jn 18, 39
niai vieną kalinį, kurio ji norėdavo. 16 Tuomet jis turėjo
garsų kalinį, vardu Barabas. 17 Taigi, žmonėms susirin-
kus, Pilotas paklausė: „Katrą norite, kad jums paleisčiau:
Barabą ar Jėzų, vadinamą Mesiju?“ 18 Mat jis žinojo,
kad Jėzų jie buvo išdavę iš pavydo. 19 Sėdinčiam teismo
krasėje Pilotui žmona atsiuntė įspėjimą*: „Nieko nedaryk
šiam teisiajam! Šiąnakt sapne aš labai dėl jo kentėjau“.
20 Aukštieji kunigai ir seniūnai sukurstė žmones, kad
prašytų paleisti Barabą, o Jėzų pražudytų. 21 Tuomet val-
dytojas jiems tarė: „Katrą norite, kad jums paleisčiau?“

27, 11* *...žydų karalius*: šiuo titulu Jėzų vadina tik pagonys (žr. 2, 2; 27, 29. 32). Matas laiko jį lygų Mesijo titului (žr. 2, 2. 4; 27, 17. 22). Abiejų titulų politinė reikšmė turėjo kelti susirūpinimą Romos valdytojui, nes abu jie tais laikais buvo siejami su judėjų išlaisvinimu iš Romos imperijos.

27, 15-26* Pasirinkimas, kurį Pilotas pasiūlo miniai, siejamas su papročiu Perėjimo šventės proga išleisti iš kalėjimo vieną kalinį, kurį turi pasirinkti minia.

27, 19 *...žmona atsiuntė įspėjimą*: Jėzaus nekaltumą pareiškia pagonė moteris.

Jie šaukė: „Barabą!“ 22 Pilotas paklausė: „Ką gi man
daryti su Jėzumi, kuris vadinamas Mesiju?“ Jie visi
Ps 27, 12 rėkė: „Ant kryžiaus jį!“ 23 Jis klausė: „O ką gi pikta yra
padaręs?“ Bet tie dar garsiau šaukė: „Ant kryžiaus jį!“

24 Pilotas, pamatęs, kad nieko nelaimi, o sąmyšis vis
didėja, paėmė vandens, nusimazgojo rankas* minios aki-
vaizdoje ir tarė: „Aš nekaltas dėl šio teisiojo kraujo. Jūs
Jer 26, 15 Mt 26, 28 žinokitės!“ 25 O visi žmonės šaukė: „Jo kraujas [tekrinta]
Apd 5, 28 ant mūsų ir mūsų vaikų!“ 26 Tuomet jis paleido jiems
Barabą, o Jėzų nuplakdinęs* atidavė nukryžiuoti.

|| Mk 15, 16-20 || Jn 19, 2-3 **Vainikavimas erškėčiais** 27 Valdytojo kareiviai nusi-
vedė Jėzų į įgulos būstinę* ir surinko aplink jį visą kuopą.
28 Jie išrengė jį ir apsiautė raudona skraiste. 29 Nupynė
Jer 10, 9 erškėčių vainiką, uždėjo jam ant galvos, o į jo dešinę
įspraudė nendrę. Paskui tyčiodamiesi klūpčiojo prieš jį
Ps 22, 7-8; 69, 11-12; 109, 25 Mt 27, 11 ir sakė: „Sveikas, žydų karaliau!“ 30 Spjaudydami jį, stvėrė
Iz 50, 6 iš jo nendrę ir čaižė per galvą. 31 Pasityčioję iš Jėzaus,
kareiviai nusiautė skraistę, apvilko jo paties drabužiais
ir išsivedė nukryžiuoti.

|| Mk 15, 21-27 || Lk 23, 26-34. 38 **Nukryžiavimas** 32 Eidami jie sutiko žmogų iš Ki-
|| Jn 19, 17-24 rėnės*, vardu Simonas. Tą privertė panėšėti jo kryžių.

27, 24-25* *Pilotas... paėmė vandens, nusimazgojo rankas*: žr. Įst 21, 1-8. Artimiausio miesto, prie kurio buvo rastas lavonas, seniūnams buvo įsakoma nusiplauti rankas, jeigu žudikas lieka nežinomas.

27, 26* *...Jėzų nuplakdinęs*: įprastas parengiamasis žingsnis prieš nukryžiavimą.

27, 27* *...įgulos būstinę*: lot. *praetorium* – Romos valdytojo būstinė. Nuolatinė Piloto būstinė buvo Pajūrio Cezarėja – *Caesarea Maritima* prie Viduržemio jūros; per didžiąsias judėjų šventes, esant tautinių riaušių pavojui, Pilotas vykdavo į Jeruzalę.

27, 32* Kirenaika buvo Romos provincija šiaurinės Afrikos pakrantė-je, o Kirėnė – jos sostinė. Mieste gyveno daug helenistų žydų. Simonas

33 Atėję į vietą, vadinamą Golgota (tai yra: „Kaukolės
vieta“), 34 *davė jam gerti* vyno, sumaišyto su tulžimi, bet Ps 69, 22; Pat 31, 6-7
Jėzus tik paragavo ir negėrė. 35 Prikalę prie kryžiaus, Mt 26, 29 Mk 14, 25
pasidalijo jo drabužius, mesdami burtą, 36 ir ten pat susėdę Ps 22, 19
sergėjo jį.

37* Viršum jo galvos jie prisegė užrašytą jo kaltini-
mą: „Šitas yra Jėzus, žydų karalius“. 38 Kartu su juo
buvo nukryžiuoti du plėšikai, vienas iš dešinės, kitas Iz 53, 9. 12 Lk 22, 37
iš kairės.

Patyčios 39 Praeiviai užgauliojo Jėzų, *kraipydami* || Mk 15, 29-32 || Lk 23, 35-37
galvas 40 ir sakydami: „Še tau, kuris sugriauni šventyklą Ps 22, 7; 109, 25; Sir 12, 18+; 13, 7 Jer 18, 16; Rd 2, 15
ir per tris dienas atstatai; gelbėkis pats! Jei esi Dievo Mt 26, 61
Sūnus, nuženk nuo kryžiaus!“ 41 Taip pat tyčiojosi aukš-
tieji kunigai su Rašto aiškintojais ir seniūnais, 42 kalbė-
dami: „Kitus gelbėdavo, o pats negali išsigelbėti. Jeigu Ps 22, 8 Sof 3, 15; Jn 1, 49
jis Izraelio karalius*, tenužengia dabar nuo kryžiaus, 4, 6
ir mes juo tikėsime... 43 *Jis pasitikėjo Dievu, tad teišva-* Ps 22, 9; Išm 2, 18-20
duoja jį dabar, jeigu juo rūpinasi, nes jis yra sakęs: ‘Aš 4, 3+; 27, 54 Jn 10, 33
Dievo Sūnus’ “. 44 Taip pat jį plūdo ir kartu nukry- Lk 23, 39-43
žiuoti plėšikai.

Jėzaus mirtis 45 Nuo šeštos iki devintos valandos || Mk 15, 33-41 || Lk 23, 44-49
visą kraštą gaubė tamsa. 46 O apie devintą valandą Jer 15, 9; Am 8, 9 Zch 14, 6

galėjo būti arba Palestinos gyventojas, arba piligrimas, atvykęs švęsti Perėjimo šventės (žr. Mk 15, 21).

27, 37* Pasmerkto mirčiai ant kryžiaus asmens nusikaltimas būdavo užrašomas ant lentos ir prisegamas prie kryžiaus. Jėzaus kaltė: tvirtino esąs žydų karalius (žr. 27, 11), t. y. Mesijas (žr. 17, 22).

27, 42* *...Izraelio karalius*: tyčiodamiesi iš Jėzaus, sinedriono nariai vadina save ir savo tautą ne žydais, bet Izraeliu.

27, 46* *...Eli, Eli, lemá sabachtáni*: Jėzus meldžiasi Tėvui Ps 22, 2 žodžiais.

Jėzus garsiai sušuko: *Elí, Elí, lemá sabachtáni?**, tai reiškia:
Ps 22, 2 *Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?!* 47 Kai ku-
rie iš ten stovėjusių išgirdę sakė, jog jis šaukiąsis Elijo*.
‖ Lk 23, 36 ‖ Jn 19, 29 48 Ir tuoj pat vienas iš jų pribėgęs paėmė kempinę,
Ps 69, 22 primirkė ją perrūgusio vyno, užmovė ant nendrės ir
padavė jam gerti. 49 Kiti kalbėjo: „Liaukis! Pažiūrė-
sim, ar ateis Elijas jo išgelbėti". 50 Tuomet Jėzus, dar
kartą sušukęs skardžiu balsu, atidavė dvasią.

51* Ir štai šventyklos uždanga perplyšo pusiau nuo
viršaus iki apačios, ir žemė sudrebėjo, ir uolos ėmė skel-
Dan 12, 13 Ez 37, 12; Jn 5, 25 dėti. 52 Atsivėrė kapų rūsiai, ir daug užmigusių šventųjų
1 Kor 15, 20; Kol 1, 18 1 Pt 3, 19+ kūnų prisikėlė iš numirusių*. 53 Išėję iš kapų po Jėzaus
prisikėlimo, jie atėjo į šventąjį miestą ir daug kam pasi-
rodė. 54 Šimtininkas ir kiti su juo sergintys Jėzų, pama-
Mk 15, 39+ tę žemės drebėjimą ir visa, kas dėjosi, labai išsigando ir
4, 3+ Išm 2, 13-18 sakė: „Tikrai šitas buvo Dievo Sūnus!"

55 Tenai buvo daug moterų, kurios žiūrėjo iš tolo.
Jos buvo atlydėjusios Jėzų iš Galilėjos, jam patarnau-
13, 55 damos. 56 Tarp jų buvo Marija Magdalietė, Jokūbo ir
Juozapo motina Marija ir Zebediejaus sūnų motina.

27, 47* *...jis šaukiąsis Elijo*: buvo tikima, kad Elijas, paimtas į dangų (žr. 2 Kar 2, 11), ateina į pagalbą kenčiančiam žmogui.

27, 51-53* Žr. Mk 15, 38; Lk 23, 45. Šventykloje buvo dvi uždangos: išorinė – prie įėjimo į Šventąją vietą, vidinė – prieš Šventų Šventąją. Pro šią tik vyriausiasis kunigas įeidavo vieną kartą per metus – Sutaikinimo dieną. O dabar dėl Jėzaus teikiamo išganymo visi žmonės gali priartėti prie Dievo. *...žemė sudrebėjo, ir uolos ėmė skeldėti... prisikėlė iš numirusių*: žemės drebėjimas, uolų skeldėjimas ir mirusiųjų šventųjų prisikėlimas apreiškia pabaigos amžiaus atėjimą. Senajame Testamente Dievo atėjimas dažnai vaizduojamas žemės drebėjimo įvaizdžiu (žr. Ps 68, 9; 77, 19).

Laidojimas 57 Vakarui atėjus, atvyko turtingas žmo- ‖ Mk 15, 42-47 ‖ Lk 23, 50-55
gus iš Arimatėjos, vardu Juozapas, kuris irgi buvo Jėzaus ‖ Jn 19, 38-42
mokinys. 58 Nuėjęs pas Pilotą, jis paprašė Jėzaus kūno. Įst 21, 22s
Pilotas įsakė jį atiduoti. 59 Juozapas pasiėmė kūną, įvy- 1 Kar 13, 29s
niojo į švarią drobulę 60 ir paguldė savo naujame kapo
rūsyje, kurį buvo išsikaldinęs uoloje. Paskui jis užrito Iz 53, 9+
didelį akmenį ant rūsio angos ir nuėjo. 61 Ten dar
buvo Marija Magdalietė ir kita Marija, kurios sėdėjo
priešais kapą.

Sargyba prie kapo 62* Kitą dieną, po Prisirengimo
dienos*, susirinko pas Pilotą aukštieji kunigai bei fari-
ziejai 63 ir kalbėjo: „Valdove, mes atsiminėme, jog tasai
suvedžiotojas dar tebegyvendamas yra pasakęs: ‘Po trijų 16, 21 Apd 10, 40+
dienų aš prisikelsiu’. 64 Įsakyk tad saugoti kapą iki tre-
čios dienos, kad kartais atėję mokiniai neišvogtų jo ir
nepaskelbtų žmonėms: ‘Jis prisikėlė iš numirusių’. Ta
pastaroji apgavystė būtų blogesnė už pirmąją*“. 65 Pilo-
tas jiems atsakė: „Štai jums sargyba – eikite ir saugokite,
kaip išmanote“. 66 Tada jie nuėję paženklino antspaudu Dan 6, 17
akmenį ir pastatė sargybą.

27, 62-66. Matui savita medžiaga. Pasakojimas parengia skaitytoją 28, 1-15 skaitiniui ir judėjų aiškinimui: kapas yra tuščias dėl to, kad mokiniai pavogė Jėzaus kūną.

27, 62* *Kitą dieną, po Prisirengimo dienos*: šabą. Pagal sinoptikų chronologiją tais metais Prisirengimo diena buvo Perėjimo šventė (žr. Mk 15, 42). Fariziejai buvo Jėzaus priešininkai jo viešosios tarnybos metu, o Mato laikais – Krikščionių Bendrijos priešininkai. Dabar jie dedasi su aukštaisiais kunigais, norėdami garantuoti, kad mokiniai nepavogtų Jėzaus kūno.

27, 64* *...pastaroji apgavystė... blogesnė už pirmąją*: pastaroji – Jėzus buvo prikeltas iš numirusių, o pirmoji – Jėzaus skelbimas, kad jis yra tas, per kurį yra atėjusi Dievo Karalystė (žr. 12, 28).

|| Mk 16, 1-8 || Lk 24, 1-10 **28 Tuščias kapas** 1* Po šabo, auštant pirmajai savaitės
Jn 20, 1 dienai*, Marija Magdalietė ir kita Marija ėjo aplankyti
27,51+ kapo. 2* Staiga smarkiai sudrebėjo žemė: Viešpaties
1,20+ angelas nužengė iš dangaus, nurito šalin akmenį ir
17,2 Dan 7, 9; 10, 6 atsisėdo ant jo. 3 Jo išvaizda buvo it žaibo, o drabužiai
balti kaip sniegas. 4 Išsigandę jo, sargybiniai sudrebėjo
ir pastiro lyg negyvi. 5 O angelas tarė moterims: „Jūs
nebijokite! Aš žinau, kad ieškote Jėzaus, kuris buvo
nukryžiuotas. 6 Jo čia nebėra, jis prisikėlė, kaip buvo
sakęs. Įeikite, apžiūrėkite vietą, kur jo gulėta. 7 Ir skubiai
26,32 duokite žinią jo mokiniams: ‘Jis prisikėlė iš numiru-
sių ir eina pirma jūsų į Galilėją; tenai jį ir pamatysite’.
Štai aš jums tai paskelbiau“. 8* Jos greitomis paliko
kapą, apimtos išgąsčio ir didelio džiaugsmo, ir bėgo
pranešti mokiniams.

Jn 20, 14s **Jėzus pasirodo moterims** 9* Ir štai priešais pasirodė
Jėzus ir tarė: „Sveikos!“ Jos prisiartino ir, puolusios
žemėn, apkabino jo kojas. 10 Jėzus joms pasakė: „Nebi-
jokite! Eikite ir pasakykite mano broliams, kad keliautų
į Galilėją; ten jie mane pamatys“. 11 Joms beeinant, keli

28, 1-20* Du bendri dalykai – tuščias kapas ir Prisikėlusiojo pasirodymai – liudija Jėzaus prisikėlimą visose keturiose evangelijose. Remdamasis šiuo lemtingu liudijimu, Matas prisikėlimą skelbia kaip senojo amžiaus pervartą į naująjį.

28, 1* *Po šabo, auštant pirmajai savaitės dienai*: kadangi šabas baigėsi saulėlydžiu, tai gali reikšti *ankstyvą vakarą*, nes *auštant* gali būti nuoroda į vakarinę žvaigždę (žr. Lk 23, 54). Nors tikėtina, kad Matas turi mintyje ryto aušrą po šabo (žr. Mk 16, 2).

28, 2-4* Savita Mato medžiaga (žr. 27, 51-53).

28, 8* Palyginti su Mk 16, 8, kur moterys, apimtos baimės, *niekam nieko nesako*, čia randame skirtingą jų elgesį.

28, 9-10* Palyginti su Jn 20, 17, Matas ir Jonas kalba apie Jėzaus kūno lietimą ir įsakymą nešti žinią apie prisikėlimą mokiniams.

sargybiniai atbėgo į miestą ir pranešė aukštiesiems ku-
nigams, kas buvo įvykę.
Vadovų suktybės 12 Tie susitiko su seniūnais, pasitarę
davė kareiviams daug pinigų ir primokė: 13 „Sakykite,
kad, jums bemiegant, jo mokiniai atėję naktį jį išvogė.
14 O jeigu apie tai išgirstų valdytojas, mes jį perkalbė-
sime ir apginsime jus“. 15 Šie, paėmę pinigus, taip ir
padarė, kaip buvo pamokyti. Tas gandas tarp žydų yra
pasklidęs iki šios dienos.
Jėzaus apsireiškimas mokiniams 16* Vienuolika mo-
kinių nuvyko į Galilėją, ant kalno, kurį jiems buvo
nurodęs Jėzus. 17 Jį pamatę, mokiniai parpuolė ant
žemės, tačiau kai kurie dar abejojo. 18 Tuomet prisiarti- 8, 10+
nęs Jėzus prabilo: „Man duota visa valdžia danguje ir 2 Kr 36, 23; Dan 7, 14 Jn 3, 35+
žemėje. 19 Tad eikite ir padarykite mano mokiniais visų Mk 16, 15-16 Lk 24, 47
tautų žmones, krikštydami juos vardan Tėvo, ir Sūnaus, Apd 1, 8+; 2, 38+
ir Šventosios Dvasios, 20 mokydami laikytis visko, ką tik Įst 34, 9; Joz 22, 2
esu jums įsakęs*. Ir štai aš esu su jumis per visas dienas Sk 35, 34 Mt 1, 23; 18, 20
iki pasaulio pabaigos“. Jn 14, 18-21 Dan 2, 44; 12, 12 (LXX)

28, 16-20* Ši scena vadinama išankstine – proleptine – paruzija, nes teikia garbingojo Žmogaus Sūnaus atėjimo šlovėje džiaugsmą (žr. 26, 24). Tuomet Jėzaus Kristaus triumfas bus apreikštas visiems, o dabar jis apreikštas tik mokiniams, kurie įgaliojami paskelbti jį visoms tautoms, atvesti jas į tikėjimą Jėzumi ir džiugų klusnumą jo įsakymams.

28, 20* *...mokydami laikytis visko, ką tik esu jums įsakęs*: dorovės mokymą, ypač meilės Įstatymą (žr. 5-7 sk.). Jėzaus įsakymai – krikščioniško gyvenimo norma.

EVANGELIJA PAGAL
MORKŲ

Evangelija pagal Morkų yra pirmoji ir trumpiausia Naujojo Testamento evangelija. Nors ir mažos apimties, tačiau dažnai išsamiau negu Mato ir Luko aprašo Jėzaus tarnybą, stebuklus (žr. 5, 1-20; 9, 14-29). Gyvu stiliumi įvykis po įvykio pasakojama apie Jėzaus darbus. Morkus pabrėžia ir išryškina Jėzaus skelbimą apie Dievo Karalystę, kuri *dabar* veržiasi į žmogaus gyvenimą kaip Geroji Naujiena (žr. 1, 14-15), ir patį Jėzų kaip Dievo Evangeliją (žr. 1, 1; 8, 35; 10, 29). Morkaus Jėzus – Sūnus, kurį atsiuntė Tėvas, kad tarnaudamas ir aukodamas savo gyvybę išgelbėtų žmoniją (žr. 10, 45).

Pirmoji Gerosios Naujienos eilutė (žr. 1, 1) yra visos knygos titulas. Pasakojimas prasideda Jono Krikštytojo, pranašų liudijamo Dievo pasiuntinio, veikla. Jonas rodo į galingesnį už save – Jėzų, per kurio krikštą Dievas prabyla iš dangaus, apreikšdamas, kad Jėzus yra jo Sūnus. Dvasia nusileidžia ant Jėzaus, kuris, kaip pažadėta, krikštys *Šventąja Dvasia* (1, 8). Pristatymo, kas iš tikrųjų yra Jėzus, užsklanda – trumpa nuoroda į Jėzaus gundymą dykumoje ir šėtono nesėkmę (žr. 1, 12-13).

1, 14-15 yra raktas į šią evangeliją, nes apibendrina tai, ką reiškia Jėzaus Evangelija: Dievo Karalystės artumą ir atsivertimo reikmę dėl jos. Pašaukęs pirmuosius keturis mokinius – žvejus (žr. 1, 16-20), Jėzus moko (žr. 1, 21. 22. 27), skelbia (žr. 1, 38-39), gydo (žr. 1, 29-31. 34. 40. 45) ir išvaro demonus (žr. 1, 22-27. 34. 39). Mokymo turinys pateikiamas retai, o jei pateikiamas – tai daroma palyginimais apie Karalystę (žr. 4 sk.). Išgydymai, ypač šabo dieną (žr. 3, 1-5), nuodėmių atleidimas (žr. 2, 3-12), bendravimas prie stalo su muitininkais bei nusidėjėliais (žr. 2, 14-17) ir pareiškimas, kad dabar jo mokiniams nereikia pasninkauti, nes jie privalo džiaugtis Jėzaus artumu (žr. 2, 18-22) – visa tai atskleidžia Jėzaus misijos kryptį. Neįprastas Jėzaus elgesys kursto priešinimąsi, kuris nuves jį į kančią ir mirtį (žr. 3, 6).

Morkaus evangelijoje Jėzų viešosios veiklos metu nepaprastai mėgsta Galilėjos žmonės (žr. 2, 2; 3, 7; 4, 11). Jėzus išsirenka dvylika mokinių, kad jam padėtų skelbti Karalystę – gydyti ir išvaryti demonus (žr. 3, 13-19); Jėzus daugina stebuklus (žr. 4, 35-6, 66; 6, 45-7, 10); Jėzaus mokymas iškelia Dievo žodį virš *žmonių išgalvotų priesakų* (žr. 1, 7), suteršimą – nešvarumą – sieja su širdimi, o ne su *nešvariais* valgiais (žr. 7, 1-7). Pasipriešinimas Jėzui stiprėja. Rašto aiškintojai kaltina, kad Jėzus yra Belzebulo apsėstas (žr. 3, 22); giminės laiko Jėzų galvos netekusiu (žr. 3, 21). O Jėzui tas, kuris vykdo Dievo valią, tas yra ir brolis, ir sesuo, ir motina (žr. 3, 31-35; 6, 1-6). Tačiau Jėzaus mokiniai pernelyg dažnai Jėzaus nesupranta (žr. 4, 13. 40; 6, 52; 8, 17-21).

Jono Krikštytojo likimas (žr. 6, 17-29) grėsmingai rodo į paties Jėzaus kančią (žr. 8, 31; 9 ir 13 sk.).

Lūžis, matyt, įvyksta Petrui išpažinus Jėzų esant Mesiją (žr. 8, 27-30). Tačiau pats Jėzus primygtinai kalba apie savo kančią (žr. 8, 31; 9, 31; 10, 33-34), o ne apie šlovę atkurtoje Izraelio karalystėje. Akimirksnį blyksteli tikroji Jėzaus tapatybė, kai jis atsimaino trijų mokinių akivaizdoje (žr. 9, 2-8), bet apskritai Morkaus Jėzus klusniai keliauja link kryžiaus, jo laukiančio Jeruzalėje. Didžiausias Jėzaus rūpinimasis – mokinių ugdymas, kad suprastų jo kančios reikmę ir prisikėlimą (žr. 8, 34-9, 1; 9, 33-50).

Kančios pasakojimas pradedamas Jėzaus įžengimu į Jeruzalę (žr. 11, 1-11), tarnyba ir sankirčiais (žr. 11, 15-12, 44) bei Paskutine vakariene su mokiniais (žr. 14, 1-26). Apokaliptiniu laikomas 13 skyrius yra Jėzaus kalba apie pasaulio pabaigą – šventyklos išniekinimą (žr. 13, 1-2. 14-23) ir Žmogaus Sūnaus atėjimą (žr. 13, 24-27). Ši kalba – reikšminga evangelijos dalis, nes padeda įžvelgti, kad Dievas – per Jėzų ir Jėzuje, nepaisant mirties ant kryžiaus, – bus pergalingas pasaulio pabaigoje.

Seniausiuose rankraščiuose *Evangelija pagal Morkų* baigiasi nelaukta scena prie Jėzaus kapo, kurį moterys randa tuščią (žr. 16, 1-8). Čia angelas pakartoja paties Jėzaus pranašystę (žr. 14, 28), kad jis eina pirma mokinių į Galilėją: *ir jie tenai jį pamatys* (žr. 16, 7-8). Tai gali būti nuoroda į pasirodymus Galilėjoje arba Jėzaus paruziją, krikščionių misijos pradžią arba grįžimą prie viešosios Jėzaus tarnybos ištakų Galilėjoje (žr. 1, 9. 14-15).

Kiti įkvėpti autoriai pridūrė pridėtinę evangelijos užsklandą (žr. 16, 9-20), kuri buvo žinoma jau pirmaisiais amžiais ir reikšmingiems Naujojo Testamento rankraščiams.

Evangeliją pagal Morkų tarsi įrėmina geografinės vietovės: Jėzus pradeda savo veiklą Galilėjoje (žr. 1, 14-9, 49), po to pasiekia Užjordanę ir Judėją (žr. 10, 1-45), Jerichą (žr. 10, 46-52) ir galiausiai Jeruzalę (žr. 11, 1-16, 8).

Jėzus retai keliauja pagonių teritorija (žr. 5, 1-20; 7, 24-37), tačiau tie, kurie čia jį išpažįsta, ir šimtininkas, išpažįstantis Jėzų prie Kryžiaus (žr. 15, 39), yra nuorodos, kad Geroji Naujiena sklis po pasaulį ir už Palestinos ribų.

Ryškesnė *Evangelijos pagal Morkų* kryptis – kristologinė. Jėzus – Dievo Sūnus (žr. 1, 11; 9, 7; 15, 39; taip pat 1, 1; 14, 61). Jis yra Mesijas, pateptasis karalius iš Dovydo dinastijos (žr. 12, 35; 15, 32). Kai Morkus rašė evangeliją, Kristus (gr. *k. Christos*) jau buvo tapęs tikriniu daiktavardžiu (žr. 1, 1; 9, 41). Jėzus vadinamas ir Žmogaus Sūnumi dėl kančios bei išaukštinimo kelio, kurį Jėzus pasirinko ir laikė būtinu (žr. 8, 31; 10, 45).

Morkaus evangelijos aiškintojai pagrindinę pasakojimo apie Jėzų mintį nusako žodžiu *paslaptis*. Šis žodis evangelijoje pasirodo tik vieną kartą vienaskaita (žr. 4, 11). Jo turinys – Karalystė, toji atvira paslaptis, kad Dievo viešpatavimas jau dabar veržiasi į žmogaus gyvenimą, aukštyn kojomis apverčia žmogaus vertybes. Anot Morkaus, apskritai tikroji Jėzaus tapatybė jo veiklos metu ir liko paslaptis, nors demonai ir demonų

apsėstieji tai žinojo (žr. 1, 24; 3, 11; 5, 7). Jėzus draudė nusakyti jo nuostabius darbus ir apreikšti jo tapatybę (žr. 1, 44; 3, 12; 5, 43; 7, 36; 8, 26. 30). Be to, anot Morkaus, Jėzus moko palyginimais taip, kad esantys šalia Karalystės nesupranta, o supranta tie, kuriems šią paslaptį Dievas apreiškė.

Morkus, kaip ir apaštalas Paulius, pabrėžia išrinkimą (žr. 13, 20. 22), Evangeliją kaip Kristų ir jo kryžių (žr. 1 Kor 1, 23). Tačiau Morkaus Jėzus lieka nuoširdus ir betarpiškas asmuo, į įvykius reaguoja žmogiškai: gailesčiu (žr. 1, 44), pykčiu (žr. 3, 5), triumfu (žr. 4, 40), simpatija (žr. 5, 36; 6, 34), nustebimu (žr. 6, 9), pasigėrėjimu (žr. 7, 29; 10, 21), liūdesiu (žr. 14, 33-34) ir apmaudu (žr. 14, 48-49).

Evangeliją pagal Morkų jau seniai įprasta priskirti Jonui Morkui, kurio motinos namuose Jeruzalėje krikščionys rinkdavosi melstis (žr. Apd 12, 12). Šis Morkus buvo Barnabo sūnėnas (žr. Kol 4, 10) ir lydėjo Paulių bei Barnabą misijų kelionėje (žr. Apd 12, 25; 13, 3; 15, 36-39). Jo vardas pasirodo Pauliaus laiškuose (žr. Fm 24; 1 Tim 4, 11) ir siejasi su Petru (žr. 1 Pt 5, 13). Papijas (apie 135 m. po Kr.) vadina Morkų Petro *vertėju*, panašiai daro ir kiti patristikos autoriai. Evangelistas Morkus surašė įvairius žodinius ir galbūt rašytinius šaltinius – pasakojimus apie Jėzaus stebuklus, palyginimus, posakius, pasakojimus apie sankirčius su Rašto aiškintojais bei fariziejais ir kančią, kad jie skelbtų Žinią apie nukryžiuotąjį Mesiją tikintiesiems Morkaus dienomis.

Evangelijos pagal Morkų parašymą Romoje įprasta datuoti šiek tiek prieš 70 m. po Kr., nes tuomet buvo

ypač persekiojami krikščionys ir artėjo Jeruzalės sunaikinimas. Pirmieji Morkaus evangelijos skaitytojai tikriausiai buvo krikščionys iš pagonijos, nepažįstantys žydų papročių (žr. 7, 3-4. 11). Knygos tikslas – padėti krikščionims pasirengti persekiojimui (žr. 13, 9-13), tęsiant Žinios apie Kristų skelbimą, pradėtą Galilėjoje (žr. 13, 10; 14, 9).

Evangelijos pagal Morkų metmenys

A. Jėzaus viešosios tarnybos pradžia *1, 1-13*
B. Jėzaus paslaptis *1, 14-8, 26*
C. Jėzaus paslapties apreiškimo pradžia *8, 27-9, 32*
D. Jėzaus paslapties apreiškimo pilnatvė *9, 33-16, 20*

+ A +

JĖZAUS VIEŠOSIOS TARNYBOS PRADŽIA

1 Jonas Krikštytojas 1* Jėzaus Kristaus, Dievo Sū- ‖ Mt 3, 1-12 ‖ Lk 3, 3-18
naus, Gerosios Naujienos pradžia*, 2* kaip pranašo Izaijo
parašyta:

Štai aš siunčiu pirma tavęs Mal 3, 1
savo pasiuntinį,
kuris nuties tau kelią.
3 *Tyruose šaukiančiojo balsas:* Iz 40, 3 Jn 1, 23
Taisykite Viešpačiui kelią!*
Ištiesinkite jam takus!

1, 1-13* *Evangelijos pagal Morkų* prologas prasideda antrašte, po kurios išsidėsto trys Jėzaus skelbimo parengiamieji įvykiai: 1. Jono Krikštytojo, atgailos skelbėjo ir Jėzaus pirmtako, pasirodymas Judėjos dykumoje (2-8 eil.); 2. Jėzaus krikštas, kai balsas iš dangaus pripažįsta Jėzų Dievo Sūnumi ir ant jo nužengia Šventoji Dvasia (9-13 eil.); 3. Šėtonas gundo Jėzų dykumoje (12-13 eil.).

1, 1* *Jėzaus Kristaus, Dievo Sūnaus, Gerosios Naujienos pradžia*: Evangelija – Geroji Naujiena apie išganymą Jėzuje ir per Jėzų, nukryžiuotą ir prisikėlusį, Krikščionių Bendrijos išpažįstamą Mesiju (žr. 8, 29; 14, 61-62) ir Dievo Sūnumi (žr. 1, 11; 9, 7; 15, 39).

1, 2-3* Nors Morkus pranašystę priskiria Izaijui, tekstas yra Mal 3, 1; Iz 40, 3 ir Iš 23, 20 junginys (žr. Mt 11, 10; Lk 7, 27). Jono Krikštytojo tarnyba suvokiama kaip Dievo sumanyta savo Sūnaus išganymo misijos įžanga. ...*Viešpačiui kelią*: ši antroji Izaijo pranašystė apie Babilonijos tremties pabaigą čia susiejama su Jėzaus atėjimu: Jonas Krikštytojas parengs jam kelią.

= Lk 3, 3 4 Taip pasirodė dykumoje Jonas. Jis krikštijo ir skel-
bė atsivertimo krikštą nuodėmėms atleisti. 5 Pas jį trau-
kė visa Judėjos šalis ir visi Jeruzalės gyventojai. Jie
išpažindavo nuodėmes ir buvo jo krikštijami Jordano
upėje.

6 Jonas vilkėjo kupranugario vilnų apdaru, o strė-
nas buvo susijuosęs odiniu diržu*. Jis valgė skėrius ir
Jn 1, 27 lauko medų. 7 Jis skelbė: „Po manęs ateina galingesnis
už mane, – aš nevertas nusilenkęs atrišti jo kurpių dir-
Jn 1, 26.33 Apd 1,5; 11, 16 želio. 8* Aš jus krikštijau vandeniu, o jis krikštys jus
Šventąja Dvasia“.

‖ Mt 3, 13-17 ‖ Lk 3, 21-22 **Jėzaus krikštas** 9 Tomis dienomis atėjo Jėzus iš Ga-
lilėjos Nazareto, ir Jonas jį pakrikštijo Jordane. 10 Vos
Iz 63, 11.19 Jn 1, 32-34 tik išbridęs iš vandens, Jėzus pamatė prasiveriantį dangų
ir Dvasią, tarsi balandį, nusileidžiančią ant jo*. 11 Ir iš
Iz 42, 1 Mk 9, 7 dangaus pasigirdo balsas: „Tu mano mylimasis Sūnus,
tavimi aš gėriuosi*“.

1, 6* *...kupranugario vilnų apdaru... susijuosęs odiniu diržu*: Krikštytojo apdaras primena pranašo Elijo drabužį (žr. 2 Kar 1, 8). Jėzus kalba apie Krikštytoją kaip apie jau atėjusį Eliją (žr. 9, 11-13; Mt 17, 10-12; Lk 1, 17; taip pat Mal 3, 23-24).

1, 8-9* Per krikštą, teikiantį gyvenimą Šventąja Dvasia (8 eil.), Jėzus sukurs naują Dievo tautą. Tačiau visų pirma Jėzus sutapatina save su Izraelio tauta, paklusdamas Jono atgailos krikštui ir priimdamas tautos dėlei lemtingą Dievo teismo naštą (9 eil.). Lygiai kaip kadaise Sinajaus dykumoje, taip dabar Judo tyruose turi būti atnaujintas dieviškas Izraelio išrinkimas ir įvaikinimas.

1, 10-11* *...Jėzus pamatė prasiveriantį dangų ir Dvasią... ant jo*: regėjimas apreiškia Dievo proveržį pažadui įvykdyti. Čia Dvasios nužengimas ant Jėzaus ženklina jo patepimą viešajai tarnybai (žr. Iz 11, 2; 42, 1; 61, 1; 63, 9). *...tavimi aš gėriuosi*: Dievas pripažįsta Jėzų savo mylimuoju Sūnumi ir užtikrina, kad Jėzus įvykdys savo lemtingą išganymo tarnybą.

Gundymas dykumoje 12* Netrukus Dvasia jį pa- ‖ Mt 4, 1-11 ‖ Lk 4, 1-13
akino nukeliauti į dykumą. 13 Jis praleido dykumoje
keturiasdešimt dienų šėtono gundomas, buvo kartu Job 1, 6+
su žvėrimis, ir angelai jam tarnavo.

+ **B** +

JĖZAUS PASLAPTIS

Evangelijos skelbimo pradžia 14 Kai Jonas buvo ‖ Mt 4, 12-22 ‖ Lk 4, 14-15
suimtas*, Jėzus sugrįžo į Galilėją* ir ėmė skelbti Gerąją Rom 1, 1
Dievo Naujieną*: 15 „Atėjo įvykdymo metas*, Dievo Dan 7, 22
Karalystė čia pat! Atsiverskite* ir tikėkite Evangelija!“ Mt 3, 2+; 8, 10+

1, 12-13* Ta pati Dvasia, nusileidusi ant Jėzaus krikšto metu, paragina Jėzų keliauti į dykumą keturiasdešimčiai dienų. Dykumoje vyksta esminė akistata su šėtonu, mėginančiu niekais paversti Dievo darbą Jėzuje ir per Jėzų. Laukiniai žvėrys ženklina siaubą ir dykumos pavojus. Dykumą žmonės laikė demonų buveine; Morkaus evangelijoje dykuma yra rojaus priešingybė (žr. Iz 11, 6-9). Tarnaujantys angelai primena angelą, kuris vedė izraeliečius per dykumą pirmojo išėjimo metu (žr. Iš 14, 19; 23, 20), ir angelą, kuris maitino Eliją tyruose (žr. 1 Kar 19, 5-7). Glaustas skaitinys pasakoja apie Jėzaus akistatą dykumoje su gėrio ir blogio jėgomis. Jėzus klusnumu kuria naują Dievo Izraelį ten, kur kadaise Izraelio maištavimas nešė mirtį ir atmetimą.

1, 14-15* *Kai Jonas buvo suimtas*: pagal Dievo planą Jėzus turėjo pradėti skelbti Gerąją Naujieną po to, kai Jonas Krikštytojas bus užbaigęs savo tarnybą. *...Jėzus sugrįžo į Galilėją*: Morkaus evangelijoje Galilėja yra didesnės Jėzaus viešosios tarnybos dalies scena prieš jo suėmimą ir pasmerkimą mirčiai. *...Gerąją Dievo Naujieną*: Geroji Naujiena ne tik iš Dievo, bet ir apie Dievą, išganantį per Jėzų Kristų. *...Atėjo įvykdymo metas*: t. y. Dievo pažadų įvykdymas. *...Dievo Karalystė... Atsiverskite*: žr. Mt 3, 2 paaiškinimą.

|| Mt 4, 18-22 || Lk 5, 1-11 16* Eidamas palei Galilėjos ežerą, Jėzus pamatė Simo-
ną ir Simono brolį Andriejų, metančius tinklą į ežerą:
buvo mat žvejai. 17 Jėzus tarė: „Eikite paskui mane!
Aš padarysiu jus žmonių žvejais“. 18 Ir tuojau, palikę
tinklus, juodu nuėjo su juo.

19 Paėjėjęs truputį toliau, jis pamatė Zebediejaus sū-
nų Jokūbą ir jo brolį Joną, valtyje betaisančius tinklus.
20 Tuoj pat pasišaukė ir juos. Palikę savo tėvą Zebediejų
su samdiniais valtyje, jie sekė paskui jį.

|| Lk 4, 31-37 **Kafarnaume** 21* Jie atvyko į Kafarnaumą, ir netru-
kus, šabo dieną, nuėjęs į sinagogą Jėzus pradėjo mokyti.
Mt 7, 28s 22 Žmonės stebėjosi jo mokslu, nes jis mokė kaip turintis
galią, o ne kaip Rašto aiškintojai.

23 Jų sinagogoje tada buvo netyrosios dvasios apsės-
Mt 8, 29+ tas* žmogus. Jis ėmė šaukti: 24* „Ko tau iš mūsų reikia,
Mt 2, 23+ Jėzau Nazarėnai? Gal atėjai mūsų pražudyti? Aš ži-
Apd 3, 14+ nau, kas tu esi: Dievo šventasis*!“ 25 Jėzus sudraudė jį:

1, 16-20* Šios eilutės pasakoja apie pirmųjų mokinių pašaukimą (žr. Mt 4, 18-22 ir 4, 20 paaiškinimus).

1, 21-45* Pasakojimas apie vienos šabo dienos tarnybą Kafarnaume (21-31 eil.) jungia Jėzaus mokymą su demonų išvarymo ir gydymo stebuklais. Mokymo turinys nėra minimas, bet kalbama apie nepaprastą poveikį žmonėms – stebėjimąsi ir sąmyšį. Jėzaus mokymas yra įsakmus, visapusiškai prakalbinantis klausytoją, nes Jėzaus kalba – tai pranašo, o ne Raštų aiškintojo kalba. Pasakojimą tęsia to paties šabo vakaro (32-34 eil.) ir kitos dienos įvykių aprašymas (35-39 eil.).

1, 23* *...netyrosios dvasios apsėstas*: netyroji dvasia – Dievo šventumui priešiška nuostata. Netyroji dvasia žino ir bijo Jėzaus galios, kuri ją naikina (žr. 1, 32. 34; 3, 11; 6, 13).

1, 24-25* *...Dievo šventasis*: ne tikėjimo išpažinimas, bet bandymas užgožti Jėzaus galią. Buvo tikima, kad tikslus priešiškos dvasios vardo minėjimas daro ją pavaldžią. Jėzus nutildo netyrosios dvasios šauksmą ir ją išvaro iš žmogaus.

„Nutilk ir išeik iš jo!“ 26 Tuomet netyroji dvasia pradėjo Mk 1,34+
jį tąsyti ir, baisiai šaukdama, išėjo iš jo. 27 Visi didžiai
nustebo ir klausinėjo vienas kitą: „Kas gi čia? Naujas
mokslas su galia?! Jis netgi netyrosioms dvasioms įsaki- Mt 8,29+
nėja, ir tos jo klauso!“ 28 Gandas apie jį greitai pasklido Mk 4,41
po visą Galilėjos šalį.

Simono uošvės pagydymas 29 Išėjęs iš sinagogos, ‖ Mt 8,14-15 ‖ Lk 4,38-39
Jėzus su Jokūbu ir Jonu iškart nuėjo į Simono ir An- 13,3
driejaus namus. 30 Simono uošvė gulėjo karščiuodama,
ir jie tuojau apie tai jam pasakė. 31 Jis priėjęs pakėlė ją už 5,41
rankos; karštis paliovė, ir ji galėjo jiems patarnauti.

Gausūs pagydymai Kafarnaume 32 Atėjus vakarui, ‖ Mt 8,16 ‖ Lk 4,40-41
kai saulė nusileido, pas Jėzų sugabeno visus ligonius ir
demonų apsėstuosius; 33 visas miestas buvo susirinkęs
prie durų. 34 Jis pagydė daugelį sergančių įvairiomis
ligomis, išvarė daug demonų. Ir neleido demonams 3,12
kalbėti, nes jie žinojo, kas jis.

Išvykimas iš Kafarnaumo. Kelionės po Galilėją ‖ Lk 4,42-44
35 Labai anksti, dar neprašvitus, Jėzus atsikėlęs nuėjo į
negyvenamą vietą ir tenai meldėsi. 36 Simonas ir jo Mt 14,23p; 26,36p Lk 3,21+
draugai nusekė iš paskos 37 ir, suradę jį, pasakė: „Visi
tavęs ieško“. 38 Jis atsakė: „Eikime kitur, į gretimus
miestelius, kad ir ten skelbčiau žodį, nes tam esu atėjęs“. Jn 18,37
39 Ir keliavo po visą Galilėją, skelbdamas [žodį] jų sina-
gogose ir išvarinėdamas demonus.

Raupsuotojo pagydymas 40 Pas jį atėjo raupsuotasis* ‖ Mt 8,2-4 ‖ Lk 5,12-16
ir atsiklaupęs maldavo: „Jei panorėsi, gali mane pada-

1, 40* ...*raupsuotasis*: žodžiu *raupsai* apibūdinamos įvairios odos ligos (žr. Kun 13, 1-50). Raupsuotojo apvalymui Mozės Įstatymas turėjo nuostatus. Jėzus nurodo, kad kunigai sugrąžins išgydytąjį žmogų į bendruomenę. Raupsai buvo laikomi užkrečiamąja liga.

ryti švarų“. 41 Jėzus, pasigailėjęs jo, ištiesė ranką, palie-
5,30+ tė jį ir tarė: „Noriu, būk švarus!“ 42 Tuojau pat raupsai
pranyko, ir jis tapo švarus. 43 Jėzus liepė jam tuojau
pasišalinti ir smarkiai prigrasino: 44 „Žiūrėk, niekam
1,34+ nieko nepasakok! Eik pasirodyk kunigui ir už pagijimą
Kun 14, 1-32 paaukok Mozės įsakytą atnašą jiems paliudyti“. 45 O šis
bekeliaudamas pradėjo taip plačiai skelbti ir skleisti įvy-
kį, kad Jėzus nebegalėjo viešai pasirodyti mieste. Jis
laikėsi už miesto, negyvenamose vietose, bet žmonės iš
visur rinkosi pas jį.

‖ Mt 9, 1-8 ‖ Lk 5, 17-26 **2 Paralitiko pagydymas** 1* Po kelių dienų, kai Jėzus
vėl atėjo į Kafarnaumą, žmonės išgirdo jį esant namuo-
3,20 se*, 2 ir tiek daug prisirinko, jog nė prie durų nebeliko
vietos. O jis skelbė jiems žodį. 3 Tada keturi vyrai atnešė
paralyžiuotą žmogų. 4 Negalėdami dėl minios prinešti
jo prie Jėzaus, jie praplėšė stogą namo, kur jis buvo, ir,
padarę skylę, nuleido žemyn neštuvus, ant kurių gulėjo
Mt 8, 10+ paralyžiuotasis. 5* Išvydęs jų tikėjimą, Jėzus kreipėsi
į paralyžiuotąjį: „Sūnau, tau atleidžiamos nuodėmės!“
6 Tenai sėdėjo keletas Rašto aiškintojų*, kurie svarstė

2, 1-3, 6* Šioje dalyje pasakojama apie Jėzaus ir Rašto aiškintojų bei fariziejų sankirčius. Laikui bėgant, didėjantis fariziejų pasipriešinimas išaugs į sąmokslą nužudyti Jėzų.

2, 1-2* *...esant namuose*: žmonėms, susirinkusiems viduje ir lauke, Jėzus skelbė *žodį*, t. y. Gerąją Žinią apie čia pat esančią karalystę ir apie atgailos bei tikėjimo reikmę (žr. 1, 14).

2, 5* Paralitiko tikėjimas ir tikėjimas tų, kurie jį nešė, paskatino Jėzų pagydyti ligonį. Pasakojimai apie kitus stebuklus vis labiau išryškina Jėzaus mokymą, kad tikėjimas yra tai, ko reikia, jei nori būti išgydytas (žr. 5, 34; 9, 23-24; 10, 52).

2, 6* *...Rašto aiškintojų*: vyrų, įgudusių aiškinti rašytą Įstatymą; Morkaus evangelijoje – Jėzaus priešininkai, išskyrus vieną atvejį (žr. 12, 28. 34).

savo širdyje: 7 „Kaip jis drįsta taip kalbėti? Juk jis
piktžodžiauja*! Kas gi gali atleisti nuodėmes, jei ne vie-
nas Dievas?!“ 8 Jėzus, iš karto savo dvasia perpratęs jų
mintis, tarė: „Kam taip manote savo širdyje? 9 Kas leng-
viau – ar pasakyti paralyžiuotam: ‘Tau atleidžiamos nuo-
dėmės’, ar liepti: ‘Kelkis, pasiimk neštuvus ir vaikščiok’?
10 Bet, kad žinotumėte Žmogaus Sūnų turint galią atleis-
ti žemėje nuodėmes, – čia jis tarė paralyžiuotajam, –
11 sakau tau: kelkis, imk savo neštuvus ir eik namo!“ 12 Šis
atsikėlęs tuojau pasiėmė neštuvus ir visų akyse nuėjo
sau. Visi be galo stebėjosi ir šlovino Dievą, sakydami: Mt 9, 33
„Tokių dalykų mes niekad nesame matę“.

Muitininko Levio pašaukimas 13 Jėzus vėl nuėjo į ‖ Mt 9, 9 ‖ Lk 5, 27-28
paežerę. Ištisa minia rinkosi prie jo, o jis juos mokė.
14 Praeidamas* jis pamatė Levį, Alfiejaus sūnų, sėdintį
muitinėje*, ir tarė jam: „Sek paskui mane!“ Šis atsikėlė
ir nuėjo paskui jį*.

15 Kai Jėzus Levio namuose buvo pasodintas prie sta- ‖ Mt 9, 10-13 ‖ Lk 5, 29-32
lo, daug muitininkų bei nusidėjėlių sėdosi su juo ir jo
mokiniais, nes daug buvo tokių, kurie sekė paskui jį.
16* Rašto aiškintojai iš fariziejų, išvydę jį valgantį su nusi-
dėjėliais ir muitininkais, prikišo jo mokiniams: „Kodėl

2, 7* *...jis piktžodžiauja*: kaltinimas, kuris pakartojamas Jėzaus teisme (žr. 14, 60-64).

2, 14* *Praeidamas*: žr. Mt 9, 9 paaiškinimą. *...muitinėje*: muitininkai mokėjo nustatytą sumą už teisę surinkti mokesčius savo apylinkėje. Kadangi surinktos sumos perviršis priklausė jiems, tarp muitininkų buvo paplitęs prievartavimas. Užtat žydai muitininkus laikė nusidėjėliais (žr. 2, 16), visuomenės atmatomis ir savo šeimos gėda. *Šis atsikėlė ir nuėjo paskui jį*: muitininkas Levis tapo Jėzaus mokiniu.

2, 16-17* Šis ir kiti pasakojimai apie sankirčius atspindi panašius metmenis: dalyko pareiškimą, prieštaravimą ir Jėzaus atsakymą.

jis valgo su muitininkais ir nusidėjėliais?“ 17 Tai išgirdęs,
Jėzus atsiliepė: „Ne sveikiesiems reikia gydytojo*, bet
ligoniams! Aš atėjau ne teisiųjų šaukti, o nusidėjėlių“.
‖ Mt 9, 14-17 ‖ Lk 5, 33-39 **Seni nuostatai ir nauja dvasia** 18 Jono mokiniai ir
fariziejai pasninkavo. Žmonės atėję klausė Jėzų: „Ko-
dėl Jono mokiniai ir fariziejų mokiniai pasninkauja, o
tavieji ne?“ 19 Jėzus atsakė: „Argi gali vestuvių svečiai
pasninkauti*, kol su jais yra jaunikis? Kol jie turi su
savimi jaunikį, jie negali pasninkauti. 20 Bet ateis die-
Lk 24, 51 nos, kai jaunikis bus iš jų atimtas, ir tada, tą dieną, jie
pasninkaus.

21 Niekas nesiuva lopo iš naujo milo ant palaikio
drabužio, antraip lopas atplėštų nuo jo gabalą (naujas
nuo seno), ir skylė tik padidėtų. 22 Taip pat niekas
nepila jauno vyno į senus vynmaišius. Antraip vynas
suplėšytų vynmaišius, ir nueitų niekais ir vynas, ir vyn-
maišiai. Jaunam vynui – nauji vynmaišiai!“
‖ Mt 12, 1-8 ‖ Lk 6, 1-5 **Žmogus ir Įstatymas** 23 Šabo dieną Jėzus ėjo per
javų lauką, ir jo mokiniai eidami ėmė skabyti varpas.

2, 17* *...Ne sveikiesiems reikia gydytojo*: Jėzaus aforizmas, ironiškai ištartas, siekiant nutildyti priešininkus, kaltinusius Jėzų dėl to, kad jis bendrauja prie stalo su muitininkais ir nusidėjėliais (žr. 2, 16). Rašto aiškintojai ir fariziejai, būdami patenkinti savimi, nepajėgė atsiverti Jėzaus šaukimui į atgailą ir tikėjimą Gerąja Naujiena.

2, 19* *...Argi gali vestuvių svečiai pasninkauti?*: vestuvių įvaizdis apreiškia naują meilės santykį tarp Dievo ir jo tautos Jėzuje ir per Jėzaus tarnybą mokiniams. Tai iškilminga naujo ir džiaugsmingo mesijinio įvykdymo amžiaus pradžia, senojo amžiaus užsklanda. Bet koks mėginimas perimti fariziejų pasninko nuostatus ar pomėgis tęsti pradinę Jono Krikštytojo mokinių gyvenseną, kai jaunikis jau yra atvykęs, būtų toks neišmintingas, kaip ir siuvimas *naujo lopo ant palaikio drabužio* ar pylimas *jauno vyno į senus vynmaišius,* nes ir viena, ir kita nueitų niekais (žr. 2, 21-22).

24 Fariziejai priekaištavo: „Žiūrėk, jie daro per šabą tai,
kas draudžiama".
25* Jėzus atsakė: „Nejau neskaitėte, ką prireikus pa-
darė Dovydas, kai jis ir jo palydovai neturėjo maisto ir
buvo išalkę: 26 prie vyriausiojo kunigo Abjataro jis įėjo 1 Sam 21, 2-7
į Dievo namus ir valgė padėtinės duonos, ir davė jos Iš 25, 23+
valgyti savo palydovams, nors jos niekam nevalia val-
gyti, tik kunigams". 27 Ir pridūrė: „Šabas padarytas
žmogui, ne žmogus šabui*; 28 taigi Žmogaus Sūnus yra
ir šabo Viešpats".

3 Padžiūvusios rankos pagydymas 1* Jėzus vėl atėjo ‖ Mt 12, 9-14 ‖ Lk 6, 6-11
į sinagogą, o ten buvo žmogus su padžiūvusia ranka. Lk 14, 1-6
2 Fariziejai stebėjo, ar jis gydys jį šabo dieną, kad Lk 14, 1
galėtų apkaltinti. 3 Tuomet Jėzus tarė žmogui su pa-
džiūvusia ranka: „Stok į vidurį!" 4 O juos paklausė:
„Ar šabo dieną leistina gera daryti, ar bloga? Gelbėti Lk 14, 4
gyvybę ar žudyti?" Bet anie tylėjo. 5 Tada, rūsčiai juos
apžvelgęs ir nuliūdęs dėl jų širdies kietumo, tarė tam Ef 4, 18
žmogui: „Ištiesk ranką!" Šis ištiesė, ir ranka atgijo.

2, 25-26* Jėzus gina savo mokinių elgesį, remdamasis tekstu iš 1 Sam 21, 2-7, kur veikiama pagal išimtį, nurodytą Kun 24, 9 tekste: iš didelio alkio Dovydas ir jo vyrai valgė pridėtinės – Artumo – duonos, nors jie nebuvo kunigai. Kunigas, kuris davė duonos Dovydui ir jo vyrams, buvo Ahimelechas, Abjataro sūnus (žr. 1 Sam 21, 2-7).

2, 27* *...Šabas padarytas žmogui, ne žmogus šabui*: iš naujo patvirtinamas šabo dienos tikslas – Dievo dovana Izraeliui.

3, 1-5* Jėzus vėl kertasi dėl šabo laikymosi su savo priešininkais. Šie jau anksčiau buvo kritiškai nusiteikę prieš Jėzų, nes laikė jį šabo dienos įsakymo laužytoju. Jėzaus klausimas: *„Ar šabo dieną leistina gera daryti, ar bloga?"* perkelia svarstymą į platesnę teologinę plotmę negu Rašto aiškintojų kazuistikos ribos. Atsakymas savaime aiškus. Jėzus pagydo žmogų visų akivaizdoje ir priverčia savo priešininkus nutilti (žr. Jn 5, 17-18).

6* Išėję fariziejai tuojau ėmė tartis su erodininkais, kaip
Jėzų pražudyti.
|| Mt 12, 15-16 **Žmonių antplūdis** 7* Jėzus su mokiniais pasitraukė
|| Lk 6, 17-19 || Mt 4, 25 prie ežero. Įkandin sekė didelė minia iš Galilėjos. Taip
pat iš Judėjos, 8 Jeruzalės ir Idumėjos, iš anapus Jordano
bei iš Tyro ir Sidono šalies atvyko daugybė žmonių,
kurie buvo girdėję apie jo darbus. 9 Tuomet Jėzus liepė
mokiniams laikyti jam paruoštą valtį, kad minia jo nesuspaustų.
10 Mat jis buvo daugelį pagydęs, ir visi, ką tik
vargino ligos, veržėsi norėdami prisiliesti. 11 Taip pat
5, 30+; Mt 8, 29+ netyrosios dvasios, vos tik jį išvydusios, parpuldavo prie-
|| Lk 4, 41; Mt 4, 3+ šais ir šaukdavo: „Tu Dievo Sūnus!“ 12 Bet Jėzus griežtai
1, 34+ jas drausdavo, kad jo negarsintų.
|| Mt 10, 1-4 || Lk 6, 12-16 **Dvylikos apaštalų pašaukimas** 13 Jėzus užkopė ant
kalno* ir pasišaukė, kuriuos pats norėjo, ir jie atėjo pas
jį. 14 Ir jis paskyrė Dvylika*, kad jie būtų kartu su juo
= 6, 7 ir kad galėtų siųsti juos skelbti žodžio 15 ir jie turėtų
Mt 16, 18+ Jn 1, 42 galią išvarinėti demonus. 16* Paskyrė Dvylika: Simoną,

3, 6* Erodininkų, Galilėjos ir Perėjos – Užjordanės – tetrarcho Erodo Antipo rėmėjų pagalba pasirodo reikalinga, norint sunaikinti Jėzų. Sankirčiai – svarūs ir grėsmingi – nuoroda į Jėzaus kančios grėsmę.

3, 7-19* Tarnybos Galilėjoje apžvalga apreiškia Jėzaus galią patraukti prie savęs žmones mokymu ir nuostabiais darbais. Žmonės iš daugelio vietovių antplūdžiu veržiasi prie Jėzaus, norėdami jį paliesti (7-12 eil.); nepaprasti reiškiniai tiesia kelią naujai Izraelio tautai sukurti (13-19 eil.).

3, 13* *Jėzus užkopė ant kalno*: čia ir kituose skaitiniuose kalnas siejamas su ypač iškilmingais Jėzaus misijos ir apsireiškimo momentais bei darbais (žr. 6, 46; 9, 2-8; 13, 3). Jėzaus elgesys, kai pasišaukiami apaštalai, atspindi įsakmią galią – *ir jie atėjo pas jį*.

3, 14-15* *...jis paskyrė Dvylika*: pažodžiui – *jis padarė*, t. y. paskyrė juos apaštalais, kad per juos tęstų savo mesijinę tarnybą (žr. 6, 7-13; Mt 10, 1-4).

3, 16* Petras yra pirmasis visuose apaštalų sąrašuose (žr. Mt 10, 2; Lk 6, 14; Apd 1, 13; taip pat 1 Kor 15, 3-8).

pavadinęs jį Petru; 17 Zebediejaus sūnų Jokūbą ir Jokūbo
brolį Joną (juos pavadino Boanerges, tai yra „griaustinio Lk 9, 54+
vaikai"); 18 Andriejų, Pilypą, Baltramiejų, Matą, Tomą,
Alfiejaus sūnų Jokūbą, Tadą, Simoną Kanaanietį 19 ir Ju-
dą Iskarijotą, kuris jį ir išdavė.

Giminės nesupranta Jėzaus 20* Jėzui sugrįžus namo,
vėl susirinko tiek žmonių, kad jie nebegalėjo nė pavalgy- 2, 2; 6, 31
ti. 21 Saviškiai, apie tai išgirdę, ėjo sulaikyti jo sakydami, Jn 7, 5
kad jis kaip galvos netekęs. Jn 10, 20

Rašto aiškintojai šmeižia 22 Atvykę iš Jeruzalės ‖ Mt 12, 24-32 ‖ Lk 11, 15-23; 12, 10
Rašto aiškintojai sakė: „Jis turi Belzebulą*" ir: „De-
monų kunigaikščio galia jis išvaro demonus". 23 O
Jėzus, pasivadinęs juos, ėmė kalbėti palyginimais:
„Kaip gali šėtonas išvaryti šėtoną? 24 Jei karalystė susi-
skaldžiusi, tokia karalystė neišsilaiko. 25 Ir jei namai
suskilę, tie namai neišlieka. 26 Todėl jei šėtonas sukyla
pats prieš save ir tampa susiskaldęs, jis neišsilaikys, jam
ateis galas. 27 Niekas neįsiveržia į galiūno namus ir nepa-
siglemžia jo turto, pirmiau nesurišęs galiūno. Tik tada
apiplėšia jo namus".

Nuodėmės Šventajai Dvasiai 28 „Iš tiesų sakau jums:
bus dovanoti žmonių vaikams visi nusikaltimai ir

3, 20-35* Į pasakojimą apie Jėzaus giminaičių atėjimą (20-21 eil.) įterpiamas Rašto aiškintojų šmeižtas – Jėzaus galią išvaryti demonus jie priskiria Belzebului (22-30 eil.). Net tarp Jėzaus giminaičių buvo netikinčių ir sakančių, kad *jis kaip galvos netekęs* (21 eil.). Šių posakių apsupty Jėzui pranešama, kad lauke stovi ir jo ieško *motina ir broliai bei seserys* (32 eil.). Jėzus atsako, kad Karalystėje lemtingi ne šeimos ryšiai, bet Dievo valios vykdymas (35 eil.). Žr. Mt 12, 46-50 paaiškinimą.

3, 22* *...turi Belzebulą*: žr. Mt 10, 25. Jėzui metami du kaltinimai: 1. Jis yra apsėstas netyros dvasios; 2. Jis išvaro demonus jų kunigaikščio galia. Jėzus į antrąjį kaltinimą atsako palyginimu (žr. 3, 24-27), o pirmąjį kaltinimą pavadina piktžodžiavimu Šventajai Dvasiai (žr. 3, 28-29).

piktžodžiavimai, kad ir kaip jie piktžodžiautų; 29* bet jei
kas piktžodžiautų Šventajai Dvasiai, tam amžiais nebus
dovanota, ir jis bus kaltas amžina nuodėme“. 30 Jie mat
sakė: „Jis turi netyrąją dvasią“.

|| Mt 12, 46-50 || Lk 8, 19-21

Giminystė su Jėzumi 31 Atėjo Jėzaus motina ir
broliai ir, lauke sustoję, per kitus prašė jį iškviesti.
32 Aplink jį sėdėjo minia, kai jam buvo pranešta: „Štai
tavo motina ir broliai bei seserys lauke stovi ir ieško
tavęs“. 33 O jis atsakė: „Kas yra mano motina ir bro-
liai?“ 34 Ir, apžvelgęs aplink sėdinčius, pasakė: „Štai
mano motina ir broliai! 35 Kas tik vykdo Dievo valią, tas
man ir brolis, ir sesuo, ir motina“.

|| Mt 13, 1-9 || Lk 8, 4-8

4 Palyginimas apie sėjėją 1* Jėzus vėl ėmė mokyti
2, 13 paežerėje*. Prie jo susirinko didžiausia minia, kad jis
net įlipo į valtį ežere ir sėdėjo ant vandens, o visa minia
liko sausumoje palei ežerą. 2 Jis mokė juos daugelio
dalykų palyginimais*. Mokydamas kalbėjo: 3* „Paklau-

3, 29* Piktžodžiavimo nuodėmė laikoma *amžina nuodėme,* nes priskiriama šėtonui, piktojo galybei; demonų nugalėjimas iš tikrųjų yra Šventosios Dvasios darbas.

4, 1-34* *...mokė... palyginimais*: žr. Mt 13, 3. Palyginimai – Jėzui būdingas minioms skirto mįslingo mokymo būdas (2-9 eil.), o palyginimų aiškinimas – skirtas mokiniams (10-25 ir 33-34 eil.) – kiekvienai grupei pagal pajėgumą suprasti (9-11 eil.). Palyginime apie sėjėją sėklos sėjimas (3 eil.) – raktinis, nes vaizdžiai pateikia karalystės proveržį į pasaulį. Įvairios dirvos rūšys – nuoroda į atvirybės Dievo žodžiui įvairovę (4-7 eil.). Palyginimo viršūnė – derlius: trisdešimteriopas, šešiasdešimteriopas, šimteriopas, kuris nusako karalystės pilnatvę. Šitaip per šį ir kitus palyginimus plėtojama Dievo veikimo nuo Karalystės pradžios iki pilnatvės tematika (26-29. 30-32 eil.).

4, 1* *...paežerėje*: ant Galilėjos ežero kranto ar laivelyje arti kranto (žr. 2, 13; 3, 7-8) Morkaus Jėzus moko minias. Kalnas – vieta, kur Jėzus meldžiasi (žr. 6, 46) ar moko savo mokinius (žr. 3, 13; 9, 2).

4, 3-8* Žr. Mt 13, 3-8 paaiškinimą.

sykite! Antai sėjėjas išsirengė sėti. 4 Jam besėjant, dalis
grūdų nukrito palei kelią, ir atskridę paukščiai juos su-
lesė. 5 Kiti grūdai nukrito į uolėtą dirvą, kur buvo mažai
žemių, ir greit sudygo, nes neturėjo gilesnio žemės
sluoksnio. 6 Bet, saulei užtekėjus, daigai nuvyto ir, ne-
turėdami šaknų, sudžiūvo. 7 Kiti krito tarp erškėčių;
erškėčiai išaugo ir nusmelkė juos, ir jie nedavė derliaus.
8 Dar kiti nukrito į gerą žemę, sudygo, užaugo ir davė
derlių: vieni trisdešimteriopą grūdą, kiti šešiasdešim-
teriopą, treti šimteriopą". 9 Jis dar pridūrė: „Kas turi
ausis klausyti – teklauso!"

Kodėl palyginimai? 10 Kai Jėzus pasiliko vienas, jo ‖ Mt 13, 10-15 ‖ Lk 8, 9-10
palydovai kartu su Dvylika ėmė klausinėti apie palygi-
nimus. 11* Jis atsakė: „Jums atiduota Dievo Karalystės Rom 16, 25+ Kol 4, 3. 5
paslaptis, o pašaliniams viskas sakoma palyginimais,
12 kad jie

regėti regėtų, bet nematytų, Iz 6, 9-10+
girdėti girdėtų, bet nesuprastų,
kad neatsiverstų ir nebūtų jiems atleista".

Palyginimo išaiškinimas 13* Ir jis paklausė: „Nejau ‖ Mt 13, 18-23 ‖ Lk 8, 11-15
nesuprantate šito palyginimo?! Tai kaipgi suprasite
visus kitus palyginimus? 14 Sėjėjas – tai sėjantis žodį.
15 Palei kelią sėjamas žodis – tai žmonės, kuriems vos
išgirdus žodį, ateina šėtonas ir išplėšia juose pasėtąjį

4, 11-12* Skaitant šias eilutes, svarbu mintyje turėti netikėjimą ir pasipriešinimą, kurį savo tarnyboje patyrė Jėzus. Netikėjimo ir pasipriešinimo aplinkybės padeda suprasti Jėzaus Karalystės skelbimą netikinčiai miniai ir mokiniams. Miniai Karalystė skelbiama palyginimais, tad Karalystės tiesa lieka mįslinga, o mokiniams palyginimas paaiškinamas. Kadangi jie tiki, Karalystės tiesa iš dalies jiems apreiškiama (žr. Mt 13, 11. 13).

4, 13-20* Žr. Mt 13, 18-20 paaiškinimą.

žodį. 16 Panašiai ir su tais, kurie pasėti uolynėje. Išgirdę
žodį, jie tuojau su džiaugsmu jį priima. 17 Bet jie neturi
savyje šaknų ir yra nepastovūs. Ištikus kokiai negandai
ar persekiojimui dėl žodžio, jie greit atkrinta. 18 Yra
Jer 4, 3-4 dar kiti – sėjami tarp erškėčių. Jie išgirsta žodį, 19 bet
pasaulio rūpesčiai, turto apgaulė ir įvairios sukilusios aist-
ros nusmelkia žodį, ir jis tampa nevaisingas. 20 Geroje
Jn 1, 12-13 žemėje pasėta sėkla – tai tie, kurie išgirsta žodį, priima
1 Pt 1, 23; Jok 1, 21 jį ir duoda vaisių: trisdešimteriopą, šešiasdešimteriopą
ir šimteriopą".

∥ Lk 8, 16 =11, 33; Mt 5, 15 **Palyginimas su žibintu** 21 Jėzus jiems dar sakė: „Argi
žiburys atnešamas pakišti po indu ar po lova? Argi ne
∥ Lk 8, 17 =12, 2; ∥ Mt 10, 26 įstatyti į žibintuvą?! 22 Juk nėra nieko slapta, kas neturė-
tų būti atidengta, ir nieko paslėpta, kas neišeitų aikštėn.
23 Jei kas turi ausis klausyti – teklauso!"

∥ Lk 8, 18a ∥ Lk 6, 38; ∥ Mt 7, 2 **Palyginimas su saiku** 24 Jis taip pat jiems sakė:
„Įsidėmėkite, ką girdite: kokiu saiku seikėjate, tokiu ir
∥ Lk 8, 18b =19, 26; ∥ Mt 25, 29 jums bus atseikėta ir dar pridėta. 25 Kas turi, tam bus
duota, o iš neturinčio bus atimta ir tai, ką turi".

Jok 5, 7 **Savaiminis augimas** 26* Ir vėl jis kalbėjo: „Su Dievo
Karalyste yra kaip su žmogumi, kuris beria dirvon sėklą.
27 Ar jis miega ar keliasi, ar naktį ar dieną, sėkla dygsta
ir auga, jam visiškai nežinant kaip. 28 Žemė savaime
duoda vaisių: pradžioje želmenį, paskui varpą, paga-
Jl 4, 13 Apr 14, 15-16 liau pribrendusį grūdą varpoje. 29 Derliui prinokus,
žmogus tuojau imasi pjautuvo, nes pjūtis atėjo".

4, 26-29* Tik Morkaus evangelijoje randamas palyginimas apie sėklos augimą. Sėjėjas ir pjovėjas yra tas pats. Labiausiai pabrėžiamas savaiminis sėklos augimas be žmogaus įsikišimo (27 eil.). Sėkla paslaptingai išaugina želmenį, paskui varpą ir pagaliau grūdą (28 eil.). Taigi Dievo Karalystės, pradėtos Jėzaus žodžio skelbimu, tiesa vystosi tyliai, bet galingai – iki bus visapusiškai jo įkurta paskutiniame teisme (29 eil.). Žr. Apr 14, 15.

Garstyčios grūdelis 30 Jėzus dar sakė: „Su kuo gali-
me palyginti Dievo Karalystę? Arba kokiu palyginimu ‖ Mt 13, 31-32 ‖ Lk 13, 18-19
ją pavaizduosime? 31 Ji – tarytum garstyčios grūdelis,
kuris, sėjamas dirvon, esti mažiausias iš visų sėklų
žemėje, 32* bet pasėtas užauga, tampa didesnis už visas
daržoves ir išleidžia tokias plačias šakas, kad jo pavėsyje Dan 4, 9. 18
gali susisukti lizdą padangių sparnuočiai“.
Viskas palyginimais 33 Daugeliu tokių palyginimų ‖ Mt 13, 34-35
Jėzus skelbė žmonėms žodį, kiek jie sugebėjo suprasti.
34 Be palyginimų jiems jis nekalbėdavo, o savo moki-
niams skyrium viską išaiškindavo.
Audros nutildymas 35* Tą pačią dieną, atėjus vaka- ‖ Mt 8, 18. 23-27 ‖ Lk 8, 22-25
rui, jis tarė mokiniams: „Irkitės į aną pusę!“ 36 Atleidę
žmones, jie taip jį ir pasiėmė, kaip jis valtyje sėdėjo.
Drauge plaukė kelios kitos valtys. 37 Tuomet pakilo di-
džiulė vėtra, ir bangos ėmė lietis į valtį taip, kad valtį
jau sėmė. 38 Jėzus buvo valties gale ir miegojo ant pa-
galvės. Mokiniai pažadino jį, šaukdami: „Mokytojau,
tau nerūpi, kad mes žūvame?“ 39 Atbudęs jis sudraudė
vėtrą ir įsakė ežerui: „Nutilk, nusiramink*!“ Tuoj pat
vėjas nutilo, ir pasidarė visiškai ramu. 40 O Jėzus tarė:
„Kodėl jūs tokie bailūs? Argi jums tebestinga tikėjimo?!“ Mt 8, 10+
41* Juos pagavo didi baimė, ir jie kalbėjo vienas kitam:
„Kas gi jis toks? Net vėjas ir marios jo klauso!“ 1, 27

4, 32* Vaizdinė užuomina į Dievo Karalystės visuotinumą (žr. Ez 17, 23; 31, 6; Dan 4, 17-19).

4, 35-5, 43* Morkus pasakoja apie keturis stebuklus (žr. Mt 8, 23-34; 9, 8-26).

4, 39* *...Nutilk, nusiramink!*: Jėzus vien savo žodžiu sudraudžia audrą jūroje (žr. Mt 8, 26), panašiai kaip demonus (žr. 1, 25).

4, 41* Šis įvykis krikščionims – Jėzaus artumo persekiojimo metu ženklas.

|| Mt 8,28-34 || Lk 8,26-39 **5 Demonų išvarymas Geraziečių krašte** 1 Jie pri-
plaukė ežero krantą geraziečių krašte*. 2* Jam išlipus iš
valties, tuojau priešais iš kapinių atbėgo netyrosios dva-
sios apsėstas vyras. 3 Jis gyveno kapų rūsiuose, ir niekas
negalėjo nė grandinėmis jo surakinti. 4 Nors jis jau daug
kartų buvo pančiojamas ir grandinėmis rakinamas, bet
sutrupindavo grandines, nusitraukydavo pančius, ir
niekas negalėdavo jo suvaldyti. 5 Per kiauras naktis ir
dienas jis bastydavosi po kapines ir po kalnus, klykda-
mas ir daužydamas save akmenimis. 6 Iš tolo pamatęs
Jėzų, atbėgo, parpuolė priešais 7 ir ėmė garsiai šaukti:
„Ko tau iš manęs reikia, Jėzau, aukščiausiojo Dievo
Sūnau? Saikdinu tave Dievu, nekankink manęs!" 8 Jėzus
mat buvo paliepęs: „Išeik, netyroji dvasia, iš žmogaus!"
9 Jėzus dar paklausė: „O kuo tu vardu?" Ji atsakė: „Ma-
Lk 8, 2; 11, 26 no vardas – Legionas*, nes mūsų daug". 10 Ir pradėjo
labai prašytis nevaryti jų iš to krašto. 11* Ten pat, atkal-
nėje, ganėsi didžiulė kiaulių kaimenė. 12 Dvasios ėmė
prašytis: „Pasiųsk mus į tas kiaules, kad į jas sueitume!"
13 Jėzus leido. Išėjusios netyrosios dvasios apniko kiau-
les, ir visa kaimenė, apie du tūkstančius kiaulių, ūmai
metėsi nuo skardžio į ežerą ir prigėrė ežere. 14 Tie, ku-
rie jas ganė, išsibėgiojo ir davė žinią į miestą ir kaimus.
Žmonės išėjo pažiūrėti, kas atsitiko. 15 Jie ateina prie

5, 1* *...geraziečių krašte*: nuoroda į pagonių teritoriją (žr. Iz 65, 1; Mt 8, 28).

5, 2-6* Parpuolimas priešais Jėzų (6 eil.) rodo, kad piktosios dvasios buvo pavaldžios Jėzui.

5, 9* *...Mano vardas – Legionas*: demonų yra labai daug, apsėstojo žmogaus būsena labai rimta.

5, 11* Žr. Mt 8, 30.

Jėzaus, mato sėdintį demonų apsėstąjį – tą, kuris buvo
turėjęs Legioną, – apsirengusį ir sveiko proto, ir juos
apėmė baimė. 16 Mačiusieji papasakojo jiems, kas buvo
nutikę su apsėstuoju, ir apie kiaules. 17 Tada žmonės
ėmė prašyti Jėzų išeiti iš jų krašto. 18 Jėzui lipant į valtį,
buvęs apsėstasis prašė leisti pasilikti su juo, 19 bet Jėzus
nesutiko ir pasakė: „Eik namo pas saviškius* ir papasa- 1, 34+
kok, kokių nuostabių dalykų Viešpats tau padarė ir kaip
tavęs pasigailėjo". 20 Tada jis nuėjo savo keliu ir Deka- Mt 4, 25+
polyje ėmė skelbti, kokių didžių dalykų Jėzus jam buvo
padaręs; ir visi stebėjosi.

Jėzus pagydo moterį ir prikelia mirusią mergaitę ‖ Mt 9, 18-26 ‖ Lk 8, 40-56

21* Jėzui vėl persikėlus valtimi į kitą pusę, susirinko prie
jo didžiulė minia ir sulaikė jį paežerėje. 22 Šit ateina 2, 13
vienas iš sinagogos vyresniųjų, vardu Jayras, ir, pamatęs
jį, puola jam po kojų karštai maldaudamas: 23 „Mano
dukrelė miršta! Ateik ir uždėk ant jos rankas*, kad pa-
gytų ir gyventų". 24 Jėzus nuėjo su juo. Iš paskos sekė
gausi minia ir jį spauste spaudė.

25 Ten buvo viena moteris, jau dvylika metų serganti
kraujoplūdžiu. 26 Nemaža iškentėjusi nuo daugelio gy- Tob 2, 10
dytojų ir išleidusi visa, ką turėjo, ji nė kiek nepasitaisė,

5, 19* *...Eik namo pas saviškius:* Jėzus nepriėmė žmogaus, norinčio tapti jo mokiniu, prašymo (žr. 5, 18), tačiau pasiuntė jį pasakoti saviškiams tai, ką Viešpats buvo jam padaręs, t. y. skelbti Evangeliją savo pagoniškai šeimai (žr. 1, 14. 39; 3, 14; 13, 10).

5, 21-43* Pasakojimas apie Jayro dukters prikėlimą iš mirties yra padalytas į dvi dalis: 21-24 eil. ir 35-43 eil. Tarp šių dviejų dalių įterptas pasakojimas apie moters, sergančios kraujoplūdžiu, pagydymą (25-34 eil.).

5, 23* *...uždėk ant jos rankas:* rankų uždėjimas gydant – dažnas Morkaus evangelijoje (žr. 6, 5; 7, 32-35; 8, 23-25; 16, 18). Panašiai ir Mt 9, 18; Lk 4, 40; 13, 13; Apd 9, 17; 28, 8.

bet dar ėjo blogyn ir blogyn. 27 Išgirdusi apie Jėzų, ji
prasiskverbė pro minią ir iš užpakalio prisilietė prie jo
apsiausto. 28* Mat ji sau kalbėjo: „Jeigu paliesiu bent jo
drabužį – būsiu išgelbėta!“ 29 Bematant kraujas jai nusto-
jo plūdęs, ir ji pajuto kūnu, kad yra pasveikusi iš savo
negalės. 30 O Jėzus iš karto pajuto, kad iš jo išėjo jėga,
ir, atsigręžęs į minią, paklausė: „Kas prisilietė prie mano
apsiausto?“ 31 Mokiniai jam atsakė: „Pats matai, kaip
minia tave spaudžia, ir dar klausi: ‘Kas mane palietė?’“

32 Bet Jėzus tebesidairė tos, kuri taip buvo padariu-
si. 33 Moteris išėjo į priekį išsigandusi ir virpėdama,
nes žinojo, kas jai atsitiko, ir, puolusi prieš jį ant kelių,
papasakojo visą teisybę. 34 O jis tarė jai: „Dukra, tavo
Mt 8, 10+ tikėjimas išgelbėjo tave, eik rami ir būk išgijusi iš savo
ligos“.

35* Jam dar tebekalbant, ateina sinagogos vyresnio-
jo žmonės ir praneša tam: „Tavo duktė numirė, kam
begaišini Mokytoją?!“ 36 Išgirdęs tuos žodžius, Jėzus
Mt 8, 10+ sako sinagogos vyresniajam: „Nenusigąsk, vien tikėk!“
37 Ir niekam neleido eiti kartu, išskyrus Petrą, Jokūbą
ir Jokūbo brolį Joną. 38 Jie ateina į sinagogos vyres-
niojo namus, ir Jėzus mato sujudimą – verkiančius ir
raudančius žmones. 39 Įžengęs vidun, jis tarė: „Kam

5, 28* Jayrui, jo dukteriai (žr. 5, 23) ir moteriai, sergančiai kraujoplūdžiu, vidinis įsitikinimas, kad fizinis prisilietimas ir tikėjimas Jėzaus galia pagydys (30 eil.), buvo atlygintas.

5, 35* Jayro tikėjimas patyrė dvigubą išmėginimą: iš pradžių jis tikėjo, kad jo dukrelė galėtų būti pagydyta, o vėliau, kad mirusi jo dukrelė galėtų būti sugrąžinta į gyvenimą.

5, 39* *Vaikas nėra miręs, o miega*: Naujajame Testamente mirtis dažnai vadinama miegu (žr. Mt 27, 52; Jn 11, 11; 1 Kor 15, 6; 1 Tes 4, 13-15 ir Mt 9, 24 paaiškinimą).

tas triukšmas ir ašaros?! Vaikas nėra miręs, o miega*“.
40 Žmonės tik juokėsi iš jo. Tada, išvaręs visus, jis pasi- Apd 9, 40
ėmė vaiko tėvą ir motiną, taip pat savo palydovus ir įėjo
ten, kur vaikas gulėjo. 41 Jis paėmė mergaitę už rankos 9,27
ir sako: „Talitá kum“; išvertus reiškia: „Mergaite, sa-
kau tau, kelkis*!“ 42 Mergaitė tuojau atsikėlė ir ėmė vaikš-
čioti. Jai buvo dvylika metų. Visi nustėro iš nuostabos.
43 Jėzus griežtai įsakė, kad niekas to nežinotų, ir liepė 1, 34+
duoti mergaitei valgyti.

6 Saviškių atstumtas 1 Išvykęs iš ten, Jėzus, mokinių ‖ Mt 13, 53-58 ‖ Lk 4, 16-30
lydimas, parkeliauja į savo tėviškę*. 2* Atėjus šabui, jis
pradėjo mokyti sinagogoje. Daugelis girdėdami stebė-
josi ir sakė: „Iš kur jam tai? Kas per išmintis jam su-
teikta, ir kas per stebuklai daromi jo rankomis? 3 Argi
jis ne dailidė*, ne Marijos sūnus*, Jokūbo, Jozės, Judo Mt 12, 46+
ir Simono brolis*?! Argi jo seserys negyvena čia, pas

5, 41* ...*kelkis*: gr. k. veiksmažodis *egeirein* apskritai reiškia ir prikėlimą iš mirties (žr. 6, 14. 16; Mt 11, 5; Lk 7, 14), ir paties Jėzaus prisikėlimą (žr. 16, 6; Mt 28, 6; Lk 24, 6).

6, 1* ...*į savo tėviškę*: gr. k. žodis *patris* šiame tekste yra nuoroda į Nazaretą (žr. 1, 9; Lk 4, 16. 23-24).

6, 2-6* Žr. Mt 13, 54-58 paaiškinimą.

6, 3* *Argi jis ne dailidė*: kitose evangelijose Jėzus nevadinamas dailide. Kai kuriuose rankraščiuose vadinamas dailidės sūnumi (žr. Mt 13, 55). ...*Marijos sūnus*: priešingai žydų papročiui, pagal kurį žmogus vadinamas tėvo sūnumi, toks Jėzaus apibūdinimas atspindi Morkaus tikėjimą, kad Dievas yra Jėzaus tėvas (žr. 1, 1. 11; 8, 38; 13, 32; 14, 36). ...*Jokūbo... Simono brolis*: pagal semitų paprotį žodžiu *brolis* ar *sesuo* vadinami ne tik tų pačių tėvų vaikai, bet ir sūnėnai bei dukterėčios, pusbroliai bei pusseserės, įbroliai bei įseserės (žr. Pr 14, 16; 29, 15; Kun 10, 4). Septuagintoje hebr. k. žodis *'āḥ* dažnai verčiamas gr. k. žodžiu *adelfos*, kuris reiškia *brolį*. Panašiai yra ir Naujajame Testamente. Pavyzdžiui, nėra abejonės, kad 16, 17 Pilypas vadinamas Erodo Antipo broliu, nors iš tikrųjų buvo tik įbrolis.

mus?!“ Ir jie piktinosi juo. 4 O Jėzus jiems tarė: „Niekur
pranašas nebūna be pagarbos, nebent savo tėviškėje*
tarp savo giminių ir savo namuose“. 5* Ir jis ten ne-
galėjo padaryti jokio stebuklo, tik keliems ligoniams
7,32 uždėjo rankas ir juos išgydė. 6 Jis stebėjosi jų netikėjimu,
1 Tim 4, 14+
Mt 8, 10+ ėjo per apylinkes kaimus ir mokė.

|| Mt 10, 1.9-14 **Apaštalų išsiuntimas** 7* Jėzus pasišaukė pas save
|| Lk 9, 1-6
=3, 14s Dvylika ir ėmė siuntinėti juos po du. Jis davė jiems
valdžią netyrosioms dvasioms. 8* Liepė, be lazdos, nie-
ko neimti į kelionę – nei duonos, nei krepšio, nei pini-
gų diržė, – 9 tik apsiauti kurpėmis, bet nesusivilkti dviejų
palaidinių. 10* Ir mokė juos: „Į kuriuos namus užeisite,
ten ir pasilikite, kolei išvyksite. 11 Jei kurioje vietovėje
jūsų nepriimtų ir neklausytų, išeikite iš ten ir net dul-
kes nuo kojų nusikratykite, kaip liudijimą prieš juos“.

6, 4* ...*Niekur pranašas nebūna be pagarbos, nebent savo tėviškėje*: lygindamas save su ankstesniais pranašais, Jėzus užsimena apie jo laukiantį atmetimą, ypač turint mintyje jo giminaičių nuostatą (žr. 3, 20-21).

6, 5* Anot Morkaus, Jėzaus galia daryti nuostabius darbus atsiskleidė tikėjimo plotmėje.

6, 7-13* Dvylikos parengimo misijai žingsniai: 1. Pirmųjų mokinių pašaukimas būti žmonių žvejais (žr. 1, 16-20); 2. Dvylikos išrinkimas, kad jie būtų su Jėzumi ir gautų galią skelbti bei gydyti (žr. 3, 13-19). Dabar jiems patikima konkreti misija: žodžiu ir galia būti Jėzaus atstovais.

6, 8-9* Morkaus evangelijos Jėzus leidžia naudotis keleivio lazda (8 eil.) ir kurpėmis (9 eil.), to neleidžiama daryti nei Mato (žr. 10, 10), nei Luko (žr. 10, 4) evangelijoje. Morkus neužsimena apie draudimą eiti į pagonių teritoriją ar samariečių miestus. Skirtumai liudija, kad siekta prisitaikyti prie vietos sąlygų Palestinoje ir šalia Palestinos. Svarbiausia – Jėzus iš savo apaštalų reikalavo visiškos priklausomybės nuo Dievo (žr. 6, 35-44; 8, 1-9).

6, 10-11* Pasilikti toje pačioje pastogėje (10 eil.), o ne kilnotis į patogesnius namus. Tai padės išvengti įtarimo, kad ieškoma patogumo, ir apsaugos nuo šeimininko užsigavimo. Dulkių nuo padų nusikratymas – liudijimas prieš tuos, kurie atmetė skelbiamą atgailos reikalingumą.

12 Jie iškeliavo, ragino atsiversti, 13 išvarė daug demonų,
daugelį ligonių tepė aliejumi ir išgydė*. Jok 5, 14s

Erodas apie Jėzų 14* Tuo tarpu karalius Erodas* || Mt 14, 1-2 Lk 9, 7-9
išgirdo apie Jėzų, nes garsas apie jį plačiai sklido ir
žmonės kalbėjo: „Jonas Krikštytojas prisikėlė iš numi- Mk 8, 28
rusių, ir todėl jame veikia stebuklingos jėgos". 15 Kiti
tvirtino: „Jis Elijas!" Dar kiti sakė: „Jis pranašas, kaip Mt 16, 14+
ir kiti pranašai". 16 Tai išgirdęs, Erodas nutarė: „Jonas,
kuriam nukirsdinau galvą, – tai jis prisikėlė!"

Kaip buvo nužudytas Jonas Krikštytojas 17* Pats || Mt 14, 3-12 Lk 3, 19-20
Erodas buvo įsakęs suimti Joną ir laikė jį sukaustytą
kalėjime dėl savo brolio Pilypo žmonos Erodiados, kurią
buvo vedęs. 18 Jonas mat sakė Erodui: „Nevalia tau gy-
venti su brolio žmona". 19 Taigi Erodiada* neapkentė
Jono ir troško jį nužudyti, tačiau negalėjo, 20 nes Erodas
Jono bijojo, žinodamas jį esant teisų ir šventą vyrą, ir
todėl jį saugojo. Girdėdamas Joną kalbant, jis jausda-
vosi neramus, tačiau mielai jo klausydavosi.

21 Proga pasitaikė, kai Erodas, švęsdamas savo gimi-
mo dieną, iškėlė pokylį savo didžiūnams, kariuomenės Est 1, 3; Dan 5, 1

6, 13* *...tepė aliejumi ir išgydė*: įprasta medicinos priemonė čia laikoma dieviška.

6, 14-16* Įvairios nuomonės apie Jėzų paankstina jo tapatybės temą, kuri pasiekia viršūnę 8, 27-30 skaitinyje.

6, 14* *...Erodas*: žr. Mt 14, 1 paaiškinimą.

6, 17-29* Svarbu pastebėti panašumus tarp Morkaus pasakojimo apie Jono suėmimą bei mirtį šiame skaitinyje ir pasakojimo apie Jėzaus kančią (žr. 15, 1-47). Erodas ir Pilotas pripažįsta gyvenimo šventumą žmogaus, kurį jie gali neteisingai pasmerkti mirčiai (26-27 eil.; žr. 15, 9-10. 14-15). Erodiados neapykanta Jonui panaši į žydų vadų neapykantą Jėzui. Po Jono ir Jėzaus mirties artimi asmenys pareikalauja iš Erodo bei Piloto atiduoti kūnus, kad galėtų pagarbiai palaidoti (29 eil.). Žr. 15, 45-46.

6, 19* *...Erodiada*: žr. Mt 14, 3 paaiškinimą.

vadams ir Galilėjos kilmingiesiems. 22 Erodiados duktė
ten įėjusi šoko ir patiko Erodui bei jo svečiams. Kara-
lius tarė mergaitei: „Prašyk iš manęs, ko tik nori, ir aš
tau duosiu". 23 Ir jis prisiekė: „Ko tik prašytum, aš tau
Est 5, 3+ duosiu, kad ir pusę savo karalystės!" 24 Tuomet ji išėjusi
paklausė savo motiną: „Ko prašyti?" O ši tarė: „Jono
Krikštytojo galvos!" 25 Toji, skubiai atbėgusi pas karalių,
ėmė prašyti: „Noriu, kad man tuojau duotum dubenyje
Jono Krikštytojo galvą".

26 Karalius labai nuliūdo, tačiau dėl savo priesaikos
ir dėl svečių nesiryžo atšaukti jai duoto pažado. 27 Jis
tuoj pat pasiuntė budelį ir įsakė jam atnešti Jono galvą.
Šis nuėjęs nukirto Jonui kalėjime galvą 28 ir, atnešęs ją
dubenyje, padavė mergaitei, o mergaitė atidavė ją savo
motinai. 29 Tai išgirdę, Jono mokiniai atėjo, pasiėmė jo
kūną ir palaidojo kape.

‖ Mt 14, 13-21 ‖ Lk 9, 10-17 ‖ Jn 6, 1-13 Mk 8, 1-10

Pirmasis duonos padauginimas 30 Apaštalai susi-
rinko pas Jėzų ir apsakė jam visa, ką buvo nuveikę ir
ko mokę. 31* O jis tarė jiems: „Eikite sau vieni į negyve-
2, 2 namą vietą ir truputį pailsėkite". Mat daugybė žmonių
3, 20 ateidavo ir išeidavo, ir jiems nebūdavo kada nė paval-
gyti. 32 Taigi jie išplaukė valtimi į negyvenamą vietą, į
vienumą. 33 Žmonės pastebėjo juos išplaukiant, ir dau-
gelis tai sužinojo. Iš visų miestų žmonės subėgo tenai
pėsti ir net pralenkė mokinius.

Mt 9, 36 34 Išlipęs į krantą, Jėzus pamatė didžiulę minią, ir
jam pagailo žmonių, nes jie buvo tarsi avys be piemens.

6, 31-34* Jėzus ir mokiniai, pasitraukdami į dykumą ieškoti vietos poilsiui, patraukia paskui save minią žmonių. Jėzus atjaučia šiuos naujojo išėjimo žmones; jis patenkina jų dvasinį alkį, mokydamas *daugelio dalykų* ir apsireikšdamas ištikimu naujojo Izraelio ganytoju (žr. Sk 27, 17; Ez 34, 15).

Ir jis pradėjo juos mokyti daugelio dalykų. 35* Dienai
baigiantis, prisiartino prie jo mokiniai ir prašė: „Ši vie-
tovė negyvenama, ir jau vėlyvas metas. 36 Paleisk juos,
kad, pasklidę po aplinkinius vienkiemius bei kaimus,
jie nusipirktų valgyti". 37 Bet Jėzus tarė: „Tai jūs duokite
jiems valgyti". Mokiniai tada klausia: „Gal mums eiti
nupirkti duonos už du šimtus denarų ir duoti jiems val-
gyti?" 38 Jis sako: „O kiek turite duonos? Eikite ir pa-
žiūrėkite". Patikrinę jie atsako: „Penkis kepaliukus ir
dvi žuvis". 39 Tuomet jis įsakė susodinti žmones būriais
ant žalios vejos. 40 Ir tie susėdo būrys prie būrio, po
šimtą ir po penkiasdešimt žmonių. 41* Jėzus paėmė pen-
kis kepaliukus ir dvi žuvis, pažvelgė į dangų, sukalbėjo
palaiminimą, laužė duoną ir davė mokiniams, kad iš-
dalytų žmonėms. Jis taip pat liepė visiems padalyti tas
dvi žuvis. 42 Ir visi privalgė iki soties. 43 Jie dar pririnko
dvylika pilnų pintinių duonos kąsnelių ir žuvies liku-
čių. 44 O duonos valgytojų buvo penki tūkstančiai vyrų.

Jėzus eina vandeniu 45* Tada Jėzus prispyrė savo ‖ Mt 14, 22-33 ‖ Jn 6, 16-21
mokinius sėsti į valtį ir pirma jo irtis į kitą krantą prie
Betsaidos*, kol jis atleisiąs žmones. 46* Juos atleidęs, jis
užkopė į kalną melstis. 47 Kai sutemo, valtis buvo ežero

6, 35-44*. Įvairūs pasakojimai apie duonos ir žuvies padauginimą – po du Morkaus ir Mato evangelijoje, po vieną Luko ir Jono – liudija didelį dėmesį eucharistinėms sueigoms ankstyvojoje Krikščionių Bendrijoje (žr. Mt 14, 13-21 paaiškinimą).

6, 41* Jėzus laikosi žydų apeigų prie stalo prieš valgį (žr. Mt 14, 19. 20 paaiškinimą).

6, 45-52* Žr. Mt 14, 22-33 paaiškinimą.

6, 45*...*prie Betsaidos*: prie kaimo ant šiaurrytinės Galilėjos ežero pakrantės.

6, 46* Žr. 1, 35-38. Jn 6, 15 skaitinyje Jėzus pasitraukia, nenorėdamas skatinti netikrų minios mesijinių vilčių.

viduryje, o Jėzus pats vienas ant kranto. 48* Matydamas,
kad mokiniai vargsta besiirdami, – nes vėjas buvo jiems
priešingas, – apie ketvirtą nakties sargybą jis ateina pas
juos, žengdamas ežero paviršiumi, ir buvo bepraeinąs
pro šalį. 49 Šie, pamatę jį einantį ežero paviršiumi,
pamanė, jog tai šmėkla, ir ėmė šaukti. 50 Mat visi jį
regėjo ir išsigando. Bet jis tuojau juos prakalbino: „Drąsos! Aš Esu. Nebijokite*!“ 51 Tada jis įlipo pas juos į
valtį, ir vėjas nurimo. Mokiniai dar labiau stebėjosi,
4, 13+ 52 nes visiškai nebuvo supratę duonos stebuklo ir jų
širdis tebebuvo užkietėjusi.

‖ Mt 14, 34-36 **Pagydymai Genezareto krašte** 53 Persiyrę per ežerą,
jie pasiekė Genezaretą ir čia lipo į krantą. 54 Jiems išlipus iš valties, žmonės tuojau pažino Jėzų, 55 paskelbė
visai apylinkei ir pradėjo gabenti neštuvais ligonius ten,
kur girdėjo jį esant. 56 Ir kur Jėzus užeidavo į kaimus, miestus ar vienkiemius, jie aikštėse guldydavo
5, 27-28 ligonius ir maldaudavo jį, kad leistų jiems palytėti
bent savo drabužio apvadą. Ir kas tik jį paliesdavo,
išgydavo.

‖ Mt 15, 1-9 **7 Ginčas dėl papročių** 1* Pas Jėzų susirenka fariziejų
ir keli Rašto aiškintojai, atvykę iš Jeruzalės. 2 Jie pamato kai kuriuos jo mokinius, valgančius suterštomis (tai
Lk 11, 38

6, 48* Žr. Mt 14, 22-23 paaiškinimą.

6, 50* *Aš Esu. Nebijokite!*: Jėzaus žodžiai atspindi Dievo apsireiškimą (žr. Iš 3, 14; Iz 41, 4. 10. 14; 43, 1-3. 10. 13). Morkus leidžia suprasti, kad Jėzus yra Dievo Sūnus.

7, 1-23* Žr. Mt 15, 1-20. Jėzus sugretina tikrąją moralinę įsakymo paskirtį su raidišku, siauru ir išoriniu fariziejų įsakymo laikymusi. Be to, Jėzus panaikina patį švarių ir nešvarių valgių įsakymą, nutiesdamas kelią žydams ir pagonims bendrauti Dievo Karalystėje. Panašios priešpriešos aptinkamos ir kituose tekstuose (žr. 2, 1-3, 6; 3, 20-35; 6, 1-6).

yra nemazgotomis) rankomis. 3 Mat fariziejai ir visi
žydai pagal prosenių paprotį valgo tik rūpestingai nu-
siplovę rankas. 4 Taip pat sugrįžę iš turgaus, jie nevalgo
neapsiplovę. Be to, yra dar daug nuostatų, kurių jie
laikosi sekdami papročiu, pavyzdžiui, taurių, puode-
lių bei varinių indų plovimo. – 5* Taigi fariziejai ir
Rašto aiškintojai jį klausia: „Kodėl tavo mokiniai nesi-
laiko prosenių papročio ir valgo suterštomis rankomis?“
6 Jis atsako jiems: „Gerai apie jus, veidmainius, prana-
šavo Izaijas, kaip parašyta:

Ši tauta šlovina mane lūpomis, Iz 29, 13
bet jos širdis toli nuo manęs.
7 *Veltui jie mane garbina,*
mokydami žmonių išgalvotų priesakų.

8 Apleidę Dievo įsakymą, jūs įsikibę laikotės žmonių
papročių“. 9 Ir jis pridūrė: „Puikiai jūs apeinate Dievo
įsakymą, norėdami išsaugoti savo papročius! 10 Antai
Mozė yra pasakęs: *Gerbk savo tėvą ir motiną* ir: *Kas keiktų* Iš 20, 12; Įst 5, 16
tėvą ir motiną, mirte tenumiršta. 11 O štai jūs sakote: ‘Jei Iš 21, 17; Kun 20, 9
žmogus pasako savo tėvui ar motinai: Tebūnie Kor-
bán* (tai yra: auka Dievui), kuo turėčiau tave sušelpti’,
12 – tuomet jūs nebeleidžiate jam padėti tėvui ar motinai,
13 niekais paversdami Dievo žodį dėl savojo papročio,
kurį esate perėmę. Ir daug panašių dalykų jūs darote“.

7, 5* Smulkmeniški, nerašyti, žmonių sukurti įsakymai, kuriuos Rašto aiškintojai ir fariziejai laikė turinčiais tokį pat galiojimą, kokį turi Mozės Įstatymas (žr. Gal 1, 14).

7, 11* *Korbán*: žodis, kuris nurodo Dievui duodamą dovaną, kai paskiriama tokia atnaša šventyklai tik dėl to, kad davėjas galėtų ir toliau šia dovana naudotis, neturėdamas teisės ja su kitais – net su tėvais skurde – dalytis.

‖ Mt 15, 10-20 **Kas švaru ir kas nešvaru** 14 Ir vėl sušaukęs minią,
Jėzus kalbėjo: „Paklausykite manęs visi ir supraskite:
15 nėra nieko, kas, iš lauko įėjęs į žmogų, galėtų jį su-
tepti. Žmogų sutepa vien tai, kas iš žmogaus išeina“. (16)
4, 10 17* Kai sugrįžo nuo minios į namus, jo mokiniai ėmė
klausinėti apie palyginimą. 18 Jis sako: „Nejaugi ir jūs
4, 13 esate be nuovokos? Argi neaišku jums, kad visa, kas
ateina į žmogų iš lauko, negali jo suteršti, 19 nes nepa-
tenka į jo širdį, bet į vidurius ir išeina laukan?“ (Taip
Apd 10, 9-16 jis paskelbia visus valgius esant švarius.)* 20 Jis dar pasa-
Rom 14
Kol 2, 16. 21-22 kė: „Žmogų suteršia vien tai, kas iš jo išeina. 21 Iš vidaus,
iš žmonių širdies, išeina pikti sumanymai, paleistuvys-
Rom 1, 29+ tės, vagystės, žmogžudystės, 22 svetimavimai, godumas,
suktybės, klasta, begėdystės, pavydas, šmeižtai, puikybė,
neišmanymas. 23 Visos tos blogybės išeina iš vidaus ir
suteršia žmogų“.

‖ Mt 15, 21-28 **Svetimšalės išgydymas** 24* Išvykęs iš ten, Jėzus nu-
keliavo į Tyro sritis. Užėjęs į vienus namus, jis norėjo,
1, 29; 2, 15; kad niekas apie tai nežinotų, bet jam nepavyko to nu-
9, 33; 10, 10
slėpti. 25 Išgirdo apie jį moteris, kurios duktė buvo
apsėsta netyrosios dvasios, atėjo ir puolė jam po kojų.
Mt 8, 29+ 26 Moteris buvo graikė, kilimo sirofenikietė. Ji maldavo

7, 17* Jėzus paaiškina Mozės švarių ir nešvarių valgių įsakymus Dievo Karalystės plotmėje: švarių ir nešvarių valgių įsakymai negalioja, nes atšaukiami. Be to, Jėzus moko, kad moralinis susiteršimas yra vienintelė tikro nešvarumo priežastis.

7, 19* *Taip jis paskelbė visus valgius esant švarius*: šį drąsų mokymą paskelbia Jėzus, tačiau jis nebuvo greitai įgyvendintas tarp krikščionių iš judaizmo (žr. Apd 10, 1-11, 34).

7, 24-37* Jėzaus kelionė į Tyro sritis, atrodo, buvo noras rasti vietos poilsiui (24 eil.), bet netrukus Jėzus nukeliavo į Sidoną, o Galilėjos jūros keliu – į Dekapolį. Pastarosios vietovės – pagoniška Jėzaus gydymo tarnybos teritorija, nes čia žmonės pripažino jo galią gydyti (29 ir 37 eil.).

išvaryti iš jos dukrelės demoną. 27* Jėzus tarė jai: „Leisk
pirmiau pasisotinti vaikams. Juk negražu imti vaikų duo-
ną ir mesti šunyčiams". 28 Tačiau moteris atsakė: „Taip,
Viešpatie! Bet ir šunyčiai po stalu ėda vaikų trupinius".
29 Tuomet jis tarė: „Dėl šitų žodžių eik namo, – demo-
nas jau išėjęs iš tavo dukters". 30 Parėjusi namo, ji rado
savo mergaitę gulinčią patale ir demoną atstojusį.

Nebylio išgydymas 31 Palikęs Tyro sritis, Jėzus per
Sidoną atėjo prie Galilėjos ežero, į Dekapolio krašto 5,20
vidurį. 32 Ten atveda jam kurčią nebylį ir prašo uždėti
ant jo ranką. 33 Jis pasivedėjo jį nuošaliau nuo minios, 6,5 1 Tim 4, 14+
įleido savo pirštus į jo ausis, palietė seilėmis jo liežuvį,
34 pažvelgė į dangų, atsiduso ir tarė jam: „Efatį!", tai
yra: „Atsiverk!" 35 Ir tuojau atsivėrė jo klausa, atsirišo Mt 8, 3+
liežuvio ryšys, ir jis kalbėjo kaip reikia. 36 Jėzus jiems
liepė niekam šito nepasakoti. Bet kuo labiau jis jiems 1, 34+
draudė, tuo jie plačiau jį skelbė*. 37 Žmonės be galo ste-
bėjosi ir kalbėjo: „Jis visa gerai padarė! Jis daro, kad Iz 35, 5-6 9, 25
kurtieji girdi ir nebyliai kalba".

8 Antrasis duonos padauginimas 1* Anomis dieno- ‖ Mt 15, 32-39 6, 30-44
mis, vėl susirinkus gausiai miniai ir žmonėms neturint
ko valgyti, Jėzus, pašaukęs mokinius, tarė:

7, 27-28* Jėzus patenkina pagonės moters prašymą dėl jos tikėjimo.

7, 36* *...kuo labiau jis jiems draudė, tuo jie plačiau jį skelbė*: veiksmažodžiu *skelbė*, siejamu su minios skelbimu apie Jėzaus stebuklus, Morkus nurodo ir Jėzaus, ir mokinių, ir Krikščionių Bendrijos Evangelijos skelbimą. Minia skelbimu pripažįsta, kad Jėzaus misija yra išganymas (žr. Mt 11, 5-6).

8, 1-10* Abu pasakojimai apie duonos ir žuvies padauginimą (žr. 6, 31-34) turi eucharistinę reikšmę. Sandaros bei temų panašumas ir detalių skirtumai, daugelio aiškintojų manymu, yra nuoroda į vieną įvykį, kurio samprata vystėsi per dvigubą – žydų krikščionių ir pagonių krikščionių – tikėjimo kraitį. Jėzus, anot Morkaus, išplėtė savo išganymo tarnybą tarp pagonių (žr. 7, 24-37).

Iš 15, 22 2 „Gaila man minios, nes jau tris dienas žmonės pa-
silieka su manimi ir neturi ko valgyti. 3 Jei paleisiu juos
namo alkanus, jie nusilps kelyje, nes kai kurie yra atėję
iš toli". 4 Mokiniai jam atsakė: „O iš kur dykumoje gau-
ti duonos jiems pavalgydinti?" 5 Jėzus paklausė: „Kiek
duonos kepalėlių turite?" Jie atsakė: „Septynis". 6* Tada
jis liepė žmonėms susėsti ant žemės. Paėmęs septynis
kepalėlius, sukalbėjo padėkos maldą, laužė ir davė moki-
niams dalyti, ir tie padalijo miniai. 7 Jie dar turėjo
kelias žuveles. Jėzus palaimino jas ir taip pat liepė
Ps 78, 29 dalyti. 8 Jie valgė ir pasisotino, ir nulikusių kąsnelių
surinko septynis krepšius. 9 O buvo apie keturis tūks-
tančius žmonių. Jis atleido juos 10 ir netrukus, įsėdęs su
mokiniais į valtį, nuplaukė į Dalmanutos sritį.

‖ Mt 16, 1-4 **Fariziejai reikalauja stebuklo iš dangaus** 11* Čia pri-
ėjo fariziejų ir ėmė su Jėzumi ginčytis. Spęsdami jam
pinkles, jie reikalavo ženklo iš dangaus. 12 Atsiduses iš
širdies gilumos, jis tarė: „Ir kam gi ši giminė reikalauja
ženklo? Iš tiesų sakau jums: ženklo šiai giminei nebus
duota!" 13 Ir, palikęs juos, jis vėl sėdo į valtį ir nuplaukė
į kitą krantą.

‖ Mt 16, 5-12 **Fariziejų ir Erodo raugas** 14 Mokiniai buvo pamiršę
pasiimti duonos. Jie teturėjo su savim valtyje vieną ke-
palėlį. 15 O Jėzus juos įspėjo: „Žiūrėkite, saugokitės

8, 6* Žr. 6, 41.

8, 11-12* Fariziejų prieštaravimas, kad Jėzaus stebuklų nepakanka Dievo Karalystės atėjimui įrodyti, yra panašus į minios prašymą duoti ženklą Jn 6, 30-31 skaitinyje. Jėzus atsakymu pareiškia, kad ženklas, kurio reikalauja minia, nebus duotas (žr. Sk 14, 11. 22).

8,15* *...saugokitės fariziejų raugo ir Erodo raugo*: raugas – gedimo priežastis (žr. 1 Kor 5, 6-8; Gal 5, 9). Tai tiksliai apibūdina piktą fariziejų

fariziejų raugo ir Erodo raugo*“. 16 Jie pradėjo kalbėtis
neturį duonos. 17 Tai patyręs, Jėzus tarė: „Kam jūs taria- 4, 13+
tės neturį duonos? Ar vis dar nieko neišmokote ir nesu-
prantate, ir vis dar esate be nuovokos? 18 *Turite akis, ir* Jer 5, 21
nematote; turite ausis, ir negirdite?! Argi neatsimenate, Ez 12, 2
19 jog penkis kepalėlius aš sulaužiau penkiems tūkstan- 6, 43-44
čiams?! O kiek pilnų pintinių likučių jūs paririnkote?“
Jie atsakė: „Dvylika“. – 20 „O kai septynis kepaliukus
sulaužiau keturiems tūkstančiams, kiek paririnkote pil-
nų krepšių likučių?“ Jie atsakė: „Septynis“. 21 Tada jis
tarė: „Tai kaipgi vis dar nesuprantate?!“ 4, 13+

Neregio išgydymas 22* Jie ateina į Betsaidą. Ten
atveda pas Jėzų vieną neregį ir prašo jį palytėti. 23 Jis 5, 30+
paėmė neregį už rankos ir nusivedė už kaimo. Ten pa- 7, 33
tepė seilėmis jo akis, uždėjo ant jo rankas ir paklausė: Jn 9, 6 1 Tim 4, 14+
„Ar ką nors matai?“ 24 Šis apsižvalgęs tarė: „Regiu žmo-
nes. Lyg kokius medžius matau juos vaikščiojančius“.
25 Jėzus vėl palietė rankomis jo akis, ir jis visiškai prare-
gėjo – tapo sveikas ir viską ryškiai matė. 26 Jėzus išsiuntė Mk 8, 3+
jį namo, sakydamas: „Tik neužeik į kaimą“. 1, 34+

(žr. 8, 11-13; 7, 5-13) ir Erodo (žr. 6, 14-29) nuostatą Jėzaus atžvilgiu. Jėzus įspėja mokinius, kad neperimtų fariziejų laikysenos jo atžvilgiu (žr. 8, 17. 21).

8, 22-26* Neregio išgydymas keliais veiksmais simboliškai parodo, kaip mokiniai pamažu suvokia, kad Jėzus yra Mesijas.

+ C +

JĖZAUS PASLAPTIES APREIŠKIMO PRADŽIA

‖ Mt 16, 13-20 ‖ Lk 9, 18-21 **Petras išpažįsta Jėzaus dievystę** 27* Jėzus su moki-
niais keliavo į Pilypo Cezarėjos kaimus. Kelyje klausė
mokinius: „Pasakykite, kuo mane žmonės laiko?“ 28 Jie
atsakė: „Vieni Jonu Krikštytoju, kiti – Eliju, treti – dar
kuriuo iš pranašų“. 29 Tada jis paklausė: „O jūs kuo mane
laikote?“ Petras jam atsakė: „Tu esi Mesijas“. 30 Tuomet
1, 34+ Jėzus griežtai įsakė niekam apie jį nekalbėti.

‖ Mt 16, 21-23 ‖ Lk 9, 22 **Pirmoji pranašystė apie kančią ir prisikėlimą** 31 Ir
jis ėmė juos mokyti, jog reikia, kad Žmogaus Sūnus*
Mt 21, 42 daug kentėtų, būtų seniūnų, aukštųjų kunigų bei Rašto

8, 27-30* Šis epizodas – Morkaus pasakojimo apie Jėzaus viešąją tarnybą takoskyra. Žmonės mano, kad Jėzus yra pranašas. Mokiniai, priešingai, tiki, kad Jėzus yra Mesijas. Jėzus pripažįsta jų tapatinimą, bet griežtai įsako jiems neskelbti jo mesijinės misijos, idant ji nebūtų sujaukta su anuometine laukiamo Mesijo samprata (žr. Mt 16, 13-20 paaiškinimą).

8, 31* *...Žmogaus Sūnus*: mįslingas titulas. Dan 7, 13-14 tekste – *Aukščiausiojo šventųjų* – ištikimųjų izraeliečių, gaunančių iš Amžinojo (Dievo) amžiną karalystę, simbolis. Šiuos ištikimuosius vaizduoja žmonės, o ne žvėrys, kurie simbolizuoja ankstesnes žemės karalystes. Apokrifinėje judėjų raštijoje – *1 Enocho* ir *4 Ezros* knygoje – *Žmogaus Sūnus* nėra, kaip nurodoma *Danielio* knygoje, grupė žmonių, bet nepaprastais dvasios turtais apdovanotas unikalus asmuo, būsiantis apreikštas kaip tas, per kurį bus įkurta amžinoji Dievo Karalystė. Šitaip Naujajame Testamente pradėtas vadinti Jėzus, kuris laikė save Žmogaus Sūnumi; *...seniūnų, aukštųjų kunigų... Rašto aiškintojų*: sinedriono, aukščiausiosios tarybos, turinčios teisę tvarkyti religinius reikalus (žr. Mt 8, 20).

aiškintojų* atmestas, nužudytas ir po trijų dienų prisikel-
tų. 32 Jis tai kalbėjo visiškai atvirai. Tada Petras, pasivadi- 9, 9-10.31-32 10, 32-34
nęs jį į šalį, ėmė drausti. 33 Jėzus atsigręžęs pažiūrėjo į
mokinius ir subarė Petrą: „Eik šalin, šėtone*, nes mąstai 4, 13+
ne Dievo, o žmonių mintimis!"

Kristaus sekėjų ryžtingumas 34* Pasišaukęs minią ‖ Mt 16, 24-28 ‖ Lk 9, 23-27
ir savo mokinius, Jėzus prabilo: „Jei kas nori eiti pas-
kui mane, teišsižada pats savęs, teima savo kryžių ir te-
seka manimi. 35* Kas nori išgelbėti savo gyvybę, tas ją
praras; o kas pražudys savo gyvybę dėl manęs ir dėl
Evangelijos, tas ją išgelbės. 36 O kokia gi žmogui nauda
laimėti visą pasaulį, bet pakenkti savo gyvybei? 37 Arba
kuo žmogus galėtų išsipirkti savo gyvybę?! 38 Jei kas
gėdisi manęs ir mano žodžių šios neištikimos ir nuo- Mt 10, 33
dėmingos kartos akivaizdoje, to gėdysis ir Žmogaus
Sūnus, atėjęs savo Tėvo šlovėje su šventaisiais angelais".

9 Jėzaus atsimainymas 1* Jis dar jiems kalbėjo: „Iš
tiesų sakau jums: tarp čia stovinčių yra tokių, kurie
neragaus mirties, kol išvys Dievo Karalystę ateinančią Rom 1, 4
su galybe".

8, 33* *...Eik šalin, šėtone:* gundytojau, priešgyna. Šitaip pavadindamas Petrą Jėzus primena, kad klaidinga jo mesijinės misijos samprata yra pagunda (žr. Job 1-2; Zch 3, 1-2).

8, 34-35* Jėzaus iššūkis visiems tikintiesiems, kad būtų tikri mokiniai, atsiduodantys jam, išsižadantys savęs ir priimantys kančios kainą, net paaukojantys gyvybę. Gyvenimo dviprasmiškumas ir likimo priešpriešos. Gyvenimas tik dėl savęs, be Kristaus, veda į pražūtį, o gyvenimas su Kristumi, nepaisant mirties žemėje, veda į gyvenimo pilnatvę.

8, 35* Morkus čia, kaip ir 10, 29, Jėzų prilygina Evangelijai.

9, 1 * *...tarp čia stovinčių... išvys Dievo Karalystę... su galybe:* nuoroda į Dievo Karalystės įkūrimą žemėje – Krikščionių Bendrijoje ir per Krikščionių Bendriją; kitų aiškintojų nuomone, tai yra nuoroda į greitai įvyksiantį antrąjį Jėzaus atėjimą.

|| Mt 17, 1-8 || Lk 9, 28-36 2* Po šešių dienų Jėzus pasiėmė Petrą, Jokūbą ir Jo-
5, 37+ ną ir užsivedė juos vienus nuošaliai ant aukšto kalno.
Ten jis atsimainė jų akivaizdoje. 3 Jo drabužiai ėmė taip
16, 5 baltai spindėti, kaip jų išbalinti negalėtų joks skalbėjas
žemėje. 4 Jiems pasirodė Elijas ir Mozė, kuriedu kalbė-
josi su Jėzumi. 5* Petras ir sako Jėzui: „Rabi, gera mums
čia būti. Pastatykime tris palapines: vieną tau, antrą
14, 40 Mozei, trečią Elijui". 6 Jis nesižinojo, ką sakąs, nes jie
buvo persigandę. 7 Užėjo debesis ir uždengė juos*, o iš
Mt 4, 3+ debesies nuskambėjo balsas: „Šitas mano mylimasis Sū-
nus. Klausykite jo!" 8 Ir tuojau, vėl apsižvalgę, jie nieko
prie savęs nebematė, tik vieną Jėzų.
|| Mt 17, 9-13 **Pirmtako Elijo klausimas** 9* Besileidžiant nuo kal-
1, 34+ no, Jėzus liepė niekam nepasakoti, ką jie buvo matę, kol

9, 2-8* Morkus ir Matas (žr. Mt 17, 1) datuoja Jėzaus atsimainymą praėjus septynioms dienoms po jo pirmosios pranašystės apie savo kančią bei mirtį ir mokiniams skelbto mokymo apie savo kryžių (Lk 9, 28: *praslinkus maždaug aštuonioms dienoms*). Taigi atsimainymas – pranašystės apie kančią atsvara. Ji mokiniams suteikė Jėzaus dievystės šlovės įžvalgą. Jėzaus šlovė nugalės jo ir jo mokinių mirtį (žr. 2 Kor 3, 18; 2 Pt 1, 16-19). Balsas iš dangaus (7 eil.) parengia mokinius suvokti Dievo planą, pagal kurį Jėzus *turi* gėdingai mirti prieš jo mesijinės šlovės apsireiškimą (žr. Lk 24, 25-27 ir Mt 17, 1-8 paaiškinimus).

9, 5* Mozė ir Elijas atstovauja Senojo Testamento Įstatymui ir Pranašams. Abu siejami su Sinajaus kalnu (žr. Iš 19, 16-20, 17; 1 Kar 19, 2. 8-14). Jiedu pasirodo su Jėzumi kaip Įstatymo ir Pranašų atstovai ir yra aliuzija į tai, kad Jėzaus asmenyje įvykdomas Įstatymas ir išsipildo Pranašai.

9, 7* *Užėjo debesis ir uždengė juos*: net mokiniai priklauso Jėzaus pašlovinimo paslapčiai. Senajame Testamente debesis uždengė Susitikimo palapinę, apreikšdamas Viešpaties artumą (žr. Iš 40, 34-35); debesis apgaubė šventinamą šventyklą Jeruzalėje (žr. 1 Kar 8, 10).

9, 9-13* Per Jėzaus atsimainymą mokiniai matė Eliją. Dabar jie buvo sumišę, nes pagal rabinų Mal 3, 23-24 teksto aiškinimą Elijas turėjo

Žmogaus Sūnus prisikels iš numirusių. 10 Jie gerai įsi-
dėmėjo šį pasakymą ir svarstė, ką reiškia „prisikelti iš 4, 13+
numirusių". 11 Jie klausė Jėzų: „Kodėl Rašto aiškintojai
sako, jog pirmiau turįs ateiti Elijas?" 12 Jis atsakė: „Tik-
rai, Elijas ateis pirmiau ir viską atitaisys. Bet kaipgi Mal 3, 23-24
parašyta apie Žmogaus Sūnų, jog jis daug iškentėsiąs ir
būsiąs paniekintas? 13 Todėl aš jums sakau: Elijas buvo
atėjęs, ir padarė su juo, ką norėjo, – taip kaip apie jį 1 Kar 19, 2. 10
parašyta".

Jauno epileptiko išgydymas 14* Sugrįžę pas kitus ‖ Mt 17, 14-21 ‖ Lk 9, 37-42
mokinius, jie pamatė apie juos susirinkusią minią ir be-
siginčijančius su jais Rašto aiškintojus. 15 Vos pastebėju-
si Jėzų, minia labai nustebo, ir visi bėgo jo pasveikinti.
16 Jis paklausė: „Ko ginčijatės su jais?" 17 Vienas iš minios
jam atsakė: „Mokytojau, aš atvedžiau pas tave sūnų,
kuris yra nebylės dvasios apsėstas. 18 Kur tik sugriebusi, Mt 8, 29+
dvasia jį tąso, iš burnos jam eina putos, jis griežia dan-
timis ir pastyra. Aš prašiau tavo mokinius išvaryti dva-
sią, bet jie nevaliojo". 19 Tada Jėzus tarė: „O netikinti
gimine! Iki kol man reikės su jumis būti? Kaip ilgai jus
kęsti? Atveskite jį pas mane!" 20 Jie atvedė. Vos pama-
čiusi Jėzų, dvasia ėmė tąsyti berniuką, šis parpuolė ant
žemės ir apsiputojęs pradėjo blaškytis. 21 Jėzus paklausė

ateiti pirma. Jėzaus atsakymas rodo Eliją pranašiškai atėjus kaip Joną Krikštytoją, kad paruoštų Viešpaties dienai. Jėzus *turi* daug iškentėti (12 eil.), panašiai kaip ir Krikštytojas (13 eil.). Žr. 6, 17-29.

9, 14-29* Mokinių nesėkmė pagydyti, atrodo, meta šešėlį ant Jėzaus (14-18. 21 eil.). Atsakydamas Jėzus atkreipia dėmesį į jų pasitikėjimo Dievu stoką (19 eil.) ir pabrėžia jų maldos stoką (29 eil.), t. y. visišką ir sąmoningą pasitikėjimą Dievo galybe, kai skelbiama ar gydoma Jėzaus vardu.

tėvą: „Ar nuo seniai jam taip darosi?“ Šis atsakė: „Nuo
pat kūdikystės. 22 Dvasia jį dažnai į ugnį įstumdavo ir į
vandenį, norėdama pražudyti. Tad jei ką gali, pasigai-
lėk mūsų ir padėk mums!“ 23 Jėzus jam atsakė: „ ‘Jei ką
Mt 8, 10+ gali’?! Tikinčiam viskas galima!“ 24 Vaiko tėvas sušuko:
„Tikiu! Padėk mano netikėjimui!“ 25 Matydamas susibė-
7,37 gančią minią, Jėzus sudraudė netyrąją dvasią: „Nebyle
ir kurčia dvasia, įsakau tau, išeik iš jo ir daugiau nebe-
grįžk!“ 26 Dvasia, klykdama ir smarkiai jį purtydama,
išėjo. O berniukas liko tarsi lavonas, ir daugelis sakė:
8,23 Mt 8, 15+ „Jis mirė“. 27 Bet Jėzus paėmė jį už rankos, pakėlė, ir
jis atsistojo.

28 Kai Jėzus grįžo namo, mokiniai, pasilikę su juo
vieni, klausė: „Kodėl mes negalėjome jos išvaryti?“
29 O jis atsakė: „Ta veislė neišvaroma niekuo kitu, tik
malda*“.

‖ Mt 17,22-23 ‖ Lk 9,43-45 **Antroji pranašystė apie kančią ir prisikėlimą** 30 Iš
Jn 7, 1 ten išėję, jie keliavo per Galilėją. Jėzus nenorėjo, kad
1,34+ kas apie tai žinotų. 31 Mokydamas savo mokinius, jis
8,31+ tvirtino: „Žmogaus Sūnus bus atiduotas į žmonių ran-
kas, ir jie nužudys jį, bet nužudytas jis po trijų dienų
4,13+ prisikels“. 32 Mokiniai nesuprato tų žodžių, bet nedrįso
jį klausti.

9, 29* *...[Tokia] veislė neišvaroma niekuo kitu, tik malda*: kituose senuose rankraščiuose priduriama *ir pasninku*.

+ D +

JĖZAUS PASLAPTIES APREIŠKIMO PILNATVĖ

Kas didesnis? 33* Jie atėjo į Kafarnaumą. Namie ‖ Mt 18, 1-5 ‖ Lk 9, 46-48
jis paklausė juos: „Apie ką kalbėjotės kelyje?" 34 Jie 7, 24+
tylėjo. Mat kelyje jie ginčijosi, kuris iš jų didžiausias.
35 Atsisėdęs jis pasišaukė Dvylika ir tarė: „Jei kas trokšta
būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visų tarnas!" 36 Paėmęs
mažą vaiką, pastatė tarp jų ir, apsikabinęs jį, pasakė:
37 „Kas dėl manęs priima tokį vaikelį, tas priima mane,
o kas priima mane, tas ne mane priima, bet tą, kuris yra Mt 10, 40+
mane siuntęs".

Dėl Jėzaus vardo 38 Jonas jam tarė: „Mokytojau, ‖ Lk 9, 49-50
mes matėme vieną tokį, kuris nevaikščioja su mumis,
bet tavo vardu išvarinėja demonus. Mes jam draudėme, Sk 11, 28
nes jis nepanoro eiti su mumis". 39 Jėzus atsakė: „Ne-
drauskite jam! Nėra tokio, kuris mano vardu darytų Apd 3, 16+ 1 Kor 12, 3
stebuklus ir galėtų čia pat blogai apie mane kalbėti.
40 Kas ne prieš mus, tas už mus! 41 Kas duos jums atsi- Mt 12, 30p
gerti taurę vandens dėl to, kad priklausote Mesijui, – iš ‖ Mt 10, 42 1 Kor 3, 23+
tiesų sakau jums, – tas nepraras savo užmokesčio".

Ryžtinga kova su nuodėme 42 „Kas papiktintų vie- ‖ Mt 18, 6-9 ‖ Lk 17, 1-2
ną iš šitų tikinčių mažutėlių, tam būtų daug geriau,

9, 33-37* *Mokinių vaidmuo Jėzaus darbe yra tarnavimas, ypač vargšams ir kukliesiems. Vaikai – simbolis, kurį mėgo Jėzus. Juo ženklino hebr.* ʿ*anāvîm*, *t. y. beturčius dvasia, kukliuosius krikščionių bendruomenėje.*

jeigu jam užkabintų ant kaklo asilo sukamų girnų ak-
‖ Mt 18, 8-9 menį ir įmestų į jūrą. 43 Jei tavoji ranka gundo tave
nusidėti, nusikirsk ją! Verčiau tau sužalotam įeiti į gy-
venimą, negu su abiem rankom patekti į pragarą*, į
negęstančią ugnį. (44) 45 Ir jei tavoji koja veda tave į
nuodėmę, – nusikirsk ją, nes geriau tau luošam įžengti
į gyvenimą, negu su abiem kojom būti įmestam į praga-
rą*. (46) 47 O jei tave gundo nusidėti tavoji akis, – išlupk
ją, nes verčiau tau vienakiui įeiti į Dievo Karalystę, negu
Iz 66, 24+ su abiem akim būti įmestam į pragarą*, 48 kur jų *kirminas*
nemiršta ir ugnis negęsta. 49 Nes kiekvienas bus pasūdytas
Kun 2, 13+ ‖ Mt 5, 13 ugnimi*. 50 Druska – geras daiktas, bet jei druska nusto-
‖ Lk 14, 34 Kol 4, 6 tų sūrumo, kuo ją pasūdysi? Turėkite savyje druskos ir
Rom 12, 18 taikiai sugyvenkite tarp savęs“.
‖ Mt 19, 1-9 **10 Skyrybų klausimas** 1 Jėzus, iškeliavęs iš ten,
atvyksta į Judėją ir Užjordanę. Ir vėl žmonių būriai
skuba pas jį, o jis vėl moko, kaip buvo pratęs. 2* Tada
atėjo fariziejų, kurie, spęsdami jam pinkles, klausė jį,
ar galima atleisti žmoną. 3 Jis atsakė jiems: „O ką jums
Įst 24, 1 yra įsakęs Mozė?“ 4 Jie tarė: „Mozė leido *parašyti skyrybų*

9, 43. 45. 47* *...į pragarą*: į Geheną. (žr. Mt 5, 22 paaiškinimą).

9, 44. 46* Šių eilučių trūksta kai kuriuose svarbiuose rankraščiuose; jos laikomos perrašinėtojų priedais, nes tik pakartoja 48 eil.: *kur jų kirminas nemiršta ir ugnis negęsta* (žr. Iz 66, 24).

9, 49* *...kiekvienas bus pasūdytas ugnimi*: druskos naudojimas prie valgio (žr. Kun 2, 13) ir išgryninimas ugnimi – nuorodos į panašias dvasinio Jėzaus mokinių gyvenimo pasekmes.

10, 2-9* Dialoge su fariziejais apie skyrybas Jėzus pareiškia, jog Mozės Įstatymas leido atleisti (žr. Įst 24, 1) tik *dėl jūsų širdies kietumo* (4-5 eil.). Cituodamas Pr 1, 27 ir 2, 24 tekstus, Jėzus paskelbia, kad santuokos neišardomybė yra Dievo valia nuo pat pradžios (6-8 eil.). Jis iš naujo patvirtina: *ką Dievas sujungė, žmogus teneperskiria*. (žr. Mt 5, 31-32 ir 19, 3-9 paaiškinimus).

raštą ir atleisti“. 5 Tuomet Jėzus prabilo: „Dėl jūsų šir-
dies kietumo parašė jums Mozė tokį nuostatą. 6 O nuo
sukūrimo pradžios Dievas *sukūrė juos kaip vyrą ir moterį*. Pr 1, 27; 2, 24
7 *Štai kodėl vyras paliks savo tėvą ir motiną ir glausis prie*
žmonos, 8 *ir du taps vienu kūnu*. Taigi jie – jau nebe du, o
vienas kūnas. 9 Ką tad Dievas sujungė, žmogus tene-
perskiria!“ 10 Namie mokiniai vėl klausė Jėzų apie tą 7, 24+
dalyką. 11 Jis atsakė: „Kas atleidžia savo žmoną ir veda ‖ Mt 5, 32 ‖ Lk 16, 18
kitą, tas nusikalsta pirmajai svetimavimu. 12 Ir jei moteris
palieka savo vyrą ir išteka už kito, ji svetimauja“.

Jėzus ir vaikai 13 Jam nešė vaikučius, kad juos paly- ‖ Mt 19, 13-15 ‖ Lk 18, 15-17
tėtų, bet mokiniai jiems draudė. 14 Tai pamatęs, Jėzus Lk 9, 47
užsirūstino ir tarė jiems: „Leiskite mažutėliams ateiti
pas mane ir netrukdykite, nes tokių yra Dievo Karalystė.
15 Iš tiesų sakau jums: kas nepriima Dievo Karalystės
kaip kūdikis*, – neįeis į ją“. 16 Ir jis laimino juos, apka-
bindamas ir dėdamas ant jų rankas.

Turtingas jaunuolis 17 Jėzui besiruošiant iškeliauti, ‖ Mt 19, 16-22 ‖ Lk 18, 18-23
vienas žmogus pribėgęs puolė prieš jį ant kelių ir klau-
sė: „Gerasis Mokytojau, ką turiu daryti, kad laimėčiau
amžinąjį gyvenimą?“

18* Jėzus tarė: „Kam vadini mane geru? Niekas nėra
geras, tik vienas Dievas. 19 Žinai įsakymus: *Nežudyk, ne-* Iš 20, 12-16 Įst 5, 16-20; 24, 14
svetimauk, nevok, neteisingai neliudyk, neapgaudinėk, gerbk
savo tėvą ir motiną“. 20 Tas atsakė: „Mokytojau, aš viso to
laikausi nuo pat jaunystės“. 21 Jėzus meiliai pažvelgė į jį

10, 15* *...kas nepriima Dievo Karalystės kaip kūdikis*: visiška priklausomybė ir klusnumas Evangelijai.

10, 18* Jėzus atsisako būti vadinamas *geru* ir nukreipia šį žodį Dievop – viso gerumo šaltinį. Dievas – tas, kuris gali suteikti amžinojo gyvenimo dovaną (žr. Mt 19, 16-17).

ir pasakė: „Vieno dalyko tau trūksta: eik parduok visa,
ką turi, išdalyk vargšams, tai turėsi lobį danguje. Tuo-
met ateik ir sek paskui mane“. 22 Po šitų žodžių tasai
apniuko ir nusiminęs pasitraukė, nes turėjo daug turto.
|| Mt 19,23-26 || Lk 18,34-27 **Turtas ir išganymas** 23* Jėzus apsidairė ir prabilo į
mokinius: „Kaip sunku turtingiems įeiti į Dievo Karalystę!“
24 Mokiniai buvo nustebinti jo žodžių. Tada Jėzus vėl
jiems tarė: „Vaikeliai, kaip sunku patekti į Dievo
Karalystę! 25 Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos
ausį, negu turtuoliui įeiti į Dievo Karalystę“. 26 Mokiniai
dar labiau nustebo ir kalbėjosi: „Kas tada galės išsigelbėti?“
Zch 8, 6-7 27 Jėzus pažvelgė į juos ir tarė: „Tai neįmanoma žmo-
nėms, bet ne Dievui: Dievui viskas įmanoma“.
|| Mt 19,27-30 || Lk 18,28-30 **Atsižadėjimo vaisiai** 28 Tada Petras sakė jam: „Štai
mes viską palikome ir sekėme paskui tave“. 29 Jėzus ta-
rė: „Iš tiesų sakau jums: nėra nė vieno, kuris dėl manęs
1, 1+ ir dėl Evangelijos paliktų namus, ar brolius, ar seseris,
ar motiną, ar tėvą, ar vaikus, ar laukus 30 ir kuris jau
dabar, šiuo metu, negautų šimteriopai namų, brolių, se-
serų, motinų, vaikų ir laukų (kartu su persekiojimais) ir
būsimajame pasaulyje – amžinojo gyvenimo.
31 Tačiau daugel pirmųjų bus paskutiniai ir daugel
paskutinių – pirmi“.

10, 23-27* Senajame Testamente turtas ir medžiaginės gėrybės laikomos Dievo palaimos ženklu (žr. Job 1, 10; Ps 128, 1-2; Iz 3, 10). Jėzaus žodžiai (23-25 eil.) sukelia mokinių nuostabą, nes, jų manymu, tai prieštarauja Senojo Testamento nuostatai (24-26 eil.). Kadangi turtas, valdžia ir nuopelnas gimdo klaidinantį saugumo jausmą, Jėzus juos atmeta kaip kliuvinius, trukdančius įeiti į karalystę. Pasiekti išganymą pranoksta žmogaus jėgas; išganymas priklauso nuo Dievo, suteikiančio jį kaip dovaną, gerumo (27 eil.).

Trečioji pranašystė apie kančią ir prisikėlimą ‖ Mt 20, 17-19 ‖ Lk 18, 31-33
32 Jiems bekeliaujant į Jeruzalę, Jėzus vis ėjo priekyje
taip, kad mokiniai stebėjosi, o einantys iš paskos neri-
mavo. Vėl susišaukęs Dvylika, ėmė jiems sakyti, kas jo
laukia: 33 „Štai keliaujame į Jeruzalę, ir Žmogaus Sūnus 8, 31+
bus išduotas aukštiesiems kunigams ir Rašto aiškinto-
jams; jie pasmerks jį mirti ir atiduos pagonims, 34 o tie
išjuoks jį, apspjaudys, nuplaks ir nužudys, bet po trijų
dienų jis prisikels“.

Jėzus ir aukštos vietos 35 Čia prie Jėzaus prieina ‖ Mt 20, 20-23
Zebediejaus sūnūs Jokūbas ir Jonas ir kreipiasi: „Moky-
tojau, mes norime, kad padarytum, ko prašysime“. 36 Jis
atsakė: „O ko norite, kad jums padaryčiau?“ 37 Jie tarė:
„Duok mums sėdėti vienam tavo šlovės dešinėje, kitam –
kairėje!“ 38* Jėzus atsakė: „Patys nežinote, ko prašote. 4, 13+
Ar galite gerti taurę, kurią aš gersiu*, ir būti pakrikštyti
krikštu, kuriuo aš būsiu krikštijamas?“ 39 Jie sako:
„Galime“. Bet Jėzus jiems pasakė: „Beje, taurę, kurią
aš gersiu, jūs gersite, ir krikštu, kuriuo aš būsiu pa-
krikštytas, jūs irgi būsite pakrikštyti. 40 Tačiau ne mano
reikalas duoti vietą savo dešinėje ar kairėje, – tai bus
tiems, kuriems paskirta“. 41 Tai išgirdę, dešimtis supyko
ant Jokūbo ir Jono.

10, 38-40* *Ar galite gerti taurę, kurią aš gersiu*: metafora *gerti taurę* vartojama Senajame Testamente kaip nuoroda į likimo, kurį Dievas skiria, priėmimą (žr. Ps 11, 6). Šiuo atveju metafora *gerti taurę* rodo į nuodėmės teismą, kuriuo nekaltas Jėzus išpirks kaltuosius (žr. 14, 24; Iz 53, 5). Jo krikštas – nukryžiavimas ir mirtis dėl žmonijos išganymo (žr. Lk 12, 50). Jokūbo ir Jono prašymas, kad Jėzus leistų jiems turėti dalį jo šlovėje (35-37 eil.), iš esmės apima ir dalijimąsi kančia su Jėzumi dėl Evangelijos (39 eil.). Galią duoti garbės vietas karalystėje turi tik Dievas (40 eil.).

|| Mt 20, 24-28 || Lk 22, 24-27 **Tarnavimo didybė** 42* Pasišaukęs mokinius, Jėzus
prabilo: „Jūs žinote, kad tie, kurie laikomi tautų val-
dovais, engia jas ir jų didžiūnai rodo joms savo galią.
43 Tarp jūsų yra ne taip! Kas norėtų tapti didžiausias iš
jūsų, tebus jūsų tarnas, 44 ir kas panorėtų būti pirmas
tarp jūsų, tebus visų vergas. 45 Juk ir Žmogaus Sūnus
atėjo, ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti ir savo
gyvybės atiduoti kaip išpirkos už daugelį“.

|| Mt 20, 29-34 || Lk 18, 35-43 **Jericho neregys** 46* Taip jie ateina į Jerichą. O iške-
liaujant jam su mokiniais ir gausinga minia iš Jericho,
aklas elgeta Bartimiejus (Timiejaus sūnus) sėdėjo prie
kelio. 47 Išgirdęs, jog čia Jėzus Nazarėnas, jis pradėjo
garsiai šaukti: „Dovydo Sūnau, Jėzau, pasigailėk manęs!“
48 Daugelis jį draudė, kad nutiltų, bet jis dar garsiau
šaukė: „Dovydo Sūnau, pasigailėk manęs!“ 49 Jėzus su-
stojo ir tarė: „Pašaukite jį“. Žmonės pašaukė neregį,
sakydami: „Drąsos! Kelkis, jis tave šaukia“. 50 Tasai, nusi-
metęs apsiaustą, pašoko ir pribėgo prie Jėzaus. 51 Jėzus
prabilo į jį: „Ko nori, kad tau padaryčiau?“ Neregys
Jn 20, 16 atsakė: „Rabuni, kad praregėčiau!“ 52 Tuomet Jėzus jam
Mt 8, 10+ tarė: „Eik, tavo tikėjimas išgelbėjo tave“. Jis tuoj pat
praregėjo ir nusekė paskui Jėzų keliu.

|| Mt 21, 1-11 || Lk 19, 28-38 || Jn 12, 12-16 **11 Mesijo įžengimas į Jeruzalę** 1* Prisiartinęs prie
Jeruzalės pro Betfagę ir Betaniją, ties Alyvų kalnu,

10, 42-45* Mokinių galia yra tokia kaip Jėzaus – buvimas dėl kitų ir tarnavimas kitiems (45 eil.), o ne savo išaukštinimui (42-44 eil.). Jėzaus tarnavimas – jo kančia ir mirtis už žmonijos nuodėmes (žr. 14, 24; Iz 53, 11-12; Mt 26, 28; Lk 22, 19-20).

10, 46-52* Žr. Mt 20, 29-34 paaiškinimą.

11, 1-11* Morkaus pasakojime Jėzus imasi iniciatyvos, paliepdamas pasirengti įžengimui į Jeruzalę (1-6 eil.); vėliau jis pats įsako paruošti

Jėzus pasiuntė du savo mokinius, 2 tardamas: „Eikite į
kaimą, kurį matote, ir, vos įžengę į jį, rasite pririštą
asilaitį, kuriuo dar niekas iš žmonių nėra jojęs. Atriškite
jį ir atveskite. 3 Jeigu kas nors paklaustų: 'Ką čia darote?',
atsakykite: 'Jo reikia Viešpačiui; jis netrukus jį sugrą-
žins'". 4 Nuėję jiedu rado pakelėje asilaitį, pririštą prie
vartų, ir atrišo jį. 5 Kai kurie iš ten stovinčių klausė: „Ką
jūs darote, kam tą asilaitį atrišate?" 6 O jie atsakė, kaip
Jėzus buvo jiems liepęs, ir tie leido jį vestis. 7 Jie atveda
asilaitį pas Jėzų, apdengia jį savo apsiaustais, ir Jėzus
užsėda ant jo. 8 Daugybė žmonių tiesė ant kelio savo
drabužius, kiti klojo žalias šakeles, nukirstas laukuose.
9 Priekyje ir iš paskos einantys šaukė:

„Osana! Ps 118, 25-26
10 *Garbė tam, kuris ateina Viešpaties vardu!*
Šlovė besiartinančiai mūsų tėvo 2 Sam 7, 16
Dovydo Karalystei!
Osana aukštybėse!"

11 Taip Jėzus įžengė į Jeruzalę ir į šventyklą. Viską
apžiūrėjęs, – kadangi buvo jau vakaro valanda, – jis su
Dvylika išėjo į Betaniją.

Nevaisingas figmedis 12* Rytojaus dieną, jiems ke- ‖ Mt 21, 18-19
liaujant iš Betanijos, Jėzus buvo alkanas. 13 Pamatęs iš
tolo sulapojusį figmedį, jis priėjo pažiūrėti, gal ką ant

Perėjimo šventės – Velykų – vakarienę (žr. 14, 12-16). Jėzus sveikinamas kaip ateinančios mesijinės karalystės pranašas (žr. Mt 21, 9).

11, 12-14* Jėzaus ieškojimas vaisių ant figmedžio primena, kad pranašams figmedis buvo Izraelio įvaizdis (žr. Jer 8, 13; 29, 17; Jl 1, 7; Oz 9, 10. 16). Figmedžio prakeikimas – palyginimas veiksmu, vaizduojančiu Jėzaus teismą (žr. 11, 20) nevaisingam Izraeliui ir Jeruzalei, kuri atsisakė priimti jo mokymą (žr. Iz 34, 4; Oz 2, 14; Lk 13, 6-9).

jo ras. Tačiau, atėjęs prie medžio, jis nerado nieko, tik-
tai lapus, nes buvo dar ne figų metas. 14 Tuomet jis tarė
medžiui: „Tegul per amžius niekas nebevalgys tavo vai-
siaus!“ Jo mokiniai tai girdėjo.
‖ Mt 21, 12-13.17 **Šventyklos orumas** 15* Ir jie ateina į Jeruzalę. Įėjęs į
‖ Lk 19, 45-48
‖ Jn 2, 14-16 šventyklą, Jėzus ėmė varyti laukan parduodančius ir per-
kančius šventykloje. Jis išvartė pinigų keitėjų stalus bei
karvelių pardavėjų suolus 16 ir neleido nešti rakandų
per šventyklą. 17 Jis mokė ir skelbė: „Argi neparašyta:
Iz 56, 7 *Mano namai vadinsis maldos namai visoms tautoms!* O jūs
Jer 7, 11 pavertėte juos *plėšikų lindyne*“. 18 Tai išgirdę, aukštieji
kunigai ir Rašto aiškintojai tarėsi, kaip jį pražudyti. Jie
mat bijojo Jėzaus, nes visi žmonės buvo pagauti jo moks-
lo. 19 Atėjus vakarui, Jėzus su mokiniais išėjo iš miesto.
‖ Mt 21, 20-22 **Figmedžio paslaptis. Tikėjimas ir malda** 20 Rytą
eidami pro šalį, jie pamatė, kad figmedis nudžiūvęs iš
pat šaknų. 21 Prisiminęs Petras tarė Jėzui: „Rabi, štai
figmedis, kurį tu prakeikei, nudžiūvo“. 22 Jėzus jiems
Mt 8, 10+ atsakė: „Turėkite tikėjimą Dievu! 23 Iš tiesų sakau jums:
kas pasakytų šitam kalnui: ‘Pasikelk ir meskis į jūrą’
ir savo širdyje nesvyruotų, bet tikėtų įvyksiant, ką
Jn 11, 22 sako, tai jam ir įvyktų. 24 Todėl sakau jums: ko tik
melsdamiesi prašote, tikėkite gausią, ir tikrai taip bus.
Mt 5, 23-24 25 Eidami melstis, atleiskite, jei turite ką nors prieš
Mt 6, 14-15 kitus, kad ir jūsų Tėvas danguje jums atleistų jūsų
nusižengimus“. (26)*

11, 15-19* Žr. Mt 21, 12-17 paaiškinimą.

11, 26* Šios eilutės su Jėzaus posakiu *Bet jeigu jūs neatleidžiate, nė jūsų dangiškasis Tėvas neatleis jūsų nuodėmių* nėra reikšmingiausiuose Naujojo Testamento rankraščiuose. Spėjama, kad perrašinėtojai ją pridėjo pasinaudodami Mt 6, 15 tekstu.

Jėzaus įgaliojimai 27* Jie vėl sugrįžta į Jeruzalę. Jėzui ‖ Mt 21, 23-27 ‖ Lk 20, 1-8
vaikščiojant po šventyklą, prie jo prieina aukštųjų ku- Jn 2, 18
nigų, Rašto aiškintojų ir seniūnų ir klausia: 28 „Kokia
galia tai darai? Kas tau davė galią tai daryti?“ 29 Jėzus
jiems atsakė: „Ir aš noriu paklausti jus vieno dalyko, o
jūs atsakykite man, tada ir aš jums pasakysiu, kokia
galia tai darau. 30 Jono krikštas buvo iš dangaus ar iš
žmonių? Atsakykite man!“ 31 Tie pradėjo tartis: „Jei
pasakysime – iš dangaus, tai jis mus klaus: ‘Kodėl tada
juo netikėjote?’ 32 Pasakytume – iš žmonių...“ Bet jie
bijojo žmonių, nes visi buvo įsitikinę, kad Jonas tikrai Mt 16, 14+
buvo pranašas. 33 Todėl jie atsakė Jėzui: „Mes nežino-
me“. Tada Jėzus tarė: „Tai nė aš nesakysiu, kokia galia
tai darau“.

12 Vynininkai žmogžudžiai 1* Ir pradėjo Jėzus kal- ‖ Mt 21, 33-46 ‖ Lk 20, 9-19
bėti jiems palyginimais: „Vienas žmogus *įveisė vynuo-
gyną, sumūrijo aptvarą, įrengė spaustuvą ir pastatė bokštą.* Iz 5, 1+
Paskui išnuomojo jį vynininkams ir iškeliavo į svetimą
šalį. 2 Atėjus metui, jis nusiuntė pas vynininkus tarną
atsiimti iš vynininkų savosios vaisių dalies. 3 Tie pa-
čiupo jį, sumušė ir paleido tuščiomis. 4 Tuomet jis vėl
nusiuntė pas juos kitą tarną, o tie jį sužeidė į galvą ir

11, 27-33* Priešiškumas Jėzui didėjo tarp aukštųjų kunigų, Rašto aiškintojų ir seniūnų (27 eil.), tarp erodininkų bei fariziejų (žr. 12, 13) ir tarp sadukiejų (žr. 12, 18). Atmesdami Dievo pasiuntinius Joną Krikštytoją ir Jėzų, jie užsitraukė Dievo teismą (27-31 eil.) ir patvirtino palyginimo apie vynininkus tiesą (žr. 12, 1-12).

12, 1-12* Vynuogynas – Izraelio įvaizdis (žr. Iz 5, 1-7). Vynininkai – Izraelio dvasios vadovai. Dievas – vynuogyno savininkas. Mylimasis sūnus – Jėzus (žr. 1, 11; 9, 7; Mt 3, 17; 17, 5; Lk 3, 22; 9, 35). Vynininkų nubaudimas – nuoroda į dvasios vadovus, o vynuogyno atidavimas kitiems – į jo tautų atitekimą naujam Izraeliui.

iškoneveikė. 5 Jis pasiuntė dar vieną, bet tą jie nužudė;
ir dar daugelį kitų tarnų, kurių vienus jie primušė,
kitus nužudė. 6 Dar vieną turėjo – mylimąjį sūnų. Jį
nusiuntė pas juos paskutinį, sakydamas sau: 'Jie drovėsis
mano sūnaus'. 7 Bet vynininkai ėmė tartis: 'Tai įpėdi-
nis. Eime, užmuškime jį, ir mums atiteks jo palikimas'.
8 Ir nutvėrę nužudė jį ir išmetė laukan iš vynuogyno.
9 Ką darys vynuogyno savininkas? Jis ateis, išžudys vy-
nininkus ir atiduos vynuogyną kitiems. 10 Ar neskaitėte,
kas parašyta Raštuose:

Ps 118, 22-23 *Akmuo, kurį statytojai atmetė,*
tapo kertiniu akmeniu.
11 *Tai Viešpaties padaryta*
ir mūsų akims tai nuostabą kelia".

12 Anie suko galvą, kaip jį suimti, tačiau bijojo minios.
Mat suprato, kad palyginimas buvo jiems taikomas. Tad,
palikę jį, pasitraukė.

|| Mt 22, 15-22 || Lk 20, 20-26 **Mokestis ciesoriui** 13* Tada jie siunčia pas Jėzų
Mk 3, 6+ fariziejų ir erodininkų sugauti jo kalboje. 14 Šitie atėję
sako jam: „Mokytojau, žinome, jog esi tiesakalbis ir
niekam nepataikauji. Tu nepaisai žmonių padėties, bet
mokai Dievo kelio, kaip reikalauja teisybė. Valia mokėti
ciesoriui mokesčius ar ne? Mokėti ar nemokėti?" 15 Ma-
tydamas jų veidmainystę, Jėzus tarė: „Kam spendžiate
man pinkles? Atneškite man pažiūrėti denarą". 16 Jie
padavė. Jis ir klausia: „Kieno čia atvaizdas ir įrašas?"
Jie atsakė: „Ciesoriaus". 17 Tuomet Jėzus jiems tarė: „Kas

12, 13-14* Šiuose sankirčiuose (žr. taip pat 2, 1-3, 6) Jėzus nugali priešininkus savo atsakymais į jų klausimus ir priverčia juos nutilti.

12, 13-17* Žr. Mt 22, 21 paaiškinimą.

ciesoriaus, atiduokite ciesoriui, o kas Dievo – Dievui".
Ir jie be galo juo stebėjosi.
Mirusiųjų prisikėlimas 18* Pas Jėzų ateina sadu- ‖ Mt 22, 23-33 ‖ Lk 20, 27-40
kiejų, kurie neigia mirusiųjų prisikėlimą, ir klausia:
19 „Mokytojau, Mozė yra mums parašęs: *Jei kieno brolis* Įst 25, 5+
mirtų ir paliktų žmoną, o nepaliktų vaiko, tuomet jo brolis
tegul veda našlę ir pažadina savo broliui palikuonių. 20 Ir
štai yra buvę septyni broliai. Pirmasis vedė žmoną ir
mirdamas nepaliko vaikų. 21 Vedė ją antrasis, bet ir šis
mirė bevaikis. Taip pat atsitiko ir su trečiuoju, 22 ir visi
septyni nepaliko vaikų. Paskiausiai iš visų mirė moteris.
23 Numirėliams keliantis, kai ir jie prisikels, kurio iš jų
žmona ji bus? Juk ji yra buvusi septynių žmona?" 24 Jėzus
jiems atsakė: „Argi ne todėl klystate, kad neišmanote
nei Raštų, nei Dievo galybės?! 25 Kai prisikels iš numi-
rusių, tai nei ves, nei tekės, bet bus kaip angelai danguje.
26 O kad mirusieji keliasi, – ar neskaitėte Mozės knygoje
apie krūmą, – kaip Mozei Dievas yra pasakęs: *Aš esu*
Abraomo Dievas, Izaoko Dievas ir Jokūbo Dievas?! 27 Jis ne Iš 3, 6
mirusiųjų, bet gyvųjų Dievas. Jūs labai klystate".
Didžiausias įsakymas 28* Vienas iš Rašto aiškintojų, ‖ Mt 22, 34-40 ‖ Lk 10, 25-28
girdėjęs jį ginčijantis ir matęs, kaip puikiai Jėzus atsa-
kinėjo priešininkams, paklausė jį: „Koks yra visų pir-
masis įsakymas?" 29 Jėzus jam atsakė: „Pirmasis yra
šis: *Klausyk, Izraeli, – Viešpats, mūsų Dievas, yra vieninte-* Įst 6, 4-5
lis Viešpats; 30 *tad mylėk Viešpatį savo Dievą visa širdimi,*
visa siela, visu protu ir visomis jėgomis. 31 Antrasis: *Mylėk* Kun 19, 18
savo artimą kaip save patį. Nėra įsakymo, didesnio už

12, 18-27* Žr. Mt 22, 23-33 paaiškinimą.
12, 28-34* Žr. Mt 22, 37-38 paaiškinimą.

šiuodu“. 32 Tuomet Rašto aiškintojas jam atsakė: „Ge-
Įst 6, 4; 4, 35 rai, Mokytojau, tu teisybę pasakei: *Dievas yra vienintelis*
ir nėra kito šalia jo; 33 *o mylėti jį visa širdimi, visu protu ir*
visomis jėgomis bei mylėti artimą kaip save patį svarbiau už
Am 5, 21+ 1 Sam 15, 22 visas deginamąsias atnašas ir kitokias aukas“. 34 Maty-
Ps 40, 7-9 damas, kaip išmintingai jis atsakė, Jėzus jam tarė: „Tu
‖ Mt 22, 46 ‖ Lk 20, 40 netoli nuo Dievo Karalystės!“ Ir niekas daugiau nebe-
drįso jo klausinėti.

‖ Mt 22, 41-46 ‖ Lk 20, 41-44 **Mesijas – Dovydo sūnus ir Viešpats** 35* Mokydamas
šventykloje, Jėzus kalbėjo: „Kodėl Rašto aiškintojai sa-
Mt 9, 27+ ko Mesiją esant Dovydo sūnų? 36 Juk pats Dovydas,
Šventosios Dvasios įkvėptas, yra pasakęs:

Ps 110, 1 *Viešpats tarė mano Viešpačiui:*
Sėskis mano dešinėje,
aš patiesiu tavo priešus
tarsi pakojį po tavo kojų.

37 Pats Dovydas vadina jį Viešpačiu, tai kaip jis gali
būti jo sūnus?“

6, 20 Didelė minia norom klausėsi Jėzaus.

‖ Mt 23, 6-7 ‖ Lk 20, 45-47 **Smerkiami Rašto aiškintojai** 38* Mokydamas Jėzus
11, 43 kalbėjo: „Saugokitės Rašto aiškintojų, kurie mėgsta
vaikščioti su ilgais drabužiais, būti sveikinami aikštė-
se, 39 užimti pirmuosius krėslus sinagogose ir garbės
vietas vaišėse. 40 Jie suryja našlių namus, dangstydamiesi
ilga malda. Jų laukia itin griežtas teismas“.

12, 35-37* Jėzus klausinėja Rašto aiškintojų apie jų mokymą, kad Mesijas kyla iš Dovydo šeimos, ir nesiekia to paneigti (žr. Mt 1, 1; Apd 2, 20. 34; Rom 1, 3; 2 Tim 2, 8), tačiau nurodo, jog Mesijas yra pranašesnis už Dovydą. Mesijo pranašumas siejamas su jo antgamtine kilme, kurią pats Dovydas liudija, vadindamas Mesiją Viešpačiu (žr. Ps 110, 1).

12, 38-40* Žr. 7, 1-23 ir Mt 23, 1-39 paaiškinimą.

Našlės skatikas 41 Atsisėdęs ties aukų skrynia, Jėzus || Lk 21, 1-4
stebėjo, kaip žmonės metė į skrynią smulkius pinigus.
Daugelis turtingųjų aukojo gausiai. 42 Atėjo viena suvar-
gusi našlė ir įmetė du pinigėlius, tai yra skatiką. 43 Pasi-
šaukęs savo mokinius, Jėzus pasakė jiems: „Iš tiesų sakau
jums: ši vargšė našlė įmetė daugiausia iš visų, kurie dėjo
į aukų skrynią. 44 Visi aukojo iš to, kas jiems atlieka, o ji
iš savo neturto įmetė visa, ką turėjo, visus savo išteklius“.

13 Apie pasaulio pabaigą 1* Jam išeinant iš šventyk- || Mt 24, 1-3 || Lk 21, 5-7
los, vienas mokinių kreipiasi: „Mokytojau, tik pažvelk,
kokie akmenys ir kokie pastatai!“

2 Jėzus jam atsakė: „Matai šituos didžiulius pastatus?
Čia neliks akmens ant akmens, viskas bus išgriauta“.

3* Kai jis sėdėjo Alyvų kalne, priešais šventyklą, 1, 29 5, 37+
Petras, Jokūbas, Jonas ir Andriejus atskirai nuo kitų
klausė jį: 4 „Pasakyk mums, kada tai atsitiks ir koks bus
ženklas, kai visa tai pradės pildytis?“

13, 1-2* Šventyklos ir jos kiemų atstatymas, pradėtas valdant Erodui Didžiajam apie 20 m. prieš Kr., buvo užbaigtas likus septyneriems metams iki šventyklos sunaikinimo 70 m. po Kr., kai vyko pirmasis judėjų sukilimas prieš Romą (žr. Jer 26, 18; Mt 24, 1-2).

13, 3-37* Jėzaus pranašystė apie šventyklos sunaikinimą (žr. 13, 2) sukėlė klausimų, kuriuos privačiai pateikė keturi įvardyti mokiniai. Jie klausė, kada tai įvyks ir koks bus ženklas (3-4 eil.). Jėzus atsako į jų klausimus eschatologine kalba prieš savo artėjančią mirtį. Kalbos turinys – nurodymai ir paguoda, drąsinanti mokinius ir Bendriją išlaikyti tikėjimą bei klusnumą per ateinančius bandymus (5-13 eil.). Ženklas – *sunaikinimo pabaisa,* t. y. Romos galybė, išniekinanti šventyklą (14 eil.; žr. Dan 9, 27). Skatinama bėgti iš Jeruzalės, užuot ją gynus dėl netikros mesijinės vilties (14-23 eil.). Išgelbėjimas ateis tik po sunaikinimo (24-27 eil.), kuris įvyks prieš pirmosios krikščionių kartos pabaigą (28-31 eil.). Niekas nežino – tik Tėvas – tos valandos ar paruzijos laiko (32 eil.). Užtat reikia nuolat būti budriam (33-37 eil.). Lukas nukelia paruziją į vėlesnį metą – *kol baigsis pagonių laikai* (Lk 21, 24). Žr. Mt 24, 1-25, 46 ir paaiškinimą.

‖ Mt 24, 4-14 ‖ Lk 21, 8-19 5 Jėzus pradėjo jiems aiškinti: „Žiūrėkite, kad kas
jūsų nesuklaidintų! 6 Daug kas ateis su mano vardu ir
sakys: ‘Tai aš’, ir daugelį suklaidins. 7 Išgirdę apie karus
Dan 2, 28 ir karų gandus, nenusigąskite. Reikia, kad tai įvyktų,
bet dar ne galas. 8 Tauta pakils prieš tautą ir karalystė
prieš karalystę. Vietomis bus žemės drebėjimų, bus bad-
mečių. Tokia bus kentėjimų pradžia.

‖ Mt 10, 17-22 9 Jūs sergėkitės: atidavinės jus teismams, plaks sina-
gogose, ir jūs turėsite dėl manęs stoti prieš valdytojus ir
karalius, kad jiems liudytumėte. 10 Bet pirmiau turės
būti visoms tautoms paskelbta Evangelija*.

11 Kai suėmę jus ves, nesirūpinkite iš anksto, ką kal-
bėsite. Kalbėkite, kas tą valandą bus jums duota, nes
Mt 10, 36 kalbėsite nebe jūs, o Šventoji Dvasia. 12 Brolis išduos
nužudyti brolį, o tėvas – savo vaiką. Vaikai pakels ran-
ką prieš gimdytojus ir juos žudys. 13 Jūs būsite visų
nekenčiami dėl mano vardo. Bet kas ištvers iki galo,
tas bus išgelbėtas“.

‖ Mt 24, 15-25 ‖ Lk 21, 20-24 Dan 9, 27; 11, 31; 12, 11 1 Mak 1, 54 **Jeruzalės nuniokojimas** 14 „Kai pamatysite *sunaiki-
nimo pabaisą* stovint ten, kur jos neturi būti (skaitytojas
teįsidėmi!), tuomet, kas Judėjoje, tebėga į kalnus; 15 kas
bus ant stogo, tenelipa žemėn ir teneeina ko nors pa-
siimti iš namų; 16 o kas laukuose, tenegrįžta pasiimti
apsiausto. 17 Vargas nėščioms ir žindančioms tomis die-
nomis! 18 Melskite, kad tai neatsitiktų žiemą! 19 Anomis
Dan 12, 1 dienomis užguls *toks suspaudimas, kokio nėra buvę nuo
pradžios pasaulio*, kurį Dievas sukūrė, iki šiolei, ir dau-
giau nebebus. 20 Jeigu Viešpats nebūtų sutrumpinęs tų

13, 10* *...turės būti visoms tautoms paskelbta Evangelija*: t. y. krikščionių misijos laikotarpiu.

dienų, neišsigelbėtų nė vienas žmogus. Tačiau dėl iš-
rinktųjų, kuriuos išsirinko, jis sutrumpino tas dienas.
21 Jei tada kas nors jums sakytų: 'Štai čia Mesijas, štai
ten', – netikėkite, 22 nes atsiras netikrų mesijų ir netikrų
pranašų. Jie darys ženklų ir stebuklų, mėgindami suve-
džioti, jei tai įmanoma, net išrinktuosius. 23 Todėl būkite
apdairūs; aš jus iš anksto dėl visko įspėjau".

Žmogaus Sūnaus atėjimas 24 „Tomis dienomis, po ‖ Mt 14, 29-36 ‖ Lk 21, 25-33
ano suspaudimo, *saulė užtems, mėnulis nebeduos šviesos,*
25 *žvaigždės kris* nuo dangaus, ir *dangaus galybės* bus su-
krėstos. 26 Tada žmonės pamatys *Žmogaus Sūnų, ateinantį* Dan 7, 13-14 Mt 8, 20+
debesyse su didžia galia ir šlove*. 27 Jis pasiųs angelus, ir
tie surinks jo išrinktuosius iš visų keturių šalių, nuo Įst 30, 3-4 Zch 2, 10-17
žemės pakraščių iki dangaus tolybių.

28 Pasimokykite iš palyginimo su figos medžiu: kai ‖ Mt 24, 32-36 ‖ Lk 21, 29-33
jo šaka suminkštėja ir sprogsta lapai, jūs žinote, jog
artinasi vasara. 29 Taip pat išvydę tai dedantis, supras-
kite, jog jis jau arti, prie slenksčio. 30 Iš tiesų sakau
jums: nepraeis nė ši karta, kol visa tai įvyks. 31 Dangus
ir žemė praeis, o mano žodžiai nepraeis.

32 Tačiau tos dienos ar tos valandos niekas nežino,
nei dangaus angelai, nei sūnus, tik Tėvas".

Raginimas budėti 33 „Žiūrėkite, budėkite, nes ne- ‖ Mt 24, 42; 25, 13-15
žinote, kada ateis tas laikas! 34 Bus kaip su žmogumi, ‖ Lk 19, 12-13; 12, 38.40
kuris iškeliavo svetur, paliko namus ir davė tarnams
įgaliojimus, kiekvienam paskyręs darbą, o durininkui

13, 26* *...[visi] žmonės pamatys Žmogaus Sūnų... su didžia garbe ir šlove*: Jėzus cituoja šį tekstą iš Dan 7, 13-14 skaitinio, atsakydamas vyriausiajam kunigui į klausimą: *„Ar tu esi Mesijas?"* (14, 61). Iš 34, 5, Kun 16, 2 ir Sk 11, 25 debesys ženklina dievystės artumą. Žmogaus Sūnus Jėzus yra dangiška būtybė, ateisianti su jėga ir šlove.

įsakė budėti. 35 Taigi budėkite, nes nežinote, kada grįš
namų šeimininkas: ar vakare, ar vidurnaktyje, ar gaid-
gystėje, ar rytmety, 36 kad, netikėtai sugrįžęs, nerastų
jūsų miegančių. 37 Ką sakau jums, sakau ir visiems:
budėkite!“

‖ Mt 26, 2-5 ‖ Lk 22, 1-2 **14 Sankalba prieš Jėzų** 1* Iki Velykų ir Neraugintos
Mt 26, 17+ duonos šventės tebuvo likę pora dienų. Aukštieji kuni-
gai ir Rašto aiškintojai ieškojo būdo klasta sugauti Jėzų
ir nužudyti*. 2 Bet jie sakė: „Tik ne per šventes, kad
žmonėse nekiltų sąmyšio“.

‖ Mt 26, 6-13 ‖ Jn 12, 1-18 **Patepimas Betanijoje** 3* Jėzui esant Betanijoje, Si-
mono Raupsuotojo namuose, ir sėdint už stalo, atėjo
moteris su alebastriniu indeliu, pilnu brangaus gryno
nardo tepalo. Pradaužusi indelį, ji išpylė tepalą Jėzui

14, 1-16, 8* Morkaus evangelijoje kryžius – Jėzaus kelias į garbę pagal Dievo valią. Kančios pasakojimas – Jėzaus tarnybos viršūnė.

14, 1* Perėjimo (verčiama *Velykų*) ir Neraugintos duonos šventė: sąsają tarp šių dviejų iškilmių atspindi Iš 12, 3-20; 34, 18; Kun 23, 4-8; Sk 9, 2-14; 28, 16-17; Įst 16, 1-8 pasakojimai. Perėjimo iškilmės su*dabar*tina izraeliečių atpirkimą iš vergijos ir išėjimą iš Egipto nakčia. Šventė prasidėjo saulėlydį, Nisano 14 dieną, po Perėjimo šventės avinėlio aukojimo šventykloje popietės. Su Perėjimo šventės vakariene tą patį vakarą buvo siejamas neraugintos duonos valgymas. Šioji apeiga, tęsiama iki Nisano 21 dienos, su*dabar*tina izraeliečių vargus ir skubotumą, išeinant iš Egipto. Šlovinimas ir padėka Dievui už gerumą praeities dienomis buvo jungiama šiomis dviem šventėmis su išganymo viltimi ateities dienomis. *Aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai ieškojo būdo... nužudyti*: sąmokslas nužudyti Jėzų buvo jau senokai puoselėjamas, bet nebuvo įvykdytas dėl minios baimės (žr. 3, 6; 11, 18; 12, 12).

14, 3-9* Betanijoje, ant rytinio Alyvų kalno šlaito, keletą kilometrų nuo Jeruzalės, Simono raupsuotojo namuose. Jėzus apgina jautrų moters elgesį, kai ji patepa jo galvą kvapiu aliejumi. Tai darė dėl Jėzaus, kaip nusikaltėlio, artėjančios mirties ir laidotuvių, nes tada jo kūnas nebūtų pateptas. Jėzus užtikrina moterį, kad jos žygdarbis bus minimas skelbiant Evangeliją visame pasaulyje.

ant galvos. 4 Kai kurie ten esantys susierzino ir kalbėjo
vienas kitam: „Kam tas tepalo eikvojimas?! 5 Juk jį buvo
galima parduoti daugiau negu už tris šimtus denarų ir
pinigus išdalyti vargšams!“ Taip jie murmėjo prieš tą Įst 15, 11
moterį. 6 Bet Jėzus atsiliepė: „Palikite ją ramybėje! Kam
ją skaudinate? Ji man padarė gerą darbą. 7 Vargšų jūs
visuomet turite su savimi ir, kada tik panorėję, galite
jiems gera daryti, o mane turėsite ne visuomet. 8 Ji
padarė, ką galėjo. Ji iš anksto patepė mano kūną laido-
tuvėms. 9 Iš tiesų sakau jums: visame pasaulyje, kur tik
bus skelbiama Evangelija, bus ir jos atminimui pasako-
jama, ką ji yra man padariusi“.

Judo išdavystė 10 Judas Iskarijotas, vienas iš Dvyli- ‖ Mt 26, 14-16 ‖ Lk 22, 3-6
kos, nuėjo pas aukštuosius kunigus, pasiryžęs išduoti
Jėzų. 11 Tai išgirdę, jie apsidžiaugė ir pažadėjo jam
pinigų. Jis ėmė ieškoti progos Jėzų išduoti.

Pasiruošimas Velykų vakarienei 12* Pirmąją Nerau- ‖ Mt 26, 17-19 ‖ Lk 22, 7-13
gintos duonos dieną, kada aukojamas Velykų avinėlis,
mokiniai sako Jėzui: „Kur paruošti tau Velykų vakarie-
nę?“ 13 Jis išsiunčia du mokinius, tardamas: „Eikite į
miestą. Ten jus sutiks žmogus, vandens ąsočiu nešinas. 1 Sam 10, 2-5
Sekite iš paskos 14 ir, kur jis nuves, sakykite namų šei-
mininkui: ‘Mokytojas liepė paklausti: Kur man skirtoji
menė, kurioje galėčiau su mokiniais valgyti Velykų va-
karienę?’ 15 Jis parodys jums didelį aukštutinį kambarį
su baldais. Ten ir paruoškite mums“. 16 Mokiniai išėjo ir
nuvyko į miestą. Jie rado visa, kaip buvo sakęs Jėzus, ir
paruošė Velykų stalą.

14, 12* Žr. 14, 1 paaiškinimą.

|| Mt 26,20-25 **Įspėjimas Judui** 17 Vakare jis atėjo su Dvylika. 18* Beval-
|| Lk 22, 14.21-23 gant prie stalo vakarienę, Jėzus prabilo: „Iš tiesų sakau
|| Jn 13,21-30 jums: vienas iš jūsų, valgančių su manimi, išduos ma-
ne". 19 Jie labai nuliūdo ir ėmė už kits kito klausinėti:
„Nejaugi aš?" 20 O jis tarė: „Vienas iš Dvylikos, kuris
dažo su manimi viename dubenyje. 21 Tiesa, Žmogaus
Sūnus eina savo keliu, kaip apie jį parašyta, bet vargas
žmogui, kuris išduos Žmogaus Sūnų. Geriau jam būtų
buvę negimti".

|| Mt 26,26-29 **Eucharistijos įsteigimas** 22* Bevakarieniaujant Jėzus
|| Lk 22, 15-20 paėmęs duoną sukalbėjo palaiminimą, ją laužė ir da-
1 Kor 11, 23-25 vė mokiniams, tardamas: „Imkite, tai mano kūnas!"
23 Paėmęs taurę, sukalbėjo padėkos maldą, davė jiems,
ir visi gėrė iš jos. 24 O jis jiems tarė: „Tai mano kraujas,
Sandoros kraujas, kuris išliejamas už daugelį*. 25 Iš tiesų
Mt 8, 11+ sakau jums: aš jau nebegersiu vynmedžio vaisiaus iki
tos dienos, kada gersiu jį naują Dievo Karalystėje".

|| Mt 26,30-35 **Įspėjimas Petrui** 26 Pagiedoję himną*, jie išėjo į
|| Lk 22,39.31-34.57s Alyvų kalną. 27* Jėzus jiems tarė: „Jūs visi pasipiktinsi-
|| Jn 13,36-38
Zch 13, 7 te, nes parašyta: *Ištiksiu piemenį, ir avys išsisklaidys*. 28 O

14, 18* Priešprieša tarp intymios bendro stalo nuotaikos valgant Perėjimo šventės vakarienę ir išdaviko klastos (žr. Ps 41, 10).

14, 22-24* Perėjimo šventės vakarienės aplinkoje ir pereinant į naują Sandorą Jėzaus veiksmai bei žodžiai apreiškia saviauką per kūno ir kraujo paaukojimą, paankstinant jo kančią ir mirtį. Kristaus Sandoros kraujas primena senąsias apeigas (žr. Iš 24, 4-8) bei rodo į naują Bendriją, kurią Jėzus sukurs saviauka (žr. Mt 26, 26-28; Lk 22, 19-20; 1 Kor 11, 23-25).

14, 24* *...kraujas, kuris išliejamas už daugelį*: žr. Mt 26, 27-29 paaiškinimą. *...už daugelį*: žr. Iz 53, 12. Hebrajiškas posakis, kuris reiškia *už visus*.

14, 26* Perėjimo šventės vakarienės pabaigos psalmės. (žr. Ps 114-118).

14, 27-31* Jėzus kalbėjo mokiniams, kad jų tikėjimas susvyruos ir jie pasitrauks nuo jo, nepaisydami iškilmingų jo užtikrinimų. Tačiau Jėzus patvirtino, kad po prisikėlimo subūrs juos Galilėjoje, ten kur ir pašaukė juos tapti mokiniais (žr. 1, 14-20; 16, 7; Mt 26, 32; 28, 7. 10. 16; Jn 21 sk.).

prisikėlęs aš pirma jūsų nueisiu į Galilėją“. 29 Petras
atsiliepė: „Jei ir visi pasipiktintų, tai tik ne aš!“ 30 Jėzus
jam atsakė: „Iš tiesų sakau tau: dar šiandien, jau šią 14,72
naktį, gaidžiui nė dukart nepragydus, tu manęs tris
kartus išsiginsi“. 31 Petras dar atkakliau tvirtino savo:
„Jeigu net reikėtų man su tavimi mirti, aš vis tiek tavęs
neišsiginsiu“. Tą pat kalbėjo ir visi kiti.
Getsemanės sode 32* Jie atėjo į ūkį, vadinamą Get- ‖ Mt 26,36-46 ‖ Lk 22,40-45
semane. Jėzus sako mokiniams: „Pasėdėkite čia, kol aš
melsiuosi“. 33 Pasiėmęs su savim Petrą, Jokūbą ir Joną, 5,37+
jis pradėjo nuogąstauti ir sielotis. 34 Jis jiems skundėsi:
„Mano siela mirtinai nuliūdusi. Pasilikite čia ir budėki-
te!“ 35 Paėjęs truputį toliau, sukniubo ant žemės ir ėmė
melstis, kad, jei galima, jį aplenktų toji valanda. 36 Jis
sakė: „Aba, Tėve*, tau viskas įmanoma. Atitolink nuo
manęs šitą taurę! 37 Tačiau tebūnie ne kaip aš noriu, bet
kaip tu*...“ Paskui grįžta, randa juos miegančius ir taria
Petrui: „Simonai, tu miegi? Neįstengei nė vienos valan-
dos pabudėti? 38 Budėkite ir melskitės, kad nepatektu-
mėt į pagundą, nes dvasia ryžtinga, bet kūnas silpnas*“. Rom 7, 5+

14, 32-34* Tie mokiniai – Petras, Jokūbas ir Jonas, regėję Jayro dukters prikėlimą iš mirties (žr. 5, 37) ir Mokytojo atsimainymą (žr. 9, 2), dabar kviečiami būti jo pažeminimo bei agonijos liudininkais, budėti su juo ir melstis.

14, 36-37* *...Aba, Tėve*: Morkaus išverstas aramėjiškas žodis, būdingas Jėzui, – sūnaus kreipinys į Dievą (žr. Rom 8, 15; Gal 4, 6). *...ne kaip aš noriu, bet kaip tu*: visapusiškas klusnus Jėzaus atsidavimas Tėvo valiai (žr. Jn 4, 34; 8, 29; Rom 5, 19; Fil 2, 8; Žyd 5, 8).

14, 38* *...dvasia ryžtinga, bet kūnas silpnas*: dvasia linksta į tai, kas gera, tačiau tam prieštarauja trapi, į nuodėmę linkusi žmogaus prigimtis (žr. Ps 51, 7. 12). Kiekvienam žmogui tenka galynėtis su savimi; Jėzus prisiėmė to galynėjimosi jėgą dėl žmogaus ir šitaip savo kančia bei mirtimi pasiekė pergalę.

39 Jis vėl nuėjo ir dar kartą meldėsi tais pačiais žodžiais.
40 Ir vėl sugrįžęs rado juos miegančius – jų akys buvo
9, 6 mieguistos, ir jie nežinojo, ką atsakyti. 41 Jis ateina trečią
kartą ir taria jiems: „Vis dar tebemiegate, tebesiilsite?
Gana! Atėjo valanda: štai Žmogaus Sūnus išduodamas į
Jn 14, 31 nusidėjėlių rankas. 42 Kelkitės, eime! Štai mano išdavė-
jas čia pat“.

‖ Mt 26, 47-56 ‖ Lk 22, 47-53 ‖ Jn 18, 2-11 **Jėzaus suėmimas** 43 Ir tuojau, jam tebekalbant, pa-
sirodė vienas iš Dvylikos Judas, o kartu su juo būrys
ginkluotų kalavijais ir vėzdais, pasiųstas aukštųjų kuni-
gų, Rašto aiškintojų ir seniūnų. 44 Išdavėjas buvo jiems
nurodęs ženklą: „Kurį pabučiuosiu, tai tas. Suimkite jį
ir sergėdami veskite!“

45 Taigi atėjęs jis tuojau prisiartino prie Jėzaus ir
tarė: „Rabi!“, ir pabučiavo jį. 46 O kiti stvėrė Jėzų ir
suėmė. 47 Vienas iš ten stovinčių, išsitraukęs kalaviją,
užsimojo prieš vyriausiojo kunigo tarną ir nukirto jam
ausį. 48 O Jėzus prabilo jiems: „Tarsi plėšiko išėjote su-
gauti manęs su kalavijais ir vėzdais. 49 Kasdien būdavau
pas jus, mokiau šventykloje, ir jūs manęs nesuėmėte.
Tačiau teišsipildo Raštai“. 50 Tada, palikę jį, visi [moki-
niai] pabėgo. 51 Tik vienas jaunuolis sekė iš paskos, su-
Am 2, 16 sisupęs vien į drobulę. Jie čiupo jį, 52 bet jis išsinėrė iš
drobulės ir nuogas pabėgo.

‖ Mt 26, 57-68 ‖ Lk 22, 54. 63-71 **Aukščiausiajame teisme** 53* Jėzų nuvedė pas vyriau-
siąjį kunigą, kur buvo susirinkę visi aukštieji kunigai,
‖ Jn 18, 15-16. 18 seniūnai ir Rašto aiškintojai. 54 Petras iš tolo sekė jį iki

14, 53* Morkus teigia, kad Jėzus nakčia buvo nuvestas į sinedriono posėdį, kuris pasmerkė mirti (žr. 14, 64); Lukas pasakoja, kad Jėzus buvo pasmerktas mirti per sinedriono dienos posėdį (žr. Lk 22, 66. 71; taip pat Jn 18, 13. 19-24).

vyriausiojo kunigo rūmų vidaus kiemo. Ten jis atsisėdo
su tarnais ir šildėsi prie ugnies. 55 Aukštieji kunigai ir
visa teismo taryba ieškojo prieš Jėzų liudijimo, kad galėtų
jį pasmerkti mirti, bet nerado. 56 Nors daugelis melagin-
gai liudijo prieš jį, tačiau jų liudijimai nesutarė. 57* Kai
kurie melagingai kaltino jį, teigdami: 58 „Mes girdėjome
jį sakant: 'Aš sugriausiu šitą rankomis pastatytą šventyklą 2 Kor 5, 1
ir per tris dienas pastatysiu kitą, ne rankų darbo'". 59 Bet
ir šie kaltinimai nesutapo. 60 Tada vyriausiasis kunigas,
atsistojęs viduryje, paklausė Jėzų: „Tu nieko neatsakai į
šitų žmonių kaltinimus?" 61 Tačiau jis tylėjo ir nieko
neatsakė. Tuomet vyriausiasis kunigas vėl jį klausė: „Ar
tu esi Mesijas, Šlovingojo* Sūnus?" 62 Jėzus jam atsakė:

„Taip, Aš Esu*. 13, 26+ Ps 110, 1
Ir jūs dar pamatysite Žmogaus Sūnų,
sėdintį Visagalio dešinėje*
ir ateinantį dangaus debesyse"*.

63 Tada vyriausiasis kunigas persiplėšė drabužius,
šaukdamas: „Kam dar mums liudytojai? 64 Girdėjote pik-
tžodžiavimą. Kaip jums regis?" Ir jie visi nusprendė jį
esant vertą mirties. 65 Kai kurie ėmė į jį spjaudyti, dangstė
jam veidą, mušė kumščiais ir reikalavo: „Pranašauk!" O
tarnai daužė jį per veidą.

14, 57-58* Žr. Mt 26, 60-61. Kaltinimas rėmėsi Jėzaus pranašyste apie šventyklos sunaikinimą. Panaši Jeremijo pranašystė irgi buvo laikoma verta mirties bausmės (žr. Jer 7, 1-15; 20, 1-8).

14, 61-62* *...Šlovingojo*: Dievo vardo, kurio žydai netardavo, pakaitalas. *...Aš Esu*: Jėzus pripažįsta, kad jis yra Mesijas ir Dievo Sūnus (žr. 1, 1). Plg. Mt 26, 64 su Lk 22, 67-70: Jėzus atsakymą palieka savo tardytojams. *...pamatysite Žmogaus Sūnų... ateinantį dangaus debesyse*: nuoroda į Dan 7, 13 ir Ps 110, 1, kur Jėzus pristatomas kaip teisėjas Dievo Karalystės šlovėje. *...Visagalio*: kitas Dievo vardo pakaitalas.

‖ Mt 26, 69-75 ‖ Lk 22, 55-62 ‖ Jn 18, 15-18. 25-27 **Petro išsigynimas** 66 Petras buvo žemai, kieme.
Atėjo viena vyriausiojo kunigo tarnaitė 67 ir, pamačiusi
besišildantį Petrą, įsižiūrėjo į jį ir tarė: „Ir tu buvai su
Mt 2, 23+ šituo Nazarėnu, su Jėzumi“. 68 Petras išsigynė, sakydamas: „Nei aš žinau, nei suprantu, ką tu sakai“. Jis išėjo
į prieškiemį, ir gaidys pragydo. 69 Pamačiusi jį, tarnaitė
vėl pradėjo sakyti aplinkiniams: „Šitas yra iš jų!“ 70 Jis
vėl išsigynė. Kiek vėliau aplinkiniai sakė Petrui: „Tu
tikrai vienas iš jų: juk tu irgi galilėjietis“. 71 Tada jis
šoko prisiekinėti ir dievagotis: „Aš nepažįstu to žmogaus, apie kurį jūs kalbate“. 72 Ir netrukus gaidys užgiedojo antrą kartą. Petras atsiminė, ką jam buvo pasakęs
Jėzus: „Gaidžiui nė dukart nepragydus, tu tris kartus
manęs išsiginsi“. Ir jis pravirko.

‖ Mt 27, 1-2. 11-26 ‖ Lk 22, 66; 23, 1-5. 13-25 ‖ Jn 18, 28-19, 1; 19, 4-16 **15 Jėzus Piloto teisme** 1* Anksti rytą aukštieji kunigai su seniūnais ir Rašto aiškintojais bei visa teismo
Mt 26, 57+ taryba, padarę sprendimą, surakintą Jėzų nuvedė ir perdavė Pilotui. 2 O Pilotas paklausė jį: „Ar tu esi žydų
karalius?“* Jis atsakė: „Taip yra, kaip sakai“. 3 Tuo tarpu aukštieji kunigai visaip jį skundė. 4 Tad Pilotas vėl
klausė Jėzų: „Tu nieko neatsakai? Žiūrėk, kokiais dideliais dalykais jie tave kaltina“. 5 Bet Jėzus daugiau
nebeatsakinėjo, ir Pilotas labai stebėjosi. 6* Per šventes

15, 1* Sinedrionas, neturėdamas teisės įvykdyti mirties sprendimo (žr. 14, 64), kreipėsi į Pilotą, kad Jėzus būtų teisiamas ir nubaustas mirtimi (žr. 15, 15; Jn 18, 31).

15, 2* *...Ar tu esi žydų karalius*: šis titulas, kuriuo evangelistai vadino Jėzų, kontekste skamba ironiškai (žr. 15, 26). Pilotas šį titulą vartoja (žr. 15, 2. 9. 12) nujausdamas piktą aukštųjų kunigų, kurie perdavė Jėzų nuteisti ir pasmerkti, nuostatą (žr. 15, 10; Lk 23, 14-16. 20; Mt 27, 18. 24; Jn 18, 38; 19, 4. 6. 12).

15, 6-15* Žr. Mt 27, 15-26 paaiškinimą.

jis paleisdavo vieną kalinį, kurio žmonės prašydavo.
7 Tada buvo vienas kalinys, vardu Barabas*, suimtas kartu
su maištininkais, kurie sąmyšio metu buvo nužudę žmo-
gų. 8 Susirinkusi minia pradėjo prašyti to, ką visuomet
Pilotas darydavo. 9 Pilotas prabilo: „Ar norite, kad jums
paleisčiau žydų karalių?" 10 Mat jis žinojo, kad aukštieji
kunigai jį buvo įskundę iš pavydo. 11 Tačiau aukštieji
kunigai sukurstė žmones reikalauti, kad verčiau paleistų
jiems Barabą. 12 Tada Pilotas vėl kreipėsi į juos: „O ką
man daryti su žydų karaliumi?" 13 Tie ėmė šaukti: „Ant
kryžiaus jį!" 14 Pilotas dar klausė: „O ką gi pikta jis yra
padaręs?" Tuomet jie pradėjo dar garsiau rėkti: „Ant
kryžiaus jį!" 15 Norėdamas įsiteikti miniai, Pilotas palei-
do Barabą, o Jėzų nuplakdino ir atidavė nukryžiuoti.

Patyčios ir nukryžiavimas 16 Kareiviai nusivedė Jėzų ‖ Mt 27, 27-31
į rūmų kiemą, tai yra pretorijų*, ir ten sušaukė visą ‖ Jn 19, 1-3
kuopą. 17 Jie apvilko jį purpuriniu apsiaustu, nupynę
uždėjo jam erškėčių vainiką 18 ir pradėjo jį sveikinti:
„Sveikas, žydų karaliau!" 19 Jie daužė jam galvą nen-
drine lazda, spjaudė ir priklaupdami neva garbino jį.
20 Prisityčioję nuvilko jam purpurinį apsiaustą ir apvilko
jo paties drabužiais.

Tuomet [kareiviai] išvedė Jėzų nukryžiuoti. 21* Jie
privertė vieną grįžtantį iš laukų praeivį – Simoną Ki-
rėnietį, Aleksandro ir Rufo tėvą – panešėti jo kryžių.
22 Taip jie nuvedė Jėzų į Golgotos vietą; išvertus tai

15, 7* *Barabas*: žr. Mt 27, 15-26 paaiškinimą.

15, 16* ... *pretorijų*: žr. Mt 27, 27 paaiškinimą.

15, 21* Pasmerktas mirčiai žmogus turėjo nešti savo kančios įrankį. Spėjama, kad Aleksandras ir Rufas gyveno tarp ankstyvųjų krikščionių, kuriems Morkus skyrė savo evangeliją (žr. Mt 27, 32; Lk 23, 26-32).

‖ Mt 27, 34-38 ‖ Lk 23, 33-34 reiškia: „Kaukolės vieta“. 23 Ten davė jam mira atmiešto
‖ Jn 19, 18-24 vyno, bet jis negėrė. 24* Tuomet prikalė jį prie kryžiaus
Ps 22, 19 ir pasidalijo jo drabužius, mesdami burtą, kas kuriam
turi tekti. 25 Buvo trečia valanda, kai jį nukryžiavo*.
26 Taip pat buvo užrašytas jo kaltinimas: „Žydų kara-
Iz 53, 12 Lk 22, 37 lius*“. 27 Kartu su juo nukryžiavo du plėšikus: vieną iš
dešinės, kitą iš kairės. (28)*
‖ Mt 27, 39-44 ‖ Lk 23, 35-37 29 Praeiviai užgauliojo Jėzų, kraipydami galvas ir sa-
14, 58 kydami: „Še tau, kuris sugriauni šventyklą ir per tris
dienas ją atstatai. 30 Gelbėkis pats, nuženk nuo kryžiaus!“
31 Taip pat tyčiojosi aukštieji kunigai su Rašto aiškin-
tojais, kalbėdami tarp savęs: „Kitus gelbėdavo, o pats
negali išsigelbėti. 32 Mesijas, Izraelio karalius, tegu
Jn 6, 30 dabar nužengia nuo kryžiaus, kad pamatytume ir įtikė-
Lk 23, 39-43 tume“. Jį plūdo ir kartu nukryžiuotieji.
‖ Mt 27, 45-56 ‖ Lk 23, 44-47 **Jėzaus mirtis** 33 Šeštai valandai atėjus, visą kraštą
‖ Jn 19, 28-30 apgaubė tamsa iki devintos valandos. 34 Devintą valan-
dą Jėzus garsiai sušuko: Elí, Elí, lemá sabachtáni?* Tai
Ps 22, 2 reiškia: Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane aplei-
dai?! 35 Kai kurie ten stovintys išgirdę sakė: „Matai, jis

15, 24* Nubausto mirtimi žmogaus drabužiai priklausė bausmės vykdytojams (žr. Ps 22, 19; Mt 27, 35; Jn 19, 23-25a).

15, 25* *...trečia valanda, kai jį nukryžiavo*: t. y. tarp 9 val. ryto ir 12 val. vidurdienio.

15, 26* *...buvo užrašytas jo kaltinimas: „Žydų karalius“*: mirties bausmė už politinę kaltę, kurią Jėzui melagingai primetė priešai.

15, 28* Žodžių *Išsipildė, kas buvo parašyta: Jis buvo priskaitytas prie piktadarių* nėra daugelyje ankstyviausių ir svarbių rankraščių. Čia cituojama Iz 53, 12; spėjama, kad perrašinėtojai tai perėmė iš Lk 22, 37.

15, 34* *...Elí, Elí, lemá sabachtáni*: aramėjiškas Ps 22, 1 vertimas (žr. Mt 27, 46 paaiškinimą).

15, 35* *...Elijo*: garsinis panašumas su *Elí* (žr. 15, 34).

šaukiasi Elijo*". 36 Tada vienas nubėgęs primirkė kem-
pinę *perrūgusio vyno*, užmovė ją ant nendrės ir padavė
jam gerti, tardamas: „Palaukite, pažiūrėsime, ar ateis
Elijas jo nuimti". 37 Bet Jėzus, garsiai sušukęs, atidavė
dvasią.

38 Tuo metu šventyklos uždanga perplyšo* į dvi dalis
nuo viršaus iki apačios. 39 Šimtininkas, stovėjęs priešais
ir matęs, kaip jis šaukdamas mirė, tarė: „Iš tikro šitas Mt 4, 3+
žmogus buvo Dievo Sūnus!"*

40* Ten buvo moterų, kurios žiūrėjo iš tolo; tarp jų ‖ Mt 27, 55-56 ‖ Lk 23, 49 ‖ Jn 19, 25
Marija Magdalietė, Marija – Jokūbo Jaunesniojo ir Jozės 6, 3
motina – ir Salomė. 41 Kai Jėzus dar buvo Galilėjoje, jos
sekė jį ir jam tarnavo. Taip pat ten buvo daug kitų, kar-
tu su juo atvykusių į Jeruzalę.

Nuėmimas nuo kryžiaus ir palaidojimas 42 Jau va- ‖ Mt 27, 57-61 ‖ Lk 23, 50-55 ‖ Jn 19, 38-42
karui atėjus (kadangi buvo Prisirengimas, arba šabo Mt 27, 62+
išvakarės), 43 atvyko Juozapas iš Arimatėjos*, garbingas
teismo tarybos narys, kuris irgi laukė Dievo Karalystės.
Jis drąsiai nuėjo pas Pilotą ir paprašė Jėzaus kūno.
44 Pilotas nustebo, argi jau būtų miręs? Jis pasišaukė
šimtininką ir paklausė, ar Jėzus jau miręs. 45 Patyręs tai
iš šimtininko, jis atidavė Juozapui kūną. 46 Šis nupirko
drobulę, nuėmė Jėzų nuo kryžiaus, įvyniojo į drobulę,
paguldė jį kapo rūsyje, kuris buvo iškaltas uoloje, ir

15, 38* *...šventyklos uždanga perplyšo*: žr. Mt 27, 51-53 paaiškinimą.

15, 39* *...Iš tikro šitas žmogus... Dievo Sūnus*: Morkus savo evangeliją užbaigia ta pačia tema, kuria ir pradėjo: Jėzus – Dievo Sūnus. Tikėjimo išpažinimas reiškia pradžioje paskelbtos *Evangelijos* (žr. 1, 1) išsipildymą – į jį atveda Jėzaus kančia, mirtis ir prisikėlimas.

15, 40-51* Žr. Mt 27, 55-56.

15, 43* *...Juozapas iš Arimatėjos*: sinedriono narys (žr. Mt 27, 57-61).

užritino angą akmeniu. 47 Marija Magdalietė ir Marija,
Jozės motina, matė, kur jis buvo palaidotas.

‖ Mt 28, 1-8 ‖ Lk 24, 1-10 ‖ Jn 20, 1-10 **16 Prisikėlimas** 1* Šabui praėjus, Marija Magdalietė,
Marija, Jokūbo motina, ir Salomė nusipirko kvepalų, kad
nuėjusios galėtų Jėzų patepti.

2 Labai anksti, pirmąją savaitės dieną, jos ateina
saulei tekant prie kapo. 3 Jos kalbėjosi tarp savęs: „Kas
mums nuritins akmenį nuo kapo angos?“ 4 Bet, pažvel-
gusios iš arčiau, pamatė, kad akmuo nuristas. O buvo
jis labai didelis. 5 Įėjusios į kapo rūsį, išvydo dešinėje
9, 3 sėdintį jaunuolį baltais drabužiais ir nustėro. 6 Bet jis
joms tarė: „Nenusigąskite! Jūs ieškote nukryžiuotojo
Mt 2, 23+ Jėzaus Nazarėno. Jis prisikėlė, jo čia nebėra. Štai vieta,
kur jį buvo paguldę. 7 Eikite, pasakykite jo mokiniams ir
14, 28 Petrui: jis eina pirma jūsų į Galilėją. Tenai jį pamatysite,
kaip jis yra jums sakęs“.

8 Jos išėjo ir skubiai nubėgo nuo kapo, nes jas buvo
pagavęs drebulys ir sąmyšis. Persigandusios jos niekam
nieko nesakė.

Mt 28, 10+ **Pabaiga** 9* Prisikėlęs anksti rytą, pirmąją savaitės die-
‖ Jn 20, 11-18 Lk 8, 2 ną, Jėzus pirmiausia pasirodė Marijai Magdalietei, iš
Jn 20, 18 Lk 24, 10-11 kurios buvo išvaręs septynis demonus. 10 Ji nuėjusi pra-

16, 1-8* Šio skaitinio tikslas - parodyti, kad kapas yra tuščias, kad Jėzus prisikėlė (6 eil.) ir eina pirma jų, t. y. mokinių, į Galilėją (8 eil.), kaip buvo sakęs (žr. 14, 28). Kapą moterys randa tuščią, o ten sėdintis angelas paskelbia joms, kas įvyko. *Eikite, pasakykite jo mokiniams ir Petrui* (7 eil.), kad pasiruoštų susitikimui su Prisikėlusiuoju. *Evangelija pagal Morkų* baigiasi 8-ąja eilute.

16, 9-20* Šis skaitinys, vadinamas *Ilgesniąja pabaiga*, yra kai kuriuose mažiau reikšminguose rankraščiuose ir laikomas kanonine Morkaus evangelijos dalimi, aptarta Tridento Susirinkime. Ankstyvosios Bendrijos

nešė jo bičiuliams, kurie gedėjo ir verkė. 11 Tie, išgirdę,
kad jis gyvas ir kad ji pati jį mačiusi, netikėjo. 12 Paskui Mt 8, 10+
Jėzus pasirodė dviem iš jų kelyje į kaimą, tačiau kitokiu ‖ Lk 24, 13-35
pavidalu. 13 Ir šitie sugrįžę paskelbė visiems kitiems, bet
ir jais anie netikėjo. 14 Galop pasirodė visiems Vie- ‖ Lk 24, 36-49 ‖ Jn 20, 19-23
nuolikai, kai jie sėdėjo už stalo; priekaištavo jiems už 1 Kor 15, 5
netikėjimą ir širdies kietumą, kad netikėjo tais, kurie
buvo matę jį prisikėlusį.

15 Ir jis tarė jiems: „Eikite į visą pasaulį ir skelbkite ‖ Mt 28, 18-20 Mk 13, 10
Evangeliją visai kūrinijai. 16 Kas įtikės ir pasikrikštys, bus Kol 1, 23
išgelbėtas, o kas netikės, bus pasmerktas. 17 Kurie įtikės, Apd 1, 8+ Mt 10, 1p
tuos lydės ženklai: mano vardu jie išvarinės demonus,
kalbės naujomis kalbomis, 18 ims plikomis rankomis Lk 10, 19 Apd 28, 3-6
gyvates ir, jei išgertų mirštamų nuodų, jiems nepakenks.
Jie dės rankas ant ligonių, ir tie pasveiks". 19 Baigęs 1 Tim 4, 14+
jiems kalbėti, Viešpats Jėzus buvo paimtas į dangų ir ‖ Lk 24, 50-53 ‖ Apd 1, 3-14
atsisėdo Dievo dešinėje. 20 O jie iškeliavę visur skelbė
žodį, Viešpačiui drauge veikiant ir jų žodžius patvirti- Apd 2, 33+
nant ženklais, kurie juos lydėjo.

Tėvų citatos rodo, kad ji buvo parašyta antrajame šimtmetyje. Pagal stilių ir žodyną galima teigti, jog ji parašyta ne Morkaus, bet kito įkvėpto rašytojo. *Ilgesnioji pabaiga* yra tikėjimo kraičio santrauka – tikėjimo apie Jėzaus pasirodymus, ypač remiantis iš Luko (žr. Lk 24 sk.) ir Jono (žr. Jn 20 sk.) perimta medžiaga. *Trumpesnioji pabaiga* įterpiama po 8 eil. prieš *Ilgesniąją pabaigą* keturiuose VII-IX a. graikiškuose rankraščiuose ir viename Senojo lotyniško vertimo rankraštyje, kuriame nėra *Ilgesniosios pabaigos*. Ir skamba taip: *„Trumpai jos pranešė visus šiuos nurodymus Petro bendrams. Paskui pats Jėzus per juos siuntė nuo rytų į vakarus tą šventą ir nenykstamą amžinojo išganymo žinią. Amen".*

EVANGELIJA PAGAL

LUKĄ

Evangelija pagal Luką ir *Apaštalų darbai* yra dvitomis Luko veikalas. Jame pasakojama Dievo senojo pokalbio su žmonija istorija, atskleidžianti, kaip Izraeliui duoti Dievo pažadai išsipildė per Jėzų ir kaip Izraeliui pažadėtas ir Jėzaus įvykdytas išgelbėjimas buvo paskelbtas pagonims. Abiejų dalių tikslas – pateikti Teofiliui ir kitiems sutvarkytą pasakojimą, kad jie įsitikintų tikrumu mokslo, kurio yra išmokyti (žr. 1, 4). Vykdydamas savo tikslą, Lukas parodo, kad pradinės Krikščionių Bendrijos atstovų mokymo pagrindas yra skelbimas ir mokymas Jėzaus, kuris savo istorinės veiklos metu (žr. Apd 1, 21-22) parengė ir įgaliojo išsirinktus sekėjus būti jo prisikėlimo, žodžių bei darbų liudytojais (žr. Apd 10, 37-42). Šis istorinės Jėzaus veiklos tęsinys apaštalų veikloje, anot Luko, yra kelias, užtikrinantis Bendrijos mokymo ištikimybę Jėzaus mokymui.

Luko pasakojimas apie Jėzų ir Bendriją atspindi istorinį požiūrį. Toji istorija visų pirma yra išganymo istorija. Lukas užsibrėžė didžiulį uždavinį: pateikti liudijimą apie Jėzaus veiklą ir parodyti, kaip plito jo sekėjų Bendrija, apimanti visuotinį Dievo išganymo

planą, susijusį su visos žmonijos istorija. *Evangelijoje pagal Luką* išryškinama Jėzaus gyvenimo ir veiklos prasmė bei reikšmė visuotiniame Dievo plane, o *Apaštalų darbuose* parodoma, kaip toliau vystėsi Dievo planas per Bendrijos misiją tarp pagonių. Įvykiai prasideda Jono Krikštytojo gimimu ir baigiasi apaštalo Pauliaus įkalinimu Romoje. Abi Luko veikalo dalys įvairiais būdais grąžina skaitytoją į praeitį – senojo Izraelio laikus, taip pat dėmesys kreipiamas į ateitį – pasaulinės istorijos visumą.

Pasaulinę istoriją Lukas dalija į tris epochas. Raktas į kiekvieną laikotarpį yra Jėzaus mokymas: *Iki Jono buvo Įstatymas ir Pranašai; nuo jo skelbiama Geroji Naujiena apie Dievo Karalystę, ir kiekvienas į ją veržiasi* (16, 16).

1. Pirmasis laikotarpis: nuo senojo Izraelio iki Jono Krikštytojo.
2. Antrasis laikotarpis: istorinė Jėzaus veikla.
3. Trečiasis laikotarpis: nuo Jėzaus žengimo į dangų iki antrojo jo sugrįžimo.

Jėzus Kristus, išaukštintas Dievo dešinėje (žr. Apd 2, 33; 3, 20-21) ir išliejęs Dvasią Bendrijai, vėl ateis. Dvasios galybė, veikusi Jėzuje jo žemiškos veiklos metu, ir dabar veikia jo sekėjų Bendrijoje. Dabartyje kryžiuojasi *jau* ir *dar ne* eschatologinė įtampa. Visa žmonija *dabar* yra kelyje į Jėzaus grįžimo – paruzijos – dieną, nes Dievo žadėtasis ir atsiųstasis Mesijas – Kristus – *jau nugalėjo* mirtį ir Dvasia jau *dabar* veikia Bendrijoje, kuri skelbia ir liudija Mesiją – Kristų – pasaulio istorijos tėkmėje.

Evangelistas Lukas pasakojimą apie Jėzų sieja su tuometine Bendrijos istorija. Lukui svarbu pristatyti krikščionybę kaip teisėtą Dievo garbinimo kelią tuometiniame pasaulyje – religiją, kuri yra pajėgi patenkinti žmogaus dvasinius poreikius pasaulinėje Romos imperijoje. Dėl to Lukas vaizduoja valdytoją Pilotą tris kartus pareiškiantį, kad Jėzus yra nekaltas (žr. Apd 23, 29; 25, 25; 26, 31-32). Kartu Lukas *Apaštalų darbuose* parodo, kad krikščionybė yra nuosekli judaizmo raida ir tikroji Įstatymo bei Pranašų pilnatvė, užtat ir ji verta tokios pat pagarbos ir laisvės, kokią Roma paprastai teikia judaizmui (žr. Apd 13, 16-41; 23, 6-9; 24, 10-21; 26, 2-23).

Bendrijos laikotarpio reikšmė Luko pasakojime sąlygoja Jėzaus skelbimo ir mokymo aiškinimą. Apibūdindamas Bendrijos laikotarpį kaip ypatingą išganymo istorijos epochą, Lukas pradinį krikščionių dėmesį perkelia nuo po ranka esančios paruzijos laukimo į kasdienos gyvenimo pasaulyje rūpesčius. Tai liudija dažnas žodžio *kasdien* vartojimas Jėzaus posakiuose (žr. 9, 23 *kath' hēmeran* – teima savo kryžių *kasdien*; 11, 3; 16, 19; 19, 47). Nors Lukas tiki, kad paruzija yra tikrovė, kuri išsipildys netikėtai (žr. 12, 38. 45-46), jam labiau rūpi pateikti pasakojimą apie Jėzaus žodžius ir darbus kaip nurodymus krikščionims, Jėzaus mokiniams, mokant juos gyventi Jėzaus žengimo į dangų ir grįžimo – paruzijos metu, o patį Jėzų, kaip krikščionio, Jėzaus mokinio, gyvenimo ir elgsenos pasaulyje modelį.

Lukas skatina krikščionis, Jėzaus mokinius, supanašėti su Mokytoju Jėzumi, kuris rūpinasi ir yra jautrus

vargšams, atmestiesiems, nusidėjėliams ir kenčiantiems – visiems, kurie pripažįsta savo priklausomybę nuo Dievo (žr. 4, 18; 6, 20-23; 7, 36-50; 14, 12-14; 15, 1-32; 16, 19-31; 18, 9-14; 19, 1-10; 21, 1-4), bet yra griežtas išpuikusiems, pernelyg savimi pasitikintiems ir ypač tiems, kurie pirmą vietą teikia savo turtui ir medžiaginiams poreikiams, o ne Dievo ir artimo tarnybai (žr. 1, 50-53; 6, 24-26; 12, 13-21; 16, 13-15. 19-31; 18, 9-14. 15-25). Joks kitas evangelistas nekreipė tiek dėmesio į Jėzaus gailestingumą ir užuojautą (žr. 7, 41-43; 10, 29-37; 13, 6-9; 15, 11-32); joks kitas evangelistas neskyrė tiek dėmesio Dvasios vaidmeniui Jėzaus ir mokinių gyvenime (žr. 1, 35. 41; 2, 25-27; 4, 1. 14. 18; 10, 21; 11, 13; 24, 29) arba maldai (žr. 3, 21; 5, 16; 6, 12; 9, 28; 11, 1-13; 18, 1-8), arba Jėzaus rūpinimuisi moters būsena (žr. 7, 11-17. 36-50; 8, 2-3; 10, 38-42). Tiesa, Jėzus šaukia visus žmones į atgailą (žr. 5, 32; 10, 13; 11, 32; 13, 1-5; 15, 7-10; 16, 30; 17, 3-4; 24, 47), tačiau atgailos jis reikalauja ypač iš tų, kurie nori tapti jo mokiniais. Be to, iš mokinių Jėzus reikalauja visiškai atsižadėti šeimos ir nuosavybės (žr. 9, 57-62; 12, 32-34; 14, 25-35). Tiems, kurie į jo žodį atsako tikėjimu ir atgaila, Jėzus neša išganymą (žr. 2, 30-32; 3, 6; 7, 50; 8, 48-50; 17, 19; 19, 9), ramybę (žr. 2, 14; 7, 50; 8, 48; 19, 38. 42) ir gyvenimą (žr. 10, 25-28; 18, 26-30).

Ankstyvasis krikščionių tikėjimo kraitis, išryškėjęs nuo II kristinio amžiaus, trečiosios evangelijos ir *Apaštalų darbų* knygos įkvėptuoju autoriumi laiko Luką, sirą iš Antiochijos, kuris keletą kartų minimas Naujajame

Testamente: (žr. Kol 4, 14; Fm 24 ir 2 Tim 4, 11). Evangelijos prologas liudija, kad Lukas nebuvo iš pirmosios Jėzaus mokinių kartos, bet jis pasikliauja tikėjimo kraičiu, gautu iš tų, kurie nuo pradžios savo akimis matė ir buvo žodžio tarnai (žr. 1, 1-2). Luko dvitomis veikalas rodo, jog autorius išmanė ir Senojo Testamento kraitį pagal Septuagintą, ir helenistinę graikų raštiją.

Evangelija pagal Luką apima trigubą tikėjimo kraitį: 1. *Evangeliją pagal Morkų*; 2. Jėzaus posakių rinkinį, kuris buvo žinomas ir *Evangelijai pagal Matą*, vadinamąjį Q šaltinį; 3. Savitą Lukui medžiagą, ženklinamą raide L. Dėl sąsajų su Mato evangelija ir Luko evangelijos detalių apie Jeruzalės sunaikinimą 70 m. po Kr. (žr. 13, 35a; 19, 43-44; 21, 20; 23, 28-31) mokslininkai teigia, kad Luko evangelija parašyta po šios datos – tarp 80-90 m. po Kr.

Lukas evangelijoje aramėjiškus ar hebrajiškus vardus, pasitaikančius jo šaltiniuose, nuosekliai keičia į graikiškus (žr. 23, 33 ir Mk 15, 22; 18, 41 ir Mk 10, 51), praleidžiami ypatingi žydų krikščionių poreikiai, randami jo šaltiniuose (žr. Mk 7, 1-23), kreipiamas dėmesys į krikščionis iš pagonijos (žr. 2, 30-32; 3, 6. 38; 4, 16-30; 13, 28-30; 14, 15-24; 17, 11-19; 24, 47-48); be to, Lukas netobulai išmano Palestinos geografiją, papročius bei poelgius – visa tai yra šios evangelijos bruožai, rodantys, kad Lukas buvo ne palestinietis ir evangeliją rašė ne palestiniečių skaitytojams, bet krikščionims, kurių daugelis buvo iš pagonijos.

Evangelijos pagal Luką metmenys

A. Prologas *1, 1-4*
B. Kūdikystės pasakojimas *1, 5-2, 52*
C. Pasirengimas viešajai veiklai *3, 1- 4, 13*
D. Veikla Galilėjoje *4, 14-9, 50*
E. Kelionės pasakojimas *9, 51-19, 27*
F. Mokymas ir veikla Jeruzalėje *19, 28-21, 38*
G. Kančios pasakojimas *22, 1-23, 56*
H. Prisikėlimo pasakojimas *24, 1-53*

+ **A** +

PROLOGAS

1 1* Daugelis jau yra mėginę išdėstyti raštu pasakoji-
mą apie buvusius pas mus įvykius, 2 kaip mums perdavė
nuo pradžios savo akimis mačiusieji ir buvusieji žodžio Jn 15,27 Apd 1,8+
tarnai. 3 Taip pat ir aš, rūpestingai viską nuo pradžios Ef 3,7
ištyręs, nusprendžiau surašyti tau, garbingasis Teofili,
sutvarkytą pasakojimą, 4 kad įsitikintum tikrumu moks- Apd 1,1
lo, kurio esi išmokytas.

1, 1-4* *Evangelija pagal Luką* yra vienintelė iš sinoptinių evangelijų, turinti literatūrinį prologą.

Autorius, rašydamas prologą, seka graikų autorių stiliumi ir taip susieja savo pasakojimą apie Jėzų su tuometine graikų ir romėnų raštija. Lukui svarbu ne tik Jėzaus žodžiai ir darbai, bet ir platesnis Jėzaus gimimo, veiklos ir mirties kontekstas – įvykdymas Dievo pažadų, užrašytų Senajame Testamente. Būdamas antrosios ar trečiosios kartos krikščionis, Lukas pripažįsta savo skolą ankstesniems, savo akimis mačiusiems ir buvusiems žodžio tarnams, bet kartu teigia, jog jo įnašas į šį besivystantį tikėjimo kraitį – pateikti išsamų, tikslų ir tvarkingą pasakojimą, kuris paliudytų Teofiliui (Dievo draugui) ir kitiems skaitytojams jų anksčiau įgytų žinių *tikrumą*.

+ B +

KŪDIKYSTĖS PASAKOJIMAS

Apreiškimas Zacharijui 5* Judėjos karaliaus Erodo
1Kr 24, 10 dienomis* gyveno kunigas, vardu Zacharijas, iš Abijos
skyriaus*. Jis turėjo žmoną, vardu Elzbieta, iš Aarono
vaikaičių. 6 Abu jie buvo teisūs Dievo akyse ir nepriekaištingai
vykdė visus Viešpaties įsakymus bei nuostatus.

1, 5-2, 52* Panašiai kaip ir *Evangelija pagal Matą*, ši evangelija prasideda *Kūdikystės pasakojimu* apie Jėzaus gimimą ir vaikystę. Čia atsispindi ankstyvasis krikščionių tikėjimo kraitis apie Jono Krikštytojo gimimą bei apipjaustymą, giesmės, kaip antai: *Magnificat* (*Mano siela šlovina*) ir *Benedictus* (*Šlovė Viešpačiui*), kurios buvo sukurtos pagal graikiškosios Septuagintos tekstą. Vis dėlto šis pasakojimas yra Luko kūrinys. Autorius rašo Senojo Testamento pasakojimo apie gimimus stiliumi, siejančiu istorinius ir legendinius duomenis, literatūrinį puošnumą ir biblinį aiškinimą. Jis nori iš anksto atsakyti į klausimą, kas yra Jėzus Kristus. Taigi pasakojimo centras pirmiausia yra kristologinis. Šioje dalyje Lukas įvardija daug temų, kurios vėliau pasakojime taps reikšmingos: Jeruzalės ir šventyklos vaidmuo, kelionės motyvas, išganymo visuotinumas, rūpinimasis vargšais, moterų reikšmingumas, Jėzaus kaip Išganytojo (gr. k. *Sōtēr*) pristatymas, Dvasios duotas apreiškimas, pranašystė, Senojo Testamento pažadų įvykdymas. Pasakojime yra paralelių scenų – diptikų – angelų pranešimų apie Jono Krikštytojo ir Jėzaus gimimą, pasakojimų apie apipjaustymą ir Jono bei Jėzaus pristatymą. Šiais paralelizmais pabrėžiamas Jėzaus pranašumas prieš Joną: Jonas – Aukščiausiojo pranašas (1, 76), o Jėzus – Aukščiausiojo Sūnus (1, 32); Jonas – didis Viešpaties akivaizdoje (1, 15), o Jėzus – Didis (1, 32); Jonas žengs pirma Viešpaties (1, 16-17), o Jėzus bus Viešpats (1, 43; 2, 11).

1, 5* *Judėjos karaliaus Erodo dienomis*: Lukas išganymo istoriją sieja su pasaulinės istorijos įvykiais. Čia ir 3, 1-9 skaitinyje Lukas įžvelgia panašumų su Palestinos istorija; 2, 1-2 ir 3, 1 tekstuose Lukas pasakojimą

7 Juodu neturėjo vaikų*, nes Elzbieta buvo nevaisinga Pr 18, 11 Ts 13, 2-5
ir abu sulaukę senyvo amžiaus. 1Sam 1, 5-6
8 Kartą Zacharijas ėjo pagal skyriaus eilę Dievo tar-
nystės pareigas, ir, pagal kunigų paprotį, 9 burtu teko
jam įžengti į Viešpaties šventovės vidų ir aukoti smilka-
lus. 10 Smilkymo valandą lauke meldėsi visa tauta.
11 Tuomet jam pasirodė Viešpaties angelas, stovin- Mt 1, 20+
tis smilkalų aukuro dešinėje. 12 Pamatęs jį, Zacharijas
sumišo, ir išgąstis pagavo jį. 13 Bet angelas jam tarė:
„Nebijok*, Zacharijau, tavo prašymas išklausytas. Tavo
žmona Elzbieta pagimdys tau sūnų, o tu jį praminsi
Jonu*. 14 Tau bus džiaugsmas ir paguoda, ir daugelis
džiaugsis jo gimimu, 15 nes jis bus didis Viešpaties aky- Sk 6, 2-3
se. Jis negers vyno ir jokių svaigalų*. Iš pat motinos 41
įsčių jis bus kupinas Šventosios Dvasios 16 ir daugybę Jer 1, 5

įterpia į Romos istoriją. Erodas Didysis, idumiečio Antipaterio sūnus, Romos senato buvo paskelbtas Judėjos karaliumi 40 m. prieš Kr., bet tapo visavaliu Palestinos valdovu tik 37 m. prieš Kr. ir karaliavo iki 4 m. prieš Kr. *...[pagal] Abijos skyriaus [eilę]*: nuoroda į aštuntąjį iš dvidešimt keturių tarnybos skyrių kunigų, kurie vieną savaitę du kartus per metus tarnaudavo Jeruzalės šventykloje.

1, 7* *Juodu neturėjo vaikų*: nors šeimos nevaisingumas buvo laikomas nelaime ir bausme už nuodėmę, atrodo, kad Lukas nori parodyti Elzbietą kaip ypatingą motiną. Jos būsena tokia pat kaip ir įžymiųjų Senojo Testamento motinų: Saros (žr. Pr 15, 3; 16, 1), Rebekos (žr. Pr 29, 31; 30, 1), Samsono motinos, Manoacho žmonos (žr. Ts 13, 2-3), Onos (žr. 1 Sam 1, 2).

1, 13* *...Nebijok*: žodis, kuriuo nuraminamas antgamtinės vizijos gavėjas (žr. 1, 30; 2, 10; Pr 15, 1; Joz 1, 9; Dan 10, 12. 19). *...praminsi Jonu*: vardas reiškia *Jahvė – maloningas*; nuoroda į Jono vaidmenį išganymo istorijoje.

1, 15* *...negers vyno ir jokių svaigalų*: panašiai kaip Samsonas (žr. Ts 13, 4-5) ir Samuelis (žr. 1 Sam 1, 11), Jonas bus įšventintas naziro įžadu ir paskirtas Viešpaties tarnybai.

Mt 17, 10-13+ Izraelio sūnų atvers į Viešpatį, jų Dievą. 17* Su Elijo dva-
Sir 48, 10-11 Mal 3, 23-24 sia ir galybe jis žengs pirma Viešpaties, *kreipdamas tėvų*
širdis į vaikus ir įkvėpdamas neklusniems teisiųjų nusitei-
kimą, kad prirengtų Viešpačiui tobulą tautą“.
18 Tada Zacharijas tarė angelui: „Kaip aš tai patirsiu?
Pr 15, 8 Aš gi jau senis, ir mano žmona nebejauna“. 19 Angelas
Tob 12, 15+ Dan 8, 16; 9, 21 jam atsakė: „Aš esu Gabrielius*, stovintis Dievo akivaiz-
doje. Esu atsiųstas kalbėti su tavimi ir pranešti tau šią
Mk 1, 1+ linksmą žinią. 20* Štai tu tapsi nebylys ir negalėsi kalbėti
Mt 8, 10+ iki tos dienos, kurią tai įvyks, nes nepatikėjai mano žo-
džiais, kurie išsipildys savo metu“. 21 Tuo tarpu žmonės
laukė Zacharijo ir stebėjosi, kad jis taip ilgai užtrunka
šventykloje. 22 Išėjęs jis negalėjo prakalbėti, ir jie su-
prato, kad jis turėjęs šventykloje regėjimą. Jis aiškinosi
jiems ženklais ir pasiliko nebylys.
23 Tarnystės dienoms pasibaigus, jis sugrįžo namo.
24 Praslinkus kiek laiko, jo žmona Elzbieta tapo nėščia
ir penkis mėnesius slėpėsi, sakydama: 25 „Tai Viešpats
man davė; jis dabar teikėsi atimti mano pažeminimą
žmonių akyse“.

1, 17* Jonas bus pasiuntinys, siųstas pirma Viešpaties, kaip rašoma Mal 3, 1-2 pranašystėje. Be to, jam bus suteiktas ugningojo pertvarkytojo, Senojo Testamento pranašo Elijo vaidmuo. Elijas siunčiamas prieš Viešpaties dienos atėjimą (žr. Mal 3, 23).

1, 19* *...Aš esu Gabrielius*: Viešpaties angelas tapatinamas su Gabrieliumi – angelu, kuris Dan 9, 20-25 skaitinyje paskelbia septyniasdešimties savaičių laiką iki kaltės išpirkimo ir Mesijo atėjimą. Užsimindamas apie Viešpaties dieną ir mesijinio amžiaus aušrą, Lukas savo aiškinimu įvardija Jono ir Jėzaus gimimų reikšmę.

1, 20* Zacharijas tampa nebylus – ženklas kaip atsakymas į jo klausimą (žr. 1, 18). Marija kelia panašų klausimą 1, 34 tekste. Ji, priešingai negu Zacharijas, kuris už abejonę buvo nubaustas, yra pagiriama ir nuraminama (žr. 1, 35-37).

Apreiškimas Marijai 26* Šeštame mėnesyje angelas
Gabrielius buvo Dievo pasiųstas į Galilėjos miestą, ku-
ris vadinasi Nazaretas, 27 pas mergelę, sužadėtą su vyru, Mt 1, 18
vardu Juozapas, iš Dovydo namų; o mergelės vardas
buvo Marija. 28 Atėjęs pas ją, angelas tarė: „Sveika, ma- Sof 3, 14-15 Zch 2, 14
lonėmis apdovanotoji! Viešpats su tavimi!“ 29 Išgirdusi Rut 2, 4
šiuos žodžius, ji sumišo ir galvojo sau, ką reiškia toks
sveikinimas. 30 O angelas jai tarė: „Nebijok, Marija, tu
radai malonę pas Dievą!

31 Štai tu pradėsi įsčiose ir pagimdysi sūnų, Iz 7, 14+
kurį pavadinsi Jėzumi. Mt 1, 21+
32 Jisai bus didis ir vadinsis Aukščiausiojo Sūnus*.
Viešpats Dievas duos jam jo tėvo Dovydo sostą; 2 Sam 7, 1+ Iz 9, 6
33 jis viešpataus Jokūbo namuose per amžius, Mt 9, 27 Dan 7, 14
ir jo viešpatavimui nebus galo“.

34* Marija paklausė angelą: „Kaip tai įvyks, jeigu aš
nepažįstu vyro?“ 35 Angelas jai atsakė:

1, 26-38* Jėzaus gimimo apreiškimas Marijai – Jono gimimo, kuris apreiškiamas Zacharijui, paralelė. Pasirodžius Gabrieliui, ir Zacharijas, ir Marija sutinka (žr. 1, 11-12. 26-29). Jų prašoma nebijoti (žr. 1, 13. 20). Po apreiškimo (žr. 1, 14-17. 31-33) abu – ir Zacharijas, ir Marija – nesupranta, kaip tai gali įvykti (žr. 1, 18. 34), Gabrielius duoda ženklą, kad patvirtintų apreiškimą (žr. 1, 20. 36). Jėzaus atveju pabrėžiama, kad Jėzus – ir Dovydo Sūnus (32-33 eil.), ir Dievo Sūnus (32-35 eil.).

1, 32* ...*Aukščiausiojo Sūnus*: žr. 1, 76 – čia Jonas vadinamas *Aukščiausiojo pranašu*. *Aukščiausiasis* – Dievo titulas, kurį Lukas dažnai vartoja (žr. 1, 35. 76; 6, 35; 8, 28; Apd 7, 48; 16, 17).

1, 34* Į Marijos klausimą – lytinių santykių paneigimą – Lukas atsako angelo apreiškimu apie Dvasios vaidmenį pradedant šį kūdikį (žr. 1, 35). Anot Luko, mergautinis Jėzaus pradėjimas įvyksta per Šventąją Dvasią, Dievo galybę, todėl Jėzus turi unikalų santykį su Dievu: Jėzus – Dievo Sūnus.

Mt 1, 20 „Šventoji Dvasia nužengs ant tavęs,
ir Aukščiausiojo galybė pridengs
tave savo šešėliu;
Mk 1, 24+ todėl ir tavo kūdikis bus šventas
Apd 3, 14+
Mt 4, 3+ ir vadinamas Dievo Sūnumi.

36* Antai tavoji giminaitė Elzbieta pradėjo sūnų se-
natvėje, ir šis mėnuo yra šeštas tai, kuri buvo laikoma
Pr 18, 14 nevaisinga, 37 nes *Dievui nėra negalimų dalykų*". 38 Tada
Jer 32, 27 Marija atsakė: „Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūna man,
kaip tu pasakei". Ir angelas pasitraukė.

Marijos apsilankymas pas Elzbietą 39 Tomis dieno-
mis Marija susiruošusi skubiai iškeliavo į Judėjos kalny-
no miestą. 40 Ji nuėjo į Zacharijo namus ir pasveikino
Elzbietą. 41 Vos tik Elzbieta išgirdo Marijos sveikinimą,
jos įsčiose šoktelėjo kūdikis, o pati Elzbieta pasidarė
1, 15 kupina Šventosios Dvasios. 42 Ji balsiai sušuko: „Tu
Ts 5, 2 labiausiai palaiminta iš visų moterų ir palaimintas tavo
Jdt 13, 18 įsčių vaisius! 43 Iš kur man ta garbė, kad mano Viešpaties
motina* aplanko mane?! 44 Štai vos tik tavo pasveikinimo
garsas pasiekė mano ausis, šoktelėjo iš džiaugsmo kūdi-
Jn 20, 29 kis mano įsčiose. 45 Laiminga įtikėjusi*, jog išsipildys,
kas Viešpaties jai pasakyta".

1, 36-37* Kaip angelo apreiškimo patvirtinimas Marijai duodamas ženklas – jos senyvos giminaitės Elzbietos nėštumas. Jei Elzbietos metų moteris gali pastoti, tai kodėl – angelas leidžia suprasti – abejoti dėl Marijos nėštumo, nes *Dievui nėra negalimų dalykų*.

1, 43* *...mano Viešpaties motina*: pasak Luko, dar prieš savo gimimą Jėzus yra vadinamas Viešpačiu.

1, 45* *Laiminga įtikėjusi*: Lukas vaizduoja Mariją kaip tikinčiąją, kurios tikėjimas yra priešprieša Zacharijo netikėjimui (žr. 1, 20). Marijos kaip tikinčiosios vaidmuo *Kūdikystės pasakojime* sietinas su jos buvimu tarp tų, kurie tikėjo po Prisikėlimo (žr. Apd 1, 14).

Marijos giesmė 46* O Marija prabilo: 1 Sam 2, 1-10; Iz 29, 19

47 „*Mano siela* šlovina *Viešpatį,* 1 Sam 2, 1; Iz 61, 10 Hab 3, 18
mano dvasia *džiaugiasi Dievu, savo Gelbėtoju,*
48 *nes jis pažvelgė į nuolankią savo tarnaitę.* 1 Sam 1, 11
Štai nuo dabar palaiminta mane vadins 11, 27 Pr 30, 13
visos kartos,
49 nes didžių dalykų padarė man Viešpats,
ir šventas yra jo vardas! Ps 111, 9
50 Jis maloningas iš kartos į kartą Ps 103, 7
tiems, kurie jo klauso.
51 Jis parodo savo rankos galybę Ps 89, 11
ir išsklaido išdidžios širdies žmones.
52 Jis numeta galiūnus nuo sostų Job 12, 19 5, 11
ir išaukština mažuosius.
53 Alkstančius gėrybėmis apdovanoja, Ps 107, 9
turtuolius tuščiomis paleidžia.
54 Jis ištiesė pagalbos ranką savo tarnui Izraeliui, Iz 41, 8-9
kad minėtų jo gailestingumą, Ps 98, 3
55 kaip buvo žadėjęs mūsų protėviams – Pr 12, 3; 13, 15; 22, 18
Abraomui ir jo palikuonims per amžius“.

56 Marija prabuvo pas Elzbietą apie tris mėnesius, o
paskui sugrįžo į savo namus.

1, 46-55* Nors giriama už sutikimą būti Viešpaties motina ir už savo tikėjimą, Marija šlovės giesme *Magnificat* atsako kaip tarnaitė. Kadangi giesmėje nėra ypatingo sąryšio tarp Marijos nėštumo ir jos apsilankymo pas Elzbietą, *Magnificat,* išskyrus 48 eil., galėjo būti krikščionių žydų psalmė, kurią Lukas laikė tinkama šioje vietoje savo pasakojimui. Ji puikiai derinasi su Luko evangelijos temomis: džiaugsmas ir džiūgavimas Viešpatyje, Dievas lydi malone nuolankiuosius, netikėtas likimo lūžis, Senojo Testamento pažadų įvykdymas.

Jono Krikštytojo gimimas ir vardo jam suteikimas

57* Elzbietai atėjo metas gimdyti, ir ji susilaukė sūnaus.
1, 14+ 58 Jos kaimynai ir giminės, išgirdę, kokią didžią malo-
nę suteikė jai Viešpats, džiaugėsi kartu su ja.
Pr 17, 10+ Kun 12, 3 59* Aštuntą dieną jie susirinko berniuko apipjaustyti
ir norėjo jį pavadinti tėvo vardu – Zachariju. 60 Motina
pasipriešino: „O, ne! Jis vadinsis Jonas“. 61 Kiti jai sa-
kė: „Bet niekas tavo giminėje neturi šito vardo“. 62 Jie
ženklais paklausė tėvą, kaip jis norėtų pavadinti kūdi-
kį. 63 Šis, pareikalavęs rašomosios lentelės, užrašė: „Jo
1, 13 vardas – Jonas“. Visi stebėjosi. 64 Tuoj pat atsivėrė jo
2, 20+ lūpos, atsirišo liežuvis, ir jis ėmė kalbėti šlovindamas
1, 12+ Dievą. 65 Visus kaimynus apėmė baimė, ir po visą Judėjos
kalnyną sklido kalbos apie šiuos įvykius. 66 Visi girdė-
1, 80+ jusieji dėjosi tai į širdį ir klausinėjo: „Kaip manai, kas
bus iš to vaiko?“ Jį tikrai globojo Viešpaties ranka.

Zacharijo giesmė 67 Kūdikio tėvas Zacharijas tapo
kupinas Šventosios Dvasios ir ėmė pranašauti:

Ps 41, 14; 72, 18; 106, 48 68* *„Šlovė Viešpačiui, Izraelio Dievui,*
Ps 111, 9 kad aplankė savo tautą ir atnešė jai išvadavimą.

1, 57-66* Jono gimimas ir apipjaustymas pabrėžia Jono įvedimą Sandoros ženklu į Izraelio tautą (žr. Pr 17, 1-12). Be to, pasakojimas apie Jono apipjaustymą parengia kelią būsimam pasakojimui apie Jėzaus apipjaustymą (žr. 2, 21). Taigi savo dvitomio pradžioje Lukas parodo, kad turėjusieji pagrindinį vaidmenį krikščionybės ištakose buvo Izraelio tautos dalis.

1, 59* Tuomet tarp žydų Palestinoje buvo priimta vardą kūdikiui duoti gimimo dieną. Be to, nors kūdikis galėjo būti pavadintas tėvo vardu, buvo įprasta kūdikį pavadinti senelio vardu (žr. 1, 61). Kūdikio vardas Jonas ir Zacharijo kalbos atgavimas – angelo apreiškimo įvykdymas.

1, 68-79* Panašiai kaip Marijos giesmė (žr. 1, 40-55), taip ir Zacharijo giesmė siejama su savo kontekstu. Giesmė, apsakydama *gelbėtoją mums galingą* (69 eil.) ir *šviesą iš aukštybių* (78 eil.), labiau susijusi su

69 Jis pažadino gelbėtoją mums galingą*
savo tarno Dovydo namuose,
70 kaip nuo senų senovės buvo skelbęs
savo šventųjų pranašų lūpomis,
71 jog mus išgelbės nuo priešų
ir iš rankos tų, kurie mūsų nekenčia.
72 Tuo jis rodo mūsų protėviams gailestingumą Kun 26, 42; Ps 105, 8-9; 106, 45
ir atsimena savo šventąją Sandorą –
73 priesaiką, duotą mūsų tėvui Abraomui, Jer 11, 5 Mch 7, 20
jog leis mums,
74 išvaduotiems iš priešų rankos, Pr 22, 16-18
be baimės jam tarnauti
75 per visą gyvenimą
šventumu ir teisumu jo akyse. –
76 O tu, vaikeli, būsi vadinamas
Aukščiausiojo pranašu, Mt 16, 14+
nes tu eisi *pirma Viešpaties* jam kelio nutiesti*; 16-17+ Iz 40, 3 Mal 3, 1
77 tu mokysi jo žmones pažinti išganymą
iš nuodėmių atleidimo.
78 Dėl širdingiausio mūsų Dievo gailestingumo
mus aplankė šviesa iš aukštybių*, Mal 3, 20+; Zch 3, 8

Jėzumi ir jo veikla negu su Jonu. Zacharijo, kaip ir Marijos, giesmė sukurta pagal graikiškosios Septuagintos tekstą ir galėjo būti krikščionių žydų šlovės psalmė, kurią Lukas pritaikė savo pasakojimui, įterpdamas 76-77 eil., idant atsakytų į 1, 66 Zacharijo iškeltą klausimą.

1, 69* *...gelbėtoją mums galingą*: pažodžiui – *ragą mūsų išganymo. Ragas* Senajame Testamente – *jėgos* įvaizdis (žr. Ps 18, 3; 75, 5-6; 89, 18; 112, 9; 148, 14). Hebrajiškas Ps 18, 3 tekstas *ragu* simboliškai ženklina Dievą, o šiame tekste Lukas – Jėzų.

1, 76* *Viešpaties:* Jėzaus.

1, 78* *...šviesa iš aukštybių*: žodžiu *šviesa,* arba *aušra,* Septuagintoje verčiamas hebr. k. žodis *zera',* reiškiantis *šeimos atžalą* arba *palikuonį.*

Iz 9, 1; 42, 7 Jn 8, 12+ 79 kad apšviestų tūnančius tamsoje
ir mirties ūksmėje,
Iz 11, 6+ Jer 6, 14+ *kad mūsų žingsnius pakreiptų į ramybės kelią".*

Jono jaunystė 80 O kūdikis augo ir jo dvasia tvirtė-
3, 1-18 jo. Jis gyveno dykumoje iki pat savo viešo pasirodymo
Izraeliui dienos.

2 Jėzaus gimimas ir vardo jam suteikimas 1* Anomis
dienomis išėjo ciesoriaus Augusto* įsakymas surašyti
visus valstybės gyventojus*. 2 Toks pirmasis surašymas
buvo padarytas Kvirinui valdant Siriją. 3 Taigi visi keliavo
užsirašyti, kiekvienas į savo miestą. 4 Taip pat ir Juozapas

2, 1-2* Istorija žino tris visuotinius Romos imperijos piliečių surašymus: 28 m. bei 8 m. prieš Kr. ir 14 m. po Kr. Istorija liudija ir surašymą atskirose provincijose tų, kurie buvo ne Romos piliečiai. Tačiau apie visuotinį Romos imperijos surašymą ciesoriaus Augusto valdymo metu kalba tik Naujasis Testamentas. Be to, susiduriame su pagarsėjusiomis problemomis, kurios iškyla dėl Luko surašymo datos *Kvirinui valdant Siriją*, bei įvairiais nesėkmingais bandymais jas išspręsti. Publijaus Sulpicijus Kvirinas tapo Sirijos legatu 6-7 m. po Kr., t. y. tais metais, kai Judėja buvo prijungta prie Sirijos provincijos. Tuo metu provincija vykdė Judėjos žmonių surašymą. Jei Kvirinas buvo Sirijos legatas anksčiau, tai galėjo įvykti tik anksčiau nei 10 m. prieš Kr., nes Sirijos legatai nuo 10 m. prieš Kr. iki 4 m. prieš Kr. – iki Erodo Didžiojo mirties – yra žinomi. Be to, šitokia surašymo data sudarytų problemų datuojant Jėzaus viešąją tarnybą (žr. 3, 1. 23). Ankstesnė legato Kvirino valdymo data po 4 m. prieš Kr. – ir prieš 6 m. po Kr. – nesiderintų su Jėzaus gimimo data Erodo Didžiojo dienomis (žr. 1, 5; Mt 2, 1). Atrodo, Lukas, susiedamas Jėzaus gimimą Betliejuje su miglotu Kvirino surašymo prisiminimu (žr. Apd 5, 37), norėjo pabrėžti šio gimimo reikšmę visam Romos pasauliui: per šio kūdikio gimimą Betliejuje atėjo taika ir imperijos išganymas.

2, 1* *...ciesoriaus Augusto*: Romos imperatoriaus Augusto valdymas datuojamas nuo 27 m. prieš Kr. iki 14 m. po Kr. Pasak graikų įrašų, Augustas Romos imperijoje buvo laikomas išganytoju ir dievu, garbė buvo jam teikiama už *pax Augusta* – ramybę – jo ilgo viešpatavimo metu visame Romos pasaulyje. Taigi Lukas, siedamas Jėzaus gimimą su

ėjo iš Galilėjos miesto Nazareto į Judėją, į Dovydo 1 Sam 16, 1-13
miestą, vadinamą Betliejumi, nes buvo kilęs iš Dovydo Jn 7, 42
namų ir giminės. 5 Jis turėjo užsirašyti kartu su savo
sužadėtine Marija, kuri buvo nėščia. 6 Jiems tenai esant,
prisiartino metas gimdyti, ir ji pagimdė savo pirmgi-
mį sūnų*, 7 suvystė jį vystyklais ir paguldė ėdžiose*, nes Mt 1, 25
jiems nebuvo vietos užeigoje.
8* Toje apylinkėje nakvojo laukuose piemenys ir, pa-
kaitomis budėdami, sergėjo savo bandą. 9 Jiems pasi- Tob 5, 4+ Mt 1, 20+
rodė Viešpaties angelas, ir juos nutvieskė Viešpaties Iš 24, 16+
šlovės šviesa. Jie labai išsigando, 10 bet angelas jiems 1, 12+
tarė: „Nebijokite! Štai aš skelbiu jums didį džiaugsmą, 1, 14+
kuris bus visai tautai. 11* Šiandien Dovydo mieste jums
gimė Išganytojas. Jis yra Viešpats Mesijas. 12 Ir štai jums Mt 1, 21
ženklas: rasite kūdikį, suvystytą vystyklais ir paguldytą 1, 18+ Iz 9, 5+

ciesoriaus Augusto dienomis, tai darė neatsitiktinai: tikrasis Išganytojas (žr. 2, 11), ramybės nešėjas (žr. 2, 14; taip pat žr. 19, 38) yra Betliejuje gimęs kūdikis. Didysis imperatorius – tik Dievo įgaliotinis! Augustas, panašiai kaip ir Kyras, Persijos karalius, Iz 44, 28-45 knygos skaitinyje sukuria progą Dievo užmojui būtų įvykdyti. *...visus valstybės gyventojus*: (gr. k. *pasan oikoumenen*) visą Romos pasaulį – Romą, Italiją, provincijas.

2, 6-7* *...pirmgimį sūnų*: Jėzaus ženklinimas *pirmuoju sūnumi* nebūtinai reiškia, kad Marija turėjo kitų sūnų. Pagal teisėtvarką Jėzus, būdamas pirmgimis sūnus, turi pirmagimystės teises ir privilegijas (žr. Pr 27; Iš 13, 2; Sk 3, 12-13; 18, 15-16; Įst 21, 15-17). *...paguldė ėdžiose*: į dėžę gyvulių pašarui.

2, 8-20* Jėzaus gimimo paskelbimas piemenėliams siejamas su Luko tema, kad Dievas išsirenka nereikšminguosius ir atstumtuosius kaip savo globotinius (žr. 1, 48. 52).

2, 11* Angelo skelbimas, kad šis kūdikis yra *Mesijas* ir *Viešpats* – pagrindinė *Kūdikystės pasakojimo* žinia. Evangelistas Lukas, vienintelis iš sinoptikų, vartoja titulą *Išganytojas* (gr. *Sōtēr*) Jėzui apibūdinti (žr. 1, 69; 19, 9; Apd 5, 31; 13, 23; taip pat Apd 4, 12). *Išganytojas* Jėzus, anot

ėdžiose". 13 Ūmai prie angelo atsirado gausi dangaus
kareivija. Ji garbino Dievą, giedodama: 14* „Garbė
19,38; Ez 3,12 Dievui aukštybėse, o žemėje ramybė jo mylimiems
žmonėms!"

15 Kai angelai nuo jų pakilo į dangų, piemenys kal-
bėjo vieni kitiems: „Bėkime į Betliejų pažiūrėti, kas ten
įvyko, ką Viešpats mums paskelbė". 16 Jie nusiskubino
Iz 1,3 ir rado Mariją, Juozapą ir kūdikį, paguldytą ėdžiose.
17 Išvydę jie apsakė, kas jiems buvo pranešta apie šitą
kūdikį. 18 O visi žmonės, kurie girdėjo, stebėjosi pieme-
2,51 nų pasakojimu. 19 Marija dėmėjosi visus šiuos dalykus ir
svarstė juos savo širdyje. 20 Piemenys grįžo atgal, garbin-
dami ir šlovindami Dievą už visa, ką buvo girdėję ir
matę, kaip jiems buvo paskelbta.

1,59+ 21* Praslinkus aštuonioms dienoms, kai reikėjo api-
1,31 Mt 1,21+ pjaustyti berniuką, jam buvo duotas Jėzaus vardas, kurį
angelas buvo nurodęs dar prieš jo pradėjimą įsčiose.

Luko, yra tas, kuris gelbsti žmoniją nuo nuodėmės ir iš atsimetimo nuo Dievo. Graikiškasis titulas *Christos* – Kristus – yra tolygus hebrajiškajam titului *mašîjah* – Pateptasis. Pirmąjį šimtmetį šis titulas kai kurių judėjų grupuočių vartojamas apibūdinant laukiamą iš Dovydo giminės vadą, atstatysiantį Izraelio karalystę (žr. Apd 1, 6). Vengdamas politinių sąsajų, Lukas kalba apie *Viešpatį*, kuris dabar atneša išganymą visai žmonijai – žydams ir pagonims (žr. 2, 29-32). *Viešpats* – dažniausiai vartojamas titulas Jėzui apibūdinti. Naujajame Testamente *Viešpaties* vardu Luko raštuose tituluojamas Dievas – Jahvė, kaip daroma ir Senajame Testamente.

2, 14* Kristaus įvykio ramybė tiems, kuriuos Dievas pamalonino savo gerumu. Ramybė, apie kurią kalba Luko evangelija, yra daugiau negu *pax Augusta* – karo nebuvimas; ramybė apima Senajame Testamente žodžiu *šālôm* nusakomą visaapimančią saugumo ir gerovės būseną (žr. 7, 50; 8, 48; 10, 5-6; 19, 38. 42; 24, 36).

2, 21* Lygiai kaip Jonas buvo priimtas į Izraelio tautą per apipjaustymą, taip dabar priimamas šis kūdikis (žr. 1, 57-66 paaiškinimą).

Jėzaus paaukojimas šventykloje 22* Pasibaigus Mozės
Įstatymo nustatytoms apsivalymo dienoms, [Juozapas ir Kun 12,2-4
Marija] nunešė kūdikį į Jeruzalę paaukoti Viešpačiui,
23 – kaip parašyta Viešpaties Įstatyme: *Kiekvienas pirmgi-* Iš 13,2; 13,11+
mis berniukas bus pašvęstas Viešpačiui, – 24 ir duoti auką,
kaip pasakyta Viešpaties Įstatyme: *Porą purplelių arba du* Kun 5,7; 12,8
balandžiukus.

25* Jeruzalėje gyveno žmogus, vardu Simeonas. Jis
buvo teisus ir dievobaimingas vyras, laukiantis Izrae-
lio paguodos, ir Šventoji Dvasia buvo su juo. 26 Jam Iz 40,1+
buvo Šventosios Dvasios apreikšta, kad jis nemirsiąs, Iz 42,1
kol pamatysiąs Viešpaties Mesiją. 27 Šventosios Dvasios Iš 30,22+
paragintas, jis atėjo dabar į šventyklą. Įnešant gimdy-
tojams kūdikį Jėzų, kad pasielgtų, kaip Įstatymas rei-
kalauja, 28 Simeonas jį paėmė į rankas, šlovino Dievą 2,20+
ir sakė:

Simeono giesmė

29 „Dabar gali, Valdove, kaip buvai žadėjęs,
leisti savo tarnui ramiai iškeliauti,

2, 22-40* Jėzaus paaukojimas šventykloje Jėzaus šeimą rodo kaip pamaldžius žydus, kurie ištikimai laikosi Viešpaties Įstatymo (23. 24. 39 eil.), t. y. Mozės Įstatymo.

2, 22-24* Mozės Įstatymas moteriai, pagimdžiusiai berniuką, neleido liesti nieko, kas šventa, ar įeiti į šventyklos kiemus dėl ritualinio nešvarumo. Praėjus apsivalymo laikotarpiui, moteris privalėjo atnašauti mitulį ėriuką ir purplelį ar balandžiuką kaip savo ritualinio nešvarumo išpirką. Moteris, kuri neišgalėjo atnašauti ėriuko, atnašaudavo *porą purplelių ir du balandžiukus,* kaip daro Marija. Jėzus buvo pašventintas Viešpačiui, kaip reikalavo Įstatymas (žr. 2,27, taip pat Iš 13, 2. 12).

2, 25* Čia Simeonas ir vėliau Ona, kalbantys apie kūdikį visiems, laukusiems Jeruzalės atpirkimo, išreiškia pamaldžiųjų žydų, kurie laukė Dievo valdžios atstatymo Izraelyje, viltis ir laukimą. Jėzaus gimimas šias viltis pateisina.

Iz 46, 13; 52, 10 30 nes mano akys išvydo Tavo išgelbėjimą,
31 kurį tu prirengei visų tautų akivaizdoje:
Iz 42, 6; 49, 6 Jn 8, 12+ 32 šviesą pagonims apšviesti
ir tavosios Izraelio tautos garbę“.

Simeono pranašystė 33 Kūdikio tėvas ir motina ste-
bėjosi tuo, kas buvo apie jį kalbama. 34 O Simeonas
7, 23; 12, 51-53 palaimino juos ir tarė motinai Marijai: „Štai šis skirtas
Jer 15, 10 daugelio Izraelyje nupuolimui ir atsikėlimui. Jis bus prieš-
taravimo ženklas, – 35* ir tavo pačios sielą pervers kalavi-
Jn 3, 20-21; 9, 39 jas, – kad būtų atskleistos daugelio širdžių mintys“.

Onos pranašystė 36 Ten buvo ir pranašė Ona, Fa-
nuelio duktė iš Asero giminės. Ji buvo visiškai susenu-
si. Po mergystės ji išgyveno septynerius metus su vyru,
Jdt 8, 4-5 1Tim 5, 5 37 o paskui našlaudama sulaukė aštuoniasdešimt ketverių
metų. Ji nesitraukdavo iš šventyklos, tarnaudama Dievui
per dienas ir naktis pasninkais bei maldomis. 38 Ir ji,
2, 20+ tuo pat metu priėjusi, šlovino Dievą ir kalbėjo apie
kūdikį visiems, kurie laukė Jeruzalės išvadavimo.

Jėzaus jaunystė 39 Atlikę visa, ko reikalavo Vieš-
paties Įstatymas, jie sugrįžo į Galilėją, į savo miestą
Mt 2, 23 Nazaretą. 40 Vaikelis augo ir stiprėjo; jis darėsi pilnas
1, 80+ išminties, ir Dievo malonė buvo su juo.

41* Jo gimdytojai kasmet eidavo į Jeruzalę švęsti Vely-
kų. 42 Kai Jėzui sukako dvylika metų, šventės papročiu
Iš 12, 1+; Įst 16, 16 jie nuvyko į Jeruzalę. 43 Iškilmėms pasibaigus ir jiems

2, 35* Pati Marija neliks nepaliesta įvairių atoveikių Jėzaus vaidmeniui (žr. 1, 34); Marijos, kaip Viešpaties motinos, palaimai prieštaraus jos Sūnus, kuris suvokia tikrąją palaimą kaip klausymąsi Dievo žodžio ir jo laikymąsi (žr. 8, 20-21 ir 11, 27-28).

2, 41-52* Pasakojimas apie Jėzaus vaikystę yra unikali kanoninių evangelijų kraičio dalis. Jėzus, ištikimas berniukas, išauklėtas Izraelio

grįžtant atgal, vaikas Jėzus pasiliko Jeruzalėje, bet gim-
dytojai to nepastebėjo. 44 Manydami jį esant keleivių
būryje, jie nuėjo dienos kelią, paskui pradėjo ieškoti jo
tarp giminių bei pažįstamų. 45 Nesuradę grįžo jo beieš-
kodami į Jeruzalę.

46 Pagaliau po trijų dienų rado jį šventykloje, sėdintį
tarp mokytojų, besiklausantį jų ir juos beklausinėjantį.
47 Visi, kurie jį girdėjo, stebėjosi jo išmanymu ir atsaky- 4, 22 Jn 7, 15. 46
mais. 48 Pamatę jį, gimdytojai labai nustebo, ir jo motina
jam tarė: „Vaikeli, kam mums taip padarei?! Štai tavo
tėvas ir aš su sielvartu ieškome tavęs". 49* O jis atsakė:
„Kam gi manęs ieškojote? Argi nežinojote, kad man
reikia būti savo Tėvo reikaluose?" 50 Bet jie nesuprato jo
žodžių. 51 Jėzus iškeliavo su jais ir grįžo į Nazaretą. Jis
buvo jiems klusnus. Jo motina laikė visus įvykius savo 2, 19
širdyje. 52 O Jėzus augo išmintimi, metais ir malone 1, 80+ 1Sam 2, 26 Pat 3, 4
Dievo ir žmonių akyse.

tikėjimu, vykdo visa, ko reikalauja Mozės Įstatymas. Šiuo epizodu *Kūdikystės pasakojimas* baigiasi ten, kur ir prasidėjo, – Jeruzalės šventyklos aplinkoje.

2, 49* Jėzus kalba apie Dievą kaip apie savo Tėvą. Būdamas Dievo Sūnus, Jėzus visų pirma paklūsta savo dangiškojo Tėvo valiai.

+ C +

PASIRENGIMAS VIEŠAJAI VEIKLAI

|| Mt 3, 1-12 || Mk 1, 1-8

3 Jono Krikštytojo veikla 1* Penkioliktais ciesoriaus
Tiberijaus viešpatavimo metais*, Poncijui Pilotui valdant
Judėją*, Erodui esant Galilėjos tetrarchu*, jo broliui
Pilypui* – Iturėjos bei Trachonitidės krašto tetrarchu,

3, 1-20* Nors Lukas šioje dalyje yra skolingas savo šaltiniams – Morkaus evangelijai ir Jono Krikštytojo žodžių rinkiniui, įvadui būdingas ir savitas stilius. Kaip ir prologas (žr. 1, 1-4), taip ir ši dalis prasideda iškalbiu sakiniu (1-2 eil.). Jono Krikštytojo pašaukimo pasakojimui Lukas suteikia Senojo Testamento pranašo pašaukimo pobūdį (2 eil.), o Izaijo knygos citatą, rastą Mk 1, 3 (žr. Iz 40, 3), praplečia įterpdamas Iz 40, 4-5 tekstą (5-6 eil.). Šitaip Lukas įveda savo visuotinio išganymo temą, anksčiau paskelbtą Simeono lūpomis (žr. 2, 30-32). Be to, aprašydamas žmonių lūkesčius (15 eil.), Lukas apibūdina Jono skelbimo laiką tokiu pat būdu, kaip anksčiau buvo apibūdinęs pamaldžių izraeliečių situaciją *Kūdikystės pasakojime* (žr. 2, 25-26. 37-38). 7-18 eil. Lukas rašo apie skelbimą Jono Krikštytojo, šaukiančio minias į atgailą *besiartinančios rūstybės* akivaizdoje (7 eil.: eschatologinis skelbimas), teikiančio minioms visuomeninio elgesio normas (10-14 eil.: etinis skelbimas) ir pranešančio minioms apie ateinantį *už save galingesnį* (16-17 eil.: mesijinis skelbimas).

3, 1* *...ciesoriaus Tiberijaus... metais*: Tiberijus tapo Augusto įpėdiniu 14 m. po Kr. ir valdė imperiją iki 37 m. po Kr. *Penkioliktais... metais*: tarp 27 ir 29 m. po Kr. *...Poncijui Pilotui valdant Judėją*: nuo 26 iki 36 m. po Kr. Žydų istorikas Juozapas Flavijus aprašo jį kaip gobšų ir negailestingą valdytoją, kuris nesiskaitė su vietiniais Judėjos gyventojais bei jų religiniais papročiais (žr. 13, 1). *...Erodui esant Galilėjos tetrarchu*: Erodas Antipas, Erodo Didžiojo sūnus, valdė Galilėją ir Perėją (Užjordanę) nuo 4 m. prieš Kr. iki 39 m. po Kr. Jo oficialus titulas pažodžiui reiškia pavaldų *ketvirtadalio valdovą*; ilgainiui tokiu titulu buvo ženklinamas

Lisanijui* – Abilėnės tetrarchu, 2* prie vyriausiųjų kuni-
gų Ano* ir Kajafo, pasigirdo Viešpaties žodis Zacharijo Jer 1, 2; Oz 1, 1
sūnui Jonui dykumoje*. 3* Jis apėjo visą Pajordanę, 1, 80
skelbdamas atsivertimo krikštą nuodėmėms atleisti, Mt 3, 2+
4* kaip parašyta pranašo Izaijo kalbų knygoje:

Tyruose šaukiančiojo balsas: Iz 40, 3-5 =Jn 1, 23
Taisykite Viešpačiui kelią!
Ištiesinkite jam takus!
5 *Kiekvienas slėnys tebūna užpiltas,*
kiekvienas kalnas bei kalnelis – nulygintas.
Kreivi keliai taps tiesūs,
o duobėti – išlyginti.
6 *Ir visi žmonės išvys Dievo išgelbėjimą.*

7 Ateinančioms pas jį krikštytis minioms Jonas sakė:
„Angių išperos, kas jus pamokė bėgti nuo besiartinan-
čios rūstybės? 8 Duokite tikrų atsivertimo vaisių! Ir
nebandykite ramintis: 'Juk mūsų tėvas Abraomas'. Aš

bet koks pavaldus princas. ...*Pilypui*: irgi Erodo Didžiojo sūnus, Iturėjos ir Trachonitidės – teritorijos į šiaurę ir į rytus nuo Galilėjos ežero – tetrarchas nuo 4 m. prieš Kr. iki 34 m. po Kr. ...*Lisanijui*: apie jo asmenį nieko nežinome; sakoma, kad jis buvo Abilėnės – teritorijos į šiaurės vakarus nuo Damasko – tetrarchas.

3, 2* Lukas aprašo religinius Palestinos vadovus (žr. 1, 5). ...*Ano*: vyriausiasis kunigas 6-15 m. po Kr. Romėnams pašalinus Aną, jo įpėdiniai buvo įvairūs šeimos nariai, o galiausiai Kajafas, jo žentas, tapo vyriausiuoju kunigu (18-36 m. po Kr.). Lukas mini Aną turbūt dėl to, kad jis ir dabar buvo įtakingas. ...*pasigirdo Viešpaties žodis... Jonui dykumoje*: tik Lukas susieja Jono skelbimą su pašaukimu nuo Dievo. Taip Lukas sutapatina Joną su pranašais, kurių veikla prasidėjo panašiu pašaukimu. Joną jis apbūdins *daugiau negu pranašu* (žr. 7, 26); Jonas – Jėzaus pirmtakas (žr. 7, 27), tarpinė asmenybė tarp pranašystės ir pažado įvykdymo.

3, 3* Žr. Mt 3, 2 paaiškinimą.

3, 4* Kumrano esenai šiais žodžiais apibūdino ir bendruomenę, dykumoje besigilinančią į Įstatymą ir Pranašus (žr. 1QS 8, 12-15).

jums sakau, kad Dievas gali pažadinti Abraomui vaikų
iš šitų akmenų. 9 Štai kirvis jau prie medžio šaknų, ir
kiekvienas medis, kuris neduoda gerų vaisių, bus iškirs-
tas ir įmestas į ugnį".
Apd 2, 37 10 Minios jį klausinėjo: „Tai ką gi mums daryti?!" 11 Jis
12, 33+ Iz 58, 7 joms sakydavo: „Kas turi dvejus marškinius, tepasidalija
su neturinčiu, ir kas turi ko valgyti, tegul taip pat daro".
Mt 5, 46+ 12 Ėjo ir muitininkai krikštytis ir klausė: „Mokytojau, o
ką mums daryti?" 13 Jis aiškino jiems: „Nereikalaukite dau-
giau, negu jums nustatyta". 14 Taip pat ir kariai klausinėjo:
„O ką mums daryti?" Jis jiems sakė: „Nieko neskriauskite
ir neįdavinėkite dėl pelno, tenkinkitės savo alga".
15 Stiprėjant žmonių lūkesčiams ir daugeliui pradėjus
Jn 1, 19-20; 3, 28 spėlioti, ar čia kartais ne Mesijas, 16* Jonas visiems kalbė-
Apd 13, 25 Jn 1, 26. 27. 33 jo: „Aš, tiesa, krikštiju jus vandeniu, bet ateina už mane
galingesnis, kuriam aš nevertas atrišti kurpių dirželio.
Jisai krikštys jus Šventąja Dvasia ir ugnimi. 17* Jo rankoje
vėtyklė: jis išvalys savo kluoną ir surinks kviečius į klėtį,
o pelus sudegins neužgesinama ugnimi". 18 Dar daug ki-
tų paraginimų jis davė tautai ir skelbė Gerąją Naujieną.
Mt 14, 3-12 Mk 6, 17-29 19* Tetrarchas Erodas, Jono baramas dėl Erodiados,
savo brolio žmonos, ir dėl visų piktadarybių, kurias darė,
20 pridėjo prie jų dar ir tai, kad uždarė Joną į kalėjimą.

3, 16* *...krikštiju jus vandeniu... Jisai... Šventąja Dvasia:* Jonas krikštijo vandeniu, o Jėzus krikštys Šventąja Dvasia ir ugnimi. Vėjas ir ugnis – pirmųjų krikščionių laikyti Dvasios išliejimo per Sekmines įvaizdžiais (žr. Apd 2, 1-4). Jono skelbime Dvasia ir ugnis sietini su jų savybėmis – taurinimu ir apvalymu (žr. Ez 36, 25-27; Mal 3, 2-3; taip pat žr. Mt 3, 11 paaiškinimą).

3, 17* Žr. Mt 3, 12.

3, 19-20* Lukas, pasakodamas apie Jono suėmimą prieš Jėzaus krikštą (žr. 3, 21-22), atskiria Jono Krikštytojo veiklą nuo Jėzaus veiklos. Tokia

Jėzaus krikštas 21* Kai, visai tautai krikštijantis, ir ‖ Mt 3, 13-17
Jėzus pasikrikštijęs meldėsi*, atsivėrė dangus, 22 ir Šven- ‖ Mk 1, 9-11
toji Dvasia kūnišku pavidalu nusileido ant jo tarsi ba- Jn 1, 32-34
landis, o balsas iš dangaus prabilo: Tu mano mylimasis Ps 2, 7
Sūnus, tavimi aš gėriuosi.

Jėzaus kilmės knyga 23* Jėzui buvo apie trisdešimt ‖ Mt 1, 1-17
metų, kai jis pradėjo veikti. Jis buvo laikomas sūnumi
Juozapo, sūnaus Helio, sūnaus Matato, 24 sūnaus Le-
vio, sūnaus Melchio, sūnaus Janajo, sūnaus Juozapo,
25 sūnaus Matatijo, sūnaus Amoso, sūnaus Naumo, sū-
naus Heslio, sūnaus Nagajo, 26 sūnaus Maato, sūnaus

literatūrine priemone jis naudojasi norėdamas išryškinti savo išganymo istorijos laikotarpių sampratą. Su Jonu Krikštytoju pažadų laikas – Izraelio laikotarpis – pasiekia savo užsklandą; o su Jėzaus krikštu ir Dvasios ant jo nužengimu prasideda pažadų įvykdymo laikas – Jėzaus laikotarpis. Antrojoje savo dvitomio dalyje, *Apaštalų darbų* knygoje, Lukas įvesdins trečiąją išganymo istorijos epochą – Bendrijos laikotarpį.

3, 21-22* Šis epizodas Luko evangelijoje sutelkia dėmesį į žinią iš dangaus, apreiškiančią Jėzų kaip Sūnų ir kaip Jahvės Tarną (žr. Iz 42, 1). Jėzaus santykis su Tėvu jau buvo apreikštas *Kūdikystės pasakojime* (žr. 1, 32. 35; 2, 40); čia toji žinia pasikartoja, nes ženklina Jėzaus veiklos pradžią Galilėjoje. Ši žinia vėl pasirodys 9, 35 tekste prieš kitą svarbesnę Luko evangelijos dalį – *Kelionės pasakojimą* (žr. 9, 51-19, 27). Kitur Luko raštuose krikšto epizodas suvokiamas kaip Jėzaus patepimas mesijinei veiklai (žr. Apd 4, 18; 10, 38).

3, 21* *...meldėsi*: Lukas nuolat apibūdina Jėzų besimeldžiantį svarbiose jo veiklos kryžkelėse: šiuo atveju – krikšto metu; prieš Dvylikos išsirinkimą (žr. 6, 12); prieš Petro išpažinimą (žr. 9, 18); atsimainymo metu (žr. 9, 28); per Paskutinę vakarienę (žr. 22, 32); ant Alyvų kalno (žr. 22, 41); ant kryžiaus (žr. 23, 46).

3, 23-38* Matas pradeda Jėzaus kilmės knygą nuo Abraomo, norėdamas pabrėžti Jėzaus ryšius su Izraelio tauta (žr. Mt 1, 2). Lukas, remdamasis visuotinumo nuostata, siekia atsekti visą žmoniją apimančią Jėzaus kilmę: einama toliau Izraelio – iki Adomo, toliau Adomo – iki Dievo (38 eil.). Lukui Jėzus – Dievo Sūnus.

Matatijo, sūnaus Semeino, sūnaus Josecho, sūnaus Jo-
dos, 27 sūnaus Joanano, sūnaus Resos, sūnaus Zoroba-
belio, sūnaus Salatielio, sūnaus Nerio, 28 sūnaus Melchio,
sūnaus Adijo, sūnaus Kosamo, sūnaus Elmadamo, sūnaus
Ero, 29 sūnaus Jėzaus, sūnaus Eliezero, sūnaus Jorimo,
sūnaus Matato, sūnaus Levio, 30 sūnaus Simeono, sūnaus
Judo, sūnaus Juozapo, sūnaus Jonos, sūnaus Eliachimo,
31 sūnaus Melėjo, sūnaus Menos, sūnaus Matatos, sū-
naus Natano, sūnaus Dovydo*, 32 sūnaus Jesės, sūnaus
Jobedo, sūnaus Boazo, sūnaus Salos, sūnaus Naasono,
33 sūnaus Aminadabo, sūnaus Admino, sūnaus Arnio,
sūnaus Esromo, sūnaus Faro, sūnaus Judo, 34 sūnaus
Jokūbo, sūnaus Izaoko, sūnaus Abraomo, sūnaus Taros,
sūnaus Nachoro, 35 sūnaus Serucho, sūnaus Ragaujo,
sūnaus Faleko, sūnaus Ebero, sūnaus Salos, 36 sūnaus
Kainamo, sūnaus Arfaksado, sūnaus Semo, sūnaus No-
jaus, sūnaus Larnecho, 37 sūnaus Matūzalio, sūnaus
Henocho, sūnaus Jareto, sūnaus Maleleelio, sūnaus
Kainamo, 38 sūnaus Eno, sūnaus Seto, sūnaus Adomo,
kuris buvo Dievo.

‖ Mt 4, 1-11
‖ Mk 1, 12-13

4 Gundymai dykumoje 1* Kupinas Šventosios Dva-
sios* Jėzus grįžo nuo Jordano, ir Dvasia jį vedžiojo

3, 31* *...sūnaus Natano, sūnaus Dovydo*: pabrėždamas pranašišką Jėzaus vaidmenį savo raštuose (žr. 7, 16. 39; 9, 8; 13, 33; 24, 19; Apd 3, 22-23; 7, 37), Lukas atseka Jėzaus kilmę iš Dovydo giminės per pranašą Nataną (žr. 2 Sam 7, 2), o ne per karalių Saliamoną (žr. Mt 1, 6-7).

4, 1-13* Žr. Mt 4, 1-11 paaiškinimą.

4, 1* *Kupinas Šventosios Dvasios*: nužengus ant jo Šventajai Dvasiai (žr. 3, 21-22), Jėzus pajėgus nugalėti velnią. Lygiai kaip Dvasios vaidmuo svarbus šiuo ankstyvuoju Jėzaus veiklos laikotarpiu (žr. 1, 14. 18). Jis bus svarbus ir Bendrijos laikotarpio pradžioje (žr. Apd 1, 4; 4, 17).

po dykumą 2 keturiasdešimt dienų*, ir jis buvo velnio
gundomas. Jis nieko nevalgė per tas dienas ir, joms
pasibaigus, buvo alkanas. 3 Tuomet velnias jam tarė:
„Jei tu Dievo Sūnus, liepk šitam akmeniui pavirsti duo-
na“. 4 Jėzus jam atsakė: „Parašyta: *Žmogus gyvas ne viena* Įst 8, 3
duona!“

5 Tada velnias, pavėdėjęs jį aukščiau, viena akimirka
parodė jam visas pasaulio karalystes 6 ir tarė: „Duosiu tau Apr 13, 2, 4
visą jų valdžią ir didybę; jos man atiduotos, ir kam no-
riu, tam jas dovanoju. 7 Taigi, jei parpuolęs ant žemės Jer 27, 5
pagarbinsi mane, visa bus tavo“. 8 O Jėzus jam atsakė:
„Parašyta:

Viešpatį, savo Dievą, tegarbink Įst 6, 13
ir jam vienam tetarnauk!“

9 Dar nusivedė jį velnias į Jeruzalę*, pastatė ant šven-
tyklos šelmens ir tarė: „Jei tu Dievo Sūnus, pulk nuo
čia žemyn, 10 nes parašyta:

Jis palieps savo angelams sergėti tave ir dar: Ps 91, 11-12
11 *Jie nešios tave ant rankų,*
kad neužsigautum kojos į akmenį“.

12 Jėzus jam atkirto: „Pasakyta:
Negundyk Viešpaties, savo Dievo!“ Įst 6, 16

13 Visokius gundymus baigęs, velnias atsitraukė nuo 22, 3. 53 Jn 13, 2. 27
jo iki laiko*.

4, 2* *...keturiasdešimt dienų*: sąsaja su izraeliečių keturiasdešimties metų kelione per dykumą išėjimo iš Egipto metu (žr. Įst 8, 2).

4, 9* *...į Jeruzalę*: Jėzaus gundymai baigiasi ant šventyklos šelmens Jeruzalėje. Jeruzalė – lemtingas miestas Luko raštuose. Jeruzalėje Jėzus pasitiks savo likimą (žr. 9, 51; 13, 33).

4, 13* *...velnias atsitraukė nuo jo iki laiko*: palankus velnio laikas – prieš Jėzaus kančią ir mirtį (žr. 22, 3. 31-32. 35).

+ D +

VEIKLA GALILĖJOJE

‖ Mt 4, 12-17.23 ‖ Mk 1, 14-15.39 **Jėzus pradeda mokyti ir apsilanko Nazarete** 14 Dva-
Mt 3, 16+ sios galybe Jėzus sugrįžo į Galilėją, ir visame krašte
=4, 44 paskildo apie jį garsas*. 15 Jis pradėjo mokyti jų sina-
gogose, visų gerbiamas.

‖Mt 13, 53-58 ‖Mk 6, 1-6 16* Jėzus parėjo į Nazaretą, kur buvo užaugęs. Šabo
Lk 2, 39.51 dieną, kaip pratęs, nuėjo į sinagogą ir atsistojo skaityti.
17 Jam padavė pranašo Izaijo knygą. Atvyniojęs knygą,
jis rado vietą, kur parašyta:

Iz 61, 1-2 Mt 3, 16+ 18 *Viešpaties Dvasia ant manęs,*
*nes jis patepė mane**,
Sof 2, 3+ *kad neščiau Gerąją Naujieną vargdieniams**.
Pasiuntė skelbti belaisviams išvadavimo,
akliesiems – regėjimo;
siuntė vaduoti prislėgtųjų

4, 14* *...pasklido apie jį garsas*: svarbi Lukui tema (žr. 4, 37; 5, 15; 7, 17).

4, 16-30* Programinė Jėzaus kalba. Pradinė žmonių nuostaba (22 eil.) ir įvyksiantis Jėzaus atmetimas (28-29 eil.) gerokai paankstina visą būsimosios Jėzaus veiklos eigą. Be to, Jėzaus atmetimas Nazarete – jo paties tėviškėje – leidžia suprasti, kad jis bus visos tautos atmestas (žr. Apd 13, 46).

4, 16* Sekdami Jėzaus pavyzdžiu, ankstyvieji krikščionys rinkdavosi šventykloje (žr. Apd 2, 46; 3, 1; 5, 12).

4, 18* *...jis patepė mane*: pranašų patepimą liudija Kumrano esenų raštai: pranašai – Dievo pateptieji. *...kad neščiau Gerąją Naujieną [vargšams]*: Lukui svarbi tema – Jėzaus nuostata vargšų atžvilgiu (žr. 6, 20, 24; 12, 16-21; 14, 12-14; 16, 19-26; 19, 8). Vargšai Luko evangelijoje siejami su benamiais, bedaliais, neįgaliaisiais, atstumtaisiais (žr. 6, 20-22; 7, 22; 14, 12-14). Vargšai, žinodami savo bėdą, priima Jėzaus išganymo žinią.

19 *ir skelbti Viešpaties malonės metų.*
20 Užvėręs knygą, Jėzus grąžino ją patarnautojui ir Apd 6, 15
atsisėdo; visų sinagogoje esančių akys buvo įsmeigtos į
jį. 21* Ir jis pradėjo jiems kalbėti: „Šiandien išsipildė
ką tik jūsų girdėti Rašto žodžiai“. 22 Visi jam pritarė ir
stebėjosi maloningais žodžiais, sklindančiais iš jo lūpų. 2, 47; 4, 15+ Jn 7, 46
Ir jie klausė: „Argi jis ne Juozapo sūnus?“ 23 O Jėzus
prabilo: „Jūs, be abejo, man priminsite patarlę: ‘Gydy-
tojau, pats pasigydyk’ – padaryk ir čia, savo tėviškėje,
darbų, kokių girdėjome buvus Kafarnaume“. 24 Jis dar
pridūrė: „Iš tiesų sakau jums: joks pranašas nepriima- Jn 4, 44
mas savo tėviškėje. 25* Tikrą tiesą sakau jums: daug našlių
buvo Izraelyje Elijo dienomis, kai dangus buvo uždary- 1Kar 17, 1; 18, 1 Jok 5, 17
tas trejus metus ir šešis mėnesius ir baisus badas ištiko
visą kraštą. 26* Bet nė pas vieną iš jų nebuvo siųstas Elijas,
tik pas našlę Sidonijos mieste, Sareptoje. 27 Taip pat 1 Kar 17, 9
pranašo Eliziejaus laikais daug buvo raupsuotųjų, bet 2Kar 5,14
nė vienas iš jų nebuvo pagydytas, tik siras Naamanas“.
28 Tai išgirdę, visi, kurie buvo sinagogoje, labai
užsirūstino; 29 jie pakilę išsivarė jį iš miesto, iki pa- Apd 7, 57s
kriūtės to kalno, ant kurio pastatytas jų miestas, ir

4, 21* Jėzaus kalba Nazareto sinagogoje pradeda Senojo Testamento pranašystės įvykdymą. Lukas apibūdina Jėzaus veiklą kaip Senojo Testamento vilčių ir laukimo išsipildymą (žr. 7, 22). Ir Jėzaus kančia, ir mirtis, ir prisikėlimas, anot Luko, įvyko tam, kad išsipildytų Raštai (žr. 24, 25-27. 44. 46; Apd 3, 18).

4, 25-26* Nuorodos į Eliją ir Eliziejų paryškina keletą šio epizodo tikslų: apibūdina teologinį Luko Jėzaus portretą kaip pranašo, panašaus į Eliją ir Eliziejų; paaiškina, kodėl pradinė žmonių nuostaba virto atmetimu; duoda iš Šventojo Rašto būsimos misijos pagonims pateisinimą.

4, 26* Elijas ir Eliziejus buvo siųsti padėti pagonims: našlei Sareptoje ir sirui Naamanui (žr. 4, 27).

Jn 8, 59 norėjo nustumti jį žemyn. 30 Bet Jėzus praėjo tarp jų
ir pasišalino.

‖ Mk 1, 21-28 **Jėzaus veikla Kafarnaume** 31* Jis nusileido į Galilėjos
miestą Kafarnaumą ir kiekvieną šabą mokė žmones. 32 Jie
‖ Mt 7, 28-29 labai stebėjosi jo mokslu, nes jo žodis dvelkė galybe.

33 Kartą sinagogoje buvo netyrojo demono dvasios
Mt 8, 29+ apsėstas žmogus. Jis pradėjo garsiai šaukti: 34 „Šalin!
Mt 2, 23+ Ko tau iš mūsų reikia, Jėzau Nazarėnai?! Gal atėjai
Mk 1, 24+; Jn 6, 69 Apd 3, 14+ mūsų pražudyti?* Aš žinau, kas tu esi: Dievo šventasis!“
35 Jėzus sudraudė jį: „Nutilk ir išeik iš jo!“ Nubloškęs jį
į sinagogos vidurį, demonas išėjo nė kiek jo nesužei-
1, 12+ dęs. 36 Visi nustėro ir kalbėjosi: „Kas tai per žodis: jis su
Mt 8, 29+ valdžia ir galia įsakinėja netyrosioms dvasioms, ir tos
4, 14+ pasitraukia?!“ 37 Ir gandas apie jį plito visose aplinki-
nėse vietovėse.

‖ Mt 8, 14-15 ‖ Mk 1, 29-31 38 Iš sinagogos Jėzus atėjo į Simono namus. Simono
uošvė labai karščiavo, ir namiškiai prašė jai pagalbos.
39 Atsistojęs prie jos galvūgalio, jis sudraudė karštinę,
ir toji pasiliovė. Tuojau atsikėlusi ji galėjo jiems patar-
nauti.

‖ Mt 8, 16-17 ‖ Mk 1, 32-34 40 Saulei leidžiantis, visi, kurie turėjo ligonių, įvai-
riomis ligomis sergančių, vedė juos prie Jėzaus. O jis
13, 13 1Tim 4, 14+ gydė, ant kiekvieno uždėdamas rankas. 41 Iš daugelio
Mk 8, 29+ išeidavo demonai, šaukdami: „Tu Dievo Sūnus!“ Jis

4, 31-44* Pasakojimo apie Jėzaus tarnybos įvykius Kafarnaume šaltinis – Mk 1, 21-39. Apibūdinęs Jėzų kaip pranašą (žr. 4, 16-30), Lukas Jėzų dabar apibūdina kaip mokytoją (31-32 eil.), egzorcistą (32. 37. 41 eil.), gydytoją (38-40 eil.) ir Dievo Karalystės skelbėją (43 eil.).

4, 34* *Gal atėjai mūsų pražudyti?*: netyrosios dvasios klausimas atspindi tuometinį įsitikinimą, kad prieš Viešpaties dieną piktųjų dvasių galia žmonijai bus atimta, blogis sunaikintas ir atstatyta Dievo galybė žmonijoje. Anot sinoptinio tikėjimo kraičio, Jėzus vykdo šią užduotį.

draudsdavo juos, kad šito nesakytų; mat jie žinojo jį esant Mt 4, 3+ Mk 1, 34+
Mesiją.
Kelionė į Judėją 42 Dienai išaušus, Jėzus nuėjo į ‖ Mk 1, 35-39
negyvenamą vietą. Bet minios jo ieškojo ir jį pasivijo.
Žmonės mėgino Jėzų sulaikyti, kad jų nepaliktų. 43 O
jis jiems pasakė: „Ir kitiems miestams aš turiu skelbti
Gerąją Naujieną apie Dievo Karalystę, nes tam ir esu Mk 1, 38
siųstas“. 44 Ir jis skelbė [žodį] Judėjos sinagogose*.
5 Pirmųjų mokinių pašaukimas 1* Kartą, kai minios ‖ Mt 4, 18-22 ‖ Mk 1, 16-19
veržėsi prie Jėzaus klausytis Dievo žodžio, jis stovėjo Mk 4, 1
prie Genezareto ežero 2 ir pamatė dvi valtis, sustojusias Mk 1, 16. 19
prie ežero kranto. Žvejai buvo išlipę iš jų ir plovė tin-
klus. 3 Įlipęs į vieną valtį, kuri buvo Simono, jis paprašė Mk 4, 1-2
jį truputį atsistumti nuo kranto ir atsisėdęs mokė minias
iš valties. 4 Baigęs kalbėti, jis tarė Simonui: „Irkis į gilu- Jn 21, 1-6
mą ir išmeskite tinklus valksmui“. 5 Simonas jam atsakė:
„Mokytojau, mes, kiaurą naktį vargę, nieko nesugavo-
me, bet dėl tavo žodžio užmesiu tinklus“. 6 Tai padarę, Mt 8, 10+
jie užgriebė didelę daugybę žuvų, kad net tinklai pradė- Mt 8, 3+
jo trūkinėti. 7 Jie pamojo savo bendrininkams, buvusiems
kitoje valtyje, atplaukti į pagalbą. Tiems atplaukus,
jie pripildė žuvų abi valtis, kad jos kone skendo. 8 Tai
matydamas, Simonas Petras puolė Jėzui į kojas, sakyda- Iš 33, 20+

4, 44* *...Judėjos sinagogose*: vietoj *Judėjos* bizantiškasis teksto kraitis ir kiti rankraščiai nurodo *Galilėjos sinagogas*. Tai labiau derintųsi su Mt 4, 23 ir Mk 1, 39. Iki šiol Lukas kalbėjo tik apie Jėzaus veiklą Galilėjoje. Tačiau labai galimas dalykas, kad Lukas kalba apie Izraelio kraštą – judėjų teritoriją, o ne apie ypatingą jos sritį.

5, 1-11* Šis įvykis yra perkeltas iš Luko šaltinio – Mk 1, 16-20. Morkus apie šį įvykį pasakoja tiesiog po Jėzaus sugrįžimo į Galilėją, o Lukas panaudoja Simoną kaip pavyzdį tų, kurie priima Jėzų, nors Nazarete jį atmetė.

mas: „Pasitrauk nuo manęs, Viešpatie, nes aš – nusidė-
1, 12+ jėlis!“ 9 Mat jį ir visus jo draugus suėmė išgąstis dėl to
valksmo žuvų, kurias jie buvo sugavę; 10 taip pat Zebe-
diejaus sūnus Jokūbą ir Joną, kurie buvo Petro bendrai.
Mk 1, 17.20 O Jėzus tarė Simonui: „Nebijok! Nuo šiol jau žmones
Jn 21, 15-17.19 12, 33+ žvejosi“. 11 Išvilkę į krantą valtis, jie viską paliko* ir
nuėjo paskui jį.

‖ Mt 8, 1-4 ‖ Mk 1, 40-45 **Raupsuotojo išgydymas** 12* Jėzui būnant viename
mieste, atėjo vyras, visas raupsuotas. Pamatęs Jėzų, jis
parpuolė ant žemės ir maldavo: „Viešpatie, jei tik pa-
norėsi, gali padaryti mane švarų!“ 13 Jėzus, ištiesęs ran-
ką, palietė raupsuotąjį ir tarė: „Noriu, būk švarus!“ Ir
tuojau raupsai pranyko. 14* O Jėzus jam liepė niekam
Mk 1, 34+ šito nepasakoti: „Tik nueik, pasirodyk kunigui ir ati-
Kun 14, 1-32 duok auką už pagijimą, kaip Mozės įsakyta, jiems
4, 14+ paliudyti“. 15 Tačiau garsas apie jį sklido vis plačiau, ir
būrių būriai rinkdavosi jo pasiklausyti bei pagyti iš savo
3, 21+ ligų. 16 O jis traukdavosi į nuošalesnes vietas melstis.

‖ Mt 9, 1-8 ‖ Mk 2, 1-12 **Paralitiko išgydymas** 17* Vieną dieną jis mokė žmo-
nes. Ten sėdėjo fariziejų bei Įstatymo mokytojų, kurie

5, 11* *...jie viską paliko*: anot Mk 1, 16-20 ir Mt 4, 18-22, žvejai, kurie sekė paskui Jėzų, paliko savo tinklus ir savo tėvą; anot Luko, jie *viską paliko* (žr. 5, 28; 12, 33; 14, 33; 18, 22). Tai nuoroda į Luko temą – visišką noro turėti atsižadėjimą.

5, 12* Žr. Mk 1, 40 paaiškinimą.

5, 14* Nuoroda į Kun 14, 2-9 tekstą, nurodantį, kaip patvirtinti pagijimą nuo raupsų ir gauti kunigo liudijimą, kad yra sveikas. Tik su tokiu liudijimu raupsuotasis galėjo grįžti į šeimą ir visuomenę.

5, 17-6, 11* Pasinaudodamas Morkaus medžiaga, Lukas aprašo ginčus su fariziejais: ginčą apie Jėzaus galią atleisti nuodėmes (17-26 eil.), apie jo bendravimą prie stalo su muitininkais ir nusidėjėliais (27-32 eil.), apie pasninko nesilaikymą (33-36 eil.) ir du ginčus apie šabo laikymąsi (6, 1-11).

5, 17* Žr. Mt 3, 7 paaiškinimą.

buvo susirinkę iš visų Galilėjos ir Judėjos kaimų, taip
pat iš Jeruzalės. O Viešpaties galybė skatino jį gydyti.
18 Štai vyrai neštuvais atgabeno paralyžiuotą žmogų. Jie
bandė jį įnešti vidun ir paguldyti priešais Jėzų. 19 Ne-
rasdami pro kur įnešti dėl žmonių gausybės, jie užlipo
ant plokščiastogio ir, praėmę plytas*, nuleido jį kartu
su neštuvais žemyn į vidų ties Jėzumi. 20* Matydamas jų
tikėjimą, jis tarė: „Žmogau, tavo nuodėmės tau atleis- Mt 8, 10+
tos!“ 21 Tuomet Rašto aiškintojai ir fariziejai pradėjo Mt 2, 4+; 3, 7+
svarstyti: „Iš kur šitas piktžodžiautojas? Kas gi gali at-
leisti nuodėmes, jei ne vienas Dievas!“ 22 O Jėzus, per-
pratęs jų mintis, prabilo: „Kam jūs taip manote savo
širdyje? 23 Kas lengviau – ar pasakyti: ‘Tavo nuodėmes
tau atleistos’, ar pasakyti: ‘Kelkis ir vaikščiok?!’ 24 O kad
žinotumėte Žmogaus Sūnų turint žemėje galią atleisti
nuodėmes, – čia jis tarė paralyžiuotajam, – sakau tau:
kelkis, imk savo patalą ir eik namo“. 25 Tas tuojau atsi-
kėlė jų akivaizdoje, pasiėmė neštuvus ir, šlovindamas
Dievą, nuėjo namo. 26 Visus pagavo nuostaba, ir jie 2, 20+
garbino Dievą. Apimti baimės, jie kalbėjo: „Šiandien 1, 12+
matėme nuostabių dalykų“.

Levio pašaukimas 27 Išėjęs Jėzus pastebėjo muiti- ‖ Mt 9, 9 ‖ Mk 2, 13-14
ninką, vardu Levis, sėdintį muitinėje, ir jam tarė: „Sek
paskui mane!“ 28 Tasai, viską palikęs, atsikėlė ir sekė 12, 33+
paskui jį.

5, 19* *...praėmę* [*čerpes*]: Lukas pritaiko pasakojimą savo skaitytojams, nepažįstantiems namų statybos Palestinoje. Pasak Mk 2, 4, stogas buvo iš molio ir šiaudų; graikų bei romėnų namai turėjo čerpių stogus.

5, 20* Ryšys tarp nuodėmių atleidimo ir paralitiko pagydymo atspindi nuostatą, kad liga ir fizinė negalia yra nuodėmės – savo ar tėvų – padarinys (žr. taip pat 13, 2; Jn 5, 14; 9, 2).

‖ Mt 9, 10-12 ‖ Mk 2, 15-17 29 Levis savo namuose iškėlė jam didelį pokylį. Prie
Mt 5, 46+ stalo susirinko didelis būrys muitininkų ir kitų svečių.
Mt 2, 4+; 3, 7+ 30 Fariziejai ir jų Rašto aiškintojai murmėjo ir prikaišiojo
jo mokiniams: „Kam jūs valgote ir geriate su muitinin-
Mt 9, 10+ kais ir nusidėjėliais?“ 31 O Jėzus atsiliepė: „Ne sveikie-
siems reikia gydytojo, bet ligoniams. 32 Aš atėjau šaukti
į atgailą ne teisiųjų, o nusidėjėlių“.

‖ Mt 9, 14-17 ‖ Mk 2, 18-22 **Pasninkas. Nauja ir sena** 33 Tada jie sakė jam: „Jono
mokiniai dažnai pasninkauja ir kalba maldas, taip pat ir
fariziejų mokiniai, o tavieji valgo sau ir geria“. 34* Jėzus
jiems atsakė: „Argi galite versti pasninkauti vestuvių sve-
čius, kol su jais yra jaunikis?! 35 Ateis dienos, kai jaunikis
bus iš jų atimtas, ir tada, tomis dienomis, jie pasninkaus“.

36* Jėzus dar pasakė jiems palyginimą: „Niekas ne-
plėšia lopo iš naujo drabužio ir nesiuva jo ant seno.
Šitaip ir naująjį jis suplėšytų, ir senajam netiktų lopas
iš naujojo. 37 Taip pat niekas nepila jauno vyno į senus
vynmaišius. Jaunas vynas suplėšytų vynmaišius, pats
ištekėtų, ir vynmaišiai niekais nueitų. 38 Jauną vyną rei-
Jn 3, 19 kia pilti į naujus vynmaišius. 39 Ir niekas, gėręs seno
Jn 2, 10 vyno, nenori jauno; jis sako: 'Senasis geresnis*!'“

‖ Mt 12, 1-8 ‖ Mk 2, 23-28 **6 Jėzus – šabo Viešpats** 1* Vieną šabą, Jėzui einant
per javų lauką, mokiniai skabė varpas ir, ištrynę tarp

5, 34-35* Žr. Mt 9, 15; Mk 2, 19 paaiškinimus.

5, 36-39* Žr. Mt 9, 16-17; Mk 2, 21-22 paaiškinimus.

5, 39* *...Senasis geresnis*: ironiškas posakis. Paaiškinama nuostata tų, kurie atmeta Jėzaus duodamą jauną vyną, nes pasitenkinimas tuo, kas sena, užkerta kelią išmėginti tai, kas nauja.

6, 1-11* Pasakojimas apie varpų skabymą ir gydymą – du šabo dieną draudžiamus darbus. Pateisindamas mokinių elgesį ir savo meilės darbą, Jėzus moko, kad numalšinti alkį ir daryti meilės darbą galima net šabo dieną (žr. Mt 12, 1-14 ir Mk 2, 25-26 paaiškinimus).

delnų, valgė. 2 Fariziejai jiems prikišo: „Kam darote,
kas per šabą draudžiama?!“ 3 Jėzus atsakė jiems: „Ne-
jaugi neskaitėte, ką padarė Dovydas, kai buvo alkanas
pats ir jo palydovai? 4 Kaip jis įėjo į Dievo namus, ėmė
padėtinės duonos*, valgė ir davė savo palydai, nors jos Iš 25,23-1
niekam nevalia valgyti, tik kunigams!“ 5 Ir jis pridūrė:
„Žmogaus Sūnus yra ir šabo Viešpats“.

Pagydymas šabo dieną 6 Kitą šabo dieną jis nuėjo į ‖ Mt 12,9-14 ‖ Mk 3,1-6
sinagogą ir mokė. Ten buvo žmogus, kurio dešinė ran- 13,10-17; 14,1-6
ka buvo padžiūvusi. 7 Rašto aiškintojai ir fariziejai ste-
bėjo, ar jis gydys šabo dieną, kad rastų kuo jį kaltinti.
8 Bet jis išskaitė jų mintis ir tarė vyrui su padžiūvusia Jn 1,48+
ranka: „Kelkis ir stok į vidurį“. Tasai atsistojo. 9 Tuomet
Jėzus paklausė juos: „Aš klausiu jus, ar per šabą leistina
gera daryti, ar bloga? Gelbėti gyvybę ar žudyti?“ 10 Ir,
apžvelgęs visus aplinkui, jis tarė tam žmogui: „Ištiesk
savo ranką!“ Tas ištiesė, ir ranka atgijo. 11 O jie baisiai 11,53+
įniršo ir tarėsi, ką Jėzui padaryti.

Dvylikos apaštalų paskyrimas 12* Tomis dienomis ‖ Mt 10,1-4 ‖ Mk 3,13-19
Jėzus užkopė į kalną melstis. Ten jis praleido visą naktį,
melsdamasis Dievui. 13 Išaušus rytui, jis pasišaukė savo 3,21+
mokinius ir iš jų išsirinko Dvylika*; juos ir pavadino

6, 4* *...pridėtinės duonos*: arba *Artumo* duonos (žr. 1 Sam 21, 1-6).

6, 12-16* Žr. Mt 10, 1-11 ir Mk 3, 14-15 paiškinimus.

6, 13* *...išsirinko Dvylika*: Dvylika – mokiniai, kuriuos Jėzus išrinko savo apaštalais, anot Pauliaus, yra dalis tikėjimo kraičio (žr. 1 Kor 15, 5), o Mato ir Luko evangelijose jie siejami su dvylika Izraelio giminių (Lk 22, 29-30; Mt 19, 28). Kai Judas paliko savo vietą, Jėzaus Bendrija jautė, kad reikia atkurti Dvylikos grupę prieš pradedant savo misiją Sekminių dieną (žr. Apd 1, 15-26). Luko požiūriu, Dvylika yra svarbi grupė dėl jų buvimo su Jėzumi nuo jo krikšto iki žengimo į dangų (žr. Apd 1, 21-22), nes kaip pradiniai liudytojai jie garantuoja istorinio

|| Apd 1, 13 apaštalais*: 14* Simoną, kurį praminė Petru, jo brolį An-
driejų, Jokūbą ir Joną, Pilypą ir Baltramiejų, 15 Matą ir
Tomą, Alfiejaus sūnų Jokūbą ir Simoną, vadinamą Uo-
liuoju*, 16 Jokūbo sūnų Judą ir Judą Iskarijotą, vėliau
tapusį išdaviku.

|| Mt 4, 24-25 || Mk 3, 7-12 **Minia ieško Jėzaus** 17* Nusileidęs su jais žemyn,
apsistojo lygumoje. Ten buvo gausus jo mokinių būrys
ir didelė daugybė žmonių iš visos Judėjos ir Jeruzalės,
iš Tyro ir Sidono pajūrio. 18 Jie susirinko jo pasiklausyti
ir pagyti iš savo ligų. Buvo pagydomi netyrųjų dvasių
5, 17; 8, 46 Mk 5, 30+ varginamieji. 19 Visa minia stengėsi jį paliesti, nes iš jo
ėjo galia ir visus gydė.

Iz 65, 13-14 **Palaiminimai** 20* Tuomet, pakėlęs akis į savo moki-
nius, Jėzus prabilo:

Jėzaus ir Luko dienų Bendrijos tęstinumą, palaikydami Bendrijos tikėjimo ištikimybę Jėzaus mokymui (žr. 1, 1-4). *...juos ir pavadino apaštalais*: tik Lukas iš evangelistų priskiria Jėzui vardo *apaštalai* suteikimą Dvylikai. Žr. Mt 10, 2-4 paaiškinimą. Pradinėje Bendrijoje žodis *apaštalas* tapo specialiu Dievo žodį skelbti siųstų misionierių titulu. Nors Lukas, atrodo, šį titulą nori suteikti tik Dvylikai (žr. Apd 4, 4. 14, kur tik Paulius ir Barnabas vadinami apaštalais), kiti Naujojo Testamento raštai nurodo, kad *apaštalo* titulas buvo taikomas plačiau (žr. 1 Kor 1, 1; 9, 1; 15, 5-7; Gal 1, 19; Rom 16, 7).

6, 14* Žr. Mk 3, 16 paaiškinimą.

6, 15* *...Simoną, vadinamą Uoliuoju*: uolieji, arba zelotai, sukurstė pirmąjį Palestinos žydų sukilimą prieš Romą (66-70 m. po Kr.). Spėliojama apie Simono priklausomybę zelotams.

6, 17* Ne vien žydai iš Judėjos ir Jeruzalės, bet net ir pagonys, gyvenantys už Palestinos ribų, atėjo klausytis Jėzaus skelbimo (žr. 2, 31-32; 3, 6; 4, 24-27).

6, 20-49* Vadinamasis Luko *Lygumos pamokslas* yra tolygus Mato *Kalno pamokslui* (žr. Mt 5, 1-7, 27). Jis skirtas Jėzaus mokiniams ir, panašiai kaip Mato pamokslas, prasideda palaiminimais (20-22 eil.), o baigiasi dviejų namų palyginimu. Beveik visus Jėzaus žodžius iš Luko pamokslo randame Mato evangelijoje. Kadangi Mato pamokslas apima

„Palaiminti jūs, beturčiai, nes jūsų yra Mt 5, 1
Dievo Karalystė. ‖ Mt 5, 3
21 Palaiminti, kurie dabar alkstate, ‖ Mt 5, 6
nes būsite pasotinti.
Palaiminti, kurie dabar verkiate, nes juoksitės. ‖ Mt 5, 5
22 Palaiminti esate, kai žmonės jūsų nekenčia, atstu- ‖ Mt 5, 11-12
mia, niekina ir atmeta kaip blogą jūsų vardą dėl Žmo-
gaus Sūnaus. 23 Džiaukitės tą dieną ir linksminkitės,
nes jūsų laukia gausus atlygis danguje. Juk lygiai taip
kadaise jų protėviai darė pranašams".

Grėsmingi įspėjimai

24 „Bet vargas jums, turtuoliai, Iz 5, 8-25 Hab 2, 6.9
nes jūs jau atsiėmėte savo paguodą.
25 Vargas jums, kurie dabar sotūs, nes būsite alkani.
Vargas jums, kurie dabar juokiatės,
nes jūs liūdėsite ir verksite.

Jėzaus mokymą, susijusį su krikščionių žydų problemomis (pvz., Mt 5, 17-20; 6, 1-8, 16-18), o Lukas jų nelaikė svarbiomis krikščionims iš pagonijos, todėl Mato *Kalno pamokslas* yra gerokai ilgesnis. Luko *Lygumos pamokslo* metmenys: įvadas, kuris apima palaiminimus ir įspėjimus (20-26 eil.), priešų meilė (27-36 eil.), artimo meilės reikalavimai (37-42 eil.), geri darbai – gerumo įrodymas (43-45 eil.), palyginimas, iliustruojantis Jėzaus žodžių klausymąsi ir vykdymą (46-49 eil.). *Lygumos pamokslo* šerdis: 1. Jėzaus mokymas apie meilę priešamas, kurios ištakos yra Dievo gerumas bei gailestingumas visai žmonijai; 2. Jėzaus mokymas apie meilę artimui, kuri apibūdinama atleidimu ir dosnumu.

6, 20-26* Palaiminimai ir įspėjimai griežtai atkreipia dėmesį į beturčių ir benamių būklę: vargšai ir turtuoliai yra tie, kurie alksta, ir tie, kurie sotūs; tie, kurie liūdi, ir tie, kurie juokiasi; tie, kurie atstumti, ir tie, kurie giriami. Matas, priešingai, pabrėžia religines ir dvasines mokinių vertybes Dievo Karalystėje, kurią įkūrė Jėzus: ypatingą vietą užima tie, kurie yra *beturčiai dvasia* (žr. Mt 5, 5), ir tie, kurie *alksta ir trokšta teisumo* (žr. Mt 5, 6). Visi palaiminimai ir įspėjimai skelbia, kad dabartinė klausytojų būsena ateityje bus apversta aukštyn kojomis.

26 Vargas jums, kai visi žmonės jus giria,
nes ir jų protėviai lygiai taip gyrė
netikrus pranašus".

Priešų meilė 27* „Bet jums, kurie klausotės, aš sa-
|| Mt 5, 44 kau: mylėkite savo priešus, darykite gera tiems, kurie
jūsų nekenčia. 28 Laiminkite tuos, kurie jus keikia, ir
|| Mt 5, 39-40 melskitės už savo niekintojus. 29 Kas užgauna tave per
vieną skruostą, atsuk ir antrąjį; kas atima iš tavęs ap-
|| Mt 5, 42 Lk 13, 33+ siaustą, negink ir marškinių. 30 Duok kiekvienam, kuris
prašo, duok ir nereikalauk atgal iš to, kuris tavo paėmė.
Tob 4, 15; || Mt 7, 12 31 Kaip norite, kad jums darytų žmonės, taip ir jūs dary-
|| Mt 5, 46 kite jiems. 32 Jei mylite tuos, kurie jus myli, tai koks čia
jūsų nuopelnas? Juk ir nusidėjėliai myli juos mylinčius.
14, 12-14 33 Jei darote gera tiems, kurie jums gera daro, tai koks
jūsų nuopelnas? Juk ir nusidėjėliai taip daro. 34 Jei sko-
linate tik tiems, iš kurių tikitės atgausią, koks jūsų nuo-
pelnas? Juk ir nusidėjėliai skolina nusidėjėliams, kad
atgautų paskolą. 35 Bet jūs mylėkite savo priešus, daryki-
te gera ir skolinkite nieko nesitikėdami. Tuomet jūsų lauks
Sir 4, 11; || Mt 5, 45 didelis atlygis, ir jūs būsite Aukščiausiojo vaikai: juk jis
maloningas ir nedėkingiesiems, ir piktiesiems".

Gailestingumas ir didžiadvasiškumas 36 „Būkite gai-
Iš 34, 6-7 || Mt 7, 1 lestingi, kaip ir jūsų Tėvas gailestingas. 37* Neteiskite ir
nebūsite teisiami; nesmerkite ir nebūsite pasmerkti;
atleiskite, ir jums bus atleista. 38 Duokite, ir jums bus
duota; saiką gerą, prikimštą, sukratytą ir su kaupu ati-
|| Mt 7, 2 || Mk 4, 24 duos jums į užantį. Kokiu saiku seikite, tokiu jums bus
atseikėta".

6, 27-36* Žr. Mt 5, 43-48 paaiškinimą.
6, 37-42* Žr. Mt 7, 1. 5 paaiškinimus.

Tiesumas ir dvasinis sveikumas 39 Jis pasakė jiems
palyginimą: „Ar gali aklas vesti aklą? Argi ne abu įkris ‖ Mt 15, 14
į duobę?! 40 Mokinys nėra viršesnis už mokytoją: kiek- ‖ Mt 10, 24-25 ‖ Jn 13, 16; 15, 20
vienas mokinys bus gerai išlavintas, jei bus kaip mo-
kytojas. 41 Kodėl gi matai krislą savo brolio akyje, o
nepastebi rąsto savojoje?! 42 Ir kaip gali sakyti broliui:
'Broli, leisk, išimsiu krislą iš tavo akies', pats nematy-
damas savo akyje rąsto?! Veidmainy, pirmiau išritink
rąstą iš savo akies, o tada pažiūrėsi, kaip iš brolio akies
išimti krislelį.

43* Nėra gero medžio, kuris megztų blogus vaisius, ‖ Mt 12, 33-35
nei vėl – netikusio, kuris megztų gerus vaisius. 44 Kiek-
vienas medis pažįstamas iš vaisių. Nuo usnių niekas ‖ Mt 7, 16-18
nerenka figų, o nuo erškėčio neskina vynuogių. 45 Geras
žmogus iš gero savo širdies lobyno ima gera, o blogasis
iš blogo lobyno ima bloga. Jo burna kalba tai, ko perte-
kusi širdis".

Išmintingi mokiniai 46 „Kam vadinate mane: 'Vieš- ‖ Mt 7, 21
patie, Viešpatie', o nedarote, ką sakau?!

47* Kiekvienas, kuris ateina pas mane, klausosi mano ‖ Mt 7, 24-27
žodžių ir juos vykdo, – aš jums parodysiu, į ką jis pana-
šus. 48 Jis panašus į namą statantį žmogų, kuris giliai
iškasė žemę ir padėjo pamatus ant uolos. Užėjus potvy-
niui, srovė atsimušė į tą namą, bet neįstengė jo paju-
dinti, nes buvo gerai pastatytas.

49 O kas klausosi mano žodžių, bet jų nevykdo, pa-
našus į žmogų, pasistačiusį namą be pamato, tiesiog ant
žemės. Vos tik srovė į jį atsimušė, jis bemat sugriuvo, ir
to namo griuvimas buvo smarkus".

6, 43-46* Žr. Mt 7, 15-20 paaiškinimą.
6, 47-49* Žr. Mt 7, 24-27 paaiškinimą.

‖ Mt 8, 5-10. 13 ‖ Jn 4, 46-54 **7 Šimtininko tarno pagydymas** 1* Baigęs visus tuos
pamokymus klausytojams, Jėzus sugrįžo į Kafarnaumą.
2 Ten vieno šimtininko branginamas tarnas sirgo ir buvo
arti mirties. 3 Išgirdęs apie Jėzų, šimtininkas pasiuntė
pas jį kelis žydų kilminguosius, prašydamas jį ateiti ir
išgelbėti tarną. 4 Atėję pas Jėzų, jie labai prašė ir sakė:
12, 33+ „Jis vertas, kad jam tai padarytum, 5 nes jis myli mūsų
tautą ir mums yra pastatęs sinagogą“. 6* Jėzus nuėjo su
jais. Prisiartinus prie namų, šimtininkas atsiuntė savo
draugus jam pasakyti: „Viešpatie, nesivargink! Aš nesu
vertas, kad užeitum po mano stogu. 7 Aš taip pat nelai-
kiau savęs vertu ateiti pas tave. Bet tark žodį, ir tepas-
veiksta mano tarnas! 8 Juk ir aš, pats būdamas valdinys,
turiu sau pavaldžių kareivių. Taigi aš sakau kuriam nors
iš jų: ‘Eik’, ir jis eina; sakau kitam: ‘Ateik čionai!’, ir jis
ateina; sakau tarnui: ‘Padaryk tai!’, ir jis daro“. 9 Tai
girdėdamas, Jėzus stebėjosi šimtininku ir, atsigręžęs į jį
lydinčią minią, tarė: „Sakau jums – nė Izraelyje neradau
Mt 8, 10+ tokio didelio tikėjimo“. 10 Sugrįžę į namus, pasiųstieji
rado tarną pasveikusį.

7, 1-8, 3* Šios dalies epizodai apima keletą atoveikių Jėzaus veiklai Galilėjoje, bei atspindi kelias Lukui būdingas temas: pagonio tikėjimą (1-10 eil.), Jėzaus rūpinimąsi našle motina (11-17 eil.), Jėzaus tarnybą neįgaliems ir nelaimingiems (18-23 eil.), Jono ir Jėzaus santykį bei judviejų vaidmenį Dievo išganymo plane (24-35 eil.), atgailaujančios nusidėjėlės meilę (36-50 eil.), moterų talką Jėzaus veikloje (8, 1-3).

7, 1-10* Pasakojimas apie pagonio šimtininko, kuris myli žydų tautą (5 eil.), tikėjimą parengia *Apaštalų darbų* pasakojimui apie atsivertimą romėno šimtininko Kornelijaus, panašiai apibūdinamo dėl dosnumo žydų tautai (žr. Apd 10, 2; 10, 34-35; Mt 8, 5-13 paaiškinimą ir Jn 4, 43-54).

7, 6* Žydas, užėjęs į pagonio namus, buvo laikomas nešvariu, užsitraukusiu ritualinį nešvarumą (žr. Apd 10, 28).

Jaunuolio prikėlimas iš numirusių. Stebuklo gar-
sas 11* Paskui Jėzus pasuko į miestą, vardu Nainas.
Drauge keliavo jo mokiniai ir gausi minia. 12 Prisiarti-
nus prie miesto vartų, štai nešė numirėlį – vienturtį našlės
sūnų. Kartu ėjo nemaža miesto minia. 13 Pamačiusiam
motiną Viešpačiui pagailo jos, ir jis tarė: „Neverk!“ 1,43+
14 Priėjęs palietė neštuvus. Nešėjai sustojo. O jis prabi-
lo: „Jaunuoli, sakau tau: kelkis!“ 15 Numirėlis atsisėdo ir Mt 8,3+
pradėjo kalbėti. Jėzus atidavė jį motinai. 16 Visus pagavo 1Kar 17,23
baimė, ir jie garbino Dievą, sakydami: „Didis prana- 1,12+; 2,20+ Mt 16,14+
šas atsirado tarp mūsų“ ir: „Dievas aplankė savo tautą“. Lk 1,68+
17 Ta žinia apie jį pasklido po visą Judėją ir visą šalį. 4,14+; 4,44+
Jonas Krikštytojas ir Jėzus 18 Visa tai papasakojo ‖ Mt 11,2-15
Jonui jo mokiniai. 19 Tada Jonas, pasišaukęs du savo
mokinius, nusiuntė juos pas Viešpatį paklausti: „Ar tu
esi tas, kuris turi ateiti, ar mums laukti kito?“ 20 Atėję
pas Jėzų, tie vyrai tarė: „Jonas Krikštytojas mus pasiun-
tė pas tave, klausdamas: ‘Ar tu esi tas, kuris turi ateiti*,
ar mums laukti kito?’“ 21 Kaip tik tuo metu Jėzus pagydė
daugelį iš ligų bei negalių ir nuo piktųjų dvasių, dauge-
liui aklųjų dovanojo regėjimą. 22 Tad atsakydamas jis
tarė jiems: „Keliaukite ir apsakykite Jonui, ką esate matę
ir girdėję: *aklieji praregi*, raišieji vaikščioja, raupsuotieji Iz 35,5-6; 42,7; 26,19; 61,1
apvalomi, kurtieji girdi, mirusieji prikeliami, *vargdie-*

7, 11-17* Mirtis yra pavaldi Jėzui. Jaunuolio prikėlimas iš numirusių parengia Jėzaus atsakymą Jono mokiniams: *mirusieji prikeliami* (žr. 7, 22).

7, 19-23* ...*Ar tu esi tas, kuris turi ateiti*: galima nuoroda į Elijo, ugningojo perversmų pranašo, sugrįžimą: *Pirm negu ateis ši baisi ir didinga diena* (Mal 3, 23). Į Jono mokinių klausimą Jėzus atsako, kad jo vaidmuo veikiau yra nešti palaiminimus tiems, apie kuriuos kalbama Iz 61,1 tekste, – kenčiantiems ir tautos atstumtiesiems.

2,34+ *niams skelbiama Geroji Naujiena.* 23* Ir palaimintas, kas
nepasipiktins manimi".

24* Jono pasiuntiniams nuėjus, Jėzus pradėjo kalbėti
minioms apie Joną: „Ko išėjote į dykumą pažiūrėti? Ar
vėjo linguojamos nendrės? 25 O ko išėjote pamatyti? Ar
švelniais drabužiais vilkinčio žmogaus? Aure tie, kurie
ištaigingai vilki ir prabangiai gyvena, yra karaliaus rū-
muose. 26 Tai ko gi išėjote pamatyti? Ar pranašo? Taip,
sakau jums, ir daugiau negu pranašo. 27 Jis yra tasai,
apie kurį parašyta:

Mal 3, 1 *Štai aš siunčiu pirm tavęs*
savo pasiuntinį,
ir jis nuties tau kelią.

28 Sakau jums: tarp gimusių iš moteris nėra buvę
didesnio už Joną, bet ir mažiausiasis Dievo Karalystėje
‖ Mk 21, 31-32 didesnis už jį. 29 Jį išgirdusi visa tauta, taip pat ir muiti-
ninkai, pripažino Dievo teisingumą, krikštydamiesi Jono
krikštu. 30 Tik fariziejai ir Įstatymo mokytojai, nesiduoda-
mi jam krikštyti, atstūmė, ką Dievas jiems buvo sumanęs".

‖ Mt 11, 16-19 **Jėzus apie savo kartą** 31 „Su kuo aš galėčiau palyginti
šios kartos žmones? Į ką jie panašūs? 32 Panašūs jie į
vaikus, kurie, susėdę prekyvietėje, šaukia vieni kitiems:

'Mes jums grojome, o jūs nešokote;
mes giedojome raudas, o jūs neverkėte'.

33 Buvo atėjęs Jonas Krikštytojas. Jis nevalgė duo-

7, 23* Laimingas žmogus, kuris pripažįsta tikrąją Jėzaus tapatybę, kad ir kokia būtų buvusi ankstesnė laukiančiojo *to, kuris turi ateiti* nuostata.

7, 24-30* Savo liudijimu Jėzus aptaria santykį tarp savęs ir Jono: Jonas – Jėzaus pirmtakas (27 eil.); Jonas – pasiuntinys, apie kurį kalba Malachijas (žr. 3, 1), tapatindamas jį su Eliju (žr. 3, 23). Taigi Jėzus tapatina Joną su Eliju, siųstu parengti kelią Viešpaties dienos atėjimui.

nos, negėrė vyno, tai jūs sakėte: ‘Jis demono apsėstas’.
34 Atėjo Žmogaus Sūnus, valgantis ir geriantis, jūs vėl
sakote: ‘Štai rijūnas ir vyno gėrėjas, muitininkų ir nusi-
dėjėlių bičiulis’. 35 Bet išmintį pateisino visi jos vaikai“. Jn 6, 35+
Atgailaujanti nusidėjėlė 36* Vienas fariziejus užsi- 11, 37; 14, 1
prašė Jėzų pietų. Atėjęs į fariziejaus namus, jis sėdo
prie stalo*. 37 Ir štai moteris, kuri buvo žinoma mieste
nusidėjėlė, patyrusi, kad jis fariziejaus namuose, atsi-
nešė alebastrinį indą kvapaus tepalo ir, 38 verkdama
priėjusi iš užpakalio prie jo kojų, ėmė laistyti jas ašaro-
mis, šluostyti savo galvos plaukais, bučiavo jo kojas ir
tepė jas tepalu.
39 Tai matydamas fariziejus, kuris buvo Jėzų pasikvie-
tęs, samprotavo pats vienas: „Jeigu šitas būtų pranašas, Mt 16, 14+
jis žinotų, kas tokia ši moteris, kuri jį paliečia, – kad ji Jn 4, 18-19
nusidėjėlė!“ 40 O Jėzus prabilo: „Simonai, turiu tau ką
pasakyti“. Tas atsiliepė: „Sakyk, Mokytojau!“
41 „Skolintojas turėjo du skolininkus. Vienas buvo sko-
lingas penkis šimtus denarų*, o kitas – penkiasdešimt.

7, 36-50* Pasakojimas apie atgailaujančią nusidėjėlę apreiškia du skirtingus atoveikius Jėzaus veiklai. Fariziejus įtaria Jėzų esant pranašą, todėl pakviečia jį į savo namus prie stalo. Tačiau, būdamas įsitikinęs savo teisumu, jis nejaučia reikalo ieškoti pas Dievą atleidimo ir sykiu rodyti daugiau meilės Jėzui. Kita vertus, atgailaujanti nusidėjėlė parodo pasitikėjimą Dievu (50 eil.), kuris ragina ją ieškoti atleidimo už savo nuodėmes. Kadangi jai tiek daug buvo atleista, dabar ji užlieja Jėzų savo meilės pareiškimu. Nuostabi pamoka apie atleidimo ir meilės sąsają (žr. taip pat 18, 9-14).

7, 36* *...sėdo prie stalo*: pagal tuometinius Palestinos papročius puotoje valgydavo pusiau gulomis, pasirėmę kairiąja ranka, o dešine imdami valgius, todėl ir atgailaujanti nusidėjėlė galėjo prieiti prie Jėzaus kojų (žr. 7, 38). Pasakojimas užsimena ir apie kitus Artimųjų Rytų puotos papročius: šeimininko svečių pabučiavimą (žr. 7, 45), kojų numazgojimą (žr. 7, 44) ir galvos patepimą aliejumi (žr. 7, 46).

7, 41* Denaras: įprastas samdyto darbininko dienos uždarbis.

42 Jiems neturint iš ko atiduoti, jis dovanojo abiem. Kat-
ras labiau jį mylės? 43 Simonas atsakė: „Manau, jog ta-
sai, kuriam daugiau dovanota“. Jėzus tarė: „Teisingai
nusprendei“. 44 Ir, atsisukęs į moterį, jis tarė Simonui:
„Matai šitą moterį? Aš atėjau į tavo namus, tu nedavei
man vandens kojoms nusimazgoti, o ji suvilgė jas aša-
romis ir nušluostė savo plaukais. 45 Tu manęs nepabu-
čiavai, o ji, vos man atėjus, nesiliauja bučiavusi man
kojų. 46 Tu aliejumi man galvos nepatepei, o ji tepalu
patepė man kojas. 47 Todėl aš tau sakau: jai atleidžiama
Mt 21, 31 daugybė jos nuodėmių, nes ji labai pamilo*. Kam ma-
žai atleista, tas menkai myli“. 48 O jai tarė: „Atleidžia-
mos tau nuodėmės“. 49 Sėdintieji kartu už stalo pradėjo
svarstyti: „Kas gi jis toks, kad net ir nuodėmes atleidžia?!“
Mt 8, 10+ 50 O jis dar tarė moteriai: „Tavo tikėjimas išgelbėjo tave.
Eik rami!“

‖ Mt 4, 23; 9, 35 ‖ Mk 1, 39 Lk 4, 43-44 **8 Jėzaus talkininkės** 1* Jėzus keliavo per miestus ir
kaimus, mokydamas ir skelbdamas Gerąją Naujieną apie
Dievo Karalystę. Su juo buvo Dvylika [apaštalų] 2 ir
Mt 8, 29+ kelios moterys, išgydytos nuo piktųjų dvasių bei ligų;

7, 47* *...jai atleidžiama daugybė jos nuodėmių, nes ji labai pamilo*: arba – *visos jos nuodėmės jai atleidžiamos, nes ji labai mylėjo.* Atgailaujančios nusidėjėlės rodoma meilė Jėzui liudija, kad jos nuodėmės buvo atleistos. Jai atleidžiama dėl jos meilės (žr. 7, 41-43). Ši moteris nėra Marija Magdalietė (žr. 8, 2; Jn 20, 1-2. 11-18).

8, 1-3* Lukas vaizduoja Jėzų kaip keliaujantį žinios iš Dievo skelbėją. Jis keliauja su Dvylika ir Galilėjos moterimis, šelpiančiomis juos iš savo išteklių. Šios vėliau lydės į Jeruzalę keliaujantį Jėzų ir bus jo mirties (žr. 23, 49), prisikėlimo (žr. 24, 9-11; Apd 1, 14) liudytojos. Moterų bendradarbiavimas viešoje Jėzaus veikloje buvo labai neįprastas reiškinys, turint galvoje I kristinio šimtmečio Palestinos judaizmo požiūrį į moteris (žr. Jn 4, 27). Rabinų raštai įspėjo nekalbėti su moterimi viešoje vietoje.

tai Marija, vadinama Magdaliete, iš kurios buvo išėję Mt 27, 55-56 Mk 15, 40-41
septyni demonai, 3 Erodo prievaizdo Chuzo žmona Lk 23, 49; 24, 10 Jn 19, 25
Joana, Zuzana ir daug kitų moterų, kurios šelpė juos
savo turtu.

Sėjėjo palyginimas 4* Susirinkus gausiai miniai ir ‖ Mt 13, 1-9 ‖ Mk 4, 1-9
žmonėms dar skubant iš visų miestų pas Jėzų, jis bylojo
palyginimu: 5 „Sėjėjas išsirengė sėti javų. Jam sėjant,
vieni grūdai nukrito pakelėje, buvo sumindžioti, ir dan-
gaus sparnuočiai juos sulesė. 6 Kiti nukrito ant uolų, ir
jų daigai sudžiūvo, nes trūko drėgmės. 7 Dar kiti nukrito
tarp erškėčių, ir tie, kartu išaugę, juos nusmelkė. 8 O Jer 4, 3-4
dar kiti nukrito į gerą žemę ir išaugę davė šimteriopą
derlių“. Tai papasakojęs, jis sušuko: „Kas turi ausis klau-
syti – teklauso!“

Kodėl palyginimai? 9 Jo mokiniai paklausė, ką reiški- ‖ Mt 13, 10-11. 13 ‖ Mk 4, 10-12
ąs tasai palyginimas. 10 Jis atsakė: „Jums duota pažinti
Dievo Karalystės paslaptis, o kitiems jos skelbiamos
palyginimais, kad

regėdami nematytų Iz 6, 9
ir girdėdami nesuprastų“.

Palyginimo išaiškinimas 11* „Palyginimas štai ką ‖ Mt 13, 18-23 ‖ Mk 4, 14-20
reiškia: sėkla yra Dievo žodis. 12 Pakelėje – tai tie, ku-
rie klausosi, paskui ateina velnias ir išrauna žodį iš

8, 4-21* Šios atkarpos šerdis – klausimas, kaip klausytis Dievo žodžio ir kaip jį vykdyti? Ši dalis apima sėjėjo palyginimą ir jo paaiškinimą (4-15 eil.), posakių rinkinį apie elgesį pagal išgirstą Dievo žodį (16-18 eil.) ir Jėzaus motinos bei brolių sutapatinimą su tais, kurie klausosi Dievo žodžio ir jį vykdo (19-21 eil.). Žr. Mt 13, 1-53; Mk 4, 1-34 paaiškinimus.

8, 4-8* Žr. Mt 13, 3-8 paaiškinimą.

8, 11-15* Vaizdinga kalba apie Dievo žodžio plitimą. Apie sėjėjo palyginimą žr. Mt 13, 18-23 paaiškinimą.

Mt 8, 10+ jų širdies, kad jie netikėtų ir nebūtų išgelbėti. 13 Ant
uolų – tie, kurie, išgirdę žodį, su džiaugsmu jį priima,
21, 34 bet neturi šaknų: kurį laiką jie tiki, o gundomi at-
krinta. 14 Kas krito tarp erškėčių, – tai tie, kurie išgirdo,
bet tolyn eidami liko nusmelkti rūpesčių, turtų ir gyve-
nimo malonumų ir neduoda vaisiaus. 15 Nukritusi į ge-
rą žemę sėkla – tai tie, kurie klauso žodžio, išsaugo jį
taurioje ir geroje širdyje ir duoda vaisių kantrumu“.

‖ Mk 4, 21-22 **Žiburio palyginimas** 16* „Nė vienas, uždegęs žiburį,
‖ Mt 5, 15 =Lk 11, 33; Jn 8, 12+ nevožia jo indu ir nekiša po lova, bet stato į žibintuvą,
‖ Mt 10, 26 =Lk 12, 2 kad ateinantys matytų šviesą. 17 Nėra nieko paslėpta, kas
nebūtų atskleista, nieko slapta, kas nepasidarytų žino-
‖ Mt 13, 12; 25, 29 ‖ Mk 4, 24-25 ma ir neišeitų aikštėn. 18 Tad žiūrėkite, kaip klausotės.
=Lk 19, 26 Kas turi, tam bus duota, o iš neturinčio bus atimta ir tai,
ką jis tariasi turįs“.

‖ Mt 12, 46-50 ‖ Mk 3, 31-35 **Tikroji giminystė** 19 Pas Jėzų atėjo motina ir bro-
liai*, bet negalėjo prasimušti iki jo per minią. 20 Jam
buvo pranešta: „Tavo motina ir broliai stovi lauke, nori
11, 27-28 su tavimi pasimatyti“. 21* O jis atsakė: „Mano motina ir
mano broliai – tai tie, kurie klausosi Dievo žodžio ir jį
vykdo“.

8, 16-18* Posakiai, tęsiantys atsakymo Dievo žodžiui temą. Tie, kurie klausosi Dievo žodžio, privalo tapti šviesa kitiems (16 eil.); net karalystės paslaptis, apreikštas mokiniams (žr. 8, 9-10), privalu skelbti dienos šviesoje (17 eil.). Dosnus ir ištikimas atsakymas leidžia vis tobuliau atsakyti į Dievo žodį.

8, 19* *...broliai*: žr. Mk 6, 3 paaiškinimą.

8, 21* Jėzaus šeimą kuria ne fizinis santykis su Jėzumi, bet džiugus klusnumas Dievo žodžiui. Lukas sutinka su Morkaus paralele (žr. Mk 3, 31-35), tačiau, praleisdamas Mk 3, 33 ir ypač Mk 3, 20-21, sušvelnina Morkaus požiūrį į Jėzaus fizinę šeimą. Turbūt tai padarė dėl to, kad Mariją jau buvo apibūdinęs kaip klusnią Viešpaties tarnaitę (žr. 1, 38), kuri įvykdė eschatologinės Jėzaus šeimos reikalavimus (žr. taip pat 11, 27-28).

Audros nutildymas 22* Vieną dieną Jėzus su moki- ‖ Mt 8, 18.23-27
niais įlipo į valtį ir pasakė: „Irkimės anapus ežero!" Jie ‖ Mk 4, 35-41
atsistūmė nuo kranto. 23 Mokiniams irkluojant, Jėzus už-
migo. Ežere pakilo vėtra. Bangos ėmė semti valtį, ir visi
atsidūrė pavojuje. 24 Tuomet pripuolę mokiniai ėmė
žadinti Jėzų, šaukdami: „Mokytojau, Mokytojau, žūva-
me!" Atsikėlęs jis sudraudė vėtrą ir bangas. Jos nurimo,
ir stojo tyla. 25 O Jėzus paklausė juos: „Kurgi jūsų tikė- Mt 8, 10+
jimas?!" Mokiniai išsigandę ir nustebę kalbėjo vienas 1, 12+; 4, 15+
kitam: „Kas jis toks, kad įsakinėja vėjams ir vandeniui,
ir tie jo klauso?!"

Gerazos apsėstasis 26 Jie atplaukė į geraziečių kraš- ‖ Mt 8, 28-34
tą*, kuris yra priešingame Galilėjai krante. 27 Kai tik ‖ Mk 5, 1-20
Jėzus išlipo į krantą, jį pasitiko iš miesto atbėgęs vyras.
Šis buvo demonų apsėstas, seniai nedėvėjo drabužių,
negyveno namuose, laikėsi kapinėse. 28 Pamatęs Jėzų,
jis parpuolė priešais ir ėmė garsiai šaukti: „Ko tau iš
manęs reikia, Jėzau, Aukščiausiojo Dievo Sūnau?! Mal- 4, 34
dauju, nekankink manęs!" 29 Mat Jėzus buvo įsakęs Mt 4, 3+
netyrajai dvasiai išeiti iš žmogaus. Dvasia dažnai sugrieb-
davo jį. Žmonės jį laikydavo surakintą, supančiotomis
kojomis, bet jis sutraukydavo pančius, ir demonas jį

8, 22-56* Ši atkarpa aprašo keturis stebuklus, kurie apreiškia įsakmią Jėzaus galią: audros nutildymą ežere (22-25 eil.), Gerazos apsėstojo išlaisvinimą (26-39 eil.), moters, sergančios kraujoplūdžiu, pagydymą (40-48 eil.) ir Jayro dukters prikėlimą iš mirties (49-56 eil.). Žr. Mk 4, 35-5, 43.

8, 26* *...geraziečių kraštą*: kituose rankraščiuose – *gadariečių* ar *gergeziečių* kraštas (žr. Mt 8, 28), pagonių teritorija. Žydams kiaulės – nešvarūs gyvuliai – nuoroda, kad asmuo, kurį Jėzus išgydo, yra pagonis (žr. 8, 36).

nuvarydavo į dykumą. 30 Jėzus paklausė: „Kuo tu var-
du*?" Šis atsakė: „Legionas*". Mat jį buvo apsėdę daug
demonų. 31 Jie maldavo, kad Jėzus neįsakytų jiems
nugrimzti gelmėn*.

32 Tenai kalne ganėsi didelė kaimenė kiaulių. De-
monai prašė leisti sueiti į jas. Jėzus leido. 33 Tuomet
demonai, išėję iš žmogaus, apniko kiaules. Kaimenė
tuojau metėsi nuo skardžio į ežerą ir prigėrė.

34 Pamatę, kas nutiko, piemenys pabėgo ir pranešė
apie tai mieste bei kaimuose. 35 Žmonės išėjo pažiūrėti,
kas buvo atsitikę, ir susibūrė prie Jėzaus. Čia jie rado
žmogų, iš kurio buvo išėję demonai, sėdintį prie Jėzaus
kojų* apsirengusį ir sveiko proto, ir nusigando. 36 Tie,
kurie buvo matę, papasakojo, kaip buvo išgydytas ap-
sėstasis. 37 Tada visi geraziečių šalies gyventojai ėmė
1, 12+ prašyti, kad Jėzus pasitrauktų iš jų, nes juos buvo paga-
vusi didelė baimė. Jis įsėdo į valtį ir sugrįžo atgal.

38 Vyras, iš kurio buvo išėję demonai, prašėsi palie-
kamas pas Jėzų. Tačiau jis atleido jį ir paliepė: 39 „Grįžk
namo ir papasakok, kokių didžių dalykų tau padarė
Dievas". Tuomet jis ėjo per visą miestą ir skelbė, ką
Jėzus jam padaręs.

8, 30* ...*Kuo tu vardu?*: klausimas atspindi žmonių įsitikinimą, kad dvasios vardo žinojimas padaro ją pavaldžią. ...*Legionas*: į Jėzaus klausimą demonas atsako lotynišku žodžiu, perrašytu į graikų *Legion*. Romėnų legioną sudarė 5-6 tūkst. pėstininkų; taigi vardas reiškia didelį demonų skaičių.

8, 31* ...*gelmėn*: mirusiųjų buveinė (žr. Rom 10, 7) arba Šėtono kalėjimas (žr. Apr 20, 3), arba požeminė *vandens bedugnė*, simbolizuojanti chaosą, priešišką kūrinijos darnai (žr. Pr 1, 2).

8, 35* ...*sėdintį prie Jėzaus kojų*: buvęs demono apsėstasis dabar elgiasi kaip mokinys su savo mokytoju (žr. 10, 39; Apd 22, 3).

Jėzus pagydo moterį ir prikelia mirusią mergaitę

‖ Mt 9, 18-26
‖ Mk 5, 21-43

40* Grįžtantį Jėzų pasitiko minia, nes visi jo laukte laukė.
41 Ir štai atėjo vyras, vardu Jayras, sinagogos vyresnysis.
Jis puolė Jėzui po kojų, maldaudamas ateiti į jo namus.
42 Mat jo vienturtė*, dvylikametė dukrelė buvo marina-
ma. Jėzus ėjo minios apgultas.
43* Viena moteris, dvylika metu sirgusi kraujoplūdžiu,
kurio niekas negalėjo pagydyti, 44 prisiartino iš užpaka-
lio, prisilietė jo drabužio apvado, ir kraujas bematant
liovėsi plūdęs. 45 O Jėzus paklausė: „Kas mane palietė?“
Visiems besiginant, Petras tarė: „Mokytojau, minia tave
spaudžia ir stumia“. 46 Bet Jėzus atsakė: „Mane kaž- 6, 19+
kas palietė, nes aš pajutau, kad iš manęs išėjo galia“.
47 Moteris, pamačiusi, kad neliko nepastebėta, drebė-
dama prisiartino, parpuolė jam po kojų ir visų žmonių
akivaizdoje papasakojo, kodėl prisilietusi ir kaip tuojau
išgijusi. 48 Tuomet Jėzus jai tarė: „Dukra, tavo tikėjimas
išgelbėjo tave. Eik rami!“
49 Jėzui tebekalbant, atėjo kažkas iš sinagogos vyres-
niojo namų ir tam pranešė: „Tavo duktė numirė. Nebe-
vargink Mokytojo“. 50 Tai išgirdęs, Jėzus tarė: „Nebijok,
tiktai tikėk, ir ji bus išgelbėta“. 51 Atėjęs į namus, jis Mt 8, 10+
neleido su savim eiti niekam, tik Petrui, Jonui, Jokūbui

8, 40-56* Pasakojimas apie du supintus stebuklus: vienas – gydymo, o kitas – atgaivinimo. Abu apibūdina Jėzų kaip ligos ir mirties nugalėtoją. Luko pasakojime tikėjimas Jėzų vieno ir kito stebuklo atveju yra sąlyga pagyti (48 eil.) ir prisikelti (50 eil.).

8, 42* *...vienturtė:* (žr. 7, 12; taip pat 9, 38) Najino našlės sūnus apibūdinamas kaip *vienturtis.*

8, 43* Mozės Įstatymas (žr. Kun 15, 25-30) kraujoplūdžiu sergančią moterį laikė nešvaria ir netinkama bendrauti su kitais žmonėmis.

ir mergaitės tėvui bei motinai. 52 Visi verkė ir apraudojo
ją. Jėzus prabilo: „Neverkite! Mergaitė nėra mirusi, o
tik miega“*. 53 Žmonės juokėsi iš jo, žinodami, kad ji
mirusi. 54 Bet jis, paėmęs ją už rankos, sušuko: „Mergai-
te, kelkis!“ 55 Jos dvasia sugrįžo, ji tuojau atsikėlė. Jėzus
1, 12+ liepė duoti jai valgyti. 56 Mergaitės gimdytojai be galo
Mk 1, 34+ stebėjosi, o jis liepė niekam nesakyti, kas buvo įvykę.
|| Mt 10, 1. 5. 8. 9-14 || Mk 6, 7-13 **9 Apaštalų išsiuntimas** 1* Sukvietęs Dvylika, Jėzus
Mk 8,3+ 8,29 suteikė jiems galią ir valdžią visiems demonams tramdyti
ir ligoms gydyti. 2 Paskui išsiuntė Dievo Karalystės skelb-
ti, sveikatos ligoniams teikti. 3 Jis pasakė jiems: „Nieko
neimkite kelionei*: nei lazdos, nei krepšio, nei duonos,
nei pinigų. Neturėkite nė dviejų palaidinių. 4 Jei įeisite
10,7 Apd 9, 43; 16, 15; 17, 7; 18, 3 į kokius nors namus, pasilikite tenai. Iš ten ir keliaukite
toliau. 5 O kur tik žmonės jūsų nepriimtų, išeidami iš to
Apd 13, 51 miesto nusikratykite nuo kojų dulkes* kaip liudijimą
prieš juos“. 6 Taigi išėję jie traukė per aplinkinius kai-
mus, visur skelbdami Gerąją Naujieną bei gydydami.
|| Mt 14, 1-2 || Mk 6, 14-16 **Erodas apie Jėzų** 7* Tetrarchas Erodas išgirdo apie
visus tuos įvykius ir nežinojo, ką manyti, nes vieni sakė:

8, 52* *Mergaitė... tik miega*: mergaitės mirtis – laikina būsena (žr. Jn 11, 11-14).

9, 1-6* Dvylika siunčiami tęsti veiklą, kurią Jėzus buvo vykdęs Galilėjoje – skelbti karalystę (žr. 4, 43; 8, 1), išvaryti demonus (žr. 4, 33-37. 41; 8, 26-39) ir gydyti ligonius (žr 4, 38-40; 5, 12-16. 17-26; 6, 6-10; 7, 1-10. 22; 8, 40-56).

9, 3* *...Nieko neimkite kelionei*: visiškas šeimos ir nuosavybės išsižadėjimas, kuris būtinas mokiniui (žr. 14, 33), kad visiškai pasitikėtų Apvaizda (žr. 2, 22-31).

9, 5* *...nusikratykite nuo kojų dulkes*: žr. Mt 10, 14 paaiškinimą.

9, 7-56* Lukas pateikia įvykius, kurie pabrėžia Jėzaus tapatybę. Erodo lūpomis atsakoma į šioje evangelijoje keliamą klausimą: *Kas yra šitas, apie kurį girdžiu pasakojant tokius dalykus!?* (9 eil.). Lukas skaitytojui pateikia

8 Jonas prisikėlęs iš numirusių, kiti: pasirodęs Elijas, 9,19
dar kiti: prisikėlęs vienas iš senųjų pranašų. 9 Erodas
tarė: „Jonui aš nukirsdinau galvą; o kas yra šitas, apie
kurį girdžiu pasakojant tokius dalykus?!“ Ir jis panoro 23, 8-12
pamatyti Jėzų*.

Apaštalų sugrįžimas ir duonos padauginimas ‖ Mt 14, 13-21 ‖ Mk 6, 30-44 ‖ Jn 6, 1-13

10 Sugrįžę apaštalai apsakė Jėzui, ką buvo nuveikę. Pasi-
ėmęs juos, jis pasitraukė nuošaliai į Betsaidos miesto Mk 6, 45
apylinkes. 11 Minia, tai sužinojusi, sekė iš paskos. Jis
priėmė žmones ir kalbėjo jiems apie Dievo Karalystę,
pagydė tuos, kuriems reikėjo gydymo.

12 Diena pakrypo vakarop. Prisiartinę Dvylika tarė:
„Paleisk žmones, kad jie, nuėję į aplinkinius kaimus
bei vienkiemius, susirastų nakvynę ir maisto. Mes juk
esame dykumoje“. 13 Jėzus atsiliepė: „Jūs duokite jiems
valgyti!“ Dvylika atsakė: „Mes nieko daugiau neturime,
tik penkis kepalėlius duonos ir dvi žuvis. Nebent nuei-
tume ir nupirktume maisto visai šitai miniai“. 14 O buvo
ten apie penkis tūkstančius vyrų. Jėzus įsakė mokiniams:
„Susodinkite juos būriais po penkiasdešimt“. 15 Jie taip
padarė ir visus susodino. 16 Tuomet, paėmęs* penkis

įvairių atsakymų į Erodo klausimą: Jėzus – tas, kuriame yra Dievo galia, ir tas, kuris rūpinasi Dievo tautos poreikiais (10-17 eil.); Petras išpažįsta, kad Jėzus – *Dievo Mesijas* (18-21 eil.); Jėzus kalba apie save kaip kenčiantį Žmogaus Sūnų (22. 43-45 eil.); Jėzus – Mokytojas, kuriam privalu sekti iš paskos net iki mirties (23-27 eil.); Jėzus – Dievo Sūnus, jo Išrinktasis (28-36 eil.).

9, 9* *...panoro pamatyti Jėzų:* ši nuoroda į Erodo susidomėjimą Jėzumi parengia skaitytoją 13, 31-33 ir 23, 8-12 skaitiniams. Erodo smalsumas apie Jėzaus galią daryti stebuklus lieka nepatenkintas.

9, 16* *Tuomet, paėmęs:* Jėzaus veiksmai primena Eucharistijos įsteigimą (žr. 22, 19 ir Mt 14, 19 paaiškinimą).

kepalėlius ir dvi žuvis, jis pažvelgė į dangų, sukalbėjo
palaiminimą, laužė ir davė mokiniams, kad išnešiotų
miniai. 17 Visi valgė ir pasisotino. Ir dar buvo surinkta
dvylika pintinių nulikusių kąsnelių.

|| Mt 16, 13-20 || Mk 8, 27-30 **Petro išpažinimas** 18* Kartą, kai Jėzus nuošaliai vie-
3, 21+ nas meldėsi, su juo buvo ir mokiniai. Jis paklausė juos:
„Kuo mane laiko žmonės?“ 19 Jie atsakė: „Vieni Jonu
9, 7-8 Krikštytoju, kiti Eliju, treti sako, prisikėlęs vienas iš se-
nųjų pranašų“. 20 Tada jis paklausė: „O jūs kuo mane
2, 6+; 23, 35 laikote?“ Petras atsakė: „Dievo Mesiju*“. 21 Jėzus sudrau-
Mk 1, 34+ dė juos, įsakydamas niekam to nepasakoti.

|| Mt 16, 21 || Mk 8, 31 **Pirmoji pranašystė apie kančią ir prisikėlimą**
22 Jis dar pridūrė, jog reikia, kad Žmogaus Sūnus daug
kentėtų, būtų seniūnų, aukštųjų kunigų bei Rašto aiš-
kintojų atmestas, nužudytas ir trečią dieną prisikeltų.

|| Mt 16, 24-27 || Mk 8, 34-38 **Jėzaus sekimas** 23 Jėzus pasakė visiems: „Jei kas
|| Mt 10, 38 =Lk 14, 27; Jn 12, 26 nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, teneša savo
kryžių* ir teseka manimi. 24 Kas nori išgelbėti savo gyvy-
|| Mt 10, 39 =Lk 17, 33; || Jn 12, 25 bę, tas ją praras, o kas pražudys dėl manęs savo gyvybę,
tas ją išgelbės. 25 Kokia būtų nauda, jei žmogus laimėtų

9, 18-22* Luko šaltinis – Mk 8, 27-33, tačiau jis praleidžia Petro atsisakymą priimti Jėzų kaip kenčiantį Žmogaus Sūnų (žr. Mk 8, 32) ir Jėzaus priekaištą Petrui (žr. Mk 8, 33). Lukas ir kitur savo evangelijoje švelnina aštrų Petro portretą, kuris aptinkamas Morkaus šaltinyje (žr. 22, 39-46; Mk 14, 37-38).

9, 18* Žr. 3, 21 paaiškinimą.

9, 20* *...Dievo Mesiju:* apie šio titulo reikšmę judaizmui I krikščioniame šimtmetyje žr. 2, 11; Mt 16, 13-20 ir Mk 8, 27-30 paaiškinimus.

9, 23* *...teneša savo kryžių [kasdien]:* žodį *kasdien* – vertime tik numanomą – Lukas prideda prie Jėzaus žodžių, norėdamas perkelti posakį iš konteksto, susijusio su ateinančia Jėzaus mokinio kančia ir mirtimi (tokia yra posakio prasmė Mk 8, 34-35 skaitinyje), į kontekstą, pabrėžiantį krikščionio – Jėzaus mokinio – kasdienos poreikius.

visą pasaulį, o save pražudytų ar sau pakenktų?! 26 Jei
kas gėdysis manęs ir mano žodžių, to gėdysis ir Žmogaus ‖ Mt 10, 33
Sūnus, kai ateis su savąja bei Tėvo ir šventųjų angelų =Lk 12, 9
šlove. 27 Iš tiesų sakau jums: kai kurie iš čia stovinčiųjų ‖ Mt 16, 28+
neragaus mirties, kol neišvys Dievo Karalystės“. ‖ Mk 9, 1

Atsimainymas 28* Praslinkus maždaug aštuonioms ‖ Mt 17, 1-9
dienoms po šitų žodžių, jis pasiėmė Petrą, Joną ir Jo- ‖ Mk 9, 2-10 8, 51+
kūbą ir užkopė į kalną* melstis. 29 Besimeldžiant jo 3, 21+
veido išvaizda pasikeitė, o drabužiai pasidarė skaisčiai 24, 16+
balti. 30 Ir štai pasirodė du vyrai, kurie kalbėjosi su juo. 24, 4; Apd 1, 10
Tai buvo Mozė ir Elijas. 31 Jie pasirodė šlovėje ir kalbėjo 2, 38+
apie Jėzaus išėjimą, būsiantį Jeruzalėje*. Jn 13, 1+

32 Petrą ir jo draugus apėmė miegas. Išbudę jie pama- 22, 45
tė jo spindesį* ir stovinčius šalia jo du vyrus. 33 Šiems Jn 1, 14+
tolstant, Petras kreipėsi į Jėzų: „Mokytojau, gera mums
čia būti! Padarykime tris palapines: vieną tau, kitą Mozei
ir trečią Elijui“. Jis nesižinojo, ką kalbąs. 34 Jam tai be-
sakant, užėjo debesis ir uždengė juos*. Jiems panyrant į 1, 35+

9, 28-36* Jėzaus atsimainymo scena – Jėzaus mokymo, kad jo kančia baigsis šlovėje (32 eil.), patvirtinimas iš dangaus (žr. Mt 17, 1-8; Mk 9, 2-8 paaiškinimus).

9, 28* Kalnas – maldos vieta Luko evangelijoje (žr. 6, 12; 22, 39-41).

9, 30* Mozė ir Elijas: du asmenys, atstovaujantys Senojo Testamento Įstatymui ir Pranašams. Epizodo užsklandoje balsas iš dangaus pripažins, kad Jėzus yra tas, kurio dabar reikia klausytis (žr. 9, 35).

9, 31 *...Jėzaus išėjimą, būsiantį Jeruzalėje*: Lukas pripažįsta, kad pokalbio tema – Jėzaus *išėjimas* – yra nuoroda į Jėzaus mirtį, prisikėlimą ir žengimą į dangų, būsiantį Jeruzalėje, lemtingos reikšmės mieste. Jėzaus *išėjimas* siejamas su Dievo tautos išėjimu iš Egipto.

9, 32* *...pamatė jo spindesį*: gr. k. *doksa* – garbė, spindesys, hebr. k. *kāḇôd* – garbė, svarumas. Taigi mokiniai pamatė Jėzaus *garbę – svarų spindesį*, arba *svarų žėresį* (žr. 24, 26).

9, 34* *...debesis ir uždengė juos*: žr. Mk 9, 7 paaiškinimą.

1, 12+ debesį, mokiniai nusigando. 35* O iš debesies aidėjo
Jn 1, 34 balsas: „Šitas mano išrinktasis Sūnus, jo klausykite*!“
36 Balsui nuskambėjus, Jėzus liko vienas. O jie tylėjo ir
9, 21 tomis dienomis* niekam nesakė apie savo regėjimą.

‖ Mt 17, 14-18 ‖ Mk 9, 14-27 **Nuomariu sergančio berniuko pagydymas** 37* Kitą
dieną, jiems besileidžiant nuo kalno, Jėzų pasitiko di-
delė minia. 38 Ir štai vienas vyras iš minios ėmė šaukti:
„Mokytojau, meldžiu, pažvelk į mano sūnų: tai vien-
turtis. 39 Kai dvasia jį pačiumpa, jis staiga ima rėkti, o
dvasia tąso jį, jog tas net putoja. Ji tik vargais negalais
atstoja nuo jo, kone užkankindama. 40 Aš prašiau tavo
Apd 2, 40 mokinius išvaryti dvasią, bet jie neįstengė“. 41 Tada
Jėzus atsakė: „O netikinti ir sugedusi gimine! Kaip
ilgai man reikės su jumis pasilikti ir jus kęsti?! Atvesk
čia sūnų“. 42 Dar besiartinantį demonas jį parbloškė ir
7, 15 pradėjo tąsyti. Jėzus sudraudė netyrąją dvasią, išgydė
4, 15+ berniuką ir atidavė jį tėvui. 43 Ir visi neteko žado dėl
Dievo didybės.

9, 22+ **Antroji pranašystė apie kančią ir prisikėlimą**
‖ Mt 17, 22 ‖ Mk 9, 30-32 4, 15+ Visiems stebintis Jėzaus darbais, jis prabilo į mokinius:
44 „Įsidėmėkite gerai mano žodžius: Žmogaus Sūnus tu-
Mk 4, 13+ ri būti atiduotas į žmonių rankas“. 45 Jie nesuprato šios
kalbos; jos reikšmė liko jiems paslėpta taip, kad jos ne-
suvoktų. O jie bijojo klausti Jėzų apie tą dalyką.

9, 35* Kaip balsas iš dangaus pripažino krikštijamą Jėzų Dievo Sūnumi prieš jo veiklą Galilėjoje (žr. 3, 22), taip dabar, prieš prasidedant kelionei į Jeruzalę, lemtingąjį miestą (žr. 9, 51), balsas iš dangaus vėl pripažįsta Jėzų Dievo Sūnumi. *...jo klausykite*: abu senojo Izraelio atstovai pasitraukia (žr. 9, 33), lieka vienas Jėzus (žr. 9, 36), kaip Mokytojas, kurio žodžių privalu klausyti (žr. Apd 3, 22).

9, 36* *...tomis dienomis*: t. y. prieš prisikėlimą.

9, 37-43a* Žr. Mk 9, 14-29 paaiškinimą.

Kas didžiausias? 46* Tarp mokinių kilo ginčas, kuris iš jų didžiausias. 47 Išskaitęs jų širdies mintis, Jėzus pasišaukė vaiką, pasistatė šalia savęs 48 ir tarė: „Kas priima šį vaiką dėl manęs, priima mane, o kas mane priima, priima tą, kuris yra mane siuntęs. Kas tarp jūsų mažiausias, tas yra didis“.

‖ Mt 18, 1-5 ‖ Mk 9, 33-37 =22, 24 ‖ Mt 10, 40 =Lk 10, 16 ‖ Jn 13, 20 14, 11; 22, 26

Jėzaus vardo galybė 49 Tada atsiliepė Jonas: „Mokytojau, mes matėme vieną žmogų, tavo vardu išvarantį demonus. Mes jam draudėme tai daryti, nes jis nevaikščioja kartu su mumis“. 50 Jėzus atsakė: „Nedrauskite! Kas ne prieš jus, tas už jus!“

‖ Mk 9, 38-40 Apd 3, 16+

+ E +

KELIONĖS PASAKOJIMAS

Nesvetingas kaimas Samarijoje 51* Atėjus metui*, kai turėjo būti paimtas iš pasaulio, Jėzus ryžtingai nukreipė savo veidą į Jeruzalę. 52 Jis išsiuntė pirma savęs pasiuntinius. Tie užėjo į vieną Samarijos* kaimą paruošti, kur jam apsistoti. 53 Bet kaimo gyventojai nesutiko jo

Mt 19, 1 Mk 10, 1 2, 38+ 22, 8

9, 46-50* Varžybos ir pakantumo stoka pašaliečiams – nuostatos, kurios nesiderina su Jėzaus mokinio būsena.

9, 51-19, 27* Nauja Luko evangelijos dalis – kelionė link Jeruzalės. *Kelionės pasakojimo* pagrindas – Mk 10, 1-52, tačiau Lukas Morkų cituoja tik 18, 15-19, 27 dalyje. Taigi Lukas įterpia į savo evangeliją kai kuriuos Jėzaus posakius bei pasakojimus, paimtus iš *Q* ir savito tikėjimo kraičio. Visą šioje dalyje surinktą medžiagą tarsi rėmina Jėzaus kelionė į Jeruzalę – lemtingąjį miestą, kur Jėzaus *išėjimas* – kančia, mirtis, prisikėlimas, žengimas į dangų – įvyks, t. y. kur bus įvykdytas išganymas ir iš kur išeis išganymo žodžio skelbimas (žr. 24, 47; Apd 1, 8). Didesnę

priimti, nes jis keliavo Jeruzalės link. 54 Tai girdėda-
mi, mokiniai Jokūbas ir Jonas sušuko: „Viešpatie, jei
2 Kar 1, 10 nori, mes liepsime *ugniai kristi iš dangaus ir juos sunai-*
kinti!" 55 Bet jis atsisukęs sudraudė juos. 56 Jie pasuko
į kitą kaimą.

|| Mt 8, 18-22 **Jėzus reikalauja ryžtingumo** 57* Jiems einant keliu,
vienas žmogus jam pasakė: „Aš seksiu paskui tave, kur
tik tu eitum!" 58 Jėzus atsakė: „Lapės turi urvus, padan-
gių sparnuočiai – lizdus, o Žmogaus Sūnus neturi kur
14, 26.33 galvos priglausti". 59 Kitam žmogui jis pasakė: „Sek pas-
kui mane!" Tas prašė: „Leisk man pirmiau pareiti tėvo
palaidoti". 60 Jis atsakė: „Palik mirusiems laidoti savo
numirėlius*, o tu eik ir skelbk Dievo Karalystę!" 61
1 Kar 19, 19-21 Dar vienas tarė: „Aš seksiu paskui tave, Viešpatie, bet
leisk man pirmiau atsisveikinti su namiškiais". 62 Jėzus

Kelionės pasakojimo dalį sudaro Jėzaus mokiniams duotas mokymas. Kelionėje Jėzus parengia savo išsirinktus galilėjiečius liudytojų vaidmeniui, kurį jie atliks po jo *išėjimo* (žr. 9, 31); jie bus liudytojai (žr. Apd 10, 39; 13, 31), pateikiantys Luko evangelijos skaitytojams *tikrumą*, kad priimto tikėjimo šaknys yra Jėzaus mokymas (žr. 1, 1-40).

9, 51-55* *Veikla Galilėjoje* pradedama pasakojimu apie Jėzaus atmetimą jo tėviškėje, o *Kelionės pasakojimas* pradedamas aprašant Samarijos kaimo nesvetingumą Jėzui. Šiame epizode Jėzus nesutinka su mokinių nuostata, kad jį atmetantys privalo būti griežtai baudžiami (žr. 2 Kar 1, 10. 12).

9, 51* *Atėjus metui*: nuoroda į Jėzaus paskutinių dienų įvykius Jeruzalėje: kančią, mirtį, prisikėlimą ir žengimą į dangų.

9, 52* Samarija: teritorija tarp Judėjos ir Galilėjos, į vakarus nuo Jordano upės. Dėl tautinių ir religinių priežasčių samariečiai ir žydai buvo labai priešiški vieni kitiems (žr. Jn 4, 9).

9, 57-62* Jėzus kalba apie besąlygišką mokinio pašaukimo prigimtį. Net šeimos pareigos – palaidoti savo tėvus – negali atitraukti nuo Dievo Karalystės skelbimo (žr. Mt 8, 19-22).

9, 60* *...Palik mirusiems laidoti savo numirėlius*: t. y. palik dvasiškai mirusiems – tiems, kurie neseka Jėzumi, laidoti savo mirusiuosius. Žr. Mt 8, 22 paaiškinimą.

tam pasakė: „Nė vienas, kuris prideda ranką prie arklo
ir žvalgosi atgal, netinka Dievo Karalystei“. Fil 3, 13

10 Septyniasdešimt dviejų mokinių pasiuntinybė 9, 1-2

1* Paskui Viešpats paskyrė dar kitus septyniasdešimt du
mokinius ir išsiuntė juos po du, kad eitų pirma jo į
visus miestus bei vietoves, kur jis pats ketino vykti. 2 Jis
sakė jiems: „Pjūtis didelė, o darbininkų maža. Melskite ‖ Mt 9, 37-38
pjūties šeimininką, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį.
3 Keliaukite! Štai aš siunčiu jus lyg avinėlius tarp vilkų. ‖ Mt 10, 16
4* Nesineškite piniginės nei krepšio, nei autuvo ir nie- Mt 10, 9-15 ‖ Mk 6, 8-11
ko kelyje nesveikinkite. 5 Į kuriuos tik namus užeisite, =Lk 9, 3-5
pirmiausia tarkite: ‘Ramybė šiems namams*!’ 6 Ir jei ten
gyvens ramybės sūnus, jūsų ramybė nužengs ant jo, o jei
ne, – sugrįš pas jus. 7 Pasilikite tuose namuose, valgy-
kite ir gerkite, kas duodama, nes darbininkas vertas 1 Tim 5, 18
savo užmokesčio. Nesikilnokite iš namų į namus. 8 Jei
nueisite į kurį nors miestą ir jus priims, valgykite, kas
bus jums padėta. 9 Gydykite to miesto ligonius ir saky-
kite visiems: ‘Jums čia pat Dievo Karalystė!’ 10 O jeigu ‖ Mt 10, 7s Mt 3, 2+
užsuksite į tokį miestą, kur jūsų nepriims, išėję į aikštę

10, 1-12* Tik Luko evangelijoje yra du pasakojimai, kaip Jėzus siunčia savo sekėjus skelbti Dievo Karalystę. Pirmojo (žr. 9, 1-6) pasakojimo šaltinis – Mk 6, 6b-13: pasakojama apie Dvylikos misiją; antrojo pasakojimo šaltinis – Q: pasakojama apie septyniasdešimt dviejų mokinių misiją. Tęsiama tema apie Jėzų, rengiantį savo veiklos liudytojus. Liudytojai – ne tik Dvylika, bet ir septyniasdešimt du mokiniai, kurie atstovauja Bendrijos misijai Luko dienomis. Nurodymai, duoti abiem grupėms, yra panašūs; tai, kas sakoma septyniasdešimt dviem (4 eil.), vėliau pakartojama Dvylikai (žr. 22, 35).

10, 4* Dėl misijos skubumo ir visapusiško atsidavimo, kokio reikalauja misionieriaus užduotis, privalu vengti nuosavybės saitų, negaišinti laiko ir neužsibūti su įprastiniu pasveikinimu.

10, 5* *...Ramybė šiems namams*: žr. 2, 14 paaiškinimą.

tarkite: 11 ‘Mes jums nukratome net jūsų miesto dulkes,
prilipusias prie mūsų kojų, bet vis tiek žinokite: Dievo
Karalystė jau čia pat!’ 12 Sakau jums: ateis diena, kai So-
domai bus lengviau negu anam miestui.
‖ Mt 11,21-24 13* Vargas tau, Chorazine! Vargas tau, Betsaida! Jeigu
Tyre ir Sidone būtų padaryta stebuklų, kokie padaryti
pas jus, jie seniai būtų atsivertę ir atgailoję su ašutine ir
pelenuose. 14 Todėl Tyrui ir Sidonui teisme bus lengviau
Iz 14, 13-15 negu jums. 15 Ir tu, Kafarnaume, negi būsi išaukštintas
iki dangaus?! Tu nugarmėsi iki pragaro*!
‖ Mt 10, 40 ‖ Mk 9, 37 16 Kas jūsų klauso, manęs klauso. Kas jus niekina,
=Lk 9, 48 ‖ Jn 13, 20 mane niekina. O kas niekina mane, niekina tą, kuris
yra mane siuntęs“.

Mokinių sugrįžimas. Kuo džiaugtis? 17 Septynias-
1, 14+ dešimt du sugrįžo ir su džiaugsmu kalbėjo: „Viešpatie,
Mt 8, 29+; Apd 3, 16+ mums paklūsta net demonai dėl tavo vardo“. 18* O Jėzus
Jn 12, 31-32; Apr 12, 9 atsiliepė: „Mačiau šėtoną, kaip žaibą krintantį iš dan-
gaus. 19 Štai aš suteikiau jums galią mindžioti gyvates
Ps 91, 13 bei skorpionus ir visokią priešo galybę, kad niekas
Mk 16, 18 jums nepakenktų. 20 Bet jūs džiaukitės ne tuo, kad
dvasios jums pavaldžios; džiaukitės, kad jūsų vardai
Apr 20, 12+ įrašyti danguje“.

‖ Mt 11,25-27 **Palaima mažutėliams** 21* Tuomet jis pradžiugo
1, 14+ 4, 1+ Šventąja Dvasia ir prabilo: „Aš šlovinu tave, Tėve,

10, 13-16* Šaukimas į atgailą – svarbus Dievo Karalystės skelbimo bruožas, apreiškiantis griežtą teismą tiems, kurie, nors apie atgailą girdi, ją atmeta.

10, 15* *...iki pragaro*: gr. *iki Hado*, t. y. iki mirusiųjų buveinės (žr. Apd 2, 27. 31); priešprieša tarp dangaus ir mirusiųjų buveinės.

10, 18* Septyniasdešimt dviejų mokinių misiją Jėzus apibūdina kaip pergalę prieš šėtoną. Pamažu įsikuriant Dievo Karalystei, blogio apraiškos nugalimos. Šėtono valdžia žmonijai priėjo liepto galą.

10, 21* Karalystės paslaptys apreiškiamos mokiniams (žr. Mt 11, 25-27).

dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmin-
tingųjų ir gudriųjų, o apreiškei mažutėliams. Taip, Tėve, 8, 10
nes tau taip patiko. 22 Viskas man yra mano Tėvo ati-
duota. Ir niekas nežino, kas yra Sūnus, tik Tėvas, nei
kas yra Tėvas, tik Sūnus ir tas, kam Sūnus panorės
apreikšti“.

Mokinių privilegija 23 Atsigręžęs vien tiktai į moki- ‖ Mt 13, 16-17
nius, jis tarė: „Palaimintos akys, kurios regi, ką jūs
regite. 24 Sakau jums: daugel pranašų ir karalių troško
išvysti, ką jūs matote, bet neišvydo, ir išgirsti, ką jūs
girdite, bet neišgirdo“.

Didysis įsakymas 25* Štai atsistojo vienas Įstatymo ‖ Mt 22, 34-40 ‖ Mk 12, 28-31
mokytojas* ir, mėgindamas jį, paklausė: „Mokytojau,
ką turiu daryti, kad laimėčiau amžinąjį gyvenimą?“
26 Jėzus tarė: „O kas parašyta Įstatyme? Kaip skaitai?“
27 Tas atsakė: *Mylėk Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa* Įst 6, 5
siela, visomis jėgomis ir visu protu, *o savo artimą kaip* Kun 19, 18
save patį. 28 Jėzus jam tarė: „Gerai atsakei. Tai daryk, ir Kun 18, 5
gyvensi“.

Gailestingojo samariečio palyginimas 29 Norėdamas
pasiteisinti, anas paklausė Jėzų: „O kas gi mano arti-
mas?“ 30 Jėzus prabilo: „Vienas žmogus keliavo iš Jeruza-
lės į Jerichą ir pakliuvo į plėšikų rankas. Tie išrengė jį,

10, 25-37* Atsakydamas į klausimą apie amžinąjį gyvenimą Įstatymo mokytojui, Jėzus iliustruoja meilės pranašumą ir pateikia gerojo samariečio palyginimą. Meilės įsakymo, paskelbto *Lygumos pamoksle* (žr. 6, 27-36), vykdymą apreiškia žmogaus, kurį Įstatymo mokytojas laikytų nešvariu ritualams, pavyzdys (žr. Jn 4, 9). Be to, artimo tapatybė (29 eil.) yra stebinanti, nes samarietis – žydo priešas (žr. 9, 52 paaiškinimą).

10, 25* *...Įstatymo mokytojas*: Mozės Įstatymo žinovas, Rašto aiškintojų grupės narys (žr. 5, 21).

sumušė ir nuėjo sau, palikdami pusgyvį. 31 Atsitiktinai
tuo pačiu keliu ėjo vienas kunigas*. Jis pamatė, bet pra-
ėjo kita puse kelio. 32 Taip pat ir levitas*, pro tą vietą
eidamas, jį matė ir praėjo kita kelio puse. 33 O vienas
pakeleivis samarietis, užtikęs jį, pasigailėjo. 34 Jis priėjo
2 Kr 28, 15 prie jo, užpylė ant žaizdų aliejaus ir vyno, aptvarstė jas;
paskui, užkėlęs ant savo gyvulio, nugabeno į užeigą ir
slaugė jį. 35 Kitą dieną jis išsiėmė du denarus, padavė
užeigos šeimininkui ir tarė: ‘Slaugyk jį, o jeigu išleisi
ką viršaus, sugrįžęs aš tau atsilyginsiu’. 36 Kas iš šitų trijų
tau atrodo buvęs artimas patekusiam į plėšikų rankas?“
37 Jis atsakė: „Tas, kuris parodė jam gailestingumą“.
Jėzus atsakė: „Eik ir tu taip daryk!“

Morta ir Marija 38* Jiems keliaujant toliau, Jėzus
užsuko į vieną kaimą. Ten viena moteris, vardu Morta,
pakvietė jį paviešėti. 39 Ji turėjo seserį, vardu Marija.
8, 35+ Ši, atsisėdusi prie Viešpaties kojų, klausėsi* jo žodžių.
1 Kor 7, 34s 40 Morta buvo susirūpinusi visokiu patarnavimu. Ji
stabtelėjo ir pasiskundė: „Viešpatie, tau nerūpi, kad
8, 3+ sesuo palieka mane vieną patarnauti? Sakyk, kad ji
man padėtų“. 41 Tačiau Viešpats atsakė: „Morta, Mor-
ta, tu rūpiniesi ir sielojiesi daugeliu dalykų, 42 o reikia
Mt 6, 33 Jn 6, 27 tik vieno. Marija išsirinko geriausiąją dalį, kuri nebus
iš jos atimta“.

10, 31-32* *...kunigas... levitas*: dvasiniai judaizmo atstovai, privalantys būti *artimo* modeliu pakelės aukai, praeina *kita kelio puse.*

10, 38-42* Pasakojimas apie Mortą ir Mariją išsamiau iliustruoja mokytojo žodžių klausymosi svarbą ir dėmesį moteriai Luko evangelijoje.

10, 39* *...atsisėdusi prie Viešpaties kojų, klausėsi*: nepaprastas I kristinio šimtmečio judaizmo reiškinys. Moteris – mokinė, atsisėdusi prie mokytojo kojų (žr. 8, 35; Apd 22, 3). Ši scena Luko evangelijoje apreiškia Jėzui būdingą elgesį su moterimis.

11 Tėve mūsų 1* Kartą Jėzus vienoje vietoje meldėsi. 3,21+
Jam baigus maldą, vienas mokinys paprašė: „Viešpatie,
išmokyk mus melstis, kaip ir Jonas išmokė savuosius
mokinius“. 2 Jėzus tarė jiems: „Kai melsitės, sakykite:
‘Tėve, teesie šventas tavo vardas. ‖ Mt 6, 9-13
Teateinie tavo Karalystė.
3 Kasdienės mūsų duonos* duok mums kasdien
4 ir atleisk mums mūsų kaltes,
nes ir mes atleidžiame kiekvienam, kuris
mums kaltas.
Ir neleisk mūsų gundyti*’“.

Ištverminga malda 5 Jėzus dar kalbėjo jiems: „Kas 18, 1-8
nors iš jūsų turės draugą ir, nuėjęs pas jį vidurnaktį,
sakys: ‘Bičiuli, paskolink man tris kepaliukus duonos,
6 nes draugas iš kelionės pas mane atvyko ir aš neturiu
ko jam padėti ant stalo’. 7 O anas iš vidaus atsilieps:
‘Nekvaršink manęs! Durys jau uždarytos, o aš su vaikais
lovoje, negaliu keltis ir tau duoti’. 8 Aš jums sakau: jeigu
nesikels ir neduos jam duonos dėl bičiulystės, tai dėl jo
įkyrumo atsikels ir duos, kiek tik jam reikia“.

11, 1-13* Lukas pateikia tris epizodus, susijusius su malda: pirmasis – apie Jėzų, mokantį mokinius *Tėve mūsų* maldos (1-4 eil.); antrasis – apie ištvermingumo svarbą maldoje (5-8 eil.); trečiasis – apie maldos jėgą (9-13 eil.).

11, 1-4* Mato *Tėve mūsų* malda – *Kalno pamokslo* dalis (žr. Mt 6, 9-15); trumpesnis Luko variantas, mokinių prašymu duotas po Jėzaus maldos. Jėzaus išmokyta bendrinė krikščionių malda pabrėžia Dievo tėvystę, Dievo, kuriam Jėzaus mokinys privalo būti dėkingas už kasdienę rūpybą (3 eil.), nuodėmių atleidimą (4 eil.) ir išgelbėjimą nuo galutinio bandymo (4 eil.). Žr. Mt 6, 9-13 paaiškinimą.

11, 3-4* *Kasdienės mūsų duonos*: žr. Mt 6, 11 paaiškinimą. ...*neleisk mūsų gundyti*: pažodžiui – *neįvesk mūsų į pagundą*, t. y. išgelbėk mus nuo galutinio bandymo (žr. Mt 6, 13 paaiškinimą).

|| Mt 7,7-11 Jn 14,13-14+ **Malda ir Dievo gerumas** 9 „Tad ir aš jums sakau:
prašykite, ir jums bus duota; ieškokite, ir rasite; belskite,
ir jums bus atidaryta. 10 Kiekvienas, kas prašo, gauna,
kas ieško, randa, ir beldžiančiam atidaroma. 11 Kur jūs
matėte tokį tėvą, kad duonos prašančiam vaikui duotų
akmenį?! Ar prašančiam žuvies atkištų gyvatę? 12 Arba
prašančiam kiaušinio – duotų skorpioną? 13* Jei tad jūs,
būdami nelabi, mokate savo vaikams duoti gerų daiktų,
Jn 14,13-16 juo labiau jūsų Tėvas iš dangaus suteiks Šventąją Dvasią
tiems, kurie jį prašo“.

|| Mt 12,22-29 || Mk 3,22-27 **Jėzus ir Belzebulas** 14 Kartą Jėzus išvarė nebylumo
demoną. Demonui išėjus, nebylys prakalbėjo, ir minia
stebėjosi. 15 Kai kurie žmonės sakė: „Jis išvaro demonus
demonų valdovo Belzebulo galia“. 16 Kiti, mėgindami jį,
||Mt 16,1 ||Mk 8,11 reikalavo ženklo iš dangaus. 17 Žinodamas, ką jie mano,
=Lk 11,29 Jėzus jiems tarė: „Kiekviena suskilusi karalystė bus su-
naikinta, ir namai grius ant namų. 18 Jeigu ir šėtonas pa-
sidalijęs, tai kaip išsilaikys jo karalystė?! Jūs sakote mane
išvejant demonus Belzebulo galia. 19 Jeigu jau aš išvarau
juos Belzebulo galia, tai kieno galia išvaro jūsų sekėjai*?
Todėl jie bus jūsų teisėjai. 20 Bet jei aš išveju demonus
Iš 8,15 Dievo pirštu, tai tikrai pas jus atėjo Dievo Karalystė.

Mt 12,28 Mt 8,29+ 21 Kai apsiginklavęs galiūnas sergi savo sodybą, tada
Mt 4,17+ Lk 17,21 ir jo turtas apsaugotas. 22 Bet jei užpuls stipresnis* ir jį

11, 13* Lukas apibūdina Šventosios Dvasios suteikimą kaip Tėvo atsakymą į Jėzaus mokinio maldą.

11, 19* *...kieno galia išvaro jūsų sekėjai*: graikiškame tekste – *jūsų sūnūs*. Kiti judėjų egzorcistai (žr. Apd 19, 13-20), pripažįstantys Dievo galybę išvarant demonus, patys apkaltintų Jėzaus kaltintojus (žr. Mt 12, 25-27 paaiškinimą).

11, 22* *...stipresnis*: t. y. Jėzus (žr. 3, 16). Jonas Krikštytojas apibūdina Jėzų kaip *stipresnį už jį*.

nugalės, tai atims jo ginklus, kuriais tas pasitikėjo, ir Iz 49, 25; 53, 12
išdalys grobį.
23 Kas ne su manimi, tas prieš mane, ir kas nerenka || Mt 12, 30
su manimi, tas barsto". 9, 50
Nelabosios dvasios sugrįžimas 24 „Netyroji dvasia, || Mt 12, 43-45
išėjusi iš žmogaus, klaidžioja bevandenėse vietose, ieš-
kodama poilsio. Neradusi ji sako sau: 'Grįšiu į savo na-
mus, iš kur išėjau'. 25 Sugrįžusi randa juos iššluotus ir
išpuoštus. 26 Tada eina, pasiima kitas septynias dvasias,
dar piktesnes už save, ir įėjusios jos ten apsigyvena. Ir
paskui tam žmogui darosi blogiau negu pirma".
Palaima žodžio klausytojams 27* Jam bekalbant, viena
moteris iš minios garsiai sušuko: „Palaimintos įsčios, 4, 15+
kurios tave nešiojo, ir krūtys, kurias žindai!" 28 O jis
atsiliepė: „Dar labiau palaiminti tie, kurie klausosi Dievo 8, 21; Įst 30, 14
žodžio ir jo laikosi". Jn 13, 17; 14, 23 Jok 1, 25; Apr 1, 3
Jonos ženklas 29 Žmonėms gausiai susirinkus, Jėzus || Mt 12, 38-42
radėjo kalbėti: „Ši karta yra pikta karta. Ji reikalauja
ženklo, bet jai nebus duota jokio kito ženklo, kaip tik Jn 6, 30-31
Jonos ženklas*. 30 Kaip Jona buvo ženklas ninevièčiams,
taip Žmogaus Sūnus bus šiai kartai. 31 Pietų šalies kara-
lienė teismo dieną prisikels drauge su šios kartos žmo- 1 Kar 10, 1-10
nėmis ir juos pasmerks. Nes ji atkeliavo nuo žemės
pakraščių pasiklausyti Saliamono išminties, o štai čia

11, 27-28* Jėzaus palaiminimas (28 eil.) nėra priekaištas Jėzaus motinai (žr. 8, 21), veikiau šitaip pabrėžiama, kad atidumas Dievo žodžiui yra svarbesnis dalykas negu biologinis santykis su Jėzumi, panašiai kaip 2, 35.

11, 29-32* *...Jonos ženklas*: Luko evangelijoje *Jonos ženklas* – būtinumas daryti atgailą, kurią skelbia iš toli atkeliavęs pranašas. Mato evangelijoje Jėzus aiškina *Jonos ženklą* kaip savo mirties ir prisikėlimo provaizdį (žr. Mt 12, 38-42).

Jn 6,35+ daugiau negu Saliamonas. 32 Ninevės gyventojai teis-
mo dieną kelsis su šia karta ir ją pasmerks, nes jie
Jon 3 atsivertė išgirdę Jonos pamokslus, o štai čia daugiau
negu Jona“.
‖ Mt 5, 15 **Žiburio palyginimas** 33 „Niekas uždegto žiburio
‖ Mk 4, 21 =Lk 8, 16 nededa į slėptuvę ar po indu, bet stato jį į žibintuvą,
‖ Mt 6, 22-23 kad įeinantys matytų šviesą. 34 Kūno žiburys yra tavoji
akis. Todėl jei tavo akis sveika, visam tavo kūnui bus
šviesu. O jeigu tavo akis nesveika, tavo kūnas skendės
tamsoje. 35 Todėl žiūrėk, kad tavoji šviesa nebūtų tam-
sybė! 36 Taigi jei visam tavo kūnui šviesu ir niekas jo
netemdo, tai jis ir bus šviesus, lyg būtum apšviestas
žiburio spindulių“.
7, 36; 14, 1 **Prieš fariziejus ir Rašto mokytojus** 37* Jėzui tebe-
kalbant, vienas fariziejus pasikvietė jį pietų. Įėjęs jis
sėdosi už stalo. 38 Tai matydamas, fariziejus nusistebėjo,
Mt 15, 2 Mk 7, 2. 5 kad jis nenusimazgojo rankų prieš valgį. 39 O Viešpats
‖ Mt 23, 25-26 kreipėsi į jį: „Kaip tik jūs, fariziejai, valote taurės ir
dubens išorę, o viduj esate pilni gobšumo ir nelabumo.
40 Neišmanėliai! Argi išorės kūrėjas nėra sukūręs ir vi-
12, 33+ daus?! 41 Verčiau duokite žmonėms iš savo vidaus tarsi
‖ Mt 23, 23 išmaldą, ir viskas jums bus nesutepta. 42 Vargas jums,
fariziejai! Jūs duodate dešimtinę iš mėtų, rūtų ir kitokių
žolelių, o nepaisote teisingumo ir Dievo meilės. Reikia
‖ Mt 23, 6-7 šitai daryti ir ano neapleisti! 43 Vargas jums, fariziejai!
‖ Mk 12, 38-39 =Lk 20, 46 Jūs taip mėgstate pirmąsias kėdes sinagogose ir sveiki-

11, 37-54* Šį fariziejų (39-44 eil.) ir Įstatymo mokytojų (45-52 eil.) pasmerkimą Lukas įterpia į pasakojimą, kur Jėzus bendrauja prie stalo vieno fariziejaus namuose. Ginčai su fariziejais ar jų papeikimas, pasak Luko, įvyksta bendraujant prie stalo (žr. 5, 29-39; 7, 36-50; 14, 1-24 ir Mt 23 sk.).

nimus turgavietėse! 44 Vargas jums! Esate lyg apleisti ‖ Mt 23, 27
kapai*, kuriuos žmonės nepastebėdami mindžioja".
45 Tada vienas Įstatymo mokytojas atsiliepė: „Moky-
tojau, taip kalbėdamas, tu ir mus įžeidi". 46 Jis atsakė:
„Vargas ir jums, Įstatymo mokytojai! Jūs kraunate žmo- ‖ Mt 23, 4; 11, 28
nėms nepakeliamas naštas, o patys tų naštų nė vienu
pirštu nepajudinate. 47 Vargas jums! Jūs statote prana- ‖ Mt 23, 29-31
šams paminklus, o jūsų tėvai juos žudė! 48 Taigi jūs
liudijate ir pritariate savo tėvų darbams. Jie žudė, o jūs
statote paminklus.
49* Štai kodėl Dievo Išmintis yra pasakiusi: 'Aš siųsiu ‖ Mt 23, 34-36
pas juos pranašų ir apaštalų, o jie vienus žudys, kitus
persekios, 50 kad iš šios kartos būtų pareikalauta visų
pranašų kraujo, išlieto nuo pasaulio sukūrimo, 51* pra-
dedant Abelio krauju iki kraujo Zacharijo, kuris buvo
nužudytas tarp aukuro ir šventyklos'. Taip! Aš sakau,
jog bus pareikalauta jo iš šios kartos.
52 Vargas jums, Įstatymo mokytojai! Jūs pasisavino- ‖ Mt 23, 13
te pažinimo raktą, bet patys nėjote ir norintiems įeiti
kliudėte".
53 Jam iš ten išėjus, Rašto aiškintojai bei fariziejai
pradėjo smarkiai jį pulti ir visaip kamantinėti, 54 tyko-
dami ką nors pagauti iš jo lūpų.

11, 44* *...apleisti kapai*: t. y. *nematomi*. Prisilietęs prie lavono, žmogaus kaulų ar kapo, žmogus pasidarydavo ritualiai nešvarus (žr. Sk 19, 16). Jėzus apibūdina fariziejus kaip mokytojus, kurie apgaulingai klaidina žmones savo tariamu atidumu Mozės Įstatymui.

11, 49* Jėzus sieja Bendrijos – apaštalų – misiją su Senojo Testamento pranašais, kurie kentėjo nuo savo amžininkų.

11, 51* Abelio užmušimas – pirmoji žmogžudystė, apie kurią pasakoja Senasis Testamentas (žr. Pr 4, 8); čia minimas Zacharijas galbūt yra tas asmuo, apie kurio žmogžudystę pasakojama 2 Kr 24, 20-22 – paskutinę žmogžudystę Senajame Testamente pagal hebrajiškąjį kanoną.

12 Drąsa ir tiesumas kalboje 1* Tuo tarpu susirinko
tūkstančiai žmonių, kad vieni kitus trypė. Tada Jėzus
|| Mt 16, 6. 12 || Mk 8, 15 pradėjo kalbėti pirmiausia savo mokiniams: „Saugokitės
fariziejų raugo, tai yra veidmainystės! 2* Nėra nieko
|| Mt 10, 26-27 || Mk 4, 22 uždengta, kas nebus atidengta, ir nieko paslėpta, kas
=Lk 8, 17 nepasidarys žinoma. 3 Ką kalbėjote patamsyje, skambės
šviesoje, ir ką šnibždėjote į ausį kambariuose, bus skel-
Jn 15, 15 biama nuo stogų! 4 Aš sakau jums, savo bičiuliams: ne-
|| Mt 10, 28-31 bijokite tų, kurie žudo kūną ir paskui nebegali daugiau
Jok 4, 12 kenkti. 5 Aš parodysiu, ko turite bijoti: bijokite to, kuris
Mt 3, 12+; 18, 9+ nužudęs turi galią įstumti į pragarą. Taip, sakau jums,
šito bijokite!

6 Argi ne penki žvirbliai parduodami už du skatikus?
Tačiau nė vienas iš jų nėra Dievo užmirštas. 7 Žinokite,
kad net visi jūsų galvos plaukai suskaityti. Tad nebijo-
kite! Jūs vertesni už daugybę žvirblių.

|| Mt 10, 32-33 8 Aš jums sakau: kas išpažins mane žmonių akivaiz-
doje, tą ir Žmogaus Sūnus išpažins Dievo angelų aki-
|| Mk 8, 38 =Lk 9, 26 vaizdoje. 9 O kas manęs išsigins žmonių akivaizdoje, to
bus išsiginta Dievo angelų akivaizdoje. 10* Kas tartų žodį
|| Mt 12, 32 || Mk 3, 29 prieš Žmogaus Sūnų, tam bus atleista, o kas piktžodžiautų
Šventajai Dvasiai, tam nebus atleista.

|| Mt 10, 17-20 || Mk 13, 11 11 Kai jie ves jus į sinagogas pas viršininkus ar vy-

12, 1* Žr. Mk 8, 15; Mt 16, 5-12 paaiškinimus.

12, 2-9* Jėzaus posakiai, kuriais Jėzus drąsina savo mokinius išpažinti jį ir jo misiją, pažadėdamas jiems Dievo globą net persekiojimo metu (žr. Mt 10, 26-33).

12, 10-12* Posakiai apie Šventąją Dvasią, drąsinantys mokinius būti bebaimius persekiojimo metu (žr. 12, 2-9; Mt 12, 31-32). Antroje Luko dvitomio dalyje – *Apaštalų darbuose* – Šventosios Dvasios vaidmuo įvardijamas jėga, atsakinga už krikščionių misiją, ir drąsos šaltiniu persekiojimo metu.

resnybes, nesirūpinkite, kaip ginsitės ar ką atsakinėsi- =Lk 21, 12-15
te, 12 nes Šventoji Dvasia tą pačią valandą jus pamokys, Jn 14, 26+
ką kalbėti“.

Turto menkystė 13* Vienas iš minios jam tarė: „Mo-
kytojau, liepk mano broliui, kad pasidalytų su manimi
palikimą“. 14 Jis atsakė: „Žmogau, kas gi mane skyrė
jūsų teisėju ar dalytoju?“ 15 Ir dar pridūrė: „Žiūrėkite,
saugokitės bet kokio godumo, nes jei kas ir turi apsčiai,
jo gyvybė nepriklauso nuo turto“. 16 Jis pasakė jiems pa-
lyginimą: „Vieno turtingo žmogaus laukai davė gausų
derlių. 17 Jis pradėjo sau vienas svarstyti: ‘Ką čia man
dabar padarius? Neturiu kur sukrauti derliaus’. 18 Galop
jis tarė: ‘Štai ką padarysiu: nugriausiu savo klojimus, sta- Pat 27, 1
tysiuos didesnius ir į juos sugabensiu visus javus ir visas Jok 4, 13-15
gėrybes. 19 Tada tarsiu savo sielai: mano siela, tu turi Sir 11, 19
daug gėrybių, sukrautų ilgiems metams. Ilsėkis, valgyk, 1 Kor 15, 32
gerk ir linksmai pokyliauk!’ 20 O Dievas jam tarė: ‘Kvaily, Koh 2, 17-23;
dar šiąnakt bus pareikalauta tavo gyvybės. Kam gi ati- 5, 17-6, 2
teks, ką susikrovei?’ 21 Taip yra tam, kas krauna turtus, Mt 6, 19-21
bet nesirūpina tapti turtingas pas Dievą“. Apr 3, 17-18

Pasitikėjimas Apvaizda 22 Tada Jėzus kalbėjo savo ‖ Mt 6, 25-34
mokiniams: „Todėl aš jums sakau: per daug nesirū-
pinkite gyvybe, ką valgysite, nė savo kūnu, ką vilkėsi-
te. 23 Gyvybė svarbesnė už maistą, o kūnas už drabužį.
24 Pasižiūrėkite į varnus. Jie nesėja ir nepjauna, neturi
nei sandėlių, nei kluonų, bet Dievas juos maitina. Jūs

12, 13-34* Lukas pateikia Jėzaus posakius, sugretinančius tuos, kurių tikslas ir pasitikėjimas gyvenime yra medžiaginė nauda (16-21 eil.), ir tuos, kurie pripažįsta savo visapusišką priklausomybę nuo Dievo (21 eil.). Pastarųjų radikalų atsisakymą ieškoti medžiaginės naudos motyvuoja dangiškas lobis (33-34 eil.).

nepalyginti vertesni už paukščius! 25 Kas gi iš jūsų galėtų
savo rūpesčiu bent per sprindį prailginti sau gyvenimą?!
26 Jei tad jūs neįstengiate padaryti net mažmožio, tai
kam rūpinatės kitais dalykais? 27 Įsižiūrėkite, kaip auga
lelijos. Jos neverpia ir neaudžia. Bet sakau jums: nė
Saliamonas pačioje savo didybėje nebuvo taip pasipuo-
šęs kaip kiekviena iš jų. 28 Jeigu Dievas taip aprengia
laukų gėlę, šiandien žydinčią, o rytoj metamą į krosnį,
tai dar labiau pasirūpins jumis, mažatikiai! 29 Tad ne-
klausinėkite, ką valgysite ar gersite, ir nebūgštaukite!
30 Visų tų dalykų vaikosi šio pasaulio pagonys. O jūsų
Tėvas žino, kad viso to jums reikia. 31 Verčiau ieškokite
Jn 10; 21, 15-17 jo Karalystės, o tai bus jums pridėta. 32 Nebijok, mažoji
kaimene: jūsų Tėvas panorėjo atiduoti jums Karalystę!“

Pat 13, 7; Apd 4, 34 **Išmalda ir lobis danguje** 33 „Išparduokite savo turtą
|| Mt 6, 20-21 ir išdalykite jį išmaldai. Įsitaisykite sau piniginių, ku-
rios nesusidėvi, kraukite nenykstantį lobį danguje, kur
joks vagis neprieis ir kandys nesuės.
34 Kur jūsų lobis, ten ir jūsų širdis“.

Mt 25, 1-13 **Laukiant Viešpaties atėjimo** 35* „Tebūnie jūsų strė-
Ef 6, 14
1 Pt 1, 13 nos sujuostos ir žiburiai uždegti. 36 Jūs būkite panašūs į
žmones, kurie laukia savo šeimininko, grįžtančio iš vestu-
vių, kad kai tik jis parvyks ir pasibels, tuojau atidary-
tų. 37 Laimingi tarnai, kuriuos sugrįžęs šeimininkas ras
22, 27 budinčius. Iš tiesų sakau jums: jis susijuos, susodins juos
Jn 13, 4-5
prie stalo ir, eidamas aplinkui, patarnaus jiems. 38 Jeigu
|| Mk 13, 35 jis sugrįžtų antrosios ar trečiosios nakties sargybos metu

12, 35-48* Šie posakiai siejami su Luko pabaigos amžiaus samprata ir Jėzaus antruoju atėjimu. Evangelistas pabrėžia ištikimybės Jėzaus mokymui svarbą paruzijos laukimo metu.

ir rastų juos budinčius, laimingi jie! 39 Įsidėmėkite: jei
šeimininkas žinotų, kurią valandą ateis vagis, neleistų ‖ Mt 24, 43-44
jam įsilaužti į savo namus. 40 Ir jūs būkite pasirengę,
nes Žmogaus Sūnus ateis, kai nesitikėsite".

41 Tuomet Petras paklausė: „Viešpatie, ar šį palygini-
mą pasakei tik mums, ar visiems?" 42 Viešpats atsakė:
„Kas yra tas ištikimas ir sumanus užvaizdas, kurį šeimi- ‖ Mt 24, 45-51 1 Kor 4, 1s
ninkas paskirs vadovauti šeimynai ir deramu laiku ją
maitinti? 43 Laimingas tarnas, kurį sugrįžęs šeiminin-
kas ras taip darantį. 44 Sakau jums tiesą: jis paskirs jį
valdyti visų savo turtų. 45 Bet jeigu anas tarnas pasakys
pats sau: 'Mano šeimininkas neskuba grįžti*' ir ims mušti
tarnus bei tarnaites, valgyti, gerti ir girtuokliauti, 46 tai to
tarno šeimininkas sugrįš vieną gražią dieną, kai jis ne-
laukia, ir tokią valandą, kurią jis nė manyti nemano. Jis
žiauriai nubaus jį, ir jam teks neištikimųjų likimas.

47 Tarnas, kuris žino savo šeimininko valią, bet nie-
ko neparuošia ir pagal jo valią nedaro, bus smarkiai
nuplaktas. 48 O kuris nežino [šeimininko valios], kad ir
baustinai pasielgęs, bus mažai plakamas. Iš kiekvieno,
kuriam daug duota, bus daug pareikalauta, ir kam daug
patikėta, iš to bus daug ir išieškota".

Kančios troškimas 49* „Aš atėjau įžiebti žemėje ug- Mt 3, 11+
nies ir taip norėčiau, kad ji jau liepsnotų! 50 Aš turiu

12, 45* ...*Mano šeimininkas neskuba grįžti*: šis posakis liudija, kad ankstyvasis pirmųjų krikščionių tuojau pat sugrįšiančio Jėzaus laukimas buvo šiek tiek pakitęs. Lukas savo skaitytojus įspėja, kad reikia elgtis atsakingai, nors Jėzus delsia grįžti.

12, 49-53* Jėzaus Dievo Karalystės skelbimas – kilninanti ir apvalanti ugnis. Skelbimas, kurį lydi ir priėmimas, ir atmetimas, bus prieštaravimo ir nesantaikos priežastis net šeimoje.

12, 50* ...*pakrikštytas krikštu*: t. y. mirtimi.

Mk 10,38+; Lk 9,22+ būti pakrikštytas krikštu* ir taip nerimstu, kol tai išsi-
pildys!“
‖ Mt 10,34-36 **Nesantarvė dėl Jėzaus** 51 „Gal manote, kad esu
2,34 atėjęs atnešti žemei ramybės?! Ne, sakau jums, ne ra-
mybės, o nesantarvės. 52 Nuo dabar penki vienuose
namuose bus pasidaliję: trys prieš du ir du prieš tris.
Mch 7, 6 53 Tėvas stos prieš sūnų, o *sūnus prieš tėvą*, motina prieš
dukterį, *o duktė prieš motiną*; anyta prieš marčią, ir *marti
prieš anytą*.
‖ Mt 16, 2-3 **Laiko ženklų skaitymas** 54 Jėzus pasakė ir minioms:
„Matydami debesį, kylantį vakaruose, jūs tuoj pat sa-
kote: ‘Ateina lietus’, ir taip atsitinka. 55 Pučiant pietų
vėjui, jūs tvirtinate: ‘Bus karšta’, ir taip iš tiesų esti.
56 Veidmainiai! Jūs mokate išaiškinti, ką reiškia žemės
ir dangaus išvaizda, tai kodėl gi neišsiaiškinate šio
laiko prasmės? 57 Kodėl gi patys nenusprendžiate, kas
teisu?
‖ Mt 5, 25-26 58 Kai eini su ieškovu pas vyresnybę, pasistenk dar
kelyje su juo sulygti, kad jis tavęs kartais nenusitemptų
pas teisėją, teisėjas neatiduotų teismo vykdytojui, o teis-
mo vykdytojas neįmestų tavęs į kalėjimą. 59 Sakau tau: iš
ten neišeisi, kol neatsiteisi ligi paskutinio skatiko“.
13 Raginimas atsiversti 1* Tuo pačiu metu atėjo keli
žmonės ir papasakojo Jėzui apie galilėjiečius, kurių

13, 1-5* Galilėjiečių nužudymą (1 eil.) ir aštuoniolikos žmonių žūtį prie griūvančio bokšto (4 eil.) Luko Jėzus apibūdina kaip visiems reikšmingą priminimą atgailauti, nes šių tragedijų aukos nelaikytinos ypatingais, bausmei skirtais nusidėjėliais.

13, 1* Apie Piloto nužudytus galilėjiečius pasakoja tik Lukas. Pasak istoriko Juozapo Flavijaus, tokios žudynės atspindi Piloto charakterį. Flavijus rašo, kad Pilotas žudynėmis nutraukė samariečių pamaldas ant Garizimo kalno (žr. *Antiquitates* 18, 4, 1 §§86-87), taip pat išžudė daug

kraują Pilotas sumaišęs su jų aukomis. 2 Tada Jėzus pasa-
kė jiems: „Ar manote, kad tie galilėjiečiai buvo didesni
nusidėjėliai už visus kitus galilėjiečius ir todėl taip nu- Jn 5, 14+
kentėjo?! 3 Anaiptol, sakau jums! Bet jei neatsiversite,
visi taip pat pražūsite. 4 Arba anie aštuoniolika, kuriuos
užgriuvo bokštas prie Siloamo [tvenkinio] ir užmušė;
jūs manote, kad jie buvo kaltesni už visus kitus Jeruza-
lės gyventojus?! 5 Ne, sakau jums, bet jei neatsiversite, Jn 8, 24
visi taip pat pražūsite".

Nevaisingo figmedžio palyginimas 6* Jėzus pasakė
palyginimą: „Vienas žmogus turėjo savo vynuogyne pa- Mt 21, 19s
sisodinęs figmedį. Kartą jis atėjo pažiūrėti jame vaisių,
bet nerado. 7 Ir tarė sodininkui: 'Štai jau treji metai,
kaip aš ateinu ieškoti šio figmedžio vaisių, ir vis neran-
du. Nukirsk jį, kam dar žemę alina!' 8 Anas jam sako:
'Šeimininke, palik jį dar šiais metais. Aš jį apkasiu ir
patręšiu. 9 Rasi jis dar duos vaisių. O jei ne, tada jį
iškirsdinsi'".

Jėzus vėl gydo šabo dieną 10 Šabo dieną Jėzus mokė 6, 6-11; 14, 1-6
sinagogoje. 11 Čia pasitaikė moteris, aštuoniolika metų
kenčianti nuo ligos dvasios. Ji buvo sutraukta ir visiškai Mt 8, 29+
negalėjo išsitiesti. 12 Jėzus pamatęs pasišaukė ją ir tarė:
„Moterie, esi išvaduota iš savo ligos!" 13 Jis uždėjo ant
jos rankas, toji bemat atsitiesė ir ėmė šlovinti Dievą. 4, 40+ 1 Tim 4, 14+ 2, 20+

žydų, pasipriešinusių Pilotui dėl šventyklos iždo apvogimo statant Jeruzalėje vandentiekį (žr. *Bellum iudaicum* 2, 9, 4 §§175-177; *Antiquitates* 3, 2 §§60-62).

13, 6-9* Nevaisingo figmedžio palyginimas apibūdina Dievo kantrybę dėl nesiryžtančiųjų atgailauti (žr. 3, 8). Palyginimas gali būti nuoroda apie paruzijos, kai bus atseikėta skirtoji bausmė, delsimą, ir nuoroda į pasirengimo pabaigos amžiui reikšmę, nes delsimas nebus amžinas (8-9 eil.).

14 Tada sinagogos vyresnysis, supykęs, kad Jėzus pagydė
šabo dieną, pasakė miniai: „Dirbamos yra šešios dienos.
Ateikite jomis ir gydykitės, o ne per šabą!“ 15 Viešpats
Mt 12, 11 Lk 14, 5 jam atsakė: „Veidmainiai! Argi kas iš jūsų neatriša ša-
bo dieną nuo ėdžių savo jaučio ar asilo ir nenuveda
Mt 8, 29+ pagirdyti?! 16* Argi šios Abraomo dukters, kurią šėto-
nas laikė sukaustęs jau aštuoniolika metų, nereikėjo
išvaduoti iš pančių šabo dieną?“ 17 Jam tai kalbant,
1, 14+ 4, 15+ visi jo priešai susigėdo, o visa minia džiaugėsi šlovin-
gais jo darbais.

‖ Mt 13, 31-32 ‖ Mk 4, 30-32 **Garstyčios ir raugo palyginimas** 18* Jėzus kalbėjo:
„Į ką panaši Dievo Karalystė, ir su kuo man ją paly-
ginti? 19 Ji panaši į garstyčios grūdą, kurį ėmė žmogus
Ez 17, 23 Dan 4, 9. 18 ir pasėjo savo darže. Jis išaugo į medelį, ir padangių
sparnuočiai susisuko lizdus jo šakose“.

‖ Mt 13, 33 20 Jis vėl tarė: „Su kuo man palyginti Dievo Karalystę?
21 Ji panaši į raugą, kurį ėmusi moteris įmaišė į tris sai-
kus miltų, ir nuo jo viskas įrūgo“.

Siauras išganymo takas 22* Jėzus ėjo mokydamas per
2, 38+; 9, 51+ miestelius ir kaimus ir keliavo į Jeruzalę. 23 Kažkas jį

13, 16* Buvo laikoma, kad liga ir negalia liudija šėtono priespaudą. Jėzaus gydymo veikla apreiškia laipsnišką šėtono nugalėjimą ir Dievo Karalystės įkūrimą.

13, 18-21* Dviem palyginimais vaizdžiai apibūdinamas įspūdingas Dievo Karalystės augimas, nepaisant mįslingai kuklios Jėzaus mokymo ir gydymo veiklos pradžios (žr. Mt 13, 31-33; Mk 4, 30-32).

13, 22-30* Jėzus pabrėžia, kad, norint įeiti į Dievo Karalystę, reikia pastangų (24 eil.) ir kad būtina nepraleisti progos įeiti dabar, nes durys neliks visam laikui atviros (25 eil.). Jėzaus amžininkai, atmetantys jį ir jo misiją, tikisi būti jo atpažinti prie Dievo Karalystės slenksčio (26 eil.). Šių vietas užims pagonys, atėję iš visų keturių pasaulio pakraščių (29 eil.). Pagonys, nors pakviesti paskutiniai, įeis pirma tų, kurie buvo pakviesti pirmieji (žr. 14, 15-24).

paklausė: „Viešpatie, ar maža bus išgelbėtų?“ Jis pasakė
jiems: 24 „Pasistenkite įeiti pro ankštus vartus! Sakau jums, ‖ Mt 7, 13-14
daugelis bandys įeiti, bet neįstengs“.

Netikintys žydai. Pagonių pašaukimas 25 „Kai na- ‖ Mt 25, 10-12
mų šeimininkas atsikels ir užrakins duris, stovėdami
lauke jūs pradėsite belsti į duris ir prašyti: ‘Viešpatie,
atidaryk mums!’ O jis atsakys: ‘Aš nežinau, iš kur jūs’.
26 Tada imsite dėstyti: ‘Mes valgėme ir gėrėme tavo ‖ Mt 7, 22-23
akivaizdoje, tu mokei mūsų gatvėse...’ 27 O jis jums tars:
‘Aš nežinau, iš kur jūs. Eikite šalin nuo manęs, visi Ps 6, 9
piktadariai!’

28 Tai bus verksmo ir dantų griežimo, kai Dievo ‖ Mt 8, 12+
Karalystėje pamatysite Abraomą, Izaoką, Jokūbą ir vi-
sus pranašus, o patys būsite išvaryti laukan. 29 Ir ateis iš
rytų ir vakarų, iš šiaurės ir pietų, ir sės prie stalo
Dievo Karalystėje. 30 Ir štai yra paskutinių, kurie bus ‖ Mt 19, 30+; 20, 16 ‖ Mk 10, 31
pirmi, ir pirmų, kurie bus paskutiniai“.

Atsakymas Erodui 31 Tuo pačiu metu atėjo keli fari-
ziejai ir įspėjo Jėzų: „Eik iš čia, pasišalink, nes Erodas
nori tave nužudyti“. 32* Jis atsakė jiems: „Eikite ir pasa-
kykite tam lapei: ‘Štai aš išvarinėju demonus ir gydau
šiandien, tai darysiu ir rytoj, o trečią dieną būsiu visa
atlikęs. 33 Bet šiandien ir rytoj, ir poryt aš turiu keliauti – Mt 16, 14+ Lk 2, 38+
nedera juk pranašui žūti ne Jeruzalėje’“*.

Vargas Jeruzalei! 34 „Jeruzale, Jeruzale! Tu žudai pra- ‖ Mt 23, 37-39 Lk 19, 41-44
našus ir užmuši akmenimis tuos, kurie pas tave siųsti.

13, 32* Niekas, net Erodo noras nužudyti Jėzų, nesutrukdys Jėzaus veiklai įvykdyti Dievo užmojo – įkurti Dievo Karalystę, išvaryti demonus ir gydyti.

13, 33* Jeruzalė – lemtingasis miestas ir Jėzaus kelionės tikslas. Tik tada, kai Jėzus pasieks šventąjį miestą, misija bus atlikta.

Kiek kartų norėjau surinkti tavo vaikus tarsi višta savo
viščiukus po sparnais, o tu nenorėjai! 35 Štai *paliekami*
Mt 23, 39+ *jums jūsų namai*. Ir aš sakau jums: jūs manęs nebematysi-
Ps 118, 26 te, kol ateis laikas, kada tarsite: *Garbė tam, kuris ateina*
Viešpaties vardu!"

6, 6-11; 13, 10-17 14 Vandenlige sergančiojo išgydymas šabo dieną

7, 36; 11, 37 1 Kartą šabo dieną Jėzus atėjo į vieno fariziejų vyres-
niojo namus valgyti, o jie atidžiai stebėjo jį. 2 Štai jį
pasitiko vandenlige sergantis* žmogus. 3 Jėzus kreipėsi
Mk 3, 4 į Įstatymo mokytojus ir fariziejus: „Valia per šabą gydyti
ar ne?" 4 Tie tylėjo. Tada jis ėmė, išgydė jį ir paleido.
Mt 8, 3+ 5 O jiems pasakė: „Jei kurio iš jūsų sūnus ar galvijas
‖ Mt 12, 11 Lk 13, 15 įkris į šulinį, argi tučtuojau neištrauks jų šabo dieną?!"
6 Ir jie nesugebėjo į tai atsakyti.

Pirmosios vietos 7* Matydamas, kaip svečiai rinkosi
pirmąsias vietas prie stalo, jis pasakė jiems palyginimą:
Pat 25, 6-7 8 „Kai tave pakvies į vestuves, nesisėsk pirmoje vietoje,
kad kartais nebūtų pakviesta garbingesnio už tave 9 ir
atėjęs tas, kuris tave ir jį kvietė, netartų tau: 'Užleisk
jam vietą!' Tuomet tu sugėdintas turėtum sėstis į pasku-
tinę vietą. 10 Kai būsi pakviestas, verčiau eik ir sėskis
paskutinėje vietoje, tai atėjęs šeimininkas tau pasakys:
'Bičiuli, pasislink aukščiau!' Tada tau bus garbė prieš
‖ Mt 23, 12 =Lk 18, 14 visus svečius. 11 Kiekvienas, kuris save aukština, bus
pažemintas, o kuris save žemina, bus išaukštintas".

14, 2* *...vandenlige sergantis*: nenormaliai ištinęs dėl susitelkusių skysčių.

14, 7-14* Puotos scena Luko evangelijoje suteikia progą šiems Jėzaus pamokymams apie nusižeminimą ir apibūdina aplinką, padedančią evangelistui aptarti Jėzaus nuostatą turtuolių ir vargšų atžvilgiu (žr. 4, 18; 6, 20-26; 12, 13-34).

Svečių kvietimas 12 Taip pat ir pakvietusiam jį vaišių
Jėzus pasakė: „Keldamas pietus ar vakarienę, nekviesk
nei savo draugų, nei brolių, nei giminaičių, nei turtin-
gų kaimynų, kad kartais jie savo ruožtu nepasikviestų
tavęs ir tau nebūtų atlyginta. 13 Rengdamas vaišes, ver-
čiau pasikviesk vargšų, paliegėlių, luošų ir aklų, 14 tai 12,33
būsi palaimintas, nes jie neturi kuo atsilyginti, ir tau 6,35
bus atlyginta teisiųjų prisikėlime".

Nedėkingi svečiai 15* Tai išgirdęs, vienas svečias jam
tarė: „Palaimintas, kas vaišinsis Dievo Karalystės poky- Mt 8,11+
lyje!" 16 Jėzus atsiliepė: „Vienas žmogus iškėlė didelę ∥ Mt 22,2-10
puotą ir pakvietė daug svečių. 17 Atėjus metui puotauti,
jis pasiuntė tarną pranešti pakviestiesiems: 'Ateikite, jau
viskas surengta'. 18 Tuomet jie visi kaip vienas pradėjo
išsikalbinėti. Vienas jam tarė: 'Nusipirkau dirvą ir bū-
tinai turiu eiti jos apžiūrėti. Meldžiu mane pateisinti'.
19 Vėl kitas sakė: 'Pirkau penkis jungus jaučių ir einu
jų išmėginti. Meldžiu mane pateisinti'. 20 Trečias tarė:
'Vedžiau, todėl negaliu atvykti'.

21 Tarnas sugrįžęs viską apsakė šeimininkui. Šis su-
pyko ir įsakė tarnui: 'Skubiai eik į miesto aikštes ir skers-
gatvius ir vesk čionai visus vargšus, paliegėlius, aklus ir
luošus'. 22 Tarnas ir vėl pranešė: 'Šeimininke, kaip buvai
liepęs, – padaryta, bet dar yra vietos'. 23 Tada šeiminin-
kas tarė tarnui: 'Eik į kelius bei patvorius ir varu atvaryk,

14, 15-24* Palyginimas apie nedėkingus svečius papildomai iliustruoja, kaip Izraelis, išrinktoji Dievo tauta, atmeta Jėzaus kvietimą į karalystės puotą. Be to, palyginimas šį kvietimą į puotą nukreipia į kitus žydus, kurie tapatinami su vargšais, paliegėliais, aklais, luošais (21 eil.). Šie, pripažindami savo sunkią būklę, kaip ir pagonys, ieško išganymo (23 eil.). Žr. Mt 22, 1-10.

kad mano namai būtų pilni. 24 Sakau jums, – nė vienas iš
anų kviestųjų žmonių neragaus mano vaišių'".

Visko išsižadėjimas 25* Kartu su Jėzumi ėjo gausios
minios. Atsigręžęs jis tarė žmonėms: 26* „Jei kas ateina
Mt 10, 37; 19, 29 pas mane ir nelaiko neapykantoje savo tėvo, motinos,
žmonos, vaikų, brolių, seserų ir net savo gyvybės, –
‖ Mt 10, 38; 16, 29 ‖ Mk 8, 34 negali būti mano mokinys. 27 Kas nenešа savo kryžiaus
=Lk 9, 23 Jn 12, 26 ir neseka manimi, negali būti mano mokinys.

28 Kas iš jūsų, norėdamas pastatyti bokštą, pirmiau
atsisėdęs neskaičiuoja išlaidų, kad įsitikintų, ar turės iš
ko užbaigti. 29 Kad kartais, padėjus pamatą ir nebaigus,
žmonės matydami nesišaipytų iš jo ir nesakytų: 30 'Šitas
žmogus pradėjo statyti ir neįstengia baigti'.

31 Arba koks karalius, traukdamas į karą su kitu karaliumi,
pirmiau atsisėdęs nesvarsto, ar, turėdamas dešimt
tūkstančių kareivių, pajėgs stoti į kovą su tuo, kuris
atsiveda dvidešimt tūkstančių?! 32 Jei ne, tai, anam dar
toli esant, siunčia pasiuntinius tartis dėl taikos. 33 Taip
12, 33+ pat kiekvienas iš jūsų, kuris neatsižada visos savo nuosavybės,
negali būti mano mokinys".

‖ Mt 5, 13 ‖ Mk 9, 50 **Ištvermė** 34* „Druska geras daiktas. Bet jei druska
netektų sūrumo, kuo ją reikėtų pasūdyti? 35 Ji nebetinka

14, 25-33* Šis posakių rinkinys (dauguma jų būdingi Lukui) pabrėžia visišką atsidavimą, norint būti Jėzaus mokiniu. Joks prisirišimas prie šeimos (26 eil.), jokia nuosavybė (33 eil.) neturėtų trukdyti atsidėti tam, ko reikalauja buvimas Jėzaus mokiniu. Be to, Jėzaus šaukimo būti jo mokiniu priėmimas reikalauja atsižvelgti į persekiojimo galimybę bei kančią (27 eil.) ir tikroviškai vertinti sunkumus (28-32 eil.).

14, 26* Šeima mokinio gyvenime privalo užimti antrą vietą po atsidėjimo, kurio reikalauja Jėzaus sekimas (žr. Mt 16, 37).

14, 34-35* Druskos palyginimas, kuris pateikiamas po Jėzaus posakių apie visapusišką mokinio atsidėjimą ir šeimos bei nuosavybės atsižadėjimą,

nei dirvai, nei mėšlui, o išberiama laukan. Kas turi ausis,
teklauso!“

15 Jėzaus gailestingumas. Paklydusios avelės pa- Iš 34, 6+ Oz 2, 21+
lyginimas 1* Pas Jėzų rinkdavosi visokie muitininkai ir Oz 11, 8-9 Lk 6, 36
nusidėjėliai jo pasiklausyti. 2 O fariziejai ir Rašto aiš-
kintojai murmėdavo: „Šitas priima nusidėjėlius ir su jais Mt 9, 10-13
valgo“. 3 Tuomet Jėzus pasakė jiems palyginimą: 4 „Kas
iš jūsų, turėdamas šimtą avių ir vienai nuklydus, nepa- Ez 34, 1+ ‖ Mt 18, 12-14
lieka dykumoje devyniasdešimt devynių ir neieško pra- Ez 34, 4. 16
žuvusios, kolei suranda?! 5 Radęs su džiaugsmu dedasi
ją ant pečių 6 ir, sugrįžęs namo, susikviečia draugus bei
kaimynus, sakydamas: ‘Džiaukitės drauge su manimi!
Radau savo pražuvėlę avį!’ 7 Sakau jums, taip ir danguje 19, 10
bus daugiau džiaugsmo dėl vieno atsivertusio nusidėjė- 1, 14+
lio negu dėl devyniasdešimt devynių teisiųjų, kuriems
nereikia atsiversti“.

Pamestos drachmos palyginimas 8 „Arba kuri mo-
teris, turėdama dešimtį drachmų ir vieną pametusi,
neužsidega žiburio, nešluoja namų ir rūpestingai ne-
ieško, kolei suranda? 9 Radusi ji susivadina drauges bei
kaimynes ir sako: ‘Džiaukitės su manimi, nes radau
drachmą, kurią buvau pametusi’. 10 Sakau jums, šitaip
džiaugiasi Dievo angelai dėl vieno atsivertusio nusi-
dėjėlio“.

parodo, koks yra mokinys, kuris negyvena pagal tokį atsidėjimą. Mokinys su pasidalijusia širdimi – druska, netekusi sūrumo (žr. Mt 5, 13 paaiškinimą).

15, 1-32* Prie paklydusios avelės palyginimo (1-7 eil.), kuris yra ir Mato pasakojime (žr. Mt 18, 12-14), šios evangelijos rašytojas prideda du kitus palyginimus – pamestos drachmos (8-10 eil.) ir sūnaus palaidūno (11-32 eil.). Tai savitas Luko tikėjimo kraitis. Šie palyginimai dar labiau pabrėžia ypatingą Dievo rūpestį atgailaujančiu nusidėjėliu.

Sūnaus palaidūno palyginimas 11 Jis kalbėjo toliau:
„Vienas žmogus turėjo du sūnus. 12 Kartą jaunesnysis
tarė tėvui: 'Tėve, atiduok man priklausančią palikimo
dalį'. Tėvas padalijo sūnums turtą. 13 Netrukus jaunėlis,
susiėmęs savo dalį, iškeliavo į tolimą šalį. Ten, palaidai
gyvendamas, išeikvojo savo lobį.

14 Kai viską išleido, toje šalyje kilo baisus badas, ir jis
pradėjo stokoti. 15 Tada nuėjo pas vieną šalies gyventoją
ir stojo jam tarnauti. Tasai jį pasiuntė į laukus kiaulių
ganyti. 16 Jis geidė prikimšti pilvą bent ankščių jovalo,
kurį ėdė kiaulės, tačiau nė to jam neduodavo. 17 Tada
susimąstė ir tarė: 'Kiek mano tėvo samdinių apsčiai turi
duonos, o aš čia mirštu iš bado! 18 Kelsiuos, eisiu pas
tėvą ir sakysiu: 'Tėve, nusidėjau dangui ir tau. 19 Nesu
Iz 55,7 Jer 3, 12s vertas vadintis tavo sūnumi. Priimk mane bent samdi-
niu!' 20 Jis pasiryžo ir iškeliavo pas tėvą.
Iz 49, 14-16 Jer 31, 20 Tėvas pažino jį iš tolo, labai susigraudino, pribėgo
prie jo, puolė ant kaklo ir pabučiavo. 21 O sūnus prabilo:
'Tėve, nusidėjau dangui ir tau. Nebesu vertas vadintis
tavo sūnumi...' 22 Bet tėvas įsakė tarnams: 'Kuo greičiau
Zch 3, 4 atneškite geriausią drabužį ir apvilkite jį. Užmaukite
jam ant piršto žiedą, apaukite kojas! 23 Atveskite nupe-
nėtą veršį ir papjaukite! Puotaukime, linksminkimės!
24 Nes šis mano sūnus buvo miręs ir vėl atgijo, buvo
pražuvęs ir atsirado'. Ir jie pradėjo linksmintis.

25 Tuo metu vyresnysis sūnus buvo laukuose. Eida-
mas namo ir prisiartinęs prie sodybos, išgirdo muziką
ir šokius. 26 Jis pasišaukė tarną ir paklausė, kas čia de-
dasi. 27 Tas jam atsakė: 'Sugrįžo tavo brolis, tai tėvas
liepė papjauti nupenėtą veršį, kad sulaukė jo sveiko'.
28 Tada šis supyko ir nenorėjo eiti namo. Tėvas išėjęs

pradėjo vadinti jį vidun. 29 O jis atkirto tėvui: 'Štai jau
tiek metų tau tarnauju ir niekad tavo įsakymo neper-
žengiau, o tu man nė karto nesi davęs nė ožiuko pasi-
linksminti su draugais. 30 Bet vos tik sugrįžo šitas tavo
sūnus, prarijęs tavąjį turtą su kekšėmis, tu tuojau jam
papjovei nupenėtą veršį'. 31 Tėvas atsakė: 'Vaikeli, tu vi- Jn 17, 10
suomet su manimi, ir visa, kas mano, yra ir tavo. 32 Bet
reikėjo puotauti bei linksmintis, nes tavo brolis buvo 1, 14+
miręs ir vėl atgijo, buvo žuvęs ir atsirado!'"

16 Apsukriojo prievaizdo palyginimas 1* Paskui
Jėzus kalbėjo savo mokiniams: „Buvo vienas turtingas
žmogus. Jis turėjo prievaizdą. Tas buvo jam apskųstas,
esą eikvojąs jo turtą. 2 Tuomet, pasišaukęs jį, turtuolis
pasakė: 'Ką aš girdžiu apie tave šnekant?! Duok savo
prievaizdavimo apyskaitą, nes jau nebegalėsi būti prie-
vaizdu'. 3 O tasai tarė sau: 'Ką veiksiu, kad šeimininkas
atima iš manęs prievaizdavimą? Kasti neįstengiu, o elge-
tauti man gėda. 4 Jau žinau, ką daryti, kad žmonės mane
priimtų į savo namus, kai būsiu atleistas iš tarnybos'.
5 Jis pasikvietė po vieną savo šeimininko skolininkus
ir klausė pirmąjį: 'Kiek tu skolingas mano šeimininkui?'

16, 1-8a* Apsukriojo prievaizdo palyginimą reikėtų suprasti prisimenant Palestinos muitų rinkėjus, kurie ir tarnauja savo šeimininkams, ir veikia pagal lupikiškus įpročius. Prievaizdo nesąžiningumas pasirodo eikvojant šeimininko turtą (1 eil.), o ne vėliau, kai imami kyšiai. Šeimininkas pagiria apsukrųjį prievaizdą, atsisakiusį savo lupikiško verslo pelno ir pasikvietusį skolininkus, kad šie pasirašytų naujus skolos raštus su įrašu apie tikrąją šeimininkui priklausančią sumą (t. y. be prievaizdo pelno). Šitaip apsukrusis prievaizdas elgiasi norėdamas įsiteikti skolininkams, nes jis žino, kad yra atleidžiamas iš pareigų (3 eil.). Taigi apsukriojo prievaizdo palyginimas moko, kad privalu protingai naudotis medžiaginiais dalykais būsimos pervartos ir lūžio metu.

6 Šis atsakė: ‘Šimtą statinių* aliejaus’. Tada jis tarė: ‘Imk
savo skolos raštą, sėsk ir tuoj pat rašyk: penkiasdešimt’.
7 Paskui klausė kitą: ‘O kiek tu skolingas?’ Anas atsakė:
‘Šimtą saikų* kviečių’. Jis tarė: ‘Imk skolos raštą ir rašyk:
aštuoniasdešimt’.
8* Šeimininkas pagyrė suktąjį prievaizdą, kad jis
gudriai pasielgęs. Šio pasaulio vaikai apsukresni tarp
Jn 8, 12+ panašių į save negu šviesos vaikai“.

Turtas – tik priemonė 9 „Taip pat ir aš jums sakau:
12, 33+; 6, 24 Tob 64, 9-10 darykitės bičiulių su apgaulinga Mamona*, kad, galui
atėjus, jie priimtų jus į amžinąsias padangtes*. 10* Kas
‖ Mt 25, 21 ‖ Lk 19, 17 ištikimas mažmožiuose, tas ištikimas ir didžiuose daly-
kuose, o kas nesąžiningas mažmožiuose, tas nesąži-
ningas ir dideliuose dalykuose. 11 Jei tad jūs nepasiro-
dėte patikimi tvarkydami apgaulingą Mamoną, tai kas
patikės jums tikrąsias gėrybes?! 12 Ir jeigu nebuvote pa-
tikimi su svetimu daiktu, tai kas jums duos tai, kas
jūsų?!“

16, 6* *...Šimtą statinių*: pažodžiui – *šimtą batų*. Hebr. *batas* – apie 40 litrų.

16, 7* *...Šimtą saikų*: pažodžiui – *šimtą korų*. Hebr. *koras* – apie 400 litrų (biralams seikėti).

16, 8b-9* Pirmoji išvada – reikia protingai naudotis savo turtu artinantis pabaigos amžiui: elgtis pagal apsukrumą šio pasaulio vaikų, apibūdintų apsukriojo prievaizdo palyginimu.

16, 9* *...apgaulinga Mamona*: pažodžiui – *blogio mamona. Mamona* – graikų rašmenimis parašytas hebrajiškas ar aramėjiškas žodis, kuris reiškia *tai, kuo žmogus pasitiki*. Turto apibūdinimas *apgaulingu dalyku* pabrėžia turto poveikį, vedantį žmogų į blogį. *...į amžinąsias padangtes*: t. y. į dangų.

16, 10-12* Antroji išvada – atsakingą vietą užimantiems prievaizdams patariama būti visada ištikimiems.

Dievas ir pinigas 13* „Joks tarnas negali tarnauti ‖ Mt 6, 24
dviem šeimininkams: arba jis vieno nekęs, o kitą mylės,
arba prie vieno bus prisirišęs, o kitą nieku vers. Negalite
tarnauti Dievui ir Mamonai*".

14* Visa tai girdėjo godūs pinigų fariziejai ir šaipėsi
iš Jėzaus. 15 O jis pasakė jiems: „Jūs žmonių akivaizdoje Mt 6, 1; 23, 28 Lk 18, 9
dedatės teisuoliais, bet Dievas mato jūsų širdis. Kas žmo- Jer 11, 20+
nėms atrodo prakilnu, Dievo akivaizdoje bjauru".

Trumpi pamokymai 16* „Iki Jono buvo Įstatymas ir ‖ Mt 11, 12-13
Pranašai; nuo jo skelbiama Geroji Naujiena apie Dievo
Karalystę, ir kiekvienas į ją veržiasi.

17 Greičiau dangus ir žemė pražus, negu iš Įstatymo ‖ Mt 5, 18
iškris bent vienas brūkšnelis.

18 Kiekvienas, kas atleidžia žmoną ir veda kitą – sveti- ‖ Mt 5, 32; 19, 9
mauja. Ir kas veda vyro atleistąją, taip pat svetimauja".

Turtuolio ir Lozoriaus palyginimas 19* „Gyveno
kartą vienas turtuolis. Jis vilkėjo purpuru bei ploniau-
sia drobe ir kasdien ištaigingai puotaudavo. 20 O prie

16, 13* Trečioji išvada – tarnavimas Dievui ir vergystė turtui nedera tarpusavyje. Pasikliovimas turtu prieštarauja Jėzaus mokymui, skelbiančiam visapusišką priklausomybę nuo Dievo, kaip vieną iš mokinio gyvensenos bruožų (žr. 12, 22-39). *...Dievui ir Mamonai*: žr. 16, 9 paaiškinimą. *Mamona* šiame tekste – tarsi dievas.

16, 14-15* Fariziejai apibūdinami kaip pavyzdys tų, kurie vergauja turtui, todėl nepajėgia tarnauti tikrajam Dievui.

16, 16* Jonas Krikštytojas apibūdinamas kaip perėjimo asmuo tarp Izraelio laikotarpio, pažado laiko, ir Jėzaus laikotarpio – įvykdymo laiko. Nuo Jono prasidėjo Senojo Testamento pažadų įvykdymas.

16, 19-31* Turtuolio ir Lozoriaus palyginimas vėl parodo Luko dėmesį Jėzaus požiūriui į turtuolius ir vargšus. Turtuolio ir Lozoriaus aukštyn kojomis apverstas likimas (22-23 eil.) iliustruoja Jėzaus mokymą *Lygumos pamoksle* (žr. 6, 20-21. 24-25).

jo rūmų vartų gulėjo votimis aptekęs elgeta, vardu Lo-
zorius. 21 Jis troško numarinti alkį bent trupiniais nuo
turtuolio stalo, bet tik šunes atbėgę laižydavo jo votis.
22 Ir štai elgeta mirė ir buvo angelų neneštas į Abraomo
prieglobstį. Mirė ir turtuolis ir buvo palaidotas.

23 Atsidūręs pragaro kančiose*, turtuolis pakėlė akis
ir iš tolo pamatė Abraomą ir jo prieglobstyje Lozorių.
24 Jis sušuko: "Tėve Abraomai, pasigailėk manęs! Atsiųsk
čionai Lozorių, kad, suvilgęs vandenyje galą piršto,
atvėsintų man liežuvį. Aš baisiai kenčiu šitoje liepsnoje'.
6,24-25 25 Abraomas atsakė: 'Atsimink, sūnau, kad tu dar gyven-
damas atsiėmei savo gėrybes, o Lozorius – tik nelaimes.
Todėl jis susilaukė paguodos, o tu kenti. 26 Be to, tarp
mūsų ir jūsų žioji neperžengiama bedugnė, ir niekas
panorėjęs iš čia negali nueiti pas jus nei iš ten persikel-
ti pas mus'.

27 Tas vėl tarė: 'Tai meldžiu tave, tėve, nusiųsk jį bent
į mano tėvo namus: 28 aš gi turiu penkis brolius – juos
teįspėja, kad ir jie nepatektų į šią kančių vietą'. 29 Abrao-
24,44 mas atsiliepė: 'Jie turi Mozę bei pranašus, tegul jų ir
klauso!' 30* O anas atsakė: 'Ne, tėve Abraomai! Bet jei
kas iš mirusiųjų nueitų pas juos, jie atsiverstų'. 31 Tačiau
Jn 5,46-47 Abraomas tarė: 'Jeigu jie neklauso Mozės nei pranašų,
tai nepatikės, jei kas ir iš numirusių prisikeltų'".

|| Mt 18,6-7 || Mk 9,42 **17 Papiktinimai** 1 Jėzus kalbėjo savo mokiniams: „Pa-
piktinimai neišvengiami, bet vargas žmogui, per kurį

16, 23* *...pragaro kančiose*: pažodžiui – *mirusiųjų buveinės kančiose* (žr. 10,15 paaiškinimą).

16, 30-31* Nuoroda Luko evangelijoje, kad šaukimas atgailauti bus atmetamas net po prisikėlimo.

jie ateina. 2 Jam būtų geriau, jei ant kaklo būtų užmauta
girnapusė ir jis būtų įmestas jūron, negu papiktintų bent
vieną iš šitų mažutėlių. 3 Taigi sergėkitės!“
Broliškas atlaidumas „Jei tavo brolis nusikalsta, pa- ‖ Mt 18, 15. 21-22
bark jį ir, jeigu jis gailisi, atleisk jam. 4 Jei jis septynis
kartus per dieną tau nusižengtų ir septyniskart kreiptųsi
į tave, sakydamas ‘Gailiuosi’, – atleisk jam“.
Tikėjimo veiksmingumas 5 Apaštalai prašė: „Sustip- Mt 8, 10
rink mūsų tikėjimą“. 6 O Viešpats atsakė: „Jei turėtumė- ‖ Mt 17, 20; 21, 21 ‖ Mk 11, 23
te tikėjimą kaip garstyčios grūdelį ir įsakytumėte šitam
šilkmedžiui: ‘Išsirauk ir pasisodink jūroje’, – tai jis
paklausytų jūsų“.
Kuklus pareigingumas 7* „Kas iš jūsų, turėdamas
samdinį artoją ar piemenį, jam grįžus iš lauko sako:
‘Tuojau sėsk prie stalo’? 8 Argi nesako: ‘Prirenk man
vakarienę. Susijuosk ir patarnauk, kolei aš valgysiu ir
gersiu, o paskui tu pavalgysi ir atsigersi...’? 9 Argi sam-
diniui dėkojama, kad jis atliko, kas jam liepta? 10 Taip
ir jūs, atlikę visa, kas buvo pavesta, sakykite: ‘Esame
nenaudingi tarnai. Padarėme, ką turėjome padaryti’“. Job 22, 3; 35, 7
Dešimt raupsuotųjų 11* Keliaujant į Jeruzalę, teko
Jėzui eiti tarp Samarijos ir Galilėjos. 12 Įeinantį į vieną 9, 51+
kaimą, jį pasitiko dešimt raupsuotų vyrų. Jie sustojo Kun 13, 45-46
atstu 13 ir garsiai šaukė: „Jėzau, Mokytojau, pasigailėk

17, 7-10* Šie Lukui būdingi Jėzaus posakiai primena mokiniams, kad reikšti savo reikalavimus Dievo svetingumui yra nebrandumo ženklas. Vykdydami reiklias mokinio pareigas, mokiniai tik atlieka savo užduotį ir tai darydami bręsta bei realizuoja save.

17, 11-19* Apie šį įvykį pasakoja tik Lukas. Dėkingąjį samarietį Jėzus iškelia kaip pavyzdį savo tautiečiams (18 eil. taip pat 10, 33). Raupsuotasis tikėjo Jėzų ir šis tikėjimas grąžino sveikatą (19 eil.). Žr. 7, 50; 8, 48. 50.

Mt 8, 4 Mk 1, 44 mūsų!" 14* Pažvelgęs į juos, Jėzus pasakė: „Eikite, pasi-
Lk 5, 14 Kun 14, 1-32 rodykite kunigams!" Ir beeidami jie pasveiko. 15 Vie-
nas iš jų, pamatęs, kad išgijo, sugrįžo atgal, balsu
2, 20+ šlovindamas Dievą. 16 Jis dėkodamas parpuolė Jėzui
9, 53+ 10, 33+ po kojų. Tai buvo samarietis. 17 Jėzus paklausė: „Argi
ne dešimtis pasveiko? Kur dar devyni? 18 Niekas nepa-
norėjo sugrįžti ir atiduoti Dievui garbę, kaip tik šitas
Mt 8, 10+ svetimtautis!" 19 Ir tarė jam: „Kelkis, eik! Tavo tikėjimas
išgelbėjo tave".

Neregimas Dievo Karalystės atėjimas 20* Fariziejų
Mt 4, 17+ paklaustas, kada ateis Dievo Karalystė, Jėzus paaiškino:
„Dievo Karalystė ateina nepastebimai. 21 Ir niekas nepa-
Mt 3, 2 sakys: 'Štai ji čia arba ten!' Nes Dievo Karalystė jau yra
tarp jūsų*".

Žmogaus Sūnaus diena 22 Jis tarė mokiniams: „Ateis
Mt 8, 20; 13, 17+ dienos, kai jūs geisite išvysti bent vieną vienintelę Žmo-
gaus Sūnaus dieną, ir nepamatysite. 23 Jums sakys:
‖ Mt 24, 23.26-27 ‖ Mk 13, 21 'Štai jis čia! Štai ten!' – Neikite ir nebėkite paskui
juos! 24 Kaip tvykstelėjęs žaibas nušviečia viską nuo vieno
dangaus pakraščio iki kito, taip savo dieną pasirodys ir
9, 22+ Žmogaus Sūnus. 25 Bet pirmiau jam reikės daug iškentėti
ir būti šios kartos atmestam.

‖ Mt 24, 37-39 Pr 6-8 26 Kaip yra buvę Nojaus laikais, taip bus ir Žmogaus
Sūnaus dienomis. 27 Žmonės valgė, gėrė, vedė, tekėjo,
kol atėjo diena, kai Nojus įlipo į laivą. Tuomet ištiko
Pr 19, 1-29 tvanas ir visus sunaikino. 28 Ar ne taip dėjosi ir Loto

17, 14* Žr. 5, 14 paaiškinimą.

17, 20-37* *...Dievo Karalystė jau yra tarp jūsų:* Lukas dabar išryškina ne ateinančią, akimis dar nematomą Dievo Karalystę, bet jau esančią Dievo Karalystę Jėzaus veikloje – jo žodžiuose ir darbuose. Be to, Lukas priduria kitus Jėzaus posakius apie netikėtą ir staigų Žmogaus Sūnaus atėjimą (žr. 12, 45).

laikais? Žmonės valgė ir gėrė, pirko ir pardavinėjo, sodi-
no ir statėsi. 29 O tą dieną, kada Lotas paliko Sodomą,
iš dangaus ėmė kristi ugnis su siera ir visus sunaikino.
30 Šitaip bus ir tą dieną, kai apsireikš Žmogaus Sūnus.

31 Kas tą dieną bus ant stogo, o jo daiktai viduj, ‖ Mt 24, 17-18 ‖ Mk 13, 15-16
tenelipa žemyn jų pasiimti, o kas laukuose, tenegrįžta Lk 21, 21
namo. 32 Prisiminkite Loto žmoną! 33 Kas stengsis išsau- Pr 19, 26 ‖ Mt 10, 39
goti savo gyvybę, tas ją pražudys, o kas ją pražudys, tas ‖ Jn 12, 25 Lk 9, 24
ją atgaivins.

34 Sakau jums: tą naktį dviese miegos vienoje lovo- ‖ Mt 24, 40-41
je, ir vienas bus paimtas, o kitas paliktas. 35 Dvi mals
drauge, ir viena bus paimta, o kita palikta“. (36) 37 Tada
jie atsiliepė: „O kurgi, Viešpatie?“ Jis atsakė: „Kur bus ‖ Mt 24, 28
lavonų, ten sulėks ir maitvanagiai“.

18 Įkyrios prašytojos palyginimas 1* Jėzus pasakė 11, 5-8
jiems palyginimą, kaip reikia visuomet melstis ir nepa- 11, 9+; 1 Tes 5, 17+
liauti. 2 Jis pradėjo: „Viename mieste gyveno teisėjas,
kuris nebijojo Dievo ir nesidrovėjo žmonių. 3 Tame pa-
čiame mieste gyveno ir našlė, kuri vis eidavo pas jį ir
prašydavo: ‘Apgink mane nuo skriaudiko!’ 4 Jis ilgai
spyrėsi, bet pagaliau tarė sau: ‘Nors aš Dievo nebijau
nei žmonių nesidroviu, 5 vis dėlto, kai šita našlė tokia

18, 1-14* Lukas *Kelionės pasakojimą* baigia dviem Jėzaus palyginimais apie maldą. Pirmasis (1-8 eil.) moko, kad mokiniai turi melstis ir nepaliauti, nes malda yra tikėjimo penas (8 eil.); antrasis (9-14 eil.) pasmerkia pernelyg savimi pasitikinčius – fariziejų nuostatą – ir moko, kad pagrindinė Jėzaus mokinio nuostata – pripažinti savo prigimties trapumą ir priklausomybę nuo Dievo malonės. Antrasis palyginimas primena atgailaujančios moters nuostatą (žr. 7, 36-50), kur apibūdinama panaši priešprieša tarp kritiškos fariziejaus Simono nuostatos ir meilės, kurią parodė nusidėjėlė. Jai buvo atleistos nuodėmės.

18, 5* *...kad, ko gero, ji manęs neapkultų*: arba *kad be galo manęs nekvaršintų*.

įkyri, imsiu ir apginsiu jos teises, kad, ko gero, ji ma-
nęs neapkultų*'". 6 Ir Viešpats pridūrė: „Įsidėmėkite, ką
pasakė tas nesąžiningas teisėjas. 7 Tad nejaugi Dievas
Apr 6, 9-11 neapgintų teisių savo išrinktųjų, kurie jo šaukiasi per
Sir 35, 19 dienas ir naktis, ir delstų jiems padėti?! 8 Aš sakau jums:
Mt 8, 10+; 24, 12 netrukus jis apgins jų teises. Bet ar atėjęs Žmogaus
Sūnus beras žemėje tikėjimą?"

Fariziejaus ir muitininko maldos 9 Kai kuriems žmo-
16, 15 nėms, kurie pasitikėjo savo teisumu, o kitus niekino,
Mt 6, 1; 23, 28 Jėzus pasakė palyginimą: 10 „Du žmonės atėjo į šventyk-
lą melstis. Vienas buvo fariziejus, o kitas muitininkas.
11 Fariziejus atsistojęs taip sau vienas meldėsi: 'Dėkoju
tau, Dieve, kad nesu toks, kaip kiti žmonės – plėšikai,
sukčiai, svetimautojai – arba kaip šis va muitininkas.
12 Aš pasninkauju du kartus per savaitę, atiduodu de-
šimtinę iš visko, ką įsigyju'. 13 O muitininkas stovėjo
atokiai ir nedrįso nė akių pakelti į dangų, tik mušėsi į
krūtinę, maldaudamas: 'Dieve, būk gailestingas man
‖ Mt 23, 12 nusidėjėliui!' 14 Sakau jums: šitas nuėjo į namus nutei-
=Lk 14, 11 sintas, ne anas. Kiekvienas, kuris save aukština, bus
pažemintas, o kuris save žemina, bus išaukštintas".

‖ Mt 19, 13-15 **Vaikai – pavyzdys** 15* Jėzui atnešdavo kūdikių, kad
‖ Mk 10, 13-16 jis juos paliestų. Tatai matydami, mokiniai ėmė bartis.
9, 47 16 O Jėzus pasišaukė vaikučius ir tarė: „Leiskite mažu-

18, 15-19, 27* Lukas įterpia daug medžiagos apie kelionę į Jeruzalę, rastos Morkaus evangelijoje (žr. Mk 10, 1-52), ir priduria pasakojimą apie Zachiejų (žr. 19, 1-10) iš savito tikėjimo kraičio bei palyginimą apie minas (žr. 19, 11-27) iš Lukui ir Matui bendro šaltinio.

18, 15-17* Posakiai apie vaikus parodo, kaip fariziejaus (žr. 18, 9-14) bei kilmingo jaunuolio (žr. 18, 18-23), manančių, kad savo nuopelnais jie gali reikalauti iš Dievo malonės kaip atlygio, nuostata skiriasi nuo mokinio nuostatos, kurią išreiškia vaiko imlumas ir priklausomybė.

tėliams ateiti pas mane ir netrukdykite, nes tokių yra
Dievo Karalystė. 17 Iš tiesų sakau jums: kas nepriima
Dievo Karalystės kaip kūdikis, neįeis į ją!“
Kilmingasis turtuolis 18 Vienas didikas kartą paklau- ‖ Mt 19, 16-22 ‖ Mk 10, 17-22
sė: „Gerasis mokytojau, ką turiu daryti, kad laimėčiau 10, 25-28
amžinąjį gyvenimą?“ 19 Jėzus jam atsakė: „Kam vadini
mane geru? Niekas nėra geras, tik Dievas. 20 Įsakymus
žinai: *Nesvetimauk, nežudyk, nevok, melagingai neliudyk,* Iš 20, 12-16 Įst 5, 16-20
gerbk savo tėvą ir motiną...“ 21 Tas atsakė: „Viso šito lai-
kiausi nuo pat jaunystės“. 22* Tai išgirdęs, Jėzus jam
tarė: „Tau trūksta vieno dalyko: parduok, ką turi*, ir
išdalyk vargšams, tai įsigysi turtą danguje. Tada ateik ir 12, 33+
sek paskui mane!“ 23 Tai išgirdęs, didikas nusiminė, nes
buvo labai turtingas.
Turto pavojai 24 Matydamas jį tokį, Jėzus prabilo: ‖ Mt 19, 23-26 ‖ Mk 10, 23-27
„Kaip sunkiai turtuoliai pateks į Dievo Karalystę! 25 Leng-
viau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turtuo-
liui įeiti į Dievo Karalystę!“ 26 Girdėjusieji tai paklausė:
„Kas tada galės būti išgelbėtas?“ 27 Jėzus atsakė: „Kas
neįmanoma žmonėms, tai galima Dievui“.
Daugeriopas atlyginimas 28 Tuomet Petras tarė: „Štai ‖ Mt 19, 27-29 ‖ Mk 10, 28-30
mes, viską palikę, nuėjome paskui tave“. 29 Jėzus atsakė
jiems: „Iš tiesų sakau jums: nėra nė vieno, dėl Dievo 14, 26+
Karalystės palikusio namus ar žmoną, ar brolius, ar
gimdytojus, ar vaikus, 30 kuris jau šiuo metu negautų
nepalyginti daugiau, o būsimajame pasaulyje – amži-
nojo gyvenimo“.

18, 22* Turto atsižadėjimo pasekmė – žmogaus, kuris paveldės amžinąjį gyvenimą, priklausomybė nuo Dievo. *...parduok, ką turi:* pažodžiui – *parduok visa, ką turi* (žr. Mk 10, 21).

‖ Mt 20, 17-19
‖ Mk 10, 32-34

Trečioji pranašystė apie kančią ir prisikėlimą

9, 22+ 31* Jėzus pasišaukė Dvylika ir tarė: „Štai mes einame į
2, 38+ 9, 51+ Jeruzalę, ir ten išsipildys visa, kas pranašų parašyta apie
Žmogaus Sūnų. 32 Jis bus atiduotas pagonims, išjuok-
tas, paniekintas ir apspjaudytas. 33 Tie nuplaks jį ir nu-
žudys, bet trečią dieną jis prisikels“. 34 Tačiau jie nieko
Mk 4, 13+ nesuprato; tos kalbos prasmė jiems liko paslėpta, ir jie
nesuvokė, kas buvo sakoma.

‖ Mt 20, 29-34
‖ Mk 10, 46-52

Jericho neregys 35 Kai Jėzus prisiartino prie Jeri-
cho, šalia kelio sėdėjo neregys elgeta. 36 Išgirdęs pra-
einančią minią, jis paklausė, kas tai būtų. 37 Jam pasa-
Mt 2, 23 kė, jog praeinąs Jėzus Nazarėnas. 38 Tuomet neregys
ėmė šaukti: „Jėzau, Dovydo Sūnau*, pasigailėk manęs!“
39 Ėję priešakyje draudė jį, kad tylėtų, bet tas dar gar-
Mt 9, 27+ siau šaukė: „Dovydo Sūnau, pasigailėk manęs!“ 40 Jėzus
sustojo ir liepė jį atvesti. Jam prisiartinus, Jėzus pa-
klausė: 41 „Ko nori, kad tau padaryčiau?“ 42 Šis atsakė:
„Viešpatie, kad praregėčiau!“ Jėzus tarė: „Regėk! Tavo
Mt 8, 10+ tikėjimas išgelbėjo tave“. 43 Tas bemat praregėjo ir nuly-
2, 20+ dėjo jį, garbindamas Dievą. Tai matydami, visi žmonės
šlovino Dievą.

18, 31-33* Trečiosios pranašystės apie kančią ir prisikėlimą detalės rodo, kad tokį jos atpasakojimą sąlygojo istorinės Jėzaus kančios ir mirties pažinimas.

18, 31* Lukui paskutinių Jėzaus dienų įvykiai Jeruzalėje yra Senojo Testamento pranašysčių išsipildymas, tačiau pranašų, kuriuos turi mintyje, jis nenurodo (žr. 24, 25. 27. 44; Apd 3, 8; 13, 27; 26, 22-23).

18, 38* *...Dovydo Sūnau:* neregys elgeta priskiria Jėzui titulą, kuris siejamas su Jėzaus mesijiniu vaidmeniu (žr. 2, 11 paaiškinimą). Per šį Dovydo Sūnų neregiui ateina išgelbėjimas (žr. 1, 69; Mt 9, 27 paaiškinimą).

19 Muitininkas Zachiejus 1* Atvykęs į Jerichą, Jėzus
ėjo per miestą. 2 Ten buvo žmogus, vardu Zachiejus,
muitininkų viršininkas ir turtuolis. 3 Jis troško pamatyti Mt 5, 46+
Jėzų, koks jis esąs, bet negalėjo per minią, nes pats
buvo žemo ūgio. 4 Zachiejus užbėgo priekin ir įlipo į
šilkmedį, kad galėtų jį pamatyti, nes jis turėjo tenai pra-
eiti. 5 Atėjęs į tą vietą ir pažvelgęs aukštyn, Jėzus tarė:
„Zachiejau, greit lipk žemyn! Man reikia šiandien ap-
silankyti tavo namuose“. 6 Šis skubiai nulipo ir su
džiaugsmu priėmė jį. 7 Tai matydami, visi murmėjo: „Pas 1, 14+
nusidėjėlį nuėjo į svečius!“ 8 O Zachiejus atsistojęs prabi- 5, 30; 15, 2
lo į Viešpatį: „Štai, Viešpatie, pusę savo turto atiduodu
vargšams ir, jei ką nors nuskriaudžiau, grąžinsiu ketur- 12, 33+ 2 Sam 12, 6
gubai“. 9 Jėzus tarė: „Į šiuos namus šiandien atėjo išga- Mt 21, 31
nymas, nes ir jis yra Abraomo palikuonis*. 10* Žmogaus
Sūnus atėjo ieškoti ir gelbėti, kas buvo pražuvę“. 15, 6. 9. 24. 32

Minų palyginimas 11* Jiems klausantis, Jėzus kalbėjo ‖ Mt 25, 14-30
toliau ir pasakė palyginimą. Mat jis buvo netoli Jeruza-

19, 1-10* Pasakojimas apie muitininką Zachiejų yra savitas Lukui. Turtingasis Zachiejus (2 eil.) – priešprieša turtuoliui, nepajėgiančiam atsižadėti turto ir tapti Jėzaus mokiniu 18, 18-23 skaitinyje. Anot Luko, Zachiejus – teisingo požiūrio į turtą pavyzdys: jis ryžtasi išdalyti pusę savo turto vargšams (8 eil.) ir priimti išganymą (9-10 eil.).

19, 9* *...Abraomo palikuonis*: pažodžiui – *Abraomo sūnus*. Zachiejaus ryžtas taisyti savo gyvenimą apibūdina jį kaip tikrą Abraomo sūnų, tikrą Dievo pažadų Senajame Testamente paveldėtoją. Lukas pabrėžia esminį Izraelio vaidmenį Dievo išganymo plane.

19, 10* Šis sakinys atspindi visapusę Luko Jėzaus vaidmens sampratą: Jėzus – Gelbėtojas.

19, 11-27* Lukas sujungia du palyginimus: palyginimą apie ištikimus ir stropius tarnus (13. 15b-26 eil.) bei palyginimą apie atmestą karalių (12. 14-15a. 27). Pasakojimas apie tarnų elgesį yra ir *Evangelijoje pagal Matą* (žr. Mt 25, 14-20). Pasakojimas apie atmestą karalių

2, 38+; 9, 51+ lės, ir žmonės manė, jog netrukus turinti apsireikšti Die-
vo Karalystė. 12 Tad jis kalbėjo: „Vienas didžiūnas iške-
Mk 13, 34 liavo į tolimą šalį gauti karaliaus sosto, o vėliau turėjo
sugrįžti atgal. 13 Jis pasišaukė dešimt tarnų, padalijo jiems
dešimt minų* ir tarė: 'Verskitės, kol sugrįšiu'. 14 Piliečiai
nekentė jo ir nusiuntė iš paskos pasiuntinius pareikšti:
Ps 2, 2s Jn 19, 15.21 'Mes nenorime, kad šitas mus valdytų'.

15 Gavęs karalystę, jis sugrįžo ir liepė pašaukti tar-
nus, kuriems buvo davęs pinigų, norėdamas sužinoti,
kiek kuris uždirbo. 16 Atėjo pirmasis ir tarė: 'Valdove,
tavo mina man pelnė dešimtį minų'. 17 Jis atsakė: 'Gerai,
stropusis tarne! Kadangi pasirodei patikimas mažuose
dalykuose, tu gauni valdyti dešimt miestų'. 18 Atėjo antra-
sis ir pareiškė: 'Valdove, tavo mina man laimėjo penkias
minas'. 19 Ir šitam jis pasakė: 'Tu valdyk penkis miestus'.

20 Atėjo dar vienas ir tarė: 'Valdove, štai tavo mina,
kurią laikiau suvyniotą į skepetą. 21 Aš bijojau tavęs, nes
esi žmogus griežtas: imi nepadėjęs ir pjauni nepasėjęs'.
22 Jis atsiliepė: 'Netikęs tarne! Aš tave teisiu tavo paties
žodžiais. Tu žinojai, kad aš griežtas žmogus: imu, ko
nepadėjau, ir pjaunu, ko nesėjau. 23 Tai kodėl neleidai

galėjo atsirasti dėl neseno istorinio įvykio. Po Erodo Didžiojo mirties jo sūnus Archelajas keliavo į Romą, norėdamas gauti karaliaus titulą. Žydų delegacija pasirodė Romoje pas cezarį Augustą, priešindamasi Archelajo norui. Tiesa, šis karaliaus titulo negavo, bet buvo paskirtas Judėjos ir Samarijos valdovu. Lukui šis įvykis teikia progą aptarti ateinančio pabaigos amžiaus užsklandą ir Dievo Karalystės įsteigimą Jeruzalėje (11 eil.). Jėzus nekeliauja į Jeruzalę, kad gautų karaliaus valdžią. Jis privalo iškeliauti, ir tik grįžus iš tolimo krašto, kas yra nuoroda į paruziją, ateis atlygis ir teismas.

19, 13* *dešimt minų*: *mina* – graikiška moneta, lygi 100 drachmų. Drachma maždaug prilygo Romos denarui. Denaras – darbininko dienos uždarbis.

mano pinigų apyvarton, kad sugrįžęs išreikalaučiau su
palūkanomis?' 24 Aplinkiniams jis tarė: 'Atimkite iš jo 20, 16
miną ir atiduokite tam, kuris turi dešimt minų'. 25 Tie
sakė: 'Valdove, bet anas jau turi dešimt minų!' 26 Jis ta-
rė: 'Aš sakau jums: kiekvienam, kas turi, bus pridėta, o ‖ Mt 13, 12 ‖ Mk 4, 25
iš neturinčio bus atimta net ir tai, ką turėjo. 27 Mano =Lk 8, 18
priešus, nenorėjusius, kad būčiau jų karalius, atveskite Ps 2, 9 Lk 20, 16
čionai ir nugalabykite mano akyse!'"

+ F +

MOKYMAS IR VEIKLA JERUZALĖJE

Mesijinis įžengimas 28* Tai pasakęs, Jėzus visų prie- ‖ Mt 21, 1-11 ‖ Mk 11, 1-11 ‖ Jn 12, 12-16
kyje leidosi į Jeruzalę. 29 Prisiartinęs prie Betfagės ir 2, 38+; 9, 51
Betanijos, ties vadinamuoju Alyvų kalnu, jis pasiuntė
du mokinius 30 ir jiems pasakė: „Eikite į kaimą, kurį
štai matote, ir, vos įėję, rasite pririštą asilaitį, kuriuo
dar joks žmogus nėra jojęs. Atriškite jį ir atveskite. 31 O
jeigu kas paklaustų: 'Kam jį atrišate?', atsakykite: 'Jo
reikia Viešpačiui'".

32 Pasiųstieji nuėjo ir rado, kaip jiems buvo nurodyta.
33 Atrišant asilaitį, savininkai klausė: „Kam atrišate

19, 28-21, 38* Su mesijiniu Jėzaus žengimu į Jeruzalę Luko evangelijoje prasideda nauja dalis – *Mokymas ir veikla Jeruzalėje* prieš jo kančią ir prisikėlimą (19, 47; 20, 1; 21, 37-38; 22, 53). Veiklos pobūdis – kasdienis mokymas šventykloje (21, 37-38). Apie mesijinį Jėzaus žengimą į Jeruzalę žr. Mt 21, 1-11; Mk 11, 1-10; Jn 12, 12-19.

asilaitį?“ 34 Mokiniai atsakė: „Jo reikia Viešpačiui“. 35 Jie
atvedė asilaitį pas Jėzų, apdengė savo apsiaustais ir
užsodino Jėzų ant viršaus. 36 Jam jojant, žmonės tiesė
ant kelio drabužius. 37 Besiartinant prie Alyvų kalno
1, 14+ šlaito, visas mokinių būrys pradėjo džiaugsmingai ir
2, 20+; 4, 15+ skardžiai šlovinti Dievą už visus stebuklus, kuriuos jie
Jn 12, 18 buvo regėję.

38 Jie šaukė:

Ps 118, 26 „*Garbė* karaliui, *kuris ateina*
*Viešpaties vardu**!
2, 14 Ramybė danguje*,
šlovė aukštybėse!“

Mt 21, 15+ 39* Kai kurie fariziejai iš minios jam šaukė: „Mokyto-
jau, sudrausk savo mokinius!“ 40 Jis atsakė jiems: „Sakau
Hab 2, 11 jums, jei šitie tylės – akmenys šauks!“

Jėzus verkia Jeruzalės 41* Prisiartinęs prie Jeruzalės
ir išvydęs miestą, Jėzus verkė jo ir sakė: 42 „O kad tu
13, 34-35 šiandien suprastum, kas tau atneša ramybę! Deja, tai
paslėpta nuo tavo akių. 43* Tu sulauksi dienų, kai tavo
priešai apjuos tave pylimu, apguls iš visų pusių ir su-

19, 38* ...*Garbė karaliui, kuris ateina Viešpaties vardu*: tik Luko evangelijoje Jėzus sveikinamas karaliaus titulu. Lukas įterpia šį titulą į žodžius iš Ps 118, 26, kur skelbiamas piligrimų atėjimas į Jeruzalę ir šventyklą. *Ramybė danguje*: mokinių sveikinimo šūksniai aidi angelų žodžiais, ištartais, kai Jėzus gimė Betliejuje (žr. 2, 14). Jėzaus atnešama ramybė siejama su išganymu, kuris bus įvykdytas Jeruzalėje.

19, 39* Apie fariziejų įsakymą rašo tik Lukas. Fariziejai baiminasi, kad Romos valdžia nepalaikytų sveikinimo šūksnių sukilimu (žr. 23, 2-3).

19, 41-44* Jėzaus ašaros dėl Jeruzalės – savitas Lukui epizodas. Atmesdama Jėzų, kuris yra taikos nešėjas, Jeruzalė neras ramybės, ir taps suniokojimo auka (žr. 13, 34-35; Mt 23, 37-39).

19, 43-44* Lukas turi omenyje faktišką Jeruzalės sunaikinimą per pirmąjį žydų sukilimą prieš Romą 70 m. po Kr.

spaus tave; 44 jie parbloks ant žemės tave ir tavo vaikus
su tavim ir nepaliks tavyje akmens ant akmens, nes tu 12,54-56 1,68
nepažinai savo aplankymo meto".

Jėzus šventykloje 45* Įžengęs į šventyklą, Jėzus ‖ Mt 21, 12-13 ‖ Mk 11, 15-17
pradėjo varyti laukan prekiautojus. 46 Jis sakė jiems: ‖ Jn 2, 14-16
„Parašyta: *Mano namai turi būti maldos namai,* o jūs Iz 56, 7
pavertėte juos *plėšikų lindyne*". Jer 7, 11

47 Ir jis kasdien mokė šventykloje. Aukštieji kunigai 21, 37; 22, 53 Jn 18, 20
ir Rašto aiškintojai bei tautos seniūnai svarstė, kaip jį ‖ Mk 11, 18 Lk 11, 53+
pražudyti, 48 tačiau neišmanė, ko griebtis, nes visi žmo- 4, 15+
nės tik ir klausėsi jo mokslo.

20 Mesijo įgaliojimai 1* Vieną dieną Jėzui mokant ‖ Mt 21, 23-27 ‖ Mk 11, 27-33
žmones šventykloje ir skelbiant Gerąją Naujieną, atėjo
aukštųjų kunigų ir Rašto aiškintojų su seniūnais 2 ir
klausė jį: „Sakyk, kokia galia tai darai? Kas tau davė šitą
galią?!" 3 Jis atsakė: „Ir aš noriu jus paklausti vieno da-
lyko. Pasakykite, 4 ar Jono krikštas buvo iš dangaus, ar
iš žmonių?" 5 Jie pradėjo svarstyti: „Jei pasakysime – iš
dangaus, jis mus klaus: 'Tai kodėl juo netikėjote?' 6 O
jei pasakysime – iš žmonių, visi užsvaidys mus akmeni-
mis, nes žmonės įsitikinę, kad Jonas buvo pranašas".
7 Taigi jie atsakė nežiną, iš kur. 8 Tada Jėzus tarė: „Tai ir
aš jums nesakysiu, kokia galia tai darau".

19, 45-48* Atėjęs į Jeruzalę, Jėzus tuojau pat įžengė į šventyklą (žr. Mal 3, 1-3) ir pradėjo varyti laukan prekiautojus, idant padarytų ją priderama savo mokymo vieta (žr. 19, 47; 20, 1; 21, 37; 22, 53; taip pat Mt 21, 12-17; Mk 11, 15-19; Jn 2, 13-17.

20, 1-47* Jeruzalės dvasiniai vadovai arba jų atstovai, norėdami apkaltinti bei apjuodinti Jėzų žmonių akyse, pateikia jam keletą klausimų: iš kur jo galia (2 eil.), ar valia mokėti Romos valdžiai mokesčius (22 eil.) ir apie prisikėlimą iš numirusių (28-33 eil.).

|| Mt 21, 33-46 || Mk 12, 1-12 **Vynininkai žmogžudžiai** 9* Jėzus pradėjo pasakoti
žmonėms dar vieną palyginimą: „Vienas žmogus *įveisė*
Iz 5, 1+ *vynuogyną*, išnuomojo jį vynininkams ir ilgesniam laikui
iškeliavo svetur. 10 Atėjus metui, jis nusiuntė pas vyni-
ninkus tarną, kad jam duotų vynuogyno derliaus dalį.
Tačiau vynininkai sumušė jį ir paleido tuščiomis. 11 Jis
vėl nusiuntė kitą tarną, bet ir tą anie sumušė, išjuokė ir
paleido tuščiomis. 12 Tada jis pasiuntė dar trečią tarną,
tai jie ir šitą sužeidę pavarė šalin. 13 Tuomet vynuogyno
šeimininkas tarė: ‘Ką man daryti? Pasiųsiu savo myli-
mąjį sūnų, rasi drovėsis jo?’ 14 Bet, išvydę sūnų, vyni-
ninkai ėmė tartis: ‘Tai įpėdinis. Užmuškime jį, kad mums
atitektų palikimas’. 15 Taigi jie nusitempė jį už vynuogy-
no ir nužudė*. Ką gi su jais darys vynuogyno savinin-
kas? 16 Jis ateis ir išžudys tuos vynininkus, o vynuogyną
atiduos kitiems“.

Klausytojai tarė: „Neduok, Dieve!“ 17 Bet Jėzus, žvelg-
damas į juos, paklausė: „O ką reiškia šitas Rašto posakis:

Ps 118, 22 *Akmuo, kurį statytojai atmetė,*
tapo kertiniu akmeniu?

20, 9-19* Palyginimas apie svetur gyvenantį žemvaldį ir nuomininkus atspindi visuomeninę ir ekonominę Palestinos kaimo situaciją I kristiniame šimtmetyje. Sinoptinių evangelijų autoriai šį palyginimą vartoja norėdami pasakyti, kaip žemvaldžio sūnaus atmetimas tapo priežastimi atimti vynuogyną iš tų, kuriems kadaise jis buvo patikėtas, būtent: iš judaizmo dvasios vadovų, atmetusių Jėzaus mokymą ir skelbimą (19 eil.).

20, 15* *...jie nusitempė jį už vynuogyno ir nužudė*: žr. Mk 12, 8: *...nužudė jį ir išmetė laukan iš vynuogyno.* Lukas pataiso Morkų, teigdamas, kad sūnus buvo nužudytas *už vynuogyno,* kad paaiškintų tikėjimo kraičio teiginį, jog Jėzus mirė ant kryžiaus už Jeruzalės miesto sienų (žr. Žyd 13, 12).

18 Kas tiktai kris ant šito akmens, suduš, o ant ko tas
akmuo užgrius, tą sutriuškins".
19 Aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai buvo benorį 11,53+
dar tą pačią valandą jį suimti, bet pabijojo žmonių. Mat
jie suprato, kad šis palyginimas buvo jiems taikomas.
Apie mokesčius 20 Jie patys ėmė Jėzų sekti ir siun- ‖ Mt 22, 15-22 ‖ Mk 12, 13-17
tinėjo šnipus, apsimetančius teisuoliais, kad, nutvėrę
kokį jo žodį, galėtų įskųsti jį vyresnybei ir perduoti
valdytojui*. 21 Taigi jie klausė jį:
„Mokytojau, mes žinome, kad tu teisingai kalbi ir
mokai. Tu nepaisai žmonių laipsnių, bet mokai Dievo
kelio, žiūrėdamas teisybės. 22* Pasakyk, ar mums valia
mokėti ciesoriui mokesčius, ar ne?" 23 Matydamas jų
klastą, Jėzus tarė jiems: 24 „Parodykite man denarą. Kie-
no atvaizdas ir įrašas jame?" Jie atsakė: „Ciesoriaus".
25 Tada jis tarė: „Kas ciesoriaus, atiduokite ciesoriui, o
kas Dievo – Dievui".
26 Taip jiems nepavyko žmonių akivaizdoje sugauti
jo kalboje. Stebėdamiesi jo atsakymu, jie nutilo.
Apie prisikėlimą iš numirusių 27 Pas jį atėjo sadu- ‖ Mt 22, 23-33 ‖ Mk 12, 18-27
kiejų*, kurie neigia mirusiųjų prisikėlimą, ir paklausė:
28* „Mokytojau, Mozė yra mums parašęs: *Jei kieno vedęs* Įst 25, 5+
brolis numirtų bevaikis, tuomet jo brolis tegul veda našlę ir

20, 20* *...valdytojui*: t. y. Poncijui Pilotui, Romos administratoriui, atsakingam už mokesčius ir tvarkos palaikymą Palestinoje.

20, 22* Mokesčių mokėjimas Romos valdžiai buvo viena iš priežasčių, sukėlusių pirmąjį žydų sukilimą ir dėl kurios buvo sunaikinta Jeruzalė bei šventykla (66-70 m. po Kr.).

20, 27* *...sadukiejų*: žr. Mt 3, 7 paaiškinimą.

20, 28-33* Sadukiejų klausimas, pagrįstas levirato santuokos įstatymu (žr. Įst 25, 5-10), išjuokia prisikėlimo galimybę. Jėzus atmeta jų naivų prisikėlimo supratimą (žr. 20, 35-36) ir mirusių prisikėlimą paaiškina

pažadina savo broliui palikuonių. 29 Taigi yra buvę septyni
broliai. Pirmasis vedė žmoną ir mirė bevaikis. 30 Ją vedė
antrasis, 31 paskui trečiasis ir paeiliui visi septyni, ir mi-
rė, nepalikdami vaikų. 32 Galiausiai mirė ir ta moteris.
33 Kurio gi žmona ji bus, kai mirusieji prisikels? Juk ji
yra buvusi visų septynių žmona“.

34 Jėzus jiems atsakė: „Šio pasaulio vaikai veda ir
Fil 3, 11 teka, 35 o kurie pasirodys verti dalyvauti aname pasauly-
je ir mirusiųjų prisikėlime, tie neves ir netekės. 36 Nebe-
galės jie ir mirti, nes būdami prisikėlimo vaikai*, bus
tolygūs angelams ir bus Dievo vaikai. 37 O kad mirusieji
prisikels, mini ir Mozė pasakojime apie krūmą, kur jis
Iš 3, 6 *Viešpatį vadina Abraomo Dievu, Izaoko Dievu ir Jokūbo*
Rom 6, 10-11 Gal 2, 19 *Dievu.* 38 Juk Dievas nėra mirusiųjų Dievas, bet gyvųjų,
nes visi jam gyvena“.

39 Tuomet kai kurie Rašto aiškintojai atsiliepė:
‖ Mt 22, 46 ‖ Mk 13, 34 „Mokytojau, tu gerai išaiškinai!“ 40 Ir daugiau niekas
nebedrįso jo klausinėti.

‖ Mt 22, 41-45 ‖ Mk 12, 35-37 **Dovydo sūnus ir Viešpats** 41* Jėzus pats juos pa-
klausė: „Kodėl sakoma, jog Mesijas esąs Dovydo sūnus?
42 Juk pats Dovydas Psalmių knygoje kalba:

Ps 110, 1 *Viešpats tarė mano Viešpačiui:*
sėskis mano dešinėje;
43 *aš patiesiu tavo priešus*
tarsi pakojį po tavo kojų.

44 Taigi Dovydas vadina jį ‘Viešpačiu’, – kaip tada jis
gali būti jo sūnus?!“

užrašytuoju Dievo žodžiu (žr. 20, 37-38), kurio patys sadukiejai laikosi (žr. Mt 22, 23-33).

20, 36* *...būdami prisikėlimo vaikai:* t. y. būdami prisikėlimo dalininkai.

Prieš rašto aiškintojus 45 Visiems žmonėms girdint, ‖ Mt 23, 6-7 ‖ Mk 12, 38-40
Jėzus tarė mokiniams: 46 „Saugokitės Rašto aiškintojų,
kurie mėgsta vaikščioti su ilgais drabužiais, būti sveiki- =11, 43
nami turgavietėse, užimti pirmuosius krėslus sinagogo-
se ir garbės vietas vaišėse. 47 Jie suryja našlių namus ir
dangstosi ilgomis maldomis. Todėl jų laukia itin griežtas
teismas“.

21 Našlės skatikas 1* Pakėlęs akis, Jėzus išvydo tur- ‖ Mk 12, 41-44
tuolius, dedančius savo dovanas į aukų skrynią. 2 Jis
pamatė ir vieną vargšę našlę, kuri įmetė du smulkius
pinigėlius. 3 Ir jis tarė: „Iš tiesų sakau jums, šita netur-
tinga našlė įmetė daugiau už visus. 4 Anie visi metė į
aukų skrynią iš to, kas jiems atlieka, o ji iš savo neturto
įmetė viską, ką turėjo pragyvenimui“.

Apie Jeruzalės sunaikinimą 5* Kai kuriems kalbant ‖ Mt 24, 1-3 ‖ Mk 13, 1-4
apie šventyklą, kad ji išpuošta gražiais akmenimis bei

20, 41-44* Sėkmingai atsakęs į visus klausimus, Jėzus klausimą pateikia Rašto aiškintojams. Kadangi jie atsakyti nepajėgia, todėl numanu, kad jie yra netekę teisės užimti dvasios vadovų vietą ir nesuprasdami Raštų mokyti žmones.

21, 1-4* Našlė – dar kitas Luko evangelijos pavyzdys apie vargšus, kuriuos turto atsižadėjimas ir pasitikėjimas Dievu veda į palaimą (žr. 6, 20). Našlės skatikas – ryškus kontrastas išdidžiai Rašto aiškintojų puikybei (žr. 20, 45-27). Pasakojimą apie našlės skatiką Lukas perima iš Mk 12, 41-44.

21, 5-36* Jėzaus eschatologinės kalbos šaltinis yra Morkaus evangelija (žr. Mk 13 sk.), bet Lukas ją papildo ir pakeičia. Evangelistas, nors skirtingai, laikosi įsitikinimo apie ankstyvą pabaigos amžių (žr. 27. 28. 31-32. 36 eil.), tačiau visoje evangelijoje kreipdamas dėmesį į Jėzaus sekimą neatmetant kasdienos poreikių ir dar sykį aiškindamas kai kuriuos Jėzaus eschatologinės kalbos pabaigos amžiaus ženklus Morkaus evangelijoje, susitaiko su pradinės Bendrijos keliama paruzijos delsimo problema. Morkus Jeruzalės šventyklos išniekinimą (žr. Mk 13, 14) laiko apokaliptiniu simboliu (žr. Dan 9, 27; 12, 11), lydinčiu pabaigos

dovanomis, Jėzus prabilo: 6 „Ateis dienos, kai iš to, ką
matote, neliks akmens ant akmens, viskas bus išgriau-
ta“. 7 Jie paklausė: „Mokytojau, kada šitai įvyks? Ir koks
bus ženklas, kada tai prasidės?“
‖ Mt 24, 4-14 ‖ Mk 13, 5-13 **Artėjančios nelaimės ženklai** 8 Jis pasakė: „Žiūrėki-
te, kad nebūtumėte suklaidinti, nes daugelis ateis, pri-
Dan 2, 28 sidengę mano vardu, ir sakys: ‘Tai aš!’ ir: ‘Atėjo metas*!’
Jūs neikite paskui juos! 9 O kai išgirsite apie karus ir
maištus, nenusigąskite. Visa tai turi pirmiau įvykti, bet
dar negreit galas“.
2 Kr 15, 6 Iz 19, 2 10 Ir dar sakė: „Tauta sukils prieš tautą ir karalystė
prieš karalystę. 11 Šen ir ten bus didelių žemės drebėji-
mų, ligų ir badmečių. Bus baisenybių ir didelių ženklų
iš dangaus.
‖ Mt 10, 17-22 Jn 15, 20; 16, 1-2 12 Pirmiausia* žmonės pakels prieš jus rankas ir ims
jus persekioti. Dėl mano vardo tąsys jus po sinagogas ir
kalėjimus, vedžios pas karalius ir valdytojus. 13 Tada jums
bus proga liudyti. 14 Taigi įsidėkite sau į širdis iš anks-
12, 11s to negalvoti, kaip ginsitės; 15 aš jums duosiu tokios
Apd 6, 10 iškalbos bei išminties*, kad negalės nei atsispirti, nei

amžių ir Žmogau Sūnaus atėjimą. O Lukas (20-24 eil.) apokaliptinį kontekstą pašalina, atskirdamas istorinį Jeruzalės sunaikinimą nuo Žmogaus Sūnaus atėjimo ženklų laikotarpiu, kurį jis laiko pagonių laikais (žr. 21, 24; Mt 24, 1-36 ir Mk 13, 1-37).

21, 8* *...Atėjo metas!*: pasak Luko, čia pat esančio pabaigos amžiaus skelbimas yra tapęs klaidingu mokymu.

21, 12* *Pirmiausia*: Lukui ir jo Bendrijai kai kurie iš minėtų pabaigos amžiaus užsklandos ženklų (žr. 21, 10-11.) tebėra ateities reiškiniai. Dabar, prieš akis turėdamas mokinių persekiojimą (žr. 21, 12-19) ir Jeruzalės sunaikinimą (žr. 21, 20-24), Lukas nurodo jau įvykusius eschatologinius ženklus.

21, 15* *...tokios iškalbos bei išminties*: pažodžiui – *duosiu burną ir išmintį*.

prieštarauti nė vienas jūsų priešininkas. 16 Jus išdavinės
tėvai, broliai, giminės ir draugai; kai kuriuos net žudys.
17 Visi jūsų nekęs dėl mano vardo. 18 Vis dėlto nė plaukas 12,7 Mt 10,30;
nuo jūsų galvos nenukris. 19 Savo ištverme jūs išlaikysite Žyd 10, 36. 39
savo gyvybę".

Jeruzalės apsiaustis ir žlugimas 20* „Kai matysite ‖ Mt 24, 15-20
Jeruzalę supamą kariuomenės, žinokite, jog prisiartino ‖ Mk 13, 14-18
jos nuniokojimas. 21 Tuomet, kas bus Judėjoje, tebėga į
kalnus, kas mieste – teišeina iš jo, kas apylinkėse – te-
negrįžta. 22 Tai bus bausmės dienos, kad išsipildytų Raš- Oz 9, 7
tai. 23 Vargas nėščioms ir žindančioms tomis dienomis!
Baisi nelemtis užklups kraštą ir rūstybė šią tautą. ‖ Mt 24,21 ‖ Mk 13, 19
24 Žmonės kris nuo kalavijo ašmenų ir bus išvaryti ne- Rom 1, 18+
laisvėn į įvairius kraštus, o Jeruzalę mindžios pagonys, Įst 28, 64 Apr 11, 2
kol baigsis pagonių laikai*". Dan 12, 7

Kosminės katastrofos. Žmogaus Sūnaus atėjimas ‖ Mt 24,29-30 ‖ Mk 13,24-26
25 „Bus ženklų saulėje, mėnulyje ir žvaigždėse, o žemėje
tautos blaškysis, gąsdinamos baisaus audringos jūros
šniokštimo. 26 Žmonės džius iš baimės, laukdami to,
kas turės ištikti pasaulį, nes *dangaus galybės** bus su- Ps 65, 8s
krėstos. 27 Tuomet žmonės išvys *Žmogaus Sūnų, atei-* Dan 7, 13-14
nantį debesyje su didžia galybe ir garbe. 28 Kai visa tai
prasidės, atsitieskite ir pakelkite galvas, nes jūsų išva-
davimas arti". Žyd 10, 37

21, 20-24* Faktiškas 70 m. po Kr. Jeruzalės sunaikinimas, kuris Lukui ir tuometinei Bendrijai jau buvo tapęs netolimos praeities įvykiu, garantuojančiu, kad jo skelbtas galutinis atpirkimas (žr. 21, 27-28) įvyks taip, kaip išsipildė Jėzaus žodžiai apie Jeruzalės sunaikinimą.

21, 24* *...pagonių laikai*: neapibrėžtos trukmės laikotarpis, skiriantis Jeruzalės sunaikinimą nuo kosminių ženklų, lydinčių antrąjį Žmogaus Sūnaus atėjimą.

21, 26* *...dangaus galybės*: t. y. saulė, mėnulis, žvaigždės (žr. 21, 25).

|| Mt 24, 32-35 || Mk 13, 28-31 **Atėjimo laikas. Raginimas budėti** 29 Ir jis jiems pa-
sakė palyginimą: „Stebėkite figmedį bei kitus medžius.
30 Kai jie ima sprogti, jūs žinote arti esant vasarą. 31 Taip
pat pamatę tai dedantis, žinokite, kad Dievo Karalystė
Mt 16, 28 Mk 9, 1 arti. 32 Iš tiesų sakau jums: nepraeis nė ši karta, iki visa
Lk 9, 27 tai įvyks. 33 Dangus ir žemė praeis, o mano žodžiai
nepraeis.

8, 14; 17, 26-30 34 Saugokitės, kad jūsų širdis nebūtų apsunkusi nuo
1 Tes 5, 3 Koh 9, 12 svaigalų, girtybės ir kasdienių rūpesčių, kad toji diena
Iz 24, 17s neužkluptų jūsų netikėtai. 35 It žabangai ji užgrius visus
Ef 6, 18 žemės gyventojus. 36 Todėl visą laiką budėkite ir melski-
tės, kad pajėgtumėte išvengti visų būsimųjų nelaimių ir
Apr 6, 17 atsilaikyti Žmogaus Sūnaus akivaizdoje“.

19, 47+ **Artėja kančia** 37 Taip Jėzus dienomis mokydavo
Mt 21, 17 Mk 11, 11. 19 šventykloje, o naktis praleisdavo vadinamajame Alyvų
Jn 18, 2 kalne. 38 Ir nuo ankstyvo ryto visi žmonės rinkdavosi jo
pasiklausyti šventykloje.

KANČIOS PASAKOJIMAS

|| Mt 26, 2-5 || Mk 14, 1-2 **22 Judas ir Jėzaus priešai** 1* Buvo arti Neraugintos
Jn 11, 47-53 duonos šventė, vadinama Velykomis*. 2 Aukštieji kuni-
11, 53+ gai ir Rašto aiškintojai ieškojo būdo nužudyti Jėzų,
tačiau bijojo žmonių.

22, 1-23, 56* *Kančios pasakojimas.* Luko šaltinis – Morkaus evangelija; Lukas yra įterpęs į pasakojimą daug savito tikėjimo kraičio. Evangelistui būdingos *Kančios pasakojimo* dalys: 1. Tikėjimo kraitis apie Eucharistijos

3 O šėtonas įėjo į Judą*, vadinamą Iskarijotu, vieną ‖ Mt 26, 14-16 ‖ Mk 14, 10-11
iš Dvylikos. 4 Tas nuėjęs tarėsi su aukštaisiais kunigais ir 4, 13 Jn 13, 2. 27
sargybos viršininkais, kaip jį išduoti. 5 Šie apsidžiaugė Apd 5, 3
ir sutarė duoti jam pinigų. 6 Judas apsiėmė ir pradėjo
ieškoti progos išduoti jiems Jėzų taip, kad minia nesužinotų.

Pasiruošimas Velykoms 7 Taip atėjo Neraugintos ‖ Mt 26, 17-19 Mk 14, 12-16
duonos diena, kada reikėjo pjauti Velykų avinėlį. 8 Jėzus
pasiuntė Petrą ir Joną, liepdamas: „Eikite ir paruoškite 8, 51+
mums Velykų vakarienę“. 9 Jie paklausė: „O kur norėtum, kad mes paruoštume?“ 10 Jis atsakė: „Štai jums
įeinant į miestą, jus pasitiks žmogus, vandens ąsočiu
nešinas. Eikite paskui jį iki tų namų, į kuriuos jis užsuks, 11 ir sakykite namų šeimininkui: ‘Mokytojas prašė paklausti: Kur menė, kurioje galėčiau su mokiniais
valgyti Velykų vakarienę?’ 12 Ir jis parodys jums didelį aukštutinį kambarį su baldais. Tenai ir paruoškite“.
13 Nuėję jie rado viską, kaip Jėzus buvo sakęs, ir parengė
Velykų stalą.

įsteigimą (22, 15-20); 2. Jėzaus atsisveikinimo kalba (22, 21-38); 3. Jėzaus išjuokimas ir tardymas (22, 63-71); 4. Jėzus pas Erodą ir antrasis pasirodymas pas Pilotą (23, 6-16); 5. Jėzaus žodžiai moterims kelyje į nukryžiavimą (23, 27-32); 6. Jėzaus žodžiai gerajam nusikaltėliui (23, 39-41); 7. Jėzaus mirtis (23, 46. 47b-49). Lukas pabrėžia Jėzaus nekaltumą (23, 4. 14-15. 22); Jėzus eina mirti, vykdydamas Tėvo valią (22, 42. 46); *Kančios pasakojimas* atspindi Luko dėmesį Jėzaus gailestingumui, užuojautai, gydymo galiai (22, 51; 23, 43); Jėzus kelyje į mirtį nėra vienišas ir visų paliktas. Jį lydi einantys paskui jį kryžiaus kelyje (23, 26-31. 49).

22, 1* *...Neraugintos duonos šventė, vadinama Velykomis [Perėjimo iškilme]*: gr. k. *Pascha*. Senajame Testamente Perėjimo iškilme buvo švenčiamas išėjimas iš Egipto.

22, 3* *...šėtonas įėjo į Judą*: žr. 4, 13 paaiškinimą.

12,49-50+ **Velykų vakarienė** 14 Atėjus metui, Jėzus sėdo su apaš-
talais prie stalo. 15 Ir tarė jiems: „Trokšte troškau valgyti
su jumis šią Velykų vakarienę* prieš kentėdamas. 16 Sakau
jums, nuo šiol aš daugiau jos nebevalgysiu, kolei ji išsi-
Mt 8, 11+ pildys Dievo Karalystėje“. 17 Paėmęs taurę, jis sukalbėjo
padėkos maldą ir tarė: „Imkite ir dalykitės. 18 Sakau
‖ Mt 26, 29 ‖ Mk 14, 25 jums, nuo šiol aš nebegersiu vynuogių vaisiaus, kolei
ateis Dievo Karalystė“.

‖ Mt 26, 26-28 ‖ Mk 14, 22-24 ‖ 1 Kor 11, 23-25 **Eucharistijos įsteigimas** 19* Ir, paėmęs duonos, jis
sukalbėjo padėkos maldą, laužė ją ir davė apaštalams,
tardamas: „Tai yra mano kūnas, kuris už jus atiduoda-
mas. Tai darykite mano atminimui“. 20 Lygiai taip po
vakarienės jis paėmė taurę, sakydamas: „Ši taurė yra Nau-
Mt 26, 28+ joji Sandora mano kraujyje, kuris už jus išliejamas“.

‖ Mt 26, 20-25 ‖ Mk 14, 17-21 Jn 13, 21-30 **Įspėjimas išdavikui** 21 „Bet štai mano išdavėjo ranka
yra kartu su manąja ant stalo. 22 Žmogaus Sūnus, tiesa,
Apd 2, 23+ eina, kaip jam nustatyta, bet vargas tam žmogui, kuris jį
išduoda!“

23 Tuomet apaštalai pradėjo teirautis vienas kito, kas
gi iš jų galėtų šitai padaryti.

=9, 46 **Apaštalų tarnyba ir išaukštinimas** 24* Tarp jų kilo
ginčas, kuris iš jų galėtų būti laikomas didžiausiu.

22, 15* ...*Velykų vakarienę*: t. y. Perėjimo iškilmės vakarienę. Lukas šią Paskutinę Jėzaus vakarienę su mokiniais tapatina su Perėjimo iškilmės vakariene, kuria minimas izraeliečių išgelbėjimas iš Egipto vergijos. Jėzus perkelia Perėjimo iškilmės reikšmę į Dievo Karalystės plotmę (žr. 22, 16). Išgelbėjimas, susijęs su Perėjimo iškilme, įgyja naują prasmę per Jėzaus kraują, kuris bus išlietas (žr. 22, 20).

22, 19-20* Luko pasakojimo Eucharistijos žodžiai yra artimi apaštalo Pauliaus tikėjimo kraityje esantiems eucharistiniams žodžiams (žr. 1 Kor 11, 23-26 ir Mt 26, 26-29; 26, 26; Mk 14, 22-24 paaiškinimus).

22, 24-38* Trumpa Jėzaus atsisveikinimo kalba. Plg. ją su ilgomis kalbomis ir malda Jono evangelijoje (žr. Jn 13-17 sk.).

25 Bet Jėzus jiems pasakė: „Pagonių tautų karaliai engia ‖ Mt 20,25-27 ‖ Mk 10,42-45
jas ir jų valdovai liepia vadinti save geradariais*. 26 Jūs
taip nedarykite. Kas vyriausias tarp jūsų, tebūnie tarsi
mažiausias, o viršininkas tebūnie lyg tarnas. 27 Katras
yra vyresnis – kuris sėdi už stalo ar kuris jam patarnau-
ja? Argi ne tas, kuris sėdi?! O aš tarp jūsų esu kaip tas, Jn 13,4-15
kuris patarnauja.

28 Jūs ištvėrėte su manimi mano išbandymuose, 29 to- Jn 6,66-68; 15,27
dėl aš jums skiriu valdyti Karalystę, kaip ir man yra ją Apr 2,26-28
skyręs Tėvas. 30 Mano Karalystėje jūs valgysite ir gersite Apr 3,20-21
už mano stalo ir sėdėsite sostuose, teisdami dvylika ‖ Mt 19,28
Izraelio giminių“.

Įspėjimas Petrui 31* „Simonai, Simonai! Štai šėto- Job 1,6+
nas pareikalavo persijoti jus tarsi kviečius. 32 Bet aš Am 9,9
meldžiuosi už tave, kad tavasis tikėjimas nesusvyruotų. Mt 8,10+
O tu sugrįžęs stiprink brolius!“ 33 Petras atsiliepė: „Vieš- Mt 16,19+ Jn 21,15.17
patie, aš pasiruošęs kartu su tavimi eiti ir į kalėjimą, ir į 2 Sam 15,20-21 Apd 21,13
mirtį!“ 34 Bet Jėzus atsakė: „Sakau tau, Petrai: dar gai- ‖ Mt 26,31-35 ‖ Mk 14,27-31
džiui šiąnakt nepragydus, tu tris kartus išsiginsi mane ‖ Jn 13,36-38
pažįstąs“.

Lemiamos valandos 35 Jis paklausė juos: „Ar jums 10,4
ko nors trūko, kai aš jus buvau išsiuntęs be piniginės,
be krepšio ir be kurpių?“ Jie atsakė: „Nieko netrūko“.
36* Tada jis tęsė: „Dabar, kas turi piniginę, tepasiima ją,

22, 25* *...liepia vadinti save geradariais*: taip save vadino helenistinio pasaulio valdovai.

22, 31-32* Jėzaus malda už Simono tikėjimą. Jam pavedama stiprinti brolius. Taip paankstinama Petro autoriteto tema, kuri bus plėtojama po prisikėlimo pirmojoje *Apaštalų darbų* knygos dalyje. Čia Petras kalba visos Bendrijos vardu ir pradeda misiją tarp pagonių (žr. Apd 10-11 sk.).

22, 36* Bendrijos laikotarpiu misionieriai privalo būti pasirengę pasipriešinti Dievo Karalystės skelbimui priešiškam pasauliui.

taip pat ir krepšį, o kas neturi kalavijo, teparduoda
Mt 10,34; Lk 12,51 apsiaustą ir tenusiperka. 37 Sakau jums, manyje privalo
Iz 53,12; Lk 23,32 išsipildyti, kas parašyta: *Jis bus priskaitytas prie piktada-*
rių; tai, kas man nustatyta, jau eina į pabaigą". 38 Apaš-
talai tarė: „Viešpatie, štai čia pora kalavijų". Jis atsakė:
„Gana*!"

‖ Mt 26,30.36-46 ‖ Mk 14,26.32-42 **Alyvų kalne** 39 Išėjęs iš ten, Jėzus savo įpročiu pasu-
21,37 Jn 18,2 ko į Alyvų kalną. Įkandin nuėjo ir mokiniai. 40 Atėjus
į vietą, jis įspėjo: „Melskitės, kad nepakliūtumėte į pa-
gundą!"

41 Jis atsitolino nuo jų maždaug per akmens metimą
3,21+ Jn 12,27-29 ir atsiklaupęs ėmė melstis: 42 „Tėve, jei nori, atimk šitą
taurę nuo manęs, tačiau tebūna ne mano, bet tavo va-
lia!" 43* Jam pasirodė iš dangaus angelas ir jį sustiprino.
44 Mirtino sielvarto apimtas, jis dar karščiau meldėsi.
Jo prakaitas pasidarė tarsi tiršto kraujo lašai, varvantys
žemėn.

45 Atsikėlęs po maldos, jis atėjo pas mokinius ir rado
juos iš liūdesio užmigusius. 46 Jis tarė jiems: „Kodėl
miegate? Kelkitės ir melskitės, kad nepakliūtumėte į
pagundą!"

‖ Mt 26,47-56 ‖ Mk 14,43-52 **Jėzaus suėmimas** 47 Jam bekalbant, pasirodė būrys,
‖ Jn 18,3-11 Apd 1,16 o priekyje ėjo vienas iš Dvylikos – Judas. Jis prisiartino
prie Jėzaus jo pabučiuoti. 48 Jėzus jam tarė: „Judai,

22, 38* *...Jis atsakė: Gana!*: Atsisveikinimo kalba baigiasi nelauktai, staiga šiuo Jėzaus žodžiu, kai mokiniai raidiškai supranta tai, kas buvo sakyta perkeltine prasme apie pasirengimą skelbti Dievo Karalystę priešiškam pasauliui.

22, 43-44* Kai kuriuose Luko evangelijos papiruso rankraščiuose šių dviejų eilučių nėra. Tos eilutės, nors labai senos, galbūt nebuvo pradinio Luko evangelijos teksto dalis.

pabučiavimu tu išduodi Žmogaus Sūnų?“ 49 Jėzaus bi-
čiuliai, matydami, kas bus, paklausė: „Viešpatie, gal kirsti
kalaviju?“ 50 Vienas iš jų puolė vyriausiojo kunigo tarną
ir nukirto jam dešinę ausį. 51 Bet Jėzus sudraudė: „Liau-
kitės! Gana!“ Ir, palietęs tarno ausį, išgydė jį*.

52 Atėjusiems jo suimti aukštiesiems kunigams, šven-
tyklos apsaugos viršininkams ir seniūnams jis pasakė:
„Ar aš koks plėšikas, kad išėjote prieš mane su kalavi-
jais ir vėzdais?! 53 Kai būdavau kasdien su jumis 19, 47; 21, 37
šventykloje, jūs nepakėlėte prieš mane rankos. Taip!
Dabar atėjo jūsų valanda, tamsybių siautėjimas“. 4, 13+; Jn 8, 12+

Petras išsigina 54 Suėmę Jėzų, jie nusivedė jį ir ‖ Mt 26, 69-75 ‖ Mk 14, 66-72
atvedė į vyriausiojo kunigo rūmus. Petras sekė iš tolo. ‖ Jn 18, 15-18.25-27
55 Kiemo viduryje žmonės susikūrė ugnį ir susėdo ratu.
Petras atsisėdo kartu.

56 Viena tarnaitė, pamačiusi jį sėdintį prieš šviesą,
įsižiūrėjo ir pasakė: „Ir šitas buvo kartu su juo“. 57 Bet
jis išsigynė: „Moterie, nepažįstu jo!“ 58 Netrukus kažkas
kitas, jį pamatęs, tarė: „Ir tu esi iš jų“. Petras atkirto: „Ką
tu, žmogau! Tik jau ne aš!“ 59 Maždaug po valandos dar
kažin kas ėmė atkakliai tvirtinti: „Tikrai šitas buvo su
juo! Juk jis galilėjietis!“ 60 Petras atsakė: „Žmogau, aš
nesuprantu, ką tu sakai“. Ir tuoj pat, dar jam kalbant,
pragydo gaidys. 61 Tuomet Viešpats atsigręžė ir pažvelgė
į Petrą*. Petras atsiminė jam pasakytą Viešpaties žodį:
„Dar gaidžiui nepragydus, šiandien tu tris kartus ma- 22, 34
nęs išsiginsi“. 62 Jis išėjo laukan ir karčiai pravirko.

22, 51* *...išgydė jį*: tik Lukas pasakoja apie sužeisto tarno išgydymą.

22, 61* *...Viešpats atsigręžė ir pažvelgė į Petrą*: tik Lukas pasakoja apie Jėzaus žvilgsnį į Petrą. Jėzaus žvilgsnis pravirkdė Petrą dėl jo išsigynimo (žr. 22, 62).

‖ Mt 26, 67-68 ‖ Mk 14, 65 **Jėzų išjuokia** 63 Jėzų saugantys vyrai tyčiojosi iš jo ir
mušė. 64 Uždengę jam akis, jie klausinėjo: „Pranašauk,
kas tave užgavo!“ 65 Ir visaip kitaip įžeidinėjo jį.

‖ Mt 26, 57-66; 27, 1 ‖ Mk 14, 53-64; 15, 1 **Prieš aukščiausiąjį teismą** 66* Rytui išaušus, susirin-
ko tautos seniūnai, aukštieji kunigai ir Rašto aiškinto-
jai. Jie atsivesdino Jėzų į savo tribunolą* 67 ir reikalavo:
Jn 10, 24-25 „Jei tu Mesijas, tai prisipažink mums!“ Jėzus atsiliepė:
„Jeigu jums ir pasakysiu, vis tiek manim netikėsite, 68 o
jei paklausiu, man neatsakysite. 69 Tačiau nuo šio meto
Ps 110, 1 *Žmogaus Sūnus sėdės Dievo Galybės dešinėje*“. 70 Tada jie
Mt 4, 3+ visi sujudo klausti: „Tai tu esi Dievo Sūnus?“ O jis atsa-
Jn 10, 30-33 kė: „Taip yra, kaip sakote: Aš Esu!“ 71 Tuomet jie tarė:
„Kam dar mums liudytojai?! Mes girdėjome iš jo paties
lūpų!“

Mt 27, 1-2 Jn 18, 28 **23 Jėzus pas Pilotą** 1* Visas susirinkimas atsistojo ir
‖ Mt 27, 11-14 ‖ Mk 15, 2-5 ‖ Jn 18, 29-38a nusivedė Jėzų pas Pilotą. 2 Ten jie ėmė jį skųsti, sa-
kydami: „Mes nustatėme, kad šitas kiršina mūsų tautą ir

22, 66-71* Lukas pasakoja apie vieną dienos teismą (66-71 eil.) ir užsimena apie parengiamąjį nakties tardymą (žr. 22, 54-65). Morkus, Matas, sekantis Morkumi, tos dienos įvykius perkėlė į nakties tardymą. Užtat Morkaus ir Mato evangelijoje atsiranda du Jėzaus teismai sinedrione (žr. Mk 14, 53 paiškinimą).

22, 66* *...tribunolą*: t. y. *sinedrioną*. Hebrajiška graikų kalbos žodžio *taryba* forma. Taryba – seniūnai, aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai, kurie rinkdavosi vadovaujami vyriausiojo kunigo spręsti religinių ir teisinių reikalų, nesusijusių su Romos interesais. Žydų šaltiniai neužsimena apie sinedriono veikimo sritį ir įgaliojimus skiriant ir įvykdant mirties bausmę.

23, 1-5. 13-25* Luko pasakojime Jėzus du kartus nuvedamas pas Pilotą. Abu kartus Pilotas aiškiai pareiškia, kad Jėzus niekuo nėra nusikaltęs (4. 14. 22 eil.). Romos valdžios įstaigose pabrėžiama, kad Jėzus nekaltas. Tai būdinga ir Jono evangelijai (žr. Jn 18, 38; 19, 4. 6). Jeruzalės žydų vadovus Lukas apibūdina kaip reikalaujančius Romos valdžios atstovų Jėzui skirti mirties bausmę (1-2. 5. 10. 13. 18. 21. 23-25 eil.).

draudžia mokėti ciesoriui mokesčius. Jis tvirtina esąs 20,20-26
Mesijas ir karalius“. 3 Tada Pilotas paklausė: „Ar tu esi
žydų karalius?“ Jėzus jam atsakė: „Taip yra, kaip sa-
kai“. 4 Pilotas tarė aukštiesiems kunigams ir miniai:
„Aš nerandu šitame žmoguje jokios kaltės“. 5 Bet jie
vis atkakliau tvirtino: „Jis savo mokslu kursto tautą vi-
soje Judėjoje, pradedant nuo Galilėjos iki čia“. 6* Tai 4, 44+
išgirdęs, Pilotas paklausė, ar tas vyras galilėjietis. 7 Suži-
nojęs, kad Jėzus iš Erodo valdų, nusiuntė jį pas Erodą,
kuris irgi buvo tomis dienomis Jeruzalėje.

Pas Erodą 8 Erodas, pamatęs Jėzų, labai apsidžiau-
gė. Mat jis jau pirmiau norėjo jį išvysti, nes buvo apie jį 9, 9
girdėjęs ir tikėjosi pamatysiąs jį darantį kokį nors ste-
buklą. 9 Jis ėmė jį visaip klausinėti, bet Jėzus jam neatsa-
kinėjo. 10 Tuo tarpu aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai
apstoję be paliovos jį kaltino. 11 Tada Erodas su savo
palyda Jėzų paniekino ir išjuokė. Paskui, aprengęs jį
baltu drabužiu, pasiuntė atgal Pilotui. 12 Tą dieną Erodas Apd 4, 27+
ir Pilotas tapo draugais, o seniau jie pykosi.

Vėl pas Pilotą 13 Pilotas, sušaukęs aukštuosius ku- ‖ Mt 27, 15-16 ‖ Mk 15, 6-15
nigus, seniūnus ir paprastus žmones, 14 pareiškė: „Jūs ‖ Jn 18, 38b-19, 16
atvedėte man šį žmogų, kaltindami jį žmonių kursty-
mu. Bet aš, jį apklausęs jūsų akyse, neradau nė vienos
jam primetamos kaltės; 15 taip pat ir Erodas, nes sugrą-
žino jį atgal. Taigi jis nėra padaręs nieko, kas būtų
verta mirties bausmės. 16 Aš tad jį nuplakdinsiu ir pa-

23, 6-12* Apie Jėzaus nuvedimą pas Erodą pasakojama tik Luko evangelijoje. Erodas – svarbus asmuo Lukui (žr. 9, 7-9; 13, 31-33), nes ilgą laiką smalsavo pamatyti Jėzų. Erodo smalsumas lieka nepatenkintas. Patenkinamas tikėjimas Jėzų, o ne smalsumas (žr. 7, 50; 8, 48. 50; 17, 19).

Apd 21,35 leisiu". (17)* 18 Tuomet jie visi ėmė šaukti: „Mirtis šitam!
Paleisk mums Barabą!" 19 O Barabas buvo patekęs į
kalėjimą už kažkokį maištą mieste ir žmogžudystę.
20 Norėdamas paleisti Jėzų, Pilotas dar kartą kreipėsi į
juos, 21 bet jie nesiliovė šaukę: „Ant kryžiaus, ant kry-
žiaus jį!" 22 Tada jis trečią kartą klausė: „O ką gi pikta
jis yra padaręs? Aš jame neradau nieko, už ką vertėtų
mirtimi bausti. Taigi nuplakdinsiu jį ir paleisiu". 23 Ta-
čiau jie, garsiai šaukdami, vis nesiliovė reikalauti, kad
jis būtų prikaltas prie kryžiaus, ir jų šauksmai ėjo vis
smarkyn.

24 Tada Pilotas nusprendė patenkinti jų reikalavimą.
25 Jis paleido jiems įkalintąjį už maištą ir žmogžudystę,
kaip jie prašė, o Jėzų atidavė jų valiai.

‖ Mt 27,31b-32 ‖ Mk 15,20b-22 **Kryžiaus kelias** 26* Vesdami Jėzų, jie sulaikė Kirė-
‖ Jn 19,17 nės gyventoją Simoną, grįžtantį iš laukų, ir uždėjo jam
14,27 ant pečių kryžių, kad neštų jį paskui Jėzų. 27 Jį lydėjo
didelis būrys žmonių, tarp jų ir daug moterų, kurios
verkė jo ir aimanavo. 28 Atsigręžęs į jas, Jėzus prabilo:
„Jeruzalės dukros! Verkite ne manęs, bet verčiau savęs
11,27 Oz 9,14 ir savo vaikų! 29 Ateis dienos, kai sakys: 'Laimingos
nevaisingosios! Laimingos negimdžiusios ir nežindžiu-
Oz 10,8 sios!' 30 Tada *sakys kalnams: Griūkite ant mūsų! Ir kalvoms:*

23, 17* Eilutė *Per iškilmę jis buvo įpareigotas paleisti jiems vieną kalinį* nėra Luko teksto dalis. Tai paaiškinantis intarpas iš Mk 15, 6 ir Mt 27, 15. Beje, to nerastume daugelyje ankstyvų ir svarbių rankraščių. Apie istorinį intarpo kontekstą žr. Mt 27, 15-26 paaiškinimą.

23, 26-32* Svarbi Luko evangelijos tema – mokinio poreikis eiti Jėzaus pėdomis. Čia ši tema tampa tikrove, kai pasakojama apie Simoną iš Kirėnės, kuriam uždedamas kryžius, kad jį neštų paskui Jėzų (žr. 9, 23; 14, 27), eitų kartu su didele minia paskui Jėzų jo kryžiaus keliu (žr. Mk 15, 21 paaiškinimą).

Pridenkite mus! 31 Jeigu šitaip daro žaliam medžiui, tai Ez 21,3.8; Pat 11,31
kas gi laukia sausuolio?“ 32 Kartu su juo buvo vedami Iz 53,12; Lk 22,37
žudyti du piktadariai.

Nukryžiavimas ir patyčios 33 Atėję į vietą, kuri vadi- ‖ Mt 27,35-38 ‖ Mk 15,24-27
nasi „Kaukolė“, jie prikalė ant kryžiaus Jėzų ir du pikta- ‖ Jn 19,17-24
darius – vieną jam iš dešinės, antrą iš kairės. 34 Jėzus
meldėsi: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką darą“. Mt 18,21s.35
Kareiviai *pasidalijo jo drabužius, mesdami burtą**. Ps 22,19
35 Žmonės stovėjo ir *žiūrėjo*. Seniūnai *tyčiodamiesi* kal- ‖ Mt 27,39-43 ‖ Mk 15,29-32a
bėjo: „Kitus išgelbėdavo – tegul pats išsigelbi, jei jis –
Dievo išrinktasis Mesijas!“ 36 Iš jo juokėsi ir kareiviai, 2,26+; 9,35+
prieidami, paduodami jam *perrūgusio vyno* 37 ir sakyda-
mi: „Jei tu žydų karalius – gelbėkis pats!“ 38 Viršum jo
buvo užrašas: „Šitas yra žydų karalius“.

Gerasis nusikaltėlis 39* Vienas iš nukryžiuotųjų Mt 27,44 Mk 15,32b
nusikaltėlių ėmė įžeidinėti Jėzų: „Argi tu ne Mesijas?
Išgelbėk save ir mus!“ 40 Antrasis sudraudė jį: „Ir Dievo
tu nebijai, kentėdamas tą pačią bausmę! 41 Juk mudu
teisingai gavome, ko mūsų darbai verti, o šitas nieko
blogo nėra padaręs“. 42 Ir jis tarė: „Jėzau, prisimink
mane, kai ateisi į savo Karalystę!“ 43 Jėzus jam atsakė:
„Iš tiesų sakau tau: šiandien su manimi būsi rojuje“.

Jėzaus mirtis 44 Buvo apie šeštą valandą, kai visą ‖ Mt 27,45-50 ‖ Mk 15,33-37
kraštą apgaubė tamsa ir buvo tamsu iki devintos valan- ‖ Jn 19,25-30

23, 34* *...mesdami burtą*: t. y. *mesdami kauleliu*s.

23, 39-43* Savitas Luko evangelijos epizodas. Atgailaujančiam nusidėjėliui suteikiamas išganymas per nukryžiuotąjį Jėzų. Jėzaus žodžiai gerajam nusikaltėliui apreiškia Lukui, kad krikščionio likimas – būti su Jėzumi (43 eil.).

23, 44* *...šeštą valandą... iki devintos valandos*: t.y. nuo vidurdienio iki trečios valandos popiet (žr. Mk 15, 25 paaiškinimą).

dos*, 45 saulės šviesai užgesus. Šventyklos uždanga
perplyšo pusiau. 46 O Jėzus galingu balsu sušuko: *Tėve,*
Ps 31, 6 *į tavo rankas atiduodu savo dvasią.* Ir su tais žodžiais
numirė.

‖ Mt 27, 51-56 ‖ Mk 15, 38-41 47 Šimtininkas, matydamas, kas buvo įvykę, pradėjo
‖ Jn 19, 31-37 Apd 3, 14+ garbinti Dievą ir tarė: „Iš tiesų šitas žmogus buvo tei-
susis!“* 48 Ir visa minia, susirinkusi pažiūrėti reginio ir
pamačiusi, kas įvyko, skirstėsi, mušdamasi į krūtinę.

8, 2-3; 24, 10 49 Atstu stovėjo visi Jėzaus pažįstami ir moterys, jį
atlydėjusios iš Galilėjos. Jos viską matė.

‖ Mt 27, 57-61 ‖ Mk 15, 42-47 **Laidotuvės** 50 Ir štai atėjo vienas vyras, vardu Juoza-
‖ Jn 19, 38-42 pas, teismo tarybos narys, geras ir teisus žmogus, 51 kuris
nebuvo pritaręs kitų teismo narių sprendimui ir poel-
giui. Jis buvo kilęs iš žydų miesto Arimatėjos ir gyveno
laukdamas Dievo Karalystės. 52 Taigi Juozapas nuėjo pas
Pilotą ir paprašė Jėzaus kūno. 53 Paskui nuėmė kūną
nuo kryžiaus, įvyniojo į drobulę ir paguldė uoloje iškal-
tame kapo rūsyje, kuriame dar niekas nebuvo laidotas.
54 Visa tai dėjosi Prisirengimo dieną, jau bepraside-
dant šabui.

55 Lydinčios moterys, kurios buvo atėjusios su Jėzumi
iš Galilėjos, apžiūrėjo kapą ir matė, kaip buvo paguldy-
tas jo kūnas kape.

Mk 16, 1 56 Sugrįžusios nuo kapo, jos paruošė kvepalų ir tepalų,
o šabo dieną ilsėjosi, kaip reikalavo Įstatymas.

23, 47* *...Iš tiesų šitas žmogus buvo teisusis:* žr. Mk 15, 39 paaiškinimą.

+ H +

PRISIKĖLIMO PASAKOJIMAS

24 Tuščias kapas 1* Pirmąją savaitės dieną, rytui ‖ Mt 28, 1-8 ‖ Mk 16, 1-8
brėkštant, moterys atėjo prie kapo, nešdamosi paruoš- ‖ Jn 20, 1-2
tus tepalus. 2 Jos rado akmenį nuritintą nuo kapo, 3 o
įėjusios vidun, neberado Viešpaties Jėzaus kūno. 4 Jos
sutriko ir nežinojo, ką daryti, bet štai prisiartino du 9,30
vyrai spindinčiais drabužiais. 5 Moterys išsigando ir
nuleido žemyn akis, o tie vyrai prabilo: „Kam ieškote
gyvojo tarp mirusiųjų? 6 Nėra jo čia, jis prisikėlė! At-
siminkite, ką jis yra jums sakęs, būdamas Galilėjoje:
7 Žmogaus Sūnus turi būti atiduotas į nusidėjėlių ran- 9, 22+
kas ir nukryžiuotas, o trečią dieną prisikelti!" 8 Tuomet
jos prisiminė Jėzaus žodžius. 9* Moterys sugrįžo nuo ka- ‖ Mt 28, 10. 17 ‖ Mk 16, 10-11. 14
po ir viską pranešė Vienuolikai ir visiems kitiems. 10 Tai ‖ Jn 20, 18. 25. 29
buvo Marija Magdalietė, Joana, Jokūbo motina Marija; 8, 2-3

24, 1-53* *Prisikėlimo pasakojimas* susideda iš penkių dalių: 1. Moterys prie tuščio kapo (23, 56b-24, 12); 2. Pasirodymas dviem mokiniams kelyje į Emausą (24, 13-35); 3. Pasirodymas mokiniams Jeruzalėje (24, 36-43); 4. Jėzaus nurodymai (24, 44-49); 5. Įžengimas į dangų (24, 50-53). Luko evangelijoje visi Jėzaus pasirodymai įvyksta Jeruzalėje Prisikėlimo, arba Velykų, sekmadienį. Šį pasakojimą jungia tema, kad Jėzaus kančia, mirtis ir prisikėlimas įvyko, idant išsipildytų Senojo Testamento pažadai ir Izraelio viltys (19a. 21. 26-27. 44. 46 eil.). Antrojoje dvitomio dalyje – *Apaštalų darbų* knygoje – Lukas parodys, kad krikščionybė yra judaizmo vilčių išsipildymas ir nuosekli jo tąsa (žr. Apd 24, 10-21).

24, 9* Luko evangelijos moterys nebėga nuo kapo, kaip tai pasakojama Mk 16, 8 tekste, bet grįžta pas apaštalus ir papasakoja jiems apie savo patirtį. Pradinis moterų liudijimo atoveikis – netikėjimas (žr. 24, 11).

jos ir jų draugės papasakojo tai apaštalams. 11 Tas prane-
Mt 8, 10+ šimas jiems pasirodė esąs tuščios šnekos, ir jie moterimis
netikėjo.
|| Jn 20, 3-10 12 Vis dėlto Petras pašokęs nubėgo prie kapo. Žvilg-
24, 24 telėjo pasilenkęs ir mato tiktai drobules. Jis grįžo atgal,
be galo stebėdamasis tuo, kas buvo atsitikę.
|| Mk 16, 12-13 **Mokiniai iš Emauso** 13* Ir štai tą pačią dieną du [mo-
kiniai] keliavo į kaimą už šešiasdešimties stadijų* nuo
Jeruzalės, vadinamą Emausu. 14 Jie kalbėjosi apie visus
tuos įvykius. 15 Jiems taip besikalbant ir besiginčijant,
prisiartino pats Jėzus ir ėjo kartu. 16* Jų akys buvo lyg
migla aptrauktos, ir jie nepažino jo. 17 O Jėzus paklausė:
„Apie ką kalbate eidami keliu?“ Tie nuliūdę sustojo.
18 Vienas iš jų, vardu Kleopas, atsakė jam: „Nejaugi tu
būsi vienintelis ateivis Jeruzalėje, nežinantis, kas joje
šiomis dienomis atsitiko!“ 19 Jėzus paklausė: „O kas
Mt 2, 23+ gi?“ Jie tarė jam: „Su Jėzumi Nazarėnu, kuris buvo
Mt 16, 14+ Apd 7, 22 pranašas, galingas darbais ir žodžiais Dievo ir visos tautos
akyse. 20 Aukštieji kunigai ir mūsų vadovai pareikalavo
jam mirties bausmės ir atidavė jį nukryžiuoti. 21 O mes
1, 54. 68; 2, 38 tikėjomės, kad jis atpirksiąs Izraelį. Dabar po viso to
jau trečia diena, kaip tai atsitiko. 22 Be to, kai kurios

24, 13-35* Šio epizodo šerdis – prisikėlusiojo Jėzaus Raštų aiškinimas ir Jėzaus atpažinimas per duonos laužymą. Nuorodos į Raštus (25-27 eil.), kerigmatinis skelbimas (34 eil.) ir liturginis poelgis (30 eil.) rodo, kad epizodas pirmiausia yra katechetinis ir liturginis, o ne apologetinis.

24, 13* *...šešiasdešimties stadijų*: t. y. apie 12 km. Viena stadija – apie 185 m.

24, 16* Nuoseklus *Prisikėlimo pasakojimo* pobūdis: prisikėlęs Jėzus – pasikeitęs ir iš pradžių nepažįstamas (žr. 24, 37; taip pat Mk 16, 12; Jn 20, 14; 21, 4).

mūsiškės moterys mums uždavė naujų rūpesčių. Anksti
rytą jos buvo nuėjusios pažiūrėti kapo 23 ir nerado jo
kūno. Jos sugrįžo ir papasakojo regėjusios pasirodžiu- 24, 9s
sius angelus, kurie sakę Jėzų esant gyvą. 24 Kai kurie iš
mūsiškių buvo nuėję pas kapą ir rado viską, kaip moterys
sakė, bet jo paties nematė“.

25 Jėzus jiems tarė: „O jūs, neišmanėliai! Kokios Mt 8, 10+
nerangios jūsų širdys tikėti tuo, ką yra skelbę prana- Mk 4, 13+; Apd 3, 24+ Lk 18, 31+
šai! 26 Argi Mesijas neturėjo viso to iškentėti* ir žengti į Lk 9, 22+ 1 Pt 1, 11
savo garbę?!“ 27 Ir, pradėjęs nuo Mozės, primindamas
visus pranašus, jis aiškino jiems, kas visuose Raštuose 16, 29.31
apie jį pasakyta.

28 Jie prisiartino prie kaimo, į kurį keliavo, o Jėzus
dėjosi einąs toliau. 29 Bet jie privertė jį pasilikti, pra-
šydami: „Pasilik su mumis! Jau vakaras arti, diena jau
besibaigianti...“ Tuomet jis užsuko pas juos. 30 Vakarie-
niaudamas su jais prie stalo, paėmė duoną, sukalbėjo
palaiminimą, laužė ir davė jiems. 31 Tada jų akys atsivėrė, 24, 16+
ir jie pažino Jėzų, bet jis pranyko jiems iš akių. 32 O jie
kalbėjo: „Argi mūsų širdys nebuvo užsidegusios, kai jis
kelyje mums kalbėjo ir atvėrė Raštų prasmę?“

33 Jie tuoj pat pakilo ir sugrįžo į Jeruzalę. Ten rado
susirinkusius Vienuolika su savo draugais, 34 kurie sakė:
„Viešpats tikrai prisikėlė ir pasirodė Simonui“. 35 O jie
papasakojo, kas jiems atsitiko kelyje ir kaip jie pažino 1 Kor 15, 5
Jėzų, kai jis laužė duoną. 24, 16+

24, 26* *Argi Mesijas neturėjo viso to iškentėti*: Lukas – vienintelis Naujojo Testamento įkvėptas autorius, kuris kalba apie kenčiantį Mesiją (žr. 24, 26. 46; Apd 3, 18; 17, 3; 26, 23). Nei Senajame Testamente, nei kitoje judaizmo raštijoje prieš Naujojo Testamento laikotarpį nėra kenčiančio Mesijo sąvokos, nors tokia sąvoka numanoma Mk 8, 31-33.

Jn 20, 19-23 **Jėzus pasirodo apaštalams** 36* Jiems apie tai besi-
kalbant, pats Jėzus atsirado tarp jų ir prabilo: „Ramybė
1, 12+; 24, 16+ jums!“ 37 Virpėdami iš išgąsčio, jie tarėsi matą dvasią.
38 O jis paklausė: „Ko taip išsigandote, kodėl jūsų šir-
dyse gimsta dvejonės? 39* Pasižiūrėkite į mano rankas ir
kojas. Juk tai aš pats! Palieskite mane ir įsitikinsite: dva-
sia gi neturi kūno nei kaulų, kaip matote mane turint“.
40 Tai taręs, jis parodė jiems rankas ir kojas. 41 Jiems iš
1, 14+; Mt 8, 10+ džiaugsmo vis dar netikint ir stebintis, Jėzus paklausė:
Jn 21, 5 „Ar neturite čia ko nors valgyti?“ 42 Jie padavė jam
Jn 21, 9-10. 13 gabalą keptos žuvies. 43 Jis paėmė ir valgė jų akyse.
Nurodymai apaštalams 44 Paskui Jėzus tarė jiems:
„Ar ne tokie buvo mano žodžiai, kuriuos jums kalbė-
9, 22+ 24, 25-27 jau dar būdamas su jumis: turi išsipildyti visa, kas pa-
rašyta apie mane Mozės Įstatyme, Pranašų knygose ir
Mk 4, 13+ Apd 2, 23+ Psalmėse“. 45 Tuomet jis atvėrė jiems protą, kad jie su-
prastų Raštus, 46* ir pasakė: „Yra parašyta, kad Mesijas
Apd 10, 40+ kentės ir trečią dieną prisikels iš numirusių 47 ir, pra-
Mt 3, 2+ Mt 28, 19-20 dedant nuo Jeruzalės, jo vardu visoms tautoms bus
Mk 16, 15-16 Lk 2, 38+ skelbiama, kad atsiverstų ir gautų nuodėmių atleidimą.
‖ Apd 1, 8+ 48 Jūs esate šių dalykų liudytojai.
Apd 1, 4; 2, 33+ Gal 3, 14; Ef 1, 13 49 Ir štai aš atsiųsiu jums, ką yra pažadėjęs mano
Tėvas*. Jūs pasilikite mieste, kol būsite apgaubti jėga iš
aukštybių“.

24, 36-49* Luko evangelija, kaip ir kitos evangelijos (žr. Mt 28, 16-20; Mk 16, 14-15; Jn 20, 19-23), sutelkia dėmesį į svarbų Jėzaus pasirodymą apaštalams, kurio metu jie įgaliojami tęsti Jėzaus misiją.

24, 39-42* Apologetinį šio pasakojimo tikslą liudija rūpinimasis fizinėmis detalėmis ir pastebėjimu, kad Jėzus valgė.

24, 46* Žr. 24, 26 paaiškinimą.

24, 49* *...ką yra pažadėjęs mano Tėvas*: t. y. Šventosios Dvasios dovaną.

Įžengimas į dangų 50* Jėzus nusivedė juos palei Be- ‖ Mk 16, 19 ‖ Apd 1, 9. 12
taniją ir, iškėlęs rankas, palaimino juos. 51 Laimindamas Kun 9, 22; Sir 50, 20
jis atsiskyrė nuo jų ir pakilo į dangų. 52 Jie pagarbino 9, 51+
jį, paskui, didelio džiaugsmo kupini, sugrįžo į Jeruza- 1, 14+
lę. 53* Jie nuolat lankė šventyklą ir šlovino Dievą. 2, 20+

24, 50-53* Lukas pasakojimą apie Jėzaus laikotarpį užbaigia Jėzaus žengimu į dangų. Savo pasakojimą apie Bendrijos laikotarpį jis pradės taip pat Jėzaus žengimu į dangų. Evangelijoje Lukas pasakoja apie Jėzaus žengimo į dangų įvykį Velykų sekmadienio naktį ir glaudžiai jį sieja su prisikėlimu. *Apaštalų darbų* knygoje (žr. 1, 3. 9-11; 13, 31) keturiasdešimt dienų tarp prisikėlimo ir žengimo į dangų vaizduoja kaip istorinį įvykį.

24, 53* *Evangelija pagal Luką* baigiasi kaip ir prasidėjo – Jeruzalės šventykloje.

EVANGELIJA PAGAL

JONĄ

Evangelija pagal Joną skiriasi nuo trijų sinoptinių evangelijų savo ypatingu literatūriniu ir simboliniu pobūdžiu. Ji neseka sinoptinių evangelijų sandara, nekartoja jų autoriams būdingų pasakojimų apie Jėzų. *Evangelija pagal Joną* atspindi jau gilesnį teologinį suvokimą ir vėlesnį tikėjimo kraitį. Ši evangelija buvo parašyta paskutiniame I kristinio šimtmečio dešimtmetyje.

Evangelija pagal Joną pradeda pasakoti apie Jėzų ne nuo Jordano, kaip tai daro Morkus, ir ne nuo Betliejaus, kaip Matas ir Lukas, bet nuo amžinybės (žr. 1, 1. 3-4. 14). Evangelisto Jono simbolis – erelis. Nenuostabu, kad jo evangelija vadinama Naujojo Testamento perlu, o pirmasis evangelijos skyrius – perliuku, nes jis tarsi muzikinio kūrinio uvertiūra supažindina su šio literatūrinio, pilno simbolinės kalbos kūrinio temomis bei motyvais. Prologas skelbia Dievo Žodį, tapusį Žmogumi, – Jėzų, amžinąjį ir įsikūnijusį Dievo Sūnų, kuris apreiškė mums Tėvą (žr. 1, 14). Per Žodį, kuris pradžioje buvo pas Tėvą, buvo visa sukurta, per jį žmogui duotas *gyvenimas*. Ir tas gyvenimas yra *šviesa*, šviečianti pasaulio tamsoje. Jonas Krikštytojas atėjo, kad paliudytų

šviesą (žr. 1, 6-8). Jėzus – Dievo *šviesa* – atėjęs *pas savuosius*, pas Izraelį, daugelio nebuvo priimtas (žr. 1, 11). O tie, kurie priėmė, gavo galią tapti Dievo vaikais (žr. 1, 12). Šios dvi uvertiūros eilutės supažindina su dviem pagrindinėmis evangelijos dalimis:

1. *Ženklų knyga*: šviesa spindi tamsoje tarp savųjų (žr. 1, 19-12, 50);
2. *Šlovės knyga*: priėmusieji šviesą gauna galią tapti Dievo vaikais (žr. 13, 1-20, 31).

Dievo užmojis ir veikla tapo tikrove tada, kai Žodis tapo Žmogumi ir gyveno kaip žmogus tarp žmonių (žr. 1, 14). Tapdamas Žmogumi, Žodis apreiškė vienatinį Sūnų. Kiekvienas, kuris išpažįsta Jėzų esant Dievo Sūnų, drauge su tais, kurie tiki, tampa Dievo vaiku. Kadaise per Mozę buvo duotas Įstatymas, tačiau tik per Sūnų, Jėzų Kristų, buvo duota *tiesa* ir *malonė* – amžinoji meilė. Kadangi tik Sūnus yra matęs Tėvą, tik Sūnus gali jį apreikšti. Tik jis gali išsakyti amžinąją Tėvo meilę, dėl kurios žmogus tampa Dievo vaiku.

Prologe evangelistas Jonas supažindina skaitytoją ir su pagrindinėmis evangelijos temomis:

1. Per savo Sūnų Jėzų Kristų Dievas sukūrė Naują Sandorą, per ją apreikšdamas savo išganantį žodį.
2. Jėzus Kristus – šviesa pasaulio tamsoje – buvo žydų atmestas, o pagonių priimtas.

Ženklų knyga apima *ženklų* seriją. *Ženklas* – savitas šios evangelijos žodis, kuriuo išreiškiami nuostabieji Dievo darbai. Evangelistas, norėdamas atskleisti šių darbų prasmę, visų pirma paaiškina Dievo darbus svarstymu, pasakojimu, kalbomis. Pirmasis ženklas – vandens

pavertimas vynu Kanoje (žr. 2, 1-11) – apibūdina apeiginių apsiplovimų pakeitimą ir yra Jėzaus išganymo darbų ir žodžių visumos simbolis. Antrasis ženklas – karaliaus pareigūno pagydymas tiesiog žodžiu (žr. 4, 43-54) – apreiškia nuostabią Jėzaus žodžio jėgą. Toji tema kitais ženklais vystoma ir toliau. Trečiasis ženklas – ligonio pagydymas prie penkių stoginių maudyklės (žr. 5, 1-15) – tęsia temą apie naują gyvenimą duodantį vandenį. Ankstesniame skyriuje Jėzus moteriai prie Samarijos šulinio buvo pasiūlęs gyvojo, į amžinąjį gyvenimą trykštančio vandens, o čia nuostabioji Jėzaus žodžio jėga pakeičia maudyklės vandenį, kuris nepajėgė duoti gyvenimo. Šeštasis skyrius apima du ženklus – duonos padauginimą ir ėjimą Galilėjos ežero vandeniu (žr. 6, 1-21). Šiedu ženklai, panašiai kaip Perėjimo iškilmių šventės pasakojime mana Sinajaus dykumoje ir Nendrių jūros perėjimas, siejami su naujuoju *išėjimu,* tačiau ne iš vergijos į laisvę, bet iš nuodėmės bei mirties būsenos į prisikėlimą. Duonos padauginimas skaitytojui aiškinamas šį įvykį lydinčia kalba, kurioje gyvybės duona pasirodo kaip Dievo apsireiškimo Jėzuje ir Eucharistijos įvaizdis. Po kelių pokalbių, atspindinčių Jėzaus sankirčius su žydų vadovais 7 ir 8 skyriuje, šeštasis ženklas – neregio išgydymas – aprašomas 9 skyriuje. Tai pasakojimas, apibūdinantis sankirčių su žydų vadovais temą ir skelbiantis, kad šviesa nugalės tamsą, nes Jėzus yra pasaulio Šviesa. Tai paaiškina pasakojimas apie fariziejų ir Jėzaus išgydyto jaunuolio, gimusio neregiu, susikirtimą, kuris baigiasi simbolinės neregio išgydymo prasmės apie dvasinį aklumą aptarimu (žr. 9, 39-41). Galiausiai septintasis ženklas – Lozoriaus prikėlimas iš numirusių

(žr. 11, 1-44) – *Ženklų knygos* kulminacija. Lozoriaus prikėlimas apibūdinamas kaip ženklas tikrojo gyvenimo, kurį Jėzus, būdamas Prisikėlimas ir Gyvenimas, duos visiems jį tikintiems, kai bus prikeltas iš numirusių. Didžioji istorijos ironija: Jėzus, kuris prikėlė Lozorių iš numirusių, už tai baudžiamas mirtimi ant kryžiaus (žr. 9, 45-53)!

Po pasakojimo apie septynis ženklus, atėjus Jėzaus *valandai*, evangelistas baigia ženklų psakojimo ciklą ir sustoja Paskutinės vakarienės menėje ties Jėzaus kalbomis, kurios paaiškina kitus pasakojimus: apie kančią, mirtį ir prisikėlimą. Visa *Evangelija pagal Joną* yra pamažu ryškėjantis vienatinio Dievo Sūnaus, atėjusio apreikšti Tėvą ir vėl grįžtančio pas Tėvą, *šlovės* apreiškimas. Evangelisto tikslas aiškiai aptariamas pradinėje evangelijos užsklandoje: *Savo mokinių akivaizdoje Jėzus padarė dar daugel kitų ženklų, kurie nesurašyti šitoje knygoje. O šitie yra surašyti, kad tikėtumėte, jog Jėzus yra Mesijas, Dievo Sūnus, ir tikėdami turėtumėte gyvenimą per jo vardą* (20, 30-31).

Kritinė *Evangelijos pagal Joną* analizė rodo, kad ji nebuvo parašyta tik vieno įkvėpto autoriaus. Atrodo, 21 skyrius buvo pridėtas po to, kai evangelija jau buvo parašyta, nes jo stilius skiriasi nuo kitų evangelijos skyrių stiliaus. Prologas (žr. 1, 1-18), matyt, yra buvęs nepriklausoma giesmė, vėliau pritaikyta ir padaryta tinkamu evangelijos įvadu. Be to, ir pačios evangelijos puslapiuose yra nenuoseklumo, pavyzdžiui, dvi Jėzaus užsklandos kalbos menėje (žr. 14, 31; 18, 1). Spręsdami šias problemas, tyrinėtojai siūlo įvairiai pertvarkyti evangelijos struktūrą, kad ji būtų nuosekli. Dauguma

tyrinėtojų spėja, jog tokių nenuoseklumų kilo dėl vėlesnio evangelijos perredagavimo, tada panašaus tikėjimo kraičio medžiaga buvo pridėta prie trumpesnio pirminio varianto.

Evangelijoje pagal Joną apie Jėzų yra daug detalių, kurių nėra sinoptinėse evangelijose, pavyzdžiui, Jėzus užsiėmė krikštijimu (žr. 3, 22), prieš pradėdamas viešąją veiklą; viešoji Jėzaus veikla tęsiasi keletą metų (žr. 2, 15 paaiškinimą); Jėzus keliauja į Jeruzalę didžiųjų švenčių proga ir ten susiduria su pasipriešinimu daug anksčiau prieš mirtį (žr. 2, 14-25; 5 ir 7-8 sk.). Šie įvykiai ne visuomet rikiuojami chronologine tvarka, nes *Evangelija pagal Joną,* kaip matėme, turi ilgą redakcijos istoriją. Ketvirtosios evangelijos detalių tikslumas yra svarus liudijimas, kad Jono evangelijos tikėjimo kraitis iš tiesų remiasi mačiusiojo liudijimu. Nors šį asmenį įprasta tapatinti su Jonu, Zebediejaus sūnumi, tačiau dauguma šiuolaikinių evangelijos tyrinėtojų neranda duomenų tam patvirtinti.

Ketvirtoji evangelija nėra tiesiog istorija, nes pasakojimas sutvarkytas taip, kad tarnautų ir teologiniams evangelisto tikslams. Tarp šių tikslų yra pasipriešinimas ir tuometinei Sinagogai, ir Jono Krikštytojo sekėjams, mėginusiems išaukštinti savo mokytoją Jėzaus sąskaita. Be to, evangelistas norėjo parodyti, kad Jėzus yra Mesijas, ir vaizdžiai paaiškinti krikščionims, kad jų įsitikinimų ir gyvenimo šaknys slypi Jėzuje. Tokie teologiniai tikslai skatino evangelistą Joną pabrėžti tas temas, kurios neišryškintos sinoptiniame Jėzaus veiklos pasakojime, pavyzdžiui, aiškiai iškeliama Jėzaus dievybė.

Polemika tarp Sinagogos ir Krikščionių Bendrijos buvo priežastis aitriai ir karštai plūstis, ypač kalbant apie fariziejų ir sadukiejų priešiškumą Jėzui. Fariziejai ir sadukiejai dažnai vadinami *tais žydais* (žr. 1, 19 paaiškinimą). Kartais šie Jėzaus priešininkai vadinami net *velnio vaikais* (8, 44), nes savo elgesiu, atmesdami Dievo siųstąjį Jėzų, jie priešinasi Dievui. Kita vertus, evangelistui svarbu parodyti, kad Krikščionių Bendrijoje moterys savo prigimtimi nėra žemesnės už vyrus: samarietė prie šulinio įvardijama kaip misionieriaus pirmavaizdis (žr. 4, 4-42), pirmasis prisikėlimo liudytojas – moteris, Marija iš Magdalos (žr. 20, 11-18).

Galutinis *Evangelijos pagal Joną* redagavimas ir šiandien skaitomas evangelijos tekstas datuotinas tarp 90 ir 100 m. po Kr. Parašymo vieta įprasta laikyti Efezo miestą Mažojoje Azijoje (dabartinėje Turkijoje).

Evangelijos pagal Joną metmenys

A. Prologas *1, 1-18*
B. Ženklų knyga *1, 19-12, 50*
C. Šlovės knyga *13, 1-20, 31*
D. Epilogas: Prisikėlusiojo pasirodymas Galilėjoje *21, 1-25*

+ A +

PROLOGAS

1 1* Pradžioje* buvo* Žodis*. 1 Jn 1, 1-2
Tas Žodis buvo pas Dievą*, ir Žodis buvo Dievas*.
2 Jis pradžioje buvo pas Dievą.
3 Visa per jį atsirado, 1 Kor 8, 6 Kol 1, 15-20 Žyd 1, 1-3
ir be jo neatsirado nieko, kas tik yra atsiradę.
4 Jame buvo gyvybė,
ir ta gyvybė buvo žmonių šviesa.
5* Šviesa spindi tamsoje, ir tamsa jos neužgožė*. 8, 12+; 1 Jn 2, 8

1, 1-18* Prologas įvardija pagrindines evangelijos temas: gyvenimą, šviesą, tiesą, pasaulį, liudijimą, Jėzaus Kristaus buvimą prieš įsikūnijimą, įsikūnijusį Žodį, kuris apreiškė Dievą Tėvą. Savo kilme prologas turbūt buvo ankstyva krikščionių giesmė. Jam artimos kitos dvi kristologinės giesmės: Kol 1, 15-20 ir Fil 2, 6-11. Prologo šerdis – poetinė (1-5, 10-11, 14 eil.); prozos intarpai (6-8, 15 eil.) kalba apie Joną Krikštytoją.

1, 1* *Pradžioje*: tokiu pačiu pirmuoju žodžiu pradedamas ir Senasis Testamentas (žr. Pr 1, 1). ...*buvo*: tris kartus vartojamas veiksmažodis išreiškia tris skirtingas šios eilutės prasmes: buvimą, santykį, tarinio turinį. ...*Žodis*: (gr. k. *logos;* hebr. k. *dāḇār*) dinamiškas, kūrybinis Dievo žodis (žr. Pr 1-2 sk.); įasmeninta Išmintis, amžinai esanti pas Dievą, kaip kūrybinės Dievo veiklos įrankis (žr. Pat 8 sk.); helenistinę filosofiją atitinkanti galutinė tikrovės samprata. ...*pas Dievą*: vartojamas gr. k. prielinksnis, turintis santykio prasmę; ...*buvo Dievas*: žymimosios skirties prie žodžio *Dievas* nebuvimas graikų kalboje reiškia ne tapatybę, bet tarinio turinį.

1, 5* Etinis šviesos ir tamsos dualizmas užtinkamas tarptestamentinio laikotarpio raštijoje ir Negyvosios jūros raštuose. ...*neužgožė*: arba *nesuvokė, neapėmė* (žr. 12, 35; Iš 7, 29-30).

6* Buvo Dievo siųstas žmogus, vardu Jonas.
1, 19-34; 5, 31+ 7 Jis atėjo kaip liudytojas*, kad paliudytų šviesą
1, 40+ ir kad visi per jį įtikėtų.
8 Jis pats nebuvo šviesa,
bet turėjo liudyti apie šviesą.
Išm 7, 26+; 1 Jn 1, 5 9 Buvo tikroji šviesa,
kuri apšviečia kiekvieną žmogų,
ir ji atėjo į šį pasaulį.
10 Jis buvo pasaulyje,
ir pasaulis per jį atsiradęs,
bet pasaulis jo nepažino.
11* Pas savuosius atėjo, o savieji jo nepriėmė.
1, 18+ 12 Visiems, kurie jį priėmė,
jis davė galią tapti Dievo vaikais –
1 Jn 5, 13 tiems, kurie tiki jo vardą,
13* kurie ne iš kraujo
ir ne iš kūno norų, ir ne iš vyro norų,
1 Jn 5, 18 bet iš Dievo užgimę.

1, 6* Jonas buvo *siųstas*, kaip ir Jėzus buvo *siųstas*, kad atliktų dievišką užduotį. Kitos nuorodos į Joną Krikštytoją evangelijoje pabrėžia skirtumą tarp jų ir Jėzui pavaldų Jono vaidmenį.

1, 7* *...liudytojas*: Jono evangelijoje atsiranda liudijimo tema, kurios gija siekia atskleisti Jėzaus asmens slėpinį per visą jo viešąją veiklą. Visi liudija Jėzų: Jonas Krikštytojas, samarietė moteris, *Raštai*, Jėzaus darbai, minios, Dvasia ir Jėzaus mokiniai.

1, 11* *Pas savuosius... savieji jo nepriėmė*: pirmasis *pas savuosius* – niekatrosios giminės būdvardis, kuris gali reikšti *į savo nuosavybę* arba *į savo paveldą* – t. y. Izraelį; antrasis *savieji nepriėmė* – vyriškosios giminės būdvardis, reiškiantis *jo paties tautą*, t. y. izraeliečius.

1, 13* Tikintys Jėzų tampa Dievo vaikais ne dėl prigimtinių priežasčių, bet gimsta iš Dievo, kuris yra tiesioginė naujojo dvasinio gyvenimo priežastis.

14 Tas Žodis tapo kūnu* ir gyveno tarp mūsų*;
mes regėjome jo šlovę* – Iz 40, 5; Jn 17, 5+ 1 Jn 1, 1-3
šlovę Tėvo viengimio Sūnaus,
pilno malonės ir tiesos*.
15 Jonas apie jį liudija ir šaukia: = 1, 30
„Čia tasai, apie kurį aš kalbėjau;
tas, kuris paskui mane ateis, 3,22+
pirmiau už mane yra buvęs,
nes jis už mane pirmesnis“.
16 Tikrai, iš jo pilnatvės visi mes esame gavę Kol 2, 9-10
malonę po malonės*.
17 Kaip Įstatymas duotas per Mozę, 1,21+
taip tiesa ir malonė
atėjo per Jėzų Kristų.
18 Dievo niekas niekada nėra matęs, Iš 33, 20+; Sir 43, 31 Jn 6, 46; 1 Jn 4, 12
tiktai viengimis Sūnus* – Dievas,
Tėvo prieglobstyje esantis, mums jį atskleidė. Jn 3, 11+; 17, 6+

1, 14* *...tapo kūnu*: gr. k. *sarx* – trapi žmogaus prigimtis, t. y. tapo (trapiu) žmogumi. Atskalūnai doketistai, vadovaudamiesi graikų dualistine materijos ir dvasios samprata, neigė, kad Dievo Sūnus tapo tikru žmogumi. Jų filosofija teigė, kad materija yra blogis. Užtat Dievo Sūnus negalėjo tapti žmogumi, o tik dėjosi esąs žmogus. *...gyveno tarp mūsų*: pažodžiui – *pasistatė savo palapinę/padangtę*. Susitikimo palapinė, arba padangtė, buvo Dievo Artumo vieta tarp savo žmonių (žr. Iš 25, 8-9). Dievo Žodis, tapęs Žmogumi, – naujas Dievo Artumo būdas likti tarp savo žmonių. *...jo šlovę*: matomas nuostabios Dievo didybės apsireiškimas, kuris kadaise pripildė Padangtę (žr. Iš 40, 34) ir šventyklą (žr. 1 Kar 8, 10-11, 27), dabar sutelkiamas Jėzuje. *...pilno malonės ir tiesos*: šie žodžiai atspindi du Senojo Testamento žodžius, ženklinančius Dievo Sandoros santykį su Izraeliu – *nelauktą meilę/gerumą* ir *ištikimybę* (žr. Iš 34, 6).

1, 16* *...malonę po malonės*: Senosios Sandoros *pakeitimas* Naująja Sandora (žr. 1, 17).

1, 18* *...tiktai viengimis Sūnus*: ne tik apima Sūnaus santykį su Tėvu, bet ir paaiškina, kad *tiktai Sūnus – Dievas* galėjo atskleisti žmonėms Tėvą, nes tik jis vienas jį yra matęs.

+ B +

ŽENKLŲ KNYGA

1,7-8,15 **Jono liudijimas** 19* Toks buvo Jono liudijimas, kai
5,33 žydai iš Jeruzalės* atsiuntė pas jį kunigų ir levitų pa-
klausti: „Kas tu esi?“ 20 Jis prisipažino nesigindamas.
Lk 3, 15; Apd 13, 25 Jis prisipažino: „Aš nesu Mesijas*!“ 21 Jie ir vėl klausė:
Mt 17, 10-13+ „Tai kas gi tu? Gal Elijas*?“ Jis atsakė: „Ne!“ – „Tai gal
Mt 16, 14+ tu pranašas*?“ Jis atsakė: „Ne!“ 22 Tada jie tęsė: „Tai
kas gi tu, kad mes galėtume duoti atsakymą tiems,
kurie mus siuntė? Ką sakai apie save?“ 23* Jis tarė:

Iz 40, 3 „Aš – *tyruose šaukiančiojo balsas:*
‖ Mt 3, 3+ Taisykite Viešpačiui kelią!,
kaip yra kalbėjęs pranašas Izaijas“.

1, 19-51* Jono Krikštytojo liudijimas apie Mesiją ir Jėzaus apsireiškimas savo mokiniams. Šis skaitinys yra įvadas į pačią evangeliją ir yra susijęs su prologo prozos intarpais (žr. 1, 6-8. 15). Keturiose scenose išvystoma liudijimo tema: neigiamas Jono liudijimas apie save patį, teigiamas Jono liudijimas apie Jėzų, Jonas apreiškia Jėzų Andriejui ir Petrui, Jėzus apreiškia save Pilypui ir Natanaeliui.

1, 19* *...žydai iš Jeruzalės*: žodžiu *žydai* Jono evangelijoje neženklinami žydai, kaip etninė grupė, bet priešiški dvasinei valdžiai, ypač Jeruzalėje, vadovai – fariziejai ir sadukiejai, kurie netiki Jėzaus. Toks ženklinimas atspindi polemikos atmosferą, vyravusią tarp Krikščionių Bendrijos ir Sinagogos I kristinio šimtmečio užsklandoje.

1, 20* *...Mesijas*: pateptas Dievo įgaliotinis, kurio kilmė siejama su Dovydo šeima.

1, 21* *...Elijas*: Jonas Krikštytojas nelaikė savęs į žemę sugrįžusiu Eliju (žr. Mal 3, 23; Mt 11, 14; 17, 10). *Tai gal tu pranašas*: laukiamas pranašas kaip Mozė (žr. Įst 18, 15; Apd 3, 22).

1, 23* Žr. Iz 40, 3: *Pasigirsta balsas: 'Per dykumą tieskite VIEŠPAČIUI kelią'.* Hebrajiškame tekste dvitaškis rašomas kitoje vietoje.

24 Atsiųstieji buvo iš fariziejų*. 25 Jie dar jį klausinėjo:
„Tai kam tu krikštiji, jei nesi nei Mesijas, nei Elijas, nei
pranašas?" 26 Jonas jiems atsakė: „Aš krikštiju vandeniu*. Mt 3, 6+
O tarp jūsų stovi tas, kurio jūs nepažįstate, 27 kuris po 7, 27+
manęs ateis, – jam aš nevertas atrišti kurpių dirželio". Mk 1, 7p
28 Tai atsitiko Betanijoje, anapus Jordano*, kur Jonas 10, 40
krikštijo.

Dievo Avinėlis 29 Rytojaus dieną, matydamas atei-
nantį Jėzų, Jonas prabilo: „Štai Dievo Avinėlis*, kuris
naikina pasaulio nuodėmę! 30 Čia tasai, apie kurį aš kal- 1 Jn 3, 5
bėjau: Po manęs ateis vyras, pirmiau už mane buvęs, 1 Sam 9, 17
nes jis pirmesnis už mane. 31 Aš jo nepažinojau*, bet 8, 58; 1, 1+
tam, kad jis būtų apreikštas Izraeliui, aš atėjau ir krikšti-
ju vandeniu". 32 Ir Jonas paliudijo: „Aš mačiau Dvasią, Iz 11, 2; 61, 1 Mt 3, 16p
lyg balandį* nusileidžiančią iš dangaus, ir ji pasiliko

1, 24* *...iš fariziejų*: fariziejų grupė skyrėsi nuo *kunigų ir levitų* – sadukiejų – grupės (žr. 1, 19).

1, 26* *...Aš krikštiju vandeniu*: sinoptinėse evangelijose priduriama: *o jis krikštys jus Šventąja Dvasia* (Mk 1, 8) arba *Jisai krikštys jus Šventąja Dvasia ir ugnimi* (Mt 3, 11; Lk 3, 16).

1, 28* *...Betanijoje, anapus Jordano*: ši vietovė nežinoma. Kituose rankraščiuose ji vadinama *Betabara*.

1, 29* *...Dievo Avinėlis*: šio titulo fonas – turtingas: pergalingas apokaliptinis avinėlis, kuris sunaikins blogį pasaulyje (žr. Apr 5, 1-8, 1; 17, 14); Perėjimo iškilmių šventės avinėlis, kurio kraujas išgelbėjo Izraelį (žr. Iš 12); ir/arba Kenčiantis tarnas, tarsi avinėlis, vedamas pjauti, kaip auka už nuodėmę (žr. Iz 53, 7. 10).

1, 31* *Aš jo nepažinojau*: Jono evangelija nieko nesako apie Jėzaus ir Jono giminystę (žr. Lk 1 sk.). Jono evangelijoje Jono Krikštytojo krikštas nesiejamas su nuodėmių atleidimu; Jono krikšto tikslas – apreikšti Jėzų Izraeliui.

1, 32* *...lyg balandį*: naujos kūrinijos (žr. Pr 8, 8) arba Izraelio bendrijos (žr. Oz 11, 11) simbolis. *...pasiliko virš jo*: veiksmažodis *pasilikti* yra mėgstamas Jono evangelijoje, nes pabrėžia santykio tarp Tėvo ir Sūnaus, santykio tarp Sūnaus ir krikščionio pastovumą. Jėzus – amžinasis Dvasios nešėjas.

virš jo*. 33 Aš jo nepažinojau, bet tas, kuris mane pasiun-
tė krikštyti vandeniu, buvo pasakęs: 'Ant ko pamatysi
3, 5; Mt 3, 11+ nusileidžiančią ir pasiliekančią Dvasią, tas ir bus, kuris
krikštys Šventąja Dvasia'. 34 Aš tai mačiau ir liudiju,
Iz 42, 1 Lk 9, 35; 23, 35 kad šitas yra Dievo Sūnus".

Mt 4, 18-20p **Pirmieji mokiniai** 35 Kitą dieną tenai vėl stovėjo
Jonas ir du jo mokiniai. 36 Išvydęs ateinantį Jėzų, jis
tarė: „Štai Dievo Avinėlis!" 37 Išgirdę tuos žodžius, abu
mokiniai nuėjo paskui Jėzų. 38 O jis atsigręžė ir, pama-
tęs juos sekančius, paklausė: „Ko ieškote?" Jie atsakė:
„Rabi (tai reiškia: „Mokytojau"), kur gyveni?" 39 Jis tarė:
„Ateikite ir pamatysite". Tada jiedu nuėjo, pamatė, kur
jis gyvena, ir tą dieną praleido pas jį. Tai buvo apie
dešimtą valandą*. 40 Vienas iš tų dviejų, kurie girdėjo
Jono žodžius ir nuėjo su Jėzumi, buvo Simono Petro
brolis Andriejus. 41 Jis pirmiausia susiieškojo savo brolį
Simoną ir jam pranešė: „Radome Mesiją*!" (išvertus tai
reiškia: „Dievo Pateptąjį – Kristų"). 42 Ir nusivedė jį pas
Mt 16, 18-19+ Mk 3, 16 Jėzų. Jėzus pažvelgė į jį ir tarė: „Tu esi Simonas, Jono
sūnus, o vadinsies Kefas" (tai reiškia: „Petras – Uola").
43 Dar kitą dieną, išvykdamas į Galilėją, Jėzus sutiko
12, 21; Mt 9, 9 Pilypą ir jam tarė: „Sek paskui mane!" 44 Pilypas buvo
kilęs iš Betsaidos – Andriejaus ir Petro gimtojo miesto.
45 Pilypas sutiko Natanaelį ir sako jam: „Radome tą,
1, 21+; 5, 39+ Įst 18, 18+ apie kurį rašė Mozė Įstatyme ir pranašai. Tai Jėzus iš
Apd 26, 22+ Nazareto, Juozapo sūnus". 46 Natanaelis atšovė: „Ar iš
7, 41. 42. 52; Mt 13, 54s Nazareto gali būti kas gero?!" Pilypas atsakė: „Eik ir

1, 39* *...dešimtą valandą*: dešimtą valandą nuo saulėtekio pagal romė-
nų dienos padalas, t. y. ketvirtą valandą po vidurdienio.

1, 41* *...Radome Mesiją!*: hebr. k. žodis *mašijaḥ* – pateptasis (žr. Lk 2,
11). Perrašytas graikų rašmenimis *Mesijas* pasirodo tik čia ir 4, 25 tekste.
Visur kitur vartojamas graikiškasis – *Christos*.

pasižiūrėk!“ 47 Pamatęs ateinantį Natanaelį, Jėzus pasa-
kė apie jį: „Štai tikras izraelitas, kuriame nėra klastos*“. Ps 32, 2; Rom 2, 29
48 O Natanaelis jam sako: „Iš kur mane pažįsti?“ Jėzus
atsakė: „Prieš pakviečiant tave Pilypui, kai sėdėjai po
figmedžiu*, aš mačiau tave“. 49 Natanaelis sušuko: „Rabi,
tu Dievo Sūnus*, tu Izraelio karalius!“ 50 Jėzus atsakė: 6, 15; 12, 13
„Tu tiki, kadangi pasakiau tave matęs po figmedžiu?
Tu pamatysi didesnių dalykų“. 51 Ir pridūrė: „Iš tiesų,
iš tiesų* sakau jums: jūs matysite atsivėrusį dangų ir Pr 28, 10-17
Dievo angelus, kylančius ir nusileidžiančius ant Žmo- Mt 8, 20+
gaus Sūnaus“.

2 Vestuvės Kanoje 1 *Trečią dieną Galilėjos Kanoje* 21, 2
buvo vestuvės. Jose dalyvavo Jėzaus motina*. 2 Į vestuves

1, 47* *...tikras izraelitas, kuriame nėra klastos*: Jokūbas buvo pirmasis asmuo, pavadintas *Izraelio* vardu (žr. Pr 32, 29), bet Jokūbas buvo klastos vyras (žr. Pr 27, 35-36).

1, 48* *...po figmedžiu*: mesijinės gerovės simbolis (žr. Mch 4, 4; Zch 3, 10).

1, 49* *...Dievo Sūnus*: šis titulas Senajame Testamente vartojamas ir kaip karaliaus iš Dovydo giminės įsūnijimo titulas (žr. 2 Sam 7, 14; Ps 2, 7; 89, 27). Šiame kontekste siejamas su *Izraelio karaliumi*, šis titulas turi ir mesijinę prasmę. Evangelistui titulas *Dievo Sūnus* – nuoroda į Jėzaus dievystę (žr. 20, 28).

1, 51* *...Iš tiesų, iš tiesų*: dvigubas *'āmēn, 'āmēn* – Jėzaus posakis, būdingas Jono evangelijai. Užuomina į Jokūbo kopėčias (žr. Pr 28, 12).

2, 1-6, 21* Ženklai, kurie apreiškia, kad Jėzus yra viso Izraelio Mesijas. *Ženklas* (gr. k. *sēmeion*) – tai simbolinis Jono evangelijos terminas nuostabiems Jėzaus darbams įvardyti. Senojo Testamento fonas slypi išėjimo iš Egipto pasakojime (žr. Įst 11, 3; 29, 2). Pirmiausia Jonui yra svarbu tai, ką ženklai – *sēmeia* – reiškia: Dievo reiškimąsi žmonijos istorijoje nauju keliu per Jėzų.

2, 1-11* Pirmasis ženklas. Žydų apeiginiams apsiplovimams skirto vandens permainymas (6 eil.) apibūdina pradinį apreiškimą apie Jėzų jo viešosios veiklos pradžioje. Jis apreiškia savo šlovę.

2, 1* *...Kanoje*: – Senajame Testamente neminima vietovė. *...Jėzaus motina*: Jono evangelijoje Marijos, Jėzaus motinos, vardas neminimas.

taip pat buvo pakviestas Jėzus ir jo mokiniai. 3 Išsibai-
gus vynui, Jėzaus motina jam sako: „Jie nebeturi vyno“.
4* Jėzus atsakė: „O kas man ir tau*, moterie*? Dar neatėjo
Pr 41,55 mano valanda*!“ 5 Jo motina tarė tarnams: „Darykite,
ką tik jis jums lieps“. 6 Ten buvo šeši akmeniniai indai
Mk 7,3-4 žydų apsiplovimams, kiekvienas dviejų trijų saikų tal-
pos*. 7 Jėzus jiems liepė: „Pripilkite indus vandens“.
Jie pripylė sklidinus. 8 Tuomet jis pasakė: „Dabar semki-
te ir neškite stalo prievaizdui*“. Tie nunešė. 9 Paragavęs
paversto vynu vandens ir nežinodamas, iš kur tai (nors
tarnai, kurie sėmė vandenį, žinojo), prievaizdas pasi-
Mt 26,29p Lk 5,37-39p šaukė jaunikį 10 ir tarė jam: „Kiekvienas žmogus pirmiau
stato geresnio vyno, o kai svečiai įgeria, tuomet prastes-
nio. O tu laikei gerąjį vyną iki šiolei“. 11 Tokią ženklų
4,54; 12,37 Iš 4,30-31 Jn 1,14+ pradžią* Jėzus padarė Galilėjos Kanoje. Taip jis parodė
savo šlovę, ir mokiniai įtikėjo jį. 12* Paskui jis su savo

2, 4* Galimas daiktas, kad šia eilute stengtasi pareikšti, jog Jėzus nedarė stebuklų, norėdamas padėti savo šeimai ar bičiuliams, kaip apie stebuklus buvo pasakojama apokrifinėse evangelijose. *...moterie*: įprastas, mandagus kreipinys (žr. 19, 26). *...O kas man ir tau*: hebrajiškas posakis, kuris gali reikšti priešiškumą (žr. Ts 11, 12; 2 Kr 35, 21; 1 Kar 17, 18) ar norą sakyti, kad nėra nieko bendra (žr. Oz 14, 9; 2 Kar 3, 13; taip pat Mk 1, 24; 5, 7). *...valanda* – nuoroda į Jėzaus kančią, mirtį, prisikėlimą ir žengimą į dangų (žr. 13, 1).

2, 6* *...dviejų trijų saikų talpos*: saikas (gr. k. *metrētēs*) – 40 litrų. Didelė kiekybė primena pranašystes apie paskutiniųjų dienų gerovės perteklių (žr. Am 9, 13-14; Jer 31, 12).

2, 8* *...prievaizdui*: šeimos bičiuliui – vestuvių puotos vadovui (žr. Sir 32, 1).

2, 11* *...ženklų pradžią*: t. y. pirmąjį iš septynių ženklų.

2, 12-3, 23* Kitų trijų epizodų vieta – Jeruzalė. Sinoptinės evangelijos aprašo tik pirmąjį (žr. Mt 21, 12-13; Mk 11, 11. 15-17; Lk 19, 45-46).

2, 12* Šia eilute pasakojimą mėginama derinti su sinoptinių evangelijų tikėjimo kraičiu (žr. Lk 4, 31; Mt 4, 13). Jono evangelija neskiria daug vietos Jėzaus veiklai Kafarnaume.

motina, broliais ir mokiniais nukeliavo į Kafarnaumą. Mt 4, 13; 12, 46+
Ten jie pasiliko kelias dienas. Apd 1, 15+

Šventyklos orumas 13* Artėjant žydų Velykoms, Jėzus ‖ Mt 21, 12–13
nukeliavo į Jeruzalę. 14* Šventykloje jis rado prekiaujan- ‖ Mk 11, 11.15–17 ‖ Lk 19, 45–46
čių jaučiais, avimis, balandžiais* ir prisėdusių pinigų Neh 13, 7s
keitėjų. 15 Susukęs iš virvučių rimbą, jis išvijo visus juos iš
šventyklos, išvarė avis ir jaučius, išbarstė keitėjų pini- Mal 3, 1-4
gus*, išvartė jų stalus. 16 Karvelių pardavėjams jis pasakė:
„Pasiimkite savo paukščius ir iš mano Tėvo namų neda- Zch 14, 21
rykite prekybos namų!“ 17 Jo mokiniai prisiminė, kad
yra parašyta: *Uolumas dėl tavo namų sugrauš mane.* Ps 69, 10
18 Tuomet žydai kreipėsi į Jėzų, sakydami: „Kokį
ženklą mums galėtum duoti, jog turi teisę taip daryti?“ 6, 30
19* Jėzus atsakė: „Sugriaukite šitą šventovę, o aš per tris

2, 13-22* Šis epizodas yra nuoroda į būsimą naują šventyklą – prisikėlusį Jėzų.

2, 13* *Artėjant žydų Velykoms*: t. y. Perėjimo iškilmei, Išėjimo iš Egipto šventei. Ši metinė šventė minima ir antrą kartą – 6, 4, ir trečią kartą – 13, 1 tekste. Vadinasi viešoji Jėzaus veikla tęsėsi bent dvejus metus.

2, 14-22* Kitose evangelijose šventyklos išvalymas nukeliamas į paskutines Jėzaus gyvenimo dienas (Mato evangelijoje – tą dieną, kai Jėzus atėjo į Jeruzalę; Morkaus evangelijoje – kitą dieną). Evangelijų pasakojime įvykių seką dažnai lemia teologiniai motyvai, o ne chronologinės datos.

2, 14-15* *...rado prekiaujančių jaučiais, avimis, balandžiais*: galvijai ir paukščiai, skirti aukai. Balandžiai buvo vargšų atnaša (žr. Kun 5, 7). *...išbarstė keitėjų pinigus*: šventyklos pusės šekelio mokestį nuo devyniolikos metų privalėjo mokėti visi žydų vyriškiai (žr. Iš 30, 11-16 ir Mt 17, 24 paaiškinimą).

2, 19* Jėzaus posakis apie šventyklos sunaikinimą išreiškiamas įvairiai (žr. Mt 24, 2; 27, 40; Mk 13, 2; 15, 29; Lk 21, 6; Apd 6, 14). Mt 26, 61: *Aš galiu sugriauti Dievo šventyklą...*; Mk 14, 58: *Aš sugriausiu šitą rankomis pastatytą šventyklą ir per tris dienas pastatysiu kitą, ne rankų darbo.* Jėzaus posakis – Jėzaus prisikėlimo ir Bendrijos simbolis (žr. 21 sk.; Apr 21, 2). *...per tris dienas*: Senojo Testameno posakis, reiškiantis trumpą bei neapibrėžtą laikotarpį (žr. Oz 6, 2).

Mt 26,61+ dienas* ją atstatysiu!“ 20 Tada žydai sakė: „Keturiasdešimt
Mt 12,6+,38-40+ šešerius metus šventovę statė, o tu atstatysi ją per tris die-
1,14+ nas*?!“ 21 Bet jis kalbėjo apie savo kūno šventovę. 22 Tik
paskui, jam prisikėlus iš numirusių, mokiniai prisiminė
5,39+;14,26+ jį apie tai kalbėjus. Jie įtikėjo Raštu ir Jėzaus pasakytais
žodžiais.

Žmonių pažinimas 23 Per Velykų šventes, jam bū-
nant Jeruzalėje, daugelis įtikėjo jo vardą, matydami
1,48 jo daromus ženklus. 24 Bet Jėzus, gerai visus pažinda-
mas, jais nepasitikėjo. 25 Jam nereikėdavo, kad kas
paliudytų apie žmogų. Jis pats žinojo, kas yra žmo-
gaus viduje.

7,48.50-52 12,42-43;19,39 **3 Jėzus ir Nikodemas** 1* Buvo vienas fariziejus, var-
Lk 18,18 du Nikodemas, žydų didžiūnas*. 2 Jis atėjo nakčia ir
kreipėsi į Jėzų: „Rabi, mes suprantame, kad esi atėjęs
nuo Dievo kaip mokytojas, nes niekas negalėtų pada-
2,11+ ryti tokių ženklų, kokius tu darai, jeigu Dievas nebūtų
su juo“.

3 Jėzus atsakė:
„Iš tiesų, iš tiesų sakau tau:

3, 1-21* Jėzus moko Nikodemą apie būtinybę *atgimti iš aukštybės*. Ši scena Perėjimo šventės metu Jeruzalėje pateikia pavyzdį apie tikėjimą nešantį ženklų poveikį (žr. 2, 23) ir tęsia Jeruzalėje pradėtą Jėzaus apsireiškimą (žr. 2 sk.). Tai pirmoji Jono evangelijoje Jėzaus kalba, iš dialogo pereinanti į monologą (11-15 eil.) ir tampanti evangelisto svarstymu (16-21 eil.). Perėjimas iš vienaskaitos (10 eil.) į daugiskaitą (11 eil.) atspindi ankstyvą krikščionių ginčą su žydais.

3, 1* *...žydų didžiūnas*: sinedriono, aukščiausios žydų tarybos, narys. (žr. Mt 26, 59 paaiškinimą).

3, 3* *...neatgims iš aukštybės*: gr. k. prieveiksmis *anōthen* reiškia *iš aukštybės* arba *vėl*. Jėzus sako *atgimti iš aukštybės* (žr. 3, 31), bet Nikodemas supranta klaidingai – *vėl [gimti]*. Klaidingas Nikodemo supratimas priverčia Jėzų paaiškinti išsamiau.

jei kas neatgims iš aukštybės*, 1, 12+
negalės regėti Dievo Karalystės“. Mt 18, 3
4 Nikodemas paklausė: „Bet kaip gali gimti žmogus, 2, 19+
būdamas nebejaunas? Argi jis gali antrą kartą įeiti į savo
motinos įsčias ir vėl užgimti?“ 5 Jėzus atsakė:
„Iš tiesų, iš tiesų sakau tau:
kas negims iš vandens ir Dvasios, 1, 33+
neįeis į Dievo Karalystę. Mt 3, 5; Tit 3, 5
6 Kas gimė iš kūno, yra kūnas, 1, 14+
o kas gimė iš Dvasios, yra dvasia. 6, 63
7 Nesistebėk, jog pasakiau: 1 Kor 15, 44-50
jums reikia atgimti iš aukštybės.
8 Vėjas* pučia, kur nori;
jo ošimą girdi,
bet nežinai, iš kur ateina ir kur link nueina. 8, 14+
Taip esti ir su kiekvienu, Koh 11, 5
kuris gimė iš Dvasios“.
9 Nikodemas atsiliepė: „Kaip tai gali būti?“ 10 Jėzus
jam atsakė: „Tu esi Izraelio mokytojas ir šito nesupranti?
11 Iš tiesų, iš tiesų sakau tau:
mes kalbame, ką žinome, 3, 32
ir liudijame, ką matėme,
tik jūs nepriimate mūsų liudijimo.
12 Jei netikite man kalbant apie žemės dalykus, 6, 60-62
tai kaipgi tikėsite, Išm 9, 16-17 Fil 3, 19s
jei kalbėsiu jums apie dangiškuosius?
13 Niekas nėra pakilęs į dangų, 20, 17+ Pat 30, 4
kaip tik Žmogaus Sūnus, Rom 10, 6 Ef 4, 8-9
kuris nužengė iš dangaus. Jn 1, 18

3, 8* *Vėjas*: gr. *pneuma* reiškia ir *vėją*, ir *dvasią*, panašiai kaip hebr. žodis *rûah*. Dviejų prasmių žaisme pirmauja *vėjas*.

Sk 21, 4-9; Išm 16, 5-7
14 Kaip Mozė dykumoje iškėlė* žaltį,
taip turi būti iškeltas ir Žmogaus Sūnus,
1, 21+; 12, 32+
15 kad kiekvienas, kuris jį tiki,
turėtų amžinąjį gyvenimą*“.
1 Jn 4, 9
16 – Dievas taip pamilo pasaulį,
Pr 22; Mt 21, 37p Rom 8, 32
jog atidavė* savo viengimį Sūnų,
kad kiekvienas, kuris jį tiki, nepražūtų,
bet turėtų amžinąjį gyvenimą.
1, 1+; 4, 34+
17 Dievas gi nesiuntė savo Sūnaus į pasaulį,
kad jis pasaulį pasmerktų*,
1, 9+; 12, 47 2 Kor 5,19; Apd 4, 12
bet kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas.
18 Kas jį tiki, tas nebus pasmerktas,
o kas netiki, jau yra nuteistas už tai,
1, 18+; 2, 23
kad netiki viengimio Dievo Sūnaus.
19 Teismo* nuosprendis yra toksai:
1, 9+; 8, 12+
atėjo šviesa į pasaulį,
bet žmonės labiau mylėjo tamsą nei šviesą,
nes jų darbai buvo pikti.
Job 24, 13-17
20 Kiekvienas nedorėlis
neapkenčia šviesos ir neina į šviesą,
7, 7; Ef 5, 13
kad jo darbai aikštėn neišeitų.

3, 14* *...iškėlė*: Mozė tiesiog *pridėjo* žaltį prie stulpo (žr. Sk 21, 9). Jonas pakeičia veiksmažodį, kuris padeda suvokti išaukštinimą. Jėzus, iškeltas į šlovę per kryžių ir prisikėlimą, visiems skelbia išganymą.

3, 15* *...amžinąjį gyvenimą*: šis posakis, pirmąsyk pavartotas Jono evangelijoje, veikiau pabrėžia gyvenimo kokybę, o ne gyvenimo trukmę.

3, 16* *...atidavė*: kaip dovaną per įsikūnijimą, taip pat *mirčiai* per nukryžiavimą (žr. Rom 8, 32).

3, 17-19* *...pasmerktų*: gr. k. *krinō* žodis reiškia ir *teismą*, ir *pasmerkimą*. Jėzaus tikslas – išgelbėjimas, bet jo atėjimas – priežastis *teismui*. Kai kurie, nusigręždami nuo šviesos, patys save pasmerkia.

3, 19* *Teismo*: teismas ne vien ateities įvykis, bet iš dalies vyksta *čia* ir *dabar*.

21 O kas vykdo tiesą, tas eina į šviesą, 8, 32+; 1 Jn 3, 19
kad išryškėtų, jog jo darbai atlikti Dieve. Mt 5, 14-16

Paskutinis Jono liudijimas 22* Paskui Jėzus su mo-
kiniais atėjo į Judėjos kraštą ir, ten su jais būdamas,
krikštydino. 23 Taip pat ir Jonas krikštijo Enone, netoli 4, 1-2
Salimo*, nes ten buvo daug vandens ir žmonės ten rink- Mt 3, 6+
davosi krikštytis. 24 Tuomet Jonas dar nebuvo įmestas į Lk 3, 20
kalėjimą. 25 Tarp Jono mokinių ir vieno žydo iškilo
ginčas dėl apsivalymo apeigų. 26 Tad jie atėjo pas Joną
ir pranešė: „Rabi, vyras, kuris buvo su tavimi anapus
Jordano, kurį tu paliudijai, – jis taip pat ėmė krikštyti, 1, 32
ir visi bėga pas jį". 27 Jonas atsakė:

„Žmogus negali nieko pasiimti, 19, 11; 1 Kor 4, 7 Jok 1, 17
jeigu nebus jam duota iš dangaus.

28 Jūs patys galite man paliudyti, jog esu sakęs: Aš 1, 19-27
ne Mesijas! Aš siųstas būti tik jo pirmtaku. Mal 3, 1

29 Kas turi sužadėtinę, tas sužadėtinis, Mt 9, 15+
o sužadėtinio bičiulis*,
kuris šalia stovi ir girdi,
džiaugte džiaugiasi jaunikio balsu.
Šiam mano džiaugsmui dabar jau
nieko netrūksta.

3, 22-26* Jėzaus veikla Judėjoje yra tik laisvai susieta su 2, 13-3, 21 tekstu (žr. 1, 19-36). Galimas dalykas, kad tolesnis Jono Krikštytojo liudijimas buvo perkeltas į šį kontekstą, norint suteikti prasmę vandeniui (žr. 3, 5). Jėzus *atėjo į Judėjos kraštą ir, ten su jais būdamas, krikštydino* (22 eil.; žr. taip pat 4, 2).

3, 23* *...Enone, netoli Salimo*: vietovė aukštutiniame Jordano upės slėnyje arba Samarijoje.

3, 29* *...sužadėtinio bičiulis*: pažodžiui – *jaunikio draugas*; žydų visuomenėje hebr. k. *šošbin* – tas, kuris suruošė vestuves. Varžybos tarp jo ir jaunikio – neįsivaizduojamas dalykas.

30 Jam skirta augti,
o man – mažėti".
8,23 31* – Kas iš aukštybių ateina,
tas už visus viršesnis,
o kas iš žemės gimė, –
1 Jn 4, 5 žemiškas pats ir žemiškai kalba.
Kas iš dangaus ateina,
tas už visus viršesnis,
3,11 32 Jis liudija, ką yra girdėjęs ir matęs,
tik niekas jo liudijimo neklauso.
1 Jn 5, 10 33 O kas jo liudijimą priima,
7, 28; 8, 26 tas pripažįsta, jog Dievas tiesakalbis,
1, 1+ 34 nes ką yra Dievas atsiuntęs,
3, 11+ tas kalba Dievo žodžius.
1,32 Dievas teikia jam Dvasią be saiko.
5,20 35 Tėvas myli Sūnų
ir visa yra atidavęs į jo rankas.
Ef 5, 6 36 Kas tiki Sūnų, turi amžinąjį gyvenimą,
o kas nenori Sūnaus tikėti – gyvenimo nematys:
Mt 3, 7+ virš jo kybo Dievo rūstybė.

4 Jėzus ir samariečiai 1* Sužinojęs, kad fariziejai
3,22 išgirdo jį daugiau už Joną susilaukiant mokinių ir gau-
siau krikštijant 2* (nors pats Jėzus nekrikštydavo, tik jo
mokiniai), 3 Jėzus paliko Judėją ir vėl išėjo į Galilėją.

3, 31-36* Neaišku, kas kalba: Jonas Krikštytojas, Jėzus, evangelistas? Žodžiai yra susiję su dviejų ankstesnių scenų svarstymais.

4, 1-42* Jėzus Samarijoje. Jėzaus apsireiškimas tęsiasi su jo antrąja kalba, misijos *pusiau žydams* metu. Tęsiama tema apie Dievo garbinimo pakeitimą (21 eil.). Vanduo (7-15 eil.) tarnauja kaip simbolis (panašiai kaip Kanos vestuvių ir susitikimo su Nikodemu epizoduose).

4, 2* Redakcinis 3, 22 teksto paaiškinimas. Gali būti susijęs su Jono Krikštytojo sekėjais, kurie teigė, kad Jėzus buvo jų mokytojo sekėjas.

4 Jam reikėjo* eiti per Samariją. 5 Taigi jis užsuko į Sama- Lk 9,52-55
rijos miestą, vadinamą Sicharu*, netoli nuo lauko, kurį Pr 33,18-20; 48,21-22+ Joz 24,32
Jokūbas buvo davęs savo sūnui Juozapui. 6 Tenai buvo
Jokūbo šulinys. Nuvargęs iš kelionės, Jėzus prisėdo pa- 19,14
lei šulinį. Buvo apie šeštą valandą.
7 Viena samarietė moteris atėjo semtis vandens.
Jėzus ją paprašė: „Duok man gerti". 8 (Tuo metu moki- 19,28
niai buvo nuėję į miestą nusipirkti maisto.) 9* Samarietė
atsakė: „Kaipgi tu, būdamas žydas, prašai mane, sama- Lk 10,29-37; 17,11-19
rietę, gerti?" (Mat žydai nebendrauja su samariečiais.)
10 Jėzus jai tarė:

„Jei tu pažintum Dievo dovaną 3,16 Apd 8,20+
ir kas yra tas, kuris tave prašo:
'Duok man gerti',
rasi pati būtum jį prašiusi,
ir jis tau būtų gyvojo vandens davęs*!" 2,19

11 Moteris atsiliepė: „Viešpatie*, bet juk tu neturi kuo
pasemti, o šulinys gilus. Iš kur tu imsi gyvojo vandens? 6,31-32
12 Argi tu didesnis už mūsų tėvą Jokūbą, kuris tą šulinį 8,53

4, 4* *Jam reikėjo*: teologinė būtinybė. Žydai dažnai apeidavo Samariją ir keliavo į Jeruzalę per Perėją (Užjordanę).

4, 5* *...miestą, vadinamą Sicharu*: šv. Jeronimas, remdamasis vienu siriškų rankraščių variantu, Sicharą tapatina su Šechemu.

4, 9* Samariečius žydai laikė *nešvariais* – netinkamais apeiginiam bendravimui; dėl to jiems buvo uždrausta gerti iš bet kokio indo, kurį samarietės buvo palietusios.

4, 10* *...būtų gyvojo vandens davęs*: pažodžiui – *gyvenimo vandens*, t. y. apreiškimo, kurį Jėzus duoda. Jonui būdinga apie Jėzaus teikiamo gyvenimo tikrovę kalbėti įvairiomis literatūrinės raiškos priemonėmis.

4, 11* *...Viešpatie*: gr. k. žodis *kyrios* reiškia *šeimininką* ar *viešpatį* ir vartojamas kaip pagarbi kreipimosi forma į žmogų ar dievybę (žr. 4, 19). Septuaginta žodžiu *kyrios* verčia hebrajišką *ʾadōnāj* – keturraidį asmenvardį JHVH, šventąjį Dievo Jahvės vardą.

mums paliko ir pats iš jo gėrė, ir jo vaikai, ir gyvuliai?!“
13 Jėzus atsakė:
„Kiekvienas, kas geria šitą vandenį, ir vėl trokš.
6,35;7,37-39 14 O kas gers vandenį, kurį aš duosiu,
tas nebetrokš per amžius,
ir vanduo, kurį jam duosiu,
Iz 58,11 taps jame versme vandens,
trykštančio į amžinąjį gyvenimą“.
6,34 15 Tuomet moteris sušuko: „Viešpatie, duok man to
2,19+ vandens, kad aš nebetrokščiau ir nebevaikščiočiau sem-
tis čionai“. 16 Jėzus atsiliepė: „Eik, pakviesk savo vyrą ir
sugrįžk čia“. 17 Moteris atsakė: „Aš neturiu vyro“. Jėzus
1,48+ jai tarė: „Gerai pasakei: ‘Neturiu vyro’, 18 nes jau esi
turėjusi penkis vyrus, ir dabartinis anaiptol ne tavo
vyras. Čia tu tiesą pasakei“. 19 Moteris atsiliepė: „Aš ma-
Mt 16,14+ tau, Viešpatie, jog esi pranašas. 20 Mūsų tėvai garbindavo
Įst 12,5+ Dievą ant šito kalno*, o jūs tvirtinate, kad Jeruzalė esanti
vieta, kur reikia jį garbinti“. 21 Jėzus atsakė:
„Moterie, tikėk manimi, jog ateis valanda,
kada garbinsite Tėvą
ne ant šio kalno ir ne Jeruzalėje.
2 Kar 17,27-33 22 Jūs garbinate, ko nepažįstate,
Rom 9,4-5 o mes garbiname, ką pažįstame,
nes išganymas ateina iš žydų.
23 Bet ateis valanda, – jau dabar ji yra, –
kai tikrieji garbintojai

4, 20* *...ant šito kalno*: IV a. prieš Kr. ant Garizimo kalno samariečiai pasistatė šventyklą, norėdami nustelbti žydų šventyklą ant Siono kalno Jeruzalėje. Izraeliečiai Garizimo kalną vadino Ebalu (žr. Įst 27, 4).

4, 23* *...Šlovins Tėvą Dvasia ir tiesa*: *Dvasia* – ne nuoroda į vidinį šlovinimą savo dvasia, bet į Dievo duotą *Dvasią*, kuri apreiškia tiesą ir

šlovins Tėvą dvasia ir tiesa*. 8,32+
Ir pats Tėvas tokių garbintojų ieško.
24 Dievas yra Dvasia, ir jo garbintojai
turi šlovinti jį dvasia ir tiesa".

25* Moteris jam sako: „Aš žinau, jog netrukus ateis Įst 18, 18-22
Mesijas (tai yra Dievo Pateptasis – Kristus). Atėjęs jis
mums viską paskelbs". 26 Jėzus jai taria: „Tai aš*, kuris 9, 37; 8, 24+ Iz 52, 6
su tavimi kalbu!"

27 Tuo metu sugrįžo jo mokiniai ir nusistebėjo, kad
jis šnekučiuoja su moterimi*. Vis dėlto nė vienas ne-
paklausė: „Ko iš jos nori?" arba: „Apie ką su ja kalbi?"
28 O moteris, palikusi ąsotį, nubėgo į miestą ir apskelbė
žmonėms: 29 „Eikite pažiūrėti žmogaus, kuris pasakė
man viską, ką esu padariusi. Ar tik jis nebus Mesijas?!"
30 Ir žmonės iš miesto ėjo pas jį. 31 Tuo tarpu mokiniai
ėmė raginti: „Rabi, pasistiprink!" 32 O jis atsiliepė: „Aš
turiu valgyti maisto, kurio jūs nežinote". 33 Tada moki-
niai pradėjo vienas kitą klausinėti: „Nejaugi kas atnešė
jam valgyti?" 34 Bet Jėzus tarė:
„Mano maistas – Įst 8, 3+
vykdyti valią to, kuris mane siuntė, 1, 1+; 6, 38-40
ir baigti jo darbą. 17, 4; 19, 30

leidžia deramai garbinti Dievą (žr. 14, 16-17). Žr. 3, 5: gimęs *iš vandens ir Dvasios.*

4, 25* Samariečių Mesijo laukimas išreiškiamas judėjų terminais. Tačiau samariečiai laukė ne mesijinio karaliaus iš Dovydo namų, bet tokio pranašo kaip Mozė (žr. Įst 18, 15).

4, 26* *...Tai aš*: gr. k. *Ego eimi,* t. y. *Aš esu* – šitaip Senajame Testamente Dievas apreiškė savo vardą – Aš Esu, t. y. Jahvė (JHVH) (žr. Iš 3, 13-14; Iz 43, 3; taip pat 6, 20; 8, 24. 28. 58; 13, 19; 18, 5. 6. 8; ir Mk 6, 50 paaiškinimą).

4, 27* *...nusistebėjo, kad jis šnekučiuoja su moterimi*: Jėzus nelaiko religinių ir visuomeninių tabu svarbiu dalyku.

35 Argi jūs nesakote:
'Dar keturi mėnesiai, ir ateis pjūtis'?
Štai sakau jums:
pakelkite akis ir pažiūrėkite į laukus –
Mt 9,37-38 Lk 10,2 jie jau boluoja ir prinokę pjūčiai.
36 Jau pjovėjas uždarbį gauna
ir renkasi vaisių amžinajam gyvenimui,
Ps 126,5-6 kad lygiai džiaugtųsi sėjėjas ir pjovėjas.
37 Teisingai priežodis sako:
'Vienas pasėja, kitas nupjauna'.
17,18;20,21 Apd 8,14-17 38 Aš pasiunčiau jus nuimti derliaus,
į kurį jūs neįdėjote darbo.
Kiti pasidarbavo,
o jūs įstojote į jų darbą".

39* Daug samariečių iš ano miesto įtikėjo Jėzų dėl
moters liudijimo: „Jis man pasakė viską, ką esu pada-
riusi". 40 Atėję samariečiai prašė jį pasilikti pas juos, ir
jis ten pasiliko dvi dienas. 41 Dar daugiau žmonių įtikė-
jo dėl jo pamokslų. 42 O moteriai jie pasakė: „Dabar
mes tikime ne dėl tavo šnekos. Mes patys išgirdome ir
1,9+ žinome, kad jis iš tiesų yra pasaulio Išganytojas".

Valdininko sūnaus pagydymas 43* Po dviejų dienų
jis išvyko iš ten į Galilėją. 44 Pats Jėzus buvo pareiškęs:
Mt 13,57p; 16,14+ „Pranašas negerbiamas savo tėviškėje". 45 Kai jis pasie-
2,23 kė Galilėją, galilėjiečiai pagarbiai jį priėmė, nes buvo

4, 39* Samarietė apibūdinama kaip misionierė beveik tais pačiais žodžiais, kokiais apibūdinami Jėzaus mokiniai maldoje (žr. 17, 20).

4, 43-54* Jėzaus atėjimas į Kaną Galilėjoje – antrasis ženklas. Ši evangelijos dalis pateikia naują temą – Jėzaus žodis teikia gyvenimą. Aiški sąsaja su pirmuoju ženklu (žr. 2, 11). Karališkasis pareigūnas tiki Jėzaus žodžiais (50 eil.). Prigimtinis gyvenimas, duotas jo sūnui, yra amžinojo gyvenimo simbolis.

matę jo darbus per šventes Jeruzalėje; mat ir jie buvo
nukeliavę į tas šventes.
46 Jis vėl atėjo į Galilėjos Kaną, kur buvo pavertęs 2,1-11
vandenį vynu. O Kafarnaume buvo vienas karaliaus val-
dininkas, kurio sūnus sirgo. 47 Išgirdęs, jog Jėzus iš Ju-
dėjos sugrįžęs į Galilėją, jis atkeliavo pas jį ir maldavo
eiti ir išgydyti marinamą jo sūnų. 48 Jėzus jam atsakė:
„Kol nepamatysite ženklų ir stebuklų, jūs netikėsite". 20,29 Mt 12,38sp
49 O valdininkas prašė: „Viešpatie, ateik, kol mano vai-
kas dar nenumirė". 50 Jėzus jam tarė: „Eik, tavo sūnus
gyvas!" Žmogus patikėjo Jėzaus žodžiais ir iškeliavo. Mt 8, 10+
51 Pareinantį pasitiko jį tarnai ir pranešė, kad vaikas
gyvas. 52 Jis pasiteiravo, kurią valandą sūnui pasidarė
geriau. Jie atsakė: „Vakar apie septintą valandą atslūgo
jam karštis". 53 Taip tėvas patyrė, kad tai buvo ta valanda,
kada Jėzus pasakė jam: „Tavo sūnus gyvas". Ir įtikėjo jis Apd 18, 8
pats bei visi jo namai. 54 Tai buvo antras ženklas, kurį 2, 11+
Jėzus padarė sugrįžęs iš Judėjos į Galilėją.

5 Išgydymas Betzatoje 1* Kiek vėliau buvo žydų šven-
tė, ir Jėzus nukeliavo į Jeruzalę. 2* Jeruzalėje, prie Avių

5, 1-47* Jėzaus apsireiškimas tęsiasi per vieną šventę Jeruzalėje. Trečiasis ženklas (žr. 2, 11; 4, 54) – ligonio išgydymas gyvenimą teikiančiu Jėzaus žodžiu. Maudyklės vanduo nepajėgia duoti gyvenimo. Jį suteikia Jėzaus žodis.

5, 1* Nuoroda į Mozę (žr. 5, 45-46) leidžia spėti, kad šventė galėjo būti Sekminės. Sekminės ir Įstatymo davimas Mozei prie Sinajaus kalno jau buvo siejami I kristiniame šimtmetyje. Ta šventė galėjo būti ir Perėjimo iškilmių šventė (žr. 6, 4: *Artėjo žydų šventė Velykos*). Evangelistas pabrėžia, kad *toji diena buvo šabas* (žr. 5, 9).

5, 2* Graikiškame tekste esti žodis *avių*, o žodis *vartai* pridėtas verčiant, nes manoma, kad ten, šventyklos šiaurės rytų sienoje, turėjo būti vartai, pro kuriuos buvo atvaromi aukai skirti galvijai (žr. Neh 3, 1. 32; 12, 39). ...*turinti penkias stogines*: maudyklė, archeologų atkasta Jeruzalėje, iš tikrųjų turi penkias stogines.

vartų, yra maudyklė, žydiškai vadinama Betzata, turinti
penkias stogines*. 3* Jose gulėdavo daugybė ligonių –
Įst 2, 14 aklų, raišų, išsekusių. (4*) 5 Ten buvo vienas žmogus,
išsirgęs trisdešimt aštuonerius metus. 6 Pamatęs jį gulin-
tį ir sužinojęs jį labai seniai sergant, Jėzus paklausė:
„Ar norėtum pasveikti?“ 7 Ligonis atsakė: „Viešpatie, aš
neturiu žmogaus, kuris, vandeniui sujudėjus, mane įkeltų
į tvenkinį. O kol pats nueinu, kitas įlipa greičiau už
Mt 9, 6 mane“. 8 Tada Jėzus tarė: „Kelkis, imk savo gultą ir eik!“
9 Ir žmogus bematant išgijo, pasiėmė gultą ir pradėjo
vaikščioti.

Toji diena buvo šabas. 10 Todėl žydai užsipuolė išgy-
9, 14 Iš 20, 8+ dytąjį: „Šiandien šabas, tau negalima nešti gulto“. 11 Jis
Jer 17, 21-27 paaiškino: „Tas, kuris mane pagydė, man liepė: ‘Imk
savo gultą ir eik!’“ 12 Jie klausinėjo: „O kas tasai žmogus,
kuris tau liepė: ‘Imk ir eik’?“ 13 Išgydytasis nežinojo,
kas jis, kadangi Jėzus buvo pasitraukęs dėl minios,
susirinkusios toje vietoje.

14* Vėliau Jėzus jį sutiko šventykloje ir tarė: „Štai tu
Mt 9, 2+ esi pasveikęs. Daugiau nebenusidėk, kad neatsitiktų kas

5, 3* Kai kuriuose evangelijos variantuose ir lotyniškoje Vulgatoje priduriama: *...laukdami vandens sujudant.* Tikriausiai protarpiais maudyklėje prasiveržBut šaltinis ir sujudindavo vandenį (žr. 5, 7). Tikėta, kad vandens sujudėjimas gydo.

5, 4* II kristinio šimtmečio pabaigoje Vakarų Bendrijos Tėvų raštai, o IV šimtmetyje Graikų Bendrijos Tėvų raštai liudija pridėtinę eilutę: *Mat kartkartėmis maudyklėn nusileisdavo Viešpaties angelas ir sujudindavo vandenį. Kas, vandeniui pajudėjus, pirmas įlipdavo į vandenį, pagydavo, kad ir kokia liga būtų sirgęs.* Tai buvo žmonių paaiškinimas, siejantis šaltinio vandens prasiveržimą ir gydantį jo poveikį.

5, 14* Nors paralitiko išgydymas ir siejamas su nuodėmių atleidimu Mk 2, 1-12, tačiau Jėzus taip tiesiogiai nuodėmės ir kančios niekada nesiejo (žr. 9, 3; Lk 12, 1-5; taip pat Ez 18, 20).

blogesnio!“ 15 Žmogus nuėjo ir pranešė žydams, kad jį
išgydė Jėzus.

Jėzaus ir dangaus Tėvas 16 Žydai dėl to ir persekio-
jo Jėzų, kad jis taip darydavo šabo dieną. 17* O Jėzus 7, 23; 9, 4
jiems sakydavo: „Mano Tėvas darbuojasi lig šiolei, to-
dėl ir aš darbuojuosi“. 18 Užtat žydai dar labiau ieškojo
progos jį nužudyti, nes jis ne tik nepaisydavo šabo, bet 7, 1. 19. 25; 11, 53
ir vadino Dievą savuoju Tėvu, šitaip lygindamas save su 2, 16; Išm 2, 16
Dievu. 19* Į šį kaltinimą Jėzus jiems atsakė: Jn 10, 33; Fil 2, 6

„Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
Sūnus nieko negali daryti iš savęs, 8,28-29
o vien tai, ką mato darant Tėvą;
nes ką jisai daro, lygiai daro ir Sūnus.
20 Tėvas gi myli Sūnų 3,35
ir parodo jam visa, ką pats daro.
Ir jam parodys dalykų,
dar didesnių už šituos, kad jūs stebėsitės.
21 Kaip Tėvas prikelia numirusius ir juos atgaivina, 3, 35+; Įst 32, 39
taip ir Sūnus grąžina gyvybę*, 1Sam 2, 6 2Kar 5, 7
kam tik panorėjęs.

5, 17* Šabo įsakymo (žr. 5, 10) pagrindas – Dievo poilsis *septintąją dieną* (Pr 2, 2-3; Iš 20, 11). Filonas ir kai kurie rabinai įrodinėjo, kad Dievas veikia ir šabo dieną, visa palaikydamas buvimu, duodamas gyvybę gimimu ir atimdamas ją mirtimi. Kiti rabinai mokė, kad Dievas ilsėjosi nuo kūrimo, bet ne nuo teisimo – viešpatavimo, valdymo. Čia Jėzus prisiskiria tą pačią įsakmią galią, kurią turi Tėvas; kitoje kalboje prisiskiria išimtines teises – galią gyvybei ir mirčiai (žr. 5, 21. 24-26) bei galią teisti (žr. 5, 22. 27).

5, 19* Posakis paimtas iš amato mokymosi aplinkos: sūnus kuria savo veiklą, sekdamas tėvo pavyzdžiu. Jėzaus priklausomybė nuo Tėvo pateisinama, kad Sūnus daro tai, ką daro Tėvas.

5, 21* *...grąžina gyvybę*: išimtinė Dievo teisė Senajame Testamente (žr. Įst 32, 39; 1 Sam 2, 6; 2 Kar 5, 7; Tob 13, 2; Iz 26, 19; Dan 12, 2).

22 Ir nieko Tėvas neteisia,
5, 27; Apd 10, 42+ bet visą teismą pavedė Sūnui*,
23 kad visi gerbtų Sūnų,
kaip gerbia Tėvą.
Kas negerbia Sūnaus,
17, 6+ tas negerbia jį siuntusio Tėvo.
24 Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
10, 27; 18, 37 kas mano žodžių klauso ir mane atsiuntusį tiki,
3, 11+ 3, 18 tas turi amžinąjį gyvenimą ir nepateks į teismą,
1 Jn 3, 14 nes iš mirties yra perėjęs į gyvenimą.
25 Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
ateis valanda, – ir dabar jau yra, –
11, 25-26 kada mirusieji išgirs Dievo Sūnaus balsą,
ir kurie išgirs, tie atgis.
26 Kaip Tėvas turi gyvybę pats savyje,
3, 37+ taip davė ir Sūnui turėti gyvybę pačiam savyje.
27 Jis taip pat suteikė jam galią teisti,
Dan 7, 13. 22 nes jis – Žmogaus Sūnus.
Mt 8, 20+ 28* Nesistebėkite, kad ateis valanda,
11, 43-44; 3, 11+ kai visi gulintieji kapuose išgirs jo balsą.
Dan 12, 2 29 Kurie darė gera, prisikels gyventi,
Apd 24, 15 Mt 16, 27; 25, 46 kurie darė bloga,
prisikels stoti į teismą.
30 Iš savęs aš nieko negaliu daryti.
Aš teisiu, kaip girdžiu,

5, 22* *...teismą pavedė Sūnui*: kita išimtinė Dievo teisė, dažnai išreiškiama išteisinimu ar pasmerkimu (žr. Įst 32, 36; Ps 43, 1).

5, 28-29* Du skirtingi eschatologijos bruožai: 19-27 eil. apibūdina *jau* realizuotą – įvykdytą – eschatologiją, o 28-29 eil. – *dar* būsimą eschatologiją (žr. Dan 12, 2).

ir mano teismas teisingas,
nes aš ieškau ne savo valios, 4, 34+; 6, 38
bet valios to, kuris mane yra siuntęs“.

Tėvo liudijimas Sūnui

31 „Jei tik aš pats apie save liudyčiau, 8, 13-14
mano liudijimas nebūtų tikras.
32 Bet apie mane liudija kitas*, ir aš žinau
jo liudijimą apie mane esant tikrą.
33 Jūs buvote nusiuntę pasiuntinius pas Joną, 1, 19-28
ir jis paliudijo tiesą. Mt 11, 7-11p.
34 Aš nesigriebiu žmogaus liudijimo,
bet šitai kalbu tam,
kad jūs būtumėte išgelbėti.
35 Jonas buvo degantis ir šviečiantis žiburys*, 1, 8; Sir 48, 1 2 Pt 1, 19
tačiau jūs panorėjote tik valandėlę
jo šviesa pasidžiaugti*.
36 Aš turiu aukštesnį liudijimą negu Jono:
tie darbai,
kuriuos man skyrė nuveikti Tėvas, –
patys darbai, kuriuos aš darau, – liudija apie mane,
kad mane yra siuntęs Tėvas. 1, 1+
37 Taip! Mane pasiuntęs Tėvas paliudijo apie mane. 6, 44-45
Bet jūs niekad nesate girdėję jo balso
nei regėję jo veido,
38 ir jo žodis jumyse nesilaiko, 8, 37 1 Jn 2, 14
nes jūs netikite tuo, kurį jis yra siuntęs.

5, 32* *...apie mane liudija kitas:* Tėvas, kuris keturiais skirtingais būdais liudija Jėzų; juos žymi 5, 33-34. 36. 37-38. 39-40.

5, 35* *Jonas... žiburys:* žr. Ps 132, 17 – *parengiau žibintą savo pateptajam [Dovydui]. ...tik valandėlę jo šviesa pasidžiaugti:* laikina ir Jėzui pavaldi Jono misija.

39 Jūs tyrinėjate Raštus*,
nes manote juose rasią amžinąjį gyvenimą.
Tie Raštai ir liudija už mane,
40 bet jūs nenorite ateiti pas mane,
kad turėtumėte gyvenimą".

Netikėjimo šaknys

41 „Garbės iš žmonių aš nepriimu.
42 Aš matau,
1 Jn 2, 15 kad jūs neturite savyje Dievo meilės.
43 Aš atėjau savo Tėvo vardu,
1, 11 o jūs manęs nepriimate.
Mt 24, 5. 24+ Jei kitas ateitų savuoju vardu,
tą jūs priimtumėte.
44 Kaipgi jūs galite įtikėti,
12, 43; Rom 2, 29 jeigu vienas iš kito priimate garbę,
1 Kor 4, 5 o tos garbės, kuri iš vieno Dievo ateina,
jūs neieškote.
45 Nemanykite, kad aš jus kaltinsiu Tėvui!
Įst 31, 26 Jūsų kaltintojas yra Mozė,
į kurį esate savo viltis sudėję.
5, 39+; Mt 8, 10+ 46 Jeigu jūs tikėtumėte Moze,
Įst 18, 15 tai tikėtumėte ir manimi, nes jis rašė apie mane.
47 Kadangi jūs netikite jo raštais,
kaipgi patikėsite mano žodžiais?!"

‖ Mk 6, 32–44 **6 Duonos padauginimas** 1* Jėzus nuvyko anapus
‖ Mt 14, 13–21
‖ Lk 9, 10–17 Galilėjos, arba Tiberiados*, ežero. 2 Jį lydėjo didelė

5, 39* *Jūs tyrinėjate Raštus*: šio veiksmažodžio nuosaka gali būti ir liepiamoji: *tyrinėkite Raštus.*

6, 1-15* Pasakojimas apie duonos padauginimą – ketvirtasis ženklas. Tai vienintelis stebuklas, kurį perduoda visos keturios evangelijos (žr. Mt 14, 13-21 ir 15, 32-39 paaiškinimus). Jonas skirtingai apibūdina

minia, nes žmonės matė ženklus, kuriuos jis darė ligo-
niams. 3 Jėzus užkopė į kalną ir ten atsisėdo kartu su
mokiniais. 4 Artėjo žydų šventė Velykos. 5* Pakėlęs akis Iz 55, 1-2
ir pamatęs, kokia daugybė pas jį atėjusi, Jėzus paklau-
sė Pilypą: „Kur pirksime duonos jiems pavalgydinti?“ Sk 11, 13
6* Jis klausė mėgindamas jį, nes pats žinojo, ką darysiąs.
7 Pilypas jam atsakė: „Už du šimtus denarų* duonos Sk 11, 22
neužteks, kad kiekvienas gautų bent po gabalėlį“. 8 Vie-
nas iš mokinių, Simono Petro brolis Andriejus, jam 1, 40
pasakė: 9 „Čia yra berniukas, kuris turi penkis miežinės 2 Kar 4, 42-44
duonos kepaliukus* ir dvi žuvis. Bet ką tai reiškia tokiai
daugybei!“ 10 Jėzus tarė: „Susodinkite žmones!“ Toje vie-
toje buvo daug žolės*. Taigi jie susėdo, iš viso kokie
penki tūkstančiai vyrų. 11 Tada Jėzus paėmė duoną,
sukalbėjo padėkos maldą ir davė išdalyti visiems ten
sėdintiems; taip pat ir žuvų, kiek kas norėjo. 12 Kai
žmonės pavalgė, jis pasakė mokiniams: „Surinkite

Pilypo ir Andriejaus vaidmenis. Nuoroda į artėjančią Perėjimo iškilmę (4 eil.) ir galima užuomina apie Eliziejų (Elišą; 9 eil.); Žr. 2 Kar 4, 42-44. Pasakojimas simbolizuoja maistą, prieinamą per Jėzų, o savo antrine prasme rodo į naują *išėjimą* ir Eucharistiją.

6, 1* *...arba Tiberiados*: vėlesnis Galilėjos ežero vardas.

6, 5* Jėzus imasi iniciatyvos: sinoptinėse evangelijose tai daro mokiniai. Jėzus apibūdinamas kaip naujasis Mozė (žr. 6, 14).

6, 6* Turbūt tai tik evangelisto pastaba. Jono evangelijoje Jėzus niekada neapibūdinamas kaip ko nors nežinantis.

6, 7* *...Už du šimtus denarų*: Romos denaras – darbininko dienos uždarbis (žr. Mt 20, 2).

6, 9* *...miežinės duonos kepaliukus*: miežinė duona – pagrindinis vargšų maistas. Galima užuomina apie Eliziejų (Elišą), kuris padaugino miežinę duoną (žr. 2 Kar 4, 42-44).

6, 10* *...buvo daug žolės*: tikriausiai buvo pavasario metas – prieš Perėjimo iškilmių šventę.

likusius kąsnelius, kad niekas nepražūtų“. 13 Taigi jie
surinko ir iš penkių miežinės duonos kepalėlių pripy-
lė dvylika pintinių gabaliukų, kurie buvo atlikę nuo
2,11+ valgiusiųjų. 14 Pamatę Jėzaus padarytą ženklą, žmonės
Įst 18,15.18 Jn 1,21+ sakė: „Jis tikrai yra tas pranašas*, kuris turi ateiti į pa-
saulį*“. 15 O Jėzus, supratęs, kad jie ruošiasi pasigriebti
18,36 Mk 1,34+ jį ir paskelbti karaliumi, vėl pasitraukė pats vienas į
kalną.
‖ Mt 14,22–33 ‖ Mk 6,45–52 **Jėzus eina vandeniu** 16 Atėjus vakarui, mokiniai
Ps 107,23 nusileido prie ežero, 17 sulipo į valtį ir plaukė kitapus
ežero, į Kafarnaumą. Jau sutemo, o Jėzus vis dar nebu-
Ps 107,25 vo grįžęs pas juos. 18 Ežeras bangavo, nes pūtė smarkus
vėjas. 19 Nusiyrę nuo kranto dvidešimt penkias-trisde-
šimt stadijų, jie pamato Jėzų, einantį ežero paviršiumi*
ir besiartinantį prie valties. Jie išsigando. 20 O jis sako:
„Aš Esu*. Nebijokite!“ 21 Jie norėjo jį pasiimti į valtį,
Ps 107,30 bet valtis netrukus priartėjo prie kranto, į kurį jie yrėsi.
Jėzus kalba apie gyvybės duoną 22* Minia, buvusi
anoje pusėje, matė, kad ten tebuvo viena valtis ir kad
Jėzus nebuvo įlipęs į valtį su mokiniais, o šie išplaukė

6, 14* ...*tas pranašas*: turbūt pranašas kaip Mozė (žr. 1, 21 paaiškinimą); *tas... kuris turi ateiti į pasaulį*: turbūt Elijas (žr. Mal 3, 1. 23).

6, 16-21* Penktasis ženklas – gamtos apvaldymo stebuklas, apreiškiantis, kad Jėzus turi Dievo galybę (žr. Mk 6, 45-52; Mt 14, 22-33).

6, 19* ...*pamato Jėzų, einantį ežero paviršiumi*: nors graikiškame tekste 16 eil. galėtų būti suprantama *paežere*, arba *prie ežero* (žr. 21, 1), sinoptinėse evangelijose, ypač Mt 14, 25, aiškiai sakoma, kad *Jėzus atėjo pas juos, žengdamas ežero paviršiumi* (žr. Job 9, 8).

6, 20* *Aš Esu*: pažodžiui – *Ego eimi*, t. y. *Aš Esu* (žr. 4, 26; Mk 6, 50 paaiškinimus).

6, 22-71* Kalba apie gyvybės duoną, kuri skiriasi nuo manos. Tekstą sudaro kalbos įvadas (22-34 eil.), pati kalba (35-59 eil.) ir mokinių atoveikis bei Petro išpažinimas (60-71 eil.).

vieni. 23 Rytojaus dieną iš Tiberiados atplaukė kitų val-
čių ir sustojo netoli tos vietos, kur žmonės buvo valgę
Viešpaties palaimintos duonos. 24 Sužinoję, kad čia nė-
ra nei Jėzaus, nei jo mokinių, žmonės lipo į valtis ir
plaukė į Kafarnaumą, ieškodami Jėzaus. 25 Suradę jį
kitapus ežero, jie klausinėjo: „Rabi, kada suspėjai čionai
atvykti?“ 26 O Jėzus prabilo į juos:

„Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
jūs ieškote manęs ne todėl, kad esate matę ženklų, 2, 11+
bet kad prisivalgėte duonos lig soties.
27 Plušėkite ne dėl žūvančio maisto, Iš 16, 20; Iz 55, 2
bet dėl išliekančio amžinajam gyvenimui*!
Jo duos jums Žmogaus Sūnus, Mt 8, 20+
kurį Tėvas – Dievas savo antspaudu yra pažymėjęs“.

28 Jie paklausė: „Ką mums veikti, kad darytume
Dievo darbus?“ 29 Jėzus atsakė: „Tai ir bus Dievo dar-
bas: tikėkite tą, kurį jis siuntė“. 30 Jie dar klausė: „Tai Mt 8, 10+
kokį padarysi ženklą, kad pamatytume ir tave įtikėtume? Mt 16, 1-4; Mk 15, 32 Lk 11, 29-32; Jn 1, 21+; 2, 11+
Ką nuveiksi? 31 Antai mūsų tėvai tyruose valgė maną, Iš 16, 4s+
kaip parašyta: *Jis davė jiems valgyti duonos iš dangaus**“. Ps 78, 24
32 Tada Jėzus tarė:

„Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: tai ne Mozė
davė jums duonos iš dangaus, bet mano Tėvas
duoda jums iš dangaus tikrosios duonos.
33 Dievo duona nužengia iš dangaus
ir duoda pasauliui gyvybę“.

6, 27* *...dėl [maisto], išliekančio amžinajam gyvenimui:* žr. 4, 14.

6, 31* *...duonos iš dangaus:* laukta, kad mana, kadaise paslėpta Jeremijo (žr. 2 Mak 2, 5-8), stebuklingai atsiras paskutinėmis dienomis Perėjimo iškilmių metu (žr. Iš 16, 4, 15, 32-34; Ps 78, 24).

2, 19+ 34 Tada jie ėmė prašyti: „Viešpatie, duok visuomet
mums tos duonos!“ 35* Jėzus atsakė:
Pat 9, 1-6 Sir 24, 19-22 Iš 55, 1-3 Jn 4, 14; 4, 10+ „Aš esu gyvybės duona!
Kas ateina pas mane, niekuomet nebealks,
ir kas tiki mane, niekuomet nebetrokš.
36 Bet aš jums jau sakiau:
2, 11+ Pr 3, 23-24 Jn 9, 34. 35 Apr 7, 14; 19, 9; 22, 14. 17 jūs mane regėjote, ir netikite.
37 Visi, kuriuos man duoda Tėvas, ateis pas mane,
ir ateinančio pas mane aš neatstumsiu,
38 nes aš nužengiau iš dangaus
4, 34; 5, 30; 14, 31; 12, 27+ vykdyti ne savo valios,
bet valios to, kuris mane siuntė.
3, 35+; 10, 28-29; 17, 12 39 O mano Siuntėjo valia reikalauja,
kad nepražudyčiau nė vieno,
kuriuos jis man pavedė,
bet kad prikelčiau juos paskutiniąją dieną.
40 Tokia mano Tėvo valia,
kad kiekvienas, kuris regi Sūnų ir tiki jį,
turėtų amžinąjį gyvenimą;
todėl aš jį prikelsiu paskutiniąją dieną“.
41 Tada žydai ėmė murmėti, kad jis pasakęs: „Aš
duona, nužengusi iš dangaus“. 42 Jie sakė: „Argi jis ne
Mt 13, 54-57 Mk 6, 1-6 Jėzus, Juozapo sūnus?! Argi mes nepažįstame jo tėvo
ir motinos? Kaip jis gali sakyti: 'Aš esu nužengęs iš
dangaus'?“ 43 Jėzus jiems atsakė: „Liaukitės tarpusavyje
murmėję*!
44 Niekas negali ateiti pas mane,

6, 35-59* Iki 50 eil. *gyvybės duonos* perkeltinė prasmė yra Dievo apreiškimas Jėzuje, o nuo 51 eil. plėtojama Eucharistijos tema.

6, 43* *...murmėję*: žodis aidi izraeliečių murmėjimu dykumoje (žr. Iš 16, 2. 7. 8).

jei mane pasiuntęs Tėvas jo nepatraukia; Mt 16, 17
ir tą aš prikelsiu paskutiniąją dieną.
45 Pranašų parašyta:
Ir bus visi mokomi Dievo. Iz 54, 13 Jer 31, 33s
Kas išgirdo iš Tėvo ir pasimokė, ateina pas mane. 1 Jn 2, 20.27
46 Bet tai nereiškia, Iš 33, 20+ Jn 1, 18
jog kas nors būtų Tėvą regėjęs; 1 Jn 4, 12
tiktai kuris iš Dievo yra, tas jį regėjo. Jn 7, 29
47 Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
kas tiki, tas turi amžinąjį gyvenimą.
48 Aš esu gyvybės duona.
49 Jūsų tėvai dykumoje valgė maną ir mirė. 1 Kor 10, 3-5
50 O štai ši duona
yra nužengusi iš dangaus,
kad kas ją valgys, nemirtų. 8, 51
51 Aš esu gyvoji duona, nužengusi iš dangaus.
Kas valgys šią duoną – gyvens per amžius.
Duona, kurią aš duosiu, Lk 22, 19p
yra mano kūnas už pasaulio gyvybę“. 1 Kor 11, 24
52 Tuomet žydai ėmė tarp savęs ginčytis ir klausinėti:
„Kaip jis gali mums duoti valgyti savo kūną?!“ 53 O Jėzus
jiems kalbėjo:
„Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
jei nevalgysite Žmogaus Sūnaus kūno 1, 14+; Mt 8, 20+
ir negersite jo kraujo,
neturėsite savyje gyvybės!
54 Kas valgo* mano kūną ir geria mano kraują,

6, 54-58* *...valgo*: čia vartojamas graikiškas veiksmažodis *trōgō* nėra klasikinis gr. k. žodis, reiškiantis valgymą; juo graikai apibūdindavo gyvulių ėdimą – kramsnojimą, graužimą. Gali būti, kad tuo veiksmažodžiu evangelistas nori pabrėžti Jėzaus kūno ir kraujo tikroviškumą (55 eil.).

tas turi amžinąjį gyvenimą, ir aš jį prikelsiu
paskutiniąją dieną.
55 Mano kūnas tikrai yra valgis,
ir mano kraujas tikrai yra gėrimas.
56 Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują,
15,4-5 tas pasilieka manyje, ir aš jame.
57 Kaip mane yra siuntęs gyvasis Tėvas
ir aš gyvenu per Tėvą,
5,26 taip ir tas, kuris mane valgo, gyvens per mane.
58 Štai duona, nužengusi iš dangaus!
Ji ne tokia,
kokią protėviai valgė ir mirė.
Kas valgo šią duoną – gyvens per amžius".

59 Visa tai jis paskelbė, mokydamas Kafarnaumo
sinagogoje.

60* Tai išgirdę, daugelis jo mokinių sakė: „Kieti jo
3,11+ žodžiai, kas gali jų klausytis!" 61 Jėzus, žinodamas,
1,48+ kad mokiniai dėl to murma, paklausė: „Jus tai piktina?
Mt 8,20+ 62* O kas būtų, jei pamatytumėte Žmogaus Sūnų, už-
Jn 12,32+ žengiantį ten, kur jis buvo pirmiau?!
20,27+; 1 Kor 15,45 2 Kor 3, 6 63 Dvasia* teikia gyvybę, o kūnas* nieko neduoda.
Jn 3, 11+; 12, 49-50 Žodžiai, kuriuos jums kalbėjau,
yra dvasia ir gyvenimas*.

6, 60-71* Šios eilutės labiau susijusios su 6, 35-50 temomis negu su 6, 51-58. Atrodo, jomis kreipiamasi į evangelisto Jono Bendrijos narius, sunkiai priimančius kristologiją *iš aukšto*, kurią atspindi gyvybės duonos kalba.

6, 62* Neužbaigtas sąlyginis sakinys lieka mįslingas. Labai galima nuoroda į 6, 49-51. Jėzus teigia, kad jis – *duona, nužengusi iš dangaus* (žr. 6, 50). Toks Jėzaus teiginys kelia nepasitikėjimą (žr. 6, 60). Užtat Jėzus ir klausia, ką jo mokiniai darys, kai jis žengs į dangų.

6, 63* *Dvasia... kūnas*: nuoroda į antgamtinę ir prigimtinę gyvenimo plotmę (žr. 3, 6). *...dvasia ir gyvenimas*: visa, ką Jėzus sakė apie gyvybės duoną, yra Dvasios apreiškimas.

64 Bet kai kurie iš jūsų netiki“.
Mat Jėzus iš pat pradžių žinojo ir kas netiki, ir kas 1,48+
jį išduos. 65 Jis dar sakė: „Štai kodėl aš jums sakiau: 6,44
niekas negali ateiti pas mane, jeigu jam nėra duota
Tėvo“. 66 Nuo to meto nemaža jo mokinių pasitraukė ir
daugiau su juo nebevaikščiojo.
Petro išpažinimas 67 Tada Jėzus paklausė Dvylika: ‖ Mt 16, 16p
„Gal ir jūs norite pasitraukti?“ 68 Simonas Petras atsakė:
„Viešpatie, pas ką mes eisime?! Tu turi amžinojo gyve- Įst 8, 3; Apd 7, 38
nimo žodžius. 69 Mes įtikėjome ir pažinome, kad tu – Apd 3, 14+
Dievo Šventasis“. 70 Jėzus jiems atsakė: „Argi ne aš
išsirinkau jus, Dvylika? Tačiau ir tarp jūsų vienas yra 13, 18
velnias“. 71 Jis turėjo omenyje Judą, Simono Iskarijoto 13, 2. 27
sūnų. Šis, būtent vienas iš Dvylikos, turėjo jį išduoti.
7* **Nevieša kelionė į Jeruzalę** 1 Tada Jėzus vaikščio- Mk 9, 30p
jo po Galilėją. Jis nenorėjo eiti Judėjon, nes žydai jo
tykojo nužudyti. 2 Artėjo žydų Palapinių šventė. 3 Jo Iš 23, 14+ Zch 14, 16-19
broliai* jam kalbėjo: „Keliauk iš čia į Judėją, kad tavo
mokiniai pamatytų, kokius darbus tu darai. 4 Juk, 5, 36; Mt 5, 15

7-8* Šie du skyriai apima įvykius, susijusius su Palapinių iškilmių švente (žr. Iš 23, 16; Įst 16, 13-16), su simboliais iš pradžių statytų palapinių, kad pjovėjai turėtų pastogę, su lietumi – vandens iš Siloamo liejimu ant šventyklos aukuro, su šviesomis – moterų kiemo apšvietimui keturiais deglais. Įvykiai tęsia Jėzaus švenčių kaitą: Perėjimo iškilmių šventės (žr. 2, 13; 6, 4), šventyklos pašventinimo (žr. 10, 22), Sekminių šventės (žr. 5, 1). Šių švenčių turinį pakeičia Jėzus – Gyvasis Vanduo. Daromi intarpai apie Jėzų veikiant slapčiomis ar pasislepiant (žr. 7, 4. 10; 8, 59). Kartojasi nuorodos į mėginimus nužudyti Jėzų (žr. 7, 1. 13. 19. 25. 30. 32. 44; 8, 37. 40. 59).

7, 3* *...broliai*: šie giminaičiai (žr. 2, 12 ir Mk 6, 3 paaiškinimą) mokiniais nevadinami iki įvykių po prisikėlimo (žr. Apd 1, 14). Mt 13, 55 ir Mk 6, 3 keturis jų įvardija. Jėzus jau padaręs nuostabių darbų Judėjoje (žr. 2, 23; 3, 2; 4, 45; 5, 8).

norėdamas iškilti viešumon, niekas neveikia slapčiomis.
14,22 Jei darai tokius darbus, pasirodyk pasauliui“. 5 (Mat netgi
jo broliai juo netikėjo.) 6 Jėzus jiems atsakė: „Mano me-
2, 4+; Dan 7, 22 tas* dar neatėjo, o jums metas visada tinkamas. 7 Pasaulis
1, 10+ negali jūsų nekęsti, o manęs jis nekenčia, nes aš liudiju,
3, 19 kad jo darbai pikti. 8 Taigi jūs eikite sau į iškilmes. Aš į
8, 20 šitą šventę neisiu*, nes mano metas dar neatėjo“. 9 Tai
pasakęs, jis pasiliko Galilėjoje. 10 Kai jo broliai iškeliavo
į šventę, tuomet ir jis išėjo, bet ne viešai, o tarsi slapčio-
mis. 11 Tuo tarpu iškilmėse žydai jo ieškojo, klausinėda-
mi: „O kur tasai?“ 12 Apie jį taip pat ėjo kalbos miniose.
Mt 27, 63 Vieni sakė: „Jis geras!“ Kiti neigė: „Visai ne. Jis tik
9, 22; 12, 42 19, 38 klaidina žmones“. 13 Bijodami žydų, visi privengė apie
jį viešai kalbėti.

Jėzus pasirodo viešai 14* Šventei įpusėjus, Jėzus atėjo
Mt 7, 28; 13, 54-57 į šventyklą ir ėmė mokyti. 15 Žydai stebėjosi ir sakė: „Iš
Apd 4, 13 kur jis išmano Raštą, visai nesimokęs*?“ 16 Jėzus jiems
atsakė:

3, 11+; 14, 24 „Mano mokslas ne mano,
bet to, kuris yra mane siuntęs.

7, 6* *...metas*: gr. k. *kairos* reiškia *tinkamą, tikslų laiką;* šiame kontekste – Jėzaus *valandos* (žr. 2, 4 paaiškinimą) – jo mirties ir prisikėlimo sinonimas. Čia esti žodžių žaismas: Jėzaus giminaičiams bet koks *laikas yra tinkamas,* nes jie nepriklauso nuo Dievo valios.

7, 8* *Aš į šitą šventę neisiu*: kartojamas veiksmažodis *eiti* – vėl žodžių žaismas: rodo ne tik į ėjimą Jeruzalėn, bet ir išaukštinimą ant kryžiaus, mirtį, prisikėlimą ir žengimą į dangų (žr. 3, 14; 6, 62; 20, 17).

7, 14-31* Jėzus moko šventykloje; ginčas su žydais.

7, 15* *...Iš kur jis išmano Raštą, visai nesimokęs?*: pažodžiui: *Iš kur jis pažįsta raides, visai nesimokęs?* Vaikai buvo mokomi skaityti ir rašyti naudojantis *Raštais.* Numanu, kad čia kalbama ne apie raštingumą, nes žmones stebina jo galia mokyti, tarsi būtų rabinas, o rabinai buvo *išmokyti* kitų rabinų ir paprastai cituodavo savo mokytojus.

17 Kas nori vykdyti jo valią*,
supras, ar tas mokslas iš Dievo,
ar aš kalbu pats iš savo galvos.
18 Kas iš savęs kalba, ieško savo garbės. 8,50
O kuriam rūpi jo Siuntėjo šlovė, tas tiesakalbis, Ps 92, 16
ir nėra jame neteisybės.
19 Argi Mozė jums nedavė Įstatymo? 8,37-41 Rom 2, 17-23
Deja, niekas iš jūsų Įstatymo nesilaiko.
Kodėl gi norite mane nužudyti?“ 20 Žmonės atsiliepė:
„Ar velnias tave apsėdo*?! Kas gi tyko tave nužudyti?“ 8, 48.52; 10, 20
21 Jėzus jiems atsakė: „Aš padariau tik vieną darbą*, ir Mt 12, 24-27p Jn 5, 1-9
jūs visi nustebote. 22 Mozė jums įsakė apipjaustymą, –
nors jis kilęs ne iš Mozės, bet iš protėvių, – ir jūs api- Pr 17, 10+ Apd 7, 8
pjaustote šabo dieną. 23 Jei galima žmogų apipjaustyti Rom 4, 11
šabo dieną, kad nebūtų sulaužytas Mozės Įstatymas, tai Mt 12, 1-5. 11-12 Lk 13, 15s; 14, 5
kodėl pykstate ant manęs, kad aš visą žmogų pagydžiau
šabo dieną?! 24 Tad neteiskite pagal išorę, bet žiūrėkite Iz 11, 3; Zch 7, 9
teisingumo“.

Ginčas dėl Mesijo kilmės 25 Kai kurie Jeruzalės
gyventojai klausinėjo: „Ar tik ne šitą nori nužudyti?
26 Štai jis viešai kalba, ir niekas jam nieko nesako. Gal
vyresnybė* įsitikino, jog jis Mesijas? 27 Tačiau mes žino-
me, iš kur jis kilęs. O kai ateis Mesijas, niekas nežinos,
iš kur jis“. 28 Tuomet Jėzus, mokydamas šventykloje,
garsiai šaukė:

7, 17* *...vykdyti jo valią*: turbūt nuoroda į Dievo *darbą* (žr. 6, 29): tikėti tą, kurį Dievas yra atsiuntęs.

7, 20* *...Ar velnias tave apsėdo?*: pažodžiui: *demoną turi!* Taigi esi apsėstas. Pamišėliai buvo laikomi apsėsti demonų.

7, 21* *...vieną darbą*: paralitiko išgydymas (žr. 5, 1-9). Gydymas šabo dieną nustebino žydus (žr. 7, 22; taip pat 5, 9-10).

7, 26* *...vyresnybė*: sinedriono nariai (žr. 3, 1).

8, 19; 19, 9+ Mt 11, 27 „Išties jūs mane pažįstate ir žinote, iš kur aš kilęs.
8, 26 Ne pats nuo savęs atėjau, bet tiesakalbis yra tas,
kuris mane atsiuntė,
6, 46; 8, 55 o jūs jo nepažįstate.
29 Aš jį pažįstu,
1, 1+ nes iš jo esu atėjęs,
ir jis yra mane siuntęs“.
7, 44 30 Tuomet jie norėjo Jėzų suimti, bet nė vienas nepa-
Lk 4, 29s Jn 8, 20; 2, 4+ kėlė prieš jį rankos, nes dar nebuvo atėjusi jo valanda.
Artėjantis išsiskyrimas 31 Daugelis iš minios įtikėjo
2, 11+ jį ir kalbėjo: „Argi atėjęs Mesijas padarytų daugiau žen-
klų, kaip kad šitas yra padaręs?!“
32* Fariziejai nugirdo žmones šitaip bešnekant apie
jį, todėl aukštieji kunigai bei fariziejai pasiuntė sargybi-
nius jo suimti.
33 Tuomet Jėzus prabilo:
8, 21-22 „Dar trumpą laiką būsiu su jumis.
Paskui iškeliausiu
1, 1+ pas tą, kuris mane siuntė.
34 Jūs manęs ieškosite ir neberasite,
1, 39+ nes ten, kur aš būsiu,
jūs negalėsite nueiti“.
35 Žydai ėmė kalbėtis tarp savęs: „Kurgi jis žada keliau-
ti, kad mes negalėsime jo rasti? Gal jis rengiasi išvykti pas
žydus, išsiskirsčiusius* tarp graikų*, ir mokyti graikus?
2, 19+ 36 Ką reiškia tie jo žodžiai: ‘Jūs manęs ieškosite ir nebe-
rasite, nes ten, kur aš būsiu, jūs negalėsite nueiti’?“

7, 32-35* Jėzus kalba apie artėjantį iškeliavimą (žr. 8, 21; 12, 36; 13, 33).

7, 35* *...pas žydus, išsiskirsčiusius*: pas žydus, gyvenančius už Palestinos ribų. *...tarp graikų*: tarp Viduržemio jūros kraštų pagonių (žr. 12, 20).

Nepavykęs kėsinimasis suimti Jėzų 37* Paskuti-
nę, iškilmingiausiąją šventės dieną Jėzus stovėjo ten
ir šaukė: Pat 1,20

„Jei kas trokšta, teateina pas mane Iz 55,1,3; Apr 21,6; 22,7
ir tegu geria.
38 Kas mane tiki, – kaip Raštas sako, –
iš jo vidaus* plūs gyvojo vandens srovės*“. 4,14+; 1 Kor 10,4+; Iz 44,3

39 Jis kalbėjo apie Dvasią, kurią turės gauti įtikėju- 1,33+
sieji. Mat Šventoji Dvasia dar nebuvo nužengusi, nes
Jėzus dar nebuvo pašlovintas.

40* Išgirdę tuos žodžius, kai kurie žmonės sakė: „Jis
iš tiesų pranašas!“ 41 Kiti tvirtino: „Jis Mesijas!“ Dar kiti 1,21+
prieštaravo: „Nejaugi Mesijas būtų iš Galilėjos? 42 Argi
Raštas nesako, jog Mesijas *ateis iš Dovydo palikuonių, iš* 2 Sam 7,12+; Mt 9,27+;
Betliejaus miestelio, kur yra buvęs Dovydas?“ 43 Taigi Rom 1,3; Mt 2,5s
minioje kilo nesutarimas dėl jo asmens. 44 Buvo tokių,
kurie norėjo jį suimti, bet nė vienas nepakėlė prieš jį 7,30
rankos.

45 Taigi sargyba sugrįžo tuščiomis pas aukštuosius
kunigus bei fariziejus, o tie klausė: „Kodėl neatvedėte?“
46 Sargybiniai atsiliepė: „Niekados žmogus nėra taip Mt 13,54-56
kalbėjęs!“ 47 Fariziejai atsakė: „Gal jau ir jūs leidotės
suvedžiojami? 48 Ar tiki jį bent vienas iš vyresnybės ar
fariziejų? 49 Nebent tos prakeiktos padugnės, neišma-

7, 37-39* Tekančio – gyvojo – vandens pažadas per Dvasios nužengimą.

7, 38* *...gyvojo vandens srovės*: Dvasios dovana (žr. 3, 5). *...iš jo vidaus*: arba iš Jėzaus, arba iš tikinčiojo. Jei iš Jėzaus – tęsiamas Jėzaus/Mozės motyvas (žr. vanduo iš uolos Iš 17, 6; Sk 20, 11); be to, iš Jėzaus, kaip naujosios šventyklos (žr. Ez 47, 1). Gramatiškai tiksliau *iš tikinčiojo.*

7, 40-53* Ginčas apie Mesijo kilmę iš Dovydo šeimos.

3, 1+ nančios Įstatymo". 50 Tuomet prabilo vienas iš jų, Niko-
demas, kuris pirmiau buvo aplankęs Jėzų: 51 „Ar leidžia
Įst 1, 16s; 17, 4 Apd 5, 35 mūsų Įstatymas pasmerkti žmogų, jeigu jis pirmiau ne-
ištardytas ir nėra žinoma, ką jis padaręs?" 52 Tada jie
1, 46; 5, 39 atsiliepė: „Gal ir tu iš Galilėjos? Patyrinėk, ir pamatysi,
Mt 16, 14+ kad joks pranašas nebuvo kilęs iš Galilėjos". 53 Ir taip
jie išsivaikščiojo kas sau.

8 Sugauta nusidėjėlė ir klastingi skundikai 1* Jėzus
Lk 21, 37-38 nuėjo į Alyvų kalną*. 2 Auštant jis vėl pasirodė šventyk-
loje. Visi žmonės rinkosi prie jo, o jis atsisėdęs juos
mokė. 3 Tuomet Rašto aiškintojai ir fariziejai atvedė
Lk 7, 37-50 moterį, sugautą svetimaujant. Pastatė ją viduryje 4 ir
kreipėsi į jį: „Mokytojau, ši moteris buvo nutverta sve-
Kun 20, 10 Įst 22, 22-24 timaujant. 5* Mozė mums Įstatyme yra liepęs tokias
užmušti akmenimis. O tu ką pasakysi?" 6 Jie tai sakė,
spęsdami jam pinkles, kad turėtų kuo apkaltinti. Bet
Mt 12, 10; Lk 20, 20 Jėzus pasilenkęs ėmė pirštu rašyti ant žemės. 7* Jiems
nesiliaujant kamantinėti, jis atsitiesė ir tarė: „Kas iš jū-
Įst 17, 7; Mt 7, 1-5 sų be nuodėmės, tegu pirmas sviedžia į ją akmenį". 8 Ir
vėl pasilenkęs rašė ant žemės. 9 Tai išgirdę, jie vienas
po kito ėmė trauktis šalin, pradedant nuo vyresniųjų.

8, 1-11* Pasakojimas apie svetimaujant sugautą nusidėjėlę šioje evangelijos vietoje įterptas vėliau. Stilius ir motyvai artimesni Lukui negu Jonui, todėl daugelis evangelijos tyrinėtojų mano, jog šis skaitinys priklauso Luko tradicijai ir turėtų eiti po Lk 21, 38. Spėliojama, kad pasakojimas čia buvo įterptas dėl Jėzaus žodžių: *Jūs teisiate kūniškai, o aš neteisiu nė vieno* (žr. 8, 15). Katalikų Bendrija priima šį skaitinį kaip kanoninį.

8, 1* *...Alyvų kalną*: Jono evangelija Alyvų kalną mini tik Kančios savaitės įvykių raidoje.

8, 5* Kun 20, 10 ir Įst 22, 22 mini tik mirtį, bet Įst 22, 23-24 reikalauja akmenimis užmušti svetimaujant pagautą susižadėjusią mergelę.

8, 7* Pirmuosius akmenis privalėjo mesti liudininkai (žr. Įst 17, 7).

Pagaliau liko vienas Jėzus ir ten stovinti moteris. 10 Atsi-
tiesęs Jėzus paklausė: „Moterie, kur jie pasidėjo? Niekas
tavęs nepasmerkė?“ 11 Ji atsiliepė: „Niekas, Viešpatie“. Ps 103, 8. 13. 14
Jėzus jai tarė: „Nė aš tavęs nepasmerksiu. Eik ir daugiau Ez 33, 11; 18, 32 Jn 5, 14
nebenusidėk“.

12* Jėzus vėl prabilo: „Aš – pasaulio šviesa.
Kas seka manimi, nebevaikščios tamsybėse, Iš 13, 21 Ps 27, 1; 36, 10; 89, 16; Išm 7, 26+
bet turės gyvenimo šviesą“. Iz 9, 1; 60, 19; 1Jn 1, 5 Ef 5, 8

13 Fariziejai jam prikišo: „Tu pats apie save liudiji, –
tavo liudijimas netikras“. 14 Jėzus jiems atsakė:
„Nors aš ir liudiju pats apie save, 3, 11+; 5, 31
mano liudijimas yra tikras*,
nes aš žinau, iš kur esu atėjęs ir kur einu. 14, 28
O jūs nežinote, nei iš kur aš atėjęs, nei kur einu.
15 Jūs teisiate kūniškai*, 7, 24; Rom 7, 5
o aš neteisiu nė vieno*. 12, 47
16 Jeigu aš ir teisčiau,
mano sprendimas būtų teisingas, nes aš ne vienas, 5, 30; 8, 29
bet esu aš ir mane siuntęs Tėvas. 10, 30+
17 Ir jūsų Įstatyme* parašyta, Įst 17, 6; 19, 15 Sk 35, 30
jog dviejų asmenų liudijimas tikras.
18 Taigi liudiju aš pats apie save,
ir apie mane liudija mane atsiuntęs Tėvas“. 5, 32. 37

8, 12-20* Jėzus – pasaulio šviesa. Jėzus – džiaugsmo šviesa – pakeičia anuos keturis šventyklos apšvietimo deglus.

8, 14* *...mano liudijimas yra tikras*: atrodo, šie žodžiai neigia 5, 31 žodžius, bet čia Jėzus pabrėžia savo kilmę iš Tėvo ir dieviškąją savo dalią.

8, 15* *Jūs teisiate kūniškai*: gr. k. *kata sarka* reiškia *pagal žmogaus prigimtį*. *...o aš neteisiu nė vieno*: prieštaravimas 5, 22. 27. 30 tekstui yra tik paviršutinis, nes čia akcentuojamas teismas ne *pagal išorę*.

8, 17* *...jūsų Įstatyme*: vėlesnio ginčo tarp Bendrijos ir Sinagogos atspindys.

14,9 19 Jie paklausė: „O kurgi tavo Tėvas?“ Jėzus atsakė:
12,45 „Jūs nepažįstate nei manęs, nei manojo Tėvo.
=14,7 Jei pažintumėte mane,
pažintumėte ir mano Tėvą“.

Įspėjimas priešams 20 Tuos žodžius jis pasakė, mo-
Mk 12,41+; 7,30 kydamas šventyklos iždinėje. Ir niekas jo nesuėmė, nes
2,4+ dar nebuvo atėjusi jo valanda.

21* Jėzus vėl jiems kalbėjo:
7,34+ „Aš pasitrauksiu, o jūs ieškosite manęs
Įst 24,16 Ez 18,20; 33,12-20 ir numirsite savo nuodėmėje*.
Jn 13,33.36 Kur aš einu, jūs negalite nueiti*“.

3,19+ 22 Tada žydai ėmė klausinėti: „Nejaugi jis ketina nu-
sižudyti, kad sako: ‘Kur aš einu, jūs negalite nueiti’?“

23* Jėzus atsakė:
„Jūs esate iš pažemių, o aš esu iš aukštybės.
1,9+ 3,31; 17,14 Jūs – iš šio pasaulio, o aš – ne iš šio pasaulio.
24 Dėl to aš jums sakiau,
kad jūs numirsite savo nuodėmėse.
1,1+ Iš 3,14+ Iz 43,11 Tikrai! Jeigu jūs netikėsite, kad Aš Esu*, –
jūs numirsite savo nuodėmėse“.

25* Tuomet jie paklausė: „Kas gi tu toks esi?“ Jėzus
atsakė:
„Kaip tik tas, ką aš jums sakau!

8, 21-30* Jėzaus kilmė iš Dievo, todėl jis gali apreikšti Dievą.

8, 21* *...numirsite savo nuodėmėje*: t. y. netikėjime (žr. 8, 24). *Kur aš einu, jūs negalite nueiti*: tik per Jėzaus kančią – prisikėlimą.

8, 23* Žydai įtaria, kad Jėzus kalba apie savižudybę. Čia pasirodo evangelisto ironija: Jėzaus mirtis nebus savižudybė, bet Dievo valios vykdymas.

8, 24. 28* *Aš Esu*: hebr. k. *ʾanî ʾehjė* – žydų tikėjimo kraitis šį posakį suprato kaip Dievo savipratą (žr. Iz 43, 10 ir 4, 26 paaiškinimą).

8, 25* Jėzaus atsakymas sukasi apie klaidingai suprastus posakius *kad Aš esu* (žr. 8, 24) ir *koks aš esu*.

26 Daugel turėčiau apie jus kalbėti ir smerkti,
bet tiesakalbis yra mano Siuntėjas, 7,28
ir aš skelbiu pasauliui, ką iš jo girdėjau". 12,48-50
27 Tačiau jie nesuprato, kad jis kalbėjo jiems apie
Tėvą.
28 O Jėzus tęsė:
„Kai Žmogaus Sūnų būsite aukštyn iškėlę, 3,14+; Mt 8,20+
suprasite, kad Aš Esu 8,24+
ir kad nieko nedarau iš savęs, bet skelbiu vien tai,
ko mane Tėvas išmokė. 3,11+
29 Mano Siuntėjas yra su manimi; 10,30+
jis nepaliko manęs vieno, 16,32
nes visuomet darau, kas jam patinka". 1 Jn 3,22
30 Taip jam kalbant, daugelis įtikėjo jį.
Tiesa ir melas 31* Jėzus kalbėjo įtikėjusiems jį žydams:
„Jei laikysitės mano mokslo, 3,11+
jūs iš tikro būsite mano mokiniai;
32 jūs pažinsite tiesą,
ir tiesa padarys jus laisvus".
33* Jie atsakė: „Mes esame Abraomo palikuonys ir
niekada niekam nevergavome. Kaipgi tu sakai: 'Tapsite 2,19+
laisvi'?" 34 Jėzus jiems tarė:
„Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
kiekvienas, kas daro nuodėmę, 2,19+ Rom 6,17-19
yra nuodėmės vergas.

8, 31-59* Aptariama Jėzaus kilmė: *pirmiau, negu gimė Abraomas, Aš Esu;* ir pasiuntinybė: *tiesa padarys jus laisvus* (32 eil.), *kas laikysis mano žodžio, neragaus mirties per amžius* (51 eil.), o *kiekvienas, kas daro nuodėmę, yra nuodėmės vergas* (34 eil.).

8, 33* Istorija liudija, kad žydai bemaž nuolat kentė vienokią ar kitokią vergiją. Šioje eilutėje evangelistas ironizuoja nuodėmės vergiją.

Pr 21, 10; Jer 2, 14s Jn 14, 2-3; Gal 4, 30s Žyd 3, 5-6 35 Bet vergas ne amžinai namuose lieka,
tik sūnus* lieka ten amžiams.
36 Jei tad Sūnus jus išvaduos,
tai būsite iš tiesų laisvi.
Mt 21, 33-46 37 Aš žinau, kad jūs Abraomo vaikai.
Bet jūs norite mane nužudyti,
5, 38 nes mano žodis netarpsta jumyse.
38* Aš kalbu,
3, 11 ką esu matęs pas Tėvą.
O jūs darote,
ką girdėjote iš savojo tėvo".
39 Jie atsikirto: „Mūsų tėvas Abraomas!" Bet Jėzus
tęsė toliau:
Pr 15, 6; 17, 1s „Jei jūs būtumėte Abraomo vaikai,
darytumėte jo darbus*.
40 Deja, jūs norite nužudyti mane –
žmogų, kuris kalbėjo jums tiesą, girdėtą iš Dievo.
Šitaip Abraomas nedarė!
41 Jūs darote savojo tėvo darbus".
Iš 4, 22; Įst 32, 6 Jie atšovė: „Mes nesame pavainikiai ir turime vieną
Tėvą – Dievą". 42 O Jėzus kalbėjo toliau:
1 Jn 5, 1; Mk 1, 38+ „Jei Dievas būtų jūsų Tėvas,
jūs mylėtumėte mane,
nes aš iš Dievo išėjau ir čion atėjau.
Aš gi ne savo valia esu atėjęs,
1, 1+ bet jis yra mane siuntęs.

8, 35* *...vergas... sūnus*: užuomina apie Izmaelį ir Izaoką (žr. Pr 18 ir 21 sk.) arba apie vergo atleidimą po šešerių metų (žr. Iš 21, 2; Įst 15, 12).

8, 38* *...Tėvą... iš savojo tėvo*: t. y. Dievą. Antroji eilutės dalis – aštri ironija, nuoroda į besipriešinančių tiesai žydų kilmę iš velnio (žr. 8, 44).

8, 39* *...Abraomo... darbus*: Abraomas tikėjo (žr. Rom 4, 11-17; Jok 2, 21-23).

43 Kodėl gi nesuprantate, ką jums sakau?
Ar ne todėl, kad negalite mano žodžių klausyti?
44 Jūsų tėvas – velnias, 1 Jn 3, 8-15; Mt 4, 1+
ir jūs pasišovę tenkinti jo užgaidas.
Jis nuo pat pradžios buvo galvažudys Pr 2, 17; 3, 1s Išm 1, 13; 2, 24
ir niekuomet nesilaikė tiesos, – Rom 5, 12
jame ir nėra buvę tiesos.
Skleisdamas melą, jis kalba, kas jam sava,
nes jis melagis ir melo tėvas.
45 O kadangi aš kalbu tiesą,
tai jūs ir netikite manimi.
46 Kas iš jūsų gali įrodyti mane nusidėjus? 1 Jn 3, 5; 1 Pt 1, 19 Žyd 9, 14-28
Jeigu tad tiesą sakau, kodėl netikite manimi?
47 Kas iš Dievo yra, tas Dievo žodžių klauso.
Jūs todėl neklausote, kad nesate iš Dievo". 10, 26+; 1 Jn 4, 6
48 Žydai atsiliepė: „Argi mes ne teisingai sakome, kad 4, 9+; 7, 20+
tu samarietis* ir velnio apsėstas?!" 49 Jėzus jiems tarė:
„Aš nesu velnio apsėstas.
Aš tik gerbiu savo Tėvą, o jūs niekinate mane.
50 Aš neieškau sau garbės: yra kas ieško ir teisia. 7, 18
51 Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
kas laikysis mano žodžio, 3, 11+; 11, 25
neragaus mirties per amžius". 5, 25-28
52 Žydai jam atkirto: „Dabar mes žinome, kad tu vel- 7, 20+
nio apsėstas. Juk numirė Abraomas ir pranašai, o tu
tvirtini: 'Kas laikysis mano žodžio, tas neragaus mirties
per amžius'. 53* Argi tu didesnis už mūsų tėvą Abraomą, 4, 12
kuris mirė? Pranašai irgi mirė. Kuo tu dediesi?" 54 Jėzus
atsakė:

8, 48* *...tu samarietis*: netikras žydas.
8, 53* Žr. 4, 12.

„Jei aš save šlovinčiau,
manoji šlovė būtų niekai.
Bet yra mano Tėvas, kuris mane šlovina,
kurį savo Dievu jūs vadinat.
7,29 55 Tik jūs jo nepažįstate, o aš jį pažįstu.
Jei sakyčiausi jo nepažįstąs,
būčiau lygus jums melagis.
Bet aš jį pažįstu
ir laikausi jo žodžio.
5,39+ Pr 17, 17 Mt 13, 17s Lk 17, 22 56* Jūsų tėvas Abraomas džiūgavo,
kad matysiąs manąją dieną;
jis ją išvydo ir džiaugėsi".

57* Tada žydai jam sakė: „Dar neturi nė penkiasde-
šimt metų ir esi regėjęs Abraomą?" 58 Jėzus tarė:
„Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
1, 1+; 8, 24+ pirmiau, negu gimė Abraomas, Aš Esu!"
10,31.39 Lk 4, 29s 59 Tuomet jie griebėsi akmenų, norėdami jį užmušti,
bet Jėzus pasislėpė ir išėjo iš šventyklos.

9 Neregio išgydymas 1* Eidamas pro šalį, Jėzus
pamatė žmogų, aklą gimusį. 2* Jo mokiniai paklausė:

8, 56* *...Abraomas... manąją dieną... išvydo ir džiaugėsi*: nuoroda į Izaoko gimimą (žr. Pr 17, 7; 21, 5), gausios ainijos pažadų, duotų Abraomui, įvykdymo pradžią.

8, 57* Kai kurie seni rankraščiai rodo, kad pradiniame tekste žydų klausimas buvo: *Kaip galėjo Abraomas tave matyti?*

9, 1-41* Neregio išgydymas šabo dieną. Penktasis ženklas – iliustruojami Jėzaus žodžiai: *Aš esu pasaulio šviesa* (žr. 8, 12; 9, 5). Pasakojimas apie neregio išgydymą sugretina šviesą su tamsa – Jėzų su žydais (39-41 eil.). Tema apie vandenį atnaujinama nuoroda į Siloamo tvenkinį. Ironija: Jėzų teisia žydai, tačiau žydus teisia Pasaulio šviesa (žr. 3, 19-21).

9, 2* Bausmė už tėvų nuodėmes skiriama jų vaikams (žr. Iš 20, 5). Jėzus paneigia tokią sąsają, nes *nei jis nenusidėjo, nei jo tėvai, bet jame turi apsireikšti Dievo darbai* (žr. 5, 14 paaiškinimą).

„Rabi, kas nusidėjo, – jis pats ar jo tėvai, – kad gimė 5, 14+; Lk 13, 2
neregys?“ 3 Jėzus atsakė: „Nei jis nenusidėjo, nei jo
tėvai, bet jame turi apsireikšti Dievo darbai. 5,36+

4 Man reikia dirbti darbus to, kuris mane siuntė, 4,34; 11, 9-10 12,35-36
kolei diena.
Ateina naktis,
kada niekas negali darbuotis.
5 Kol esu pasaulyje, esu pasaulio šviesa!“ 8, 12+

6 Tai taręs, jis spjovė žemėn, padarė purvo iš seilių,
patepė juo neregio akis 7 ir tarė jam: „Eik ir nusiplauk* Iz 8, 6
Siloamo tvenkinyje“. („Siloamas“ reiškia „Siųstasis“.)
Tasai nuėjo, nusiplovė ir sugrįžo regintis. 8 Kaimynai
ir kiti žmonės, kurie matydavo jį elgetaujantį, klausė:
„Ar čia ne tas, kuris sėdėdavo elgetaudamas?“ 9 Vieni
sakė: „Tai jis“. Kiti: „Visai ne, tik į jį panašus“. O jis
atsakė: „Taip, tai aš“. 10 Tada jie klausė jį: „O kaipgi
atsivėrė tau akys?“ 11 Jis išpasakojo: „Žmogus, vardu
Jėzus, padarė purvo, patepė juo mano akis ir pasakė:
‘Eik į Siloamą nusiprausti’. Aš nuėjau, nusiprausiau ir
praregėjau“. 12 Jie vėl klausė: „Kur jisai?“ Šis atsakė:
„Nežinau“. 13 Tuomet jie nusivedė buvusį neregį pas fari-
ziejus. 14* O toji diena, kai Jėzus padarė purvo ir atvėrė Mt 12, 10sp Lk 13, 10s; 14, 1s
akis, buvo šabas. 15 Fariziejai ėmė jį iš naujo kamantinėti,
kaip jis praregėjęs. Jis paaiškino: „Jis patepė man akis
purvu, aš nusiprausiau, ir dabar regiu“. 16 Kai kurie fari-
ziejai kalbėjo: „Tas žmogus ne iš Dievo, nes nesilaiko
šabo“. O kiti sakė priešingai: „Kaip galėtų nusidėjėlis 3, 2

9, 7* ...*Eik ir nusiplauk*: tikėjimo išbandymas (žr. 2 Kar 5, 10-14). Siloamo (Siųstojo) vandens tunelis – Tėvo siųstojo Jėzaus simbolis.

9, 14* Darydamas purvą iš seilių ir patepdamas neregio akis, Jėzus nesilaikė šabo dienos įsakymo, kaip nustatyta pagal žydų nuostatus.

darytiokius ženklus?!" Ir jų nuomonės nesutarė. 17 Tuo-
met jie ir vėl klausia buvusį neregį: „O ką tu manai apie
Mt 16, 14+ vyrą, atvėrusį tau akis?" Šis atsakė: „Jis pranašas".
18 Žydai nenorėjo tikėti, kad jis tikrai buvęs aklas ir
praregėjęs. Jie liepė pašaukti praregėjusiojo gimdytojus
19 ir ėmė juos tardyti: „Ar šitas jūsų sūnus, kurį sakote
gimus aklą? Tai kaip jis dabar regi?" 20 Jo tėvai atsakė:
„Mes žinome, kad jis mūsų sūnus ir kad jis yra gimęs
aklas. 21 O kaip jis praregėjo, mes nežinome, nei kas jam
atvėrė akis, nežinome. Klauskite jį patį, jis suaugęs ir
pats tegu kalba už save". 22* Tėvai šitaip pasakė, bijodami
7, 13 žydų. Mat žydai buvo nutarę, jog kas tik išpažintų Jėzų
16, 2 esant Mesiją, turėtų būti išmestas iš sinagogos. 23 Todėl
jo tėvai pasakė: „Jis suaugęs, klauskite jį patį".
24 Tada jie antrą kartą pasišaukė buvusį neregį ir
Jer 13, 16s pasakė: „Šlovink Dievą!* Mes žinome, kad tas žmogus
nusidėjėlis". 25 Jis atsiliepė: „Ar jis nusidėjėlis, aš neži-
nau. Viena žinau: buvau aklas, o dabar regiu". 26 Jie vėl
klausė: „Ką jis tau darė? Kaip jis tau atvėrė akis?" 27 Šis
atsakė: „Aš jau sakiau, tik jūs neklausote. Ką dar norite
išgirsti? Gal ir jūs norite tapti jo mokiniais?" 28 Tada jie
išplūdo jį, sakydami: „Tai tu esi jo mokinys, o mes –
Mozės mokiniai. 29 Mes žinome, kad Mozei yra kalbėjęs
Dievas, o iš kur šitas, mes nežinome". 30 Žmogus jiems
atsakė: „Tai tikrai nuostabu, kad jūs nežinote, iš kur jis.

9, 22* Ši evangelisto pastaba turi prieš akis žydų krikščionių būseną po Jėzaus žengimo į dangų. Žydus, išpažinusius Jėzų Mesiju, imta šalinti iš Sinagogos maždaug 85 m. po Kr. Tada į judaizmo *Aštuoniolikos palaiminimų* maldą buvo įterptas atskalūnų prakeikimas – *minîm*. Panaši padėtis ir 12, 42 bei 16, 2 tekstuose.

9, 24* *...Šlovink Dievą!*: Senojo Testamento prisaikdinimas sakyti tiesą (žr. Joz 7, 19; 1 Sam 6, 5).

O juk jis man atvėrė akis! 31 Žinome, kad Dievas neiš- Iz 1, 15
klauso nusidėjėlių. Jis išklauso tik savo garbintojus, ku- Pat 15, 29
rie vykdo jo valią. 32* Nuo amžių negirdėta, kad kas būtų
atvėręs aklo gimusio akis! 33 Jei šitas nebūtų iš Dievo, jis 3, 2
nebūtų galėjęs nieko panašaus padaryti“. 34 Jie užriko
ant jo: „Tu visas gimęs nuodėmėse ir dar nori mus mo- 7, 49
kyti?!“ Ir išvarė jį lauk. 35 Jėzus sužinojo, kad jie buvo
išvarę jį lauk, ir susitikęs paklausė jį: „Ar tiki Žmogaus Mt 8, 20+
Sūnų?“ 36 Šis atsakė: „O kas jis, Viešpatie, kad jį tikė- 9, 5+
čiau?“ 37 Jėzus tarė: „Tu jau esi jį matęs, ir dabar jis su 4, 26
tavimi kalba“. 38 Žmogus sušuko: „Tikiu, Viešpatie!“, ir Mt 8, 10+
parpuolęs pagarbino jį. 39* O Jėzus prabilo:

„Aš atėjau į šį pasaulį daryti teismo, 1, 1+; 8, 12+
kad neregiai praregėtų, o regintieji apaktų“. Mt 13, 13

40 Prie jo esantys fariziejai, tai išgirdę, paklausė:
„Tai gal ir mes akli?“ 41 Jėzus atsakė: Mt 15, 14

„Jei būtumėte akli,
neturėtumėte nuodėmės,
bet štai jūs sakote: ‘Mes neakli!’ –
Taigi jūs kalti“. 3, 36; 12, 48 Mt 23, 16s

10 **Gerasis ganytojas** 1* „Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: Ez 34, 1s+ Jer 23, 1-3
kas neina pro vartus į avių gardą*, bet įkopia pro kur
kitur, tas vagis ir plėšikas. 2 O kas pro vartus ateina, tas

9, 32* Vienintelis neregio išgydymas Senajame Testamente randamas Tobito knygoje (žr. Tob 7, 7; 11, 7-13; 14, 1-2). Tobitas negimė aklas.

9, 39-41* Šios eilutės paaiškina simbolinę neregio išgydymo prasmę: fariziejai kalti dėl savo aklumo, nes atsisako priimti kitų liudijimą.

10, 1-21* Jėzus tęsia fariziejų kritikos temą (žr. 9, 39-41). Gerasis ganytojas – alegorija. Samdiniai – tai fariziejai, išmetę išgydytąjį neregį iš sinagogos. Dievo kaip ganytojo įvaizdis yra dažnas Šventajame Rašte (žr. Pr 48, 15; 49, 24; Ez 34, 11-22; Mt 18, 10-14; Ps 23, 1-4; 80, 1).

10, 1* *...avių gardą:* aptvarą be stogo su žemomis sienomis iš akmenų. Rūpestingas kerdžius paprastai naktį miega gardo vartuose.

21,16 avių ganytojas. 3 Jam sargas atkelia vartus, ir avys klauso
jo balso. Jis šaukia savąsias avis vardais ir jas išsiveda.
Mch 2, 13 4 Išsivaręs visas saviškes, jis eina priešakyje, o avys paskui
jį seka, nes pažįsta jo balsą*. 5 Paskui svetimą jos neseks,
bet nuo jo bėgs, nes nepažįsta svetimųjų balso".

6 Jėzus pasakė jiems tą palyginimą, bet jie nesuprato,
ką tai reiškia. 7 O Jėzus kalbėjo toliau:

„Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: aš – avių vartai.
8 Visi, kurie pirma manęs atėjo,
buvo vagys, plėšikai,
todėl neklausė jų avys.
9 Aš esu vartai.
3,17 Jei kas eis per mane, bus išgelbėtas.
Ps 23, 1-3; Iz 49, 9-10; Ez 34, 14 Jis įeis ir išeis, ir ganyklą sau ras.
10 Vagis ateina
vien tik vogti, žudyti, naikinti.
Aš atėjau,
kad žmonės turėtų gyvenimą, –
kad apsčiai jo turėtų.
Ez 34, 1+ 11 Aš – gerasis ganytojas.
Geras ganytojas už avis guldo gyvybę.
12 Samdinys, ne ganytojas, kuriam avys ne savos,
Jer 23, 1s; Ez 34, 3-8; Zch 11, 17 pamatęs sėlinantį vilką, palieka avis ir pabėga,
o vilkas puola jas ir išvaiko.
13 Samdinys pabėga, nes jis samdinys,
jam avys nerūpi.
14 Aš – gerasis ganytojas: aš pažįstu savąsias,
ir manosios pažįsta mane,
15,9; Mt 11, 25-27p 15 kaip mane pažįsta Tėvas ir aš pažįstu Tėvą.
Už avis aš guldau savo gyvybę.

10, 4* *...pažįsta jo balsą:* fariziejai nepažino Jėzaus, bet jį pažįsta Dievo žmonės, kuriuos simbolizuoja neregys.

16 Ir kitų avių dar turiu*, Jer 23, 3; 31, 10
kurios ne iš šios avidės; Ef 2, 14s; 4, 4s
ir jas man reikia atvesti; Jn 5, 25; 18, 37; 11, 52
jos klausys mano balso, Ez 34, 23; 37, 22
ir bus viena kaimenė, vienas ganytojas. Mch 2, 13
17 Tėvas myli mane,
nes aš guldau savo gyvybę, 3, 35; 8, 29
kad ir vėl ją pasiimčiau.
18* Niekas neatima jos iš manęs,
bet aš pats ją laisvai atiduodu.
Aš turiu galią ją atiduoti
ir turiu galią vėl ją atsiimti;
tokį priesaką aš esu gavęs iš savojo Tėvo".
19 Tarp žydų vėl kilo nesutarimas dėl šitų žodžių. 3, 11+
20 Daugelis sakė: „Jis velnio apsėstas ir šėlsta. Kam jo 7, 20+
klausote?" 21 Kiti tvirtino: „Tai ne apsėstojo kalbos. Argi 3, 2; 9, 30-33
gali velnias atverti neregiams akis?!"
Jėzus apie savo dievystę 22* Jeruzalėje buvo Šven- 1 Mak 4, 36+
tyklos pašventinimo iškilmė. Buvo žiema. 23 Jėzus

10, 16* *...kitų avių dar turiu*: pagonys. Galima nuoroda į *išsklaidytuosius Dievo vaikus* (žr. 11, 52) arba į Jono Bendrijos krikščionis, esančius nesantaikoje.

10, 18* Plg. Tėvo vaidmenį kaip Jėzaus prikėlimo priežastį, pavyzdžiui: Apd 2, 24; 4, 10; Rom 1, 4; 4, 24. Tačiau net čia priduriama: *tokį priesaką aš esu gavęs iš savojo Tėvo.*

10, 22* Šventyklos pašventinimo iškilmė. Aštuonias dienas trunkantis šviesų festivalis (hebr. k. *ḥanukkah*) švenčiamas gruodžio mėnesį, praėjus trims mėnesiams po Palapinių šventės (žr. 7, 2). Minimas Makabėjų atnaujinto aukuro ir atstatytos šventyklos pašventinimas 104 m. prieš Kr., po to, kai aukuras ir šventykla buvo išniekinti Antiochui IV Epifanui valdant Palestiną (žr. Dan 8, 13; 9, 27; 1 Mak 4, 36-59; 2 Mak 1, 18-2, 19; 10, 1-8).

10, 23* *...vaikščiojo... po Saliamono stoginę*: rytinė šventyklos dalis, teikianti užuovėją nuo žvarbaus dykumos vėjo.

Apd 3, 11+ vaikščiojo šventykloje, po Saliamono stoginę*. 24 Ten jį
apspito žydai ir ėmė klausinėti: „Kaip ilgai laikysi mus
8, 25; Lk 22, 67 abejonėse? Jeigu esi Mesijas, pasakyk mums atvirai*!“
25 Jėzus jiems atsakė:
„Aš jums pasakiau*, tik jūs netikite.
5, 36+ Mano darbai, kuriuos aš darau savo Tėvo vardu,
liudija apie mane.
26 Bet jūs netikite,
Pat 28, 5 1 Kor 2, 14 Jn 10, 3-4. 14 nes jūs – ne manosios avys.
27 Manosios avys klauso mano balso;
aš jas pažįstu, ir jos seka paskui mane.
10, 10 Rom 8, 33-39 Jer 23, 4 28 Aš joms duodu amžinąjį gyvenimą;
jos nežus per amžius,
ir niekas jų neišplėš iš mano rankos.
3, 35+ 29 Tėvas, kuris man jas davė,
yra aukščiau už viską,
Įst 32, 39; 33, 3 Iz 43, 13; 51, 16 Išm 3, 1 ir niekas jų neišplėš iš Tėvo rankos.
Jn 1, 1 30 Aš ir Tėvas esame viena*“.
8, 59 31 Ir vėl žydai stvėrėsi akmenų, norėdami jį užmušti.
32 O Jėzus paklausė juos: „Tėvo valia esu jums padaręs
daug gerų darbų. Už kurį gi darbą jūs užmušite mane?“
Lk 22, 70-71 33 Žydai jam atsakė: „Ne už gerą darbą užmušime, bet
5, 18 už piktžodžiavimą, kad tu, būdamas žmogus, dediesi
Dievu“. 34* Jėzus atsakė:

10, 24* *Jeigu esi Mesijas, pasakyk mums atvirai!*: Jėzaus susidūrimų su žydų vadovais viršūnė.

10, 25* *...jums pasakiau*: žr. 8, 25.

10, 30* *Aš ir Tėvas esame viena*: Jėzaus žodžiai patvirtina galybės vienybę ir apreiškia, kad Jėzaus žodžiai ir darbai yra Dievo žodžiai ir darbai.

10, 34* Nuoroda į Izraelio teisėjus. Kadangi jie teisdami turėjo išskirtinę Dievo teisę Jo vardu teisti ir daryti sprendimus, tai buvo vadinami *dievais* (žr. Įst 1, 17; Iš 21, 6; Ps 82, 6).

„Argi jūsų Įstatyme nėra parašyta: Rom 3,19+
Aš tariau: jūs esat dievai!? Ps 82,6
35 Taigi [Įstatymas] vadina dievais tuos,
kuriems skirtas Dievo žodis,
ir Raštas negali būti panaikintas.
36 Kaip tad jūs galite sakyti
tam, kurį Tėvas pašventino ir siuntė pasaulin: Jer 1,5
'Tu piktžodžiauji', kai jis pareiškė:
'Aš – Dievo Sūnus!'?
37 Jei aš nedarau savo Tėvo darbų, –
netikėkite manimi!
38 O jeigu darau ir manimi netikite, –
tikėkite darbais, 5,36+
kad pažintumėte ir suprastumėte,
jog Tėvas manyje ir aš jame". 14,11; 17,21

Jėzus Perėjoje 39 Jie dar kartą mėgino jį suimti, bet 8,59
jis ištrūko jiems iš rankų. 40 Jėzus vėl pasitraukė anapus 1,28 Mt 19,1
Jordano, kur pradžioje Jonas buvo krikštijęs, ir apsi- Mk 10,1
stojo tenai. 41* Daugelis ėjo pas jį ir kalbėjo: „Jonas,
tiesa, nepadarė nė vieno ženklo, bet ką jis pasakė apie
šitą žmogų, buvo teisybė". 42 Ir daugelis įtikėjo jį tame
krašte.

11 Lozoriaus prikėlimas iš numirusių 1* Buvo vie-
nas ligonis, Lozorius iš Betanijos kaimo, kur gyveno Lk 10,38s
Marija ir jos sesuo Morta. 2 Marija buvo toji pati moteris, 12,1-8

10, 41* Jonas Krikštytojas turėjo mažiau svarbų vaidmenį. Užjordanės aplinka primena reikšmingą Jono Krikštytojo liudijimą apie Jėzų, o Jeruzalė – žydų vadovų priešiškumą Jėzui.

11, 1-44* Lozoriaus prikėlimas iš numirusių yra vienas iš ilgiausių Jono evangelijos pasakojimų. Žmogaus prikėlimas iš numirusių Jono evangelijoje yra ne tik Jėzaus ženklų viršūnė, bet ir priežastis, dėl kurios sinedrionas nutarė Jėzų nužudyti. Pasakojime vyrauja gyvenimo tema.

kuri patepė Viešpatį kvepalais ir nušluostė plaukais jo
kojas. Jos brolis Lozorius dabar sirgo. 3 Seserys nusiun-
tė jam žinią: „Viešpatie! Tas, kurį tu myli, serga!“ 4 Tai
2,11 išgirdęs, Jėzus tarė: „Šita liga ne mirčiai*, bet Dievo
1,14+; 10,34+ garbei, – kad būtų pašlovintas Dievo Sūnus“.
5 Jėzus mylėjo Mortą, jos seserį ir Lozorių. 6 Vis
dėlto, išgirdęs, kad tasai serga, jis dar dvi dienas už-
truko ten, kur viešėjo, 7 ir tik tada pasakė mokiniams:
„Eikime vėl į Judėją!“ 8 Mokiniai jam atsakė: „Rabi, ką
8,59; 10,31 tik žydai kėsinosi užmušti tave akmenimis, o tu vėl ten
eini?“ 9 Jėzus tarė:

„Argi ne dvylika valandų turi diena?!
Kas vaikščioja dieną, tas nesuklumpa,
8,12+ nes mato šio pasaulio šviesą.
10 O kas vaikščioja naktį, suklumpa,
nes jam trūksta šviesos*“.

11 Tai pasakęs, pridūrė: „Mūsų bičiulis Lozorius už-
2,19+ migo, bet aš eisiu jo pažadinti“. 12 Mokiniai atsiliepė:

Lozorius – tikrojo gyvenimo, kurį Jėzus suteiks visiems jį tikintiesiems, ženklas. Evangelistas įžvelgia ir šio ženklo ironiją: Jėzaus gyvenimo dovana Lozoriui patį Jėzų veda į mirtį. Sinoptinėse evangelijose pasakojimo apie Lozoriaus prikėlimą nėra, tačiau jose pasakojama apie Jayro dukrelės ir našlės iš Naino sūnaus prikėlimą (žr. Mk 5, 21-24.35-43; Lk 7, 11-17). Be to, apie prikėlimą kalbama ir Luko palyginime apie turtuolį ir Lozorių (žr. Lk 16, 19-31). Abiejuose pasakojimuose veikia žmogus, vardu Lozorius, kuris miršta; Luko palyginime prašoma, kad Lozorius grįžtų iš numirusių ir įtikintų savo amžininkus tikėti ir atgailauti. Jono pasakojime, kai Lozorius sugrįžta iš numirusių, vieni tiki, o kiti ne.

11, 4* *...Šita liga ne mirčiai*: mokiniai, suprasdami klaidingai, tai laiko nuoroda į fizinę mirtį, o Jėzus kalba apie dvasinę mirtį.

11, 10* *...jam trūksta šviesos*: senovėje žmonėms nebuvo aišku, kaip šviesa patenka į žmogų pro akis; atrodo, manyta, jog šviesa yra akyse (žr. Lk 11, 34; Mt 6, 23).

„Viešpatie, jeigu užmigo, pasveiks“. 13 Jėzus kalbėjo apie Mt 9,24p
jo mirtį, o jie manė, kad jis kalbėjęs apie poilsio miegą.
14 Pagaliau Jėzus atvirai jiems pasakė: „Lozorius mirė.
15 Bet aš džiaugiuosi, kad ten nebuvau, – dėl jūsų, kad 2,11+
jūs įtikėtumėte. Tad eikime pas jį“. 16 Tuomet Tomas, 14,5;20,24-29
vadinamas Dvyniu*, tarė kitiems mokiniams: „Eikime Mk 10,32
ir mes numirti su juo!“

17 Atėjęs Jėzus rado Lozorių jau keturias dienas išgu-
lėjusį kapo rūsyje. 18 O Betanija buvo arti Jeruzalės –
maždaug penkiolikos stadijų atstu*. 19 Daug žydų buvo 11,45;12,9-11.17-19
atėję pas Mariją ir Mortą paguosti jų dėl brolio mirties.
20 Morta, išgirdusi, kad ateinąs Jėzus, išėjo jo pasitikti. Lk 10,39s
Marija liko namie. 21 Morta tarė Jėzui: „Viešpatie, jei 11,32
būtum čia buvęs, mano brolis nebūtų miręs. 22 Bet ir
dabar žinau: ko tik paprašysi Dievą, Dievas tau duos“. 9,31-33
23 Jėzus jai pasakė: „Tavo brolis prisikels!“ 24 Morta 2,19+
atsiliepė: „Aš žinau, jog jis prisikels paskutinę dieną,
mirusiems keliantis“. 25 Jėzus jai tarė:

„Aš esu prisikėlimas ir gyvenimas. 6,35+; Mt 22,23+
Kas tiki mane, –
nors ir numirtų, bus gyvas.
26 Ir kiekvienas, kuris gyvena ir tiki mane, 5,24; 1 Jn 3,14
neragaus mirties per amžius.
Ar tai tiki?“

27* Ji atsakė: „Taip, Viešpatie! Aš tikiu, jog tu Mesi- 10,34+
jas, Dievo Sūnus, kuris turi ateiti į šį pasaulį“. 1,9-10+

11, 16* ...*Tomas, vadinamas Dvyniu*: vardas *Tomas* kilęs iš aramėjiško žodžio, kuris reiškia *dvynį*.

11, 18* ...*maždaug penkiolikos stadijų atstu*: stadija –185 m; Betanija – už 3 km nuo Jeruzalės.

11, 27* Titulų, anksčiau duotų Jėzui Jono evangelijoje, sąrašas.

28 Tai pasakiusi, ji nuėjo ir pasišaukė savo seserį
Mariją, slapčiomis jai pranešdama: „Mokytojas atėjo
ir šaukia tave“. 29 Išgirdusi ši greitai pakilo ir nuėjo pas
jį. 30 O Jėzus dar nebuvo įžengęs į kaimą, bet tebebuvo
toje vietoje, kur jį pasitiko Morta. 31 Kai žydai, buvę su
Marija namuose ir ją guodę, pamatė ją skubiai keliantis
ir išeinant, jie nusekė paskui, manydami, kad ji einanti
pas kapą išsiverkti. 32 O Marija, atėjusi ten, kur buvo
Jėzus, ir jį pamačiusi, puolė jam po kojų, sakydama:
11,21 „Viešpatie, jei būtum čia buvęs, mano brolis nebūtų mi-
ręs“. 33 Pamatęs ją verkiančią ir kartu atėjusius žydus
11,38; 13,21 verkiančius, Jėzus labai susigraudino* ir susijaudinęs
34 paklausė: „Kur jį palaidojote?“ Jie atsakė: „Viešpatie,
Žyd 5,7 eik ir pažiūrėk“. 35 Jėzus pravirko. 36 Tada žydai ėmė
kalbėti: „Štai kaip jis jį mylėjo!“ 37 O kiti sakė: „Argi
9,10.14.17.21.26.30.32; 10,21 tas, kuris atvėrė neregiui akis, negalėjo padaryti, kad
šitas nemirtų?“

38 Ir vėl susigraudinęs Jėzus atėjo pas kapą. Tai
buvo ola, užrista akmeniu. 39 Jėzus tarė: „Nuriskite
akmenį!“ Mirusiojo sesuo Morta įspėjo: „Viešpatie, jau
dvokia. Jau keturios dienos, kaip jis miręs“. 40 Jėzus
1,14+; 2,11+ jai tarė: „Argi nesakiau: jei tikėsi, pamatysi Dievo šlo-
17,1 Mt 14,19p vę?!“ 41 Jie nurito akmenį. Jėzus pakėlė akis aukštyn ir
prabilo:

„Tėve*, dėkoju tau, kad mane išklausei.
9,31; 12,30 42 Aš žinojau, kad visuomet mane išklausai.
Tačiau tai sakau dėl čia esančiųjų,
1,1+ kad jie įtikėtų, jog tu esi mane siuntęs“.

11, 33* *...susigraudino*: arba Jėzus *sunerimo, buvo nerimo apimtas.*
11, 41* *...Tėve*: aramėjiškai *'ābbā* (žr. Mk 14, 36).

43* Tai pasakęs, jis galingu balsu sušuko: „Lozo- 5,27-29
riau, išeik!“ 44 Ir numirėlis išėjo iš kapo. Jo rankos ir Iz 49, 9
kojos dar buvo suvystytos aprišalais, o veidas apvy- Jn 19, 40; 20, 5-7
niotas drobule. Jėzus jiems įsakė: „Atraišiokite jį ir
leiskite jam eiti“.

Nusprendžiama Jėzų nužudyti 45 Daugelis žydų, 1, 19+
kurie buvo atėję pas Mariją ir matė, ką Jėzus padarė,
įtikėjo jį. 46 Bet kai kurie nuėjo pas fariziejus ir pranešė
jiems, ką Jėzus padaręs. 47 Tuomet aukštieji kunigai ir 10, 22+
fariziejai sušaukė teismo tarybą ir svarstė: „Ką darysime?
Šitas žmogus daro daug ženklų. 48 Jei taip jį paliksime,
visi įtikės jį; ateis romėnai* ir sunaikins šventąją vietą
bei mūsų tautą“. 49 Vienas iš jų – Kajafas, tais metais* Lk 3, 2+
vyriausiasis kunigas – jiems tarė: „Jūs nieko neišmanote 18, 13
50 ir nepagalvojate, jog jums geriau, kad vienas žmogus
mirtų už tautą, o ne visa tauta žūtų“. 51 Jis tai pasakė ne
iš savęs, bet, būdamas tų metų vyriausiasis kunigas, pra-
našavo, jog Jėzui reikės mirti už tautą, 52 ir ne tik už
tautą, bet tam, kad suburtų į vienybę išsklaidytuosius 4, 42+; 10, 16
Dievo vaikus*. 53 Nuo tos dienos jie buvo tvirtai pasiryžę Įst 30, 3
jį nužudyti. 5, 18+; Mt 12, 14

54 Todėl Jėzus daugiau nebevaikščiojo viešai tarp žy- Jn 7, 1
dų, bet pasitraukė iš ten į vietovę dykumos pakraštyje, į

11, 43* Žr. 5, 28: *...ateis valanda, kai visi gulintieji kapuose išgirs jo balsą.*

11, 48* *...ateis romėnai:* evangelisto ironija. Taip ir įvyko po Jėzaus mirties.

11, 49* *...tais metais:* pabrėžiama pareigos ir metai. Kajafas vyriausiuoju kunigu buvo 18-36 m. po Kr. Žydai vyriausiajam kunigui priskyrė pranašystės, kartais nesąmoningos, dovaną.

11, 52* *...išsklaidytuosius Dievo vaikus:* turbūt anas *kitas avis* (žr. 10, 16).

miestelį, vadinamą Efraimu. Ten jis ir apsistojo kartu su
mokiniais.
2, 13; 6, 4 **Artinasi Velykų iškilmės** 55 Artinosi žydų Velykos.
Daug žmonių iš viso krašto prieš Velykas traukė į Jeru-
Sk 9, 6-13 zalę apsivalyti*. 56 Jie ieškojo Jėzaus ir, stoviniuodami
šventykloje, kalbėjosi: „Kaip jūs manote? Nejaugi jis
nebeateis į iškilmes?!“ 57 Mat aukštieji kunigai ir fari-
ziejai išleido įsakymą, kad žinantys praneštų, kur jis
esąs, idant būtų galima jį suimti.
‖ Mt 26, 6–13 ‖ Mk 14,3–9 **12 Vaišės Betanijoje** 1* Šešioms dienoms belikus iki
Velykų, Jėzus atėjo į Betaniją, kur gyveno jo prikeltasis iš
numirusių Lozorius. 2 Ten buvo jam iškeltos vaišės. Mor-
ta tarnavo, o Lozorius kartu su svečiais vaišinosi prie
stalo. 3 Paėmusi svarą brangių tepalų iš gryno nardo,
11, 2+ Marija patepė Jėzui kojas* ir nušluostė jas savo plau-
kais. Namai pakvipo tepalais. 4 Vienas iš jo mokinių,
Judas Iskarijotas, kuris turėjo jį išduoti, pasakė: 5 „Kodėl
to tepalo neparduoda už tris šimtus denarų* ir pinigų
neatiduoda vargšams?!“ 6 Jis taip sakė ne kad jam būtų
13, 29 rūpėję vargšai, bet kad pats buvo vagis ir, turėdamas
rankose kasą, grobstė įplaukas. 7* O Jėzus tarė: „Palik ją

11, 55* *...apsivalyti*: apsivalymo nuostatų pagrindas – Iš 19, 10-11, 15; Sk 9, 6-14; 2 Kr 30, 1-3, 15-18.

12, 1-8* Tai tikriausiai ta pati patepimo scena, apie kurią rašo Mk 14, 3-9 (žr. paaiškinimą) ir Mt 26, 6-13. Atgailaujančios moters patepimas Lk 7, 36-38 yra skirtingas. Įvairių epizodų detalės, atrodo, buvo derinamos.

12, 3* *...Jėzui kojas*: lygiai taip ir Mk 14, 3; bet Mt 26, 6-7 – Marija patepa Jėzaus galvą karališkojo – mesijinio – patepimo ženklu.

12, 5* Denaras – darbininko dienos uždarbis.

12, 7* Jėzaus žodžiai atspindi rabinų ginčijamą klausimą apie gailestingumo darbus: katras iš dviejų – išmalda ar mirusiųjų palaidojimas –

ramybėje. Ji tai laikė mano laidotuvių dienai. 8 Vargšų
jūs visada turite su savimi, o mane ne visuomet turėsite".
Liaudis ieško Jėzaus 9 Daug žydų sužinojo jį tenai
esant ir atėjo ne tik dėl Jėzaus, bet taip pat pamatyti
Lozoriaus, kurį jis prikėlė iš numirusių. 10 Aukštieji
kunigai dabar nusprendė nužudyti ir Lozorių, 11 nes
daugybė žydų per jį atsitraukė nuo jų ir įtikėjo Jėzų. 11,45
Mesijo įžengimas į Jeruzalę 12* Rytojaus dieną gau- ‖ Mt 21, 1–9 ‖ Mk 11, 1-10
siai susirinkusi į šventes minia sužinojo, kad Jėzus ‖ Lk 19, 28-38
ateinąs į Jeruzalę. 13 Žmonės pasiėmė palmių šakų* ir 1 Mak 13, 51 Apr 7, 9
išėjo jo pasitikti, garsiai šaukdami:

„Osana*! Ps 118, 25s
Garbė tam, kuris ateina Viešpaties vardu –
Izraelio Karaliui*!" 1, 49; 6, 15

14 Jėzus, gavęs asiliuką, užsėdo ant jo, kaip parašyta:
15 *Nebijok, Siono kalno dukra*:* Zch 9, 9s
štai atvyksta tavo karalius, jis joja ant asilaičio!*

yra didžiausias gailestingumo darbas? Linkusieji deramai palaidoti mirusiuosius teigė, kad tai – esminė sąlyga, jei nori dalyvauti mirusiųjų prisikėlime.

12, 12-19* Jono evangelijoje po patepimo Jėzus žengia į Jeruzalę, o sinoptinėse evangelijose patepimas vyksta po įžengimo į Jeruzalę. Šioje evangelijoje minia žmonių, o ne mokiniai *pasiėmė palmių šakų ir išėjo jo pasitikti.*

12, 13* *...palmių šakų*: palmių šakomis sveikindavo pergalingus asmenis (žr. 1 Mak 13, 51; 2 Mak 10, 7). Jos siejamos su hebr. k. *lulab* – šakelių ryšuliu, naudojamu per Palapinių šventę. *...Osana*: žr. Ps 118, 25-26. Hebrajiškas žodis reiškia *[Viešpatie] gelbėk!* arba *[Viešpatie], suteik išgelbėjimą! Kuris ateina Viešpaties vardu*: nuoroda į piligrimą, einantį į šventyklą, o čia Jėzui suteiktas titulas (žr. Mt 11, 3 ir Jn 6, 14; 11, 27). *...Izraelio Karaliui*: turbūt iš Sof 3, 14-15, siejama su kita citata iš Zch 9, 9.

12, 15* *Nebijok, Siono... dukra*: t. y. Jeruzale (žr. Zch 9, 9). *...ant asilaičio*: asilas, priešingai karo žirgui, yra taikos ir ramybės simbolis.

14,26+ Mk 4, 13+ 16 Iš pradžių mokiniai šito nesuprato, bet kai Jėzus
5,39+ buvo pašlovintas, atsiminė, kad tai buvo apie jį parašyta
ir jie buvo jam tai padarę. 17* Taigi dabar liudijo apie jį
minia, buvusi su juo, kai jis pašaukė Lozorių iš kapo ir
Lk 19,37 prikėlė iš numirusių. 18 Žmonės todėl ir išėjo jo pasitikti,
kad buvo girdėję jį padarius tą ženklą. 19 O fariziejai
kalbėjo vieni kitiems: „Žiūrėkite, jūs nieko negalite pa-
11,47-48 daryti. Štai visas pasaulis eina paskui jį*!“

Jėzus apie savo kančią ir išaukštinimą 20* Tarp
Apd 8,26s Zch 14, 16 atėjusių per šventes Dievo pagarbinti buvo ir graikų*.
Jn 1,40+,44 21 Jie kreipėsi į Pilypą, kilusį iš Galilėjos miesto Betsai-
6,40+ dos, prašydami: „Gerbiamasis, mes norėtume pamatyti*
Jėzų!“ 22 Pilypas nuėjo ir pasakė Andriejui, paskui jie
abu – Andriejus ir Pilypas* – atėję pranešė Jėzui. 23* O
Jėzus jiems tarė:

2, 4+; 3, 14+ „Atėjo valanda,
Mt 8,20+ kad būtų pašlovintas Žmogaus Sūnus.

12, 17-18* Sprendžiant iš šių dviejų eilučių, atrodo, būta ir skirtingos minios žmonių, kurie buvo *su juo, kai jis pašaukė Lozorių iš kapo ir prikėlė iš numirusių.*

12, 19* *...visas pasaulis eina paskui jį*: žvelgiant paviršutiniškai, visi seka paskui Jėzų, bet evangelistas, ironiškai žaisdamas žodžiu *pasaulis,* tarsi užsimena apie išganymo visuotinumą.

12, 20-36* Išaukštinimas per kančią *viso pasaulio,* einančio paskui jį.

12, 20* *Tarp atėjusių... pagarbinti buvo ir graikų*: graikai – ne etnine prasme, bet pagonys, judaizmo prozelitai (žr. 7, 35).

12, 21-22* *Andriejus ir Pilypas*: pirmieji žingsniai yra susiję su mokiniais, kurių vardai aiškiai graikiški. Leidžiama suprasti, kad graikų pasaulio priėjimas prie Jėzaus buvo netiesioginis, bet per jo mokinius. Pilypas ir Andriejus kilę iš Betsaidos (žr. 1, 44); galilėjiečiai paprastai buvo dvikalbiai. *...norėtume pamatyti*: norėtume *pasikalbėti.*

12, 23* Jėzaus atsakymas leidžia suprasti, kad tik po nukryžiavimo Evangelija galės apimti ir žydus, ir pagonis.

24* Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
jei kviečių grūdas 1 Kor 15, 36+
nekris į žemę ir neapmirs,
jis pasiliks vienas,
o jei apmirs, jis duos gausių vaisių. Iz 53, 10-12
25 Kas myli savo gyvybę*, ją pražudys, ‖ Mt 16, 25
o kas nekenčia savo gyvybės šiame pasaulyje, ‖ Mk 8, 35; ‖ Lk 9, 24
išsaugos ją amžinajam gyvenimui. Apr 12, 11
26 Kas nori man tarnauti, tegul seka paskui mane: Jn 1, 10+; Mt 16, 24
kur aš esu, ten bus ir mano tarnas. Jn 7, 34; 14, 3; 17, 24
Kas man tarnaus,
tą pagerbs mano Tėvas.
27 Dabar mano siela sukrėsta*. 11, 33; 13, 21 Žyd 5, 7-8
Ir ką aš pasakysiu:
'Tėve, gelbėk mane nuo šios valandos!'? Lk 22, 40-46p Ps 22, 20-24
Bet juk tam aš ir atėjau į šią valandą. Jn 18, 11
28 Tėve, pašlovink savo vardą!"

Tuomet iš dangaus ataidėjo balsas: „Aš jį pašlovi- 2, 11+; 1, 14+; 17, 5+
nau ir dar pašlovinsiu!" 29 Aplink stovinti minia, tai
išgirdus, sakė griaustinį sugriaudus. Kai kurie tvirtino:
„Angelas jam kalbėjo". 30 O Jėzus atsakė: „Ne dėl ma- Lk 22, 43
nęs, o dėl jūsų pasigirdo tas balsas. 11, 42

12, 24* Jėzus savo mirtimi taps prieinamas visiems. Posakis *[kviečių grūdas] lieka tik kviečių grūdas,* į lietuvių kalbą verčiamas *jis [kviečių grūdas] pasiliks vienas,* yra sinoptinėse evangelijose, trigubame tikėjimo kraityje, būtent Mk+Mt+Lk: Mk 8, 35; Mt 16, 25; Lk 17, 33. Jonas priduria: *šiame pasaulyje* ir *amžinajam gyvenimui* (žr. 12, 25).

12, 25* *...savo gyvybę:* arba *gyvastį.* Gr. k. žodis *psychē* ženklina visą prigimtinį žmogaus gyvenimą. *Psychē* nežymi *sielos,* nes hebrajų antropologija nedalija žmogaus į kūną ir sielą, kaip įprasta mums. Šventojo Rašto antropologija teigia, kad žmogus yra *kūniškas asmuo,* arba *kūniškas aš* (žr. 12, 27). Žmogus *turi* kūną, sako graikas; žmogus *yra* kūniškas, sako žydas.

12, 27* *...mano siela sukrėsta:* arba *aš esu sukrėstas.*

3, 19; 1, 10+ 31 Dabar teisiamas šitas pasaulis.
Lk 10, 18 Apr 12, 9; 20, 1-6 Dabar šio pasaulio kunigaikštis*
bus išmestas laukan.
32 O aš,
3, 35+ kai būsiu pakeltas nuo žemės,
visus patrauksiu prie savęs“.
18, 32; 21, 19 33 Jis tai pasakė nurodydamas, kokia mirtimi jam
reikės mirti.
Rom 3, 19+ 34 O žmonės jam sakė: „Mes girdėjome iš Įstatymo,
2 Sam 7, 16 Ps 110, 4; Iz 9, 6 kad Mesijas pasiliks per amžius*. Kodėl tu sakai, kad
Jn 2, 19+; Mt 8, 20+ Žmogaus Sūnus turės būti iškeltas aukštyn? Kas gi tas
Žmogaus Sūnus?“ 35 Jėzus atsakė:
8, 12+ „Jau nebeilgai šviesa bus tarp jūsų.
Vaikščiokite, kol turite šviesą,
kad neužkluptų jūsų tamsa.
Kas vaikščioja tamsoje, tas nežino, kur eina.
Jer 13, 16 36 Kol turite šviesą, tikėkite ją,
kad taptumėte šviesos vaikais“.
Tai pasakęs, Jėzus pasišalino ir pasislėpė nuo jų.
2, 11+ Įst 29, 1-3 **Pasiuntinybės apžvalga** 37* Nors Jėzus jų akivaiz-
doje padarė tiek daug ženklų, tačiau jie juo netikėjo.
Iz 53, 1 Rom 10, 16 38 Išsipildė pranašo Izaijo žodžiai: *Viešpatie, kas patikė-
jo mūsų skelbimu, ir kam buvo apreikšta Viešpaties rankos*

12, 31* *...šio pasaulio kunigaikštis:* arba *šio pasaulio valdovas,* t. y. Šėtonas.

12, 34* Senajame Testamente nėra teksto, kuris tiksliai pasakytų, kad *Mesijas pasiliks per amžius.* Viena tariama galimybė – Ps 89, 37.

12, 37-50* Šiose eilutėse žydų netikėjimas – *Ženklų knygos* epilogas.

12, 38-41* Evangelistas Jonas paaiškina žydų tautos netikėjimą istoriškai, o ne psichologiškai. Senojo Testamento pažadai turėjo būti įvykdyti; netikėjimas, kuris pasitiko Izaijo pranašystę, buvo ženklas, kad ir Jėzų pasitiks netikėjimas.

galybė? 39 Jie neįstengė tikėti, nes, anot Izaijo: 40 *Jis* Mt 13, 13+
apakino jiems akis ir sukietino širdį, kad nematytų akimis ir Iz 6, 9s+
nesuvoktų širdimi, – kad neatsiverstų ir aš jų nepagydyčiau.
41 Izaijas tai pasakė, nes regėjo jo šlovę* ir kalbėjo apie 5,39+
jį. 42 Vis dėlto įtikėjo Jėzų net daugelis iš vyresnybės,
tačiau dėl fariziejų viešai jo neišpažino, kad nebūtų 7, 13
pašalinti iš sinagogos. 43 Deja, žmonių pagarbą jie 9,22
brangino labiau už Dievo garbę. 5,44

44 O Jėzus garsiai šaukė:
„Kas mane tiki, tiki ne mane,
bet tą, kuris mane siuntė. 13,20
45 Ir kas mane mato, 14,7-9
mato tą, kuris mane siuntė.
46 Aš atėjau į pasaulį kaip šviesa, 1, 1+; 8, 12+
kad visi, kurie mane tiki, neliktų patamsyje.
47 Kas klausys mano žodžių, bet jų nesilaikys, 3, 11+; Lk 8, 21p; 11, 28
to aš neteisiu, nes atėjau Mt 13, 18-23p
ne teisti pasaulio, bet gelbėti. 3, 17
48 Kas mane niekina ir mano žodžių nepriima, Lk 20, 16
tas jau turi savo teisėją: Įst 31, 26-29
pats žodis, kurį aš kalbėjau, Jn 8, 37. 47
nuteis jį paskutiniąją dieną. Žyd 4, 12s
49 Aš juk kalbėjau ne iš savęs, – Įst 18, 18. 19
Tėvas, kuris mane siuntė, davė man priesaką, 1, 1+
ką aš turiu sakyti, ką skelbti. 3, 11+
50 Ir dar aš žinau,
kad jo priesakas – tai amžinasis gyvenimas. 6,63
Tad ką aš kalbu,
skelbiu taip, kaip Tėvas man yra sakęs“.

12, 41* *...jo šlovę*: Izaijas regėjo Viešpaties šlovę šventyklos soste; Jono evangelijoje įvardis *jo* susijęs su Jėzumi.

+ C +

ŠLOVĖS KNYGA

Mt 26, 17+ **13 Jėzus plauna mokiniams kojas** 1* Tai buvo prieš
1, 48+; 2, 4+; 10, 18+ Velykų šventes*. Jėzus, žinodamas, jog atėjo valanda jam
iš šio pasaulio keliauti pas Tėvą, ir mylėdamas savuo-
1, 10+ sius pasaulyje, parodė jiems savo meilę iki galo*.
Mt 26, 20p 2 Vakarieniaujant, kai velnias jau buvo įkvėpęs* Si-
Mt 4, 1+ mono Iskarijoto sūnaus Judo širdin sumanymą išduoti
3, 35+ jį, 3 žinodamas, kad Tėvas yra visa atidavęs į jo rankas,
1, 1+ kad jis išėjęs iš Dievo ir einąs pas Dievą, 4 Jėzus pakyla
nuo stalo, nusivelka viršutinius drabužius ir persijuosia
Lk 12, 37; 17, 7-10 rankšluosčiu. 5* Paskui įsipila vandens į praustuvą ir ima
mazgoti mokiniams kojas bei šluostyti jas rankšluosčiu,
kuriuo buvo persijuosęs.
Mt 3, 14 6 Taip jis prieina prie Simono Petro. Šis jam sako:
„Viešpatie, nejau tu mazgosi man kojas!“ 7 Jėzus jam

13, 1-20, 31* *Šlovės knyga.* Žodis *ženklas* šioje evangelijos dalyje pavartotas tik vieną kartą – 20, 30. Šiame Jėzaus grįžimo pas Tėvą tarpsnyje pasakomos didžiosias Jėzaus kalbos (žr. 13-17 sk.). Kalbos – vienintelis, tik mokiniams skirto Jėzaus mokymo pavyzdys Jono evangelijoje.

13, 1* *...prieš Velykų šventes*: t. y. prieš Perėjimo iškilmių šventę, ketvirtadienio vakarą, prieš Pasirengimo dieną. Sinoptinėse evangelijose Paskutinė vakarienė – Perėjimo iškilmių šventės vakarienė – įvyko tą dieną. Pagal Jono evangelijos chronologiją – penktadienio vakarą; *...iki galo*: t. y. visiškai.

13, 2* *...velnias jau buvo įkvėpęs*: pažodžiui – *velnias įdėjo į širdį, kad Judas jį išduotų.*

13, 5* Plauti kojas kitam asmeniui – tai veiksmas, kurio nebuvo reikalaujama net iš žemiausio žydų vergo. Užuomina apie žeminančią Jėzaus mirtį ant kryžiaus.

atsakė: „Tu dabar nesupranti, ką aš darau, bet vėliau 14,26+
suprasi". 8 Petras atsiliepė: „Tu nemazgosi man kojų
per amžius!" Jėzus jam sako: „Jei tavęs nenumazgosiu, 2,19+
neturėsi dalies su manimi". 9 Tada Simonas Petras su-
šuko: „Viešpatie, ne tik mano kojas, bet ir rankas, ir
galvą!" 10 Jėzus į tai atsakė: „Kas išsimaudęs*, tam nėra 15,3
reikalo praustis, nebent kojas nusimazgoti, nes jis vi-
sas švarus. Ir jūs esate švarūs, deja, ne visi". 11 Jis mat 1,48+
žinojo apie savo išdavėją ir todėl pasakė: „Jūs ne visi
švarūs".

12 Numazgojęs mokiniams kojas, jis užsivilko drabu-
žius ir, sugrįžęs prie stalo, paklausė: „Ar suprantate, ką
jums padariau? 13 Jūs vadinate mane 'Mokytoju' ir 'Viеš- Mt 23,8-12
pačiu' ir gerai sakote, nes aš toks ir esu. 14 Jei tad aš –
Viešpats ir Mokytojas – numazgojau jums kojas, tai ir
jūs turite vieni kitiems kojas mazgoti. 15 Aš jums daviau Lk 22,24-30 Jn 13,34; 15,12
pavyzdį, kad ir jūs darytumėte, kaip aš jums dariau. Fil 2,5.8; Ef 5,2

16 Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
tarnas ne didesnis už savo šeimininką Mt 10,24; Lk 6,40
ir pasiuntinys* ne didesnis už savo siuntėją.

17 Jeigu tai suprantate būsite palaiminti, taip elgda- Iz 56,2; Jok 1,25
miesi. 18 Deja, tai sakau ne apie visus jus. Aš žinau, ką
esu išsirinkęs, bet turi išsipildyti Rašto žodžiai: *Tas,* 6,70
kuris valgė mano duoną, taikėsi mane sutrypti. Ps 41,10

19 Sakau jums jau dabar, prieš įvykstant, 14,29; 16,4
kad įvykus tikėtumėte, jog Aš Esu. 8,24+

13, 10* *...Kas išsimaudęs*: nuoroda į krikštą (žr. 1 Kor 6, 11; Ef 5, 26; Tit 3, 5; Žyd 10, 22).

13, 16* *...pasiuntinys*: gr. k. *apostolos*. Tik vienui vieną kartą šis žodis pasirodo Jono evangelijoje.

20 Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
‖ Mt 10, 40 ‖ Mk 9, 37 ‖ Lk 9, 48
kas priima mano pasiuntinį, tas priima mane,
o kas mane priima,
priima tą, kuris mane yra siuntęs“.

‖ Mt 26, 21-25 ‖ Mk 14, 18-21 ‖ Lk 22, 21-23
Įspėjimas apie išdavystę 21 Tai pasakęs, Jėzus labai
susijaudino ir tarė: „Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: vienas
iš jūsų išduos mane!“ 22 Mokiniai ėmė žvalgytis į kits
kitą spėliodami, kurį jis turįs omenyje. 23 Vienas moki-
19, 26; 20, 2; 21, 7. 20 Lk 8, 51+
nys, kurį Jėzus mylėjo*, buvo prisiglaudęs prie Jėzaus
krūtinės. 24 Simonas Petras pamojo jam ir pašnibždėjo:
„Sužinok, apie kurį jis kalba“. 25 Šisai, pasilenkęs prie
Jėzaus krūtinės, paklausė: „Kas jis, Viešpatie?“ 26 Jėzus
atsiliepė: „Tai tas, kuriam padažęs paduosiu kąsnį*“.
Ir, pamirkęs kąsnį dubenyje, jis padavė Judui, Simono
13, 2+; Lk 22, 3 Jn 1, 48+
Iskarijoto sūnui. 27 Kai šis nurijo kąsnį, įėjo į jį šėtonas.
O Jėzus jam sako: „Ką darai, daryk greičiau!“ 28 Nė
vienas iš sėdinčių už stalo nesuprato, kodėl jis taip
12, 6
pasakė. 29 Kadangi Judo žinioje buvo kasa, kai kurie
pamanė, jog Jėzus jam įsakęs: „Nupirk, ko mums rei-
kia šventėms“ ar liepęs ką duoti vargšams. 30 Tad anas,
8, 12+
nurijęs kąsnį, tuojau išėjo. Buvo naktis.
31* Jam pasišalinus, Jėzus prabilo:
Mt 8, 20+
„Dabar Žmogaus Sūnus pašlovintas,
ir Dievas pašlovintas per jį.

13, 23* *...mokinys, kurį Jėzus mylėjo*: žr. taip pat 19, 26; 20, 2; 21, 1. Vienas mokinys vadinamas *kitu mokiniu* ar minimas *tuo anuo mokiniu* 18, 15 ir 20, 2. Paskutinėje nuorodoje jis tapatinamas su *mokiniu, kurį Jėzus mylėjo*. Be to, bevardis mokinys minimas 1, 35-40.

13, 26* *...kąsnį*: turbūt karčią žolę, padažytą sūriame vandenyje.

13, 31-35* Dvi atsisveikinimo kalbos ir malda. Atrodo, jas evangelistas sudarė iš Jėzaus kalbų, sakytų per Paskutinę vakarienę bei kitomis progomis.

32 O jeigu Dievas pašlovintas per jį,
tai Dievas pašlovins jį pas save, – 1,14+
bematant jį pašlovins“.

Atsisveikinimo kalbos

33* „Vaikeliai,
aš jau nebeilgai būsiu su jumis.
Jūs ieškosite manęs, 8,21
bet sakau jums tą patį,
ką esu žydams pasakęs: 1,1+
kur aš išeinu, jūs negalite eiti...
34 Aš jums duodu naują įsakymą*, Jn 2, 8
kad jūs vienas kitą mylėtumėte: 15, 12. 17; Kun 19, 18 Mt 19, 19; 22, 39
kaip aš jus mylėjau, Lk 10, 26s
kad ir jūs taip mylėtumėte vienas kitą!
35 Iš to visi pažins,
kad esate mano mokiniai, Įst 28, 9-10 Apd 4, 32
jei mylėsite vieni kitus“.
36 Simonas Petras jį paklausė: „Kur eini, Viešpatie?“ 2,19+
Jėzus atsakė: „Kur aš einu, tu dabar negali manęs paly- 8,21
dėti, bet vėliau palydėsi“. 37 Petras vėl klausė: „Viešpatie, 21,18-19
kodėl gi negaliu dabar tavęs lydėti? Aš ir gyvybę už tave ‖ Lk 22,31-34
guldysiu!“ 38 Jėzus atsakė: „Tu guldysi už mane gyvybę? ‖ Mt 26,33-35 ‖ Mk 14,29-31
Iš tiesų, iš tiesų sakau tau: dar gaidžiams nepragydus, tu
tris kartus manęs išsiginsi!“

13, 33-38* Įvadas: iškeliavimas ir grįžimas. Vyrauja *atėjimo* ir *išėjimo* žodžiai. Šitos eilutės sudaro paskutinės Jėzaus kalbos, apimančios 14-17 sk., įvadą. Į šią kalbą evangelistas sutelkė Jėzaus žodžius *saviesiems* (žr. 13, 1). Kai kur matomos redakcinės *siūlės*, kurios rodo, kad Jėzaus kalboje sutelktos kelios kalbos (žr. 14, 31; 17, 1).

13, 34* *...duodu naują įsakymą:* Jėzus ir Tėvas toje pačioje plotmėje.

14,27; Įst 1,29 **14** 1* „Tegul neišsigąsta jūsų širdys!
10,28-30; 16,33 Tikite Dievą* – tikėkite ir mane!
2 Mano Tėvo namuose daug buveinių.
Jeigu taip nebūtų, argi būčiau pasakęs:
8,35; Įst 1,33 'Einu jums vietos paruošti!'?
Žyd 6,19-20 3 Kai nuėjęs paruošiu,
vėl sugrįšiu* ir jus pas save pasiimsiu,
7,34; 12,26; 17,24 kad jūs būtumėte ten, kur ir aš.
4 Kur aš einu, jūs žinote kelią*".
11,16; 20,24-29 5 Tomas jam sako: „Viešpatie, mes nežinome, kur tu
13,36 eini, tai kaipgi žinosime kelią?" 6 Jėzus jam sako:
1,4 Žyd 10,19-20 „Aš esu kelias, tiesa* ir gyvenimas.
Niekas nenueina pas Tėvą
kitaip, kaip tik per mane.
8,19; 12,45 2 Kor 4,4 7* Jeigu pažinote mane,
tai pažinsite ir mano Tėvą.
Jau dabar jį pažįstate ir esate matę".
Iš 33,18+ 8 Pilypas jam sako: „Viešpatie, parodyk Tėvą*, ir

14, 1-31* Jėzaus iškeliavimas ir grįžimas. Šita dalis yra pašnekesys, literatūriškai įrémintas tarp 1 ir 27 eilutės: *Tegu neišsigąsta jūsų širdys* ir *Tenebūkštauja jūsų širdys.*

14, 1* *Tikite Dievą*: gali būti ir liepiamoji nuosaka – *Tikėkite Dievą.*

14, 3* *...vėl sugrįšiu*: Jono evangelijoje reta nuoroda į paruziją (žr. 1 Jn 2, 28).

14, 4* *...kelią*: pats Jėzus – kelias; šitaip ženklinama ir krikščionybė *Apaštalų darbų* knygoje (žr. 9, 2; 19, 9. 23; 22, 4; 24, 14. 22).

14, 6* *...tiesa*: Jono evangelijoje *tiesa* – dieviškai apreikšta Tėvo tikrovė, įkūnyta Jėzaus asmenyje, žodžiuose ir darbuose. *Tiesa* teikia žinojimą ir išvadavimą iš nuodėmės (žr. 8, 32).

14, 7* Kitas galimas vertimas geriau išreikštų Jėzaus priekaištą: *Jeigu pažintumėte mane, tuomet taip pat pažintumėte ir mano Tėvą.*

14, 8* *Parodyk Tėvą*: Pilypas prašo iš Jėzaus teofanijos – Dievo apsireiškimo, kaip kadaise prašė Mozė (žr. Iš 24, 9-10; 33, 18).

bus mums gana". 9 Jėzus taria: „Jau tiek laiko esu su
jumis, ir tu, Pilypai, vis dar manęs nepažįsti!
Kas yra matęs mane, yra matęs Tėvą! 1, 18; 12, 45
Tad kaip tu gali sakyti:
'Parodyk mums Tėvą'? 17, 6+
10 Nejau tu netiki,
kad aš esu Tėve ir Tėvas yra manyje?! 10,30+
Žodžius, kuriuos jums kalbu, ne iš savęs kalbu. 1, 1+; 12, 49
Manyje esantis Tėvas daro savuosius darbus. 5,36
11 Tikėkite manimi,
kad aš esu Tėve ir Tėvas manyje. 10,38
Tikėkite bent dėl pačių darbų!
12 Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
kas mane tiki, darys darbus, kuriuos aš darau, Mt 8, 10+
ir dar už juos didesnius, Mt 21, 21
nes aš keliauju pas Tėvą.
13 Ir ko tik prašysite dėl mano vardo, 15, 16; 16, 24.26 Mt 7, 7-11
aš padarysiu,
kad Tėvas būtų pašlovintas Sūnuje.
14 Ko tik prašysite manęs dėl mano vardo, Apd 3, 16+
aš padarysiu.
15 Jei mane mylite, – 1 Jn 5, 3 Įst 6, 4-9; 7, 11; 11, 1
jūs laikysitės mano įsakymų;
16 aš paprašysiu Tėvą, Išm 6, 18; 1 Jn 2, 1

14, 16* ...*kitą Globėją*: Jėzus – pirmasis Globėjas (žr. 1 Jn 2, 1: Jėzus – Globėjas, nes užtaria danguje). Gr. k. žodis *paraklētos* siejamas su teisiniu globėju arba bylos gynėju – advokatu ir gali ženklinti asmenį, kalbantį už kitą, tarpininką, užtarėją, guodėją, nors nė viena iš šių prasmių iki galo neatitinka evangelisto Jono *paraklētos*. Jono *paraklētos* – ir mokytojas, ir liudytojas, ir pasaulio kaltintojas, kuris apibūdina nuolatinį pas Tėvą sugrįžusio Jėzaus artumą žemėje. Šioje kalboje *paraklētos* tapatinamas su Šventąja Dvasia (žr. 14, 26).

ir jis duos jums kitą Globėją*,
kuris liktų su jumis per amžius, –
17 Tiesos Dvasią*,
1, 10+ kurios pasaulis neįstengia priimti,
nes jos nemato ir nepažįsta.
O jūs ją pažįstate,
2 Jn 1-2 nes ji yra pas jus ir bus jumyse.
Ps 27, 10; Iz 49, 14-15 18 Nepaliksiu jūsų našlaičiais – ateisiu pas jus*.
7, 34; 8, 21 19 Dar valandėlė, ir pasaulis manęs nebematys.
16, 16 O jūs mane matysite,
6, 57 nes aš gyvenu ir jūs gyvensite.
20 Tai dienai atėjus, jūs suprasite,
10, 30+ kad aš esu savo Tėve,
17, 11.21-22 ir jūs manyje, ir aš jumyse.
Išm 6, 12. 18 Pat 8, 17 21 Kas pripažįsta mano įsakymus ir jų laikosi,
tas tikrai mane myli.
16, 27; 17, 26 Sir 4, 16 O kas mane myli, tą mylės mano Tėvas,
ir aš jį mylėsiu ir jam apsireikšiu".
22 Judas – ne anas Iskarijotas* – paklausė: „Viešpatie,

14, 17* *Tiesos Dvasią*: tokį pat terminą vartoja Kumrano esenai savo raštuose. Anot jų, tiesos dvasia – Dievo įdiegta moralinė jėga žmoguje, priešinga blogio dvasiai. Jono evangelijoje *Tiesos Dvasia* yra labiau asmeninė: *Dvasia... išmokys jus visko ir viską primins, ką [Jėzus yra] pasakęs* (žr. 14, 26), ir liudys *kelią, tiesą ir gyvenimą* (žr. 14, 6). Gr. k. žodis *pneuma* yra niekatrosios giminės daiktavardis, o mūsų kalboje *Dvasia* – moteriškosios giminės daiktavardis.

14, 18* *...ateisiu pas jus*: t.y. gyvensiu jumyse po prisikėlimo – pasiliksiu su jumis ir dėl jūsų.

14, 22* *Judas – ne anas Iskarijotas*: ne Judas, vadinamas Jėzaus broliu (žr. Mk 6, 3//Mt 13, 55), ir ne apaštalas Judas (žr. Lk 6, 16), bet apaštalas Tomas, pramintas Dvyniu (žr. 11, 16 paaiškinimą; taip pat Mk 3, 1; Mt 10, 3), kuriam siriškas vertimas ir apokrifinė *Evangelija pagal Tomą* nurodo šeimos duotą *Judo* vardą.

kas atsitiko, jog ketini apsireikšti mums, o ne pasau- 2, 19+; 7, 4
liui?“ 23 Jėzus jam atsakė:
„Jei kas mane myli, laikysis mano žodžio, 3, 11+
ir mano Tėvas jį mylės;
mes pas jį ateisime ir apsigyvensime. Apr 3, 20+
24 Kas manęs nemyli, mano žodžių nelaiko.
O žodis, kurį girdite, ne mano, 3, 11+
bet Tėvo, kuris yra mane siuntęs. 1, 1+
25 Aš jums tai pasakiau, būdamas pas jus,
26 o Globėjas – Šventoji Dvasia, 14, 16+
kurį mano vardu Tėvas atsiųs, –
jis išmokys jus visko ir viską primins,
ką esu jums pasakęs.
27 Aš jums palieku ramybę*, 1 Tes 3, 16 Rom 5, 1
duodu jums savo ramybę. Ef 2, 14-18
Ne taip aš ją duodu, kaip duoda pasaulis.
Tenebūgštauja jūsų širdys ir teneliūdi! 14, 1-3
28 Jūs girdėjote, kaip aš pasakiau:
aš iškeliauju ir vėl grįšiu pas jus!
Jei mylėtumėte mane,
džiaugtumėtės, kad aš keliauju pas Tėvą,
nes Tėvas už mane aukštesnis*.
29 Ir dabar, prieš įvykstant, jums pasakiau, 13, 19; 16, 4
kad tikėtumėte, kada tai bus įvykę.
30 Jau nebedaug su jumis kalbėsiu,

14, 27* *...jums palieku ramybę*: hebr. k. *šālôm lākem!* t. y. *ramybė jums* – įprastas žydų pasveikinimas. Jėzaus *šālôm* – išganymo dovana, apimanti mesijinės palaimos apstumą.

14, 28* *...Tėvas už mane aukštesnis*: nes Tėvas siuntė, davė, o Jėzus – *žmog[us], kuris kalbėjo jums tiesą, girdėtą iš Dievo* (žr. 8, 40).

14, 30* *...šio pasaulio kunigaikštis*: t. y. šio pasaulio valdovas (žr. 12, 31; 16, 11).

1, 10+; 12, 31+ 13, 2+; 10, 18+ nes ateina šio pasaulio kunigaikštis*.
Nors jis neturi man galios,
31 bet pasaulis privalo pažinti,
jog aš myliu Tėvą ir taip darau,
6, 38+ kaip jis yra man įsakęs. –
Mt 26, 46p Kelkitės, eikime iš čia!“

Iz 5, 1+ **15 Vynmedis ir šakelės**

1* „Aš esu tikrasis vynmedis,
o mano Tėvas – vynininkas.
2 Kiekvieną mano šakelę,
Mt 15, 13 neduodančią vaisiaus, jis išpjauna,
Iz 18, 5 o kiekvieną vaisingą šakelę apvalo,
kad ji duotų dar daugiau vaisių.
13, 10 3 Jūs jau esate švarūs
3, 11+ dėl žodžio, kurį jums kalbėjau.
6, 56-57 4 Pasilikite manyje,
tai ir aš jumyse pasiliksiu.
Kaip šakelė
negali duoti vaisiaus pati iš savęs,
nepasilikdama vynmedyje, taip ir jūs bevaisiai,
nepasilikdami manyje.
5 Aš esu vynmedis, o jūs šakelės.

15, 1-16, 4* Kalba apie Jėzaus ir mokinių vienybę. Jėzaus žodžiai tampa monologu ir veržiasi už skubaus jo iškeliavimo akiračių – atsiskyrimo nuo mokinių.

15, 1-17* Šis skaitinys yra panašus į palyginimą. Apie Izraelį kalbama kaip apie vynuogyną (žr. Iz 5, 1-7; Mt 21, 33-46) ir kaip apie vynmedį (žr. Ps 80, 9-17; Jer 2, 21; Ez 15, 2; 17, 5-10; 19, 10; Oz 10, 1). Vynmedžio tapatinimas su Žmogaus Sūnumi (žr. Ps 80, 16) ir išminties tapatinimasis su vynmedžiu (žr. Sir 24, 17) sukuria turtingą foną, kuriame Jėzus tapatina save su vynmedžiu. Be to, šiame skaitinyje slypi ir eucharistinės sąsajos (žr. Mk 14, 25 apie vynmedžio vaisių).

Kas pasilieka manyje ir aš jame,
tas duoda daug vaisių; 15,16
nuo manęs atsiskyrę, 1,3
jūs negalite nieko nuveikti.
6* Kas nepasiliks manyje, bus išmestas laukan
ir sudžius kaip šakelė.
Paskui surinks šakeles, įmes į ugnį, ir jos sudegs. Ez 15,1-8 Mt 3,10p; 13,30.40
7 Jei pasiliksite manyje
ir mano žodžiai pasiliks jumyse, –
jūs prašysite, ko tik norėsite, ir bus jums suteikta. 14,13+ 1 Jn 5,14
8 Tuo bus pašlovintas mano Tėvas,
kad jūs duosite gausių vaisių Mt 5,16; Rom 7,4
ir būsite mano mokiniai.
9 Kaip mane Tėvas mylėjo, taip ir aš jus mylėjau. 3,35+; 10,14-15+ 17,23; 13,1+
Pasilikite mano meilėje!
10 Jei laikysitės mano įsakymų,
pasiliksite mano meilėje,
kaip aš kad vykdau savo Tėvo įsakymus 8,29; 6,38+
ir pasilieku jo meilėje.
11 Aš jums tai kalbėjau,
kad jumyse būtų manasis džiaugsmas 3,29; 16,21.22; 17,13
ir kad jūsų džiaugsmui nieko netrūktų. 1 Jn 1,4
12 Tai mano įsakymas,
kad vienas kitą mylėtumėte, kaip aš jus mylėjau. 13,34
13 Nėra didesnės meilės, 1 Jn 3,16 Rm 5,6-8
kaip gyvybę už draugus* atiduoti.
14 Jūs būsite mano draugai,
jei darysite, ką jums įsakau.

15, 6* Nugenėjus vynmedžius, šakelės, kad tiktų kurui, buvo džiovinamos ant vynuogyno tvoros.

15, 13* *...gyvybę už draugus:* arba *tuos, kuriuos myli.*

15 Jau nebevadinu jūsų tarnais*, nes tarnas nežino,
ką veikia jo šeimininkas.
Lk 12, 4; Iš 33, 11 Jus aš draugais* vadinu,
nes jums viską paskelbiau,
ką buvau iš savo Tėvo girdėjęs.
16 Ne jūs mane išsirinkote,
Įst 7, 6+; 1 Jn 4, 10 bet aš jus išsirinkau ir paskyriau,
Rom 6, 20-23 Jn 15, 2+ kad eitumėte, duotumėte vaisių
ir jūsų vaisiai išliktų, –
14, 13+ kad ko tik prašytumėte Tėvą mano vardu,
jis visa jums duotų.
17 Aš jums tai įsakau:
13, 34 vienam kitą mylėti!“

Pasaulio priešiškumas

Mt 10, 22 1 Jn 3, 12-13 18* „Jei pasaulis jūsų nekenčia,
tai žinokite – jis manęs nekentė
pirmiau negu jūsų.
19 Jei jūs būtumėte pasaulio,
jis mylėtų jus kaip savuosius.
17, 14-16 1, 10+ Kadangi jūs – ne pasaulio,
bet aš jus iš pasaulio išskyriau,
todėl jis jūsų nekenčia.
20 Atsiminkite mano žodžius,
kuriuos esu jums pasakęs*:

15, 15* *...tarnais... draugais*: pažodžiui – *vergais* ir *draugais*. Senajame Testamente ir Mozė (žr. Įst 34, 5), ir Jozuė (žr. Joz 24, 29), ir Dovydas (žr. Ps 89, 21) buvo vadinami arba Viešpaties *tarnais*, arba *vergais*, tik Abraomas (žr. Iz 41, 8; 2 Kr 20, 7; Jok 2, 23) buvo vadinamas *Dievo draugu* arba *bičiuliu*.

15, 18-16, 4* Priešiškas pasaulio atoveikis. Panaši nuotaika ir sinoptinėse evangelijose, ypač Mt 10, 17-25; 24, 9-10.

15, 20* *...žodžius, kuriuos esu jums pasakęs*: žr. 13, 16.

'Tarnas ne didesnis už šeimininką!' 13, 16; Mt 10, 24
Jei persekiojo mane, tai ir jus persekios; Mt 10, 23; 1 Tes 2, 14+
jeigu laikėsi mano žodžio, laikysis ir jūsų.
21 Ir visa tai jums darys dėl manęs*, Apd 5, 41
nes jie nepažįsta to, kuris yra mane siuntęs. 8, 19
22* Jei nebūčiau atėjęs ir jiems kalbėjęs,
jiems kaltės nebūtų.
O dabar jie neturi kuo pateisinti savo nuodėmės. 8, 21-24+; 16, 9
23 Kas manęs nekenčia, 10, 30+
nekenčia ir mano Tėvo.
24 Jeigu nebūčiau tarp jų daręs darbų,
kurių niekas kitas nėra daręs*, jiems kaltės nebūtų. Mt 10, 25; 12, 24-28
O dabar jie matė, 6, 36; 2, 11+
ir vis tiek nekenčia* ir manęs, ir mano Tėvo.
25 Turėjo išsipildyti
užrašytas Įstatyme žodis: Rom 3, 19+
Jie manęs nekentė be priežasties. Ps 35, 19; 69, 5
26 Kai ateis Globėjas,
kurį jums atsiųsiu nuo Tėvo*, –
Tiesos Dvasia, kuri eina iš Tėvo, – 14, 16+; Apd 2, 33+
jis toliau liudys apie mane. Mt 10, 19-20; Apd 5, 32

15, 21* *...tai jums darys dėl manęs*: persekiojimas dėl Jėzaus vardo dažnai minimas Naujajame Testamente (žr. Mt 10, 22; 24, 9; Apd 9, 14). Evangelistas Jonas teigia, kad ryšys su Jėzaus vardu apima vienybę su Jėzumi.

15, 22-24* Jėzaus pasakyti žodžiai ir padaryti darbai – tikėjimo motyvas. *...jie matė, ir vis tiek nekenčia*: graikiškas tekstas gali būti verčiamas ir kitaip, būtent: *mane ir mano Tėvą matė, bet vis tiek manęs ir mano Tėvo nekentė* (24 eil.). *...daręs darbų, kurių niekas kitas nėra daręs*: taip kalba Viešpats Dievas (žr. Įst 4, 32-33).

15, 26* *...Globėjas, kurį jums atsiųsiu nuo Tėvo*: Globėjas bus Tėvo atsiųstas Jėzaus prašymu. Čia Tiesos Dvasia ateina siunčiama ir Tėvo, ir Sūnaus (žr. 14, 16. 26).

Mt 10, 18 27 Ir jūs liudysite,
Apd 1, 8+; Lk 1, 2 nes nuo pradžios su manimi esate buvę“.
16 „Aš 1 jums tai paskelbiau,
kad nepasipiktintumėte.
9, 22; Mt 10, 17 2 Jie šalins jus iš sinagogų,
ir netgi ateis valanda*,
Apd 26, 9-11 kada jūsų žudikai tarsis atlieką
šventą pareigą Dievui.
3 Jie tai darys,
8, 29; 15, 21 nes nei Tėvo, nei manęs nepažįsta.
13, 19; 14, 29 Mk 13, 23 4 Aš jums visa šita kalbėjau,
kad, jų siautėjimo metui atėjus,
atsimintumėte, jog buvau jus įspėjęs“.

Šventosios Dvasios atsiuntimas

*„Aš jums to nesakiau iš pradžių,
17, 12 nes buvau su jumis.
1, 1+ 5 Dabar išeisiu pas tą,
kuris mane yra siuntęs,
13, 36; 14, 5 ir niekas iš jūsų neklausia: ‘Kur tu eini?’
6 Kadangi jums tai pasakiau,
14, 1 liūdesys jūsų širdis užliejo.
7 Bet sakau jums gryną tiesą:
jums geriau, kad aš iškeliauju,
nes jei neiškeliausiu,
14, 16+ pas jus neateis Globėjas.
1, 33+ O nukeliavęs aš jį jums atsiųsiu.

16, 2* *...valanda:* t.y. Jėzaus sekėjų persekiojimo, o ne Jėzaus *valanda* (*žr.* 2, 4 paaiškinimą).

16, 4b-33* Jėzaus iškeliavimas ir grįžimas (žr. 14, 1-31).

8* Jis ateis ir parodys pasauliui, kaip jis klysta 1,10+
dėl nuodėmės, dėl teisumo, dėl teismo.
9 Dėl nuodėmės, – kad netiki manimi. 8,21-24; 15,22
10 Dėl teisumo, – kad aš pas Tėvą einu, 13,33
o jūs manęs daugiau nebereregėsit.
11 Dėl teismo, –
kad šio pasaulio kunigaikštis jau pasmerktas. 12,31+
12 Dar daugel jums turėčiau kalbėti,
bet dabar jūs negalite pakelti.
13 Kai ateis toji Tiesos Dvasia, 14,16+ Ps 25,5; 86,11
jus ji ves į tiesos pilnatvę.
Ji nekalbės iš savęs, bet skelbs, ką bus išgirdusi,
ir praneš, kas turi įvykti.
14 Ji pašlovins mane,
nes ims iš to, kas mano, ir jums tai paskelbs.
15 Visa, ką Tėvas turi, yra ir mano, todėl aš pasakiau, 7,10; Lk 15,31
kad ji ims iš to, kas mano, ir jums tai paskelbs".
16 „Prabėgs valandėlė – ir manęs neregėsit, 7,33; 14,19
ir dar valandėlė –
ir vėl mane pamatysit".
17 Tada kai kurie mokiniai ėmė vienas kitą klausinė-
ti: „Ką reiškia jo pasakyti žodžiai: 'Prabėgs valandėlė –
ir manęs neregėsit, ir dar valandėlė – ir vėl mane pa-
matysit'? ir: 'Aš einu pas Tėvą'?" 18 Tad jie klausinėjo:

16, 8-11* Šitos eilutės paryškina teisminį Globėjo – *Paraklētos* – vaidmens pobūdį: mokinių sąžinėje vykdomas pasaulio teismas. Jis leidžia tikintiesiems suvokti, kad esminė nuodėmė buvo ir yra atsisakymas tikėti Jėzų; kad, nors Jėzus buvo pasmerktas ir mirė negarbėje, tikrovėje Dievo išganymo užmojis – teisumas – patyrė pergalę, nes Jėzus sugrįžo pas Tėvą; kad galų gale šio pasaulio valdovas – šėtonas – pasmerktas Jėzaus mirtimi (žr. 12, 32).

1,48+ „Ką reiškia 'valandėlė'? Mums neaišku, ką jis kalba".
19 Pamatęs, kad jie norėjo jį klausti, Jėzus tarė: „Klau-
sinėjate vieni kitus, ką reiškia žodžiai: 'Prabėgs valan-
dėlė – ir manęs neregėsit, ir dar valandėlė – ir vėl mane
pamatysit'?

20 Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
Lk 6, 21 Apd 11, 10 jūs verksite ir vaitosite, o pasaulis džiūgaus.
Jūs liūdėsite,
bet jūsų liūdesys pavirs džiaugsmu.
Iz 26, 17-18; 66, 7-14 Mch 4, 9-10 21 Gimdydama moteris būna prislėgta,
nes atėjo jos valanda,
bet, kūdikiui gimus,
ji kančią užmiršta iš džiaugsmo,
kad gimė pasauliui žmogus.
22 Taip ir jūs dabar nusiminę,
14, 19; 15, 11 20, 20 Iz 66, 14 bet aš jus vėl pamatysiu;
tada jūsų širdys džiūgaus,
ir jūsų džiaugsmo niekas iš jūsų nebeatims.
23 Tą dieną jūs mane nieko neklausinėsite.
Iš tiesų, iš tiesų sakau jums:
14, 13+ ko tik prašysite Tėvą,
duos tai jums dėl manęs.
24 Iki šiol jūs nieko neprašėte mano vardu.
Prašykite ir gausite,
kad jūsų džiaugsmui nieko netrūktų.
Mt 13, 34-35p 25* Aš jums vis kalbėjau palyginimais,
bet ateis valanda,
kada be palyginimų imsiu kalbėti
ir atvirai apie Tėvą jums skelbsiu.

16, 25* Žr. 10, 6-18.

26 Tą dieną jūs prašysite mano vardu,
ir aš net nesakau,
kad aš prašysiu Tėvą už jus, –
27 juk patsai Tėvas jus myli, 14,23
nes jūs mane pamilote ir įtikėjote,
jog aš esu iš Dievo atėjęs.
28 Išėjau iš Tėvo ir atėjau į pasaulį. 1, 1+
Vėl palieku pasaulį ir grįžtu pas Tėvą".
29 Jo mokiniai tarė: „Štai dabar tu aiškiai kalbi ir Mk 4, 11; 8, 32
nebesakai jokių palyginimų. 30 Mes dabar matome, kad
tu viską žinai ir nereikia tave klausinėti. Todėl mes ir 1, 48+; 16, 19
tikime, kad tu esi išėjęs iš Dievo". 31 Jėzus jiems atsakė:
„Pagaliau tikite?
32 Štai ateina valanda, ir net yra atėjusi, –
kai jūs išsisklaidysite* kas sau ir Zch 13, 7; Mt 26, 31p
paliksite mane vieną.
Tačiau aš ne vienas, 8, 29
nes su manimi yra Tėvas.
33 Aš jums tai kalbėjau,
kad manyje atrastumėte ramybę. 14, 27+
Pasaulyje jūsų priespauda laukia, 1, 10+
bet jūs būkite drąsūs:
aš nugalėjau pasaulį!" 12, 31; 14, 30 1 Jn 2, 14+

17 Kristaus – Ankstčiausiojo Kunigo – malda 1* Tai
pasakęs, Jėzus pakėlė akis į dangų ir prabilo: 11, 41

16, 32* *...jūs išsisklaidysite*: abu – Morkus ir Matas – daro užuominą į Zch 13, 7 tekstą apie išblaškytas avis (žr. Mk 14, 27; Mt 26, 31).

17, 1-26* Jėzaus kalbų viršūnė. Nuo XVI šimtmečio šis skyrius vadinamas *Aukščiausiojo Kunigo malda*. Jėzus kalba kaip Užtarėjas ir savo žodžiais kreipiasi tiesiog į Tėvą, o ne į mokinius. Mokiniai tik nugirsta. Tai prašymo malda dabartinių (6-19 eil.) ir būsimų (20-21 eil.) mokinių

2, 4+ „Tėve, atėjo valanda!
Pašlovink savo Sūnų,
kad ir Sūnus pašlovintų tave
3, 35+ 2 ir – tavo duota galia į visus žmones –
teiktų amžinąjį gyvenimą visiems,
kuriuos jam esi atidavęs.
Išm 15, 3; Jer 24, 7; 31, 31-34; Ez 36, 25-28; Jn 14, 7-9; 1 Jn 5, 20-21; Jn 1, 1+ 3 O amžinasis gyvenimas – tai pažinti tave,
vienintelį tikrąjį Dievą,
ir tavo siųstąjį Jėzų – Mesiją.
4 Aš tave pašlovinau žemėje, atlikdamas darbą,
4, 34+ kurį buvai man davęs nuveikti.
Fil 2, 6-11 5 Dabar tu, Tėve, pašlovink mane pas save
1, 14+; 17, 24 ta šlove, kurią esu pas tave turėjęs
dar prieš atsirandant pasauliui.
17, 26; Iš 3, 13 6 Aš apreiškiau tavo vardą* žmonėms,
kuriuos man davei iš pasaulio.
Jie buvo tavo,
3, 35+ o tu juos atidavei man,
3, 11+ ir jie laikėsi tavojo žodžio.
7 Dabar jie suprato,
jog visa, ką man esi davęs, iš tavęs kyla.
12, 44; Įst 18, 18 8 Tavo man patikėtus žodžius aš perdaviau jiems,
o jie priėmė juos ir tikrai pažino,

labui. Kai kurie žodžiai primena *Tėve mūsų* maldos žodžius. Jėzus, nors dar yra šiame pasaulyje (13 eil.), į savo veiklą žemėje žvelgia kaip į praeities įvykį (4 ir 12 eil.). Iki šiol Jėzus kalbėjo, kad jo mokiniai *vėliau* galės *palydėti* (žr. 13, 36), o dabar Jėzus nori, kad mokiniai būtų su juo – taigi vienybėje su Tėvu (12-14 eil.).

17, 1* Akių pakėlimas į dangų ir kreipinys *Tėve* – būdingas Jėzaus elgesys maldoje (žr. 11, 41; Lk 11, 2).

17, 6* *Aš apreiškiau tavo vardą:* t. y. vardą *Aš Esu – Jahvė.*

kad esu iš tavęs išėjęs;
įtikėjo, kad esi mane siuntęs.
9 Aš meldžiu už juos. Ne už pasaulį meldžiu, 4, 34; 1, 10+
bet už tavo man pavestuosius. Jie juk yra tavieji!
10 Ir visa, kas mano, yra tavo, 16, 15; Lk 15, 31
o kas tavo – tai mano,
ir aš pašlovintas juose. 2 Tes 1, 10
11 Aš jau nebe pasaulyje... Jie dar pasaulyje, 1, 10+
o aš grįžtu pas tave. 1, 1+
Šventasis Tėve,
išlaikyk ištikimus savo vardui Sk 6, 24; Jn 3, 35+
visus, kuriuos esi man pavedęs,
kad jie būtų viena kaip ir mes.
12 Kol buvau su jais – tavo man pavestaisiais, –
aš išlaikiau juos ištikimus tavo vardui;
išsaugojau juos, 6, 39; 10, 28
ir nė vienas iš jų nepražuvo,
išskyrus pražūties sūnų, – 13, 18-19+ Apd 1, 16.20
taip išsipildė Raštas. Ps 41, 10
13 Dabar aš einu pas tave ir tai kalbu pasaulyje,
kad jie turėtų savyje
manojo džiaugsmo pilnatvę. 15, 11+
14 Aš jiems perdaviau tavo žodį, 3, 11+
bet pasaulis jų nekentė, nes jie ne iš pasaulio, 15, 19
kaip ir aš ne iš pasaulio.
15 Aš neprašau,
kad juos paimtum iš pasaulio,
bet kad apsaugotum juos nuo piktojo*. 1 Jn 5, 19+

17, 15* *...kad apsaugotum juos nuo piktojo*: žr. *Tėve mūsų* maldą (Mt 6, 13). Atrodo, abu – Matas ir Jonas – kalba apie velnią, o ne apie blogį apskritai.

8,23 16 Jie nėra iš pasaulio,
kaip ir aš ne iš pasaulio.
1 Pt 1, 22 17 Pašventink juos tiesa!
Apd 9, 13+
Kun 17, 1+ Tavo žodis yra tiesa.
10,36 18 Kaip tu esi mane atsiuntęs į pasaulį,
taip ir aš juos pasiunčiau į pasaulį.
10, 18+ 19 Dėl jų aš pašventinu save,
Iš 28, 36.38
Žyd 10, 10-14 kad ir jie būtų pašventinti tiesa.
Jn 8, 32
20 Ne tik už juos aš meldžiu,
bet ir už tuos,
kurie per jų žodį mane įtikės:
21 tegul visi bus viena!
10,30+ Kaip tu, Tėve, manyje ir aš tavyje,
tegul ir jie bus viena mumyse, kad pasaulis įtikėtų,
jog tu esi mane siuntęs.
17,5+ 22 Ir tą šlovę, kurią esi man suteikęs,
1, 14
aš perdaviau jiems,
kad jie būtų viena, kaip mes esame viena:
23 aš juose ir tu manyje,
kad jie pasiektų tobulą vienybę ir pasaulis pažintų,
jog tu esi mane siuntęs
15,9 ir juos myli taip, kaip mane mylėjai.
24 Tėve, aš noriu, kad tavo man pavestieji
14,3 būtų su manim ten, kur ir aš*;
17,5+ kad jie pamatytų mano šlovę,
kurią esi man suteikęs,
Ef 1, 4 nes pamilai mane prieš pasaulio įkūrimą.

17, 24* *...man pavestieji būtų... ten, kur ir aš*: Jėzus meldžiasi už tikinčiuosius, kad jie galiausiai būtų su juo danguje. Tuomet jie matys jo šlovę ne tarsi veidrodyje, bet *atidengtu veidu* (žr. 2 Kor 3, 18; 1 Jn 3, 2).

25 Teisingasis Tėve, pasaulis tavęs nepažino, 1, 10+
o aš tave pažinau.
Ir šitie pažino, jog tu mane atsiuntei. 1, 1+
26 Aš pagarsinau tavo vardą 17, 6+; Iš 3, 13
ir dar garsinsiu*, kad meilė, kuria mane pamilai,
būtų juose ir aš būčiau juose".

18 Jėzaus suėmimas 1* Baigęs kalbėti, Jėzus su savo ‖ Mt 26, 30. 36 ‖ Mk 14, 26. 32 ‖ Lk 22, 39
mokiniais nuėjo* anapus Kedrono upelio, kur buvo so-
das. Jis ir mokiniai įžengė į sodą.
2 Jo išdavėjas Judas taip pat žinojo tą vietą, nes
Jėzus dažnai ten susieidavo su savo mokiniais. 3 Taigi ‖ Mt 26, 47-56 ‖ Mk 14, 43-52 ‖ Lk 22, 47-53
Judas, gavęs kareivių būrį* ir aukštųjų kunigų bei fari-
ziejų tarnus, atėjo ten su žibintais, deglais ir ginklais.
4 Jėzus, žinodamas visa, kas jo laukia, išėjo į priekį ir 1, 48+; 12, 27+
paklausė: „Ko ieškote?" 5 Jie atsakė: „Jėzaus Nazarie- 8, 24+
čio!" Jėzus tarė: „Tai aš"*. Jo išdavėjas Judas irgi stovėjo
tarp jų. 6 Kai tik Jėzus ištarė: „Tai aš", jie atšoko atgal ir Ps 27, 2; 35, 4
parpuolė ant žemės.

17, 26* *...ir dar garsinsiu*: per Globėją.

18, 1-14* Evangelistas Jonas nemini Jėzaus agonijos sode ir Judo pabučiavimo; Getsemanės sodo ir Alyvų kalno neįvardija.

18, 1* *...Jėzus... nuėjo*: žr. 14, 31. Po Paskutinės vakarienės *Jėzus... nuėjo anapus Kedrono* slėnio; pažodžiui – *žiemą tekančio Kedrono*, t. y. *vadi* – sausos vagos Palestinoje, kuriose vandens būna per žiemos liūtis.

18, 3* *...kareivių būrį*: nuoroda į romėnų karines pajėgas arba visą 600 karių kohortą – legiono dešimtadalį, arba veikiau tribūnui pavaldų 200 karių būrį (žr. 18, 12). Šiuo atveju evangelistas Jonas leidžia suprasti, kad būta romėnų sąmokslo prieš Jėzų dar prieš jį atvedant pas Pilotą. Žibintai ir deglai – tamsybių valandos simboliai.

18, 5* *Tai aš*: gr. k. *Ego eimi*, t. y. *Aš Esu*. Evangelistas nori pabrėžti Jėzaus dievystę (žr. 18, 6; taip pat 8, 24). Kareivių būrio sąmyšis apreiškia dieviškąją Jėzaus didybę.

7 O jis vėl juos klausė: „Ko ieškote?“ Jie atsakė:
„Jėzaus Nazariečio“. 8 Jėzus atsiliepė: „Jau sakiau jums,
kad tai aš. Jei manęs ieškote, tai leiskite šitiems pasiša-
17,12 linti“. 9* Taip turėjo išsipildyti jo pasakytieji žodžiai: „Iš
6,39; 10,28 tavo man pavestųjų nepražudžiau nė vieno“. 10* Simonas
Petras, kuris turėjo kalaviją, išsitraukė jį, ištiko vyriau-
siojo kunigo tarną ir nukirto jam dešinę ausį. Tarnas
buvo vardu Malkus. 11 Bet Jėzus sudraudė Petrą: „Kišk
Mt 26,39p savo kalaviją į makštį! Nejaugi aš negersiu tos taurės*,
kurią Tėvas man yra davęs?!“

Pas Aną ir Kajafą 12* Būrys, jo vadas ir žydų tarnai
suėmė Jėzų, surišo ir nuvedė pirmiausia pas Aną. 13 Mat
Lk 3,2 jis buvo anų metų vyriausiojo kunigo Kajafo uošvis. 14 Tai
11,50 tas pats Kajafas, kuris buvo žydams pataręs: „Verčiau tegu
vienas žmogus numiršta už tautą“. 15 Paskui Jėzų nusekė
|| Mt 26,58.69-75; || Mk 14,54.66-72; Simonas Petras ir kitas mokinys*. Tas mokinys buvo
|| Lk 22,54-62 pažįstamas su vyriausiuoju kunigu ir įėjo paskui Jėzų į
vyriausiojo kunigo kiemą. 16 Petras liko stovėti lauke prie
vartų. Tuomet anas mokinys*, kuris buvo pažįstamas su
vyriausiuoju kunigu, išėjo laukan, pasikalbėjo su duri-
ninke ir įsivedė Petrą vidun. 17 Tarnaitė durininkė ir
sako Petrui: „Ar tik ir tu nebūsi vienas iš to žmogaus

18, 9* Citata gali būti nuoroda į 6, 39; 10, 28 ar 17, 12.

18, 10* Tik Jonas įvardija abu varžovus – Petrą ir Malkų; Jonas ir Lukas mini *dešinę ausį* (žr. Lk 22, 50).

18, 11* Taurės tema ryški ir sinoptinėse evangelijose (žr. 14, 36; Mt 26, 39; Lk 22, 42).

18, 12* Tik evangelistas Jonas mini tardymą Ano akivaizdoje (žr. 18, 16. 19-24 ir Lk 3, 2 paaiškinimą). Abejotina, ar šį tardymą Ano akivaizdoje galima tapatinti su Kajafo teismu, kurį Matas ir Morkus laiko įvykusiu naktį, o Lukas – ryto metą.

18, 15-16* *...kitas mokinys... anas mokinys*: žr. 13, 23 paaiškinimą.

mokinių?“ Šis atsakė: „O, ne!“ 18 Ten stoviniavo samdi-
niai ir tarnai, dėl šalčio susikūrę ugnį, ir šildėsi. Prie jų
atsistojo Petras ir taip pat šildėsi.
19 Vyriausiasis kunigas ėmė klausinėti Jėzų apie jo
mokinius bei mokslą. 20 Jėzus jam atsakė: „Aš viešai
kalbėjau pasauliui. Aš visuomet mokiau sinagogose ir 6, 59; 7, 14. 28; 8, 20 Iz 45, 19; 48, 16
šventykloje*, kur susirenka visi žydai, ir nieko nesu kal- Lk 22, 53
bėjęs slapčia. 21 Kam tad mane klausinėji? Teiraukis tų,
kurie girdėjo, ką esu kalbėjęs. Jie žino, ką esu jiems
sakęs“. 22 Jam tai pasakius, vienas iš ten buvusių tarnų Apd 23, 2
smogė Jėzui per veidą, tardamas: „Šitaip tu atsakai vy-
riausiajam kunigui?!“ 23 Jėzus jam tarė: „Jei pasakiau
netiesą, įrodyk, kad tai netiesa, o jei tiesą, – kam mane
muši?“ 24 Tuomet Anas pasiuntė jį surištą pas vyriausiąjį
kunigą Kajafą*.
25 Simonas Petras tebestovėjo ir šildėsi. Aplinkiniai
paklausė jį: „Ar tik nebūsi vienas iš jo mokinių?“ Tas
išsigynė: „Ne, ne!“ 26 Vienas iš vyriausiojo kunigo tarnų,
giminaitis to, kuriam Petras nukirto ausį, pasakė: „Argi
aš nemačiau tavęs sode kartu su juo?“ 27 Petras ir vėl
išsigynė, ir tuojau pragydo gaidys*.
Pas Pilotą 28 Iš Kajafo rūmų jie nusivedė Jėzų į || Mt 27, 2. 11-26 || Mk 15, 1-15
pretorijų*. Buvo ankstyvas rytas. Jie patys nėjo vidun į || Lk 23, 1-7. 13-25

18, 20* *Aš visuomet mokiau sinagogose ir šventykloje*: žr. Mk 14, 49.

18, 24* *Kajafą*: žr. Mt 26, 3. 57; Lk 3, 2 paaiškinimus.

18, 27* Gaidgystė – aušra – buvo trečioji romėnų nakties padala: nuo vidurnakčio iki 3 valandos ryto.

18, 28* *...į pretorijų*: žr. Mt 27, 27 paaiškinimą. *Buvo ankstyvas rytas*: pažodžiui – *ankstyva valanda*, t. y. ketvirtoji romėnų nakties padala: nuo 3 iki 6 valandos ryto. *...Velykų avinėlį*: sinoptinės evangelijos rodo, kad ketvirtadienio nakties vakarienė buvo Perėjimo iškilmių šventės pietūs (žr. Mk 14, 12), o pagal evangelistą Joną – tie pietūs dar turėjo įvykti penktadienio naktį.

11,55; Mt 26, 17+ pretorijų, kad nesusiteptų ir galėtų valgyti Velykų avi-
nėlį*. 29 Todėl Pilotas išėjo laukan pas juos ir paklausė:
„Kuo jūs kaltinate šitą žmogų?“ 30 Jie atsakė: „Jeigu jis
nebūtų piktadarys, mes nebūtume tau jo atvedę“. 31 Pi-
Apd 18, 15 lotas tarė: „Imkitės ir teiskite jį pagal savo Įstatymą“.
Žydai jam atsakė: „Mums nevalia nieko bausti mirti-
mi*“. 32* Taip turėjo išsipildyti Jėzaus žodžiai, kuriais
12,33 jis buvo nurodęs, kokia mirtimi jam reikės mirti.
33 Tada Pilotas vėl įžengė į pretorijų ir, pasišaukęs
19, 14s. 19-20 Jėzų, paklausė: „Ar tu esi žydų karalius?“ 34 Jėzus at-
sakė: „Ar nuo savęs šito klausi, ar kiti apie mane tau
pasakė?“ 35 Pilotas tarė: „Bene aš žydas?! Tavoji tauta ir
aukštieji kunigai man tave įskundė. Sakyk, ką esi pada-
1, 10+ ręs?“ 36 Jėzus atsakė: „Mano Karalystė ne iš šio pasau-
6, 15+; 8, 23; 12, 32; 18, 10-11 lio. Jei mano Karalystė būtų iš šio pasaulio, mano tar-
12,31+ nai juk kovotų, kad nebūčiau atiduotas žydams. Bet ma-
no Karalystė ne iš čia“. 37 Tuomet Pilotas jį paklausė:
3,35+ „Vadinasi, tu esi karalius?“ Jėzus atsakė. „Taip yra, kaip
sakai*: aš esu karalius. Aš tam esu gimęs ir atėjęs į pa-
8,32+ 10, 26+; 1 Jn 3, 19+ saulį, kad liudyčiau tiesą. Kas tik brangina tiesą, klau-

18, 31* *...Mums nevalia nieko bausti mirtimi*: tik evangelistas Jonas nurodo priežastį, dėl kurios Jėzus buvo nuvestas pas Pilotą. Žydų šaltiniai neaiškiai kalba apie tuolaikinius sinedriono įgaliojimus: nežinoma, koks teismas ir kokią bausmę skirdavo už politinius nusikaltimus.

18, 32* Už piktžodžiavimą žydai bausdavo užmušdami akmenimis (žr. Kun 24, 16). Žydų vadovai, kreipdamiesi į romėnus, norėjo garantuoti, kad Jėzus būtų nubaustas bausme ant kryžiaus. Šitaip žydų vadovai įvykdė pranašystę, kad Jėzus bus *išaukštintas* (žr. 3, 14; 12, 32-33). Tačiau esama istorinių duomenų, kad ir žydai bausdavo žydus kryžiaus bausme.

18, 37* *...Taip yra, kaip sakai*: pažodžiui – *Tu sakai, aš esu karalius* (žr. Mt 26, 64). Geriausiu atveju – tai priverstinis patvirtinimas.

so mano balso". 38 Pilotas dar paklausė: „O kas yra tie-
sa?!" Po šių žodžių jis vėl išėjo pas žydus ir tarė jiems:
„Aš nerandu jame jokios kaltės. 39 Yra jūsų paprotys Lk 23,22+
Velykų proga paleisti vieną suimtąjį. Ar norite, kad pa-
leisčiau jums žydų karalių?" 40 Tada jie ėmė šaukti: „Ne
šitą, bet Barabą!" O Barabas buvo plėšikas*.

19 Patyčios ir nuteisimas 1* Tuomet Pilotas ėmė ir ‖ Mt 27,26–31 ‖ Mk 15,15–20
nuplakdino Jėzų. 2 Kareiviai, nupynę vainiką iš erškė-
čių, užspaudė jam ant galvos, apsiautė jį purpurine
skraiste, 3 ėjo prie jo ir šaipėsi: „Sveikas, žydų kara-
liau!" Ir daužė jam per veidą. 4 O Pilotas dar kartą išėjo
laukan ir kalbėjo žydams: „Štai išvedu jį jums, kad
žinotumėte, jog nerandu jame jokios kaltės". 5 Taigi
Jėzus išėjo laukan su erškėčių vainiku ir purpurine skrais-
te. Pilotas tarė: „Štai žmogus!" 6 Aukštieji kunigai ir jų 1,29.36
tarnai, pamatę jį, ėmė šaukti: „Ant kryžiaus jį, ant kry-
žiaus!" Pilotas jiems sako: „Jūs imkite ir patys nukry-
žiuokite! Aš nerandu jame kaltės". 7* Žydai atsakė: „Mes
turime Įstatymą, ir pagal Įstatymą jis turi mirti, nes laikė Kun 24,16
save Dievo Sūnumi". 8 Išgirdęs tuos žodžius, Pilotas dar Jn 10,22+
labiau nusigando. 9 Jis vėl nuėjo į pretorijų ir klausė
Jėzų: „Iš kur tu?" Bet Jėzus jam neatsakė. 10 Tada Pilotas
tarė: „Tu nenori kalbėti su manimi? Ar nežinai, kad
turiu galią tave paleisti ir turiu galią tave nukryžiuoti?!"
11 Jėzus atsakė: „Tu neturėtum man jokios galios, jeigu 3,27; 10,18+
tau nebūtų jos duota iš aukštybių. Todėl didesnė nuo- Išm 6,3

18, 39-40* Žr. Mt 27, 39-40 paaiškinimą. ...*Barabas*: kovotojas už tautinius siekius, nors gr. k. *lēstēs* gali reikšti ir plėšiką (žr. Mt 27, 38).
19, 1* Plakimas buvo būtina nukryžiavimo bausmės dalis.
19, 7* Žr. 5, 18; 8, 53; 10, 36.

8,21.44 dėmė tam, kuris mane tau įdavė“. 12 Dabar Pilotas ėmė
stengtis jį paleisti. Bet žydai šaukė: „Jei šitą paleidi,
Apd 17,7 nebesi ciesoriaus draugas*. Kiekvienas, kas skelbiasi ka-
raliumi, yra ciesoriaus priešas“.

Nukryžiavimas 13 Tai išgirdęs, Pilotas išsivedė Jėzų
laukan ir atsisėdo į teisėjo krasę* vietoje, pavadintoje
„Akmeninis grindinys“*, hebrajiškai Gabata*. 14 Buvo
4,6 Mt 26,17+ Velykų išvakarės, apie šeštą valandą*. Jis tarė žydams:
„Štai jūsų karalius!“ 15 Tie ėmė šaukti: „Šalin, šalin!
Ant kryžiaus jį!“ Pilotas paklausė: „Nejaugi turiu nu-
kryžiuoti jūsų karalių?“ Aukštieji kunigai atsakė: „Mes
‖ Mt 27,31–33 ‖ Mk 15,20.22.25–27 neturime karaliaus, tiktai ciesorių“. 16 Tuomet Pilotas
‖ Lk 23,33.38 atidavė jiems jį nukryžiuoti*. Taigi jie pasiėmė Jėzų ir

19, 12* *Ciesoriaus draugas*: arba *ciesoriaus bičiulis* – garbės titulas, suteiktas aukštiems pareigūnams už nuopelnus.

19, 13* *...Pilotas išsivedė Jėzų... ir atsisėdo į teisėjo krasę*: arba: *Pilotas išsivedė Jėzų... ir pasodino į teisėjo krasę*. Toks vertimas atitiktų Jono teologiją – Jėzus yra *tikrasis* pasaulio teisėjas; užtat Jėzų vaizduoja sėdintį teisėjo krasėje. *...Akmeninis grindinys*: gr. *lithostratos* – archeologų atkastas masyvių akmens luitų grindinys po Antonijaus tvirtovės griuvėsiais; viena iš galimų Piloto pretorijaus vietų. *Gabata*: aramėjiškas vietovardis, kuris reiškia *aukštumą, gūbrį*.

19, 14* *...Velykų išvakarės, apie šeštą valandą*: t. y. vidurdienį. Pasak Morkaus, Jėzus buvo nukryžiuotas *trečią valandą*, t. y. arba 9 valandą ryto, arba tarp 9 valandos ryto ir 12 valandos dienos. Jono nuomone, vidurdienis – metas, kai Jėzus pasmerkiamas mirčiai. Tada kunigai pradėjo pjauti Perėjimo šventės avinėlius šventykloje (žr. 1, 29).

19, 16* *...atidavė jiems jį nukryžiuoti*: atrodo, norima pasakyti – *atidavė jiems* (t. y. aukštiesiems kunigams) jį nukryžiuoti. Ir Lk 23, 35 esama panašaus dviprasmiškumo. Jono evangelijoje reiškiasi polemikos poslinkis kaltę už Jėzaus nukryžiavimą mesti žydų vadovams ir išteisinti romėnus. Vėliau Jonas mini Romos kareivius (žr. 19, 23); Pilotas perdavė Jėzų šitiems kareiviams nukryžiuoti.

išsivedė. 17 Nešdamas savo kryžių*, jis ėjo į vadinamąją
Kaukolės vietą*, hebrajiškai Golgotą. 18 Tenai jį nukry- Pr 22, 6
žiavo; kartu su juo ir kitus du, vienoje ir antroje pusėje, Iz 53, 12
o Jėzų viduryje. 19 Pilotas padarė užrašą ir liepė prisegti
prie kryžiaus. Ten buvo parašyta: „Jėzus Nazarietis, žydų 12, 31-33
karalius*". 20 Šį užrašą skaitė daugybė žydų, nes vieta,
kur Jėzus buvo nukryžiuotas, buvo arti miesto, o para-
šyta buvo hebrajiškai, lotyniškai ir graikiškai. 21 Aukš-
tieji kunigai sakė Pilotui: „Nerašyk: 'Žydų karalius', bet:
'Šitas skelbėsi: aš esu žydų karalius'", 22 Pilotas atkirto:
„Ką parašiau, parašiau!"

23* Kareiviai, nukryžiavę Jėzų, pasiėmė jo drabužius ‖ Mt 27, 35 ‖ Mk 15, 24
ir padalijo juos į keturias dalis – kiekvienam kareiviui ‖ Lk 23, 34
po dalį; pasiėmė ir tuniką. Ji buvo be siūlės, nuo vir-
šaus iki apačios ištisai megzta. 24 Todėl jie tarėsi:
„Neplėšykime jos, bet verčiau meskime burtą, kam ji
teks". Taip išsipildė Raštas:

Jie drabužius mano dalijas, Ps 22, 19
meta dėl mano apdaro burtą.
Šitaip kareiviai ir padarė.

19, 17* *Nešdamas savo kryžių:* Jonas skiriasi nuo sinoptikų, ypač nuo Lk 23, 26, kur Simonas iš Kirėnės, priverstas nešti kryžių, eina paskui Jėzų. Jono teologija teigia – Jėzus visapusiškai valdo savo žingsnius ir iki galo išlieka savo likimo šeimininkas (žr. 10, 18). *Kaukolės vietą: Golgotą* – lotyniškai *Calvaria,* dėl to vietovardis yra *Kaukolės vieta.*

19, 19* Įrašo žodžiai skiriasi visose keturiose evangelijose. Jono įrašas be sutrumpinimo ir tiksliai perduoda lotyniškąjį *INRI* – *Iesus Nazarenus Rex Iudeorum.* Tik Jonas mini daugiakalbį įrašo pobūdį (žr. 19, 20) ir Piloto atsisakymą įrašą perrašyti (žr. 19, 21-22).

19, 23-24 * Visos keturios evangelijos mini kareivius, metančius burtų kauliukus ir besidalijančius Jėzaus drabužius (žr. Mt 27, 35 paaiškinimą); tik Jonas cituoja žodžius iš Ps 22, 19.

‖ Mt 27, 55–56 ‖ Mk 15, 40–41 **Jėzus ir Motina** 25* Prie Jėzaus kryžiaus stovėjo jo
‖ Lk 23, 49 motina, jo motinos sesuo, Marija Klopienė ir Marija
Magdalietė. 26* Pamatęs stovinčius motiną ir mylimąjį
2, 4+ mokinį, Jėzus tarė motinai: „Moterie, štai tavo sūnus!“
27 Paskui tarė mokiniui: „Štai tavo motina!“ Ir nuo tos
valandos mokinys pasiėmė ją pas save.
‖ Mt 27, 48–50 ‖ Mk 15, 36–37 ‖ Lk 23, 46 **Jėzaus mirtis** 28 Tada, žinodamas, jog viskas įvyk-
5, 39+ Ps 22, 16; 69, 22 dyta, ir kad išsipildytų Raštas*, Jėzus tarė: „Trokštu!“
29 Tenai stovėjo indas, pilnas perrūgusio vyno*. Jie
pakėlė ant yzopo vytelės kempinę*, pamirkytą vyne, ir

19, 25* Tik Jonas mini Jėzaus motiną prie kryžiaus, o sinoptinės evangelijos kalba apie moteris, stovinčias ir stebinčias iš tolo.

19, 26-27* Ši scena aiškinama ir paraidžiui, ir simboliškai. Pirmasis aiškinimas siejamas su Jėzaus rūpesčiu dėl motinos – Jėzus paveda savo mokiniui rūpintis motina. Antrojo aiškinimo fonas – Kanos įvykis, kuriame ryškus Marijos, kaip motinos, vaidmuo, Jėzaus kreipinys *moterie* ir užuomina apie Jėzaus *valandą* (žr. 2, 1-12). Be to, per Paskutinę vakarienę Jėzus mini iškeliavimo iš šio pasaulio pas Tėvą valandą (žr. 13, 1), minimas ir *mokinys, kurį Jėzus mylėjo* (žr. 13, 23). Simboliškas aiškinimas yra įvairialypis. Pabrėžiama atėjusi *valanda* (žr. 19, 28), kada Marija – Bendrijos simbolis – įgyja visų Motinos vaidmenį – krikščionių, įasmenintų *mokinyje, kurį Jėzus mylėjo*; arba tampa ieškančiųjų išganymo atstove, kuriai padeda Jėzaus mylimas mokinys, aiškindamas Jėzaus apreiškimą; arba tampa Izraelio ir Krikščionių Bendrijos – krikščionių iš judaizmo ir krikščionių iš pagonijos – taikintoja.

19, 28* *...išsipildytų Raštas*: arba epizode apie Jėzų ir motiną (žr. 19, 25-27), arba *Trokštu* momente. Šiuo atveju *Raštas* – žr. Ps 22, 16; 69, 22.

19, 29* *...vyno*: Jonas nemini *mira atmiešto vyno* – svaiginančio gėrimo, kurio Jėzus atsisakė nukryžiavimo pradžioje (žr. Mk 15, 23), tačiau mini užuojautos veiksmą nukryžiavimo pabaigoje (žr. Mk 15, 36). *...ant yzopo vytelės kempinę*: yzopo – gležno augalo – vytelė vargu ar galėjo pakelti kempinę. Morkus kalba apie *nendrę* (žr. Mk 13, 36). Yzopo vytelė – nuoroda į yzopą, naudotą durų staktoms pašlakstyti avinėlio krauju Perėjimo iškilmių šventėje (žr. Iš 12, 22).

prinešė prie jo lūpų. 30 Paragavęs to vyno, Jėzus tarė: 4,34+; 10,18+ 17,4+
„Atlikta!“ Ir, nuleidęs galvą, atidavė dvasią*. Mt 8,20
31 Kadangi buvo Prisirengimo diena ir žydai neno- 7,37; 9,14; 19,14
rėjo, kad kūnai liktų ant kryžiaus per šabą, – nes tas Įst 21,23; Gal 3,13
šabas buvo didelės šventės diena, – jie prašė Pilotą, kad
nukryžiuotiesiems būtų sulaužyti blauzdikauliai ir kūnai
nuimti. 32 Tad atėjo kareiviai ir sulaužė blauzdas vie-
nam ir antram, kurie buvo su juo nukryžiuoti. 33 Priėję
prie Jėzaus ir pamatę, kad jis jau miręs, jie nebelaužė
jam blauzdų, 34* tik vienas kareivis ietimi perdūrė jam
šoną, ir tuojau ištekėjo kraujo ir vandens. 35 Regėjusis 1,33+; 7,37-39 Ez 47,1+
tai paliudijo, ir jo liudijimas teisingas; jis žino sakąs 1 Jn 5,6-8
tiesą, kad ir jūs tikėtumėte. 36 Taip įvyko, kad išsipildytų
Raštas: *Nė vienas jo kaulas nebus sulaužytas*. 37 Vėl kitoje Iš 12,46; Ps 34,21
vietoje Raštas sako: *Jie žiūrės į tą, kurį perdūrė*. Zch 12,10

Laidotuvės 38* Po to Juozapas iš Arimatėjos, kuris ‖ Mt 27,57–60 ‖ Mk 15,42–46
buvo Jėzaus mokinys, tik slaptas dėl žydų baimės, pa- ‖ Lk 23,50–54
prašė Pilotą leisti nuimti Jėzaus kūną. Pilotas leido. Jis 7,13+
atėjo ir nuėmė kūną. 39 Taip pat atvyko ir Nikodemas, 3,1; 7,50
kuris pirmiau buvo atėjęs pas Jėzų nakčia. Jis atsigabeno

19, 30* *...atidavė dvasią*: dvejopa Jėzaus mirties reikšmė: alsavimo, arba dvasios, atidavimas ir Šventosios Dvasios perdavimas. Žr. 7, 39: šiame tekste Dvasios davimas siejamas su Jėzaus grįžimu pas Tėvą; taip pat žr. 20, 22, kur evangelistas aprašo Dvasios suteikimą.

19, 34-35* Evangelistas Jonas, prieštaraudamas doketistų mokymui, pabrėžia Jėzaus mirties tikroviškumą. Doketistai buvo atskalūnai, teigę, kad Jėzus tik dėjosi esąs žmogus. *Kraujas* ir *vanduo* – Eucharistijos ir Krikšto simboliai.

19, 38-42* Sinoptinėse evangelijose nėra Jėzaus kūno patepimo laidotuvėms penktadienį scenos. Matas ir Lukas teigia, kad moterys ateina prie kapo patepti Jėzaus kūno *pirmąją savaitės dieną* (žr. Lk 24, 1), t. y. *Viešpaties dieną*, arba sekmadienį.

apie šimtą svarų miros ir alavijo mišinio. 40 Taigi jie
11,44 paėmė Jėzaus kūną ir suvyniojo į drobules su kvepalais,
kaip reikalavo žydų laidojimo paprotys. 41 Toje vietoje,
kur buvo nukryžiuotas Jėzus, buvo sodas ir sode naujas
kapo rūsys, kuriame dar niekas nebuvo laidotas. 42 Ten
jie ir paguldė Jėzų, nes buvo žydų Prisirengimo diena,
o kapas arti.

‖ Mt 28,1–8 ‖ Mk 16,1–8 ‖ Lk 24,1–11 Mt 28, 10+
20 Tuščias kapas 1* Pirmąją savaitės dieną, labai anks-
ti, dar neišaušus*, Marija Magdalietė atėjo pas kapą ir
pamatė, kad akmuo nuverstas nuo rūsio angos. 2* Ji
18,15 nubėgo pas Simoną Petrą ir kitą mokinį, kurį Jėzus
mylėjo, ir pranešė jiems: „Paėmė Viešpatį iš kapo, ir
mes nežinome*, kur jį padėjo". 3 Petras ir tas kitas mo-
kinys nuskubėjo prie kapo. 4 Bėgo abu kartu, bet tasai
kitas mokinys pralenkė Petrą ir pirmas pasiekė kapo
rūsį. 5 Pasilenkęs jis mato paliktas drobules, tačiau į
vidų nėjo. 6 Netrukus iš paskos atbėgo ir Simonas Pet-
11,44; 19,40 Lk 24, 12 ras. Jis įėjo į rūsį ir mato paliktas drobules 7 ir skarą,
buvusią ant Jėzaus galvos, ne su drobulėmis paliktą,
bet suvyniotą ir atskirai padėtą. 8 Tuomet įėjo ir kitas

20, 1-31* Prisikėlęs Jėzus apreiškia savo šlovę ir suteikia Dvasią. Šis pasakojimas – pagrindinis prisikėlimo liudytojas Jono evangelijoje. Jis supintas iš keleto epizodų.

20, 1-10* Tuščią kapą liudija ir Mato, ir Luko evangelijos. Atrodo, kad Jono aprašymas yra Mato ir Luko pasakojimų junginys.

20, 1* *...labai anksti, dar neišaušus*: pasak Morkaus, *saulei tekant* (žr. Mk 16, 2), pasak Mato, *auštant* (žr. Mt 28, 1), o Lukas primena, kad Jėzus prisikėlė *rytui brėkštant* (žr. Lk 24, 1). Atėjusi prie kapo Marija mato, kad akmuo yra nuverstas.

20, 2* Marija pabėga nuo kapo ne angelo ar jaunuolio liepiama, bet susirūpinusi. *...mes nežinome*: daugiskaita atspindi faktą, kad būta daugiau prie kapo nuėjusių moterų.

mokinys, kuris pirmas buvo atbėgęs prie kapo. Jis pa-
matė ir įtikėjo. 9* Mat jie dar nebuvo supratę Rašto, kad 5, 39+; 14, 26+
jis turėsiąs prisikelti iš numirusių. 10 Paskui mokiniai vėl 1 Kor 15, 4
sugrįžo namo.

Pasirodymas Marijai Magdalietei 11* O Marija sto- ‖ Mt 28, 9–10
vėjo lauke palei kapą ir verkė. Verkdama ji pasilenkė į ‖ Mk 16, 9–11
kapo vidų 12 ir pamatė du angelus baltais drabužiais,
sėdinčius – vieną galvūgalyje, kitą kojų vietoje – ten, Gg 3, 1-3
kur būta Jėzaus kūno. 13 Jie paklausė ją: „Moterie, ko
verki?“ Ji atsakė: „Kad paėmė mano Viešpatį ir neži-
nau, kur jį padėjo“. 14 Tai tarusi, ji atsisuko ir pamatė
stovintį Jėzų, bet nepažino, kad tai Jėzus. 15 O jis tarė Lk 24, 16+
jai: „Moterie, ko verki? Ko ieškai?“ Jinai, manydama,
jog tai sodininkas, atsakė: „Gerbiamasis! Jei tamsta jį
išnešei, pasakyk man, kur padėjai. Aš jį pasiimsiu“.
16 Jėzus jai sako: „Marija!“ Ji atsigręžė ir sušuko hebra- 10, 3-4
jiškai: „Rabuni*!“ (Tai reiškia: „Mokytojau“). 17 Jėzus jai Mk 10, 51
tarė: „Nelaikyk manęs*! Aš dar neįžengiau pas Tėvą*. Gg 3, 4
Verčiau eik pas mano brolius ir pasakyk jiems: ‘Aš žen-
giu pas savo Tėvą ir jūsų Tėvą*, pas savo Dievą ir jūsų 1, +; 12, 32+ Ps 89, 27

20, 9* Bendra nuoroda į *Raštus*, panašiai kaip ir Lk 24, 26 bei 1 Kor 15, 4. Atskiri Senojo Testamento tekstai galėjo būti šie: žr. Ps 16, 10; Oz 6, 2; Jon 2, 1. 2. 11.

20, 11-18* Apie šį pasirodymą Marijai Magdalietei rašo tik evangelistas Jonas (žr. Mt 28, 8-10; Mk 16, 9-11).

20, 16* *...Rabuni!*: įvardžiuotinis (vns. 1 asm.) hebrajiškas ar aramėjiškas kreipinys: *Mano mokytojau!*

20, 17-18* *...Nelaikyk manęs!*: žr. Mt 28, 9: *moterys apkabino jo kojas. Dar neįžengiau pas Tėvą*: evangelistui Jonui ir daugeliui kitų Naujojo Testamento rašytojų teologine prasme Jėzaus žengimas į dangų, kaip ir ėjimas pas Tėvą, kad būtų išaukštintas, įvyko kartu su prisikėlimu – tarsi vienu veiksmu. Jono evangelija šį teologinį supratimą dramatizuoja, nes

Dievą'". 18 Marija Magdalietė nuėjo ir pranešė moki-
niams, kad mačiusi Viešpatį ir ką jis jai sakęs.
‖ Mk 16,14–18 ‖ Lk 24,36–49 **Pasirodymas mokiniams** 19* Tos pirmosios savaitės
dienos vakare, durims, kur buvo susirinkę mokiniai*,
dėl žydų baimės esant užrakintoms, atėjo Jėzus, atsisto-
14,27; 16,33 jo viduryje ir tarė: „Ramybė jums*!"
Lk 24, 16 20 Tai pasakęs, jis parodė jiems rankas ir šoną*. Mo-
15, 11; 16,22 kiniai nudžiugo, išvydę Viešpatį. 21* O Jėzus vėl tarė:
„Ramybė jums!
17, 18; Mt 28, 19 Mk 16, 15 Kaip mane siuntė Tėvas,
taip ir aš jus siunčiu".

Velykų naktį Jėzus ir išaukštinamas, ir gali suteikti Dvasią. Jėzaus žengimas į dangų įvyksta tuojau po pokalbio su Marija. Turint tai mintyje, žengimas į dangų po keturiasdešimties dienų būtų pasirodymų žemėje pabaiga arba tiksliau – įvadas į Dvasios suteikimą pradinei Bendrijai (žr. Apd 1, 1-11). *...pas savo Tėvą ir jūsų Tėvą*: šie Jėzaus žodžiai atspindi Rutos žodžius: *Tavo tauta bus mano tauta, o tavo Dievas bus mano Dievas* (Rut 1, 16). Jėzaus Tėvas nuo dabar bus Jėzaus mokinių Tėvas, nes Jėzus, įžengęs į dangų, gali jiems duoti Dvasią, kuri ateina iš Tėvo, o jie gali atgimti Dievo vaikais (žr. 3, 5). Dėl to Jėzus mokinius vadina savo broliais ir seserimis.

20, 19-29* Pasirodymai mokiniams su Tomu ar be Tomo (žr. 11, 6; 14, 5) turi panašių bruožų su kitose evangelijose aprašomu Jėzaus pasirodymu mokiniams *pirmosios savaitės dienos vakare* (19-23 eil.; žr. Lk 24, 36-39; Mk 16, 14-18).

20, 19* *...mokiniai*: dešimt iš Dvylikos Jeruzalėje. *...Vieno iš Dvylikos – Tomo... nebuvo su jais* (žr. 20, 24). Judas buvo nusižudęs. *Ramybė jums*: įprastas hebrajiškas *šālôm*. Jono evangelijos plotmėje *Ramybė jums* aidi džiaugsmu (žr. 14, 27). Džiaugsmo tema (žr. 20, 20) susijusi su pažado įvykdymu (žr. 16, 22).

20, 20* *...parodė jiems rankas ir šoną*: Lukas mini *rankas ir kojas* (žr. Lk 24, 40; taip pat Ps 22, 17).

20, 21* Šiuo siuntimu mokiniai buvo įgalioti *apaštalais*, t. y. *siųstaisiais* (žr. 20, 17-18). Jonas daiktavardžio *apaštalas* nevartoja (žr. 13, 16 paaiškinimą). Iškilmingas siuntimas – svarbi pasirodymų po prisikėlimo Vienuolikai tema (žr. Mt 28, 19; Lk 24, 47; Mk 16, 15).

22* Tai pasakęs, jis kvėpė į juos ir tarė: „Imkite Šven- Lk 24, 47s Apd 1, 8+ Jn 1, 33+
tąją Dvasią.
23* Kam atleisite nuodėmes, Mt 16, 19+; 18, 18+
tiems jos bus atleistos,
o kam sulaikysite, – sulaikytos“.
24 Vieno iš dvylikos – Tomo, vadinamo Dvyniu, – 11, 16; 14, 5
nebuvo su jais, kai Jėzus buvo atėjęs. 25 Taigi kiti moki-
niai jam kalbėjo: „Mes matėme Viešpatį!“ O jis jiems
pasakė: „Jeigu aš nepamatysiu jo rankose vinių dūrio ir
neįleisiu piršto į vinių vietą, ir jeigu ranka nepaliesiu jo
šono – netikėsiu“.
26 Po aštuonių dienų jo mokiniai vėl buvo kambaryje,
ir Tomas su jais. Jėzus atėjo, durims esant užrakintoms,
atsistojo viduryje ir prabilo: „Ramybė jums!“ 27 Paskui 14, 27
kreipėsi į Tomą: „Įleisk čia pirštą ir apžiūrėk mano ran-
kas. Pakelk ranką ir paliesk mano šoną; jau nebebūk 19, 34
netikintis – būk tikintis“. 28 Tomas sušuko: „Mano Vieš-
pats ir mano Dievas*“! 29* Jėzus jam ir sako:
„Tu įtikėjai, nes pamatei.
Palaiminti, kurie tiki nematę!“ Lk 1, 45

20, 22* Sekminės Jono evangelijoje. Jėzaus veiksmas primena *Pradžios knygą* – skaitinį, kur Dievas irgi kvėpė pirmąjį žmogų, suteikdamas jam alsavimą – gyvastį. Kaip Adomo alsavimas – gyvastis – atėjo iš Dievo, taip dabar naujasis mokinių dvasinis alsavimas – gyvastis – ateina iš Jėzaus (žr. 19, 30; Pr 2, 7; Ez 37 sk.).

20, 23* Tridento Susirinkimas aptarė, kad ši Jėzaus duotoji galia atleisti nuodėmes pasireiškia per Susitaikinimo, arba Atgailos, sakramentą.

20, 28* *...Mano Viešpats ir mano Dievas!*: šis kreipinys kartu su pirmąja evangelijos eilute *ir žodis buvo Dievas* literatūriškai sujungia visą evangeliją.

20, 29* Tai palaiminimas, skirtas būsimoms krikščionių kartoms: svarbu tikėjimas, o ne matymas.

Pabaiga 30* Savo mokinių akivaizdoje Jėzus padarė
2,11+ Įst 34,10-12 dar daugel kitų ženklų, kurie nesurašyti šitoje knygoje.
31 O šitie yra surašyti, kad tikėtumėte*, jog Jėzus yra
Mesijas, Dievo Sūnus, ir tikėdami turėtumėte gyvenimą
Apd 3,16+ per jo vardą.

+ D +

EPILOGAS: PRISIKĖLUSIOJO PASIRODYMAS GALILĖJOJE

Mt 26,32p; 28,7 **21 Pasirodymas prie Genezareto ežero** 1* Paskui
1,31+ Jėzus vėl pasirodė mokiniams prie Tiberiados ežero.
11,16; 14,5 Pasirodė taip. 2 Buvo drauge Simonas Petras, Tomas,
1,45 vadinamas Dvyniu, Natanaelis iš Galilėjos Kanos,

20, 30-31* Evangelijos pabaiga ir tikslo aptartis. *...kad tikėtumėte*: arba *kad puoselėtumėte tikėjimą* (žr. 19, 35). *Evangelija pagal Joną*, kaip ir sinoptinės evangelijos, tikinčiojo buvo rašyta tikintiesiems, todėl joje skleidžiasi tikėjimo požiūris ir perspektyva.

21, 1-23* Šiame skyriuje esama tokių savitumų, kurie nesiderina su Jono evangelijos stiliumi, tačiau yra artimesni graikiškam Luko evangelijos stiliui. Kita vertus, Jonui artimesnis šio skyriaus turinys, o ne skaitinys apie moterį, sugautą svetimaujant (žr. 8, 11). Šiame skyriuje randama ir kitų evangelistui Jonui būdingų bruožų. Turiniu artimiausi skaitiniai sinoptinėse evangelijose randami Lk 5, 1-11 (apie gausią žvejonę) ir Mt 14, 28-31 (apie Petrą, silpnatikį). Atrodo, ši tikėjimo kraičio dalelė kilmės atžvilgiu priklauso evangelistui Jonui, bet ją išsaugojo Jono mokinys, kuris nebuvo visos evangelijos rašytojas. Jėzaus pasirodymai šiame skyriuje nepriklauso nuo pasirodymų, apie kuriuos pasakojama 20 skyriuje. Nors šis yra vėlesnis priedas – antroji evangelijos pabaiga, tačiau fiksuojamas visuose rankraščiuose.

21, 2* *...Zebediejaus sūnūs*: vienintelė šioje evangelijoje nuoroda į Jokūbą ir Joną (žr. 1, 37; 13, 23 paaiškinimą).

Zebediejaus sūnūs* ir dar du kiti mokiniai. 3* Simonas
Petras jiems sako: „Einu žvejoti“. Jie pasisiūlė: „Ir mes Lk 5, 4-10
einame su tavimi“. Jie nuėjo ir sulipo į valtį, tačiau tą
naktį nieko nesugavo.
4 Rytui auštant, ant kranto pasirodė bestovįs Jėzus.
Mokiniai nepažino, kad ten Jėzaus esama. 5 O Jėzus Lk 24, 16+
jiems tarė: „Vaikeliai, ar neturite ko valgyti?“ Tie atsakė:
„Ne“. 6 Tuomet jis pasakė: „Užmeskite tinklą į dešinę
nuo valties, ir pagausite“. Taigi jie užmetė ir jau nebe-
įstengė jo patraukti dėl žuvų gausybės. 7 Tuomet tasai
mokinys, kurį Jėzus mylėjo, sako Petrui: „Juk tai Vieš- 20, 8
pats!“ Išgirdęs, jog tai esąs Viešpats, Simonas Petras per-
sijuosė palaidinę, – mat buvo neapsirengęs, – ir šoko į
ežerą. 8 Kiti mokiniai atsiyrė valtimi, nes buvo netoli
nuo kranto – maždaug už dviejų šimtų mastų – ir ati-
tempė tinklą su žuvimis.
9* Išlipę į krantą, jie pamatė žėrinčias žarijas, ant jų Lk 24, 41-43
padėtą žuvį, ir duonos. 10 Jėzus tarė: „Atneškite ką tik
pagautų žuvų“. 11* Petras įlipo į valtį ir išvilko į krantą
tinklą, pilną didelių žuvų, iš viso šimtą penkiasde-
šimt tris. Nors jų buvo tokia gausybė, tačiau tinklas

21, 3-6* Gali būti, kad šis pasakojimas yra Luko pasakojimo apie gausią žvejonę variantas (žr. Lk 5, 1-11 paaiškinimą).

21, 9. 12-13* Stebina, kad Jėzus jau turi žuvį, nors žuvys dar nebuvo išneštos ant kranto (9 eil.). Pirmiesiems krikščionims šie pusryčiai turėjo eucharistinę reikšmę, nes 13 eil. primena Jn 6, 1, kur randami per Paskutinę vakarienę tarti Jėzaus žodžiai (žr. Mt 14, 19).

21, 11* Tikslus 153 skaičius, be abejo, turėjo simbolinę prasmę, kuri sietina su visuotine apaštalų misija. Anot Jeronimo, graikų zoologai žinojo 153 žuvų rūšis. Pabrėžiamas faktas, kad tinklas nesuplyšo: lyginant jį su pasidalijimo, įvykusio dėl Jėzaus tarp netikinčiųjų, įvairove, simboliškai nurodoma ir skirtingų tikinčiųjų vienybė (žr. Ez 47, 10).

4,27 nesuplyšo. 12* Jėzus jiems tarė: „Eikite šen pusryčių!“ Ir
nė vienas iš mokinių neišdrįso paklausti*: „Kas tu esi?“,
nes jie aiškiai matė, jog tai Viešpats. 13 Taigi Jėzus
6,11 priėjo, paėmė duonos ir padalijo jiems, taip pat ir žu-
20,19-23.26-29 vies. 14* Tai jau trečią kartą pasirodė mokiniams Jėzus,
prisikėlęs iš numirusių.

15* Papusryčiavus Jėzus paklausė Simoną Petrą: „Si-
monai, Jono sūnau, ar myli mane labiau negu šitie*?“
Tas atsakė: „Taip, Viešpatie. Tu žinai, kad tave myliu“.
Jėzus jam tarė: „Ganyk mano avinėlius“.

16 Ir antrą kartą Jėzus paklausė: „Simonai, Jono sū-
nau, ar myli mane?“ Tas atsiliepė: „Taip, Viešpatie. Tu
žinai, kad tave myliu“. Jėzus jam pasakė: „Ganyk mano
13,37-38 aveles“. 17 Jėzus paklausė dar ir trečią kartą: „Simonai,
18,17.25-27 Jono sūnau, ar myli mane?“ Petras nuliūdo, kad Jėzus
trečią kartą klausia: „Ar myli mane?“ ir atsakė: „Viešpa-
1,48+ tie, tu viską žinai. Tu žinai, kad tave myliu“. Jėzus jam
6,68s tarė: „Ganyk mano avis.
‖ Mt 16,17-19
‖ Lk 22,31-32

21, 12* *Ir nė vienas... neišdrįso paklausti*: ar Jėzaus pasirodymas neįprastas, nuostabus? (žr. Lk 24, 16; Mk 16, 12; Jn 20, 14). Mokiniai atpažįsta Jėzų *prieš* duonos laužymą (žr. Lk 24, 35).

21, 14* Ši eilutė susieja 20 ir 21 sk. (žr. taip pat 20, 19. 26).

21, 15-23* Petro reabilitacija. Kaip ir kitur, čia vėl pabrėžiamas Petro vaidmuo Bendrijoje.

21, 15-17* Nuostabi sinonimų įvairovė: du graikų veiksmažodžiai *mylėti – fileō* ir *agapaō;* du veiksmažodžiai *maitinti* ir *ganyti – boskō* ir *poimainō;* du daiktavardžiai avims ženklinti – *arnia* ir *probata,* du veiksmažodžiai *žinoti – oidas* ir *gignōskō.* Atrodo, vieni ir kiti turi tą pačią prasmę. Trigubas Petro išpažinimas paneigia jo trigubą išsigynimą (žr. 18, 17. 25. 27). Vatikano I Susirinkimas citavo šiuos Jėzaus žodžius, aptardamas, kad po prisikėlimo Jėzus padarė Petrą vyriausiuoju visos kaimenės ganytoju ir galva.

21, 15* *...ar myli mane labiau negu šitie*: t. y. labiau negu šitie mokiniai.

18* Iš tiesų, iš tiesų sakau tau:
kai buvai jaunas, pats susijuosdavai
ir vaikščiojai, kur norėjai.
O pasenęs tu ištiesi rankas, –
kitas tave perjuos ir ves, kur nenori“.

19 Jis tai pasakė, nurodydamas, kokia mirtimi Pet- 12,33
ras pašlovinsiąs Dievą. Tai pasakęs, dar pridūrė: „Sek 13,31; 17,1
paskui mane!“ 20 Petras atsisukęs pamatė iš paskos 13,36
einantį mokinį, kurį Jėzus mylėjo, kuris per vakarienę
buvo prisiglaudęs prie Jėzaus krūtinės ir klausė: „Vieš- 13,25
patie, kas tave išduos?“ 21 Pamatęs jį, Petras tarė Jėzui:
„Viešpatie, o kas šitam bus?“ 22 Jėzus atsakė: „Jei aš
noriu, kad jis pasiliktų, kolei ateisiu*, kas gi tau? Tu sek
paskui mane!“ 23* Ir taip pasklido gandas tarp brolių,
jog tasai mokinys nemirsiąs. Bet Jėzus juk nesakė: „Jis
nemirs“, tik: „Jei noriu, kad jis pasiliktų, kolei ateisiu,
kas gi tau?“

Pabaiga 24 Tai ir yra mokinys, kuris liudija apie tuos
dalykus ir juos aprašė*, ir mes žinome*, kad jo liudijimas
tikras. 25 Yra dar daug kitų dalykų, kuriuos Jėzus padarė. 20,30
Jeigu kiekvieną atskirai aprašytume, manau, visas pa-
saulis nesutalpintų knygų, kurias reikėtų parašyti.

21, 18* Ši patarlė apie senatvę įgauna perkeltinę prasmę: tai nuoroda į Petro nukryžiavimą.

21, 22* *...kolei ateisiu*: nuoroda į paruziją.

21, 23* Šis epizodas tampa itin reikšmingas, nes *tas mokinys* jau yra miręs. Apaštalų kartos išmirimas kėlė Bendrijai daug problemų dėl įsitikinimo, kad pirma jų mirties Jėzus turi sugrįžti (žr. 2 Pt 3, 4).

21, 24* *...mokinys, kuris liudija... aprašė*: nebūtinai savo ranka. Taip apibūdinamas ir Piloto įrašas, prikaltas prie Jėzaus kryžiaus, nors Pilotas tikriausiai pats to nepadarė (žr. 19, 22). *...mes žinome*: t. y. Krikščionių Bendrija (žr. 1, 14. 16).

APAŠTALŲ DARBAI

Knyga *Apaštalų darbai*, antroji dvitomio Luko veikalo dalis, toliau pasakoja išganymo istoriją. Lukas aprašo, kaip išganymas, Senajame Testamente pažadėtas Izraeliui, Sandoros Bendrijai, ir įvykdytas per Jėzų ir Jėzuje (žr. *Evangelija pagal Luką*), dabar Šventosios Dvasios jėga pasiekė pagonis. Tai buvo įvykdyta per Dievo įgaliotinius (žr. 10, 41), Jėzaus parengtus istorinės tarnybos metu (žr. 1, 21-22) ir po prisikėlimo įgaliotus būti visų jo žodžių ir darbų liudytojais (žr. 1, 8; 10, 37-43; Lk 24, 48). Luko dėmesio centre – Krikščionių Bendrijos sąjūdis, uždegtas Šventosios Dvasios ir skelbiantis išganymo žinią apie Jėzų Kristų. Nenuostabu, kad Lukas savo *Apaštalų darbų* knygoje išsamiau neaprašo daugumos skelbėjų veiklos, bet apsiriboja dviejų apaštalų – Petro ir Pauliaus – vaidmeniu.

Petro vaidmuo svarbiausias tarp dvylikos apaštalų (žr. 1, 13. 15): dabar Petras, stebukladarys kaip Jėzus evangelijoje (žr. 3, 1-10; 5, 1-11. 15; 9, 32-35. 38-43), kalba Krikščionių Bendrijos vardu (žr. 2, 14-36; 3, 12-26; 4, 6-12; 5, 29-32; 10, 34-43; 15, 7-11) ir, anot Luko, yra atsakingas už Bendrijos augimą (žr. 2, 4; 4, 4). Ilgainiui Paulius prisijungė prie Bendrijos Antiochijoje (žr. 11, 25-26),

kuri netrukus įpareigoja jį ir Barnabą imtis skelbti žinią apie išganymą Mažojoje Azijoje. Šis misijinis žygis Mažojoje Azijoje nelaimėjo išsiblaškiusių žydų Evangelijai, bet buvo labai sėkmingas tarp pagonių (žr. 13, 14-14, 27).

Pauliaus atsisakymas įpareigoti krikščionis iš pagonijos, kurie tikėjimu priėmė žinią apie išganymą per Jėzų Kristų ir krikštą, laikytis Mozės Įstatymo sukėlė audrą tarp žydų krikščionių Jeruzalėje (žr. 15, 1), bet apaštalai – ir Petras, ir Jokūbas – palaikė Paulių (žr. 15, 6-21). Antroji ir trečioji misijinė apaštalo kelionė (žr. 16, 36-21, 16), apskritai kalbant, baigėsi panašiai: nesėkme tarp žydų ir šiokia tokia sėkme tarp pagonių. Pauliui, lygiai kaip ir Petrui, skiriamas stebukladario apibūdinimas (žr. 14, 8-18; 19, 12; 20, 7-12; 28, 7-10) ir ypatinga Dievo globa.

Knygoje *Apaštalų darbai* Lukas pateikė plačią Bendrijos vystymosi apžvalgą nuo Jėzaus prisikėlimo iki pirmojo Pauliaus įkalinimo Romoje. Čia ir baigiasi antroji Luko dvitomio dalis. Žinia apie išganymo įvykį Jeruzalėje per Jėzų ir Jėzuje skelbiama *visiškai laisvai ir netrukdomai lig pat žemės pakraščių* (žr. 1, 8; 28, 31). Lukas aprašo krikščionybės iškilimą nuo savo šaknų judaizme iki pasaulinės religijos statuso ir patrauklumo. Į žydų krikščionių bendruomenę Jeruzalėje, susiklosčius tam tikroms aplinkybėms, buvo priimti kitokios kultūros žmonės: samariečiai (žr. 8, 4-25), iš pradžių atsitiktinis pagonis (žr. 8, 26-30; 10, 1-48) ir pagaliau, apskritai kalbant, pagonys (žr. 11, 29-21). Žydų kilmės krikščionys bijojo, kad krikščionybė, ypač skelbiama pagonims, kelia grėsmę jų pačių kultūriniam paveldui. Tai vertė

juos nepasitikėti Pauliaus Evangelija (žr. 13, 42-45; 15, 1-5; 28, 17-24). Kadangi krikščionys misionieriai nepajėgė šios baimės nuraminti, neišvengiamai susidarė tokia padėtis, kai Evangeliją imta vis labiau ir labiau skelbti pagonims. Pauliaus misijinės veiklos pabaigoje Krikščionių Bendrijos, išskyrus krikščionis iš žydų pačioje Palestinoje (žr. 9, 31), daugiausia buvo iš pagonijos. Tyrinėdamas krikščionybės kilmę iš judaizmo, Lukas ne tik primygtinai iškelia Izraelio reikšmę Dievo išganymo plane (žr. 1, 26; 2, 5-6; 3, 13-15; 10, 36; 13, 16-41; 24, 14-15), bet ir pabrėžia, kad išganymo skelbimas pagonims buvo Dievo plano dalis nuo pat pradžių (žr. 15, 13-18; 26, 22-23).

Bendrijos raidoje nuo žydų krikščionių, įsišaknijusių religiniame judaizmo kraityje, ištakų Jeruzalėje iki Romos imperijos pagonių bendrijų Lukas įžvelgia, kaip Dievas veikia istorijoje ir paruošia žmonijos širdį priimti Dievo žinią apie išganymą per Jėzų ir Jėzuje. Luko požiūrį į istoriją sąlygoja jo teologiniai tikslai, nes apaštalinės Krikščionių Bendrijos istorija yra Dvasios vadovaujamos Bendrijos bei Dvasios vadovaujamo Dievo žodžio skelbimo istorija (žr. 1, 8). Apaštalų – Petro ir Pauliaus – kelionės yra Dievo žodžio kelionės tikrovė: žodžio, kuris veržiasi nuo Jeruzalės, lemtingo Jėzui miesto, ligi Romos, Luko dienų civilizuoto pasaulio sostinės. Jo panaudoti istoriniai duomenys yra vertingi, nes padeda sužinoti, kaip iš pradžių vystėsi Bendrijos gyvenimas, suvokti istorines apaštalo Pauliaus laiškų aplinkybes.

Tad aiškinant *Apaštalų darbų* knygą būtina neišleisti iš akių teologinių Luko tikslų bei jam rūpimų dalykų ir

jo panaudotus istorinius duomenis vertinti neperdedant jų raidiško tikrumo, nenuvertinant jų tikros vertės.

Apaštalų darbų knygoje aiškus ir apologetinis rūpestis. Pabrėždamas tęstinumą tarp krikščionybės ir judaizmo (žr. 13, 16-41; 23, 6-9; 24, 10-21; 26, 2-23), Lukas įrodinėja, kad ir krikščionybė verta tokios pat tolerancijos, kokią Roma teikia judaizmui. Dalis apaštalo Pauliaus gynybos Romos teismuose siekia parodyti, kad krikščionybė neardo Romos imperijos ramybės (žr. 24, 5. 12-13; 25, 7-8). Be to, kaip pabrėžia Lukas, apaštalas Paulius buvo pripažintas nenusikaltusiu imperijai (žr. 18, 13-15; 23, 29; 25, 25-27; 26, 31-32). Lukas Krikščionių Bendrijos istoriją rašo turėdamas viltį, jog su krikščionybe bus elgiamasi panašiai.

Apaštalų darbų metmenys

A. Krikščionių misijos parengimas *1, 1-2, 13*
B. Misija Jeruzalėje *2, 14-8, 3*
C. Misija Judėjoje ir Samarijoje *8, 4-9, 43*
D. Misijos pradžia tarp pagonių *10, 1-15, 35*
E. Pauliaus misija lig žemės pakraščių *15, 36-28, 31*

+ A +

KRIKŠČIONIŲ MISIJOS PARENGIMAS

1 1 Pirmoje knygoje, Teofili, aš pasakojau apie vis- Lk 1, 14
ką, ką Jėzus nuo pat pradžių veikė ir mokė 2 iki tos 1,22
dienos, kurią buvo paimtas į dangų, pirmiau per Šventą- Lk 24, 51; 1 Tim 3, 16
ją Dvasią davęs savo išrinktiesiems apaštalams įsakymų. Mt 28, 19-20; Lk 24, 49
3 Po savo kančios jis pateikė jiems daugelį įrodymų, kad Apd 10, 40-41; 13, 31

1, 1-26* Ši įvadinė medžiaga (1-2 eil.) sujungia *Apaštalų darbų* knygą su *Evangelija pagal Luką* ir parodo, kad Jėzus mokė savo mokinius po prisikėlimo (3-5 eil.). Be to, nurodo, jog paruzija, arba antrasis Kristaus atėjimas šlovėje, įvyks lygiai taip, kaip įvyko žengimas į dangų (6-11 eil.). Dar pateikiamas Dvylikos apaštalų sąrašas ir pabrėžiamas jų vaidmuo, kaip Dievo įgaliotų liudytojų, liudijančių Jėzaus gyvenimą, žodžius, darbus ir prisikėlimą (12-26 eil.).

1, 3* *...per keturiasdešimt dienų jiems rodydamasis*: Lukui itin šventas atrodė tas laiko tarpsnis, kada vyko prisikėlusio Jėzaus pasirodymai ir buvo duodamos nuorodos, tad visa tai išreiškė simboliniu ***keturiasdešimties*** skaičiumi (žr. Įst 8, 2). O savo evangelijoje Lukas Jėzaus žengimą į dangų sieja su prisikėlimu, aprašydamas žengimą Velykų dienos vakarą (žr. Lk 24, 1-53).Tai, kas tikriausiai turėtų būti suprasta kaip vienas įvykis – prisikėlimas, išaukštinimas, žengimas į dangų, Dvasios suteikimas, t.y. Velykų paslaptis, – *Apaštalų darbų* knygoje suprantama istoriškai: Jėzaus žengimas į dangų aprašomas po keturiadešimties dienų, o Dvasios nužengimas – Sekminių dieną. Anot Luko, žengimas į dangų ženklina Jėzaus pasirodymų pabaigą, išskyrus nepaprastąjį pasirodymą Pauliui. Taigi kaip teigia Luko išganymo istorija, žengimas į dangų užbaigia Jėzaus laikotarpį (žr. Lk 24, 50-53) ir ženklina Bendrijos, tęsiančios Jėzaus misiją, laikotarpio pradžią.

Mt 28, 10 yra gyvas, per keturiasdešimt dienų jiems rodydamasis*
Lk 24, 42-43 ir aiškindamas apie Dievo Karalystę. 4 Kartą, bevalgant
prie bendro stalo, liepė jiems nepasišalinti iš Jeruzalės,
|| Lk 24, 49 Apd 2, 33+ bet laukti Tėvo pažado*, „apie kurį, – tarė jis, – esate
Gal 3, 14; Ef 1, 13 girdėję iš mano lūpų; 5 nes Jonas krikštijo vandeniu, o
11, 16; Lk 3, 16p jūs po kelių dienų būsite pakrikštyti Šventąja Dvasia".

Mokiniai mato Jėzų žengiant į dangų 6* Susirin-
kusieji ėmė jį klausinėti: „Viešpatie, gal tu šiuo metu
atkursi Izraelio karalystę?" 7* Jis atsakė: „Ne jūsų reika-
Dan 2, 21; Mt 24, 36p 1 Tes 5, 1-1 las žinoti laiką ir metą, kuriuos Tėvas nustatė savo galia.
Iz 32, 15 8* Kai ant jūsų nužengs Šventoji Dvasia, jūs gausite jos
|| Lk 24, 47-48 galybės ir tapsite mano liudytojais Jeruzalėje ir visoje
Mt 28, 19 Judėjoje bei Samarijoje, ir lig pat žemės pakraščių*".

2 Kar 2, 11; Mk 16, 19 Lk 24, 50-51 9 Tai pasakęs, jiems bežiūrint, Jėzus pakilo aukštyn,
Jn 20, 17+; Rom 10, 6 Ef 4, 8-10; 1 Pt 3, 22 ir debesis jį paslėpė nuo jų akių. 10 Kai jie akių nenu-
leisdami žiūrėjo į žengiantį dangun Jėzų, štai prie jų
Lk 24, 4 atsirado du vyrai baltais drabužiais 11 ir prabilo: „Vyrai

1, 4* *...laukti Tėvo pažado*: t.y. Šventosios Dvasios. Tai išsamiau paaiškina kita eilutė. Ši Šventosios Dvasios dovana buvo pažadėta paskutiniuoju Jėzaus nurodymu savo išrinktiesiems liudytojams Luko evangelijoje (žr. Lk 24, 49) ir apėmė dalį prisikėlusiojo Jėzaus nurodymų apie Dievo Karalystę (žr. 1, 3).

1, 6* Iš mokinių klausimo galime suprasti, kad mokiniai, tikėdami Jėzų esant Mesiją (žr. Lk 2, 11 paaiškinimą), žvelgė į Jėzų kaip į politinį vadovą, atkursiantį politinę Izraelio savivaldą savo viešosios veiklos metu. Tam neįvykus, mokiniai klausia, ar tai įvyks šiuo metu – Bendrijos laikotarpiu.

1, 7* Ši eilutė atspindi tikėjimo kraitį, kad tikslus paruzijos laikas nėra žmonėms apreikštas (žr. Mk 13, 32; 1 Tes 5, 1-3).

1, 8* Lygiai kaip Luko evangelijoje Jeruzalė buvo lemtingas miestas – vieta, kur įvyko išganymo įvykis, taip ir čia, *Apaštalų darbų* knygos pradžioje, Jeruzalė užima centrinę vietą. Jeruzalė – išeities taškas Jėzaus mokiniams pradėti savo misiją link *žemės pakraščių*, apaštalų ir pradinės Bendrijos vieta (žr. 15, 2. 6). *...lig pat žemės pakraščių*: Lukui tai – *Roma*.

galilėjiečiai, ko stovite žiūrėdami į dangų? Tasai Jėzus,
paimtas nuo jūsų į dangų, sugrįš taip pat, kaip esate jį 3,20 Zch 14, 4
matę žengiant į dangų“.

Apaštalų būrys ir moterys 12 Tuomet jie sugrįžo į
Jeruzalę iš vadinamojo Alyvų kalno, buvusio netoliese –
kiek leidžiama nueiti šabo dieną.
13 Parėję jie susirinko aukštutiniame kambaryje, kur buvo
apsistoję. Ten buvo Petras ir Jonas, Jokūbas ir Andriejus, Lk 6, 14-16p
Pilypas ir Tomas, Baltramiejus ir Matas, Alfiejaus sūnus
Jokūbas, Simonas Uolusis ir Judas, Jokūbo brolis. 14 Jie
visi ištvermingai ir vieningai atsidėjo maldai kartu su 2, 42. 46; 6, 4 Rom 12, 12
moterimis ir Jėzaus motina Marija bei jo broliais. Lk 23, 49

Motiejus išrenkamas apaštalu 15 Vieną dieną, atsi-
stojęs tarp brolių, – ten buvo susirinkę apie šimtą dvide-
šimt asmenų, – Petras tarė: 16 „Broliai, turėjo išsipildyti
Rašto žodžiai, kuriuos Šventoji Dvasia pranašingai ištarė 1,20
Dovydo lūpomis apie Judą, tapusį Jėzaus suėmėjų va- Lk 22, 47
dovu. 17 Jis juk buvo mūsų būryje ir turėjo dalį šioje
tarnystėje. 18 Bet jis niekšybės kaina įsigijo sklypą, pas- ‖ Mt 27, 3-10
kui stačia galva puolė žemyn, plyšo pusiau, ir visi jo Išm 4, 19
viduriai išėjo*. 19 Tai pasidarė žinoma visiems Jeruzalės
gyventojams, ir anas sklypas jų kalba buvo pavadintas
Hakeldamách, tai reiškia: ‘Kraujo sklypas’. 20 Beje, Psal-
mių knygoje parašyta:

Jo kiemas dykviete tepavirsta, Ps 69, 26
ir tegul niekas tenai nebegyvena,
ir:
Tegul kitas perima jo tarnystę. Ps 109, 8

1, 18* Lukas įamžina žinomą pasakojimą apie Judo mirtį. Mt 27, 5 teigiama, kad Judas pasikorė. Anot Luko, Judas įsigijo niekšybės kaina sklypą ir jame užsimušė.

21 Taigi vienam iš vyrų, kurie drauge su mumis vaikš-
čiojo visą laiką, kol Viešpats Jėzus buvo tarp mūsų, 22 pra-
dedant Jono krikštu ir baigiant Jėzaus iš mūsų paėmimu,
1, 8+ reikia kartu su mumis tapti jo prisikėlimo liudytoju“.
23 Ir jie pasiūlė du: Juozapą, vadinamą Barsabu,
13, 9+ pravarde Justas, ir Motiejų. 24 Paskui meldėsi: „Tu, Vieš-
15, 8; Jer 11, 20+ Lk 16, 15 patie, kuris visų širdis pažįsti, parodyk, katrą iš šių dviejų
Apr 2, 23 pasirenki, 25 kad užimtų tą apaštalo tarnystės vietą, nuo
kurios nuklydo Judas, pasukdamas į savo kelią“. 26* Tada
Iš 33, 7+ 1 Sam 14, 41+ metė burtus, ir burtas krito Motiejui, ir jis buvo priskai-
tytas prie vienuolikos apaštalų.
4, 31; Ps 33, 6; 104, 30 Jn 3, 8+; 20, 22 **2 Pirmosios Sekminės** 1* Atėjus Sekminių dienai,
Iš 23, 14+ visi mokiniai buvo drauge vienoje vietoje. 2 Staiga iš
4, 31; Jn 3, 8+ Ps 104, 30; 33, 6 dangaus pasigirdo ūžesys, tarsi pūstų smarkus vėjas*.
Jn 20, 22 Jis pripildė visą namą, kur jie sėdėjo. 3 Jiems pasirodė
tarsi ugnies liežuviai*, kurie pasidaliję nusileido ant

1, 26* Reikalą pakeisti Judą kitu mokiniu diktavo skaičiaus 12 simbolizmas, nurodantis į dvylika Izraelio giminių. Šis simbolizmas liudija, kad Lukui Krikščionių Bendrija yra atkurtasis Izraelis (žr. Lk 22, 30). Todėl Dvylikos grupė išliko aktuali ir po prisikėlimo.

2, 1-41* Luko Sekminių pasakojimas apima įvadą (1-13 eil.), apaštalui Petrui priskiriamą kalbą, kuria skelbiamas Jėzaus prisikėlimas ir jo mesijinė reikšmė (14-36 eil.), bei palankių klausytojų atsiliepimą (37-41 eil.). Galimas daiktas, kad pasakojimas supina įvykius, įvykusius per ilgesnį laiką ir ne taip dramatiškai. Iš pradžių Dvylika nejautė galimybės viešai skelbti mesijinį Jėzaus vaidmenį Jeruzalėje, bijodami tiesioginio sinedriono keršto, kuris ir buvo Jėzaus mirties priežastis dėl didėjančio žmonių palankumo.

2, 2*...*iš dangaus pasigirdo ūžesys, tarsi... smarkus vėjas*: vėjas ir dvasia siejami Jn 3, 8 tekste. Smarkaus vėjo ūžesys skelbia naują Dievo veiksmą išganymo istorijoje.

2, 3* ...*tarsi ugnies liežuviai*: Iš 19, 18, ugnis simbolizuoja Dievo artumą, pradėjusį Sinajaus Sandorą. Čia Šventoji Dvasia veikia apaštalus, suteikdama jiems galimybę skelbti Naująją Sandorą ir ją lydinčią ypatingą Dvasios dovaną (žr. 2, 38).

kiekvieno iš jų. 4 Visi pasidarė pilni Šventosios Dvasios 1,5+ Lk 1,15+
ir pradėjo kalbėti kitomis kalbomis*, kaip Dvasia jiems 1,8+
davė prabilti.
5 Jeruzalėje gyveno žydų ir pamaldžių žmonių iš vi- Lk 24,47; Mt 28,19 Kol 1,23
sų tautų po dangumi. 6 Pasigirdus tam ūžesiui, subėgo
daugybė žmonių. Jie didžiai nustebo, kiekvienas girdė-
damas savo kalba juos kalbant. 7 Lyg nesavi ir nustėrę Pr 11,1-9+
jie klausinėjo: „Argi va šitie kalbantys nėra galilėjiečiai?
8 Tai kaipgi mes kiekvienas juos girdime savo krašto
kalba?! 9 Mes, partai, medai, elamiečiai, Mesopotamijos,
Judėjos ir Kapadokijos, Ponto ir Azijos, 10 Frygijos ir
Pamfilijos, Egipto bei Libijos pakraščio ties Kirėne gy-
ventojai, ateiviai romėnai, 11 žydai ir prozelitai, kretiečiai
ir arabai, – mes visi girdime juos skelbiant įstabius Dievo
darbus mūsų kalbomis“. 12 Visi be galo stebėjosi ir nieko 1 Kor 14,23
nesuprasdami klausinėjo: „Ką tai reiškia?“ 13 O kiti
šaipėsi: „Jie prisigėrę jauno vyno“.

+ B +

MISIJA JERUZALĖJE

Petro pamokslas miniai 14* Tada stojo Petras su Vie-
nuolika ir pakėlęs balsą prabilo: „Jūs, judėjiečiai bei

2, 4* *...kalbėti kitomis kalbomis*: Dievo šlovinimo malda ekstazės būsenoje aiškinama kaip kalbėjimas kitomis kalbomis (žr. 2, 6. 11); tai yra Bendrijos misijos ženklas.

2, 14-36* Pirmoji iš šešeto kalbų *Apaštalų darbų* knygoje kartu su 3, 12-26; 4, 8-12; 5, 29-32; 10, 34-43; 13, 16-41 apibūdina Jėzaus

visi Jeruzalės gyventojai, tebūnie jums žinoma, – įsidė-
mėkite mano žodžius!
15 Šie vyrai nėra, kaip jūs manote, prisigėrę, – juk
dabar vos trečia dienos valanda, – 16 bet čia išsipildė
2,33+ pranašo Joelio pasakyti žodžiai:

Jl 3, 1-5 Iz 2, 2 17 *Paskutinėmis dienomis,* – sako Dievas, –
aš kiekvienam kūnui
Rom 7, 5+ *išliesiu savosios Dvasios.*
11,27+ *Tuomet jūsų sūnūs ir jūsų dukterys pranašaus,*
jūsų jaunuoliai matys regėjimus,
o jūsų seniai sapnuos sapnus.
18 *Taip pat ir savo tarnams bei tarnaitėms*
tomis dienomis aš išliesiu savosios Dvasios,
ir jie pranašaus.
19 *Aš darysiu stebuklų aukštai danguje*
5,12 *ir apačioje, žemėje, parodysiu* ženklų:
kraujo, ugnies ir rūkstančių dūmų.
Mt 24, 29p 20 *Saulė pavirs tamsybe, o mėnulis – krauju,*
prieš ateinant didingai ir šlovingai Viešpaties dienai,
Rom 10, 9-13 21 *ir kiekvienas, kuris šauksis Viešpaties vardo,*
bus išgelbėtas.

Mt 2, 23+ 22 Izraelio vyrai! Klausykite, ką pasakysiu: Jėzų Naza-
Lk 24, 19 Apd 10,38 rėną, Dievo jums patvirtintą galingais darbais, stebuklais
Lk 5, 17 ir ženklais, kuriuos per jį nuveikė Dievas tarp jūsų, kaip
patys žinote; 23 taigi tą vyrą, Dievo valios sprendimu bei
numatymu išduotą, jūs nedorėlių rankomis nužudėte,

prisikėlimą ir jo mesijinę reikšmę. Penkios kalbos priskiriamos apaštalui Petrui, o paskutinė – apaštalui Pauliui. Šiuolaikiniai tyrinėtojai šias *Apaštalų darbų* knygos kalbas vadina kerigma, graikišku žodžiu, kuris reiškia pradinį Velykų slėpinio *skelbimą* (žr. 1 Kor 15, 11).

prikaldami prie kryžiaus. 24 Dievas jį prikėlė, išvaduo-
damas iš mirties kankynės, nes buvo neįmanoma, kad Ps 18, 6
jis liktų mirties grobis. 25 Juk Dovydas apie jį sako: 13,34-37

Aš visuomet žvelgiu į Viešpatį. Ps 16, 8-11
Jis stovi mano dešinėje, kad aš nesusvyruočiau.
26 *Todėl pralinksmėjo mano širdis, krykštavo mano lūpos,*
ir mano kūnas ilsėsis su viltimi,
27 *nes tu nepaliksi mano sielos mirusiųjų buveinėje*
ir neduosi savo šventajam supūti.
28 *Gyvenimo kelius tu man atvėrei*
ir pripildysi mane džiaugsmo savo akivaizdoje.

29 Broliai! Norėčiau jums atvirai pasakyti apie pa-
triarchą Dovydą. Jis mirė, buvo palaidotas, ir jo kapas
yra pas mus po šiai dienai. 30 Būdamas pranašas ir
žinodamas iškilmingą Dievo *priesaiką*, kad jo *palikuonis* 2 Sam 7, 12 Ps 132, 11
užimsiąs jo sostą, 31 Dovydas visa tai numatė ir kalbėjo Mt 9, 27+
apie Mesijo prisikėlimą, kad jis *neliksiąs mirusiųjų bu-*
veinėje ir jo kūnas nesupūsiąs. 32 Tą Jėzų Dievas prikėlė,
ir mes visi esame šito liudytojai. 33 Dievo dešinės iš- 1, 8+
aukštintas*, jis gavo iš Tėvo Šventosios Dvasios pažadą 1, 4-5+ Ez 36, 27+
ir ją dabar išliejo. Jūs tai matote ir girdite. 34 Juk ne Jn 15, 26
Dovydas pakilo į dangų. Jis pats kalba: Ef 4, 8-11

Viešpats tarė mano Viešpačiui: sėskis mano dešinėje; Ps 110, 1
35 *aš patiesiu tavo priešus tarsi pakojį po tavo kojų.*

36 Tad tegu tvirtai įsitikina visi Izraelio namai: Dievas
padarė Viešpačiu ir Mesiju tą Jėzų, kurį jūs nukryžia- Fil 2, 11+ Apd 2, 23+
vote“.

2, 33* *Dievo dešinės išaukštintas*: arba *Dievo dešinėje išaukštintas*. Sėdėti dešinėje – būti lygiam su tuo, kurio dešinėje sėdima.

Atsivertimų banga 37 Tie žodžiai verte vėrė jiems
širdį, ir jie ėmė klausinėti Petrą bei kitus apaštalus: „Ką
16, 30; Lk 3, 10 mums daryti, broliai?“ 38 Petras jiems atsakė: „Atsi-
1, 5+ Mt 3, 2+ verskite, ir kiekvienas tepasikrikštija* Jėzaus Kristaus
vardan, kad būtų atleistos jums nuodėmės, tada gausite
2, 33+ Šventosios Dvasios dovaną. 39 Juk jums skirtas pažadas,
Iz 57, 19 taip pat jūsų vaikams ir visiems toli esantiems, kuriuos
Jl 3, 5 tik pasišauks Viešpats, mūsų Dievas“. 40 Dar daugeliu
kitų žodžių jis primygtinai ragino juos ir sakė: „Gelbė-
6, 1; 1, 5 Įst 32, 5 kitės iš šitos iškrypusios padermės!“ 41 Kurie priėmė jo
Mt 17, 17 Lk 9, 41 žodį, buvo pakrikštyti, ir tą dieną prisidėjo prie jų apie
Fil 2, 15 tris tūkstančius.

4, 32-35; 5-12-16 **Pirminė Krikščionių Bažnyčia** 42* Jie ištvermingai
laikėsi apaštalų mokslo ir bendravimo, duonos laužy-
mo ir maldų.

=5, 11-12a Lk 1, 12+ 43 Nuostaba ėmė kiekvieną, nes apaštalai darė daug
stebuklų ir ženklų.

=4, 32.34-35 44 Visi tikintieji laikėsi drauge ir turėjo visa bendra.
45 Nuosavybę bei turtą jie parduodavo ir, ką gavę, pada-
lydavo visiems, kiek kam reikėdavo.

2, 38* *...Atsiverskite, ir kiekvienas tepasikrikštija:* atsivertimas – pozityvi laikysena, neabejojama proto ir širdies permaina Dievo atžvilgiu, kurią atspindi gera žmogaus gyvensena. Ji derinasi su apaštalų mokymu, perimtu iš Jėzaus (žr. 2, 42 eil.) ir užrašytu keturiose evangelijose. Krikštą Lukas apibūdina kaip lauktą atsakymą apaštaliniam žinios apie Jėzų skelbimui ir sieja jį su Dvasios suteikimu (žr. 1, 5; 10, 44-48; 11, 16).

2, 42-47* Pirmojoje iš trijų santraukų kartu su 4, 32-37 ir 5, 12-16 bendrais bruožais ir iš dalies idiliškai apibendrinami pagrindiniai Jeruzalės Bendrijos požymiai: Dvylikos mokymo laikymasis ir religinio gyvenimo esmė – Eucharistijos liturgija (42 eil.); dalijimasis turtu, kai turtingieji skatinami parduoti savo nuosavybę vargšų labui (44 eil.; taip pat ir 4, 32-37); be to, sutartinis dalyvavimas šventyklos pamaldose, nes šiuo pradiniu tarpsniu dar mažai tebuvo ar visai nebuvo galvojama apie takoskyrą tarp krikščionybės ir judaizmo (46 eil.).

46 Jie kasdien sutartinai rinkdavosi šventykloje, o 5, 12 Lk 24, 53
savo namuose tai vienur, tai kitur laužydavo duoną, su
džiugia ir tauria širdimi drauge vaišindavosi, 47 garbin-
dami Dievą, ir buvo visų žmonių mylimi. O Viešpats 4, 21.33; 5, 13
kasdien didino jų būrį tais, kurie ėjo į išganymą. 2, 41+

3 Luošio išgydymas 1* Kartą Petras ir Jonas ėjo į 14, 8-10 Lk 8, 51+
devintosios valandos pamaldas* šventykloje. 2 Tuo pa-
čiu metu buvo nešamas ir vienas apsigimęs luošas vyras.
Jį kasdien sodindavo prie šventyklos vartų, vadinamų
Gražiaisiais, kad prašytų šventyklos lankytojų išmaldos.
3 Pastebėjęs beįeinančius į šventyklą Petrą ir Joną, jis
paprašė išmaldos. 4 Petras, įdėmiai pažvelgęs į jį drauge 2, 14+
su Jonu, tarė: 5 „Pažiūrėk į mudu“. Jis pakėlė galvą,
tikėdamasis ką nors gausiąs. 6* Bet Petras prabilo: „Si-
dabro nei aukso aš neturiu, bet ką turiu, tą duosiu.

3, 1-4, 31* Šiuose skyriuose aprašomi trys tarpusavyje susiję įvykiai. Dramatiškas luošio elgetos išgydymas (3, 1-10) sutraukia daug apaštalo Petro kerigminės kalbos klausytojų (3, 11-26). Sadukiejai, prieštaraudami mokymui apie prisikėlimą, įsako suimti Petrą, Joną ir, atrodo, luošį elgetą (4, 1-4) bei atvesti į sinedriono teismą. Kalbama apie įgaliojimą, kuriuo vadovaudamiesi Petras ir Jonas viešai moko religinių tiesų šventykloje (4, 5-7). Petras atsako trumpa kerigmos santrauka, duodamas suprasti, kad jo įgaliojimas yra pranašiškas (4, 8-12). Sinedrionas įspėja apaštalus, kad liautųsi šauktis Jėzaus vardu pranašiško įgaliojimo (4, 13-18). Kai Petras ir Jonas atsako, jog neprivalu atmesti pranašo įgaliojimo, jei norima patenkinti žmonių prieštaravimus, sinedrionas, nepaisydamas jų atsakymo, iš baimės paleidžia juos, nes luošas nuo gimimo elgeta daugiau nei keturiasdešimt metų buvo gerai visiems pažįstamas Jeruzalėje (4, 19-22). Pasakojimas baigiasi Bendrijos malda, prašant Dievo pagalbos dėl persekiojimo grėsmės (4, 23-31).

3, 1* *...devintosios valandos pamaldas*: devintoji valanda – 3 val. popiet.

3, 6-10* Stebuklo pasakojimas rutuliojamas kaip tikra drama, liudijanti gydančią Kristaus galią, bei įveda luošį elgetą į šventyklą, kur jis klausosi Petro skelbimo apie išganymą per Kristų.

3, 16+; Mt 2, 23+ Jėzaus Kristaus Nazarėno vardu kelkis ir vaikščiok!“
9, 41 Mt 8, 15+ 7 Ir, paėmęs už dešinės rankos, pakėlė jį. Jo kojos ir
Iz 35, 6 Lk 7, 22p pėdos bematant sustiprėjo. 8 Jis pašoko, atsistojo ir ėmė
vaikščioti. Drauge su apaštalais įėjo į šventyklą. Ten
2, 47+ vaikščiodamas ir pasišokinėdamas garbino Dievą. 9 Visi
žmonės pamatė jį vaikščiojant ir šlovinant Dievą. 10 Jie
pažino, kad tai tas pats luošys, kuris sėdėdavo elgetauda-
Lk 1, 12+ mas prie Gražiųjų vartų. Jie buvo labai nustebę ir sukrėsti
to, kas buvo jam atsitikę.
2, 22+ **Petras viešai skelbia Mesiją** 11 Kadangi jis laikėsi
5, 12; Jn 10, 23 Petro ir Jono, prie jų į vadinamąją Saliamono stoginę
susibėgo visa minia. 12 Tai matydamas, Petras kreipėsi į
minią: „Izraelitai! Ko stebitės įvykiu ir ko taip žiūrite į
mudu, tarsi mes savo galia ar savo maldingumu būtume
Iš 3, 6. 15; Iz 52, 13 pastatę jį ant kojų?! 13 *Abraomo, Izaoko ir Jokūbo Dievas,
mūsų protėvių Dievas* pašlovino* savo tarną* Jėzų, kurį
2, 23+ Lk 23, 22+ jūs išdavėte ir kurio išsigynėte Pilotui, kai tas buvo be-
Lk 23, 2. 5 nusprendžiąs jį paleisti. 14 Jūs išsižadėjote šventojo ir
Lk 23, 19. 25 teisiojo*, o pareikalavote atiduoti jums žmogžudį. 15 Jūs
2, 23+ nužudėte gyvybės kūrėją*, kurį Dievas prikėlė iš numi-
1, 8+ rusių, ir mes esame to liudytojai. 16 Jėzaus vardas dėlei
tikėjimo jo vardu – tvirtą padarė tą, kurį jūs matote ir

3, 13* *...pašlovino*: Jėzaus prisikėlimu ir žengimu į dangų Dievas panaikino sinedriono nuosprendį prieš jį. *...savo tarną*: gr. k. žodį *pais* galima versti žodžiu *sūnus* ar net *vaikas*. Jis minimas šiame kontekste ir 3, 26; 4, 25 (Dovydo apibūdinimas); 4, 27; 4, 30. Tačiau pradinė sąvoka, kurią atspindi kontekstas, tapatina Jėzų su kenčiančiu Viešpaties tarnu (žr. Iz 52, 13-53, 12).

3, 14* *...šventojo ir teisiojo*: toks Jėzaus apibūdinimas pabrėžia ypatingą Jėzaus santykį su Tėvu (žr. Lk 1, 35; 4, 34), jo nekaltumą ir orumą. Priešingybė kaltumui tų, kurie atmetė Jėzų ir pasirinko Barabą.

3, 15* Šis titulas ženklina Jėzų kaip išganymo šaltinį ir kūrėją.

pažįstate. Iš Jėzaus kylantis tikėjimas suteikė jam tikrą
sveikatą jūsų visų akyse.
17 O dabar, broliai, aš žinau, kad jūs taip padarėte iš 13, 27; 1 Kor 2, 8
nežinios*, kaip ir jūsų vadai. 18* Taip Dievas įvykdė, ką 1 Tim 1, 13
iš anksto buvo paskelbęs visų pranašų lūpomis, būtent – Lk 18, 31
kad jo Mesijas kentėsiąs. 19 Tad atgailaukite ir atsiverskite, 2, 38+ Mt 3, 2+
kad būtų išdildytos jūsų nuodėmės, 20 kad nuo Viešpa- 2 Pt 3, 11-13
ties veido ateitų paguodos metas ir jis atsiųstų jums skir-
tąjį Mesiją Jėzų*. 21 Jį turi priimti dangus iki visų dalykų
atnaujinimo meto*. Dievas tai nuo amžių paskelbė savo Mal 3, 23-24 Mt 17, 11
šventųjų pranašų lūpomis. 22* Antai Mozė yra pasakęs: 7, 37
Viešpats, jūsų Dievas, iš jūsų brolių jums *pažadins pranašą* Įst 18, 15, 19

3, 17* *...iš nežinios*: Lukas Petro lūpomis pateisina ne tik paprastų žmonių, bet ir jų vadovų elgesį, nukryžiuojant Jėzų. Apaštalai galėjo ir toliau skelbti žydams Jeruzalėje tikėjimą į Jėzų net primindami jų dalyvavimą Jėzaus mirtyje, nes tai jie padarė *iš nežinios* jo mesijinio orumo (žr. Lk 13, 27 ir 23, 24).

3, 18* Pranašiška krikščionių įžvalga į Senąjį Testamentą Jėzaus nukryžiavimą ir mirtį laikė pagrindine mesijinės pranašystės reikšme. Žydai kenčiančio Mesijo nelaukė. Kenčiančio tarno giesmę *Izaijo* knygoje laikė savo pačių tautos kančių ženklu (žr. Iz 52, 13-53, 12). Lukui būdinga tiksliai neįvardyti pranašysčių (žr. Lk 18, 31; 24, 24. 27. 44). Žr. 24, 26 paaiškinimą.

3, 20* *...atsiųstų jums... Mesiją Jėzų*: užuomina apie paruziją, arba antrąjį Kristaus atėjimą, kuris, manoma, įvyks greitai – čia pat – apaštaliniu laikotarpiu. Ši nuoroda į paruzijos artumą yra vienintelė aiškiai išreikšta *Apaštalų darbų* knygoje.

3, 21* *...visų dalykų atnaujinimo meto*: panašiai kaip *paguodos metas* (žr. 3, 20) – apokaliptinis mesijinio amžiaus apibūdinimas, kuris derinasi su 3, 20 kristologija ir sieja Jėzaus mesijinį vaidmenį su jo būsimu atėjimu.

3, 22* Laisva Įst 18, 15 teksto citata, raginanti izraeliečius mokytis Viešpaties valios tik iš savo pranašų. Jėzaus dienomis kai kurie žydai laukė tokio ateinančio pranašo kaip Mozė. Pradinė krikščionybė pritaikė šį tikėjimo kraitį ir Įst 18,15 tekstą Jėzui, ypač gindama krikščioniškojo mokymo skirtumą nuo įprasto judaizmo.

Mt 16, 14+; 17, 5p Jn 1, 21+ *kaip mane. Klausykite jo visame kame, ką tik* jis jums sa-
kys. 23 *O kas to pranašo neklausys, bus išdildytas iš savo*
Kun 23, 29 *tautos.* 24 Ir visi pranašai, kurie tik bylojo nuo Samuelio
laikų, vienas po kito skelbė šias dienas.
Rom 9, 4 25 Jūs esate vaikai pranašų ir tos sandoros, kurią
Pr 12, 3+; 22, 18 Gal 3, 8-29 Dievas sudarė su jūsų protėviais, tardamas Abraomui:
Tavo palikuonyse bus palaimintos visos žemės giminės.
26 Dievas pirmiausia jums pažadino ir pasiuntė savo
2, 39+ tarną, kad jis atneštų jums palaimą, atitraukdamas kiek-
vieną nuo jo nusikaltimų“.

4 Petras ir Jonas aukščiausiame teisme 1 Jiems dar
Lk 22, 4+ kalbant miniai, atėjo kunigų, šventyklos apsaugos virši-
ninkas ir sadukiejų*. 2 Jie labai pyko, kodėl apaštalai
23, 6-8; 24, 15.21 1 Kor 15, 20-23 moko žmones ir skelbia mirusiųjų prisikėlimą Jėzaus
pavyzdžiu. 3 Todėl jie suėmė juos ir įkalino iki kitos
dienos, mat jau buvo vakaras. 4 Vis dėlto daug žmonių,
2, 41+ išgirdusių žodį, įtikėjo, ir tikinčiųjų skaičius padidėjo
maždaug iki penkių tūkstančių.

5 Kitą dieną Jeruzalėje susirinko tautos vadovai,
Lk 22, 66+ seniūnai ir Rašto aiškintojai, 6 taip pat vyriausiasis
Lk 3, 2+ kunigas Anas, Kajafas, Jonas, Aleksandras ir kiti vy-
riausiojo kunigo giminės. 7 Pasistatę apaštalus vidu-
Lk 20, 2 ryje, jie paklausė: „Kokia galia ar kieno vardu jūs tai
2, 14+ 1, 8+; Lk 1, 15+ padarėte?“ 8 Tada Petras, Šventosios Dvasios įkvėptas,
jiems atsakė: „Tautos vadovai ir seniūnai! 9 Jeigu dėl

4, 1* *...atėjo kunigų, šventyklos apsaugos viršininkas ir sadukiejų*: kunigai laikė šventyklos pamaldas; šventyklos apsaugą sudarė levitai, kurių viršininkas savo rangu buvo pirmasis po vyriausiojo kunigo. Sadukiejai, svarbi judaizmo grupuotė, atmetė tas tikėjimo tiesas, kurios, jų manymu, buvo svetimos Mozės religijai. Savo kilme sadukiejai buvo iš kunigiškųjų šeimų ir pasaulietiškos diduomenės.

gero darbo ligoniui šiandien mus klausinėjate, kaip jis Apd 2, 22+
buvo išgydytas, 10 tai tebūnie jums visiems ir visai Izrae-
lio tautai žinoma: vardu Jėzaus Kristaus Nazarėno, kurį 3, 6. 16+
jūs nukryžiavote ir kurį Dievas prikėlė iš numirusių! Tik 2, 23-24+
jo vardu šis vyras jūsų akivaizdoje stovi sveikas. 11* Jėzus
yra *akmuo, kurį* jūs, *statytojai, atmetėte ir kuris tapo kerti-* Ps 118, 22 Mt 21, 42p
niu akmeniu. 12* Ir nėra niekame kitame išgelbėjimo, nes 1 Pt 2, 4. 7
neduota žmonėms po dangumi kito vardo, kuriuo galė-
tume būti išgelbėti“. 2, 21+; Jl 3, 5

13 Matydami Petrą ir Joną drąsiai kalbant ir patyrę, Lk 12, 11-12p; 21, 12-15p
kad tai paprasti, beraščiai žmonės, jie labai stebėjosi; Jn 7, 15
jie atpažino juos buvus kartu su Jėzumi, bet, 14 žiūrėda-
mi į stovintį su apaštalais pagydytąjį, neturėjo ką sakyti
priešais. 15 Tuomet liepė jiems pasišalinti iš teismo tary-
bos, o patys ėmė tartis: 16 „Ką daryti su šitais žmonėmis? Jn 11, 47-48
Juk visiems Jeruzalės gyventojams aiškiai žinomas jų
padarytas ženklas, ir mes to negalime nuneigti. 17 Bet
kad dalykas neišplistų žmonėse, griežtai uždrauskime,
kad jie niekam nekalbėtų tuo vardu“.

18 Ir vėl juos pasišaukę, jie prisakė, kad šiukštu ne-
skelbtų bei nemokytų Jėzaus vardu. 19 Tačiau Petras ir
Jonas jiems atsakė: „Spręskite patys, ar teisu Dievo 5, 29
akivaizdoje jūsų klausyti labiau negu Dievo! 20 Juk 1, 8+; Jer 20, 9 1 Kor 9, 16
mes negalime tylėti apie tai, ką esame matę ir girdėję“. 2 Kor 13, 8 2 Tim 1, 7-8
21 Prigrasinę jie paleido juos, nes nerado už ką bausti.

4, 11* Pradinė krikščionybė Jėzui pritaikė citatą iš Ps 118, 22 (žr. Mk 12, 10; 1 Pt 2, 7).

4, 12* Romėnų pasaulis Luko dienomis išganymą dažnai priskyrė imperatoriui, suteikdamas jam *išganytojo* ir *dievo* titulą. Lukas Petro lūpomis tai paneigia ir skelbia, kad *nėra išgelbėjimo niekame kitame,* išskyrus per Jėzų.

2,47+ Be to, jie bijojo žmonių, nes visi garbino Dievą už įvy-
kusį stebuklą. 22 Vyrui, kuris taip stebuklingai išgijo,
buvo keturiasdešimt metų su viršum.

Malda, gresiant persekiojimams 23 Paleisti jie atėjo
pas saviškius ir išpasakojo, ką jiems buvo sakę aukštieji
kunigai ir seniūnai. 24 Išklausę visi vieningai pakėlė į
14, 15+ Dievą balsus ir taip meldėsi: „Valdove, tu *sukūrei dangų,*
žemę, jūrą ir visa, kas juose yra. 25 Tu esi taręs per Šventąją
Dvasią savo tarno Dovydo lūpomis:

Ps 2, 1-2 *Kodėl niršta pagonys,*
kam veltui tautos sąmokslus rengia?
26 *Žemės karaliai sukilo,*
valdovai susibūrė draugėn
prieš Viešpatį ir jo Mesiją.

27 Taip. Šitame mieste iš tiesų susibūrė Erodas*, Pon-
cijus Pilotas su pagonimis ir Izraelio gentimis prieš
3, 13+; 10, 38 tavo šventąjį tarną Jėzų, kurį tu patepei, 28 kad įvykdy-
2, 23+ tų, ką tavo galia ir valia buvo iš anksto nusprendusi.
29 O dabar, Viešpatie, atkreipk akis į jų grasinimus ir
18, 9-10; 28, 31 Ef 6, 19 suteik saviesiems tarnams drąsos atvirai skelbti tavo žodį.
30 Ištiesk savo ranką, kad tavo šventojo tarno Jėzaus
3, 16+ vardu būtų pagydoma ir daromi ženklai bei stebuk-
lai“. 31* Jiems pasimeldus, sudrebėjo susirinkimo vieta,
1, 8+ visi prisipildė Šventosios Dvasios ir ėmė drąsiai skelbti
Dievo žodį.

4, 27* *Erodas*: Erodas Antipas, Galilėjos ir Perėjos (Užjordanės) valdovas nuo 4 m. prieš Kr. iki 39 m. po Kr. Jis nužudė Joną Krikštytoją; Erodas pasiuntė Jėzų pas Pilotą, kad šis jį teistų (žr. Lk 23, 6-12).

4, 31* Žemės drebėjimas Šventajame Rašte – dieviškojo artumo įvaizdis (žr. Iš 19, 18; Iz 6, 4). Čia pastato sudrebėjimas simbolizuoja teigiamą Dievo atsakymą į maldą. Toks simbolis ryškus ir helenistiniame pasaulyje. Jį žino Ovidijus ir Vergilijus.

Bažnyčios vienybė. Barnabo dosnumas 32* Visi įti- 2, 42-47; 5, 12-16
kėjusieji buvo vienos širdies ir vienos sielos. Ką turėjo, Fil 1, 27 Jn 17, 11, 21
nė vienas nevadino savo nuosavybe, nes jiems visa buvo
bendra. =2, 44-45
33 Apaštalai su didžia galybe liudijo apie Viešpaties 1, 8+ 4, 30
Jėzaus prisikėlimą, ir juos lydėjo malonės gausa.
34 Tarp jų nebuvo vargšų. Kurie turėjo žemės sklypus Įst 15, 4 Lk 12, 33
ar namus, juos parduodavo, gautus pinigus 35 sudėdavo
prie apaštalų kojų, ir kiekvienam buvo dalijama, kiek
kam reikėjo.
36 Juozapas, apaštalų pramintas Barnabu (tai reiš-
kia: „Paguodos sūnus“), buvo levitas, kilęs iš Kipro.
37 Jis turėjo žemės sklypą. Tą pardavęs, atnešė pinigus
ir padėjo apaštalams po kojų.
5 Ananijo ir Sapfyros apgaulė 1* Vienas vyras, var- Joz 7
du Ananijas, su savo žmona Sapfyra pardavė žemės
sklypą. 2 Žmonai pritariant, jis pasiliko dalį gautų pinigų,
o kitą dalį sudėjo prie apaštalų kojų. 3 Petras paklausė:
„Ananijau, kodėl šėtonas užvaldė tavo širdį? Kodėl gi Lk 22, 3 Jn 13, 2. 27
tu pamelavai Šventajai Dvasiai, pasilaikydamas dalį
gautų pinigų? 4 Argi negalėjai sklypo sau laikyti ir argi Įst 23, 22-24

4, 32-37* Tai antroji santrauka, apibūdinanti Jeruzalės Krikščionių Bendriją (žr. 2, 42-47 paaiškinimą). Ji pabrėžia dalijimąsi turtu su vargšais ir supažindina su Barnabu, kuris pasirodo vėliau *Apaštalų darbų* knygoje kaip apaštalo Pauliaus bičiulis ir palydovas. Šiame skaitinyje Barnabas pradedamas branginti Jeruzalės Bendrijoje dėl savo dosnumo. Toks dalijimasis medžiaginėmis gėrybėmis tęsia Luko aprašytą Jėzaus mokinių elgseną jo viešosios veiklos metu (žr. Lk 8, 3) ir derinasi su Luko užrašytu Jėzaus mokymu (žr. Lk 12, 13; 6, 9. 11. 13).

5, 1-11* Ananijas ir Sapfyra nusidėjo ne todėl, kad pasiliko sau dalį gautų pinigų, o todėl, kad nusprendė elgtis apgaulingai. Jų mirties priežastis – melas Šventajai Dvasiai. Jiedu priėmė Bendrijos duotą pagarbą už dosnumą, bet iš tikrųjų jie nebuvo jos užsitarnavę.

pardavęs negalėjai laisvai tvarkytis? Tad kam gi taip su-
galvojai savo širdyje? Juk tu pamelavai ne žmonėms,
bet Dievui!“ 5 Išgirdęs tuos žodžius, Ananijas sukniubo
Lk 1, 12+ ir mirė. Didi baimė pagavo visus tai girdėjusius. 6 Keli
jaunuoliai pakilo, suvyniojo marškomis kūną, išnešė ir
palaidojo.

7 Po kokių trijų valandų atėjo Ananijo žmona, ku-
2, 14+ ri nežinojo, kas buvo atsitikę. 8 Petras ją paklausė:
„Pasakyk man, ar už tiek pardavėte sklypą?“ „Taip, už
tiek“, – atsakė ji. 9 Tada Petras prabilo: „Kam gi jūs
15, 10+ susimokėte mėginti Viešpaties Dvasią? Štai ties duri-
1 Kor 10, 9; 11, 30-32 mis skamba žingsniai tų, kurie palaidojo tavo vyrą.
Jie ir tave išneš“. 10 Bematant ji susmuko jam po
kojų ir mirė. Atėję jaunuoliai rado ją negyvą, nunešė
Lk 1, 12+ ir palaidojo šalia vyro. 11 Didelė baimė apėmė visą
Bažnyčią ir visus, kurie apie tai išgirdo.

2, 42-47; 4, 32-35 **Apaštalai daro stebuklus** 12* Per apaštalų rankas
2, 19 darėsi žmonėse daug ženklų ir stebuklų.

2, 46; 3, 11 Visi jie vieningai rinkdavosi Saliamono stoginėje.
13 Niekas kitas neišdrįsdavo prie jų prisidėti. Žmonės
=2, 47; 2, 41+ juos labai gerbė. 14 Ir nuolat augo būrys vyrų ir moterų,
Mk 6, 56; 19, 12 įtikėjusių Viešpatį. 15 Žmonės net į gatves nešdavo ligo-
nius ir ten guldydavo ant neštuvų bei lovų, kad, Petrui
praeinant pro šalį, bent jo šešėlis kristų ant gulinčiųjų.
16 Taip pat iš aplinkinių miestelių daug žmonių keliau-
Lk 4, 40-41 Apd 8, 6-8 davo į Jeruzalę, gabendami sergančius ir netyrųjų dvasių
varginamus, ir visi jie būdavo pagydomi.

5, 12-16* Trečioji santrauka, apibūdinanti Jeruzalės Bendriją, iškelia Dvylika – apaštalus kaip jos pylimą, ypač dėl jų charizminės galios gydyti ligonius (žr. 2, 42-47; 4, 32-37).

Apaštalų suėmimas ir stebuklingas išvadavimas
17* Tuomet sujudo vyriausiasis kunigas ir visi jo šalinin- 4,6
kai iš sadukiejų partijos. Degdami neapykanta, 18 jie 4,1+
suėmė apaštalus ir įmetė į viešą kalėjimą.
19 Viešpaties angelas naktį atidarė kalėjimo vartus, Mt 1,20+
išvedė juos ir tarė: 20 „Eikite ir, atsistoję šventykloje, Apd 12,7-10; 16,25-26
skelbkite žmonėms visus šio Gyvenimo žodžius". 21 Jie 13,46+
paklausė ir, auštant nuėję į šventyklą, ėmė mokyti.
Apaštalai teisme liudija Jėzaus prisikėlimą Tuo
metu vyriausiasis kunigas ir jo šalininkai sukvietė aukš-
čiausiąją teismo tarybą bei visą izraelitų vyresnybę.
Jie nusiuntė į kalėjimą tarnus, kad atvestų apaštalus.
22 Nuėję tarnai neberado jų kalėjime. Tad sugrįžę jie
pranešė: 23 „Mes radome kalėjimą saugiai užrakintą ir
sargybinius stovinčius prie vartų. Bet atidarę nieko vi-
duje neradome". 24 Išgirdę tokį pranešimą, šventyklos
apsaugos viršininkas ir vyriausiasis kunigas sumišę 4,1+
klausinėjo, ką tai galėtų reikšti. 25 Tuo metu kažkas

5, 17-42* Sinedrionas antrąkart imasi žygių prieš Bendriją: suima ir teisia apaštalus (žr. 4, 1-3). Motyvas – religinių vadovų pavydas dėl apaštalų populiarumo (17 eil.). Šį kartą apaštalai kaltinami nepaklusnumu sinedriono jiems duotam įsakymui atsisakyti savo pranašiškojo vaidmens - Jėzaus vardu mokyti žmones (28 eil.; žr. taip pat ir 4, 18). Šios lemtingos pervartos metu apaštalus lydi apvaizdi malonė – stebuklingas išvadavimas iš kalėjimo (18-24 eil.). Tačiau tikroji tokio įvykio reikšmė gali būti aiški tik tiems žmonėms, kurie tiki, o ne tiems, kurie netiki; kadangi sinedrionas jau buvo nusprendęs, kad apaštalai yra netikri pranašai, jo nariai galėjo nekreipti dėmesio į pranešimus apie apaštalų daromus stebuklus. Kai apaštalai tuojau pat vėl ėmėsi viešai mokyti žmones, sinedrionas nusprendė skirti apaštalams mirties bausmę pagal Įst 13, 6-10 nuostatus (33 eil.). Galiausiai Gamalielio patarimas, kad toks sprendimas gali padaryti sinedrioną Dievo priešininku, sukėlė įspūdį. Apaštalai buvo nubausti ir nuplakti (40 eil.), vis dar norint išvaryti iš jų įsitikinimą apie pranašišką misiją.

atėjęs pranešė: „Tie vyrai, kuriuos jūs buvote uždarę
kalėjime, stovi sau šventykloje ir moko žmones“. 26 Tada
viršininkas su tarnais nuėjo ir atsivedė juos, tačiau be
Lk 20, 19p; 22, 2p prievartos. Jie mat bijojo, kad žmonės jų neužmėtytų
akmenimis.

27 Taigi, atsivedę apaštalus, jie pastatė juos prieš teis-
mo tarybą. Vyriausiasis kunigas metė jiems kaltinimą:
4, 18+ 28 „Mes jums drauste uždraudėme mokyti tuo vardu, o
štai jūs užtvindėte Jeruzalę savo mokslu ir dar norite
Mt 27, 25 ant mūsų galvų užtraukti to žmogaus kraują“. 29 Petras
Apd 2, 14+. 22+ 4, 19 ir apaštalai atsiliepė: „Dievo reikia klausyti labiau negu
žmonių. 30 Mūsų protėvių Dievas prikėlė Jėzų, kurį jūs
2, 23+ nužudėte pakabindami ant medžio*. 31 Dievas išaukšti-
Ps 118, 16; Apd 2, 33+ no jį savo dešine kaip vadą ir išgelbėtoją, kad suteiktų
Apd 2, 38+; 4, 12+ Izraeliui atsivertimą ir nuodėmių atleidimą. 32 Ir mes
Jn 15, 26-27 Apd 1, 8+ esame tų įvykių liudytojai, taip pat ir Šventoji Dvasia,
Jn 7, 39 kurią Dievas suteikė jo klausantiems“. 33 Išgirdę šituos
žodžius, jie baisiai įširdo ir norėjo juos užmušti.

Gamalielio patarimas 34 Tuomet taryboje pakilo vie-
nas fariziejus, vardu Gamalielis*, visos tautos gerbia-
mas Įstatymo mokytojas. Jis įsakė trumpam išvesti tuos
23, 9 Jn 7, 50s vyrus 35 ir prabilo: „Vyrai izraelitai! Gerai pagalvokite,
kaip pasielgti su šitais žmonėmis. 36* Juk prieš kiek
laiko buvo iškilęs Teudas, kuris laikė save kažkuo ne-

5, 30* *...pakabindami ant medžio*: t.y. nukryžiuodami (žr. Gal 3, 13).

5, 34* Apaštalas Paulius laiko save rabino Gamalielio I, kuris klestėjo Jeruzalėje tarp 25-50 metų po Kr., mokiniu (žr. 22, 3).

5, 36-37* Gamalielis pateikia tuometinių nesėkmingų sąjūdžių pavyzdžius, samprotaudamas, kad apaštalų skelbiamas sąjūdis, jeigu kyla ne iš Dievo, žlugs savaime. Teudo pradėtas sąjūdis iš tikrųjų įvyko tada, kai valdytojas buvo Kuspijas Fadas (44-46 m. po Kr.). Lukas

paprastu. Jis subūrė apie keturis šimtus šalininkų, bet
buvo užmuštas, visi jo bičiuliai išsisklaidė ir nuėjo
niekais. 37 Po jo, gyventojų surašymo dienomis, atsira- Lk 2, 2+
do Judas Galilėjietis ir patraukė dalį žmonių paskui
save. Jis taip pat žuvo, o visi jo sekėjai buvo išblaškyti.
38 Todėl aš ir dabar jums sakau: palikite šituos žmones
ramybėje, paleiskite juos. Jei šis sumanymas ar ši veik- Lk 20, 4 Mt 15, 13
la iš žmonių, jie žlugs savaime, 39 o jeigu jie iš Dievo,
tai jūs nepajėgsite jų sunaikinti. Saugokitės, kad ne-
taptumėte Dievo priešininkais!“ Ir taryba paklausė jo 2 Kr 13, 12 2 Mak 7, 19
patarimo.

40 Pasišaukę apaštalus, nuplakdino juos, uždraudė 22, 19 Mt 10, 17
kalbėti Jėzaus vardu ir paleido. 41 O tie ėjo iš tarybos Apd 4, 18
džiaugdamiesi, kad dėl Jėzaus vardo užsitarnavo pa- Mt 5, 10-11+ 1 Kor 4, 9s
nieką. 42 Jie nesiliovė kiekvieną dieną mokyti šven-
tykloje bei namuose ir skelbti Gerąją Naujieną apie
Jėzų – Mesiją. 18, 5+

6 Septynių diakonų paskyrimas 1 Tomis dienomis, 2, 41+ Įst 1, 9-14
mokinių skaičiui didėjant, tarp graikiškai kalbančių-
jų* kilo nepasitenkinimas vietiniais žydais*, esą kas-
dieniame aprūpinime būdavo aplenkiamos jų našlės.

Judą Galilėjietį įvardijo po Teudo ir surašymo metu (žr. Lk 2, 1-2 paaiškinimą) – tai ženklas, kad Lukas tikslių duomenų apie šiuos įvykius neturėjo.

6, 1-7* *...tarp graikiškai kalbančiųjų... vietiniais žydais*: krikščionys žydai – helenistai ir hebrajai. Helenistai – nebūtinai žydai iš diasporos, bet turbūt žydai iš Palestinos, kalbantys tik graikiškai; hebrajai – Palestinos žydai, kalbantys hebrajiškai ar aramėjiškai bei pajėgūs susikalbėti graikiškai. Abi grupės priklausė Jeruzalės Krikščionių Bendrijai. Sankirtis tarp jų veda į Bendrijos sandaros pertvarkymą, norint geriau patenkinti Bendrijos narių poreikius. Tačiau tikrasis viso epizodo tikslas – supažindinti skaitytoją su Steponu, svarbiu Bendrijos asmeniu, kurio kalba ir nukankinimas bus pasakojamas kitame skyriuje.

2* Tuomet Dvylika sušaukė mokinių susirinkimą ir pa-
reiškė: „Nedera mums apleisti Dievo žodį ir tarnauti
Iš 18, 17-23 Sk 27, 16-18 1 Tim 3, 8-10 prie stalų*. 3 Todėl, broliai, nusižiūrėkite iš savųjų
septynis vyrus, turinčius gerą vardą, pilnus Dvasios
Iz 11, 2+; Apd 1, 8+ ir išminties. Mes juos paskirsime tam darbui, 4 o patys
1, 14; 2, 42 toliau atsidėsime maldai ir žodžio tarnybai".
5 Šis pasiūlymas patiko visam susirinkimui. Jie iš-
sirinko Steponą, vyrą, kupiną tikėjimo ir Šventosios
Dvasios, Pilypą, Prochorą, Nikanorą, Timoną, Parmeną
ir Mikalojų, prozelitą iš Antiochijos. 6 Juos pristatė
13, 3; 1 Tim 4, 14+ apaštalams, o šie melsdamiesi uždėjo ant jų rankas*.
2, 41+ 7 Dievo žodis klestėjo, ir mokinių skaičius Jeruzalėje
Rom 1, 15+ greitai augo. Net didelis kunigų būrys pakluso tikėjimui.
Stepono veikla ir suėmimas 8* Steponas, pilnas ma-
lonės ir galios, darė žmonėse didžių ženklų ir stebuklų.
9 Tuomet pakilo kai kurie iš vadinamosios libertinų

6, 2-4* Pagrindinis Dvylikos vaidmuo – Dievo žodžio tarnyba, apimanti kerigmos, pirminio Evangelijos skelbimo, vystymąsi, aiškinant ir aptariant Jėzaus mokymą naujomis aplinkybėmis.

6, 2* *...tarnauti prie stalų*: kai kurie aiškintojai mano, kad tai ne maisto padavimas prie stalų, bet veikiau rūpinimasis sąskaityba, susijusia su maisto dalijimu neturtingiems Bendrijos nariams. Bet kokiu atveju išrinkus Steponą ir kitus, Septyni niekada neapibūdinami kaip padavėjai prie stalų (2-3 eil.). Du iš jų – Steponas ir Pilypas – greičiau apibūdinami kaip žinios apie Kristų skelbėjai. Septynių grupei – helenistiniam Dvylikos atitikmeniui – būdinga Dievo žodžio tarnyba.

6, 6* *...šie melsdamiesi uždėjo ant jų rankas*: įprastinis būdas pašventinti asmenis užduočiai: Dievo prašoma suteikti jiems palaiminimą ir reikalingą galią užduočiai atlikti.

6, 8-8, 3* Po santraukos apie Jeruzalės Bendrijos pažangą (žr. 6, 7) – ilgas pasakojimas apie Steponą. Stepono gynyba nėra atsakymas į jam pateiktus kaltinimus, bet veikiau kalba, apžvelgianti duobėtą Dievo žodžio kelią per Izraelio istoriją. Steponas kalbą baigia pranašišku pareiškimu – maldavimu, kad sinedrionas klausytųsi to žodžio, kaip jį paskelbė

sinagogos, iš kirėniečių, aleksandriečių ir iš Kilikijos bei
Azijos ir mėgino ginčytis su Steponu. 10 Tačiau jie ne-
galėjo atsispirti išminčiai ir Dvasiai, kurios įkvėptas Lk 21, 15 Apd 1, 8+
jis kalbėjo. 11 Tada jie papirko keletą vyrų, kad sakytų
girdėję Steponą piktžodžiaujant Mozei ir Dievui. 12 Taip
jie sukurstė tautą, jos seniūnus ir Rašto aiškintojus, prity-
koję sučiupo jį ir nusivedė į aukščiausiojo teismo tarybą.
13 Ten pastatė melagingus liudytojus*, kurie tvirtino:
„Šitas žmogus nesiliauja kalbėjęs prieš šventąją vietą ir
Įstatymą. 14 Antai mes esame girdėję jį sakant, kad Jėzus
Nazarėnas išgriausiąs šią vietą ir pakeisiąs Mozės duotus Mt 2, 23+; 26, 59-61p
mums nuostatus". 15 Visi sėdintys taryboje įsmeigė į jį Lk 4, 20
akis ir matė jo veidą [spindintį] tarytum angelo veidą.

7 Stepono kalba 1 Vyriausiasis kunigas paklausė:
„Ar tai tiesa?" 2* O Steponas prabilo:
„Broliai ir tėvai, pasiklausykite! Šlovingasis Dievas Ps 29, 3
apsireiškė mūsų tėvui Abraomui Mesopotamijoje, kai

Kristus, kurį dabar turi Krikščionių Bendrija. Kaltinimai, mesti Steponui, kad jis kalbėjo prieš šventyklą bei Mozės Įstatymą ir iškėlė Jėzų virš Mozės, iš tikrųjų buvo teisingi (žr. 6, 13-14). Tad sinedriono teisme Steponas neturėjo jokios gynybos. Steponas, kuris taip suvokė pilnutinę Jėzaus gyvenimo, mirties ir prisikėlimo reikšmę, išryškino skirtumą tarp judaizmo ir krikščionybės. Luko pasakojimas apie Stepono kankinystę ir padarinius rodo, kaip svarbusis Krikščionių Bendrijos veržlumas perėjo iš Jeruzalės, šventyklos ir Mozės Įstatymo vietos, į Sirijos Antiochiją, kur šventykla ir Mozės Įstatymas lėmė mažiau.

6, 13* *...melagingus liudytojus*: čia, kaip ir pasakojime apie Stepono užmušimą akmenimis, Lukas sugretina Stepono kankinystę su Jėzaus mirtimi.

7, 2-53* Stepono kalba – Luko pasakojimas, kaip krikščionybė atsiskyrė nuo judaizmo. Du motyvai itin ryškūs: Izraelio atsakymas Dievo išrinktiems vadovams praeityje apreiškia, kad tauta juos nuolat atmesdavo; Izraelis klaidingai suprato, jog Dievas išsirinko Jeruzalės šventyklą tam, kad ji būtų vienintelė vieta, kur jis privalo būti garbinamas.

Pr 12, 1 jis dar nebuvo persikėlęs į Charaną, 3 ir įsakė: *Išeik iš*
savo krašto, nuo savo giminių, ir keliauk į šalį, kurią tau
parodysiu. 4 Tada jis paliko Chaldėjų kraštą ir apsigyve-
no Charane. Iš ten, jo tėvui mirus, Dievas jam liepė
persikelti į šitą šalį, kurioje jūs dabar gyvenate. 5 Bet čia
Pr 12, 7+ jam nedavė nuosavybėn nė pėdos žemės, tik *pažadėjo*
Pr 15, 2 *šitą kraštą atiduoti jam ir jo palikuonims*, nors jis buvo
Pr 15, 13 bevaikis. 6 Taigi Dievas pasakė, kad jo *palikuonys gyvens*
kaip ateiviai svetimoje žemėje ir keturis šimtus metų bus
pavergti bei skriaudžiami. 7 *Tačiau*, – tarė Dievas, – *aš nu-*
Pr 15, 14; Iš 3, 12 *teisiu tautą, kuriai jie vergaus. Tada jie iškeliaus ir tarnaus*
man šitoje vietoje. 8 Ir tuomet jis padarė su juo apipjaus-
Pr 17, 10+; 21, 4 tymo sandorą. Tada Abraomui gimė Izaokas, kurį jis
apipjaustė aštuntąją dieną. Izaokui gimė Jokūbas, o
Pr 37, 11.28 Jokūbui gimė dvylika patriarchų. 9 Šie patriarchai iš
Pr 39, 2.3.21.23 pavydo pardavė Juozapą į Egiptą, bet Dievas buvo su
Ps 34, 20 juo. 10 Jis išgelbėjo Juozapą iš visų vargų ir *suteikė malo-*
Pr 41, 40-41; Ps 105, 21 *nės* bei išminties *Egipto karaliaus – faraono akivaizdoje.*
Tas jį paskyrė Egipto ir visų savo namų valdytoju. 11 *Tuomet*
Pr 41, 54-55; 42, 5 *visą Egiptą ir Kanaaną ištiko badas* ir baisi nelemtis. Taip
pat ir mūsų protėviai negalėjo rasti sau maisto. 12 Išgir-
Pr 42, 2 dęs, kad Egipte galima gauti javų, Jokūbas ten išsiuntė
mūsų protėvius pirmą kartą, 13 o antrą kartą Juozapas
Pr 45, 1 leidosi savo brolių atpažįstamas ir faraonas sužinojo apie
Juozapo kilmę. 14 Tuomet Juozapas pasiuntė [brolius]
Pr 46, 27+ parkviesti savo tėvo Jokūbo ir visos šeimynos – septy-
niasdešimt penkių asmenų. 15 Šitaip Jokūbas iškeliavo į
Pr 50, 13 Egiptą. Ten mirė jis ir mūsų protėviai. 16 Juos pargabeno
į Sichemą ir palaidojo kapuose, kuriuos Abraomas už
pinigus buvo nupirkęs Sicheme iš Emoro vaikų.

17 Artinantis metui pažado, kurį Dievas buvo davęs
Abraomui, tauta išaugo ir išsiplėtė Egipte, 18 kol Egipte Iš 1, 7. 8
ėmė viešpatauti kitas karalius, kuris nieko nežinojo apie Iš 1, 10. 11
Juozapą. 19 Jis ėmė klastingai elgtis su mūsų tauta, vers-
damas mūsų protėvius išmesti savo kūdikius, kad jie Iš 1, 22
neliktų gyvi. 20 Tuo metu gimė Mozė, kuris buvo mielas Iš 2, 2 Žyd 11, 23s
Dievui. Jis išbuvo tris mėnesius savo tėvo namuose, 21 o
kai buvo išmestas, jį pasiėmė auginti faraono duktė ir Iš 25, 19
įsūnijo. 22 Mozė buvo išmokytas visos Egipto išminties ir Lk 24, 19
tapo galingas žodžiais ir darbais. 23 Kai jis sulaukė ketu-
riasdešimties metų, jam kilo mintis aplankyti savuosius Iš 2, 11
brolius izraelitus. 24 Kartą, pamatęs vieną skriaudžiamą
tautietį, stojo ginti jo ir keršydamas užmušė egiptietį. Iš 2, 12
25 Mozė tikėjosi, kad jo broliai suprasią, jog Dievas per jį
suteiks jiems išgelbėjimą, bet jie šito nesuprato. 26 Kitą
dieną jis pasirodė tarp kelių susivaidijusių tautiečių ir
mėgino juos sutaikinti, sakydamas: 'Vyrai, jūs esate bro-
liai! Kodėl skriaudžiate vieni kitus?' 27 Bet tasai, kuris Iš 2, 13
buvo nuskriaudęs artimą, atstūmė jį, sakydamas: *Kas ta-* Iš 2, 14
ve paskyrė mūsų valdovu ir teisėju? 28 *Gal rengiesi ir mane*
nužudyti, kaip vakar nužudei egiptietį? 29 Tai išgirdęs, Mozė Iš 2, 15
pabėgo ir tapo išeiviu Madiano* krašte, kame jam gimė
du sūnūs. 30 Po keturiasdešimties metų Sinajaus kalno
dykumoje *jam pasirodė angelas degančio erškėčio liepsnose.* Iš 3, 1-2
31 Tai pamatęs, Mozė nusistebėjo reginiu. Kai jis arti- Iš 3, 4. 6
nosi, norėdamas geriau įsižiūrėti, pasigirdo Viešpa-
ties balsas: 32 *Aš esu tavo tėvų Dievas, Abraomo, Izaoko ir*
Jokūbo Dievas. Tada Mozė ėmė drebėti ir nebedrįso toliau

7, 29* ...*Madiano*: Senajame Testamente – Midjanas (žr. Iš 2, 15).

Iš 3, 5 žiūrėti. 33 O Viešpats jam tarė: *Nusiauk nuo kojų kurpes,*
nes toje vietoje, kur stovi, žemė yra šventa. 34 *Aš regėte regėjau*
Iš 3, 7-8 *savo tautos priespaudą Egipte ir, išgirdęs jos aimanavimus,*
Iš 3, 10 *nužengiau jos išvaduoti. Tad ateik čionai, aš ketinu tave*
pasiųsti į Egiptą.

35 Tą tad Mozę, kurio jie išsižadėjo, sakydami: *Kas*
Iš 2, 14 *tave paskyrė valdovu ir teisėju?*, Dievas pasiuntė kaip vado-
vą ir gelbėtoją, globojamą angelo, kuris buvo pasirodęs
Iš 7, 3 jam erškėčių krūme. 36 Jis išvedė juos, darydamas ste-
buklus ir ženklus Egipto žemėje, prie Raudonosios jūros
Am 5, 25 Sk 14, 33 ir per keturiasdešimt metų dykumoje. 37 Tai šis Mozė
Įst 18, 15 yra pasakęs izraelitams: *Dievas pažadins iš jūsų brolių*
Įst 4, 10; 9, 10; 18, 46 Gal 3, 19+ *pranašą, panašiai kaip mane.* 38 Tai jis susirinkimo dieną
tyruose tarpininkavo tarp angelo, kalbėjusio jam Sina-
Jn 1, 17 jaus kalne, ir mūsų protėvių. Tai jis gavo mums skirtus
gyvenimo žodžius. 39 Deja, mūsų protėviai nenorėjo jam
Sk 14, 3 paklusti. Jie atstūmė jį ir savo širdžių troškimus nu-
Iš 32, 1.23 kreipė į Egiptą. 40 Jie tarė Aaronui: *Padaryk mums dievų,*
kurie žygiuotų mūsų priekyje, nes mes nežinome, kas nutiko
tam Mozei, išvedusiam mus iš Egipto. 41 Ir šitaip anomis
Iš 32, 4.6 dienomis jie pasidirbo veršį, ėmė aukoti stabui atnašą
ir džiaugėsi savo rankų darbu. 42 Tada Dievas nusigręžė
nuo jų ir paliko jiems garbinti dangaus kariauną, kaip
parašyta Pranašų knygoje:

Am 5, 25-27 (LXX) *Ar jūs, Izraelio namai, man atnešėte aukų bei atnašų,*
keturiasdešimt metų būdami tyruose?
43 *Ne! jūs pasiėmėte Molocho padangtę*
ir dievo Refano žvaigždę –
stabus, kuriuos pasidirbote garbinti.
Todėl ištremsiu jus anapus Babilono.

44 Mūsų protėviai dykumoje turėjo apreiškimo pa- Iš 25, 40 Žyd 8, 5
dangtę, įrengtą kalbėjusiojo Mozei nurodymu, kad
padarytų ją pagal regėtą jos vaizdą. 45 Mūsų protėviai ją
pasiėmė ir atsigabeno, kai Jozuė užėmė pagonių žemes.
Dievas išstūmė pagonis, užleisdamas jų vietą mūsų tė-
vams iki pat Dovydo laikų. 46 Šis susilaukė Dievo akyse Ps 132, 5
malonės ir prašė nurodymo statyti šventyklą Jokūbo
namams; 47 ją ir pastatė Saliamonas. 48 Vis dėlto Aukš- 1 Kar 6, 2
čiausiasis negyvena rankų darbo būstuose. Taip sako ir 17, 24 Žyd 9, 11. 24
pranašas:

49 *Dangus – mano sostas,* Iz 66, 1-2
o žemė – pakojis po mano kojų.
Kokius namus jūs norite man pastatyti? –
klausia Viešpats, –
ar kokia mano poilsio vieta?
50 *Argi ne mano ranka visa tai padarė?!*

51 Jūs, kietasprandžiai, pagonių širdimis ir ausimis! Įst 9, 13+; Jer 4, 4+ Iz 63, 10; 2 Kr 30, 7-8; 36, 14-16
Jūs, kaip ir jūsų protėviai, visuomet priešinatės Šventajai
Dvasiai. 52 Argi buvo pranašas, kurio nebūtų persekioję Mt 23, 34-35
jūsų tėvai? Deja, jie žudydavo pranašaujančius Teisiojo
atėjimą. Ir jūs dabar esate jo išdavėjai ir žudikai! 53 Jūs, 2, 23+; 3, 14+
kurie gavote Įstatymą, paskelbtą per angelus, bet jo 7, 38+; 13, 38s; 15, 10 Gal 6, 13
nesilaikėte".

Stepono nužudymas 54 Tai išgirdę, jie baisiai įniršo
ir ėmė ant jo griežti dantimis. 55 O Steponas, kupinas
Šventosios Dvasios, žvelgė į dangų ir išvydo Dievo šlovę Lk 1, 15+; Iš 24, 16+
ir Jėzų, stovintį Dievo dešinėje*. 56 Jis tarė: „Štai regiu Apd 2, 33+; Mt 26, 64p+

7, 55* *...išvydo... Jėzų, stovintį Dievo dešinėje*: Steponas paskelbia sinedriono nariams, kad išsipildė jų akivaizdoje tarta Jėzaus pranašystė (žr. Mk 14, 62).

Dan 7, 13; Mt 8, 20+ atsivėrusį dangų ir Žmogaus Sūnų, stovintį Dievo deši-
nėje". 57 Tada, baisiai rėkdami, jie užsikimšo ausis* ir
1 Kar 21, 13 Žyd 13, 12+ visi kaip vienas puolė jį, 58 išsitempė už miesto ir užmu-
šė akmenimis. Liudytojai pasidėjo savo drabužius prie
22, 20; 26, 10 Gal 1, 13+ kojų vieno jauno vyro, vardu Saulius. 59* Taip jie mušė
Ps 31, 6; Lk 23, 46 akmenimis Steponą, o jis šaukė: „Viešpatie Jėzau, pri-
imk mano dvasią!" 60 Pagaliau suklupęs galingu balsu
Lk 23, 34 sušuko: „Viešpatie, neįskaityk jiems šios nuodėmės!"
Ir, tai ištaręs, užmigo.

22, 20; 7, 58 Jn 16, 2 **8** 1* Saulius pritarė Stepono nužudymui. Aną dieną
prasidėjo didelis Jeruzalės Bažnyčios persekiojimas.
Visi, išskyrus apaštalus, išsisklaidė* Judėjos ir Samari-
jos apylinkėse.

Lk 23, 50-53 2 Dievobaimingi vyrai palaidojo Steponą ir labai jį
9, 1-2; 22, 4; 26, 10-11 Gal 1, 13; 1 Kor 15, 9 Fil 3, 6; 1 Tim 1, 13 apraudojo. 3 O Saulius stengėsi išnaikinti* Bažnyčią,
naršydamas po namus, suiminėdamas vyrus ir moteris
ir siųsdamas juos į kalėjimą.

7, 57* *...užsikimšo ausis*: Stepono paskelbimas, lygiai kaip ir Jėzaus kadaise, yra papiktinimas sinedriono nariams, nes jie tai laiko piktažodžiavimu.

7, 59* Plg. Lk 23, [34]. 46.

8, 1-40* Persekiojimo, kuris kilo po Stepono nužudymo, žiaurumą galima suvokti iš 22, 4 bei 26, 9-11 skaitinių. Tačiau Lukas savo dėmesį sutelkia į Dievo žodžio padarinius žmonėms, aiškindamas, kaip Jeruzalės Krikščionių Bendrijos išblaškymas tapo samariečių atsivertimo priežastimi (4-17 ir 25 eil.). Jo pasakojimas net labiau išplečiamas, įterpiant pasakojimą apie Pilypą, pakrikštijantį Etiopijos didžiūną (26-29 eil.).

8, 1* *Visi, išskyrus apaštalus, išsisklaidė*: ši pastaba leidžia kai kuriems šiuolaikiniams *Apaštalų darbų* knygos tyrinėtojams daryti išvadą, kad persekiojimas neaplenkė ir krikščionių helenistų, tačiau ramybėje paliko krikščionis hebrajus turbūt dėl to, kad jų laikysena Mozės Įstatymo ir šventyklos atžvilgiu vis dar derinosi su kitų – nekrikščionių žydų – nuostata (žr. kaltinimą prieš Steponą 6, 13-14 skaitinyje).

8, 3* *...Saulius stengėsi išnaikinti*: Saulius, kaip ir Steponas, buvo pajėgus suvokti, kad krikščionių sąjūdis apėmė tikėjimo tiesų, kurios skyrėsi

+ C +

MISIJA JUDĖJOJE IR SAMARIJOJE

Pilypas Samarijoje 4 Tuo tarpu išblaškytieji keliauda- =11, 19
mi skelbė Gerąją Naujieną. 5 Pilypas nuvyko į Samarijos 6, 5; 21, 8
miestą ir ėmė skelbti gyventojams Mesiją. 6 Minios vie- 18, 5+
ningai klausėsi Pilypo žodžių, nes ne tik girdėjo, bet ir
matė daromus ženklus. 7 Iš daugelio apsėstųjų, baisiai
šaukdamos, išeidavo netyrosios dvasios. Buvo pagydyta Mt 8, 29+
daug paralyžiuotųjų ir luošų. 8 Taigi didelis džiaugsmas 2, 46+
pasklido po tą miestą.
Simonas burtininkas ir apaštalai 9* Mieste buvo
vienas žmogus, vardu Simonas, jis vertėsi žyniavimu,
stebindamas Samarijos gyventojus ir girdamasis esąs
nepaprastas. 10 Ir visi – nuo mažo iki didelio – prie jo
šliejosi ir sakė: „Jis yra Dievo galybė, vadinama ‘Di-
džioji’“. 11 Žmonės prie jo šliejosi, nes per ilgesnį laiką
buvo apsukęs jiems galvas savo kerais. 12 Bet, patikėję

nuo judaizmo, sėklas. Būdamas rabino Gamalielio mokinys (žr. 22, 3) ir visiškai atsidavęs gyventi pagal Mozės Įstatymą (žr. Gal 1, 13-14), Paulius atsidėjo užduočiai sunaikinti krikščionių sąjūdį, kuris nuvertino šventyklos ir Įstatymo reikšmę. Aistringas Sauliaus pasipriešinimas krikščionybei rodo, kad buvo labai sunku jo laikų žydui priimti tokį mesianizmą, kuris iš esmės skyrėsi nuo bendros žmonių laukiamo Mesijo sampratos.

8, 9-13. 18-24* Senovės pasaulyje burtininkai buvo labai garsūs. Epizodas su Simonu ir jo barnis su Petru turbūt buvo pateiktas norint parodyti Krikščionių Bendrijos narių turimą charizmą daryti stebuklus (žr. 8, 6-7). Tai neturėtų būti painiojama su burtininkų magija.

5,42+ Pilypu, skelbiančiu gerąją Dievo Karalystės Gerąją Nau-
1,5+ jieną ir Jėzaus vardą, ėmė krikštytis vyrai ir moterys.
13 Simonas taip pat įtikėjo ir pasikrikštijęs visur sekiojo
Pilypą. Jis buvo apstulbintas, matydamas nepaprastus
ženklus ir didžius stebuklus, kurie dėjosi po jo akių.
11,1.22 14 Apaštalai Jeruzalėje, išgirdę, jog Samarija priėmė
Lk 8,51+ Dievo žodį, nusiuntė tenai Petrą ir Joną. 15 Šie atvyko
1,5+; 10,44 ir ėmė melstis už samariečius, kad jie gautų Šventąją
Dvasią. 16* Mat ji dar nebuvo nė vienam jų nužengusi, ir
2,38+; 1,5+ jie tebuvo pakrikštyti Jėzaus vardu. 17 Tuomet apaštalai
1 Tim 4,14+ dėjo ant jų rankas, ir tie gavo Šventąją Dvasią.
18* Pamatęs, kad apaštalų rankų uždėjimu teikiama
Dvasia, Simonas pasiūlė jiems pinigų ir prašė: 19 „Duo-
kite ir man tą galią, kad kam uždėsiu rankas, gautų
Šventąją Dvasią“. Bet Petras tarė jam: 20 „Kad tu pražū-
Iz 55,1; Mt 10,8 tum su savo pinigais, jei sumanei už pinigus nusipirkti
Dievo dovaną! 21 Šitame dalyke tu negali turėti nė ma-
žiausios dalies, nes tavo širdis Dievo akivaizdoje neteisi.
22 Verčiau apgailėk šią savo nedorybę ir melsk Viešpatį –
gal jis atleis tavo širdies paklydimą. 23 Kaip matau, tu
Jer 4,18; Pat 5,22 pilnas tulžies ir esi nedorybės pančiuose“. 24 Simonas
atsakė: „Melskite už mane Viešpatį, kad manęs neištiktų
jūsų žodžiai“.

8, 16* Čia ir 10, 44-48 bei 19, 1-6 Lukas atskiria krikštą Jėzaus vardu ir Šventosios Dvasios priėmimą. Bet kokiu atveju Šventoji Dvasia suteikiama per apaštalus, per Dvylika, t. y. Petrą ir Joną, arba per jų atstovą Paulių. Galimas dalykas, kad tai Luko būdas nusakyti Bendrijos vaidmenį suteikiant Šventąją Dvasią. Kitur *Apaštalų darbų* knygoje krikštas ir Šventoji Dvasia siejami artimiau (žr. 1, 5; 11, 16).

8, 18-20* Simonas bando nupirkti Dievo dovaną už pinigus (20 eil.). Aštrūs Petro žodžiai Simonui – tipiška Luko nuostata turto atžvilgiu (žr. Lk 6, 24; 12, 16-21; 16, 13).

25 O jie, paliudiję ir apsakę Dievo žodį, pasuko atgal 1,8+
į Jeruzalę, pakeliui skelbdami Gerąją Naujieną daugely-
je Samarijos kaimų.
Pilypas pakrikštija Etiopijos didžiūną 26* Viešpa-
ties angelas prabilo į Pilypą ir pasakė: „Kelkis ir vi- Mt 1,20+
durdienį nueik ant vieškelio, kuris eina iš Jeruzalės į
Gazą. Jis visiškai tuščias“. 27 Susiruošęs jis išėjo. Ir štai
bevažiuojąs etiopas eunuchas, Etiopijos karalienės Ps 68,32; Iz 56,3-7
Kandakės* dvariškis, viso jos iždo valdytojas. Jis buvo
atvykęs į Jeruzalę pasimelsti, 28 o dabar keliavo namo Iz 18,7+; Jn 12,20
ir, sėdėdamas savo vežime, skaitė pranašą Izaiją. 29 Dva-
sia tarė Pilypui: „Prieik ir laikykis greta šito vežimo“. 1,8+
30* Pribėgęs Pilypas išgirdo eunuchą skaitant pranašą
Izaiją ir paklausė: „Ar ir supranti, ką skaitąs?“ 31 Šis
atsiliepė: „Kaip galiu suprasti, jei man niekas nepaaiš- Rom 10,14
kina?!“ Ir jis pakvietė Pilypą lipti į vežimą ir sėstis
šalia. 32 Rašto skirsnis, kurį jis ką tik skaitė, skelbė:

Tarsi avį vedė jį į pjovyklą, Iz 53,7-8 Lk 18,31+
ir kaip ėriukas, kuris tyli kerpamas,
jis neatvėrė savo lūpų.

8, 26-40* Pasakodamas apie etiopo eunucho atsivertimą, Lukas pateikia ir duomenų, kuriais nori parodyti, kad krikščionybės plėtra už paties judaizmo ribų buvo pagal Dievo planą. Lukas nepaaiškina, ar etiopas iš pradžių buvo judaizmo prozelitas ar *dievobaimingas vyras* (žr.10, 22), t.y. asmuo, priėmęs judaizmo monoteizmą bei etiką ir lankantis sinagogą, bet nelaikantis savęs saistomu kitų judaizmo nuostatų, kaip antai, apipjaustymo ir dietos įsakymų. Pasakojime apie etiopo eunucho atsivertimą veikia stiprūs antgamtiniai veikėjai: angelas (26 eil.) ir Šventoji Dvasia (29 ir 39 eil.).

8, 27* *...Kandakės*: Kandakė – ne vardas, bet Nubijos karalienės titulas.

8, 30-34* Pilypas atsiunčiamas prie vežimo kaip tik tuo metu, kai etiopas mėgina suvokti Iz 53, 7-8 skaitinio, kurį krikščionys nuo pat krikščionybės sąjūdžio pradžios taikė Jėzui, prasmę (žr. 3, 13).

33 *Jis liko pažemintas, todėl nebuvo nuteistas.*
Kas apsakys jo giminę,
jeigu jo gyvenimas žemėje buvo nutrauktas?!

34 Eunuchas paklausė Pilypą: „Prašom paaiškinti,
apie ką čionai pranašas kalba? Apie save ar apie ką
kitą?" 35 Tuomet, atvėręs lūpas ir pradėjęs nuo to skirs-
Lk 24, 27 Apd 5, 42+ nio, Pilypas jam paskelbė Gerąją Naujieną apie Jėzų.
36 Keliaudami toliau, jie privažiavo vandenį. „Štai
vanduo, – tarė eunuchas, kas gi kliudo man pasikrikš-
tyti?" (37)* 38 Jis paliepė sustabdyti vežimą, ir jie abudu –
1, 5+ Pilypas ir eunuchas – įbrido į vandenį. Pilypas jį pa-
1 Kar 18, 12+ Lk 24, 31-32 krikštijo. 39 Išėjus iš vandens, Viešpaties Dvasia pagavo
2, 46+ Pilypą. Eunuchas daugiau jo nebematė, tik džiūgauda-
mas traukė savo keliais. 40 O Pilypas atsidūrė Azote*; iš
ten keliaudamas skelbė Evangeliją visuose miestuose ir
21, 8 taip atvyko į Cezarėją*.

=22, 5-16; =26, 9-18 Gal 1, 12-17 **9 Sauliaus pašaukimas** 1* Tuo tarpu Saulius, tebeal-
Apd 8, 3 suodamas grasinimais ir žudynėmis prieš Viešpaties

8, 37* Ankstyviausiuose ir geriausiuose *Apaštalų darbų* knygos rankraščiuose šios eilutės nėra, bet kai kurie Vakarų teksto rankraščiai įterpia: *Pilypas tarė: 'Jei tiki iš visos širdies, tai galima'. Tas atsakė: 'Tikiu, kad Jėzus Kristus yra Dievo Sūnus'.*

8, 40* Azotas – pajūrio miestas pietinėje Palestinoje, kaip ir Gaza, prie Jūros kelio į Egiptą. Cezarėja – uostas ir romėnų valdžios įstaigų miestas, esantis apie 100 km į šiaurę nuo Azoto.

9, 1-10* Šis skaitinys – pirmasis iš trijų pasakojimų apie Pauliaus atsivertimą (kiti du – 22, 3-16 ir 26, 2-18). Pasakojimai skiriasi kai kuriomis detalėmis, kurios atspindi skirtingus Luko šaltinius. Pauliaus atsivertimo priežastis – Jėzaus pasirodymas jam (žr. 1 Kor 15, 8). Jėzaus žodžiai kelyje į Damaską, *Sauliau, Sauliau, kam mane persekioji*, užrašyti Luko be jokių skirtumų visuose trijuose pasakojimuose, nuolat darė įtaką Pauliaus mąstysenai ir elgsenai. Sąlygojamas tokios patirties, Paulius išvystė tikėjimo vaidmens žmogaus nuteisinime temą, ypač laiškuose

mokinius, nuėjo pas vyriausiąjį kunigą 2 ir išgavo raš-
tus Damasko sinagogoms, kad, užtikęs to Kelio sekėjus*
vyrus ir moteris, galėtų juos suiminėti ir gabenti į Jeru-
zalę. 3 Kai atjojo netoli Damasko, staiga jį apšvietė iš Ez 1, 28
dangaus šviesa. 4 Nukritęs žemėn, jis išgirdo balsą: „Sau- Dan 8, 17
liau, Sauliau, kam mane persekioji?" 5 Jis klausė: „Kas
tu esi, Viešpatie?" Šis atsakė: „Aš esu Jėzus, kurį tu per-
sekioji. 6 Kelkis, eik į miestą; tenai tau bus pasakyta, ką
turi daryti". 7 Jo kelionės draugai stovėjo be žado: jie
girdėjo balsą, tačiau nieko nematė. 8 Saulius atsikėlė Dan 10, 7
nuo žemės, bet, atmerkęs akis, nieko nebematė*. Paėmę
už rankų, jie nuvedė jį į Damaską. 9 Jis tris dienas išbuvo
neregintis, nieko nevalgė ir negėrė.

10 Damaske gyveno mokinys, vardu Ananijas. Jam
apsireiškęs Viešpats prabilo: „Ananijau!" Šis atsakė: „Štai Pr 22, 1+
aš, Viešpatie". 11 Viešpats tęsė: „Nueik į gatvę, vadina- 1 Sam 9, 15-17
mą Tiesiąja, ir Judo namuose teiraukis tarsiečio, vardu
Saulius. Štai jisai meldžiasi 12 ir regėjime pamatė vyrą,
vardu Ananijas, ateinantį ir uždedantį ant jo rankas, 9, 17; 28, 8 1 Tim 4, 14+
kad praregėtų". 13 Ananijas atsakė: „Viešpatie, iš dauge-
lio esu girdėjęs apie tą žmogų, kiek pikta jis yra padaręs

galatams ir romiečiams, ir Krikščionių Bendrijos, kaip Kristaus Kūno, sampratą (žr. 1 Kor 12, 27). Pasakodamas apie Pauliaus atsivertimą tris kartus, Lukas liudija, kad tai buvo lemtingas įvykis krikščionybės kelyje į pasaulį. Pasakojime tai pabrėžiama pavadinant Paulių *rinktiniu Dievo įrankiu* (žr. 9, 15).

9, 2* *...kelio sekėjus: kelias* – žodis, kuriuo save ženklino Krikščionių Bendrija (žr. 18, 26; 19, 9. 23; 22, 4; 24, 14. 22). Esenų bendruomenė vartojo tą patį žodį ženklindama savo gyvenimo būdą.

9, 8* *...nieko nebematė:* laikinas aklumas (žr. 9, 18) – persekiotojo Sauliaus religinės aklybės simbolis (žr. 26, 18).

9, 13* *...tavo šventiesiems Jeruzalėje:* krikščionims Jeruzalėje.

tavo šventiesiems Jeruzalėje*. 14 Ir čia jis turi aukštųjų
2, 21+ kunigų įgaliojimus suiminėti visus, kurie šaukiasi tavojo
vardo". 15 Viešpats jam tarė: „Eik, nes jis yra mano rinkti-
22, 21 nis įrankis, kuris neš mano vardą tautoms, karaliams ir
15, 26; 21, 13 1 Kor 4, 9-13+ Izraelio vaikams. 16 Aš jam parodysiu, kiek daug jam
Mt 10, 22+ teks iškentėti dėl mano vardo". 17 Taigi Ananijas nuėjo į
tuos namus, uždėjo ant Sauliaus rankas ir tarė: „Broli
22, 14; 26, 16 1 Kor 9, 1; 15, 8 Sauliau! Viešpats Jėzus, kuris tau apsireiškė kelyje,
atsiuntė mane, kad tu vėl regėtum ir taptum pilnas Šven-
Tob 11, 10-15 tosios Dvasios". 18 Ir bematant jam nuo akių lyg žvynai
1, 5+ nukrito. Jis atgavo regėjimą ir priėmė krikštą. 19* Paskui
užvalgęs įgijo jėgų.

Gal 1, 16-17 **Saulius skelbia Jėzų** Pabuvęs kelias dienas su Da-
masko mokiniais, 20 Saulius beregint ėmė skelbti sina-
gogose, kad Jėzus yra Dievo Sūnus*. 21 Visi, kurie tatai
girdėjo, stebėjosi ir klausinėjo: „Argi čia ne tas pats,
kuris Jeruzalėje persekiojo visus šio vardo išpažinėjus?!
9, 2 Argi jis nėra atvykęs jų suiminėti ir gabenti pas aukš-
tuosius kunigus?!"

22 O Saulius kaskart drąsiau kalbėjo ir kėlė sąmyšį
tarp Damaske gyvenančių žydų, įrodinėdamas, kad
2, 36+; 18, 5. 28 Jėzus yra Mesijas. 23 Po kurio laiko žydai susimokė jį
2 Kor 11, 32-33 nužudyti. 24 Vis dėlto Saulius sužinojo apie jų sąmokslą.
Dieną naktį jie tykojo prie vartų, norėdami jį užmušti,

9, 19-30* Trumpa pradinės Pauliaus apaštalinės patirties suvestinė. Iš pradžių žydai Paulių laikė atskalūnu, o Jeruzalės krikščionys juo nepasitikėjo, nes laikė įtartinu. Pastarieji ilgainiui Paulių priėmė kaip savą dėl jo bičiulystės su Barnabu (27 eil.).

9, 20* *...Jėzus... Dievo Sūnus*: titulas *Dievo Sūnus* pasirodo *Apaštalų darbų* knygoje tik šiame tekste. Žr. Ps 2, 7 citatą Pauliaus kalboje Pisidijos Antiochijoje (žr. 13, 33).

25 bet jo mokiniai nakčia nuleido jį per sieną ant virvių
pintinėje.
Saulius Jeruzalėje 26* Saulius nuvyko į Jeruzalę ir Gal 1, 18-19
mėgino prisidėti prie mokinių, tačiau visi jo baidėsi,
netikėdami jį esant mokinį. 27 Tik Barnabas jį priglau- 4, 36-37
dė, nusivedė pas apaštalus ir jiems išpasakojo, kaip
kelionėje Saulius regėjęs Jėzų ir šis kalbėjęs su juo, ir
kaip Damaske jis atvirai mokęs Jėzaus vardu. 28 Taip jis 13, 46+
ėmė lankytis pas juos Jeruzalėje ir drąsiai kalbėti Jėzaus
vardu. 29 Jis kalbėdavosi bei ginčydavosi ir su helenis- 5, 41+
tais*, kurie nutarė jį nužudyti. 30 Tai sužinoję, broliai jį =22, 17-21
nugabeno į Cezarėją ir iš ten išsiuntė į Tarsą.
Ramybės laikotarpis 31* Tuo tarpu Bažnyčia visoje
Judėjoje, Galilėjoje ir Samarijoje džiaugėsi ramybe. Ji
tvarkėsi ir veikė su Viešpaties baime ir vis augo, Švento- 1 Kor 8, 1 Apd 2, 41+
sios Dvasios globojama.
Petras Lidoje išgydo luošį 32 Petras, keliaudamas
po visą šalį, apsilankė pas šventuosius, gyvenančius
Lydoje. 33 Ten jis užtiko žmogų, vardu Enėjas; jis pa-
ralyžiuotas jau aštuoneri metai gulėjo patale. 34 Petras
jam tarė: „Enėjau, teišgydo tave Jėzus Kristus. Kelkis
ir užklok savo guolį!“ Šis akimoju atsikėlė. 35 Visi Lydos
miesto ir Sarono lygumos gyventojai pamatė jį ir atsi-
vertė į Viešpatį.

9, 26* Apie šį savo apsilankymą Jeruzalėje Paulius užsimena Gal 1, 18.

9, 29* *...su helenistais*: žr. 6, 1-7 paaiškinimą.

9, 31-43* Po Pauliaus atsivertimo krikščionys kurį laiką nepatyrė persekiojimo. Šiuo ramybės laikotarpiu Lukas supažindina su stebuklinga Petro galia, kai šis lankosi tose vietovėse, kur žinia apie Kristų jau buvo paskelbta anksčiau. Tarp Lidos, Sarono lygumos miestų, Jopės gyventojų buvo ir žydų, ir pagonių, todėl krikščionių bendrijos buvo mišrios.

Prikėlimas iš numirusių 36 Jopėje buvo viena moki-
13,9+ nė, vardu Tabita, išvertus Dorkadė*. Ji buvo garsi gerais
Lk 12,33+ darbais ir išmaldomis. 37 Tomis dienomis ji susirgo ir
1 Kar 17,19 numirė. Ją nuprausė ir pašarvojo aukštutiniame kamba-
ryje. 38 Kadangi Lyda yra netoli Jopės, mokiniai, išgirdę
ten esant Petrą, pasiuntė pas jį du vyrus su prašymu:
„Ateik pas mus nedelsdamas!“ 39 Petras tuojau iškeliavo
su jais. Kai tik atėjo, jį nuvedė į aukštutinį kambarį.
Tenai jį apspito našlės, verkdamos ir rodydamos jam
marškinius bei viršutinius drabužius, kuriuos, tebe-
gyvendama su jomis, buvo joms pasiuvusi Dorkadė.
Mk 5,40-41 40 Petras liepė visiems išeiti ir atsiklaupęs ėmė melstis.
Paskui, atsisukęs į lavoną, tarė: „Tabita, kelkis!“ Ši at-
Lk 7,15 merkė akis ir, išvydusi Petrą, atsisėdo. 41 Petras ištiesė
Apd 3,7 jai ranką ir ją pakėlė. Tada, pašaukęs vidun šventuosius
9,13+ ir našles, parodė jiems ją gyvą. 42 Žinia apie įvykį pa-
sklido visoje Jopėje, ir daugybė žmonių įtikėjo Viešpatį.
43 Petras dar ilgesnį laiką pasiliko Jopėje pas vieną
odininką*, vardu Simonas.

9, 36* *...mokinė, vardu Tabita... Dorkadė*: abu – aramėjiškas ir graikiškas – žodžiai reiškia *gazelę*. Tabita – teisingos nuostatos medžiaginių vertybių atžvilgiu pavyzdys. Tokią nuostatą atspindi Jėzaus mokymas Luko evangelijoje (žr. Lk 6, 30; 11, 41; 12, 33; 18, 22; 19, 8).

9, 43* *...pas vieną odininką*: faktas, kad apaštalas Petras apsistojo pas odininką, buvo reikšmingas krikščionims, pagonims ir žydams, nes žydai odininko amatą laikė *nešvariu*, t.y. ritualiniu požiūriu darančiu žmogų netinkamą dalyvauti pamaldose.

+ D +

MISIJOS PRADŽIA TARP PAGONIŲ

10 Šimtininkas Kornelijus 1* Cezarėjoje gyveno
žmogus, vardu Kornelijus, vadinamosios Italų kohor- Lk 7, 2, 4-5
tos* šimtininkas. 2 Jis drauge su savo namiškiais pasižy-
mėjo maldingumu bei Dievo baime, dosniai šelpdavo 2, 11+ Lk 12, 33+
žmones* ir ištvermingai melsdavosi Dievui. Lk 18, 1
3 Kartą, apie devintą valandą*, jis regėjime aiškiai 3, 1+
išvydo ateinantį angelą; šis tarė: „Kornelijau!“ 4 Išsi- Mt 1, 20+; Apd 9, 10+
gandęs pažvelgė į jį ir paklausė: „Kas yra, Viešpatie?“ Lk 1, 12+
Šis jam atsakė: „Tavo maldos ir išmaldos pakilo Dievo
akivaizdon, ir jis tave prisiminė. 5 Taigi siųsk vyrus į
Jopę ir išsikviesk tokį Simoną, vadinamą Petru. 6 Jis 2, 14+
svečiuojasi pas vieną odininką, Simoną, kurio namai

10, 1-48* Pasakojimo šerdis – Kornelijaus, pagonio ir *dievobaimingo vyro* (žr. 8, 26-40 paaiškinimą), atsivertimas. Lukas šiam įvykiui skiria daug reikšmės, nes jį ne tik plačiai aprašo, bet ir dar kartą pakartoja (žr. 11,1-18). Petras yra priverstas teisintis Krikščionių Bendrijai Jeruzalėje dėl elgesio su pagonimis. Be to, Petras pamini šį įvykį Jeruzalės susirinkime (žr. 15, 7-11), paremdamas Pauliaus misijinę veiklą tarp pagonių. Pasakojimą apie Kornelijaus atsivertimą sudaro skirtingų epizodų serija, kuri baigiasi Petro kerigmos apibūdinimu (34-43 eil.), o Kornelijaus šeimyna dar prieš savo krikštą patiria Šventosios Dvasios dovaną.

10, 1* *...Italų kohortos*: ši kohorta – bataliono dydžio *Legio X Fretensis* dalis – buvo pagalbinis lankininkų dalinys, sudarytas Italijoje, bet atsiųstas į Siriją.

10, 2* *...dosniai šelpdavo žmones*: panašiai kaip Tabita. Kornelijus – teisingos nuostatos turto atžvilgiu pavyzdys (žr. 9, 36 paaiškinimą).

10, 3* *...apie devintą valandą*: t.y. trečią valandą popiet.

stovi prie jūros". 7 Kai su juo kalbėjęs angelas pasišalino,
Kornelijus pasišaukė du namiškius ir vieną maldingą
kareivį* iš savo valdinių 8 ir, viską jiems išaiškinęs, iš-
siuntė į Jopę.

Petro regėjimas 9* Rytojaus dieną, kai šitie keliauda-
Jdt 8, 5 Dan 6, 11 mi artinosi prie miesto, Petras užlipo ant plokščiastogio
pasimelsti. Buvo apie šeštą valandą*. 10 Jis pasijuto išal-
kęs ir norėjo užkąsti. Kol jam buvo tiekiamas valgis, jį
ištiko dvasios pagava. 11 Jis išvydo atsivėrusį dangų, iš
kurio leidosi kažkoks rykas, it didelė marška už keturių
kampų nuleidžiama žemėn. 12 Jame buvo įvairiausių
žemės keturkojų ir roplių bei dangaus paukščių. 13 Ir
jam pasigirdo balsas: „Kelkis, Petrai, pjauk ir valgyk!"
14 Petras atsakė: „Jokiu būdu, Viešpatie! Aš niekuomet
Kun 11; Ez 4, 14 nesu valgęs sutepto ar nešvaraus maisto". 15 O balsas vėl
Pt 1, 31+ tarė: „Ką Dievas apvalė, tu nevadink suteptu!" 16 Taip
atsitiko tris kartus, ir tuojau padėklas vėl pakilo į dangų.

17* Petrui tebesvarstant, ką galėtų reikšti regėjimas,
štai prie vartų sustojo Kornelijaus pasiuntiniai, kurie

10, 7* *...maldingą kareivį*: Lukas, vartodamas tokį būdvardį, turbūt laikė jį *dievobaimingu* – pagarbiai Dievo bijančiu vyru (žr. 8, 26-40 paaiškinimą).

10, 9-10* Regėjimas, skirtas tam, kad parengtų Petrą apsistoti ir priimti Kornelijaus šeimynos svetingumą be sąžinės graužimo (žr. 10, 48). Jeigu tokių nurodymų reikėjo Petrui, galima daryti išvadą, jog net apaštalai ne visiškai suprato Jėzaus mokymo reikšmę dėl Mozės Įstatymo. *Apaštalų darbų* knygoje pradinė įžvalga priklauso Steponui.

10, 9* *...apie šeštą valandą*: t.y. apie vidurdienį.

10, 17-23* Pagonių pasiuntinių atvykimas pranešti apie angelų pasirodymą parodo Petrui jo regėjimo prasmę: Petras privalo būti pasirengęs priimti pagonis, laikomus *nešvariais*, į Krikščionių Bendriją. Gyvuliai regėjime (žr. 10, 12) yra simbolinis įvaizdis, nurodantis į pagonis, t. y. Įstatymo požiūriu nešvarius.

teiravosi Simono namų. 18 „Ar čia vieši Simonas, vadi-
namas Petru?“ – klausė jie garsiai. 19 Petrui, tebemąstan-
čiam apie regėjimą, Dvasia tarė: „Štai trys vyrai ieško 1,8+
tavęs. 20 Greičiau kelkis, lipk žemyn ir be jokios baimės
keliauk su jais, nes aš juos atsiunčiau“. 21 Taigi Petras
nulipo žemyn pas vyrus ir tarė: „Štai ir aš, kurio ieškote.
Su kokiu reikalu atėjote?“ 22 Tie atsakė: „Šimtininkas
Kornelijus, teisus ir dievobaimingas vyras, visų gyvento-
jų žydų didžiai gerbiamas žmogus, gavo šventojo angelo Lk 7,4-5
nurodymą pasikviesti tave į savo namus ir išklausyti tavo
pamokymų“. 23 Tuomet Petras paprašė juos į vidų ir
svetingai priėmė. Kitą rytą iškeliavo su jais. Jį lydėjo
keli broliai iš Jopės.

Kornelijaus krikštas 24* Rytojaus dieną jis atvyko į
Cezarėją. Kornelijus jo laukė, susikvietęs gimines ir arti-
miausius bičiulius. 25 Įeinantį Petrą Kornelijus pasitiko
ir, puldamas po kojų, išreiškė jam pagarbą. 26 Petras
pakėlė Kornelijų, tardamas: „Kelkis! Juk ir aš esu žmo- 3,12; 14,15 Apr 19,10
gus“. 27 Paskui, kalbėdamasis su juo, įžengė vidun ir,
atradęs daug susirinkusių žmonių, 28* prabilo: „Jūs ži- 15,9 Gal 2,12.15-16
note, kad žydui nevalia bendrauti ar svečiuotis pas sve-
timtautį. Bet Dievas man apreiškė, jog negalima jokio
žmogaus laikyti prastu ar nešvariu. 29 Štai kodėl pakvies-
tas aš nesvyruodamas atvykau. Taigi klausiu dabar: kokiu
reikalu mane pakvietėte?“ 30 Kornelijus atsakė: „Kaip

10, 24-27* Kornelijų taip paveikia angelo pasirodymas, kad jis pakviečia savo artimus bičiulius susitikti su Petru. Bet jo nuomonė apie Petrą, kurį pasitinka, nėra laisva nuo prietarų (25 eil.). Apie panašų atvejį per Pauliaus ir Barnabo misijinę kelionę žr. 14, 11-18.

10, 28* Dabar Petras visiškai supranta savo regėjimo prasmę (žr. 10, 17-23 paaiškinimą).

tik dabar sukanka lygiai keturios dienos, kai aš savo na-
3,1+ muose meldžiausi devintą valandą. Ir štai prieš mane
stojo spindinčiais drabužiais vyras 31 ir prabilo: 'Korne-
Lk 1,13 lijau, tavo maldos išklausytos, ir Dievas prisiminė tavo
išmaldas. 32 Siųsk pasiuntinius į Jopę ir atsikviesk Simo-
ną, vadinamą Petru. Jis yra apsistojęs odininko Simono
namuose prie jūros'. 33 Taigi aš tuojau pasiunčiau pas
tave žmones, o tu gerai padarei čion atvykdamas. Dabar
mes visi čia esame Dievo akivaizdoje, kad išgirstume
2,22+ visa, ką Viešpats tau pavedė". 34* Tada, atvėręs lūpas,
Petras pasakė: „Iš tiesų aš dabar suprantu, jog Dievas
Įst 10,17+ Gal 2,6; Rom 2,11 nėra šališkas. 35 Jam brangus kiekvienos tautos žmogus,
1 Pt 1,17 kuris jo bijo ir teisingai gyvena. 36* Jis pasiuntė savo
žodį Izraelio vaikams* ir per Mesiją Jėzų paskelbė Gerąją
Iz 52,7; Nah 2,1 taikos Naujieną. Šitas yra visų Viešpats. 37 Jūs žinote,
Rom 10,12 kas yra įvykę visoje Judėjoje, pradedant nuo Galilėjos,
Lk 4,44+ po Jono skelbtojo krikšto. 38 Kalbama apie Jėzų iš Na-
Iz 61,1; Mt 3,16+ Apd 1,8+; 4,27+ zareto*, kaip Dievas jį patepė Šventąja Dvasia ir galybe,

10, 34-43* Petro kalba, sakyta Kornelijaus šeimynai, įkūnija ankstyvąjį krikščionių skelbimą – kerigmą – pagonims.

10, 34-35* Apreiškimas, kad Dievas išrinko Izraelį būti savo tauta, nereiškia, jog Dievas nelydi kitų tautų savo malone, nes Dievas nėra *šališkas.*

10, 36-43* Šitie žodžiai veikiau skirti Luko skaitytojams krikščionims, o ne Kornelijaus šeimynai. Tai liudija įžangos žodžiai *Jūs žinote* ir rodo tęsinį tarp Jėzaus Nazarėno skelbimo bei mokymo ir pradinės Bendrijos skelbimo bei žinios apie Jėzų mokymo. Tokiu sukurtu tęsiniu (41 eil.) siekiama užtikrinti krikščionių tikėjimo kraičio autentiškumą ir ištikimybę paties Jėzaus žodžiams bei darbams.

10, 36* *...Izraelio vaikams*: t.y. izraeliečiams. Lukas Petro žodžiais kalba apie iškilų Izraelio vaidmenį išganymo istorijoje.

10, 38* *...Jėzų iš Nazareto*: Dievas apreiškia savo planą dėl žmonijos likimo, vykdytą per Izraelį, kuris savo viršūnę pasiekia per Jėzų iš Nazareto. Taigi Jėzaus tarnyba yra būtina Dievo apreiškimo dalis. Šitaip paaiškinama priežastis, dėl kurios krikščionių bendrijos stengėsi

kaip jis vaikščiojo, darydamas gera ir gydydamas visus Apd 2,22
velnio pavergtuosius, nes Dievas buvo su juo. Mt 4,1+; 8,29+
39 Mes esame liudytojai* visko, ką jis yra padaręs Apd 1,8+.22
žydų šalyje ir Jeruzalėje. Jį nužudė pakabindami ant 2,23+
medžio*. 40 Tačiau trečią dieną Dievas jį prikėlė ir leido 1,3-4; 13,31 Jn 14,22
jam pasirodyti, 41 beje, ne visai tautai, o Dievo iš anksto
paskirtiems liudytojams, būtent mums, kurie su juo val-
gėme ir gėrėme, jam prisikėlus iš numirusių. 42 Jis mums Lk 24,41-43
įsakė skelbti tautai ir liudyti, kad jis yra Dievo paskirta- 2,36+
sis gyvųjų ir mirusiųjų teisėjas*. 43 Apie jį visi pranašai
liudija, kad kiekvienas, kas jį tiki, gauna jo vardu nuo- 2,38+; 3,16+
dėmių atleidimą“.
44 Petrui tebekalbant šiuos dalykus, Šventoji Dvasia 1,8+
nužengė ant visų, kurie klausėsi žodžio*. 45 Su Petru 8,16
atvykę žydų kilmės tikintieji labai stebėjosi, kad ir pago- 2,33
nims buvo išlieta Šventosios Dvasios dovana. 46 Mat
jie girdėjo juos kalbant kalbomis ir šlovinant Dievą. 2,4+.11
47 Tuomet Petras tarė: „Argi kas galėtų šitiems neduoti 11,17; 8,36
krikštui vandens, jeigu jie, kaip ir mes, gavo Šventąją

išsaugoti istorinius duomenis apie Jėzaus tarnybą ir galiausiai užrašyti juos keturiose evangelijose.

10, 39* *Mes esame liudytojai*: apaštalinis liudijimas neapsiribojo vien Jėzaus prisikėlimu, bet apėmė ir jo istorinę tarnybą. Tas liudijimas turėjo teologinį pobūdį: Dvylika, dieviškai įgalioti kaip pranašai, galėjo aiškinti Jėzaus žodžius ir darbus jo atperkamosios mirties ir prisikėlimo šviesoje. Jėzaus žodžių ir darbų prasmė privalėjo būti aiškinama besivystančiai Krikščionių Bendrijai kaip išganymo žodžio nešėjai (žr. 1, 21-26). *...pakabindami ant medžio*: žr. 5, 30 paaiškinimą.

10, 42* *...gyvųjų ir mirusiųjų teisėjas*: apaštalinis skelbimas žydams kreipė dėmesį į jų mesijinę viltį, o skelbimas pagonims pabrėžė Dievo teismo atėjimą (žr. 1 Tes 1, 10).

10, 44* Kaip žydai krikščionys gavo Šventosios Dvasios dovaną, lygiai taip gauna ir pagonys.

1, 5+; 2, 38+ Dvasią?!“ 48 Ir jis liepė juos pakrikštyti Jėzaus Kristaus
vardu. O šie prašė jį pasilikti dar kelias dienas.
11 Pagonių klausimas Jeruzalėje 1* Apaštalai ir bro-
1, 15+; 8, 14; 15, 7 liai, kurie buvo Judėjoje, sužinojo, kad ir pagonys pri-
ėmė Dievo žodį. 2 Todėl kai Petras atvyko į Jeruzalę,
10, 28.48+ žydų kilmės tikintieji ėmė jam prikaišioti: 3 „Tu nuėjai
pas neapipjaustytus vyrus ir su jais valgei*!“ 4 Tada Petras
10, 10-48 pradėjo jiems iš eilės aiškinti: 5 „Aš kartą meldžiausi
Jopės mieste ir dvasios pagavoje turėjau regėjimą: prie
pat manęs nusileido kažkoks rykas, it didžiulė marška
už keturių kampų nuleidžiama iš dangaus. 6 Atidžiai
įsižiūrėjęs, pamačiau jame keturkojų žemės gyvių, lauki-
nių žvėrių, roplių ir padangės sparnuočių. 7 Dar išgirdau
balsą, man sakantį: ‘Kelkis, Petrai, pjauk ir valgyk!’ 8 Aš
atsakiau: ‘Jokiu būdu, Viešpatie! Dar niekuomet suteptas
ir nešvarus maistas nebuvo mano burnoje’. 9 Bet balsas
iš dangaus prabilo antrą kartą: ‘Ką Dievas apvalė, tu
nevadink suteptu!’ 10 Taip atsitiko tris kartus, ir vėl vis-
kas pakilo į dangų. 11 Ir tuojau prieš namus, kuriuose
mes buvome apsistoję, atsirado trys vyrai. Jie buvo siųsti
1, 8+ pas mane iš Cezarėjos. 12 Dvasia man įsakė be jokios

11, 1-18* Krikščionys žydai Jeruzalėje pasipiktino, išgirdę apie Petro bendravimą su pagonio Kornelijaus šeimyna. Nepaisant to, jie priėmė Dievo Petrui ir Kornelijui suteiktus nurodymus ir padarė išvadą, kad teisėtvarkos užtvarų tarp žydo ir pagonio panaikinimas yra ypatingas Dievo įsakas, nurodantis, kad apaštalinė kerigma – žinios apie Jėzų skelbimas – skirta ir pagonims. Jeruzalės susirinkime pagonių evangelizacija tapo oficialia Bendrijos vadovų pažiūra (žr. 15, 1-35).

11, 3* *...Tu nuėjai pas neapipjaustytus ir su jais valgei!*: arba kaip klausimas: *Tu nuėjai pas neapipjaustytus ir su jais valgei?*

11, 12* *...šitie šeši broliai*: bičiuliai iš Jopės Krikščionių Bendrijos (žr. 10, 23).

baimės keliauti su jais. Mane lydėjo šitie šeši broliai*, ir
mes kartu nuvykome į vieno žmogaus namus. 13 Jis mums
papasakojo savo namuose regėjęs angelą, kuris jam liepė:
'Nusiųsk ką į Jopę ir išsikviesk Simoną, vadinamą
Petru. 14 Jis pamokys tave ir visus tavo namiškius, kaip 2, 47+; 16, 15+
išsigelbėti'.

15 Kai aš pradėjau kalbėti, Šventoji Dvasia nužengė 10, 44+
ant jų, kaip pradžioje yra atsitikę su mumis. 16 Tada
prisiminiau Viešpaties žodžius, kaip jis yra sakęs: 'Jo- 1, 5+
nas krikštijo vandeniu, o jūs būsite pakrikštyti Šventąja
Dvasia'. 17 Jeigu tad Dievas suteikė jiems tokią pačią 15, 8-9
dovaną, kaip ir mums, įtikėjusiems Viešpatį Jėzų Kris-
tų, tai kas gi aš toks, kad mėginčiau trukdyti Dievui?!" Iš 16, 7-8 10, 47 Mt 16, 23+
18 Tai išgirdę, jie nusiramino ir ėmė šlovinti Dievą,
sakydami: „Vadinasi, Dievas ir pagonims davė atsiverti- 2, 47+ 13, 46s; 14, 27 17, 30; 26, 20
mo malonę, kad jie gyventų".

Antiochijos bendruomenė 19* Išblaškytieji persekio- 8, 1. 4
jimo, kilusio dėl Stepono, nukeliavo į Finikiją, Kiprą ir
Antiochiją. Jie skelbė žodį vien tiktai žydams. 20 Kai
kurie iš jų, būtent kipriečiai ir kireniečiai, atvykę į
Antiochiją, kreipėsi ir į graikus, skelbdami Gerąją Nau-
jieną apie Viešpatį Jėzų. 21 Viešpaties ranka buvo su jais: Lk 1, 66
didelis žmonių skaičius įtikėjo ir atsivertė į Viešpatį. Apd 2, 41+; 3, 19+

22 Žinia apie juos pasiekė Jeruzalės Bažnyčios ausis,
ir ji išsiuntė Barnabą į Antiochiją. 23 Atvykęs ir pamatęs 4, 36+

11, 19-26* Apskritai žydų krikščionių antipatija mišriai Bendrijai buvo jaučiama tarp pirmųjų misionierių. Kai kuriems iš jų, puoselėjusiems skirtingą nuostatą, pasisekė įvesti pagonis į Antiochijos (Sirija) bendriją. Sunerimusios Jeruzalės bendrijos į Antiochiją ištirti reikalą nusiųstas Barnabas buvo palankiai nuteiktas to, ką matė, ir įtikino savo bičiulį Paulių dalyvauti Antiochijos misijoje.

13,43; 14,22 Dievo malonę, jis apsidžiaugė ir ragino visus iš tikros
širdies likti ištikimus Viešpačiui. 24 Mat jis buvo geras
6,5 vyras, kupinas Šventosios Dvasios ir tikėjimo. Taip Vieš-
2,41+ pačiui prisidėjo nemažas būrys.
25 Barnabas dar nukeliavo į Tarsą ieškoti Sauliaus.
9,30 Radęs atsivedė jį Antiochijon. 26 Jiedu abu ištisus metus
darbavosi Bažnyčioje ir išmokė gausų būrį. Antiochijoje
pirmą kartą imta vadinti mokinius „krikščionimis*“.

Barnabas ir Saulius vyksta į Jeruzalę 27 Tomis die-
Mt 16,14+ nomis iš Jeruzalės į Antiochiją atvyko pranašų. 28 Vienas
1,8+; 21,10 iš jų, vardu Agabas, Dvasios įkvėptas, išpranašavo didelį
badą, ištiksiantį visą pasaulį. Badas iš tiesų atėjo, Klau-
dijui valdant. 29 Mokiniai, kiekvienas pagal savo ištek-
lius, nusprendė paremti Jeruzalės brolius ir nusiųsti jiems
Tit 1,5+ pašalpą. 30 Jie taip padarė ir per Barnabą bei Saulių
nusiuntė vyresniesiems* paramą.

12 Petro suėmimas ir stebuklingas išvadavimas
1* Tuo pačiu metu karalius Erodas pradėjo persekioti kai

11, 26* *...„krikščionimis“*: taip pirmąkart ima ženklinti Antiochijos Bendrijos narius dėl to, kad jos nariai iš pagonijos padaro ją aiškiai skirtingą nuo judaizmo.

11, 27-30* Neaišku, ar pranašai iš Jeruzalės atvyko į Antiochiją prašyti pagalbos dėl ateinančio bado grėsmės, ar apie badą Jeruzalėje jie sužinojo lankydamiesi Antiochijoje. Atrodo, pirmoji prielaida yra istoriškesnė. Svetonijus ir Tacitas kalba apie badą Klaudijaus valdymo metu (41-54 m. po Kr.), o Juozapas Flavijus užsimena apie badą Judėjoje 46-48 m. po Kr. Lukui veikiau rūpi paliudyti mišrios Antiochijos Bendrijos meilę žydams krikščionims Jeruzalėje, nepaisant mišrių bendrijų skirtumų.

11, 30* *...vyresniesiems*: presbiteriams, arba seniūnams, turint omenyje žydų krikščionių Bendriją.

12, 1-19* Erodas Agripa valdė Judėją 41-44 m. po Kr. Nors Lukas nenurodo motyvo, dėl ko Erodas Agripa nukirsdino Jokūbo galvą ir

kuriuos Bažnyčios žmones. 2 Jis nukirsdino Jokūbą, Jo- Mt 20, 22-23+
no brolį*. 3 Pamatęs, jog tai patinka žydams, įsakė suimti
ir Petrą. Buvo Neraugintos duonos dienos*. 4 Suėmęs Iš 12, 1+
Petrą, įmesdino jį į kalėjimą ir pavedė saugoti keturgu-
bai sargybai po keturis kareivius. Po Velykų ketino išduo-
ti jį miniai. 5 Taigi Petras buvo uždarytas kalėjime. O
Bažnyčia karštai meldėsi už jį Dievui.

6 Paskutinę naktį prieš Erodui išduodant Petrą, ta- 5, 18-24; 16, 25-40
sai, supančiotas dviem grandinėmis, miegojo tarp dviejų
kareivių. Prie durų sargybiniai ėjo sargybą. 7 Staiga ten
atsirado Viešpaties angelas, ir kamerą nutvieskė šviesa. Mt 1, 20+ 1 Kar 19, 5-7
Jis sudavė Petrui į šoną ir žadindamas tarė: „Kelkis grei-
čiau!“ Ir nukrito jam grandinės nuo rankų. 8 Angelas
kalbėjo toliau: „Susijuosk ir apsiauk sandalus!“ Jis taip Iš 12, 11
ir padarė. Angelas tęsė: „Užsimesk apsiaustą ir eik pas-
kui mane!“ 9 Išėjęs Petras sekė paskui jį. Tik jis nesuvo-
kė, kad angelo veiksmai tikri, jis tarėsi matęs regėjimą.
10 Šitaip jiedu praėjo pro pirmą ir antrą sargybą ir pri-
siartino prie geležinių vartų į miestą. Vartai savaime
atsidarė. Išėję pro juos, jie leidosi tolyn viena gatve.
Staiga angelas nuo jo pasitraukė. 11 Petras atsipeikėjęs
tarė: „Dabar tikrai žinau, kad Viešpats atsiuntė savo Dan 3, 28 (95)
angelą ir išvadavo mane iš Erodo rankų ir žydų mi-
nios kėslų“.

rengėsi nubausti mirtimi Petrą, istorinis fonas rodo didelę Erodo Agripos paramą fariziejų judaizmui. Žydai krikščionys buvo netekę anksčiau turėto populiarumo (žr. 2, 47) iš dalies tikriausiai dėl Stepono sukeltų įtarimų prieš juos.

12, 2* *...Jokūbą, Jono brolį*: Jokūbui, Zebediejaus sūnui, Erodas Agripa nukirsdino galvą 44 m. po Kr.

12, 3. 4* *...Neraugintos duonos dienos... po Velykų*: t.y. po Perėjimo šventės iškilmių (žr. Lk 22, 1 paaiškinimą).

12 Taip mąstydamas, jis atėjo prie Morkumi vadina-
13, 9+ mo Jono motinos Marijos namų, kame nemažas būrys
buvo susirinkęs melstis. 13 Jis pasibeldė į lauko duris.
Tarnaitė, vardu Rodė, nuėjo paklausti, kas ten. 14 Pažinu-
Lk 24, 41 si Petro balsą, ji iš džiaugsmo pamiršo atidaryti duris,
bet nubėgo pranešti, jog Petras stovįs už durų. 15 Jai
sakė: „Tu pakvaišai!“ Bet ji tvirtino savo. Tada jie nu-
sprendė: „Tai jo angelas“.

16 Tuo tarpu Petras toliau beldė į duris. Atidarę jie
13, 16 pamatė jį ir nustėro. 17 Jis davė ženklą laikytis tyliai.
Paskui apsakė, kaip Viešpats išvedė jį iš kalėjimo. Jis
dar pridūrė: „Praneškite apie tai Jokūbui* ir kitiems
1, 15+ broliams“. Paskui iškeliavo kur kitur*.

18 Išaušus dienai, tarp kareivių kilo nemenkas sąmyšis
dėl Petro. 19 Erodas įsakė jo ieškoti. Nesuradęs ištardė
sargybinius ir įsakė juos nubausti mirtimi. Paskui persi-
kėlė iš Judėjos į Cezarėją ir čia pasiliko.

2 Mak 9, 5-28 **Erodo mirtis** 20* Erodas nirto ant Tyro ir Sidono
gyventojų. Bet jie sutartinai kreipėsi į jį ir, pasitelkę
karaliaus rūmininką Blastą, prašė taikos, nes jų kraštas
iš karaliaus žemių gabenosi maistą. 21 Nustatytą dieną
Erodas, apsivilkęs karališkais drabužiais, atsisėdo į sostą

12, 17* *...Jokūbui*: šis Jokūbas – ne Jokūbas, Zebediejaus sūnus, bet Jokūbas, *Viešpaties brolis* (žr. Gal 1, 19), kuris vadovavo Jeruzalės Krikščionių Bendrijai (žr. 15, 13-21; 21, 17-26). *Paskui iškeliavo kur kitur*: spėjimas, kad Petras šiuo metu iškeliavo į Romą, lieka tik spėjimas, nes nėra kuo jį paremti. Be to, pagrindinis Petro rūpestis šiuo metu buvo Palestinos krikščionys, kilę iš žydų (žr. Gal 2, 7). Didžioji Krikščionių Bendrijos misijos mintis dar buvo ateities dalykas (žr. 13, 1-3).

12, 20-23* Juozapas Flavijus panašiai aprašo Erodo mirtį 44 m. po Kr. Remiantis ankstyvųjų krikščionių mąstysena, skausminga Erodo mirtis buvo Dievo bausmė už nedorą elgesį gyvenime (žr. 2 Kar 19, 35-37).

ir sakė jiems prakalbą. 22 Žmonės ėmė šaukti: „Tai Dievo,
ne žmogaus balsas!“ 23 Ir beregint jį ištiko Viešpaties Mt 1,20+
angelas už tai, kad nedavė Dievui priklausančios garbės.
Jis mirė kirminų suėstas.

Barnabas ir Saulius grįžta į Antiochiją 24 Viešpaties
žodis vis augo ir plito. 25 Barnabas ir Saulius, baigę 6,7+ 11,29-30
savo uždavinį ir paėmę su savimi Joną, vadinamą Mor- 12,12+
kumi, sugrįžo iš Jeruzalės.

13 Barnabo ir Sauliaus pašaukimas 1* Antiochijos
Bažnyčioje buvo pranašų ir mokytojų: Barnabas, Simo- 4,36+; 11,27+
nas, pravarde Juodasis, Liucijus Kirėnietis, Manaenas, 13,9+
augęs kartu su tetrarchu Erodu, ir Saulius. 2 Kartą, kai
jie laikė pamaldas Viešpaties garbei ir pasninkavo, Šven- 1,8+
toji Dvasia pasakė: „Paskirkite man Barnabą ir Saulių
darbui, kuriam aš juos pašaukiau“. 3 Tada tie pasninkavo
ir meldėsi, ir, uždėję ant jų rankas, išleido.

Kipras. Burtininkas Barjėzus 4* Šventosios Dvasios
siunčiami, jie nukeliavo į Seleukiją, o iš ten laivu pasie-
kė Kiprą. 5 Atvykę į Salaminą, jie ėmė skelbti Dievo

13, 1-3* Akstinas, skatinęs pirmąją misijinę kelionę į Mažąją Aziją, priskiriamas Šventosios Dvasios įkvėptiems antiochiečių pranašams. Kaip Jeruzalė anksčiau buvo misijinės veiklos centras, taip dabar centru tampa Antiochija: iš čia išsiunčiami pirmieji misionieriai – Barnabas ir Saulius.

13, 4-14, 27* Esminis Luko pasakojimo apie pirmąją misijinę kelionę įvykis yra Pauliaus ir Barnabo patirtis Pisidijos Antiochijoje (žr. 13, 14-52). Sinagogoje krikščionių kerigma – žinios apie Jėzų skelbimas – buvo palankiai priimta. Kai kurie žydai ir *dievobaimingieji* (žr. 8, 26-40 paaiškinimą) susidomėjo ir pakvietė misionierius kalbėti ir kitą šabą (žr. 13, 42). Tačiau daugumos pagonių iš miesto susidomėjimas taip sutrikdė žydus, kad šie *ėmė prieštarauti Pauliaus kalbai* (žr. 13, 44-50). Apie žydų pasipriešinimą užsimenama kiekviename iš trijų misijinių kelionių pasakojimų, išskyrus Ikonijo (žr. 14, 1-2) ir Berėjos žydus (žr. 17, 11).

13, 5* *Jiems talkino Jonas*: t.y. Jonas Morkus (žr. 12, 12. 25).

12,12+ žodį žydų sinagogose. Jiems talkino Jonas*. 6 Taip jie
perėjo visą salą iki Pafo, kur sutiko vieną žydą, burti-
ninką ir netikrą pranašą, vardu Barjėzus*. 7 Jis buvo
artimas prokonsului Sergijui Pauliui, išmintingam vyrui.
Šis, pasivadinęs Barnabą ir Saulių, panorėjo pasiklausyti
Dievo žodžio. 8 Jiems priešinosi Elimas – burtininkas
(tokia šio vardo reikšmė). Jis stengėsi atitraukti prokon-
sulą nuo tikėjimo. 9 Tada Saulius, kitaip vadinamas Pau-
liumi*, Šventosios Dvasios kupinas, įdėmiai pažvelgė į
Jn 8, 44 jį 10 ir prabilo: „Ak tu, velnio vaike! Tu, visokių klastų
8, 20-23 bei suktybių pilnas teisingumo priešė! Ar dar nesiliausi
kraipęs tiesių Viešpaties kelių? 11 Dabar štai tave ištiks
Viešpaties ranka: tu tapsi aklas ir kurį laiką neregėsi
saulės". Ir tučtuojau užgulė jį tiršta tamsa, ir jis ėmė
graibytis aplink ieškodamas, kas jam ištiestų ranką. 12 Tai
pamatęs, prokonsulas įtikėjo, neatsistebėdamas Viešpa-
Lk 4, 32 ties mokslu.
Mt 22, 33

Išsiskyrimas su Morkum. Pisidijos Antiochija 13 Iš
15, 38 Pafo Paulius ir jo palydovai atplaukė į Pergę Pamfilijoje.
Čia Jonas pasitraukė nuo jų ir sugrįžo į Jeruzalę. 14 O
jie iš Pergės leidosi toliau ir pasiekė Pisidijos Antiochiją.
13, 5+ Šabo dieną jie nuėjo į sinagogą ir ten susėdo. 15 Po Įsta-
tymo ir Pranašų skaitymo sinagogos vadovai kreipėsi į
juos: „Broliai, jei turite padrąsinimo žodį tautiečiams –
tarkite!"

13, 6* *...burtininką... netikrą pranašą, vardu Barjėzus*: t.y. jis dėjosi esąs pranašas. Lukas pasinaudoja proga atskirti krikščionybę nuo tomis dienomis populiarios magijos (žr. 13, 7-11; taip pat 8, 18-24).

13, 9* *...Saulius, kitaip vadinamas Pauliumi*: dvigubas vardas – vienas semitinis (Saulius), o kitas graikiškas ir romėniškas (Paulius) – yra dažnas reiškinys (žr. 1, 23, Juozapas Justas; 12, 12. 25, Jonas Morkus).

Paulius kalba žydams 16* Tada Paulius atsistojo ir,
davęs ranka ženklą nutilti, prabilo: „Izraelio vyrai ir 2, 22+; 10, 2+
dievobaimingieji* žmonės, paklausykite! 17 Šios Izraelio
tautos Dievas išsirinko mūsų protėvius ir išaukštino juos, Iš 1, 7; Iz 1, 2 Iš 3-15
gyvenančius išeivijoje, Egipto šalyje. Rodydamas savo
rankos galybę, išvedė juos iš Egipto 18 ir per keturiasde- Įst 1, 31
šimt metų rūpinosi* jais tyruose. 19 Vėliau, išnaikinęs
septynias tautas Kanaane, leido jiems paveldėti anų že- Įst 7, 1+
mes 20 beveik po keturių šimtų penkiasdešimties metų. Pr 15, 13 Iš 12, 40-41
Paskui davė teisėjus iki pranašo Samuelio. 21 Tuo laiku
jie ėmė reikalauti karaliaus, ir Dievas jiems davė Saulių, 1 Sam 8-10
Kišo sūnų, Benjamino giminės vyrą, keturiasdešimčiai
metų. 22 Pašalinęs Saulių, jis pakėlė jiems karaliumi
Dovydą, apie kurį pasakė: *Radau Dovydą, Jesės sūnų, vyrą* Ps 89, 12 1 Sam 13, 14
pagal savo širdį, kuris įvykdys visus mano norus. 23 Iš jo Iz 44, 28
palikuonių, kaip buvo žadėjęs, Dievas išvedė Izraeliui
gelbėtoją Jėzų. 24 Prieš jam ateinant, Jonas paskelbė Mal 3, 1-2 Lk 1, 76
atsivertimo krikštą visai Izraelio tautai. 25 Baigdamas
gyvenimo kelionę, Jonas pareiškė: ‘Aš nesu tas, kuo Mt 3, 11p+ Jn 1, 20-27
mane laikote. Štai po manęs ateina tasai, kuriam aš
nevertas atrišti kurpių dirželio’.

26 Broliai, Abraomo giminės sūnūs ir čia esantys
dievobaimingieji žmonės! Tai jums atsiųstas šis išgany-
mo žodis. 27 Jeruzalės gyventojai ir jų vyresnieji nepa- 5, 20+
žino Jėzaus ir, jį pasmerkdami, įvykdė pranašų žodžius, 2, 23; 3, 17+ Lk 18, 31+
skaitomus kiekvieną šabą. 28 Nors nerado jame jokios Apd 13, 14s; 15, 21

13, 16-41* Pirmoji iš kelių Pauliaus kalbų žydams, skelbianti, kad krikščionybė yra nuoseklus judaizmo išsivystymas (žr. 24, 10-21; 26, 2-23). Nauja tikrovė, bet išaugusi iš senų šaknų.

13, 16* *...dievobaimingieji*: žr. 8, 26-40 paaiškinimą.

13, 18* *...rūpinosi*: kai kurie rankraščiai skaito *pakėlė*.

mirties vertos kaltės, jie reikalavo iš Piloto, kad jis būtų
nužudytas. 29 Išpildę visa, kas buvo apie jį parašyta, nuė-
5,30 mė jį nuo [kryžiaus] medžio ir paguldė į kapą. 30 Bet
Dievas jį prikėlė iš numirusių. 31* Jis per daugelį dienų
1,3 rodėsi tiems, kurie buvo jį atlydėję iš Galilėjos į Jeruzalę.
1,8+ Dabar jie yra jo liudytojai žmonėms. 32 Ir mes jums
2,24-31; 13,23 skelbiame Gerą Naujieną apie protėviams duotąjį pažadą:
33 jį Dievas įvykdė mums, jų vaikams, prikeldamas Jėzų,
Ps 2, 7 Apd 2, 36+; 9, 20+ kaip parašyta antrojoje psalmėje: *Tu esi mano Sūnus, šian-
dien aš tave pagimdžiau! 34 Kad jį prikėlė iš numirusių ir
jis neturėjo supūti, Dievas buvo taip nusakęs: Aš ištesėsiu
Iz 55, 3 *šventus bei tikrus pažadus Dovydui.* 35 Dar kitoje vietoje
Ps 16, 10 sakoma: *Tu neleisi savo Šventajam supūti.* 36 Bet Dovydas
numirė, savo kartoje patarnavęs Dievo valiai. Jis buvo
palaidotas prie savo protėvių ir supuvo. 37 O tasai, kurį
Dievas prikėlė, nesupuvo.

38* Taigi žinokite, broliai, kad per jį jums skelbia-
2, 38+ mas atleidimas nuodėmių ir nuo viso to, nuo ko

13, 31* Tema apie galilėjiečius liudytojus – viena iš svarbesnių *Evangelijos pagal Luką* ir *Apaštalų darbų* knygos temų. Ji liudija tęsinį tarp Jėzaus žodžių bei darbų ir Bendrijos skelbimo bei žinios apie Jėzų mokymo, patvirtindama Bendrijos skelbimo bei mokymo ištikimybę Jėzaus žodžiams ir darbams.

13, 38-39* *...kiekvienas, jį tikintis, nuo viso to nuteisinamas*: tas pats veiksmažodis, vartojamas Pauliaus laiškuose kalbant apie nuteisinimo patirtį, šiame tekste sujungiamas su žodžiu *tikintis.* Atrodo, tai vienintelis tekstas apie Paulių *Apaštalų darbų* knygoje, kur minimas nuteisinimas. Lukas savitu būdu jį sugretina su *nuodėmių atleidimu* (žr. 2, 38; 3, 19; 5, 31;10, 43), remdamasis ne Jėzaus mirtimi, bet veikiau prisikėlimu. Tad būtų galima versti: *Tebūna žinoma jums, broliai, kad per šį [vyrą] nuodėmių atleidimas yra skelbiamas jums* (38 eil.); *per šį [Jėzų] kiekvienas, kuris tiki, yra išlaisvintas iš visų tų nuodėmių, nuo kurių negalėjote būti išlaisvinti per Mozės Įstatymą* (39 eil.).

nepajėgė jūsų nuteisinti Mozės Įstatymas. 39 Ir Rom 3, 20+
kiekvienas, jį tikintis, nuo viso to nuteisinamas. 40 Tad 15, 11; Rom 1, 16+
pasisaugokite, kad jums nepritaptų pranašų žodis: 28, 26-27

41 *Žiūrėkite, niekintojai, stebėkitės ir traukitės iš akių!* Hab 1, 5
Štai aš darau darbą jūsų dienomis,
darbą, kuriuo nepatikėsite, jei kas jums pasakos".

42 Jiems išeinant, žmonės prašė, kad jie ir kitą šabą
pakalbėtų apie tuos dalykus. 43 Susirinkimui pasibaigus,
daugelis žydų ir dievobaimingų prozelitų sekė paskui 10, 2+; 17, 4
Paulių ir Barnabą. Šie kalbėjosi su jais ir ragino juos
būti ištikimus Dievo malonei. 11, 23; 14, 22

Paulius ir Barnabas kreipiasi į pagonis 44 Kitą šabą
kone visas miestas susirinko pasiklausyti Viešpaties žo-
džio. 45 Išvydusius tokias minias žydus apėmė pavydas, 5, 17; 17, 5 1 Tes 2, 14+
ir jie piktžodžiaudami ėmė prieštarauti Pauliaus kalbai.
46* Tuomet Paulius ir Barnabas drąsiai pasakė: „Pirmiau-
sia jums turėjo būti skelbiamas Dievo žodis; kadangi 13, 5+
jūs jį atmetate ir patys laikote save nevertais amžinojo
gyvenimo, tai mes kreipiamės į pagonis. 47 Taip mums 1, 8
liepė Viešpats: *Paskyriau tave, kad būtum šviesa pagonims,* Iz 49, 6; Jn 8, 12+
kad gelbėtum juos iki pat žemės pakraščių".

48 Tai girdėdami, pagonys džiaugėsi ir šlovino Viešpa- 2, 46+. 47+
ties žodį; ir įtikėjo visi paskirtieji amžinajam gyvenimui. 3, 15+
49 Taip Viešpaties žodis išplito po visą kraštą. 6, 7+

50 Tuo tarpu žydai sukurstė maldingas bei kilmingas 10, 2+
moteris ir įtakingus miesto piliečius. Jie sukėlė Pauliaus

13, 46* Atsisakymas tikėti paverčia Dievo planą savo išrinktajai tautai niekais, tačiau Paulius ir Barnabas netaria nepalankaus žodžio apie galutinį išrinktosios tautos likimą. Lukas dar kartą Pauliaus lūpomis kalba apie Izraelio pirmenybę Dievo išganymo plane (žr. 10, 36).

ir Barnabo persekiojimą ir išvijo juos iš savo žemių.
Lk 9, 5; 10, 11p Apd 18, 6 51* O tie, nusikratę prieš juos nuo kojų dulkes, atvyko į
2, 46+ Ikoniją. 52 Mokiniai buvo pilni džiaugsmo ir Švento-
sios Dvasios.

14 Evangelija skelbiama Ikonijuje 1 Panašiai ir
13, 5+ Ikonijuje jie nuėjo į žydų sinagogą ir taip sėkmingai
prabilo, jog įtikėjo didelė daugybė žydų ir graikų.
1 Tes 2, 14+ 2 Bet tikėjimą atmetusieji žydai kurstė ir pjudė pa-
gonis prieš brolius. 3 Paulius ir Barnabas tenai pasiliko
4, 29-30; 13, 46+ ilgesnį laiką ir drąsiai kalbėjo, remdamiesi Viešpačiu,
20, 24.32 kuris liudijo savo malonės žodžius ir per jų rankas darė
Mk 16, 17-20 ženklus ir stebuklus.

4 Miesto gyventojai suskilo: vieni buvo už žydus, kiti
už apaštalus. 5 Pagonys ir žydai su savo vyresnybe ren-
2 Tim 3, 11 gėsi juos iškoneveikti ir užmušti akmenimis. 6 Sužinoję
šie pabėgo į Likaonijos miestus Listrą ir Derbę bei jų
apylinkes. 7 Ten jie skelbė Evangeliją.

Luošio pagydymas 8* Listroje gyveno vienas vyras
nesveikomis kojomis. Jis buvo luošas nuo pat gimimo,
niekuomet nė žingsnio nežengęs. 9 Jis klausėsi Pauliaus
kalbant. Šis įdėmiai pažvelgė ir, pamatęs jį turint tikė-
jimą, kokio reikia pagyti, 10 garsiai pasakė: „Atsistok
tiesiai ant savo kojų!“ Tasai pašoko ir ėmė vaikščioti.

13, 51* Žr. Lk 9, 5; Mt 10, 14 paaiškinimą.

14, 8-18* Paulius, stengdamasis įtikinti klausytojus, kad dieviška jėga lydi jo žodį, pagydo luošį. Tačiau pagonių pasakojimas apie atsitiktinį dievų pasirodymą tarp žmonių nuvilioja klausytojus į klaidingą stebuklo aiškinimą. Šis epizodas apreiškia tuos sunkumus, kurie kyla iš kultūrinės aplinkos ir su kuriais krikščionybei teko susidurti. Verta palyginti Petro stebuklą Jeruzalėje su Pauliaus stebuklu tarp pagonių (žr. 3, 2-10).

11 Minia, pamačiusi, ką Paulius padarė, pradėjo gar-
siai likaoniškai šaukti: „Dievai, pasivertę žmonėmis, 28,6
nužengė pas mus!“ 12 Barnabą jie vadino Dzeusu, o
Paulių – Hermiu*, nes jis vadovavo kalbai. 13 Priemies-
tyje esančios Dzeuso šventyklos kunigas liepė prie
didžiųjų vartų atvaryti jaučių, papuoštų vainikais, ir no-
rėjo kartu su minia juos paaukoti. 14 Sužinoję apaštalai
Barnabas ir Paulius persiplėšė drabužius* ir šoko prie Sk 14, 6
minios, 15* šaukdami: „Vyrai, ką darote?! Juk mes tokie Job 1, 20+
patys mirtingi žmonės kaip ir jūs. Tik mes jums skel- 3, 12; 10, 26
biame Gerąją Naujieną, kad nuo šitų tuštybių atsivers- 3, 19+; 2, 38+ 1 Tes 1, 9
tumėte į gyvąjį Dievą, kuris sukūrė dangų, žemę, jūrą Apd 17, 22-30+ Įst 5, 26
ir visa, kas juose yra. 16 Praėjusiais amžiais jis buvo
leidęs visoms tautoms eiti savais keliais. 17 Vis dėlto jis
nepaliko savęs nepaliudyto geradarybėmis: iš dangaus
duodavo jums lietaus bei vaisingų metų, teikė jums mais- Jer 5, 24
to ir širdies džiaugsmo“. 18 Tai dėstydami, jiedu šiaip
taip perkalbėjo minias, kad jiems neaukotų.

Misijos pabaiga 19 Iš Antiochijos ir Ikonijaus atvykę
žydai sukurstė žmones, tie apsvaidė Paulių akmenimis 1 Tes 2, 14+ 1 Kor 11, 25
ir išvilko už miesto, palaikę jį mirusiu. 20 Susirinkus 2 Tim 3, 11
aplink jį mokiniams, jis atsikėlė ir parėjo į miestą.
Rytojaus dieną kartu su Barnabu iškeliavo į Derbę.

14, 12* *...Dzeusu... Hermiu*: graikų religijoje Dzeusas buvo Olimpo dievų galva, *dievų ir žmonių tėvas*; Hermis – Dzeuso sūnus, kuris paprastai buvo laikomas dievų šaukliu ir pasiuntiniu.

14, 14* *...persiplėšė drabužius*: būdingas žydų protesto gestas.

14, 15-17* Pirmoji Pauliaus kalba pagonims, užrašyta Luko *Apaštalų darbų* knygoje (žr. 17, 22-31). Paulius, užuot aiškinęs, kad krikščionybė yra nuosekli judaizmo tąsa, kaip darė kalbose žydams, sako, jog Dievas atleidžia pagonims jų nežinojimą, ir vysto prigimtinę teologiją, rodydamas Dievo buvimą bei artumą per gamtos reiškinius.

21 Šitame mieste jie skelbė Evangeliją ir sulaukė ne-
maža mokinių. Paskui pasuko atgal į Listrą, Ikonijų ir
15,32.41; 18,23 Antiochiją. 22 Ten jie stiprino mokinių dvasią bei ragi-
11,23; 13,43; Mt 10,22; 24,13; Rom 5,3-4 no juos išlaikyti tikėjimą ir sakė: „Per daugelį vargų mes
2 Tes 1,4s; Tim 2,12; 3,12; Žyd 10,36 turime įeiti į Dievo Karalystę“. 23 Kiekvienoje Bažnyčioje
13,3 su malda ir pasninku, uždėdami rankas, jie paskyrė
jiems vyresniuosius* ir pavedė juos Viešpačiui, kurį šie
buvo įtikėję.

24 Apkeliavę Pisidiją, jie atvyko į Pamfiliją, 25 skelbė
žodį Pergėje ir leidosi žemyn į Ataliją. 26 Iš čia išplaukė
13,3+ į Antiochiją, kur buvo buvę pavesti Dievo malonei, kad
nuveiktų darbą, kurį dabar pabaigė.

27 Sugrįžę jie sušaukė Bažnyčią ir apsakė, kokius di-
15,4.12; 21,19 džius darbus nuveikęs Dievas per juos ir kaip atvėręs
pagonims tikėjimo vartus. 28 Ir jie išbuvo su mokiniais
netrumpą laiką.

Gal 2,11-14 **15 Ginčai dėl apipjaustymo** 1* Iš Judėjos atvyko žmo-
15,5.24 nių, kurie įtikinėjo brolius: „Jei nesiduosite apipjaus-
Pr 17,10+ tomi pagal Mozės paprotį, negalėsite būti išgelbėti“.
2 Kilo nesutarimų ir didelių ginčų tarp jų ir Pauliaus

14, 23* *...paskyrė jiems vyresniuosius*: t.y. presbiterius, arba seniūnus. Keliaujantys misionieriai bendrijų vadovus paskiria iš jų pačių. Šių bendrijų sandara atspindi Jeruzalės Bendrijos modelį (žr. 11, 30; 15, 2. 5. 22; 21, 18).

15, 1-35* Jeruzalės susirinkimu oficialiai atmetamas požiūris, kad pagonys, tapdami krikščionimis, privalo laikytis visų Mozės Įstatymo nuostatų. Nuo susirinkimo iki pat *Apaštalų darbų* knygos pabaigos Lukas sutelkia dėmesį į Paulių ir jo misiją pagonių tarpe.

15,1-5* Atsivertusių Jeruzalės fariziejų grupė, sužinojusi apie pirmosios Pauliaus kelionės pasekmes, ėmė reikalauti, kad pagonys būtų mokomi laikytis Mozės Įstatymo nuostatų. Paulius ir Barnabas, pripažindami Jeruzalės Bendrijos reikšmę, vyksta į Jeruzalę išspręsti klausimo, ar gali pagonys priimti krikščionybę, kuri nereikalauja šito įsipareigojimo.

bei Barnabo. Buvo nutarta, kad Paulius, Barnabas ir
kai kurie iš anų nuvyks dėl šio ginčo į Jeruzalę pas apaš- Gal 2, 1-2
talus ir vyresniuosius.
3 Bažnyčios aprūpinti jie iškeliavo per Finikiją ir 20, 38; 21, 5
Samariją, pasakodami apie pagonių atsivertimą, ir tuo
padarė didelį džiaugsmą visiems broliams. 4 Atvykę į
Jeruzalę, jie buvo priimti Bažnyčios, apaštalų bei vy-
resniųjų ir pranešė jiems, ką Dievas buvo per juos 14, 27+
nuveikęs.
5 Tuomet pakilo kai kurie iš priėmusių tikėjimą fari- Gal 2, 1-9
ziejų ir tarė: „Juos reikia apipjaustyti ir reikalauti, kad
jie laikytųsi Mozės Įstatymo“. 6* Apaštalai ir vyresnieji
susirinko šio klausimo apsvarstyti.
Petro kalba apaštalų susirinkime 7* Įsiliepsnojus 2, 14+
ilgam ginčui, Petras pakilo ir kreipėsi į juos: „Mieli 10, 1-11, 18+
broliai, jūs žinote, jog Dievas jau nuo seniai išsirinko
mane iš jūsų, kad pagonys iš mano lūpų išgirstų Evan-
geliją ir įtikėtų. 8 Ir Dievas, kuris skaito žmonių širdyse, 1, 24
paliudijo jų naudai, duodamas jiems Šventąją Dvasią 10, 44-47; 11, 15-17
kaip ir mums. 9 Jis nepadarė skirtumo tarp mūsų ir jų, 11, 12; 10, 34
tikėjimu numazgodamas jų širdis. 10 Tad kam gi gundo-
te Dievą ir kraunate ant mokinių sprando jungą, kurio Gal 5, 1 Mt 23, 4
nei mūsų protėviai, nei mes patys negalėjome panešti?

15, 6-12* Gali būti, kad šitas susirinkimas yra tas pats, apie kurį Paulius užsimena Gal 2, 1-10. Šiame tekste Paulius mini tik *įžymesnius asmenis* – apaštalus ir seniūnus (vyresniuosius, arba presbiterius), su kuriais jis ir Barnabas susitiko. Lukas susirinkimui suteikia viešą pobūdį, nes nori pabrėžti jo reikšmę krikščionybei (žr. 15, 22).

15, 7-11* Pauliaus atsisakymą įpareigoti krikščionis iš pagonijos laikytis Mozės Įstatymo paremia Petras, primindamas, kad jo paties patirtimi Dievas suteikė Šventąją Dvasią Kornelijui ir jo šeimynai be jokios sąlygos priimti Mozės Įstatymą (žr. 10, 44-47).

Gal 3, 10-12 Rom 7 11* Verčiau tikėkime Viešpaties Jėzaus malone būsią iš-
gelbėti kaip ir jie.
12 Visas susirinkimas nutilo. Dalyviai ėmė klausytis
14, 27 Barnabo ir Pauliaus pasakojimo, kokių didžių ženklų ir
stebuklų per juos Dievas padarė pagonijoje.
Jokūbo kalba 13* Jiems nutilus, atsiliepė Jokūbas ir
12, 17+ tarė: „O dabar, broliai, paklausykite manęs! 14 Simeonas*
18, 10; Rom 9, 26 papasakojo, kaip Dievas pirmiausia teikėsi iš pagonių
Apd 13, 47 Rom 15, 9-12; 16, 26 išsirinkti savo vardui tautą. 15 Čia dera pranašo žodžiai,
nes parašyta:

Am 9, 11-12 16 *Paskui aš sugrįšiu*
ir vėl atstatysiu suirusią Dovydo padangtę.
Aš prikelsiu ją iš griuvėsių ir atkursiu ją,

15, 11* Petras, palaikydamas Paulių, suformuluoja esminę Gerosios Naujienos prasmę: visi žmonės – žydai ir pagonys – yra pakviesti ieškoti išganymo tikint Kristų.

15, 13-35* Kai kurie mokslininkai mano, kad apaštalinio dekreto, kurį pasiūlė Jokūbas, tiesioginis Jeruzalės Bendrijos vadovas, kilmė sietina su kita istorine proga, o ne su šiuo susirinkimu. Tokią išvadą, atrodo, galėtume daryti, jeigu šis susirinkimas buvo tas pats, kaip ir Pauliaus užsimintasis Gal 2, 1-10 tekste. Remiantis užuomina šiame tekste, nebuvo jokio įpareigojimo dėl Mozės Įstatymo krikščionims iš pagonijos, o Jeruzalės susirinkimo dekretas mišrių bendrijų krikščionims iš pagonijos nurodo susilaikyti nuo stabams paaukotos mėsos, kraujo, pasmaugtų gyvulių mėsos, vengti santuokos, kurią draudžia artimos giminystės ryšiai (žr. Kun 18 sk.). Visi šie dalykai krikščionims iš judaizmo kėlė pasibjaurėjimą. Atrodo, Lukas į viena sudėjo du skirtingus dalykus: Jeruzalės *susirinkimą*, sprendusį krikščionių iš pagonijos apipjaustymo klausimą ir Jeruzalės *dekretą*, kuriame yra daug nurodymų apie dietos laikymąsi krikščionims iš pagonijos įvairiose bendrijose (žr. 21, 25).

15, 14* *Simeonas*: gr. *Symeon*. Kitur *Apaštalų darbų* knygoje jis vadinamas arba Petru, arba Simonu. Čia vardas *Simeonas* rodo, kad Luko šaltinyje apie Jeruzalės susirinkimo epizodą šis vardas galėjo ženklinti ne Petrą, bet kitą asmenį (13, 1 minimas *Symeon*, pravarde Juodasis). Tačiau šiame kontekste, be abejonės, vardas *Simeonas* – nuoroda į Simoną Petrą.

17 *kad imtų ieškoti Viešpaties visi kiti žmonės,*
visos tautos, kuriose minimas mano vardas.
Taip sako Viešpats, 18 *leisdamas*
nuo amžių tai pažinti.

19 Todėl, manding, į Dievą atsivertusių pagonių ne-
dera apsunkinti, 20 o tiktai jiems parašyti, kad susilaikytų 3, 19+
nuo susiteršimo stabais, nuo ištvirkavimo, pasmaugtų
gyvulių mėsos ir kraujo. 21 Mat Mozė kiekviename mies-
te nuo seno turi savo skelbėjų, kurie jį kas šabą skaito 13, 27
sinagogose“.

Apaštalų raštas 22 Tada apaštalai ir vyresnieji kartu
su visa Bažnyčia nutarė pasiųsti į Antiochiją iš savųjų
išrinktus vyrus kartu su Pauliumi ir Barnabu. Tai buvo
Judas, vadinamas Barsabu, ir Silas, kurie buvo vado-
vaujantys tarp brolių. 23 Jiems įteikė tokį raštą: „Apašta-
lai ir vyresnieji broliai siunčia sveikinimą Antiochijoje,
Sirijoje bei Kilikijoje gyvenantiems broliams, kilusiems
iš pagonių. 24 Sužinoję, jog kai kurie iš mūsų nuvykę Gal 2, 12
asmenys, mūsų neįgalioti, savo kalbomis pasėjo jūsų Apd 15, 1
sielose nerimą bei sąmyšį, 25 mes, bendrai susirinkę,
nusprendėme pasiųsti pas jus išrinktus vyrus kartu su
mūsų mylimaisiais Barnabu ir Pauliumi, 26 kurie už mūsų
Viešpatį Jėzų Kristų yra guldę savo galvas. 27 Taigi siun-
čiame su jais Judą ir Silą, kurie jums tą patį praneš 1, 8+; 5, 32
gyvu žodžiu. 28 Šventajai Dvasiai ir mums pasirodė tei-
singa neužkrauti jums daugiau naštų, išskyrus tai, kas
būtina: 29 susilaikyti nuo aukų stabams, kraujo, pasmaug-
tų gyvulių mėsos ir ištvirkavimo. Jūs gerai elgsitės,
saugodamiesi šitų dalykų. Likite sveiki!“

Pasiuntiniai Antiochijoje 30 Atvykę į Antiochiją,
pasiuntiniai sukvietė visą bendruomenę ir įteikė laišką.

31 Antiochiečiai, perskaitę jį, apsidžiaugė paguodos žo-
11,27+ džiais. 32 Judas ir Silas, būdami pranašai, guodė ir
stiprino brolius gausingais pamokymais. 33 Kurį laiką ten
pagyvenę, jie buvo brolių išleisti su ramybės linkėjimais
atgal pas tuos, kurie buvo juos siuntę. (34)* 35 Paulius ir
14,28 Barnabas pasiliko Antiochijoje. Kartu su daugeliu kitų
2,42+; 5,42+ jie mokė ir skelbė Gerąją Viešpaties žodžio Naujieną.

+ E +

PAULIAUS MISIJA LIG ŽEMĖS PAKRAŠČIŲ

Paulius išsiskiria su Barnabu 36* Po kiek laiko Pau-
lius tarė Barnabui: „Grįžkime, aplankykime brolius
visuose miestuose, kur esame skelbę Viešpaties žodį, ir
pažiūrėkime, kaip jiems sekasi“. 37 Barnabas norėjo pa-
12,12+ siimti kartu ir Joną, vadinamą Morkumi, 38 bet Paulius

15, 34* Kai kurie rankraščiai priduria: *Silas nusprendė ten pasilikti, todėl Judas vienas grįžo į Jeruzalę.*

15, 36-18, 22* Šis pasakojimas išsamiai nušviečia antrąją Pauliaus misijinę trejų metų kelionę. Iš pradžių Paulius aplankė bendrijas, kurias buvo įkūręs pirmosios kelionės metu (žr. 16, 1-5), tada nuvyko į Makedoniją, kur įkūrė Filipų, Tesalonikos ir Berėjos bendrijas (žr. 16, 7-17, 5). Priverstas bėgti dėl Tesalonikos žydų persekiojimo, Paulius iš Makedonijos nukeliavo į Graikiją. Apsistojęs Atėnuose, mėgino įkurti paveikią krikščionių bendriją, bet jo pastangas lydėjo nesėkmė. Iš Atėnų Paulius tęsė kelionę Korinto link ir po pusantrų metų sėkmingos veiklos per Efezą ir Jeruzalę sugrįžo į Antiochiją (žr. 17, 16-18, 22). Lukas nekreipia dėmesio į bendrijų sandarą bei jų skaičių, bet siekia parodyti bendrą žinios apie Kristų pažangą pagonių pasaulyje ir nesėkmę įleisti šaknis žydų visuomenėje.

reikalavo neimti tokio, kuris Pamfilijoje buvo nuo jų 13,13
pasitraukęs ir nesidarbavo su jais. 39 Kilo smarkus gin-
čas, ir jie išsiskyrė. Barnabas, pasiėmęs Morkų, išplaukė
į Kiprą, 40 o Paulius, pasitelkęs Silą, iškeliavo, brolių 15,22+
patikėtas Viešpaties malonei. 41 Jis leidosi per Siriją ir 13,3+
Kilikiją, stiprindamas Bažnyčias. 14,22+

16 Paulius prisitraukia Timotiejų 1* Jis atvyko į Derbę
ir Listrą. Ir štai ten buvo vienas mokinys, vardu Timo-
tiejus. Jo motina buvo įtikėjusi žydė, o tėvas graikas. 2 Tim 1, 5; 3, 15 Mk 7, 26
2 Kadangi Listros ir Ikonijaus broliai apie jį gražiai
liudijo, 3 Paulius panorėjo jį padaryti savo palydovu.
Paėmęs apipjaustydino jį dėl žydų*, gyvenančių tame
krašte. Mat visi žinojo jo tėvą esant graiką.

4 Keliaudami per miestus, jie liepdavo tikintiesiems
laikytis Jeruzalės apaštalų bei vyresniųjų priimtų nuta- 15,23-29
rimų. 5 Taip Bažnyčios vis stiprėjo tikėjimu ir kasdien 14,22+
augo skaičiumi. 2,41+

Per Mažąją Aziją 6 Jie perėjo Frygiją ir Galatijos Gal 4, 13-15
šalį, nes Šventoji Dvasia draudė jiems skelbti žodį Azi-
joje. 7 Atvykę netoli Myzijos, jie mėgino pasukti į Biti-
niją, tačiau Jėzaus Dvasia* jų neleido. 8 Perėję Myziją, Fil 1, 19; Rom 8, 9 1 Pt 1, 11
jie nuėjo į Troadę. 9 Čia Paulius naktį turėjo regėjimą: Apd 20, 5-12

16, 1-40* Filipų Krikščionių Bendrija tapo klestančiu židiniu, kuris rėmė apaštalo Pauliaus misijas. Vienas Pauliaus laiškas buvo adresuotas Filipų Bendrijai (žr. *Laiškas filipiečiams*).

16, 3* *...Paulius ...apipjaustydino jį dėl žydų*: Paulius tai padarė todėl, kad Timotiejus galėtų bendrauti su žydais ir tarp jų tarnauti. Apaštalas neprieštaravo, kad žydai krikščionys laikytųsi Mozės Įstatymo, bet atkakliai laikėsi nuostatos, jog to neprivalėtų pagonys. Pats Paulius gyveno pagal Įstatymą ar laikė save atleistu nuo Įstatymo pagal susidarusias aplinkybes (žr. 1 Kor 9, 19-23).

16, 7* *...Jėzaus Dvasia*: neįprasti Luko žodžiai Luko Šventajai Dvasiai ženklinti.

10,9-23 jam pasirodė makedonietis, kuris maldavo: „Ateik į
Makedoniją ir padėk mums!“ 10* po šio regėjimo mes
nedelsdami nutarėme keliauti į Makedoniją, įsitikinę,
jog Dievas mus pašaukė skelbti jiems Evangelijos.

Atvykimas į Filipus, Lidiją 11 Išplaukę iš Troadės,
leidomės tiesiog į Samotrakę ir rytojaus dieną į Neapolį.
12 Iš čia atvykome į Filipus – pirmąjį šitos Makedonijos
dalies miestą bei koloniją. Šiame mieste užtrukome ke-
13,5+ lias dienas. 13 Šabo dieną išėjome pro vartus prie upės,
kur tikėjomės rasią maldos vietą, ir atsisėdę kalbėjome
susirinkusioms moterims. 14 Viena dievobaiminga mo-
teris*, vardu Lidija, prekiaujanti purpuro drabužiais,
10,2+ kilusi iš Tiatyrų miesto, ėmė klausytis, ir Viešpats atvė-
rė jos širdį Pauliaus žodžiams. 15 Ji su savo namiškiais
1,5+ priėmė krikštą ir pakvietė: „Jei mane laikote Viešpaties
10,48 tikinčiąja, ateikite ir pasilikite mano namuose“. Ji tie-
siog mus privertė.

Pauliaus ir Silo suėmimas 16 Kartą einančius į mal-
dos vietą mus pasitiko viena tarnaitė, turinti spėjimo

16, 10-17* Pirmoji iš vadinamųjų *mes* skyrių dalis *Apaštalų darbų* knygoje, kur Lukas rašo kaip vienas iš Pauliaus bendrakeleivių. Kitos *mes* skyrių dalys: 20, 5-15; 21, 1-18; 27, 1-28, 16. Keliamas klausimas apie *mes* įvardžio tapatybę. Lukas įvardį *mes* galėjo vartoti kaip įprastą literatūrinę priemonę, norėdamas pasakojimą padaryti spalvingesnį. Tačiau realybės vaizdavimas yra toks tikroviškas, kad įvardį *mes* lieka sieti arba su pačiu Luku, arba su kitu Pauliaus bendrakeleiviu, kurio duomenis Lukas naudojo kaip šaltinį.

16, 14* *...dievobaiminga moteris*: pažodžiui – *Dievą garbinanti moteris* (žr. 8, 26-40).

16, 16* *...tarnaitė, turinti spėjimo dvasią*: pažodžiui – *su Pitono dvasia*. Pitonas – drakonas, saugantis Delfų orakulą. Vėliau *Pitono dvasia* ženklino pranašaujančių *dvasią*, taip pat pilvakalbį, kuris, žmonių manymu, turėjo tokią dvasią pilve.

dvasią*. Spėdama ji daug uždirbdavo savo šeimininkams.
17 Ji ėmė sekti paskui Paulių ir mus, šaukdama: „Šitie 19, 15 Mt 8, 29+
vyrai yra aukščiausiojo Dievo tarnai ir skelbia jums išgany-
mo kelią“. 18 Taip ji darė daugelį dienų. Neapsikęsdamas
Paulius atsigręžė ir paliepė dvasiai: „Jėzaus Kristaus var- Apd 3, 16+ Mk 16, 17
du įsakau tau iš jos išeiti“. Ir dvasia tučtuojau pasišalino. Mk 1, 25-26
19 Pamatę, jog pasipelnymo viltys žlugusios, šeimi- 19, 24-27
ninkai sugriebė Paulių ir Silą ir nutempė į miesto aikštę
pas vyresnybę. 20 Nuvedę pas pretorius*, jie tarė: „Šitie
žmonės mūsų mieste kelia sąmyšį. Jie yra žydai 21 ir skel- 24, 5+
bia papročius, kurių mums, romėnams, nevalia nei pri- 1 Tes 2, 2 Fil 1, 30+
imti, nei laikytis“. 22 Prieš juos susibūrė minia. Tuomet
pretoriai perplėšė jų palaidines ir įsakė juos nuplakti 2 Kor 11, 25
rykštėmis. 23 Smarkiai nuplakdinę, įmetė juos į kalėji-
mą, liepdami viršininkui rūpestingai sergėti. 24 Gavęs
tokį įsakymą, viršininkas įgrūdo juos į vidinę kamerą,
o jų kojas iš atsargumo įtvėrė į šiekštą.
Stebuklingas išgelbėjimas 25 Apie vidurnaktį Paulius
ir Silas meldėsi ir giedojo Dievui himną. Kiti kaliniai Kol 3, 16
klausėsi. 26 Staiga kilo toks stiprus žemės drebėjimas, 4, 31
jog kalėjimo pamatai susvyravo. Bematant atsivėrė visos 12, 6-11
durys, ir visiems nukrito pančiai. 27 Viršininkas nubu-
do ir, pamatęs atviras kalėjimo duris, išsitraukė kalaviją 12, 18-19; 27, 42
norėdamas nusižudyti: jis pamanė, jog kaliniai pabėgę.
28 Bet Paulius garsiai sušuko: „Nedaryk sau pikto! Mes
visi esame čionai“.
29 Pasiprašęs šviesos, jis šoko vidun ir visas virpėda-
mas puolė Pauliui ir Silui po kojų. 30 Paskui, išsivedęs
juos į kiemą, klausė: „Gerbiamieji, ką turiu daryti, kad

16, 20* *...pretorius*: vyriausieji Romos Filipų kolonijos pareigūnai (gr. *stratēgoi*).

būčiau išgelbėtas?" 31 Jie atsakė: „Tikėk Viešpatį Jėzų,
2,21+; 16,15+ tai būsi išgelbėtas tu ir tavo namai". 32 Ir jie skelbė Vieš-
paties žodį jam ir jo namiškiams. 33 Tą pačią nakties
valandą jis pasiėmė juos su savimi, nuplovė jų žaizdas
8,36.38 ir nedelsdamas kartu su visais savaisiais priėmė krikštą.
1,5+ 34 Nusivedęs į savo namus, jis pakvietė juos prie stalo ir
2,46+ su visais namiškiais džiūgavo įtikėjęs Dievą.

35 Dienai išaušus, pretoriai pasiuntė liktorius* pranešti
kalėjimo viršininkui: „Paleisk tuos žmones!" 36 Tasai per-
davė tuos žodžius Pauliui: „Pretoriai liepia jus paleisti.
Galite eiti ir ramiai sau keliauti". 37* Bet Paulius likto-
22,25 riams pasakė: „Mus, Romos piliečius, be jokio tardymo
viešai nuplakė ir įmetė į kalėjimą, o dabar nori slapčia
paleisti?! Šito nebus! Tegul patys ateina ir išveda!"

38 Liktoriai perdavė pretoriams šį atsakymą. Išgirdę,
22,29 kad tai Romos piliečiai, pretoriai išsigando. 39 Jie atėjo,
atsiprašė ir išsivedę prašė, kad paliktų miestą. 40 Išėję iš
kalėjimo, Paulius ir Silas užsuko pas Lidiją, pasimatė
su broliais, drąsino juos ir iškeliavo toliau.

17 Tesalonika. Žydų intrigos 1 Perėję Amfipolį ir
13,5+ Apoloniją, jie atvyko į Tesaloniką, kur buvo žydų sina-
goga. 2 Pagal savo įprotį Paulius užėjo pas juos ir tris
Lk 24,25-27.44-47 šabus aiškino jiems Raštus. 3 Jis dėstė ir įrodinėjo, kad
Mesijas turėjo kentėti ir prisikelti iš numirusių ir kad:
2,23+; 18,5+ „Mesijas – tai Jėzus, kurį aš jums skelbiu". 4 Kai kurie

16, 35* *...liktorius*: tarsi policijos darbuotojai. Liktorių pareigos – areštuoti ir bausti nusikaltėlius.

16, 37* Romos imperijos pilietybė teikė Pauliui ypatingų lengvatų dėl baudžiamosios teisės. Romos įstatymai draudė plakti Romos pilietį. Už nusižengimą šiam įstatymui buvo skiriamos griežtos bausmės (žr. 22, 25).

iš jų įtikėjo ir prisidėjo prie Pauliaus ir Silo, taip pat
daugybė dievobaimingų graikų ir nemaža aukštos kilmės 10, 2+
moterų.
5 Žydus pagavo pavydas. Surinkę iš gatvės piktų žmo- 13, 45+
nių, jie sukurstė minią ir sukėlė mieste sąmyšį. Paskui 1 Tes 2, 14+
patraukė prie Jasono namų ir ten ėmė ieškoti Pauliaus ir
Silo, norėdami išduoti minios teismui. 6* Nieko neradę,
nusitempė Jasoną ir kelis brolius pas miesto vadovus,
šaukdami: „Tie žmonės, kurie visame pasaulyje kelia 24, 5
suirutę, atvyko čionai, 7 ir Jasonas juos priglaudė. Visi
šitie laužo ciesoriaus įsakymus tvirtindami, jog esąs kitas 25, 8; Lk 23, 2
karalius, būtent Jėzus“*. 8 Tokiomis kalbomis žydai su- Jn 19, 12-15
kėlė ant kojų minią ir miesto vadovus. 9 Pastarieji, gavę
iš Jasono ir kitų laidą, paleido juos.
Naujos sunkenybės Berėjoje 10 Broliai tuojau pat,
nakčia, išsiuntė Paulių ir Silą į Berėją. Ten atvykę, jie
užėjo į žydų sinagogą. 11 Tenykščiai pasirodė esą kilnes- 13, 5+
ni už tesalonikiečius. Jie noriai priėmė žodį ir kasdien
tyrinėjo Raštus, ar taip esą iš tikrųjų. 12 Daugelis įtikėjo, Jn 5, 39
iš jų nemaža kilmingų graikų moterų ir vyrų.
13 Sužinoję, kad Paulius jau Berėjoje skelbia Dievo
žodį, Tesalonikos žydai atskubėjo ir čionai drumsti ir 14, 2+
kurstyti žmonių. 14 Tuomet broliai skubiai išsiuntė Paulių
prie jūros, o Silas ir Timotiejus pasiliko tenai. 15 Pauliaus
palydovai nuvedė jį iki Atėnų. Gavę įsakymą pranešti
Silui ir Timotiejui, kad kuo greičiausiai atvyktų pas jį,
grįžo atgal.

17, 6-7* Kaltinimai, mesti Pauliui ir jo bendrakeleiviams, atspindi Jėzaus apkaltą (žr. Lk 23, 2).

17, 7* *...kitas karalius... Jėzus*: Jėzaus ir jo Karalystės apaštalinio skelbimo iškreipimas į politinį skundą (žr. 8, 12).

Paulius Atėnuose 16* Belaukdamas Atėnuose jų at-
vykstant ir matydamas pilną stabų miestą, Paulius ne-
13,5+ tvėrė apmaudu. 17 Jis aiškinosi sinagogoje su žydais ir
10,2+ dievobaimingaisiais ir kasdien kalbėdavo susirinkusiems
aikštėje. 18 Kai kurie epikūrininkų ir stoikų filosofai*
bandė su juo ginčytis. Vieni klausė: „Ką šis plepys* nori
pasakyti?“ Kiti: „Atrodo, kad jis – svetimų demonų skel-
bėjas*“. Mat jis skelbė Jėzų ir prisikėlimą*.
19 Pagaliau jie paėmė, nusivedė jį į Areopagą ir tarė
jam: „Ar mes negalėtume sužinoti, kokį naują mokslą
tu skelbi? 20 Regis, tu kalbi mūsų ausims negirdėtus da-
28,22 lykus. Taigi norėtume sužinoti, kas tai būtų“. 21 Mat visi

17, 16-21* Buvimas Atėnuose sudaro Pauliui progą prakalbinti pagonis – Atėnų tarybą – ypatinga kalba (žr. 17, 22-31). Nors Atėnų miestas šiuo laikotarpiu neturėjo politinio svorio, jis tebespindėjo praeities laimėjimais ir buvo graikų kultūros centras. Kalbos aplinka apibūdina sankirtį tarp krikščionių skelbimo – kerigmos – ir helenistinės filosofijos. Krikščionybė skelbė Dievą, kuris sukūrė pasaulį ir atnešė žmogui prisikėlimą, graikai pasaulį laikė amžinu, o žmogaus kūną – nemirtingos sielos kalėjimu.

17, 18*...*epikūrininkų ir stoikų filosofai*: Epikūro (342-271 m. prieš Kr.) sekėjams gyvenimo tikslas buvo laimė, kurią žmogus gali pasiekti blaiviu protavimu ir ištyrinėjęs pasirinkimo motyvus. Stoikai buvo Zenono, jaunesnio Aleksandro Didžiojo amžininko, sekėjai. Zenonas ir jo sekėjai laikėsi panteizmo nuostatos, pagal kurią visai tikrovei dieviškumo kibirkštis yra *įgimta*, tad žmogus, norėdamas tapti laisvas, turi *gyventi pagal prigimtį*. ...*šis plepys*: pažodžiui – *sėklų rinkėjas*, kaip paukštis, renkantis sėklas. Vėliau šis žodis buvo vartojamas nurodant maitėdas, būtent: atliekų rinkėjus ir žmones, kurie savinasi kitų idėjas bei jas skelbia tarsi savas. ...*svetimų demonų skelbėjas*: t.y. *svetimų dievų skelbėjas*. Pasak Ksenofonto, Sokratas buvo apkaltintas už svetimų dievų skelbimą. Kaltinimas, mestas Pauliui, primena Sokratui mestą kaltinimą. ...*Jėzų ir prisikėlimą*: atėniečiai iš pradžių nesupranta Pauliaus: jiems atrodo, kad jis skelbia *Jėzų* ir deivę *Anastasis*, t.y. deivę, vardu *Prisikėlimas*.

atėniečiai ir ten gyvenantys ateiviai temoka leisti laiką
pasakodami naujienas arba jų klausydami.
Paulius kalba Areopage 22* Tada Paulius, atsistojęs
Areopago viduryje*, prabilo: „Atėniečiai, man rodos, kad
jūs visais atžvilgiais pernelyg dievobaimingi. 23 Vaikš-
čiodamas ir apžiūrinėdamas jūsų šventenybes, radau
aukurą su užrašu: ‘Nežinomam dievui’*. Taigi aš noriu
skelbti jums tai, ką jūs nepažindami garbinate. 24 Dievas,
pasaulio ir visko, kas jame yra, kūrėjas, būdamas dan- Iz 42, 5; Apd 14, 5+
gaus ir žemės valdovas, gyvena ne rankų darbo šventyk- 1 Kar 8, 27; Apd 7, 48-50
lose 25 ir nėra žmonių rankomis aptarnaujamas, tarsi
jam ko nors trūktų. Jis gi pats visiems duoda gyvybę, 2 Mak 14, 35; Ps 50, 12 Pr 2, 7+; 2 Mak 7, 23
alsavimą ir visa kita. 26 Iš vienos šaknies* jis išvedė visą
žmonių giminę, kuri gyvena visoje žemėje. Tai jis nusta- Pr 1, 27s
tė aprėžtus laikus ir apsigyvenimo ribas, 27 kad žmonės Pr 10; Įst 32, 8
ieškotų Dievo ir tarytum apgraibomis jį atrastų, nes jis Įst 4, 29; Iz 55, 6

17, 22-31* Areopage Paulius sako savo svarbiausią kalbą kultūrinio Antikos pasaulio centro pagonims. Kalba yra labiau teologinė negu kristologinė. Ja apeliuojama į graikų pasaulio įsitikinimą apie dievišką pasaulio kilmę, pateikiant krikščionybės Dievo-Kūrėjo sampratą; paneigiamas bendras graikų įsitikinimas apie įvairovę dievų, tariamai apreiškiančių jėgą per savo statulas, ir pripažįstama, kad Dievo ieškojimas yra nuolatinė žmogaus pastanga. Be to, savo kalba Paulius skelbia, kad Dievas yra žmonijos teisėjas, teismo metas yra nustatytas ir tai bus įvykdyta per vieną žmogų, kurį Dievas prikėlė iš numirusių. Kalba atspindi palankumą pagonių religingumui, ramiai apsvarsto stabų garbinimą ir pakviečia klausytojus iš naujo aptarti Dievybę, pradedant ne kūrimu, bet teismu.

17, 22* *...atsistojęs Areopago viduryje*: Areopagas – arba Arėjo kalva vakaruose nuo Akropolio, arba Atėnų taryba, kuri kadaise ant tos kalvos rinkdavosi posėdžiauti. Pauliaus dienomis ji rinkdavosi Karališkoje stoginėje (gr. *Stoa Basileios*).

17, 23* *...Nežinomam dievui*: Antikos autoriai – Pausanijas, Filostratas ir Tertulianas mini Atėnų aukurus.

17, 26* *Iš vienos šaknies*: daugelis senų rankraščių skaito *iš vieno kraujo.*

Ps 145, 18 Rom 1, 19 visiškai netoli nuo kiekvieno iš mūsų. 28 Juk mes jame
gyvename, judame ir esame*, kaip yra pasakę kai kurie
jūsų poetai:
2 Pt 1, 4 Jn 1, 12+ 'Mes esame iš jo giminės'.
2 Kor 3, 18 29 Todėl, būdami dieviškos giminės, neturime ma-
19, 26 Rom 1, 22-23 nyti, jog Dievybė panaši į auksą, sidabrą, akmenį arba į
meno ar žmogaus minties kūrinius.
Rom 3, 25-26 30 Ir štai Dievas nebežiūri anų neišmanymo laikų,
Lk 24, 47 Apd 2, 38+ bet dabar skelbia žmonėms, jog visiems visur reikia
atsiversti. 31 Jis nustatė dieną, kada teisingai teis visą
10, 42+ pasaulį per vieną žmogų, kurį tam paskyrė ir visiems už
jį laidavo, prikeldamas iš numirusių".
32 Išgirdę kalbant apie prisikėlimą iš numirusių, vie-
24, 25 ni ėmė tyčiotis, o kiti sakė: „Apie tai paklausysime kitą
kartą". 33 Šitaip Paulius paliko jų būrį. 34 Vis dėlto kai
kurie vyrai stojo į jo pusę ir priėmė tikėjimą. Tarp jų
Dionizijas, Areopago narys, viena moteris, vardu Da-
maridė, ir jų draugai.

18 Korinto Bažnyčios įsteigimas 1 Po viso šito
Paulius iškeliavo iš Atėnų ir nuvyko į Korintą. 2 Čia jis
sutiko vieną iš Ponto kilusį žydą, vardu Akvilas, su
žmona Priskile*, neseniai atsikėlusius iš Italijos. Mat

17, 28* *...mes jame gyvename, judame ir esame*: kai kurie tyrinėtojai šį posakį sieja su Epimenidu iš Knoso (VI a. prieš Kr.), o posakį *mes esame jo giminės* – su Aratu (III a. prieš Kr.), Kilikijos poetu iš Solio. Vienaip ar kitaip, Paulius į juos sudeda apreiškimo dėka pažintą turinį.

18, 2* *...Akvilas, su žmona Priskile*: galimas dalykas, kad jiedu jau buvo tapę krikščionimis prieš Pauliaus atvykimą į Korintą (žr. 18, 26). Remiantis 1 Kor 16, 19 tekstu, jų namai tapo krikščionių susirinkimo vieta. *...Klaudijus*: imperatorius Klaudijus buvo išvaręs žydus iš Romos maždaug 49 m. po Kr. Romėnų istorikas Svetonijus teigia, kad išvarymo priežastis buvo sąmyšiai, kilę tarp žydų dėl *Kristaus sukurstymo*. Atrodo, ginčai buvo susiję su mesijine Jėzaus reikšme.

Klaudijus* buvo išleidęs įsakymą visiems žydams išsikraus-
tyti iš Romos. Jis apsigyveno prie jų 3 ir, kadangi mokėjo
bendrą amatą, pasiliko ten ir ėmė darbuotis. Jie vertėsi 20,33-35 1 Kor 4, 12
palapinių audimu.
4 Kiekvieną šabą Paulius kalbėdavo sinagogoje, įtiki-
nėdamas žydus ir graikus. Apd 13, 5+
5 Atvykus iš Makedonijos Silui ir Timotiejui, Paulius 17, 15; 1 Tes 3, 5-7
atsidėjo vien tik žodžio tarnystei, liudydamas žydams,
kad Jėzus yra Mesijas. 6 Jiems nesiliaujant prieštarauti
ir piktžodžiauti, jis nusipurtė drabužius* ir tarė: „Jūsų 13, 51+
kraujas tekrinta ant jūsų galvų! Aš nekaltas ir nuo šiol Mt 27, 24-25; Apd 20, 26
eisiu pas pagonis". 7 Ir, pasitraukęs iš ten, persikėlė į Apd 13, 5+. 46-47; 28, 28
vieno dievobaimingo vyro, vardu Titas Justas, namus, 10, 2+
buvusius šalia sinagogos. 8 Tuo tarpu sinagogos vyres-
nysis Krispas* su visais savo namais įtikėjo Viešpatį. Ir 1 Kor 1, 14 Apd 16, 15+
daugelis korintiečių klausydamiesi [Pauliaus] priėmė
tikėjimą ir pasikrikštijo. 9 Vieną naktį Viešpats regėji- 1, 5+
me prabilo Pauliui: „Nebijok! Kalbėk ir netylėk! 10 Aš Jer 1, 8; 1 Kor 2, 3 Apd 23, 11
esu su tavimi, ir niekas nesikėsins tau kenkti, nes šia-
me mieste daugel žmonių – manieji". 11 Taigi jis ten Jn 10, 16
pasiliko metus ir šešis mėnesius, skelbdamas jiems
Dievo žodį.

Žydai skundžia Paulių 12 Galionui būnant Achajos
prokonsulu*, žydai visi kaip vienas sukilo prieš Paulių, 1 Tes 2, 14+

18, 6* *...nusipurtė drabužius*: gestas, ženklinantis Pauliaus atsisakymą tęsti savo misiją tarp Korinto žydų (žr. 28, 17-31).

18, 8* *...Krispas*: 1 Kor 1, 14 tekste Paulius užsimena, kad Krispas buvo vienas iš kelių jo paties pakrikštytųjų Korinte.

18, 12* *Galionui būnant Achajos prokonsulu*: Galionas ėjo prokonsulo pareigas tarp 51-52 m. po Kr. Tai liudija įrašas, užtiktas Delfų šventyklos griuvėsiuose. Ši data – svarbiausias duomuo sudarant Pauliaus gyvenimo ir veiklos chronologiją.

nusitempė jį į teismą 13 ir ėmė skųsti: „Šitas žmogus
įkalbinėja žmones garbinti Dievą Įstatymui priešingu
būdu*“. 14 Pauliui besirengiant prabilti, Galionas tarė
žydams: „Jei tai būtų koks nusikaltimas ar piktas dar-
bas, aš, žydų vyrai, deramai ir kantriai jūsų paklausy-
23,29;25,18-19 čiau. 15 Bet kai kyla ginčas apie mokymą, vardus bei
Jn 18,31 jūsų Įstatymą, spręskite jūs patys; tokių dalykų teisėjas
būti nenoriu“. 16 Ir pavarė juos iš teismo. 17 Tada visi
graikai užpuolė sinagogos vyresnįjį Sosteną ir teismo
akyse jį sumušė. Galionas į tai nekreipė dėmesio.

**Sugrįžimas į Antiochiją. Trečiosios kelionės pra-
džia** 18* Paulius pasiliko Korinte ilgesnį laiką. Paskui
atsisveikino su broliais ir kartu su Priskile bei Akvilu
Rom 16, 1 iškeliavo į Siriją. Kenchrėjoje jis nusiskuto galvą, nes
padarė įžadą.

19 Atvykęs į Efezą, jis atsiskyrė nuo palydovų, nuėjo į
13,5+ sinagogą ir ėmė skelbti žodį žydams. 20 Jie prašė jį pasi-
10,48 likti ilgesnį laiką, bet jis nesutiko 21 ir atsisveikindamas
Jok 4, 15 tarė: „Jei Dievas panorės, aš vėl atvyksiu pas jus“. Ir
iškeliavo iš Efezo.

22 Atplaukęs į Cezarėją ir išlipęs į krantą, Paulius
pasveikino Bažnyčią* ir patraukė į Antiochiją. 23* Šiek

18, 13* *...garbinti Dievą Įstatymui priešingu būdu*: Galionas supranta, kad tai yra žydų teisės, o ne Romos problema.

18, 18* Paulius buvo padaręs naziro įžadą (žr. 21, 23-27; taip pat Sk 6, 1-21, ypač 6, 18).

18, 22* *Atplaukęs į Cezarėją... Paulius pasveikino Bažnyčią*: *nuvykęs* arba *nukilęs* pasveikino Jeruzalės Bendriją.

18, 23-21, 16* Luko pasakojimas apie trečiąją misijinę Pauliaus kelionę skiria bemaž visą dėmesį jo veiklai Efeze (19, 1-20, 1); Paulius nerimsta, nes vis labiau įsitikina, kad Šventoji Dvasia skatina jį grįžti į Jeruzalę ir rengtis kelionei į Romą (19, 21).

tiek pabuvęs, vėl leidosi į kelionę, eidamas per Galatijos 16, 6+
kraštą, per Frygiją ir stiprindamas visus mokinius. 14, 22+
Apolas iš Aleksandrijos 24* Tuo tarpu vienas žydas, 19, 1
vardu Apolas, kilęs iš Aleksandrijos, atvyko į Efezą. Tai
buvo iškalbingas vyras, puikiai išmanantis Raštus. 25 Jis
buvo pamokytas Viešpaties Kelio, kalbėjo su užsidegimu 9, 2+
ir rūpestingai mokė apie Jėzų, nors tepažinojo Jono 19, 3-5
krikštą. 26 Jis drąsiai ėmė skelbti sinagogoje. Išgirdę jį 13, 46+
kalbant, Priskilė ir Akvilas pasikvietė pas save ir nuo-
dugniai išaiškino jam Dievo Kelią*. 9, 2+
27 Kai Apolas sumanė vykti į Achają, broliai jam pri-
tarė ir parašė mokiniams, kad jį priimtų. Nuvykęs tenai
buvo labai naudingas per malonę įtikėjusiems. 28 Mat jis
viešumoje smarkiai sukirsdavo žydus, iš Raštų įrodyda- 9, 22
mas Jėzų esant Mesiją. 18, 5+
19 Jono Krikštytojo sekėjai Efeze 1* Apolui būnant
Korinte, Paulius keliavo aukštumomis ir atvyko į Efezą.
Ten jis užtiko kelis mokinius ir 2 paklausė: „Ar, tapę
tikinčiaisiais, gavote Šventąją Dvasią?“ Jie atsakė: „Mes 8, 15-17; Jn 7, 39
nė girdėti negirdėjome, kad yra Šventoji Dvasia“. 3 Jis
klausė toliau: „Tai kokį krikštą jūs esate priėmę?“ Jie
atsakė: „Jono krikštą“. 4 Tada Paulius paaiškino: „Jonas Mt 3, 6+
krikštijo atsivertimo krikštu, ragindamas žmones tikėti Apd 13, 24-25+; 1, 5+; 2, 38+

18, 24-25* Apolas pasirodo kaip Jėzaus *Evangelijos* skelbėjas, žinantis apie Jėzaus mokymą tik iš Jono Krikštytojo. Akvilas ir Priskilė nuodugniai išaiškina jam Dievo kelią. Užuominų apie Apolą yra 1 Kor 1, 12; 3, 5-6. 22.

18, 26* *...Dievo Kelią*: apie kelią žr. 9, 2. Kituose rankraščiuose įvairiai skaitoma: *Viešpaties Kelią, Viešpaties žodį* arba *Kelią*.

19, 1-6* Atvykęs į Efezą, Paulius užtinka kitus asmenis, turinčius tokią pat religinę savimonę kaip Apolas, nors jie, atrodo, laikė save Jėzaus, o ne Jono Krikštytojo sekėjais. Apie krikšto ir Šventosios Dvasios santykį žr. 8, 16 paaiškinimą.

tą, kuris ateis po jo, būtent Jėzų“. 5 Tai sužinoję, jie
buvo pakrikštyti Viešpaties Jėzaus vardan. 6 Paskui Pau-
8, 15-17 1Tim 4, 14+ lius jiems uždėjo rankas, ir ant jų nužengė Šventoji
Apd 2, 4+; 11, 27+ Dvasia. Jie ėmė kalbėti kalbomis ir pranašauti. 7 Iš viso
jų buvo bene dvylika vyrų.

Efezo Bažnyčios įsteigimas 8 Paulius nuėjo į sina-
13, 5+. 46+ gogą ir ten per tris mėnesius drąsiai įtikinėjo ir aiškino
1, 3 apie Dievo Karalystę. 9 Kai kurie, užkietėję ir atmetę tikė-
9, 2+ jimą, piktžodžiavo Keliui daugumos akyse, tad Paulius
pasitraukė nuo jų, atskyrė mokinius ir pradėjo juos
mokyti Tirano mokykloje. 10 Tai truko dvejus metus,
ir visi Azijos gyventojai, tiek žydai, tiek graikai, iš-
girdo Viešpaties žodį.

Žydų egzorcistai 11 Pauliaus rankomis Dievas pa-
Lk 8, 44-47p Apd 5, 15 darydavo ne bet kokių stebuklų. 12 Žmonės net dėdavo
ligoniams jo kūną lietusias skepetėles, prijuostes, ir
nuo jų pasitraukdavo ligos, išeidavo piktosios dvasios.
13 Panašiai ir kai kurie keliaujantys žydų egzorcistai
Lk 9, 49p Apd 3, 16+ mėgindavo piktųjų dvasių apsėstiesiems prišaukti Jėzaus
vardą, sakydami: „Aš jus saikdinu per Jėzų, kurį skelbia
Paulius“. 14 Taip darė vieno žydų vyresniojo kunigo Skėvo
septyni sūnūs. 15 Bet piktoji dvasia jiems atšovė: „Pažįstu
16, 17 Jėzų ir žinau Paulių. O jūs kas būsite?“ 16 Ir žmogus,
turįs nelabąją dvasią, užpuolė juos, apgalėjo vienus bei
kitus ir taip nutąsė, jog jie nuogi ir sužaloti turėjo bėgti
iš anų namų. 17 Tatai sužinojo visi žydai ir graikai, gyve-
9, 35. 42 3, 10; Lk 5, 26 nantys Efeze. Visus pagavo baimė, o Jėzaus vardas buvo
išaukštintas.

18 Daug įtikėjusiųjų ateidavo išpažinti ir pasisakyti,
ką buvo darę. 19 Nemaža užsiiminėjusių kerais sunešdavo
savo knygas ir visų akyse sudegindavo. Apskaičiuota,

kad jos buvo vertos penkiasdešimties tūkstančių sidabro
drachmų.
20 Šitaip galingai Viešpaties žodis plito ir tarpo. 6,7+
Pauliaus sumanymai 21 Atlikęs tuos darbus, Paulius, 1 Kor 16, 1-8 Rom 15, 22-32
Dvasios skatinamas, nusprendė per Makedoniją ir
Achają keliauti į Jeruzalę. „Aplankęs šiuos kraštus, – 11,30+
sakė jis, – aš turiu pamatyti ir Romą“. 22 Jis nusiuntė į 23, 11; Rom 1, 13
Makedoniją du savo pagalbininkus, Timotiejų ir Erastą, 1 Kor 4, 17
o pats kurį laiką pasiliko Azijoje.
Sidabrakalių sukeltas sąmyšis 23 Maždaug tuo metu
kilo nemažas sąmyšis dėl Kelio. 24 Vienas sidabrakalys, 9,2+
vardu Demetrijas, gamindavo sidabrines Artemidės šven-
tovės miniatiūras* ir duodavo gerai uždirbti amatinin-
kams. 25 Susivadinęs juos ir kitus to amato darbininkus, 16, 19
jis kalbėjo: „Vyrai, jūs suprantate, kad šiuo amatu re-
miasi mūsų gerovė. 26 Bet jūs matote ir girdite, jog tasai
Paulius ne tik Efeze, bet ir kone visoje Azijoje įtikino ir
patraukė į savo pusę daug žmonių. Jis tvirtina, esą tai ne
dievai, kurie pagaminami žmonių rankomis. 27 Gresia 17,29+
pavojus, kad ne tik nusmuks mūsų amatas, bet kad bus
paniekinta didžiosios deivės Artemidės šventykla ir
žlugs didybė tos, kurią garbina visa Azija ir visas pa-
saulis“. 28 Tai išgirdę, jie labai įniršo ir ėmė šaukti:
„Didi efeziečių Artemidė!“ 29 Sąmyšis apėmė visą mies-
tą, ir visi kaip vienas pasileido bėgti į teatrą, pasigriebę

19, 24* *...sidabrines Artemidės šventovės miniatiūras*: Artemidės šventykla Efeze buvo viena iš septynių Antikos pasaulio stebuklų. Artemidė, iš pradžių skaisti Olimpo mergelė medžiotoja, traukianti per miškus su nimfomis, mėnulio ir gamtos deivė, buvo garbinama Efeze kaip Azijos deivė motina ir kaip vaisingumo deivė. Artemidė helenistiname pasaulyje buvo garbinama labiau už visas kitas deives.

Pauliaus palydovus, makedoniečius Gajų ir Aristarchą.
30 Pauliaus, panūdusio įsimaišyti į minią, mokiniai ne-
leido. 31 Taip pat ir keli jo bičiuliai valdininkai* per
kitus prašė, kad jis neitų į teatrą.
32 O ten vieni rėkavo vienaip, kiti – kitaip. Susirin-
kimas buvo toks pakrikas, jog daugumas net nežinojo,
kuriam galui susirinkta. 33 Kai kas iš minios ragino kal-
13,16 bėti Aleksandrą, kurį žydai stūmė į priekį. Aleksandras,
pamojęs ranka, norėjo pasiaiškinti miniai. 34 Bet, pažinę
16,20 jį esant žydą, visi vienu balsu ėmė spiegti ir kokias dvi
valandas šūkavo: „Didi efeziečių Artemidė!“ 35 Ga-
liausiai miesto raštininkui pavyko nuraminti minią. Jis
pasakė: „Efeziečiai! Kur rasi žmogų, kuris nežinotų, jog
efeziečių miestas globoja didžiosios Artemidės šventyk-
lą* ir iš dangaus nukritusią jos statulą*?! 36 Šito niekas
negali paneigti. Taigi nusiraminkite ir nieko galvotrūk-
čiais nedarykite. 37 Jūs atitempėte čionai šiuos vyrus,
kurie nėra nei šventvagiai, nei piktžodžiautojai mūsų
deivei. 38 Jei Demetrijas ir jo bendrai amatininkai turi
prieš ką nors skundą, tai tam yra teismo dienos ir pro-
konsulas, tegul sau bylinėjasi. 39 O jeigu jūs turite kokį
kitą apsvarstytiną reikalą, tai jį bus galima išspręsti tei-
sėtame tautos susirinkime. 40 Šiaip jau yra pavojus būti

19, 31* *...valdininkai*: gr. *asiarchoi*. Asiarchų visuomeninė padėtis ir vaidmuo nėra aiškiai aptarti. Atrodo, jie buvo turtingi ir įtakingi asmenys, kurių pareigos – puoselėti imperatoriaus kultą ir atstovauti Efezui Romos Azijos provincijos miestų lygoje.

19, 35* *...efeziečių miestas globoja... šventyklą*: arba *Efezas yra šventyklos globėjas*. Tokį titulą teikdavo Roma miestams, kurie puoselėjo imperatoriaus kultą. Įrašai liudija, kad Efezas pripažintas Artemidės ir imperatoriaus kulto globėju. *...ir iš dangaus nukritusią jos statulą*: nuoroda į meteoritą, garbinamą kaip deivės atvaizdą.

apkaltintiems maištu dėl to, kas šiandien čia dėjosi, nes
nėra jokio pagrindo, kuriuo galėtume pateisinti šį triukš-
mingą sambūrį“. Tą pasakęs, jis paleido susirinkimą.

20 Paulius išvyksta iš Efezo 1 Sąmyšiui pasibaigus,
Paulius susikvietė mokinius, davė jiems nurodymų ir 14, 22; 16, 40
atsisveikinęs iškeliavo į Makedoniją. 2 Keliaudamas per
anuos kraštus, jis duodavo mokiniams ilgų pamokymų.
Paskui atvyko į Graikiją, 3 kur pasiliko tris mėnesius.
Jam besirengiant plaukti į Siriją, žydai rezgė prieš jį 9, 23; 23, 12s 1 Tes 2, 14
sąmokslą. Todėl jis nutarė grįžti atgal per Makedoniją.
4 Jį lydėjo Sopatras, Pyro sūnus, iš Berėjos, Aristarchas 19, 29
ir Sekundas iš Tesalonikos, Gajus iš Derbės ir Timo- 16, 1+; 19, 22+
tiejus, Tichikas ir Trofimas iš Azijos. 5* Šie iškeliavo
pirmiau ir laukė mūsų Troadėje. 6 Po Neraugintos duo-
nos švenčių* mes išplaukėme iš Filipų ir po penkių
dienų susitikome su jais Troadėje; ten užtrukome sep-
tynias dienas.

Troadas. Paulius prikelia mirusį 7 Pirmą savaitės
dieną*, mums susirinkus laužyti duonos, Paulius ėmė 2, 42+
juos mokyti. Kadangi jis žadėjo rytojaus dieną iške-
liauti, tai užtęsė kalbas iki vidurnakčio. 8 Aukštutinia-
me kambaryje, kur mes buvome susibūrę, degė daug
žibintų. 9 Vienas jaunuolis, vardu Eutichas, sėdėjęs ant
lango, kietai įmigo, Pauliui ilgiau bedėstant. Miego įveik-
tas, jis iš trečio aukšto nukrito žemėn. Kai jį pakėlė, jis 1 Kar 17, 17-24 2 Kar 4, 30-37

20, 5* Čia prasideda antroji *Apaštalų darbų* knygos *mes* skyrių dalis (žr. 16, 10-17 paaiškinimą).

20, 6* *...Neraugintos duonos švenčių*: žr. Lk 22, 1 paaiškinimą.

20, 7* *Pirmą savaitės dieną*: diena po šabo ir pirmoji žydų savaitės diena, kurią nuo pradžių Jeruzalės krikščionys pasirinko švęsti Eucharistijos liturgijai, norėdami ją susieti su Kristaus prisikėlimu.

Apd 9, 36-42 Mk 5, 39-42p buvo nebegyvas. 10 Nulipęs žemyn, Paulius pasilenkė ir
apglėbęs jį tarė*: „Nekelkite triukšmo, gyvybė tebėra ja-
me". 11 Vėl užlipęs aukštyn, jis laužė ir valgė duoną. Dar
ilgai jis kalbėjo, lig pat aušros, ir tada iškeliavo. 12 O
jaunuolį atvedė gyvą, ir tai buvo nemenka paguoda.

Iš Troados į Miletą 13 Įsėdę į laivą, mes išplaukėme
į Asą, kur ketinome paimti Paulių, nes jis buvo taip pa-
tvarkęs, pats norėdamas ten nuvykti pėsčias. 14 Susitikę
Ase, paėmėme jį ir nuplaukėme į Mitilėnę. 15 Iš ten
plaukdami toliau, kitą dieną atsidūrėme priešais Chiją.
Rytojaus dieną pasiekėme Samą ir dar po dienos – Mile-
tą. 16 Nenorėdamas gaišti Azijoje, Paulius nutarė aplenkti
Efezą, nes kiek įmanydamas skubinosi Sekmines atšvęsti
Jeruzalėje.

Atsisveikinimas su Efezo bendrijos vadovais 17* Iš
11, 30+ Mileto jis pasiuntė į Efezą kvietimą, kad pas jį atvyktų
Bažnyčios vyresnieji. 18 Jiems atėjus, Paulius prabilo:
1 Tes 1, 5; 2, 10-12 „Jūs žinote, kaip aš visą laiką, nuo pirmosios dienos,
Fil 2, 3; 3, 18 2 Kor 1, 8-9; 11, 23-31 kurią įžengiau į Aziją, pas jus elgiausi, 19 kaip tarnavau
Dievui visu nusižeminimu, ašaromis ir bandymais, ku-
riuos teko iškęsti dėl žydų pinklių. 20 Kaip nieko nenu-

20, 10* *...pasilenkė ir apglėbęs jį tarė*: Paulius apglėbia negyvą berniuką – šis gestas primena Elijo elgesį, kai jis atgaivino našlės iš Sareptos sūnų (žr. 1 Kar 17, 17-24), ir Eliziejų, kai jis sugrąžino gyvybę Šunemietės sūnui (žr. 2 Kar 4, 34).

20, 17-35* Patyręs sunkumų Efeze ir jo apylinkėse, Paulius sukviečia vyresniuosius – presbiterius – į Miletą, apie 60 km į pietus nuo Efezo. Čia jis primena jiems savo atsidėjimą Evangelijai (18-21 eil.), kalba apie savo būsimą kančią dėl Evangelijos (22-27 eil.) ir įspėja juos, kad saugotų Bendriją nuo netikrų pranašų, kurie jam pasitraukus tikriausiai ims reikštis (28-31 eil.). Paulius, baigdamas kalbą, cituoja Jėzaus posakį (35 eil.), kuris nėra užrašytas evangelijose. Šią Pauliaus atsisveikinimo kalbą Efezo vyresniesiems – presbiteriams – Lukas apibūdina kaip Pauliaus testamentą.

tylėjau, kas jums naudinga, bet kalbėjau ir mokiau tiek 20, 27; 2 Tim 4, 2
viešumoje, tiek po namus, 21 žydus ir graikus raginda- Apd 13, 5+
mas atsiversti į Dievą ir įtikėti mūsų Viešpatį Jėzų.
22 Ir štai aš, Dvasios belaisvis, keliauju į Jeruzalę,
nežinodamas, kas man ten nutiks, 23 tiktai Šventoji 1, 8+; 21, 4. 11
Dvasia kiekviename mieste man skelbia, jog manęs lau-
kia pančiai ir vargai. 24 Bet aš per daug nebranginu
savo gyvybės. Svarbu, kad tik baigčiau savo bėgimą ir 2 Tim 4, 7; Fil 2, 16
įvykdyčiau tarnystę, kurią esu gavęs iš Viešpaties Jėzaus:
paliudyti Dievo malonės Evangeliją. Apd 26, 16-18
25 Ir štai dabar aš žinau, kad daugiau nematysite
mano veido jūs visi, su kuriais esu buvęs, skelbdamas
Dievo Karalystę. 26 Todėl aš šiandien iškilmingai pa- 1, 3+
reiškiu, jog nebūsiu kaltas, jei kas pražus! 27 Aš jums 18, 6+
nieko nenutylėjau ir paskelbiau visus Dievo nutarimus. 20, 20
28 Būkite rūpestingi sau ir visai kaimenei, kuriai Šven- 1 Tim 4, 16; 1 Pt 5, 1-3; Jn 21, 15-17
toji Dvasia jus paskyrė vyskupais*, kad ganytumėte Dievo Ps 74, 1s; Apd 5, 11+; 1 Kor 1, 2+; Ef 1, 14+
Bažnyčią*, kurią jis yra įsigijęs savo krauju. 29 Žinau, 1 Pt 2, 9+; Iz 43, 21
kad, man pasitraukus, įsibraus pas jus žiaurių vilkų, Mt 7, 15
kurie nepagailės kaimenės. 30 Net iš jūsų atsiras tokių, 2 Pt 2, 1-2
kurie klastingomis kalbomis stengsis patraukti paskui
save mokinius. 31 Todėl budėkite ir nepamirškite, jog aš 1 Pt 5, 8-9

20, 28* *...paskyrė vyskupais*: gr. *episkopos* – prižiūrėtojas. Nuo II krikščionio šimtmečio šis žodis vartojamas kalbant apie *vyskupą*, kuris vadovauja vietinei Krikščionių Bendrijai. Naujojo Testamento laikais šios pareigos dar nebuvo tokios, kokias vėliau įgijo vyskupai. Atrodo, Efeze buvo daugiau negu vienas *episkopos*, bet jų pareigos dar nėra tiksliai apibūdintos. *...Dievo Bažnyčią*: kadangi šalutinis sakinys *kurią jis yra įsigijęs savo krauju*, einantis po *Dievo Bažnyčią*, teikia mintį, kad posakis *savo krauju* nurodo Dievo kraują, kai kurie ankstyvi Naujojo Testamento perrašinėtojai pakeitė *Dievo Bažnyčią* į *Viešpaties Bažnyčią*. Kiti veikiau verčia *Dievo Bažnyčią, kurią jis yra įgijęs savo paties (t.y. Kristaus) krauju.*

Apd 19, 10+ per trejus metus dieną ir naktį nepaliaudamas, su ašaro-
14, 23 mis įspėjinėjau kiekvieną. 32 O dabar pavedu jus Dievui
9, 31 Ef 2, 20-22 ir jo malonės žodžiui, kuris turi galią jus išugdyti ir
Įst 33, 3-4 duoti paveldėjimą tarp visų pašvęstųjų.
33 Nė iš vieno netroškau nei sidabro, nei aukso, nei
drabužio. 34 Jūs gi žinote, kad mano ir palydovų reika-
18, 3+ lams tarnavo šitos va mano rankos. 35 Ir aš jums visur
Ef 4, 28 1Kor 11, 1 rodydavau, kad, šitaip triūsiant, reikia paremti silp-
nuosius ir atminti Viešpaties Jėzaus pasakytus žodžius:
21, 5 'Palaimingiau duoti negu imti'". 36 Tai pasakęs, jis at-
siklaupė ir kartu su visais pasimeldė. 37 Visi pradėjo
2 Kor 13, 12+ graudžiai verkti ir, puldami Pauliui ant kaklo, jį bu-
20, 25 čiavo. 38 Jie ypač nuliūdo dėl žodžių, jog nebematysią
15, 3; 21, 5 jo veido. Paskui jie palydėjo jį į laivą.
21 Kelionė į Jeruzalę 1* Išsiplėšę iš jų glėbio, mes
išplaukėme ir tiesiu keliu atvykome į Kosą, o kitą dieną
per Rodą į Patarą. 2 Radę laivą, plaukiantį į Finikiją,
įlipome ir išplaukėme. 3 Išvydę artėjant Kiprą, palikome
jį kairėje ir leidomės link Sirijos, kur išlipome Tyre.
Ten laivas turėjo iškrauti savo krovinius. 4 Suradę moki-
nių, prabuvome su jais septynias dienas. Dvasios ap-
20, 23; 21, 11. 12 šviesti, jie patarė Pauliui dar nevykti į Jeruzalę. 5 Toms
dienoms prabėgus mes leidomės į kelionę, o jie visi kartu
su žmonomis ir vaikais palydėjo iki miesto ribos. Pajūry-
20, 36-38 je suklaupę visi pasimeldėme. 6 Atsisveikinę sulipome į
laivą, o jie sugrįžo namo.
7 Keliaudami toliau, iš Tyro atplaukėme į Ptolemaidę.
Ten pasveikinome brolius ir pasilikome pas juos vienai

21, 1-18* Trečioji *mes* skyrių dalis *Apaštalų darbų* knygoje (žr. 16, 10-17 paaiškinimą).

dienai. 8 Kitą dieną vėl keliavome ir atvykome į Cezarėją.
Ten nuėjome į evangelisto Pilypo, vieno iš Septynių*, 6, 5; 8, 4s. 40
namus ir pas jį pasilikome. 9 Jis turėjo keturias netekė- 2, 4+. 17
jusias dukteris, kurios buvo pranašės. 10 Mums būnant
dar kelias dienas, iš Judėjos atėjo vienas pranašas, vardu 11, 27-28
Agabas*. 11* Jis apsilankė pas mus, paėmė Pauliaus juos-
tą ir, susirišęs ja rankas ir kojas, pasakė: „Šventoji Dva- 1, 8+
sia kalba: 'Vyrą, kuriam priklauso ši juosta, tokiu būdu
Jeruzalėje supančios žydai ir atiduos į pagonių rankas'".
12 Tai išgirdę, ir mes, ir tenykščiai prašėme, kad jis
neitų į Jeruzalę. 13 Bet Paulius atsakė: „Kodėl raudate 21, 4
ir draskote man širdį? Aš pasirengęs Jeruzalėje dėlei
Viešpaties Jėzaus ne tik būti supančiotas, bet ir numir- Lk 22, 33 Apd 20, 24+
ti!" 14* Taigi, jam nesutinkant, mes liovėmės įkalbinėję
ir tarėme: „Tebūnie Viešpaties valia!" Lk 22, 42p Mt 6, 10

Paulius Jeruzalėje 15 Po tų dienų, susiruošę į kelią,
išvykome į Jeruzalę. 16 Kai kurie mokiniai iš Cezarėjos
lydėjo mus ir nuvedė viešnagėn pas vieną kiprietį, Mna-
soną, senybinį mokinį.

17* Kai atvykome į Jeruzalę, džiaugsmingai mus sutiko 1, 15+
broliai. 18 Rytojaus dieną Paulius kartu su mumis nuėjo 12, 17+

21, 8* *...vieno iš Septynių*: žr. 6, 2 paaiškinimą.

21, 10* *...Agabas*: 11, 28 tekste jis apibūdinamas kaip pranašas, kuris išpranašavo kraštą ištiksiantį badą, valdant imperatoriui Klaudijui.

21, 11* Simboliškas Agabo elgesys primena Senojo Testamento pranašus (žr. Iz 20, 2; Ez 4, 1; Jer 13, 1).

21, 14* Krikščionių laikysena atspindi Jėzaus elgesį (žr. Lk 22, 42).

21, 17-26* Jeruzalės Bendrijos vadovai praneša Pauliui, kad čia žydai tiki, jog jis drąsinęs diasporos žydus atmesti Mozės Įstatymą. Iš *Apaštalų darbų* knygos aišku, jog Paulius neprieštaravo, kad žydai krikščionys Jeruzalėje laikytųsi Mozės Įstatymo, ir diasporos žydams, priėmusiems krikščionybę, leido panašiai elgtis.

pas Jokūbą, kur buvo susirinkę visi vyresnieji. 19 Juos
14, 27; 15, 4. 12 pasveikinęs, jis smulkiai išdėstė visa, ką Dievas buvo
11, 18+ padaręs pagonijoje, pasinaudodamas jo tarnyste. 20 Jie
išklausę šlovino Dievą ir tarė Pauliui: „Tu matai, broli,
kiek tūkstančių žydų tapo tikinčiaisiais, ir jie visi uoliai
laikosi Įstatymo. 21 Bet jiems prikalbėta apie tave, kad
6, 11. 14 15, 1; 28, 17 tu mokąs visus žydus, gyvenančius tarp pagonių, atsiža-
dėti Mozės, sakydamas, jog jiems nereikią apipjaustyti
Mk 7, 1-13 vaikų nei laikytis papročių. 22 Ką daryti? Šiaip ar taip,
jie sužinos, kad esi atvykęs. 23* Todėl padaryk, kaip tau
18, 18+ sakome. Pas mus yra keturi vyrai, padarę įžadą. 24 Pasi-
imk juos, atlik apsivalymą kartu su jais ir prisiimk iš-
laidas*, kad jie galėtų nusikirpti plaukus. Tuomet visi
pamatys, jog gandai apie tave nieko neverti ir tu ne-
15, 1+. 19s. 28s nukrypdamas laikaisi Įstatymo. 25* O dėl tikinčiųjų iš
pagonių, tai mes esame išsiuntę nurodymus, kad jie
saugotųsi stabams paaukotos mėsos, kraujo, pasmaugtų
gyvulių mėsos ir ištvirkavimo“.

21, 23-36* Bendrijos vadovai pataria Pauliui prisiimti išlaidas už keturis Jeruzalės bendrijos vyrus, užmokant įprastinį mokestį už aukas, atnašaujamas naziro įžado apsivalymo proga (žr. Sk 6, 1-21), idant padarytų teigiamą įspūdį Jeruzalės žydams krikščionims, rodantiems didelę pagarbą Mozės Įstatymui. Kadangi ir pats Paulius kadaise buvo padaręs naziro įžadą (žr. 18, 18), jo pagarba Įstatymui būtų visų akivaizdoje paliudyta.

21, 24* *...prisiimk išlaidas*: naziras, pasibaigus įžado laikotarpiui, privalėjo atnašauti mitulį ėriuką kaip deginamąją auką, mitulę avį kaip atnašą už nuodėmę ir aviną kaip bendravimo auką kartu su maisto ir gėrimo atnašomis (žr. Sk 6, 14-15).

21, 25* Atrodo, tarsi pirmą kartą Paulius būtų sužinojęs apie apaštalinį dekretą (žr. 15, 13-35). Galimas dalykas, kad šią užuominą Lukas įterpia, norėdamas savo skaitytojams priminti, jog krikščionims iš pagonijos buvo priminta gerbti kai kuriuos žydiškus papročius, susijusius su Mozės Įstatymu.

26 Tuomet Paulius pasiėmė tuos vyrus ir kitą dieną su
jais apsivalęs įžengė į šventyklą. Ten jis nurodė pas-
kutinę apsivalymo dieną, kada už kiekvieną iš jų turės
būti paaukota atnaša.

Pauliaus suėmimas 27 Toms septynioms dienoms
baigiantis, Azijos žydai, pastebėję Paulių šventykloje,
sukurstė visą minią ir, nutvėrę jį, 28* pakėlė riksmą:
„Izraelitai, gelbėkit! Šitas žmogus visur visus moko prieš
tautą, Įstatymą ir šią šventyklą. Jis net atsivedė šventyk- 18,13-15;21,21; 24,5s.14;25,8
lon graikus* ir suteršė šią šventą vietą". 29 Mat jie prieš Ez 44,9
tai buvo matę su juo mieste Trofimą iš Efezo ir dabar 20,4
manė, jog Paulius jį atsivedęs į šventyklą.

30 Sujudo visas miestas, susibėgo žmonės, nutvėrė
Paulių ir ištempė už šventyklos vartų. Vartai bematant
buvo uždaryti. 31 Jiems ketinant jį užmušti, įgulos virši- 26,21
ninkui – tribūnui* buvo duota žinia: „Visoje Jeruzalėje
kyla sąmyšis!" 32 Jis nedelsdamas su kareiviais ir šimti-
ninkais atskubėjo tenai. Jie, pamatę tribūną ir karei-
vius, liovėsi mušę Paulių. 33 Prisiartinęs tribūnas įsakė
suimti Paulių ir surišti dviem grandinėmis. Paskui pa- 20,23;21,11
klausė, kas jis esąs ir ką padaręs. 34 Tuo tarpu iš minios
šaukė tai šį, tai tą. Negalėdamas dėl triukšmo nieko tik-
ro sužinoti, tribūnas įsakė nuvaryti Paulių į kareivines.
35 Atėjus prie laiptų, per minios grūstį kareiviams teko

21, 28* Diasporos žydų kaltinimai, mesti Pauliui, yra tokie pat, kaip kaltinimai, kurie buvo mesti Steponui (žr. 6, 13). *...atsivedė šventyklon graikus*: pagonims buvo draudžiama eiti už pagonių kiemo ribų, grasinant mirties bausme. Graikiškas ir hebrajiškas įrašas ant akmeninės užtvaros žymėjo draudžiamą sritį.

21, 31* *...tribūnui*: pažodžiui – *tūkstančio vadui kohortoje*. Paprastai romėnų kohortos vadas vadovavo šešiems šimtams karių, legiono – dešimtadaliui. Karių skaičius kohortoje buvo įvairus.

jį nešte nešti. 36 Žmonės spraudėsi iš paskos, šaukdami:
22,22; 25,24 Lk 23,18 „Mirtis jam*!“
37 Vedamas į kareivines Paulius kreipėsi į tribūną:
„Ar galiu tau šį tą pasakyti?“ Šis atsiliepė: „Tai tu moki
graikiškai? 38 Vadinasi, tu – ne anas egiptietis*, kuris
neseniai sukėlė sąmyšį ir išsivedė į dykumą keturis tūks-
tančius sikarijų*!“ 39 Paulius atsakė: „Aš esu žydas iš
Kilikijos Tarso, taigi įžymaus miesto pilietis. Prašau tave,
leisk man prabilti žmonėms“. 40 Tribūnas sutiko. Pau-
13,16 lius atsistojo ant laiptų ir pamojo ranka miniai. Visiems
nutilus, jis prabilo hebrajų kalba*:
7,2 **22 Pauliaus pasiteisinimo kalba** 1* „Broliai ir tėvai!
Paklausykite, ką nūnai pasakysiu sau apginti“. 2 Išgirdę
jį kalbant hebrajiškai, jie dar labiau aprimo. O Paulius
2 Kor 11,22 Apd 26,4-5 kalbėjo toliau: 3 „Aš esu žydas, gimęs Tarse, Kilikijoje,
bet išauklėtas šitame mieste ir pagal griežtą protėvių
5,34 Įstatymą išėjęs mokslą prie Gamalielio kojų. Aš buvau
26,5; Gal 1,13-14 Fil 3,5-6; Rom 10,2 uolus Dievo kovotojas kaip ir jūs visi šiandieną. 4 Todėl

21, 36* ...*Mirtis jam!*: pažodžiui – *Šalin su juo!* Pilotui teisiant Jėzų, ir Jėzui to paties reikalauta (žr. Lk 23, 18).

21, 38* ...*ne anas egiptietis*: pasak žydų istoriko Juozapo Flavijaus, vienas egiptietis subūrė didžiulę minią ant Alyvų kalno pasižiūrėti sunaikintų Jeruzalės miesto sienų, kurios turėjo atsistatyti, paklusdamos egiptiečio pranašo žodžiui. Romėnai sąmyšį numalšino, o egiptietis pabėgo tik po to, kai buvo išžudyta tūkstančiai žmonių. ...*keturis tūkstančius sikarijų*: pasak Juozapo Flavijaus, sikarijai buvo politiniai nacionalistai, kurie jiems prieštaraujančius asmenis žudydavo trumpu durklu, lotyniškai vadinamu *sica*.

21, 40*...*hebrajų kalba*: t.y. aramėjų kalba, nes tuo metu ji buvo šnekamoji semitų kalba Palestinoje.

22, 1-21* Pirmoji Pauliaus gynybinė kalba minioms Jeruzalėje. Lukas apibūdina Paulių kaip pamaldų žydą (3 eil.), uolų krikščionių persekiotoją (4-5 eil.) ir antrąkart *Apaštalų darbų* knygoje nupasakoja Pauliaus atsivertimą (žr. 9, 1-10 paaiškinimą).

iki mirties bausmės persekiojau šį Kelią, pančioda- 8, 3; 9, 2+
mas ir įkalindamas vyrus ir moteris. 5 Tai gali paliu-
dyti vyriausiasis kunigas ir seniūnų taryba. Iš jų bu-
vau gavęs laišką broliams Damaske. Ir aš keliavau, pa- =9, 1-18+ =26, 9-18
siryžęs tenykščius [tikinčiuosius] supančioti ir atga-
benti į Jeruzalę, kad jie būtų nubausti.
6 Kai keliavau ir artinausi prie Damasko, apie vi-
durdienį staiga iš dangaus mane apsiautė stipri šviesa.
7 Aš kritau ant žemės ir išgirdau balsą, man sakantį: 'Sau-
liau, Sauliau, kam mane persekioji?!' 8 Aš paklausiau:
'Kas esi, Viešpatie?' Jis man atsakė: 'Aš esu Jėzus Naza- Mt 2, 23+
rėnas, kurį tu persekioji'. 9 Mano palydovai matė šviesą,
bet negirdėjo man kalbančiojo balso. 10 Aš dar paklau-
siau: 'Ką man daryti, Viešpatie?' O Viešpats man tarė:
'Kelkis, eik į Damaską, tenai tau bus pasakyta visa, ką
tau reikia daryti'. 11 Kadangi tos veriančios šviesos apa-
kintas nieko nemačiau, tik palydovų už rankų vedamas
aš pasiekiau Damaską.
12 Toksai Ananijas, maldingas, Įstatymui ištikimas
žmogus, giriamas visų aplinkinių žydų, 13 atėjęs stojo
prieš mane ir tarė 'Broli Sauliau, praregėk!' Ir tą pačią
akimirką aš jį pamačiau. 14 O jis kalbėjo: 'Mūsų protėvių
Dievas pasirinko tave, kad pažintum jo valią, išvystum 9, 17; 26, 16 1 Kor 9, 1
Teisųjį ir išgirstum jo balsą iš jo burnos, 15 nes tu visiems
žmonėms paliudysi*, ką esi regėjęs ir girdėjęs. 16 Tad ko 1, 8+; Mt 13, 16-17p 1 Jn 1, 1.3
lauki? Kelkis, priimk krikštą ir nusiplauk nuodėmes,
šaukdamasis jo vardo!' 2, 38+

22, 15* *...tu visiems žmonėms paliudysi*: lygiai kaip sekėjai iš Galilėjos istorinės Jėzaus tarnybos metu, taip ir Paulius, patyręs Kristaus prisikėlimą, privalo būti to prisikėlimo liudytojas (plg. 1, 8; 10, 39-41; Lk 24, 48).

9,26 17 Vėliau, sugrįžęs į Jeruzalę ir melsdamasis šventyk-
Gal 1, 18 loje, aš patyriau dvasios pagavą. 18 Išvydau Jėzų, ir jis
9,29-30 pasakė: 'Skubiai pasitrauk iš Jeruzalės, nes jie nepri-
ims tavojo liudijimo apie mane'. 19 Aš atsiliepiau: 'Vieš-
patie, juk jie žino, kad aš tavo tikinčiuosius sinagoga
nuo sinagogos varydavau į kalėjimą ir plakdinau. 20 O
kai buvo išlietas tavo liudytojo Stepono kraujas, aš ten
7, 58; 8, 1 stovėjau pritardamas ir sergėjau jo žudikų drabužius'.
2, 39+; 9, 15 21* Bet jis man pakartojo: 'Eik, nes išsiųsiu tave toli, pas
pagonis'".

Paulius – Romos pilietis 22* Jie klausėsi jo iki šitų
21,36+ žodžių, o čia ėmė garsiai rėkti: „Nušluoti nuo žemės
tokį! Nepalikti jo gyvo!" 23 Jie klykė, mosavo drabužiais
ir svaidė į orą smėlį. 24 Tribūnas įsakė nuvesti Paulių į
kareivines ir liepė tardyti plakant, kad išaiškėtų, kodėl
žmonės prieš jį taip įsiutę. 25 Kai jau buvo pririštas
diržais, jis kreipėsi į šalia stovintį šimtininką: „Ar jums
16,37+ valia plakti Romos pilietį, ir dar nenuteistą*?"

26 Tai išgirdęs, šimtininkas priėjo prie tribūno ir pa-
reiškė: „Ką sumanei daryti? Tas žmogus yra Romos pi-
lietis!" 27 Tribūnas atėjęs paklausė: „Pasakyk man, ar tu
Romos pilietis?" Šis patvirtino: „Taip". 28 Tribūnas tarė:
„Aš šitą pilietybę įsigijau už didelius pinigus". Paulius

22, 21* Paulius stengiasi paaiškinti, kad jo nuostata dėl Mozės Įstatymo nesutampa su klausytojų nuostata dėl to, kad jis turi pranašišką misiją skelbti Evangeliją pagonims, kuriems nebuvo skirtas Mozės Įstatymas, ir jie netikėjo jį esant kelią į išganymą.

22, 22* Paulius leidžia suprasti, kad jo misija pagonims neturi nieko bendra su jiems uždėtu Mozės Įstatymu, taigi tuo sukelia tokią pat žydų reakciją, kaip ir Pisidijos Antiochijoje (žr. 13, 45).

22, 25* *...Ar jums valia plakti Romos pilietį, ir dar nenuteistą?*: žr. 16, 37 paaiškinimą.

atsiliepė: „O aš ją turiu nuo gimimo“. 29 Bematant pasi-
traukė nuo jo tie, kurie turėjo jį tardyti. Sužinojęs jį esant
Romos pilietį, tribūnas nusigando, kam jį surišdinęs. 16, 37+; 21, 33

Žydų teismo taryboje 30 Rytojaus dieną, norėdamas
tiksliau išsiaiškinti, kuo jis žydų kaltinamas, tribūnas
įsakė jį išleisti iš kalėjimo; liepė sušaukti kunigus bei
visą teismo tarybą ir, atvedęs Paulių, pastatė jų aki-
vaizdoje.

23 1 Skvarbiu žvilgsniu permetęs tarybą, Paulius
prabilo:

„Vyrai, broliai! Iki šios dienos aš elgiausi Dievo aki- 24, 16
vaizdoje visiškai gryna sąžine“. 2 Bet vyriausiasis kunigas
Ananijas* įsakė ten stovintiesiems smogti jam per burną. Jn 18, 22
3 Tuomet Paulius jam tarė: „Tau smogs Dievas*, tu, pa-
baltinta siena! Tu čia sėdi, kad mane teistum pagal Įsta- Mt 23, 27 Ez 13, 10-15
tymą, o liepi mane mušti prieš Įstatymą?“ 4 Ten esantys
įspėjo: „Tu įžeidi vyriausiąjį Dievo kunigą“. 5* Paulius
atsiliepė: „Broliai, aš nežinojau, kad jis vyriausiasis ku-
nigas. Juk parašyta: *Nepiktžodžiauk savo tautos vadovui*“. Iš 22, 27

6 Žinodamas, kad viena dalis buvo sadukiejai, o
kita – fariziejai, Paulius sušuko tarybai: „Broliai, aš fari- 26, 5; Fil 3, 5
ziejus, kilęs iš fariziejų šeimos, ir jūs mane teisiate už
mirusiųjų prisikėlimo viltį“. 7 Jam tai pasakius, tarp fa- 24, 15.21; 26, 6s; 28, 20 2 Mak 7; Dan 12, 1-3
riziejų ir sadukiejų kilo barnis, ir susirinkimas suskilo. 4, 1+

23, 2* *...vyriausiasis kunigas Ananijas*: Ananijas, Nedebėjo sūnus, vyriausiuoju kunigu buvo nuo 47 iki 59 m. po Kr.

23, 3* *...Tau smogs Dievas*: Juozapas Flavijus rašo, kad Ananijas buvo nužudytas 66 m. po Kr., pirmojo sukilimo prieš Romą pradžioje.

23, 5* Lukas apibūdina Paulių kaip paklusnumo Mozės Įstatymui pavyzdį. Paulius iš pagarbos Įstatymui (žr. Iš 22, 27) atsiprašė už vyriausiajam kunigui mestą *pabaltintos sienos* kaltinimą (žr. Mt 23, 27), kai buvo įspėtas, jog Ananijas yra vyriausiasis kunigas.

Mt22,23 8 Mat sadukiejai neigia mirusiųjų prisikėlimą, angelų
ir dvasios buvimą, o fariziejai tuos dalykus pripažįsta.
9 Todėl pakilo didelis klegesys. Kai kurie Rašto aiškin-
5,34s tojai iš fariziejų atsistojo ir griežtai prieštaravo: „Mes
nerandame nieko blogo šitame žmoguje. 10 O kas, jeigu
jam kalbėjo dvasia arba angelas?!“ Įsisiautėjus smarkiems
ginčams, tribūnas, bijodamas, kad jie nesudraskytų Pau-
liaus, įsakė kareivių daliniui nusileisti žemyn, išplėšti
Paulių iš jų ir nuvesti į kareivines.
18,9-10;27,24 11* Kitą naktį Pauliui pasirodė Viešpats ir tarė: „Būk
tvirtas! Kaip liudijai apie mane Jeruzalėje, taip reikės
19,21 tau liudyti ir Romoje“.
9,23;20,3 1 Tes 2,14+ **Žydų sąmokslas** 12 Rytojaus dieną susirinko būrys
žydų ir prisiekė nei valgyti, nei gerti, kol nenužudys
Pauliaus. 13 Tokią sankalbą padarė daugiau negu ketu-
riasdešimt žmonių. 14 Jie nuėjo pas aukštuosius kunigus
bei seniūnus ir pasakė: „Mes prisiekėme nieko neragau-
ti, kol nenužudysime Pauliaus. 15 O jūs kartu su taryba
prašykite tribūną, kad jis pristatytų jį jums, lyg norėtu-
mėte tiksliau ištirti jo bylą. Tuo tarpu mes būsime pasi-
rengę nudėti jį kelyje“. 16 Apie šią sankalbą nugirdo
Pauliaus sesers sūnus. Jis atėjo į kareivines ir pranešė
Pauliui. 17 Tada Paulius, pasivadinęs vieną šimtininką*,
paprašė: „Nuvesk šį jaunuolį pas tribūną. Jis turi jam
kai ką pranešti“. 18 Tas paėmė, nuvedė jį pas tribūną ir
paaiškino: „Kalinys Paulius pasikvietė mane ir paprašė,

23, 11* Epizodas apie pasirodžiusį Kristų, guodžiantį ir užtikrinantį, kad Paulius bus jo liudytoju Romoje, parengia skaitytoją paskutinei *Apaštalų darbų* knygos daliai – pasakojimui apie Pauliaus kelionę į Romą ir žinios apie Kristų skelbimą romiečių globoje.

23, 17* *...šimtininką*: šimtininkas – šimto karių vadas.

kad atvesčiau pas tave šitą jaunuolį. Jis turįs tau kai ką
pasakyti". 19 Tribūnas, paėmęs jį už rankos, pasivedėjo į
šalį ir paklausė: „Ką turi man pranešti?" 20 Tas atsakė:
„Žydai susimokė prašyti tave, kad rytoj nuvestum Pau-
lių į teismo tarybą, neva norėdami tiksliau ištirti jo
bylą. 21 Netikėk jais! Daugiau negu keturiasdešimt vyrų
susitarę prisiekė nei valgyti, nei gerti, kol jo nenužudys.
Jie jau dabar pasiruošę ir laukia tavo sutikimo". 22 Tribū-
nas atleido jaunuolį ir liepė niekam nesakyti, ką buvo
jam pranešęs.

Paulių gabena į Cezarėją 23 Pasišaukęs du šimti-
ninkus, tribūnas įsakė: „Nuo trečios nakties valandos*
laikykite parengtyje žygiuoti į Cezarėją septyniasdešimt
raitelių ir du šimtus ietininkų*. 24 Parūpinkite ir arklių,
kad raitą Paulių būtų galima saugiai nugabenti pas
valdytoją Feliksą". 25 Be to, jis parašė tokį laišką:

26* „Klaudijus Lisijas kilniausiajam valdytojui Felik-
sui siunčia sveikinimą.

27 Šitą vyrą žydai buvo nutvėrę ir norėjo nužudyti. 21,31-33
Aš su kareiviais jį išgelbėjau, sužinojęs esant Romos 22,25-29
pilietį. 28 Norėdamas patirti jo apkaltinimo priežastį,

23, 23* *...Nuo trečios nakties valandos:* t.y. nuo devintos valandos šį vakarą. Nakties valandos prasideda šeštą valandą vakaro. *...du šimtus ietininkų:* t.y. pagalbinių pajėgų dalinį.

23, 26-30* Tribūno laiškas pabrėžia faktą, kad Paulius yra Romos pilietis, ir kartu pareiškia, jog nėra jokių duomenų apie jo nusikaltimą prieš imperiją. Iš laiško tono galima suprasti, kad tribūnas iš pat pradžių ėmėsi rūpintis Pauliumi dėl jo turimos Romos pilietybės, bet tai nėra visa tiesa (žr. 21, 31-33; 22, 25-29).

23, 26* Markas Antonijus Feliksas buvo Judėjos prokuratorius nuo 52 iki 60 m. po Kr. Jo valdymas pasižymėjo žiaurumu ir valdinių engimu.

nuvedžiau į jų teismo tarybą. 29 Radau, kad jis kaltina-
18, 15 25, 18-19 mas dėl jų Įstatymo klausimų, o ne dėl kokio nusikalti-
mo, baustino mirtimi ar kalėjimu. 30 Kadangi man buvo
pranešta apie jam gresiantį sąmokslą, aš nedelsdamas
siunčiu jį pas tave. Taip pat nurodžiau kaltintojams,
kad jie tau pateiktų prieš jį turimus kaltinimus".

31 Kareiviai, vykdydami įsakymą, paėmė ir nugabe-
no nakčia Paulių į Antipatridę. 32 Rytojaus dieną jie
pasiuntė su juo raitelius, o patys sugrįžo į kareivines.
33 Atvykę į Cezarėją, raiteliai įteikė valdytojui laišką ir
pristatė Paulių. 34 Perskaitęs laišką, jis pasiteiravo, iš ko-
kios provincijos esąs. Sužinojęs, jog iš Kilikijos, 35 jis
pasakė: „Aš tave apklausiu, kai atvyks tavo kaltintojai".
Ir liepė jį sergėti Erodo pretorijuje.

24 Žydai skundžia Paulių Feliksui 1 Po penkių
dienų atvyko vyriausiasis kunigas Ananijas su keliais
seniūnais ir advokatu Tertulu. Jie pateikė valdytojui kal-
tinimus prieš Paulių. 2 Kai pastarasis buvo iškviestas,
Tertulas pradėjo savo kaltinamąją kalbą:

„Tavo dėka mes turime tikrą taiką ir daug pagerinimų
tautai, įvestų tavo rūpesčiu. 3 Mes, prakilnusis Feliksai,
visuomet ir visur tai pripažįstame su didžiu dėkingu-
mu. 4 Nenorėdamas tavęs ilgiau gaišinti, prašau tave
trumpai mūsų paklausyti su savo įprastu maloningumu.
16, 20; 17, 6; 5 Mes nustatėme, kad šis žmogus tarsi maras kursto su-
21, 28; Lk 23, 2 Mt 2, 23+ mišimą viso pasaulio žydijoje ir yra nazarėnų atskalos*
vadovas. 6 Jis net mėgino išniekinti šventyklą. Štai kodėl
mes jį suėmėme. (7)* 8 Iš jo galėsi pats išsiteirauti ir viską

24, 5* *...nazarėnų atskalos*: t.y. Jėzaus Nazarėno sekėjų.

24, 7* Kai kurie rankraščiai čia įterpia eilutę (iš tikrųjų 6b-8a): *ir mes*

sužinoti apie mūsų kaltinimus". 9 Tiems žodžiams prita-
rė žydai, tvirtindami, jog taip esą iš tikrųjų. 10* Valdytojui
davus ženklą, Paulius atsakė:

Pauliaus atsakymas kaltintojams „Žinodamas tave
jau daug metų esant šios tautos teisėju, su pasitikėjimu
mėginsiu ginti savo bylą. 11 Tau nesunku nustatyti, jog
prabėgo ne daugiau kaip dvylika dienų, kai aš atvykau į
Jeruzalę kaip maldininkas. 12 Nei šventykloje, nei sina- 11,30+; 20, 16
gogose, nei mieste niekas manęs nematė su kuo nors
besiginčijant ar suburiant minią. 13 Jie negali įrodyti to,
kuo dabar mane kaltina.

14 Vis dėlto aš tau išpažįstu, jog tarnauju savo protė-
vių Dievui pagal Kelią, jų vadinamą atskala. Aš tikiu 9, 2+
visa, kas parašyta Įstatyme ir Pranašuose. 15 Kartu su jais Rom 3, 31; 10, 4 Mt 5, 17+
turiu Dieve viltį, jog bus teisiųjų ir neteisiųjų prisikėli- Jn 5, 29+ Apd 23, 6+
mas iš numirusių. 16 Todėl aš stengiuosi visuomet turėti
gryną sąžinę prieš Dievą ir prieš žmones. 17 Aš po dau- 23, 1+
gelio metų atkeliavau savo tautai atiduoti pašalpų ir
paaukoti atnašų. 18 Ta proga rado mane šventykloje
apsivaliusį, be jokios minios ir be jokio triukšmo, 19 kai
kurie Azijos žydai. Tai jiems reikėjo čia būti ir, jei ką turi 21, 27
prieš mane, kaltinti tavo akyse. 20 Pagaliau tegul ir šitie
pasako, kokį nusikaltimą jie man įrodė teismo taryboje.
21 Nebent tik žodžius, kuriuos šaukiau stovėdamas tarp
jų: 'Šiandien jūs mane teisiate už mirusiųjų prisikėlimą!'" 23, 6+

norėjome jį nuteisti, remdamiesi savuoju įstatymu, bet tribūnas Lisijas prievarta išplėšė jį iš mūsų rankų ir įsakė jo kaltintojams atvykti pas tave.

24, 10-21* Nors vyriausiojo kunigo advokatas Tertulas ir nurodė Pauliaus veiklą jo misijinių kelionių metu, apaštalas kaltinimus suprato kaip sąmyšį, susijusį su atsitikimu šventykloje (žr. 21, 27-30; 24, 17-20). Ginamojoje kalboje Paulius pabrėžia krikščionybės ir judaizmo sąsajas bei tęstinumą.

Pauliaus kalinimas Cezarėjoje 22 Feliksas, gerai
9,2+ nusimanydamas apie tą Kelią, atidėjo skundo svarsty-
mą, sakydamas: „Kai atvyks tribūnas Lisijas, tuomet ir
išaiškinsiu jūsų klausimą“. 23 Jis davė nurodymą šimti-
ninkui sergėti Paulių, tačiau daryti lengvatų ir netrukdyti
jo žmonėms teikti jam paslaugų.
24* Po kelių dienų Feliksas atėjo su savo žmona Druzi-
la, kuri buvo žydė. Jis liepė pakviesti Paulių ir išklausė
18,5+ jo pasakojimo apie Kristaus Jėzaus tikėjimą. 25 Pauliui
Mk 6, 17-20 dėstant apie teisingumą, susilaikymą ir būsimąjį teis-
mą, Feliksas išsigando ir tarė: „Šiam kartui užtenka. Gali
17,32 eiti. Kai bus metas, aš tave pasišauksiu“. 26 Be to, jis
tikėjosi gauti iš Pauliaus pinigų. Todėl dažnokai jį kvies-
davosi ir su juo kalbėdavosi.
27* Prabėgus dvejiems metams, Feliksą pakeitė įpėdi-
25,9 nis Porcijus Festas. Norėdamas įsiteikti žydams, Feliksas
paliko Paulių kalėjime.
25 Paulius apeliuoja į imperatorių 1 Atvykęs į pro-
vinciją, Festas po trijų dienų nukeliavo iš Cezarėjos į
Jeruzalę. 2* Ten į jį kreipėsi aukštieji kunigai ir žydų
didikai, kaltindami Paulių 3 ir prašydami malonės jį
23, 12-15 atsiųsti į Jeruzalę, klastingai galvodami kelyje nužudyti.
4 Festas atsakė, jog Paulius turįs būti saugomas Cezarė-
joje, be to, jis pats ketinąs netrukus ten grįžti. 5 „Tegul

24, 24-25* Krikščionių tikėjimas kėlė nerimą prokuratoriui Feliksui, nes jis gyveno neteisėtoje santuokoje su Druzile, Erodo Agripos dukterimi. Santuoka yra tarsi temų, apie kurias kalba Paulius ir kurių Feliksas nenori klausytis, fonas.

24, 27* Apie Porcijų Festą, buvusį Judėjos prokuratorių nuo 60 iki 62 m. po Kr., labai mažai žinoma.

25, 2* Net po dvejų metų neapykanta Pauliui Jeruzalėje nebuvo atslūgusi (žr. 24, 27).

jūsų įgaliotiniai, – tęsė jis, – keliauja kartu ir, jei tas
vyras nusikaltęs, jį skundžia".
6 Pabuvęs tarp jų ne daugiau kaip aštuonias ar de-
šimt dienų, jis sugrįžo į Cezarėją. Kitą dieną, atsisėdęs
į teismo krasę, liepė atvesti Paulių. 7 Vos tik pasirodžiusį
apspito jį iš Jeruzalės atvykę žydai, mėgindami primesti Mt 26,59-61p; 27,12-14p
aibę sunkių kaltinimų, tačiau neįstengė jų įrodyti. 8 Pau- Lk 23,10 Apd 17,6-7
lius gynėsi: „Aš niekuo nenusikaltęs nei žydų Įstatymui, 21,20;24,14+
nei šventyklai, nei ciesoriui".
9* Norėdamas parodyti palankumą žydams, Festas 24,27
paklausė Paulių: „Ar nori keliauti į Jeruzalę ir ten būti
mano teisiamas už šiuos dalykus?" 10 Paulius atsakė:
„Aš stoviu prieš ciesoriaus teismą ir ten privalau būti
teisiamas. Aš nepadariau žydams skriaudos, kaip tu pats
puikiai žinai. 11 Jei esu nusikaltęs ir padaręs ką nors
verta mirties, tai neatsisakau mirti. Bet jeigu jų metami
kaltinimai nepagrįsti, niekas neturi jiems manęs išduo-
ti. Aš šaukiuosi ciesoriaus!" 12 Tuomet Festas, pasitaręs
su savo taryba, paskelbė: „Šaukeisi ciesoriaus – eisi pas 26,32;28,19
ciesorių".

Agripa ir Berenikė aplanko Paulių 13 Praslinkus ke-
lioms dienoms, karalius Agripa ir Berenikė* apsilankė

25, 9-12* Paulius atsisako pripažinti Jeruzalės sinedriono teisminę galią (11 eil.). Apaštalas, būdamas Romos pilietis, pasinaudoja savo teise apeliuoti į imperatoriaus teismą (12 eil.). Tuomet imperatoriumi buvo Neronas (60 m. po Kr.). Šitaip Paulius išvengė pavojaus būti klastingai nužudytas (3 eil.).

25, 13* *...karalius Agripa ir Berenikė*: brolis ir sesuo, Erodo Agripos I vaikai. Berenikė, tapusi našle, gyveno pas savo brolį. Erodas Agripa I persekiojo Jeruzalės Krikščionių Bendriją (žr. 12, 1-10). Agripa II buvo nežymus mažų šiaurinės Palestinos sričių ir kelių Perėjos (Užjordanės) kaimų valdovas. Jo įtaka Palestinos žydams buvo ribota.

Cezarėjoje Festo pasveikinti. 14 Viešnagei užtrukus, Fes-
tas supažindino karalių su Pauliaus byla ir papasakojo:
„Feliksas paliko man tokį kalinį. 15 Kai buvau Jeruzalėje,
aukštieji žydų kunigai ir seniūnai apsilankė pas mane,
kaltindami jį ir reikalaudami pasmerkti. 16 Aš jiems
atsakiau, kad romėnai neturi papročio pasmerkti kokį
nors žmogų, nedavę kaltinamajam galimybės stoti savo
kaltintojų akivaizdoje ir gintis nuo kaltinimų. 17 Jiems
čionai atvykus, aš nedelsdamas rytojaus dieną atsisėdau
į teismo krasę ir liepiau atvesti tą žmogų. 18 Skundėjai
nesugebėjo įrodyti jokio nusikaltimo, kokio buvau
18, 15; 23, 29 tikėjęsis. 19 Jie vien tik ginčijosi ir jam prikaišiojo dėl
23, 6+ kai kurių savo tikėjimo klausimų ir dėl kažkokio mirusio
1 Kor 15, 12-20 2 Kor 13, 4 Lk 24, 5. 23 Jėzaus, kurį Paulius tvirtino esant gyvą. 20 Dvejoda-
mas, kaip išspręsti tokius klausimus, aš paklausiau,
ar jis nenorėtų vykti į Jeruzalę ir tenai būti teisiamas.
21 Bet Paulius pareikalavo, kad jo byla būtų perduota
Augusto žiniai.

Todėl aš įsakiau jį toliau kalinti, kol išsiųsiu pas
ciesorių“. 22 Agripa tarė Festui: „Aš ir pats norėčiau
pasiklausyti to žmogaus“. Anas sutiko: „Galėsi rytoj pa-
siklausyti“. 23 Rytojaus dieną Agripa ir Berenikė atėjo
su didele iškilme. Jie įžengė į salę kartu su tribūnais ir
miesto didžiūnais. Festas liepė įvesti Paulių. 24 Festas
prabilo: „Karaliau Agripa ir svečiai! Jūs matote žmogų,
dėl kurio visa gausybė žydų kreipėsi į mane Jeruzalėje
21, 36+ ir čia, šaukdami, kad jo negalima palikti gyvo. 25 Bet aš
nustačiau, kad jis nėra padaręs nieko, kas būtų bausti-
na mirtimi. Jam šaukiantis Augusto, nusprendžiau jį
ten pasiųsti, 26 tačiau nežinau nieko tikra, ką turėčiau

parašyti valdovui. Todėl aš iškviečiau jį jūsų akivaizdon,
ypač tavo, karaliau Agripa, kad jį apklausęs žinočiau,
ką turiu parašyti. 27 Mat, man rodos, neprotinga siųsti
kalinį nenurodant kaltinimo“.

26 Pauliaus kalba 1 Tuomet Agripa tarė Pauliui: „Tau
leidžiama paaiškinti savo bylą“. Ir Paulius, pamojęs 13, 16
ranka, pradėjo apsigynimo kalbą:

2* „Karaliau Agripa! Esu laimingas, galėdamas šian-
dien tavo akivaizdoje gintis, 3 juo labiau kad tau pažįs-
tami visi žydų papročiai ir ginčijami klausimai. Todėl
prašau kantriai manęs išklausyti.

4 Visi žydai žino apie mano gyvenimą nuo jaunystės 22, 3+
ir kaip jis prabėgo iš pradžių mano tautoje*, Jeruzalėje.
5 Jie pažįsta mane nuo seno ir, jei norėtų, galėtų paliu-
dyti, kad aš kaip fariziejus gyvenau, laikydamasis griež-
čiausios mūsų tikėjimo krypties. 6 Dabar aš čia stoviu
ir esu teisiamas už tai, kad viliuosi pažadu, kurį Dievas 23, 6+
yra davęs mūsų protėviams. 7 Jo išsipildant tikisi su-
laukti mūsų dvylikos giminių tauta, stropiai tarnaudama Dan 12, 1-3; 2 Mak 7, 9
Dievui dieną ir naktį. Dėl šios vilties, karaliau, ir įskun-
dė mane žydai. 8 Kodėl jums atrodo neįtikėtina, kad Rom 4, 17; 2 Kor 1, 9; Žyd 11, 19
Dievas prikelia numirusius?

9 Kitados ir aš maniau, kad mano pareiga visais =9, 1-18; =22, 5-16
būdais kovoti su Jėzaus Nazarėno vardu. 10 Aš taip ir Mt 2, 23+
dariau Jeruzalėje. Gavęs iš aukštųjų kunigų įgaliojimus,

26, 2-23* Paskutinė Pauliaus ginamoji kalba *Apaštalų darbų* knygoje, sakyta karaliaus akivaizdoje (žr. 9, 15). Paulius apibūdina save kaip uolų fariziejų, o krikščionybę – kaip nuoseklų judaizmo išsivystymą. Pasakojimas apie apaštalo atsivertimą pakartojamas trečią kartą (žr. 9, 1-19 paaiškinimą).

26, 4* *...mano tautoje:* t.y. tarp žydų.

9, 13+ daugybę šventųjų įmesdinau į kalėjimus, o kai jie buvo
8, 1; 22, 20 žudomi, pritardavau. 11 Dažnai įvairiose sinagogose gra-
sinimais verčiau juos piktžodžiauti ir, be saiko prieš juos
įtūžęs, persekiojau net svetimuose miestuose.

12 Tais pačiais tikslais aš keliavau į Damaską, turė-
damas aukštųjų kunigų įgaliojimus ir leidimą. 13 Kely-
je, vidurdienį, karaliau, aš staiga išvydau, kaip mane
ir mano kelionės draugus iš dangaus apsiautė šviesa,
skaistesnė už saulę. 14 Mes visi parpuolėme žemėn, o aš
21, 40+ išgirdau balsą, kuris man sakė hebrajiškai*: 'Sauliau,
1 Kor 9, 16s Sauliau, kam mane persekioji? Sunku tau spyriotis prieš
akstiną*!' 15 Aš paklausiau: 'Kas tu esi, Viešpatie?' O
Viešpats atsakė: 'Aš esu Jėzus, kurį tu persekioji. 16* Bet
Ez 2, 1 kelkis ir laikykis ant kojų! Aš tau apsireiškiau, kad pa-
1, 8+; 20, 24 skirčiau tave tarnu bei liudytoju tų dalykų, kuriuos matei
Jer 1, 5-8 ir kuriuos tau dar apreikšiu. 17 Aš tave gelbėsiu nuo
tautiečių ir pagonių, pas kuriuos tave siunčiu, 18 kad
Iz 42, 7. 16 atvertum jų akis* ir jie iš tamsybių gręžtųsi į šviesą, nuo
Apd 9, 17-18; Jn 8, 12+ Kol 1, 12-14; 1 Pt 2, 9 šėtono galybės – į Dievą ir, tikėdami mane, gautų nuodė-
Įst 33, 3-4 mių atleidimą bei dalį su pašventintaisiais'. 19 Todėl,
Gal 1, 16 karaliau Agripa, negalėjau būti neklusnus dangaus ap-
reiškimui. 20 Iš pradžių Damaske ir Jeruzalėje, o pas-
kui visoje Judėjoje ir pagonijoje ėmiau skelbti, kad

26, 14* *...hebrajiškai*: žr. 21, 40 paaiškinimą. *Sunku tau spyriotis prieš akstiną!*: ši patarlė, įprasta graikų raštijoje, čia reiškia, kad gyvenime beprasmiška ir neveiksminga priešintis bet kokiai dieviškai įtakai.

26, 16* Jėzaus žodžiai Pauliui atspindi pokalbį tarp Kristaus ir Ananijo (žr. 9, 15) bei pokalbį tarp Ananijo ir Pauliaus (žr. 22, 14-15) dviejuose ankstyvesniuose pasakojimuose apie Pauliaus atsivertimą.

26, 18 * *...kad atvertum jų akis*: nors apie Pauliaus aklumą šiame pasakojime neužsimenama (žr. 9, 8-9. 12. 18; 22, 11-13), tačiau jis yra įpareigojamas gydyti kitų žmonių dvasinį aklumą.

žmonės atsiverstų, sugrįžtų pas Dievą ir imtųsi tikro 2, 38+; Lk 3, 8p
atsivertimo darbų. 21 Už tai žydai sugriebė mane šven- 21, 30-31
tykloje ir mėgino užmušti. 22 Bet, Dievui padedant, iki
šios dienos aš tebeliudiju mažam ir dideliam, neskelb-
damas nieko viršaus*, o tik tai, ką yra skelbę įvyksiant
pranašai ir Mozė, 23 būtent – jog Mesijas kentės*, jog 2, 23+
pirmutinis prisikels iš numirusių ir paskelbs šviesą tautai 1 Kor 15, 20-23 Apd 13, 47
ir pagonims".

Klausytojų atsiliepimai 24 Jam taip aiškinant, Fes-
tas garsiai sušuko: „Pauliau, tu iš galvos kraustaisi! Iš
didelio rašto išėjai iš krašto". 25 Paulius atsiliepė: „Ne,
nesikraustau iš galvos, prakilnusis Festai, bet kalbu tiesos Jn 18, 37-38
ir sveiko proto žodžius. 26 Šiuos dalykus žino karalius,
kuriam aš taip atvirai kalbu. Esu tikras, kad iš viso to 13, 46+
jam nieko nėra nežinomo, juoba kad šitai dėjosi ne kur
nors užkampyje*. 27* Karaliau Agripa, ar tiki pranašais?
Aš žinau, kad tiki". 28 Agripa atsakė: „Ko gero, įtikinsi
mane krikščionimi tapti..." 29 Paulius palinkėjo: „Duok,
Dieve, kad ar per trumpą, ar per ilgą laiką ne tik tu, bet
ir visi, šiandien girdėję mane kalbant, taptų tokie kaip
aš, tik be šitų pančių!" 28, 20

26, 22* *...neskelbdamas nieko viršaus*: žr. Lk 18, 31.

26, 23* *...būtent – jog Mesijas kentės*: žr. Lk 24, 26 paaiškinimą.

26, 26* *...šitai dėjosi ne kur nors užkampyje*: paaiškinamas įsitikinimas, kad apie Jėzų ir jo Bendriją jau seniai visiems žinoma. Pati krikščionybės istorija yra visiems žinoma ir nenuginčijama. Lukas savo istoriją rašo taip, kad pateiktų skaitytojams *tikrumą* apie jų priimtą mokymą (žr. Lk 1, 4).

26, 27-28* Kadangi krikščionių misionieriai neskelbia nieko, kas skirtųsi nuo to, ką pranašai skelbė Senajame Testamente (žr. 26, 22-23), tikinčiam žydui, anot Luko, lieka tik nuosekli išvada – tapti krikščioniu.

30 Tuomet pakilo karalius, valdytojas, Berenikė ir
kiti svečiai. 31* Išeidami jie kalbėjosi: „Šitas žmogus
23,29+ nepadarė nieko baustino mirtimi ar kalėjimu". 32 Agripa
Festui pareiškė: „Būtų buvę galima paleisti šį žmogų,
25,11;28,19 jeigu jis nebūtų šaukęsis ciesoriaus".
27 Paulius gabenamas į Romą 1* Kai buvo nuspręsta,
kada išplaukti mums į Italiją, Paulius ir keli kiti kaliniai
buvo perduoti Augusto kohortos* šimtininkui Julijui.
2 Mes įlipome į Adramitijos laivą, kuris turėjo plaukti
Azijos pakrantėmis, ir netrukus leidomės į kelionę.
19,29+ Su mumis buvo makedonietis Aristarchas iš Tesaloni-
kos. 3 Kitą dieną atplaukėme į Sidoną. Julijus draugiš-
kai elgėsi su Pauliumi, leido jam aplankyti bičiulius ir
apsirūpinti į kelionę. 4 Iš ten mums teko buriuoti Kipro
užuovėja, nes pūtė priešiniai vėjai. 5 Perplaukę jūrą ties
Kilikija ir Pamfilija, mes atvykome į Lykijos miestą Myrą.
6 Tenai šimtininkas surado Aleksandrijos laivą, kuris
plaukė į Italiją, ir persodino mus į jį.

26, 31-32* Aprašydamas Pauliaus pasirodymą prieš Agripą, Lukas nori parodyti, kad nešališkai teisiant Paulių nebuvo rasta jokio pagrindo jį šaukti į teismą.

27, 1-28, 16* Šioje dalyje aprašoma Pauliaus kelionė į Romą. Jaudinantis pasakojimas apie audrą ir laivo sudužimą yra atsitiktinis ir neatskleidžia pagrindinio Luko tikslo – parodyti, kad Geroji Naujiena apie Jėzų pasiekia *žemės pakraščius.* Tačiau jis patraukliai parodo kalinio Pauliaus elgesį su jį gabenančiais į Romą kariais ir įspūdingai aprašo jo pranašiškus žodžius, kurie išgelbėjo nuo žūties visus laivo keleivius. Kelionės pasakojimas apima paskutinę *mes* skyrių dalį *Apaštalų darbų* knygoje (žr. 16, 10-17 paaiškinimą). Be to, pasakojimas liudija, kad Puteoluose ir Romoje jau buvo krikščionių.

27, 1* *...Augusto kohortos:* Augusto kohortos buvimą Sirijoje I krikščioniame šimtmetyje liudija įrašai. Pasakojime Augusto kohortos palyda žymi aukštą kalinio padėtį ir prestižą.

7 Daug dienų plaukėme palengva ir vargais negalais
atsiradome ties Knidu. Kadangi vėjas kliudė priplaukti
prie kranto, plaukėme Kretos priedangoje, Salmonės
iškyšulio kryptimi. 8 Vargingai jį aplenkę, atvykome į
vietovę, kuri vadinasi Dailioji Prieplauka, netoli Lasė-
jos miesto.
9 Prabėgo daug laiko, ir laivyba tapo pavojinga, nes Jon 1,4-16 Mt 8,23-27p
jau buvo pasibaigęs rudens pasninko metas*. 10 Paulius
juos įspėjo: „Vyrai, aš numatau, jog šis plaukimas bus
grėsmingas ir pražūtingas ne tik kroviniams bei laivui,
bet ir mūsų gyvybėms“. 11 Tačiau šimtininkas labiau
tikėjo vairininku ir laivo savininku negu Pauliaus įspė-
jimais. 12 Kadangi uostas nebuvo tinkamas žiemoti,
daugumas nusprendė iš ten plaukti toliau, kaip nors
pasiekti Feniksą, Kretos uostą, atvirą į pietvakarius ir
šiaurės vakarus, ir tenai žiemoti.

Audra ir laivo sudužimas 13 Kai ėmė pūsti lengvas
pietų vėjas, jie tikėjosi įvykdyti savo sumanymą ir, pa-
kėlę inkarą, leidosi pirmyn palei Kretos krantus.
14 Bet greitai nuo salos pusės pakilo viesulas, vadi-
namas Šiauriaryčiu. 15 Jis pagavo laivą, nepajėgusį jam
priešintis, ir mes turėjome jį leisti pavėjui. 16 Kai mus
nešė pro salelę, vardu Kauda, mes tik vargais negalais
išsaugojome gelbėjimo valtį. 17 Kai ji buvo užkelta, jū-
reiviai ėmėsi stiprinti laivą – apjuosė jį virvėmis. Kad
nepakliūtume ant Sirtės seklumų, jie nuleido bures ir
taip plaukė toliau. 18 Mus baisiai vargino audra. 19 Todėl
rytojaus dieną teko išmesti į jūrą dalį krovinio. Trečią

27, 9* *...rudens pasninko metas*: t.y. žydų šventės *jôm kippûr* – Susitai-
kinimo dienos pasninkas (žr. Kun 16, 29-31).

dieną jūrininkai savo rankomis išmetė kai kuriuos lai-
vo įrengimus. 20 Ilgą laiką nematydami nei saulės, nei
žvaigždžių, smarkios audros blaškomi, mes galiausiai
praradome bet kokią viltį išsigelbėti.
27,33 21 Žmonės jau ilgą laiką nieko nevalgė. Paulius pri-
ėjo prie jų ir tarė: „Vyrai! Reikėjo paklausyti manęs ir
neplaukti nuo Kretos į jūrą. Būtų išvengta pavojų ir nuos-
tolių. 22 Tačiau ir dabar patariu nenusiminti. Niekas iš
27,34 jūsų nežus, vien tik laivas. 23 Šią naktį man apsireiškė
Apd 18, 9; 23, 11 10, 3+ Jon 1, 9 angelas Dievo, kuriam aš priklausau ir tarnauju, 24 ir
pranešė: 'Nebijok, Pauliau! Tu privalai stoti prieš cie-
sorių. Todėl Dievas tau dovanoja tavo kelionės draugų
gyvybes'. 25 Tad, vyrai, drąsiau! Aš tikiu Dievu, kad
taip ir įvyks, kaip man pasakyta. 26 Mus išmes į kokią
nors salą".
27 Kai buvome svaidomi Adrijos jūroje keturioliktą
naktį, apie vidurnaktį jūreiviams pasirodė, kad artėja-
me prie sausumos. 28 Jie išmetė grimzlę ir nustatė dvi-
dešimties jūros sieksnių gylį; išmatavę dar kartą, bera-
do penkiolika. 29 Bijodami užšokti ant povandeninių
uolų, jie išmetė iš paskuigalio keturis inkarus ir ėmė
laukti aušros. 30 Jūreiviai mėgino pabėgti iš laivo. Jie
nuleido į jūrą gelbėjimo valtį, neva norėdami išmesti
inkarus laivo priešakyje. 31 Paulius įspėjo šimtininką ir
kareivius: „Jeigu šitie nepasiliks laive, jūs neišsigelbėsi-
te". 32 Tada kareiviai nukapojo valties virves ir leido
jai nukristi į jūrą. 33 Prieš rytą Paulius paragino visus
27,21 valgyti, sakydamas: „Šiandien jau keturiolikta diena, kaip
jūs laukiate nevalgę, nieko burnoje neturėję. 34 Todėl
aš jus prašau valgyti. To reikia jūsų išsigelbėjimui.
27,22.24 Nė vienam iš jūsų nenukris nė plaukas nuo galvos!"

35 Tai pasakęs, jis paėmė duonos, visų akivaizdoje
padėkojo Dievui, sulaužė ir pradėjo valgyti*. 36 Tuomet
visi pralinksmėjo ir ėmėsi valgio. 37 Laive iš viso buvo-
me du šimtai septyniasdešimt šeši žmonės. 38 Pavalgę
jie palengvino laivą, išmesdami jūron javus.

39 Rytui išaušus, jūreiviai negalėjo pažinti žemės, tiktai
pastebėjo nedidelę įlanką lėkštais krantais, į kurią, jei
bus įmanoma, jie nutarė pasukti laivą. 40 Nupjovė inka-
rus, paliko juos jūroje, atleido vairo diržus ir, iškėlę
prieš vėją priekinę burę, leidosi į krantą. 41 Atsidūrę prie
seklumos, jie užšokdino ant jos laivą. Priekis liko tvirtai
įsmigęs, o paskuigalis ėmė irti nuo smarkios mūšos.

42 Tuo metu kareiviai sumanė išžudyti kalinius, kad 12, 19+
kuris išplaukęs nepaspruktų. 43 Bet šimtininkas, gelbė-
damas Paulių, sutrukdė jų sumanymą. Jis įsakė, kad
mokantys plaukti pirmi šoktų į jūrą ir plauktų į krantą,
44 o kiti tai padarytų kas ant lentų, kas ant laivo nuolau-
žų. Šitaip visi išsigelbėjo ir pasiekė žemę.

28 Nepaprasti įvykiai Maltoje 1 Išsigelbėję sužino-
jome, kad sala vadinasi Melitė. 2 Vietos gyventojai su
mumis elgėsi labai draugiškai. Užkūrė ugnį ir pakvietė
mus visus prie jos, nes lijo ir buvo šalta. 3 Paulius pri-
rinko glėbį sausų šakų ir metė į ugnį. Čia nuo kaitros iš
laužo iššoko gyvatė ir įsikirto jam į ranką. 4 Pamatę pri-
kibusią prie rankos gyvatę, gyventojai ėmė vienas kitam
kalbėti: „Tas žmogus tikriausiai žmogžudys: išsigelbėjo
iš jūros, o keršto deivė* vis tiek neduoda jam gyventi“.

27, 35* *...paėmė duonos... padėkojo Dievui... sulaužė ir pradėjo valgyti:* šie žodžiai primena įprastą Eucharistijos liturgijos kalbą (žr. Lk 22, 19).

28, 4* *...keršto deivė:* gr. *dikē* – teisingumas. Anot graikų mitologijos, įasmeninta *Dikė* – keršto ir teisingumo deivė.

Mk 16,18 Lk 10,19 5 Tačiau jis nupurtė šliužą į ugnį, nepatirdamas nieko blo-
go. 6 Gyventojai laukė, kada jis ištins ir kris negyvas. Lau-
kę nesulaukę ir pamatę, kad jam nesidaro nieko blogo,
14,11 jie pakeitė nuomonę ir ėmė kalbėti, jog jis esąs dievaitis.
7 Netoli tos vietos buvo vyriausio salos valdininko
Publijaus valdos. Jis mus priglaudė ir tris dienas bičiu-
liškai globojo. 8 Tuo metu Publijaus tėvas buvo susirgęs
karštine ir viduriavimu. Paulius užėjo pas jį, pasimel-
Lk 4,40; 10,9p Apd 5,15-16; 8,7-8; 9,12 1 Tim 4,14+ dė, uždėjo ant jo rankas ir išgydė. 9 Po šito įvykio ir kiti
salos ligoniai ėjo pas Paulių ir buvo pagydomi. 10 Už tai
žmonės mus didžiai gerbė, o išvykstant aprūpino viskuo,
ko mums reikėjo.

Iš Maltos į Romą 11 Po trijų mėnesių mes išplaukė-
me Aleksandrijos laivu, žiemojusiu saloje. Jis turėjo
Dvynių ženklą*. 12 Atplaukę į Sirakūzus, prastovėjome
tris dienas. 13 Tada, buriuodami palei krantą, pasiekė-
me Regijų ir dar po dienos, ėmus pūsti pietų vėjui, per
dvi dienas atvykome į Puteolus. 14 Ten susitikome su bro-
liais*; jie pakvietė mus septynias dienas paviešėti. Taip
mes atvykome į Romą. 15 Tenykščiai broliai, išgirdę apie
mus, atėjo pasitikti iki Apijaus aikštės ir Trijų tavernų.
Juos išvydęs, Paulius dėkojo Dievui ir įgavo naujo pasi-
tikėjimo. 16* Kai atvykome į Romą, Pauliui buvo leista
apsigyventi vienam su sergin čiu jį kareiviu.

28, 11* *...Dvynių ženklą*: t.y. *Dioskūrų* – mitologinių dievų – Kastoro ir Polukso, Dzeuso sūnų ir jūreivių globėjų, ženklą.

28, 14* *...broliais*, t.y. tenykščiais krikščionimis. Krikščionybė jau buvo pasiekusi Europos žemyną.

28, 16* Pauliaus atvykimu į Romą programinis Viešpaties žodis *lig pat žemės pakraščių* (žr. 1, 8) buvo įvykdytas. Romoje apaštalui buvo paskirtas namų areštas. Lydimas sargybinio Paulius galėjo skelbti Evangeliją savo dienų civilizuoto pasaulio sostinėje.

Pokalbis su Romos žydais 17* Po trijų dienų jis pa-
sikvietė pas save žydų vadovus. Jiems susirinkus, jis
prabilo: „Broliai! Nors aš nesu nusikaltęs nei tautai, 21,21+;24,14+
nei papročiams, buvau Jeruzalėje suimtas ir atiduotas į
romėnų rankas. 18 Tie ištardę norėjo mane paleisti, nes
nerado jokio mirties verto nusižengimo. 19 Kadangi žy- 23,29+
dai prieštaravo, turėjau šauktis ciesoriaus, tiktai ne tam, 25,11;26,32
kad apkaltinčiau savo tautą. 20 Dėl šios priežasties aš
norėjau su jumis pasimatyti ir pasikalbėti. Juk aš nešioju 23,6+;26,6-8 26,29
šitą grandinę dėl Izraelio vilties*!“
21 Jie atsakė jam: „Mes nesame gavę apie tave iš
Judėjos laiškų, ir niekas iš brolių nebuvo atvykęs su Lk 4,44+
blogomis žiniomis ar kalbomis apie tave. 22 Vis dėlto
norėtume išgirsti tavo pažiūras. Mat apie šią atskalą tiek 17,19-20 24,5.14
težinome, jog jai visur prieštaraujama“.
23 Paskyrę jam dieną, daugelis suėjo pas jį į butą. Nuo
ryto iki vakaro jis dėstė jiems ir liudijo apie Dievo 13,16-41 1,3+
Karalystę, įrodinėdamas jiems Jėzų iš Mozės Įstatymo ir 13,46-47
Pranašų. 24 Vieni jo žodžiais tikėjo, kiti ne. 25* Nesutar-

28, 17-22* Pirmasis svarbus Pauliaus žingsnis Romoje buvo suprasti, ar Jeruzalės žydai planuoja tęsti bylą prieš jį Romos teisme. Jam buvo pranešta, kad apie tokį planą jie nieko nežino, tačiau Romos žydai esą girdėję, jog krikščionių mokymui visur prieštaraujama. Pauliaus pasiūlymas tai paaiškinti buvo jų mielai priimtas.

28, 20* *...nešioju šitą grandinę dėl Izraelio vilties*: Pauliaus žodžiais (žr. 23, 6) Lukas *Izraelio viltį* tapatina su mirusiųjų prisikėlimu.

28, 25-28* Paskutiniai Pauliaus žodžiai *Apaštalų darbų* knygoje atspindi svarbų Luko veikalų dalyką, būtent: kaip išganymas, pažadėtas Senajame Testamente, įvykdytas per Jėzų ir visų pirma paskelbtas Izraeliui (žr. 13, 26), dabar buvo paskelbtas pagonims ir buvo jų priimtas. Cituodamas *Izaijo knygą* (žr. Iz 6, 9-10), Paulius apibūdina savo tautiečių, atsisakančių priimti skelbiamą žinią apie Kristų, kaltę. Jų atsisakymas kreipia žinią apie Kristų skelbti pagonims.

dami tarpusavyje, jie ėmė skirstytis, o Paulius tepasakė
jiems viena: „Teisingai Šventoji Dvasia yra jūsų protė-
viams pasakiusi per pranašą Izaiją:

Iz 6, 9-10 26 *Eik pas šią tautą ir sakyk:*
Girdėti girdėsite, bet nesuprasite,
žiūrėti žiūrėsite, bet nematysite.
27 *Šitų žmonių širdis aptuko,*
jie prastai girdėjo ausimis ir užmerkė akis,
kad kartais nepamatytų akimis,
neišgirstų ausimis, nesuprastų širdimi
ir neatsiverstų, ir aš jų nepagydyčiau.

28 Todėl žinokite: šis Dievo išgelbėjimas yra pasiųstas
pagonių tautoms, ir jos jį priims“. (29)*

Pabaiga 30* Paulius pasiliko gyventi savo išsinuomota-
me bute ištisus dvejus metus ir priiminėdavo visus savo
13,46+ lankytojus. 31 Jis skelbė Dievo Karalystę ir visiškai laisvai,
netrukdomas, mokė apie Jėzų Kristų.

28, 29* Kai kurie rankraščiai įterpia: *...ir jam tai pasakius, žydai išėjo, rimtai ginčydamiesi tarp savęs.*

28, 30-31* Nors *Apaštalų darbų* knygos užsklanda gali atrodyti nelaukta, Lukas baigia savo pasakojimą tolesniu Pauliaus gyvenimu ir žinios apie Kristų paskelbimu Romoje. Drąsus ir nekliudomas Evangelijos skelbimas Romoje – pasakojimo viršūnė. Jo metmenis apima *Apaštalų darbų* knygos tekstas: *Kai ant jūsų nužengs Šventoji Dvasia... jūs tapsite mano liudytojai Jeruzalėje... ir lig pat žemės pakraščių* (žr. 1, 8).

NAUJOJO TESTAMENTO LAIŠKAI

Naujojo Testamento kanone yra dvidešimt viena laiško formos knyga, įsiterpusi tarp *Apaštalų darbų* ir *Apreiškimo Jonui*. Dauguma iš jų – tikri laiškai, atitinkantys to meto klasikinės laiško formos elementus ir skirti pavieniams asmenims arba žmonių grupėms. Kai kurie laiško formą atitinka tik iš dalies. Tai teologiniai straipsniai, arba esė. Keletu atvejų laiškuose trūksta net esminių laiško formos elementų (žr. įvadus į *Laišką žydams* ir *Pirmąjį Jono laišką*).

Faktiškai šių laiškų forma, nors jai ir būdinga daugybė variacijų, įtakota antikinės laiško formos, bet pritaikyta krikščionių rašytojų tikslui. Naujojo Testamento laiškai paprastai prasideda sveikinimu, siuntėjo ar siuntėjų ir gavėjo ar gavėjų apibūdinimu. Paskui eina malda, paprastai dėkojimas. Laiške pateikiamos tikėjimo tiesos, susijusios su Evangelijos mokymu, tų tiesų paaiškinimai, padedantys susivokti kintant gyvenimo aplinkybėms ir darant išvadas apie tikėjimą bei moralinį Kristaus sekėjo elgesį. Užsklandoje dažnas pokalbis raštu apie praktiškus gavėjo ir siuntėjo reikalus, kaip antai: siuntėjo apaštalo Pauliaus kelionės planai *Laiške romiečiams* ir pan. Laiškas paprastai baigiamas patarimu ir atsisveikinimo žodžiais.

Keturiolika iš dvidešimt vieno Naujojo Testamento *Laiškų* rinkinio įprasta priskirti apaštalui Pauliui. Iš pastarųjų tik *Laiško žydams* autorystė jam nepriskiriama. Po ilgų svarstymų *Laiškas žydams*, įtrauktas į Naujojo

Testamento kanoną, buvo pridėtas prie Pauliaus laiškų rinkinio. Kitų trylikos *Laiškų* autorystė priskiriama apaštalui Pauliui, nors dauguma tyrinėtojų mano, kad kai kurie jų iš tikrųjų buvo parašyti Pauliaus mokinių (žr. įvadus į *Laišką efeziečiams, Laišką kolosiečiams, Antrąjį laišką tesalonikiečiams ir Pirmąjį laišką Timotiejui*).

Keturi Pauliaus laiškų rinkinio laiškai – efeziečiams, filipiečiams, kolosiečiams ir Filemonui – yra vadinami *laiškais iš kalėjimo,* nes kiekviename iš jų autorius primena gavėjams, kad rašo iš kalėjimo. Kiti trys – du Timotiejui ir vienas Titui – žinomi kaip *pastoraciniai laiškai,* nes adresuoti pavieniams ganytojams, juose patariama apaštalo bendradarbiams, kaip rūpintis savo kaimene. Pauliaus rinkinio laiškai kanone rikiuojami pagal jų ilgumą nuo *Laiško romiečiams* iki *Laiško Filemonui,* pabaigoje pridėtas *Laiškas žydams.*

Kiti septyni Naujojo Testamento laiškai, įtraukti po Pauliaus laiškų rinkinio, vadinami *Visuotiniais laiškais,* nes jie nėra skirti kuriai nors vietinei krikščionių bendrijai kaip dauguma Pauliaus laiškų, bet didesniam skaitytojų būriui (žr. įvadą į *Visuotinius laiškus*). Trys iš jų – visi Jono laiškai – glaudžiai siejasi su ketvirtąja evangelija, todėl priklauso Jono Raštų tradicijai. *Visuotiniai laiškai,* kaip ir Pauliaus laiškai, rikiuojami pagal jų ilgumą, bet trys Jono laiškai įdėti kartu, o Judo – Naujojo Testamento laiškų rinkinio pabaigoje.

Autentiški Pauliaus laiškai buvo rašyti ankščiau už visas Naujojo Testamento evangelijas. Taigi pirminių žinių apie Jėzaus sekėjų sąjūdį bei jo vystymąsi ir žinios apie Jėzų skelbimo reikia ieškoti Pauliaus laiškuose. Tai svarbiausias istorinis šaltinis. Kitus Naujojo Testamento laiškus datuoti sudėtingiau, didžiuma iš jų priklauso antrajai ar trečiajai krikščionių kartai.

LAIŠKAS

ROMIEČIAMS

knygos žinome, kad Jeruzalėje Paulius buvo suimtas ir į Romą atvyko surakintas grandinėmis (žr. Apd 21-28, ypač 21, 30-33 ir 28, 14. 30-31).

Krikščionių Bendrija Romoje jau buvo įkurta. Taigi ji buvo ankstyvesnė už šį Pauliaus laišką. Kada ji išaugo, galimas dalykas, gausioje Romos žydų bendruomenėje, ir kaip atsirado, nežinome. Svetonijus, Romos istorikas, užsimena apie imperatoriaus Klaudijaus 49 m. po Kr. duotą įsaką, kuriuo žydai buvo išvaryti iš Romos, kai įvyko sąmyšis dėl kažkokio *Chrestos*, susijusio turbūt su ginču žydų bendruomenėje dėl Jėzaus – Mesijo (gr. *Christos*). Anot Apd 18, 2, Akvilas ir Priskilė (arba Priska, kaip ją vadina Rom 16, 3) buvo tarp išvarytųjų iš Romos; iš jų Paulius, būdamas Korinte, galėjo sužinoti apie Romos krikščionių bendrijos sąlygas.

Nėra aišku, ar žydai krikščionys, ar krikščionys iš pagonijos vyravo imperijos sostinės krikščionių *namų bendrijose* (žr. 16, 5), kai Paulius rašė *Laišką romiečiams.* Galbūt tada krikščionys iš pagonijos jau sudarė daugumą. Laiške apaštalas kreipiasi ir į žydus, ir į pagonis (žr. 3, 9. 29; taip pat 1, 14 paaiškinimą). Laiškas užsimena ir apie tą, kuris yra *silpno tikėjimo* (žr. 14, 1), ir apie tuos, kurie yra *stiprieji* (žr. 15, 1). Gali būti, kad šiais žodžiais neįvardijami skirtumai tarp tikinčiųjų iš judaizmo ir tikinčiųjų iš pagonijos, veikiau ženklinamas asketinis kai kurių konvertitų polinkis (žr. 14, 2), susijęs su žydų teisėtvarka dėl *švarių ir nešvarių* valgių (žr. 14, 14. 20). Problemos buvo panašios į tas, su kuriomis Pauliui teko galynėtis Korinte (žr. 1 Kor 8). Jei Rom 16 yra autentiška *Laiško romiečiams* dalis (žr. 16, 1-23 paaiškinimą), aišku, kad Paulius iš šiame tekste

minimų pažįstamų buvo daug ką sužinojęs apie Romos sąlygas.

Bet kokiu atveju Paulius rašo tam, kad apibūdintų Romos krikščionims save ir savo skelbiamą Evangeliją, norėdamas užsitikrinti jų paramą suplanuotai Ispanijos misijai. Pauliaus skelbiama Evangelija, atrodo, buvo artima romiečiams, nors jie buvo ją išgirdę iš kitų skelbėjų.

Pauliaus Evangelijos (žr. 16, 25) centras – išganymas ir nuteisinimas tikėjimu į Kristų (žr. 1, 16-17). Tiesa, Dievo pyktis apsireiškia dėl visokių ir pagonių, ir žydų nuodėmių bei nedorumo (žr. 1, 18-3, 20), bet kartu apsireiškia ir Dievo galybė išganyti *teisumu – rūpesčiu dėl žmogaus,* apreikštu Kristuje (žr. 1, 16-17; 3, 21-5, 21). Apaštalas aprašo gyvenimo pasekmes bei išvadas tų, kurie tiki (žr. 6, 1-8, 39), ir gyvenimo padarinius Izraelyje tų, kurie, dideliam Pauliaus širdies skausmui, netiki (žr. 9, 1-5). Apaštalas gyvena viltimi, kad, kaip kai kurių tautiečių Evangelijos atmetimas nuvedė jį į išganymo tarnybą tarp pagonių, lygiai taip vieną dieną Dievo gailestingumu *bus išgelbėtas visas Izraelis* (žr. 11, 11-15, 25-29, 30-32). Be to, meta iššūkį, ragindamas tikinčiuosius dar labiau atsidėti gyvenimui Kristuje: *esame vienas kūnas Kristuje, o pavieniui – vieni kitų nariai* (žr. 12, 5), daro nuorodą į pasaulį, kuriame gyvenama (žr. 13, 1-7), remiasi eschatologine tikrove (žr. 13, 11-14) bei svarsto bendrijos situaciją (žr. 14, 1-15, 13).

Laiškas romiečiams savo tema artimas ankstyvesniam Pauliaus *Laiškui galatams.* Vieni *Laiško romiečiams* tyrinėtojai kalba apie šį laišką dėmesį kreipdami į istorinį judaizmo ir krikščionybės santykį: ši tema buvo svarbi

ne tik krikščionybės pradžioje, bet ir šiandienos krikščionių pasauliui. Abu tikėjimai teigė, kad kelias į išganymą yra pagrįstas Sandora tarp Dievo ir tautos, išrinktos ir padarytos dieviškųjų dovanų paveldėtoja. Tačiau krikščionybė laikė save pranašišku Senojo Testamento išsipildymu ir pažadų įvykdymu, pareikšdama, kad parengiamoji Mozės Sandora dabar turi atsižvelgti į naują ir pranašišką, Kristuje įvykdytą Sandorą. Juk pats Paulius aistringai gynė pagonių laisvę nuo Mozės Sandoros įstatų, ypač Galatijoje, kur buvo atsisakęs pripažinti mėginimus šiuos įstatus pridėti prie Evangelijos krikščionims iš pagonijos. Mat Paulius buvo patyręs priešiškumų, iškilusių tarp dviejų tikėjimų sekėjų, ir *Laiške galatams* griežtai pasmerkė žydus krikščionis, kurie norėjo įkalbėti krikščionis iš pagonijos priimti judaizmo papročius. Anot Pauliaus, tikėjimas į Jėzų, išganymo šaltinį, būtų visiškai sunaikintas, jei krikščionys iš pagonijos būtų įpareigoti sulieti abu tikėjimus į viena.

Kiti *Laiško romiečiams* tyrinėtojai laiško šerdį sieja su Izraeliu ir Krikščionių Bendrija – tema, kurią Paulius aptarė 9-11 sk. Kaip suprato Paulius, žmogaus nuteisinimas įvyksta per tikėjimą, o ne per Įstatymą. Teologinė nuteisinimo sampratos potekstė: dieviškasis išganymo planas virsta tikrove plačioje teologinėje plotmėje, apimančioje visą žmoniją, nepaisant religinio turinio, susieto su kultūriniu paveldu, skirtumų. Taigi, anot šių tyrinėtojų, *Laiškas romiečiams* apibūdina Dievo išganymo planą nuo Adomo per Abraomą ir Mozę iki Kristaus (žr. 4-5 sk.) ir laiko jį atviru apreiškimui per Kristaus paruziją (žr. 8, 18-25).

Pauliaus *Laiškas romiečiams* yra svarbus Kristaus pranašumo Įstatymo atžvilgiu ir tikėjimo į Kristų – išganymo šaltinį – reikšmės apibūdinimas. Tai nesąlyginis tautų apaštalo kreipinys į Romos ir viso pasaulio krikščionis, kad to tikėjimo tvirtai laikytųsi. Krikščionys privalo atsispirti bet kokiam spaudimui priimti išganymo per Įstatymo darbus sampratą (žr. 10, 4) ir sykiu perdėtai neteigti krikščionio laisvės nuo Įstatymo: jis gi negali atsisakyti atsakomybės už kitus (žr. 12, 1-2), arba atmesti Dievo Įstatymo ir valios (žr. 3, 9-21; 3, 31; 7, 7-12, 13-25).

Laiško romiečiams metmenys

A. Įžanga *1, 1-15*
B. Žmonija, pasimetusi be Evangelijos *1, 16-3, 20*
C. Nuteisinimas tikėjimu į Kristų *3, 21-5, 21*
D. Nuteisinimas ir krikščionio gyvenimas *6, 1-8, 39*
E. Žydai ir pagonys Dievo plane *9, 1-11, 36*
F. Krikščionių pareigos *12, 1-15, 13*
G. Pabaiga *15, 14-16, 27*

ĮŽANGA

Gal 1, 10; Fil 1, 1 **1 Kreipimasis** 1* Paulius, Jėzaus Kristaus tarnas*,
Gal 1, 15 Apd 26, 16-18 pašauktasis apaštalas, išskirtas [skelbti] Gerąją Dievo
Naujieną, 2 kurią Dievas buvo iš anksto pažadėjęs per

1, 1-7* Pauliaus laiškuose pasveikinimas, arba kreipimasis, yra įprastos formos, nors ir pakeistos, palyginti su klasikine laiško įžanga. Jos pagrindas – bendras graikų ir romėnų laiškų rašymo būdas, papildytas semitiniais ir ypač krikščioniškais elementais. Trys pagrindiniai iš jų yra aiškūs: siuntėjo vardas, adresato vardas ir pasveikinimas. Paulius, pristatydamas save, dažnai priduria posakius, kurie apibūdina apaštalinę jo misiją. Šis elementas *Laiške romiečiams* išryškintas labiau negu kituose laiškuose. Kitur jis prie pasveikinimo prijungia savo bendradarbių vardus: Sosteno (žr. 1 Kor 1, 1), Timotiejaus (žr. 2 Kor 1, 1; Fil 1, 1; Fm 1 eil.), Silvano (žr. 1Tes 1, 1; 2 Tes 1, 1). Įprasta pasaulietiška pasisveikinimo forma buvo veiksmažodis *chairein* – *būk linksmas, džiaukis.* Vietoj jo Paulius vartoja panašiai skambantį daiktavardį *charis* – *malonė,* kartu su hebrajišku pasisveikinimo žodžiu *šālôm* (gr. *eirēnē*) – *taika, ramybė.* Šios dovanos, pranašautos Dievo Sandoroje su Izraeliu (žr. Sk 6, 24-26), buvo gausiai išlietos Kristuje, užtat Paulius ir linki jų savo skaitytojams. Kreipimosi tonas *Laiške romiečiams* yra formalus. Paulius pabrėžia savo apaštalinę tarnybą pagonių pasaulyje (3-4 eil. pabrėžia Evangeliją, arba kerigmą; 2 eil. – Dievo pažado įvykdymą; 1 ir 5 eil. – Pauliaus tarnybą). Apie Pauliaus pašaukimą žr. Gal 1, 15-16; 1 Kor 9, 1; 15, 8-10; Apd 9, 1-22; 22, 3-16; 26, 4-18.

1, 1* ...*Jėzaus Kristaus tarnas*: pažodžiui – *Kristaus Jėzaus vergas.* Paulius apibūdina save žodžiu *vergas,* idant pareikštų savo nedalomą atsidavimą Bendrijos Viešpačiui – vergų ir šeimininkų Šeimininkui. *Niekas negali tarnauti [t.y. būti vergu] dviem šeimininkams,* – kalbėjo Jėzus (žr. Mt 6, 24). Veikiau tokį vergo ir šeimininko santykio pobūdį, o ne žeminančią santykio potekstę Paulius pabrėžia svarstydamas krikščionio atsidavimą Kristui.

savo pranašus šventuosiuose Raštuose. 3* O ji kalba apie
jo Sūnų, kūnu kilusį iš Dovydo giminės, 4 šventumo 2 Sam 7, 1+ Mt 9, 27+; 2 Tim 2, 8
Dvasia per prisikėlimą iš numirusių pristatytą galingu Apr 22, 16; Rom 9, 5+
Dievo Sūnumi, – Jėzų Kristų, mūsų Viešpatį. 5* Per jį
esame gavę malonę ir apaštalo tarnystę, kad jo garbei
skleistume tikėjimo klusnumą* visose pagonių tautose. Apd 9, 15
6 Kartu ir jūs esate Jėzaus Kristaus pašaukti.

7 Visiems Dievo mylimiesiems, esantiems Romoje,
pašauktiesiems šventiesiems*: tebūna jums malonė bei Apd 9, 13+
ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus 1 Kor 8, 6
Kristaus!

Padėka ir prašymas 8* Pirmiausia aš dėkoju savo
Dievui per Jėzų Kristų už jus visus, nes visame pasaulyje 16, 19; 1 Tes 1, 8
kalbama apie jūsų tikėjimą. 9 Man gali paliudyti Dievas, 2 Kor 1, 23; Fil 1, 8 1 Tes 2, 5. 10

1, 3-4* Čia Paulius cituoja ankstyvą tikėjimo išpažinimą, skelbiantį Jėzų, *kūnu kilusį iš Dovydo giminės* (žr. Mt 22, 42; 2 Tim 2, 8; Apr 22, 16), ir Dievo Sūnų *per prisikėlimą iš numirusių*. Kaip *gyvybę teikianti dvasia* (žr. 1 Kor 15, 45), Jėzus gali teikti Dvasią tiems, kurie jį tiki.

1, 5* Paulius primena savo apaštalinę tarnybą, leisdamas numanyti, kad romiečiai žino šiek tiek apie jo istoriją. ...*tikėjimo klusnumą*: tikėjimas Dievo nuteisinimo darbu Jėzuje Kristuje susieja žmogų su Dievo dovana, naujuoju gyvenimu per Jėzaus Kristaus mirtį ir prisikėlimą bei Šventosios Dvasios veikimą (žr. ypač 8, 1-11).

1, 7* ...*pašauktiesiems šventiesiems*: Paulius dažnai kreipiasi į krikščionis kaip į šventuosius. Izraeliečių bendrija buvo vadinama *šventąja sueiga*, arba *šventuoju surinkimu*, nes jie Dievo pašaukimu buvo išskirti iš kitų tautų Viešpaties garbinimo tarnybai (žr. Kun 11, 44; 23, 1-44). Krikščionių Bendrija žvelgė į savo narius kaip į pašventintus krikštu (žr. 6, 22; 15, 16; 1 Kor 6, 11; Ef 5, 26-27). Krikščionys – *pašauktieji šventieji* (1 Kor 1, 2; 1 Tes 4, 7), t.y. pašaukti tam, kad suderintų savo gyvenimą su dovana, kurią jau yra gavę.

1, 8* Graikų ir romėnų laiškuose buvo įprasta pasveikinimą palydėti malda. Pauliaus laiškai paprastai įterpia šį elementą, išskyrus *Laišką galatams* ir *Laišką Titui*, kuriuose malda išreikšta krikščionių padėka ir yra nurodoma pagrindinė laiško tema. *Antrajame laiške korintiečiams* padė-

15,16 kuriam tarnauju dvasia, skelbdamas jo Sūnaus Evan-
geliją, jog be paliovos jus prisimenu, 10* visuomet savo
maldose prašydamas, kad, Dievui leidus, man pavyktų
kaip nors atkeliauti pas jus. 11 Aš trokštu jus pamatyti,
kad galėčiau perduoti šiek tiek dvasinių dovanų jums
sustiprinti, 12 tai yra drauge pasiguosti bendru jūsų ir
mano tikėjimu. 13 Noriu, broliai*, kad žinotumėte, jog
15,23 Apd 19,21 ne kartą ketinau atvykti pas jus, – deja, iki šiol vis pasi-
taikydavo kliūčių, – kad ir tarp jūsų turėčiau šiek tiek
vaisių kaip ir kitose tautose. 14 Juk aš skolingas* grai-
kams ir barbarams*, mokytiems ir nemokytiems. 15 Štai
kodėl mano širdį traukia ir jums Romoje skelbti Evan-
geliją.

ka tampa palaiminimu, o *Laiške efeziečiams* – pirmiau maldos yra ilgas palaiminimas. Čia malda išsakoma trumpai.

1, 10-12* Paulius nori išsamiau pasisakyti apie savo planuojamą kelionę (žr. 15, 22-24).

1, 13* *...broliai*: gr. *adelphoi*. Pauliaus nuomone, *giminės Kristuje* yra visi, kurie tiki Evangelija. *Adelphoi* ženklina visus – ir vyrus, ir moteris.

1, 14* *...graikams ir barbarams*: Aleksandro Didžiojo užkariavimu graikų kalba tapo *lingua franca* – tarptautine Viduržemio jūros kraštų kalba. *Graikais* Paulius vadina graikiškai kalbančius arba graikų kultūros veikiamus žmones. *Barbarai* – tautos, nepaveiktos graikų kultūros. Graikai tokias tautas vadino *barbarais* (žr. Apd 28, 2 – vertime *vietos gyventojai*), kalbančiais svetima kalba. Romos piliečiai vargiai siejo save su barbarais, o Neronas, kuris valdė imperiją tuo metu, kai Paulius rašė šį laišką, didžiavosi savo graikų kultūros pažinimu. *...skolingas*: vėliau Paulius šią skolos temą apžvelgia išsamiau (žr. 13, 8; 15, 1. 27).

1, 16-17* Pagrindinė laiško tema – nuteisinimas, arba išganymas, tikėjimu. *Aš nesigėdiju Evangelijos:* Paulius nesigėdija skelbti Evangelijos, nors yra kritikuojamas žydų ir pagonių, kurie šitaip pasitinka nukryžiuoto Išganytojo skelbimą (žr. 1 Kor 1, 23-24). Apaštalas netgi tvirtina, kad kaip tik per Jėzaus kryžių ir prisikėlimą apsireiškė Dievo išganymo užmojis bei jėga. *...pirma žydui*: žr. 2, 9-10. Ypač žydai, atsakydami tikėjimu, privalėtų būti pirmūnais, turint galvoje Abraomo pavyzdį (žr. 4 sk.).

+ B +

ŽMONIJA, PASIMETUSI BE EVANGELIJOS

Įžanginės mintys 16* Aš nesigėdiju Evangelijos, nes
ji yra Dievo galybė išgelbėti kiekvienam tikinčiajam, 1 Kor 1, 18-25; 2, 1-5 2 Kor 12, 9s
pirma žydui*, paskui graikui.
17 Joje apsireiškia Dievo teisumas iš tikėjimo į tikė- 1 Tes 2, 13 Hab 2, 4
jimą*, kaip parašyta: *Teisusis gyvens tikėjimu**. Gal 3, 11 Žyd 10, 38
Pagonių nusikaltimas Dievui 18* Dievo rūstybė* ap- Ps 69, 25; 85, 4-6 Mch 7, 9
sireiškia iš dangaus už visokią žmonių bedievystę ir Sof 1, 15

1, 17* *Joje apsireiškia Dievo teisumas iš tikėjimo į tikėjimą*: Evangelijos šerdis – Jėzus Kristus, kuriame buvo apreikštas gelbstintis Dievo artumas ir *teisumas* istorijoje. Tikėjimas patvirtina pagrindinį Senojo Testamento tikslo bei prasmės kaip dieviškojo pažado paskelbimą (žr. 2 sk.; taip pat 4, 13) ir apreiškia žmonijos nepajėgumą pasiekti išganymą net per Senojo Testamento Sandoros teisėtvarką. Tikėjimas, kaip Šventosios Dvasios dovana, ženklina priimtą išganymą kaip Dievo *teisumą*, t.y. kaip atkurto santykio su Dievu dovaną atleidimu ir jėga naujam gyvenimui. Tikėjimas – atsakymas į visaapimantį žmogaus ieškojimą Dievo. ...*Teisusis gyvens tikėjimu*: Paulius cituoja pranašo Habakuko žodžius (žr. Hab 2, 4).

1, 18-3, 20* Paulius siekia parodyti, kad visa žmonija be Dievo teikiamo išganymo yra beviltiškos būklės; tik ypatingas Dievo įėjimas į žmonijos istoriją gali ją išgelbėti.

1, 18-32* Šiame skaitinyje Paulius kalba taip, kaip įprasta žydams, gyvenusiems helenistiniame pasaulyje (žr. Išm 13, 1-14, 31) ir kaltinantiems pagonių pasaulį. Glaudi stabų garbinimo ir nemoralumo sąsaja yra esminis dalykas. Bet toks apibendrinimas, tiesą sakant, turėtų būti vertinamas remiantis faktu, kad nežydiškoji krikščionių visuomenė įvairiose plotmėse įgyvendino savo moralės pažiūras, kurių kokybė mestų aštrų iššūkį net šiuolaikinei krikščionių kultūrai. Romėnai bjaurėjosi gyvulių garbinimu Egipte. Pagrindinis Pauliaus tikslas – liudyti, kad Dievo pyktis nelaukia pasaulio pabaigos, bet skleidžiasi *dabar* – kiek-

neteisybę, kai teisybę jie užgniaužia neteisingumu. 19 Juk
tai, kas gali būti žinoma apie Dievą, jiems aišku, nes
Dievas jiems tai leido suprasti.
Išm 13, 1-9 Sir 17, 8 20 Jo neregimosios ypatybės – jo amžinoji galybė ir
Apd 17,24-29 1 Kor 1, 21 dievystė – nuo pat pasaulio sukūrimo aiškiai suvokia-
mos protu iš jo kūrinių, taigi jie nepateisinami. 21 Pažinę
Iz 40,26-28 Dievą, jie negarbino jo kaip Dievo ir jam nedėkojo, bet
Ef 4, 17-18 tuščiai svarstydami paklydo, ir neišmani jų širdis apte-
1 Kor 1, 19-20 mo. 22 Girdamiesi esą išmintingi, tapo kvaili. 23 Jie
Pr 1, 26-27; Iš 32 Įst 4, 16-18; Ps 106, 20 išmainė nenykstančiojo Dievo šlovę į nykstančius žmo-
Išm 11, 15; 12, 24; 13, 10s; Jer 2, 5. 11 gaus, paukščių, keturkojų ir šliužų atvaizdus.
24* Todėl Dievas per jų širdžių geismus atidavė juos
Ef 4, 19 tokiam neskaistumui, kad jie patys teršė savo kūnus. 25 Jie
Dievo tiesą iškeitė į melą ir lenkėsi bei tarnavo kūri-
16, 27+ niams, o ne Kūrėjui, kuriam šlovė per amžius. Amen!
26 Štai kodėl Dievas paliko juos gėdingų aistrų valiai.
Jų moteriškės prigimtinius santykius pakeitė priešingais

vienu žmonijos istorijos momentu, kai tik už stabų garbinimo slypi žmonijos egoizmas.

1, 18* *Dievo rūstybė*: arba *Dievo pyktis*. Dievas supyksta, bet ne rūstauja. Tai Senojo Testamento posakis, kuriuo apibūdinamas Dievo atoveikis į žmogaus nuodėmingumą – nesutaikomą priešiškumą tarp Dievo ir blogio (žr. Iz 9, 11. 16. 18. 20; 10, 4; 30, 27). Dievo pyktis nepaneigia visuotinės Dievo meilės savo kūriniams, bet smerkia Izraelį už jo gręžimąsi nuo Sandoros įsipareigojimų. Ozėjas aprašo Viešpatį Jahvę kaip skaudžiai kenčiantį dėl bausmės Izraeliui (žr. Oz 11, 8-9). Dievo pyktis Senajame Testamente siejamas su *Viešpaties Jahvės diena* ir įgauna eschatologinę reikšmę (žr. Zch 1, 15).

1, 24* Norėdamas parodyti žmonijos maišto gelmes prieš Kūrėją, *Dievas atidavė juos nepadorumui per jų širdžių geismus*. Užuot sutramdęs nedorus žmonių geismus, Dievas paliko juos savo pačių malonumui, šitaip pašalindamas fasadą nuo tariamo atitikimo Dievo valiai. Vėliau Paulius parodys, kad Mozės Įstatymas turi tokį pat poveikį (žr. 5, 20; 7, 13-24). Čia aprašomas Dievo teismas siejamas su širdies užkietinimu (žr. 9, 17-18).

prigimčiai. 27 Panašiai ir vyriškiai, pametę prigimtinius
santykius su moterimis, užsidegė geiduliais vienas kitam,
ištvirkavo vyrai su vyrais, ir jiems būdavo jais pačiais
už iškrypimą vertai atmonijama.
28 Jie nesirūpino pažinti Dievą, tai ir Dievas leido
jiems vadovautis netikusiu išmanymu ir daryti, kas ne-
pridera. 29 Todėl jie pilni visokio neteisumo, piktybės,
godulystės ir piktumo, pilni pavydo, žudynių, nesan-
taikos, klastingumo, paniekos, apkalbų. 30 Jie – Dievo
nekenčiami šmeižikai, akiplėšos, išpuikėliai, pagyrūnai,
išradingi piktadariai, neklausantys tėvų, 31 neprotingi,
neištikimi, be meilės, negailestingi. 32 Nors žino Dievo
sprendimą, jog visa tai darantys verti mirties, jie ne tik
patys taip daro, bet ir palaiko taip darančius.
2 Žydų nusikaltimas Dievui 1* Esi nepateisinamas,
kad ir kas būtum, žmogau, kuris mėgsti teisti kitus. Juk
teisdamas kitą, pasmerki save, nes ir pats tai darai, už
ką teisi. 2 O mes žinome, kad Dievas teisingai teisia
tuos, kurie tokius nusikaltimus daro. 3 Nejaugi manai,
žmogau, teisdamas taip darančius ir pats taip pat dary-
damas, išvengsiąs Dievo teismo?! 4 Kaipgi drįsti niekinti
jo gerumo, pakantumo ir kantrumo lobius?! Ar nesu- Išm 11, 23 2 Pt 3, 9

2, 1-3, 20* Po bendros pagonio apkaltos Paulius parodo, kad nors žydams skiriamas ypatingas apreiškimas, jie neturi ypatingo moralinio statuso Dievo akivaizdoje (3, 1-8). Paskelbęs, kad visa žmonija yra kalta Dievo akivaizdoje (3, 9-20), Paulius gali apibūdinti visos problemos sprendimą: išganymą per Dievo atpirkimo darbą, apreikštą Kristuje Jėzuje visiems, kurie jį tiki (žr. 3, 21-31).

2, 1-11* Kaip pirmąjį žingsnį, kuriuo įrodo, kad žydai iš tikrųjų nėra moraliai pranašesni už pagonis, Paulius paaiškina, jog galutinį sprendimą lems atlikti darbai, o ne privilegijos. Šiuo atveju pagonys yra tokie patys kaip ir žydai, taigi šie negali, nepasmerkdami savęs, pasmerkti pagonių nuodėmių.

pranti, kad Dievo gerumas skatina tave atsiversti? 5 Deja,
Apd 7,51 savo užkietėjimu bei neatgailaujančia širdimi tu pats sau
Sof 1,14-18 2 Tes 1,5-10 kaupi rūstybę dienai, kurią apsireikš Dievo rūstybė ir jo
Ps 62,13+ Ez 18,21-32+ teisingas teismas. 6 Jis kiekvienam atmokės už jo dar-
Žyd 11,6+ 1 Pt 1,17 bus*: 7 tiems, kurie ieško šlovės, garbingumo ir ne-
1 Pt 1,7 mirtingumo, ištvermingai darydami gera, – amžinuoju
gyvenimu, 8 o išpuikėliams, kurie neklauso tiesos, bet
yra pasidavę neteisumui, – pykčiu ir rūstybe. 9 Siel-
vartas ir suspaudimas sielai kiekvieno žmogaus, kuris
1,16+ daro bloga, pirma žydo, paskui graiko. 10 Ir šlovė, pa-
garba bei ramybė kiekvienam, kuris daro gera, pirma
Įst 10,17+ Apd 10,34+ žydui, paskui graikui. 11 Juk Dievas nėra šališkas*.

Negelbės Įstatymas 12* Visi, kurie nusidėjo neturė-
dami Įstatymo, pražus be Įstatymo, o visi, kurie nusidėjo
Jok 2,12 turėdami Įstatymą, bus nuteisti pagal Įstatymą. 13 Teisūs
Mt 7,26-27 Lk 8,21 Dievo akyse ne Įstatymo klausytojai; teisūs bus pripa-
Jok 1,22-25 žinti Įstatymo vykdytojai.

14 Kai jokio Įstatymo neturintys pagonys iš prigimties
vykdo Įstatymo reikalavimus, tada jie – neturintys Įstaty-
mo yra patys sau Įstatymas. 15* Jie įrodo, kad Įstatymo

2, 6* *...kiekvienam atmokės už jo darbus*: Paulius pakartoja Ps 62, 13 ir Pat 24, 12 tekstą pagal Septuagintos vertimą.

2, 11* *...Dievas nėra šališkas*: kadangi žydai pirmieji patenka į apkaltą dėl jiems apreikšto moralinio kodekso, nuoseklu būtų, jei jie pirmieji gautų palaiminimus. Žinoma, svarbu atminti, kad Dievas kyšių nepriima (žr. Įst 10, 17).

2, 12-16* Žydai negali reikalauti iš pagonių tokio elgesio lygmens, kokį žydams įdiegė Senasis Testamentas, nes Dievas nesikreipė į pagonis apreiškimu. Veikiau Dievas leido pagonims širdimi – sąžine – pažinti skirtumą tarp to, kas teisinga, ir to, kas klaidinga. Bet, kaip aiškina Paulius 1, 18-32, žmonija klaidingai skaitė reiškinius apie Dievo buvimą, galybę, dievystę: *girdamiesi esą išmintingi, tapo kvaili* (žr. 1, 22).

2, 15* Žr. Jer 31, 33; Išm 17, 11.

reikalavimai įrašyti jų širdyse, ir tai liudija jų sąžinė bei
mintys, kurios tai kaltina, tai teisina viena kitą... 16 Aną 2, 6
dieną Dievas per Jėzų Kristų teis žmonių slėpinius, kaip 1 Kor 4, 5
sako mano Evangelija.
17* Aure tu vadiniesi žydas, pasikliauji Įstatymu ir gi- Iz 48, 1-4; Mt 3, 8-9 Jn 8, 33s; Am 5, 21+
riesi Dievu. 18 Tu pažįsti jo valią ir, Įstatymo pamokytas, 12, 2+
išmanai, kas geriau. 19 Esi įsitikinęs galįs būti aklųjų
vadovas, švyturys tamsoje esantiems, 20 neišmanančių Jn 9, 40-41
mokytojas, kūdikių auklėtojas, turįs Įstatyme išreikštą Mt 23 Lk 18, 9-12
pažinimą bei tiesą. 21 Tai kodėl gi, mokydamas kitus,
nepamokai pats savęs?! Kodėl, įkalbinėdamas nevog- Ps 50, 16-21
ti, pats vagi?! 22 Skelbdamas nesvetimauti, pats sveti-
mauji?! Bodėdamasis stabais, pats apiplėši šventoves?!
23 Giriesi Įstatymu, o paniekini Dievą, laužydamas
Įstatymą?! 24* Juk parašyta: *Dėl jūsų piktžodžiauja Dievo* Iz 52, 5; Ez 36, 20-22 Jok 2, 7; 2 Pt 2, 2
vardui pagonys.

Negelbės apipjaustymas 25 Apipjaustymas naudin- 1 Kor 7, 19 Gal 5, 3
gas, jei vykdai Įstatymą. O jeigu esi Įstatymo laužyto-
jas, iš apipjaustyto virsti neapipjaustytu. 26 Taigi, kai Jer 9, 24-25
neapipjaustytas žmogus laikosi Įstatymo reikalavimų,
argi jo neapipjaustymas nebus įskaitytas apipjaustymu?!
27 Taip pagal gymį neapipjaustytas, bet vykdantis Įsta- Mt 12, 41s
tymą žmogus pasmerks tave, kuris laužai Įstatymą,

2, 17-29* Įstatymas yra naudingas, jei jį vykdai. Atmesdamas apipjaustymą kaip rinktinio žmogaus moralinės kokybės ženklą, Paulius pašalina paskutinę kliūtį skelbti nuteisinimą tikėjimu, būtent: žmogus neteikia Dievui ieškinių, kurių pagrindas yra apipjaustymas bei jį lydintys teisiniai įpareigojimai.

2, 24* Anot Iz 52, 5, Izraelio kančia – ištrėmimas į Babiloniją – skatino jo priešus užgaulioti Dievą. Paulius šį tekstą cituoja norėdamas paremti savo teiginį, kad dabartinis izraeliečių nedorumas yra panašaus Dievo užgauliojimo priežastis.

turėdamas jo raidę ir apipjaustymą. 28 Ne tas yra tikras
Ef 2, 11; Fil 3, 2s žydas, kuris viešai laikomas žydu, ir ne tas tikras api-
pjaustymas, kuris išoriškai atliktas kūne. 29 Anaiptol!
Jer 4, 4+ Tiktai tas yra žydas, kuris toksai viduje, ir tiktai tuomet
7, 6; 8, 2+ 2 Kor 3, 6 yra apipjaustymas, kai širdis apipjaustyta dvasioje, o ne
pagal raidę. Tokiam ir gyrius ne iš žmonių, bet iš Dievo.

3 Kaip su Dievo pažadais? 1* Koks tada pranašumas
būti žydu arba kokia nauda iš apipjaustymo?! 2 Visoke-
9, 4-5 riopas! Pirmiausia tas, kad jiems buvo patikėtas Dievo
Ps 89, 31-38 2 Tim 2, 13 žodis. 3 Jei kai kurie tapo neištikimi, – negi jų neištiki-
mybė panaikins Dievo ištikimybę? 4 Nieku būdu! Dievas
Ps 116, 11 išlieka tiesakalbis, o kiekvienas žmogus – melagis*, kaip
parašyta:

Ps 51, 6 *Kad tavo žodžiai būtų pripažinti teisūs*
ir laimėtum, kai esi teisiamas.

5 Jei mūsų neteisingumas iškelia Dievo teisumą, – ką
Job 34, 12. 17 gi sakysime?! Gal Dievas neteisus, rūsčiai bausdamas?!
1, 18+ Kalbu, kaip žmonėms įprasta. 6 Nieku būdu! Kaip tada
Dievas galėtų teisti pasaulį?! 7 Bet jeigu Dievo tiesa per
mano melagystę tik skaidriau nušvito jo garbei, tai kam
9, 19+ dar teisti mane kaip nusidėjėlį?! 8 Gal jau imkime ir
darykime bloga, kad išeitų gera, – kaip esame šmeižia-
6, 1. 15 mi ir kaip kai kurie sako mus skelbiant?! Šitokie tikrai
smerktini.

3, 1-4* Stoikų diatribės stiliumi Paulius atsako į prieštarą, kad jo mokymas apie visos žmonijos nuodėmingumą menkina išimtines Izraelio religines teises. Jis pabrėžia, jog žydai išliko Dievo apreiškimo nešėjai, nors ir nuodėmingi. Tai priklauso nuo juos šiai užduočiai išrinkusio Dievo ištikimybės.

3, 4* *...o kiekvienas žmogus – melagis*: šie žodžiai iš Ps 116, 11. Likusi eilutės dalis iš Ps 51, 6. Abu tekstai cituojami pagal Septuagintą.

Visi žmonės nusidėjėliai 9* Tai ką gi? Ar mes turime
pirmenybę?! Visai ne! Juk jau įrodėme, kad ir žydai, ir
pagonys – visi yra nuodėmės pavergti, 10 kaip parašyta: 11,32

Nėra teisaus, nėra nė vieno. Ps 14, 1-3
11 *Nėra išmanančio, nėra kas Dievo ieškotų.*
Visi pasiklydo, visi nuėjo vėjais;
nėra kas darytų gera, nėra nė vieno!
13 *Jų gerklė – atviras kapas;* Ps 5, 10
savo liežuviais klastas jie raizgė,
gyvačių nuodai jų lūpose. Ps 140, 4
14 *Jų burna pilna keiksmų ir kartumo,* Ps 10, 7
15 *jų kojos eiklios kraujo išlieti,* Iz 59, 7-8
16 *jų keliais skuba griovimas ir skurdas.*
17 *Jie nepažino taikos kelio,*
18 *ir nestovi prieš jų akis Dievo baimė.* Ps 36, 2

19 O mes žinome, jog Įstatymo reikalavimai* paskelb-
ti tiems, kurie yra pavaldūs Įstatymui, kad visos burnos
užsičiauptų ir visas pasaulis pasirodytų kaltas prieš Dievą,
20 nes Įstatymo darbais *jo akivaizdoje nebus nuteisintas nė* Ps 143, 2 Gal 2, 16; Rom 7, 7
*vienas žmogus**. Per Įstatymą tik pažįstame nuodėmę. Gal 3, 22

3, 9-20* *Tai ką gi? Ar mes turime pirmenybę*: paaiškinęs, kad Izraelio išimtinį statusą remia Dievo ištikimybė, Paulius tai parodo daugybe citatų iš *Raštuose* esančių *Liudijimų* rinkinio. Šie tekstai atskleidžia, kad visi žmonės dalijasi bendra nuodėmės našta. Beje, visus tekstus sieja kūno dalių paminėjimas: gerklė, liežuvis, lūpos, burna, kojos, akys.

3, 19* *...Įstatymo reikalavimai*: čia Paulius žodį *įstatymas* vartoja plačiausia prasme, norėdamas apimti visus *Raštus*. Nė vienas iš ką tik cituotų tekstų nėra iš *Toros* – Mozės Penkiaknygės, bet, beveik išimtinai, priklauso Senojo Testamento Išminties raštijai.

3, 20* *...Įstatymo darbais jo akivaizdoje nebus nuteisintas nė vienas žmogus*: šie žodžiai yra Ps 143, 2 interpretacija; Paulius priduria *Įstatymo darbais*.

+ C +

NUTEISINIMAS TIKĖJIMU Į KRISTŲ

Dievo teisumas 21* Bet dabar* be Įstatymo pasireiškė
Dievo teisumas, paliudytas Įstatymo ir Pranašų. 22 Tai
1, 16+ Gal 2, 16; 3 Dievo teisumas, tikėjimu į Jėzų Kristų duodamas visiems
tikintiesiems. Nėra jokio skirtumo, 23 nes visi yra nusi-
dėję ir stokoja Dievo garbės, 24 o nuteisinami dovanai jo
malone dėl Kristaus Jėzaus atpirkimo. 25 Dievas jį pa-
1 Jn 2, 2; 4, 10 skyrė permaldavimo auka*, jo kraujo galia, veikiančia
Apd 17, 30 per tikėjimą. Jis norėjo parodyti savo teisumą tuo, kad
nenubaudė už nuodėmes, padarytas anksčiau, 26 dieviš-
kojo kantrumo laikais, ir norėjo parodyti savo teisumą
Iz 53, 11 dabartiniu metu, pasirodydamas esąs teisus ir nuteisi-
nantis tą, kuris tiki Jėzų.

3, 21-31* Šios eilutės aiškiai aptaria Pauliaus Evangeliją, t.y. nuteisinimo tikėjimu principą. Dievas nusprendė išgelbėti žmoniją iš beviltiškos padėties: ši dieviška iniciatyva yra Dievo *teisumas.* Rūpindamasis žmogumi, Dievas gailestingumu kaltą padaro nekaltą, įgalindamas jį tokį būti. Dievas tai daro ne *dėl Įstatymo darbų* ir ne dėl kokių nors žmogaus nuopelnų, bet per nuodėmių atleidimą, *nuteisin[damas] dovanai... malone dėl Kristaus Jėzaus atpirkimo,* t.y. Kristuje Jėzuje įvykdyto atpirkimo, dėl visų, kurie tiki. Dievas apreiškė savo *teisumą* Jėzaus Kristaus, kurio išganymo tarnyba pradėjo naują žmonijos istorijos erą, atėjimu.

3, 21* *Bet dabar:* Paulius pasisavina dažnai graikų vartojamą posakį, kuriuo apibūdinamas perėjimas iš nelaimės į gerovę.

3, 25* *...permaldavimo auka:* gr. *hilastērion – išpirkimo auka.* Vertimas pateikia mintį, kad Dievas yra priešiškas nusidėjėliams. Paulius stengsis parodyti, kad žmonija yra priešiška Dievui, o ne Dievas žmonijai (žr. 5, 8-10).

Tikėjimo vaidmuo 27* Kur tada pagrindas girtis? Jis 2, 17; 4, 2-3
atmestas. Kokiu įstatymu? Darbų? Ne, tikėjimo įstaty- 5, 2+; 11, 18 Gal 6, 13-14
mu*. 28 Mes laikomės nuomonės, kad žmogus nuteisi- Ef 2, 9
namas tikėjimu, be Įstatymo darbų. 29 Argi Dievas –
tiktai žydų Dievas? Ar jis nėra ir pagonių?! Taip, ir
pagonių, 30 nes tėra vienas Dievas, kuris per tikėjimą
nuteisins apipjaustytus žydus ir per tikėjimą nuteisins
neapipjaustytus pagonis. 31 O gal tikėjimu mes panaiki-
name Įstatymą? Nieku būdu! Priešingai, mes Įstatymą
patvirtiname*.

4 Abraomas nuteisintas tikėjimu 1* O ką pasakysi- Gal 3, 6-9 Jok 2, 20-24, 14+
me gavus Abraomą – mūsų protėvį pagal kūną? 2* Jei Pr 12, 1+; 15, 6+
Abraomas būtų buvęs nuteisintas darbais, jis turėtų kuo

3, 27-31* Žmogus negali girtis savo šventumu, nes šventumas – laisva Dievo dovana visiems, būtent – žydui, priimančiam apipjaustymą tikėjimu, ir pagoniui, priimančiam tikėjimą be Senojo Testamento religinės nuostatos, kurios ženklas – apipjaustymas.

3, 27* ...*tikėjimo įstatymu*: arba *tikėjimo dėsniu [principu]*. Paulius mėgsta žaisti žodžiu *įstatymas* (žr. 7, 21, 23; 8, 2). *Nomos – įstatymas* graikų kalba dar gali reikšti paprotį ar dėsnį, principą.

3, 31* ...*mes Įstatymą patvirtiname*: t.y. duodame pirmenybę Dievo tikslams. Dievas – pagrindinis įstatymo šaltinis, o įstatymo esmė – nešališkumas. Remiantis Mozės Sandora, Dievo teisingumas kelia abejonę, jeigu nusidėję prieš įstatymą lieka nenubausti (žr. 3, 23-26). Idant veikiau visą žmoniją išgelbėtų, užuot ją pasmerkęs, Dievas apreiškia naują galimybę: *tikėjimo įstatymą*, arba *tikėjimo dėsnį* (žr. 3, 27). Kas gali būti nešališkiau už kiekvieno priėmimą į dievišką artumą, remiantis tikėjimo suvoktu nuodėmių atleidimu? Iš tikrųjų šis *tikėjimo dėsnis* buvo ankstesnis už Mozės Įstatymą (žr. 4 sk.), todėl jis nereiškia Dievo minties pakeitimo.

4, 1-25* Šis skyrius – išsamus Abraomo tikėjimo reikšmės svarstymas (žr. Gal 3, 6-18).

4, 2-5* Antra eilutė siejasi su ketvirta, o trečia – su penkta. Kontekstas lemia, ar teisumas yra įskaitytas dėl tikėjimo, ar kaip prievolė dėl darbų. Pauliaus apskaitininko žodyno vartojimas šiame ir kituose skaitiniuose siejamas su cituojamais Senojo Testamento tekstais ir Pauliaus palapinių

3,27+ pasigirti, tik, žinoma, ne Dievui. 3* Bet ką sako Raštas?
Pr 15, 6 Gal 3, 6 Abraomas patikėjo Dievu, ir tai jam buvo įskaityta teisu-
Jok 2, 23 mu. 4 Tam, kuris dirba, atlyginimas nelaikomas malone,
bet prievole. 5 O tam, kuris nedirba, bet tiki tuo, kuris
nuteisina bedievį, jo tikėjimas įskaitomas jam teisumu.
6 Taip ir Dovydas skelbia palaiminimą žmogui, kuriam
Dievas be darbų įskaito teisumą:

Ps 32, 1-2 7 *Palaiminti, kurių nusikaltimai atleisti,*
kurių nuodėmės uždengtos;
8 *palaimintas vyras, kuriam Viešpats*
nuodėmės neįskaito!

Abraomas ir apipjaustymas 9 Ar šis palaiminimas*
taikomas tik apipjaustytiesiems, ar ir neapipjaustytie-
siems? Mes sakėme, kad *Abraomui tikėjimas buvo įskaitytas*
teisumu. 10 Kokiu būdu? Jam esant apipjaustytam ar dar
prieš apipjaustymą? – Ne po apipjaustymo, bet prieš
Pr 17, 11+ tai. 11 Jis gavo apipjaustymo žymę kaip antspaudą tikėji-
mo teisumo, kurį turėjo būdamas dar neapipjaustytas.
Gal 3, 7 Taip jis tapo tėvu visiems tikintiesiems iš neapipjausty-
tųjų, kad ir jiems būtų įskaitytas teisumas, 12 ir tėvu tiems

gamintojo verslu (plg. Pr 15, 6 tekstą, kur 7-8 eil. primena apaštalui Ps 32, 2) – čia tas pats žodis – įskaityti – buvo susijęs su nuodėmių atleidimu. Tad Paulius gali teigti, kad ne tik Abraomo tikėjimas siejosi su nuodėmių atleidimu, bet ir visi, kurie tiki, *turi naudos* iš tikėjimo, kaip jos turėjo Abraomas.

4, 3* Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad Jok 2, 24 tekstas prieštarauja Pauliaus mokymui apie nuteisinimą: *žmogus nuteisinamas darbais.* Jokūbas galynėjasi su kraštutinių pažiūrų krikščionimis, kurie naudojo Pauliaus mokymą apie žmogaus nuteisinimą tikėjimu kaip savo moralinio palaidumo priedangą. Apaštalas svarsto šventumo klausimą išsamiau negu Jokūbas ir, pradėdamas šeštuoju skyriumi, paaiškina, kaip nuteisinimas tikėjimu per Šventosios Dvasios jėgą įveda žmogų į naujojo gyvenimo dovaną Kristuje.

4, 9* *...palaiminimas:* Dievo malonės ženklas.

apipjaustytiesiems, kurie ne tik apipjaustyti, bet ir vaikš-
čioja pėdomis mūsų tėvo Abraomo, kuris tikėjo būda-
mas dar neapipjaustytas.
Abraomas ir Įstatymas 13 Ne Įstatymu buvo parem-
tas Abraomui arba jo palikuonims duotas pažadas, kad Gal 3, 16-18 Pr 12, 7+
paveldės pasaulį, bet tikėjimo teisumu. 14 Jei paveldėto-
jai tebūtų tie, kurie remiasi Įstatymu, tai tikėjimas taptų
tuščias, o pažadas liktų bevertis. 15* Juk Įstatymą lydi Gal 3, 10
rūstybė, o kur nėra Įstatymo, ten nėra nė nusižengimo. 5, 13; 7, 7+
16 Taigi paveldėjimas priklauso nuo tikėjimo, kad tikrai
būtų iš malonės ir kad pažadas būtų tikras visiems pali-
kuonims, ne tik tiems, kurie remiasi Įstatymu, bet ir
tiems, kurie turi Abraomo tikėjimą. O jis yra visų mūsų
tėvas, 17 kaip parašyta: *Aš padariau tave daugelio tautų* Pr 17, 5
tėvu; – tėvas prieš Dievą, kuriuo jis tikėjo, kuris atgaivina Įst 32, 39+ Žyd 11, 19
numirusius ir iš nebūties pašaukia būti daiktus. Iz 48, 13
Abraomas – pavyzdys krikščionims 18 Nematyda-
mas jokios vilties, Abraomas patikėjo viltimi, jog tap-
siąs *daugelio tautų* tėvu, kaip pasakyta: *Tokia bus tavoji* Pr 15, 5
ainija. 19 Jis nesvyruodamas tikėjo, nors regėjo savo
kūną jau apmirusį – jam buvo arti šimto metų – ir Saros Pr 17, 1. 17
įsčias apmirusias. 20 Jis nepasidavė netikėjimui Dievo Mk 9, 23 Žyd 11, 1s
pažadu*, bet įsitvirtino tikėjime, teikdamas Dievui garbę
21 ir būdamas tikras, jog ką pažadėjo, įstengs ir įvykdyti. Jer 32, 17; Lk 1, 37
22 *Todėl jam tai buvo įskaityta teisumu.*

4, 15* Įstatymas turi negatyvų poveikį, nes pažadina giliai įsišaknijusį maištą prieš Dievą ir atskleidžia nusižengimus (žr. 1, 18-32).

4, 20* *Jis nepasidavė netikėjimui Dievo pažadu*: pažodžiui – *netikėjimu jis Dievo pažadu neabejojo.* Bet kokia abejonė, galėjusi kamuoti Abraomą, išsisklaidė visapusišku atsidavimu Dievo pažadui. Žyd 11, 8-12 pabrėžia Abraomo ir Saros tikėjimą.

1 Kor 10, 6+ 23 Tačiau ne vien apie jį parašyta: jam buvo įskaityta,
1 Pt 1, 21 24 bet ir apie mus, – nes turės būti įskaityta ir mums, jei
1, 4+ tikėsime tą, kuris prikėlė iš numirusių mūsų Viešpatį
Iz 53, 6. 12 Jėzų, paaukotą dėl mūsų nusikaltimų ir prikeltą mums
nuteisinti.

5 Nuteisinimas – išganymo laidas 1* Taigi, nutei-
sinti tikėjimu, gyvename taikoje su Dievu* per mūsų
3, 27+ Viešpatį Jėzų Kristų, 2 per kurį tikėjimu pasiekiame tą
3, 23+ malonę, kurioje stovime ir didžiuojamės Dievo šlovės
2 Kor 12, 9-10 Jok 1, 2-4 viltimi. 3 Ir ne vien tuo. Mes taip pat didžiuojamės
1 Pt 4, 13-14 Apr 1, 9 sielvartais, žinodami, kad sielvartas gimdo ištvermę,
1 Kor 13, 13+ 4 ištvermė – išbandytą dorybę, išbandyta dorybė – viltį.
8, 14-16 Gal 4, 4-6 5 O viltis neapgauna, nes Dievo meilė yra išlieta mūsų
širdyse Šventosios Dvasios, kuri mums duota.

5, 1-11* Žmonių pamaldumas gyvenimo pervartas ir bėdas dažnai laiko bausme už nuodėmę (žr. Jn 9, 2). Užtat Paulius patvirtina tikintiesiems, kad Dievo nuteisinimo darbas Jėzuje Kristuje yra *taikos su Dievu* paskelbimas. Mat Jėzaus Kristaus kryžius parodo Dievo iniciatyvą, dėl kurios žmonija nekliudomai įeis į dieviškąjį artumą. Susitaikymas – Dievo atleidimo dovana visai žmonijai. Tikėjimu žmogus per atleidimą patiria asmenišką naudą arba, Pauliaus žodžiais tariant, yra nuteisinamas. Pagrindinis Dievo tikslas – išlaisvinti tikinčiuosius iš senojo *buvimo savimi* prieš Kristaus atėjimą (žr. 1, 18-3, 20). Kadangi šis išlaisvinimas pasieks pilnatvę tikinčiojo prisikėlimu, išganymas aprašomas būsimuoju laiku (9-10 eil.). Ši išganymo pilnatvė vadinama krikščioniškąja viltimi, nes priklauso ateičiai. Pauliaus vartojamas gr. k. žodis *elpis* vilčiai nurodyti neturi netikrumo atspalvių, tarsi sakytų: *Įdomu, ar Dievas iš tikrųjų tai nori pasakyti?!* Veikiau Dievo pažadas Evangelijoje pripildo tikintįjį laukimo: vykdyti Dievo valią ir iš anksto patirti tikėjimo dovaną Šventojoje Dvasioje. Persekiojimai, lydintys krikščionių tikėjimą, moko juos kantrybės ir stiprina tą viltį, kuri jų neapvilia, nes Šventoji Dvasia gyvena jų širdyse ir įkvepia juos Dievo meilės (5 eil.).

5, 1* *...gyvename taikoje su Dievu:* arba *gyvenkime taikoje* (žr. 14, 19). Šitaip pateikia kai kurie rankraščiai, vertimai ir Bendrijos Tėvai.

6 Mums dar esant silpniems, Kristus skirtu metu nu- 3, 26+
mirė už bedievius. 7 Vargu ar kas sutiktų mirti už teisųjį; 1 Pt 3, 18
nebent kas ryžtųsi numirti už geradarį*. 8 O Dievas mums 8, 32 Jn 15, 13
parodė savo meilę tuo, kad Kristus numirė už mus, kai 1 Jn 4, 10. 19
tebebuvome nusidėjėliai. 9 Tad dar tikriau dabar, kai
esame nuteisinti jo krauju, būsime jo išgelbėti nuo rūs- 1 Tes 1, 10
čios bausmės. 10 Jeigu, kai dar buvome priešai, mus su- 2 Kor 5, 18-21
taikino su Dievu jo Sūnaus mirtis, tai juo labiau mus
išgelbės jo gyvybė, kai jau esame sutaikinti. 11 Negana
to, – dar galime didžiuotis Dievu per mūsų Viešpatį
Jėzų Kristų, kuris mus sutaikino.

Adomas ir Jėzus Kristus 12* Todėl kaip per vieną 1 Kor 15, 21-22
žmogų nuodėmė įėjo į pasaulį, o per nuodėmę mirtis, Išm 2, 24; Pr 3, 17. 19 Rom 6, 23
taip mirtis prasiskverbė į visus žmones*, nes visi nusidė- 3, 23
jo. – 13 Nuodėmė buvo pasaulyje ir iki Įstatymo, bet, ne-
sant Įstatymo, nuodėmė negalėjo būti įskaitoma. 14 Vis 4, 15; 7, 7+
dėlto nuo Adomo iki Mozės mirtis valdė net tuos, kurie

5, 7* *...geradarį*: pažodžiui – *gerą žmogų*.

5, 12-21* Paulius svarsto apie Adomo nuodėmę (žr. Pr 3, 1-13) Kristaus atpirkimo paslapties šviesoje. Žodžiu *nuodėmė*, Pauliaus vartojamu vienaskaita, nurodoma siaubinga jėga, tvirtai užvaldžiusi žmoniją, dabar maištaujančią prieš Kūrėją bei aukštinančią savo užmačias ir siekius. Tačiau niekas neturi teisės sakyti: *Adomo kaltė mane padarė kaltą*, nes visi žmonės kalti (12 eil.): pagonys, būdami pavaldūs įstatymui, įrašytam jų širdyse (žr. 2, 14-15), o žydai - būdami pavaldūs Mozės Sandoros įpareigojimams. Per Senojo Testamento Įstatymą žmonijos nuodėmingumas, veiksmingas nuo pasaulio pradžios (13 eil.), įgijo didesnį paskatinimą, gausiai padaugindamas nuodėmes. Dievo darbas Kristuje – visapusiška priešingybė nelaimę nešančiam nuodėmės virusui, kuris užplūdo žmoniją per Adomo kaltę.

5, 12* *...per* nuodėmę *mirtis... prasiskverbė į visus žmones*: skirtingai nuo Išm 2, 24 teksto, Paulius mirties prasiskverbimo į žmoniją nepriskiria velniui.

nebuvo padarę nuodėmių, panašių į nusikaltimą Ado-
mo, kuris buvo Būsimojo provaizdis.
15 Bet ne taip yra su dovana kaip su kalte. Jei dėl
vieno žmogaus nusidėjimo turėjo mirti daugelis, tai dar
labiau Dievo malonė ir vieno žmogaus, Jėzaus Kristaus,
malonės dovana su kaupu atiteko daugybei. 16 Ne, ne
taip yra su dovana kaip su vieno žmogaus nusikaltimu.
Juk teismas virto pasmerkimu dėl vieno kaltės, o malo-
nė iš daugybės nusikaltimų atvedė iki nuteisinimo. 17 Jei
dėl vieno žmogaus nusikaltimo mirtis įsiviešpatavo per
tą vieną, tai nepalyginti labiau tie, kurie su perteklium
gauna malonės bei teisumo dovaną, viešpataus gyveni-
me per vieną Jėzų Kristų.
18 Taigi, kaip vieno žmogaus nusikaltimas visiems
žmonėms užtraukė pasmerkimą, taip vieno teisus dar-
bas visiems laimėjo nuteisinimą, kad gyventų. 19 Kaip
vieno žmogaus neklusnumu daugelis tapo nusidėjėliais,
Iz 53, 11 taip ir vieno klusnumu daugelis taps teisūs. 20 Įstatymas
7, 7+; Gal 3, 19 įsiterpė*, kad nusikaltimas dar padidėtų. Bet kur buvo
11, 32 pilna nuodėmės, ten dar apstesnė tapo malonė, 21 kad
kaip nuodėmė viešpatavo mirtimi, taip malonė viešpa-
tautų teisumu amžinajam gyvenimui per mūsų Viešpatį
Jėzų Kristų.

5, 20* *Įstatymas įsiterpė*: arba *Įstatymas įėjo*. Nuodėmė buvo įėjusi *per vieną žmogų* (žr. 5, 12), dabar kartu su ja ateina Įstatymas (žr. 1, 18-32; 5, 12-21). *...kur buvo pilna nuodėmės, ten dar apstesnė tapo malonė*: Paulius pareiškia, kad malonė pralenkia nuodėmės našumą.

✢ D ✢

NUTEISINIMAS IR KRIKŠČIONIO GYVENIMAS

6 Krikštas 1* Ką gi sakysime? Gal mums pasilikti nuo-
dėmėje, kad gausėtų malonė? 2 Nieku būdu! Miręę nuo- 3, 8; 6, 15
dėmei, kaipgi toliau gyventume joje? 3 Argi nežinote, 1 Pt 4, 1-2
jog mes visi, pakrikštytieji Kristuje Jėzuje, esame pa- Gal 3, 27
krikštyti jo mirtyje? 4 Taigi krikštu mes esame kartu su Kol 2, 12
juo palaidoti mirtyje, kad kaip Jėzus buvo prikeltas iš Kol 2, 12-13 Tit 3, 57
numirusių Tėvo šlovinga galia, taip ir mes pradėtume 1 Pt 3, 21-22 1, 4+; Iš 24, 16+
gyventi atnaujintą gyvenimą.
5 Jei esame suaugę su jo mirties paveikslu, būsime Fil 3, 10-11
suaugę ir su prisikėlimo. 6 Mes žinome, jog mūsų sena- 8, 11+; Ef 2, 6+
sis „aš“ yra nukryžiuotas kartu su juo, kad būtų sunai- Kol 3, 9-10+
kintas nuodėmės kūnas ir kad daugiau nebevergautume Gal 5, 24; 6, 14 Kol 3, 5+
nuodėmei. 7 Juk kas miręs, tas išvaduotas iš nuodėmės.

6, 1-11* Gindamas Evangeliją nuo kaltinimo, kad ji skatina moralinį palaidumą (žr. 3, 5-8), Paulius prabyla tipišku gyvos diatribės stiliumi. Dievo dosnumas – malonė – nėra nuodėmės sukeltas, bet kaip sakyta 5, 8, apreiškia Dievo meilę, kuri įsipareigoja suteikti amžinąjį gyvenimą visiems tikintiesiems (žr. 5, 21). Paulius žvelgia į dabartinį visų tikinčiųjų elgesį tarsi Dievo išganymo planas jau būtų užbaigtas, kūnas jau yra prikeltas ir Šventosios Dvasios visapusiškai sudvasintas. Krikštu tikintysis dalyvauja Jėzaus mirtyje ir dėl to ištrūksta iš nuodėmės vergijos, vedančios į mirtį. Kristaus prisikėlimu jėga atgyti iš naujo tampa tikrove tikinčiajam, tačiau dalyvavimo Kristaus prisikėlime pilnatvė dar tebėra ateityje. Vis dėlto gyvenimas dabar, atsidedant Dievui, yra neatskiriama tos ateities dalis. Taigi kas tik sako, kad jis nuoširdžiai ieško tokios ateities, vargu ar galės tarti: *Pasilikime nuodėmėje, kad gausėtų malonė* (1 eil.).

2 Tim 2, 11 8 Jeigu esame mirę su Kristumi, tikime ir gyvensią su
Apd 13, 34 juo. 9 Mes žinome, kad, prisikėlęs iš numirusių, Kristus
1Kor 15, 26; 2Tim 1, 10
Žyd 2, 14s; Apr 1, 18 daugiau nebemiršta; mirtis jam nebeturi galios. 10 Kad
Žyd 7, 27+ jis numirė, tai numirė nuodėmei kartą visiems laikams,
o kad gyvena – gyvena Dievui. 11 Taip ir jūs laikykite save
mirusiais nuodėmei, o gyvais Dievui Kristuje Jėzuje.

Nebevergauti nuodėmei 12* Taigi tegu nebeviešpa-
7, 14-24 tauja jūsų mirtingame kūne nuodėmė, kad vėl nepasi-
duotumėte jo geismams. 13 Ir neduokite nuodėmei savo
kūno narių kaip nedorybės ginklų, bet paveskite Dievui
save kaip iš mirusiųjų atgijusius ir savo narius – kaip
teisumo ginklus. 14 Jumyse neturi viešpatauti nuodėmė:
jūs ne Įstatymo, bet malonės galioje.

3, 8; 6, 1 **Nuodėmė ir teisumas** 15 Tai ką gi? Gal darysime
nuodėmes, jei esame ne Įstatymo, bet malonės valdžio-
je?! Nieku būdu! 16 Argi nežinote, kad, pasiduodami
Jn 8, 34 kam nors vergiškai tarnauti, jūs iš tiesų tampate vergais
to, kurio klausote: ar tai būtų nuodėmė, vedanti į mirtį,
1, 5+ ar klusnumas, vedantis į teisumą. 17* Ačiū Dievui, kad,
buvę nuodėmės vergais, jūs iš širdies paklusote tam
16, 17 mokslo pavyzdžiui, kuriam buvote pavesti, 18 ir, išva-
Jn 8, 36; Gal 5, 13 duoti iš nuodėmės, tapote teisumo tarnais. 19 Aš kalbu
kaip žmonėms įprasta, atsižvelgdamas į jūsų kūnišką
silpnumą. Kaip buvote atidavę savo kūno narius vergauti

6, 12-19* Krikščionys buvo išvaduoti is nuodėmės vergijos, bet nuodėmė siekia atgauti savo aukas. Priešnuodis – nuolatinis atsiminimas, kad dieviškoji malonė padarė juos savus ir pripažįsta juos tauta, gyvenančia tik dėl Dievo reikalų.

6, 17* Priešingai žmonijai, perduotai savo įnoriams ir užmačioms (žr. 1, 24-32), tikintieji yra *patikėti* (pažodžiui – *perduoti*) Dievo *mokymo pavyzdžiui*, t.y. naujajam Dievo gyvenimui, kuris vystosi tikinčiojo gyvenime per Šventosios Dvasios veiksmingumą.

netyrumui ir nedorybei, kad elgtumėtės nedorai, taip 1 Pt 1, 14-15
dabar atiduokite savo narius tarnauti teisumui, kad tap-
tumėte šventi.
20 Būdami nuodėmės vergai, jūs buvote nepriklau-
somi nuo teisumo*. 21 Bet kokią naudą turėjote tuomet
iš to, ko dabar gėdijatės? Juk anų dalykų galas – mirtis.
22 O dabar, išvaduoti iš nuodėmės ir tapę Dievo tarnais, Jn 15, 8. 16
jūs turite kaip vaisių šventumą ir kaip baigtį – amžinąjį
gyvenimą. 23 Atpildas už nuodėmę – mirtis, o Dievo 5, 12. 21 Gal 6, 7-9
malonės dovana – amžinasis gyvenimas mūsų Viešpatyje Jok 1, 15
Kristuje Jėzuje.

7 Išvaduoti nuo Įstatymo 1* Argi nežinote, broliai, –
aš kalbu išmanantiems Įstatymą, – jog Įstatymas galioja
žmogui, kol jis gyvas? 2 Pavyzdžiui, ištekėjusi moteris
Įstatymo surišta su vyru, kol jis gyvas. Jei vyras miršta, 1 Kor 7, 39
ji tampa laisva nuo Įstatymo, rišusio ją su vyru. 3 Taigi ji
vadinsis svetimautoja, jei, vyrui gyvam esant, bus žmona
kitam. Bet jei vyras miršta, ji tampa laisva nuo Įstatymo
ir, būdama žmona kitam, nebėra svetimautoja.
4 Šitaip, mano broliai, ir jūs esate per Kristaus kūną
mirę Įstatymui, kad priklausytumėte kitam – prikeltajam Gal 2, 19+ 6, 5-6. 8-11

6, 20* *...nepriklausomi nuo teisumo*: Paulius sako ironiškai, nes tokia laisvė iš tikrųjų yra tironija. Metaforos, imtos iš prekybos srities (žr. 6, 21-22), tokią būseną aptaria šmaikščiai: nuodėmė – *pigus* pirkinys.

7, 1-6* Paulius apmąsto faktą, kad krikščionys skirtingai supranta Įstatymą dėl savo tikėjimo Kristų. Įstatymas saisto gyvuosius, o ne mirusiuosius, kaip aiškiai rodo santuokos ryšiai, gyvenime susiejantys vyrus ir moteris, bet tuos ryšius panaikina mirtis. Panašiai krikštu krikščionys yra mirę nuodėmei (žr. 6, 2) ir išlaisvinti nuo Įstatymo, kuris buvo į mirtį vedančių nusižengimų priežastis. Kadangi dabar krikščionys yra sujungti su Kristumi, Kristaus prisikėlimo jėga jie gali nešti Dievui naujumo vaisių.

iš numirusių – ir kad mes visi duotume vaisių Dievui.
6,22 Jn 15,8 5 Kol dar gyvenome kūniškai, mūsų sąnariuose veikė
7,7s Įstatymo pažadintos nuodėmingos aistros, ir mes davė-
6,7; Gal 2,19+ me vaisių mirčiai. 6 O dabar, numirę Įstatymui, kuriuo
2,29; 2 Kor 3,6 Mt 9,16-17 buvome surišti, esame išsivadavę nuo jo, kad tarnautume
atnaujinta Dvasia, o ne pasenusia raide.

Įstatymo vaidmuo 7* Ką gi sakysime? Gal kad Įsta-
tymas yra nuodėmė?! Nieku būdu! Bet aš nebūčiau
pažinęs nuodėmės, jei nebūtų Įstatymo. Ir nebūčiau
Iš 20,17 Jok 1,14-15 suvokęs geismo, jei Įstatymas nebūtų pasakęs: *Negeisk!*
8 Bet, pagavusi progą, nuodėmė per įsakymus pažadi-
4,15; 5,13 1 Kor 15,56 no manyje visokius geismus, o be Įstatymo nuodėmė
negyva.

9 Aš kadaise gyvenau be Įstatymo. Paskui, atėjus įsa-
Pr 2,17; 3,1s kymui, atgijo ir nuodėmė, 10 o aš numiriau; taip man
Kun 18,5 Ez 20,11 paaiškėjo, kad įsakymas, skirtas gyvenimui, nuvedė mane
Pr 3,13 į mirtį. 11 Įsakymo paskatinta nuodėmė mane suvedžio-
jo ir juo mane nužudė.

Įst 4,8 12 Taigi Įstatymas šventas; įsakymas taip pat šventas,
ir teisingas, ir geras. 13* Vadinasi, geras dalykas man ta-
po mirštamas? Nieku būdu! Bet nuodėmė parodė savo

7, 7-25* Šiame skaitinyje Paulius vartoja pirmąjį vienaskaitos asmenį diatribės stiliumi, norėdamas įrodyti ir pavaizduoti pražūtingas pasekmes, jei krikščionis laikytų Įstatymą priemone pasiekti šventumą (žr. 6, 22).

7, 7-12* Apaštalas atmeta kaltinimą, kad jis Įstatymą sutapatina su nuodėme. Nuodėmė glūdi ne Įstatyme, bet žmoguje, kuris savo trapios prigimties užgaidų bei užmačių nepajėgs užgožti Įstatymo įsakymų skelbimu.

7, 13-25* Įstatymas, užuot padėjęs nusidėjėliui teisingai elgtis, skatina nuodėmę apsireikšti nusižengimais ar konkrečių įsakymų laužymu (žr. 1, 24; 5, 20). Taigi asmenys, kurie nepatiria Dievo ***teisumo*** malonės, ar krikščionys, kurie grįžta į priklausomybę nuo Įstatymo, kaip jų

nuodėmingumą tuo, kad atnešė man mirtį, pasinau- 5,20
dodama geru dalyku. Dėl įsakymo nuodėmė pasirodė
esanti be saiko nuodėminga.

Vidinė kova 14 Mes žinome, kad Įstatymas yra dva-
siškas, o aš esu kūniškas, parduotas nuodėmės valdžion. Job 14, 4+ Ps 51, 7+
15 Aš net neišmanau, ką darąs, nes darau ne tai, ko noriu,
bet tai, ko nekenčiu. 16 O jei darau tai, ko nenoriu, tuo-
met pripažįstu, jog Įstatymas geras. 17 Tada jau nebe aš
tai darau, bet manyje gyvenanti nuodėmė. 18 Aš žinau,
kad manyje, tai yra mano kūne, negyvena gėris. Mat aš 7,5
sugebu gero trokšti, o padaryti – ne. 19 Aš nedarau gėrio,
kurio trokštu, o darau blogį, kurio nenoriu. 20 O jeigu
darau, ko nenoriu, tada nebe aš tai įvykdau, bet manyje Gal 2,20
gyvenanti nuodėmė.

21 Taigi aš randu tokį įstatymą, kad kai trokštu pada-
ryti gera, prie manęs prilimpa bloga. 22 Juk kaip vidinis
žmogus aš žaviuosi Dievo įstatymu. 23* Deja, savo kūno
nariuose jaučiu kitą įstatymą, kovojantį su mano proto Jok 1, 14-15
įstatymu. Jis paverčia mane belaisviu nuodėmės įstaty-
mo, glūdinčio mano nariuose.

24 Vargšas aš žmogus! Kas mane išvaduos iš šito mir-
tingo kūno! 25 Bet ačiū Dievui – per mūsų Viešpatį Jėzų 5, 21; 6, 23
Kristų! Taigi aš pats protu tarnauju Dievo įstatymui, o
kūnu – nuodėmės įstatymui.

santykio su Dievu pagrindo, patirs plyšį tarp savo trapaus troškimo pasitikėti Įstatymo kilnumu ir savo konkretaus, Įstatymui prieštaraujančio elgesio. Nepajėgdami išgelbėti savęs iš nuodėmės vergijos ir mirties galios, nuo pralaimėjimo šioje kovoje jie gali išsigelbėti tik Dievo *teisumo* malonės jėga, veikiančia per Jėzų Kristų.

7, 23* Čia, panašiai kaip ir 3, 27 tekste, Paulius žaidžia gr. k. žodžiu *nomos* – reiškiančiu *įstatymą, paprotį, sistemą, principą.*

Ez 36,27+ **8 Dvasinis gyvenimas** 1* Taigi dabar nebėra pa-
smerkimo tiems, kurie yra Kristuje Jėzuje. 2 Juk gyvybę
7,7+ teikiantis Dvasios įstatymas išvadavo tave iš nuodėmės
ir mirties įstatymo. 3 O ko Įstatymas nepajėgė, nes jis
Apd 13,38; 15,10-11 buvo kūno nusilpnintas, tai įvykdė Dievas. Jis atsiuntė
Rom 6, 10+ Gal 3, 13 savo Sūnų nuodėmingo kūno pavidalu ir nuodėmei
2 Kor 5, 21 Žyd 2, 14-18 įveikti pasmerkė nuodėmę kūne, 4 kad Įstatymo reika-
Rom 3, 31+; 9,30-31+; 10,4 lavimai išsipildytų mumyse, gyvenančiuose ne pagal
Gal 5, 16-23 kūną, bet pagal Dvasią.
5 Kurie gyvena pagal kūną, tie rūpinasi kūno reika-
lais, o kurie gyvena pagal Dvasią – Dvasios reikalais. 6
6,21 Gal 6, 8 Kūno siekimai veda į mirtį, o Dvasios siekimai – į gy-
venimą ir ramybę. 7 Kūno siekimai priešiški Dievui;
jie nepaklūsta Dievo įstatymui ir net negali paklusti.
8 Kas gyvena kūniškai, negali patikti Dievui.
1 Jn 2, 15-16 9 Jūs nesate kūniški, bet dvasiški, jei tik Dievo Dvasia
7,5-6 gyvena jumyse. O kas neturi Kristaus Dvasios, tas nėra

8,1-13* 7 skyriuje įspėjęs apie klaidingą kelią, vykdant 6, 22 tekste minimą šventumą, Paulius parodo savo adresatams teisingą kelią. Kristaus atpirkimo darbu krikščionys yra išvaduoti iš siaubingų jėgų – nuodėmės ir mirties. Šventumas buvo nepasiekiamas tol, kol *trapusis žmogus* (gr. *sarx - trapi žmogaus prigimtis*; lietuviškai verčiama žodžiu *kūnas*), mūsų *senasis aš*, t.y. savanaudis priešingumas Dievui (7 eil.), niekais pavertė dieviškus tikslus, apreikštus per Įstatymą. Net dar blogiau! Nuodėmė pasinaudojo Įstatymu įsiveržti į žmogaus gyvenimą ir istoriją visakeriopais nežabotais nusižengimais ir įsakymų laužymu (8 eil.). Visa tai dabar pasikeitė. Ant Kristaus kryžiaus Dievas palaužė nuodėmės jėgą ir *pasmerkė nuodėmę* (3 eil.). Tiesa, krikščionys lieka *trapūs žmogaus prigimtimi*, bet nuodėmė yra svetima jų naujam buvimui, gyvensenai dvasioje, *naujajam aš*, kurį valdo Šventoji Dvasia. Šventosios Dvasios vedimu krikščionys pajėgia vykdyti Dievo valią, kuri seniau buvo apreiškiama per *įstatymo reikalavimus* (4 eil.). Ta pati Dvasia, leidžianti krikščionims nešti *vaisių – šventumą* (žr. 6, 22), paskutinę dieną *atgaivins* ir jų kūnus (11 eil.). Taigi krikščioniškasis gyvenimas – nuolatinis iššūkis dvasia numarinti piktus kūniškus darbus (13 eil.).

jo. 10 Jeigu Kristus yra jumyse, tai kūnas, tiesa, marus Jn 3, 5-6 1 Kor 3, 23+
dėl nuodėmės, bet Dvasia – gyva dėl teisumo. 11 Jei jumy- 5, 12+
se gyvena Dvasia to, kuris Jėzų prikėlė iš numirusių, tai 1, 4+
jis – prikėlęs iš numirusių Kristų Jėzų – atgaivins ir jūsų 6, 4. 8-11
mirtinguosius kūnus savo Dvasia, gyvenančia jumyse.
12 Taigi, broliai, mes nesame skolingi kūnui, kad gy-
ventume pagal kūną. 13 Jei jūs gyvenate pagal kūną – mir- Pr 6, 3 Gal 6, 8
site. Bet jei Dvasia marinate kūniškus darbus – gyvensite. Ef 4, 22-24

Dievo įvaikiai 14* Visi, vedami Dievo Dvasios, yra Gal 4, 4-7; 5, 18
Dievo vaikai. 15 Jūs gi esate gavę ne vergystės dvasią, Jn 1, 12
kad ir vėl turėtumėte bijoti, bet gavote įvaikystės Dva- 5, 5+; Jn 15, 15 1 Jn 4, 18
sią, kurioje šaukiame: „Aba, Tėve!"* 16 Ir pati Dvasia Gal 4, 6
liudija mūsų dvasiai, kad esame Dievo vaikai. 17 O jei Gal 3, 16. 26-29 Apr 21, 7
esame vaikai, tai ir įpėdiniai. Mes – Dievo įpėdiniai ir Lk 22, 28-30; 24, 26 Fil 3, 10-19
Kristaus bendraįpėdiniai, jeigu su juo kenčiame, kad 1 Pt 4, 13
su juo būtume pagerbti.

Būsimoji Dievo vaikų garbė 18* Aš manau, jog šio Išm 3, 5 Rom 5, 2-5
laiko kentėjimai negali lygintis su būsimąja garbe, kuri 2 Kor 4, 17
mumyse bus apreikšta. 19 Kūrinija su ilgesiu laukia, kada Kol 3, 3-4; 1 Jn 3, 2
bus apreikšti Dievo vaikai. 20 Mat kūrinija buvo pajungta Pr 3, 17; 6, 20+ Oz 4, 3+

8, 14-17* Dėl to, kad juose gyvena Dvasia, krikščionys patiria ne tik naujo gyvenimo džiaugsmą, bet ir naują santykį su Dievu kaip įvaikiai ir įpėdiniai per Kristų, dalydamiesi jo kančia ir šlove.

8, 15* ...*'Aba, Tėve!'*: žr. Mk 14, 36 paaiškinimą.

8, 18-27* Dievo vaikų garbė, kuria jie yra pašaukti dalytis su Kristumi, gerokai pranoksta dabartinio gyvenimo kentėjimus. Paulius tiki, kad ir kūrinijos likimas susijęs su būsimąja garbe, kuri bus apreikšta Dievo vaikuose. Kaip kūrinija dalijasi nuodėmės sukelta pragaišties vergove, lygiai taip ji dalysis ir atpirkimo vaisiais bei būsimąja garbe – *įgis Dievo vaikų laisvę* (9-22 eil.). Po kantrios dejonės visiškai bus įvykdyta Dvasios artumo pjūtis. Žemėje tikintieji patiria *dvasios pradmenis*, t.y. Dvasią kaip *įvaikinimo ir mūsų trapios prigimties* laidą – laisvės nuo maištingojo *senojo aš* įtakos laidą (23 eil.).

tuštybei, – ne savo noru, bet pavergėjo valia, – su vilti-
2 Pt 3, 12-13 Apr 21, 1 mi, 21 kad ir pati kūrinija bus išvaduota iš pragaišties
vergovės ir įgis Dievo vaikų garbės laisvę. 22 Juk mes
žinome, kad visa kūrinija iki šiol tebedūsauja ir tebesi-
kankina. 23 Ir ne tik ji, bet ir mes patys, kurie turime
2 Kor 5, 2-5 Dvasios pradmenis, – ir mes dejuojame, laukdami įvai-
Fil 3, 20-21 kinimo ir mūsų kūno atpirkimo. 24 Tuo tarpu mes esame
3, 24+; 7, 24 išgelbėti viltimi. Tačiau regima viltis nėra viltis. Jeigu
5, 2+ kas mato, tai kam jam viltis? 25 Bet jei turime viltį
2 Kor 5, 7 Žyd 11, 1 nematydami, tada laukiame ištvermingai.
26 O ir Dvasia ateina pagalbon mūsų silpnumui. Mes
Jok 4, 3. 5+ juk nežinome, ko turėtume deramai melsti, todėl pati
5, 5+; 8, 15 Dvasia užtaria mus neišsakomais atodūsiais. 27 Širdžių
Jer 11, 20+ Tyrėjas žino Dvasios troškimus, kad ji užtaria šventuo-
sius pagal Dievo norą.
Ef 1, 4-14 Jok 1, 12 **Išganymo planas** 28* Be to, žinome, kad viskas išeina
į gera mylintiems Dievą, būtent jo valia pašauktiesiems.
Apd 13, 48+ 29 O kuriuos jis iš anksto numatė, tuos iš anksto ir pa-
Fil 3, 21 1 Kor 15, 49 skyrė tapti panašius į jo Sūnaus pavidalą*, kad šis būtų
Kol 1, 18 pirmgimis iš daugelio brolių. 30 Kuriuos jis iš anksto
paskyrė, tuos ir pašaukė; kuriuos pašaukė, tuos ir nutei-
sino; kuriuos nuteisino, tuos ir išaukštino.

8, 28-30* Šios eilutės keliais bruožais aprašo Dievo savo vaikams skirtą pašaukimą: paskyrė *tapti panašius į jo Sūnaus pavidalą, kad jis būtų pirmgimis iš daugelio brolių* (29 eil.). Dievo veikla dėl tikinčiųjų atpirkimo reiškėsi nuo pasaulio pradžios. Dievas išrenka tuos, kuriuos iš anksto *numatė* ar išrinko (29 eil.); Dievas *pašaukė* tuos, kuriuos iš anksto *paskyrė* (30 eil.). Šie posakiai nereiškia, kad Dievas elgiasi pagal įnorius; veikiau jais Paulius nori pabrėžti ypatingą Dievo mintį ir rūpinimąsi žmogaus išganymu.

8, 29* *...pavidalą:* arba *paveikslą*. Iš pradžių vyrą ir moterį Dievas sukūrė *pagal savo paveikslą* (Pr 1, 26-27); per krikštą pagal Kūrėjo valią (žr. 2 Kor 4, 4; Kol 1, 15) esame kuriami į Kristų – Dievo paveikslą (žr. Kol 3, 10).

Himnas Dievo meilei 31* Tai ką dėl viso šito pasaky- 1 Kor 13, 1+
sime? Jei Dievas už mus, tai kas gi prieš mus?! 32 Jeigu Iz 50, 7-9
jis nepagailėjo nė savo Sūnaus, bet atidavė jį už mus Pr 22, 16; Jn 3, 16
visus, – kaipgi jis ir visko nedovanotų kartu su juo?! Rom 5, 6-11; 2 Kor 5, 14-21; 1 Jn 4, 10
33 Kas kaltins Dievo išrinktuosius? Juk Dievas išteisina!
34 Tai kas pasmerks? Ar Kristus Jėzus, kuris numirė, bet Zch 3, 1s; Iz 50, 8
buvo prikeltas, kuris sėdi Dievo dešinėje ir net užtaria Apd 2, 23; Ps 110, 1
mus?! 35 Kas gi mus atskirs nuo Kristaus meilės? Ar Žyd 7, 25+
vargas? ar priespauda? ar persekiojimas? ar badas? ar
nuogumas? ar pavojus? ar kalavijas?
36 Parašyta:

Dėl tavęs mes žudomi ištisą dieną, Ps 44, 23; 2 Tim 3, 12
laikomi pjautinomis avimis. Jn 16, 33

37 Tačiau visa mes lengvai nugalime dėlei to, kuris
mus pamilo. 38 Ir aš esu tikras, kad nei mirtis, nei gyve-
nimas, nei angelai, nei kunigaikštystės, nei dabartis,
nei ateitis*, nei galybės, 39 nei aukštumos, nei gelmės*, Ef 1, 21+
nei jokie kiti kūriniai negalės mūsų atskirti nuo Dievo
meilės, kuri yra mūsų Viešpatyje Kristuje Jėzuje.

8, 31-39* Visa nugalinti Dievo meilės jėga įveikė visas kliūtis krikščionių išganymo istorijoje ir pašalino kiekvieną pavojų, kuris gali atskirti juos nuo Dievo. Šios meilės jėgos pilnatvė apsireiškė tada, kai Sūnus paties Dievo buvo atiduotas mirčiai dėl jų išganymo. Per Kristų krikščionys gali pakelti savo vargus ir bandymus.

8, 38* *...nei dabartis, nei ateitis*: arba *nei dabartiniai dalykai, nei būsimieji dalykai.* Atrodo, Paulius sako, kad Evangelija išlaisvina tikinčiuosius nuo priklausomybės astrologų spėjimams.

8, 39* *...nei aukštumos, nei gelmės*: galimas dalykas, kad kalbama apie zodiako išsidėstymą – išsidėstymą pagal horizontą. Astrologinėje raštijoje *aukštumos* reiškia planetos vietą, iš kur daroma didžiausia įtaka. Kadangi priešiškos dvasios buvo siejamos su planetomis ir žvaigždėmis, Paulius įterpia *galybes* į savo piktųjų jėgų sąrašą.

+ E +

ŽYDAI IR PAGONYS DIEVO PLANE

9 Izraelitų pranašumai 1* Sakau tiesą Kristuje, neme-
luoju, – tai liudija ir mano sąžinė Šventojoje Dvasioje,
2 Kor 12, 7+ 2 kad labai liūdžiu ir nuolat širdį man skauda. 3 Man
Iš 32, 32 mieliau būtų pačiam būti prakeiktam ir atskirtam nuo
Kristaus vietoj savo brolių, tautiečių pagal kūną. 4 Jie yra
Ef 2, 12 izraelitai, turintys įvaikystę, garbę, sandoras, įstatymų
leidybą, Dievo garbinimą ir pažadus; 5 jiems priklauso
1, 3+ protėviai, ir iš jų kūno atžvilgiu yra kilęs Kristus – vi-
siems viešpataujantis Dievas, šlovingas per amžius. Amen!
Sk 23, 19 Iz 55, 10-11 **Pažado vaikai** 6 Netiesa, kad gali neišsipildyti Dievo
žodis.

9, 1-13* Izraelio netikėjimas ir Jėzaus atmetimas stebino ir glumino krikščionis, nes jiems kėlė rimtą problemą, jei omenyje turėsime ypatingą Dievo rūpinimąsi Izraeliu, kuris buvo rengiamas Mesijo atėjimui. Čia Paulius svarsto šį pagrindinį klausimą, būtent: kaip galėjo sužlugdyti Dievo planą Izraelio netikėjimas? Sykiu apaštalas atkalba krikščionis iš pagonijos nuo pasitenkinimo savimi ir nerimo. Tuos, kurie mėgintų didžiuotis prieš žydus savo pranašumu, Paulius įspėja, kad jų džiugi palaima, skirta Izraeliui, gali būti nutraukta. O tiems, kurie nerimaudami klaustų, ***kaip galime būti tikri, kad Izraelio likimas netaps mūsų pačių likimu,*** Paulius atsako, kad tik netikėjimas gali atskirti žmogų nuo išganymo.

9, 1-5* Jautriais žodžiais apaštalas apreiškia širdgėlos dėl savo tautos netikėjimo gelmes. Jis noriai priimtų prakeikimą dėl savo tautiečių, idant jie pasiektų Kristaus pažinimą (3 eil.; žr. taip pat Kun 27, 28-29). Pauliaus meilė savo tautiečiams kyla dėl to, kad jie yra išrinktoji Dievo tauta ir Dievo pažadų vaikai. Per savo išrinktąją tautą Dievas suteiks palaimą visai žmonijai (4-5 eil.).

Ne visi, kilę iš Izraelio, priklauso Izraeliui. 7 Ir ne
visi Abraomo palikuonys yra jo vaikai, kaip pasakyta: *Iš* 2, 28-29; Mt 3, 9p
Izaoko tau bus pašaukti palikuonys. 8 Tai reiškia – ne kūno Pr 21, 12
vaikai yra Dievo vaikai, bet tiktai pažado vaikai laikomi Jn 8, 31-44 Gal 4, 21-31
palikuonimis. 9 O pažadas taip skamba: *Apie tą laiką aš* Pr 18, 10
ateisiu, ir Sara turės sūnų. 10 Ir ne tik ji, bet ir Rebeka,
pradėjusi du nuo vienintelio mūsų tėvo Izaoko*. 11 Dar
jos dvyniams negimus ir jiems dar nepadarius nei gero,
nei blogo, – kad įvyktų laisvai pasirinktas Dievo nutari- 11, 5-6
mas, 12 ne dėl darbų, bet šaukiančiojo valia, – jai buvo
pasakyta: *Vyresnis tarnaus jaunesniam,* 13 kaip ir parašyta: Pr 25, 23 Mal 1, 2-3
Jokūbą pamilau, o Ezavo nekenčiau.*

Dievo valios slaptingumas 14* Ką gi pasakysime? 3, 5 Įst 32, 4
Gal Dievas neteisingai daro?! Nieku būdu! 15 Jis Mozei
kalba:

9, 10* ...*Rebeka, [turėjusi] du nuo vienintelio mūsų tėvo Izaoko*: Abraomas turėjo du sūnus – Išmaelį ir Izaoką – nuo dviejų žmonų: Hagara jam pagimdė Išmaelį, o Sara – Izaoką. Šiuo atveju Izaokas, nors gimęs vėliau už Išmaelį, tapo mesijinio pažado nešėju. O gimusiųjų iš Rebekos dvynių atveju Dievo išrinkimas laikomas net dramatiškesniu, nes, priešingai semitų papročiui, pirmenybė duodama jaunesniajam.

9, 13* ...*Jokūbą pamilau, o Ezavo nekenčiau*: vertimas atspindi požiūrį, kurio nėra Pauliaus posakyje. Semitinėje kalbos vartosenoje žodis *nekęsti* reiškia *mažiau mylėti,* t.y. *neišrinkti* (žr. Lk 14, 26; plg. su Mk 10, 37). Izraelio netikėjimas parodo dieviškojo išrinkimo paslaptį, veikiančią Izraelio netikėjime. Vien kilmė iš Abraomo negarantuoja dieviškų dovanų pilnatvės, nes suteikti šią pilnatvę – savivaldi ir išimtinė Dievo teisė. Jis išsirenka, ką nori (žr. Mt 3, 9; Jn 8, 39). Tai liudija gudragalvio Jokūbo išrinkimas vietoj pirmagimio Ezavo.

9, 14-18* Pauliaus svarstymas apie Dievo išrinkimą yra Evangelijos dalis, kur apreiškiama, kad tikėjimo dovana – Dievo gailestingumo potvarkis (16 eil.). Dievas pakėlė Mozę, norėdamas parodyti tą gailestingumą, o faraoną – norėdamas parodyti dievišką reiklumą, kuriuo skiriama bausmė įžūliai besipriešinantiems savo Kūrėjui.

Iš 33, 19 *Aš pasigailėsiu to,*
kurio norėsiu pasigailėti,
ir būsiu gailestingas tam, kuriam norėsiu
gailestingas būti.

16 Taigi viskas priklauso ne nuo to, kuris trokšta ar
kuris bėga, bet nuo gailestingojo Dievo. 17 Juk Raštas fa-
Ps 147, 10s raonui sako: *Aš tam išaukštinau tave, kad parodyčiau savo*
Iš 9, 16 *galybę ir kad mano vardas būtų skelbiamas visoje žemėje*. 18* Vadi-
nasi, ko jis nori, to pasigaili, ir kurį nori, tą užkietina.

19* Gal man prikiši: „O už ką tada jis mane bara? Kas
Išm 12, 12 gi galėtų atsispirti jo valiai?“ 20 Ak, žmogau! Kas gi,
Iz 29, 16+; Išm 15, 7 tiesą sakant, tu toks esi, kad drįsti prieštarauti Dievui?!
Iz 45, 9; 64, 7 Jer 18, 6 *Argi lipdinys klausia lipdytoją*: „Kam mane tokį padarei?!“
21 Ar *puodžius* neturi *galios moliui*, kad iš to paties min-
kalo pagamintų vieną indą puošnų, o kitą paprastą?!
22 Ir jeigu Dievas, norėdamas parodyti savo rūstybę ir
2, 4; 3, 25-26 Pat 16, 4 apreikšti savo galybę, didžiu kantrumu pakentė pražū-
Išm 12, 20-21 čiai nužiestus rūstybės indus, 23 kad apreikštų ir savo
8, 29 Ef 2, 1-7 šlovės lobius gailestingumo indams, kuriuos iš anksto
paruošė garbei... 24 Kaip tuos pastaruosius, taip ir mus
jis pašaukė ne tik iš žydų, bet ir iš pagonių.

Senojo Įstatymo pranašystės 25 Dievas kalba Ozėjo
lūpomis:

9, 18* Tas pats Dievas, kuris užkietina širdį, gali ją suminkštinti Šventosios Dvasios jėga.

9, 19-29* Apaštalas atsako į priekaištą, kad Dievas, valdydamas tikėjimą per dieviškąjį išrinkimo dėsnį, negali kaltinti nuodėme netikinčiųjų (19 eil.). Anot Pauliaus, toks priekaištas galų gale yra žmogaus įžūlumo apraiška; Pauliaus *atsakymas* į priekaištą nesiekia paaiškinti Dievo kelių, o stengiasi atmesti teiginį, iškeliantį žmogų į Dievo plotmę. Paulius parodo, kad Dievas ne toks įnoringas, kaip atrodo, nes pakenčia *didžiu kantrumu* (22 eil.) asmenį kaip faraoną išėjimo iš Egipto metu.

Ne savo tautą pavadinsiu savąja tauta ir nemylimą – Oz 2, 25 1 Pt 2, 10
mylima.
26 *Ir toje vietoje, kur jiems buvo sakyta: „Jūs ne manoji* Oz 2, 1
tauta“, ten jie bus vadinami „gyvojo Dievo vaikais“.
27 O Izaijas šaukia apie Izraelį: *Nors Izraelio vaikų*
skaičius būtų kaip jūros smiltys, tik likučiai bus išgelbėti. Oz 2, 1 Iz 10, 22-23
28 *Tesėdamas savo žodį ir skubėdamas, tai atliks žemėje* 11, 5
Viešpats.
29 Izaijas nusakė iš anksto:

Jei kareivijų Viešpats nebūtų mums ainijos palikęs, Iz 1, 9
būtume pasidarę kaip Sodoma,
būtume į Gomorą panašūs.

30* Tai ką gi pasakysime? Kad pagonių tautos, kurios
visai neieškojo teisumo, gavo teisumą, būtent teisumą iš 10, 20; 11, 7
tikėjimo. 31 O Izraelis, ieškojęs teisumo įstatymo, ne-
pasiekė Įstatymo*. 32 Kodėl? Todėl, kad to siekė ne
tikėjimu, bet tarsi darbais. Jie užkliuvo už suklupimo
akmens, 33 kaip parašyta:

Štai padedu Sione suklupimo akmenį, Iz 8, 14; 28, 16 1 Pt 2, 6-8
papiktinimo uolą;
bet kas juo tiki, neliks sugėdintas. 10, 11

9, 30-33* Žinios apie Jėzų priėmimu tarp pagonių ir palyginti negausiu žydų atsivertimu Senojo Testamento pranašystės laikomos įvykdytomis (žr. 9, 25-29). Izraelis bijojo, kad nuteisinimo tikėjimu mokymas kelia pavojų Mozės Įstatymo galiojimui, todėl jis, anot Pauliaus, niekad nepasiekė savo teisumo tikslo, kurį norėjo pasiekti skrupulingai laikydamasis Įstatymo (31 eil.). O pagonys, ypač graikai ir romėnai, dabar, atsakydami į Evangelijos skelbimą, atsiliepia tikėjimu, nes nebuvo domėjęsi Dievo teisumu todėl, kad jis nebuvo jiems apreikštas.

9, 31* Paulius kalba apie Izraelį kaip visumą, išeidamas iš tuometinio žydų Jėzaus, kaip Mesijo, atmetimo būsenos. Išties Senasis Testamentas ir nekanoninė žydų raštija atspindi gyvą tikėjimą į dievišką gailestingumą.

10 Žydai nesuprato teisumo 1* Broliai, mano šir-
dies troškimas ir mano malda Dievui yra už juos – jų
išgelbėjimui. 2 Aš jiems liudiju, kad jie turi Dievui uolu-
Pat 19, 2 mo, kuriam tačiau trūksta išmanymo. 3 Nesuprasdami
Fil 3, 9 Dievo teisumo, jie bandė nusistatyti savą ir todėl nepa-
9, 30-31+ kluso Dievo teisumui. 4* Juk Įstatymo tikslas – Kristus,
Gal 3, 24 atėjęs nuteisinti kiekvieno, kas tiki.
3, 21; 4 **Ką skelbė Mozė?** 5* Mozė rašo apie teisumą iš Įstaty-
Kun 18, 5+ Gal 3, 12+ mo: *Jį vykdydamas žmogus juo gyvens.* 6 Teisumas iš tikėji-
Įst 9, 4; 30, 12s mo kalba: „*Nesakyk* savo širdyje: *Kas įžengs į dangų?* – tai
Ps 107, 26 1 Pt 3, 19+ yra Kristaus atsivesti; 7* arba: *Kas nusileis į bedugnę* – bū-
tent Kristaus iš numirusių atsiimti“. 8 Bet ką jis sako? –
Įst 30, 14 Sir 21, 26 *Arti tavęs žodis: jis tavo burnoje ir tavo širdyje,* – tai reiškia
mūsų skelbiamą tikėjimo žodį. 9* Jeigu lūpomis išpažinsi
Apd 2, 36+ 1 Kor 12, 3 Rom 1, 4+ Viešpatį Jėzų ir širdimi tikėsi, kad Dievas jį prikėlė iš

10, 1-13* Nors Izraelis ir stokojo tikėjimo Dievo darbu Kristuje, Paulius neatsisako vilties, kad Izraelis bus išgelbėtas (1 eil.). Vis dėlto Izraelis turi pripažinti, kad Mesijo kaip Jėzaus Kristaus atėjimas apreiškia Mozės Įstatymo pabaigą žmogaus savipratos gyvastingo santykio su Dievu atžvilgiu. Tikėjimas Dievo išganymo darbu Jėzuje Kristuje yra didesnis už bet kokį teisinį ieškinį.

10, 4* Mozės Įstatymo tikslas – Dievo darbas Jėzuje Kristuje, t.y. Jėzus Kristus – tikroji Mozės Įstatymo, kurio be Jėzaus Kristaus teisingai suprasti neįmanoma, prasmė.

10, 5-6* Veiksmažodžio *kalba* (6 eil.) veiksnys – įasmenintas *teisumas.* Abu posakiai iš Penkiaknygės (žr. Kun 18, 5; Įst 9, 4), bet Paulius sudaro iš jų kontrastą tarp Įstatymo kalbos ir tikėjimo kalbos.

10, 7* Čia Paulius susieja Įst 30, 13 ir Ps 107, 26.

10, 9-13* Išpažinti Jėzų kaip Viešpatį dažnai buvo gana pavojinga I kristiniame šimtmetyje (žr. Mt 10, 18; 1 Tes 2, 2; 1 Pt 2, 18-21; 3, 14). Žydui Jėzaus išpažinimas Viešpačiu galėjo baigtis normalių šeimos ir kitų visuomeninių santykių nutraukimu, įskaitant ir ekonominę žalą. O kalbant apie bausmes, kuriomis bausdavo pasaulietiška valdžia, krikščionys drąsinasi, kad *kas tik jį tiki, neliks sugėdintas* (11 eil.).

numirusių, būsi išgelbėtas. 10 Širdimi priimtas tikėji-
mas veda į teisumą, o lūpomis išpažintas – į išganymą.
11 Raštas juk sako: *Kas tik jį tiki, neliks sugėdintas.* 12 Nėra Iz 28, 16; Rom 9, 33
skirtumo tarp žydo ir graiko, nes tas pats visų Viešpats, 1, 16; 3, 22-23
turįs turtų visiems, kurie jo šaukiasi: 13 *Kiekvienas, kuris* Jl 3, 5 Apd 2, 21+
šaukiasi Viešpaties vardo, bus išgelbėtas.

Žydų kaltumas 14* Kaipgi žmonės šauksis to, kurio Žyd 11, 6
neįtikėjo?! Kaipgi jie įtikės tą, apie kurį negirdėjo?!
Kaip išgirs be skelbėjo?! 15 O kas gi skelbs nesiųstas? Apd 8, 31
Juk parašyta: *Kokios dailios kojos skelbiančių Gerą Nau-* Iz 52, 7
*jieną!** 16 Bet ne visi pakluso Gerajai Naujienai. Aure 1, 5+
Izaijas sako: *Viešpatie, kas patikėjo mūsų skelbimu?* 17 Tai- Iz 53, 1
gi tikėjimas iš klausymo, klausymas – kai skelbiamas
Kristaus žodis. 18 Bet aš klausiu: argi jie negirdėjo?!
Kaipgi ne!

Po visą žemę pasklido jų garsas, Ps 19, 5
iki pasaulio pakraščių – jų žodžiai.

19 Klausiu toliau: argi Izraelis nesuprato?! Bet Mozė
pirmas sako:

Aš pažadinsiu jūsų pavydą netautai, Įst 32, 21 Rom 11, 11
apmaudą jums sukelsiu prieš neišmanančią tautą.

20 Izaijas drįsta sakyti:

Daviausi atrandamas tiems, kurie manęs neieškojo, Iz 65, 1 Rom 9, 30
pasirodžiau tiems, kurie apie mane neklausinėjo.

10, 14-21* Evangelija Izraeliui buvo paskelbta pakankamai reikliai. Be to, Izraelis irgi tolygiai buvo supratęs Dievo planą mesijiniame amžiuje, kur Evangelija bus skelbiama *lig pat žemės pakraščių* (žr. Apd 1, 8). Kaip dažnai praeities dienomis, taip ir dabar Izraelis nepriėmė pranašų skelbimo (žr. Apd 7, 51-53).

10, 15* *Kokios dailios kojos skelbiančių Gerą Naujieną*: semitų pomėgis laiminti kūno dalis, kurios atneša pasiuntinį su gera naujiena (žr. Lk 11, 27).

Iz 65, 2 21 O Izraeliui sako: *Ištisą dieną aš laikiau ištiesęs savo*
rankas į neklusnią ir prieštaraujančią tautą.

11 Izraelis ne visiškai atstumtas 1* Tad aš klausiu:
Ps 44, 10s; 94, 14 ar Dievas atstūmė savo tautą?! Jokiu būdu! Juk ir aš iz-
2 Kor 11, 21+ raelitas, iš Abraomo palikuonių, iš Benjamino gen-
ties. 2 *Dievas neatstūmė savosios tautos*, kurią iš seno yra
pasirinkęs. Ar nežinote, ką sako Raštas apie Eliją, kai
1 Kar 19, 10. 14 šis skundžiasi Dievui Izraeliu: 3 Viešpatie, *jie išžudė tavo*
pranašus, išgriovė tavo aukurus; aš vienas belikau, ir jie
tyko mano gyvybės. 4 O kaip skamba Dievo atsakymas? *Aš*
1 Kar 19, 18 *pasilaikiau dar septynis tūkstančius vyrų, kurie nesulenkė*
kelių prieš Baalį. 5 Taip pat ir dabartiniu metu yra malo-
Iz 4, 3+ nės išrinktas likutis. 6 Bet jei malonės, tai ne dėl darbų,
9, 12-17 antraip malonė nebebūtų malonė.

9, 30-31 7 Tai kaipgi? Izraelis nepasiekė to, ko buvo siekęs. Pa-
siekė tiktai išrinktoji dalis. Kiti užkietėjo, 8 kaip parašyta:

Iz 29, 10 *Dievas siuntė jiems svaigulio dvasią,*
Įst 29, 3; Mt 13, 13+ *kad akys neregėtų ir ausys negirdėtų iki šios dienos.*

9 Ir Dovydas sako:

Ps 69, 23s *jų vaišių stalas tepavirsta spąstais, žabangais,*
suklupimo pinklėmis ir atpildu.
10 *Tegul apspangsta jų akys, kad neregėtų,*
ir jų nugarą laikyk nuolat sulenktą.

Būsimasis atsivertimas 11* Tad aš klausiu: ar izraeli-
tai taip suklupo, kad ir pargriūtų? Nieku būdu! Tik per

11, 1-10* Nors Izraelis pranašiškai Evangelijai ir nebuvo ištikimas (žr. 10, 14-21), Dievas liko ištikimas Izraeliui. Dievo ištikimybės įrodymas slypi krikščionių žydų, panašių į Paulių, bendrijoje. Netikintieji žydai, sako Paulius, buvo apakinti krikščionių mokymo apie Mesiją.

11, 11-15* Žydų netikėjimas praskynė kelią skelbti Evangeliją tarp pagonių ir palengvino jos priėmimą už kultūrinio žydų paveldo plotmės.

jų suklupimą pagonių tautoms atėjo išganymas, kad Apd 13,5+
juos paimtų pavydas. 12 Bet jeigu jų suklupimas reiškia Mt 8, 11s; 21, 43 Rom 10, 19
pasaulio praturtinimą, o jų mažas skaičius – pagonių
praturtėjimą, tai ką duos jų visuma?!
13 Jums, kilusiems iš pagonių, aš sakau: būdamas
pagonių apaštalas, aš stengiuosi išgarsinti savo tarnystę:
14 galgi pavyks man sukelti savo tautiečių pavydą ir bent
kai kuriuos išgelbėti. 15 Nes jeigu jų atmetimas pasauliui
reiškia sutaikinimą, tai ką gi reikštų jų priėmimas, jei
ne gyvenimą prisikėlus iš numirusių?
Izraelitai lieka išrinktoji tauta 16* Jei pirmkepė duo- Ef 2, 11-22
na šventa, tai šventa ir tešla. Jei šaknis šventa, tai ir
šakos. 17 Jeigu kai kurios šakos nulaužtos, o tu – lauki-
nis alyvmedis – esi jų vietoje įskiepytas ir tapęs šaknies
bei alyvmedžio sulčių dalininku, 18 tai bent nesididžiuok 3, 27+; 5, 2+ 1 Kor 1, 31
prieš anas šakas! O jeigu didžiuojiesi, tai žinok, kad ne
tu išlaikai šaknį, bet šaknis tave. 19 Gal pasakysi: „Šakos
nulaužtos tam, kad aš būčiau įskiepytas?“ 20 Gerai! Jos
netikėjimo nulaužtos, o tu stovi tikėjimu. Tad nesipui-
kuok, verčiau bijok! 21 Jei Dievas nepagailėjo prigimti- Jer 49, 12 Lk 23, 31
nių šakų, tai kažin ar pagailės tavęs? 22 Įsižiūrėk į Dievo
maloningumą ir griežtumą: nupuolusiems – griežtumas,

Savo misija tarp pagonių Paulius tikisi sukelti pavydą tarp savo tautiečių. Užtat apaštalas ir skuba pripildyti Evangelija visą Viduržemio jūros pasaulį. Kai visos pasaulio tautos bus išgirdusios Evangeliją, tada *bus išgelbėtas visas Izraelis* (žr. 11, 26).

11, 16-24* Dėl pirmųjų vaisių Dievo akyse Izraelis lieka šventas ir liudija tikėjimą, aprašytą Senajame Testamente, nes jis – *pirmkepė duona* (16 eil.), t.y. atsivertęs likutis, ir *šaknis, kuri yra šventa,* t.y. tikėjimo protėviai, patriarchai (16 eil.). Žydų tikėjimo stoka – įspėjimas krikščionims iš pagonijos, kad saugotųsi bet kokio pasipūtimo prieš žydus, t.y. pripažintų savo visapusišką priklausomybę nuo Dievo malonės.

o tau – Dievo maloningumas, jei laikysiesi jo malo-
ningumo, antraip ir tu būsi iškirstas! 23 Bet ir anie, jei
nepasiliks netikintys, bus priskiepyti, nes Dievas turi
galią ir vėl priskiepyti. 24 Tad jeigu tu buvai iškirstas iš
prigimtojo laukinio alyvmedžio ir prieš prigimtį įskie-
pytas tauriajame alyvmedyje*, tai dar lengviau anie bus
priskiepyti pagal prigimtį savajame alyvmedyje.

Izraelio atsivertimas 25* Kad jūs, broliai, per gerai
16, 25+ Pat 3, 7 apie save nemanytumėte, pasakysiu jums paslaptį: dalis
11, 11+ Izraelio tautos lieka užkietėjusi, kol įeis pagonių visu-
ma, 26 o tada bus išgelbėtas visas Izraelis, kaip parašyta:

Iz 59, 20-21 *Iš Siono kalno ateis gelbėtojas*
ir nukreips nedorybes nuo Jokūbo.
Iz 27, 9 27 *Ir tokia bus jiems mano Sandora,*
kai nuimsiu jų nuodėmes.

28 Žiūrint Evangelijos, jie yra Dievo priešai jūsų
naudai; bet žiūrint išrinkimo, jie numylėtiniai dėlei
9, 6 Sk 23, 19+ savųjų protėvių. 29 Juk Dievo malonės dovanos ir pa-
1 Sam 15, 29 šaukimas – neatšaukiami. 30* Kaip jūs kadaise nebuvo-
3, 26+; 11, 11+ te klusnūs Dievui ir dėl jų neklusnumo dabar patyrėte
gailestingumą, 31 taip ir jie dabar nepaklūsta dėl jums

11, 24* *...įskiepytas tauriajame alyvmedyje*: krikščionis iš pagonijos yra įskiepytas į naująjį Izraelį.

11, 25-29* Dievo plane Izraelio netikėjimas atveria kelią, teikiantį pagonims tikėjimo šviesą. O Izraelis ir toliau lieka Dievui brangus (žr. 9, 13), ypatinga jo išminties tauta, kurios paslaptis bus vieną dieną apreikšta.

11, 30-32* Izraelį kartu su pagonimis, atsidavusiais visokioms ydoms (žr. 1, 18-32), Dievas *įkalino neklusnume* (32 eil.). 32 eil. išvada pakartoja 5, 20 mintį: *bet kur buvo pilna nuodėmės, ten dar apstesnė tapo malonė.*

suteikto pasigailėjimo, kad dabar ir jie susilauktų Gal 3, 22
gailestingumo. 32 Dievas visus įkalino neklusnume, kad Ez 18, 23+
visų pasigailėtų.

Himnas išminčiai ir gailestingumui 33* O Dievo
turtų, išminties ir pažinimo gelme! Kokie neištiriami jo Ps 139, 6. 17s Iz 40, 28
sprendimai ir nesusekami jo keliai!

34* *Ir kas gi pažino Viešpaties mintį?* Job 15, 8; Iz 40, 13 1 Kor 2, 11. 16
Ir kas buvo jo patarėjas?
35 *Arba kas jam yra davęs pirmas,*
kad jam būtų atmokėta?

36 Iš jo, per jį ir jam yra visa. Jam šlovė per amžius! 1 Kor 8, 6 Kol 1, 16-17
Amen.

KRIKŠČIONIŲ PAREIGOS

12 Pasiaukojimo dvasia 1* Dėl Dievo gailestingumo
prašau jus, broliai, aukoti savo kūnus kaip gyvą, šventą, Apd 10, 35+

11, 33-36* Šios paskutinės eilutės iškilmingai mini Dievo išganymo plano išmintį. *Laiško romiečiams* dalyje apie žydus ir pagonis Dievo plane Paulius primena, kad abu – ir žydas, ir pagonis, nepaisant jų religinio nepaklusnumo, gavo iš Dievo tikėjimo dovaną. Dievo sprendimai ir keliai išganymo istorijoje ne tik stulbina žmogaus protą, bet ir sutvirtina tikėjimą.

11, 34-35* Žr. Iz 40, 13; Job 41, 3a. Abi citatos pagal Septuagintą.

12, 1-13, 14* Kadangi Kristus ženklina Mozės Įstatymo, kaip pagrindinio Dievo tautos vadovo, pabaigą (žr. 10, 4), apaštalas paaiškina, kaip dera krikščionims gyventi nuteisinimo tikėjimu dovanos šviesoje vieniems su kitais Bendrijoje ir imperijoje.

12, 1-8* Mozės teisynas apėmė smulkmeniškus nurodymus apie

1, 9+ 8, 5. 14s. 26s Dievui patinkančią auką, kaip dvasinį Dievo garbinimą.
Ef 4, 23s 2 Ir nesekite šiuo pasauliu, bet pasikeiskite atsinaujin-
2, 18 Ef 5, 10. 7 dami dvasia, kad galėtumėte suvokti Dievo valią, kas
Fil 1, 10 Žyd 5, 14 gera, tinkama ir tobula.

Nusižeminimas ir meilė 3 Dėlei man suteiktos ma-
lonės aš raginu kiekvieną iš jūsų nemanyti apie save
Fil 2, 3 geriau negu dera manyti, bet manyti apie save blaiviai,
1 Kor 12, 9; 13, 2 kiekvienam pagal Dievo duotąjį tikėjimo laipsnį. 4 Juk
kaip viename kūne turime daug narių ir visi nariai at-
Ef 4, 7+ lieka ne tą patį uždavinį, 5 taip ir mes daugelis esame
1 Kor 12, 12+ vienas Kūnas Kristuje*, o pavieniui – vieni kitų nariai.
1 Kor 12, 8-10. 28-30 Ef 4, 7-11 6* Turime įvairių dovanų, nelygu kokia malonė mums
Apd 11, 27+ suteikta. Kas turi pranašystės dovaną, tegul ja naudo-
jasi, laikydamasis tikėjimo; 7 kas dovaną tarnauti –

atnašas ir įvairius kitus apeiginius nuostatus. Tačiau Evangelija kviečia tikinčiuosius *aukoti savo kūnus*, t.y. save pačius: gr. *sōma/sōmata* – *įkūnytą save – gyvą, šventą, Dievui patinkančią auką* (1 eil.). Užuot buvę konkrečių teisinių nuostatų apriboti, krikščionys gali reikštis, sveika nuovoka galynėdamiesi su įvairiausiais sprendimais kasdienos buityje. Dievas padeda, dalydamas įvairias dovanas – charizmas – Bendrijai, įskaitant pranašystę, tarnavimą, mokymą, raginimą (6-8 eil.). Pranašai padeda Bendrijai suprasti Dievo valią dabar (6 eil.), mokytojai padeda suprasti save pačius (7 eil.). Kas turi raginimo dovaną, tedrąsina Bendriją, kad vadovautųsi tikėjimu, darydami visa, kas patinka Dievui, su džiaugsmu (8 eil.). Iš tikrųjų visa ši *Laiško romiečiams* dalis – tai Pauliaus raginimo stiliaus pavyzdys.

12, 5* *...vienas kūnas Kristuje*: apie Bendriją, kaip Kristaus kūną, žr. 1 Kor 12, 12-27.

12, 6* Kiekvienas turi kokią nors dovaną – charizmą, kuri yra naudinga Bendrijai. Teisingai supratus mokymą apie nuteisinimą tikėjimu, žmogus, turintis kokią nors charizmą, supras, kad ji nėra priemonė išaukštinti save patį. Charizma – tai ne tikėjimo kokybė, bet veikiau iššūkis naudingai gyventi Bendrijos labui. Taigi charizma – Šventosios Dvasios dovana Bendrijai.

tetarnauja, kas mokyti – tegul moko, 8 kas paraginti –
tegul ragina; kas dovaną šelpti – tegul šelpia dosniai,
kas vadovauti – tegul vadovauja* rūpestingai; kas dova- Tit 1, 5+
ną gailestingumo darbams – tegul pagelbi kitiems su
džiaugsmu.

9 Meilė tebūna be veidmainystės. Bodėkitės pikto,
laikykitės gero. 10 Nuoširdžiai mylėkite vieni kitus bro- 1 Pt 1, 22 Jn 13, 34
liška meile; lenktyniaukite tarpusavio pagarba. 11 Ne- Fil 2, 3
būkite apsileidę, bet uolūs, karštos dvasios, tarnaukite
Viešpačiui. 12 Džiaukitės viltyje, būkite kantrūs varge, 1 Kor 13, 13+; Kol 4, 2 Apd 1, 14; 6, 4
ištvermingi maldoje. 13 Rūpinkitės šventųjų reikalais, Apd 9, 13+
puoselėkite svetingumą.

Meilė visiems, net ir priešams 14* Laiminkite savo Mt 5, 38-48+
persekiotojus, laiminkite ir nekeikite. 15 Džiaukitės su Sir 7, 34 1 Kor 12, 26
besidžiaugiančiais, verkite su verkiančiais. 16 Sutarkite
tarpusavyje. Nesiveržkite prie aukštų dalykų, bet pa- Pat 3, 7
sitenkinkite kukliais. Nelaikykite savęs išmintingais. 1 Tes 5, 15; 1 Pt 3, 9
17 Niekam neatmokėkite piktu už pikta, *rūpinkitės tuo,* Pat 3, 4 2 Kor 8, 21
kas gera visų žmonių akyse. 18 Kiek galima ir kiek nuo
jūsų priklauso, gyvenkite taikoje su visais žmonėmis.

12, 8* *...kas vadovauti – tegul vadovauja:* paprastai suprantama *kas valdyti – tegul valdo,* bet Pauliaus kontekste veikiau *kas tarnauti kaip globėjas – tegul globoja.* Turtingesnieji graikų ir romėnų visuomenės nariai dažnai buvo raginami tarnauti kaip viešojo gyvenimo reikalų globėjai. Nuorodomis į *gailestingumo darbus* ir *dosniai* Paulius turbūt prieš akis turėjo tokius asmenis kaip diakonė Febė (žr. 16, 1-2), dar vadinama *geradare* arba *padėjusi[a] daug kam* savo patarnavimais, beje, ir pačiam Pauliui.

12, 14-21* Kadangi Dievas yra nuteisinęs tikinčiuosius, jiems nėra reikalo ieškoti teisingumo kerštu. Dievas galiausiai pasielgs teisingai su visais, įskaitant ir tuos, kurie padaro skriaudą tikintiesiems. Asmens teisių klausimas, kaip teisingumo poreikis, paskatina teisėją išsamiau pasvarstyti apie valstybę.

Kun 19, 18; 1 Kor 6, 6-7 — 19 Nekeršykite patys, mylimieji, bet palikite tai Dievo
Pat 20, 22; Įst 32, 35; Pr 50, 19 — rūstybei; juk parašyta: *Mano kerštas, aš atmokėsiu*, sako
Pat 25, 21-22+ — Viešpats. 20 *Verčiau jei tavo priešininkas alksta, pavalgy-*
Jok 5, 3 — *dink jį, jei trokšta, pagirdyk jį. Taip darydamas, tu krausi*
žarijas ant jo galvos. 21 Nesiduok pikto nugalimas, bet
nugalėk pikta gerumu.

Mt 22, 16-21p; 1 Tim 2, 1-2; Tit 3, 1; 1 Pt 2, 13-15 — **13 Klusnumas valdžiai** 1* Kiekvienas žmogus tebūna
Pat 8, 15; Išm 6, 3 — klusnus viešajai valdžiai, nes nėra valdžios, kuri nebūtų
Jer 27, 5 — iš Dievo, o kurios yra – tos Dievo nustatytos. 2 Kas prie-
šinasi valdžiai, priešinasi Dievo sutvarkymui. Kurie prie-
šinasi, užsitraukia teismą. 3 Juk vyresnybės bijoma ne
gera darant, o pikta. Nori nesibijoti valdžios? Daryk
gera, ir susilauksi iš jos pagyrimo. 4 Ji juk yra Dievo
tarnaitė tavo labui. Bet jei darai bloga – bijok, nes ji ne
veltui nešioja kalaviją. Ji Dievo tarnaitė ir rūsti baudėja
darantiems pikta. 5 Todėl reikia jos klausyti ne tik dėl
grasos, bet ir dėl sąžinės. 6 Juk todėl ir mokesčius mo-
Mt 22, 21p — kate, o anie yra Dievo tarnautojai, nuolat užsiimantys
tais dalykais. 7 Atiduokite visiems, ką privalote: kam
mokestį – mokestį, kam muitą – muitą, kam baimę –
baimę, kam pagarbą – pagarbą.

13, 1-7* Paulius privalo susiremti su problema, kurią kelia jo mokymas, būtent, kad tikintieji yra išlaisvinti nuo Įstatymo. Koks turi būti santykis su Romos valdžia? Problemą aštrino ir tai, kad imperijos religinės apeigos buvo susipynusios su pagonių dievų ir deivių garbinimu. Paulius remiasi įprastiniu mokymu, išreikštu Išm 6, 1-3 tekste, pagal kurį karaliai ir teisėjai valdo Dievo pavedimu. Tad žvelgiant šiuo požiūriu, tikintieji, paklusdami valdžios įstatymams, paklūsta Dievui, kuris visa valdo, o sykiu pripažįstama cezario atsakomybė už teisingų įstatymų leidimą bei sąžiningumą (žr. Išm 6, 4-21). Kai toks paklusnumas prieštarauja tikinčiųjų moraliniam nuosprendžiui, atitinkančiam jiems apreikštą Dievo valią, cezaris netenka teisės reikalauti paklusnumo savo įstatymams.

Įstatymo prasmė – meilė 8* Niekam nebūkite ko Mt 22,34-40
nors skolingi, išskyrus tarpusavio meilę, nes kas my- Jn 13,34; Gal 5,14 Kol 3,14
li, tas įvykdo įstatymą. 9 Juk įsakymai: *Nesvetimauk,* Iš 20,13-17; Įst 5,17-21
nežudyk, nevok, negeisk ir kiti gali būti sutraukti į tą
vieną posakį: *Mylėk savo artimą kaip save patį.* 10 Meilė Kun 19,18; Gal 5,14
nedaro nieko pikta artimui. Taigi meilė – Įstatymo 1 Kor 13,4-7
pilnatvė.

Šviesos vaikai 11* Supraskite, koks dabar laikas. Iš- 1 Tes 5,4-8 1 Kor 7,26.29-31
mušė valanda jums pabusti iš miego. Dabar išganymas Kol 4,5; Ef 5,8-16
arčiau negu tuomet, kai įtikėjome. 12 Naktis nuslin-
ko, diena prisiartino. Tad nusimeskime tamsos dar- Jn 8,12+
bus, apsiginkluokime šviesos ginklais! 13 Kaip dieną, Ef 6,11+
elkimės padoriai*, saugodamiesi apsirijimo, girtavimo, 1,29+
palaidumo, neskaistumo, nesantaikos ir pavyduliavimo.
14 Apsivilkite Viešpačiu Jėzumi Kristumi ir nelepinkite Gal 3,27; Ef 4,24
savo kūno, netenkinkite jo geidulių.

13, 8-10* Meilė, vadovaujanti krikščionio elgsenai, apsaugo įstatymų tikslą pagrindinėse gyvenimo sferose, kaip antai: šeimos santykiai, gyvybės šventumas, nuosavybės saugumas (9 eil.). Iš tikrųjų, sako Paulius, tokia pat nuostata įpareigoja ir bet kokiam kitam įsakymui (9 eil.), ar jis būtų iš Mozės Įstatymo, ar išleistas vietinių imperijos teisėjų. Meilė, rūpindamasi svarbiausiais piliečių poreikiais, užbėga už akių teisėtvarkos tikslui. Kadangi cezario pareiga – bausti nusikaltėlį (žr. 13, 4), krikščionis, kuris elgiasi su meile, yra laisvas nuo įstatyminės apkaltos, nes *meilė – Įstatymo pilnatvė* (10 eil.).

13, 11-14* Šios eilutės nurodo meilės, apie kurią Paulius kalba 8-10 eil., motyvus.

13, 13* *Kaip dieną, elkimės padoriai*: kontrastas 1, 29-30 tekste aprašytam elgesiui. Pasaulietiški anų dienų moralistai mėgo nurodyti žmones, kurie nepajėgdavo ištverti iki sutemų ir skubėdavo į išgertuves. Paulius sako, kad krikščionys tariasi esą žmonės naujos dienos, kuri išauš su Kristaus atėjimu. Taigi, užuot planavę nakties išgertuves, jie, atvirai išpažindami tikėjimą Viešpaties sugrįžimu, turėtų puoselėti deramą elgesį.

1 Kor 8; 10, 14-33 Rom 6, 15+ **14 Stiprieji ir silpnieji** 1* Silpno tikėjimo žmogų
priimkite, tik venkite ginčų dėl skirtingų nuomonių.
2 Vienas įsitikinęs, kad jam valia viską valgyti, o silpna-
Kol 2, 16-21 sis valgo tiktai daržoves. 3 Kuris valgo tegul neniekina
nevalgančio, o kuris nevalgo, tegul neteisia valgančio,
Jok 4, 12 Mt 7, 1 nes ir jį priėmė Dievas. 4 Kas tu toks, kad drįsti teisti
svetimą tarną?! Juk ar jis stovi, ar puola – tai savajam
Viešpačiui. Bet jis stovės, nes Viešpats turi galią jį pa-
laikyti.

5* Ir vėl: vienas mato skirtumą tarp vienos ir kitos
dienos, o kitam jos visos vienodos. Kiekvienas tegul
Kol 2, 16 elgiasi pagal savo įsitikinimą. 6 Kas daro skirtumą tarp
dienų, daro tai Viešpačiui; kas valgo – valgo Viešpa-
čiui, nes dėkoja Dievui; o kas nevalgo – nevalgo Vieš-
pačiui ir taip pat dėkoja Dievui. 7 Nė vienas iš mūsų
6, 10-11 negyvena sau, nė vienas sau nemiršta. 8 Ar gyvename,
Lk 20, 38 Gal 2, 19 Viešpačiui* gyvename, ar mirštame, Viešpačiui miršta-

14, 1-15, 6* Kadangi Kristus ženklina Mozės Įstatymo, apimančio nustatytų švenčių, iškilmių ir dietos nurodymų laikymąsi, pabaigą, pašalinti įsisenėjusius papročius buvo šokas daugeliui Mozės teisyno globoje išaugusių krikščionių. Nors Paulius pripažįsta principą, kad joks maistas nėra moralinio susiteršimo priežastis (14 eil.), bet pataria, kad krikščionių sąžines, kurios šiuo požiūriu esti skrupulingos, gerbtų kiti krikščionys (21 eil.). Kita vertus, skrupulingieji neturėtų teisti tų, kurie žino, kad Evangelija išlaisvino juos nuo tokių įstatų (10 eil.). Žr. 1 Kor 8 ir 10 sk.

14, 5* Kadangi problema, kurią reikia įveikti, buvo *netikęs* žmonijos *išmanymas* (žr. 1, 28), Paulius pabrėžia, kad dabar krikščionio protas pajėgia skleistis tinkamu išmanymu (žr. 12, 2).

14, 8* ...*Viešpačiui*: Jėzus – mūsų Šeimininkas. Tuo pačiu gr. k. žodžiu *kyrios* buvo įvardijami valdovai ir vergų šeimininkai. Per visą *Laišką romiečiams* Paulius pabrėžia, kad žmogus – visiška Dievo nuosavybė (žr. 1, 1 paaiškinimą).

me. Taigi ar gyvename, ar mirštame, – esame Viešpa-
ties. 9 Juk Kristus numirė ir atgijo, kad būtų gyvųjų ir 2 Kor 5, 15
mirusiųjų Viešpats. Apd 10, 42

10 Tai kaipgi tu smerki savo brolį?! Arba kodėl nieki-
ni savo brolį? Juk visi turėsime stoti prieš Dievo teismą. 2 Kor 5, 10
11 Parašyta:

Kaip aš gyvas, sako Viešpats, Iz 45, 23; 49, 18 Fil 2, 10-11
prieš mane suklups kiekvienas kelis, Rom 2, 6+
ir visų lūpos šlovins Dievą.

12 Taigi kiekvienas iš mūsų duos Dievui apyskaitą
už save.

13 Tad liaukimės teisti vieni kitus. Verčiau pasiryžkite
nebeduoti broliui akstino nupulti ir pasipiktinti. 14 Aš 1 Kor 8, 9
žinau ir esu tikras Viešpatyje Jėzuje, kad nieko nėra
savaime netyro. Bet jei kas mano esant netyrų dalykų, Mt 15, 10-20p Apd 10, 15
tam jie netyri. 15 Jei tavo brolis liūdi, kai tu viską valgai, 1 Kor 8, 10 1 Tim 4, 4
tu jau nebesielgi, kaip reikalauja meilė. Savo valgymu 1 Kor 13, 1+
nepastūmėk į pražūtį to, už kurį mirė Kristus! 16 Ką jūs
gerai darote, tegul nebūna akstinas piktžodžiauti.

17 Iš tiesų Dievo Karalystė nėra valgis ar gėrimas, 1 Kor 8, 8
bet teisumas, ramybė ir džiaugsmas Šventojoje Dvasio- Gal 5, 22; 1 Tes 1, 6
je. 18 Kas šitaip Kristui tarnauja, tas mielas Dievui ir 12, 17-18
priimtinas žmonėms. 19 Tad laikykimės to, kas pasitar-
nauja santaikai ir tarpusavio ugdymui. 20 Taigi negriauk
Dievo darbo dėl maisto! Nors viskas tyra, bet gali tapti Tit 1, 15
bloga žmogui, kuris valgo piktindamas kitus. 21 Ver-
čiau nevalgyti mėsos, negerti vyno ar vengti visko, kas 1 Kor 8, 13
gali pastūmėti brolį į nuodėmę.

22 Savo įsitikinimą pasilaikyk savo viduje ir Dievo
akivaizdoje. Laimingas, kam netenka smerkti savęs dėl
savo sprendimų.

1 Kor 8, 7 23 O kas valgo abejodamas, tas smerktinas, nes elgiasi
ne pagal įsitikinimą. Visa, kas daroma ne pagal įsitiki-
nimą, yra nuodėmė*.

Gal 6, 2; 1 Kor 9, 22 **15 Kantrumas ir Šventojo Rašto paguoda** 1 Mes,
stiprieji, turime pakęsti silpnųjų silpnybes, ne sau pa-
1 Kor 10, 33 taikauti. 2 Kiekvienas iš mūsų tesirūpina būti artimui
14, 19; 1 Kor 8, 1 malonus, jo labui ir pažangai. 3* Juk ir Kristus gyveno
1 Kor 13, 5 ne savo malonumui, bet taip, kaip parašyta: *Tave kei-*
Ps 69, 10 *kiančiųjų keiksmai krito ant manęs.* 4 O visa, kas kitados
1 Kor 10, 6+; 2 Tim 3, 16 parašyta, mums pamokyti parašyta, kad ištverme ir Raštų
1 Mak 12, 9; 2 Mak 15, 9 paguoda turėtume vilties. 5 Ištvermės ir paguodos Dievas
teduoda jums tarpusavyje būti vienos minties*, Kristaus
Fil 2, 2s Jėzaus pavyzdžiu, 6 kad sutartinai vienu balsu šlovintu-
mėte Dievą, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvą.

Žydų ir pagonių vienybė 7* Priimkite vienas kitą,
kaip ir Kristus jus priėmė, Dievo garbei. 8 Aš sakau:
Mt 15, 24 Kristus tapo apipjaustytųjų tarnas dėl Dievo teisybės,
Apd 3, 25-26 kad patvirtintų protėviams suteiktus pažadus 9 ir kad

14, 23* *...kas daroma ne pagal įsitikinimą, yra nuodėmė*: Paulius nemano, kad visi netikinčiųjų veiksmai yra nuodėmingi. Apaštalas kalba apie tarpusavio gyvenimą Bendrijoje. *...nuodėmė*: gr. *hamartia* – nuožmi jėga (žr. 5, 12-14).

15, 3* Išlaisvinimas nuo Mozės Įstatymo nenuvertina Senosios Sandoros *Raštų*. Senojo Testamento knygose slypi didelė paguoda ir paskatinimas krikščioniškajam gyvenimui. Pauliui tai liudija Ps 69, 10 citata. Ši psalmė yra keletą kartų cituojama Naujajame Testamente, užtat ir vadinama netiesiogine mesijine psalme.

15, 5* *...tarpusavyje būti vienos minties*: *būti vienos minties* – graikų ir romėnų idealas. Ne kietas minties bei kalbos vienodumas, bet atidumas kitiems žmonėms.

15, 7-13* Tikrasis minties vienumas reiškiasi apsvarstant Bendrijos misiją – padaryti taip, kad Dievo vardas būtų pašlovintas per visą pasaulį ir Jėzus Kristus būtų visuotinai pripažintas kaip Dievo dovana visai žmonijai.

pagonių tautos šlovintų Dievą už jo gailestingumą, kaip parašyta:

Pagonims išpažinsiu tave, Iš 34, 6
tavo vardui giedosiu. Ps 18, 50

10 Ir vėl sakoma:

Džiaukitės, pagonys, kartu su jo tauta. Įst 32, 43

11 Ir dar:

Girkite, visi pagonys, Viešpatį, Pat 117, 1
teaukština jį visos tautos.

12 Ir Izaijas kalba:

Ateis Jesės atžala, Iz 11, 10
tasai, kuris pakils valdyti pagonių,
ir juo vilsis pagonys.

13 Taigi vilties Dievas jus, gyvenančius tikėjimu, tepripildo visokių džiaugsmų ir ramybės, kad Šventosios Dvasios galybe būtumėte pertekę vilties.

+ G +

PABAIGA

Pauliaus motyvai 14* Aš pats, mano broliai, esu tikras, kad esate kupini gerumo*, pilni tikro pažinimo ir
mokate vieni kitus perspėti. 15 Aš jums parašiau kiek

15, 14-33* Paulius laiko save apaštalu bei geradariu kunigiškoje Evangelijos tarnystėje ir pasitikėdamas Romos krikščionių parama atskleidžia savo planus keliauti į Ispaniją.

15, 14* *...kupini gerumo:* priešingybė tam, ko žmonija buvo kupina anot 1, 29-30 teksto.

per drąsiai, norėdamas jums tai priminti ir remdamasis
man Dievo suteiktąja malone 16 būti pagonims Kristaus
1, 9+ Jėzaus tarnu ir kaip kunigui skleisti Dievo Evangeliją,
kad pagonys taptų priimtina atnaša, Šventosios Dvasios
pašventinta.

3, 27+ 17 Taigi Kristuje Jėzuje aš galiu pasigirti Dievo dar-
bais. 18 Juk nedrįsčiau ko nors pasakoti, ko Kristus ne-
1, 5+ būtų per mane nuveikęs, kad pagonys paklustų, žodžiu
2 Kor 12, 12+ Apd 1, 8+ ir darbu, 19 ženklų bei stebuklų galia ir Dievo Dvasios
Kol 1, 25 galybe. Tik taip aš galėjau paskleisti Kristaus Evangeliją
nuo Jeruzalės apylinkių iki Ilyrijos*. 20* Be to, maniau
2 Kor 10, 15-16 esant garbingiau skelbti Evangeliją ne ten, kur Kristaus
1 Kor 3, 10s vardas jau pagarsintas, ir nestatyti ant svetimų pamatų,
21* bet kaip parašyta:

Iz 52, 15 *Pamatys tie, kuriems nebuvo apie jį skelbta,*
supras tie, kurie nebuvo girdėję.

Misijų užmojai 22 Todėl aš ir buvau daugel kartų
1, 10s sutrukdytas ir neatvykau pas jus. 23 O dabar, šiuose

15, 19* *...iki Ilyrijos*: Romos provincija Graikijos šiaurės vakaruose, prie rytinės Adrijos jūros pakrantės.

15, 20* Paulius vartoja tokius posakius, kuriais paprastai buvo nurodomi filantropai. Skirtingai negu kai kurie filantropai, Paulius, norėdamas patraukti dėmesį, neužsiima pigiomis varžybomis. Tokiu savo misijinės nuostatos paaiškinimu Paulius užtikrina krikščionis Romoje, kad neplanuoja likti jų mieste ir *statyti ant svetimų pastatų*. Vis dėlto jis kreipiasi į savo adresatus, kad jam padėtų kelyje į Ispaniją, kuri buvo laikoma Vakarų pasaulio riba. Apaštalas siekia, kad Romos krikščionys suvoktų, jog evangelizacija yra pasaulinė (žr. 1, 15).

15, 21* Citata iš *Izaijo* knygos (52, 15) siejama su Viešpaties tarnu. Anot pranašo Izaijo, tarnas visų pirma yra visas Izraelis, kurio misija buvo nešti Viešpaties – Jahvės – pažinimą tautoms. *Laiške romiečiams* (žr. 9-11 sk.) Paulius parodė, kaip Izraelis neatliko savo misijos. Užtat jis pats beveik be pagalbos imasi Izraelio atsakomybės ir skubiai keliauja, nešdamas Evangeliją per Romos imperiją.

kraštuose nebeturėdamas kitų užmojų ir jau daugel metų
trokšdamas atvykti pas jus, 24 aš apsilankysiu keliauda-
mas į Ispaniją. Turiu vilties keliaudamas pro šalį išvysti
jus ir gauti paramos kelionei, prieš tai bent kiek tarp
jūsų pailsėjęs. 25* Bet dabar vykstu į Jeruzalę šventie- Apd 19, 21 1 Kor 16, 1+
siems patarnauti. 26 Mat Makedonija ir Achaja* nuspren- Rom 12, 13
dė padaryti rinkliavą Jeruzalės šventųjų beturčiams
sušelpti. 27 Jos taip nusprendė, ir iš tikro jos yra jų
skolininkės. Jeigu pagonys tapo jų dvasinių gėrybių 11, 17s 1 Kor 9, 11
dalininkais, tai privalo jiems patarnauti bent medžiagi- Gal 6, 6
ne parama. 28 Taigi, baigęs šį reikalą ir mezliavą jiems
tvarkingai atidavęs, aš keliausiu pro jus į Ispaniją. 29 Ir
žinau, kad, atvykdamas pas jus, atsinešiu Kristaus pa-
laimos pilnatvę.

30 Todėl aš maldauju jus, broliai, mūsų Viešpaties
Jėzaus Kristaus vardu ir Dvasios dovanotosios meilės
dėlei kartu su manimi ir už mane kovoti maldomis į Kol 4, 12
Dievą, 31 kad būčiau išgelbėtas nuo netikinčiųjų Judėjo- Apd 20, 3. 23; 21, 10s. 17s. 27s
je, kad mano paslauga Jeruzalei būtų priimtina šventie-
siems 32 ir kad, Dievo valia su džiaugsmu atvykęs pas
jus, atsigaivinčiau jūsų draugėje. 33 O ramybės Dievas
tebūnie su jumis visais! Amen.

16 Prašymai ir linkėjimai 1* Aš pavedu jums mūsų
sesę Febę, ji yra Kenchrėjos Bažnyčios diakonė*; 2 priim- Apd 18, 18

15, 25-27* Paulius pabrėžia žydų krikščionių ir krikščionių iš pagonijos darnių santykių svarbą bei reikšmę.

15, 26* ...*Makedonija ir Achaja*: dvi Romos imperijos provincijos Graikijoje.

16, 1-23* Kai kurie *Laiško romiečiams* tyrinėtojai šias eilutes laiko priedu, kuris vėliau buvo pridurtas prie laiško, tačiau apskritai turimi duomenys liudija, kad jos priklauso laiško originalui. Ilgu sveikinimų sąrašu (3-16 ir 21-23 eil.) Paulius stengiasi sukurti stiprius asmeninius

kite ją Viešpatyje, kaip dera šventiesiems, ir pagelbėki-
te jai, kai prireiks jūsų paramos, nes ir ji yra padėjusi
Apd 18, 2s. 26 1 Kor 16, 19 daug kam ir man pačiam. 3 Sveikinkite Priską ir Akvi-
2 Tim 4, 19 lą*, mano bendradarbius Kristuje Jėzuje, 4 kurie guldė
galvas, gelbėdami mano gyvybę. Jiems dėkoju ne aš
1 Kor 16, 19 Kol 4, 5 vienas, bet ir visos pagonių Bažnyčios. 5 Pasveikinkite ir
Fm 2 Bažnyčią, susirenkančią jų namuose*.
1 Kor 16, 15 Sveikinkite mano mylimąjį Epenetą, pirmąjį Azijo-
je įtikėjusį Kristų*. 6 Sveikinkite Mariją, daug triūsusią
jūsų labui. 7 Sveikinkite Androniką ir Juniją*, mano
tautiečius, kalėjusius su manimi; jie didžiai gerbiami
apaštalų draugėje ir pirmiau už mane prisidėjo prie
Kristaus. 8 Sveikinkite mano mylimąjį Kristuje Amplia-
tą. 9 Sveikinkite mūsų bendradarbį Kristuje Urboną ir
mano mylimąjį Stachį. 10 Sveikinkite Apelį, išmėgintąjį
Kristuje. Sveikinkite tikinčiuosius iš Aristobulo namų.
11 Sveikinkite mano tautietį Erodioną. Sveikinkite tuos
iš Narcizo šeimynos, kurie yra Viešpatyje. 12 Sveikinkite
Trifeną ir Trifosą, besidarbuojančias Viešpatyje. Svei-
kinkite mieląją Persidę, daugel triūsusią dėl Viešpaties.

ryšius su bendrijomis, kurių jis nepažinojo asmeniškai. Žydų ir graikų junginys dramatiškai liudija apie vienybę Evangelijoje, kuri pranoksta vyraujančias užtvaras – tautiškumą, religinį paveldą, rasinį statusą.

16, 1* *...diakonė:* žr. Fil 1, 1 paaiškinimą.

16, 3* *...Priską ir Akvilą:* turbūt ta pati pora, apie kurią rašo Apd 18, 2; 1 Kor 16, 19; 2 Tim 4, 19.

16, 5* *...Bažnyčią, susirenkančią jų namuose: namų Bendrija* – kiekviena tokia vietinė sueiga (žr. 1 Kor 16, 19) – suburdavo vieną ar du tuzinus krikščionių. *...pirmąjį Azijoje įtikėjusį Kristų:* t.y. *pirmieną* arba *pirmąjį Azijos vaisių.*

16, 7* *...ir Juniją: Junija* – moters vardas. Vienas senovės graikų rankraštis rašo *Julija.* Junija – moteris, *didžiai gerbiama apaštalų draugėje.* Junija – moteris apaštalė?

13 Sveikinkite išrinktąjį Viešpatyje Rufą*, taip pat ir jo
bei mano motiną. 14 Sveikinkite Asinkritą, Flegontą,
Hermį, Patrobą, Hermą ir su jais esančius brolius. 15 Svei-
kinkite Filologą ir Juliją, Nerėją ir jo seserį, ir Olimpą,
ir visus jų draugus šventuosius. 16 Sveikinkite vieni 2 Kor 13, 12+
kitus šventu pabučiavimu. Jus sveikina visos Kristaus
Bažnyčios.

Pirmasis prierašas. Įspėjimas 17* Aš raginu jus, bro- Gal 6, 11
liai, vengti tų, kurie kelia nesutarimus bei papiktinimus,
prieštaraudami mokslui, kurio jūs išmokote. Saugokitės 6, 17
jų! 18 Tokie žmonės tarnauja ne mūsų Viešpačiui Kristui,
bet savo pilvui. Saldžiomis ir pataikūniškomis kalbomis Fil 3, 19
jie apgaudinėja paprastas širdis.

19 Jūsų klusnumas žinomas visur. Tad džiaugiuosi 1, 5+. 8
jumis ir linkiu, kad išmanytumėte, kas gera, ir nesivel- Mt 10, 16 1 Kor 14, 20
tumėte į blogį. 20 O ramybės Dievas netrukus sutryps Pr 3, 15
šėtoną* po jūsų kojomis.

Mūsų Viešpaties Jėzaus malonė tebūnie su jumis!

Antrasis prierašas. Paskutiniai sveikinimai 21 Jus
sveikina mano bendradarbis Timotiejus ir mano tautie- Apd 16, 1+
čiai Liucijus, Jasonas ir Sosipatras. Apd 13, 1; 17, 5; 20, 4

22 Aš, Tercijus, šio laiško surašytojas, sveikinu jus
Viešpatyje. 23 Jus sveikina Gajus, mano ir visos 1 Kor 1, 14
Bažnyčios šeimininkas. Jus sveikina Erastas, miesto
iždininkas, ir brolis Kvartas. (24)*

16, 13* Spėliojama, kad šis Rufas – *Evangelijos pagal Morkų* Rufas (žr. Mk 15, 21).

16, 17-18* Paulius įspėja Romos krikščionis apie sau naudos ieškančius mokytojus.

16, 20* Tik šiame *Laiško romiečiams* tekste minimas šėtonas.

16, 24* Kai kurie rankraščiai priduria: *Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė tebūna su jumis visais. Amen.*

Doksologija 25* Tam, kuris gali jus padaryti stip-
rius, kaip sako mano Evangelija ir Jėzaus Kristaus
skelbimas,
sekant apreiškimu paslapties,
nutylėtos per amžinuosius laikus*,
26 o dabar atskleistos
ir pranašų raštais amžinojo Dievo įsakymu
paskelbtos visoms tautoms,
1,5+ kad jos paklustų tikėjimui,
27 vienam išmintingajam Dievui
1,25 per Jėzų Kristų šlovė amžių amžiais! Amen.

16, 25-27* Doksologija – Dievo pašlovinimas. Puiki *Laiško romiečiams* užsklanda. Nelauktas ir nuostabus Dievo išminties – *teisumo* ir *meilės* – per apreiškimą ir džiugaus tikėjimo klusnumą (26 eil.) išpažinimas.

16, 25* Pauliaus Evangelija apreiškia paslaptį, nutylėtą per ilgus amžius: nuteisinimą ir išganymą tikėjimu su visomis pasekmėmis, apie kurias apaštalas rašo savo laiške.

PIRMASIS LAIŠKAS

KORINTIEČIAMS

Apaštalo Pauliaus *Pirmasis laiškas korintiečiams* – tai langas į ankstyvąjį pirmosios Krikščionių Bendrijos kartos gyvenimą. Vienas iš vertingiausių Pauliaus laiškų ne tik skleidžia šviesą, padedančią pažinti apaštalo charakterį (žr. 2, 16; 4, 1-21) ir jo Evangelijos reiklumą – *Jėzų nukryžiuotąjį* (1, 18-31), Kristaus mirties ir prisikėlimo įvykį (15, 1-11), bet ir atspindi šias svarbias Bendrijos buitinio gyvenimo atkarpas bei problemas I kristinio amžiaus viduryje.

Korinto krikščionys buvo įsikūrę romėnų Achajos provincijos centre, viename iš svarbių Graikijos miestų. Pats apaštalas Paulius atnešė žinią apie Jėzų į Korintą, taigi čia krikščionybė buvo pasėta jo triūsu (žr. Apd 18, 1-11). Laiške blyksteli Korinto krikščionių, vyrų ir moterų, stiprybė bei trapumas: jie priėmė Kristaus *Gerąją Naujieną* ir dabar savo kasdienybėje įgyvendina krikšto įpareigojimus garsiajame Antikos mieste. Apaštalas rūpinosi Korinto krikščionims kaip tėvas, atsakydamas į jų keliamus tikėjimo klausimus ir krikščioniškojo gyvenimo poreikius. Tai darydamas Paulius daug pasako apie save, savo mokymą ir savo apaštalinę tarnybą.

Paulius Krikščionių Bendriją Korinte įkūrė maždaug 51 m. po Kr., per savo antrąją misijinę kelionę. Miestas, prekybos mazgas ir lydomasis katilas, pilnas įvairių pagonijos kulto entuziastų, garsėjo moraliniu palaidumu, kaip įprasta stambiam uostamiesčiui.

Apaštalų darbai rodo, kad iš pradžių Pauliaus pastangas tarp žydų Korinte lydėjo šiokia tokia sėkmė, bet greitai tie patys žydai nusigręžė nuo apaštalo (žr. Apd 18, 1-8). Daugiau vaisių davė jo pusantrų metų triūsas tarp pagonių (žr. Apd 18, 11). Paulius prie tikėjimo į Kristų patraukė daug miesto vargšų ir atstumtųjų (žr. 1, 26). Išvykus apaštalui, iškalbingasis Apolas, krikščionis žydas iš Aleksandrijos, daug patarnavo Bendrijai, *įrodydamas Jėzų esant Mesiją* (žr. Apd 18, 24-28).

Trečiosios kelionės metu Paulius, būdamas Efeze (žr. 16, 8; Apd 19, 1-20), sunerimo dėl žinių iš Korinto. Bendrija skaldėsi į grupes ir kėlė kivirčus, nes kai kurie nariai tapatino save su ypatingais krikščionių vadovais, o tikėjimą aiškino kaip didesnę išmintį, suteiktą keletui išmintingųjų (žr. 1, 10-4, 21). Bendrija stokojo ryžto griežtai įvertinti vieno savo nario kraujomaišos nusikaltimą (žr. 5, 1-13). Vieni nariai bylinėjosi pagonių teismuose (žr. 6, 1-11), o kiti, atrodo, buvo dalyvavę sakralinėje prostitucijoje (žr. 6, 12-20) ar pagonių šventyklų apeigose (žr. 10, 14-22).

Bendrijos negalavimų pasirodydavo ir pamaldose. Švęsdami Eucharistinę vakarienę, kai kurie Bendrijos nariai aukštino save ir žemino kitus: *vienas lieka alkanas, o kitas pasigeria,* šitaip paneigdami net paprastą mandagumą (žr. 11, 17-22). Charizmos, tarkim, malda Dvasios pagava ar pranašavimas, labiau vertintos negu

meilės darbai artimui (žr. 13, 1-2. 8), ir ne sykį jomis būdavo neteisingai naudojamasi (žr. 14, 1-40). Moterys ateidavo į liturgines sueigas neapgobusios galvų (žr. 11, 3-16) ir turbūt keldavo ginčų dėl savo teisių kalbėti sueigai (žr. 14, 34-35).

Kitos problemos, su kuriomis teko Pauliui galynėtis, susijusios su sąžinės reikalais, kilusios dėl ginčų tarp ištikimų Bendrijos narių: paaukotos stabams mėsos valgymas (žr. 8, 1-13), lytiniai santykiai santuokoje (žr. 7, 1-7), nuostata, kuria privalėtų vadovautis nesusituokę Bendrijos nariai, laukdami tuojau pat įvyksiančio Kristaus atėjimo (žr. 7, 25-40). Be to, kai kurie Bendrijos nariai, nors ir tikėjo Kristaus prisikėlimu, neigė visuotinę kūno prisikėlimo galimybę.

Norėdamas atsakyti į šiuos klausimus, Paulius parašė *Pirmąjį laišką korintiečiams* iš Efezo maždaug 56 m. po Kr. Dauguma Korinto krikščionių buvo gana ištikimi apaštalo mokymui. Paulius rašo dėl jų, idant apsaugotų Bendriją nuo grėsmės, kylančios dėl kai kurių narių pažiūrų ir elgsenos. Laiškas apreiškia apaštalo pasitikėjimą savo apaštalinės misijos įgaliojimu; Paulius pasitiki ir korintiečiais. Jis tikisi, jog korintiečiai, kad ir kokių pažiūrų ir elgsenos būtų, tai pripažins ir priims jo mokymą. Kita vertus, Paulius nebijo naudotis apaštalo įgaliojimu spręsdamas susidarusią situaciją ir net primena, kad šauks į akistatą užsispyrėlius, jei jie naepakeis savo blogo elgesio (žr. 4, 18-21).

Laiškas – puikus apaštalo Pauliaus mokymo ir charakterio atspindys. Nors priverstas priminti, kad jis yra Bendrijos įkūrėjas, apaštalas pripažįsta, esąs tik vienas iš daugelio Dievo tarnų ir dosniai džiaugiasi

Apolo triūsu (žr. 3, 5-8). Šiame laiške Paulius mums pateikia daug vertingų savo teologinio svarstymo bei aiškinimo pavyzdžių. Keliamus klausimus jis svarsto skelbdamas Evangeliją. Kai kurios laiško dalys ypač svarbios ir reikšmingos, norint suprasti ankstyvųjų krikščionių mokymą apie Eucharistiją (žr. 10, 14-22; 11, 17-34), Dvasios dovanas (žr. 12, 1-14, 20) ir mirusiųjų prisikėlimą (žr. 15, 1-58).

Pauliaus *Pirmojo laiško korintiečiams* autoryste, išskyrus keletą eilučių, kurias kai kurie aiškintojai laiko vėlesniais redakciniais įrašais, niekad nebuvo rimtai abejojama. Tačiau esama laiško tyrinėtojų, teigiančių, kad mūsų skaitomas laiškas apima ilgesnius intarpus, kurie nepriklausė laiško originalui. Žinome, kad Paulius parašė bent du kitus laiškus į Korintą (žr. 5, 9; 2 Kor 2, 3-4), be tų dviejų, kuriuos dabar skaitome. Pagal šitą teoriją anie laiškai yra tapę kanoninių laiškų dalimi. Vis dėlto dauguma aiškintojų *Pirmąjį laišką korintiečiams* laiko vientisu, nuosekliu laišku.

Pirmojo laiško korintiečiams metmenys

A. Įžanga *1, 1-9*

B. Nedarna Korinto Bažnyčioje *1, 10-6, 20*
- a. Bažnyčios susiskaldymas *1, 10-4, 21*
- b. Moralinė nedarna *5, 1-6, 20*

C. Atsakymai į korintiečių klausimus *7, 1-11, 1*
- a. Santuoka ir susilaikymas *7, 1-40*
- b. Atnašos stabams *8, 1-11, 1*

D. Liturginių sueigų tvarka *11, 2-14, 40*
   a. Moterų galvos dengimas *11, 3-16*
   b. Eucharistinė vakarienė *11, 17-34*
   c. Dvasinės dovanos – charizmos *12, 1-14, 40*

E. Prisikėlimas *15, 1-58*
   a. Kristaus prisikėlimas *15, 1-11*
   b. Mirusiųjų prisikėlimas *15, 12-34*
   c. Kaip prisikels mirusieji? *15, 35-58*

F. Pabaiga *16, 1-24*

ĮŽANGA

Rom 1, 1+ **1 Sveikinimai, padėka** 1* Paulius, Dievo valia pa-
Apd 18, 17 šauktas* Kristaus Jėzaus apaštalas, ir brolis Sostenas –
Apd 5, 11+ 2 Dievo Bažnyčiai Korinte, pašvęstiesiems Kristuje Jė-
Apd 9, 13+ zuje, pašauktiesiems šventiesiems ir visiems, kurie
Apd 2, 21+ šaukiasi mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardo kiek-
vienoje vietoje pas juos ir pas mus. 3 Malonė jums ir
ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus
Kristaus!

4 Aš nuolat už jus dėkoju Dievui, kad dėl Jėzaus
Kristaus Dievas suteikė jums savo malonę. 5 Per jį jūs
12, 8+ 2 Kor 8, 7. 9 praturtėjote visa kuo – visokiu žodžiu ir pažinimu – 6 ir
Kristaus liudijimas* tapo tvirtas. 7 Todėl jums, laukian-
2 Kor 6, 10 tiems mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus apsireiškimo,
nestinga jokios malonės dovanos.

1, 1-9* Paulius seka įprasta helenistinio laiško įžanga (žr. Rom 1, 1-7), ją praplėsdamas parinktomis detalėmis, primindamas skaitytojams jų situaciją ir nurodydamas kai kuriuos laiške keliamus klausimus.

1, 1* *...Dievo valia pašauktas*: Pauliaus misijos ir Dievo Bendrijos Korinte pagrindas – Dievo iniciatyva. Dievo pašaukimas, malonė ir ištikimybė – pagrindinės įžangos mintys – pabrėžiamos (ypač graikiškajame originale) pakartojimu ir žodžių žaismu.

1, 6* *...liudijimas*: žodis, kuriuo aptariama apaštalo misija (žr. 15, 15 ir 2, 1 paaiškinimą). Pauliaus liudijimo formos apima skelbimą – kerigmą – ir mokymą – didachę – žodžiu, laiškais ir visu apaštalo gyvenimu.

8 Jis ir stiprins jus iki galo, kad išliktumėte nenusi- 2 Kor 1, 21 Fil 1, 7
kaltę mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus dienai. Kol 2, 7
9 Ištikimas yra Dievas, kuris jus pašaukė į savo Sū-
naus, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus bendrystę. 1 Jn 1, 3 Fil 3, 10s

+ B +

NEDARNA KORINTO BAŽNYČIOJE

a. Bažnyčios susiskaldymas

Tikinčiųjų susiskaldymas 10* Broliai, Viešpaties Jėzaus
Kristaus vardu maldauju jus, kad visi vienaip sutartu- Rom 15, 5
mėte ir pas jus nebūtų susiskaldymų, kad būtumėte vie-
nos dvasios ir vienos minties. 11 Mat Chlojės namiškiai Fil 2, 2s
pranešė man apie jus, mano broliai, kad tarp jūsų esama
kivirčų. 12 Turiu omenyje tai, kad iš jūsų yra tokių, kurie
sako: „Aš esu* Pauliaus“, „aš – Apolo“, „aš – Kefo*“, „o Apd 18, 24+; Jn 1, 42 1 Kor 3, 22-23

1, 10-4, 21* Pirmoji problema, su kuria galynėjasi Paulius, yra tikinčiųjų susiskaldymas. Nors sunku atkurti visapusę Korinto Bendrijos situaciją, apaštalas susiskaldymo priežastimi laiko klaidingą korintiečių savipratą, susijusią su klaidingu apaštalų, skelbiančių jiems žinią apie Jėzų Kristų (žr. 4, 6. 9; 9, 1-5), vertinimu ir klaidingu Evangelijos supratimu.

1, 12* ...*Aš esu*: t.y. *aš priklausau.* Pauliaus ir Apolo veiklą Korinte aprašo Apd 18 sk. ...*Ke[fas]*: t.y. *Uola* – vardas, kuriuo Paulius pavadina apaštalą Petrą (žr. 3, 22; 9, 15; Gal 1, 18; 2, 9. 11. 14). Galimas dalykas, kad Petras keliavo pro Korintą, todėl nuoseklu manyti, jog ta proga jis buvo pakrikštijęs kai kuriuos Bendrijos narius čia ar kur kitur. Nuoroda *o aš – Kristaus* turbūt atspindi Pauliaus ironiją.

aš – Kristaus“. 13* Argi Kristus padalytas? nejaugi Paulius
buvo už jus nukryžiuotas? negi vardan Pauliaus buvote
Ef 4, 5 pakrikštyti? 14 Dėkui Dievui, kad pas jus nieko daugiau
Apd 18, 8 Rom 16, 23 nekrikštijau, išskyrus Krispą ir Gajų, 15 todėl niekas ne-
gali pasakyti, jog jūs buvote pakrikštyti mano vardu.
16, 15-17 Apd 16, 15+ 16 Tiesa, esu pakrikštijęs ir Stepono namus, o daugiau
nežinau, ar ką besu pakrikštijęs.

Pasaulio išmintis ir kryžiaus paikybė 17* Kristus ne-
siuntė manęs krikštyti, bet Evangelijos skelbti, tiktai ne
žodžių išmintimi*, kad Kristaus kryžius neliktų be galios.
18 Mat žodis apie kryžių tiems, kurie eina į pražūtį,
yra kvailystė, o mums, einantiems į išganymą, jis yra
Rom 1, 16 Dievo galybė. 19 Juk parašyta:

Iz 29, 14 *Sunaikinsiu išmintingųjų išmintį,*
Ps 33, 10 *niekais paversiu gudriųjų gudrybę.*

1, 13-17* Nuoroda į krikštą ir kontrastas su Evangelijos skelbimu (17a eil.) rodo, jog kai kurie korintiečiai buvo itin prisirišę prie juos į Bendriją priėmusių asmenų.

1, 17b-18* Įvadas į pagrindinę 1-4 skyrių temą. Prisirišimas prie atskirų vadovų siejamas su jų iškalbos patrauklumu ir prielaidomis apie išmintį, iškalbą, paveiklumą, o visa tai, Pauliaus manymu, prieštarauja kryžiaus Evangelijai.

1, 17b* *...ne žodžių išmintimi*: pažodžiui – *ne [žmogaus] iškalbos išmintimi.* Abu čia pavartoti daiktavardžiai turi keletą prasmės plotmių. *Išmintis* (gr. *sophia*) gali būti filosofinė ir pagrįsta protavimu, bet bibliniu žodžio vartojimu *išmintis* pirmiausia reiškia praktišką žinojimą, kurį apreiškia žmogaus pasirinkimas ir paveikus priemonių panaudojimas siekiant tikslo. Tas pats žodis gali apibūdinti statybos vadovą (žr. 3, 10), įtikinančią kalbą (žr. 2, 4) ir paveikumą ieškant išganymo. *Iškalba* (gr. *logos*): lietuviškasis vertimas pabrėžia vieną galimą prasmę: retorinį stilių bei įtikinamumą (žr. 2, 1. 4). Tačiau pats žodis gali reikšti ne tik vidinio protavimo vyksmą, planą, bet ir valios ryžtą, tartą žodį, kalbą, žinią. *...[žmogaus]* graikiškajame tekste nėra, bet jo reikalauja minties kontekstas. Paulius tuojau pat ima žaisti abiejų žodžių prasmės plotmėmis.

20 Kur išminčius? kur Rašto aiškintojas? kur šio pa- Iz 33, 18
saulio tyrinėtojas? Argi Dievas nepavertė pasaulio išmin- Iz 19, 12
ties kvailyste? 21* O kadangi pasaulis savo išmintimi Dievo
nepažino iš Dievo išminties veikalų, tai Dievas panorėjo Rom 1, 19-20+
skelbimo kvailumu išgelbėti tuos, kurie tiki. 22 Žydai reika- Mt 12, 38p
lauja stebuklų, graikai ieško išminties, 23 o mes skelbiame Jn 2, 18+ Apd 17, 19-23
Kristų nukryžiuotąjį, kuris žydams yra papiktinimas, pa- Jn 12, 34
gonims – kvailystė. 24 Bet pašauktiesiems – tiek žydams, Gal 5, 11
tiek graikams – mes skelbiame Kristų, kuris yra Dievo Jn 6, 35+
galybė ir Dievo išmintis. 25 Dievo kvailybė išmintinges-
nė už žmones ir Dievo silpnybė galingesnė už žmones. 2 Kor 12, 10; 13, 4
26* Tik pažvelkite, broliai, kas gi jūs, pašauktieji,
esate? Žmonių akimis žiūrint, nedaug tarp jūsų tėra Rom 7, 5+
išmintingų, nedaug galingų, nedaug kilmingų.
27 Bet Dievas pasirinko, kas pasauliui atrodo kvaila,
kad sugėdintų išminčius. Dievas pasirinko, kas pasauliui Jok 2, 5; Ts 7, 2
silpna, kad sugėdintų galiūnus. 28 Ir tai, kas pasaulio 1 Sam 16, 7 2 Kor 4, 7
akims – žemos kilmės, kas paniekinta, ko nėra, Dievas
pasirinko, kad niekais paverstų tai, kas laikoma kažin
kuo, – 29* kad joks žmogus negalėtų didžiuotis prieš Įst 8, 16-18+ Rom 3, 27+
Dievą. 30 Jo dėka ir jūs esate Kristuje Jėzuje, kuris Dievo Ef 2, 9

1, 21-25* Paradoksas: tikrosios išminties ir galybės žmogui reikia ieškoti nelauktoje vietoje. Žmogaus akimis žiūrint, nukryžiuotasis Kristus – bejėgiškumas ir kvailybė. Visiškas absurdas!

1, 26-2, 5* Dievo išminties ir galybės kelią, jeigu korintiečiai jį teisingai supranta, liudija jų pačių patirtis (1, 26-31). Be to, kelias gali būti jiems paaiškintas apaštalo patirtimi, kaip jis pirmąkart pasirodė tarp jų skelbdamas Evangeliją (2, 1-5).

1, 29-31* *...kad joks žmogus negalėtų didžiuotis prieš Dievą: didžiuotis [savimi]* – apaštalo posakis apie raktinę nuodėmę – kūrinio autonomijos, arba savivaldos, pareiškimą – iliuziją, kad gyvename ir save išganome savo pačių išgalėmis. Kita vertus, *kas didžiuojasi, didžiuotųsi Viešpačiu* – pripažinimas, jog gyvename tik iš Dievo ir Dievui.

valia mums tapo išmintimi, teisumu, pašventimu ir at-
Jer 9, 22-23 2 Kor 10, 17 pirkimu, 31 kad, anot Rašto, *kas giriasi, girtųsi Viešpačiu.*
2 Skelbimas, remiantis Dvasios galybe 1 Kai pas jus,
broliai, lankiausi, aš atėjau skelbti jums Dievo liudijimo*
2 Kor 11, 6 ne iškalbingais žodžiais ar išmintimi. 2 Net buvau pasiry-
žęs tarp jūsų nežinoti nieko kito, kaip tik Jėzų Kristų, ir
Gal 3, 1; 6, 14 tą nukryžiuotą. 3 Aš buvau pas jus silpnas*, virpantis iš
baimės*. 4 Mano kalba ir mano skelbimas buvo ne įtiki-
2 Kor 12, 12 Apd 1, 8+ nantys išminties žodžiai*, o Dvasios galybės parodymas,
5 kad jūsų tikėjimas remtųsi ne žmonių išmintimi, bet
Dievo galybe.
6* Tiesa, mes tobuliesiems skelbiame išmintį, tačiau
tai ne šio pasaulio ir ne praeinančių šio pasaulio valdo-
vų išmintis.

2, 1* ...*Dievo liudijimo*: arba *Dievo paslapties*. Dievo paslaptis, tik jam pačiam težinoma, yra savo tautos išganymo planas. Iš 1, 18-25 ir 2, 2. 8-10 tekstų aišku, kad ši paslaptis apima Jėzų ir jo kryžių. *Dievo liudijimas* vietoje *Dievo paslaptis*: posakis randamas kituose svarbiuose rankraščiuose (žr. taip pat 1, 6).

2, 3* ...*silpnas*: Pauliaus elgsena atspindi nukryžiuotojo Jėzaus silpnumą (žr. 2 Kor 10-13). ...*virpantis iš baimės*: pažodžiui – *baime ir drebėjimu*. Pagarbi baimė, pagrįsta anapusinio Dievo artumo jutimu, sunkte persunkia Pauliaus būtį ir žinios apie Jėzų skelbimą. Palyginti galima apaštalo patarimą filipiečiams darbuotis savo išganymui *baime ir drebėjimu* (žr. Fil 2, 12), nes Dievas veikia juose lygiai taip, kaip jo išgananti jėga veikė Jėzaus apiplėšime, pažeminime ir klusnume iki mirties ant kryžiaus (žr. Fil 2, 6-11).

2, 4* ...*ne įtikinantys išminties žodžiai*: arba *ne išminties įtikinimas*. Pabrėžiamas žmonių išminties bejėgiškumas išganyti, palyginti su kryžiaus jėga.

2, 6-3, 4* Paradoksas: dabar Paulius tvirtina tai, ką pirmiau buvo paneigęs. Graikams, kurie *ieško išminties* (žr. 1, 22), Paulius iš tikrųjų atneša išmintį, bet iš aukštesnės plotmės ir visiškai skirtingos kokybės, vienintelę ir tikrai vertą išminties vardo. Korintiečiai pajėgtų suvokti Pauliaus skelbimą kaip išmintį ir įsitraukti į pokalbį apie išmintį, jeigu jie būtų atviresni Dvasiai ir imlesni naujai įžvalgai bei kalbai, kurios moko Dvasia.

7 Mes skelbiame slėpiningą ir paslėptą Dievo išmin-
tį*, kurią Dievas yra nuo amžių paskyręs mums išaukš- Rom 16, 25+
tinti. 8 Jos nepažino jokie šio pasaulio valdovai*, nes Ef 3, 10; 1 Pt 1, 12 Iz 19, 11. 13
jei būtų pažinę, nebūtų garbingiausiojo Viešpaties nu- Bar 3, 14
kryžiavę*. 9 Bet skelbiame, kaip parašyta:

Ko akis neregėjo, ko ausis negirdėjo, Iz 64, 3 Jer 3, 16
kas žmogui į mintį neatėjo, Ps 19, 4
tai paruošė Dievas tiems, kurie jį myli. Sir 1, 10

10 Dievas mums tai apreiškė per Dvasią, nes Dvasia 2 Kor 13, 13+ Jn 14, 26+
visa pažįsta, net Dievo gelmes. 11 Kas iš žmonių pažįsta
žmogaus mintis, jei ne paties žmogaus dvasia? Taip ir Pat 20, 27
Dievo minčių nežino niekas, tik Dievo Dvasia. 12 O mes Rom 11, 33s
gavome ne pasaulio dvasią, bet iš Dievo einančią Dvasią,
kad pažintume mums suteiktas Dievo dovanas. 13 Apie
tai ir kalbame ne mokytais žmogiškosios išminties žo-
džiais, bet tais, kurių išmokė Dvasia, – dvasiniais žodžiais*
aiškindami dvasines tiesas. 14 Deja, juslinis žmogus* 15, 44+

2, 7-10a* ...*Dievo išmintį*: Dievo planą mus išganyti. Tai amžinasis paties Dievo slėpinys, kurio gelmių niekas kitas nepajėgtų suvokti, bet šiame naujajame išganymo amžiuje Dievas malonėjo jį mums apreikšti. Apie Dievo slėpinio, slėpiningo ir paslėpto kitiems, dabar apreikšto Bendrijai, metmenis žr. Rom 11, 25-36; 16, 25-27; Ef 1, 3-10; 3, 11; Kol 1, 25-28.

2, 8* ...*šio pasaulio valdovai*: arba *šio amžiaus valdovai*, t.y. ne tik politiniai judaizmo ir Romos imperijos vadovai, kuriems valdant Jėzus buvo nukryžiuotas (žr. Apd 4, 25-28), bet ir už jų stovinčios kosminės jėgos (žr. Ef 1, 20-23; 3, 10). ...*nebūtų garbingiausiojo Viešpaties nukryžiavę*: arba *nebūtų šlovės Viešpaties nukryžiavę*, t.y. jie ne savo noru ir nelauktai tapo Dievo plano, kuris baigsis jų nugalėjimu bei sunaikinimu, vykdytojais (žr. 15, 24-28).

2, 13* ...*dvasiniais žodžiais*: Dvasia moko dvasinius žmones naujo suvokimo būdo (žr. 2, 12) ir tinkamos kalbos, kad galėtų dalytis savęs suvokimu ir žinojimu, ką Dievas juose yra padaręs.

2, 14* ...*juslinis žmogus*: žr. 3, 1 paaiškinimą.

Jn 10, 26+ Mt 16, 23 nepriima to, kas ateina iš Dievo Dvasios. Jis tai laiko
kvailyste ir nepajėgia suprasti, kad tuos dalykus reikia
15, 44+ vertinti dvasia. 15* Dvasinis žmogus gali spręsti apie vis-
Iz 40, 13 Rom 11, 34 ką, bet niekas negali spręsti apie jį. 16 *Kas gi yra suvokęs*
Viešpaties mintį, kad galėtų jį pamokyti? O mes turime Kris-
7, 40 *taus išmonę.*

3 Silpnas korintiečių tikėjimas 1* Aš, broliai, tega-
lėjau kalbėti jums ne kaip dvasios žmonėms, bet kaip
Žyd 5, 12-14 1 Tes 2, 7; 1 Pt 2, 2 kūno žmonėms*, kaip kūdikiams Kristuje. 2 Maitinau

2, 15* *Dvasinis žmogus... niekas negali spręsti apie jį*: *Dvasinis žmogus*, kuriam suteiktas pažinimas to, kas priklauso Dievui (žr. 2, 11-12), dalyvauja paties Dievo sprendimuose. Tas, kuriam apreikšta Viešpaties ir Kristaus mintis (žr. 2, 16), galima sakyti, dalyvauja tam tikra prasme Dievo – ir Kristaus – išmonėje.

3, 1-4* Korintiečiai pageidauja pokalbio apie išmintį su Pauliumi, tikėdamiesi sotaus suaugusiųjų maisto, tačiau jiems atrodo, kad Paulius nepateisina jų vilčių ir galimybių. Paulius atsako: jei šitoks laukiamas pokalbis dar nėra įvykęs, tai tik dėl to, kad jie vis dar yra nesubrendę (žr. 2, 6).

3, 1* *...dvasios žmonėms... kūno žmonėms*: arba *dvasiškiems... kūniškiems*. Dvasia mažąja raide (gr. *pneuma*) nurodo žmogaus imlumą ir atvirybę Dievui; Dvasia didžiąja raide (gr. *Pneuma*) – Šventoji Dvasia. Kūnas (gr. *sarx*) – trapi žmogaus prigimtis; kūnas (gr. soma) – kūniškas žmogus, arba kūniškas asmuo/aš. Paulius buvo žydas, todėl jis nedalija žmogaus į *kūną* ir *sielą*, nesako: *Turiu kūną ir sielą*. Veikiau sako: *Esu kūniškas, esu dvasiškas*. Mūsų kalboje yra tik žodis *kūnas*, atitinkantis graikiškus žodžius *sarx* ir *soma*. Ilgainiui teologai ėmė kalbėti apie *prigimtinę* ir *antgamtinę* žmogaus būklę: 1. Prigimtinės būklės žmogus (žr. 2, 14) – tas, kurio buvimą, pojūčius ir elgseną lemia bei sąlygoja vien prigimtiniai pradmenys: *juslinis* (žr. 2, 14) ir *trapus kūniškumas* (žr. 3, 1.3). Tokie asmenys – tik kūdikiai (1 eil.), nes jie gyvena grynai žmogiškoje plotmėje (žr. 3, 4). 2. Antgamtinės būklės žmogus – įdvasintas aukštesnio pradmens – *Pneuma* didžiąja raide – Dievo Dvasios. Tokie asmenys yra imlūs bei atviri Šventajai Dvasiai (gr. *pneumatikoi* – dvasiški) ir subrendę (žr. 2, 6: gr. *teleioi* – tobuli) pojūčiais bei elgsena (žr. Gal 5, 16-26). Buvimo Dvasioje viršūnė aprašoma 15, 44-49.

jus pienu, o ne kietu maistu, kurio jūs dar negalėjote Sir 37, 28
priimti. Deja, ir dabar negalite, 3* nes esate kūniški.
Jeigu tarp jūsų viešpatauja pavydas ir nesantaika, – argi
nesate kūniški, argi nesielgiate grynai žmogiškai? 4 Kol Gal 5, 19-20
vienas sako: „Aš – Pauliaus“, kitas: „Aš – Apolo“, – argi 1, 12
nesate vien žmogiški?

Skelbėjai – Dievo bendradarbiai 5* Kas gi yra Apo-
las? Kas gi yra Paulius? Tarnai*, kurių dėka jūs įtikėjote
ir kurie tarnavo, kiek Viešpaties kiekvienam buvo skir-
ta. 6 Aš sodinau, Apolas laistė, o Dievas augino. 7 Nieko
nereiškia sodintojas nei laistytojas, bet tik augintojas –
Dievas. 8 Kas sodina ir kas laisto, sudaro viena, tačiau
kiekvienas gaus savąjį užmokestį pagal savo triūsą. 9 Mes
juk esame Dievo bendradarbiai, o jūs – Dievo dirva, 2 Kor 6, 1
Dievo statyba. Ef 2, 20-22; 1 Pt 2, 5

10* Dievo man suteikta malone aš, kaip išmanus staty- Iz 28, 16; 1 Pt 2, 4
bos vadovas, padėjau pamatą, o kitas stato toliau. Tegul Apd 4, 11-12

3, 3-4* Pavydas, nesantaika ir tarpusavio skaldymasis – požymiai, kad jų tikėjimo augimas yra įstrigęs, nes apreiškia ir savipratos stoką (4 eil.), ir nebrandų apaštalų misijos vertinimą (žr. 3, 21).

3, 5-4, 5* Korintiečiai, vertindami savo vadovus pagal žmogiškosios išminties kriterijus, rodo polinkį perdėti kriterijų reikšmę. Paulius žvelgia į apaštalų vaidmenį savo Dvasios dovanų – charizmų – teologijos šviesoje (žr. 12-14 sk., kur apaštalo charizma yra pirmoji charizmų sąraše). Esminis visų charizmų pobūdis (žr. 12, 4-6: malonės dovana tarnauti, veikti dėl Bendrijos) atsispindi apaštalo veikloje. Ji ir yra malonės dovana (žr. 3, 10), per kurią Dievas veikia (žr. 3, 9), bei tarnavimo būdas (žr. 3, 5) bendram labui dirbant Dievo statyboje (žr. 3, 9-17). Apaštalai tarnauja Bendrijai, bet jų atsakomybė yra prieš Dievą ir Kristų (žr. 4, 1-5).

3, 5* *Tarnai*: Pauliaus, kaip Kristaus tarno saviprata, aptariama ir kitur. Žr. 4, 1; 19, 17, 19-27; 2 Kor 3, 6-9; 4, 1; 5, 18; 6, 3-4; 11, 23.

3, 10-11* Bendrijos tarnystėje – paskirčių įvairovė; kiekvieno užduotis yra svarbi; kiekvienas bus atsakingas už savo įnašo kokybę.

kiekvienas žiūrisi, kaip statąs. 11 Juk niekas negali dėti
kito pamato, kaip tik tą, kuris jau padėtas, kuris yra
Jėzus Kristus. 12 Ar kas ant šio pamato stato iš aukso,
sidabro, brangiųjų akmenų, medžio, šieno, šiaudų, –
1,8+ 13 tai kiekvieno darbas išaiškės. Teismo diena* jį iškels
Mt 3, 11-12p 1 Pt 1, 7 aikštėn, nes ji pasirodys ugnimi ir ugnis* ištirs, koks kie-
no darbas. 14 Kieno statybos darbas ant to pamato išliks,
tas gaus užmokestį. 15 O kieno darbas sudegs, tas praras
užmokestį; jis pats išsigelbės*, bet tartum per ugnį.
6, 19 Ef 2, 20-22 16 Argi nežinote, kad jūs esate Dievo šventovė ir ju-
2 Kor 6, 16 myse gyvena Dievo Dvasia? 17 Jei kas Dievo šventovę
niokoja, tą Dievas suniokos, nes Dievo šventovė* šventa,
ir toji šventovė – tai jūs!

Išmintis ir nusižeminimas 18 Tegul niekas savęs
1, 17-25 neapgaudinėja. Jei kas iš jūsų tariasi esąs išmintingas
šiame pasaulyje, tepasidaro kvailas, kad būtų išmintin-
gas. 19 Šio pasaulio išmintis Dievo akyse yra kvailystė.

3, 13* *Teismo diena*: pažodžiui – *Diena*, t.y. didžioji Viešpaties – Jahvės – teismo diena, galinti būti metas arba niūrumo, arba džiaugsmo. *...ugnis*: ir sunaikina, ir nuvalo.

3, 15* *...pats išsigelbės*. Paulius kalba apie labai griežtą bausmę (žr. 3, 17), bet ir šiame tekste, ir kitur žvelgia optimistiškai į priemones, kuriomis Dievas baudžia žmogų (žr. 5, 5; 11, 32). Šia eilute norima pagrįsti skaistyklos sąvoką, nors tekstas to nesvarsto.

3, 17* *...Dievo šventovė*: t.y. priklausanti Dievui. Su Dievo garbinimu susijęs Bendrijos šventumas – pagrindinė teologinė tikrovė Pauliaus laiške (žr. 1, 2. 30; 6, 11; 7, 14).

3, 18-23* Šios eilutės tęsia 1, 10-13 mintį. Jei korintiečiai būtų tikrai išmintingi (18-20 eil.), jų suvokimas pasikeistų ir jie naujai matytų visa pasaulyje bei visus, su kuriais jie gyvena bendrijoje. Paulius visiems teologinio pasaulio asmenims vietą nustato štai taip: Dievas, Kristus, Bendrijos nariai, Bendrijos vadovai. Skaitant iš viršaus į apačią, nurodoma nuosavybės teisė; skaitant nuo apačios į viršų – pareiga tarnauti. Panašiai Paulius pasisako ir kitoje laiško vietoje (žr. 8, 6 bei 15, 20-28).

Parašyta: *Jis sugauna protinguosius jų gudrybėje.* 20 Ir to- Job 5, 13
liau: *Viešpats žino išminčių mintis, kad jos niekingos.* 21* Tad Ps 94, 11
niekas tenesididžiuoja žmonėmis! Viskas yra jūsų: 22 ar
Paulius, ar Apolas, ar Kefas, ar pasaulis, ar gyvenimas,
ar mirtis, ar dabartis, ar ateitis, – viskas jūsų, 23 bet jūs
patys – Kristaus, o Kristus – Dievo. 11, 3

4 Kristaus tarnai ir pasiuntiniai 1 Tegul žmonės
laiko mus Kristaus tarnais ir Dievo slėpinių tvarkytojais. Lk 12, 42-44
2 O iš tvarkytojų belieka reikalauti, kad būtų patikimi.
3 Man mažai rūpi, ką jūs ar žmonių teismas spręstų apie
mane. Nė aš pats savęs neteisiu. 4 Nors nesijaučiu kal-
tas, bet dėl to aš dar nesu išteisintas. Mano teisėjas yra 2 Kor 5, 10-11
Viešpats. 5 Tad neteiskite ko nors prieš laiką, iki ateis Mt 7, 1
Viešpats, kuris nušvies, kas tamsoje paslėpta, ir atskleis Rom 2, 16 Lk 12, 2-3
širdžių sumanymus. Tuomet kiekvienam teks pagyrimas
iš Dievo.

6* Visa tai, broliai, jūsų labui pritaikiau sau ir Apolui,
kad iš mūsų pavyzdžio įsidėmėtumėte taisyklę: „Nieko
daugiau, negu parašyta“ ir kad vienas dėl kito nesipūs-
tumėte* prieš kitus. 7 Kas gi tave išskiria iš kitų? Ir ką gi
turi, ko nebūtum gavęs? O jei esi gavęs, tai ko didžiuo- Jn 3, 27
jiesi, lyg nebūtum gavęs?

4, 6-21* Jautri Pauliaus kalba, baigianti svarstymą apie krikščionių susiskaldymą. Ji apima keletą apaštalo paskatinimų ir posakių apie laiško tikslą (6. 14-17. 21 eil.), atsveriančių pradinį apaštalo maldavimą būti vienos minties (žr. 1, 10).

4, 6* Korintiečiai privalėtų vengti tuščių netikros išminties spėliojimų, pasitenkindami Pauliaus skelbimu Jėzaus kryžiaus, kuris yra Senojo Testamento pažadų įvykdymas (*Nieko daugiau, negu parašyta*). *...nesipūstumėte*: t.y. akiplėšiškumu, kupinu išpuikimo. Šis žodis, ypač būdingas Pauliui, randamas tik Naujajame Testamente (žr. 1 Kor 4, 6. 18-19; 5, 2; 8, 1; 13, 4; Kol 2, 18). Kartais jis pasirodo *didžiavimosi savimi* temos kontekste (žr. 4, 6. 7).

8 Beje, jūs jau esate sotūs, jau turtingi, jau pradėjote
Apr 3, 17; Oz 12, 9 be mūsų karaliauti*! O, kad jūs iš tikrųjų karaliautumėte
ir kad mes galėtume kartu karaliauti! 9* Man atrodo, kad
2 Kor 4, 8-12; 6, 4-10; 11, 23-33 Dievas mums, apaštalams, paskyrė paskučiausią vietą,
2 Tim 3, 10-11 tarsi nuteistiesiems myriop. Mes pasidarėme reginys pa-
sauliui, angelams ir žmonėms. 10 Mes kvaili dėl Kris-
taus, o jūs išmintingi Kristuje. Mes silpni, o jūs stiprūs;
jūs gerbiami, o mes niekais laikomi. 11 Iki šios valandos
2 Kor 11, 27 badaujame ir trokštame, esame nuogi ir mušami, esame
Apd 18, 3+ be pastogės 12 ir vargstame, darbuodamiesi savo ranko-
mis. Keikiami mes laiminame, persekiojami ištveriame,
13 piktžodžiaujami maloniai atsakome. Iki šiol esame
Rd 3, 45 laikomi pasaulio sąšlavomis, visų atmatomis.

Paskatinimai 14* Aš tai rašau ne norėdamas jus gė-
dinti, bet įspėdamas kaip mylimus savo vaikus*. 15 Nors

4, 8* *...esate sotūs... turtingi... karal[iati]*: sakinio gale šauktuką galima pakeisti klaustuku, nes visi trys posakiai tęsia 7-osios eilutės klausimus. Bet kokiu atveju Pauliaus klausimai atspindi korintiečių polinkį perdėtai greitinti eschatologinių pažadų pildymąsi. Tai savęs apgaudinėjimas, kuris sukelia apaštalo ironiją. Tokia saviprata prisidengusi laikysena sąlygojo korintiečių požiūrį į kitas problemas, ypač svarstant moralinio elgesio ir prisikėlimo klausimus.

4, 9-13* Iškalbingas apaštalo būsenos aplinkybių sąrašas. Aplinkybių, kuriomis Paulius ironiškai sugretina savo negandas su korintiečių iliuzija, kad jie jau perėję kančios kvailystę ir jau mėgaujasi šlovės sąlygomis. Pauliaus kalba atspindi palaiminimų ir dejonių kalbą, pabrėžiančią būsimą dabartinių aplinkybių kaitą. Dabartiniai apaštalų kentėjimai – *iki šios valandos* (11 eil.) – duoda apaštalams vietą tarp tų, kuriems palaiminimai žada būsimą aplinkybių kaitą (žr. Mt 5, 3-11; Lk 6, 20-23). O korintiečiai, laikydami save jau sočiais, turtingais, karaliaujančiais (žr. 4, 8), išmintingais, stipriais, gerbiamais (10 eil.), kaip tik patenka tarp tų, kuriems dejonės grasina būsima pražūtimi (žr. Lk 6, 24-26). Korintiečiai nebesuvokia, kad aplinkybių kaita – *dar* ateities įvykis.

4, 14-21* *...kaip mylimus savo vaikus*: Paulius savo raginimą būti vienos dvasios ir vienos minties baigia jautria tėvo, duodančio savo vaikams

turėtumėte tūkstančius auklėtojų Kristuje, bet nebus ke- Gal 4, 19 1 Tes 2, 11
lių tėvų, nes, paskelbdamas Evangeliją, aš esu tapęs jūsų Fm 10
tėvu Kristuje Jėzuje. 16 Taigi raginu jus: būkite mano se- 2 Tes 3, 7+
kėjai! 17 Tam ir pasiunčiau pas jus Timotiejų, savo mylimą Apd 19, 22; 16, 1+
ir ištikimą sūnų Viešpatyje. Jis jums primins mano kelius
Kristuje, kurių aš mokau visur, kiekvienoje Bažnyčioje.
18* Tartum neketinčiau atvykti pas jus, kai kurie ėmė
puikuoti. 19 Bet jei Viešpats panorės, aš veikiai atkeliau- Apd 18, 21
siu pas jus ir pažiūrėsiu, ne ką išpuikėliai sako, bet ką
pajėgia. 20 Dievo Karalystė yra ne kalboje, bet jėgoje. 2, 4+
21 Ko norite? Ar kad ateičiau pas jus su lazda, ar su 2 Kor 10, 2
meile ir švelnumo dvasia?

b. Moralinė nedarna

5* 1 Apskritai tenka girdėti apie palaidumą tarp jū-
sų, net apie tokį palaidumą, kokio nepasitaiko nė pas

ne tik gyvenimą, bet ir ugdymą, metafora. Kartą juos pagimdęs savo skelbimu, Paulius auklėja juos Evangelija, savo būsena ir savo žodžiu, o korintiečiai privalo mokytis, kaip daro vaikai, sekdami savo tėvų pavyzdžiu (16 eil.). Nuoroda į *lazdą* priklauso tai pačiai metaforai (21 eil.); panašiai ir įvaizdis *mano kelius Kristuje* (17 eil.), t.y. elgseną, perdėm skirtingą nuo žmonių kelio, kuriuo dabar eina korintiečiai (žr. 3, 3).

4, 18-21* 20-oji eilutė tęsia jau 1, 17-18 ir 2, 4-5 tekste minėtą kontrastą tarp išpuikėlių kalbos (gr. *logos*) ir Dievo jėgos (gr. *dynamis*). Karalystė, kurią daugelis korintiečių jau laiko savo gyvenimo tikrove (žr. 4, 8), veikiau bus netikėtai parodyta visa Pauliaus susitikimo su išpuikėliais jėga, jeigu šie privers jį atvykti pas juos *su lazda* (žr. 2 Kor 13, 1-14, 10).

5, 1-6, 20* Paulius imasi spręsti moralines problemas, kurių sprendimui reikia apaštalo nurodymų. Apie jas Paulius buvo *girdėjęs* (žr. 5, 1) turbūt iš *Chlojės namiškių* (žr. 1, 11).

5, 1-13* Visų pirma Paulius pradeda spręsti kraujomaišos nusikaltimą (1-8 eil.), o paskui mėgina paaiškinti ankščiau duotus įspėjimus apie bendravimą su blogo elgesio krikščionimis (9-13 eil.), pabrėždamas, kad reikia atskirti tai, kas šventa, nuo to, kas nešventa.

Kun 18, 8; 20, 11 Įst 27, 20 pagonis: būtent kažkas gyvenąs su tėvo žmona. 2 Ir jūs
Kun 18, 29 Įst 13, 6 dar esate pasipūtę*? Užuot nuliūdę ir taip darantį išme-
tę iš savo tarpo?! 3 Bent aš, nebūdamas pas jus kūnu,
Kol 2, 5 Mt 18, 20 tačiau būdamas dvasia, jau nuteisiau, lyg būdamas tarp
jūsų, tą nusikaltimą padariusį. 4 Susirinkę draugėn Vieš-
paties Jėzaus vardu su mano dvasia ir mūsų Viešpaties
1 Tim 1, 20 Jėzaus galybe, 5 atiduokite tokį šėtonui*, kad sužlugdytų
1, 8+ kūną*, o dvasia būtų išgelbėta Viešpaties teismo dienai.
6 Jūsų gyrimasis niekam tikęs. Argi nežinote, jog
Gal 5, 9 truputis raugo* suraugina visą maišymą? 7* Išmeskite
senąjį raugą, kad taptumėte nauju maišymu. Jūs juk esate
Jn 1, 29 1 Pt 1, 19 nerauginti, nes jau yra paaukotas mūsų velykinis Avi-
Apr 5, 6 nėlis, Kristus. 8 Tad švęskime šventes ne su senu raugu,
ne su blogybės ir nelabumo raugu, bet su nerauginta
tyros širdies ir tiesos duona.

5, 2* *...esate pasipūtę*: ši pastaba ir nuoroda į gyrimąsi (žr. 5, 6) rodo, kad korintiečiai didžiavosi savimi, nors ir gundomi užsikrėsti tuo pačiu, toleruoti ar net pritarti tokiai laikysenai. Jų pasipūtimas galėjo sąlygoti ir požiūrį į kraujomaišą (žr. 6, 2. 13).

5, 5* *...atiduokite tokį šėtonui*: išmestas iš Bendrijos, Jėzaus viešpatavimo ir nuodėmės nugalėjimo erdvės, nusidėjėlis bus lauke, kur vis dar viešpatauja šėtonas. *...kad sužlugdytų kūną*: bausmės tikslas – gydymas, nes per patirtą skausmą bus pašalinti nuodėmės varžtai ir atvertas kelias į atgailą – grįžimą (žr. 2 Kor 2, 5-11).

5, 6* *...truputis raugo*: mielės, sukeliančios rūgimą, yra raiškus gedimo priežasties simbolis. Ilgainiui gedimas pasidaro visuotinis.

5, 7-8* Pagal judaizmo kalendorių Perėjimo iškilmes tiesiogiai lydi Neraugintos duonos dienos. Rengiantis šiai šventei, visi senos duonos likučiai būdavo išnešami iš namų, per šventę buvo privalu valgyti tik neraugintą duoną. Šios šventės padeda Pauliui įvaizdžiu paaiškinti krikščionio buvimą: Kristaus mirtį – tikrojo Perėjimo iškilmių Avinėlio paaukojimą – tiesiogiai lydi Krikščionių Bendrijos gyvenimas, paženklintas naujumo, tyrumo ir dorumo, – amžina neraugintos duonos šventė. Galimas dalykas, kad Paulius šį laišką rašė Perėjimo iškilmių metu.

9* Aš jums rašiau savo laiške, kad nebendrautumėte 2 Kor 6, 17
su ištvirkėliais. 10 Suprantama, ne su visais šio pasaulio 1 Jn 5, 19
ištvirkėliais, gobšais, plėšikais ar stabmeldžiais, nes
tada reikėtų pasitraukti iš šio pasaulio. 11 Bet aš jums ra- Jn 17, 15
šiau, kad nebendrautumėte su tuo, kuris vadinasi brolis, Rom 1, 29+
o yra ištvirkėlis, gobšas, stabmeldys, keikūnas, girtuoklis
ar plėšikas. Su tokiu nesėskite už vieno stalo! 12 Kam
man teisti ne mūsiškius?! Argi ir jūs ne savuosius teisia-
te? 13 Tuos, kurie ne mūsiškiai, Dievas teis.

Pašalinkite piktadarį iš savo pačių tarpo. Įst 13, 6

6 Bylinėjimasis pagonių teismuose. 1* Kaipgi kai
kurie iš jūsų drįsta bylinėtis vieni su kitais pas neteisiuo-
sius, o ne pas šventuosius? 2* Ar nežinote, kad šventieji Apd 9, 13+
teis pasaulį? O jeigu teisite pasaulį, tai nejaugi nesu- Dan 7, 22. 26 Mt 19, 28
gebėtumėte išspręsti menkučių bylų? 3 Ar nežinote, kad Apr 20, 4
mes teisime angelus, tad juo labiau – kasdienius daly- Jud 5-6
kus? 4 Taigi, kai turite bylų kasdieniais reikalais, argi
savo teisėjais pasodinsite neturinčius balso Bažnyčioje?
5 Aš tai sakau norėdamas jus sugėdinti. Nejaugi nebe-
turite išmintingo žmogaus, kuris sugebėtų išspręsti tarp

5, 9-13* Paulius pataiso klaidingą supratimą nurodymų, kurių buvo duota dėl blogo krikščionių elgesio. Apaštalas, pripažindamas, kad neįmanoma išvengti sąlyčių su nusidėjėliais Korinto visuomenėje, vis dėlto ragina korintiečius palaikyti savo dorumą.

6, 1-11* Krikščionys Korinte bylinėjasi vieni su kitais romėnų teismuose. Klausimų potvynis (1-9 eil.) išduoda Pauliaus pasipiktinimą dėl tokio elgesio, kurį apaštalas laiko Krikščionių Bendrijos šventumo pažeidimu.

6, 2-3* Pagrindas, kuriuo remiasi Paulius, – išimtinė teisė, pažadėta krikščionims: eschatologiniame amžiuje būtent kartu su Kristumi jie teis pasaulį (žr. Dan 7, 22. 27). Taigi jie turi būti pajėgūs išspręsti ir tarpusavio ginčus.

brolių iškilusią bylą? 6 Deja, brolis bylinėjasi su broliu
ir, lyg tyčia, pas netikinčiuosius.
7 Ir iš viso jums didelis pažeminimas, kad tarpusavy-
Mt 5, 38-42p Rom 12, 17-19 je bylinėjatės. Kodėl jums verčiau nenukęsti neteisybės?
1 Tes 5, 15 Argi ne verčiau pakęsti nuostolį? 8 Deja, jūs patys darote
neteisybę bei skriaudžiate, ir dar brolius!
9* Argi nežinote, kad neteisieji nepaveldės Dievo
Rom 1, 29+ Karalystės? Neklyskite! Nei ištvirkėliai, nei stabmeldžiai,
nei svetimautojai*, nei iškrypėliai*, 10 nei vagys, nei gob-
Gal 5, 21 šai, nei girtuokliai, nei keikūnai, nei plėšikai nepaveldės
Ef 2, 1-6 Tit 3, 3-7; Jn 3, 5 Dievo Karalystės. 11 Kai kurie buvote tokie, bet dabar
1 Jn 2, 12 esate nuplauti, pašventinti, nuteisinti Viešpaties Jėzaus
Kristaus vardu ir mūsų Dievo Dvasia.
10, 23; Rom 6, 15+ **Ištvirkimas** 12* „Viskas man valia!“* Bet ne viskas
Pr 4, 7 naudinga! „Viskas man valia!“ Bet aš nesiduosiu pa-

6, 9-10* Tipiškų ydų, kurios pašalina iš Dievo Karalystės, sąrašas; tokios ydos privalo būti pašalintos iš Dievo Bendrijos, o sąrašai (žr. 5, 10) atspindi bendrą Naujojo Testamento laikotarpio moralinį jautrumą.

6, 9* *...svetimautojai*: gr. *malakoi*. Vaikinai ir berniukai, kurie buvo laikomi dėl prostitucijos; dažnas įprotis graikų ir romėnų pasaulyje. Pasak graikų mitologijos, tai buvo Ganimedo, gražuolio berniuko, kurį įsimylėjo Dzeusas, užduotis. Dzeusui įsakius, erelio į Olimpą atgabentas Ganimedas tapo nektaro pilstytoju Olimpo dievams. Romėnai jį vadino Katamitu. *...iškrypėliai*: suaugę vyrai, kurie leisdavo sau mėgautis tokiais berniukais. Panašiai šis įprotis pasmerkiamas Rom 1, 26-27 ir Tit 1, 10.

6, 12-20* Paulius atsigręžia į kai kuriuos korintiečius, teigiančius, kad seksualumas – moraliai bespalvė sritis (12-13 eil.). Tai verčia Paulių paaiškinti abipusį santykį tarp Viešpaties Jėzaus ir mūsų kūnų (13b eil.). Kūnas (gr. *soma*) ženklina įkūnytą asmenį. Taigi apaštalas kalba apie abipusį santykį tarp Viešpaties Jėzaus ir įkūnyto asmens, t.y. žmogaus. 15-20 eil. apima gilią seksualumo teologiją.

6, 12-13* *Viskas man valia*: korintiečiai, atrodo, kildino šitą šūkį iš Pauliaus mokymo apie krikščionio laisvę, bet sako juo visiškai kita: lytinis pasitenkinimas moraliniu požiūriu lygiai bespalvis kaip ir maistas.

vergiamas! 13 Valgis yra pilvui ir pilvas – valgiui, bet
Dievas sunaikins ir vieną, ir kitą. Kūnas skirtas ne ištvir- Kol 2, 22
kavimui, bet Viešpačiui, o Viešpats – kūnui. 14 Prikėlęs 10,31
Viešpatį, Dievas ir mus prikels savo galybe. 15 Argi neži- 15, 12s Rm 1, 4+; 8, 11
note, kad jūsų kūnai yra Kristaus nariai? Tad nejaugi 12, 12+
aš, ėmęs Kristaus narius, paversiu juos kekšės nariais*? Rm 6, 12-13
Nieku būdu! 16 Ar nežinote, kad tas, kuris susijungia
su kekše, tampa vienu kūnu su ja? Ir *du taps*, – sako
Raštas, – *vienu kūnu*. 17 Taip pat kas susijungia su Vieš- Pr 2, 24
pačiu, tampa viena dvasia su juo. 18 Sergėkitės palaidu- Rom 8, 9-10
mo! Jokia kita žmogaus daroma nuodėmė nepaliečia
kūno, o ištvirkėlis nusikalsta savo kūnui*. 19* Ar neži- 3,16-17 Rom 5, 5+
note, kad jūsų kūnas yra šventovė jumyse gyvenančios 1 Tes 4, 4-8

Korintiečiai neskiria jokios išliekančios reikšmės kūniškiems poreikiams (13a eil.). Paulius šūkį atremia nurodydamas du lytinio gyvenimo vertinimo principus: 1. *Bet ne viskas naudinga!*: žr. 10, 23 ir visą 8-10 sk. mokymą apie laisvės baigtumą bei moralinį elgesį. 2. *Bet aš nesiduosiu pavergiamas!*: kai kurie, tarkim, laisvi veiksmai tikrovėje gali įvelti paslėptą vergiją, priešingą Jėzaus viešpatavimui.

6, 15b-16* *...kekšės nariais*: tai gali būti nuoroda į pagonių kultuose praktikuotą sakralinę prostituciją, iškreipiančią bet kokį lytinį elgesį, kuris kertasi su žmogaus priklausomybe Kristui. *...du taps... vienu kūnu*: Pr 2, 24 tekstas teigiamai susiejamas su santuoka Mato ir Morkaus evangelijose bei Ef 5, 29-32: vyro ir žmonos meilė atspindi Kristaus meilę savo Bažnyčiai. Teksto pritaikymas sueičiai su prostitute sukrečia, nes tokia vienybė yra parodija – santuokos priešingybė, kuri iš tikrųjų kertasi su mūsų priklausomybe Kristui. Tai paaiškina Pauliaus pasibaisėjimą: *Nieku būdu!* (15b eil.).

6, 18* *...nusikalsta savo kūnui*: t.y. prieš patį save. Intymumo ir lytiškumo nedarna grubiai pažeidžia pačią žmogaus savivoką.

6, 19-20* Paulius mąsto trejybiškai. *...kūnas... šventovė*: gr. *soma*, t.y. *kūniškas asmuo* – šventas dėl Dievo dovanos, jame gyvenančios jo Dvasios. *...nebepriklausote patys sau*, bet Viešpačiui, kuris įgijo nuosavybės teises į jus atpirkimo kaina. *...šlovinkite Dievą savo kūnu*: t.y. savo *kūnišku* buvimu. Apaštalas savo mokymą liepiamąja nuosaka užbaigia teigiamai,

3,23 Šventosios Dvasios, kurią gavote iš Dievo, ir kad jūs
7,23 Rom 3, 24+; 6, 15+ nebepriklausote patys sau? 20 Iš tiesų esate brangiai nu-
Fil 1, 20 pirkti. Tad šlovinkite Dievą savo kūnu*!

ATSAKYMAI Į KORINTIEČIŲ KLAUSIMUS

a. Santuoka ir susilaikymas

Ef 5, 22-23+ **7** 1* Atsakau į jūsų laišką. Gerai daro vyras, neliesda-
mas moters. 2 Tačiau ištvirkavimui išvengti kiekvienas
tegul turi sau žmoną ir kiekviena tegul turi sau vyrą.

papildydamas anksčiau duotą neigiamą paliepimą: *Sergėkitės palaidumo!* (žr. 6, 18). Žmogaus seksualumas – *įkūnyto asmens* plotmė, kur mūsų santykis su Dievu – ir su jo Kristumi, ir su jo Dvasia – intymiai išsiskleidžia: šioje plotmėje Dievas arba labai šlovinamas, arba giliai įžeidžiamas.

7, 1-40* Dabar Paulius imasi atsakyti į korintiečių jam pateiktus klausimus (žr. 7, 1-11, 1). Pirmasis iš jų – apie santuoką. Šiame skyriuje yra patarimų vedusiems (1-16 eil.) ir nevedusiems (25-38 eil.) bei našlėms (39-40 eil.); skyriaus dalis skiria 17-24 eil., kurios glaustai išreiškia visiems galiojantį principą.

7, 1-16* Atrodo, kai kurie krikščionys Korinte skleidė asketizmą – susilaikymą nuo lytinių santykių santuokoje. Posakio *gerai daro... tačiau* (1-2. 8-9 eil.) stilius rodo, kad tokiu poreikiu, kaip ir kitais, korintiečiai suvokia tikrą vertybę, tačiau perdeda ir savaip ją iškraipo. Paulius rašo jiems apie tikslesnę nuostatą dėl lytinių poreikių ir apie teisingesnę įžvalgą į žmogaus prigimties ribotumą. Posakis *gerai daro* (1 eil.) galėjo būti asketinės krikščionių grupės Korinte šūkis.

7, 1-7* Nuorodos į paties Pauliaus elgseną (žr. 7, 7-8): jo viengungiško gyvenimo kelias ir jo skelbimas nevedusiems (žr. 7, 25-35)

3 Tegul vyras atlieka pareigą žmonai, o žmona vyrui.
4 Žmona neturi valios savo kūnui, bet vyras. Panašiai ir
vyras neturi valios savo kūnui, bet žmona. 5 Nesitrau-
kite vienas nuo kito, nebent kuriam laikui sutarę, kad
atsidėtumėte maldai, paskui vėl sueikite draugėn, kad
šėtonas negundytų jūsų nesusilaikymu. 6 Žinoma, aš tai
sakau leisdamas*, o ne įsakydamas. 7 Aš norėčiau, kad 2 Kor 8, 8
visi žmonės būtų tokie kaip aš. Bet kiekvienas turi iš Mt 19, 12
Dievo savo dovaną*, vienas šiokią, kitas anokią.

8* Nesusituokusiems ir našlėms aš sakau: jie gerai
padarys, pasilikdami tokie kaip aš. 9 Bet jei negali susi- 1 Tim 5, 11-14+
laikyti, tegul tuokiasi. Verčiau tuoktis negu degti.

10* Susituokusiems įsakau ne aš, bet Viešpats, kad Mt 5, 32p; 19, 9
žmona nesiskirtų nuo vyro, 11 o jei atsiskirtų, kad liktų
netekėjusi arba susitaikintų su vyru; taip pat ir vyras
tegul nepalieka žmonos.

sudarė kai kuriems įspūdį, kad asketizmas santuokoje, t.y. susilaikymas nuo lytinių santykių, būtų gyriaus vertas idealas. Paulius atkreipia jų dėmesį į plačiai paplitusį palaidumą, įspėdamas juos nepervertinti savo jėgų (2 eil.). Ne visi turi tą ypatingą dovaną, kuri leidžia būti tokiam, kaip apaštalas (7 eil.); užtat jiems privalu elgtis pagal 7, 17-24 nurodytą principą.

7, **6*** *...sakau leisdamas*: nuoroda į 5a eil. Laikinas susilaikymas dėl pagrįsto tikslo.

7, **7*** *...kiekvienas turi iš Dievo savo dovaną*: graikiško žodžio *charisma* vartojimas rodo, kad santuoką ir celibatą galima vertinti Pauliaus dvasinių dovanų teologijos šviesoje (žr. 12-14 sk.).

7, **8*** Aišku, kad Paulius, rašydamas šią eilutę, buvo nevedęs. Kai kurių Pauliaus laiškų aiškintojų nuomone, apaštalas anksčiau buvo vedęs ir tapo našliu. Tikslių duomenų nėra. II kristinio amžiaus pabaigoje apie tai rašė Klemensas Aleksandrietis.

7, **10-11*** *...ne aš, bet Viešpats*: Paulius primena vedusiems Jėzaus mokymą apie santuokos šventumą (žr. Mk 10, 9). Tai viena iš Pauliaus nuorodų į Jėzaus mokymą.

12* Kitiems sakau aš, ne Viešpats: jei kuris brolis turi
netikinčią žmoną ir ji sutinka gyventi su juo, tegul jos
nepalieka. 13 Taip pat ir moteris, turinti netikintį vyrą,
kuris sutinka su ja gyventi, tegul jo nepalieka. 14 Mat
netikintis vyras pašventinamas žmona, o netikinti žmo-
na pašventinama tikinčiu vyru. Antraip jūsų vaikai bū-
14,23 tų netyri, o dabar jie šventi. 15* Bet jei netikintis nori
skirtis, tegul atsiskiria. Tokiais atvejais brolis ar sesuo
nėra surišti, nes Dievas yra mus pašaukęs santaikai. 16 Iš
1 Pt 3, 1s kur žinai, žmona, galėsianti išgelbėti vyrą? Arba iš kur
tau žinoma, vyre, jog išgelbėsi žmoną? 17* Todėl kaip
7, 20.24 Viešpats kuriam paskyrė, kokį Dievas kurį pašaukė, to
jis ir toliau tesilaiko. Taip aš mokau visose Bažnyčiose.
18 Jei buvo pašauktas tikėti apipjaustytas žmogus, tegu
1 Mak 1, 15 nesistengia nuslėpti apipjaustymo. Jei buvo pašauktas
neapipjaustytas, tegu nedaro apipjaustymo. 19 Juk api-
Gal 5, 6.15 Rom 2, 25-29 pjaustymas yra niekas ir neapipjaustymas niekas, tiktai
7, 17.24 Dievo įsakymų vykdymas – viskas. 20 Tegul kiekvienas
Kol 3, 22-4, 1 Ef 6, 5-9 pasilieka toksai, koks buvo pašauktas. 21 Jei buvai pa-
Rom 6, 15+ šauktas, būdamas vergas, nesisielok, bet jei ir gali tapti
laisvas, verčiau pasinaudok. 22 Viešpatyje pašauktas tikėti

7, 12-14* *Kitiems sakau aš*: kalbama apie santuokas, kur tik vienas partneris yra pakrikštytas krikščionis. Jėzaus skyrybų draudimas jiems netaikomas, bet Paulius praplečia skyrybų draudimą ir šioms santuokoms, jeigu jas ženklina tarpusavio sugyvenimas ir dalijimasis šventumu.

7, 15-16* *...jei netikintis nori skirtis, tegul atsiskiria*: *pauliškos privilegijos* pagrindas katalikų santuokos teisyne.

7, 17-24* Anot Pauliaus, žmonių gyvenimo padėties skirtumai yra mažiau reikšmingi, palyginti su naujojo gyvenimo galimybe, kurią atveria Dievas, apsireikšdamas Jėzuje Kristuje. Apaštalas skatina korintiečius atsiliepti į Dievo pašaukimą iš tokios gyvenimo būklės, kokioje Dievas juos randa, ir nesisieloti dėl pasikeitimų.

vergas yra Viešpaties išlaisvintasis. Panašiai ir pašauktas
tikėti laisvasis yra Kristaus vergas. 23 Jūs, brangiai nu- 6,20 Rom 3, 24+
pirkti, nepasidarykite žmonių vergais. 24 Kiekvienas iš
jūsų, broliai, koksai buvo pašauktas, toks ir tepasilieka 7, 17.20
prieš Dievą.

25* Dėl nesituokiančiųjų aš neturiu Dievo įsakymo,
bet duodu patarimą kaip žmogus, iš Dievo gailestin-
gumo vertas pasitikėjimo. 26 Taigi aš manau, jog tai
yra gera, žiūrint šio meto suspaudimų: gera žmogui
būti tokiam. 27 Esi susietas su žmona? Neieškok skyry-
bų. Likai be žmonos? Neieškok žmonos. 28 Jei vedi,
nenusidedi, ir jei mergina išteka, nenusideda. Tačiau
šitokie žmonės turės kūno vargų, o aš norėčiau jus
apsaugoti nuo jų.

29 Sakau jums, broliai: laikas trumpas*! Belieka tiems, 2 Kor 6, 2+
kurie turi žmonas, gyventi, tarsi jų neturėtų, 30 ir kurie
verkia, tarsi neverktų, ir kurie džiaugiasi, tarsi nesidžiaug- 2 Kor 6, 8-10
tų, ir kurie perka, tarsi neįsigytų, 31 ir kurie užsiėmę
pasaulio reikalais, kaip neužsiėmę. Nes šio pasaulio 1 Jn 2, 16-17
pavidalas praeina*.

7, 25-28* Paulius kruopščiai paaiškina, kad 17 eil. principas neįvardija nuodėmės, ir primena, jog dabartinės gyvenimo sąlygos rodo, kad nevedusiems naudinga liktis tokiems, kokie jie yra (28 eil.). Šias Pauliaus pastabas reikia papildyti jo mokymu apie *ypatingas dovanas* (žr. 7, 7).

7, 29-31* *...laikas trumpas*: gr. *ho kairos synestalmenos*, t.y. laikas, kai burės jau atleistos, – nuosprendžio metas. Su Kristaus prisikėlimu *dabartinis* metas yra reikšmingas – proga, reikalaujanti apsispręsti ir suteikti vietos Evangelijai kasdieniniuose poreikiuose. *...šio pasaulio pavidalas praeina*: Paulius pataria krikščionims atlikti savo kasdienius užsiėmimus skirtingai nuo tų žmonių, kurie taip pasineria į kasdienybės poreikius, kad užmiršta savo laikinumą.

32 Aš norėčiau, kad jūs gyventumėte be rūpesčių.
Nesusituokęs rūpinasi Viešpaties reikalais ir trokšta pa-
tikti Viešpačiui. 33 O susituokęs rūpinasi šio pasaulio
reikalais, stengiasi patikti žmonai 34 ir yra pasidalijęs.
Taip pat netekėjusi moteris bei mergina rūpinasi Viešpa-
ties reikalais, trokšdama būti šventa kūnu ir dvasia. O
ištekėjusi rūpinasi pasaulio reikalais ir stengiasi patikti
vyrui. 35 Aš tai kalbu jūsų pačių labui, ne norėdamas už-
nerti jums kilpą, bet linkėdamas kilnumo ir neblaškomo
atsidavimo Viešpačiui.

36* Jei kas mano būsiant jam negarbinga*, kad jo
mergaitė liks peraugusi, ir jei taip reikia, tedaro kaip
nori, – nenusidės, – tegu jie susituokia. 37 Bet jei kas
savo širdyje yra tvirtai apsisprendęs, ne iš prievartos,
bet būdamas savo valios šeimininkas ir savo širdyje nuta-
ręs išsaugoti savąją mergaitę, tas gerai padarys. 38 Taigi,
kas veda savo mergaitę, gerai daro, o kas neveda savo
mergaitės, geriau daro.

Rom 7, 2 39* Žmona surišta, kol jos vyras gyvas. Vyrui mirus, ji
laisva ir gali tekėti už ko nori, kad tik Viešpatyje. 40 Bet,
mano nuomone, ji bus laimingesnė netekėdama. Manau,
2, 16 kad ir aš turiu Dievo Dvasią.

7, 36-38* Neaišku, ką Paulius turi mintyje: tėvą ir jo neištekėjusią dukterį (arba vergę), susižadėjusią porą ar dvasinę santuoką. Tinka jau anksčiau duoti bendrieji principai: ne nuodėmė, net jeigu jie ir apsivestų, tačiau pasilikdami tokie, kokie yra dabar, daro *geriau* (žr. 7, 28-35).

7, 36* *...būsiant jam negarbinga*: t.y. atėjus kritiškam momentui – arba moteris netrukus peraugs vedybinį amžių, arba jų aistros darosi nesuvaldomos.

7, 39-40* Paulius susieja savo mokymą apie santuoką ir našlių susilaikymą. Našlės, norinčios ištekėti, privalėtų rinktis vyrus krikščionis.

b. Atnašos stabams

8 1* Dėl stabams* paaukotų dalykų mums aišku: mes
visi turime pažinimą*. Deja, pažinimas išpučia, užtat
meilė ugdo. 2 Jei kas tariasi ką nors žinąs, tai jis nė Rom 15, 2
nežino, kaip reikia pažinti. 3 Bet kas myli Dievą, tas yra
jo pažintas. 4 Taigi dėl stabams paaukotos mėsos valgy-
mo mes žinome, jog iš tikro nėra pasaulyje stabų ir nėra Įst 6, 4+
jokių dievų, tik vienas Dievas. 5 Ir nors yra vadinamųjų
dievų danguje ar žemėje, – daug tų dievų ir daug viešpa-
čių, – 6* tai mes turime tik vieną Dievą, Tėvą, iš kurio Iš 20, 2-3+; 1 Tim 2, 5 Rom 11, 36; Ef 4, 5-6

8, 1-11, 1* Antrasis korintiečių klausimas siejamas su stabams atnašauta mėsa. Vadovaudamiesi išsilaisvinimu, kuriam Paulius mėgina duoti teisingesnę kryptį, korintiečiai valgo stabams atnašautą mėsą. Šie skyriai apima išsamų ir pagrįstą tikėjimo teiginį, kuris iliustruoja teologinį Pauliaus metodą svarstant moralinę problemą. Nors problema, su kuria Pauliui tenka galynėtis, yra susijusi su konkrečia to laikmečio situacija, tačiau jo siūlomi nurodymai, kaip spręsti šias moralines problemas, turi išliekamąją vertę. Paulius skatina korintiečius žvelgti į krikščionio laisvę iš esmės bendrystės, o ne individualiai. Daugelis nuosprendžių, kurie, anot korintiečių, taikytini tik jų privačiam santykiui su Dievu, iš tikrųjų turi pasekmių visai Bendrijai. Be to, moraliniai sprendimai negali būti priimami vien teoriniu svarstymu – jie privalo remtis konkrečiomis aplinkybėmis, atsižvelgti į kitų Bendrijos narių vertę bei poreikius ir jų tarpusavio atsakomybę. Čia Paulius įveda *ugdymo,* arba Bendrijos *statymo,* temą (žr. 8, 1), t.y. individualiu veiksmu prisidėti prie Bendrijos gerovės bei augimo. Šia tema išsamiau bus kalbama 14 sk. (žr. 14, 3b-5 paaiškinimą). Praėjus keleriems metams, Paulius vėl galynėsis su stabams atnašautos mėsos problema (žr. Rom 14, 1-15, 6).

8, 1a* *...dėl stabams [paaukotos mėsos]*: gr. *eidōlothyton – stabams paaukota mėsa.* Daug mėsos, parduodamos mieste, galėjo būti atnašauta religinėse pagonių apeigose, o paskui patekdavo į turgavietes ir šeimų namus. *...mes visi turime pažinimą*: korintiečių šūkis, panašus į esantį 6, 2 tekste, apreiškia jų didžiavimąsi savimi. 4 eilutė paaiškina jų žinojimo turinį.

8, 6* Ši eilutė kitais žodžiais pakartoja monoteistinį 4 eilutės išpažinimą: sugretinama su politeistine religija (žr. 8, 5), norint konkrečiai išsakyti mūsų santykį su vienu Dievu, t.y. asmeniniu krikščionių Dievu . *...jam*

Kol 1, 16-17; Žyd 1, 2; Jn 1, 3 yra visa ir jam esame mes*, ir vieną Viešpatį, Jėzų Kris-
tų, per kurį yra visa* ir mes esame per jį.
Rom 14; 15, 1-2; 1 Tes 5, 14 **Meilės požiūris** 7 Deja, ne visi turi tokį pažinimą.
Kai kurie, iki šiol pripratę prie stabų, valgo mėsą kaip
stabams paaukotą, ir jų silpna sąžinė susitepa. 8* Mais-
Rom 14, 17; Kol 2, 21s tas negali mūsų priartinti prie Dievo. Kai nevalgome,
Žyd 13, 9 nieko neprarandame, ir kai valgome, nieko nelaimime.
Rom 6, 15+; 14, 15 9 Vis dėlto žiūrėkite, kad jūsų laisvė netaptų papiktini-
mu* silpniesiems. 10 Antai jei kas pamatytų tave, turintį
pažinimą, stabų šventykloje už stalo, – argi silpno žmo-
gaus sąžinė nebus paskatinta valgyti stabams paaukotos
mėsos?! 11 Tokiu būdu silpnasis žus dėl tavo pažinimo.
O juk jis – brolis, už kurį numirė Kristus. 12 Šitaip
Mt 10, 40+; Apd 9, 5 nusikalsdami broliams ir sužeisdami jų silpnas sąži-
nes, jūs nusikalstate Kristui. 13* Jei tad valgis piktina
Rom 14, 13. 20s mano brolį, aš nevalgysiu mėsos per amžius, kad tik
nepapiktinčiau brolio.
Rom 6, 15+ **9 Apaštalo pavyzdys** 1* Ar aš ne laisvas? ar aš ne
Rom 1, 1+; Apd 9, 17+ apaštalas? argi nesu regėjęs mūsų Viešpaties Jėzaus? ar
1 Kor 15, 8 jūs ne mano darbo vaisius Viešpatyje?

esame mes: arba *link kurio mes einame*. *...per kurį yra visa*: ankstyviausioji Naujojo Testamento nuoroda į kuriamąjį Jėzaus vaidmenį kūrime.

8, 8-9* Nors pats maistas moraliniu atžvilgiu yra neutralus, tačiau išorinės aplinkybės gali padaryti mėsos valgymą kenksmingą. *...papiktinimu*: pažodžiui – *pažaidos akmeniu*, t.y. priežasties, kuri papiktina, veda į moralinį suklupimą, įvaizdis (žr. 8, 13; 9, 12; 10, 32; 2 Kor 6, 3; Rom 14, 13. 20-21).

8, 13* Pauliaus nuostata yra aiški. Jis vengs bet kokio veiksmo, kuris galėtų pakenkti kitam krikščioniui. Ši eilutė parengia skaitytoją 9 skyriui.

9, 1-27* Apaštalas visa širdimi kreipiasi į korintiečius. Jo tikslas – patvirtinti savo elgsenos pavyzdžiu anksčiau užsimintą raginimą: *žiūrėkite, kad jūsų laisvė netaptų [pažaidos akmeniu] silpniesiems* (žr. 8, 9). Du įžanginiai klausimai įveda Pauliaus temas: ką reiškia laisvas ir kas yra

2 Jei kitiems ir nesu apaštalas, tai vis dėlto jums esu,
ir mano apaštalystės patvirtinimas esate jūs Viešpatyje. 2 Kor 3, 3
3 Štai mano pasiteisinimas prieš tuos, kurie mane kal-
tina*. 4* Argi mes neturime teisės valgyti ir gerti? 5 Ar mes
neturime teisės vedžiotis su savim tikėjimo seserį, kaip Lk 8, 2-3 Mt 12, 46+
ir kiti apaštalai ir Viešpaties broliai bei Kefas? 6 O gal Jn 1, 42
tik aš ir Barnabas neturime teisės nedirbti rankų dar- Apd 4, 36+; 18, 3+
bo? 7 Kas gi tarnauja kariuomenėje už savo paties pini-
gus? kas sodina vynuogyną ir nevalgo jo vaisių? arba 2 Tim 2, 6
kas gano bandą ir neminta bandos pienu?
8 Ar tai sakau vien pagal žmonių papročius? argi to
nesako ir Įstatymas? 9 Mozės Įstatyme parašyta: *Neužrišk* Įst 25, 4 Lk 12, 6. 24
nasrų kuliančiam jaučiui! Bet argi Dievui terūpi jaučiai?
10 O gal jis iš tiesų taiko mums? Juk dėl mūsų buvo 10, 6+
parašyta, kad artojas turi arti su viltimi ir kūlėjas turi
kulti su viltimi gauti savo dalį. 11 Jei jums pasėjome Rom 15, 27 Fm 19
dvasinių gėrybių, tai argi didelis dalykas būtų pas jus
pjauti medžiaginių? 12 Jei kiti turi teisių į jus, tai mes
kur kas daugiau. Vis dėlto mes nesinaudojome savo teise,

apaštalas? (1 eil.) Pirmiausia aptariama, kas yra jo apaštalystė ir kokias ji suteikia teises (1-18 eil.), o paskui – kaip suprasti laisvę (19-27 eil.). Svarstymo kalba sklidina klausimų, paradoksų, įvaizdžių, rėmimosi autoritetu ir patirtimi, o svarstymo turinį sieja dažni pakartojimai.

9, 3* *...mano pasiteisinimas prieš tuos, kurie mane kaltina*: nuoroda į pasiteisinimą stebina ir perša mintį, kad Paulius čia įterpia medžiagą, kurią jis buvo naudojęs kita proga. Pasiteisinimas siejamas su dviem dalykais: Pauliaus kaip apaštalo teisėmis (žr. 9, 4-12a ir 9, 13-14) ir Pauliaus apaštalo teisių nesinaudojimu (žr. 9, 12b ir 9, 15-18).

9, 4-12a* Atrodo, tarp korintiečių buvo tokių, kurie nelaikė Pauliaus tolygiu kitiems apaštalams, taigi jis neturėjo lygių teisių su kitais apaštalais. Šiuo atveju jo pasiteisinimas (žr. 9, 13-14) iš naujo patvirtina Pauliaus apaštalinį pašaukimą, nurodytą ankstesniu teiginiu (žr. 9, 2).

9, 12b* Be to, įtarimą ir nesupratimą kėlė Pauliaus elgsena – pragyventi

4,12 bet viską pakeliame, kad tik Kristaus Evangelijai neda-
rytume kliūčių. 13 Argi nežinote, kad tie, kurie atlieka
šventą tarnystę, valgo iš šventyklos pajamų, kad aukuro
tarnai gauna dalį atnašų? 14 Taip ir Viešpats yra patvar-
Mt 10, 10p kęs, kad Evangelijos skelbėjai gyventų iš Evangelijos.

15* Bet aš nesinaudojau jokiomis teisėmis. Ir tai rašau
ne tam, kad būtų kitaip. Verčiau numirti, negu leisti,
kad kas atimtų iš manęs šią garbę. 16 Kad aš skelbiu
Evangeliją, tai neturiu pagrindo girtis, nes tai mano
Apd 4, 20; 9, 15-16; būtina prievolė, ir vargas man, jei neskelbčiau Evan-
22, 14-15; 26, 16-18 gelijos! 17 Jeigu tai daryčiau savo valia, gaučiau atlygį;
bet kadangi darau ne savo valia, tai atlieku tik man pa-
tikėtą tarnybą. 18 Koks tad atlygis? Ogi kad, skelbdamas
2 Kor 11, 7 Evangeliją, pateikiu ją veltui ir nesinaudoju teise, kurią
man duoda Evangelija.

Rom 6, 15 19* Būdamas nuo nieko nepriklausomas, aš pasida-
Mt 20, 26p riau visų vergas, kad tik daugiau jų laimėčiau. 20 Žydams
buvau kaip žydas, kad laimėčiau žydus. Tiems, kurie
Gal 4, 4-5 laikosi Įstatymo, tapau Įstatymo tarnu, kad laimėčiau
besilaikančius Įstatymo, nors pats nesu Įstatymui pa-

ne iš skelbimo, bet užsidirbti pragyvenimui savo rankomis. Apaštalas tokią elgseną pateisina, nes ji yra tikrai apaštališka, kaip dera Kristaus Evangelijai.

9, 15-18* Paulius nurodo asmeniškesnį motyvą, kodėl jis nesinaudoja savo apaštalo teise imti iš korintiečių visa, ko reikia pragyvenimui. Skelbti žinią apie Kristų nėra tarnyba, kurią jis pats pradėjo, bet *būtina prievolė*, kurią įpareigota Dievo, todėl apaštalas sako: *vargas man, jei neskelbčiau* Evangelijos (16 eil.). Norėdamas gauti atlygį, jis privalo šiek tiek prisidėti savo tarnyste – jis tai daro laisvai atsisakydamas savo teisės būti korintiečių išlaikytiniu (žr. 2 Kor 11, 5-12; 12, 11-18).

9, 19-23* Paulius apibendrina savo elgseną ir aptaria apaštalinės laisvės paradoksą. Savo esme tai laisvė ne nuo varžtų, bet laisvė tarnauti – kūrybiškos veiklos galimybė.

valdus. 21 Tiems, kurie neturi Įstatymo, buvau kaip netu-
rintis Įstatymo, kad laimėčiau tuos, kurie neturi Įstatymo,
nors pats esu ne be Dievo įstatymo, bet surištas Kristaus
įstatymu. 22 Silpniesiems pasidariau silpnas, kad laimė- 2 Kor 11, 29
čiau silpnuosius. Visiems tapau viskuo, kad vienaip ar
kitaip bent kai kuriuos išgelbėčiau. 23 Visa tai darau dėl
Evangelijos, kad būčiau jos dalininkas.

24* Argi nežinote, kad lenktynių aikštėje bėga visi Gal 5, 7+
bėgikai, bet tik vienas gauna laimėtojo dovaną? Ir jūs Išm 4, 2; 5, 16
taip bėkite, kad laimėtumėte! 25 Kiekvienas varžybų da- Fil 3, 14
lyvis nuo visko susilaiko; jie taip daro norėdami gauti
vystantį vainiką, o mes – nevystantį. 26 Todėl aš bėgu 2 Tim 4, 7-8
nedvejodamas ir grumiuosi ne kaip į orą smūgiuoda- 1 Pt 5, 4; Jok 1, 12; Apr 2, 10; 3, 11
mas, 27 bet tramdau savo kūną ir darau jį klusnų, kad,
kitus mokydamas, pats nepasidaryčiau atmestinas*.

10 Įspėjantys pavyzdžiai 1* Noriu, kad žinotumėte,
broliai, jog visi mūsų protėviai sekė paskui debesį ir visi Iš 13, 21; 14, 22
perėjo jūrą. 2 Jie visi susirišo su Moze, krikštydamiesi

9, 24-25* Palyginimai iš sporto srities. Jie skirti skaitytojams, kurie susipažinę su graikų sporto aikštėmis – *gymnasia* – ir kaimynystėje vykstančiomis Istminėmis žaidynėmis.

9, 27* *...kad kitus mokydamas, pats nepasidaryčiau atmestinas*: tai, kas iš pradžių atrodo laisvas ir spontaniškas teisių atsisakymas (žr. 9, 12-18), vėliau išryškėja kaip Pauliaus misijos įvykdymo sąlyga: norėdamas paveikiai skelbti Evangeliją, jis privalo ieškoti klausytojų ten, kur jie yra (žr. 9, 19-22); to reikalauja ir jo paties išganymas (žr. 9, 23-27). Užuomina apie atmestinumą ženklina perėjimą į 10 skyrių.

10, 1-5* Netikėtai Paulius imasi nagrinėti išėjimo iš Egipto laikotarpio įvykius. Lengvatos, suteiktos Izraeliui dykumoje, reikliai aprašomos Naujosios Sandoros požiūriu (krikštas – 2 eil., dvasinis maistas ir dvasinis gėrimas – 4 eil.). Senosios Sandoros įvykiai nurodo į krikščioniškąją patirtį (1-4 eil.). Apaštalas primena, kad tos privilegijos nėra nesąlygiškas Dievo gerumas (5 eil.).

Iš 16,4-35+ debesyje ir jūroje; 3 visi valgė to paties dvasinio maisto
Iš 17,5-6 Sk 20,7-11 4 ir visi gėrė to paties dvasinio gėrimo. Jie gėrė iš dvasi-
nės juos lydinčios uolos*, o ta uola buvo Kristus*. 5 Vis
dėlto daugumas jų nepatiko Dievui, ir jų kūnai liko
Sk 14, 16 gulėti dykumoje.

6* Tie įvykiai yra mums įspėjimas, kad negeistume
blogio, kaip anie geidė. 7 Nebūkite stabmeldžiai, kaip
Iš 32, 6 kai kurie iš jų, kaip parašyta: *Tauta sėdosi valgyti ir gerti*
Sk 25, 1-9 *ir kėlėsi žaisti.* 8 Neištvirkaukime, kaip kai kurie jų iš-
Sk 21, 5-6 tvirkavo ir žuvo vieną dieną dvidešimt trys tūkstančiai.
9 Negundykime Viešpaties*, kaip kai kurie iš jų gundė
Sk 17, 6-15 ir krito nuo gyvačių. 10 Nemurmėkite, kaip kai kurie iš
Iš 12, 23+ jų murmėjo ir žuvo nuo naikintojo.

10, 6+ Rom 15, 4 11 Visa tai jiems atsitiko kaip pavyzdys, ir buvo už-
rašyta įspėti mums, kurie gyvename amžių pabaigoje*.

10, 4* *...juos lydinčios uolos*: Penkiaknygė kalba tik apie uolą, iš kurios ištryško vanduo, bet rabinų legenda uolą padarė šaltiniu, lydėjusiu izraeliečius kelionėje per dykumą. Paulius uolos įvaizdį pavartoja kaip literatūriškai: anot Pauliaus, pati uola lydėjo izraeliečius. Taigi apaštalas uolai suteikia dvasinę prasmę. *...o ta uola buvo Kristus*: Senajame Testamente Viešpats – Jahvė – yra izraeliečių Uola (žr. Įst 32, 4; 32, 4 - 47 tekstas apima Mozės giesmę Jahvei, Izraelio Uolai). Paulius šį įvaizdį suteikia Kristui, gyvojo vandens šaltiniui, tikrajai Uolai, lydinčiai per dykumą naują Izraelį.

10, 6-13* Šios eilutės atskleidžia Senojo Testamento įvykių tipologinę vertę; izraeliečių dykumos patirtis įspėja krikščionis nekartoti panašių nuodėmių: stabų garbinimo, palaidumo ir kt., idant nebūtų susilaukta panašaus likimo.

10, 9* *Negundykime Viešpaties*: arba *Negundykime Kristaus*. Norėdami išvengti Pauliaus posakio apie Kristų dykumoje, kai kurie rankraščiai skaito *Viešpaties*.

10, 11* *...buvo užrašyta įspėti mums, kurie gyvename amžių pabaigoje*: laikas po Kristaus prisikėlimo; link jo veržėsi praeities amžiai, jame jie pasiekia savo tikslą.

12 Todėl kas tariasi stovįs, težiūri, kad nepultų*. 13 Jums Gal 6, 1 Sir 15, 11-20
tekę išmėginimai tėra žmogiški. Dievas ištikimas. Jis 1, 9+
neleis jūsų mėginti virš jūsų jėgų, bet padarys, kad Jok 1, 13-14 Mt 6, 13; 26, 41
galėtumėte atlaikyti išmėginimą.

Eucharistinis pokylis ir stabmeldžių puotos 14* To-
dėl, mano mylimieji, sergėkitės stabmeldystės! 15 Aš
kalbu kaip išmintingiems; apsvarstykite patys, ką sakau.
16 Argi laiminimo taurė, kurią laiminame, nėra bendra-
vimas Kristaus kraujyje? Argi duona, kurią laužome, nėra 11, 23-26+
bendravimas Kristaus kūne? 17 Jei viena duona, tai ir
mes daugelis esame vienas Kūnas: mes juk visi dalija- 12, 12+
mės viena duona. 18 Pažiūrėkite į žemiškąjį Izraelį: argi
tie, kurie valgo aukas, nėra aukuro bendrininkai? 19 Ką Kun 3, 1+
gi sakau? Ar kad stabams paaukota mėsa šį tą reiškia? ar
kad ir stabas yra šis tas? 20 Ne, aš sakau, kad, aukoda-
mi atnašas, pagonys aukoja ne Dievui, bet demonams*. Įst 32, 17
O aš nenoriu, kad jūs taptumėte demonų bendrinin- 2 Kor 6, 14-16
kais. 21 Jūs negalite gerti Viešpaties taurės ir demonų

10, 12-13* *...težiūri, kad nepultų*: viso palyginimo su Izraeliu esmė – perspėjimas, kad korintiečiai perdėtai nepasitikėtų savimi, nepasikliautų visiško saugumo jausmu (12 eil.). Perspėjimą tuojau pat sugretina su patikinimu, kurio pagrindas vis dėlto lieka Dievas (13 eil.).

10, 14-22* Įspėjimas prieš stabų garbinimą 7 eilutėje dabar pakartojamas (14 eil.) ir paaiškinamas aukų poveikio požiūriu. Visos aukos – ir krikščionių (16-17 eil.), ir žydų (18 eil.), ir pagonių (20 eil.) – komunija, nes sukuria bendravimą. Bendravimas su Kristumi per jo auką – išimtinis, nesuderinamas su kokio nors kito pobūdžio aukojimu siekiama bendryste (21 eil.). Žr. 6, 15.

10, 20* *...aukoja... demonams*: nors žydai neigė pagonių dievų dieviškumą, dažnai teigė, kad yra kažkokia antgamtinė tikrovė anapus stabų: mirusieji, angelai ar demonai. Pauliaus paaiškinimas yra iš Įst 32, 17 teksto: demonų, su kuriais pagonys bendrauja, jėga apima demoniškas ir Dievui priešiškas galybes.

taurės. Negalite būti Viešpaties stalo bendrai ir demo-
Įst 4, 24+ nų stalo bendrai. 22 Nejaugi kurstysime Viešpaties pa-
vydą? Gal esame už jį stipresni?
6, 12 **Praktiški nurodymai ir išvados** 23* „Viskas valia!“
Rom 14, 19; 15, 2 Bet ne viskas naudinga! „Viskas valia!“ Bet ne viskas
10, 33; Fil 2, 4 ugdo! 24 Niekas teneieško, kaip jam geriau, bet kaip
kitam. 25* Valgykite visa, kas parduodama mėsos pre-
kyvietėje, sąžinės labui nieko neklausinėdami. 26 Juk
Ps 24, 1 Viešpačiui priklauso žemė ir kas tik ant žemės. 27 Jeigu
jus pasikviečia netikintis žmogus ir jūs norite jį aplan-
kyti, valgykite visa, kas jums padedama, sąžinės labui
nieko neklausinėdami.

28 Bet jei kas jums pasakytų: „Tai atnašinė mėsa“,
tuomet nebevalgykite, dėl žmogaus, kuris tai pasakė, ir
dėl sąžinės.

10, 23-11, 1* Praktiškais nurodymais ir išvadomis Paulius sugrįžta į pradinį – teorinį – požiūrį (žr. 8, 1-6).

10, 23-24* Panašiai apibūdindamas Paulius pakartoja laisvės šūkius (žr. 6, 12). Laisvė nėra vien individuali tobulybė ar tikslas pats savaime. Laisvė privalo tarnauti bendram labui. Plg. 24 eilutės kalbą su Jėzaus savęs apiplėšimo – kenozės – tema (žr. Fil 2, 6-11).

10, 25-30* Konkrečių situacijų, kuriose stabams paaukotos mėsos valgymas gali kelti sąžinės problemų, santrauka. Nagrinėjami trys atvejai. Pirmuoju atveju (prekyvietėje, 25-26 eil.) ir antruoju atveju (prie stalo, 27 eil.) nėra reikalo klausinėti, ar maistas yra buvęs stabams paaukotas, nes principas aiškus – visa kūrinija priklauso vienam Dievui (žr. 8, 4-6). Trečiuoju atveju (28 eil.) situacija kitokia. Tarkim, kas nors kelia klausimą, ar maistas nėra buvęs paaukotas pagonių dievams. Tada valgymas gali sukelti įvairių aiškinimų; kai kurie iš jų būtų kenksmingi kitų sąžinei. Paulius kiek įmanydamas stengiasi pabrėžti, kad nereikia keisti teisingos krikščionio sąžinės sprendimo apie maisto tinkamumą, net apie jo gerumą valgyti (25-30 eil.). O vis dėlto situacija skiriasi, nes šiuo atveju valgymas gali pakenkti kitų sąžinei. Tad dėl kitų reikalaujama skirtingo atsakymo.

29 Čia aš kalbu ne apie tavo paties, bet apie kito
sąžinę. – Kam gi mano laisvė turėtų būti teisiama kitos
sąžinės? 30 Jeigu aš valgau dėkodamas, kam gi man prie-
kaištaujama dėl to, už ką aš dėkoju Dievui? –
31 Ar valgote, ar geriate, ar šiaip ką darote – visa Kol 3, 17; 1 Pt 4, 11
darykite Dievo garbei. 32* Nepiktinkite nei žydų, nei 9, 19-23
graikų, nei Dievo Bažnyčios, 33 šitaip ir aš stengiuosi 1, 2+
visiems viskuo patikti, ieškodamas ne savo naudos, bet Rom 15, 2
to, kas naudinga daugeliui, kad jie būtų išgelbėti. 10, 24
11 1 Sekite mano pavyzdžiu, kaip ir aš seku Kristumi! 2 Tes 3, 7+

+ D +

LITURGINIŲ SUEIGŲ TVARKA

2* Aš jus giriu, kad jūs visame kame prisimenate 15, 1-3; 1 Tes 2, 13; 4, 1-2
mane ir tvirtai laikotės nurodymų, kokius esu jums 2 Tes 2, 15
davęs.

10, 32-11, 1* Bendra taisyklė apie atsakingą krikščionio laisvės naudojimąsi visų pirma išreiškiama negatyviai (32 eil.), paskui pozityviai, atsižvelgiant į paties Pauliaus elgesį (33 eil.). Galiausiai laisvės naudojimas pagrindžiamas Kristumi – apaštalo ir krikščionių elgesio pavyzdžiu (11, 1; žr. Rom 15, 1-3).

11, 2-14, 40* Ši laiško dalis skiriama liturginių sueigų tvarkos poreikiams. Problemos, kurias Paulius turi spręsti: moterų galvos dengimas (11, 3-16), smerktini poelgiai švenčiant Eucharistinę vakarienę (11, 17-34) ir charizmų – Dvasios dovanų – naudojimas (12, 1- 14, 40). 11, 2 – įvadas į visas tris problemas, bet labiausiai susijęs su Eucharistinės vakarienės šventimu (11, 17; 11, 23).

a. Moterų galvos dengimas

Ef 5, 23+ 3* Noriu, kad žinotumėte, jog kiekvieno vyro galva
3,23 yra Kristus, moters galva – vyras*, o Kristaus galva –
Apd 11, 27+ Dievas. 4* Kiekvienas vyras, kuris meldžiasi ar pranašauja
apdengta galva, paniekina savo galvą. 5 Ir kiekviena
2 Kor 3, 18 moteris, kuri meldžiasi ar pranašauja neapgaubta gal-
va, paniekina savo galvą: tai tolygu būti nuskustai. 6 Jei
11, 15 jau moteris neapsigaubia, tai tegul ir nusikerpa! O jei
moteriai gėda nusikirpti ar nusiskusti plaukus, tegul
apsigaubia.

7* Vyrui nereikia gaubti galvos, nes jis yra Dievo at-
Pr 1, 26-27 vaizdas ir atšvaitas. O moteris yra vyro atšvaitas. 8 Juk ne

11, 3-16* Moterys Korinte buvo pradėjusios dalyvauti pamaldose negobtomis galvomis, o tai graikų visuomenėje nebuvo įprasta tuo laikotarpiu. Pauliaus nuostata – privalu elgtis pagal krašto papročius. Norėdamas pagrįsti savo nuostatą, apaštalas ieško įrodymų šaltinių įvairovėje, juos pateikia padrikai turbūt abejodamas dėl jų reikšmės.

11, 3* *...moters galva – vyras*: t.y. *vyras yra savo žmonos galva.* Galvos dengimo problema įteigia Pauliui galvos modelį kaip priemonę paaiškinti hierarchinės tvarkos santykius. Modelis – panašus į ilgainiui labiau išvystytą ir daugiau niuansų turintį Ef 5, 21-33 tekste. Be to, modelis yra mišrus, nes pateikia teologinę buvimo skalę (žr. 3, 21-23), visuomeninių ir lytinių santykių hierarchiją, kuri vyravo Antikos pasaulyje: vyrai – dominuojantys – atspindi paveikų Kristaus vaidmenį savo Bendrijoje; moterys – nuolankios – atspindi pasyvų vaidmenį Bendrijoje dėl Kristaus. Paulius šitaip nurodo veikmens skalę: Dievas, Kristus, vyras, moteris.

11, 4-6* Kadangi vyro santykis su Kristumi yra tiesioginis, Paulius daro išvadą, kad vyro galva neturėtų būti dengiama. O moteris, pagal vaidmens skalę susijusi su Kristumi netiesiogiai, bet per savo vyrą tiesiogiai susieta privalo gaubti galvą kaip tokio santykio ženklą. *...moteriai gėda nusikirpti ar nusiskusti plaukus*: kai kurios mažiau gerbiamų visuomenės grupuočių atstovės, kaip antai lesbietės ir prostitutės, buvo trumpai nukirptais plaukais.

11, 7-9* Paulius paaiškina hierarchinę tvarką (žr. 11, 3) kitomis metaforomis: atvaizdu – gr. *eikōn;* atšvaitu – gr. *doksa.* Apaštalas primena

vyras padarytas iš moters, bet moteris iš vyro, 9 taip pat Pr 2, 21-23
ne vyras buvo sukurtas moteriai, o moteris vyrui. 10 Todėl
moteris privalo turėti ant galvos priklausomybės ženklą*
dėl angelų*. 11* Bet Viešpatyje nei moteris ką reiškia be
vyro, nei vyras be moters. 12 Kaip moteris kilusi iš vyro,
taip vyras gimsta iš moters, o visi atsiranda iš Dievo.

13* Spręskite patys: argi tinka moteriai melsti Dievą
neapsigaubusiai? 14 Argi pati prigimtis jūsų nemoko, jog
vyrui gėda nešioti ilgus plaukus? 15 Tuo tarpu moteriai
garbė turėti ilgus plaukus. Matyt, plaukai jai duoti vietoj
dangalo.

16 Jei kas dar norėtų ginčytis, – težino, jog nei mes
neturime tokio papročio, nei Dievo Bažnyčios. 1, 2+; 4, 17; 7, 17; 14, 33

Pr 1, 27 tekstą, kur žmonija kaip visuma – vyro ir moters pora – yra Dievo sukurta *pagal jo paveikslą*. Žmonija gavo įsakymą daugintis ir drauge apvaldyti žemesnę kūriniją. Paulius Pr 1, 27 tekstą aiškina antrojo kūrimo pasakojimo šviesoje (žr. Pr 2 sk.): kiekviena lytis buvo sukurta atskirai, be to, prisimenamas pasakojimas apie nuopuolį, dėl kurio vyras yra viršesnis už moterį (žr. Pr 3, 16). Pauliaus aiškinimas dalija vieningą Dievo paveikslą į du atskirus.

11, 10* *...priklausomybės ženklą*: t.y. moters atsidavimo, nuolankumo ženklą – gobtuvą (žr. 11, 9). *...dėl angelų*: priduriama priežastis stebina, jos nepaaiškina kontekstas. Galbūt nurodomos kosminės jėgos, galinčios pakenkti moterims, ar jėgos, kurių vaidmuo yra stebėti pamaldas, moteris.

11, 11-12* Šios pastabos susijusios su Pr 2-3 sk. turiniu. *...Viešpatyje*: Dievo išganymo plane santykiui tarp lyčių yra būdinga abipusė priklausomybė. Jos pobūdis išsamiau nepaaiškinamas. Net prigimtinėje plotmėje sąlygos yra pakitusios: kilmės būdas, aprašytas Pr 2 sk., yra buvęs sukeistas (12a eil.). Vis dėlto reikšmingas dalykas: abiejų – vyro ir moters – kilmė yra iš Dievo.

11, 13-16* Paulius pabrėžia, kad Bendrijoje svarbu elgtis pagal visuomenės priimtą elgseną. 15-16 eil. – galutinis kreipinys į padorumo jausmą, kuriuo vadovavosi graikų visuomenė ir laikė natūraliu dalyku (žr. 11, 5-6).

b. Eucharistinė vakarienė

17* Duodamas šiuos nurodymus, aš jūsų negiriu, nes
jūsų susirinkimai išeina ne į gera, bet į bloga. 18 Pir-
miausia man teko girdėti, kad jūsų Bažnyčios susirinki-
muose esti skilimų, ir aš iš dalies tuo tikiu. 19 Juk turi
pas jus būti atskalų, kad išeitų aikštėn, kurie iš jūsų yra
išmėginti žmonės*. 20 Taigi jūs susirinkę draugėn nebe-
valgote Viešpaties vakarienės, 21 nes kiekvienas pirmiausia
ima valgyti savo maistą, ir vienas lieka alkanas, o kitas
nusigeria. 22 Argi neturite savo namų pavalgyti ir išgerti?
1,2+ O gal norite paniekinti Dievo Bažnyčią ir sugėdinti ne-
pasiturinčius? Kas man belieka sakyti? Pagirti? Ne! Už
šitai nepagirsiu.
15,3+ 23* Aš tai gavau iš Viešpaties ir tai perdaviau jums,
‖ Mt 26, 26-29 kad Viešpats Jėzus tą naktį, kurią buvo išduotas, paėmė
‖ Mk 14, 22-25
‖ Lk 22, 14-20 duoną 24 ir, sukalbėjęs padėkos maldą, sulaužė ir tarė:
1 Kor 10, 16-17
„Tai yra mano kūnas, kuris už jus duodamas. Tai dary-
Iš 12, 14; Įst 16, 3 kite mano atminimui“.
25 Taip pat po vakarienės jis paėmė taurę ir tarė: „Ši

11, 17-34* Piktnaudžiavimas švenčiant Eucharistinę vakarienę – rimtesnis reikalas, nes susijęs su pagrindiniu krikščionių tikėjimo kraičiu, su Paskutinės vakarienės teologija. Tai priminęs Paulius ragina korintiečius daryti atitinkamas išvadas.

11, 19* *...kad išeitų aikštėn, kurie iš jūsų yra išmėginti žmonės*: Paulius žvelgia į korintiečių susiskaldymą pagal eschatologinį atskyrimą to, kas išmėginta, nuo to, kas neišmėginta. Skirtumą parodys galutinis apreiškimas. Išmėginimo sąvoka pakartojama įpareigojimu tirti save, turint mintyje dabartinį ir būsimą teismą (žr. 11, 28-32).

11, 23-25* Šis yra pats ankstyviausias rašytas pasakojimas Naujajame Testamente apie Paskutinę vakarienę – Eucharistijos įsteigimą. Pasakojimas pabrėžia veiksmą, kuriuo Jėzus atiduoda save: tai pasakoma žodžiais apie duoną ir vyną. Be to, pabrėžiamas dvigubas įsakymas šį veiksmą kartoti.

taurė yra Naujoji Sandora mano kraujyje. Kiek kartų Žyd 8, 6-13
gersite, darykite tai mano atminimui". Jer 31, 31+ Iš 24, 8
26 Taigi, kada tik valgote šitą duoną ir geriate iš šitos
taurės, jūs skelbiate Viešpaties mirtį, kol jis ateis.
27* Todėl kas nevertai valgo tos duonos ar geria iš 16, 22
Viešpaties taurės, tas bus kaltas Viešpaties Kūnu ir Krau- Apr 22, 17. 20
ju. 28 Teištiria žmogus pats save* ir tada tevalgo tos
duonos ir tegeria iš tos taurės. 29* Kas valgo ir geria to
Kūno neišskirdamas, tas valgo ir geria sau pasmerkimą.
30 Todėl tarp jūsų daug silpnų bei ligotų ir nemaža
užmigusių. 31 Jei mes patys save tyrinėtume, nebūtume
teisiami. 32 O kai Viešpats mus teisia, tai ir pabaudžia, Įst 8, 5+
kad nebūtume pasmerkti kartu su pasauliu.
33 Taigi, mano broliai, kai renkatės Vakarienės, pa-
laukite vieni kitų. 34 Jei kas išalkęs, tepavalgo namie,
kad nesirinktumėte pasmerkimo užsitraukti.
Kitus reikalus sutvarkysiu atvykęs.

11, 27* Nuoseklu, kad vienintelis tinkamas kelias švęsti Eucharistiją – kelias, kuris atitinka Jėzaus norą – derinasi su jo įsakymu su*dabar*tinti tą veiksmą tinkama nuostata. Jei korintiečiai *nevertai valgo tos duonos ar geria iš Viešpaties taurės,* t.y. nesuvokdami ir neįsisamonindami, kad Jėzaus mirtis buvo dėl jų, jie bus *kalti Viešpaties Kūnu ir Krauju,* t.y. bus kalti nuodėme prieš patį Viešpatį (žr. 8, 12).

11, 28* *Teištiria žmogus pats save:* savęs tyrimas yra būtinas deramai bendrystei Eucharistinėje vakarienėje ir apima *Kūno išskyrimą* (žr. 11, 29), t.y. privalomybę suprasti Jėzaus mirties prasmę (žr. 11, 26), suvokti įsakymą būti vienybėje: juk Jėzus duoda save visiems ir įsako tai mums, idant kartotume jo saviauką tokia pat dvasia (žr. 11, 18-25).

11, 29-32* *...pasmerkimą: teismą (*gr. *krima).* Šiose eilutėse apaštalas žaidžia keletu žodžių – nuorodomis į *teismą. Teismas* aprašomas konkrečiai, kaip liga, neganda ir mirtis – bėdos, ištikusios Bendriją. Visa tai yra ženklas, kad Jėzaus mirties jėga dar ne visiškai atpažinta ar patirta. Tačiau net patirtas *teismas* yra Dievo rūpinimosi mumis išraiška – gydymo priemonė, idant būtume išgelbėti nuo pasmerkimo *kartu su pasauliu,* t.y. su Dievo priešais.

c. Dvasinės dovanos – charizmos

12 1 Broliai, aš noriu, kad jūs išmanytumėte apie
dvasines dovanas. 2* Kai dar tebebuvote pagonys, kaip
žinote, jus traukte traukė prie nebylių stabų. 3 Todėl aš
Jn 14, 26+ jums aiškinu, kad nė vienas, kuris kalba Dievo Dvasios
1 Jn 4, 1-3 skatinamas, nesako: „Prakeiktas Jėzus!“ Ir nė vienas
Apd 2, 21+. 36+ negali ištarti: „Jėzus yra Viešpats“, jei Šventoji Dvasia
Rom 10, 9
Fil 2, 11 nepaskatina.

Dovanų įvairovė ir vienybė 4* Esama skirtingų ma-
lonės dovanų, tačiau ta pati Dvasia. 5 Esama skirtingų
tarnysčių, tačiau tas pats Viešpats. 6 Ir esama skirtingų
darbų, tačiau tas pats Dievas, kuris visa veikia visur kur.
Apd 1, 8+ 7 Kiekvienam suteikiama Dvasios apraiška bendram
1 Kor 12, 28-30
Rom 12, 6-8 labui. 8 Antai vienam Dvasia suteikia išminties žodį,
kitam ta pati Dvasia – pažinimą, 9 kitam – tikėjimą
toje pačioje Dvasioje, kitam – gydymo dovaną toje vie-
noje Dvasioje, 10 kitam – stebuklingus darbus, kitam –

12, 1-14* Ekstazė ir charizmos buvo dažni ankstyvosios krikščionių patirties reiškiniai kaip ir kitose senovės religijose. Atrodo, korintiečiai buvo išvystę netvarkingą šių dvasinių dovanų, ypač įvairių kalbų charizmos, pomėgį, kuris kenkė sueigų liturgijos tvarkai. Pauliaus atsakymas, susijęs su šiais reiškiniais, pateikia mums išsamiausią apaštalo Dvasios dovanų – charizmų – teologiją.

12, 2-3* Krikščioniškoji Dvasios patirtis ir ekstazės reiškiniai, nors ir yra tariamai panašūs, skiriasi nuo pagoniškųjų dvasios dovanų. Anot Pauliaus, svarbu atpažinti, kokia dvasia žmogų veda; ekstatinę elgseną privalu atpažinti iš jos pasekmių (2 eil.). Galia išpažinti Jėzų Viepačiu ateina tik iš Šventosios Dvasios; neįtikėtina, kad Dvasia skatintų ką nors keikti Viešpatį.

12, 4-6* Nors esama įvairių charizmų, jos turi ir bendrų bruožų: visos yra *dovanos*, malonė iš išorės; visos – *tarnavimui* (gr. *diakonia*), bendram labui; visos – *skirtingiems darbams* (gr. *energēmata*), kuriuose veikia ta pati Dvasia. Paulius susieja visus bruožus su Šventąja Dvasia.

pranašavimą, kitam – dvasių atpažinimą, kitam – įvai- Apd 11, 27+ 1 Jn 4, 1-3
rių kalbų dovaną, kitam – kalbų aiškinimą. 11 Ir visa tai Apd 2, 4+
veikia ta pati Dvasia, kuri dalija kiekvienam atskirai,
kaip jai patinka.

Palyginimas apie kūną ir jo narius 12* Kaip vienas
kūnas turi daug narių, o visi nariai, nepaisant daugumo, Rm 12, 4-5
sudaro vieną kūną, taip ir Kristus. 13 Mes visi buvome
pakrikštyti vienoje Dvasioje, kad sudarytume vieną Kū- Ef 4, 4-6
ną, visi – žydai ir graikai, vergai ir laisvieji; ir visi Gal 3, 28 Kol 3, 11
buvome pagirdyti viena Dvasia. Fm 16+

14 Juk ir kūnas nėra sudėtas iš vieno nario, bet iš
daugelio. 15 Jei koja imtų ir pasakytų: „Kadangi aš ne
ranka, tai aš nepriklausau kūnui“, argi dėl to ji nepri-
klausytų kūnui? 16 O jeigu ausis tartų: „Kadangi aš ne
akis, tai aš nepriklausau kūnui“, argi dėl to ji nepri-
klausytų kūnui? 17 Jei visas kūnas tebūtų akis, tai kur
pasidėtų klausa? O jei visas – klausa, tai kur uoslė? 18 Bet
dabar Dievas sudėliojo kūne narius ir kiekvieną iš jų,
kaip panorėjo. 19 Jei visuma tebūtų vienas narys, kur
beliktų kūnas? 20 Bet dabar narių daug, o kūnas vienas.
21 Akis negali pasakyti rankai: „Man tavęs nereikia“, ar
galva kojoms: „Man jūsų nereikia“. 22 Priešingai, taria-
mai silpnesnieji kūno nariai yra kur kas reikalingesni.
23 Tuos kūno narius, kuriuos laikome mažiau garbin-
gais, mes apsupame ypatinga pagarba, ir mūsų gėdin-
gesnieji nariai gaubiami didesnio padorumo, 24 kurio

12, 12-26* Paulius vartoja *kūno* įvaizdį, aiškindamas Kristaus santykį su tikinčiaisiais (12 eil.). 13 eil. pritaiko šį modelį Bendrijai: krikštu visi, nepaisant tautinės ar visuomeninės kilmės, priklauso vienam organizmui. 14-26 eil. išsamiau aprašo tarnavimo įvairovės poreikį tarp kūno narių, nepakenkiant jo vienybei.

neprivalo mūsų padorieji nariai. Taigi, tvarkydamas kū-
ną, Dievas skyrė daugiau pagarbos tiems nariams, kurie
jos stokojo, 25 kad kūne nebūtų susiskaldymo ir patys
Rom 12, 15 nariai rūpintųsi vieni kitais. 26 Todėl jei kenčia vienas
narys, su juo kenčia ir visi nariai. Jei kuris narys pager-
biamas, su juo džiaugiasi visi nariai.

12,7-11 Rom 12, 6-8 Ef 4, 11 27* Jūs esate Kristaus Kūnas ir atskiri jo nariai; 28 ir
Dievas kai kuriuos paskyrė Bažnyčioje – pirmiausia,
Rom 1, 1+ Apd 11,27+ apaštalais*, antra – pranašais, trečia – mokytojais; pas-
kui eina stebuklų darymas, po to gydymo dovanos, pa-
galbos teikimas, vadovavimas, įvairių kalbų dovanos.
29 Argi visi apaštalai? ar visi pranašai? ar visi mokytojai?
ar visi stebukladariai? 30 ar visi turi gydymo dovanų?
ar visi kalba kalbomis? ar visi aiškintojai?

31a Taigi jūs siekite aukštesniųjų malonės dovanų!

13 Himnas meilei

31b Aš trokštu jums nurodyti dar prakilnesnį kelią:

1* Jei kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis,
bet neturėčiau meilės, aš tebūčiau
žvangantis varis ir skambantys cimbolai.

12, 27-30* Paulius vėl įvaizdį susieja su Bendrija kaip visuma ir jos nariais (27 eil.). 28-30 eil. sąrašai paralelizmu sugretina tarnavimo įvairovę Bendrijoje (žr. Rom 12, 6-8; Ef 4, 11).

12, 28* *...pirmiausia, apaštalais*: apaštalo tarnybai Paulius suteikia pirmąją vietą. Apaštalavimas nėra vien tik dovana tarp kitų charizmų, bet ir pirmoji bei pilnutinė dovana, apimanti kitas. Visos išsiskleidžia Pauliaus apaštalavimu (žr. Pauliaus apaštalavimo teologija: 3, 5-4, 14; 9, 1-27; 2 Kor 2, 14-6, 13; 10, 1-13, 30; ypač 11, 23 ir 12, 12).

13, 1-13* Šis skyrius apima plotmės kaitą ir naują temą. Visa ši medžiaga ar dalis jos galėjo būti nepriklausomas rašinys, įvertinantis dorybes helenistinės panegirikos stiliumi. Redaguojant jis yra įterptas tarp 12 ir 14 sk. (žr. nuorodą į kalbėjimą kitomis kalbomis ir pranašavimą) ir siejasi su visu laišku (žr. nuorodas į pažinimą ir elgesį). Šio

2 Ir jei turėčiau pranašystės dovaną Mt 7, 22
ir pažinčiau visas paslaptis ir visą mokslą;
jei turėčiau visą tikėjimą, kad Mt 17, 20 Jok 2, 14-17
galėčiau net kalnus kilnoti,
tačiau neturėčiau meilės, aš būčiau niekas.
3 Ir jei išdalyčiau vargšams visa, ką turiu, Mt 6, 2
jeigu atiduočiau savo kūną sudeginti, Dan 3, 28 (hebr.)
bet neturėčiau meilės, – nieko nelaimėčiau.
4* Meilė kantri, meilė maloninga, ji nepavydi; Rm 12, 9-10; 13, 8-10 1 Tes 5, 14-15
meilė nesididžiuoja ir neišpuiksta.
5 Ji nesielgia netinkamai, neieško savo naudos,
nepasiduoda piktumui, pamiršta,
kas buvo bloga,
6 nesidžiaugia neteisybe,
su džiaugsmu pritaria tiesai.
7 Ji visa pakelia, visa tiki, Pat 10, 12
viskuo viliasi ir visa ištveria.
8* Meilė niekada nesibaigia. 13, 13+
Išnyks pranašystės, paliaus kalbos, baigsis pažinimas. Apd 11, 27+ Apd 2, 4+
9 Mūsų pažinimas dalinis ir mūsų pranašystės dalinės.

skyriaus tema – įvertinti visas charizmas, palyginti jas su esmingesne bei prakilnesne vertybe, suteikiančia joms kryptį ir paveikumą. Šio skyriaus kalba – nuostabi ir uždeganti.

13, 1-3* Rūpestingai sukurta charizmų įvairovė: kalbėjimas kitomis kalbomis (žemiausias rangas), pranašystė, pažinimas ar tikėjimas, net kankinystė yra be vertės, jeigu nėra meilės.

13, 4-7* Meilė (gr. *agapē*) aptariama svarstant, ką ji daro ir ko nedaro. Meilė – ne vien žodis, bet ir veiksmas, kurį graikiškas tekstas įvardija net penkiolika veiksmažodžių; papildinys išreiškiamas įvairiai.

13, 8-13* Pirmasis sakinys paskelbia temą: *Meilė niekada nesibaigia,* paskui išsakomas meilės amžinumas, palyginti su kitomis charizmomis (9-12 eil.). Galiausiai tvirtinama, kad meilė pranoksta net kitas teologines dorybes (13 eil.).

10 Kai ateis metas tobulumui, pasibaigs, kas netobula.
11 Kai buvau vaikas, kalbėjau kaip vaikas, mąsčiau kaip
2 Kor 5, 7 Sk 12, 8 vaikas, protavau kaip vaikas; tapęs vyru, mečiau tai, kas
vaikiška. 12 Dabar mes regime lyg veidrodyje, mįslingu
pavidalu, o tuomet regėsime akis į akį. Dabar pažįstu
1Jn 3, 2 Gal 4, 9 iš dalies, o tuomet pažinsiu, kaip pats esu pažintas.
13* Taigi dabar pasilieka tikėjimas, viltis ir meilė – šis
trejetas, bet didžiausia jame yra meilė.

Apd 2, 4+; 11, 27+ **14 Charizmų laipsniai** 1* Siekite meilės, taip pat
1 Tes 5, 20 Apd 11, 27+ rūpestingai ieškokite dvasinių dovanų, labiausiai pra-
Apd 2, 4+ našavimo. 2* Kas kalba kalbomis, ne žmonėms kalba,
Rom 1, 9+ bet Dievui; juk niekas jo nesupranta, jis Dvasioje kalba
paslaptingus dalykus. 3 O kas pranašauja, tas sako žmo-
nėms pamokymus, paskatinimo ir paguodos žodžius.

13, 13* Kalbėdamas apie meilę, Paulius savaime užsimena apie tikėjimą ir viltį. Tai jau gerai pažįstamas Pauliaus trejetas (žr. 1 Tes 1, 3), trys tarpusavyje susijusios (žr. 13, 7) krikščioniškojo gyvenimo savybės, svarbesnės už bet kokią kitą charizmą. *...didžiausia jame yra meilė*: meilė – paveiki net kituose trejeto nariuose (žr. 13, 7) ir turi tam tikrą pirmenybę. Meilė *nesibaigia* (žr. 13, 8) net tada, kada tikėjimas išsipildo matymu, o viltis – turėjimu.

14, 1-5* 1b eilutė grįžta prie 12, 31a teksto minties ir išsako Pauliaus nerimo priežastį. Kontrastai 2-5 eil. atskleidžia korintiečių problemą: netinkamas dėmesys kalbėjimui kitomis kalbomis ir jį lydinti pranašavimo – pamokymo, padrąsinimo (gr. *paraklēsis*), paguodos stoka. Paulius mėgina paaiškinti šių dviejų charizmų – kalbėjimo kitomis kalbomis ir pranašavimo – santykinę vertę, jų sukurtus ryšius ir pasekmes.

14, 2-3a* Kalbėjimas kitomis kalbomis ir pranašavimas – skirtinga ryšių raiška: kalbėjimas kitomis kalbomis yra privatus, Dievui skirtas kalbėjimas nesuprantamais žodžiais, kuriuos reikia išversti, idant būtų kitiems suprantami (žr. 14, 27-28); pranašavimas – pamokymo, padrąsinimo, paguodos žodžiai kitiems Bendrijos nariams.

14, 3b-5* Dvejopos pasekmės. Kalbantysis kitomis kalbomis *pats save ugdo* (4 eil.). Tai yra individuali ir asmeninė patirtis, kuri neišvengiamai primena ankstesnius apaštalo pastebėjimus apie pūtimąsi, ieškojimą gero

4 Kas kalba kalbomis, pats save tobulina, o kas pranašau-
ja – ugdo Bažnyčią. 5 Aš norėčiau, kad jūs visi kalbėtu-
mėte kalbomis, bet būtų geriau, jei pranašautumėte. Kas Sk 11, 29
pranašauja, yra didesnis už tą, kuris kalba kalbomis,
nebent pastarasis ir aiškintų, ugdydamas Bažnyčią.
6* Broliai, jei aš imčiau ir ateičiau pas jus kalbė-
damas kalbomis, kokia jums būtų nauda, jeigu jums
neskelbčiau apreiškimo, mokslo, pranašystės ar pamo-
kymo? 7 Taip pat jei negyvi instrumentai, skleidžiantys
garsus, pavyzdžiui, fleita ar kanklės, neskambėtų skir-
tingai, iš ko pažintume, kuo griežiama ar skambinama?
8 Ir jeigu trimitas duotų neaiškų garsą, kas rengtųsi į
mūšį? 9 Tas pat ir su jumis. Jei, kalbėdami kalbomis,
netarsite aiškių žodžių, kaipgi bus galima suprasti, ką
sakote? Jūs kalbėsite vėjams! 10 Kas žino, kiek esama
įvairių kalbų pasaulyje, tačiau nėra bereikšmės kalbos.
11 Tad jei aš nesuvoksiu kalbos reikšmės, būsiu kalbėtojui
svetimšalis, ir kalbėtojas man bus svetimšalis. 12 Taigi ir
jūs, uoliai ieškantys Dvasios dovanų, siekite jų gausos
Bažnyčiai ugdyti.
13* Todėl kas kalba kalbomis, tesimeldžia, kad galėtų

tik sau, pasitenkinimą savimi. O pranašas *ugdo Bažnyčią* (4 eil.). Kitų *drąsinimas*, arba *ugdymas*, yra pagrindinė laiško tema ir reikliai kartojama šiame skyriuje (3. 4. 5. 12. 17 eil.). Šią temą jau galima nujausti 8, 1 ir 10, 23 tekste; be to, ji yra susijusi su Pauliaus sąvoka to, kas *naudinga* – žr. 6, 12; 10, 23; 12, 7.

14, 6-12* Garsas, idant būtų naudingas, turi būti suprantamas. Paulius šį dėsnį iliustruoja muzikos analogijomis (7-8 eil.) ir kasdieniais poreikiais (10-11 eil.). Apaštalas tai pritaiko kalbėjimo kitomis kalbomis charizmai (9 ir 12 eil.).

14, 13-19* Aiškinimo dovana – charizma – kalbėjimo kitomis kalbomis charizmą iškelia į suprantamumo plotmę: ji gali būti tokia paveiki kaip ir pranašystė (žr. 5, 26-28), nes pranašaujantis ugdo Bendriją (žr. 14, 4).

ir aiškinti. 14 Jei meldžiuosi kalba, meldžiasi tik mano
dvasia*, o protas* lieka bevaisis. 15 Ką daryti? Aš mel-
siuosi dvasia ir melsiuosi protu; giedosiu dvasia ir gie-
dosiu protu. 16 Jei tu šlovini dvasia, kaipgi tavo padė-
2 Kor 1, 20 kos maldai pridurs „amen“ pašalinis, kuris nesupranta,
ką tu kalbi? 17 Gal tu ir gražiai dėkoji, bet kitam iš to
nėra naudos. 18 Dėkui Dievui, aš kalbu kalbomis dau-
giau už jus visus, 19 vis dėlto bendruomenės susirinkime
verčiau ištarsiu penkis žodžius savo protu, kad pamo-
kyčiau ir kitus, negu tūkstančius žodžių kalbomis.
Ef 4, 14 **Praktiški nurodymai** 20* Broliai! Nebūkite vaikai
Rom 16, 19 išmanymu. Verčiau piktybe būkite kūdikiai, o išmany-
mu – subrendę žmonės. 21 Įstatyme parašyta: *Šitai tautai*

14, 14-15* *...mano dvasia*: Paulius pabrėžia ekstatinę, neprotinę kalbėjimo kitomis kalbomis kokybę. Kalbėjimas kitomis kalbomis per Sekmines irgi aprašomas kaip ekstatinis reiškinys (žr. Apd 2, 4. 12-13). *...protas*: ekstatinis elementas, dominuojantis pradinėje Senojo Testamento pranašystėje ir aprašytas 1 Sam 10, 5-13; 19, 20-24 skaitiniuose, atrodo, neturi vietos Pauliaus pranašystės sampratoje, nes perkeliamas į kalbėjimo kitomis kalbomis charizmą. Paulius pabrėžia proto vaidmenį, apibūdindamas *ugdymą* pranašystės užduotimi (žr. 14, 6. 19. 31). Tačiau apaštalas nepaneigia įžvalgos ir jausmų pranašystės charizmoje (žr. 14, 3. 31; plg. 14, 24-25).

14, 20-22* Didžiuodamiesi kalbėjimo kitomis kalbomis charizma, korintiečiai laiko ją ypatingu Dievo malonės ženklu, priemone tiesioginiam ryšiui su Dievu pasiekti (žr. 14, 2. 28). Ragindamas juos subręsti, Paulius vartoja iš *Raštų* kalbėjimo kitomis kalbomis pavyzdį, pagal kurį toks kalbėjimas gali ir ką kitą reikšti. Sandoros Bendrijai atsisakius klausyti pranašų, Dievas grasino per pranašą Izaiją, kad juos teisdamas kalbėsiąs užkariautojų iš Asirijos lūpomis (žr. Iz 28, 11-12). Sugretindamas kalbėjimo kitomis kalbomis charizmą su svetimomis kalbomis (žr. 14, 10-11), apaštalas daro išvadą: būtent *kalbos yra ženklas ne tikintiesiems, bet netikintiesiems* (22 eil.), t.y. kalbėjimo kitomis kalbomis charizma nėra Dievo malonės ženklas tiems, kurie Dievo klauso, bet nemalonės ženklas Bendrijoje tiems, kurie yra Dievui neištikimi, nepaklusę per pranašus Dievo duotiems žodžiams.

aš kalbėsiu svetimomis kalbomis, svetimųjų lūpomis, bet ir Iz 28, 11-12
tuomet *jie nepaklausys manęs*, – sako Viešpats.
22 Vadinasi, kalbos yra ženklas ne tikintiems, bet
netikintiems. O pranašystė skirta ne netikintiems, bet
tikintiems. 23* Juk jei susirinktų visa Bažnyčia ir visi imtų
kalbėti kalbomis, ir įeitų pašaliniai* ar netikintys, – argi Apd 2, 4. 13
jie nepasakytų, kad jūs išėję iš proto?
24 Jeigu visi pranašautų ir įeitų koks pašalinis ar neti-
kintis, jis būtų visų įspėtas ir visų apkaltintas. 25 Jo širdies
slėpiniai taptų atverti, ir jis, puolęs veidu žemėn, pašlo-
vintų Dievą ir išpažintų, jog Dievas iš tiesų yra jumyse. Iz 45, 14 Zch 8, 23
26* Tad kaip bus, broliai? Kai susirenkate, kiekvie-
nas turi ar giedojimo dovaną, ar pamokymą, ar apreiš-
kimą, ar kalbą, ar aiškinimą. Tegul viskas bus daroma
ugdymui. 27 Jei kas gali kalbėti kalbomis, tekalba du,
daugiausia trys, ir pakaitomis, o vienas tegul aiškina.
28 Jeigu nėra aiškintojo, tegul kalbėtojas Bažnyčioje
tyli ir tekalba tik sau ir Dievui. 29 Iš pranašų tegul kalba
du ar trys, o kiti tegul apsvarsto. 30 Bet jei kitam sėdin-
čiam užeina apreiškimas, pirmesnysis tegul nutyla.
31 Juk jūs galite po vieną visi pranašauti, kad visi pasi-
mokytų ir pasiragintų. 32 Pranašų dvasinės dovanos yra

14, 23-25* Paulius mąsto apie galimą dviejų liturginių pamaldų misijinį poveikį: vieną, apimantį tik kalbėjimo kitomis kalbomis charizmą, o kitą – tik pranašystę. *...pašaliniai*: t.y. nepamokyti (gr. *idiotoi*) – šiuo žodžiu paprastai apibūdinami žmonės, kurie nekalba kitomis kalbomis ar nesupranta kalbėjimo kitomis kalbomis charizmos (žr. 14, 16: atrodo, čia nurodomi krikščionys). Tačiau *pašalinius* sujungus su *netikinčiais*, nepamokytieji gali būti asmenys, kurie dar nebuvo priimti į Bendriją. Kai kurių laiško tyrinėtojų manymu, *pašaliniai* yra Bendrijai artimi asmenys – katechumenai.

14, 26-33a* Praktiški nurodymai kaip naudotis charizmomis per liturgines sueigas. Pagrindinis visų charizmų dėsnis: jos privalo tarnauti Bendrijos *ugdymui*.

pranašams klusnios, 33 nes Dievas nėra sumaišties, bet
santarvės Dievas.
11, 16+ Apd 9, 13+ Kaip visose šventųjų Bažnyčiose, 34* moterys tegul
susirinkimuose tyli; kalbėti joms neleidžiama, jos turi
Pr 3, 16 1 Tim 2, 11-14 būti klusnios, kaip skelbia Įstatymas. 35 Jeigu jos nori ko
nors išmokti, tepasiklausia namie savo vyrų, nes mote-
11, 5 riai negražu kalbėti Bažnyčios susirinkime.

36 Argi iš jūsų išėjo Dievo žodis? ar tik jus vienus
pasiekė? 37 Jei kas tariasi esąs pranašas ar Dvasios įkvėp-
tas žmogus, tas turi pripažinti, jog tai, ką jums rašau,
2, 16; 7, 40 15, 34 yra Viešpaties įsakymas. 38 O jei kas šito nenori pripa-
žinti, pats nebus pripažintas.

39 Taigi, mano broliai, siekite pranašystės dovanos,
tačiau nedrauskite kalbėti kalbomis. 40 Tiktai viskas
tebūna daroma padoriai ir tvarkingai.

+ E +

PRISIKĖLIMAS

a. Kristaus prisikėlimas

1 Tes 2, 13+ **15** 1* Broliai, aš aiškinu jums Evangeliją, kurią esu
jums paskelbęs, kurią priėmėte, kurioje stovite 2 ir kuria
būsite išgelbėti, – jeigu jos laikotės taip, kaip esu jums
paskelbęs; antraip būtumėte veltui įtikėję.

14, 33b-36* Šios eilutės dažnai laikomos įterptomis, nes atspindi vėlesnę Bendrijos tvarką liturginėse sueigose. Įterpta turėjo būti seniai, nes mus pasiekusiuose laiško rankraščiuose jos jau yra.

15, 1-58* Apaštalo Pauliaus problema: kai kurie krikščionys Korinte

3* Pirmiausia aš jums perdaviau, ką esu gavęs, būtent: 11, 2+. 23; Lk 1, 2
Kristus numirė už mūsų nuodėmes, kaip skelbė Raštai; Apd 2, 23+
4 jis buvo palaidotas ir buvo prikeltas trečiąją dieną,
kaip skelbė Raštai;
5 jis pasirodė Kefui, paskui Dvylikai. Mt 28, 10+ Lk 24, 34s
6 Vėliau jis pasirodė iš karto daugiau nei penkiems
šimtams brolių, kurių daugumas tebegyvena iki šiolei,
o kai kurie yra užmigę. 7 Po to jis pasirodė Jokūbui, Apd 12, 17+ Rom 1, 1+
paskui visiems apaštalams. 8 O visų paskiausiai, lyg ne

neigia mirusiųjų prisikėlimą (12 eil.). Atrodo, jie tai daro todėl, kad negali įsivaizduoti kūniško buvimo po mirties (35 eil.). Galimas dalykas, jų nuostata susijusi su graikų antropologija, į materiją žvelgiančia paniekinamai, užtat jie pasitenkina sielos nemirtingumu; ir galbūt perdėta gnostine eschatologija (žr. 2 Tim 2, 18), kuri į prisikėlimą žvelgia grynai dvasinės plotmės požiūriu ir laiko jį jau įvykusiu per krikštą ir nuodėmių atleidimą. Kita vertus, Paulius patvirtina esminį ir dar būsimą prisikėlimą. Kūniškumo klausimą svarsto jau įvykusio Kristaus prisikėlimo šviesoje. Pauliaus atsakymas apima tris žingsnius: 1. Priminti pagrindinį Jėzaus prisikėlimo skelbimą (1-11 eil.); 2. Parodyti, kad mirusiųjų prisikėlimo neigimas prieštarauja Kristaus prisikėlimo logikai (12-34 eil.); 3. Mėginti atsakyti į klausimą, *kaip prisikels mirusieji?* (35-58 eil.)

15, 1-11* Paulius primena tikėjimo kraitį (3-7 eil.), kurį jis mano esant išėjimo tašku problemai svarstyti. Tai yra viso skelbimo – kerigmos – ir krikščionių tikėjimo pamatas.

15, 3-7* Kalba, kuria Paulius išsako Evangelijos esmę (žr. 15, 1), nėra jo paties sukurta, bet atspindi pirminės Bendrijos išpažinto tikėjimo kraičio esmę, išreikštą joje fiksuotomis formuluotėmis. Tikėjimo išpažinimas *Tikiu* išryškina Jėzaus mirtį *už mūsų nuodėmes,* patvirtina palaidojimu, pabrėžiančiu Jėzaus Prisikėlimą *trečiąją dieną,* patvirtina Prisikėlusiojo pasirodymais. Jėzaus mirtis ir prisikėlimas apibūdinamas kaip *Raštų* pranašystės įvykdymas. *...kaip skelbė Raštai*: Jėzaus kančios sąsają su *Raštais* pabrėžia Mt 16, 1; Lk 24, 25-27. 32. 44-46. Kai kurių Senojo Testamento tekstų (žr. Ps 2, 7; 16, 8-11; Iz 52, 13-53, 12; Oz 6, 2) sąsajas su Jėzaus prisikėlimu iliustruoja Apd 2, 27-31; 13, 29-39.

Ef 3, 8; 1 Tim 1, 15-16 laiku gimusiam, jis pasirodė ir man. 9* Juk aš esu ma-
žiausias iš apaštalų, nevertas vadintis apaštalu, nes esu
Gal 1, 13-14; Apd 8, 3+ persekiojęs Dievo Bažnyčią. 10 Bet Dievo malone esu,
kas esu, ir jo man suteiktoji malonė neliko bergždžia.
Aš daugiau už juos visus esu įdėjęs triūso, žinoma, ne
2 Kor 11, 23s aš, o su manimi esanti Dievo malonė. 11 Taigi ar aš, ar
Apd 2, 22+ jie, – taip mes skelbiame, ir taip jūs įtikėjote.

b. Mirusiųjų prisikėlimas

12* Skelbiama apie Kristų, kad jis buvo prikeltas iš
numirusių, tad kaipgi kai kurie iš jūsų sako, jog nesą
mirusiųjų prisikėlimo?! 13 Jeigu nėra mirusiųjų prisikė-
limo, tai ir Kristus nebuvo prikeltas. 14 O jei Kristus
nebuvo prikeltas, tai tuščias mūsų skelbimas ir tuščias
Apd 2, 22+ jūsų tikėjimas. 15 Tuomet mes liekame melagingi Dievo
Apd 1, 8+; 26, 16 liudytojai, nes liudijome Dievo akyse, kad jis prikėlęs
Kristų, kurio jis nėra prikėlęs, jeigu mirusieji negali
būti prikelti. 16 Juk jei mirusieji negali būti prikelti, tai
ir Kristus nebuvo prikeltas. 17* O jei Kristus nebuvo

15, 9-11* Persekiotojas gali atrodyti netinkamas būti *apaštalu* (9 eil.), bet Dievas padarė jį tinkamą (plg. 2 Kor 2, 16; 3, 5; 11, 23 tekstus apie Pauliaus tinkamumą ir apaštalinį triūsą). Šiomis eilutėmis apaštalas išsako savo širdį. Galimas dalykas, nuoroda į *nelaiku gimusiam* (žr. 15, 8) ir *esu persekiojęs Dievo Bažnyčią* atspindi Pauliui priešiškų asmenų jam skirtas pajuokas. Apaštalas nedelsia gintis.

15, 12-19* Prisikėlimo neigimas (12 eil.) prieštarauja logikai. Pagrindiniu prieštaravimu, pareikštu dusyk (13. 16 eil.), teigiama, kad nėra tokio dalyko kaip kūniškas prisikėlimas. Taigi ir Kristaus atveju tai neįvyko.

15, 17-18* Pasekmės korintiečiams yra svarbios: abu dalykai – ir nuodėmių atleidimas, ir išganymas – tik iliuzija, nors korintiečiai buvo įsitikinę dėl vieno ir kito. Jeigu Kristus nebuvo prikeltas, korintiečių tikėjimas negali jų išganyti.

prikeltas, tai jūsų tikėjimas tuščias, ir jūs dar tebesate Rom 4, 24-25; 10, 9
savo nuodėmėse. 18 Taip pat ir užmigusieji Kristuje yra
žuvę. 19 Ir jei vien dėl šio gyvenimo dėjome savo viltis į
Kristų, tai mes labiausiai apgailėtini iš visų žmonių.
20* Bet dabar Kristus tikrai yra prikeltas iš numirusių Rom 8, 11+ Kol 1, 18
kaip užmigusiųjų pirmgimis*. 1 Tes 4, 14

Mirtis nugalėta 21* Kaip per žmogų atsirado mirtis, Rom 5, 12-21+ 1 Kor 15, 45-49
taip per žmogų ir mirusiųjų prisikėlimas. 22 Kaip Ado-
me visi miršta, taip Kristuje visi bus atgaivinti, 23 tačiau
kiekvienas pagal savo eilę. Pirmasis bus Kristus, tada 1 Tes 4, 16
priklausantys Kristui jo atėjimo metu. 24* Paskui bus ga-
las, kai jis perduos Karalystę Dievui Tėvui, sunaikinęs
visas valdžias, galybes ir pajėgas. 25 Jis gi turi karaliauti

15, 20-28* Pergalingai patvirtinęs prisikėlimo tikrybę (20a eil.), Paulius paaiškina prisikėlimo reikšmę ir padarinius. Kaip išganymo įvykis ir žmonių (20-23 eil.), ir kūrinijos (24-28 eil.) atžvilgiu Jėzaus prisikėlimas apima ir mūsų kūnišką plotmę.

15, 20* *...[mirusiųjų] pirmgimis*: pjūties dalis, atnašauta kaip padėkos Dievui ženklas, apima visos būsimos pjūties pašventinimą. Kristaus prisikėlimas nėra savaiminis tikslas; jo baigtinumas iš esmės slypi mūsų prisikėlime.

15, 21-22* Žmogiškoji būtis – prigimtinė ir antgamtinė – yra susijusi su Bendrija ir apima visos žmonijos solidarumą. *Kaip Adome, taip Kristuje*: hebr. *'ādām Pradžios knygoje* yra ir paprastas daiktavardis, nurodantis žmoniją, ir tikrinis daiktavardis, reiškiantis pirmąjį žmogų. Čia Paulius apibūdina Adomą kaip literatūrinį Kristaus tipą; Adomo ir Kristaus paralelizmas ir kontrastas tarp jų išsamiau aptariamas 45-49 eil. ir Rom 5, 12-21 tekste.

15, 24-28* Aprašant kulminacinę istorijos viršūnę – *galą* – Pauliaus teologijos perspektyvoje jai suteikiama kosminė panorama. Jo požiūris lieka kristologinis, kaip ir 15, 20-23; 24-28 eil. aprašomi Kristaus santykiai su jo priešais ir Tėvu karališka bei kariška kalba. 25-28 eil. į šį aprašymą įterpia įrodymą iš *Raštų* (Ps 110, 1; 8, 7). Vis dėlto Pauliaus požiūris yra ir teologinis (Dievas yra galutinis veikėjas ir tikslas), ir soteriologinis (Dievo teikiamas išganymas apima visą tikrovę, kurios dalis esame ir mes).

Ps 110, 1 ir paguldyti po savo kojomis visus priešus. 26 Kaip pas-
kutinis priešas bus sunaikinta mirtis*. 27 Nes jis visa
Apr 20, 14; 21, 4 Ps 8, 7 pajungė ir paklojo jam po kojų. Kai sakoma, jog visa
pajungta, tai savaime suprantama, kad išskyrus tą, kuris
Fil 3, 21 jam visa pajungė*. 28 Kai jam bus visa pajungta, tuomet
Rom 9, 5+ ir pats sūnus nusilenks tam, kuris buvo viską jam pa-
Kol 3, 11; Ef 4, 6 jungęs, kad Dievas būtų viskas visame kame*.

Prisikėlimo viltis 29* Antra vertus, ką tikisi laimėti
tie, kurie krikštijasi vietoj mirusiųjų? Jei iš viso miru-
2 Mak 12, 44 sieji nebus prikelti, tai kam gi jie krikštijasi už juos*?
2 Kor 4, 10-12 30* O kodėl ir mes kas valandą nevengiame pavojų?
31 Prisiekiu savo pasididžiavimu – jumis, broliai, mūsų

15, 26* *...paskutinis priešas... mirtis*: apibūdinamas anų, aukščiau minėtų dviejų Senojo Testamento tekstų (žr. Ps 110, 1; 8, 6) išsipildymas. Mirtis nėra tik vienas kosminis priešas tarp daugelio, bet galutinė nuodėmės jėga pasaulyje (žr. 15, 56; Rom 5, 12). Kristus nugali mirtį ten, kur ji vyrauja, – mūsų kūniškume. Paskutinio priešo sunaikinimas yra apčiuopiamas *atgijimas* (žr. 15, 22) tų, *kurie priklauso Kristui* (žr. 15, 23).

15, 27b-28* *...kuris [buvo viską] jam [pajungęs]*: Tėvas yra pirminis dramos veikėjas ir raidos galas, jam nusilenks Sūnus ir visa kita (žr. 24, 28 eil.). *...kad Dievas... viskas visame kame*: Dievo viešpatavimas – Karalystė – dinamiška kuriančios galybės veikla, pergalingas gyvybės ir energijos išliejimas Visatoje. Tai nuostabus ir teigiamas *pajungimas: kad Dievas būtų viskas visame kame.*

15, 29* *...krikštijasi už juos*: t.y. už mirusiuosius. Šio poelgio Paulius išsamiau nepaaiškina; atrodo, apie jį tik užsimena cituodamas šį tą iš korintiečių patirties, liudijančios jų tikėjimą mirusiųjų prisikėlimu.

15, 29-34* Paulius savo svarstymus apie logikos prieštaras baigia keliais krikščionių poelgiais, kurie neturėtų prasmės, jeigu prisikėlimas nebūtų istorinis faktas.

15, 30-34* Aukos gyvenimas, Pauliaus aprašytas 4, 9-13 ir 2 Kor 4, 10-12, būtų beprasmis be prisikėlimo vilties. Tuomet gyventi dėl malonumo, anot Epikūro mokymo (32 eil.), derėtų kur kas labiau. *...kovojau Efeze su laukiniais žvėrimis*: žr. Apd 19, 11-17. 23-40. Paulius kalba perkeltine prasme apie galynėjimąsi su priešiškais asmenimis.

Viešpatyje Jėzuje Kristuje, jog aš kasdien mirštu! 32 Jei
aš grynai kaip žmogus kovojau Efeze su laukiniais žvė-
rimis*, tai kokia man iš to nauda? Jeigu mirusieji nebus
prikelti, tai *valgykime ir gerkime, nes rytoj mirsime.* 33 Ne- Iz 22, 13
apsirikite: „Blogos draugijos gadina gerus papročius!"
34 Pabuskite, kaip dera, iš apsvaigimo ir nebedarykite
nuodėmių! Jūsų gėdai pasakysiu, kad kai kurie iš jūsų 14, 38
visiškai nepažįsta Dievo.

c. Kaip prisikels mirusieji?

35* Gal kas paklaus: „Kaip bus prikelti mirusieji? Su
kokiu kūnu jie pasirodys?" 36* Neišmanėli! Ką tu pasėji, Jn 12, 24
neatgimsta, jei prieš tai nenumiršta. 37 Kad ir ką sėji, tu
sėji ne būsimąjį kūną, bet pliką grūdą, sakykim, kviečių
ar kitokių javų. 38 Tuo tarpu Dievas duoda jam kūną,
kokio panorėjęs, ir kiekvienai sėklai savišką kūną.

39* Kūnai nevienodi. Žmogaus kūnas vienoks, gy-
vulių kitoks, dar kitoks kūnas paukščių ir vėl kitoks

15, 35-38* Paulius numato du galimus korintiečių prieštaravimus: 1. Kaip prisikels mirusieji? 2. Koks bus prisikėlusiųjų kūnas? Tokie klausimai kyla dėl to, kad korintiečiai netiki prisikėlimu (žr. 15, 12). Atrodo, jų įsitikinimas atspindi tokią prielaidą, kad tik kūnas, kuriame dabar esame, yra galimybė. Paulius šiuos du prieštaravimus svarsto atvirkščia eiga 36-49 ir 50-58 eil. Svarstymas iš esmės yra teologinis.

15, 35-49* Atsakymą į klausimą, koks bus prisikėlusiųjų kūnas, Paulius pradeda dviem analogijomis: sėklos (36-44 eil.) ir pirmojo žmogaus – Adomo (45-49 eil.).

15, 36-44* Sėklos analogija: sėkla, tapdama augalu, patiria savybių kaitą: senosios gyvybės savybės turi mirti, kad apsireikštų naujosios. Kalbėdamas apie sėklą kaip *kūną,* kuris miršta ir atgimsta, Paulius pabrėžia analogijos esmę skaitytojo protui.

15, 39-41* Posakis *savišką kūną* (žr. 15, 38) veda į nuostabią įvairovę, kuri pasireiškia vystantis kūniškai gyvybei.

žuvų. 40 Taip pat yra dangaus kūnai ir žemės kūnai, bet
vienoks dangaus kūnų spindesys, kitoks žemės kūnų.
41 Vienoks saulės švytėjimas, kitoks mėnulio blizgesys ir
dar kitoks žvaigždžių žėrėjimas. Net ir žvaigždė nuo
žvaigždės skiriasi spindėjimu.

42* Toks mirusiųjų prisikėlimas. Sėjamas gendantis
kūnas, keliasi negendantis. 43 Sėjamas prastas, keliasi
garbingas. Sėjamas silpnas, keliasi galingas. 44 Sėjamas
juslinis kūnas, keliasi dvasinis kūnas. Jeigu esama juslinio
kūno, tai esama ir dvasinio. 45* Taip ir parašyta: Pirmasis
15,20-28+ Pr 2,7 *žmogus* Adomas *tapo gyva būtybe*; paskutinis Adomas tapo
gyvybę teikiančia dvasia. 46 Ne dvasinis esti pirmiau, bet
juslinis, ir tik paskui dvasinis. 47 Pirmasis žmogus yra iš
Dan 7,13 Jn 3,13 žemės, žemiškas; antrasis žmogus iš dangaus. 48 Koks
žemiškasis, tokie ir žemiškieji, o koks dangiškasis,

15, 42-44* Kokybiško kūno skirtumo prieš ir po mirties dėsniai (žr. 15, 36-38) ir kūno kūrinių, esančių skirtingose plotmėse, (žr. 15, 39-41) įvairovė dabar pritaikoma žmonių kūnui. *Prieš*: kūnas, įdvasintas žemesnio, prigimtinio gyvybės principo (gr. *psychē*), su prigimtinio buvimo savybėmis (gendamumu, garbingumo stoka, silpnumu); *po*: kūnas, įdvasintas aukštesnio gyvybės principo (gr. *pneuma* – žr. 15, 45) ir apdovanotas kitomis savybėmis (negendamumu, garbingumu, galingumu, dvasingumu) – paties Dievo ypatybėmis.

15, 45* Analogija įvedama citata iš Pr 2, 7 teksto. Paulius truputį pakeičia tekstą, pridėdamas būdvardį *pirmasis* ir išversdamas bei praplėsdamas hebr. *'ādām* žodžių junginiu *anthrōpos 'Ādām*, žmogus Adomas. Jis nori suteikti vertę daiktavardžiui *žmogus* ir tikriniam vardui *Adomas*. Vėliau 45 eil. išryškina tiek panašumus, tiek skirtumus šių dviejų Adomų. *...paskutinis Adomas*: Kristus (21-22 eil.) tapo *gyvybę teikiančia dvasia* (gr. *pneuma*), t.y. gyvybės principu, pranokstančiu pirmojo Adomo prigimtinę gyvastį (gr. *psychē*). Be to, Kristus yra ne tik gyvas, bet ir *teikiantis gyvybę*, gyvybės *šaltinis* kitiems.

tokie ir dangiškieji. 49 Ir kaip nešiojome žemiškojo Fil 3, 21 Rom 8, 29+
atvaizdą, taip nešiosime ir dangiškojo paveikslą*.
50* Bet aš jums, broliai, tvirtinu: kūnas ir kraujas ne- Jn 3, 5-6 1 Kor 6, 10+
paveldės Dievo Karalystės, ir kas genda, nepaveldės to,
kas negenda.
51 Štai aš jums atskleidžiu paslaptį*: nors mes ne
visi užmigsime*, bet visi būsime pakeisti*, – 52 staiga,
viena akimirka, gaudžiant paskutiniam trimitui. Trimi- Sk 10, 3; Jl 2, 1+ Mt 24, 31+ 1 Tes 4, 15-17
tas nuaidės, ir mirusieji bus prikelti jau negendantys,
ir mes būsime pakeisti. 53 Juk reikia, kad šis gendantis
[kūnas] apsivilktų negendamybe, šis marus [kūnas] 2 Kor 5, 1-5
apsivilktų nemarybe.

Džiūgavimas dėl mirties pralaimėjimo 54 Kada šis
gendantis [kūnas] apsivilks negendamybe ir šis marus

15, 49* *...nešiosime ir dangiškojo paveikslą*: arba *nešiokime dangiškojo paveikslą*, t.y. dangiškojo žmogaus paveikslas jau yra mumyse arba tai gali būti raginimas panašėti į jį.

15, 50-57* Šios eilutės yra atsakymas į pirmąjį klausimą (žr. 15, 35): teologiškai paaiškinama, kaip įvyks pirmojo Adomo paveikslo savybių perkeitimas į antrojo Adomo paveikslo ypatybes – Dievas turi galybę pakeisti sena į nauja, ir jis tai padarys savo jėga.

15, 50-53 *...kūnas ir kraujas nepaveldės... to, kas negenda*: gyvieji žmonės ir mirusiųjų kūnai. Abiem atvejais bedugnė tarp kūrinių ir Dievo yra per plati, kad galėtų būti žmonių jėgomis peržengta. Tik Dievas gali mus pakeisti.

15, 51* *...atskleidžiu paslaptį*: apreiškiama paskutinė Dievo išganymo plano akimirka (žr. 2, 1. 7-10a paaiškinimą). Paskutinis trimitas ir mirusiųjų pabudinimas yra įprastos apokaliptinės raštijos prisikėlimo scenarijaus detalės. *...ne visi užmigsime*: Paulius tikėjosi, kad kai kurie iš jo bendralaikių bus gyvi antrojo Kristaus grįžimo metu. *...visi būsime pakeisti*: Paulius kalba apie visus krikščionis, nes tiesiogiai jis nekalba apie kitus žmones.

15, 54-55 *...Pergalė sunaikino mirtį*: Dievo žodis *Raštuose* pranašauja mirties nugalėjimą *...mirtie*: žr. Oz 13, 14. Pranašiška nuostata Paulius perima Ozėjo žodžius ir girdi šį pergalės šūksmą Bendrijos lūpose.

[kūnas] apsivilks nemarybe, tuomet išsipildys užrašy-
tas žodis:

Iz 25, 8 Oz 13, 14 Apr 20, 14
*Pergalė sunaikino mirtį!**
55 *Kurgi, mirtie*, tavoji pergalė?*
Kurgi, mirtie, tavasis geluonis?!

Žyd 6, 1+ Rom 7, 7+
56 Mirties geluonis yra nuodėmė*, o nuodėmės jėga –
Įstatymas.

Jn 16, 33
57 Bet dėkui Dievui, kuris duoda mums pergalę per
mūsų Viešpatį Jėzų Kristų.
58 Tad, mano mylimieji broliai, būkite tvirti ir nepaju-
dinami, vis uoliau dirbkite Viešpaties darbą ir žinokite,
kad jūsų triūsas ne veltui Viešpatyje.

PABAIGA

Apd 9, 13+
16 Rinkliavos reikalai 1* Su rinkliava šventiesiems*
Gal 2, 10 Mt 28, 1+
padarykite taip, kaip aš esu nurodęs Galatijos Bažnyčioms.
2 Kas pirmąją savaitės dieną kiekvienas iš jūsų teatide-

15, 56* *Mirties geluonis yra nuodėmė*: Paulius paaiškina pranašo Ozėjo metaforą. Mirtis yra tartum skorpionas, turintis geluonį – nuodėmę, kuria įleidžiami jos nuodai. Kristus nugali nuodėmę – mirties priežastį (žr. Pr 3, 19; Rom 5, 12).

16, 1-48* Šios eilutės pateikia ankstyviausias žinias apie Pauliaus rinkliavos projektą, kuris tapo svarbiu apaštalo misijiniu įsipareigojimu. Rinkliava Jeruzalės Bendrijai, Pauliaus įsitikinimu, buvo krikščionių žydų ir krikščionių iš pagonijos vienybės simbolis (žr. Gal 2, 10; Rom 15, 25-29; 2 Kor 8-9).

16, 1* *Su rinkliava šventiesiems*: rinkliava jau buvo pradėta Galatijoje

da sutaupęs, kiek galėdamas, kad rinkliavos neprasi-
dėtų tiktai man atvykus. 3 Atvykęs aš pasiųsiu į Jeruza-
lę žmones, kuriuos jūs nutarsite esant tinkamus, kad jie
su lydimaisiais raštais nugabentų jūsų meilės dovaną.
4 Jei pasirodytų reikalinga ir man keliauti*, tai jie vyks
kartu su manimi.

Nurodymai ir sveikinimai 5* Aš atvyksiu pas jus, per-
ėjęs Makedoniją. Mat per Makedoniją aš tik eisiu, 6 o Apd 19, 21; 20, 1s
pas jus, galimas daiktas, pabūsiu arba ir peržiemosiu,
kad jūs mane palydėtumėte, kai vyksiu toliau. 7 Aš ne-
noriu dabar su jumis susitikti prabėgomis. Tikiuosi, jei
Viešpats leis, kurį laiką pasilikti pas jus. 8 Efeze aš pra-
būsiu iki Sekminių*. 9 Mat yra man atsivėrusios plačios
durys darbui, bet ir priešininkų daug.

10 Jeigu atvyks Timotiejus, žiūrėkite, kad jis gyventų 4, 17
pas jus be baimės, nes jis dirba Viešpaties darbą kaip ir
aš. 11 Taigi tegul niekas jo neniekina. Išlydėkite jį su 1 Tim 4, 12
ramybe, kad atvyktų pas mane, nes laukiu jo su bro-
liais. 12 Brolį Apolą aš labai raginau keliauti su broliais Apd 18, 24+
pas jus, bet jis niekaip nenori šiuo metu. Jis atvyks
radęs tinkamą laiką.

13 Budėkite, tvirtai laikykitės tikėjimo, elkitės vyriš- 1 Pt 5, 8-9
kai, būkite stiprūs! 14 Viską darykite su meile.

ir Makedonijoje (žr. 2 Kor 8). Atrodo, Paulius jau buvo davęs korintie-čiams nurodymą dėl rinkliavos tikslo.

16, 4* *...reikalinga ir man keliauti*: Paulius, paskutinį kartą svečiuodamasis, perdavė rinkliavą Jeruzalės Bendrijai (žr. Rom 15, 25-32; Apd 24, 14).

16, 5-12* Kelionės planai, atrodo, neįvyko pagal Pauliaus norą (žr. 2 Kor 1, 8-2, 13; 7, 4-16).

16, 8* *Efeze aš prabūsiu iki Sekminių*: nuoroda į vietą, iš kurios Paulius rašė šį laišką; spėliojama, kad Paulius jį parašė Velykų metu (žr. 5, 7-8).

1,16 15 Broliai, jūs pažįstate Stepono namus ir žinote,
kad jie yra Achajos pirmatikiai, pasiaukoję tarnauti
1 Tes 5, 12-13 šventiesiems. 16 Aš prašau, kad ir jūs būtumėte paklus-
Fil 3, 17+ nūs tokiems žmonėms ir visiems, kurie su jais dirba ir
triūsia.

17 Aš džiaugiuosi Stepono, Fortūnato ir Achaiko ap-
silankymu. Jie man atstojo jus, 18 atgaivino mano ir jūsų
dvasią. Branginkite tokius žmones!

19* Jus sveikina Azijos Bažnyčios. Karštai sveikina
Apd 18, 2+ Viešpatyje Akvilas ir Priska kartu su Bažnyčia, kuri ren-
Rom 16, 5+ kasi jų namuose. 20 Jus sveikina visi broliai. Pasveikinki-
2 Kor 13, 12+ te vieni kitus šventu pabučiavimu.

Gal 6, 11+ 21 Sveikinu jus savo, Pauliaus, ranka. 22 Jei kas nemyli
Viešpaties, tebūnie prakeiktas*! Maranata! 23 Viešpaties
Jėzaus malonė tebūnie su jumis! 24 Mano meilė jums
visiems Kristuje Jėzuje!

16, 19-24* Šios eilutės derinasi su įprasta laiško užsklanda, bet jos kalba yra liturginio atspalvio. Azijos bendrijų sveikinimai turbūt buvo skaitomi per pamaldas, o Bendrijos narių vienybę privalu išreikšti *šventu pabučiavimu* (19-20 eil.). Paulius prideda savo paties sveikinimą (21 eil.) ir palaiminimus (22-23 eil.).

16, 22* *...prakeiktas*: gr. *anathēma*. Žodis (žr. 12, 3) – pašalinimo iš Bendrijos formulė. Be to, čia kviečiama daryti sąžinės sąskaitą prieš Eucharistijos šventimą, ruošiantis Viešpaties atėjimui ir teismui (žr. 11, 17-34). *Marana tha* arba *Maran atha* - aramėjiškas posakis, kurį pradinė Krikščionių Bendrija vartojo savo liturgijoje ir kuriam galima teikti dvejopą prasmę. *Marana tha!* – Ateik, mūsų Viešpatie. Tai malda prašant Viešpatį nedelsti. *Maran atha* – Mūsų Viešpats atėjo: tikėjimo išpažinimo dalis (žr. Apr 22, 20: *Amen. Ateik, Viešpatie Jėzau*).

ANTRASIS LAIŠKAS

KORINTIEČIAMS

Antrasis laiškas korintiečiams yra asmeniškiausias iš visų mūsų laikus pasiekusių Pauliaus laiškų, nes jame atsispindi apaštalo charakteris, kovojant su viena ar daugeliu krizių, kurios kilo Korinte.

Korinto krikščionių sunkumai privertė Paulių gerai apsvarstyti savo santykį su šia Bendrija ir atvirai apie tai kalbėti. Vienąkart apaštalas išlieja savo nusivylimą, o kitąkart jau guodžia ir liudija prieraišumą. Ginčijamų klausimų svarba reikalauja nepaprastų apaštalo pastangų dalytis tikėjimu bei svarstyti apreiškimo tiesas, kurios ir mums yra ypač reikšmingos. Pauliaus sugebėjimas padėti teologinius pamatus reiškiniams, kurie iš pirmo žvilgsnio atrodo tarsi kasdieniškos aplinkybės, turbūt niekur kitur nėra geriau įgyvendintas kaip *Antrajame laiške korintiečiams.* Tiesa, nors emocinis laiško tonas, padrika jo tvarka ir mūsų ribotas laiško parašymo aplinkos pažinimas apsunkina skaitymą, jo turinys vis dėlto gausiai atlygina skaitytojui už pastangas.

Antrojo laiško korintiečiams turinys išties kupinas įvairumo. Štai *Išėjimo knygos* aiškinimas 3 skyriuje yra įspūdingas pavyzdys, kaip Evangelija padeda suprasti

Senojo Testamento tekstą. Pauliaus šalpos organizavimas (žr. 8-9 sk.), apimantis turėjimo ir dalijimosi teologiją, bendrijų dalijimąsi parama per šalpą, kruopščiai išmąstytas ir jautrus artimui. Be to, užsklandos skyriai iliustruoja, kaip plūstasi krikščionys ir kokia polemika tarp jų vyrauja, ypač kai Paulius susiduria su įsibrovėliais ir nori juos pastatyti į vietą. Tuose pačiuose skyriuose atsispindi ir Pauliaus vizija bei vertybės, gaivinančios jo apaštalinę veiklą ir apreiškiančios tikėjimą, kad Jėzaus kančia bei prisikėlimas yra viso krikščioniškojo gyvenimo modelis, liudijančios tarnavimo dvasingumą, kuris neprilygstamas Naujajame Testamente.

Puiki laiško kalba. Pauliaus ištarmė susijusi su tuometinių filosofų mokytojų stiliumi, kuriam būdinga diatribės – mokyto pokalbio – priemonių gausa. Klausimų potvyniu, rimtais ir ironiškais iššūkiais, paradoksu po paradokso, net priešininkams mestais įžeidimais Paulius siekia pažadinti tikrąjį savo skaitytojų vertybių jausmą ir sulaukti iš jų deramo atsakymo. Visos Pauliaus teologijos šerdis – Jėzaus likimas, per kurį buvo apreikšta paradoksali vertybių pervarta. Panašių tekstų, parašytų tokiu pat stiliumi, yra ir kituose laiškuose, ypač Rom 8, 31-39; 1 Kor 1, 26-31; 4, 6-21; 9, 1-27; 13, 1-13; Fil 4, 10-19. Tai patvirtina, kad Pauliaus nevaržė to meto iškalba, parodo, kaip paveikiai šis apaštalas išreiškė savo viziją ir tarnystę.

Antrojo laiško korintiečiams kilmė sietina su tais įvykiais ir klausimais, kuriuos kėlė *Pirmasis laiškas korintiečiams*. Žinių apie laiško atsiradimo aplinkybes, išskyrus tai, ką skaitome laiške, neturime. Taigi atkurti laiško

aplinką yra gana sudėtingas dalykas – nėra bendro pačių laiško aiškintojų sutarimo.

Trys laiško temos: 1. Nesusipratimas dėl Pauliaus kelionės planų pasikeitimo (žr. 1, 12-2, 13) ir sėkminga nesusipratimo atomazga (žr. 7, 5-16); 2. Nurodymai apie rinkliavą Jeruzalės Bendrijai (žr. 8, 1-9, 15); 3. Pauliaus, kaip apaštalo, aptartis ir gynimas. Šitos temos svarstymas susijęs su svečiais, keliavusiais pro Korintą, t.y. su misionieriais, kurie skyrėsi nuo Pauliaus ir mokymu, ir elgsena. Atrodo, kad arba tie svečiai, arba kai kurie Korinto Bendrijos nariai buvo sukėlę sąmyšį tarp korintiečių dėl Pauliaus autoriteto ar dėl jo elgsenos, ar dėl vieno ir kito. Paulius gana išsamiai paaiškina savo reakciją į šias situacijas (žr. 2, 14-7, 4; 10, 1-13, 10).

Tyrinėtojai *Antrajame laiške korintiečiams* pastebi tęstinumo tarp paskirų dalių stoką. Pavyzdžiui, ilgas 2, 14-7, 4 skaitinys yra tarsi nelauktai sujungtas su pasakojimu apie krizę Korinte ir jos nugalėjimą. Be to, tokios pat ar panašios temos, atrodo, nagrinėjamos keletą kartų (plg. 2, 14-7, 4 su 10, 1-13, 10; ir 8, 1-24 su 9, 1-15). Nenuostabu, kad vieni laiško tyrinėtojai mano, jog mūsų skaitomas laiškas apima keletą trumpų laiškų, siųstų Pauliaus į Korintą iš Efezo. Taigi manytina, kad arba Paulius, arba kitas redaktorius pasirūpino sutelkti anuos trumpuosius laiškus į viena ir, suteikiant jiems literatūrinę vienovę, sukurti laišką, kuris iki mūsų atėjo kaip apaštalo Pauliaus *Antrasis laiškas korintiečiams.* Kiti tyrinėtojai laišką laiko vientisu, nelauktus sudūrimus priskirdami paties apaštalo požiūriui, kuris galėjo keistis gaunant vis naujų žinių iš Korinto.

Vis dėlto *Antrasis laiškas korintiečiams,* atrodo, buvo rašytas iš Makedonijos (žr. 2, 12-13; 7, 5-6; 8, 1-4; 9, 2-4). Įprasta jį datuoti 57 m. po Kr. Žinoma, jeigu laiškas yra trumpų laiškų rinkinys, įvairios jo dalys gali būti nutolusios viena nuo kitos savaitėmis ir mėnesiais.

Antrojo laiško korintiečiams metmenys

A. Įžanga *1, 1-11*
B. Pauliaus ir korintiečių nesantaika *1, 12-7, 16*
  a. Ankstesni santykiai *1, 12-2, 13*
  b. Apaštalinė Pauliaus tarnyba *2, 14-7, 4*
  c. Nesantaikos pabaiga *7, 5-16*
C. Rinkliava Jeruzalės Bažnyčiai *8, 1-9, 15*
D. Pauliaus apaštalinės tarnybos gynimas *10, 1-13, 10*
E. Pabaiga *13, 11-13*

+ A +

ĮŽANGA

1 Pasveikinimas 1* Paulius, Dievo valia Kristaus Jėzaus Rom 1, 1+
apaštalas, ir brolis Timotiejus – Dievo Bažnyčiai Korinte Apd 16, 1+ 1 Kor 1, 2+
ir visiems šventiesiems, gyvenantiems visoje Achajoje. Apd 9, 13+
2 Malonė jums ir ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Vieš-
paties Jėzaus Kristaus!

3 Tebūna pašlovintas Dievas, mūsų Viešpaties Jėzaus
Kristaus Tėvas, gailestingumo Tėvas ir visokios paguo-
dos Dievas*, 4 kuris guodžia mus kiekviename sielvarte,
kad ir mes galėtume paguosti bet kokio sielvarto ištik-
tuosius ta paguoda, kurią gauname iš Dievo. 5 Kaip mums
gausiai tenka Kristaus kentėjimų, taip per Kristų* mes Kol 1, 24+ Fil 1, 20+
kupini ir paguodos. 6 Jei kenčiame priespaudą, tai jūsų
paguodai ir išganymui; jei esame guodžiami, tai jūsų

1, 1-11* Pirmosios laiško eilutės yra įprastos tuometinės laiškų įžangos, išskyrus padėkojimą, kuris išreiškiamas doksologija – Dievo šlovinimu (3 eil.). Po padėkojimo apaštalas dalijasi su korintiečiais kančios ir padrąsinimo patirtimi (4-7 eil.), kilusia iš neseniai Paulių ištikusios negandos (8-10 eil.).

1, 3* *...visokios paguodos Dievas*: gr. *paraklēseos – visokio padrąsinimo.* Padrąsinimo arba paguodos tema minima dešimt kartų šioje įžangoje su daugeriopa nuoroda į kančią ir negandą.

1, 5* *...per Kristų*: padrąsinimo arba paguodos Dievas yra Tėvas mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus (žr. 1, 3); Pauliaus kančia ir padrąsinimas, arba paguoda patiriami vienybėje su Kristumi. Žr. Lk 2, 25: *Izraelio paguoda* – pats Jėzus.

paguodai, kuri įdiegia jums ištvermę pakęsti tokius pa-
čius kentėjimus, kokius mes kenčiame. 7 Ir mūsų viltis
jumis tvirta, nes mes žinome, kad, būdami kentėjimų
draugai, jūs būsite ir paguodos bendrai*.

Pasiguodimas 8 Mes norime, kad jūs, broliai, su-
žinotumėte apie Azijoje* mus ištikusią negandą, kuri
baisiai mus prislėgė, tiek viršydama mūsų jėgas, jog
1 Kor 15, 32 nebesitikėjome išliksią gyvi. 9 Mes ir patys širdies gi-
lumoje buvome ištarę sau mirties sprendimą*, todėl
4, 7 nebepasitikėjome savimi, o tik Dievu, kuris prikelia
Rom 4, 17; 1, 4+; 8, 11+ mirusius*. 10 Tai jis mus išgelbėjo iš mirties nasrų ir
tebegelbi. Jame mūsų viltys, jog jis ir toliau gelbės,
Rom 15, 30+ 11 prisidedant jums maldomis už mus, kad už daugelio
4, 15; 9, 12 mums išmelstą malonę daugelis mūsų vardu dėkotų.

1, 7* *...jūs būsite ir paguodos bendrai*: eschatologinė kančios permaina į paguodą, kurios laukia krikščionys (žr. Mt 5, 4; Lk 6, 24), leidžia jau dabar ir korintiečiams, ir Pauliui pajusti tą kaitą viltimi.

1, 8* *...Azijoje*: Romos provincija Mažojoje Azijoje, kurios sostinė – Efezas.

1, 9-10* *...mirties sprendimą*: neaišku, ką Paulius turi mintyje: ligą, ar išorinį pavojų gyvybei. Tos būklės pasekmė buvo tikėjimo laikysena pasitikėti tik Dievu. *...kuris prikelia mirusius*: išgelbėjimas yra pastovus Dievo veikimo būdas; galutinis Dievo padrąsinimo darbas – prisikėlimas.

+ B +

PAULIAUS IR KORINTIEČIŲ NESANTAIKA

a. Ankstesni santykiai

12* Galime pasigirti savo sąžinės liudijimu, jog visur
žmonėse, o ypač pas jus, mes vadovavomės iš Dievo 1 Kor 1, 17; 2, 1s
einančiu šventumu bei nuoširdumu – ir ne kūniška
išmintimi, bet Dievo malone. 13 Mes nerašome jums
nieko kita kaip tik tai, ką jūs perskaitote ir suprantate.
Turiu vilties, kad suprasite iki galo, 14 kaip iš dalies jau
supratote, kad mūsų Viešpaties Jėzaus dieną mes būsime Fl 2, 16; 4, 1
jūsų pasididžiavimas, lygiai kaip ir jūs – mūsų. 1 Tes 2, 19-20 1 Kor 1, 8+
15 Tokio pasitikėjimo kupinas ir kad jūs pakartotinai
gautumėte malonę, aš ketinau pirmiausia atvykti* pas
jus 16 ir pro jus keliauti į Makedoniją, o iš Makedonijos

1, 12-2, 13* Autobiografinės pastabos apie krizę Mažojoje Azijoje ragina apsvarstyti Pauliaus ir korintiečių sanykius. Paulius po ilgo nukrypimo grįš prie to reikalo (žr. 7, 5-7). Kodėl pasikeitė apaštalo kelionės planai?

1, 12-14* Kadangi bus kalbama apie jo paties elgesį, Paulius šią laiško dalį pradeda aprašydamas savo įprastinę elgseną ir laikyseną Bendrijoje. Jis pabrėžia savo atvirybę bei nuoširdumą ir Dievo malonę; tikisi, kad jo santykiai su korintiečiais bus paženklinti abipusio supratimo bei didėjančio pasididžiavimo ir pasieks pilnatvę Viešpaties dieną. Nuorodos į pasididžiavimą (12 ir 14 eil.) apreiškia svarbią laiško temą (žr. ypač 10-13 sk.; taip pat 1 Kor 1, 29-31).

1, 15*...*ketinau pirmiausia atvykti*: atrodo, kad šis kelionės planas yra tik plano, apie kurį užsimenama 1 Kor 16, 5, peržiūra. 1, 23-2, 1 skaitinyje Paulius savo skaitytojams pasako, kad jo kelionės planai pasikeitė.

vėl grįžti pas jus, kad jūs mane išlydėtumėte į Judėją.
17 Argi, taip manydamas, aš elgiausi lengvabūdiškai*?
1,12 Rom 7,5+ O gal mano sumanymai buvo grynai žmogiški? Gal ma-
no „taip, taip" kartu reiškė ir „ne, ne*"? 18 Kaip Dievas
1 Kor 1,9+ mato*, jums duotas mūsų žodis nebuvo kartu „taip" ir
„ne". 19 Juk Dievo Sūnus Kristus Jėzus, kurį jums pa-
Apd 18,5; 16,1+ Mt 5,37 skelbėme aš, Silvanas ir Timotiejus, anaiptol nebuvo ir
„taip", ir „ne", bet jame buvo tik „taip". 20 Kiek tik yra
Dievo pažadų, jie yra jame „taip". Todėl per jį skamba
Rom 16,27+ Apr 3,14+ ir mūsų „Amen" Dievo garbei. 21* Juk Dievas mus ir jus
2 Kor 13,13+ 1 Kor 1,6+ sutvirtino ir patepė Kristui; 22 jis pažymėjo mus savo
1 Jn 2,20.27 Rom 5,5+; 6,4 Ef 1,13-14 antspaudu ir siuntė į mūsų širdis Dvasios laidą.
23* Šaukiuosi Dievą liudytoju, – kaip mane gyvą regi-
te, – kad neatvykau į Korintą* tik jūsų gailėdamas. 24 Mes
1 Pt 5,3 juk nesame jūsų tikėjimo viešpačiai, bet tik jūsų
džiaugsmo talkininkai, nes tikėjime jūs stovite tvirtai.

1, 17* *...elgiausi lengvabūdiškai*: kelionės planų pakeitimas kelia įtarimą apie Pauliaus užsimojimą: susidaro įspūdis, kad apaštalas svyruoja ir yra nepastovus arba jo planai keičiami dėl žmogiškų priežasčių. *...taip, taip...* ir *ne, ne*: ką nors kartu teigti ir neigti, būti dviveidžiam, turėti šakotą liežuvį.

1, 18-22* *Kaip Dievas mato*: pažodžiui – *kaip ištikimas Dievas.* Negalėdamas paneigti kelionės planų pakeitimo, Paulius gina savo pirmąjį planą bei užtikrina, kad nuoširdžiai laikėsi žodžio ir gyvenime, ir darbe. Savo gynybos pagrindu Paulius laiko Dievą, kuris yra pastovus ir patikimas. Tokia savybė, anot Pauliaus, būdinga tiems, kurie yra susiję su Dievu. Kristus, Paulius ir korintiečiai – visi dalyvauja Dievo pastovume ir patikimume.

1, 21-22* Žodžiai, susiję su įėjimu per krikštą į Krikščionių Bendriją. Skaitinys atspindi Švč. Trejybės teologiją: Dievas (Tėvas), Kristus, Dvasia. Dvasia – pirmoji *įmoka,* arba mesijinės palaimos, kurią Dievas laiduoja krikščionims, laidas (žr. Ef 1, 13-14).

1, 23-24* *...neatvykau į Korintą*: vieni laiško aiškintojai mano, kad Paulius buvo gavęs žinią apie blogą situaciją Korinte, kurią nutarė tvarkyti laišku net prieš pirmąjį iš savo planuotų apsilankymų (žr. 1, 16); kiti

2 1 Aš nusprendžiau savo širdyje nebevykti pas jus
dar kartą su liūdesiu. 2 O jei aš pats jus liūdinu, tai kas gi
mane pralinksmins, jeigu ne mano nuliūdintasis? 3* Aš
esu tai parašęs*, kad atvykęs neturėčiau liūdėti dėl tų,
kuriais derėtų džiaugtis. Juk tikiu jumis visais, kad ma-
no džiaugsmas yra ir visų jūsų džiaugsmas. 4 Aš gi jums
esu rašęs iš didelio sielvarto ir širdies suspaudimo, su
gausiomis ašaromis*, ne tam, kad pastūmėčiau jus į
nusiminimą, bet kad pažintumėte meilę, kurios perte-
kusi jums mano širdis.
5* Jeigu kas nuliūdino*, tai ne mane, bet – kad ne-
perdėčiau – bent iš dalies nuliūdino jus visus. 6 Tokiam

laiško aiškintojai spėlioja, kad Paulius buvo nuvykęs į Korintą ir ten buvo įžeistas (žr. 2, 5). Sugrįžęs į Efezą, parašė laišką (žr. 2, 3-9), nenorėdamas dar kartą vykti. Posakiai *jūsų gailėdamasis* (23 eil.) ir *jūsų džiaugsmo talkininkai* (24 eil.) supažindina su dviem temomis, išryškėjančiomis iš kitų eilučių, kurioms būdingas žodžių ir minčių kartojimas: 1. Linksmumas, džiaugsmas, padrąsinimas, džiuginanti meilė; 2. Liūdesys, sielvartas, nusiminimas (žr. 2, 1-4). Tokios žodžių ir minties žaismės vėl pasirodo tada, kai Paulius rašo apie tą patį reikalą (žr. 7, 5-16).

2, 3-4* *...esu tai parašęs*: pirmąkart sužinome apie laišką, kurį Paulius parašė vietoje apsilankymo. Apie laišką apaštalas užsimena tik prabėgomis, bet jis pabrėžia savo nuostatą, kuri skatino reikalą tvarkyti laišku, būtent: išvengti apsilankymo *su liūdesiu* (žr. 2, 1) ir padėti jiems pažinti jo širdies gelmes (4 eil.). *...gausiomis ašaromis*: spėliojama, kad visa ar dalis šio laiško *su ašaromis* yra patekusi padrikai į 1 Kor, arba yra 2 Kor 10-13 sk.

2, 5-11* *Jeigu kas nuliūdino*: liūdesio priežastis nėra aiški, nors labai galima, kad vienas korintietis atmetė Paulių, kaip apaštalą, ir tuo papiktino daugelį. Bet kokiu atveju reikalas jau išspręstas, ir Paulius mano, kad *tokiam pakanka daugumos paskirtosios bausmės* (6 eil.). Apaštalo duodami nurodymai teigiami: atleisti jam, padrąsinti jį (paguosti), parodyti jam meilę. *...nepražudytų*: pažodžiui – *neprarytų* (7 eil.). Vaizdinga metafora, kurią Paulius vartoja teigiama prasme 5, 4 ir 1 Kor 15, 54. Dažnai šia metafora apibūdinama šėtoniška veikla (žr. Pt 5, 8). Žr. nuorodą į šėtoną (11 eil.).

pakanka daugumos paskirtosios bausmės. 7 Net, atvirkš-
Kol 3, 13 čiai, jūs turėtumėte jam atleisti ir jį paguosti, kad per-
nelyg didelis nusiminimas jo nepražudytų*. 8 Todėl aš
prašau jus parodyti jam meilę. 9 Tam jums ir parašiau, kad
patirčiau, ar jūs visais atžvilgiais esate klusnūs. 10 O kam
jūs dovanojote, tam dovanojau ir aš; nes jei kam dova-
nojau, tai padariau dėl jūsų Kristaus akivaizdoje, 11 kad
Ef 4, 27 nebūtume šėtono apgauti. Mes juk žinome jo kėslus.

**Kelionė į Makedoniją. Mintys apie apaštalo tarnys-
tę** 12 Kai atvykau į Troadę skelbti Kristaus Evangelijos,
1 Kor 16, 9+ Viešpats buvo man pravėręs duris, 13 bet aš neturėjau
dvasios ramybės*, kadangi nesutikau ten savo brolio
7, 6 Tito; tad atsisveikinęs iškeliavau į Makedoniją*.

b. Apaštalinė Pauliaus tarnyba

14* Dėkui Dievui, kuris mus visuomet veda Kristaus
Kol 2, 15 pergalės eisenoje ir per mus visur skleidžia mielą savo
pažinimo kvapą*. 15 Juk mes esame Kristaus aukos kvaps-

2, 13* *...neturėjau dvasios ramybės*: Paulius savo nerimo priežasties nepaaiškina, kol nesugrįžta prie pasakojimo (žr. 7, 5-16); Paulius nerimo, norėdamas sužinoti, kaip korintiečiai atsakys į jo laišką. *...Makedoniją*: Romos provincija šiaurės Graikijoje.

2, 14-7, 4* Ši laiško dalis – pasakojimo apie santykių krizę ir jos atomazgą digresija (žr. 1, 12-2, 13 ir 7, 5-16). Pagrindinis turinys (2, 14-6, 10) apima svarstymus apie Pauliaus apaštalinę tarnybą ir jo tinkamumą; ši medžiaga šiek tiek panaši į Pauliaus savo apaštalinės tarnybos gynimą (10-13 sk.).

2, 14-6, 10* Korintiečiai kelia klausimą dėl Pauliaus tinkamumo būti apaštalu (2, 16; 3, 5) ir jo mandato (3, 12). Paulius atsako išsamiai aprašydamas apaštalinės tarnybos sampratą: garbės (žr. 3, 7-4, 6), gyvybės (žr. 4, 7-5, 10) ir sutaikinimo (žr. 5, 11-6, 10) kategorijomis.

2, 14-16a* Pirmieji žodžiai staiga nukelia į skirtingą minties eigą. Paulius aprašo savo asmeninę buitį ir savo kaip skelbėjo uždavinį dviem svariais

nis Dievui* tarp einančių į išganymą ir žengiančių į 1 Kor 1, 18
pražūtį. 16 Vieniems mirties kvapsnis, nešanti mirtį, ki-
tiems gyvenimo kvapsnis*, vedanti į gyvenimą. O kas gi
tinkamas šiam uždaviniui*? 17 Mes neprekiaujame, kaip
daugelis, Dievo žodžiu, bet jį skelbiame Kristuje iš tikros
širdies, Dievo įkvėpti, Dievo akivaizdoje. 12, 19
3 Ar 1* pradėsime iš naujo save jums pristatinėti? 5, 12; 10, 12s; 11, 18s
Gal reikia, kaip kai kuriems, lydimųjų laiškų į jus ar Apd 18, 27

įvaizdžiais: būti *Kristaus pergalės eisenoje* ir triūsti skelbiant Dievo *pažinimo kvapą* (14 eil.); tai tarnauja kaip tolesnio minties vystymo preliudas.

2, 14a* Iškilmingos eisenos pergalingo didvyrio garbei metafora gali priminti arba teigiamą dalyvavimą Kristaus pergalėje, arba pralaimėjimo patirtį – dalyvavimą negandose (žr. 4, 8-11; 1 Kor 4, 9). Paulius jaučia eisenos metaforos dviprasmiškumą.

14b-16a* *...skleidžia mielą savo pažinimo kvapą*: smilkalai buvo naudojami eisenose. Metafora primena palaipsnį Dievo pažinimo plitimą per apaštalinį skelbimą. *...Kristaus... kvapsnis Dievui*: įvaizdis perkeliamas nuo *kvapo*, kurį Paulius plėtoja, prie *kvapsnio*, kuriuo Kristus yra Dievui. Atrodo, Paulius mintyje turi Senojo Testamento aukų *malonųjį kvapą* (žr. Pr 8, 21; Iš 29, 18) ir išmintį, kaip *malonų kvapą* (Sir 24, 15). *...mirties kvapsnis... gyvenimo kvapsnis*: Kristaus kvapsnį, korintiečius pasiekiantį per Paulių, žmonės suvokia įvairiai. Vieniems jo skelbimas ir gyvenimas (žr. 1 Kor 1, 17-2, 6) suvokiamas kaip *mirties kvapsnis* – poveikis jiems yra mirtis; kiti Paulių, nepaisydami jo išvaizdos, suvokia kaip *gyvenimo kvapsnį* – poveikis jiems yra gyvenimas. Taigi Dievo *pažinimo kvapas* – atskyrimo ir teismo priežastis. Apie *šviesos* vaidmenį žr. *Evangeliją pagal Joną*.

2, 16b-17* *...kas gi tinkamas šiam uždaviniui*: galimas dalykas, kad Paulius primena korintiečiams savimi patenkintus skelbėjus arba jų kalbas apie Pauliaus trūkumus. Niekas nėra tinkamas, bet apaštalas palygina save su tais, kurie atmiešia arba iškraipo skelbimą dėl asmeniškos naudos, ir atkakliai tvirtina, kad jo sąžinė rami, nes jo tinkamumas yra iš Dievo: savo apaštalinį uždavinį jis įvykdė ištikimai ir garbingai (žr. 3, 5-6).

3, 1* Atrodo, Paulius užsimena apie skelbėjus, kurie didžiuojasi savo įgaliojimais raštu. Turbūt jie prikiša Pauliui, kad jis panašių įgaliojimų neturi, ir priverčia jį pareikšti savuosius (žr. 4, 2; 5, 12; 6, 4). Patys korintiečiai privalėjo tai padaryti dėl Pauliaus (žr. 5, 12; 12, 11). Kadangi Paulius yra priverstas rasti, kas apie jį palankiai kalbėtų, apaštalas nurodo

1 Kor 9, 2 nuo jūsų? 2 Ne, nes jūs patys esate mūsų laiškas, įrašytas
mūsų širdyse, visų žmonių suprantamas ir skaitomas.
3* Jūs pasirodėte esą Kristaus laiškas, kurį mes, patarnau-
dami jums, surašėme ne rašalu, bet gyvojo Dievo Dvasia,
Iš 24, 12+ Ez 11, 19; 36, 26 Jer 31, 33 ne akmens plokštėse, bet gyvų širdžių* plokštėse.
Apaštalas ir Mozė 4* Tokį pasitikėjimą Dievu mes
turime Kristaus dėka. 5 Ir ne todėl, kad būtume savaime
tinkami ką nors sumanyti tarytum iš savęs, bet mūsų
Jn 3, 27 tinkamumas iš Dievo, 6* kuris padarė mus tinkamus būti

korintiečius, nes pats jų buvimas ir yra Pauliaus lydimasis laiškas (1-2 eil.). Kiti, pristatantys save pagyrūniškai, bus minimi 10, 12-18 tekste.

3, 2-3* Užsiminimas apie *lydimuosius laiškus* sukelia daugybę metaforų. Paulius žaidžia žodžiu *laiškas:* 1. Korinto Bendrija – Pauliaus lydimasis laiškas (2a eil.); 2. Patys korintiečiai – laiškas, įrašytas jo širdyje, visų matomas ir skaitomas (2b eil.); 3. Korinto Bendrija – Kristaus laiškas, kurį Paulius tik perduoda (3a eil.); 4. Korintiečiai – laiškas, Dvasios parašytas ant gyvų širdžių plokštės.

3, 3b* Ši eilutė sugretina Pauliaus laišką su tais laiškais, kurie buvo surašyti *rašalu* kaip įgaliojimai kitų skelbėjų, ir tais, kurie surašyti *akmens plokštėse* kaip Mozės Įstatymas. Tokie kontrastai rodo, kad kiti skelbėjai turbūt tvirtino turį ypatingą santykį su Moze. Jeigu jie buvo uolūs Mozės Įstatymo gerbėjai, norintys priversti krikščionis iš pagonijos priimti Mozės Įstatymo nuostatas, tuomet būtų aišku, kodėl Paulius įterpia išsamų dviejų Sandorų sugretinimą (žr. 3, 6; 4, 7-6, 10). Jeigu jie buvo charizmatikai, laikantys Mozę savo pavyzdžiu, tuomet būtų lengva suprasti, kodėl Paulius įterpia tą išsamų Mozės ir jo garbės aprašymą (žr. 3, 7-4, 6). *...gyvų širdžių:* žr. pranašo Ezekielio kontrastą tarp *jautrios širdies,* kurią duoda Dvasia, ir *akmeninės širdies,* kurią Naujosios Sandoros pasekoje keičia jautri (žmogiška) širdis (žr. Ez 36, 26); Sandoros atnaujinimas ir apvalymas – kontekstas, kuriame atvira galimybė laikytis Įstatymo.

3, 4-6* Šios eilutės tęsia 2, 1-3, 3 temą. Pauliaus pasitikėjimo pagrindas (4 eil.) – Dievo duota misija (žr. 2, 17), kuri išsamiau aprašoma 1-3 eil. Paulius – Naujosios Sandoros, apibūdintos gyvybę teikiančia Dvasia, tarnas. Pavadinimas *Naujoji Sandora* siejamas su *Jeremijo knyga* (žr. 31, 31-33).

3, 6b* Ši eilutė – teminė 3, 7 - 6, 10 teksto antraštė. Išsamiau apie *raidės* ir *Dvasios* kontrastą žr. Rom 2, 29; 7, 5-6.

tarnais Naujosios Sandoros – ne raidės, bet Dvasios, Ef 3, 7 Kol 1, 23. 25
nes raidė užmuša, o Dvasia teikia gyvybę. 7 Jeigu tarna- Rom 2, 29
vimas mirčiai*, iškaltas raidėmis akmenyse, buvo toks 7, 5+
garbingas*, kad Izraelio vaikai negalėjo pažvelgti Mo- Iš 32, 16; 34, 29-35
zei į veidą dėl jo švytėjimo, kuris turėjo išblėsti*, 8* tai
nepalyginti didesne* garbe bus apgaubtas tarnavimas
Dvasiai. 9 Jeigu pasmerkimo tarnystė tokia garbinga, tai
teisumo tarnystė dar garbingesnė. 10 Tenykštis garbingu-
mas visai nebegarbingas, palygintas su viską nustelbian-
čia garbe. 11 Ir jeigu laikinas dalykas spindėjo garbe, tai
kur kas garbingesnis nelaikinas.

12 Taigi, turėdami tokią viltį*, mes viską dėstome
atvirai*, 13 ne kaip Mozė*, kuris ant veido užsileisdavo Iš 34, 34

3, 7-4, 6* Paulius 3, 6b eilutės kontrastą išryškina remdamasis santykine dviejų Sandorų garbe ir primygtinai tvirtina, kad Naujoji Sandora yra garbingesnė. Atrodo, ši polemika nukreipta į asmenis, kurie remiasi Mozės garbe ir nepajėgia įžvelgti jokios palyginamos garbės nei Pauliaus, kaip apaštalo, gyvenime, nei jo skelbiamoje Evangelijoje. Paulius tvirtina, kad krikščionys turi savo garbę, kuri pranoksta Mozės garbę.

3, 7* *...tarnavimas mirčiai*: Paulius tokiais žodžiais aprašo Mozės Sandorą ir tarnavimą jos raidei kaip ribotumą. Tai veikiau veda į *mirtį* negu į gyvenimą (žr. 6-7 eil.; 4, 7-5, 10), veikiau į pasmerkimą negu į sutaikinimą (žr. 3, 9; 5, 11-6, 10). *...buvo toks garbingas*: Paulius daro nuorodą į Iš 34, 29-35, nes, be abejo, Pauliaus priešininkai juo naudojosi. *...turėjo išblėsti*: Paulius pripažįsta Mozės Sandoros ir tarnavimo garbę, bet jiems teikia tik laikiną reikšmę.

3, 8-11* *...nepalyginti didesne*: teiginys *nuo mažesnės į didesnę* pakartojamas trissyk (8. 9. 11 eil.). 10 eil. išreiškia kitokį požiūrį, būtent – garbės skirtumas yra toks ryškus, kad tik Naujoji Sandora ir tarnavimas jai iš tikrųjų gali būti vadinami *garbingais*.

3, 12* *...tokią viltį*: garbė dar nėra patirties dalykas, bet tai nemažina Pauliaus pasitikėjimo. *...atvirai*: arba *drąsiai*. Gr. k. žodis *parēsia* ženklina drąsų krikščionių tikėjimo išpažinimą (žr. 4, 1-2). Paulius neturi ko slėpti ir nejaučia reikalo bailiai elgtis.

3, 13-14a* *...ne kaip Mozė*: Mozė *užsidengė veidą gaubtuvu* (žr. Iš 34, 33), norėdamas apsaugoti izraeliečius nuo Dievo garbės atspindžio savo veide.

gaubtuvą, kad Izraelio vaikai nepamatytų jo laikino
spindesio pabaigos. 14 Deja, jų protai atbuko*. Iki šios
dienos* jų akis dengia tas pats gaubtuvas, kai skaito
Rom 10, 4 Senąjį Įstatymą, ir jis lieka nenudengtas, nes jį nuimti
tegali Kristus*. 15 Taip, iki šios dienos, kada tik skaito-
Rom 11, 7-10 mas Mozė, gaubtuvas tebedengia jų širdį*. 16 *Bet vos tik*
žmogus atsigręžia į Viešpatį, gaubtuvas nukrinta.* 17 Viešpats
yra Dvasia*. O kur Viešpaties Dvasia*, ten ir laisvė*. 18* Mes
Rom 8, 29+ 2 Kor 4, 6+ 1 Jn 3, 2 visi, atidengtu veidu* Viešpaties šlovę atspindėdami*,

Neneigdamas nuoširdaus Mozės rūpesčio, Paulius gaubtuvui priskiria kitokį poveikį. Gaubtuvu, kuriuo slepiama Dievo garbė nuo izraeliečių, aiškinama tai, kodėl izraeliečiai galėjo nepastebėti Dievo garbės pranykimo. *...jų protai atbuko*: problema siejama su izraeliečių supratimu, t.y. kalbama ne apie Mozės veidą, bet apie izraeliečių supratimą.

3, 14b-16* *Iki šios dienos*: Pauliaus dėmesys perkeliamas į savo meto tautiečius. Taigi jo teiginys yra tipologinis, nes Senojo Testamento įvykį susieja su Kristumi (žr. 1 Kor 10). Mozės laikų izraeliečiai – Pauliaus laikotarpio tautiečių ir turbūt kai kurių krikščionių iš judaizmo tipas: tai nuostata, kuria nesuvokiama, kad Mozės garbės pobūdis buvo laikinas. *...kada tik skaitomas Mozė, gaubtuvas tebedengia jų širdį*: išliekantis pažinimo stygius užkerta jiems kelią deramai įvertinti Mozę – asmenį ir Sandorą. *...jį nuimti tegali Kristus*: tik Kristus ir tik Naujojoje Sandoroje gali nuimti gobtuvą. *...Bet vos tik žmogus atsigręžia į Viešpatį*: Mozė eidavo į Viešpaties artumą be gaubtuvo ir žvelgė į jo veidą atidengtu veidu. Paulius šiuos žodžius pritaiko konvertitams į krikščionybę: kada jie visiškai ir tikrai *atsigręžia į Viešpatį*, pašalinama suvokimo kliūtis.

3, 17* *...Viešpats yra Dvasia*: *Viešpats*, į kurį krikščionis atsigręžia, yra Dvasia. Paulius apie ją kalba kaip apie gyvojo Dievo gyvybę teikiančią Dvasią (žr. 3, 6. 8), Naujosios Sandoros ir apaštalo tarnybos įkūrėją, kuri taip pat yra Kristaus Dvasia. *...Viešpaties Dvasia*: čia *Viešpats* – gyvasis Dievas (žr. 3, 3), bet, galimas dalykas, tai nuoroda į Kristų Viešpatį (3, 14. 16). *...laisvė*: nuo *tarnavimo mirčiai* (žr. 3, 7) ir nuo Sandoros *pasmerkimo* (žr. 3, 9).

3, 18* Kitas gaubtuvo įvaizdžio pritaikymas. *Mes visi, atidengtu veidu*: t.y. krikščionys – izraeliečiai, nuo kurių veidų yra nuimtas gaubtuvas. Jie kaip Mozė stovi Dievo artume, besigėrėdami ir atspindėdami jo garbę.

daromės panašūs* į jo atvaizdą*, ir Viešpaties Dvasios
veikimu vis didėja mūsų garbingumas.
4 1* Štai kodėl, iš Dievo gailestingumo turėdami šią
tarnystę*, nenuleidžiame rankų. 2 Atvirkščiai, mes susi- Rom 1, 16
laikome nuo slaptų gėdingų darbų, nesileidžiame į gud-
ravimus ir neklastojame Dievo žodžio, bet atviru tiesos 1 Tes 2, 4-5
skelbimu prisistatome kiekvieno žmogaus sąžinei Dievo
akivaizdoje. 3* Jeigu mūsų Evangelija tebėra paslėpta*,
tai ji paslėpta vien tik einantiems į pražūtį, 4 netikintie-
siems, kuriems šio pasaulio dievaitis apakino protus, 2 Tes 2, 10
kad jie neišvystų Kristaus šlovės – Evangelijos šviesos; Rom 8, 29+
ogi Kristus yra Dievo atvaizdas. 5 Mes ne save pačius skel-
biame*, bet Kristų Jėzų kaip Viešpatį, save telaikydami

...*atspindėdami*: t. y. regėdami tarsi veidrodyje (žr. 4, 6: veidrodis – Kristaus veidas). ...*daromės panašūs*: t.y. esame permainomi arba perkuriami. Kitur Paulius kalba apie supanašėjimą su Jėzumi ir Dievo paveikslą kaip amžiaus pilnatvės išsipildymą, o apie garbę – kaip vilties dalyką (žr. 3, 12). Bet gyvybę teikianti Dvasia – ypatinga Naujosios Sandoros dovana – jau yra Bendrijoje (žr. 1, 22), ir permainymo vyksmas jau yra prasidėjęs. ...*į jo atvaizdą*: į Dievo paveikslą, kuris yra Kristus (žr. 4, 4).

4, 1-2* ...*šią tarnystę*: toks Pauliaus įgaliojimas tarnauti duoda jam pasitikėjimo ir drąsos atvirai iš širdies kalbėti (žr. 1, 12-14; 2, 17).

4, 3-4* *Jeigu mūsų Evangelija tebėra paslėpta*: pažodžiui – *nors mūsų Evangelija ir apgaubta.* Paskutinis gaubtuvo įvaizdžio pritaikymas. Atrodo, Pauliui buvo prikaišiojama dėl neaiškaus skelbimo arba dėl jo poelgio apibūdinti Evangeliją. Su pasitikėjimu Paulius tvirtina, kad ant jo Evangelijos nėra jokio gaubtuvo. Jeigu kai kurie nepajėgia suvokti jos šviesos, tai įvyksta dėl jų netikėjimo. Gaubtuvas dengia jų akis (žr. 3, 14) šėtono sukeltas aklumas yra ženklas, kad jie žengia į pražūtį (žr. 2, 15).

4, 5* ...*ne save pačius skelbiame*: šviesa, matoma jo Evangelijoje, yra Kristaus šviesa (žr. 4, 4). Skelbėjui privalu būti permatomu tarpininku, per kurį yra suvokiamas Jėzus (žr. 4, 10-11). ...*jūsų tarnais*: pažodžiui – *jūsų vergais.* Paulius dėmesį perkelia nuo asmenų prie jų vaidmens: santykis su Dievu, Kristumi ir Bendrija.

Pr 1, 3; Joz 9, 2 Job 37, 15 jūsų tarnais* dėl Jėzaus. 6* Pats Dievas, kuris yra taręs:
Jn 8, 12+; Ef 1, 18 Rom 3, 23+ „Iš tamsos tenušvinta šviesa!*“, sušvito mūsų širdyse, kad
Žyd 1, 3 pažintume Dievo šlovę, spindinčią Kristaus veide*.

Apaštalo vargai 7* Deja, šitą lobį* mes nešiojamės
12, 9 moliniuose induose*, kad būtų aišku, jog ta galybės
gausa plaukia ne iš mūsų, bet iš Dievo. 8* Mes visaip
6, 4-10 1 Kor 4, 9, 14 slegiami, bet nesugniuždyti; mes svyruojame, bet ne-
prarandame vilties. 9 Mes persekiojami, bet neapleisti;
mes parblokšti, bet nežuvę. 10* Mes visuomet nešiojame
Kol 1, 24+ savo kūne Jėzaus merdėjimą, kad ir Jėzaus gyvybė ap-
sireikštų mūsų kūne. 11 Mums, gyviesiems, dėl Jėzaus
1 Kor 15, 31 nuolat gresia mirtis, kad Jėzaus gyvybė pasirodytų mūsų

4, 6* Autobiografinė užuomina apie įvykį kelyje į Damaską paaiškina Pauliaus apaštalinės tarnystės prigimtį (žr. Apd 9, 1-19; 22, 3-16; 26, 2-18). *...Iš tamsos tenušvinta šviesa*: atrodo, Paulius mintyje turi Pr 1, 3 tekstą ir savo apaštalinę tarnybą laiko naujo kūrimo pasekme. Be to, ir užuomina į Iz 9, 1 tekstą teikia jo pašaukimui pranašišką pobūdį (žr. taip pat Iz 42, 6. 16; 49, 6; 60, 1-2). *...kad pažintume Dievo šlovę, spindinčią Kristaus veide*: pažodžiui – *kad apšviestų pažinimą Dievo šlovės ant Kristaus veido...* Pauliaus vaidmuo, aptartas pradžioje *kvapo* ir *kvapsnio* įvaizdžiu (žr. 2, 14-15), dabar iš naujo aptariamas *šviesos* ir *šlovės* įvaizdžiu (žr. 4, 3-6).

4, 7-5, 10* Paulius aptaria savo būseną: ji neatrodo garbinga, nes yra paženklinta kančios ir mirties, tačiau, nepaisydamas viso to, Paulius remiasi tikėjimu dabartine ir galutine gyvenimo pergale savo ir kiekvieno krikščionio gyvenime.

4, 7* *...lobį*: garbę, kurią Paulius skelbia ir į kurią korintiečai perkuriami. *...moliniuose induose*: įrankiai, kuriais Dievas naudojasi, yra žmogiški ir trapūs.

4, 8-9* Apaštalo bandymų ir vargų sąrašas. Tai, kas neigiama, niekad neįsigali visiškai; visada patiriama viltis ir išgelbėjimas.

4, 10-11* Neigiama ir teigiama patirtis grindžiama kristologiniu požiūriu. Mąstysena yra panaši į 1, 3-11 tekstą. Pauliaus vargai siejami su Kristaus kančia; išgelbėjimas iš vargų – ženklas, kad Paulius turės dalį Jėzaus prisikėlime.

mirtingame kūne. 12* Šitaip mumyse veikia mirtis, o
jumyse gyvybė.
13* Mes turime tą pačią tikėjimo dvasią, apie kurią
parašyta: *Aš įtikėjau, todėl prakalbėjau.* Taigi mes tikime Ps 116, 10
ir todėl kalbame, 14 žinodami, kad tasai, kuris prikėlė Rom 1, 4+; 8, 11+
Viešpatį Jėzų, taip pat ir mus prikels su Jėzumi ir pasta-
tys kartu su jumis*. 15 O visa tai – dėl jūsų, kad malonė
apimtų daugelį ir pagausintų dėkojimą Dievo garbei. 1, 11
Apaštalo viltys 16* Todėl ir nenuleidžiame rankų*.
Atvirkščiai: jei mūsų išorinis žmogus vis nyksta, tai
vidinis* diena iš dienos atsinaujina. 17 O lengvas da- Rom 7, 22+
bartinis mūsų vargas ruošia mums neapsakomą, visa Rom 8, 18+ Mt 5, 11-12
pranokstančią amžinąją garbę. 18 Mes gi nežiūrime to,
kas regima, bet kas neregima, nes regimieji dalykai lai- Žyd 11, 1. 3 Rom 8, 24-25
kini, o neregimieji amžini.

4, 12-15* Pauliaus bandymų ir vargų patirtis neapsiriboja vien juo pačiu, bet paveikia ir kitus (12 ir 15 eil.; žr. 1, 4-5), kad visa *pagausintų dėkojimą Dievo garbei* (15 eil.; žr. 1, 11).

4, 13-14* Paulius panašiai kaip psalmistas išpažįsta savo tikėjimą ir nepaisydamas mirties pabrėžia gyvenimą (žr. 4, 10-11) ir Bendrijai gyvybę teikiantį savo patirties poveikį (12. 14-15 eil.) *...ir pastatys kartu su jumis*: Paulius vaizduoja Dievą kaip tą, kuriam Jėzus pristatys jį ir korintiečius paruzijos ir teismo metu (žr. 11, 2; Rom 14, 10).

4, 16-18* Paulius kontrastais paaiškina tikėjimo vyksmą savo kasdienybėje. Gyvenimas tikėjimu yra dabar: *mūsų išorinis žmogus vis nyksta, tai vidinis diena iš dienos atsinaujina* (8-11 ir 16 eil.); gyvenimas ne tik jau reiškiasi, bet ir pergyvens apaštalo vargus bei mirtį, nes tas gyvenimas yra amžinas (17-18 eil.).

4, 16* *...nenuleidžiame rankų*: t.y. nepaisome mirties patirties. Paulius vis dar kalba apie save asmeniškai, bet mano, kad savo tikėjimu ir laikysena dalijasi su visais krikščionimis. *...mūsų išorinis žmogus... vidinis*: išorinė, nykstanti žmogaus prigimtis, ir vidinė, patirianti atnaujinimą, tai asmuo – išliekantis žmogaus prigimties slėpinys. Vyksmas jau yra prasidėjęs (žr. 3, 18); atnaujinimas vyksta net Pauliaus merdėjime, dalyvaujant Jėzaus gyvenime ir mirtyje sąmoningu tikėjimu (žr. 4, 13. 18; 5, 7).

Išm 9, 15 **5** 1 Mes žinome, kad, mūsų žemiškosios padangtės
Job 4, 19; Iz 38, 12; 2 Pt 1, 13-14; 1 Kor 15, 44-49; Fil 3, 20 būstui* suirus, mūsų laukia Dievo pastatas, ne rankomis
Kol 3, 3-4 statyti amžinieji namai danguje. 2 Todėl mes dūsaujame*,
Rom 8, 23 trokšdami ant viršaus apsivilkti savo buveine iš dangaus*,
1 Kor 15, 51-53 3 jei turime būti rasti apsirengę, ne nuogi*. 4* O kol gyve-
1 Tes 4, 15 name šioje padangtėje, dūsaujame prislėgti, norėdami
ne nusirengti, bet verčiau apsirengti*, kad tai, kas maru,
būtų gyvenimo praryta. 5* Dievas mus tam ruošia, su-
1, 22+; Rom 8, 23 teikdamas Dvasią kaip laidą*.

5, 1* *...mūsų žemiškosios padangtės būstui*: toks pat kontrastas naujai išreiškiamas *namo* įvaizdžiu. Posakio kalba primena Jėzaus posakį apie šventyklos sunaikinimą ir statymą *ne rankomis* kito pastato (žr. Mk 14, 58). Pranašystė, kuri vėliau buvo siejama su Jėzaus kūnu (žr. Jn 2, 20-23).

5, 2-5* *...mes dūsaujame*: žr. 5, 5 paaiškinimą. *...trokšdami... apsivilkti savo buveine iš dangaus*: Paulius sieja tarpusavyje savo metaforas, pridėdamas *drabužio* įvaizdį prie *pastato* įvaizdžio. *...bet verčiau apsirengti*: pažodžiui – *apsivilkti vienu drabužiu ant kito*. Galimas dalykas, kad Paulius troško apsivilkti prisikėlimo kūnu savo mirtingą kūną nepatirdamas mirties. Galbūt mintyje jis turi prisikėlimo kūną kaip drabužį ant Kristaus drabužio, gauto per krikštą (žr. Gal 3, 27) ir išlaikytą doru elgesiu (žr. Rom 13, 12-14; Kol 3, 12; taip pat Mt 22, 11-13). Apie *apsivilkti nauju žmogumi* – žr. Ef 4, 22-24; Kol 3, 1-5. 9-10.

5, 3* *...turime būti rasti apsirengę, ne nuogi*: t.y. kada būsime aprengti prisikėlimo kūnu, tada nebūsime be kūno – nuogi (žr. 1 Kor 15, 51-53). Kituose senuose rankraščiuose skaitoma: *kada* mes *nusivilksime, tada nebūsime rasti nuogi*. Šiuo atveju *apsivilkti nauju drabužiu* nėra nuoroda į prisikėlimo kūną, bet į Kristaus drabužio, gauto per krikštą, išlaikymą.

5, 4* *...ne nusirengti, bet verčiau apsirengti*: aiški nuoroda į fizinę mirtį (žr. 4, 16; 5, 1). Priešingai negu graikų nuostata, kuri kūno suirimą laiko geru dalyku, Paulius, kaip būdinga žydams, bjaurisi mirtimi. Atrodo, Paulius mąsto apie *tarpinį laikotarpį* tarp mirties ir prisikėlimo. *...gyvenimo praryta*: žr. 1 Kor 15, 24.

5, 5* Dievas sukūrė mus prikeltam kūno gyvenimui ir tam ruošia per krikštą gauta Dvasios dovana. *...suteikdamas Dvasią kaip laidą*: puiki paralelė su 5, 1-5 yra Rom 8, 17-30 – tekstas, aprašantis, kaip krikščionys, turintys *Dvasios pradmenis*, dejuoja, laukdami prisikėlimo, visapusiško

6* Todėl mes visuomet gerai nusiteikę, nors žino-
me, kad kolei gyvename kūne, esame svetur, toli nuo 1 Pt 1, 1+
Viešpaties. 7 Mes čia gyvename tikėjimu, o ne regėjimu. 1 Kor 13, 12 Rom 8, 24
8 Vis dėlto esame gerai nusiteikę ir pasiruošę palikti
kūno būstinę ir įsikurti pas Viešpatį. 9 Štai kodėl, ar Fil 1, 21-23
būdami namie, ar svetur, mes laikome sau garbe jam
patikti. 10 Juk mums visiems reikės stoti prieš Kristaus Mt 25, 19. 31s
teismo krasę*, kad kiekvienas atsiimtų, ką jis, gyvenda- Jn 5, 27 Rom 14, 10 Žyd 11, 6+
mas kūne, yra daręs – gera ar bloga.

Apaštalo uždaviniai 11* Taigi, žinodami, kas yra bijo-
ti Viešpaties, mes stengiamės įtikinti žmones. Dievui
mes atviri, ir tikiuosi, jog esame atviri ir jūsų sąžinėms.
12 Nenorime jums iš naujo prisistatinėti, bet duodame 3, 1
progą pasigirti mumis, kad turėtumėte ką sakyti žmo-
nėms, besigiriantiems savo išore, ne širdimi. 13* Jei mes
persistengiame* – tai Dievui; jei esame nuosaikūs* – tai

savo kūno atpirkimo. Rom 8 skyriaus tekstas vietoje drabužio ir pastato įvaizdžio prisikėlimui ženklinti vartoja įvaikinimo ir panašumo su Sūnaus paveikslu įvaizdžius.

5, 6-9* Įtampa tarp dabartinio gyvenimo ir būsimo išreiškiama vietos įvaizdžiu – buvimu *namie,* t.y. *kūne, esame svetur,* t.y. *toli nuo Viešpaties.* Dabar esame piliečiai tremtyje, arba toli nuo Viešpaties. Viešpats – tolima tėvynė, nes *čia gyvename tikėjimu, o ne regėjimu* (7 eil.).

5, 10* *...mums visiems reikės stoti prieš Kristaus teismo krasę*: gr. k. veiksmažodis *fanerothēnai* – dviprasmiškas: arba *reikės stoti teismui,* arba jame būsime *apreikšti* tokie, kokie esame (žr. 5, 11; 2, 14; 4, 10-11).

5, 11-15* Ši pastraipa yra pereinamoji. Paulius apibendrina tai, apie ką kalbėta anksčiau. Vis dar žaisdamas žodžiu *atviri,* Paulius primygtinai tvirtina, kad jis yra *permatomas* korintiečių ir Dievo akivaizdoje (11 eil.): sugretinama su savigyra, didžiavimusi ir rūpinimusi išore, o ne širdimi (žr. 1, 12-14; 2, 14; 3, 1; 3, 7-4, 6). 14 eilutė apibendrina 3, 7-4, 6 ir 4, 7-5, 10.

5, 13* *...persistengiame*: pažodžiui – *einame iš galvos.* Ši eilutė rodo, kad ekstazė ir charizminė patirtis slypi už svarstymo apie *garbę* 3, 7-4, 6

dėl jūsų. 14* Kristaus meilė valdo mus, įsitikinusius, kad
Rom 6, 4-11 Gal 2, 20 jei vienas mirė už visus, tai ir visi yra mirę. 15 Jis yra
Rom 6, 11+; 7, 1+ miręs už visus, kad gyvieji nebe sau gyventų, bet tam,
kuris už juos numirė ir buvo prikeltas.
Rom 7, 5+ 16* Todėl* nuo šiol mes nebenorime nė vieno pažinti
Rom 1, 3; 9, 5 kūno požiūriu*. Jei mes ir buvome pažinę Kristų kūno
požiūriu, tai dabar mes taip jo nebepažįstame.
Iz 43, 18-19 17 Taigi kas yra Kristuje, tas yra naujas kūrinys*. Kas
buvo sena – praėjo, štai atsirado nauja. 18* O visa tai iš
Rom 5, 10 Dievo, kuris mus per Kristų sutaikino su savimi* ir davė
mums sutaikinimo tarnystę. 19 Juk tai Dievas Kristuje

tekste. Ir Paulius yra apdovanotas tokia patirtimi, bet, skirtingai nuo kitų, savo charizminės patirties viešai negarsina ir nelaiko savaiminiu tikslu. *...nuosaikūs*: gr. *sofrōsynē* – graikų dorybė, apimanti nuosaikumą, santūrumą, sveiką protą, savitvardą.

5, 14-15* Šios eilutės yra tarsi 4, 14 teksto atgarsis ir tęsia *gyvenimo nepaisant mirties* temą, aptariamą 4, 7-5, 10 tekste.

5, 16-17* *Todėl*: Kristaus mirtis, aprašyta 14-15 eil., sukuria visiškai naują būseną (17 eil.) ir visiškai naują požiūrį (16 eil.). *...kūno požiūriu*: prigimtinis požiūris, apibūdintas kaip *kūniškas*, pakeistas požiūriu, kuris yra būdingas Dvasiai. Kitur savo laiškuose Paulius sugretina, kaip atrodo Kristus senuoju *kūno požiūriu*: silpnumu, bejėgiškumu, kvailyste, mirtimi, ir kaip atrodo pagal naująjį: išmintimi, galybe, gyvenimu (žr. 5, 15. 21; 1 Kor 1, 17-3, 3). Panašiai Paulius aprašo ir paradoksalią krikščionio būseną (žr. 4, 10-11. 14). *...naujas kūrinys*: rabinai šitaip aprašydavo prozelito, arba konvertito, atėjimą į judaizmą ir nuodėmių atleidimą Susitaikinimo dieną. Naujoji būsena Kristuje – Naujoji Sandora (žr. 3, 6).

5, 18-21* Paulius mėgina paaiškinti Dievo veiksmo prasmę įvairiomis sąvokomis; dėmesys kilnojasi nuo Dievo veiksmo prie paties Pauliaus tarnybos. *...kuris mus per Kristų sutaikino su savimi*: t.y. atvedė mus į vienybę. *...nebeįskaito... nusikaltimų*: sutaikinimas aprašomas kaip *teisumo* darbas (21 eil.). Pauliui patikėta susitaikinimo žinia (19 eil.), jis – Kristaus pasiuntinys, per kurį Dievas ragina mus (20a eil.). Paulius elgiasi kaip Dievo pasiuntinys.

sutaikino su savimi pasaulį, nebeįskaito žmonėms nu-
sikaltimų* ir patikėjo mums sutaikinimo žinią. 20 Taigi
Kristaus vietoj einame pasiuntinių pareigas, tarsi pats
Dievas ragintų per mus. Kristaus vardu maldaujame:
„Susitaikinkite su Dievu!“ 21* Tą, kuris nepažino nuo- Iz 53, 5-12
dėmės, jis dėl mūsų pavertė nuodėme, kad mes jame Rom 8, 3 Gal 3, 13 1 Jn 3, 5
taptume Dievo teisumu. 1 Pt 2, 24

6 Apaštalo tarnystė nepeiktina 1 Kaip Dievo bend-
radarbiai norime jus įspėti: neimkite Dievo malonės 1 Kor 3, 9
veltui*! 2 Jis sako:

*Aš išklausiau tavęs priimtinu metu**, Iz 49, 8
aš tau pagelbėjau išganymo dieną.

Štai dabar* palankus metas, štai dabar išganymo die- 8, 21
na! 3 Mes niekam jokiu atžvilgiu neduodame akstino

5, 21* Dievo tikslo apreiškimas, atsispindintis paradoksaliame požiūryje: savybių dalijimasis ir pasikeitimas. Kristui tapus mūsų *teisumu* (žr. 1 Kor 1, 30), mes tampame Dievo *teisumu* (žr. 5, 14-15).

6, 1-10* Ši pastraipa graikiškame tekste yra vienas ilgas sakinys su skliausteliniu 2 eilutės intarpu. Pagrindinis veiksmažodis – *[norime jus] įspėti* (1 eil.). Šia pastraipa Paulius ir vykdo savo sutaikinimo tarnybą (žr. 5, 20) bei aprašo, kaip yra vykdoma ši tarnyba: *sutaikinimo žinia* (žr. 5, 19) jo apaštalinėje patirtyje vykdoma buvimu.

6, 1* *...neimkite Dievo malonės veltui*: t.y. pripažink *teisumo* dovaną ir būk *nauju kūriniu!* Kontekstas nurodo, kaip tai konkrečiai daryti: tapk Dievo *teisumu* (žr. 5, 21), negyvenk dėl savęs (žr. 5, 15), susitaikyk su Pauliumi (žr. 6, 11-13; 7, 2-3).

6, 2* *...priimtinu metu*: Paulius cituoja Iz 49, 8 pagal Septuagintą; hebrajiškame tekste: *malonės metu* tolygu *išganymo dieną*. *...dabar*: Dievas visuomet *dabar* teikia malonę ir išganymą, šis *dabar* yra ir kai Paulius adresuoja jiems laišką.

6, 3* *...niekam... neduodame akstino nupulti*: t.y. kliūties, kad sukluptų. Tekstas kalba primena 1 Kor 8-10 sk. kalbą, kaip ir posakis *nebe sau gyventų* (žr. 5, 15). *...kad mūsų tarnyboje nebūtų kaltės*, t.y. eschatologiniame teisme (žr. 1 Kor 4, 2-5).

nupulti*, kad mūsų tarnystė nebūtų peiktina. 4* Prie-
šingai: visa kuo mes pasirodome Dievo tarnai*, didžiai
4, 8-10 kantrūs* sielvartuose, negandose, suspaudimuose, 5 pla-
1 Kor 4, 9-14 kimuose, kalėjimuose, sąmyšiuose, sunkiuose darbuose,
budėjimuose, badavimuose; 6* pasirodome tyrumu, išmin-
timi, pakantumu, gerumu, Šventąja Dvasia, neveidmainin-
10, 4 ga meile, 7 tiesos žodžiu, Dievo jėga, teisumo ginklais
Ef 6, 11+ iš dešinės ir iš kairės; 8* gerbiami ir žeminami, šmeižiami
ir giriami, laikomi apgavikais ir teisiais, 9 nepažįstamais
4, 11 ir žinomais; kai mirštame – ir štai vėl gyvuojame, kai
esame baudžiami – ir nenužudomi, 10 kai liūdime – ir
visą laiką esame linksmi, kai, būdami beturčiai, pratur-
Rom 8, 32 tiname daugelį, kai nieko neturime – ir viską turime.
1 Kor 1, 7

Apaštalo nuoširdumas ir įspėjimai 11* Mūsų lūpos
7, 3 atvirai jums prabilo, korintiečiai, mūsų širdis jums erdvi

6, 4a* *...visa kuo mes pasirodome Dievo tarnai*: ši eilutė – pagrindinis teiginys, teminis posakis, kuris bus išplėstas aprašant tarnavimą kaip konkretų buvimą gretimose eilutėse. *...pasirodome*: t.y. *prisistatome*. Pauliaus prisistatymo aprašas yra ironiškas. Turint omenyje kaltinimus, minimus 3, 1-3 tekste, aprašas yra paradoksalus, ypač kreipiant dėmesį į patirties reiškinius, paprastai nekeliančius pasididžiavimo, bet tikėjimo požiūriu reikšmingus (žr. 11, 23-29). *...Dievo tarnai*: gr. *diakonos* reiškia *tarną* (žr. 11, 23; 1 Kor 3, 5).

6, 4b-5* *didžiai kantrūs*: šis posakis yra tartum antrinė antraštė; ją pagrindžia devynių būdingų negandų sąrašas.

6, 6-7a* Du ketvertai dorų savybių.

6, 8b-10* Serija septynių retoriškai paveikių antitezių, sugretinančių neigiamus išorinius įspūdžius su teigiama vidine tikrove. Paulius suvokia savo buvimą kaip paties Jėzaus buvimo atspindį ir pabrėžia vidinę kaitą, kuri nematoma iš išorės. Dvi paskutinės antitezės: *būdami beturčiai, praturtiname daugelį, kai nieko neturime – ir viską turime* iliustruoja dvi paradokso puses – tariamą priešingybę, būdingą Pauliaus apaštalinei tarnybai.

6, 11-13* Paulius nusiramina, bet jo kreipimasis į korintiečių prieraišumą lieka jautrus. Nuorodos į širdį ir tarpusavio santykius paveikiai užbaigia 2, 14-3, 3 tekste pradėtą temą.

tapo. 12 Mumyse jums ne per ankšta; ankšta jūsų pačių
širdyse. 13 Tad atsimokėkite tuo pačiu, – kalbu kaip vai-
kams, – ir praplėskite savo širdis!
14* Nevilkite svetimo jungo su netikinčiaisiais. Kas gi Įst 22, 10
bendra tarp teisumo ir nuodėmės? Arba kas bendra tarp
šviesos ir tamsos? 15 Kaipgi galima gretinti Kristų su Jn 8, 12
Beliaru* arba tikintį su netikinčiu? 16* Ir kaip suderinti Įst 13, 14+ 1 Kor 3, 16-17
Dievo šventovę su stabais? Juk mes esame gyvojo Dievo
šventovė, kaip Dievo pasakyta:

Aš apsigyvensiu tarp jų ir ten vaikštinėsiu; Kun 26, 11-12 Ez 37, 27
aš būsiu jų Dievas,
o jie bus manoji tauta.

17 *Todėl:*
Išeikite iš jų Iz 52, 11 Jer 51, 45
ir atsiskirkite, – sako Viešpats, –
ir nelieskite netyrų daiktų.

6, 14-7, 1* Kalba ir mąstysena stipriai pasikeičia. Staiga patenkame į skirtingą atmosferą, susiduriame su perdėm skirtinga problema. Žodynas ir mintijimo būdas su kontrastu tarp gėrio ir blogio yra būdingesnis Kumrano ritiniams ar *Apreiškimui Jonui* negu apaštalui Pauliui. Kai kurie laiško tyrinėtojai įtaria, kad šią laiško dalį įterpė kita ranka.

6, 14-16a* Įsakymą vengti netikinčiųjų stiprina penki iškalbūs klausimai, paaiškinantys, kodėl krikščionybė yra nesuderinama su pagonija. Krikščionybės ir pagonijos priešingybę išryškina daug vardų, kurie skirtingai ženklina abi grupes. Šios eilutės – reikšmingas Dievo šventumo ir visavališkumo išpažinimas.

6, 15* *...Beliaru*: arba *Belial[u]*, t.y. *niekam tikusiu* – piktąja dvasia tarptestamentinėje raštijoje; tapatinama su šėtonu.

6, 16-18* Rūpestingai suaustų citatų iš *Raštų* grandinėlė. Dievo santykis su Sandoros tauta ir artumas tarp jų (16 eil.) sąlygoja apeiginį atskirumą nuo to, kas nešventa ir ritualiai nešvaru (17 eil.); santykis perkeliamas į tėvo ir sūnaus santykio plotmę (18 eil.). *...visagalis Viešpats*: gr. *Pantokrator*. Toks Dievo titulas Naujajame Testamene randamas tik šiame tekste ir *Apreiškime Jonui* (18 kartų).

Tuomet aš jus priimsiu
2 Sam 7, 14 18 *ir būsiu jums tėvas,*
Iz 43, 6
Jer 31, 9 *o jūs būsite man sūnūs ir* dukterys, –
*taip sako visagalis Viešpats**.

Žyd 10, 22 **7** 1 Taigi, mylimieji, turėdami tokius pažadus, apsi-
Rom 7, 5+; 1, 9+ valykime nuo visų kūno ir dvasios dėmių, su Dievo
baime siekdami šventumo.

2* Atverkite mums savo širdis! Juk mes nė vienam
nepadarėme skriaudos, nė vieno nesužlugdėme, nė vie-
no neapgavome. 3 Sakau tai ne norėdamas jus smerkti.
6, 11-13 Juk jau sakiau, jog esate mūsų širdyje, kad kartu mirtu-
me ir kartu gyventume. 4 Aš labai pasitikiu jumis, labai
jumis didžiuojuosi. Aš kupinas paguodos ir džiaugsmo
12, 10 visuose mūsų sielvartuose.
Kol 1, 24

c. Nesantaikos pabaiga

5* Kai atvykome į Makedoniją, mūsų kūnui neteko
Įst 32, 25 patirti nė kiek ramybės; mes buvome visokeriopai vargi-
nami: iš lauko – kovos, iš vidaus – baimė. 6 Bet Dievas,
2, 13 nuolankiųjų guodėjas, palinksmino mus Tito atvykimu.
7 Ir ne vien jo atvykimu, bet ir ta paguoda, kurią jis
buvo patyręs iš jūsų. Jis pranešė mums apie jūsų ilgesį,
dejones, jūsų rūpinimąsi manimi ir tuo dar labiau mane

7, 2-4* Šios eilutės tęsia 6, 11-13 temą, nutrauktą 6, 14 ir 7, 1 intarpais. 4 eil. – perėjimas į kitą laiško dalį.

7, 5-16* Ši dalis yra užsklanda arba visos pirmos dalies (1-7 sk.) santrauka. Atkuriami Pauliaus ir korintiečių geri santykiai. Paulius tuo džiaugiasi.

7, 5-7* Paulius grįžta prie pasakojimo, kuris buvo nutrauktas 2, 13 tekste (5 eil.), ir aprašo, kaip buvo išspręsta ten minima sunki situacija (6-7 eil.). Pagaliau, kai atvyko Titas, baigėsi Pauliaus nerimas.

nudžiugino. 8* Jeigu aš ir buvau nuliūdinęs jus laišku,
tai šito nesigailiu. Jei aš ir apgailestavau, – juk anas
laiškas, matyt, kuriam laikui jus buvo nuliūdinęs, – 9 tai
dabar džiaugiuosi, žinoma, ne todėl, kad jums teko nu-
liūsti, bet kad nuliūdimas atvedė jus į atgailą. Jūs buvote
nuliūdę pagal Dievo valią, taigi iš mūsų pusės nebuvo
jums jokios skriaudos. 10 Mat liūdesys pagal Dievo valią
per atgailą atveda į išgelbėjimą, ir to netenka gailėtis; o
šio pasaulio liūdesys veda į mirtį. 11 Ir štai kaip tik tas
nuliūdimas pagal Dievo valią kokį pažadino jums su-
sirūpinimą, kokį teisinimąsi, apmaudą, baimę, ilgesį,
uolumą ir bausmę! Jūs visais atžvilgiais pasirodėte ne-
susitepę anuo nusikaltimu. 12 Taigi, jeigu jums parašiau,
tai ne dėl įžeidėjo ir ne dėl įžeistojo*, bet kad jumyse
išryškėtų, kaip rūpinatės manimi Dievo akivaizdoje.
13* Tai mus ir paguodė.

Mes ne tik paguosti, dar labiau mes nudžiugę dėl
Tito džiaugsmo, nes jo dvasia buvo jūsų visų atgaivinta.
14 Nelikau sugėdintas, kad jam buvau pasigyręs jumis,
bet kaip visa jums teisingai kalbėjome, taip ir mūsų 1,18-19
pasigyrimas Titui pasirodė teisingas. 15 Jo paties širdis
dar labiau prisirišusi prie jūsų, nes jis prisimena, kokie
visi buvote klusnūs, kaip priėmėte jį su baime ir pagarba. 1 Kor 2, 3+
16 Aš tik džiaugiuosi, kad visais atžvilgiais galiu jumis
pasikliauti.

7, **8-12*** Paulius žvelgia į visą įvykį užsklandos šviesoje. Skausmas buvo Dievo duotas.

7, **12*** *...dėl įžeistojo*: turbūt dėl paties Pauliaus.

7, **13-16*** Paulius apibendrina situacijos poveikį Titui ir sau pačiam: paguoda, džiaugsmas, pasididžiavimas (žr. 4, 1;12, 14).

RINKLIAVA JERUZALĖS BAŽNYČIAI

8 Dosnumo motyvai 1* Pranešame jums, broliai, apie
1 Kor 16, 5 Dievo malonę*, suteiktą Makedonijos Bažnyčioms. 2* Nors
ir dideli vargai jas bandė, jos pasirodė kupinos džiaugs-

8, 1* *...apie Dievo malonę*: pagrindinė tema, išreiškiama graikų kalbos daiktavardžiu *charis*, kuris verčiamas žodžiu *malonė* (žr. 8, 1. 4; 9, 8. 14), *geras darbas* (žr. 8, 6); *šalpos darbas* (žr. 8, 19); *meilės dovana* (žr. 1 Kor 16, 3). Vartojamas ir giminingas žodis *eucharistia*, kuris verčiamas arba *už ką dėkoti*, arba *padėkos malda* (žr. 9, 11. 12). Žodžių žaismas Pauliui nėra paviršutiniškas dalykas, nes laiške to paties žodžio šaknies kaita atspindi vidinę vientisos tikrovės sąsają ir atspalvius. Paulius sąmoningai išnaudoja žodyno panašumus, norėdamas išryškinti tą sąsają ir atspalvius.

8, 1-9, 15* Paulius kreipiasi į korintiečius dėl rinkliavos Jeruzalės krikščionims. Ankstesnė užuomina apie šelpimo organizavimą Jeruzalės Bendrijai – Gal 2, 6-10. Anot *Apaštalų darbų*, Antiochijos Bendrija buvo nusiuntusi į Jeruzalę Paulių ir Barnabą su šalpa (žr. Apd 11, 27-30). Vėliau Paulius pradėjo rinkliavą savo įkurtose bendrijose. Mūsų ankstyviausia žinia apie šią rinkliavą randama 1 Kor 16, 1-4; ji jau buvo pradėta anksčiau. Kai Paulius rašė *Laišką romiečiams*, rinkliava buvo atlikta ir parengta perduoti (žr. Rom 15, 25-28). 2 Kor 8-9 skyriai, laiško tyrinėtojų manymu, apima du trumpus laiškus šia tema. Paulius juose išsako rinkliavos prasmę, apibūdindamas rinkliavą kaip krikščioniškos meilės darbą ir krikščionių vienybės ženklą.

8, 1-24* Lydimasis laiškas Titui ir dviem jo neįvardytiems bendrams, rašytas iš Makedonijos turbūt bent metais vėliau po užuominos apie rinkliavą 1 Kor 16 sk. Paulius laišką pradeda pastabomis apie dalijimosi idealą ir krikščionių bendrijų vienybę (1-15 eil.). Laiške Filipų Bendrijai Paulius buvo apmąstęs savo asmenišką nepriteklių ir šalpą palaikant santykius su filipiečiais (žr. 4, 10-20), o dabar jis apmąsto nepriteklių ir

mo, ir jų baisus neturtas išsiliejo dosnumo turtais. 3* Aš
liudiju, kad jie pagal išgales ir virš išgalių, savo noru,
4 prašyte prašė mus malonės leisti jiems prisidėti prie
šventųjų šalpos. 5 Jie net pranoko mūsų viltis ir Dievo 1 Kor 16, 1+
valia aukojo patys save, pirmiausia Viešpačiui, paskui – Apd 9, 13+
mums*. 6 Štai kodėl mes paprašėme Titą*, kad, pas jus
tą gerą darbą pradėjęs, jį ir pabaigtų. 7* Tad, būdami
visa ko pertekę – tikėjimo, žodžio, pažinimo, visoke- 1 Kor 1, 5
riopo uolumo ir mūsų meilės, – pasirodykite pertekę ir
dosnumo. 8 Aš tai sakau ne liepdamas, bet norėdamas 1 Kor 7, 6
kitų uolumo mastu patikrinti ir jūsų meilės nuoširdu- 2 Kor 9, 7 Fm 8, 14
mą. 9* Jūs gi pažįstate mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus

šalpą santykių tarp bendrijų iš pagonijos ir pirmapradės Bendrijos Jeruzalėje plotmėje.

8, 1-5* Makedoniečių pavyzdys yra to, kas privalėtų vykti Korinto Bendrijoje, modelis. Tai sudaro Pauliui progą išdėstyti savo dalijimosi, arba *šalpos,* teologiją.

8, 2* Paulius ima žaisti kitais trimis žodžiais: *bandymas, išsiliejimas, dosnumas.*

8, 3-4* Paulius pabrėžia makedoniečių spontaniškumą ir veiklos pobūdį. Jie prašyte prašė, pagal išgales ir virš išgalių, savo noru.

8, 5* *...aukojo patys save... Viešpačiui, paskui – mums*: jų nuostata – duoti pačius save, nes malonė – Dievo atsidavimas.

8, 6* ...*Titą*: skaitant 1 Kor 16 atrodo, kad rengti rinkliavą buvo pavesta korintiečiams, bet, manoma, Paulius buvo pasiuntęs Titą pradėti rinkliavą. Tito rūpinimasis ir bendradarbiavimas aprašomas 8, 16-17.

8, 7* Šalpos organizavimą ir dosnumą Paulius vertina atsižvelgdamas į charizmų teologiją.

8, 9* Jėzaus patirties priešybės, anksčiau išreikštos gyvenimo ir mirties (žr. 5, 15) arba nuodėmės ir teisumo požiūriu (žr. 5, 21), dabar išreiškiamos neturto ir turto požiūriu. Daugelio teologų manymu, tai yra nuoroda į Jėzaus buvimą su Dievu prieš įsikūnijimą – jo turtas, ir Jėzaus įsikūnijimą bei mirtį – jo neturtas (žr. Fil 2, 6-8). Kiti teologai aiškina turtą ir neturtą kaip Jėzaus patirties tarpsnius žemėje, t.y. intymumo su Tėvu jutimą, o paskui vienišumą ir jausmą ant kryžiaus, kad Tėvas jį paliko (žr. Mk 15, 34).

malonę ir žinote, jog jis, būdamas turtingas, dėl jūsų
Mt 5, 3+; 8, 20 Fil 2, 6-7 tapo vargdieniu, kad jūs taptumėte turtingi per jo ne-
turtą. 10 Aš duodu patarimą, nes tai naudinga jums, ku-
rie pernai pirmieji pradėjote ne tik veikti, bet ir trokšti.
11 Dabar pagal išgales pabaikite tai daryti, kad kaip
gyvi troškote, taip ir baigtumėte. 12* Kai esama tikro
troškimo, girtinas, kas duoda kiek gali, o ne kiek nega-
li. 13 Niekas nereikalauja, kad kitiems tektų lengvatos, o
Rom 15, 26-27 jums naštos, bet kad būtų lygybė. 14 Šiuo metu jūsų per-
teklius tepapildo jų nepriteklių, kad vėliau jų pertek-
lius atpildytų jūsų nepriteklių ir būtų lygybė, 15 kaip
Iš 16, 18 parašyta: *Kas daug surinko, neturėjo pertekliaus, o kas*
mažai – nekentėjo nepritekliaus.

Pauliaus pasiuntiniai 16* Dėkui Dievui, pažadinu-
siam Tito širdyje tokį uolumą jūsų atžvilgiu. 17 Jis ne
tik paklausė mano raginimo, bet, būdamas labai uo-
lus, savo noru leidžiasi keliauti pas jus. 18 Kartu su
juo siunčiame brolį*, pagarsėjusį Evangelijos skelbi-
mu visose Bažnyčiose. 19 Jis netgi yra Bažnyčių paskir-
tas mano kelionių palydovu šiam šalpos darbui, kurį
atliekame paties Viešpaties garbei ir su užsidegimu,

8, 12-15* Paulius į svarstymą įveda *lygybės* principą. Tikslas nėra tapti skurdžiumi, bet dalytis ištekliais. Paulius nelauktai paremia savo mokymą izraeliečių patirtimi – manos rinkimu dykumoje. Lygybė įsigalėjo nepriklausomai nuo žmonių triūso, Dievo veiksmu, duodant ta pačia ranka pagal poreikį. Paulius čia trumpai užsimena apie *gyventi iš Dievo rankos* temą.

8, 16-24* Pristatydamas Titą ir jo bendrus lydimuoju laišku, Paulius pabrėžia jų asmenines ir apaštalines savybes, jų palankumą korintiečiams ir jų, kaip Kristaus bendrijų pasiuntinių bei atstovų, įgaliojimą.

8, 18* *...brolį:* šio Pauliaus bendradarbio tapatybės nežinome; nežinome nė trečiojo bendradarbio tapatybės (žr. 8, 22). Paskirti savo bendrijų, jiedu padeda Pauliui tvarkyti rinkliavos reikalus.

20* sergėdamiesi, kad kas nors neimtų mūsų įtarinėti* dėl
tokių gausių aukų, pavestų mums tvarkyti. 21 Mes juk
rūpinamės geru vardu ne tik *Viešpaties*, bet ir žmonių aky- Pat 3, 4 (LXX) Rom 12, 17
se. 22 Taigi su jais pasiuntėme savo brolį, kurio uolumą
daugel kartų įvairiopai esame patikrinę ir kuris dabar
yra dar uolesnis, labai jumis pasitikėdamas. 23 Titas – tai
mano bičiulis ir bendradarbis tarp jūsų, o tie mūsų bro-
liai – tai Bažnyčių pasiuntiniai, Kristaus šlovė. 24* Todėl
visų Bažnyčių akyse įrodykite savo meilę ir kad mes ne
veltui jumis didžiuojamės.

9 Praktiški nurodymai 1* Tiesą sakant, nebereikia
daugiau rašyti jums apie paramą šventiesiems: 2 aš juk
žinau jūsų pasiryžimą ir giriuosi jumis makedoniečiams,
sakydamas, jog Achaja* pasiruošusi nuo pernai. Ir jūsų
uolumas yra daugelį paskatinęs. 3 O brolius siunčiu* tam,
kad mano pasigyrimas jumis nepasirodytų šituo atveju
tuščias ir kad jūs, kaip esu sakęs, būtumėte pasirengę.
4 Jei kartais makedoniečiai atvyktų kartu su manimi,
kad neužkluptų jūsų nepasiruošusių, – ir netektų dėl
tokio įsitikėjimo raudonuoti mums, nekalbant apie jus.
5 Todėl aš maniau esant reikalinga paprašyti brolius anks-
čiau nuvykti pas jus ir pasirūpinti, kad žadėtoji dovana

8, 20-22* *...neimtų mūsų įtarinėti*: galimas dalykas, kad nesusipratimų buvo kilę dėl Pauliaus rinkliavos reikalų vadybos (žr. 12, 16-18). Iš konteksto numanu, kad apskritai korintiečiai pasitiki Pauliaus ir jo bendradarbių sąžiningumu (žr. 6, 3).

8, 24* Paulius pradėjo nurodydamas makedoniečius kaip pavyzdį korintiečiams, o užbaigia ragindamas korintiečius priimti jo bendradarbius su meile ir įrodyti, ***kad mes ne veltui jumis didžiuojamės***.

9, 1-15* Galimas dalykas, kad šis skyrius iš pradžių buvo atskiras laiškas, rašytas keletą savaičių po lydimojo laiško Titui ir jo bendrams (žr. 8, 1-24).

9, 2* *...Achaja*: žr. Rom 15, 26 paaiškinimą.

9, 3* *...brolius siunčiu*: arba *brolius siunčiau*.

būtų paruošta ir kad ji liudytų jūsų dosnumą, ne šykš-
Pat 11,24-25 tumą. 6 Argi ne taip: kas šykščiai sėja, šykščiai ir pjaus,
o kas dosniai sėja, dosniai ir pjaus.

Pagalbos vaisiai 7 Kiekvienas tegul aukoja, kaip yra
8, 8; Fm 8, 14 širdyje nutaręs, ne gailėdamas ar tarsi verčiamas, nes
Pat 22, 8 (LXX) *Dievas* myli *linksmą davėją*. 8* O Dievas gali jus apipilti
tūleriopomis malonėmis, kad visuomet ir visais atžvil-
giais būtumėte aprūpinti ir galėtumėte dosniai imtis bet
kokio gero darbo, 9 kaip parašyta:

Ps 112, 9 *Jis pažėrė, padalijo vargdieniams;*
jo teisumas amžiais išlieka.

Iz 55, 10 10 Tasai, kuris parūpina sėklos sėjėjui ir duonos val-
gytojui, parūpins jums sėklos, padaugins ją ir padės
Oz 10, 12 subręsti jūsų teisumo vaisiams. 11* Jūs tapsite visokerio-
pai pasiturintys ir galėsite būti dosnūs, kad mes turėtu-
me už ką dėkoti Dievui. 12 Šis paslaugus tarnavimas ne
1 Kor 16, 1+ tik pagelbės šventiesiems skurde, bet ir paskatins gau-
1, 11 sias padėkos maldas Dievui. 13 Patyrę tokias paslaugas,
jie šlovins Dievą už jūsų klusnų tikėjimą Kristaus Evan-
Apd 2, 42 gelija ir už brolišką dosnumą jiems ir visiems kitiems.
14 Jie melsis už jus ir ilgėsis jūsų dėlei visa pranoks-
tančios Dievo malonės jumyse. 15 Dėkui Dievui už jo
8, 9 neapsakomą dovaną!

9, 8-10* Dievas yra nuostabus dosnumu (9 eil.), todėl jiems nedera baimintis dėl nepritekliaus. Jis dosniai pasirūpins jų poreikiais ir *padės subręsti jų teisumui* (10 eil.). Paulius meta korintiečiams iššūkį tapti panašiems į Dievą dosnumu, primindamas pagrindinį padrąsinimo motyvą: Dievas nesileis viršijamas!

9, 11-15* Paulius aprašo uždarą ratą: Dievo malonės potvynis korintiečiams, perduotas nuo jų per Paulių kitiems, išsilieja šlovės ir padėkos malda, kylančia link Dievo.

+ D +

PAULIAUS APAŠTALINĖS TARNYBOS GYNIMAS

10 Atsakymas kaltinantiems silpnumu 1* Aš pats,
Paulius, jus maldauju dėl Kristaus romumo ir švelnu- Mt 11,29 Fil 2, 1
mo* – aš, kuris „akyse su jumis esu toks nusižeminęs, o 1 Kor 2, 3
už akių taip smarkauju prieš jus“. 2* Aš jūs prašau, kad
atvykęs* neturėčiau pasirodyti smarkuoliu, pasiryžu- 1 Kor 4, 21
siu griežtai sudrausti kai kuriuos, manančius, jog mes

10, 1-13, 10* Šie trys paskutiniai skyriai turi savo sandarą ir temą, todėl galėjo būti atskiras ir nepriklausomas laiškas. Tai Pauliaus apologija, t.y. apaštalo elgesio ir tarnybos teisinė gynyba. Laiškas kupinas jausmo ir iškalbos. Pagrindinėje dalyje (11, 16-12, 10) apologija apima Pauliaus gyrimąsi ir prasideda įžanga (11, 1-15) bei baigiasi epilogu (12, 11-18). Visa tai įsiterpia tarp įvado (10, 1-18) ir pabaigos (12, 19-13, 10), kur ginama Pauliaus apaštalinė galia ir aptariamas laiško tikslas.

10, 1-18* Paulius gina savo apaštalinį autoritetą ir atsako kaltinantiems jį silpnumu. Laišką rašo atsakydamas į iškilusias nuomones apie jį ir rengdamasis būsimam apsilankymui pas korintiečius, per kurį jis tikisi sutvarkyti reikalus. Šis įvadas padeda susipažinti su Korinto Bendrijos situacija, kurią Paulius privalo sutvarkyti.

10, 1-2* Jausmo kupinos įvado eilutės tiesiog nukelia į Korinto situaciją. Vyrauja kontrastai: artumas prieš atstumą, romumas, švelnumas, nusižeminimas prieš smarkumą, pasitikėjimą, drąsumą. *...dėl Kristaus romumo ir švelnumo*: romus ir švelnus Kristus sugretinamas su smarkiu ir karingu Pauliumi (žr. 10, 2-6); ši įtampa bus išsklaidyta laiško pabaigoje (žr. 13, 3-4). *...už akių... atvykęs*: tas pats kontrastas laiško pabaigoje (žr. 13, 10).

10, 2b-4a* *...kūno sumetimais*: *kūnas* (gr. *sarx*) gali reikšti fizinį kūno gyvenimą, t.y. esame kūniški, ir prigimtinį mūsų gyvenimą, kurį ženklina ribotumas ir trapumas; kūno gyvenimas gretinamas su Dvasios teikiamu aukštesniu gyvenimu ir jėga (žr. 1 Kor 3, 1 paaiškinimą).

vadovaujamės kūno sumetimais*. 3* Vis dėlto, gyven-
Rom 7, 5 dami kūne, mes kovojame ne kūniškai. 4 Mūsų kovos
6, 7; Ef 6, 11+ 1 Kor 1, 25 ginklai ne kūniški, bet turi Dievo galybę griauti tvirto-
ves. Jais nugalime gudravimus 5 ir bet kokią puikybę,
Iz 2, 11-18 kuri sukyla prieš Dievo pažinimą. Jais paimame nelais-
Rom 1, 5+ vėn kiekvieną protą, kad paklustų Kristui, 6 ir esame
pasirengę nubausti kiekvieną neklusnumą, kai tik jūsų
klusnumas taps tobulas.

7* Tik pažvelkite, kas jums po akių! Jei kas tariasi esąs
1 Kor 1, 12 2 Kor 11, 23 Kristaus*, tegul kartkartėmis pamąsto širdyje: kaip jis Kris-
taus, taip ir mes*. 8 O jei panorėčiau daugiau pasigirti ta
13, 10 Jer 1, 10 galia, kurią Viešpats mums suteikė jūsų ugdymui, ne grio-
vimui*, tai nebūtų man gėdos*. 9* Beje, nenorėčiau pasi-
rodyti bauginąs jus laiškais. 10 Nes „laiškai, – sako, – yra
svarūs ir griežti, bet jo kūno išvaizda menka ir iškalba
prasta“. 11 Kas taip sako, tegul įsidėmi, jog kokie esame iš
tolo ir laiško žodžiais, tokie esame ir vietoje darbais.

Atsakymas kaltinantiems pagyrūniškumu 12* Mes
3, 1+ nedrįstame savęs gretinti ar lyginti su kai kuriais žmonė-

10, 3b-10* Paulius kovoja. Karinė kalba ir stiprūs kariški įvaizdžiai išreiškia Pauliaus pasitikėjimą Dievu ir jo nusiteikimą prieš tuos, kurie nuvertina jo galimybes.

10, 7-8* *...tariasi esąs Kristaus... taip ir mes*: šie posakiai jau skelbia apaštalo gyrimosi stilių 11, 21b-20, ypač 11, 22-23 tekste. *...jūsų ugdymui, ne griovimui*: Paulius perima Jeremijo žodžius, kuriais pranašas aprašo jam Viešpaties suteiktą galią (žr. Jer 1, 9-19; 12, 16-17; 24, 6). Nors Pauliaus galia kai kuriems gali būti *griovimas* (žr. 10, 2-6), tačiau jos tikslas yra tik *ugdymas* (žr. 13, 10). *...nebūtų man gėdos*: jo mokymas nebus paneigtas – jo tikrumas bus apreikštas teisme.

10, 9-10* Paulius cituoja korintiečius, laikančius jį bauginančiu tik laiškais, ir juos perspėja, kad įtaigus jo asmeniškas *pasirodymas* (gr. *parousia*) iš tikrųjų bus paties Kristaus galios parodymas (žr. 13, 2-4).

10, 12-18* Paulius savo drąsumą apibūdina nurodydamas jo ribas. Jis skiria savo elgesį nuo anų *kitų*, kaip jie jam atrodo: save aukština, be

mis, kurie patys save aukština. Juk jie, matuodami save
pagal save pačius ir lygindami save su savimi, elgiasi Gal 6, 4
neišmintingai. 13 Nesame linkę girtis be krašto, o tik iki
tų ribų, kurias mums Dievas užbrėžė ir kurios siekia lig
pat jūsų. 14 Ir mes nepersistiebiame, – taip būtų, jei nebū- Rom 15, 19s
tume jūsų, – nes juk Kristaus Evangelija jus pasiekėme. Kol 1, 25
15 Mes be krašto nesigiriame svetimo darbo vaisiais, bet
turime viltį, jūsų tikėjimui tarpstant, praaugti ligšioli-
nes ribas, 16 kad galėtume skelbti Evangeliją už jūsų ribų,
tik, žinoma, nesigirti kito atliktu darbu svetimoje srityje.
17 *Kas nori girtis, tesigiria Viešpačiu**! 18* Ne tas priimti- Jer 9, 22-23
nas*, kuris pats save giria, bet tas, kurį Viešpats pagiria. 1 Kor 1, 31

11 Pasigyrimas darbais, vargais ir apreiškimais

1 O, kad jūs pakęstumėte truputėlį mano paikybės*! Bet

saiko didžiuojasi, braunasi į ne jiems pavestą teritoriją ir giriasi svetimo darbo vaisiais.

10, 17* *Kas nori girtis, tesigiria Viešpačiu*: teisėto didžiavimosi priešingybė – besaikis didžiavimasis (žr. 10, 13. 15). Dievo darbas per Paulių yra Pauliaus didžiavimosi pagrindas (žr. 10, 13-16; 1, 12-14) ir prisistatymas (žr. 3, 1-3 ir 1, 12-14; 1 Kor 1, 29-31 paaiškinimus).

10, 18* *...priimtinas*: būti *priimtinam* – tai pereiti tikrumo ištyrimo vyksmą (žr. 13, 3-7). *Ne tas... kuris pats save giria, bet tas, kurį Viešpats pagiria*: pažodžiui – *ne tas, kuris save pristato [t.y. laiko priimtinu] yra priimtinas, bet kurį Dievas pristato [t.y. laiko priimtinu]*. Savęs pristatymas – priešlaikinis ir nepagrįstas paankstinimas galutinio teismo, kur vienas Viešpats duos sprendimą (žr. 1 Kor 4, 3-5). Paulius keletą kartų apie šį teismą užsimena 10-13 sk. (žr. 11, 15; 12, 19a; 13, 3-7).

11, 1-15* Nors šios eilutės ir toliau supažindina su Pauliaus priešininkais bei skirtumais tarp jų ir jo paties, 1 eil. ženklina apaštalo minties kaitą. Ši dalis yra Pauliaus didžiavimosi prologas (žr. 11, 16-12, 10) ir turi daug panašumų su epilogu (žr. 12, 11-18).

11, 1* *O, kad pakęstumėte truputėlį mano paikybės*: ši eilutė labiau negu 10, 13 tekstas primena Pauliaus projekto, kurio įgyvendinimu jis užsiims, pobūdį. Ironiškai tarstelėjęs apie korintiečių pakantumą kitiems, Paulius prašo pakęsti jo *paikybę*: Paulius apibūdina savo projektą kaip *paikybę* nuo pradžios iki galo (žr. 11, 16-12, 10 paaiškinimą).

jūs ir pakenčiate. 2 Aš pavyduliauju dėl jūsų Dievo pavy-
Įst 4, 24+ Oz 1, 2+ du*. Mat aš jus sužiedavau* su vienu vyru, su Kristumi,
Ef 5, 27 Apr 21, 2. 9 ir turiu pas jį nuvesti jus kaip skaisčią mergelę. 3 Bet aš
Pr 3, 1-6 bijau, kad kaip žaltys savo gudrumu suvedžiojo Ievą*,
taip ir jūsų minčių kad nesugadintų ir neatitrauktų nuo
tyro atsidavimo Kristui. 4 Mat jei kas užklydęs ima skelbti
kitą Jėzų*, negu mes paskelbėme, arba jei jūs priimate
Gal 1, 6-9 kitą dvasią, kurios nebuvote priėmę, ar kitą evangeliją,
kurios nebuvote gavę, tai jūs ramiausiai tatai paken-
12, 11 čiate. 5 Bet aš manau nesąs prastesnis už tuos pernelyg

11, 2* Paulius žvelgia į pavojun statomas teologines vertybes. ...*Dievo pavydu*: posakio plotmė – sandora, aprašyta meilės ir santuokos įvaizdžiais (žr. 1 Kor 10, 22). ...*aš jus sužiedavau*: Paulius kaip tėvas (žr. 12, 14) sužieduoja Bendriją su Kristumi (žr. Ef 5, 23-23) ir jam pristatys ją antrojo atėjimo metu. Žr. Mt 25, 1-13 tekstą ir santuokos įvaizdžius Apr 21 sk.

11, 3* ...*kaip žaltys... suvedžiojo Ievą*: Paulius baiminasi, kad prieš Kristaus sugrįžimą Bendrija gali patirti pirmapradį suvedžiojimą. Proto apakimas – šėtoniškos veiklos pasekmė (žr. 2, 11; 4, 4). Šėtoniški įvaizdžiai kartojais 11, 13-15. 20; 12, 7b. 16-17.

11, 4* ...*skelbti kitą Jėzų*: pavojus yra nurodomas, Pauliaus priešininkai sutapatinami su žalčiu. Kovojama prieš kitokį Jėzaus, Dvasios, Evangelijos supratimą. Korintiečiai yra labiau flirtavę su kitokiu supratimu, užmiršdami priimtąjį, Pauliaus perduotą, norminį tikėjimo kraitį.

11, 5* ...*nesąs prastesnis už tuos pernelyg didžius apaštalus*: taip Paulius vadina savo priešininkus (žr. 10 sk. ir 11, 4). Atrodo, kad jie buvo Korinto Bendrijos įsibrovėliai. Jų Evangelijos skelbimas skyrėsi savitu požiūriu ir stiliumi; be to, jie nesidrovėjo imti iš korintiečių paramą. Galimas dalykas, kad šie keliaujantys misionieriai skelbėsi turį Jeruzalės Bendrijos vadovų įgaliojimus ir net rodė lydymuosius jų laiškus. Paulius čia nepuola tų tolimų vadovų. Įsiveržėliai - ne Jeruzalės *šulai* (žr. Gal 2 sk.), bet asmenys, kurie save laikė *šulais*. Laikydami save už Paulių pranašesniais apaštalais ir tarnais, jie aiškiai mėgaujasi sėkme tarp korintiečių. Paulius atmeta tokią jų savipratą, ironiškai pavadindamas juos *tais pernelyg didžiais apaštalais*, šėtono tarnais, klastingai besidedančiais Kristaus apaštalais (žr. 13-15 eil.). Kita vertus, Paulius teigia: *iš kvailumo sakau: aš juo labiau* (žr. 11, 23).

didžius apaštalus. 6 Ir jei man trūksta iškalbingumo, 1 Kor 2, 1-5
tai anaiptol ne pažinimo*. Ir tai mes jums esame įrodę
visais atžvilgiais*.

7* Nejaugi aš nusidėjau, kad pažeminau save ir išaukš- 1 Kor 9, 18 Apd 18, 3+
tinau jus, paskelbdamas jums Dievo Evangeliją dovanai?!
8 Aš apiplėšiau kitas Bažnyčias, imdamas iš jų savo pra- 8, 1-2 Fil 4, 15
gyvenimui, kad galėčiau tarnauti jums. 9 O būdamas
pas jus ir stokodamas, nė vieno neapsunkinau. Neturte
sušelpė mane iš Makedonijos atvykę broliai. Aš saugo-
jausi ir ateityje saugosiuos tapti jums našta bet kuria 1 Kor 9, 15
prasme. 10 Sakau jums vardan Kristaus tiesos, esančios
manyje, kad šio pasididžiavimo Achajos srityse niekas
iš manęs neatims. 11* Kodėl? Ar todėl, kad jūsų nemyliu?
O, Dievas tai žino!

12 Kaip darau, taip ir darysiu, kad neduočiau progos
ieškantiems priekabių pagyrūnams, kurie norėtų pasi-
rodyti esą tokie kaip ir mes. 13* Juk tokie yra anie netikri

11, 6* *...jei man trūksta iškalbingumo, tai anaiptol ne pažinimo*: Paulius sutinka su pirmuoju priekaištu, bet ne su antruoju (žr. 10, 10; 10, 5). *...visais atžvilgiais*: Paulius, per kurį Dievas apreiškia savo *pažinimo kvapą* (žr. 2, 14), ir kuriame Jėzaus mirtis bei gyvenimas yra apreiškiami (žr. 4, 10-11; 6, 4), įrodo ir savo vaidmenį skelbiant tikrojo Kristaus pažinimą (žr. 1 Kor 1, 18-2, 16).

11, 7-10* Staiga Paulius nurodo ir kitą jam keliamo priekaišto priežastį – savo pasirinkimą skelbti Evangeliją be jokio atlygio (žr. 1 Kor 9, 3-18). Paulius sumaniai tai apgina, iš pat pradžių pasiteisindamas paties Kristaus savęs apiplėšimo pavyzdžiu (žr. 10, 1), ir savo iškalbiais klausimais priekaištus paverčia nesąmone (žr. 12, 13).

11, 11-12* Neapmokamos tarnybos tema pasikartos dar kartą 12, 13-18 tekste (žr. 1 Kor 9, 15-18).

11, 13-15* Paulius grįžta prie 3 eilutės įvaizdžių, pritaikydamas juos priešininkams: jie, būdami netikri apaštalai, tarnauja kitam šeimininkui. *...klastingi... besidedantys*: apgaulė ir apsimetimas, kaip ir gudravimas kito sąskaita (žr. 11, 3), yra šėtoniški požymiai. *...šviesos angelu*: primena

apaštalai, klastingi darbininkai, besidedantys* Kristaus
apaštalais. 14 Ir nenuostabu. Juk pats šėtonas sugeba ap-
simesti šviesos angelu*. 15 Tad nieko ypatinga, jei ir jo
tarnai apsimeta teisumo tarnais*. Bet jų galas* bus toks,
kokie jų darbai.
16* Aš kartoju: nelaikykite manęs kvailiu! O jeigu jau
laikote, tai pasiklausykite manęs kaip kvailo, kad galė-
čiau bent truputį pasigirti. 17 Ką pasakysiu, pasakysiu
ne Viešpaties valia, bet tarytum kvailiodamas ir many-
Rom 7, 5+ damas galįs pasigirti. 18 Kadangi daug kas giriasi kūno
3, 1+ dalykais, tai pasigirsiu ir aš. 19 Juk, būdami protingi,
jūs mokate mielai pakęsti paikuosius. 20* Beje, jūs ir pa-
kenčiate, kai jus pavergia*, kai apryja*, kai apiplėšia*,
kai puikuoja, kai užgauna per veidą. 21* Savo gėdai sa-
kau, kad mes buvome per silpni taip su jumis elgtis...
Fil 3, 4-6 Bet jei kas drįsta kuo nors didžiuotis, tai sakau iš
Apd 22, 3 Rom 11, 1 Gal 1, 13-14 kvailumo, – drįstu ir aš. 22* Jie žydai? Ir aš. Jie izraelitai?

kontrastą tarp šviesos ir tamsos, tarp Kristaus ir Beliaro (žr. 6, 14-15) *...teisumo tarnais*: primena ankstesnį kontrastą tarp pasmerkimo tarnybos ir teisumo tarnybos (žr. 3, 9). *...jų galas*: dalis baigiasi nuoroda į teismą, kuriame visi baigminio sankirčio dalyviai bus apreikšti ar išaiškinti bei teisiami pagal savo darbus.

11, 16-21* Šiomis eilutėmis apibendrinamos ankstesnės pastabos apie gyrimosi kvailumą ir perdėtą korintiečių pakantumą. Tai įžanga į patį gyrimąsi.

11, 16-19* Pirmoji Pauliaus didžiavimosi dalis sutelkia dėmesį į triūsą ir vargus, kuriuos atneša tikroji Kristaus tarnyba.

11, 20* Paulius aprašo anų *kitų* veiklą pagal 11, 3-4. 13-15 požiūrį. Daug žodžių, susijusių su kūniška ar net šėtoniška veikla. *...pavergia*: žr. Gal 2, 4. *...apryja*: žr. 1 Pt 5, 8. *...apiplėšia*: arba *išnaudoja* (žr. 12, 16).

11, 21* Paulius priekaištą apie asmeninį silpnumą priima su ironija (žr. 10, 1-18), bet atmeta priekaištą dėl drąsumo stokos: priimdamas iššūkį, parodo savo drąsumą pasakojimu apie triūsą ir patirtus vargus.

11, 22* Atrodo, Pauliaus priešininkai didžiavosi savo žydiškumu. Ir jis, kaip žydas, gali didžiuotis savo tautybe, religija bei pažadu. *...Abraomo pali-*

Ir aš. Jie Abraomo palikuonys*? Ir aš. 23 Jie Kristaus 10,7
tarnai? Iš kvailumo sakau*: aš juo labiau*! Aš daug dau-
giau įdėjau triūso. Kur kas daugiau kalėjau. Esu gavęs
nepalyginti daugiau rykščių ir daugel kartų buvęs mir-
ties pavojuje*. 24 Nuo žydų gavau penkis kartus po ketu- Įst 25, 2-3
riasdešimt be vieno kirčio. 25 Tris kartus gavau lazdų, Apd 16, 22 Apd 14, 19
vienąkart buvau apsvaidytas akmenimis. Tris kartus per-
gyvenau laivo sudužimą, ištisą parą plūduriavau atviroje
jūroje. 26 Dažnai būdavau kelionėse, upių pavojuose,
pavojuose nuo plėšikų, pavojuose nuo savo tautiečių,
pavojuose nuo pagonių, miesto pavojuose, dykumos pa-
vojuose, jūros pavojuose, pavojuose nuo netikrų brolių.
27 Man teko daug triūsti ir vargti, dažnai budėti nakti- 2 Tes 3, 8 1 Kor 4, 11
mis, badauti ir trokšti, dažnai pasninkauti, dažnai kęsti
šaltį ir nuogumą. 28 Be kita ko, kasdien esu žmonių apgul- Rom 9, 2
tas, rūpinuosi visomis Bažnyčiomis. 29 Jei kas silpsta, ar 1 Kor 9, 22
aš nesilpstu? Jei kas piktinasi, ar aš nedegu apmaudu?!

30* Jei reikia girtis, girsiuosi savo silpnumu. 31* Vieš-
paties Jėzaus Dievas ir Tėvas, kuriam šlovė per amžius,

kuonys: kitur Paulius skiria tikrus ir netikrus Abraomo bei pažado ainius (žr. Rom 4, 13-18; 9, 7-13; 11, 1; Gal 3, 9. 27-29; taip pat Jn 8, 33-47).

11, 23a* *...Kristaus tarnai... aš juo labiau*: pagrindinis didžiavimosi požiūris (žr. 11, 5 paaiškinimą). *...Iš kvailumo sakau*: Pauliaus kvailumo viršūnė!

11, 23b-29* Pažeminto ir nukryžiuoto Kristaus skelbimo apaštalinė tarnyba parodoma Pauliaus triūsu bei patirtais vargais. Įspūdingas misijinių kelionių triūso, vargų ir pavojų sąrašas.

11, 30-12, 10* Antrajai Pauliaus didžiavimosi daliai būdinga stiliaus kaita ir požiūrio poslinkis; Paulius pradeda naują temą: *aš mieliausiai noru girsiuosi silpnumais* (12, 9). Visa šiame skyriuje, net privilegijos ir skirtumai, jungiama į visumą pagal šį požiūrį.

11, 31-32* Damasko įvykis yra reikšmingas simbolis. Jis vaizdžiai iliustruoja Pauliaus silpnumą, bet baigiasi išgelbėjimu (žr. 4, 7-11; taip pat Apd 9, 23-25).

žino, kad nemeluoju. 32 Damaske karaliaus Areto etnar-
Apd 9, 23-25 chas saugojo damaskiečių miestą, norėdamas mane
suimti, 33 bet aš buvau pro langą nuleistas pintinėje per
mūrą ir tik taip ištrūkau iš jų nagų.

12 1* Jei reikia girtis (nors iš to jokios naudos), eisiu
prie Viešpaties regėjimų ir apreiškimų. 2 Pažįstu žmogų
Kristuje, kuris prieš keturiolika metų, ar kūne, ar be
kūno* – nežinau, Dievas žino, – buvo pagautas* ir iškel-
Iš 33, 20+ tas iki trečiojo dangaus*. 3 Ir žinau, kad šitas žmogus,
ar kūne, ar be kūno – nežinau, Dievas žino, – 4 buvo
paimtas į rojų* ir girdėjo slaptingus žodžius*, kurių
nevalia žmogui ištarti. 5* Štai tokiu žmogumi* pasigirsiu,
o savimi nesigirsiu, nebent savo negalėmis.

6 Jei panorėčiau girtis, nebūčiau neprotingas, nes
kalbėčiau tiesą. Bet aš susilaikau, kad kas nors apie ma-
ne nepagalvotų daugiau negu tai, ką manyje mato ar iš
manęs girdi, 7 taip pat dėl nepaprastų apreiškimų. Tai-
Rom 9, 2 gi, kad neišpuikčiau*, man duotas dyglys kūne*, šėtono
2 Kor 11, 28

12, 1-4* *...ar kūne, ar be kūno*: atrodo, Paulius jautėsi tartum be kūniškumo varžtų. *...pagautas*: t.y. ekstazėje. *...iškeltas iki trečiojo dangaus*: t.y. aukščiausia ekstazė. *...paimtas į rojų*: senovės kosmogonija pasaulį laikė daugiaaukščiu. Tarptestamentinė judaizmo raštija liudija aibę spėliojimų apie dangus ir jų skaičių. Septyni – įprastas skaičius, *Levio testamentas* kalba apie tris (žr. Lev 2, 7-10; 3, 1-4); anot šios knygos, pats Dievas gyveno trečiajame danguje. Nemėgindamas aptarti kosmoso, Paulius kalba apie minties kelionę į nežemišką, Dievo atskirtą erdvę, kur Pauliui apreiškiami slėpiniai. *...slaptingus žodžius*: t.y. privilegijuotą pažinimą, kurio negalima ar neleidžiama atskleisti.

12, 5-7* *...tokiu žmogumi*: toks netiesioginis būdas kalbėti apie save pabrėžia atstumą tarp tos patirties ir kasdienos, lygiai kaip ir posakis *pažįstu žmogų Kristuje* bei visi neveikiamosios rūšies veiksmažodžiai pabrėžia jo pasyvumą ir imlumą toje patirtyje.

12, 7b* *...kad... neišpuikčiau*: Dievas užtikrina, kad toje jo patirtyje glūdi neigiama dalis, idant jis neprarastų deramo požiūrio (žr. 1, 9; 4,

pasiuntinys*, kad mane smūgiuotų ir neišpuikčiau. 8 To-
dėl aš jau tris kartus maldavau* Viešpatį, kad atitolintų Mt 26, 39. 42. 44
jį nuo manęs. 9 Bet man atsakė*: „Gana tau mano malo-
nės*, nes mano galybė geriausiai pasireiškia* silpnume". 4, 7 Iz 40, 29
Todėl aš mieliausiu noru girsiuosi silpnumais*, kad
Kristaus galybė apsigyventų manyje*. 10* Džiaugiuosi tad
silpnumu, paniekinimais, bėdomis, persekiojimais ir 7, 4; Kol 1, 24
priespauda dėl Kristaus, nes, būdamas silpnas, esu ga- Fil 4, 13 Kol 1, 29
lingas*.

7-11). ...*duotas dyglys kūne*: aiškinamas įvairiai – liga ar fizinis neįgalumas, gundymas ar neįgalumas, susijęs su apaštaline veikla (žr. Sk 33, 55; Ez 28, 24). ...*šėtono pasiuntinys*: asmeninis pasiuntinys iš šėtono. Žr. Pauliaus kalbėjimo būdą apie savo priešininkus 11, 3. 13-15. 20 tekste.

12, 8* ...*tris kartus maldavau*: Pauliaus malda buvo primygtinė, panaši į Jėzaus maldą Getsemanės sode. Dyglys kūne yra sunkiai pakeliamas.

12, 9* ...*man atsakė*: Pauliaus prašymas liko neišklausytas; palengvinimas ir išgydymas atsakomi dėl aukštesnio tikslo. Graikiško būtojo laiko vartojimas rodo, kad ankstesnis Jėzaus atsakymas tebegalioja laiško rašymo metu. ...*Gana tau mano malonės*: Viešpaties atsakymas nekalba apie malonės pakankamumą, bet, apskritai kalbant, apie tiesioginę Pauliaus situaciją. ...*mano galybė geriausiai pasireiškia*: pilnutiniausiai duodama ir pilnutiniausiai pasireiškia.

12, 9b-10a* Paulius daro išvadą iš asmeniškos patirties ir įterpia ją į šios savo didžiavimosi dalies siužetą. ...*silpnumais*: apaštalinės tarnybos vargai, kuriuos teko pakelti, apima veiksmingą žmonių pasipriešinimą, išvardytą 10a eil. ...*kad Kristaus galybė apsigyventų manyje*: Paulius tiksliai nurodo paradoksaliosios strategijos, kuria jis vadovaujasi savo gynyboje, pagrindą.

12, 10b* ...*būdamas silpnas, esu galingas*: Paulius atpažįsta dvigubą pavyzdį *silpnumo-galybės* ir *mirties-gyvenimo* priešybių atomazgoje, nes abi priešybės žvelgia į Jėzų kaip savo modelį ir abi yra buvusios jo patirties dalimi. Pirmoji priešybė yra asmeninė, apimanti kaitą veiksnyje (Jėzuje – žr.13, 4a; Pauliuje – žr. 1, 9-10; 4, 10-11; 6, 9); antroji priešybė yra apaštalinė, apimanti poveikį kitiems (per Jėzų – žr. 5, 14-15; per Paulių – žr. 1, 6; 4, 12; 13, 9). Ypatingi veiksmingumo apaštalinėje tarnyboje, ką Paulius pažada parodyti savo atvykimu (žr. 13, 4b; taip pat 10, 1-11), pradai kyla iš vienos ir kitos priešybės. Ir tai Paulius susieja su Jėzaus patirtimi bei dalyvavimu toje patirtyje (žr. 12, 9; 13, 3b).

11* Jūsų verčiamas, nukalbėjau neprotingai. Iš tikro
tai jūs turėtumėte mane pagirti, nes aš ne prastesnis už
11,5 1 Kor 15, 10 „ypatingus apaštalus", nors esu niekas. 12* Jūsų akyse pasi-
1 Kor 2, 4; 1 Tes 1, 5 tvirtino tikro apaštalo žymės*: kantrybė, ženklai, stebuklai
Rom 15, 19 Apd 1, 8+ ir galingi darbai. 13* Tad ko gi jums trūksta palyginti su
Apd 18, 3+ kitomis Bažnyčiomis? Vien to, kad nebuvau jums našta.
Atleiskite man šitą nusikaltimą!

13,1 14 Štai aš pasiruošęs trečią kartą atvykti pas jus, tačiau
neapsunkinsiu jūsų. Aš geidžiu ne jūsų turto, bet jūsų
pačių. Juk ne vaikai privalo krauti turtą gimdytojams,
bet gimdytojai vaikams. 15 Jūsų sielų labui su džiaugs-
mu viską atiduosiu ir save patį pridėsiu. Argi, be krašto
jus mylėdamas, turėčiau būti jūsų mažiau mylimas?

16 Tebūnie ir taip, – sakysite, – aš jūsų neapsunki-
nau, bet, būdamas gudrus, klasta jus prisiviliojau. 17 Bet
argi aš kaip nors išnaudojau jus per kurį savo pasiun-
8, 16-22 tinį? 18 Aš įprašiau Titą keliauti ir pasiunčiau su juo
vieną brolį. Argi Titas jus išnaudojo? Argi mes veikėme

12, 11-18* Ši trumpa laiško dalis – Pauliaus didžiavimosi epilogas, panašus į prologą (11, 1-15). Abiem – epilogui ir prologui – bendra keturių minties sąsajų seka: Paulius apibūdina savo didžiavimąsi kaip kvailumą (žr.11, 1 ir 12, 11a), pabrėžia, jog yra neprastesnis už „ypatinguosius apaštalus" (žr. 11, 5 ir 12, 11b), ir tai iliustruoja nuoroda į Dvasios dovanas (žr. 11, 6 ir 12, 12). Galų gale paneigia, kad jis yra buvęs krikščionims finansinė našta (žr. 11, 7-12 ir 12, 13-18).

12, 12* Nepaisant silpnumo ir vargų, Pauliaus apaštalinė tarnyba buvo patvirtinta Dievo galybės parodymu – stebuklais ir galingais darbais (žr. 1 Kor 2, 3-4). *...tikro apaštalo žymės:* priklausomybės Kristui ir jo galybės matomas įrodymas (žr. 12, 11; 13, 3).

12, 13-18* Paulius primygtinai tvirtina, kad ir toliau laikysis savo nuostatos atsisakyti paramos iš korintiečių (žr. 11, 8-12). Pateisindamas savo elgseną ir motyvus, Paulius dar kartą pareiškia savo meilę Korinto tikintiesiems (žr. 11, 11) ir atmeta kišamą mintį apie savo slaptą praturtėjimą.

ne ta pačia dvasia? Argi nevaikščiojome tomis pačiomis
pėdomis?

Apaštalo nuogąstavimai ir susirūpinimas 19* Jūs jau
seniai manote, kad mes prieš jus teisinamės. Ne, mes
kalbame Dievo akivaizdoje, Kristuje, ir visa tai, myli- 2, 17
mieji, jūsų pažangai. 20 Mat aš bijau*, kad atvykęs ne-
rasčiau jūsų tokių, kokių nenoriu, ir kad pats nebūčiau
toks, kokio jūs nenorite; kad nebūtų nesantaikos, pa- Rom 1, 29+ 1 Kor 3, 1s
vydo, piktumo, barnių, šmeižtų, apkalbų, pasipūtimų, Gal 5, 20
netvarkos, 21 kad kai vėl atvyksiu*, mano Dievas nepaže-
mintų manęs prieš jus ir man netektų apraudoti dauge-
lio, kurie pirmiau buvo nusidėję ir dar nėra atgailavę
dėl savo netyrumo, ištvirkavimo ir gašlumo darbų. 1 Kor 5, 1s; 6, 15s

13 1* Jau trečią kartą keliauju pas jus*. *Dviejų ar trijų* 12, 14

12, 19-13, 10* 10 sk. pradėtos temos užsklanda (žr. 10, 1-13, 10 paaiškinimą).

12, 19* Paulius žvelgia į ankstesnius skyrius ir pavadina juos savo *apologija* (žr. 1 Kor 9, 3) – pasiteisinimu. Paulius pabrėžia svarbų skirtumą: iš tikrųjų jis visa tai rašo dėl jų pažangos, bet galutinis teismas, kuriam jis paklūsta, yra Dievo teismas (žr. 1 Kor 4, 3-5). Be to, ši eilutė yra įvadas į paskutinę laiško dalį – dvi temas: teismo ir ugdymo.

12, 20* *...aš bijau:* anksčiau Paulius baiminosi, kad korintiečiai yra jo priešininkų apgaudinėjami, išnaudojami ir viliojami (žr. 11, 3-4. 19-21). Dabar jis netikėtai užsimena apie pačių korintiečių moralinę netvarką.

12, 21* *...kai vėl atvyksiu:* arba *...aš bijau, kad atvykus mano Dievas vėl nepažemintų manęs.* Pauliaus užuomina apie galimą pažeminimą ir liūdesį primena apaštalo nuotaiką, aprašytą 2, 1-4, bet čia nėra nuorodos į jokį asmenį (žr. 2, 5-11). 2 skyriuje aprašyta krizė buvo laimingai išspręsta, nes įžeidėjas atgailavo ir grįžo į Bendriją (žr. 7, 4-16), o 12, 21 tekste Paulius yra susirūpinęs dėl neatgailaujančiųjų.

13, 1* *...trečią kartą keliauju pas jus:* galimas dalykas, kad būsimos kelionės ženklinimas *trečią kartą* rodo, jog pirmosios Pauliaus kelionės į Korintą metu buvo įsteigta Bendrija, po to, kaip buvo planuota, Paulius dar kartą apsilankė (žr. 1, 15), o trečią kartą apsilankė praėjus ilgam

Įst 19, 15 Mt 18, 16 *liudytojų parodymais remsis visa byla.* 2 Jau esu sakęs, antrą-
1 Tim 5, 19 kart lankydamasis pas jus, ir dabar, dar būdamas atstu,
vėl sakau anksčiau nusidėjusiems* ir visiems kitiems,
jog atėjęs būsiu negailestingas*. 3* Jūs gi reikalaujate
įrodymo, kad manyje kalba Kristus*, o jis nėra silpnas
prieš jus, bet galingas jumyse. 4 Jis buvo nukryžiuotas
Rom 1, 4+ dėl silpnumo, bet dabar jis gyvas Dievo galybe. Nors
Rom 8, 11+ mes irgi silpni jame, bet jums gyvensime su juo Dievo
galybe.

5* Patikrinkite patys save, ar laikotės tikėjimo. Ištir-
kite save! O gal nenutuokiate, kad jumyse yra Jėzus
Kristus? Jeigu taip, esate atmestini. 6 Bet aš turiu vilties,
kad jūs įsitikinsite, jog mes nesame atmestini.

7 Mes meldžiame Dievą, kad jūs nedarytumėte nie-
ko blogo, – ne tam, kad mes pasirodytume tinkami, bet

laikui. Tačiau istorinė įvykių seka ir *Antrojo laiško korintiečiams* nuorodų sąsajos lieka neaiškios.

13, 2* *Jau esu sakęs... anksčiau nusidėjusiems*: žr. 12, 21. Neaišku, ar Paulius tik užsimena apie buvusią situaciją kitu, anksčiau neminėtu požiūriu, ar dėl visai naujos krizės, neturinčios tiesioginio ryšio su krize, apie kurią rašoma 10-13 sk., bet turėjusios įtakos galutinai redaguojant laišką. *...atėjęs būsiu negailestingas*: arba *nebūsiu atlaidus* (žr. 1, 23; 2, 1-4). Kitas apsilankymas – kortų atvertimas.

13, 3-4* Paulius duoda kitą motyvą dėl griežtumo, kai atvyks į Korintą: jam mestas korintiečių priekaištas, jog jis esąs per silpnas būti apaštalu. Motyvas yra tarsi įvado (žr. 10, 1-18) ir kitos temos vystymosi atgarsis (žr. ypač 11, 30-12, 10). *...reikalaujate įrodymo, kad manyje kalba Kristus*: Paulius, priminęs savo panašumą su Kristumi, įterpia mirties ir gyvenimo bei silpnumo ir galybės sąveikos temą (žr. 10, 1-2; 12, 10b).

13, 5-9* Paulius nukreipia priekaištą į pačius korintiečius: *patikrinkite patys save... ar jumyse yra Kristus*: šios eilutės apima temos *ištirkite save* žaismą, už kurio slypi Pauliui įprastas skirtumas tarp žmonių teismo ir galutinio Dievo teismo (žr. 10, 18; 11, 15; 12, 19).

kad jūs darytumėte gera, o mes būtume tarytum atmesti-
ni. 8 Mes juk nieko negalime prieš tiesą, bet tiktai už Apd 4, 20+
tiesą. 9 Mums džiaugsmas, kad mes silpni, o jūs stiprūs.
Mes to ir meldžiame: kad jūs taptumėte tobuli. 10 Todėl,
būdamas toli, rašau tai, kad, atėjęs į vietą, neturėčiau
griežtai elgtis, griebdamasis galios, kurią man Viešpats
suteikė tam, kad ugdyčiau, o ne kad griaučiau*. 10, 8 Jer 1, 10

+ E +

PABAIGA

Paskutiniai linkėjimai 11* Galiausiai, broliai, džiauki-
tės, tobulinkitės, vienas kitą guoskite, būkite vieningi,
taikiai gyvenkite, ir meilės bei ramybės Dievas bus su
jumis. 12 Sveikinkite vieni kitus šventu pabučiavimu. Jus
sveikina visi šventieji.

13 Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė, Dievo meilė ir
Šventosios Dvasios bendrystė tebūna su jumis visais!

13, 10* *...galios... tam, kad ugdyčiau, o ne kad griaučiau:* Paulius naujai pareiškia laiško tikslą (žr. 10, 2. 8), pabrėždamas teigiamą savo galios tikslą korintiečių atžvilgiu.

13, 11-13* Bendri paraginimai krikščionims, apimantys prašymą taikiai gyventi. Laiško užsklanda rami, nors ir būta daug audrų, bei kupina vilties, kad Bendrijos vienybė klestės triasmenio Dievo artume.

LAIŠKAS

GALATAMS

Galatai, kuriems skirtas šis apaštalo Pauliaus laiškas, buvo keltų palikuonys. Jie III šimtmetyje pr. Kr. užplūdo vakarinę bei centrinę Mažąją Aziją ir įsikūrė aplink Ankyrą (dabartinė Ankara, Turkija). Paulius per šią sritį keliavo du kartus: pirmąsyk – per antrąją misijų kelionę (žr. Apd 16, 6), antrą – per trečiąją kelionę (žr. Apd 18, 23). Vargu ar šio laiško gavėjai buvo Pauliaus įkurtos bendrijos pietinėse Pisidijos, Likaonijos ir Pamfilijos valdose, kur apaštalas anksčiau skelbė Evangeliją graikų kultūros įtakotuose miestuose: Pergėje, Ikonijuje, Pisidijos Antiochijoje, Listroje ir Derbėje (žr. Apd 13, 13-14, 27). Pietinė sritis priklausė romėnų Galatijos provincijai; kai kurių *Laiško galatams* tyrinėtojų nuomone, laiškas buvo skirtas šiai pietinei Galatijai.

Jei *Laiškas galatams* skirtas galatams šiaurėje, jis buvo parašytas apie 54 ar 55 m. po Kr., tikriausiai iš Efezo, po to, kai Paulius čia atvyko ilgesniam laikui per trečiąją misijų kelionę (žr. Apd 19; 20, 31). Jei laiškas skirtas pietinei Galatijai, data būtų ankstyvesnė – galbūt 48-50 m. po Kr. Problemą kelia įvykių, kuriuos aprašo 2, 1-10 tekstas ir *Apaštalų darbų* 15 skyrius, suderinimas bei jų sąsajos su Jeruzalės susirinkimu.

Vienu ir kitu atveju naujieji krikščionys, į kuriuos kreipiasi apaštalas Paulius, yra iš pagonijos (žr. 4, 8-9). Juos gundo įsibrovėliai misionieriai, kurie be Kristaus kryžiaus ragina priimti Mozės Įstatymo nuostatus, įskaitant ir apipjaustymą kaip išganymo priemonę. Atrodo, apsilankius Pauliui, kažkokia nauja Evangelija buvo skelbiama naujiesiems krikščionims iš pagonijos – turbūt tai darė krikščionys iš judaizmo, kuriuos įprasta vadinti žydžiuojančiais; spėliojama, jog jie buvo krikščionys žydai iš esenų sektos. Šie įsibrovėliai atkakliai tvirtino būtinybę kartu su Kristaus tikėjimu laikytis Mozės Įstatymo nuostatų. Be to, jie kenkė Pauliaus apaštaliniam autoritetui, teigdami, jog Paulius nebuvo Jėzaus mokinys, kad jo Evangelija nesutinka su pirmykšte ir tikrąja Jeruzalės apaštalų Evangelija. Anot jų, Paulius savo krikščionims Galatijoje neskelbė būtinumo priimti apipjaustymą ir kitus Mozės Įstatymo reikalavimus vien norėdamas lengviau juos laimėti Kristui, jo Evangelija nebuvo toji, kurią laiko galutine ir tikra *įžymesnieji asmenys* Jeruzalėje (žr. 2, 2). Beje, atrodo, kad Gal 5-6 skyriai atspindi ir kitą Pauliaus sankirtį su vietinių krikščionių grupe, kuri taip pabrėžė jiems Dvasios suteiktą laisvę, jog atsisakė laikytis bet kokių padoraus elgesio normų ir tapo ištvirkaujančia.

Sužinojęs apie situaciją Galatijoje, Paulius parašė *Laišką galatams,* kuriame gina savo apštalinį įgaliojimą ir tikrojo tikėjimo sampratą. Jis pabrėžia ypatingąją Kristaus reikšmę, atpirkimą Kryžiaus auka, krikščionių laisvę nuo Mozės Įstatymo naštos, visapusį Kristaus atpirkimo pakankamumą ir tikėjimą į Kristų kaip kelią

į Dievą bei amžinąjį gyvenimą, naujojo Dvasios gyvenimo grožį. Taigi *Laiškas galatams* – apaštalo Pauliaus teologijos esmės santrauka. Tos pačios temos išsamiau atskleidžiamos *Laiške romiečiams*.

Laiške pateikiami keli autobiografiniai Pauliaus pasakojimai: kaip jis tapo krikščioniu (žr. 1, 15-24), kaip dėl *Evangelijos tiesos* (žr. 2, 5. 14) sutarė su žydų krikščionių vadovais Jeruzalėje – Jokūbu, Kefu ir Jonu (žr. 2, 10), kaip priekaištavo Kefui Antiochijoje dėl nepastovumo, priešingo Evangelijai, kai šis dalyvavo prie bendro stalo su krikščionimis iš pagonijos (žr. 2, 11-14. 15-21). Laiško pabaigoje (žr. 6, 11-18) Paulius savo ranka (žr. 2 Tes 3, 17-18) parašė gyvą savo skelbiamos žinios apie Kristų santrauką.

Aistringai pabrėždamas visišką Kristaus ir jo kryžiaus pranašumą kaip Dievo kelią, duotą žmogui į išganymą ir šventumą, Paulius išryškina krikščionio laisvę ir Mozės Įstatymo bejėgiškumą laimėti Dievo malonę bei palaiminimus (žr. 3, 19-29). Pamaldus žydas Mozės Įstatymą laikė Dievo duotu keliu laimėti jo malonę, skrupulingai laikantis apeiginių, visuomeninių ir moralinių taisyklių. Bet gili, Kristuje apreikšta Pauliaus įžvalga į Dievo užmojo gelmes leido jam suprasti ir priimti per Abraomo patirtį parodytą pažado ir tikėjimo pirmenybę (žr. 3, 6-18) bei antgamtines Dvasios dovanas (žr. 3, 2-5; 5, 16-6, 10). Šis Pauliaus entuziazmas gyventi naujai Kristaus malonės vizija ir ypatingu Kristaus išganymo vaidmeniu per atpirkimo mirtį ant Kryžiaus trykšta per visą laišką.

Laiško galatams metmenys

A. Įžanga *1, 1-5*
B. Ištikimybė Evangelijai *1, 6-10*
C. Paulius gina savo Evangeliją ir apaštalinį pašaukimą *1, 11-2, 21*
D. Tikėjimas ir laisvė *3, 1-4, 31*
E. Drąsinimas gyventi krikščioniškai *5, 1-6, 10*
F. Pabaiga *6, 11-18*

+ A +

ĮŽANGA

1 Kreipimasis 1* Paulius, pašauktas apaštalu* ne žmo- Rom 1, 1+
nių ir ne per žmogų, bet paties Jėzaus Kristaus ir jį 1, 11s
prikėlusio iš numirusių Dievo Tėvo, 2* ir visi su mani- Rom 1, 4+
mi esantys broliai – Galatijos Bažnyčioms. 3 Malonė ir
ramybė jums nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jė-
zaus Kristaus, 4* kuris atidavė save už mūsų nuodėmes, Kol 1, 13-14
kad nuo dabartinio blogo amžiaus išgelbėtų mus pagal 1 Jn 5, 19
mūsų Dievo ir Tėvo valią. 5 Jam šlovė per amžių am- Rom 16, 27+
žius! Amen.

1, 1-5* Išsamiau apie pasveikinimą žr. Rom 1, 1-7 paaiškinimą.

1, 1* *...pašauktas apaštalu:* Paulius gina savo apaštalinį įgaliojimą dėl to, kad Galatijoje tai neigiama. Jis nėra apaštalas kurios nors bendrijos įgaliojimu (žr. Fil 2, 25; 2 Kor 8, 23) ar net pranašų žodžiu (žr. 1 Tim 1, 18; 4, 14), bet *paties Jėzaus Kristaus ir jį prikėlusio iš [mirties] Dievo Tėvo.*

1, 2* *...su manimi esantys [visi] broliai:* visi tikintieji Kristuje, broliai ir seserys (žr. 3, 27-28). Paprastai laiško pradžioje Paulius pamini vardus tų, kuriems siunčia laišką, todėl žodis *visi* yra ypatingas, nes laiškui suteikia daugiau reikšmės. *...Galatijos Bažnyčioms:* veikiau centrinėje Turkijoje, o ne romėnų Galatijos provincijoje.

1, 4* Pasveikinimas 3 eil. praplėstas kristologiniu intarpu, pabrėžiant išgelbėjimą per Viešpatį Jėzų iš pasaulio, kur vyrauja šėtonas (žr. 2 Kor 4, 4; Ef 2, 2; 6, 12).

+ B +

IŠTIKIMYBĖ EVANGELIJAI

2 Tes 2, 2 6* Aš stebiuosi, kad jūs nuo to, kuris pašaukė jus*
Kristaus malone, taip greitai persimetate prie kitos
2 Kor 11, 4 evangelijos, – 7 nors iš tikro kitos nėra, o yra tik jus
klaidinantys žmonės, kurie nori iškreipti Kristaus Evan-
geliją. 8 Bet nors ir mes patys ar angelas iš dangaus
imtų jums skelbti kitokią evangeliją, negu esame jums
Rom 9, 3+ paskelbę, – tebūnie prakeiktas*! 9 Kaip anksčiau sakė-
me, taip dabar sakau dar kartą: jei kas jums skelbia
1 Kor 11, 2+ kitokią evangeliją, negu esate priėmę, – tebūnie pra-
1 Tes 2, 4 keiktas! 10* Ar aš ieškau žmonių palankumo, ar Dievo?
2 Kor 5, 11 Gal stengiuosi įtikti žmonėms? Norėdamas patikti žmo-
Rom 1, 1 nėms, nebebūčiau Kristaus tarnas*.
Fil 1, 1

1, 6-10* Užuot įprastai dėkojęs (žr. Rom 1, 8 paaiškinimą), Paulius stebisi, kad galatai atmeta Kristaus Evangeliją ir seka iškraipytu mokymu. Iš naujo patvirtina savo skelbtąją Evangeliją (7-9 eil.), imasi ginti savo apaštalinį įgaliojimą (10 eil.).

1, 6* *...nuo to, kuris pašaukė jus*: Dievas ar Kristus, nors iš tikrųjų Paulius buvo Dievo įrankis šaukiant galatus į tikėjimą.

1, 8* *...prakeiktas*: gr. *anathēma* – *atskirtas* nuo Kristaus (žr. Rom 9, 3; 1 Kor 12, 3; 16, 22).

1, 10* Pauliaus priešų kaltinimas, kad jis įsigerinimu ieško žmonių palankumo – nuoroda į apaštalo elgesį misijų metu (žr. 1 Kor 9, 19-23). Be to, tai gali būti nuoroda ir į Pauliaus gyvenimą prieš atsivertimą (žr. 14 eil.; Fil 3, 6). *...Kristaus tarnas*: pažodžiui – *Kristaus vergas* (žr. Rom 1, 1).

+ C +

PAULIUS GINA SAVO EVANGELIJĄ IR APAŠTALINĮ PAŠAUKIMĄ

11* Aš sakau jums, broliai, kad mano paskelbtoji Evan-
gelija nėra iš žmonių. 12 Aš neperėmiau jos iš žmogaus ir
nebuvau jos išmokytas, bet gavau Jėzaus Kristaus ap- Mt 16, 17
reiškimu. 13* Jūs, be abejo, esate girdėję, kaip aš kadaise
elgiausi, būdamas žydų tikėjimo; kaip be saiko persekio- 2 Kor 11, 21+ Apd 8, 1-3+
jau Dievo Bažnyčią ir mėginau ją sugriauti; 14 kaip žydų
tikėjimu buvau pranokęs daugelį bendraamžių savo tau- Apd 26, 4-5 Fil 3, 5
tiečių, itin uoliai gindamas savo protėvių papročius. Mk 7, 3s
15 Kai tas, kuris mane pasirinko dar esantį įsčiose ir Jer 1, 5; Iz 49, 1 Lk 1, 15
pašaukė savo malone, panorėjo 16 apreikšti manyje savo Apd 9, 3-19p+
Sūnų, kad paskelbčiau Evangeliją pagonims, neskubė-

1, 11-2, 21* Paulius, norėdamas parodyti, kad jo Evangelija nėra iš žmonių (1, 11), bet gauta *Jėzaus Kristaus apreiškimu* (1, 12), nurodo faktus, susijusius su jo pašaukimu būti apaštalu (1, 13-17), aptaria savo pirmuosius santykius su apaštalais Jeruzalėje (1, 18-24), kelionę į Jeruzalę (2, 1-10) ir savo nuotykį Antiochijoje, kai susitiko su Kefu ir asmenimis *nuo Jokūbo* (2, 11-14). Paulius išdėsto jam apreikštos Evangelijos santrauką (2, 15-21).

1, 13-17* Šios eilutės yra pagrindinis Pauliaus pasakojimas apie savo ankstesnio gyvenimo būdo pakeitimą (13 eil.) į Evangelijos apaštalo tarnybą (16 eil.). Žr. Apd 9, 1-22; 22, 4-16; 26, 9-18. Pats Paulius žodžio *atsivertimas* nevartoja, bet pabrėžia apreiškimą (12 ir 16 eil.). Pauliaus kalba atspindi Senojo Testamento pranašo Jeremijo pašaukimą (15 eil.). Panašiai kaip ir Apd 22, 4-16, Pauliaus pašaukimas apima misiją skelbti Kristų pagonims (16 eil.).

1, 16* *...tartis su kūnu ir krauju*: su vadovaujančiais asmenimis (žr.

Mt 16, 17 jau tartis su kūnu ir krauju* 17 ir nenuvykau į Jeruzalę
Rom 1, 1+ pas anksčiau už mane pašauktus apaštalus, bet iškelia-
vau į Arabiją* ir tada vėl grįžau į Damaską. 18* Vėliau, po
Apd 9, 26-30+ trejų metų*, nukeliavau į Jeruzalę susipažinti* su Kefu*
ir pasilikau pas jį penkiolika dienų. 19 Kitų apaštalų man
Apd 12, 17+ Mt 12, 46+ neteko pamatyti, tiktai Viešpaties brolį Jokūbą*. 20 Ką
Rom 1, 9 jums rašau, tvirtinu Dievo akivaizdoje, jog nemeluoju.
Apd 9, 30; 11, 25-26 21 Paskui išvykau į Sirijos ir Kilikijos sritis. 22 Aš buvau
iš veido nepažįstamas Kristaus Bažnyčioms Judėjoje.
23 Jos buvo tik girdėjusios: tas, kuris mus kitados perse-
kiojo, dabar skelbia Evangelijos tikėjimą, kurį kadaise
griovė. 24 Ir jos šlovino Dievą dėl manęs.
Apd 11, 30+; 15, 1+ **2 Jeruzalės Bažnyčia** 1* Paskui, po keturiolikos me-
Apd 4, 36+ 1 Kor 9, 6 tų*, vėl nuvykau į Jeruzalę kartu su Barnabu*, pasiė-

Mt 16, 17; 1 Kor 15, 50). Pašaukimą būti apaštalu Paulius gauna ne iš žmonių, bet iš Dievo.

1, 17* *...į Arabiją*: turbūt nabatiečių arabų sritis, į rytus ir pietus nuo Damasko.

1, 18-24* Pirmoji krikščioniu tapusio Pauliaus kelionė į Jeruzalę (žr. Apd 9, 23-31). Paulius išvardija ten įvykusius pasimatymus su apaštalais, patvirtindamas priesaika (20 eil.). Sugrįžęs į Siriją, turbūt Damaską ir Kilikiją, gimtinę Tarse (žr. Apd 9, 30; 22, 3), Paulius tikriausiai užsiėmė misijų darbu. Be to, Paulius pabrėžia, kad krikščionys Judėjoje žinojo apie jį tik iš kalbų.

1, 18* *...po trejų metų*: nuo Pauliaus pašaukimo apaštalu. *...susipažinti*: arba, tiksliau kalbant, gauti iš Kefo žinių apie Jėzų. *...su Kefu*: *Kefas* – aramėjiškas Simono, vadinamo Petru, vardas (žr. Mt 16, 16-18 paaiškinimą).

1, 19* *...Viešpaties brolį Jokūbą*: ne vieną iš Dvylikos, bet Jėzaus brolį (žr. Mk 6, 3). Jokūbas turėjo didelį vaidmenį Jeruzalės Bendrijoje (žr. 2, 9), perimdamas iš Petro jos vadovavimą (žr. Apd 12, 17).

2, 1-10* Antrosios savo kelionės į Jeruzalę metu Paulius, remiantis *Laišku galatams*, turėjo tikslą privačiai pasimatyti su *įžymesniais asmenimis* (2 eil.). Problema kilo dėl pagonio Tito apipjaustymo, kurio reikalavo *netikrieji broliai* (4 eil.). Paulius tvirtina, kad jo skelbiamai Evangelijai

męs ir Titą*. 2* Nuvykau apreiškimo paskatintas*, ir jiems 2 Kor 2, 13
išdėsčiau Evangeliją, kurią skelbiu pagonims, atskirai 5,7+
išsiaiškindamas su įžymesniais asmenimis*, kad kartais
nebėgčiau ar nebūčiau bėgęs veltui*. 3* Jie nevertė apsi-
pjaustyti nė mano palydovo Tito, kuris buvo graikas*.
4 Tačiau įsibrovėliams, netikriems broliams*, tykoju-
siems pagrobti mūsų laisvę, kurią mes turime Kristuje Rom 6, 15+
Jėzuje, ir norėjusiems mus pavergti, – 5 jiems mes nė
valandėlei nepasidavėme, kad Evangelijos tiesa* pasi- 2, 14; Kol 1, 5
liktų su jumis. 6 O dėl įžymesniųjų asmenų, – kokie jie Ef 1, 13

(2 eil.; žr. 1, 9. 11) *įžymesnieji asmenys* nepadarė įtakos (6 eil.); Titas nebuvo priverstas priimti apipjaustymo (3 eil.); Paulius ir *šulai* Jeruzalės Bendrijoje sutarė, kaip vieni ir kiti vykdys pavestą misiją (7-10 eil.). Paprastai 2, 1-10 tekstas lyginamas su Jeruzalės susirinkimo aprašymu Apd 15 skyriuje (žr. Apd 15, 6-12; 15, 13-35 paaiškinimą).

2, 1* *...po keturiolikos metų*: skaičiuojant nuo grįžimo į Siriją ir Kilikiją (žr. 1, 21) arba nuo pašaukimo apaštalu (žr. 1, 15). *...su Barnabu*: žydų krikščionių misionierius (žr. 9. 13 eil.; 1 Kor 9, 6); Pauliaus bendradarbis (žr. Apd 4, 36-37; 11, 22. 25. 30; 12, 25; 13, 1-3; 15, 2). *...ir Titą*: Pauliaus palydovas, misionierius (žr. 2 Kor 2, 13; 7, 6. 13-15; 8, 6. 16. 23; 12, 18), ne žydas (žr. 2, 3).

2, 2* *...apreiškimo paskatintas*: žr. 1, 12. Paulius pabrėžia, kad jo atvykimas buvo Dievo valia, o ne Jeruzalės vyresniųjų įsakymas. Apd 15, 2 tekstas pareiškia, kad Antiochijos Bendrija paskyrė Paulių ir Barnabą vykti į Jeruzalę. *...įžymesniais asmenimis*: Jeruzalės Bendrijos vadovais. Apaštalas jiems pagarbus su ironišku šypsniu (žr. 6, 9). *...kad kartais nebėgčiau ar nebūčiau bėgęs veltui*: Pauliaus misijos triūsas Galatijoje bevertis, jeigu apipjaustymas yra būtinas papildyti tikėjimą Kristumi.

2, 3* *Jie nevertė apipjaustyti... Tito, kuris buvo graikas*: net pagonis krikščionis nebuvo priverstas būti *apipjaustytas*.

2, 4* *...netikriesiems broliams*: slapčiomis iš judaizmo įsibrovusiems krikščionims, kurie norėjo, kad pagonys pirma taptų žydais – priimtų apipjaustymą ir laikytųsi Mozės Įstatymo, idant galėtų tapti krikščionimis (žr. Apd 15, 1).

2, 5* *...Evangelijos tiesa*: tikroji, o ne įsibrovėlių Evangelija (žr. 1, 6-9); malonės, o ne Įstatymo Evangelija (žr. 2, 14).

Įst 10, 17+ buvo kadaise, man nesvarbu, nes Dievas nėra žmonėms
šališkas, – man įžymesnieji asmenys nieko nepridėjo.
Apd 15, 3s, 12 Rom 15, 17-19 7*Atvirkščiai, jie įsitikino, jog man patikėta skelbti
Evangeliją pagonims kaip Petrui žydams, 8 nes tas pats,
kuris paskyrė Petrą apipjaustytųjų apaštalu, paskyrė mane
pagonių apaštalu. 9 Pripažindami man suteiktą malo-
1, 19+ Apd 12, 17+ nę, Jokūbas, Kefas ir Jonas*, laikomi šulais, padavė man
ir Barnabui dešines draugystės ženklan, kad mes eitume
pas pagonis, o jie – pas žydus; 10 tik turėjome prisiminti
1 Kor 16, 1+ jų vargšus*, – o aš ir stengiausi tai daryti.

Apd 15, 1 **Petras ir Paulius Antiochijoje** 11* Kai Kefas atvyko į
Antiochiją, aš jam pasipriešinau į akis, nes jis buvo nu-

2, 7-9* Pauliaus apaštalinė tarnyba tarp pagonių (žr. 1, 16) tolygi Petro apaštalinei tarnybai tarp *apipjaustytųjų*. Be to, teisė skelbti Evangeliją, nereikalaujant priimti apipjaustymo ir žydų nuostatų, patvirtinama dešinės padavimu. Tokia nuostata nedraudė apaštalui Pauliui skelbti žinios apie Kristų tarp žydų (žr. Rom 1, 13-16), o Kefui tarp pagonių.

2, 9* *...Jokūbas, Kefas ir Jonas*: žr. 1, 18 ir 19 eilučių paaiškinimus. Petras (Kefas) ir Jonas – Jeruzalės Bendrijos vadovai (žr. Apd 3, 1; 8, 14). Jokūbas minimas pirmiausia turbūt dėl to, kad jis vadovavo Jeruzalės Bendrijai išvykus Petrui (žr. Apd 12, 17).

2, 10* *...prisiminti jų vargšus*: Jeruzalės krikščionys ar mažesnė grupė šioje bendrijoje (žr. Rom 15, 26). Rinkliava jų labui buvo labai svarbi Pauliaus širdžiai ir triūsui (žr. Rom 15, 25-28; 1 Kor 16, 1-4; 2 Kor 8 ir 9 sk.).

2, 11-14* Sprendimas, priimtas Jeruzalėje (žr. 2, 3-7), pripažino krikščionių iš pagonijos laisvę nuo Mozės Įstatymo. Tačiau buvo problemiškas jų bendravimas prie stalo su žydais krikščionimis, kurie, atrodo, ir toliau laikėsi *košerio*, nes švarių ir nešvarių valgių nuostatų laikymasis nebuvo aptartas. Petras, pirmąkart atvykęs į mišrią Antiochijos Bendriją (12 eil.), valgė kartu su krikščionimis iš pagonijos. Tačiau kai atvyko įsibrovėliai iš Jeruzalės, Barnabas ir Petras pasitraukė nuo bendro stalo. Užtat Paulius viešai papeikė Petrą dėl jo nepastovaus elgesio Evangelijos atžvilgiu (14 eil.).

2, 11* *...jis buvo nusižengęs*: pažodžiui – *buvo smerktinas*. Pasitraukti nuo bendro stalo ypač papiktinantis elgesys, jeigu valgymas buvo susijęs su Viešpaties vakariene (žr. 1 Kor 11, 17-25).

sižengęs*. 12 Mat prieš atvykstant kai kuriems nuo Jokū-
bo*, jis valgydavo su pagonimis; bet kai tie atvyko, jis Apd 10, 1+
atsitraukė ir ėmė jų vengti, bijodamas apipjaustytųjų*.
13 Kartu su juo veidmainiavo ir kiti žydai*, net Barnabas
pasidavė jų veidmainystei*. 14 Pamatęs, kad jie nukrypsta
nuo Evangelijos tiesos, aš pasakiau Kefui visų akivaizdoje: 2, 5
„Jei tu, būdamas žydas, gyveni pagoniškai, o ne žydiš-
kai, tai kodėl verti pagonis laikytis žydų papročių*?"

Pauliaus Evangelijos santrauka 15* Nors mes gimi-
mo žydai ir ne pagonių kilmės nusidėjėliai, 16 tačiau
žinome, jog žmogus nuteisinamas ne Įstatymo darbais,
bet tik tikėjimu į Jėzų Kristų. Taigi mes įtikėjome Kris-
tų Jėzų, kad būtume nuteisinti Kristaus tikėjimu, o ne
Įstatymo darbais; nes Įstatymo darbais *nebus nuteisintas* Ps 143, 2
*nė vienas žmogus**. 17 Ieškant mums nuteisinimo Kristuje, Rom 3, 20+

2, 12* *...prieš atvykstant kai kuriems nuo Jokūbo*: griežti žydai krikščionys (žr. Apd 15, 1. 5; 21, 20-21), siųsti arba Jokūbo (žr. 1, 19; 2, 9), arba laikydami save siųstais Jeruzalės Bendrijos vadovo. *...apipjaustytųjų*: žydų krikščionių.

2, 13* *...kiti žydai*: žydai krikščionys, pvz., Barnabas. *...veidmainystei*: moraliniam nenuoširdumui.

2, 14* *...kodėl verti pagonis laikytis žydų papročių*: prisitaikyti prie žydų nuostatų – priimti apipjaustymą ir laikytis nuostatų dėl švarių ir nešvarių valgių (žr. 2, 12).

2, 15-21* Pauliaus priekaištas buvo reikšmingas galatų situacijoje: tikintieji leidosi apipjaustomi (žr. 6, 12-13) ir laikėsi kitų Mozės Įstatymo nuostatų (žr. 4, 9-10; 5, 1-4). Paulius primygtinai pabrėžia, kad išganymas – tikėjimas į Kristų, o ne Įstatymo darbai. Jo mokymas apie Evangeliją – nuteisinimas tikėjimu (16 eil.), santykis su nuodėme (17 eil.), santykis su gyvenimu Kristuje (19-20 eil.), santykis su malone (21 eil.).

2, 16* *...nebus nuteisintas nė vienas žmogus*: plg. Ps 143, 2.

2, 17* *...Kristus yra nuodėmės tarnas*: t. y. veiksnys, kuris padeda nuodėmei. Greičiausiai įsibrovėliai teigė, kad nuteisinimas, remiantis tikėjimu į Kristų, padaro Kristų nuodėmės kurstytoju, jei krikščionys yra *nusidėjėliai*. Tokią išvadą Paulius paneigia Rom 6, 1-4 tekste.

paaiškėjo, kad patys esame nusidėjėliai. Ar dėl to Kristus
yra nuodėmės tarnas*? Nieku būdu! 18* Bet jeigu aš vėl
atstatau, ką buvau išgriovęs, tai pasirodau esąs nusikal-
Rom 6, 11+; 7, 1+ tėlis. 19 Aš Įstatymu numiriau Įstatymui*, kad gyvenčiau
Dievui. Esu nukryžiuotas kartu su Kristumi. 20 Aš gy-
Rom 8, 10-11 Fil 1, 21 venu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus. Dabar,
Kol 3, 3-4 gyvendamas kūne, gyvenu tikėjimu į Dievo Sūnų, kuris
2 Kor 5, 14 Ef 5, 2. 25 pamilo mane ir paaukojo save už mane. 21 Aš neatmetu
5, 4 Dievo malonės, nes jei teisumas įgyjamas Įstatymu, tuo-
met Kristus numirė veltui.

+ D +

TIKĖJIMAS IR LAISVĖ

3 Nuteisinimas tikėjimu 1* O neprotingi galatai*!
Kas apkerėjo jus, kuriems akivaizdžiai buvo nupieštas
1 Kor 2, 2 nukryžiuotasis Jėzus Kristus? 2 Noriu jus paklausti tik-

2, 18* Grįžimas prie Įstatymo kaip išganymo priemonės įpainiotų žmogų ne tik į neišvengiamus nusižengimus prieš Įstatymą, bet ir į pripažinimą, kad buvo klaidinga ir ne laikas palikti Mozės Įstatymą.

2, 19* *...Įstatymu numiriau Įstatymui*: įvairiai aiškinama: arba Įstatymas apreiškė nuodėmę (žr. Rom 7, 7-9), vedė į mirtį ir paskui į tikėjimą į Kristų; arba pats Įstatymas padėjo suprasti, jog Įstatymas nepajėgia nuteisinti (žr. 2, 16; Ps 143, 2); arba *Kristaus Įstatymas* (žr. 6, 2) vedė į Mozės Įstatymo palikimą, arba Įstatymas pasmerkė Kristų mirčiai (žr. 3, 13) ir šitaip nutiesė kelią mūsų išganymui per krikštą į Kristų, kuriuo mes mirštame – *esame nukryžiuoti su Kristumi* (žr. Rom 6, 6). Apie Įstatymo vaidmenį išganant žr. 3, 19-25.

3, 1-14* Pauliaus mokymą, kad žmogus nuteisinamas ne Įstatymu ar Įstatymo darbais, bet tikėjimu į Kristų (žr. 2, 16. 21), patvirtina krikščio-

tai vieno dalyko: ar jūs gavote Dvasią Įstatymo darbais, 4, 6 Rom 5, 5+
ar paklusdami tikėjimo skelbimui*? 3* Nejaugi jūs tokie
neprotingi, kad, pradėję Dvasia, dabar užbaigsite kūnu?
4 Argi tiek daug esate iškentėję* veltui? O, iš tiesų būtų
veltui!.. 5 Ar tas, kuris jums teikia Dvasią ir pas jus daro Apd 1, 8+
stebuklus, tai daro dėl jūsų Įstatymo darbų, ar dėl jūsų
klusnumo tikėjimui?

6* Taip Abraomas *patikėjo Dievu, ir tai jam buvo įskai-* Rom 1, 16+; 7, 7+ Pr 15, 6
tyta teisumu. 7* Taigi supraskite, kad Abraomo vaikai yra Rom 4, 3+
tie, kurie tiki. 8 Ir Raštas, numatydamas, kad Dievas
tikėjimu nuteisina pagonis, iš anksto paskelbė Abraomui
gerą naujieną: *Tavyje bus palaimintos visos tautos*. 9 Taip Pr 12, 3+; Apd 3, 25

niškoji patirtis (1-5 eil.) ir *Raštai* (6-14 eil.). Dievo Dvasios dovana galatams atėjo iš Evangelijos, priimtos tikėjimu, o ne iš Įstatymo įsakytų darbų. Pasakojimas apie Abraomą rodo, kad tikėjimas į Dievą teikia *teisumą* (6 eil.; žr. Pr 15, 6). Pažadas Abraomui (8 eil.; žr. Pr 12, 3) apima pagonis (14 eil.).

3, 1* *O neprotingi galatai*: paprastas graikų šauksmininkas būtų tik *Neprotingi galatai!* Šauksmininkas su *O* – sklidinas jausmo: *O kokie kvaili galatai!* Juk jiems grėsė pavojus atmesti išganymą!

3, 2* *...paklusdami tikėjimo skelbimui*: pažodžiui – *tikėjimu tuo, ką girdėjote*. Pauliaus žinia apie Kristų buvo priimta *girdėjimu, kuris ateina iš tikėjimo*.

3, 3* Apie Dvasios ir žmogaus prigimties (gr. *sarx*) kontrastą žr. Rom 8, 1-11. Kadangi galatai gavo Dvasios dovaną, nėra reikalo priimti apipjaustymo.

3, 4* *...tiek daug esate iškentėję*: arba *patyrę* ne tik vargų, bet ir nuostabių Dvasios darbų (žr. 3, 5).

3, 6* *...Abraomas... įskaityta teisumu*: žr. Pr 15, 6; Rom 4, 3. Galatai, panašiai kaip ir Abraomas, girdėjimu, kuris ateina iš tikėjimo, patyrė nuteisinimą. Šis pirmasis įrodymas – kito *Raštų* liudijimo pagrindas.

3, 7* Tikėjimas Abraomui ir jo *vaikams* – reikšminga laikysena, priešingai įsibrovėlių tvirtinimui, kad reikia apipjaustymo ir laikytis Įstatymo, norint gauti pažadėtą palaiminimą (žr. Pr 12, 3; 18, 18; Sir 44, 21; Apd 3, 25).

tikintys žmonės susilaukia palaiminimo kartu su tikin-
čiuoju Abraomu.
Įstatymo prakeikimas 10* Visiems, kurie remiasi Įsta-
Rom 7, 7+ tymo darbais, gresia prakeikimas. Parašyta: *Prakeiktas*
Įst 27, 26 Gal 5, 3 Jok 2, 10 *kiekvienas, kas ištikimai nesilaiko visų Įstatymo knygoje sura-*
šytų nuostatų ir jų nevykdo. 11 Kad Įstatymu niekas nenutei-
Hab 2, 4 Rom 1, 17 sinamas Dievo akyse, aišku, nes *teisusis gyvens tikėjimu.*
Kun 18, 5 12 O Įstatymas nėra kilęs iš tikėjimo, nes *kas juos vykdo,*
Rom 3, 24+ *tas gyvens jais.* 13 Kristus mus atpirko iš Įstatymo pra-
keikimo, tapdamas už mus prakeikimu, nes parašyta:
Įst 21, 23 *Prakeiktas kiekvienas, kuris kybo ant medžio.* 14 Šitaip per
Apd 5, 30+ Ef 1, 3 Jėzų Kristų pagonims atiteko Abraomo palaiminimas,
Rom 5, 5+ ir mes tikėjimu gavome pažadėtąją Dvasią.
Įstatymas nepanaikino pažadų 15* Broliai, aš kalbu,
kaip įprasta žmonėse: net žmogaus teisėto testamento

3, 10-14* Tie, kurie remiasi ne pažadu ir tikėjimu, bet Įstatymo darbais, yra nelaimėje, nes neištveria ištikimai laikytis visų nuostatų (10 eil.; žr. Įst 27, 26), kad įgytų gyvenimą (12 eil.; žr. Kun 18, 5; Rom 10, 5). *Raštai* moko, jog *niekas nenuteisinamas Dievo akyse* Įstatymo darbais (11 eil.; žr. Hab 2, 4; Rom 1, 17; Žyd 10, 38). Taigi išganymas priklauso nuo tikėjimo į Kristų, kuris mirdamas ant kryžiaus (13 eil.) prisiėmė Įst 21, 23 tekste minimą prakeikimą dėl nubaustų nusikaltėlių, pakartų ant medžio viešoje vietoje, kad mus išgelbėtų nuo Įstatymo prakeikimo (13 eil.). Galatai priėmė pažadėtąją Dvasios dovaną tik tikėjimu (14 eil.), kaip tai liudija jų patirtis (žr. 3, 1-5).

3, 15-18* Trečias Pauliaus mokymo įrodymas, kad išganymas neateina per Įstatymą, bet per pažadą (žr. 1-14 eil.), kyla iš biblinės teisėtvarkos ir istorijos. Teisinė sutartis ar testamentas, teisėtai patvirtintas, yra nepakeičiamas (15 eil.). Dievo sandora su Abraomu ir pakartoti jos pažadai (žr. Pr 12, 2-3. 7; 13, 15; 17, 7-8; 22, 16-18; 24, 7) nėra nustumti į šalį Mozės Įstatymo – Sandoros, sudarytos kur kas vėliau, Mozės laikais. Dvasios ir palaiminimų *paveldas* remiasi pažadu, o ne Įstatymu (18 eil.). Pauliaus įrodymas yra paremtas faktu, jog tas pats gr. k. žodis *diathēkē* gali būti verčiamas ir kaip *paskutinė valia* ar *testamentas* (15 eil.), ir kaip *sandora* (17 eil.).

niekas negali atmesti ar papildyti! 16 Pažadai buvo duoti
Abraomui ir jo palikuoniui*. Nėra pasakyta „ir pali- Pr 12, 7+
kuonims“, ne daugiskaita, bet kaip apie vieną: ir tavo
palikuoniui, tai yra Kristui. 17 Aš noriu pasakyti: Dievo
patvirtinto testamento negali panaikinti po keturių šim-
tų trisdešimties metų* atsiradęs Įstatymas, ir jis negali Iš 12, 40
pažado paversti niekais. 18* Jei paveldėjimas būtų iš Įsta- Rom 11, 6
tymo, tai negalėtų būti iš pažado. O Dievas dovanojo
Abraomui malonę dėl pažado.

Laikinas Įstatymo pobūdis 19* Tad kam gi reikalin- Rom 7, 7+
gas Įstatymas? Jis buvo pridėtas dėl nusižengimų, kol
ateis palikuonis*, kuriam buvo skirtas pažadas; įstaty- Apd 7, 38, 53+ Gal 4, 3+
mas buvo angelų įsakytas* per tarpininką*. 20 Tarpininko Kol 2, 15+ Žyd 2, 2

3, 16* *...palikuoniui*: pažodžiui – *ir jo sėklai*. Hebr. k. žodis *zera'* (žr. Pr 12, 7; 15, 18; 22, 17-18) – kolektyvinė vienaskaita, paprastai verčiamas daugiskaita *palikuonims*. Paulius šį žodį paraidžiui vartoja kolektyvine vienaskaita, norėdamas Kristų parodyti kaip Abraomo *palikuonį*.

3, 17* *...po keturių šimtų trisdešimties metų*: Paulius seka Iš 12, 40 tekstu pagal Septuagintos vertimą (žr. Pr 15, 13 ir Apd 7, 6).

3, 18* Paulius atmeta įsibrovėlių teiginį, kad Dievo pažadai yra įvykdomi tik kaip atlygis už Įstatymo laikymąsi.

3, 19-22* Digresija. Jeigu Mozės Įstatymas nepajėgia vesti į išganymą ar suteikti gyvenimo, tad kodėl jis buvo Dievo duotas? Kitur Paulius rašo, kad Įstatymas buvo kaip priemonė apreikšti tai, kas yra nuodėmė (žr. Rom 3, 20; 7, 7-8). Čia tolesnė potekstė rodo, jog Įstatymas iš tikrųjų padaugino nusižengimus. Be to, jis buvo tik *angelų įsakytas per tarpininką*, o ne tiesiogiai duotas Dievo (19 eil.). Tačiau Įstatymas neprieštarauja Dievo užmojui, nes jis vykdo savo vaidmenį (22 eil.), leisdamas suprasti tai, kad *teisumas* ateina per *tikėjimą* ir *pažadą*, o ne per žmogaus darbus laikantis Įstatymo.

3, 19* *...palikuonis*: Kristus (žr. 3, 16). *...angelų įsakytas*: tekste pabrėžiamas angelų dalyvavimas, idant būtų išaukštinta Įstatymo reikšmė; Paulius kalba apie jų vaidmenį, norėdamas sumažinti Įstatymo reikšmę (žr. Apr 7, 38. 53). *...per tarpininką*: per Mozę. Tačiau pažado Sandoroje, kur visa priklauso nuo paties Dievo, tarpininko nebereikia (žr. 3, 20).

nebūna, kur yra vienas, o Dievas tėra vienas. 21 Tad gal
Įstatymas priešingas Dievo pažadams? Anaiptol! Jei būtų
Rom 7, 10 duotas įstatymas, galintis teikti gyvybę, tai iš tikrųjų tei-
Ps 14, 1-3 sumas eitų iš Įstatymo. 22 Bet Raštas viską apjuosė nuo-
Rom 3, 9-20. 23; 11,32 dėme, kad pažadas dėl tikėjimo į Jėzų Kristų tektų
tiems, kurie tiki.

Tikėjimo laikai 23* Prieš ateinant tikėjimui, mes bu-
vome Įstatymo galia įkalinti, kad lauktume apsireiš-
kiant tikėjimo. 24* Taigi Įstatymas buvo mūsų auklėtojas,
vedęs į Kristų, kad mes būtume tikėjimu nuteisinti.
25 Tikėjimui atėjus, mes jau nesame auklėtojo globoje.
4, 5-7; Jn 1, 12 Rom 8, 14s. 29 26 Juk jūs visi tikėjimu esate Dievo vaikai* Kristuje Jėzu-
Rom 6, 4+ je. 27 Ir visi, kurie esate pakrikštyti Kristuje, apsivilkote
Rom 13, 14; Ef 4, 24 Kristumi*. 28 Nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei
Rom 10, 12 1 Kor 12, 13 vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyro, nei moters: visi
Kol 3, 11; Jn 17, 21s jūs esate viena Kristuje Jėzuje! 29 O jei priklausote Kris-
tui, tai esate ir Abraomo palikuonys bei paveldėtojai
pagal pažadą.

3, 23-29* Paulius prideda dar vieną įrodymą, pagrįsdamas *teisumą* ar nuteisinimą tikėjimu Dievo pažadu, o ne Įstatymo darbais (žr. 2, 16; 3, 22): kaip *Dievo vaikai*, pakrikštyti Kristuje, galatai yra *Abraomo palikuonys* ir Abraomo *pažado* paveldėtojai (8. 14. 16-18. 29 eil.). Kadangi atėjo tikėjimas, t. y. krikščionybė, Paulius moko, jog nebesame pavaldūs Mozės Įstatymui. Taigi Paulius aptaria žmogaus būseną *prieš tikėjimą* (23 eil.) ir *tikėjimui atėjus* (25-29 eil.).

3, 24-25* *...auklėtojas*: graikų *paidagōgos* buvo vergas, kuris vesdavo vaiką į mokyklą, bet jo nemokė ir neauklėjo. Taigi jis buvo sargas, arba prižiūrėtojas. Šiuo įvaizdžiu Paulius iliustruoja Mozės Įstatymo vaidmenį (19-25 eil.).

3, 26* *...Dievo vaikai*: pažodžiui – *Dievo sūnūs*. Priešprieša vaikui, esančiam po kieta vergo ranka. *Vaikai* žymi vyrus ir moteris (žr. 3, 28).

3, 27* *...apsivilkote Kristumi*: žr. Rom 13, 14; Ef 4, 24; Kol 3, 10. Su krikšto apeigomis susiję įvaizdžiai, kylantys iš Senojo Testamento (žr. Job 29, 14; Iz 59, 14); jų aptinkama ir pagonių misterijų religijoje.

4 Dievo vaikų dalia 1* Dar pasakysiu: kol paveldėto-
jas nepilnametis, jis niekuo nesiskiria nuo vergo, nors
yra visa ko šeimininkas; 2 jis esti globėjų ir prievaizdų
valdžioje iki tėvo nustatyto meto. 3 Taip buvo ir su mu-
mis: kol buvome nepilnamečiai, turėjome vergauti pa-
saulio pradmenims*. 4 Bet, atėjus laiko pilnatvei, Dievas Ef 1, 10
atsiuntė savo Sūnų, gimusį iš moters, pavaldų Įstatymui, Rom 1, 3
5 kad atpirktų esančius Įstatymo valdžioje ir kad mes Rom 3, 24+
įgytume įvaikystę. 6 O kadangi esate įvaikiai*, Dievas Rom 8, 15-17
atsiuntė į mūsų širdis savo Sūnaus Dvasią, kuri šaukia:
„Aba, Tėve*!“ 7 Taigi tu jau nebe vergas, bet įvaikis; o Mk 14, 36 Jn 15, 15
jeigu įvaikis, tai Dievo valia ir paveldėtojas.
8* Kitados, dar nepažindami Dievo, jūs vergavote die- 1 Kor 12, 2
vams, kurie iš tikro jokie dievai*. 9 Bet dabar, pažinę 1 Kor 8, 4-5
Dievą arba, geriau sakant, Dievo pažinti, – kaipgi jūs 1 Tes 1, 9 1 Kor 13, 12
galite grįžti prie menkų ir vargingų pradmenų, kuriems Kol 2, 16. 20
ir vėl norite vergauti?! 10* Jūs laikotės dienų, mėnesių,

4, 1-7* Įrodymas, kad krikščionys yra Dievo vaikai – Kristaus Dvasios, juos intymiai siejančios su Dievu, dovana.

4, 3* *...pasaulio pradmenims*: nors *pradmenys* gali būti nuoroda į žemę, orą, ugnį ir vandenį arba religijos pradmenis, šiame tekste *pradmenys* veikiau yra susiję su dangiškomis būtybėmis, kurioms pagonys priskyrė pasaulio valdymą (žr. 4, 8; Kol 2, 8. 20).

4, 6* *...įvaikiai*: priešpriešа kūdikiui ar *nepilnamečiui* (4, 1. 3). Žr. 3, 26 paaiškinimą. *...Aba, Tėve!*: žr. Mk 14, 36 paaiškinimą; Rom 8, 15.

4, 8-11* Remdamasis duotais įrodymais nuo 3, 1 iki 4, 7, Paulius dabar kreipiasi į galatus klausdamas: *kaipgi jūs galite grįžti* į Įstatymo vergiją? (9 eil.) Klausimas keliamas su nuoroda į vergavimą *pasaulio pradmenims* (žr. 4, 3 paaiškinimą), nes galatai iš pradžių buvo atsivertę į krikščionybę iš pagonijos, o ne iš judaizmo (8 eil.).

4, 8* *...vergavote dievams, kurie iš tikro jokie dievai*: arba *daiktams, kurie prigimtimi jokie dievai.*

4, 10* Galima nuoroda į įsibrovėlių puoselėjamus Senojo Testamento

laikotarpių, metų... 11 Aš tikrai baiminuosi dėl jūsų: kad
Fil 2, 16; 1 Tes 3, 5 kartais nebūčiau veltui triūsęs jūsų labui.
2 Tes 3, 7+ **Asmeniški įspėjimai** 12* Tapkite tokie kaip aš, nes ir
1 Kor 9, 21 aš esu tapęs toks kaip jūs. Maldauju jus, broliai! Jūs
Apd 16, 6 nesate manęs įžeidę. 13 Jūs žinote, kad pirmą kartą* jums
paskelbiau Evangeliją sirgdamas*. 14 Mano kūno negalė
buvo jums išmėginimas, bet jūs jo nepaniekinote ir ne-
Mt 10, 40+ atmetėte, o mane priėmėte kaip Dievo pasiuntinį, kaip
patį Kristų Jėzų. 15* Kurgi dabar tas jūsų džiaugsminga-
sis priėmimas? Juk aš galiu paliudyti, kad įmanydami
jūs būtumėte išsilupę akis ir atidavę man. 16 Nejau tapau
2 Kor 12, 15+ jūsų priešu, kalbėdamas jums tiesą?!
17 Anie jus vilioja ne kilniais sumetimais. Jie norėtų
jus atitraukti*, kad prisirištumėte prie jų. 18 Gražu patirti

apeiginius nuostatus, kaip antai: šabas, Susitaikymo diena, jaunatis, Perėjimo ar Savaičių iškilmės ir Šabo metai.

4, 11* Žr. 2, 2. Jeigu galatai vėl taptų Mozės Įstatymo vergais (žr. 4, 9), Paulius veltui būtų triūsęs jų labui.

4, 12* Glaustas graikiškas posakis, reiškiantis: *Būkite kaip aš, Paulius, esu,* t. y. gyvenkite tikėjimu, nepriklausydami nuo Įstatymo, nes, nors ir kilęs iš judaizmo (žr. 1, 13), esu tapęs kaip jūs, galatai, dabar esate, brolis Kristuje.

4, 12-20* Jautri, asmeniška laiško dalis. Pauliaus primena galatams abipusį nuoširdumą praeityje. Aštriais žodžiais išbara įsibrovėlius (17-18 eil.), ganytojišku rūpesčiu kreipiasi į galatus (19-20 eil.).

4, 13* *...sirgdamas*: kadangi liga nėra įvardyta, vieni mano tai esant akių ligą (žr. 4, 15), kiti – epilepsiją; kai kurie ligą sieja su *dygliu šone* (žr. 2 Kor 12, 7-9 paaiškinimą). *...pirmą kartą*: žr. Apd 16, 6; 18, 23.

4, 15* *Kurgi... tas jūsų džiaugsmingasis priėmimas*: nuoroda į pirmąjį džiaugsmingą Pauliaus (žr. 4, 14) ir jo skelbiamos Evangelijos priėmimą (žr. 1, 6; 3, 1-4) bei galatų didžiavimąsi tokiu palaiminimu; be to, posakis gali būti ironiška nuoroda į ankstesnį galatų išgyrimą, kuris daugiau nebeįmanomas dėl jų pasitraukimo nuo Evangelijos, pasidavus įsibrovėlių vilionėms (žr. 1, 7; 4, 17-18).

4, 17* *...norėtų jus atitraukti*: nuo Evangelijos palaiminimų arba nuo Pauliaus.

taurų prisirišimą visada, o ne vien kai esu pas jus, 19 ma- 1 Kor 4, 14-15 2 Kor 6, 13
no vaikeliai, kuriuos aš ir vėl su skausmu gimdau, kol 1 Tes 2, 7-8
jumyse išryškės Kristaus atvaizdas. 20 Aš norėčiau būti Fm 10
dabar pas jus, kad žinočiau, kaip prabilti, nes neišma-
nau, ką man su jumis daryti.

Dvi sandoros: Hagara ir Sara 21* Pasakykite man jūs,
norintys būti Įstatymo valdžioje, ar negirdite Įstatymo?
22 Juk parašyta, kad Abraomas turėjo du sūnus: vieną iš
vergės, o kitą iš laisvosios. 23 Bet vergės sūnus buvo gi- Pr 16, 15; 21, 2
męs pagal kūną, o laisvosios – pagal pažadą. 24 Tai Pr 17, 16
pasakyta perkeltine prasme: tiedvi moterys – tai dvi 1 Kor 10, 6+
sandoros. Viena prie Sinajaus kalno sudaryta, gimdanti
vergystei: ją reiškia Hagara. 25* Hagara – tai Sinajaus
kalnas Arabijoje; ji atitinka dabartinę Jeruzalę, nes šioji
vergauja su savo vaikais. 26 Bet aukštybių Jeruzalė laisva, Jn 8, 32s Apr 21, 2
ir ji yra mūsų motina, 27* nes parašyta:

Pralinksmėk, nevaisingoji, Iz 54, 1
kuri negimdei!
Šūkauk ir džiūgauk,
nepažinusi kentėjimų!

4, 21-31* Paulius savo kreipimąsi dėl Evangelijos paremia (žr. 4, 9; 1, 6-9; 2, 16; 3, 2) dar kitu įrodymu iš *Raštų* (žr. 3, 6-18). Įrodymas apima *Abraomo* (žr. 3, 6-16) santykį su jo žmona Sara, *laisvąja* moterimi, bei su Hagara, *verge* moterimi, ir kontrastą tarp kiekvienai gimusių sūnų – *Izaoko*, vaiko pagal pažadą, ir Išmaelio, *Hagaros* sūnaus pagal prigimtį (žr. Pr 16 ir 21 sk.). Tik per Izaoką yra išlaikytas pažadas. Šią *alegoriją – tai, kas pasakyta perkeltine prasme* (24 eil.), su jos dviejų sandorų palyginimu, Sinajaus bei Mozės Įstatymo su vergija ir Dievo pažado su laisve, Paulius pavartoja tik ankstesniųjų įrodymų šviesoje. Pauliaus Pr 21, 9 teksto citata rodo, jog pagal *Raštus* esama pagrindo, kad galatai turėtų *išvaryti* tuos, kurie kelia jiems nerimą (žr. 1, 7).

4, 25* Hagara atstovauja Sinajaus kalnui – Sinajaus Sandoros įvaizdis.

4, 27* Žr. Iz 54, 1. Sara, *nevaisingoji*, galiausiai tampa ne tik Izaoko, bet ir daugybės vaikų, t. y. visų tikinčiųjų – pažado vaikų – motina (žr. 4, 28).

Nes apleistoji turi daug vaikų,
daugiau negu turinčioji vyrą.

Pr 21, 9 28 Jūs, broliai, esate pažado vaikai nelyginant Izao-
1 Tes 2, 14+ kas. 29 Bet kaip tada gimusis pagal kūną persekiojo gi-
musį pagal dvasią, taip ir dabar. 30 O ką gi sako Raštas?
Pr 21, 10 *Išvaryk vergę ir jos sūnų, nes vergės sūnus negaus palikimo*
kartu su laisvosios *sūnumi.* 31 Štai kodėl, broliai, mes
nesame vergės vaikai, bet laisvosios.

+ E +

DRĄSINIMAS GYVENTI KRIKŠČIONIŠKAI

Rom 6, 15+ Jn 8, 36 **5 Krikščioniškoji laisvė** 1* Kristus mus išvadavo, kad
būtume laisvi*. Tad stovėkite tvirtai ir nesiduokite vėl
Mt 11, 29 Apd 15, 10 įkinkomi į vergystės jungą!
2 Štai aš, Paulius, sakau jums: jeigu leisitės apipjausto-
2, 21 mi, Kristus jums nebebus naudingas. 3* Aš pakartotinai
įspėju kiekvieną, kuris leidžiasi apipjaustomas: jis tam-

5, 1-6* Paulius pradeda padrąsinimą, kuris tęsiasi iki 6, 10 teksto, ragindamas galatus jungtis prie laisvės, o ne prie vergijos. Jis pakartoja savo skelbtą žinią apie nuteisinimą, arba *tikėjimo teisumą,* vietoje Įstatymo ir apipjaustymo (2-5 eil.). Žr. 2, 16; 3, 3. Tikėjimas, o ne apipjaustymas yra svarbu!

5, 1* *...Kristus mus išvadavo, kad būtume laisvi:* Paulius pabrėžia kaip alegorijos išvadą 4, 21-31 tekste, jog laisvė – Kristaus darbo dėl mūsų pasekmė. Tai anksčiau minėtas principas (žr. 2, 4), kurio atsakingas naudojimas išryškės 13 eilutėje.

5, 3* Žr. 3, 10-12. Kaip tie, kurie siekia gyventi pagal Įstatymą,

pa įpareigotas laikytis viso Įstatymo. 4 Jūs, ieškantys 3, 10; Jok 2, 10
nuteisinimo Įstatyme, atsiskyrėte nuo Kristaus, prarado-
te malonę. 5 O mes, Dvasios vedami, iš tikėjimo laukia- Rom 5, 2+
me ir tikimės nuteisinimo. 6 Juk Kristuje Jėzuje nieko 1 Kor 7, 19; Gal 6, 15
nereiškia nei apipjaustymas, nei neapipjaustymas, o vien Jok 2, 14; 1 Kor 13, 13+
tikėjimas, kuris veikia meile*.

7* Jūs taip gražiai bėgote*! Kas gi jums sukliudė laiky-
tis tiesos? 8 Ne tasai, kuris jus šaukia*, šitaip prikalbėjo.
9 Truputis raugo įraugina visą maišymą. 10 Aš pasitikiu 1 Kor 5, 6
jumis Viešpatyje, kad nepriimsite kitokių pažiūrų; o Fil 2, 1-5
jūsų drumstėjas, kad ir kas jis būtų, susilauks pasmerki- 1, 7; 1 Kor 3, 17
mo. 11 Jei aš, broliai, iki šiol skelbiu apipjaustymą*, tai
kodėl gi esu persekiojamas? Juk tuomet kryžiaus pa- 1 Kor 1, 23
piktinimas* būtų pašalintas. 12* O kad jūsų kurstytojai Fil 3, 2
visiškai nusipjautų!

privalo įvykdyti visus jo nuostatus, lygiai taip ir tie, kurie gyvena pagal tikėjimą, privalo *tvirtai išlikti* savo laisvėje (5, 1. 13).

5, 6* Žr. Rom 2, 25-26; 1 Kor 7, 19; Gal 6, 15. *...Tikėjimas, kuris veikia meile*: arba *tikėjimas, kuris reiškiasi meile*, arba *tikėjimas savo jėgą apreiškia meile*.

5, 7-12* Paulius kreipiasi į galatus klausdamas (7 ir 11 eil.), tvirtindamas (8 eil.), patarle (9 eil.), kandžiu sarkazmu (12 eil.) ir nori juos įtikinti, kad nutrauktų santykius su tais, kurie kaip išganymo pagrindą prie Kristaus mėgina pridurti Įstatymo nuostatus ir apipjaustymą.

5, 7* *...gražiai bėgote*: kaip sporto varžybose (žr. 2, 2; 1 Kor 9, 24-26; Fil 2, 16; 3, 14).

5, 8* *...tasai, kuris jus šaukia*: žr. 1, 6 paaiškinimą.

5, 11* *...skelbiu apipjaustymą*: nuoroda į laikotarpį prieš Pauliaus atsivertimą (judaizmo misionierius); arba Pauliaus atsakymas į įsibrovėlių nuorodą, pagrįstą Apd 16, 1-3 pasakojimu, kad Paulius *apipjaustydino* Timotiejų *dėl žydų* (Apd 16, 3). Timotiejus buvo žydės motinos sūnus. Paulius su graiku Titu pasielgė priešingai (žr. 2, 3). *...kryžiaus papiktinimas*: arba *suklupimo priežastis* (žr. 1 Kor 1, 23).

5, 12* Sarkastiškas linkėjimas, kad jų peilis nepasitenkintų tik apipjaustymu. Žr. Fil 3, 2 paaiškinimą.

Laisvė ir meilė 13* Iš tiesų, broliai, jūs esate pašaukti
Rom 6, 15+ 1 Pt 2, 16 Jud 4 laisvei! Tiktai dėl šios laisvės nepataikaukite kūnui, bet
stenkitės vieni kitiems su meile tarnauti*. 14* Juk visas
Rom 13, 8-10+ Kun 19, 18 Įstatymas telpa viename sakinyje: *Mylėk savo artimą kaip*
Mk 12, 31p *save patį*. 15 Bet jeigu jūs vienas kitą kremtate ir ėdate,
žiūrėkite, kad nebūtumėte vienas kito praryti!
Rom 8, 5s 16* Aš sakau: gyvenkite Dvasia, ir jūs nepasiduosite
Rom 7, 14s kūno geismams. 17 Mat kūno geismai priešingi Dvasiai,
o Dvasios – kūnui; jie vienas kitam priešingi, todėl jūs
nedarote, kaip norėtumėte. 18 Bet jei leidžiatės Dvasios
vadovaujami, jūs nebesate Įstatymo valdžioje. 19* Kūno
Rom 1, 29+ darbai gerai žinomi – tai ištvirkavimas, netyrumas, gaš-
lavimas, 20 stabmeldystė, burtininkavimas, priešiškumas,
nesantaika, pavyduliavimas, piktumai, vaidai, nesutari-
mai, susiskaldymai, 21 pavydai, girtavimai, apsirijimai ir
panašūs dalykai. Aš jus įspėju, kaip jau esu įspėjęs, jog
1 Kor 6, 10+ tie, kurie taip daro, nepaveldės Dievo Karalystės.

5, 13-26* Naujas padrąsinimas būti laisviems Evangelijos laisvės plotmėje (13 eil.; žr. 5, 1). Paulius nuodugniai išryškina tikinčiųjų pašaukimą: ką daryti ir kuo būti – tikintieji įvykdo Įstatymą artimo meile (14-15 eil.), elgdamiesi Dvasioje (16-26 eil.), kaip pati Dvasia įgyvendina savo konkrečius vaisius jų kasdienos būsenoje.

5, 13* *...su meile tarnauti*: žr. 5, 6 ir paaiškinimą.

5, 14* Žr. Kun 19, 16. Jėzus itin pabrėžia artimo meilės įsakymą (žr. Mt 22, 39; Lk 10, 27; Rom 13, 8-10).

5, 16-23* *...Dvasia... kūno geismai*: žr. 3, 3 ir Rom 8, 1-13 paaiškinimą. *Dvasia* (didžiąja raide) – Šventoji Dvasia, *dvasia* (mažąja raide) – žmogaus prigimties atvirybė ir imlumas Dievui; *kūnas* – trapioji, kūniška žmogaus prigimtis. Kadangi ji trapi, žmogus bet kur ieško ir geidžia saugumo Dievo sąskaita.

5, 19-23* Tokie ydų ir dorybių sąrašai buvo įprasti Antikos pasaulyje (žr. Rom 1, 29-31; 1 Kor 6, 9-10). Paulius supriešina *kūno (t. y. trapios žmogaus prigimties) darbus* su *Dvasios vaisiais* (ne *darbais*) (22 eil.). Ne Įstatymas, bet Dvasia neša tokių vaisių.

22 Dvasios vaisiai yra meilė, džiaugsmas, taika, 1 Kor 13, 4-7
kantrybė, malonumas, gerumas, ištikimybė, 23 romu- 2 Kor 6, 6; Ef 5, 9 1 Tim 4, 12; 1 Pt 1, 5-7
mas, susivaldymas. Tokiems dalykams nėra įstatymo. 1 Tim 1, 9
24 Kurie yra Kristaus Jėzaus, tie nukryžiavo savo kūnus Rom 6, 6 Kol 3, 5
su aistromis ir geismais.
25 Jei gyvename Dvasia, tai ir elkimės pagal Dvasią. Rom 8, 14
26 Nesivaikykime tuščios garbės, neerzinkime vieni kitų, Fil 2, 3
nepavydėkime vieni kitiems!
6 Paskatinimai bendruomenei 1* Broliai, jei kurį Mt 18, 15
žmogų ištiktų nelaimė nusidėti, jūs, Dvasios žmonės, 2 Tes 3, 14-15 2 Tim 2, 25; Jok 5, 19s
pamokykite tokį romiai. Bet žiūrėk, kad ir pats neįpul- 1 Kor 10, 12
tum į pagundą! 2 Nešiokite vieni kitų naštas*, ir taip Jn 13, 34
įvykdysite Kristaus Įstatymą. 3 O kas, būdamas niekas, Rom 8, 2
tariasi esąs kažin kas, tas save apgaudinėja. 4* Tegul kiek- 1 Kor 4, 7
vienas ištiria savo darbą, ir tuomet galės didžiuotis pats
sau, nesilygindamas su kitu, 5 nes kiekvienam reikės Rom 14, 12
nešioti savo naštą*.
6* Kas mokomas žodžio, tegul dalijasi savo gėrybėmis Rom 15, 27
su mokytoju. 1 Kor 9, 11. 14

6, 1-10* Etiniai padrąsinimai, pradėti 5, 1 tekste, tęsiami įvairiais perspėjimais galatų Bendrijai. Bemaž kiekvienas sakinys apima praktišką patarimą, po kuriuo slypi tikėjimas ir Evangelijos teikiama laisvė. Keblios bendruomenės gyvenimo situacijos buvo aptartos (žr. 5, 15. 26); dabar apaštalas imasi aptarti atvejį, kuris susijęs su asmeniu, pagautu darant nusižengimą.

6, 2* *...Kristaus Įstatymą*: žr. 5, 14; Rom 8, 2; 1 Kor 9, 21. Meilė būti su kitu ir dėl kito – žmogaus pašaukimas mylėti save ir kitą kaip patį save. *...Nešiokite vieni kitų naštas*: arba *tarnaukite vienas kitam meile* (žr. 5, 13).

6, 4-5* Sąžinės sąskaita – geriausias vaistas nuo savęs apgaudinėjimo. Palygink tai, kas esi, su tuo, kuo buvai anksčiau, ir duok šlovę Dievui (žr. Rom 6, 19-22). *...naštą*: vengti apsunkinti kitus taisant savo elgseną.

6, 6* Siejama su katechetų tikėjimo tiesų mokymu; katechetams turi būti atlyginta už tarnybą (žr. Rom 15, 27).

7 Neapsigaukite! Dievas nesiduoda išjuokiamas. Ką
Job 13, 9 2 Kor 9, 6 žmogus sėja, tai ir pjaus. 8 Kas sėja savo kūnui, tas iš
Jn 3, 6 Rom 6, 21-22 1 Kor 15, 35-49 kūno pjaus pražūtį, o kas sėja Dvasiai, tas iš Dvasios
pjaus amžinąjį gyvenimą. 9 Nepailskime daryti gera; jei
neaptingsime, savo metu pjausime derlių! 10 Tad, kol
1 Tes 5, 15 turime laiko, darykime gera visiems, o ypač tikėjimo
namiškiams*.

+ F +

PABAIGA

11* Žiūrėkite, kokiomis didelėmis raidėmis* jums rašau savo ranka...

Kol 2, 18 12* Žmonės, kurie nori įsigyti gerą vardą išoriniais dalykais, verčia jus apsipjaustyti, kad jiems netektų būti

6, 10* *...tikėjimo namiškiams*: arba *tikėjimo šeimai*, t. y. krikščionių šeimynai – tikinčiųjų Bendrijai. Nuostata – daryti gera *visiems*, bet vietinė bendrija yra kaip tik tie, kuriems reikia tarnauti.

6, 11-18* Prierašas paties apaštalo Pauliaus ranka. Toks buvo jo paprotys (žr. 1 Kor 16, 21; 2 Tes 3, 17). Apibendrinęs savo požiūrį apie įsibrovėlius (12-13 eil.), Paulius grįžta prie savo gyrimosi kryžiumi, o ne apipjaustymu kaip išganymo priemone (14-15 eil.; žr. 5, 11). Palaiminimas 16 eil. Prisimindamas nuotaiką, kurią sukėlė įsibrovėliai, nepripažįstantys jo, kaip apaštalo (žr. 1, 11-2, 21), Paulius patvirtina savo apaštalinį įgaliojimą (17 eil.) ir suteikia galutinį palaiminimą.

6, 11* *...didelėmis raidėmis*: priešprieša geresnei rankai – raštininko, kuris iki šiol rašė Pauliaus diktuojamą laišką. Didelės Pauliaus raidės ženklina apaštalo mokymo svarbą. Kai kurie laiško tyrinėtojai čia įžvelgia Pauliaus akių ligą (žr. 4, 13).

6, 12-15* Įsibrovėliai – žydžiuojantys krikščionys – turbūt nenorėjo būti žydų persekiojami. Kadangi judaizmas turėjo ypatingų lengvatų Romos imperijoje, apipjaustyti krikščionys, laikomi žydais, būtų galėję

persekiojamiems dėl Kristaus kryžiaus. 13 Bet ir apipjaus-
tymo šalininkai patys nesilaiko įstatymo, o tenori jūsų Rom 2, 21s
apipjaustymo, kad galėtų pasigirti jūsų kūnu. 14 Bet aš Rom 3, 27+
niekuo nesigirsiu, nebent mūsų Viešpaties Jėzaus Kris- 3, 1
taus kryžiumi*, dėl kurio pasaulis man yra nukryžiuotas 2, 19+
ir aš – pasauliui. 15 Juk nieko nereiškia nei apipjausty- 5, 6+
mas, nei neapipjaustymas, bet vien tik naujas kūrinys*. 2 Kor 5, 17+
16 Visiems, kurie laikysis šios taisyklės*, teateinie jiems
ramybė ir pasigailėjimas; taip pat ir Dievo Izraeliui*!
17 O nuo šiol tegu niekas manęs nebevargina, nes
savo kūne nešioju Jėzaus žymes*.
18 Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė tebūnie,
broliai, su jūsų dvasia! Amen.

išvengti persekiojimo iš romėnų pusės. Bet kokiu atveju Paulius pabrėžia panašumą su Viešpačiu Jėzumi Kristumi (žr. 2, 19-21; 5, 11).

6, 14* *...Kristaus kryžiumi, dėl kurio*: arba *kryžiumi Kristaus, dėl kurio.*

6, 15* *...naujas kūrinys*: arba *nauja kūrinija.*

6, 16* *...taisyklės*: žr. 14-15 eilučių principą. *...Dievo Izraeliui*: arba Krikščionių Bendrija, arba nuoroda į Senojo Testamento Izraelį (žr. Ps 125, 128, 6).

6, 17* *...Jėzaus žymes*: vergai dažnai būdavo ženklinami įdegintomis žymėmis, nurodančiomis savininką, kuriam jie priklauso; panašiai darė ir pagonys dievų garbintojai. Paulius leidžia suprasti, kad jo kūnas, užuot nešiojęs pasenusį apipjaustymą, dabar pažymėtas apaštalinių darbų randais (žr. 2 Kor 11, 22-31): plakimu (žr. Apd 16, 22; 2 Kor 11, 25) ir apsvaidymu akmenimis (žr. Apd 14, 19). Tai liudija jo priklausymą kentėjusiam ir jį globojančiam Kristui (žr. Rom 6, 3; 2 Kor 4, 10; Kol 1, 24).

LAIŠKAS

EFEZIEČIAMS

Laiškas efeziečiams – svarbus laiškas apie Bendriją. Jis yra susijęs ne tiek su vietine Krikščionių Bendrija Efezo mieste Mažojoje Azijoje, kiek su pasauline Bendrija, kurios galva – Kristus (žr. 4, 15), o tikslas – būti įrankiu skelbiant Dievo išganymo planą visame pasaulyje (žr. 3, 9-10). Šios Bendrijos sampratos – ekleziologijos – pagrindas yra išganantì Dievo meilė, apreikšta Jėzuje Kristuje (žr. 2, 4-10), o atpirkimo visuma – triasmenio Dievo planas ir vykdymas (žr. 1, 3-14). Laiške gausu šlovinimo, arba doksologijos (žr. 1, 3-14), maldų (žr. 1, 15-23; 3, 14-19), šlovės giesmių (žr. 3, 20-21; 5, 14). Laiško kilmė dėl to siejama su liturgine aplinka.

Didingi *Laiško efeziečiams* skyriai pabrėžia Kristaus Bendrijos vienybę, kuri tapo tikrove ir žydams, ir pagonims Dievo šeimoje (žr. 1, 15-2, 22; ypač 2, 11-22). Pabrėžiami *septyni vienybės taškai*: Bendrija, Dvasia, viltis; vienas Viešpats, tikėjimas ir krikštas; vienas Dievas. Laiško tikslas nėra rūpinimasis Bendrija, bet veikiau jos misija pasaulyje (žr. 3, 1-4, 24). Dovanos, kurias teikia Kristus jos nariams, skirtos Bendrijos ugdymui ir atnaujinimui (žr. 4, 7-24).

Laiške netrūksta ir etinių pamokymų – čia visi žmonių gyvenimo ir santykių požiūriai nušviečiami Kristaus šviesa (žr. 4, 25-6, 20).

Laiškas adresuojamas krikščionims Efeze (žr. 1, 1), kur Paulius triūsė daugiau negu dvejus metus (žr. Apd 19, 10). Tačiau apie Bendriją kalbama neįprastu, beasmeniu tonu, nors su ja apaštalas buvo artimai bendravęs (žr. 3, 2; 4, 21). Nėra jokių asmeniškų sveikinimų (žr. 6, 23). Reikšminga tai, kad svarbūs ankstyvieji rankraščiai laiško įžangoje praleidžia žodį *Efeze* (žr. 1, 1 paaiškinimą). Nenuostabu, jog daugelis tyrinėtojų *Laišką efeziečiams* laiko enciklika, arba aplinkraščiu, siųstu Mažosios Azijos bendrijoms. Laiškanešiui Tichikui buvo pavesta įrašyti laiško pradžioje vis kitos Krikščionių Bendrijos vardą skirtingose Mažosios Azijos vietovėse (žr. 6, 21-22). Kiti tyrinėtojai mano, kad apie šį laišką užsimenama *Laiške kolosiečiams,* kur jis pavadinamas *Laišku laodikiečiams* (žr. Kol 4, 16).

Paulius, nurodytas kaip autorius (žr. 1, 1), aprašomas bemaž kaip neturintis sau lygaus dėl ypatingo vaidmens Dievo plane skelbiant pagonims tikėjimą į Kristų (žr. 3, 1-12). Tradiciškai manoma, jog laišką efeziečiams Paulius rašė būdamas kalėjime (žr. 3, 1; 4, 1; 6, 20) ir kęsdamas vargus (žr. 3, 13). Įprasta šį laišką iš kalėjimo, kaip ir laiškus kolosiečiams, filipiečiams ir Filemonui, datuoti apaštalo Pauliaus įkalinimu Romoje – 61-63 m. po Kr. Kiti tyrinėtojai laišką sieja su ankstesniu įkalinimu galbūt Cezarėjoje (žr. Apd 23, 27-27, 2). Tačiau nuo XIX a. pradžios kritinis tyrinėjimas laiško stilių, žodyną, ypač lyginant su *Laišku kolosiečiams,* Bendrijos sampratą ir kitas tikėjimo tiesų sąvokas laiko rimtu pagrindu

abejoti dėl Pauliaus autorystės. *Laiškas efeziečiams* gali būti arba sekretoriaus, rašiusio vadovaujant apaštalui, darbas, arba parašytas vėlesnio apaštalo mokinio, norėjusio perduoti brandesnį Pauliaus mokymą Bendrijai naujoje istorinėje situacijoje – apie 80-100 m. po Kr.

Laiškas efeziečiams yra vienas iš reikšmingiausių poapaštalinės Bendrijos savimonės bei istorinės misijos pareiškimų. Jame išryškinamas Pauliui būdingas mokymas apie Dievo plano įvykdymą Kristuje. Čia kalbama apie nuteisinimą tikėjimu, Kristaus vaidmenį Bendrijoje ir Dvasios veikimą. Kruopštus laiško tyrinėjimas rodo, kad jis tikriausiai buvo Dvasios įkvėptas po Pauliaus mirties. *Laiške efeziečiams* atsiranda posakių *šventieji apaštalai* (žr. 3, 5) bei *apaštalų ir pranašų pamatas* (žr. 2, 20): vargu ar pats Paulius būtų taip kalbėjęs! Iš laiško galima spėti, kad krikščionių iš pagonijos sankirtis su krikščionimis žydais – jau praeities dalykas (žr. 1, 11-14). Laiške, atrodo, pasinaudota *Laišku kolosiečiams*. Spėjama, jog vėlesnis Pauliaus mokinys, rašęs slapyvardžiu, turėjo šį laišką po ranka ir naudojosi juo kaip pavyzdžiu.

Laiško efeziečiams metmenys

A. Įžanga *1, 1-14*
B. Bažnyčios vienybė Kristuje *1, 15-2, 22*
C. Bažnyčios misija pasaulyje *3, 1-4, 24*
D. Kasdienis elgesys – vienybės išraiška *4, 25-6, 20*
E. Pabaiga *6, 21-24*

\+ **A** +

ĮŽANGA

Rom 1, 1+ **1** Paulius, 1* Dievo valia Kristaus Jėzaus apaštalas,
Apd 9, 13+ šventiesiems, gyvenantiems Efeze*, ir ištikimiesiems Kristuje Jėzuje. 2 Malonė ir ramybė jums nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus!

Dieviškasis išganymo planas

Tob 13, 1 2 Kor 1, 3 1 Pt 1, 3 3* Garbė Dievui,
mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvui,
Gal 3, 14 kuris palaimino mus Kristuje
visokeriopa dvasine palaima danguje*,

1, 1-2* Apie laiškų įžangą žr. Rom 1, 1-7. Net 22 graikiški žodžiai, vartoti šiose eilutėse, randami ir Kol 1, 1-2 tekste.

1, 1* *...gyvenantiems Efeze*: žodžio *Efeze* nėra svarbiuose III ir IV šimtmečių rankraščiuose. V šimtmečio rankraščiai – *Sinaiticus* ir *Vaticanus* – pasirodo su vietos aplinkybe *Efeze*. Bazilijus ir Origenas užsimena, kad šiam laiškui trūksta gavėjo. Graikišką tekstą be šio vietovardžio galėtume skaityti kaip Kol 1, 1-2 tekste: *šventiesiems ir ištikimiesiems [broliams ir seserims] Kristuje Jėzuje.*

1, 3-14* Paprastai Pauliaus laiškuose po pasveikinimo būna padėkos malda (žr. 1, 15-23), o *Laiškas efeziečiams* įterpia Dievo pašlovinimą už krikščionių patirtus Dievo palaiminimus, kaip ir 2 Kor 1, 3-4 ir Pt 1, 3-12. Pašlovinimas, panašus į žydų *bᵉrāḵā* (Dievo šlovinimo arba laiminimo malda), kupinas vaizdų, kurie tikriausiai paimti iš šlovinimo giesmių ir liturgijos (žr. Kol 1, 3-23). Kai kurios frazės pakartojamos, pvz., *Kristuje* (3. 10. 12 eil.), *jame* (4. 7. 9. 11. 13 eil.), *dėl Mylimojo* (6 eil.) ir *savo malonės / didybės šlovei* (6. 12. 14 eil.). Kai kurie žodžiai - *išrinkdamas* (4 eil.), *valios nutarimu* (5 eil.) - atspindi Senojo Testamento teologiją

4 mus išsirinkdamas jame Jn 17, 24
prieš pasaulio sukūrimą, 1 Pt 1, 20 Apd 1, 7+
kad būtume šventi ir nesutepti jo akivaizdoje. Ef 5, 27; Kol 1, 22
5 Iš grynos meilės, laisvu savo valios nutarimu, 1 Jn 3, 1
jis iš anksto paskyrė mus per Jėzų Kristų Rom 8, 29 Jn 1, 12
tapti jam įsūniais
6 savo malonės kilnumo šlovei.
Ja jis apipylė mus dėl Mylimojo, Mt 3, 17+
7 kuriame turime atpirkimą jo krauju ||Kol 1, 13-14 Rom 3, 24+
ir nuodėmių atleidimą jo malonės gausa. 2, 7; Kol 1, 14
8 Jis dosniai apdovanojo mus savo malone
su įvairiopa išmintimi ir sumanumu,
9 paskelbdamas mums savo valios paslaptį*, Rom 16, 25+
kaip jis panorėjo iš anksto nutarti jame,

(žr. Įst 7, 7; 9, 4-6; 23, 5) arba Pauliaus temas – *atpirkimą* (7. 14 eil.), *malonę* (6. 7 eil.) ar *atleidimą* – svarbią *Laiško kolosiečiams* temą (žr. Kol 1, 14).

3-14 eil. pastebėtina trejybiška šlovinimo sandara: *Dievas Tėvas* (3-6. 8. 11 eil.), *Kristus* (3. 5. 7-10. 12 eil.) ir *Dvasia* (13-14 eil.). Dvasinės dovanos, kurias gavo krikščionys per Kristų (3 eil.), įvardijamos su dėkingumu: pašaukimas į šventumą (4 eil.; žr. Kol 1, 22); įvaikinimas, sukuriantis ypatingą dvasinį santykį su Dievu Tėvu per Kristų (5 eil.; žr. Gal 4, 5); išlaisvinimas iš nuodėmės per Kristaus saviauką ant kryžiaus (7 eil.); Dievo išganymo plano Kristuje apreiškimas (9 eil.; žr. 3, 3-4; Rom 16, 25); išrinkimo dovana ir žydams krikščionims suteiktas tikėjimas į Kristų (12 eil.); galiausiai ta pati dovana, suteikta pagonims (13 eil.). Per krikščionių vienybę Kristuje tikėjimu apaštalas įžvelgia iš anksto Dievo numatytą planą *iš naujo suvienyti* visą kūriniją *Kristuje* (4-5. 9-10 eil.). Jis skelbiamas (9 eil.) ir įvykdomas Dievo *šlovei* (6. 12. 14 eil.).

1, 3* ...*danguje*: pažodžiui – *dangiškose vietose*, t. y. Dievo valdose arba karalystėje.

1, 9* ...*savo valios paslaptį*: žr. Rom 16, 25; Kol 1, 26. 27. Dievo valios paslaptis dabar, pilnatvei atėjus, apreikšta per Dievo planą, kad visa būtų išganyta ir suvienyta Kristuje (žr. 1, 10; 3, 3-6).

Mk 1, 15 Gal 4, 4+ 10 amžių pilnatvei atėjus*,
visa, kas yra danguje ir žemėje,
Kol 1, 16. 20 iš naujo suvienyti Kristuje tartum galvoje.
Įst 7, 6+ 11 Jame esame tapę paveldėtojais,
iš anksto paskirti sutvarkymu to,
Iz 46, 10 Dan 4, 32 Apr 4, 11 kuris visa veikia pagal savo valios nutarimą,
12 kad būtume jo didybės šlovei
mes, kurie nuo seno turėjome viltį* Mesijuje.
13 Kristuje ir jūs,
IIKol 1, 5 1 Tes 2, 13+ išgirdę tiesos žodį – išgelbėjimo Evangeliją –
ir įtikėję juo,
4, 30; 2 Kor 1, 22 Apd 2, 33+; Rom 5, 5+ esate paženklinti* pažadėtąja Šventąja Dvasia,
2 Kor 1, 22+ 14 kuri yra mūsų paveldėjimo laidas*,
Rom 3, 24+ Iz 43, 21 LXX 1 Pt 2, 9 kol bus atpirkta jo nuosavybė jo didybės šlovei.

1, 10* *...amžių pilnatvei atėjus*: arba *kaip planą, amžių pilnatvei atėjus* (žr. 3, 2 paaiškinimą).

1, 12* *...mes, kurie nuo seno turėjome viltį*: žydai krikščionys. Ta pati viltis atiteko ir krikščionims iš pagonijos, kurie įvardijami žodžiu *jūs* (žr. 1, 13).

1, 13* *...paženklinti*: pažodžiui – Dievo *užantspauduoti* krikštu (žr. 4, 30; 2 Kor 1. 22).

1, 14* *...mūsų paveldėjimo laidas*: arba *mūsų paveldėjimo pirmoji įmoka*, t. y. pirmasis Dievo įnašas į pilnutinį išganymą (žr. 2 Kor 1, 22).

+ B +

BAŽNYČIOS VIENYBĖ KRISTUJE

15* Todėl ir aš, išgirdęs apie jūsų tikėjimą Viešpačiu ||Kol 1, 9 ||Kol 1, 3-4
Jėzumi ir apie jūsų meilę visiems šventiesiems, 16 nesi- Fm 4-5; Kol 13, 13+ Apd 9, 13+
liauju dėkojęs už jus, prisimindamas jus ir melsdamas,
17 kad mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Dievas, garbės 3, 14. 16 Iš 24, 16+
Tėvas, suteiktų jums išminties ir apreiškimo Dvasią ir
jūs galėtumėte jį pažinti; 18 kad apšviestų jūsų širdies 1 Jn 5, 20
akis ir jūs pažintumėte, kokia yra viltis, į kurią jūs esate 2 Kor 4, 6
pašaukti, koks jo šventųjų garbingo paveldo turtas 19 ir Apd 9, 3
kokia nepalyginama jo galybės didybė mums, tikintie-
siems, veikiant jo neribotai jėgai.

20 Ja jis prižadino Kristų iš numirusių Kol 2, 12 Rom 1, 4+
ir pasodino danguose savo dešinėje, Apd 2, 33+
21 aukščiau už visas kunigaikštystes, 1 Pt 3, 22
valdžias, galybes, viešpatystes Kol 1, 16; 2, 15
ir už kiekvieną vardą, tariamą ne tik Fil 2, 9
šiame pasaulyje, bet ir būsimajame,

1, 15-23* Malda, panaši į Kol 1, 3-20. Maldos turinys nuo Dievo ir Kristaus (17. 20-21 eil.) perkeliamas į efeziečius (17-19 eil.) ir Bendriją (22-23 eil.). Apaštalas meldžiasi, kad Dievo Tėvo efeziečiams suteiktas palaiminimas (žr. 1, 3) juose stiprėtų Evangelijos skelbimu (13. 17-19 eil.). Palaiminimas įžvelgiamas per Dievo *jėgą*: įkuriant Kristaus viešpatavimą visoje kūrinijoje (19-21 eil.) ir paskelbiant jį Bendrijos *galva* (22-23 eil.). Apie 21 eil. dvasinių būtybių užuominą žr. Rom 8, 38; Kol 1, 16. Šiame tekste, kaip ir 1 Kor 15, 24-25; Kol 2, 15, visos kunigaikštystės bei valdžios yra Kristaus valdžioje.

Ps 8, 7 1 Kor 15, 24-28 22 *ir visa jam palenkė po kojų,*
o jį patį pastatė viršum visko,
Kol 1, 18+. 19+ kad būtų Galva Bažnyčios,
23 kuri yra jo Kūnas*,
4, 10 pilnatvė* to, kuris visa visur pripildo.
||Kol 2, 13; 3, 7 **2 Išganymo dovana Kristuje** 1* Ir jūs buvote mirę
savo nusikaltimais ir nuodėmėmis, 2 kuriuose kadaise

1, 23* ...*jo Kūnas*: Bendrija (žr. 1, 22). *Gr. soma – įkūnytas asmuo.* Taigi Bendrija – *įkūnytas Kristus* (žr. Kol 1, 18 paaiškinimą). Tik *Laiške efeziečiams* ir *Laiške kolosiečiams* Kristus vadinamas *Kūno galva.* 1 Kor 12 ir Rom 12, 4-8 Kristus yra lyginamas su visu Kūnu ar Bendrija. ...*pilnatvė*: žr. Kol 1, 19 paaiškinimą. Kai kurie tyrinėtojai *tame, kuris visa pripildo,* įžvelgia Dievą, o kiti – Kristų (žr. 4, 10). Jei Kristuje *kūniškai gyvena visa dievystės pilnatvė* (Kol 2, 9), tad, kaip Dievas *pripildo* Kristų, lygiai taip Kristus pripildo Bendriją ir tikintįjį (žr. 3, 19; 5, 18). Be to, ir Bendrija gali būti suvokiama kaip *papildymas* Kristaus, kurio viešpatavimas Visatoje Dievo plane įkūnijamas per Bendriją (žr. 3, 9-10).

2, 1-22* *Išgelbėjimo Evangelija* (žr. 1, 13), kurią Dievas sukūrė Kristuje (žr. 1, 20), aptariama nauju požiūriu, būtent: ką mums reiškia Kristuje apreikšta *didžioji* Dievo *meilė* (4 eil.). Šios eilutės kartais skiriamos *jums* – pagonims (1-2. 8. 11-13. 19. 22 eil.), o kartais kreipiasi į *mus visus,* kurie tikime (3-7. 10. 14. 18 eil.). Ragindamas žmones *atsiminti* savo kraupią praeitį, kada jie buvo *mirę* nuodėmėse (1-3. 11-12 eil.), ir kuo jie yra *dabar Kristuje* (4-10. 13 eil.), autorius žvelgia ir į žydą, ir į graiką per taikos su Dievu tikrovę – į abu tarsi *į vieną naują žmogų viename kūne,* esančius *Dievo namiškiais, šventykla* ir *Dievo buveine Dvasioje* (15-16. 19-22 eil.).

2, 1-10* Pauliaus laiško gavėjai jų atpirkimu iš *nusižengimų ir nuodėmių* patyrė Kristaus pranašumo poveikį prieš velnio jėgą (1-2 eil.; žr. 6, 11-12), Kristaus, valdančio ne iš mirusiųjų pasaulio, bet iš *dangaus aukštumų* tarp Dievo danguje ir žmonių žemėje. Abu – ir žydas, ir pagonis – per Kristų patyrė laisvą Dievo dovaną, kuri jau ženklina juos būsimam likimui danguje (3-7 eil.). Posakiai *mirę, prikėlė* ir *pasodino danguje* glaudžiai susiję su paties Jėzaus kančia ir prisikėlimo patirtimi. 8-9 eilutėse apie išganymą kalbama taip, kaip kitur Paulius kalba apie nuteisinimą: *malone, tikėjimu, Dievo dovana, ne darbais* (žr. Gal 2, 16-21; Rom 3, 24-28). Krikščionys yra naujai Kristuje sukurta tauta geriems darbams (10 eil.).

gyvenote, laikydamiesi šio pasaulio papročių*, paklus- 6, 12+ Jn 12, 31
dami kunigaikščiui, viešpataujančiam ore, dvasiai, vei- 2 Kor 4, 4
kiančiai neklusnumo vaikuose*. 3 Tarp jų kadaise ir mes
visi gyvenome, sekdami savo kūno geismais, vykdyda- Rom 2; 3, 9. 23
mi kūno ir minčių troškimus, ir iš prigimties buvome
rūstybės vaikai kaip ir kiti. 4 Bet Dievas, apstus gailes- 5, 6 Rom 1, 18; 2, 8
tingumo, savo didžia meile, kuria mus pamilo, 5* mus, Iš 34, 6+ Rom 5, 8
mirusius nusikaltimais, prikėlė gyventi su Kristumi, – Kol 2, 13
jūs gi esate išgelbėti malone, – 6 prikėlė ir pasodino Kol 2, 12; 3, 1-4 Rom 8, 11+
danguje su Kristumi Jėzumi, 7 kad ateinančiais amžiais Ps 22,31-32 Ef 1, 7
beribį savo malonės lobį parodytų savo gerumu mums Rom 9, 23
Kristuje Jėzuje. 8 Jūs gi esate išgelbėti malone per tikė-
jimą, ir ne iš savęs, bet tai yra Dievo dovana; 9 ir ne Rom 1, 16
darbais, kad kas nors nesigirtų. 10 Mes esame jo kūri- Rom 3, 27+ 1 Kor 1, 29
nys, sukurti Kristuje Jėzuje geriems darbams, kuriuos 2 Kor 5, 17+
Dievas iš anksto paskyrė mums atlikti.

Žydų ir pagonių sandermė Dieve 11* Todėl atsimin-
kite, kad jūs kadaise buvote kūnu pagonys, kuriuos va-
dino neapipjaustytais vadinamieji apipjaustytieji kūno

2, 1-7* Šios eilutės – vienas ilgas graikiško teksto sakinys. Pagrindinis veiksmažodis yra 5 eil.: *mus... prikėlė gyventi*, t. y. *mirusius savo nusižengimais* (1. 5 eil.). Žr. Kol 2, 13.

2, 2* *...šio pasaulio papročių*: pažodžiui – *šio pasaulio amžiaus*. Gnostikų raštijos posakis, bemaž *šio pasaulio valdovų* sinonimas. Be to, atspindi judaizmo *dviejų pasaulių* sąvoką, t. y. dabartį, blogąjį amžių, ir amžių, kuris ateina (žr. 1 Kor 3, 19; 5, 10; 7, 31; Gal 1, 4; Ti 2, 12). *...neklusnumo vaikuose*: arba *tuose, kurie nepaklūsta.*

2, 5* Mūsų santykis su Kristumi, prisikėlusiu Viešpačiu, dėl krikšto suvokiamas taip, tarsi eschatologija jau būtų įvykusi, nors 7 eil. įterpia tik būsimos eschatologijos požiūrį.

2, 11-22* Pagonys nepatyrė Izraelio mesijinio laukimo, stokojo *sandorų*, kurias Dievas buvo sudaręs su Izraeliu, stokojo *išganymo* vilties ir tikrojo Dievo pažinimo (11-12 eil.). Bet per Kristų šios pertvaros tarp

apipjaustymu, atliktu rankomis. 12 Tais laikais jūs buvo-
Kol 1, 21, 27 te be Kristaus, svetimi Izraelio bendruomenei*, tolimi
Rom 9, 4-5 pažado sandoroms*, be vilties ir be Dievo pasaulyje. 13
2, 17 Bet dabar Kristuje Jėzuje jūs, kadaise buvusieji toli, esate
tapę artimi dėlei Kristaus kraujo.

Iz 9, 5; Mch 5, 4 Gal 3, 28+ 14* Jis yra mūsų sutaikinimas, iš abejų padaręs viena,
sugriovęs viduryje stovinčią pertvarą, savo kūnu panai-
Kol 2, 14+ kinęs priešybę. 15 Jis panaikino įsakymų Įstatymą su jo
potvarkiais, kad iš dviejų jame būtų sukurtas vienas nau-
Kol 3, 14-15 jas žmogus*. Jis įkūrė taiką 16 ir viename kūne kryžiumi
abejus sutaikino su Dievu, pats savyje sugriaudamas prie-
Zch 9, 10 Iz 57, 19 šiškumą. 17 Atėjęs *jis skelbė taiką jums, kurie buvote toli, ir*
2 Kor 13, 13+ Ef 4, 4; 3, 12+ *tiems, kurie buvo arti*, 18 nes per jį vieni ir kiti galime
prieiti prie Tėvo vienoje Dvasioje.

Iš 12, 48+ 19 Vadinasi, jūs jau nebesate ateiviai nei svetimi, bet
Apd 9, 13+ šventųjų bendrapiliečiai ir Dievo namiškiai, 20 užstatyti

žydo ir pagonio buvo nugriautos (13-14 eil.). Mozės Sandoros teisėtvarkos panaikintos (15 eil.) dėl žydo ir pagonio sujungimo į vieną Bendriją (15-16 eil.), kupiną tos pačios Šventosios Dvasios ir garbinančią tą patį *Tėvą* (18 eil.). Dabar pagonys įtraukiami į Dievo *šeimą* (19 eil.), kuri klesti ant *apaštalų pamato*, padedama turinčių pranašišką dovaną (žr. 3, 5) Kristaus skelbėjų (20 eil.). Su Kristumi, *kertiniu akmeniu* (20 eil.; žr. 1 Kor 12, 28), jie statomi kaip Dievo tautos *šventykla*, kur gyvena dieviškasis artumas (21-22 eil.).

2, 12* *...svetimi Izraelio bendruomenei*: arba *svetimi Izraelio gyvenimo būdui* (žr. 4, 18). *...tolimi pažado sandoroms*: su Abraomu, su Moze, su Dovydu (žr. Rom 9, 4).

2, 14-16* Vaizdinga ir ženkli kalba nužvelgia išganymo įvykius Kristuje, kuris yra abiejų – žydo ir graiko – sutaikinimas. Ši nauja tikrovė sukuriama per Kristaus kūno auką, kuri paskelbė Mozės Įstatymo pabaigą (žr. Kol 2, 14), žydus ir pagonis atvedė į taiką su Dievu ir tarpusavyje (žr. 2 Kor 5, 18-21), sugriovė pertvarą, skiriančią žmones nuo Dievo šventykloje.

2, 15* *...vienas naujas žmogus*: t. y. Krikščionių Bendrija, sukurta iš žydų ir pagonių, pašalinanti senąsias padalas (žr. Rom 1, 16).

ant apaštalų ir pranašų pamato, turintys kertiniu ak-
meniu patį Kristų Jėzų, 21 ant kurio darniai auga visas
pastatas, tampantis šventove Viešpatyje, 22 ant kurio ir
jūs esate drauge statomi kaip Dievo buveinė Dvasioje.

1 Kor 3, 10s; 2 Kor 6, 16; Rom 15, 20
Ef 4, 11-12
Apr 21, 14; Iz 28, 16
1 Kor 3, 16+
1 Pt 2, 5

BAŽNYČIOS MISIJA PASAULYJE

3 1* Todėl aš, Paulius, esu Kristaus Jėzaus kalinys* dėl
jūsų – pagonių. 2 Jūs, be abejo, esate girdėję, kokia malo-
nės tarnyba* Dievo man suteikta jūsų labui: 3* apreiškimu

||Kol 1, 24-29
4, 1; Fil 1, 13. 17
Kol 4, 18
2 Tim 2, 9

3, 1-13* Paulius apmąsto savo misiją pagonijoje. Užsimena apie tai, kaip jį pašaukė ir paskyrė būti apaštalu (2-3 eil.), kaip jo *įžvalga* per apreiškimą ir kitus Bendrijos apaštalus bei pranašus (4-5 eil.) padėjo įžvelgti Dievo plano išganyti pasaulį Kristuje gelmes. Paulius *yra* ypatingas Evangelijos – naujojo pažado pagonims (6 eil.) – tarnas (7 eil.). Jis turėjo paskelbti, kad Dievo planė numatyta ir pagonims dalytis dvasinėmis, Izraeliui pažadėtomis dovanomis. Jo apaštalinis vaidmuo yra ne vien tai, jis dar yra gavęs užduotį atskleisti visiems *nuo amžių uždengtą* Dievo išganymo planą (8-9 eil.). Per Bendriją išganomojo Dievo plano išmintis tampa žinoma dvasinėms būtybėms danguje (10 eil.; žr. 1, 21) pagal *amžinąjį* Dievo *užmojį* (11 eil.). Plano įvykdymas per Kristų visai Bendrijai teikia *pasitikėjimą*, o per *tikėjimą* – artėjimą prie *Tėvo* (12 eil.). Laiško skaitytojai sykiu yra drąsinami *pasitikėti*, nors Paulius ir įkalintas (13 eil.).

3, 1* ...*Kristaus Jėzaus kalinys*: žr. Įžangą. Paulius, nebaigdamas sakinio, 1 eil. pabaigoje staiga nutraukia savo mintį.

3, 2* ...*malonės tarnyba*: tas pats graikiškas žodis *oikonomia*, vartojamas 1, 10 tekste, ženklina *planą*, kurį įgyvendina Dievas (žr. Kol 1, 25) ir kuriame Paulius turi pagrindinį vaidmenį.

3, 3-4* ...*paslaptis*: Dievo užmojis išgelbėti iš nuodėmės ir mirties pagonis drauge su Izraeliu per Kristų. Žr. 1, 10; 3, 9 paaiškinimus.

Rom 16, 25+ buvo man atskleista paslaptis*, kaip aš ką tik esu trum-
1 Kor 7, 40; 2 Kor 11, 59 pai aprašęs. 4 Skaitydami galite įsitikinti, kad aš suvokiu
Kristaus paslaptį, 5 kuri ankstesnėms žmonių vaikų
1 Pt 1, 12; Ef 4, 11 kartoms nebuvo paskelbta taip, kaip ji dabar Dvasios
Jn 14, 26+ atskleista jo šventiesiems apaštalams ir pranašams: 6 pa-
2, 12-19 gonys kartu su žydais yra paveldėtojai, vieno kūno na-
riai ir dalininkai pažado Kristuje Jėzuje per Evangeliją.
2 Kor 3, 6; Kol 1, 23 7 Aš tapau Evangelijos tarnu Dievo malonės dovana,
1 Tes 2, 4 kuri man buvo duota jo galybės veikimu. 8 Man, iš visų
1 Kor 15, 8s; Kol 1, 29 šventųjų mažiausiajam, atiteko malonė skelbti pagonims
Gal 2, 8 nesuvokiamus Kristaus turtus 9 ir atskleisti visiems, kaip
Rom 16, 25+ turi išsipildyti šita paslaptis, nuo amžių uždengta Die-
ve – visų dalykų Kūrėjuje, – 10 kad dabar per Bažnyčią
1 Kor 2, 7-9+; 1 Pt 1, 12 taptų žinoma kunigaikštystėms ir valdžioms* danguje
1, 4 daugeriopa Dievo išmintis. 11 Tai atitinka amžinąjį nu-
2, 18; Rom 5, 1s; Kol 1, 22; Žyd 4, 16 tarimą, įvykdytą mūsų Viešpatyje Kristuje Jėzuje. 12 Jį
Kol 1, 24 tikėdami, mes drąsiai ir su pasitikėjimu einame prie
1 Pt 3, 18 Tėvo. 13 Todėl aš prašau nenusiminti dėl mano vargų
jūsų dėlei, nes jie yra jūsų garbė.

Apaštalo malda 14* Dėl to aš klaupiuosi prieš Tėvą,
15 nuo kurio kiekviena tėvystė* danguje ir žemėje turi
vardą, 16 kad iš savo šlovės turtų suteiktų jums stiprybės

3, 10* *...kunigaikštystėms ir valdžioms*: žr. 1, 15-23 paaiškinimą apie 21 eil.

3, 14-21* Apaštalas meldžiasi, kad skaitytojai nertų į Dievo plano – išganyti per Kristų – gelmes, nes Dievo planas apima visą Visatą (15 eil.) su Dievo meilės Kristuje *pločiu, ilgiu, aukščiu ir gyliu* (18 eil.) – visais matmenimis. Apaštalas meldžiasi, kad skaitytojai patirtų atperkančią Kristaus meilę ir būtų panardinti į Dievo pilnybę (19 eil.). Malda baigiasi šlovinimu (20-21 eil.).

3, 15* *...kiekviena tėvystė*: arba *kiekviena šeima*. Graikiškam tekste stebimas žaismas su žodžiu *Patēr* – Tėvas ir žodžiu *patria* – šeima.

jo Dvasios galia tapti tvirtais vidiniais žmonėmis, 17 kad Apd 1, 8+; Rom 5, 5+
Kristus per tikėjimą gyventų jūsų širdyse ir jūs, įsi- Rom 7, 22+ Jn 14, 23
šakniję ir įsitvirtinę meilėje, 18 galėtumėte suvokti kartu Kol 1, 23; 2, 7
su visais šventaisiais, koks yra plotis ir ilgis, ir aukštis, Apd 9, 13+ Job 11, 7-9
ir gylis, 19 ir pažinti Kristaus meilę, kuri pranoksta
bet kokį žinojimą, kad būtumėte pripildyti visos Dievo Kol 2, 9+
pilnybės.
20 O tam, kuris savo jėga, veikiančia mumyse, gali 1, 19s; Fil 2, 13
padaryti nepalyginti daugiau, negu mes prašome ar
išmanome, 21 jam tebūna šlovė Bažnyčioje ir Kristuje Rom 16, 27+
Jėzuje per visas kartas amžių amžiais! Amen.
4 Vienybės reikalas 1* Taigi aš, kalinys Viešpatyje, Kol 3, 12-15 Ef 3, 1+
raginu jus elgtis, kaip dera jūsų pašaukimui, į kurį esate Fil 1, 27
pašaukti. 2 Su visu nuolankumu bei meilumu, su didžia
kantrybe palaikykite tarpusavio meilę, 3 uoliai sergėkite 1 Kor 13, 13+
Dvasios vienybę taikos ryšiais. 4* Vienas Kūnas ir viena 1 Kor 12, 12+

4, 1-16* Prašymas, kad Bendrijoje vyrautų vienybė. Krikščionys buvo pašaukti per Dvasią į vieną darnią Bendriją – vieną *Kūną* (12. 16 eil.), kuriame, priešingai pagonių pasauliui, šios Bendrijos vienybė saistoma vieno išganymo kelio *tikėjimu*, vienu *krikštu* (1-6 eil.; žr. Rom 6, 1-11). Krikščionių vienybė yra daugiau negu atsidavimas bendram tikėjimui, ji išsiskleidžia per nuostabias Kristaus dovanas pavieniams krikščionims, idant jie taip tarnautų, kad Bendrija vis labiau taptų panašesnė į Kristų (11-16 eil.). Šis mokymas apie Kristų, kaip visų dovanų šaltinį, pradedamas Ps 68, 19 teksto citata, kuri vaizduoja Jahvę, pergalingai vedantį Izraelį į išganymą Jeruzalėje. Tai pritaikoma Kristui, kylančiam *aukščiau visų dangų*, Bendrijos *galvai*, nes per savo atperkančią mirtį, prisikėlimą ir žengimą į dangų jis tapo Bendrijos dvasinių dovanų šaltiniu. Kristaus *nusileidimas* (9-10 eil.) – nuoroda veikiau į įsikūnijimą (žr. Fil 2, 6-8), o ne į Kristaus nužengimą į mirusiųjų pasaulį po savo mirties (žr. 1 Pt 3, 19).

4, 4-6* Septyni vienybės saitai – Bendrija, Dvasia, viltis; Viešpats, tikėjimas į Kristų (žr. 1, 13), krikštas; vienas Dievas – atspindi trejybišką vėlesnių tikėjimo išpažinimų sandarą.

1 Kor 10, 17 Rom 12, 5 Dvasia, kaip ir esate pašaukti į vieną savo pašaukimo
1 Kor 1, 13; 8, 6; 12, 4-6 viltį. 5 Vienas Viešpats, vienas tikėjimas, vienas krikš-
2 Kor 13, 13+ tas. 6 Vienas Dievas ir visų Tėvas, kuris virš visų, per
visus ir visuose.

Rom 12, 3. 6 7 Kiekvienam mūsų duota malonė pagal Kristaus
dovanos mastą. 8* Todėl sakoma:

Ps 68, 19 *Kildamas aukštyn, nusivedė sugautus belaisvius*
Apd 2, 33 *ir davė žmonėms dovanų.*

1 Pt 3, 19+ 9 Ką reiškia *jis pakilo*, jeigu ne tai, kad jis ir nusileido
į žemesniąsias sritis žemėje. 10 O tasai, kuris nužengė,
yra tas pats, kuris iškilo aukščiau už visus dangus, kad
1 Kor 12, 28+ visa užpildytų. 11 Tai jis paskyrė vienus apaštalais, kitus
pranašais, evangelistais*, ganytojais ir mokytojais*, 12* kad
Tit 1, 5+ padarytų šventuosius tinkamus tarnystės darbui, Kristaus
2, 21; 4, 16 Kūno ugdymui, 13 kol mes visi kaip vienas tikėdami ir
Kol 1, 23+; 3, 11 pažindami Dievo Sūnų, tapsime tikrais vyrais* pagal
1, 23+ Kristaus pilnatvės amžiaus saiką.

1 Kor 14, 20 14 Mes jau nebegalime būti maži vaikai, siūbuojami ir
5, 6 Kol 2, 4. 8 nešiojami bet kokio mokymo vėjelio, žmonių apgaulės,
jų gudrumo, vedančio į klystkelius. 15* Ne! Elgdamiesi

4, 8-10* Ypač pabrėžiama, kad Kristus įžengė į dangų ir davė žmonėms dovanų, tačiau esti ir nuoroda apie *sugautų belaisvių* nusivedimą (žr. 1, 21; 2, 2; 3, 10; 6, 12).

4, 11* *...evangelistais*: skelbėjai misionieriai (žr. Apd 21, 8; 2 Tim 4, 5), o ne tie, kurie parašė evangelijas. *...ganytojais ir mokytojais*: viena grupė graikų kalboje; jų uždavinys – rūpintis bendrijų ugdymu. Apie šį Evangelijos tarnų sąrašą žr. 1 Kor 12, 28 ir Rom 12, 6-8.

4, 12* Vadovų užduotis – padaryti visą Dievo tautą tinkamą *[Evangelijos] tarnybos darbui.*

4, 13* *...tikrais vyrais*: pažodžiui – *tobulu žmogumi [vyru]* (žr. Kol 1, 28) arba *nauju žmogumi [asmeniu]* (žr. 2, 15). Tikinčių Kristų vienybėje brandos būsena tampa matoma per pilnatvinį Bendrijos augimą.

4, 15-16* *...tame, kuris yra Galva – Kristuje*: žr. Kol 1, 18, sugreti-

pagal tiesą, mes aukime meile visais atžvilgiais tame, ‖Kol 2, 19
kuris yra Galva, – Kristuje. 16 Iš jo visas Kūnas, suderin-
tas ir stipriai sujungtas įvairiais ryšiais, savaip veikiant
kiekvienai daliai, auga ir save patį stato meilėje.
Naujas gyvenimas Kristuje 17* Taigi aš liepiu ir įspėju
Viešpatyje, kad jūs nebesielgtumėte, kaip elgiasi pago- Rom 1, 18-32
nys dėl savo proto menkystės. 18 Jų protavimas aptemęs, 1 Pt 4, 3
jie svetimi Dievo gyvenimui dėl savo dvasinio aklumo ‖Kol 1, 21
bei širdies suakmenėjimo. 19 Jie visiškai išglebo ir pa-
sidavė juslingumui, godžiai ieškodami visokių netyrų
pasitenkinimų. 20 Bet jūs gi ne šito išmokote apie Kris-
tų! 21 Juk jūs apie jį išgirdote ir pagal jį išmokote, kokia
yra tiesa Jėzuje: 22 privalu atsižadėti ankstesnio senojo
žmogaus gyvenimo būdo, žlugdančio apgaulingais ‖Kol 3, 9-10
geismais, 23 atsinaujinti savo proto dvasinėje gelmėje, Kol 3, 5+
24 apsivilkti nauju žmogumi*, sukurtu pagal Dievą tei- Rom 13, 14
sume ir tiesos šventume. Ef 2, 15+; Kol 3, 10+ Išm 9, 3

nant su 1 Kor 12, 12-27; Rom 12,4-5, kur Kristus tapatinamas su visu Kūnu, taip pat ir galva. Vaizdai, atrodo, susiję su senovės medicinos požiūriu, kad *galva* valdo ir rūpinasi kūnu, kiekvienam *ryšiui* – 11 eilutėje minimiems Evangelijos tarnams – teikdama paramą. Kaip 2, 19-22 tekste, kur šventykla vaizduojama kaip augantis organizmas, taip ir šiame tekste čia galima įžvelgti idėją – augimą link Kristaus, kuris yra kertinis akmuo.

4, 17-24* Paulius imasi ryškinti kontrastą tarp šio naujojo gyvenimo Kristuje ir ano senojo krikščionių iš pagonijos gyvenimo būdo. Pažodžiui – *senojo žmogaus* (22 eil.) ir *naujojo žmogaus* (24 eil.).

4, 24* *...apsivilkti nauju žmogumi*: krikštu (žr. Gal 3, 27 paaiškinimą).

+ D +

KASDIENIS ELGESYS – VIENYBĖS IŠRAIŠKA

Zch 8, 16; Kol 3, 9 — 25* Tad, pametę melagystę, *kiekvienas kalbėkite tiesą*
Rom 12, 5 — *savo artimui*, nes mes esame vieni kitų nariai. 26* *Rūs-*
Ps 4, 5 LXX; Mt 5, 22 — *taudami nenusidėkite!* Tegul saulė nenusileidžia ant jūsų
2 Kor 2, 11 — rūstybės! 27 Ir nepalikite vietos velniui. 28 Kas vogdavo,
1 Tes 4, 11; Apd 18, 3+; — tegu nebevagia, bet imasi triūso, dirbdamas savo ranko-
20, 34.35 — mis gerą darbą*, kad turėtų iš ko padėti stokojančiam.
Mt 15, 11; Jok 3, 10-12 — 29 Joks bjaurus žodis teneišeina iš jūsų lūpų; kalbėkite
Kol 4, 6 — vien kas gera, kas tinka pamokyti ir duoda naudą klau-
Iz 63, 10; Ef 1, 13+ — sytojams. 30* Ir neliūdinkite Šventosios Dievo Dvasios,
kuria esate paženklinti atpirkimo dienai. 31 Tebūna toli
Kol 3, 8; Rom 1, 29+ — nuo jūsų visokie šiurkštumai, piktumai, rūstybės, riksmai
ir piktžodžiavimai su visomis piktybėmis. 32 Verčiau
Mt 6, 12.14-15p; Kol 3, 13 — būkite malonūs, gailestingi, atlaidūs vieni kitiems, kaip
Jok 2, 13 — ir Dievas Kristuje jums buvo atlaidus.
2 Tes 3, 7+; Mt 5, 48 — **5 Dievo sekėjai** 1 Būkite Dievo sekėjai*, kaip jo my-
limi vaikai, 2 ir gyvenkite meile, nes ir Kristus pamilo
1 Jn 3, 16; Gal 2, 20 — jus ir atidavė už mus save kaip atnašą ir kvapią auką
Ps 40, 7; Iš 29, 18 — Dievui.

4, 25-6, 20* Apie panašius skatinimus dorai gyventi ir atsakyti į tikėjimo į Kristų dovaną žr. Rom 12, 1-13, 14 ir Gal 5, 13-26.

4, 26* Jei pyksti, ieškok susitaikymo tą pačią dieną, neduodamas velniui progos vesti į nuodėmę (žr. 6, 11).

4, 28* *...gerą darbą*: arba *sąžiningą darbą*.

4, 30* Žr. 1, 13 paaiškinimą.

5, 1* *...Dievo sekėjai*: atleisdami (žr. 4, 32), mylėdami, kaip mums parodyta Kristaus meilė.

3 Užtat ištvirkavimas, visoks netyrumas ar godulys- Gal 5, 19+
tė tenebūna jūsų net minimi, kaip pridera šventiesiems; Apd 9, 13+
4 taip pat begėdystė, kvaila šneka ar juokų krėtimas jums
tai netinka, verčiau tebūna dėkojimas. 5 Gerai įsidėmė- 5, 20+
kite, kad joks ištvirkėlis, nedorėlis ar gobšas, tai yra 1 Kor 6, 9-10+ Žyd 13, 4-5
joks stabmeldys, nepaveldės Kristaus ir Dievo Karalystės Kol 3, 5; Mt 6, 24
dalies. 6* Tegul niekas neapgauna jūsų tuščiais plepalais; Kol 2, 4. 8
už tokius dalykus Dievo rūstybė ištinka neklusnumo Kol 3, 6
vaikus. 7 Nebūkite jų bendrai! 8 Juk kadaise jūs buvote 4, 18; Jn 8, 12+ Kol 1, 12-13
tamsa, o dabar esate šviesa Viešpatyje. Tad elkitės kaip 2 Kor 4, 6; 6, 14 1 Tes 5, 4-8
šviesos vaikai. 9 O šviesos vaisiai reiškiasi visokeriopu
gerumu, teisumu ir tiesa. 10 Ištirkite, kas patinka Vieš- Rom 12, 2+ Kol 3, 10+
pačiui, 11 ir neprisidėkite prie nevaisingų tamsos darbų,
o verčiau pasmerkite juos. 12 Nes ką jie slapčia daro,
gėda ir sakyti. 13 Bet visa, ką šviesa smerkia, tampa regi- Jn 3, 20-21
ma, 14* o kas tampa regima, yra šviesa. Todėl sakoma:

„Pabusk, kuris miegi, Iz 26, 19; 60, 1
kelkis iš numirusių,
ir apšvies tave Kristus“. Žyd 10, 32+

15* Todėl rūpestingai žiūrėkite, kaip jūs elgiatės: kad
nebūtumėte tarytum neišmanėliai, bet kaip išmintingi,
16 gerai naudojantys laiką, nes dienos yra piktos. 17 Nebū- Kol 4, 5
kite tad neprotingi, bet supraskite, kokia yra Viešpaties Kol 1, 9 Rom 12, 2+
valia. 18 Ir nepasigerkite vynu, kuriame slypi pasileidi- Pat 23, 31 LXX
mas, bet būkite pilni Dvasios. 19* Kalbėkitės psalmių,
himnų bei dvasinių giesmių žodžiais, giedokite ir šlo- ||Kol 3, 16-17
vinkite savo širdyse Viešpatį, 20 visuomet ir už viską

5, 6* Žr. 2, 2 paaiškinimą.

5, 14* Ankstyvųjų krikščionių giesmė. Galbūt paimta iš krikšto liturgijos. Plg. 2, 5-6; 3, 9 ir Iz 60, 1.

5, 15-16. 19-20* Plg. Kol 3, 16-17; 4, 5.

1 Tes 5, 18 Kol 3, 15-17 dėkodami Dievui Tėvui mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus
vardu, 21* paklusdami vieni kitiems dėl Kristaus baimės.
||Kol 3, 18 1 Pt 3, 1-6 **Pamokymai sutuoktiniams** 22 Jūs, moterys, būkite
klusnios savo vyrams lyg kad Viešpačiui, 23 nes vyras
1, 22-23 Kol 11, 3 yra žmonos galva, kaip Kristus yra Bažnyčios Galva, –
jis, Kūno gelbėtojas. 24 Ir kaip Bažnyčia klauso Kris-
taus, taip ir moterys visur kur teklauso vyrų.
||Kol 3, 19 1 Pt 3, 7; Ef 5, 2 25 Jūs, vyrai, mylėkite žmonas, kaip ir Kristus mylė-
jo Bažnyčią ir atidavė už ją save, 26 kad ją pašventintų,
Tit 2, 14; 3, 5-7 Rom 6, 4+ Ez 16, 9 apvalydamas vandens nuplovimu ir žodžiu, 27 kad pa-
darytų sau garbingą Bažnyčią, neturinčią jokios dėmės
Kol 1, 22; 2 Kor 11, 2; Apr 19, 7-8; 21, 2. 9-18 nei raukšlės, nei nieko tokio, bet šventą ir nesuteptą.
28 Taip ir vyrai turi mylėti savo žmonas tarytum savuosius
kūnus. Kas myli žmoną, myli save patį. 29 Juk niekas
niekada nėra nekentęs savo kūno, bet jį maitina ir
1 Kor 12, 12+ globoja kaip ir Kristus Bažnyčią. 30 Mes gi esame jo

5, 21-6, 9* Panašūs šeimos namų pareigų sąrašai ir kituose laiškuose: Kol 3, 18-4, 1 ir 1 Pt 2, 18-3, 7. Būdinga pirmiausia perspėti tuos, kurie yra pavaldūs, būtent: *žmonas* (5, 22), *vaikus* (6, 1), *vergus* (6, 5), o paskui tuos, kurie valdo, būtent: *[sutuoktinius] vyrus* (5, 25), *tėvus* (6, 4), *šeimininkus* (6, 9). Paulius, skirtingai nuo šio modelio, pabrėžia abipusiškumą (žr. 5, 20), pavartodamas Senojo Testamento mokymą apie *tėvą* ir *motiną* (6, 2), primindamas būsimą teismą vergų savininkams: *jums yra Šeimininkas danguje* (6, 9) – viršum viso kito yra pavaldumas *vienų kitiems* Kristuje. Į laiško dalį apie *žmonas* ir *[sutuoktinius] vyrus* įaustas nuostabus mokymas apie Kristų ir Bendriją (žr. 5, 22-23).

5, 21-33* Apaštalas skatina sutuoktinius krikščionis mylėti vienas kitą stipria abipuse meile. Laikydamasis Pr 2, 24 mokymo apie santuoką kaip Kūrėjo įstatymą (31 eil.), Paulius krikščioniškoje santuokoje įžvelgia naują prasmę – intymaus santykio tarp Kristaus ir Bendrijos simbolį. Žmona privalo taip tarnauti savo vyrui, kaip Bendrija tarnauja Kristui (22. 24 eil.), o vyras taip privalo atsidėti savo žmonai, kaip Kristus atsideda Bendrijai (25-30 eil.). Paulius *Pradžios* knygos tekste įžvelgia santuokos prasmę, nušviestą Kristaus ir Bendrijos vienybės, kurios atspindys yra krikščioniškoji santuoka savo abipuse ištikimybe bei atsidavimu (31-33 eil.).

Kūno nariai. 31 Todėl žmogus paliks tėvą bei motiną ir Pr 2, 24
glausis prie savo žmonos, ir du taps vienu kūnu. 32 Šita Mt 19, 5p 1 Kor 6, 16
paslaptis yra didelė, – aš tai sakau, žvelgdamas į Kristų Rom 16, 25+
ir Bažnyčią. 33 Taigi kiekvienas jūsų temyli savo žmoną
kaip save patį, o žmona tegerbia vyrą.

6 Žodis vaikams 1 Jūs, vaikai, klausykite Viešpatyje ||Kol 3, 20-21
savo gimdytojų, nes šito reikalauja teisingumas. 2 *Gerbk* Pat 6, 20
savo tėvą ir motiną, – tai pirmasis įsakymas su pažadu: Iš 20, 12
3 *Kad tau gerai sektųsi ir ilgai gyventumei žemėje*. 4 Ir jūs,
tėvai, neerzinkite savo vaikų, bet auklėkite juos, draus- Pat 13, 24+
mindami ir mokydami Viešpaties vardu.

Pamokymai vergams ir šeimininkams 5 Jūs, ver- ||Kol 3, 22-4, 1
gai, klausykite savo žemiškųjų šeimininkų su baime ir Tit 2, 9-10 1 Pt 2, 18 1 Kor 2, 3
pagarba, nuoširdžiai lyg kad Kristaus, 6 ne dėl akių tar-
naudami, lyg žmonėms patikti norėdami, bet kaip Kris-
taus vergai, iš širdies vykdantys Dievo valią. 7 Noriai Rom 6, 15+
tarnaukite kaip Viešpačiui, o ne žmonėms, 8 žinodami,
jog kiekvienas, tiek vergas, tiek laisvasis, jei padaro ką Job 31, 13-15
gera, gaus atlyginimą iš Viešpaties.

9 Ir jūs, šeimininkai, tą patį darykite jiems. Liauki-
tės grasinę, žinodami, kad ir jiems, ir jums yra Viešpats
danguje ir kad jis nedaro skirtumo tarp asmenų. Įst 10, 17+

Dvasinė kova 10* Pagaliau būkite tvirti Viešpatyje ir 2 Kor 6, 7; 10, 4
jo galybės jėga. 11 Apsiginkluokite visais Dievo ginklais, Rom 13, 12; Jok 4, 7 1 Pt 5, 8-9; Mt 4, 1+
kad galėtumėte išsilaikyti prieš velnio klastas. 12 Mes
grumiamės ne su krauju ir kūnu, bet su kunigaikštys- Mt 16, 17+
tėmis, valdžiomis, šių tamsybių pasaulio valdovais ir 1, 21+

6, 10-20* Bendras padrąsinimas nebijoti ir melstis. Pavartodamas vaizdus ir idėjas iš Iz 11, 5; 56, 16-17 ir Išm 5, 17-23, Paulius krikščionį aprašo Romos karių apdaru ir ginkluote. Tačiau jis pastebi, kad krikščionis pasirengęs kovoti ne prieš žmones, bet prieš dvasines blogio galybes (10-17 eil.; žr. 1, 21; 2, 2; 3, 10). Ypatinga reikšmė skiriama maldai (18-20 eil.).

dvasinėmis blogio jėgomis dangaus aukštumose. 13 Todėl
imkitės visų Dievo ginklų, kad galėtumėte piktąją dieną
pasipriešinti ir, visa nugalėję, išsilaikyti. 14 Tad stovėki-
Iz 11,5; 59,17 Išm 5,18 te, *susijuosę strėnas tiesa, apsivilkę teisumo šarvais* 15 *ir apsi-*
Iz 52,7; 40,3.9 *avę kojas ryžtu skleisti taikos Evangeliją*. 16 O svarbiausia,
pasiimkite tikėjimo skydą, su kuriuo užgesinsite visas
1 Jn 2,13+ ugningas piktojo strėles. 17 Pasiimkite ir *išganymo šalmą*
Žyd 4,12 *bei Dvasios kalaviją*, tai yra *Dievo žodį*. 18 Kiekvienu metu
Lk 18,1+; 21,36 ||Kol 4,2-4 melskitės Dvasioje visokeriopomis maldomis ir prašymais.
Rom 15,30+ Be paliovos budėkite, malda užtardami visus šventuosius
19 ir mane, kad kai atveriu lūpas, būtų man duota drąsiai
Rom 16,25+ skelbti Evangelijos paslaptį, 20 kurios pasiuntinys esu ir
3,1 Kol 4,10.18 būdamas kalinys, – kad turėčiau drąsos kalbėti taip, kaip
Fm 9 privalau kalbėti.

+ E +

PABAIGA

||Kol 4,7 21* Kad ir jūs sužinotumėte, kaip man einasi ir ką vei-
Apd 20,4+ kiu, visa papasakos jums Tichikas*, mylimas brolis ir iš-
tikimas padėjėjas Viešpatyje. 22 Aš tam jį ir siunčiu, kad
jūs sužinotumėte apie mus ir kad jis paguostų jūsų širdis.
23 Broliams ramybė ir meilė su tikėjimu nuo Dievo
Tėvo ir Viešpaties Jėzaus Kristaus. 24 Malonė visiems,
kurie myli mūsų Viešpatį Jėzų Kristų negęstančia meile!

6, 21-22* ...*Tichikas*: laiškanešys. Šios eilutės bemaž pažodžiui panašios į Kol 4, 7-8 tekstą. Spėjama, jog *Laiškas efeziečiams* buvo skirtas kelioms krikščionių bendrijoms, tad nenuostabu, kad pabaigoje nėra jokių Pauliaus sveikinimų pavieniams krikščionims.

LAIŠKAS

FILIPIEČIAMS

Filipai Graikijos šiaurės rytuose buvo svarbus Make donijos, Romos imperijos provincijos, miestas. Apaštalo Pauliaus dienomis Filipai, esantys prie didžiojo *Via Egnatia* vieškelio tarp Adrijos pajūrio ir Bizantijos, viduryje derlingos lygumos arti Pangėjo kalno aukso kasyklų, buvo romėniškas miestas, o jo gyventojai - graikai ir makedoniečiai bei sauja žydų (žr. Apd 16, 21). VI a. prieš Kr. trakų įkurtą miestą, pavadintą Krenidu, po 360 m. prieš Kr. užkariavo Pilipas II Makedonietis, Aleksandro Didžiojo tėvas, ir pervardijo Pilipo miestu – Filipais. Makedonija romėnų valdomis tapo II a. prieš Kr. Filipų laukuose 42 m. prieš Kr. Antonijus ir Oktavianas lemiamai nugalėjo Julijaus Cezario žudikų Bruto ir Kasijaus pajėgas. Vėliau Oktavianas, kuris tapo Augustu, pavertė Filipus romėnų kolonija ir čia įkurdino daugybę Romos legionų veteranų.

Filipuose apaštalas Paulius įkūrė pirmąją Krikščionių Bendriją Europos žemyne (žr. Apd 16, 9-40). Jis atvyko į Filipus per Neapolio – šiandienės Kavalos – uostamiestį, per antrąją misijų kelionę, turbūt 49 ar 50 metais, lydimas bendradarbių Silo, Timotiejaus (žr. Apd 15, 40; 16, 3) bei Luko, jei šis priskiriamas prie tų,

kurie ženklinami *mes* nuoroda *Apaštalų darbų* knygoje (žr. Apd 16, 10-17). Joje aprašomas prekybininkės Lidijos atsivertimas, vergės egzorcizmas ir kalėjimo viršininko bei jo šeimos tikėjimas ir krikštas po žemės drebėjimo, Pauliui bei Silui kalint Filipuose. Tačiau nė vieno iš šių asmenų Paulius nemini savo laiške Filipų Bendrijai (žr. 4, 2 ir 4, 3 paaiškinimus). Apd 16 skyrius užbaigia savo pasakojimą, aprašydamas, kaip Paulius ir Silas, prašomi pretorių, iškeliavo į Tesaloniką (žr. Apd 17, 1-10), kur Pauliui keletą kartų paramą atsiuntė ištikimieji filipiečiai (žr. Fil 4, 16). Vėliau Paulius turbūt stabtelėdavo čia keliaudamas iš Efezo į Graikiją (žr. Apd 20, 1-2) ir tikrai apsistojo savo lemtingos kelionės į Jeruzalę metu (žr. Apd 20, 6).

Paulius laišką Filipų krikščionims rašė iš kalėjimo (žr. 1, 7. 13. 14. 17), kai jam grėsė mirties pavojus (žr. 1, 20-23). Nors Paulius kalėjo už žinios apie Kristų skelbimą, jis džiaugėsi Evangelijos plitimu (žr. 1, 12-26) ir išreiškė dėkingumą filipiečiams už jų nuolatinį rūpinimąsi bei paramą (žr. 4, 10-20). Daugiausia laiško turinys susijęs su vienybės ir nuolankumo mokymu Filipų Bendrijoje (žr. 1, 27-2, 18) ir skatinimu bendrauti, džiaugtis bei ugdyti ramybę (žr. 4, 1-9).

Laiškas, atrodo, jau baigiamas 2 skyriaus pabaigoje, kai Paulius praneša apie Timotiejaus ir Epafrodito planus atvykti į Filipus bei dalijasi viltimi, kad jis atgaus laisvę ir vėl atvyks į Filipus (žr. 2, 19-31). Tačiau staiga 3, 2 tekste Paulius prasiveržia perspėjimais apie grėsmę, kylančią dėl netikrų mokytojų, kurie mėgina užkrauti filipiečiams Mozės Įstatymo naštą, įskaitant ir apipjaustymą. Kita laiško dalis – 3, 2-21 – griežtai

pasmerkia žydžiuojančius krikščionis (žr. Gal 2, 11-3, 29) ar krikščionis mokytojus, kilusius iš judaizmo (žr. 2 Kor 11, 12-23). Šis poelgis teikia įžvalgų apie paties Pauliaus gyvenimą (žr. 3, 4-6), mokymą dėl nuteisinimo, krikščionio gyvenimo ir galutinės žmogaus vilties (žr. 3, 7-21).

Apie laiką ir vietą, kur apaštalas Paulius rašydamas *Laišką filipiečiams* buvo įkalintas, tikrų žinių nėra. Įprasta laišką sieti su Pauliaus įkalinimu Romoje tarp 59 ir 63 m. po Kr. (žr. Apd 28, 14-31). Šiandien vieni teigia, kad apaštalas laišką parašė įkalinimo metu Cezarėjoje, Palestinos pajūryje, 57 ar 58 metais (žr. Apd 23, 23-26, 32), o kiti siūlo Korintą (žr. 2 Kor 11, 9). Daugelis vėliausiųjų laiško tyrinėtojų laišką mėgina susieti su apaštalo įkalinimu Efeze ir jį datuoja apie 55 m. po Kr., remdamiesi nuoroda 2 Kor 1, 8 tekste apie Azijoje ištikusias negandas (žr. ir 1 Kor 15, 32). Nuoroda į pretorijų 1, 13 (žr. 4, 22) gali būti suprasta kaip nuoroda į imperatoriaus sargybos dalinį ar valdžios rūmus Efeze. Laiške Paulius užsimena apie keletą kelionių ten ir atgal tarp Filipų bei tos vietos, kur jis kalinamas (žr. 2, 25-28; 4, 14). Kadangi Efezas buvo palyginti arti Filipų, daugelis vėliausiųjų laiško tyrinėtojų Efezą laiko tinkamiausia vieta. Efezo hipotezės šalininkai laišką datuoja apie 55 metus, kai buvo parašyti didieji Pauliaus laiškai. Be to, daugelis aiškintojų mano, kad mūsų skaitomas *Laiškas filipiečiams* gali būti sudarytas iš kelių Pauliaus laiškų filipiečiams.

Laiškas filipiečiams yra patrauklus ir turtingas įžvalgų į apaštalo Pauliaus teologiją, jo apaštalinę meilę ir rūpinimąsi Evangelija bei konvertitais. Apaštalas atskleidžia

jautrų šventumą ir entuziazmą dėl Kristaus, gyvenimo bei mirties rakto (žr. 1, 21), prieraišumą filipiečiams. Su jais Paulius dalijasi viltimi ir įsitikinimais, lūkesčiais ir baimėmis, apreikšdamas visapusišką, paremtą tikėjimu pasitikėjimą Kristumi (žr. 3, 8-10). Laiške įterpta giesmė apie išganymą, Dievo sukurtą per Kristų (žr. 2, 6-11); Paulius giesmę pritaiko krikščionių tarpusavio santykiams (žr. 2, 1-5).

Įprasta *Laišką filipiečiams* vadinti *džiaugsmo laišku* (žr. 4, 4. 10), nes jis kupinas tikėjimo džiaugsmo, kurio pagrindas yra *tikrasis* lemtingo Kristaus vaidmens *supratimas* jo *didybę* išpažįstančiųjų gyvenime (žr. 2, 11; 3, 8-12. 14. 20-21).

Laiško filipiečiams metmenys

A. Įžanga *1, 1-11*
B. Evangelijos plitimas *1, 12-26*
C. Nurodymai Bažnyčiai *1, 27-2, 18*
D. Pauliaus ir jo bendradarbių kelionės planai *2, 19-3, 1*
E. Ginčas: teisumas ir Kristus *3, 2-21*
F. Nurodymai Bažnyčiai *4, 1-9*
G. Padėka filipiečiams už dosnumą *4, 10-20*
H. Pabaiga *4, 21-23*

+ A +

ĮŽANGA

1 1* Paulius ir Timotiejus, Kristaus Jėzaus tarnai*, Apd 16, 1+; Rom 1, 1+
visiems šventiesiems Kristuje Jėzuje, gyvenantiems Fili- Apd 9, 13+
puose, kartu su vyskupais* ir diakonais*. 2* Malonė jums
ir ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus
Kristaus.

1, 1-2* Apie laiškų įžangą žr. Rom 1, 1-7 paaiškinime.

1, 1* *...tarnai*: pažodžiui – *vergai*. Paprastai Paulius laiško pradžioje nurodo save kaip apaštalą. Čia, pakeisdamas žodį, pareiškia nesąlygišką savo ir Timotiejaus įsipareigojimą Kristaus tarnybai ir, atsižvelgdamas į gerus santykius su filipiečiais, veikiau nori pabrėžti savo padėtį kaip bendradarbio, o ne kaip apaštalo. Nuoroda į Timotiejų – kilnus gestas. *...vyskupais*: pažodžiui – *prižiūrėtojais*, nes gr. k. žodis *episkopos* reiškia *prižiūrėtoją;* nuo II kristinio šimtmečio juo imta vadinti *vyskupą*, vietinės Bendrijos vadovą. Naujojo Testamento laikais hierarchinė Bendrijos struktūra dar nebuvo išsivysčiusi, nors *pastoraciniai laiškai* jau liudija poslinkį ta kryptimi (žr. 1 Tim 3, 2; Tit 1, 7). Filipuose, kaip ir Efeze (žr. Apd 20, 28), buvo ne vienas *episkopos*, tačiau jų užduotis nėra tiksliai aptarta. Užtat skiriant šią užduotį nuo vėlesnio jos išsivystymo, žodis *episkopos* čia verstinas žodžiu *prižiūrėtojas*. *...diakonais*: pažodžiui – *tarnais*. Gr. k. žodis *diakonos* reiškia *tarną*. Paulius kalba apie save ir kitus apaštalus kaip *Dievo tarnus* (žr. 2 Kor 4) ar *Kristaus tarnus* (žr. 1 Tim 3, 8. 12). Diakonas jau buvo tapęs svarbiu darbuotoju vietinėje Filipų Bendrijoje. Filipų *diakonai*, atrodo, atstovauja ankstyvajam diakonų tarnybos vystymosi tarpsniui. Žr. Rom 16, 1: apie *sesę Febę – ji yra Kenchrėjos Bažnyčios diakonė*.

1, 2* *Malonė* ir *ramybė* ateina ir *iš* Kristaus Viešpaties, ne *tik per* jį iš Tėvo. Plg. 2, 6-11 teksto kristologiją.

3* Aš dėkoju savo Dievui, kada tik jus prisimenu,
4 visuomet, kiekvienoje maldoje, su džiaugsmu už jus
visus besimelsdamas, 5 už jūsų bendradarbiavimą Evan-
gelijos labui nuo pirmosios dienos iki šiandien. 6 Esu
tikras, kad tas, kuris jumyse pradėjo šį gerą darbą, jį ir
1, 10; 2, 16 1 Kor 1, 8+ pabaigs iki Kristaus Jėzaus dienos*. 7 Šitaip manyti apie
jus visus teisinga, nes aš turiu savo širdyje jus, kurie, tiek
man esant kalėjime, tiek ginant ir stiprinant Evangeliją,
Ef 3, 2 visi tebesate mano malonės dalininkai. 8 Dievas gali pa-
Rom 1, 9 liudyti, kaip jūsų visų pasiilgau Kristaus Jėzaus nuošir-
Kol 1, 9-10 dumu. 9 Ir dabar meldžiu, kad jūsų meilė vis augtų ir
augtų pažinimu ir visokeriopu išmanymu, 10 kad jūs mo-
Žyd 5, 14 Rom 12, 2+ kėtumėte pasirinkti, kas vertingiau, kad būtumėte tyri
3, 9+; Žyd 12, 11 Jok 3, 18; Jn 15, 8 ir be priekaišto Kristaus dieną, 11 pilni teisumo vaisių
per Jėzų Kristų Dievo garbei ir šlovei.

1, 3-11* Kaip Rom 1, 8-15 ir visuose Pauliaus laiškuose, išskyrus *Laišką galatams*, dabar yra dėkojama, taip pat meldžiamasi už filipiečius (9-11 eil.). Apie ***bendradarbiavimą Evangelijos labui*** (5 eil.) žr. 1, 29-30; 4, 10-20. Filipiečių pasišventimas dėl tikėjimo ir Pauliaus daro juos apaštalo ***džiaugsmu ir vainiku*** (žr. 4, 1). Tai liudija augantį jų pasirengimą Viešpaties paruzijai – antrajam atėjimui (6 ir 10 eil.). Šiltus santykius atspindi visas laiškas, o ypač 7-8 eil. Eschatologinė įtampa – ***jau*** atpirkti, ***bet dar*** kelyje – skatina rūpinimąsi doro elgesio puoselėjimu (9-11 eil.); toks eschatologinis pobūdis jaučiamas visame laiške.

1, 6* ***...pabaigs iki Kristaus Jėzaus dienos***: paruzija, arba iškilmingas Kristaus grįžimas, kai jo ištikimieji bus su juo ir dalyvaus amžinojoje jo šlovėje (žr. 1, 10; 2, 16; 3, 20-21; 1 Tes 4, 17; 5, 10; 2 Tes 1, 10; 1 Kor 1, 8).

+ B +

EVANGELIJOS PLITIMAS

12* Broliai, noriu, kad jūs žinotumėte, jog mano būklė
išėjo į gera Evangelijos plitimui. 13 Mat mano kalinimas dėl
Kristaus išgarsėjo visame pretorijuje* ir tarp kitų gyventojų. Ef 3, 1+
14* Daugumas brolių Viešpatyje, mano pančių paakin-
ti, imasi drąsiau skelbti Dievo žodį. 15 Beje, kai kurie
skelbia Kristų iš pavydo ir rungtyniaudami, kiti skelbia
Kristų gera valia; 16 šitie iš meilės, suprasdami, kad aš
pašauktas ginti Evangelijos, 17 o anie skelbia Kristų ne
iš gryno nusistatymo, bet iš tuštybės ir pavydo, tardamiesi
pasunkinsią mano pančius. 18 Tesižinai! Kad visokiais bū- Ef 3, 1+
dais, dėl akių ar iš tiesų, yra skelbiamas Kristus, – štai kuo
džiaugiuosi*! Bet aš ir toliau džiaugsiuosi. 19* Juk žinau, 1, 4+

1, 12-26* Pagrindinė laiško dalis prasideda pasakojimu apie dabartinę Pauliaus būseną, t. y. įkalinimą (12-13 eil.). Evangelijos plitimas (12 eil.) ir filipiečių *pažanga tikėjimu* (25 eil.) sudaro šios dalies rėmus. Paskui duodami nurodymai Bendrijai (žr. 1, 27-2, 18).

1, 13* *...pretorijuje*: arba imperatoriaus sargybos būstinė mieste, arba Romos provincijos valdytojo rūmai (žr. Mk 15, 16; Apd 23, 35).

1, 14-18* Nors apaštalas ir įkalintas, vietiniai krikščionys skelbia Kristų. Tai daro vadovaudamiesi įvairiais motyvais: vieni iš priešiškumo Pauliui, kiti – dėl asmeninės naudos.

1, 18* *...džiaugiuosi*: viena iš svarbiųjų laiško temų.

1, 19-25* Apaštalas rimtai pasižiūri į savo galimybes: ar tapti kankiniu, ar tęsti misijų triūsą? Nors Paulius trokšta *mirti ir būti su Kristumi* (23 eil.), vis dėlto tikisi, kad bus išlaisvintas iš šio įkalinimo ir tarnaus filipiečių bei kitų pažangai (19 ir 25 eil.; žr. 2, 24). Bet kokiu atveju Kristus yra šerdis (20 ir 21 eil.). Gyvenimas Pauliui – Kristus. Mirtis reiškia vienybę su Kristumi gilesne prasme.

1, 19* *...pravers mano išganymui*: atspindi Job 13, 16 mintį: viliamasi, kad Dievas galiausiai permainys kančią ir išgelbės nuo pikto.

Job 13, 16 LXX kad šitai pravers mano išganymui* dėl jūsų maldos ir
Jėzaus Kristaus Dvasios pagalbos. 20 Aš karštai laukiu ir
turiu viltį, jog anaiptol neliksiu sugėdintas, bet kaip
1 Kor 6, 20 visuomet, taip ir dabar Kristus bus viešai išaukštintas
Gal 2, 20; Kol 3, 3p mano kūne – nesvarbu, ar gyvenimu, ar mirtimi. 21 Man
gyvenimas – tai Kristus, o mirtis – tik laimėjimas. 22 Bet
jei aš, gyvendamas kūne, dar galėčiau vaisingai pasi-
2 Kor 5, 6-9 darbuoti, tuomet nebežinau, ką pasirinkti. 23 Mane trau-
kia ir viena, ir antra, nors verčiau man mirti ir būti su
Kristumi, nes tai visų geriausia. 24 O mano pasilikimas
kūne reikalingesnis jums. 25 Taip įsitikinęs, aš žinau, jog
1, 4+; 2, 16 liksiu ir būsiu su jumis visais jūsų pažangai ir tikėjimo
1 Kor 15, 31; 2 Kor 1, 14; 5, 12 džiaugsmui, 26 kad jūs dar labiau galėtumėte pasigirti
1 Tes 2, 19 manimi Kristuje Jėzuje, kai vėl atvyksiu pas jus.

NURODYMAI BAŽNYČIAI

Ef 4, 1; Kol 1, 10 27*Tiktai elkitės, kaip dera besilaikantiems Kristaus
1 Tes 2, 12 Evangelijos, kad atvykęs pamatyčiau, o jei neatvyksiu –
Kol 2, 5 išgirsčiau, jog gyvenate viena dvasia, visi kaip vienas
kovojate už Evangelijos tikėjimą 28 ir nė iš tolo nesiduodate

1, 27-30* Etinis laiško mokymas prasideda šia laiško dalimi: pabrėžiama tvirta ištikimybė ir Bendrijos vienybė galimos kančios akivaizdoje. *...nesiduodate priešų išgąsdinami*: Filipų gyventojai, turbūt pagonys, priešingi Evangelijai (28 eil.); *...jiems tai yra žlugimo ženklas*: arba *žlugimo įrodymas* (28 eil.) – tai gali būti arba nuoroda į filipiečių požiūrį ir elgesį, t. y. filipiečių išganymo labui ir priešų teismui (žr. 2 Kor 2, 15-16), arba nuoroda į tai, kaip mano priešai, kad krikščionių ištikimybė veda juos

priešų išgąsdinami. Jiems tai yra žlugimo ženklas*, o
jums – išgelbėjimo, ir jis Dievo duotas. 29 Jums suteikta
malonė dėl Kristaus ne tik jį tikėti, bet ir dėl jo kentėti 2 Tes 1, 4-7
30* kovojantiems tokią pat kovą, kokią matėte mane ko- 1, 7 Kol 1, 24+
vojant ir apie kokią dabar girdite, jog aš kovoju.

2 Vienybė ir nuolankumas 1* Taigi, jeigu esama Kris-
tuje paskatinimo, meilės paguodos, jei esama bendrystės 2 Kor 13, 13+
Dvasioje, nuoširdumo ir užuojautos, 2 tai padarysite mano
džiaugsmą tobulą tuo, kad laikysitės vienos minties, tu- 1, 4+
rėsite vienokią meilę, santaiką ir sutarimą. 3 Tegul ne- 1 Kor 1, 10s
lieka vietos vaidams ar tuščiai puikybei, bet vienas kitą
laikykite aukštesniu už save 4 ir žiūrėkite kiekvienas ne 1 Kor 10, 24
savo naudos, bet kitų. 5 Būkite tokio nusistatymo kaip
Kristus Jėzus*.

6* Jis, turėdamas Dievo prigimtį, Išm 2, 23s
godžiai nesilaikė savo lygybės su Dievu,

į sunaikinimą, nes tokie žmonės prieštarauja Romos valdžiai. Anot Pauliaus, tokia ištikimybė – išgelbėjimo įrodymas.

1, 30* Nuoroda į ankstesnį Pauliaus suėmimą Filipuose (žr. Apd 16, 19-24; 1 Tes 2, 2) ir dabartinį įkalinimą.

2, 1-11* Perspėjimo pagrindas laikytis vienos minties ir vienybės (2-5 eil.) – daugiasluoksnė tikinčiųjų Kristaus, Dievo meilės ir Dvasios bendrystės patirtis. Kristologinio padrąsinimo būti nuolankiems (3 eil.) ir klusniems (12 eil.) pagrindas yra išreikštas Kristaus giesme – *Carmen Christi* (6-11 eil.): Kristus save *apiplėšia* (7 eil.) ir yra *klusnus* iki *mirties* (8 eil.).

2, 5* *Būkite tokio nusistatymo kaip Kristus Jėzus*: arba *tebūna tarp jūsų tokia pat nuostata, kokią turėjo Kristus Jėzus*. Nors dažnai teigiama, kad šiame tekste Jėzus – krikščionių elgsenos modelis, tačiau 2, 6-11 nevaizduoja istorinio Jėzaus, bet skelbia visą Kristaus Įvykį. Užtat apaštalo drąsinimas siejamas su tokio paties santykio puoselėjimu *tarp jūsų*, kokį *jūs* turite Jėzuje Kristuje, t. y. tarnaudami vienas kitam, kaip tarnaujate Kristui.

2, 6-11* Galimas dalykas, kad šios eilutės yra Pauliaus cituojama ankstyvųjų krikščionių giesmė. Trumpos ritminės eilutės sudaro du posmus: 1. 6-8 eil. – Kristus yra kiekvieno veiksmažodžio veiksnys, 2. 9-11 eil. – Dievas yra kiekvieno veiksmažodžio veiksnys. Taigi Kristus

Iz 53, 12 7 bet apiplėšė pats save,
2 Kor 8, 9 priimdamas tarno išvaizdą
Gal 4, 4 ir tapdamas panašus į žmones*.
Jis ir išore tapo kaip visi žmonės;
8* jis nusižemino,
Rom 5, 19 tapdamas klusnus iki mirties,
iki kryžiaus mirties.
Iz 52, 13 9 Todėl ir Dievas jį išaukštino
Rom 14, 9 ir padovanojo jam vardą*,
kilniausią iš visų vardų,
10* kad Jėzaus vardui* priklauptų
Iz 45, 23 *kiekvienas kelis*
danguje, žemėje ir po žeme

save apiplėšia, o Dievas jį išaukština. Posakiai, kaip antai, ***net iki kryžiaus mirties*** (8c eil.), kai kurių tyrinėtojų laikomi originaliais Pauliaus intarpais į giesmę (10c ir 11c eil.).

2, 6* Arba nuoroda į Kristaus buvimą prieš įsikūnijimą ir tas dieviškas savybes, kurių panorėjo atsisakyti, idant tarnautų žmogaus prigimtimi, arba nuoroda į Jėzų, atsisakiusį ***godžiai laikytis savo lygybės su Dievu.*** Daugelis laiško aiškintojų čia įžvelgia užuominą į ***Pradžios knygos*** pasakojimą: priešingai Adomui, Jėzus, ***turėdamas Dievo prigimtį*** (žr. Pr 1, 26-27), ***godžiai nesilaikė savo lygybės su Dievu.*** Priešprieša pirmajam Adomui, kuris nuodėmės kaina siekė panašumo į Dievą (žr. Pr 3, 5-6).

2, 7* ***...priimdamas tarno išvaizdą ir tapdamas panašus į žmones:*** apskritai 6-7 eil. įprasta laikyti nuoroda į Kristaus buvimą prieš įsikūnijimą, o 8 eil. sieti su jo žmogišku gyvenimu taip, kad 7b ir 7c eil. lieka paralelinės. Tačiau jas galima aiškinti ir nelaikant jų nuorodomis į Kristaus buvimą prieš įsikūnijimą, o veikiau sieti 6-8 eil. kaip du paralelinius posmelius apie Jėzaus buvimą tokiu, kokie yra žmonės.

2, 8* Žr. Iz 52, 13-53, 12 pranašystę apie kenčiantį Viešpaties tarną, ypač 53, 12.

2, 10-11* ***...priklauptų kiekvienas kelis... kiekvienos lūpos... išpažintų:*** žr. Iz 45, 23. Paulius, remdamasis senovės samprata, į šį Izaijo tekstą įterpia nuorodą į tris Visatos plotmes: ***dangų, žemę*** ir ***po žeme.***

2, 10* ***...vardui:*** t. y. ***Viešpats*** (11 eil.) apreiškia tikrąją prigimtį to, kuris yra šitaip vadinamas (žr. Iš 3, 13-15).

11 *ir kiekvienos lūpos* Rom 10, 9
Dievo Tėvo šlovei *išpažintų:* 1 Kor 12, 3
„Jėzus Kristus yra Viešpats!“*
Išganymo kelias 12* Taigi, mano mylimieji, kaip vi-
suomet klausydavote manęs, kai būdavau tarp jūsų, taip 2 Kor 7, 15
dar labiau klausykite man nesant tarp jūsų: darbuokitės 1 Kor 2, 3+ Ef 2, 10
savo išganymui su baime ir drebėdami*, 13 nes Dievas iš
savo palankumo skatina jus ir trokšti, ir veikti! Ef 3, 20; Apd 17, 28 Žyd 13, 21
14 Visa darykite be murmėjimų ir svyravimų, 15*kad
būtumėte nepeiktini ir nekalti, nesutepti Dievo vaikai Įst 32, 5; Mt 17, 17
sugedusioje ir iškrypusioje kartoje, kur jūs spindite tarsi Mt 5, 14-16
žiburiai pasaulyje. 16 Tvirtai laikykitės gyvenimo žodžio, 1 Tes 1, 6-8
kad Kristaus dieną galėčiau pasigirti ne veltui bėgęs ir ne 1, 26+; 1 Kor 1, 8+ Gal 2, 2; 4, 11; 5, 7+
veltui vargęs. 17 O jei turės būti pralietas mano kraujas,
kaip jūsų tikėjimo auka ir atnaša Dievui, aš džiaugiuo- 2 Tim 4, 6 Rom 1, 9+
si* ir esu linksmas kartu su jumis visais. 18 Taip pat ir jūs
būkite linksmi ir džiaukitės kartu su manimi. 1, 4+

2, 11* *...Jėzus Kristus yra Viešpats*: įprastas pirmųjų krikščionių šlovinimo šūksnis (žr. 1 Kor 12, 3; Rom 10, 9). Kristaus – Viešpaties šlovinimo kontekste nepraleidžiama Dievo Tėvo doksologija – pašlovinimas (11b eil.). Graikiškame tekste tai labiau išryškinama: *kad kiekvienos lūpos 'Jėzus Kristus yra Viešpats!' Dievo šlovei išpažintų.*

2, 12-18* Paulius, remdamasis tikėjimu Dievo išganymo darbais Kristuje, daro tolesnes išvadas dėl kasdienos gyvensenos.

2, 12* *...baime ir [drebėjimu]*: dažnas Senojo Testamento posakis, pabrėžiantis pagarbią Dievo baimę ir rimtį Dievo tarnyboje (žr. Iš 15, 16; Jdt 2, 28; Ps 2, 11; Iz 19, 16).

2, 15-16* Apaštalas drąsina filipiečius būti šviesa pasaulyje ir tvirtai laikytis *gyvenimo žodžio.*

2, 17* *...jei turės būti pralietas mano kraujas, kaip jūsų tikėjimo auka ir atnaša Dievui, aš džiaugiuosi*: pažodžiui – *net jei esu liejamas kaip liejamoji auka ant jūsų aukos ir tikėjimo atnašos, džiaugiuosi.* Senojo Testamento religinės apeigos apėmė *liejamąją auką* – ant žemės prie aukuro liejamas vandens ar vyno atnašas. Paulius kalėdamas mano, kad jo laukia mirtis.

✢ D ✢

PAULIAUS IR JO BENDRADARBIŲ KELIONĖS PLANAI

19* Aš turiu Viešpatyje Jėzuje viltį netrukus pasiųsti
Apd 16, 1+ 1 Kor 4, 17 pas jus Timotiejų*, kad būčiau ramus, sužinojęs, kaip
jums sekasi. 20 Mat neturiu kito pasiuntinio, kuris taip
1, 15-17 Gal 1, 7 nuoširdžiai jumis rūpintųsi. 21 Visi kiti ieško ne Kris-
taus Jėzaus, bet savo naudos. 22 O apie jį žinote, kad jis
tinkamas, nes Evangelijos labui jis man tarnavo kaip
sūnus tėvui. 23 Taigi, kai tik paaiškės mano byla, turiu
viltį tučtuojau jį pasiųsti. 24 Be to, turiu Viešpatyje viltį
1, 25-26 ir pats netrukus atvykti* pas jus.
25 Aš dar nusprendžiau, jog reikia siųsti pas jus Epaf-
4, 18 roditą*, mano brolį, bendradarbį ir žygių draugą, o jūsų
pasiuntinį ir pagalbininką mano varguose. 26 Jis labai
jūsų pasiilgo ir sielojosi, kad jūs išgirdote apie jo ligą.
27 O jis buvo arti mirties, tačiau Dievas jo pasigailėjo, ir
ne vien tik jo, bet ir manęs, kad manęs neužgriūtų siel-
vartas po sielvarto. 28 Taigi aš jį skubiai siunčiu, kad, jį
pamatę, pradžiugtumėte ir aš taip neliūdėčiau. 29 Pri-
1, 4+ imkite jį Viešpatyje su tikru džiaugsmu ir gerbkite tokius

2, 19-3, 1* Apie būsimas savo ir bendradarbių keliones Paulius užsimena laiško pabaigoje (žr. Rom 15, 22-29; 1 Kor 4, 17; 16, 10).

2, 19* ...*Timotiejų*: filipiečiai jį pažįsta iš anksčiau (žr. Apd 16, 1-15; 1 Kor 4, 17; 16, 10).

2, 24* ...*turiu... viltį ir pats netrukus atvykti*: žr. 1, 19-25.

2, 25* ...*Epafroditą*: filipiečių *pasiuntinys* (pažodžiui – *apaštalas),* turėjęs padėti Pauliui kalėjime. Epafroditas buvo sunkiai susirgęs. Paulius giria jį siųsdamas atgal į Filipus.

žmones, 30 nes dėl Kristaus darbo jis buvo atsidūręs prie
mirties, statydamas pavojun savo gyvybę, kad atliktų
man patarnavimą, kurio jūs negalėjote padaryti.
3 1 O šiaip jau, mano broliai, džiaukitės* Viešpatyje! 2 Kor 13, 11 Fil 1, 4+
Man rašyti vis tą patį* nesunku, o jums tai pastiprinimas.

+ E +

GINČAS: TEISUMAS IR KRISTUS

2* Sergėkitės šunų, sergėkitės netikrų darbininkų, sau-
gokitės apsipjaustėlių*! 3 Tikrieji apipjaustytieji esame Jer 4, 4+ Rom 2, 25-29
mes*, kurie tarnaujame Dievui jo Dvasia, didžiuojamės Kol 2, 11 Fil 2, 17+

3, 1* *O šiaip jau... džiaukitės*: arba *pagaliau... džiaukitės*: gr. k. prieveiksmis *to loipon* (liet. pagaliau, galiausiai) dažnai ženklina laiško pabaigą (žr. 4, 8; 2 Kor 13, 11). Džiaugsmo tema yra dažna laiške (žr. 1, 18; 2, 2. 18). *...rašyti vis tą patį*: nuoroda arba į Pauliaus ankstesnį mokymą Filipuose, arba į tai, kas jau parašyta.

3, 2-21* Staigus turinio ir tono pasikeitimas. Galimi du paaiškinimai: arba Paulius čia atsako į nerimą keliančias ką tik jį pasiekusias žinias apie netikrų mokytojų keliamą pavojų filipiečių tikėjimui; arba šis tekstas yra laiško intarpas – dalis iš kito Pauliaus laiško. Netikri mokytojai vadinami *šunimis* (2 eil.). Atrodo, tie asmenys skyrėsi nuo varžovų misionierių (žr. 1, 14-18) ir nuo *priešų* (žr. 1, 28). Kadangi 2-5 eil. pabrėžia terminus, pavyzdžiui, *apipjaustymą*, kai kurie laiško aiškintojai juos sieja su *žydžiuojančiaisiais*. Su jais apaštalas galynėjosi *Laiške galatams*. Kitos frazės padaro juos panašesnius į netikruosius mokytojus – *klastingus darbininkus* (žr. 2 Kor 11, 12-15). Paskutinė šio skyriaus dalis aprašo *daugelį*, kurie yra Kristaus kryžiaus *priešai*. Šios frazės skamba labiau pagoniškai ar *gnostiškai* negu žydiškai (18-19 eil.). Taigi vieni aiškintojai šiame skyriuje įžvelgia dvi grupes netikrųjų mokytojų, o kiti – tik vieną, kuri save apibūdina *pasiektu tobulumu* (12-15 eil.).

3, 2-11* Paulius krikščioniškojo tobulumo sampratą išdėsto remda-

Rom 7, 5+ Kristumi Jėzumi ir pasitikime ne kūnu. 4 O juk aš galė-
2 Kor 11, 21+ čiau pasitikėti ir kūnu! Jei kas nors tariasi galįs pasitikėti
Pr 17, 10+ kūnu, tai aš pirmutinis, 5 aštuntą dieną apipjaustytas*,
2 Kor 11, 22 kilęs iš Izraelio tautos, Benjamino genties, žydas iš
žydų, Įstatymo tiksliai besilaikantis fariziejus, 6 uolus
Apd 8, 1. 3+ Gal 1, 13s Bažnyčios persekiotojas, be priekaištų vykdęs Įstatymo
reikalaujamą teisumą.

Posūkis apaštalo gyvenime 7 Bet tą pirmenybę aš
dėl Kristaus palaikiau nuostoliu*. 8 O taip! Aš iš tikrųjų
visa laikau nuostoliu palyginti su Kristaus Jėzaus, mano
Viešpaties, pažinimo didybe. Dėl jo aš ryžausi visko ne-
tekti ir viską laikau sąšlavomis, kad tik laimėčiau Kristų
Rom 10, 3 9 ir būčiau jame, nebeturėdamas nuosavo teisumo, kurį
Rom 1, 16+ Gal 2, 16 teikia Įstatymas, bet turėdamas teisumą iš tikėjimo Kris-
tumi, einantį iš Dievo, paremtą tikėjimu. 10 Trokštu
Rom 1, 4+; 6, 4+; 8, 11. 17 pažinti jį, jo prisikėlimo galybę ir bendravimą jo kentėji-
muose, noriu panašiai kaip jis numirti, 11 kad pasiekčiau
ir prisikėlimą iš numirusių.

masis savo patirtimi. Jis apibūdina savo paties kelią į Kristaus Jėzaus pažinimą *teisumo* ar nuteisinimo požiūriu (žr. Rom 1, 16-17; 3, 21-5, 11; Gal 2, 5-11), sugretindamas *teisumą iš Dievo*, priimamą tikėjimu, ir *nuosavą teisumą, kurį teikia Įstatymas* (9 eil.), kaip du skirtingus ir nesuderinamus kelius.

3, 2* *...saugokitės apsipjaustėlių*: pažodžiui – *įpjovimo;* ironiškas žaismas žodžiu *apipjaustymas* (žr. Gal 5, 12). Galimas dalykas, kad *apsipjaustėlius* Paulius sieja su Baalo pranašais (žr. 1 Kar 18, 28) ir Kibelės sekėjais.

3, 3* *Tikrieji apipjaustytieji esame mes*: tikroji Dievo tauta, Abraomo sėkla ir ainija (žr. Gal 3, 7. 29; 6, 15).

3, 5* *...aštuntą dieną apipjaustytas*: kaip reikalavo Įstatymas (žr. Pr 17, 12; Kun 12, 3).

3, 7* *...nuostoliu*: Kristaus pažinimas skatino Paulių iš naujo įvertinti kelius į tikrą pažinimą ir santykį su Dievu. Susitikimas su Jėzumi kelyje į Damaską maždaug prieš dvidešimt metų padarė Pauliui gilų ir amžinai išliekantį poveikį (žr. Gal 1, 15-16; Apd 9, 1-22).

Veržimasis į tobulumą 12 *Aš nesakau, kad jau esu
šitai gavęs ar tapęs tobulas*, bet vejuosi norėdamas pa- 2, 16 Gal 5, 7+
gauti, nes jau esu Kristaus Jėzaus pagautas. 13 Vis dėlto,
broliai, nemanau, kad jau būčiau tai pasiekęs. Tik vie-
na tikra: pamiršęs, kas už manęs, aš veržiuosi pirmyn, Lk 9, 62
14 į tikslą, siekiu laimikio aukštybėse, prie kurio Dievas 1 Kor 9, 25+
kviečia Kristuje Jėzuje. 15 Taigi visi, kurie esame tobuli,
turėkime tai galvoje! O jeigu jūs apie ką nors manote
kitaip, Dievas jums tai apreikš. 16 Kad ir kiek nuėję,
ženkime toliau ta pačia linkme.

Nuskaidrintas kūnas 17 * Broliai, visi būkite mano 4, 9; 1 Kor 11, 1 Gal 4, 12
sekėjai* ir žiūrėkite į tuos, kurie elgiasi pagal mūsų pa- 2 Tes 3, 7+
vyzdį. 18 Daugelis – apie juos ne kartą esu jums kalbėjęs
ir dabar su ašaromis kalbu – elgiasi kaip Kristaus kry-
žiaus priešai. 19 Jų galas – pražūtis, jų dievas – pilvas ir Rom 16, 18
jų garbė – gėda. Jie temąsto apie žemės daiktus. 20 Tuo Žyd 11, 13-16 Apd 3, 20-21
tarpu mūsų tėvynė* danguje, ir iš ten mes laukiame Kol 3, 1-4

3, 12-16* *...jau esu Kristaus pagautas*: dar nereiškia, kad Paulius jau pasiekė tobulą dvasinę brandą. Paulius bei filipiečiai ir dabar *veržiasi pirmyn*, pasitikėdami Dievu, *nori pagauti*.

3, 12* *...gavęs ar tapęs tobulas*: nors *teisumas* yra Dievo dovana, krikščionis nėra atleistas nuo pareigos rimtai stengtis bei būti atviras Kristuje nuotykiui su Dievu.

3, 17-21* Paulius ir visi, esantys Kristuje, žvelgia į Kristaus kančią bei prisikėlimą ir yra tikėjimo būsenos pavyzdys pasauliui (žr. 1 Kor 1, 23).

3, 17* *...būkite mano sekėjai*: ne įžūlumu, bet kuklumu, nes visi Pauliaus sekėjai žino, jog jis visa širdimi yra atsidavęs Kristaus sekimui (žr. 1 Kor 11, 1; taip pat Fil 4, 9; 1 Tes 1, 6; 2 Tes 3, 7. 9; 1 Kor 4, 6).

3, 20* *...mūsų tėvynė*: arba *mūsų pilietybė*. Krikščionys – dangaus kolonija žemėje. Filipai buvo Romos kolonija (žr. Apd 16, 12). Viltis, kurią Paulius skelbia, susijusi su galutiniu Kristaus atėjimu – paruzija, o ne su jau pasiekta būsena.

1 Tim 1, 1+ Išgelbėtojo, Viešpaties Jėzaus Kristaus, 21 kuris pakeis mū-
1 Kor 15, 47-49 Rom 8, 23 sų vargingą kūną ir padarys jį panašų į savo garbingąjį
1 Kor 15, 23-28 kūną ta galia, kuria jis sau visa palenkia.

+ F +

NURODYMAI BAŽNYČIAI

4 1* Taigi, mano broliai, mano mylimieji ir išsiilgtie-
1 Tes 2, 19-20 Fil 1, 4+ ji, mano džiaugsme ir mano vainike, – tvirtai stovėkite
Viešpatyje, mylimieji!
2 Aš prašau Evodiją ir raginu Sintichę* būti vienos
minties Viešpatyje. 3 Taip pat prašau tave, ištikimasis
bičiuli*, padėk joms! Jos juk darbavosi su manimi Evan-
gelijos labui kartu su Klemensu* ir kitais mano bendra-
Dan 12, 1+ Apr 20, 12+ darbiais, kurių vardai įrašyti gyvenimo knygoje.
4 Visuomet džiaukitės* Viešpatyje! Ir vėl kartoju:
1, 4+ džiaukitės! 5 Jūsų meilumas* tebūna žinomas visiems.
1 Kor 16, 22+ Mt 6, 25-34 Viešpats yra arti*! 6 Niekuo per daug nesirūpinkite, bet

4, 1-9* Šios etinių perspėjimų serijos pagrindas – Kristus ir jo atėjimas, minimas 3, 30-21 tekste (5 eil.). Pauliaus nurodymai kalba ir apie krikščionių tarpusavio vienybę bendrijoje, džiaugsmą, maldą bei jų požiūrį į gyvenimą.

4, 2* *...Evodiją... Sintichę*: dvi tik šiame tekste minimos Filipų Bendrijos moterys; apie patarimą joms žr. 2, 2-4.

4, 3* *...ištikimasis bičiuli*: gr. *Syzygos*, galbūt vardas. *...Klemensu*: tik šiame tekste minimas asmuo; vėliau mėginta jį tapatinti su Romos vyskupu Klemensu (žr. Eusebius, *Historia ecclesiastica*, 3. 15. 1).

4, 4* *...džiaukitės*: žr. 3, 1 paaiškinimą.

4, 5* *...meilumas*: kuklumas, gerumas, paslaugumas, pakantumas, dorumas. *...Viešpats yra arti*: nuoroda į Kristaus atėjimą – paruziją (žr. 1, 6.

visuose reikaluose malda ir prašymu su padėka jūsų troš- Ef 5, 20+
kimai tesidaro žinomi Dievui. 7 Ir Dievo ramybė, pra- Jn 14, 27 Kol 3, 15
nokstanti visokią išmintį, sergės jūsų širdis ir mintis
Kristuje Jėzuje.
8* Pagaliau, broliai, mąstykite apie tai, kas teisinga,
garbinga, teisu, tyra, mylėtina, giriama, – apie visa, kas
dorybinga ir šlovinga. 9* Darykite, ką tik iš manęs išmoko- 1 Tes 2, 13+
te, ką gavote, ką girdėjote ir matėte manyje, ir ramybės 3, 17 2 Tes 3, 7+
Dievas bus su jumis.

+ G +

PADĖKA FILIPIEČIAMS UŽ DOSNUMĄ

10* Aš labai apsidžiaugiau Viešpatyje, kad pagaliau 1, 4+
pražydo jūsų rūpinimasis manimi. Jūs ir seniau rūpin-
davotės, bet stigo progų tai parodyti.

10; 3, 20-21; 1 Kor 16, 22). Kai kurie laiško aiškintojai įžvelgia ir nuorodą į amžinąjį Viešpaties artumą (žr. Ps 119, 151).

4, 8* Paulius terminus skolinasi iš stoikų žodyno.

4, 9* Žr. 3, 17 paaiškinimą.

4, 10-20* Paulius dėkoja filipiečiams už atsiųstas per Epafroditą aukas (18 eil.; žr. 2, 25). Apaštalas, laikydamasis nuostatos būti savarankišku ir ekonomiškai nepriklausomu misionieriumi, pragyveno iš savo paties uždarbio (žr. 1 Tes 2, 5-9; 1 Kor 9, 15-18; Apd 18, 2-3). Laikydamasis tokios nuostatos (11-13 eil.), Paulius visgi priėmė paramą iš filipiečių *vieną ir kitą kartą* (16 eil.), būdamas Tesalonikoje (žr. Apd 17, 1-9), kaip ir dabar, būdamas kalėjime – *varge* (14 eil.). Apaštalas, nors ir kalba apie *davimo ir gavimo santykius* (15 eil.) bei aukų gavimą (18 eil.), tačiau labiausiai rūpinasi dvasine filipiečių pažanga (10. 17. 19 eil.) ir pabrėžia, kad Dievas per Kristų rūpinsis jų reikmėmis.

11 Suprantama, aš visai nemanau skųstis stoka, nes
Žyd 13, 5 išmokau būti patenkintas savo būkle. 12 Aš moku gyven-
ti vargingai ir būti turtingas. Visa ko esu ragavęs: buvau
sotus ir alkanas, turtingas ir beturtis.
2 Kor 12, 9-10 Kol 1, 29 13 Aš visa galiu tame, kuris mane stiprina.
14 Vis dėlto jūs gerai padarėte, bendraudami su ma-
nim varge. 15 Jūs, filipiečiai, ir patys žinote: kai, pra-
Apd 16, 12s dėjęs skelbti Evangeliją*, išvykau iš Makedonijos, jokia
Bažnyčia neužmezgė su manimi davimo ir gavimo san-
1 Kor 9, 1s 2 Kor 11, 7s tykių, tik jūs vieni. 16 Jūs mano reikalams prisiuntėte
Apd 17, 1 aukų vieną ir kitą kartą į Tesaloniką. 17 Aš netrokštu
dovanos, bet noriu, kad jūsų naudai augtų vaisiai jūsų
sąskaiton. 18 O aš esu visko gavęs ir turiu per akis. Aš
2, 25 visiškai aprūpintas, per Epafroditą gavęs kvapią dova-
Pr 8, 21+; Fil 2, 17+ 2 Kor 2, 15 ną, Dievui priimtiną ir patinkamą auką*. 19 O mano
Dievas iš savo turtų gausos Kristuje Jėzuje šlovingai
Rom 16, 27+ patenkins visas jūsų reikmes. 20 Mūsų Dievui ir Tėvui
šlovė per amžių amžius! Amen.

4, 15* *...pradėjęs skelbti Evangeliją*: pažodžiui – *Evangelijos pradžioje.* Filipuose, keliaudamas iš šio miesto į Tesaloniką ir Berėją, Paulius pirmąkart paskelbė Kristų Europoje (žr. Apd 16, 9-17, 14).

4, 18* *...kvapią... auką*: Senojo Testamento kulto kalbą (žr. Pr 8, 21; Iš 29, 18. 25. 41; Kun 1, 9. 13; Ez 20, 41) Paulius pritaiko filipiečių dovanai (žr. Ef 5, 2; 2 Kor 2, 14-16).

+ H +

PABAIGA

21* Sveikinkite kiekvieną šventąjį Kristuje Jėzuje. Jus Apd 9, 13+
sveikina su manimi esantys broliai. 22 Jus sveikina visi
šventieji, ypač iš ciesoriaus šeimynos*.
23 Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė tebūna su jūsų
dvasia!

4, 21-23* Apie įprastus sveikinimus laiško pabaigoje žr. 1 Kor 16, 19-24 paaiškinimą. *...Sveikinkite kiekvieną šventąjį... sveikina visi šventieji*: Pauliaus sveikinimai apima net krikščionis, minimus 1,14-18 tekste, kad ir kokie būtų skirtumai.

4, 22* *...iš ciesoriaus šeimynos*: žemesnieji pareigūnai ar net vergai bei išlaisvintieji Romoje ar Efeze.

LAIŠKAS

KOLOSIEČIAMS

Šis laiškas yra skirtas Kolosų Bendrijai Lykaus slėnyje, Mažojoje Azijoje, į rytus nuo Efezo. Iš laiško matyti, kad Paulius nebuvo lankęsis šioje Bendrijoje (žr. 1, 4; 2, 1), kurią įkūrė Epafras (žr. 1, 7; 4, 12; Fm 23). Kolosų krikščionis vargino problemos, keliamos naujųjų mokytojų, kurie savitai aiškino Kristaus santykį su kosmosu – Visata. Jų mokymas didelės reikšmės teikė angelams – angelų garbinimui (žr. 2, 18), kunigaikštystėms ir valdžioms (žr. 2, 15), pagonių religijoje susijusioms su dangaus kūnų jėga ir kultu (žr. 2, 16), valgio bei gėrimo taisyklėmis ir asketinėmis pratybomis (žr. 2, 16. 18). Toks mokymas, anot apaštalo Pauliaus, menkina Kristaus asmenį ir įnašą į išganymą. Šią Dievo paslaptį Kristuje Paulius išdėsto nuostabioje giesmėje *Kristus – Visatos Galva* (žr. 1, 15-20) ir primygtinai jos kertines mintis kartoja per visą laišką. Kaip sako Paulius, naujųjų mokytojų teiginiai – *būsimųjų dalykų šešėlis,* o Kristus – *tikrovė* (žr. 2, 17).

Epafras, ieškodamas pagalbos galynėtis su naujųjų mokytojų keliamomis problemomis Kolosų Bendrijoje, kreipėsi į apaštalą Paulių, kuris tuo metu buvo kalėjime (žr. 4, 10. 18). O šis, nediskutuodamas apie angelus ir

jų vaidmenį, tiesiog patvirtina, kad Kristus turi visapusišką atpirkimo *pilnatvę* (žr. 1, 19) ir kad dvasinis žmogaus atnaujinimas įvyksta per krikštą susitinkant su Kristumi, mirusiu ir prisikėlusiu (žr. 2, 9-14). Taigi krikščioniui nėra jokio reikalo sielotis, įsiteikti dvasioms (žr. 2, 15) ar vengti asketinėmis pratybomis įsivaizduoto susiteršimo valgiu arba gėrimu (žr. 2, 20-23). Tikroji krikščionio askezė apima savo nuodėmių nugalėjimą (žr. 3, 5-10) ir artimo meilę pagal Kristaus įstatymą (žr. 3, 12-16).

Paulius pagiria visą Kolosų Bendriją (žr. 1, 3-8). Atrodo, tai liudija, kad kolosiečiai, nors ir spiriami priimti klaidingas naujųjų mokytojų tiesas, nebuvo jomis susigundę. Apaštalas pareiškia savo rūpinimąsi jais malda (žr. 1, 9-14). Evangelijos skelbimas Pauliui kainavo persekiojimą, kančią ir kalėjimą, tačiau jis visa tai laiko Kristaus kentėjimų atspindžiu ir reikalinga pratyba dėl Evangelijos (žr. 1, 24 paaiškinimą; taip pat 1, 29; 2, 1). Apaštalo nurodymai krikščionių šeimai, vergams ir šeimininkams pabrėžia, jog Evangelija reikalauja naujos dvasios ir naujo gyvenimo būdo. Privalu mylėti, paklusti ir tarnauti *Viešpatyje* (žr. 3, 18; 4, 1).

Laiškas kolosiečiams turi tokius pat metmenis kaip ir kiti Pauliaus laiškai. Jis išsiskiria iš kitų savo poetinėmis eilutėmis: 1, 15-20 teksto įžvalga į Kristų ir likiminį Kristaus vaidmenį, kuriant ir atperkant kosmosą – Visatą. Ši kristologinė giesmė panaši į kitas giesmes (žr. Fil 2, 6-11; 1 Tim 3, 16; Jn 1, 1-18). Atrodo, tai buvo liturginis tekstas, artimas ir Pauliui, ir Kolosų Bendrijai, ir netikriems mokytojams. Tačiau 1, 21-2, 7 tekste Paulius aiškina santykį tarp Kristaus Kūno – Bendrijos –

ir kosmoso, arba Visatos, ne tik potekste, išreiškiančia Kristaus buvimą prieš įsikūnijimą ir viešpatavimą, bet ir misijų pažangą pasaulyje, *atskleidžiant Dievo žodį* (žr. 1, 25. 27). Šiame Kristaus Kūno – Bendrijos – misijų tarnystėje Paulius kaip *tarnas* turi svarbų vaidmenį nešti pagonims Kristų ir Evangeliją kaip viltį (žr. 1, 23. 25. 27). *Visai kūrinijai po dangumi* turi būti *paskelbta vilties Evangelija* taip, kad kiekvienas, kuris priima Kristų, įsišaknijęs į jį tikėjimu, gyventų Kristuje (žr. 1, 28; 2, 6. 7).

Apaštalas Paulius kolosiečiams rašė būdamas kalėjime. Lieka neaišku, iš kokio kalėjimo ir kada buvo parašytas šis laiškas. Tokia pat problema iškyla ir *Laiške efeziečiams* bei *Laiške filipiečiams*. Įprasta laišką sieti su namų areštu Romoje, kur Pauliaus laisvė skelbti Kristų buvo ribota (žr. Apd 28, 16-28), arba su jo antruoju įkalinimu Romoje. Kiti laiško tyrinėtojai sieja jį su ankstesniu įkalinimu Cezarėjoje (žr. Apd 23, 12-27) arba Efeze (žr. Apd 19). O dar kiti mano, kad laiškas yra Pauliaus mokinio ar sekėjo, rašiusio slapyvardžiu, darbas. Bet kokiu atveju laiško turinys gana artimas *Laiškui efeziečiams*.

Laiško kolosiečiams metmenys

A. Įžanga *1, 1-14*
B. Kristaus pranašumas *1, 15-2, 3*
C. Perspėjimai apie netikrus mokytojus *2, 4-23*
D. Krikščionio gyvenimas pasaulyje *3, 1-4, 6*
E. Pabaiga *4, 7-18*

+ A +

ĮŽANGA

Rom 1, 1+; Apd 16, 1+ **1** 1* Paulius, Dievo valia Kristaus Jėzaus apaštalas, ir
Apd 9, 13+ brolis Timotiejus, – 2 šventiesiems* ir ištikimiesiems
broliams Kristuje, gyvenantiems Kolosuose: malonė ir
ramybė jums nuo Dievo, mūsų Tėvo!
‖Ef 1, 15-16 ‖Fm 4-5 3* Nuolat melsdamiesi už jus, mes dėkojame Dievui,
mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvui, 4 nes girdi-
1 Kor 13, 13+ me, kad jūs tikite Kristų Jėzų ir mylite visus šventuosius
‖Ef 1, 13 Gal 1, 6+ 5 dėlei vilties, kuri jums atidėta danguje. Apie tą viltį
Rom 1, 16 1 Tes 2, 13 jūs esate girdėję Evangelijos tiesos žodyje, 6 kuris pasie-
kė jus ir panašiai kaip visame pasaulyje, taip ir pas jus
neša vaisių ir auga nuo tos dienos, kada išgirdote ir

1, 1-2* Apie laiškų įžangą žr. Rom 1, 1-7 paaiškinime. ...*šventiesiems*: žr. Rom 1, 7 paaiškinimą. Pašaukimo savimonė padeda krikščionims būti *ištikimiems broliams* ir *seserims Kristuje*, t. y. atsidavusiems pašaukimo užduočiai.

1, 3-8* Apie padėką laiško įžangoje žr. Rom 1, 8. Apaštalas, primindamas savo maldas už juos ir gerą žinią, gautą apie juos (3-4 eil.), sveikina kolosiečius, priėmusius Kristų ir besistengiančius ištikimai laikytis Evangelijos (žr. 3, 6-8). Padrąsindamas kolosiečius, Paulius užsimena apie Evangelijos pažangą kitur (6 eil.) ir užtikrina, kad turi apie juos tikslių žinių, nes asmeniškai susitiko su Epafru (7-8 eil.). Tikriausiai Epafras buvo paskelbęs žinią apie Kristų Kolosuose ir kitose Mažosios Azijos Lykaus slėnio miestuose (žr. 4, 12. 13; Fm 23). Apie *tikėjimą, meilę* ir *viltį* (4. 5. 8 eil.) žr. 1 Kor 13, 13; 1 Tes 1, 3; 5, 8 paaiškinimą.

teisingai pažinote Dievo malonę. 7 Jus to išmokė mūsų Apd 14, 3; 20, 24. 32
mylimasis bendradarbis Epafras*, kuris mane pavaduo- 2 Kor 6, 1
ja kaip ištikimas Kristaus tarnas. 8 Jis ir davė žinią mums
apie Dvasios įkvėptą jūsų meilę. 1 Kor 13, 1+
9*Todėl ir mes nuo tos dienos, kada tai išgirdome, Ef 1, 15
nesiliaujame už jus meldę ir prašę, kad būtumėte pilni
Dievo valios pažinimo su visa išmintimi ir dvasiniu 3, 10+
supratimu, 10 kad elgtumėtės, kaip verta Viešpaties, ir Rom 12, 2+
jam tobulai patiktumėte, nešdami visokių gerų darbų Ef 2, 10
vaisių ir augdami Dievo pažinimu; 11 kad, visokeriopai
sustiprinti jo šlovės galia, pilni ištvermės ir kantrybės,
su džiaugsmu 12* dėkotumėte Tėvui, kuris padarė mus Apd 26, 18 Ef 1, 11-13
tinkamus paveldėti šventųjų dalį šviesoje, 13 kuris išgel- 1 Pt 2, 9
bėjo mus iš tamsybių valdžios ir perkėlė į savo mylimo- Jn 8, 12+; Gal 1, 4
jo Sūnaus Karalystę. 14 O jame mes turime atpirkimą, ||Ef 1, 6-7
nuodėmių atleidimą. Rom 3, 24+

1, 7* ...*Epafras*: Pauliaus bendradarbis, kolosietis, tenykštės Bendrijos įkūrėjas.

1, 9-14* Sujaudintas Epafro pranešimo, Paulius meldėsi ir karštai meldžiasi už kolosiečius, kad savo tikėjimu Evangelija jie būtų *pilni Dievo valios pažinimo* (9 eil.; žr. 3, 10). Paulius išreiškia mintį, kad gyvenimą pagal Evangeliją nuosekliai seka Dievo pažinimas ir gerų darbų vaisiai (10 eil.): jėga, ištvermė, kantrybė, džiaugsmas (11 eil.).

1, 12-14* Atpirkimo per Tėvą teologijos santrauka – įžanga į Kristaus giesmę (žr. 1, 15-20) – apie *mylimąjį Sūnų*, kuris yra įsikūnijusi Dievo meilė (13 eil.). Krikščionys turi *palikimą šviesoje šventųjų* – turbūt angelų (12 eil.). Aprašymas atspindi išėjimą iš Egipto, – *išgelbėjo, perkėlė,* – ir Jėzaus [Dievo] Karalystės temą (13 eil.). *Atpirkimas* aiškinamas kaip *nuodėmių atleidimas* (žr. Apd 2, 38; Rom 3, 24-25; Ef 1, 7).

+ B +

KRISTAUS PRANAŠUMAS

Išm 7, 27 15* Jis yra neregimojo Dievo atvaizdas*,
1, 18+; Rom 8, 29 Žyd 1, 3 visos kūrinijos pirmgimis,
Jn 1, 3 16* nes jame sukurta visa,
Ef 1, 10 kas yra danguje ir žemėje,
kas regima ir neregima,
Ef 1, 21+ ar sostai, ar viešpatystės,
ar kunigaikštystės, ar valdžios, –
1 Kor 8, 6+ visa sukurta per jį ir jam.
17 Jis yra pirma visų daiktų,
ir visa juo laikosi.
1, 24 Ef 1, 22. 23; 5, 23s 18* Ir jis yra Kūno – Bažnyčios* Galva.

1, 15-20* Poetinė giesmės sandara rodo, kad šios eilutės yra ankstyvųjų krikščionių liturginė šlovinimo giesmė, žinoma kolosiečiams ir įterpta į šį laišką (žr. Fil 2, 6-11; 1 Tim 3, 16). Joje Kristus apibūdinamas kaip kūrimo (15-18a eil.) ir atpirkimo (18b-20 eil.) tarpininkas. Ryškus paralelizmas tarp *visos kūrinijos pirmgimio* (15 eil.) ir *mirusiųjų pirmgimio* (18 eil.). Nors kai kurie posakiai žinomi graikų mąstymui ir net artimi gnostikams, tačiau jų pagrindinė potekstė yra Senojo Testamento temos apie išmintį (žr. Pat 8, 22-31; Išm 7, 22-8, 1; Sir 1, 4 ir Jn 1, 1-18 paaiškinimą).

1, 15* *...atvaizdas*: vyras ir moteris buvo sukurti pradžioje *pagal Dievo paveikslą* (žr. Pr 1, 26. 27); Kristus, kaip *neregimojo Dievo* (žr. Jn 1, 18) *atvaizdas* (žr. 2 Kor 4, 4), dabar šia prigimtimi per krikštą dalijasi su atpirktaisiais (žr. 3, 10-11).

1, 16-17* Kristus, nors ir neminimas vardu, yra pranašus ir pagrindinis Dievo įgaliotinis kuriant *visa, kas danguje ir žemėje* (žr. Jn 1, 3); yra *visos kūrinijos pirmgimis* (17 eil.; žr. Žyd 1, 3).

1, 18-20* *...Kūno – Bažnyčios*: arba *Kūno – Bendrijos*. Stoikų mintyse apie kosmosą galima užtikti posakį *Dzeuso kūnas*. Paulius paprastai apie Bendriją kalba kaip apie Kristaus Kūną (žr. 1 Kor 12, 12-27; Rom 12,

Jis – pradžia, Pat 8, 22
mirusiųjų pirmgimis, 1 Kor 15, 20 Apr 1, 5
kad visame kame turėtų pirmenybę*.
19 Dievas panorėjo jame apgyvendinti visą pilnatvę* 2, 9+
20 ir per jį visa sutaikinti su savimi, Ef 1, 10; 2, 14. 16
darydamas jo kryžiaus krauju* taiką, – Fil 2, 8
per jį sutaikinti visa, kas yra žemėje ir danguje.

Krikščionių šventumas 21* Taip pat ir jus, kurie ka- Ef 2, 1s; 4, 18-19
daise buvote svetimi ir priešiški piktais darbais, 22 Dievas
dabar sutaikino jo žemiškojo kūno mirtimi, kad pasiro- Ef 2, 14-16
dytumėte jo akyse šventi, tyri ir nekalti. 23 Tiktai jūs
ištverkite tikėjime įsitvirtinę bei įsišakniję ir nesiduoki- 1 Kor 1, 8+ Ef 5, 27+
te atitraukiami nuo vilties Evangelijos, kurią išgirdote, 1, 5s

4-5). Kai kurie laiško aiškintojai mano, kad *Laiško kolosiečiams* autorius čia įterpė nuorodą į Bendriją, įprastu būdu norėdamas aptarti *Kūno galvą* (žr. 24 eil.). *...visame kame turėtų pirmenybę*: arba *visame kame turėtų pranašumą*. Dievo prikeltam kaip *mirusiųjų pirmgimiui* (žr. Apd 26, 23; Apr 1, 5), Kristui suteikiama viešpatavimo Bendrijai, kuriai jis buvo davęs pradžią, galia, bet kartu jis nurodomas kaip visos naujos kūrinijos vainikas – *visame kame turintis pranašumą*. Tolesnis Kristaus vaidmuo – *sutaikinti visa* (20 eil.) su Dievu arba *su savimi*.

1, 19* *...pilnatvę*: šiuo žodžiu gnostikai ženklino dvasinį dangaus būtybių pasaulį. Daugelis vėlesnių laiško aiškintojų laiko jį nuoroda į *dievystės pilnatvę* (žr. 2, 9); greičiausiai šis žodis – nuoroda ir į malonės pilnatvę (žr. Jn 1, 16).

1, 20* *...kryžiaus krauju*: būdingiausia nuoroda giesmėje į atpirkimą per Kristaus mirtį – pagrindinę apaštalo Pauliaus temą (žr. 2, 14-15; 1 Kor 1, 17. 18. 23).

1, 21-23* Pritaikydamas Kristaus giesmę kolosiečams, Paulius primena jiems, kad jie yra patyrę sutaikantį Kristaus mirties poveikį. Apaštalas žmonijos atpirkimą laiko Kristaus kryžiaus pasekme, o ne kosminių jėgų – kunigaikštysčių ar valdžių – poveikiu (žr. 1, 16. 20). Užtat jis ir skatina kolosiečius atsiduoti Kristui *tikėjimu*; be to, savo vaidmenį nurodo kaip *tarno* (23 eil.) Evangelijos, dėl kurios kenčia (žr. 1, 24) ir kurią skelbia (žr. 1, 27-28).

Mk 16, 15 kuri paskelbta visai kūrinijai po dangumi ir kurios
Ef 3, 7 tarnas aš, Paulius, esu.
2, 1; 2 Kor 7, 4; 12, 10 **Apaštalo vargai** 24* Dabar aš džiaugiuosi savo kentė-
Rom 8, 17-18; 2 Kor 4, 8-10; Fil 3, 10 jimais už jus ir savo kūne papildau, ko dar trūksta Kris-
1, 18+ taus vargams* dėl jo Kūno, kuris yra Bažnyčia. 25 Aš
2 Kor 3, 6; Gal 2, 8 tapau jos tarnu Dievo man duotu paskyrimu, kad jums
Rom 15, 19 iki galo atskleisčiau Dievo žodį, 26 tą paslaptį, kuri buvo
Rom 16, 25+; Ef 3, 1+ paslėpta amžiams ir kartoms, o dabar apreikšta Dievo
Apd 9, 13+ šventiesiems. 27 Jiems Dievas panorėjo paskelbti, kokie
dideli šios paslapties garbės turtai skirti pagonims, bū-
3, 4 tent Kristus jumyse – garbės viltis. 28 Mes jį skelbiame,
įspėdami kiekvieną žmogų ir pamokydami kiekvieną
1 Kor 2, 6 žmogų su visokeriopa išmintimi, kad kiekvieną žmogų
Ef 4, 13+ padarytume tobulą Kristuje. 29 To dėlei ir vargstu, grum-
Fil 2, 13; 4, 13 2 Tes 1, 11 damasis jo suteikta jėga, galingai veikiančia manyje.

1, 24-2, 3* Kadangi Paulius asmeniškai nepažinojo Kolosų Bendrijos, jis čia savo mokymui skiria daugiau vietos, trumpai apibūdindamas savo apaštalinę tarnybą ir kentėjimus, atspindinčius Kristaus vargus dėl Bendrijos (24 eil.). Dievo žodžio skelbimas (25 eil.) įgyvendina Dievo planą – *paslaptį* (26 eil.), kad ji būtų atskleista pagonims (27 eil.). Jis moko Dievo duotos išminties apie Kristų (28 eil.), kurio suteikta jėga galingai veikia Pauliuje (29 eil.). Net tose bendrijose, kurios jo nepažįsta (2, 1), Paulius gali ugdyti Dievo suvokimą Kristuje, vienyti tikinčiuosius ištikimoje meilėje ir šitaip juos padrąsinti (2, 2). Paulius tikisi, kad jo apaštalinis įgaliojimas padės kolosiečiams geriau pažinti mėginančiųjų juos suvedžioti mokymo trūkumus.

1, 24* *...papildau, ko dar trūksta Kristaus vargams*: šis posakis nereiškia, kad Kristaus mirtis ant kryžiaus nebuvo pakankama žmogui atpirkti iš nuodėmės ir mirties vergijos. Jis gali būti nuoroda į apokaliptinę *mesijinių vargų* dalį prieš pasaulio pabaigą (žr. Mk 13, 8. 19-20. 24; Mt 23, 29-32). Kiti laiško aiškintojai teigia, kad Pauliaus mistinė vienybė su Kristumi leido jam savo kentėjimus prilyginti *Kristaus vargams*. Viena aišku, apaštalo įsitikinimu, žmogus gali būti aukso grynuolis, bet turi pereiti per Dievo pinigų kalyklą, idant taptų Dievo Karalystės pinigėliu!

2 Apaštalo rūpinimasis kolosiečių tikėjimu 1 Tad
noriu, kad jūs žinotumėte, kaip man tenka kovoti už 1,24
jus, už laodikiečius* ir visus, kurie nėra matę mano kū-
no veido, 2 kad būtų paguostos visų širdys, kad, meile
suvienyti, visi pasiektų supratimo pilnatvės turtus ir Ef 3, 18-19
galėtų pažinti Dievo paslaptį – Kristų, 3 kuriame slypi Rom 16, 25+
visi išminties ir pažinimo lobiai. Iz 45, 3; Pat 2, 4-5

PERSPĖJIMAI APIE NETIKRUS MOKYTOJUS

4* Sakau jums tai, kad niekas jūsų nesuvedžiotų suk- Ef 5, 6
tais įrodinėjimais. 5 Nors kūnu esu toli nuo jūsų, tačiau 1 Kor 5, 3-4
dvasia su jumis ir džiaugiuosi, matydamas jūsų tvarkin-
gumą ir kaip tvirtai jūs tikite Kristų.

2, 1* *...laodikiečius*: Laodikėja – Frigijos miestas, į šiaurės rytus nuo Kolosų (žr. 4, 13. 16; Apr 3, 14-22).

2, 4-23* Netikrų mokytojų grėsmės akivaizdoje (4 eil.) kolosiečiai perspėjami laikytis tos Evangelijos, kuri buvo jiems pradžioje paskelbta (6 eil.), ir įsišaknyti joje dėkinga širdimi (7 eil.). Jie privalo atmesti mokymą, paremtą *apgaulinga filosofija, žmonių padavimu bei pasaulio pradmenimis* (8 eil.), nes tik per Kristų – kelias pas Dievą, į *dievystės pilnatvę* (9 eil.). Jiems nereikia *apipjaustymo* (11 eil.), nes *krikštu* visas jų buvimas yra Kristaus paliestas (12 eil.) nuodėmės atleidimo ir prisikėlimo naujam gyvenimui (13 eil.; žr. 3, 1; Rom 6, 1-11).

Ant kryžiaus Kristus *ištrynė mus kaltinantį skolos raštą* (14 eil.), t. y. panaikino Įstatymą (žr. Ef 2, 15), kurio žmogus nepajėgė laikytis. Be to, Įstatymas, kad ir koks jis būtų, nepajėgia išganyti žmogaus. Kristus atleido nuodėmes, padarytas prieš Įstatymą (14 eil.), ir atidengė klastas visų

Apd 2, 22+ Ef 4, 21 **Gyventi tikėjimu** 6 Taigi, kaip esate priėmę Viešpatį
1 Tes 2, 13+ Kristų Jėzų, taip ir gyvenkite jame; 7 būkite jame įsišak-
niję ir ant jo statykitės, tvirtėkite tikėjimu, kaip esate
išmokyti, kupini dėkingumo.
Ef 5, 6 8 Žiūrėkite, kad kas jūsų nepavergtų tuščia ir ap-
Rom 6, 15+ gaulinga filosofija, žmonių padavimu bei pasaulio
Gal 4, 3+ pradmenimis*, o ne Kristumi.
Kristus – žmonių ir angelų Galva 9 Kristuje kū-
1, 19+; Ef 1, 13; 3, 19; 4, 12-13 niškai gyvena visa dievystės pilnatvė, 10 ir jūs esate
pripildyti jame.
1, 16; 2, 15 Jis yra visokių kunigaikštysčių ir valdžių Galva.
Fil 3, 3 Rom 2, 25-29 11* Jame jūs taip pat esate apipjaustyti ne rankomis
Jer 4, 4 atliktu apipjaustymu, bet savo kūniškumo atsižadėjimu –
Mk 10, 38 Rom 6, 4+ Kristaus apipjaustymu. 12 Su juo palaidoti krikšte, jūs
Rom 1, 4+; 8, 11+ Ef 1, 19s; 2, 6+ tikėjimu jame prisikėlėte galybe Dievo, kuris jį prikėlė
iš numirusių. 13 Taip pat ir jus, mirusius nuodėmėmis ir
‖Ef 2, 1.5s kūno neapipjaustymu, jis atgaivino kartu su Kristumi,
dovanodamas visus nusikaltimus.
Ef 2, 15 14* Jis ištrynė mus kaltinantį skolos raštą ir panaikino

kitų galybių, siūlančių savo išganymą (15 eil.; žr. 1, 16). Užtat kolosiečiai tenepriima mokymo iš netikrų mokytojų apie *valgį* bei *gėrimą* ir tenesilaiko jų religinių švenčių, tenelanko jų pamaldų (16 eil.), nes tai darydami kolosiečiai atsiskirtų nuo Kristaus (19 eil.). Juk priimdami Evangeliją jie įtikėjo Kristų kaip Gelbėtoją, todėl ir dabar jie privalo nesiduoti suvedžiojami, kad išganymą galima pasiekti įsiteikiant dvasioms dieta ar išmintimi, pasiekta griežtomis askezės pratybomis (20-23 eil.).

2, 8* *...pasaulio pradmenimis*: žr. Gal 4, 3 paaiškinimą.

2, 11* Krikšto aprašymas (žr. 2, 12) Senojo Testamento ritualo priimant į Sandoros Bendriją simboliais. Galimas dalykas, kad netikri mokytojai reikalavo fizinio kolosiečių apipjaustymo.

2, 14* Vaizdi metafora apie Dievą, kuris panaikina mūsų *skolos raštą* per Kristaus kryžių, vaizduoja ne Kristų, kalamą ant kryžiaus, bet *skolos raštą*, kurį Dievas *prismeigia* prie kryžiaus.

jį prismeigdamas prie kryžiaus. 15* Jis nuginklavo ku-
nigaikštystes ir valdžias*, viešai jas pažemindamas ir 1, 16; 2, 10
jame* švęsdamas pergalę prieš jas. 2 Kor 2, 14

Nevergauti pasaulio pradmenims 16 Niekas tenes- Gal 4, 3+
merkia jūsų dėl valgio ar gėrimo, dėl švenčių, jaunačių Rom 14, 5
ar šabų*. 17 Visa tai tėra būsimųjų dalykų šešėlis, o tikre-
nybė yra Kristus. 18* Tegul niekas neneigia jums vainiko,
pamėgęs tariamą nusižeminimą ir angelų garbinimą,
įsigilinęs į regėjimus ir be pagrindo pasipūtęs savo Gal 6, 12
kūniškais samprotavimais, 19 nesilaikydamas vienybės
su Galva, iš kurios visas Kūnas, sąnariais ir gyslomis ||Ef 4, 15-16
aprūpinamas bei jungiamas vienybėn, auga Dievo tei-
kiamu ūgiu.

20 Jei su Kristumi esate mirę pasaulio pradmenims, Gal 4, 3+
tai kam gi, tarsi tebegyvendami pasaulyje, leidžiatės ap-
kraunami nuostatais: 21 „Neliesk! Neragauk! Neimk!“?
22 Visa tai vartojama dingsta, ir tai tėra žmonių prie- 1 Kor 6, 13; 8, 8
sakai bei pamokymai. 23 Tie nuostatai, beje, atrodo Iz 29, 13 Mt 15, 9
išmintingi dėl prasimanyto pamaldumo, nusižeminimo
ir kūno varginimo, tačiau yra beverčiai ir tarnauja kūnui
patenkinti.

2, 15* Vaizdas susijęs su viešu reginiu – Romos imperatoriaus pergalės paradu ir belaisvių pažeminimu. *...kunigaikštystes ir valdžias*: nugalėtas, ne sutaikintas (žr. 1, 16. 20). *...ir jame*: dviprasmis įvardis, nes gali reikšti arba *Kristuje, arba kryžiuje.*

2, 16* *...dėl švenčių, jaunačių ar šabų*: metinės, mėnesinės ir savaitinės apeigos, nustatytos religinių vadovų, gyvenančių pagal kalendorių, kurio pagrindas buvo dangaus kūnai – saulė, mėnulis ir žvaigždės (žr. 2, 8).

2, 18* Netikrų mokytojų asketinės pratybos pasižymėjo ir savęs nužeminimu, angelų garbinimu, regėjimo puoselėjimu. Tikslios pratybų detalės nėra aiškios.

+ D +

KRIKŠČIONIO GYVENIMAS PASAULYJE

Ef 2, 6+ **3 Vienybė su Kristumi** 1* Jeigu esate su Kristumi pri-
Fil 3, 20 kelti, siekite to, kas aukštybėse, kur Kristus sėdi Dievo
Apd 2, 33+ Ps 110, 1 dešinėje. 2 Rūpinkitės tuo, kas aukštybėse, o ne tuo, kas
žemėje. 3 Jūs juk esate mirę, ir jūsų gyvenimas su Kris-
2, 12; 1 Jn 3, 2 tumi yra paslėptas Dieve. 4 Kai apsireikš Kristus – mūsų
Rom 8, 19+ Kol 1, 27 gyvastis, tuomet su juo ir jūs pasirodysite šlovingi.
Rom 6, 11s **Bendri nurodymai** 5* Numarinkite, kas jūsų nariuo-
Rom 1, 29+ se žemiška: ištvirkavimą, netyrumą, aistringumą, piktą
pageidimą, taip pat ir godumą, kuris yra stabmeldystė.
‖Ef 5, 6 Rom 1, 18+ 6 Dėl šių dalykų ateina Dievo rūstybė* netikėjimo vai-
‖Ef 2, 2-3; Tit 3, 3 kams. 7 Jūs irgi kadaise taip elgėtės, gyvendami tarp jų.
Ef 4, 31 8* Bet dabar jūs visa tai pameskite – piktumą, nirtulį,

3, 1-4* Brangindami Evangelijos žinią, kad prisikėlęs ir gyvas Kristus yra jų išganymo šaltinis, kolosiečiai bus laisvi nuo klaidingo religinio kosmoso – Visatos – daiktų vertinimo (1-2 eil.). Kolosiečiai yra mirę visam tam. Vieną dieną, *kai apsireikš Kristus,* kolosiečiai gyvens su Kristumi Dievo artume (3-4 eil.).

3, 5-17* Vietoje klaidingo asketizmo ir iškilmių su prietarais apaštalas primena kolosiečiams moralinę elgseną, kuri turėtų apibūdinti jų atsakymą Dievui per Kristų. Jis skatina juos dalyvauti giesme ir malda liturgijoje, kurios šerdis yra Dievo išganymo planas Kristuje (16 eil.).

3, 5. 8* Du penkių ydų sąrašai yra panašūs ir kituose Pauliaus laiškuose: Rom 1, 29-31; Gal 5, 19-21.

3, 6* *...Dievo rūstybė:* arba *Dievo pyktis.* Dievas supyksta, bet nerūstauja (žr. Rom 1, 18).

3, 8-10* *...pameskite... nusivilkę... apsivilkę:* šie veiksmažodžiai atspindi krikšto apeigas: nusivilkti senąjį drabužį ir apsivilkti nauju drabužiu – susivienyti su Kristumi. Čia veiksmažodžiai perkeliami į etinę plotmę.

nelabumą, piktžodžiavimą, nešvarias kalbas nuo savo Ef 4, 25
lūpų. 9 Nebemeluokite vienas kitam, nusivilkę senąjį ||Ef 4, 22-24
žmogų su jo darbais 10 ir apsivilkę nauju, kuris atnaujina-
mas tobulam pažinimui pagal savo Kūrėjo paveikslą*. Rom 12, 2+ Pr 1, 26-27
11 Čia jau nebėra nei graiko nei žydo, nei apipjaustyto Gal 3, 27-28 1 Kor 12, 13
nei neapipjaustyto, nei barbaro nei skito*, nei vergo nei Pr 11, 1+
laisvojo, bet visa ir visuose – Kristus. 1 Kor 15, 28

12 Taigi jūs, Dievo išrinktieji, šventieji ir numylėti-
niai, apsivilkite nuoširdžiu gailestingumu, gerumu, ||Ef 4, 1-2, 32
nuolankumu, romumu ir kantrumu. 13 Būkite vieni ki-
tiems pakantūs ir atleiskite vieni kitiems, jei vienas prieš Mt 6, 14; 18, 21-35
kitą turite skundą. Kaip Viešpats jums atleido, taip ir
jūs atleiskite. 14 Viršum viso šito tebūna meilė, kuri yra Rom 13, 8-10+ 1 Kor 13, 1+
tobulumo raištis. 15 Jūsų širdyse teviešpatauja Kristaus Jn 14, 27; Fil 4, 7
ramybė, į kurią esate pašaukti viename Kūne. Būkite Ef 2, 16; 4, 3-4 1 Kor 12, 12+
dėkingi! Ef 5, 20

16 Kristaus žodis tegyvuoja jumyse vaisingai. Moky-
kite ir raginkite vieni kitus visokeriopa išmintimi; su Ef 4, 29
dėkinga širdimi giedokite Dievui psalmes, himnus ir dva- ||Ef 5, 19-20
sines giesmes. 17 Ir visa, ką tik darytumėte žodžiu ar 1 Kor 10, 31
darbu, visa darykite Viešpaties Jėzaus vardu, per jį
dėkodami Dievui Tėvui.

Nurodymai šeimynoms 18* Jūs, žmonos, būkite ||Ef 5, 21-6, 9 1 Pt 3, 1-7
klusnios vyrams, kaip dera Viešpatyje. 19 O jūs, vyrai, Tit 2, 1-10 1 Tim 2, 9-15

3, 10* *...paveikslą*: žr. 1, 15 paaiškinimą.

3, 11* *...skito*: skitai – barbarų tauta, gyvenusi šiaurėje prie Juodosios jūros.

3, 18-4, 6* Po bendrų nurodymų, siejančių šeimos gyvenimą ir vergų būklę su tarnavimu Kristui (žr. 3, 18-4, 1), Paulius prašo, kad kolosiečiai melstųsi už jį, ypač turėdami galvoje jo įkalinimą (4, 2-3), ir pataria jiems palaikyti draugiškus bei prasmingus santykius su *pašaliečiais*, t. y. su nekrikščionimis (4, 5-6; žr. Ef 5, 21-6, 9).

mylėkite savo žmonas ir nebūkite joms šiurkštūs. 20 Jūs,
vaikai, visuose dalykuose klausykite savo tėvų, nes toks
klusnumas patinka Viešpačiui. 21 O jūs, tėvai, neerzin-
kite savo vaikų, kad jie nepasidarytų baugštūs.

Rom 6, 15+ 22* Jus, vergai, visuose reikaluose klausykite savo
1 Kor 7, 21-23 Tit 2, 9-10 Fm 16+; 1 Pt 2, 18 žemiškųjų šeimininkų ne dėl akių, kad įtiktumėte žmo-
nėms, bet neklastinga širdimi, bijodami Viešpaties.
23 Ką tik darytumėte, darykite iš širdies, kaip Viešpa-
čiui, o ne žmonėms, 24 žinodami, kad iš Viešpaties
gausite paveldą kaip atlyginimą. Tarnaukite Viešpačiui
Kristui! 25 Kas daro neteisybę, susilauks bausmės už
savo neteisumą, ir nebus žiūrima asmens.

4 Apaštalavimo dvasia 1 O jūs, šeimininkai, duokite
vergams, kas teisinga ir kas dera, atsimindami, kad ir
jūs turite Viešpatį danguje.

‖Ef 6, 18-20; Rom 12, 12; 1 Tes 5, 6. 17s 2 Būkite atsidėję maldai, budėkite su ja dėkodami;
Rom 15, 30+ 3 melskitės taip pat ir už mus, kad Dievas mums atver-
1 Kor 16, 9+ Rom 16, 25+ tų žodžio duris skelbti Kristaus paslaptį, dėl kurios aš
kalinamas, 4 kad sugebėčiau ją atskleisti taip, kaip pri-
valau ją išsakyti.

‖Ef 5, 15 5 Būkite protingi su mums svetimais žmonėmis;
1 Kor 5, 12+; Ef 5, 16 išnaudokite laiką. 6 Jūsų kalba visuomet tebūna malo-
2 Kor 6, 2+ Išm 8, 9 ni ir druska pasūdyta, kad sugebėtumėte kiekvienam
atsakyti.

3, 22-25* Tarp šeimos gyvenimo pareigų ir visuomeninių santykių plotmėje, įskaitant žmonas ir vyrus, vaikus ir tėvus (žr. 3, 18-21), vergai užima ypatingą vietą. Onesimas, bėglys vergas, apaštalo siunčiamas grįžta pas savo šeimininką Filemoną į Kolosus (žr. 4, 9; Fm 10-12).

+ E +

PABAIGA

Asmeniniai pranešimai 7* Apie mano reikalus jums ‖Ef 6, 21 Apd 20, 4+
viską praneš Tichikas*, mielas brolis, ištikimas tarnas
ir bendradarbis Viešpatyje. 8 Aš tam jį ir siunčiu, kad
sužinotumėte apie mus ir kad jis paguostų jūsų širdis.
9 Jis vyksta su Onesimu, ištikimu ir mylimu broliu, Fm 10+
kuris yra iš jūsų; jiedu papasakos jums visa, kas čia
dedasi.

Sveikinimai ir linkėjimai 10 Jus sveikina kalėjimo Fm 23s; Apd 19, 29+
draugas Aristarchas* ir Barnabo pusbrolis Morkus* – dėl Apd 12, 12
jo jau esate gavę nurodymų; jeigu jis atvyktų pas jus,
priimkite jį. 11 Dar jus sveikina Jėzus*, vadinamas Justu.
Iš apipjaustytųjų jie vieninteliai su manimi darbuojasi
Dievo Karalystei; jie yra tapę mano paguoda. 12 Jus svei-
kina jūsiškis Epafras*, Kristaus Jėzaus tarnas, kuris vi- Rom 15, 30
suomet grumiasi už jus maldose, kad tvirtai laikytumėtės

4, 7-18* Paulius laišką baigia linkėjimais ir žiniomis apie kolosiečiams pažįstamus asmenis.

4, 7* ...*Tichikas*: Apd 20, 4 mini jo vaidmenį vykdant rinkliavą Jeruzalės Bendrijai; Ef 6, 21 pakartoja tai, ką Paulius rašo šiame laiške (žr. 2 Tim 4, 12; Tit 3, 12).

4, 10* ...*Aristarchas*: krikščionis iš Tesalonikos, apaštalo Pauliaus bendradarbis Efeze bei Cezarėjoje ir palydovas kelionėje į Romą (žr. Apd 19, 29; 20, 4; 27, 2). ...*Morkus*: minimas Fm 24; 2 Tim 4, 11; vadinamas *Jonu Morkumi* Apd 12, 12. 25; 13, 13; 15, 37-40. Žr. taip pat 1 Pt 5, 13. Įprasta *Morkų* laikyti antrosios evangelijos autoriumi.

4, 11* ...*Jėzus*: anuomet dažnas žydiškas vardas, graikiška Jozuės vardo forma.

4, 12* ...*Epafras*: žr. 1, 3 ir 1, 7 paaiškinimus.

ir tobulai vykdytumėte Dievo norus. 13 Aš galiu paliu-
dyti, kad jis labai rūpinasi jumis, laodikiečiais ir
hierapoliečiais*. 14 Sveikina jus mylimasis gydytojas
Lukas* ir Demas*.
15 Pasveikinkite brolius Laodikėjoje ir Nimfą bei jos
Rom 16, 5+ namuose* susirenkančią Bažnyčią. 16 Kai šitas laiškas bus
1 Tes 5, 27; 1 Tim 4, 13 perskaitytas pas jus, pasirūpinkite, kad jis būtų perskaity-
tas ir laodikiečių Bažnyčioje, o jūs perskaitykite laiš-
ką, kuris ateis iš Laodikėjos*. 17 Taip pat pasakykite
Fm 2 Archipui: „Žiūrėk, kad vykdytum tarnystę*, kurią gavai
Viešpatyje!“
2 Tes 3, 17; 1 Kor 16, 21 18 Sveikinimas, parašytas mano, Pauliaus, ranka*.
Gal 6, 11; Ef 3, 1+ Prisiminkite mano pančius. Malonė su jumis!

4, 13* *...laodikiečiais ir hierapoliečiais*: apie Laodikėją, žr. 2, 1 paaiškinimą; Hierapolis – miestas į šiaurės rytus nuo Laodikėjos ir į šiaurės vakarus nuo Kolosų.

4, 14* *...gydytojas Lukas*: tik šiame tekste vadinamas medicinos daktaru; taip pat žr. Fm 24 ir 2 Tim 4, 11. Įprasta jį laikyti trečiosios evangelijos autoriumi. *...Demas*: žr. Fm 24; vėliau jis pasitraukė nuo Pauliaus (žr. 2 Tim 4, 10).

4,15* *...Nimfą bei jos namuose*: kai kuriuose rankraščiuose vyriškoji giminė – *Nimfą bei jo namuose.*

4, 16* *...laišką iš... Laodikėjos*: arba dingęs Pauliaus laiškas, arba *Laiškas efeziečiams* (žr. Ef 1, 1 paaiškinimą).

4, 17* *...Žiūrėk, kad vykdytum tarnystę*: įprasta *Archipą* laikyti Kolosų Bendrijos *ganytoju* (žr. Fm 1-2). Kiti laiško aiškintojai, laikydami vergo Onesimo savininku Archipą, o ne Filemoną, mano, kad Paulius prašo Archipą užbaigti tarnybą, kurią gavo iš Viešpaties, – grąžinti Onesimą Pauliui, idant šis padėtų jam kalėjime (žr. Fm 20).

4, 18* *...mano, Pauliaus, ranka*: toks buvo Pauliaus paprotys (žr. Gal 6, 11-18; 2 Tes 3, 17-18).

PIRMASIS LAIŠKAS TESALONIKIEČIAMS

Apaštalas Paulius, išsiskyręs su Barnabu (žr. Apd 15, 36-41), antrosios misijų kelionės pradžioje palydovu pasirinko Silvaną (Silą); vėliau pasiėmė ir Timotiejų (žr. Apd 16, 1-3). Dabar apaštalas Paulius buvo tikras savo misionierių grupės vadovas. Maždaug 50 m. po Kr. pirmą kartą Paulius atkeliavo į Graikiją. Sukūręs Krikščionių Bendriją Filipuose ir netrukus Tesalonikoje (šiandieniame Salonikų mieste) Paulius buvo persekiojamas ir žydų, ir pagonių. Pasitraukęs į Berėją, neišvengė Tesalonikos priešų persekiojimo. Skubotai palikęs Berėją, keliavo link Atėnų (žr. Apd 16, 11-17, 15).

Silvanas ir Timotiejus Tesalonikoje pasiliko tik trumpam. Kai palydovai nuvedė Paulių iki Atėnų, šis davė jiems įsakymą pranešti Silvanui ir Timotiejui atvykti pas jį. Tačiau netrukus Paulius pasiuntė Timotiejų grįžti į Tesaloniką ir drąsinti jaunutę Krikščionių Bendriją persekiojimo metu. Vėliau Timotiejus ir Silvanas sugrįžo pas apaštalą Paulių, kai šis atkeliavo į Korintą (žr. Apd 18, 1-18), turbūt 51 m. po Kr., vasaros pradžioje. Timotiejaus sugrįžimas iš Tesalonikos su žiniomis apie padėtį Tesalonikoje tapo proga apaštalui

Pauliui parašyti pirmąjį savo laišką – pirmąją Naujojo Testamento knygą (žr. 3, 6-8).

Laiškas prasideda trumpu kreipiniu (žr. 1, 1) ir baigiasi sveikinimais (žr. 5, 26-28); jį sudaro dvi didokos dalys. Pirmąją dalį (žr. 1, 2-3, 13) jungia trys dėkojimo skyriai, susieti dviem *apologijomis*, kurios apgina ankstesnį misionierių elgesį ir apibūdina jų dabartinius rūpesčius. Nenuostabu, nes krikščionybė atėjo į keliaujančių vertelgų, skelbiančių naujas religijas, amžių. Apaštalas Paulius jautė reikalą pabrėžti ne tik savo skelbiamos Evangelijos turinį, bet ir savo skelbimo būdą, nes ir Evangelijos turinys, ir jos skelbimo būdas liudijo Dievo malonę, laisvai teikiamą ir itin veiksmingą.

Antroji laiško dalis (žr. 4, 1-5, 25) – raginanti kilniai elgtis, arba parenetinė. Visa praturtinanti Dievo meilė (hebr. *hesed*, gr. *agapē*; žr. 3, 12-13) gyvenime privalo reikštis meile vienas kitam pagal elgesio nurodymus, kurių mokė apaštalas. Ypatingųjų *imperatyvų*, krikščionio gyvenimo įsakymų, dorovės principų, kilmė yra *indikatyvas*. Tai žmogaus santykis su Dievu, kuris per Kristų siunčia Šventąją Dvasią. Taigi doro elgesio būsena yra praktiška ir asmeniška žmogaus krikščioniškojo gyvenimo išraiška.

Šioje laiško dalyje Pauliaus atsako į tesalonikiečių klausimą apie antrąjį Kristaus atėjimą, kuris kėlė jiems nerimą: kai kurie tesalonikiečiai, būdami sugluminti artimųjų mirties prieš Kristaus atėjimą, baiminosi dėl savo mirusiųjų likimo. Paulius tesalonikiečiams atsako

apokaliptiniu pasakojimu apie pabaigos amžiaus įvykius, aiškindamas, jog Kristus savo atėjimu atneš išganymą visiems savo sekėjams – gyviesiems ir mirusiesiems (žr. 4, 13-18).

Pirmojo laiško tesalonikiečiams metmenys

A. Įžanga *1, 1-10*
B. Ankstesnieji santykiai su tesalonikiečiais *2, 1-3, 13*
C. Ypatingi paraginimai *4, 1-5, 25*
D. Pabaiga *5, 26-28*

ĮŽANGA

2 Tes 1, 1-2 Rom 1, 1+ **1** 1* Paulius, Silvanas ir Timotiejus tesalonikiečių
Apd 15, 22+; 16, 1+ Bažnyčiai Dieve Tėve ir Viešpatyje Jėzuje Kristuje. Ma-
2, 13-14 lonė jums ir ramybė! 2 Mes visuomet dėkojame Dievui
už jus visus, prisimindami jus savo maldose, 3* nuolat
1 Kor 13, 13+ 1 Tes 5, 8 minėdami mūsų Dievo ir Tėvo akivaizdoje jūsų tikėji-
Apr 2, 2 mo darbus, meilės pastangas bei vilties ištvermingumą
dėl mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus. 4 Mes žinome,
Dievo numylėtieji broliai, apie jūsų išrinkimą, 5 nes mūsų
1 Kor 2, 4; 1Tes 2, 13 Evangelija neatėjo pas jus vien tik žodžiais, bet su jėga
Apd 1, 8+ ir Šventąja Dvasia, ir su tvirtu įsitikinimu. Juk žinote,
kaip pas jus elgėmės jūsų pačių labui. 6 Todėl jūs ne tik
2 Tes 3, 7+ Mt 13, 20-21 pasidarėte mūsų ir Viešpaties sekėjai*, priėmę žodį
Apd 17, 1-9 Rom 14, 17 didžiame suspaudime su Šventosios Dvasios džiaugs-
Gal 5, 22 mu, 7 bet ir tapote pavyzdžiu visiems Makedonijos bei
2 Kor 9, 2 Achajos tikintiesiems. 8 Mat iš jūsų pasklidęs Viešpaties

1, 1* Apie laiško įžangą žr. Rom 1, 1-7 paaiškinimą.

1, 3* *...tikėjimo... meilės... vilties*: šio trejeto paminėjimas čia ir 5, 8 yra ankstyviausias *trijų teologinių dorybių* paminėjimas krikščionybės raštijoje (žr. 1 Kor 13, 13). Išvardijimas pabrėžia eschatologinę viltį pagal viso laiško pobūdį, pabrėžiantį antrąjį Kristaus atėjimą – paruziją (žr. 1, 10; 2, 12. 19; 3, 13; 4, 13-5, 11; 5, 23).

1, 6* *...sekėjai*: apaštalo Pauliaus *sekimo* temos pagrindas – Pauliaus įžvalga į solidarumą Kristuje per dalyvavimą Jėzaus kryžiuje ir prisikėlusiojo Viešpaties Dvasioje (žr. 2, 14; 1 Kor 4, 16; 11, 1; 2 Tes 3, 9).

žodis pagarsėjo ne tik Makedonijoje bei Achajoje, bet
jūsų tikėjimas Dievu pasidarė žinomas visur, ir mums Rom 1, 8
jau nebereikia apie tai kalbėti. 9 Žmonės pasakoja apie
mus, kaip buvome jūsų priimti ir kaip jūs nuo stabų
atsivertėte prie Dievo, trokšdami tarnauti gyvajam, tik- Apd 3, 19+; 14, 15 Jer 10, 10
rajam Dievui 10 ir laukti iš dangaus jo Sūnaus, kurį jis 4, 16-17
prikėlė iš numirusių, – Jėzaus, mūsų gelbėtojo nuo Mt 3, 7+ Rom 1, 18; 2, 5s
ateinančios rūstybės.

+ B +

ANKSTESNIEJI SANTYKIAI SU TESALONIKIEČIAIS

2 1 Jūs patys, broliai, žinote, kad mūsų apsilanky-
mas pas jus nebuvo bergždžias. 2 Prieš tai, kaip patys Apd 16, 19-40
žinote, nukentėję bei patyrę nuoskaudų Filipuose, pasi- Fil 1, 29-30
tikėdami Dievu mes drąsiai skelbėme Dievo Evangeliją, Apd 13, 46+ 2 Kor 3, 12
nors kova buvo smarki. 3 Juk mūsų skelbimas plaukia
ne iš klaidos nei iš nedoro tikslo, nei iš klastingumo.
4 Dievo pripažinti esą tinkami*, kad mums būtų patikė- Ef 3, 7; 1 Tim 1, 11
ta Evangelija, mes ją ir skelbiame taip, kad patiktume 2 Kor 5, 9 Gal 1, 10
ne žmonėms, bet Dievui, kuris skaito mūsų širdies Jer 11, 20
gelmėje. 5 Kaip žinote, mes niekada nepasižymėjome
įteikliomis kalbomis ir niekad – tepaliudija Dievas – Rom 1, 9
nebuvome pasidavę godumui; 6 niekada nesivaikėme Jn 5, 41.44

2, 4* *...pripažinti esą tinkami*: Paulius *tinkamumo* pagrindu laiko ne paties žmogaus gabumus ar moralinį teisumą, bet Dievo įžvalgą į tikrai nesavanaudišką nuostatą ir veiksmą (žr. 2 Kor 10, 17-18).

žmonių garbės, nei tarp jūsų, nei kitur. 7 Būdami Kris-
taus apaštalai, mes galėjome būti jums našta, vis dėl-
1 Kor 3, 2; Gal 4, 19 to jums buvome švelnūs tarsi motina, globojanti savo
kūdikius. 8 Taip jus mylėdami, troškome pasidalyti su
Rom 9, 3 Gal 2, 20+ jumis ne tik Dievo Evangelija, bet ir savo gyvybe, nes
tapote mums be galo brangūs. 9 Jūs, broliai, atsimena-
Apd 18, 3+ 1 Tes 4, 11 te mūsų triūsą ir pastangas: dirbdami per dienas ir
2 Tes 3, 6-12 naktis, kad neapsunkintume nė vieno iš jūsų, skelbėme
Rom 1, 9 jums Dievo Evangeliją. 10 Ir jūs, ir Dievas gali paliudy-
ti, kaip šventai, teisingai ir nepriekaištingai elgėmės
1 Kor 4, 15+ su jumis, įtikėjusiais. 11 Jūs žinote, kaip mes kiekvieną
iš jūsų tarsi tėvas savo vaikus 12 raginome, kalbinome,
5, 24 2 Tes 1, 11 maldavome, kad elgtumėtės, kaip dera akyse Dievo,
1 Pt 5, 10 kuris jus šaukia į Karalystę ir šlovę.

Mt 4, 17+ **Tesalonikiečių tikėjimas** 13 Todėl mes be paliovos
1, 2-10 dėkojame Dievui, kad, priėmę mūsų paskelbtąjį Dievo
1 Kor 11, 2+ žodį, jūs priėmėte jį ne kaip žmogaus žodį – bet, kas jis
iš tikro yra – kaip Dievo žodį, kuris ir veikia jumyse,
Rom 1, 16; Žyd 4, 12 tikintieji. 14* Jūs, broliai, tapote sekėjais Dievo Bažnyčių
Apd 8, 1s; 9, 1s; 12, 1s; 17, 5. 13 Judėjoje, kurios yra Kristuje Jėzuje. Jūs tą patį iškentėjote
nuo savo tautiečių kaip ir jos nuo žydų, 15* kurie nužudė

2, 14* Luko pasakojimas apie Filipų krikščionių persekiojimą, sukeltą pagonių, ir Tesalonikos bei Berėjos Bendrijų persekiojimą, vykdytą žydų, atrodo perdėm supaprastintas (žr. Apd 16, 11-40; 17, 1-15). Paulius rašo, kad tesalonikiečių Bendriją sudarė krikščionys iš pagonijos (žr. 1, 9), ir kalba apie persekiojimą, kurį vykdė jų tautiečiai pagonys, o ne žydai.

2, 15-16* Čia Paulius kalba apie istorinį, ypač Palestinos žydų, priešingumą, vyravusį maždaug dvidešimt metų po Jėzaus nukryžiavimo. Jo pastabos nėra antisemitinės, nes jis pats buvo žydas ir didžiavosi savo kilme – etiniu ir religiniu kraičiu (žr. Rom 9, 1-5; 10, 1; 11, 1-3; Fil 3, 4-6). Pats nuodėmingas elgesys (16 eil.) yra galutinio pykčio paankstinimas, arba Dievo teismas (žr. Rom 1, 18-2, 5).

Viešpatį Jėzų ir pranašus, kurie persekiojo ir mus. Jie 1 Kor 2, 8
nepatinka Dievui ir yra visų žmonių priešai, 16 nes drau-
džia mums skelbti pagonims, kad šie būtų išganyti. Taip
jie nuolat pildo savo nuodėmių saiką, ir ant jų krinta 2 Mak 6, 14 Dan 8, 23
galutinė Dievo rūstybė. Rom 1, 18+
Apaštalo nerimas 17 O mes, broliai, kuriam laikui
atskirti nuo jūsų – žinoma, tik kūnu, ne širdimi, – be Kol 2, 1, 5
galo pasiilgę, labai troškome išvysti jūsų veidus. 18 Todėl Rom 1, 10-11
ruošėmės atvykti pas jus, – bent jau aš, Paulius, ruošiau-
si kartą ir kitą, – tačiau mus sutrukdė šėtonas. 19 Kas gi 2 Tes 2, 9+
yra mūsų viltis, džiaugsmas ir pasididžiavimo vainikas Ez 16, 12; 23, 42 Pat 16, 31; 1 Kor 9, 25+
prieš mūsų Viešpatį Jėzų, kai jis ateis, – argi ne jūs?! Fil 2, 16; 4, 1 1 Tes 1, 10+ 1 Kor 15, 23+
20 Taip, jūs esate mūsų garbė ir džiaugsmas!
3 Timotiejaus pasiuntinybė 1 Todėl, ilgiau nebeiš-
kęsdami, ryžomės vieni pasilikti Atėnuose 2 ir pasiuntė- Apd 17, 14-16+
me Timotiejų, savo brolį ir Dievo bendradarbį Kristaus 1 Kor 3, 9 2 Kor 6, 1
Evangelijoje, kad paremtų jus ir sustiprintų jūsų tikėji-
mą, 3 kad nė vienas nesvyruotų tose negandose. Ir jūs 1, 6
patys žinote, kad esame tam skirti*. 4 Juk dar būdami
tarp jūsų mes iš anksto pasakėme, kad turėsime kentė- Mt 16, 24p Apd 14, 22
ti negandą, ir, kaip žinote, tai ir įvyko. 5 Todėl, ilgiau 2 Tim 3, 12 Žyd 10, 32
nebeiškęsdamas, pasiunčiau pasiuntinį, norėdamas su-
žinoti apie jūsų tikėjimą, ar kartais jūsų nesuviliojo 1 Kor 10, 13; 1 Pt 5, 9
gundytojas ir ar nėra niekais pavirtęs mūsų triūsas. 1 Kor 3, 8 Gal 4, 11; Fil 2, 16
Padėka už geras žinias 6 Dabar Timotiejus iš jūsų
grįžo pas mus ir atnešė gerą žinią apie jūsų tikėjimą ir 2 Tes 1, 3; 2 Kor 7, 7

3, 3* *...esame tam skirti*: Paulius rūpinasi, kad laiško skaitytojai būtų pasiruošę negandoms, su kuriomis jiems būtinai reikės susidurti, ir moko, kad jie žvelgtų į savo dabartį, atsižvelgdami į tai, kas juos ištiks ateityje. Ši mintis tęsiama 2 Tes 2, 1-15 tekste.

jūsų meilę: kad jūs nuolat mus maloniai prisimenate ir
norite mus pamatyti kaip ir mes jus. 7 Šitaip, broliai,
jūs savo tikėjimu paguodėte mus visose mūsų bėdose ir
1 Kor 16, 13 Gal 5, 1; Fil 1, 27 negandose. 8 Dabar mes tikrai gyvuojame, nes jūs tvir-
2 Tes 2, 15 Apr 2, 9-10 tai stovite Viešpatyje. 9* Ir kaip atsidėkosime Dievui už
jus, už visus džiaugsmus, kuriuos iš jūsų patiriame savo
Dievo akivaizdoje? 10 Dieną ir naktį karštai maldaujame,
2, 17 kad mums būtų leista išvysti jūsų veidus ir papildyti, ko
dar stinga jūsų tikėjimui.
11 Jis pats – mūsų Dievas ir Tėvas – ir mūsų Viešpats
Rom 12, 17s Gal 6, 10 Jėzus tepraskina mums kelią pas jus. 12 Viešpats tepra-
1 Tes 5, 15 2 Tes 1, 3; Tit 3, 2 turtina jus ir tepripildo meile vienų kitiems ir visiems,
kaip ir mes jus mylime, 13 kad jūsų širdys būtų tvirtos ir
5, 23 1 Kor 1, 8+; 15, 23+ nepeiktino šventumo mūsų Dievo ir Tėvo akyse, kai ateis
Zch 15, 5 mūsų Viešpats Jėzus su visais savo šventaisiais.

YPATINGI PARAGINIMAI

2 Tes 3, 6 **4** 1 Pagaliau, broliai, prašome ir raginame jus Vieš-
1 Kor 11, 2+ 1 Tes 2, 13+ patyje Jėzuje: jeigu išmokote iš mūsų, kaip privalote
Rom 12, 1-2 elgtis ir patikti Dievui, – o jūs taip ir elgiatės, – tai
darykite vis daugiau pažangos! 2 Jūs juk žinote, kokių

3, 9-10 Įtampa tarp Pauliaus optimizmo dėl tesalonikiečių tikėjimo ir jo rūpesčio dėl jų ištvermės lieka. Persekiojimas ten tęsiasi, o trumpas Pauliaus buvimas Tesalonikoje nesuteikė progos geriau pažinti tesalonikiečių (žr. Apd 17, 2).

4, 2* *...kokių nurodymų*: apaštalo Pauliaus nurodymai apima Viešpaties

nurodymų* esame jums davę Viešpaties Jėzaus vardu.
3* Tokia gi Dievo valia – jūsų šventėjimas. Susilaikykite Mt 6, 10; Ef 1, 4
nuo ištvirkavimo*! 4 Kiekvienas jūsų teišmoksta laikyti 1 Kor 6, 12-20
savąjį indą šventai* ir pagarbiai, 5 nepasiduodamas
nežabotiems geismams, kaip esti tarp pagonių, kurie Jer 10, 25; Ps 79, 6
nepažįsta Dievo. 6 Tegul niekas neperžengia ribų ir
neapgaudinėja savo brolio šituo reikalu, nes Viešpats
keršija už visus tokius nusižengimus, kaip jau esame Įst 32, 35; Ps 94, 1-2
sakę ir patvirtinę. 7 Dievas mus pašaukė ne susitepi- Jn 17, 19
mui, bet šventėjimui. 8 Todėl kas tai atmeta, ne žmogų Lk 10, 16
atmeta, bet Dievą, kuris jums duoda savo Šventąją Dva- Ez 37, 14 2 Kor 1, 22; 5, 5
sią. 9 Apie brolių meilę nebereikia jums rašyti, nes pats Jer 31, 34-34 Iz 54, 13; Jn 6, 45;
Dievas jus išmokė mylėti vienas kitą, 10 ir jūs taip darote 13, 34+; 1 Kor 2, 13
visiems broliams visoje Makedonijoje. Mes tik ragi-
name jus, broliai, daryti daugiau pažangos, 11 stengtis 2 Tes 1, 3
gyventi ramiai, atsidėti saviesiems reikalams ir darbuo- Apd 18, 3+ Ef 4, 28
tis savo rankomis, kaip jums esame įsakę. 12 Taip jūs 2 Tes 3, 6-12
deramai elgsitės pašalinių akyse ir nebūsite nuo kitų 1 Kor 5, 12+
priklausomi.

Apie antrąjį Kristaus atėjimą 13 Mes norime, broliai,
kad jūs žinotumėte tiesą apie užmiegančiuosius ir nenu-
simintumėte kaip tie, kurie neturi vilties. 14 Jeigu tiki- Ef 2, 12; Kol 1, 27
me, kad Jėzus numirė ir prisikėlė, tai Dievas ir tuos, Rom 1, 4+; 8, 11+; 10, 9+ 1 Kor 15, 1+

autoritetu pagrįstą mokymą, nebūtinai paties Jėzaus žodžiais. Be to, žvelgiant giliau (žr. 4, 8), nurodymai yra praktiški principai, sudaryti Pauliaus pagal jo Šventosios Dvasios vaidmens supratimą.

4, 3-8* Daugelio laiško aiškintojų manymu, šis tekstas apima moralinių taisyklių įvairovę: apie ištvirkavimą, svetimavimą, suktus prekybinius sandėrius. *...nuo ištvirkavimo*: gr. k. žodis *porneia* gali būti verčiamas *netikra santuoka* (3 eil.); *...teišmoksta laikyti savąjį indą šventai*: arba – *težino, kaip laikyti savo žmoną šventai*. Gr. *skeuos ktasthai*, daugelio aiškinimu, reiškia *valdyti kūną [save]*.

kurie užmigo susivieniję su Jėzumi, atsives kartu su
juo. 15 Ir tatai jums sakome Viešpaties žodžiais, jog
1 Kor 15, 23. 51 mes, gyvieji, išlikusieji iki Viešpaties atėjimo*, nepra-
Sir 48, 15 lenksime užmigusiųjų. 16 O pats Viešpats, nuskambėjus
2 Tes 1, 7s Mt 24, 30-31+ paliepimui, arkangelo balsui ir Dievo trimitui, nužengs
1 Kor 15, 52+ Jn 14, 2-3; 17, 24 iš dangaus. Tuomet pirmiausia prisikels tie, kurie mirė
Kristuje, 17 paskui mes, gyvieji, išlikusieji, kartu su jais
Dan 7, 13 būsime pagauti* oran, debesysna pasitikti Viešpaties ir
taip visuomet pasiliksime su Viešpačiu. 18 Todėl guoskite
vieni kitus šitais žodžiais.

Dan 2, 21 **5 Kaip laukti Viešpaties atėjimo?** 1 Dėl laiko ir va-
landos, broliai, nėra reikalo jums rašyti. 2 Jūs patys
Mt 24, 36. 43 2 Pt 3, 10; Apr 3, 3 gerai žinote, kad Viešpaties diena užklups lyg vagis nak-
Jer 6, 14 tį. 3 Kai žmonės kalbės: „Gyvename ramiai ir saugiai",
Lk 21, 34-35 tada juos ir ištiks netikėtas žlugimas, tarytum gimdymo
Jer 4, 31+; Mt 24, 8+ skausmai nėščią moterį, ir jie niekur nepabėgs.

Ef 5, 8+ 4 Bet jūs, broliai, neskendite tamsoje, kad toji die-
Jn 8, 12+ Rom 13, 12-13 na jus užkluptų lyg vagis. 5 Juk jūs visi esate šviesos
vaikai*, dienos vaikai. Mes nepriklausome nakčiai nei
tamsai. 6 Todėl nemiegokime kaip kiti, bet budėkime ir
Mt 24, 42+ 1Pt 1, 13; 4, 7; 5, 8 būkime blaivūs! 7 Mat kas miega, miega naktį, ir kas

4, 15* ...*Viešpaties atėjimo*: Paulius mano, kad antrasis atėjimas, arba paruzija, įvyks dar jo gyvenime, bet primena, kad atėjimo laikas yra nežinomas (žr. 5, 1-5). Nepaisant to, svarbiausias paruzijos požiūris jam yra vienybė su Kristumi. Ganytojišku skatinimu Paulius pirmiausia akcentuoja mirusių tikinčiųjų viltį (žr. 4, 13-15), o paskui būtinybę pasiruošti tiems, kurie dar nepasiekė savo tikslo (žr. 5, 1-3).

4, 17* ...*kartu su jais būsime pagauti*: pažodžiui – *pagriebti* arba *nunešti* (žr. 2 Kor 12, 2; Apr 12, 5). Tikintieji bus *pagriebti* arba *nunešti* nuo pasaulio vargų (žr. Mt 24, 40-41; Lk 17, 34-35).

5, 5* ...*šviesos vaikai*: t. y. priklausantys asmeninio Dievo apreiškimo šviesai. Todėl *budėkime ir būkime blaivūs* (žr. Jn 12, 36).

pasigeria, pasigeria naktį. 8 O mes, priklausydami die-
nai, būkime blaivūs ir *dėvėkime* tikėjimo bei meilės *šarvus* Iz 59, 17
ir išganymo vilties *šalmą*. 9 Juk Dievas paskyrė mus ne Ef 6, 11+ 1 Kor 13, 13+ 1 Tes 1, 3
tam, kad užsitrauktume rūstybę, bet kad įgytume išga- 1, 10+
nymą per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, 10* kuris numirė už
mus, kad mes ir budėdami, ir miegodami gyventume 4, 14+
susivieniję su juo. 11 Todėl guoskite ir stiprinkite vieni Ef 2, 20+
kitus, ką jūs ir darote.

Pamokymai bendruomenei 12 Mes prašome jus, bro-
liai, gerbti tuos, kurie darbuojasi tarp jūsų, vadovauja 1 Kor 16, 16 1 Tim 5, 17
Viešpatyje ir teikia jums pamokymų. 13 Labai brangin- Žyd 13, 17 Tit 1, 5+ Gal 6, 6
kite ir mylėkite juos dėl jų darbo! Taikiai sugyvenkite
tarp savęs!

14 Raginame jus, broliai: įspėkite nedrausminguo- 2 Tes 3, 6-12
sius, padrąsinkite silpnuosius, būkite kantrūs visiems! Rom 14, 1
15 Žiūrėkite, kad kas neatsimokėtų kam nors blogu už Iš 21, 25+ Mt 5, 38s
bloga, bet visuomet skatinkite daryti gera vieni kitiems Rom 12, 17 Gal 6, 10
ir visiems. Kol 3, 12-13

16 Visuomet džiaukitės, 17 be paliovos melskitės! 18 Už
viską dėkokite, nes to Dievas nori iš jūsų Kristuje Jėzuje. 4, 3; Ef 5, 20

19* Negesinkite Dvasios! 1 Kor 12, 1+

20 Neniekinkite pranašavimų! 2 Kor 12, 10+

21 Visa ištirkite ir, kas gera, palaikykite!

5, 10* Paulius žaidžia žodžiais, kurie rodo galutinę ir išankstinę mirtį bei gyvenimą. Vienybė su nukryžiuotu ir prisikėlusiu Viešpačiu paruzijos metu yra tam tikru mastu išankstinė mūsų laikino gyvenimo priešingybė. Esminis elementas, kurį teigia apaštalas, yra nesunaikinama mūsų asmeninė vienybė su paties Kristaus gyvenimu (žr. Rom 5, 1-10).

5, 19-22* Gyvas apaštalo charizminės laisvės padrąsinimas kartkartėmis vedė į kraštutinumą, kurį jis pats ar kiti buvo priversti pataisyti (žr. 1 Kor 14, 2; 2 Tes 2, 1-15; 2 Pt 3, 1-16).

Job 1, 18; 2, 3 22 Susilaikykite nuo visokio blogio!
2 Tes 3, 16 Iz 11, 6+ 23 Pats ramybės Dievas iki galo jus tepašventina ir
teišlaiko tobulą bei nepeiktiną jūsų dvasią, sielą ir kū-
3, 13+ ną* mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus atėjimui. 24 Tasai,
1 Kor 1, 9+; 2 Tes 3, 3 kuris jus šaukia, yra ištikimas; jis ir įvykdys! 25 Broliai,
Rom 15, 30+ 2 Tes 3, 1 melskitės už mus!

PABAIGA

2 Kor 13, 12+ 26 Pasveikinkite visus brolius šventu pabučiavimu*.
27 Saikdindamas jus Viešpačiu, prašau, kad šis laiškas
Kol 4, 16 būtų perskaitytas visiems broliams.
28 Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė tebūna
su jumis!

5, 23* *...dvasią, sielą ir kūną*: gr. *pneuma* – atvirybė, imlumas; *psychē* – gyvastis; *soma* – įkūnytas aš/asmuo. Paulius nemano pateikti antropologinės ar filosofinės žmogaus prigimties analizės, bet veikiau žvelgia į visumą to, ką galima vadinti žmogaus tarnybos Dievui antgamtiniu ir gamtiniu požiūriu. Kiti aiškintojai siūlo kitokį vertimą: *Pats ramybės Dievas tepadaro jus tobulai šventus ir tepašventina jūsų dvasią, teišlieka jūsų siela ir kūnas nepeiktini mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus atėjimui.*

5, 26* *...pabučiavimu*: šventoji glamonė buvo pagarbus ir prieraišus pasveikinimas, duotas turbūt per pamaldas, kur buvo skaitomas jo laiškas (žr. Rom 16, 16; 1 Kor 16, 20; 2 Kor 13, 12; 1 Pt 5, 14).

ANTRASIS LAIŠKAS

TESALONIKIEČIAMS

Šis laiškas, skirtas tai pačiai Bendrijai kaip ir *Pirmasis laiškas tesalonikiečiams*, yra panašus ir turiniu, ir žodynu. Tačiau skiriasi savo tonu ir pasikeitusiomis Tesalonikos Bendrijos aplinkybėmis.

Laiškas prasideda padėka ir padrąsinimu (žr. 1, 1-2), truputį išplėsdamas *Pirmojo laiško tesalonikiečiams* kreipimąsi, ir baigiasi pabrėžiamu Pauliaus apaštaliniu įgaliojimu, kai susiduriama su klaidingu mokymu Pauliaus vardu apie *Viešpaties dieną* – paruziją (žr. 2, 2). Laiško turinys susideda iš trijų trumpų dalių. Antroji dalis garsi Kristaus atėjimo ženklais (žr. 2 sk.).

Laiško pradžios dėkojimas ir malda (žr. 1, 3-12) kalba apie tvirtėjantį tesalonikiečių tikėjimą ir meilę, susidūrus su persekiojimu iš išorės. Antroji dalis – laiško šerdis – sprendžia problemą, kuri kelia grėsmę Bendrijos tikėjimui. Žinia apie pranašystę ir, atrodo, klastotas laiškas, skaitytas turbūt liturginėje sueigoje (žr. 2, 2; 1 Kor 14, 26-33), esą Viešpaties diena jau yra atėjusi, buvo apvertusi aukštyn kojomis tesalonikiečių Bendrijos gyvenimą.

Laiško autorius reaguoja į tesalonikiečių gyvenimą ardantį nerimą dėl paruzijos datos – *Viešpaties Jėzaus*

Kristaus atėjimo (žr. 2, 1). Primindamas mokymą apie ženklus, kurie pirma turi pasirodyti, ir aprašydamas tai, kas įvyks Viešpačiui atėjus (žr. 2, 8), Paulius pateikia ir savitą šios situacijos paaiškinimą: istorijoje galynėjasi šėtono įtaka ir Dievo užmojis (žr. 2, 9-11), didėja skirtumas tarp tikinčiųjų ir tų, kurie paklūsta klaidingai pranašystei bei *tiki melu* (žr. 2, 11). Be to, pabrėžiamas mokymas apie teismą (žr. 2, 12), raginama laikytis tikėjimo tiesų (žr. 2, 13-15) bei išreiškiama dieviškoji paguoda (žr. 2, 16-17). Laiško pabaiga (žr. 3, 1-16) atkreipia dėmesį į Pauliaus nurodymus ir gyvenimo būdą, siekiant paveikti netvarkingus Bendrijos narius.

Įprasta manyti, kad šis laiškas buvo parašytas netrukus po *Pirmojo laiško tesalonikiečiams*. Vis dėlto spėliota, kad *Antrasis laiškas tesalonikiečiams* buvo parašytas pirmiau arba kad tie du laiškai buvo skirti dviem skirtingoms Tesalonikos Bendrijos grupėms: *Antrasis laiškas tesalonikiečiams* galėjo būti skirtas krikščionims iš judaizmo arba kitos vietos Bendrijai, kur darbavosi Paulius, kaip antai Filipų ar Berėjos Bendrijai. Tačiau šiandieniniai laiško tyrinėtojai laikosi nuostatos, jog *Antrasis laiškas tesalonikiečiams* parašytas slapyvardžiu. Jis įkvėptas rašyti Pauliaus apaštalinio įgaliojimo vardu, norint sudabartinti apaštalo tikėjimo kraitį vėlesnio laikotarpio poreikių kontekste, turbūt paskutinių dviejų I kristinio šimtmečio dešimtmečių būvyje.

Bet kokiu atveju tariami *Antrojo laiško tesalonikiečiams* skaitytojai ir laiško stilius bei turinys reikalauja, kad laiškas būtų skaitomas ir aiškinamas, atsižvelgiant į Pauliaus kontekstą, kurį pateikia *Pirmasis laiškas tesalonikiečiams*. Taigi sykiu – ypač jei laiškas nėra paties Pauliaus

rašytas – apokaliptinis paruzijos apibūdinimas laiške (žr. 2, 1-1) veda į platesnį aiškinimo kontekstą: Senojo Testamento *Danieliaus knygą* ir kai kurias *Izaijo knygos* ištraukas, o Naujajame Testamente – į apokaliptinę Jėzaus kalbą sinoptinėse evangelijose (žr. Mk 13; Mt 24-25; Lk 21, 5-36) ir *Apreiškimą Jonui.*

Antrojo laiško tesalonikiečiams metmenys

A. Įžanga *1, 1-12*
B. Perspėjimas apie apgaulę dėl paruzijos *2, 1-12*
C. Drąsinimas ištverti *2, 13 - 3,16*
D. Pabaiga *3, 17-18*

+ A +

ĮŽANGA

1 Tes 1, 1 **1** 1* Paulius, Silvanas ir Timotiejus tesalonikiečių
Apd 15, 22+; 16, 1+ Bažnyčiai Dieve, mūsų Tėve, ir Viešpatyje Jėzuje Kris-
tuje. 2 Malonė jums ir ramybė nuo Dievo Tėvo ir Vieš-
paties Jėzaus Kristaus!

1 Tes 1, 2 3* Mes jaučiame pareigą visuomet dėkoti, broliai, už
1 Tes 3, 6-12 jus Dievui, ir tai teisinga, nes jūsų tikėjimas klestėte
1 Tes 4, 9-10 klesti ir jūsų meilė vienas kitam kiekvieno širdyje vis
1 Tes 2, 19-20; 1 Kor 1, 2+ didėja. 4 Todėl mes ir giriamės jumis Dievo Bažnyčiose –
1 Tes 1, 7-8 jūsų kantrybe bei tikėjimu visuose persekiojimuose ir
varguose, kuriuos jums tenka pakelti. 5 O tai ir yra tei-
Mt 4, 17+ singo Dievo teismo požymis: jūs turite tapti verti Dievo
1 Tes 2, 14; 3, 4+ Karalystės, dėl kurios kenčiate.

Fil 1, 28 6 Teisinga, kad Dievas atmokės jūsų prispaudėjams
Apr 14, 13 priespauda, 7 o jums, engiamiesiems, – atilsiu drauge
1 Kor 1, 7+ su mumis, kai iš dangaus liepsnojančioje ugnyje apsi-
reikš Viešpats Jėzus su savo galybės angelais. 8 Jis

1, 1-2* Apie laiško įžangą žr. Rom 1, 1-7 ir 1 Tes 1, 1 paaiškinimą.

1, 3-12* Apie dėkojimą žr. Rom 1, 8 ir 1 Tes 1, 2-10 paaiškinimą. Pauliaus dėkojimas Dievui už tesalonikiečių tikėjimą bei meilę (3 eil.) ir jo krikščioniškas pasididžiavimas jų ištikimybe (4-5 eil.) supriešinamas su *prispaudėjų* pasmerkimu bei sprendimo įvykdymu paruzijos metu (6-10 eil.). Paruzija aprašoma Senojo Testamento apokaliptinės raštijos kalba. Malda, kad Dievas įvykdytų savo užmojį tesalonikiečių Bendrijoje (11-12 eil.), užbaigia dėkojimą, kaip ir įprasta Pauliaus laiškui (žr. 1 Tes 1, 2-3).

atmonys tiems, kurie nepripažįsta Dievo ir nepaklūsta
mūsų Viešpaties Jėzaus Evangelijai. 9 Jiems teks kentėti
amžiną pragaištį, atstumtiems nuo Viešpaties veido ir
nuo jo šlovingos galybės 10 tą dieną, kada jis ateis, kad
pasirodytų garbingas savo šventuosiuose* ir nuostabus
visuose, kurie įtikėjo. Jūs irgi patikėjote mūsų liudiji-
mu. 11 Todėl mes nuolat meldžiamės už jus, kad mūsų
Dievas padarytų jus vertus savo pašaukimo ir savo ga-
lybe tobulintų gerus jūsų užmojus bei veiklų tikėjimą.
12 Tada mūsų Viešpaties Jėzaus vardui bus garbė jumyse,
o jums jame, iš mūsų Dievo ir Viešpaties Jėzaus Kristaus
malonės.

Iš 3, 2; Iz 66, 15
Jer 10, 25; Iz 66, 4
Rom 1, 5
Iz 2, 10
Iz 2, 11-17
Iz 49, 3; 66, 5
Ps 89, 8 LXX; 68, 35 LXX
1 Tes 2, 12+
Fil 2, 13; 4, 13
Iz 66, 5; 24, 15
Jn 17, 10. 24

+ B +

PERSPĖJIMAS APIE APGAULĘ DĖL PARUZIJOS

2 Antrojo Viešpaties atėjimo ženklai 1* Mes pra-
šome jus, broliai, dėl mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus

1, 10* *...savo šventuosiuose*: šis žodis Senajame Testamente ženklina angeliškas būtybes (žr. taip pat Jud 14), bet čia *visuose, kurie įtikėjo* – nuoroda į pergalingą Dievo tautą.

2, 1-17* Tesalonikiečiai buvo sunerimę dėl žinios, neva paskelbtos paties Pauliaus, kad *Viešpaties diena* jau čia. Autorius perspėja apie eschatologinę apgaulę, aprašydamas įvykių, kurie turi įvykti prieš pasaulio pabaigą, scenarijų (3-12 eil.). Perspėjimu Paulius pakartotinai pabrėžia reikalą atmesti šėtono siunčiamus melus ir iš naujo ragina tesalonikiečius tvirtai laikytis *perduotų tiesų, kurių išmokote iš mūsų žodžių ar laiško* (13-15 eil.). Perspėjimą užbaigia malda Dievui, kad stiprintų juos *kiekvienam geram darbui ir žodžiui* (16-17 eil.). Kaip 1, 8-10 tekste, taip ir

Mt 24, 31+; 1 Kor 15, 23; 1 Tes 4, 15-17 atėjimo ir dėl mūsų surinkimo aplink jį: 2* nesiduokite
taip lengvai nukreipiami nuo sveiko proto ir įbaugina-
3, 17 mi ar Dvasios pranašyste*, ar žodžių*, ar neva mūsų pa-
1 Kor 1, 8+ rašytu laišku*, esą Viešpaties diena* jau čia pat. 3* Tegul
niekas jūsų neapgauna kuriuo nors būdu!

Pirmiau turi ateiti atkritimas ir apsireikšti nedory-
Apr 13, 18 bės žmogus, pražūties sūnus, 4 *prieštarautojas, kuris sukyla*
Dan 11, 36; Iz 14, 13; Ez 28, 2 *prieš visa, kas dieviška* ir šventa, ir pats sėdasi Dievo
šventykloje, dėdamasis *Dievu**. 5 Ar neprisimenate,
jog aš tai sakiau jums, tebebūdamas tarp jūsų? 6 Jūs gi
žinote, kas dabar jį sulaiko*, kad jis apsireikštų tik

čia Senasis Testamentas teikia daug spalvingumo (žr. Iz 14, 13-14; 66, 15. 18-21; Ez 28, 2-9; Dan 11, 36-37).

2, 2* *...dvasios pranašyste:* Dvasios įkvėptu žodžiu ar apreiškimu ekstazės būsenoje. *...ar žodžių:* pažodžiui – žodžio arba posakio, nebūtinai ekstatinės kilmės. *...neva mūsų parašytu laišku:* klastotu laišku. Paulius atkreipia dėmesį į tokią galimybę, užbaigdamas savo laiškus santrauka ir sveikinimu *savo ranka* (žr. 3, 17).

2, 3b-5* Tesalonikečiams primenamas apokaliptinio scenarijaus aprašymas Dan 11, 36-37 tekste ir su juo susijusiose eilutėse, vaizduojantis žmogaus įžūlumą paties *Dievo šventykloje.*

2, 4* *...pats sėdasi Dievo šventykloje, dėdamasis Dievu:* žr. Dan 7, 23-25; 8, 9-12; 9, 27; 11, 36-37; 12, 11. Seleukidas Antiochas IV Epifanas mėgino pastatyti Dzeuso statulą Jeruzalės šventykloje ir, atrodo, panašiai norėjo pasielgti Romos imperatorius Kaligula (žr. Mk 13, 14). Įvaizdžiai tvirtina, kad žmogus, dėdamasis Dievu, tikro Dievo vietoje bando pastatyti ką nors kita (žr. Ez 28, 2). Paprastai yra manoma, kad kalbama apie šventyklą Jeruzalėje; *šventykla* gali būti nuoroda į Krikščionių Bendriją.

2, 6-7* *...kas dabar jį sulaiko... tasai, kuris ją varžo:* jėgos ar asmens niekatroji ir vyriškoji giminė – sulaikančios jėgos ar suvaržančio asmens. Tesalonikiečiai žinojo, ką tai reiškia (6 eil.), bet tie posakiai, atrodo, randami tik šiame tekste, yra įvairiai aiškinami. Įprasta 6 eil. *kas jį dabar sulaiko* sieti su Romos imperija, o 7 eil. *tasai, kuris ją varžo* su Romos imperatoriumi (žr. Rom 13, 1-7). Kiti aiškintojai siūlo jėgą ir asmenį sieti su angeliškomis galybėmis, kurios *sulaiko* ir *suvaržo* šėtono įtaką (žr. 2, 9); dar kiti – su arkangelu Mykolu (žr. Apd 12, 7-9; 20, 1-3).

savo metu. 7* Nedorybės paslaptis jau veikia, bet dar
turi pasitraukti tasai, kuris ją varžo*; 8 tada tai pasirodys
Nedorėlis, kurį Viešpats Jėzus *sunaikins savo burnos kvė-* Iz 11, 4; Ps 33, 6 Apr 19, 11-21
*pimu** ir sutriuškins savo didingu atėjimu.
9 Ano Nedorėlio atėjimą dėl šėtono įtakos lydės įvai- Ef 2, 2
rūs galingi darbai, netikri ženklai ir stebuklai 10 ir visokios Apr 13, 13-17
nedoros apgaulės tiems, kurie eina į pražūtį už tai, kad Jn 8, 44
atsisakė mylėti tiesą savo išganymui. 11 Todėl Dievas jiems Mt 24, 12
siunčia galingą suvedžiotoją, ir jie tiki melu; 12 taip bus 1 Kar 22, 22; Iz 6, 10
nuteisti visi, kurie netikėjo tiesa, bet pamėgo neteisybę. Jn 3, 19; 9, 39

DRĄSINIMAS IŠTVERTI

13 Mes jaučiame pareigą visuomet dėkoti Dievui už
jus, Viešpaties numylėti broliai, kad Dievas jus kaip Rom 8, 29s; Ef 1, 4 1 Tes 1, 4-5; 4, 3+. 8 1 Pt 1, 1-2
pirmienas* išrinko išganymui Dvasios pašventinimu ir

Šiandienos požiūris jėgą ir asmenį sieja su Evangelijos skelbimu, kuris sulaiko ir suvaržo pasaulio pabaigą, nes pagal Dievo planą pasaulio pabaiga – jo atnaujinimas – negali įvykti, kol Evangelija nebus paskelbta visoms tautoms (žr. Mk 13, 10). Šiuo atveju Paulius, misionierius skelbėjas *par excellence*, yra *tasai, kuris suvaržo* ir kurio pašalinimas iš kelio (mirtis) atneš pasaulio pabaigą (7 eil.).

2, 7-12* *Nedorėlis* ir *tasai, kuris varžo*, yra įtraukti į veiklą ar raidą – *nedorybės paslaptį*, už kurios slypi šėtonas (9 eil.). *Viešpaties Jėzaus* veikla, sunaikinanti Nedorėlį, aprašoma Senojo Testamento apokaliptine kalba – *sunaikins savo burnos kvėpimu* (žr. Iz 11, 4; Job 4, 9; Apr 19, 15). Jo atėjimas – Viešpaties *paruzija*, t. y. *artumas*.

2, 13* *...pirmienas*: Dievas išrinko jus nuo pat pradžios – požiūris į Dievo veiklą nuo pradžios iki pabaigos. *Pirmienos* – mėgstamas apaštalo Pauliaus žodis (žr. Rom 8, 23; 11, 1; 16, 5).

tiesos tikėjimu. 14 Tam jis ir pašaukė jus per mūsų Evan-
geliją, kad įgytumėte mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus
1 Tes 3, 8 garbę. 15 Todėl, broliai, tvirtai stovėkite ir laikykitės per-
3, 6 1 Kor 11, 2+ duotų tiesų, kurių išmokote iš mūsų žodžių ar laiško*.
16 O pats mūsų Viešpats Jėzus Kristus ir Dievas, mūsų
Tėvas, pamilęs mus ir maloningai suteikęs mums amži-
Rom 5, 2+ nos paguodos ir geros vilties, 17 tesuramina jūsų širdis
1 Tes 3, 11-13 ir tesustiprina kiekvienam geram darbui ir žodžiui.
1 Tes 5, 25; Kol 4, 3; Ef 6, 19s **3** 1* Pagaliau, broliai, melskitės už mus, kad Viešpa-
Ps 147, 15 ties žodis skintųsi kelią ir būtų gerbiamas kaip ir pas
jus, 2 o mes būtume išgelbėti nuo iškrypusių ir blogų
Rom 10, 16 1 Tes 5, 24 žmonių, nes ne visi turi tikėjimą. 3 Viešpats ištikimas.
Mt 6, 13; 1 Jn 2, 14 Jis sustiprins jus ir apsaugos nuo pikto. 4 Mes pasitiki-
2 Kor 7, 16 me jumis Viešpatyje, kad vykdote ir vykdysite, ką jums
1 Kor 13, 13+ įsakome. 5 Viešpats telenkia jūsų širdis į Dievo meilę ir
Kristaus kantrybę.
1 Tes 4, 1+ **Saugotis tingumo** 6* Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu
1 Tes 4, 11-12; 5, 14 įsakome jums, broliai, vengti kiekvieno brolio, kuris
2 Tes 2, 15+ netvarkingai gyvena ar nesilaiko mokslo, gauto iš mūsų.

3, 1-18* Paskutiniame laiško skyriuje tesalonikiečiai raginami melstis už Paulių ir jo bendradarbius (1-2 eil.) ir pakartojamas pasitikėjimas tesalonikiečiais (3-5 eil.), nors jie perspėjami apie ypatingą problemą, kilusią dėl gilaus eschatologinio spėliojimo, būtent: tapimo dykaduoniais, netvarkingais nenuoramomis (6-15 eil.). Palaiminimas ir prierašas paties Pauliaus ranka užsklendžia laišką (16 eil.).

3, 6* Atrodo, kai kurie tesalonikiečiai, manydami paruziją esant čia pat ar net naująjį Viešpaties amžių jau atėjusį (žr. 2, 2), pradėjo dykaduoniauti ir nebesirūpino nei savo, nei šeimos pragyvenimu. Tos problemos šaknys galėjo būti klaidingai suprastas paties Pauliaus mokymas (žr. 1 Tes 2, 16; 3, 3-4; 5, 4-5) ar, labiau galimas dalykas, suklastotas laiškas (žr. 2, 2) ar mokymas apie paruzijos ženklus (žr. 2, 1-12). Paties apaštalo Pauliaus moralės mokymas, kurį atspindi jo nesavanaudiškas triūsas kitų labui, buvo įsišaknijęs jo rūpestyje dėl Evangelijos (žr. 1 Tes 2, 3-10).

7 Jūs patys žinote, kaip reikia sekti mumis. Mes gi pas
jus netinginiavome 8 ir nevalgėme veltui kieno nors duo- 1 Kor 4, 11
nos, bet su triūsu ir prakaitu darbavomės dieną naktį, 2 Kor 11, 27; Apd 18, 3+; 1 Tes 2, 9+
kad tik neapsunkintume nė vieno iš jūsų; 9 ir ne todėl, Mt 10, 10
kad neturėtume teisės taip daryti, bet norėdami duoti
jums pavyzdį, kad galėtumėte mumis sekti. 10 Dar būda-
mi pas jus skelbėme: „Kas nenori dirbti, tenevalgo!"
11 Mat mes girdime, jog kai kurie jūsiškiai tinginiauja,
nieko neveikia, tik smalsauja. 12 Tokiems žmonėms mes
įsakome ir juos raginame Viešpatyje Jėzuje Kristuje ra-
miai dirbti ir valgyti pačių pelnytą duoną. 13 O jūs, Pr 3, 19
broliai, nesiliaukite darę gera! 14 Jeigu kas neklausytų Gal 6, 9
mūsų laiške surašytų nurodymų, tokį pasižymėkite, ne- 3, 6; 1 Kor 5, 9-11;
bendraukite su juo, kad susigėstų. 15 Nelaikykite jo priešu, 5, 5
bet įspėkite kaip brolį. Mt 18, 15-18; 2 Kor 2, 7; Gal 6, 1; 1Tes 5, 14
16 Patsai ramybės Viešpats tegul teikia jums ramybę 1 Tes 5, 23
visada ir visais būdais. Viešpats su jumis visais!

+ D +

PABAIGA

17 Šis sveikinimas prirašytas mano, Pauliaus, ranka. Gal 6, 11+
Tai ženklas kiekviename laiške; taip aš rašau. 18 Mūsų 2, 2
Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė tebūna su jumis
visais!

PIRMASIS LAIŠKAS

TIMOTIEJUI

Trys laiškai – *Pirmasis* bei *Antrasis laiškas Timotiejui* ir *Laiškas Titui* – sudaro ypatingą apaštalo Pauliaus laiškų rinkinio grupę, nes jie skiriasi nuo kitų savo forma bei turiniu. Iš visų trijų matyti, kad jie buvo parašyti vėlyvojoje Pauliaus apaštalinėje veikloje. Oponentai nėra krikščionys žydai kaip *Laiške galatams*, bet netikri mokytojai, skelbiantys *žinojimą* – gr. *gnōsis* (žr. 6, 29-21). Ypač daug dėmesio skiriama teisingam mokymui ir Bendrijos organizacijai. Antrojo Kristaus atėjimo problematika pasitraukia į antrąją vietą, palyginti su nuorodomis į ją ankstesniuose Pauliaus laiškuose. Visų trijų laiškų gavėjai – ne bendrijos, bet asmenys, kurie *gano* bendrijas (lot. *pastores*). XVIII a. šiuos laiškus imta vadinti *pastoraciniais,* nes jie yra susiję su *ganytojo,* kuris rūpinasi jam pavesta Bendrija, veikla.

Pirmasis iš *pastoracinių laiškų* – *Pirmasis laiškas Timotiejui* ir pateikiamas kaip apaštalo Pauliaus laiškas, parašytas iš Makedonijos (žr. 1, 3). Timotiejus, kuris atsivertė Pauliaus paveiktas, buvo kilęs iš mišrios šeimos – motina iš žydų, o tėvas graikas (žr. Apd 16, 1-3). Jis buvo apaštalo palydovas per antrąją bei trečiąją misijų kelionę (žr. Apd 16, 3; 19, 22) ir dažnai ypatingą misiją atliekančiu apaštalo pasiuntiniu (žr. Apd 19, 22;

1 Kor 4, 17; 1 Tes 3, 2). Paulius paprašė Timotiejų pasilikti Efeze ir rūpintis visa Efezo Bendrija (žr. 1, 3).

Laiške Timotiejui nurodoma suvaržyti klaidingą bei beprasmį mokymą (žr.1, 3-11; 4, 1-5; 6, 3-16) ir pateikiami principai, kaip palaikyti santykius su vyresnio amžiaus Bendrijos nariais (žr. 5, 1-12), su *presbiteriais* – vadovaujančiais vyresniaisiais (žr. 5, 17-22). Be to, nurodoma, kaip padėti našlėms (žr. 5, 3-8) ir išrinkti jas labdaros tarnybai (žr. 5, 9-16). Laiškas imasi priemonių tvarkyti liturgines pamaldas (žr. 2, 1-15), vyskupų ir diakonų išrinkimą (žr. 3, 1-13), vergų santykius su jų savininkais (žr. 6, 12) ir turtingesniųjų Bendrijos narių pareigas (žr. 6, 17-19).

Laiškas primena Timotiejui, kad jam pavestoji ganytojo užduotis turi pranašišką pobūdį (žr. 1, 12-20) ir padrąsina jį taip elgtis (žr. 4, 6-16). Pagrindinis laiško tekstas (žr. 3, 14-16) išreiškia svarbiausią motyvą, kuriuo privalėtų vadovautis Timotiejus, būtent – apsaugoti Bendrijos tikėjimo tyrumą nuo klaidingo mokymo. Tokia pat mintimi baigiasi ir visas laiškas (žr. 6, 20-21).

Nuo II a. iki XIX a. Pauliaus *pastoracinių laiškų* autorystė nekėlė ginčų. Nuo XIX a. imta abejoti šių laiškų priskyrimu apaštalui Pauliui. Dauguma mokslininkų įsitikinę, kad Paulius negalėjo būti atsakingas už laiškų žodyną ir stilių, Bendrijos organizacijos sampratą ar teologinę šių laiškų kalbą. Kita grupė mokslininkų, remdamiesi statistiniais duomenimis, teigia, kad laiškų žodynas ir stilius yra būdingi Pauliui, net jei iš pirmo žvilgsnio ir atrodo priešingai. Jų manymu, laiškuose Bendrijos organizacijos samprata nėra tokia aiški, kaip teigia abejojantys Pauliaus autoryste, nes religinės

Bendrijos hierarchinė samprata, Kumrano esenų raštų liudijimu, vyravo Izraelyje jau prieš Kristaus laikus. Be to, ši mokslininkų grupė įžvelgia panašumą tarp teologinės *pastoracinių laiškų* mąstysenos ir autentiškų Pauliaus laiškų. Trečioji mokslininkų grupė, pripažindama iš dalies pirmųjų dviejų grupių teiginių vertę, mano, jog Paulius pasinaudojo sekretoriumi, kuris buvo atsakingas už laiško rašymą. Pagaliau ketvirtoji mokslininkų grupė tiki, kad šie laiškai yra įkvėpto sudarytojo darbas, kurio pagrindas yra žinios apie vėlesnius Pauliaus gyvenimo metus. Jie įvairiais kiekiais apima tikrus fragmentus iš neabejojamos apaštalo korespondencijos.

Pastoraciniai laiškai turi būti datuojami tarp Pauliaus pirmojo įkalinimo Romoje (žr. Apd 28, 16) ir jo nukankinimo, valdant Neronui (63-67 m. po Kr.), jei manoma, kad Paulius yra tiesioginis autorius; laiškų, laikomų tik iš dalies Pauliaus, data gali būti I kristinio šimtmečio pabaiga ar net II šimtmečio pradžia. Nepaisant šių autorystės ir datavimo problemų, *pastoraciniai laiškai* iliustruoja ankstyvųjų krikščionių gyvenimą ir yra svarbios Naujojo Testamento kanono dalys.

Pirmojo laiško Timotiejui metmenys

A. Įžanga *1, 1-2*
B. Sveikas mokslas *1, 3-20*
C. Drausmės problemos *2, 1-4, 16*
D. Buvimas dėl kitų *5, 1-6, 3a*
E. Klaidingas mokymas ir tikrasis turtas *6, 3b-19*
F. Patarimas ir perspėjimas *6, 20-21*

+ A +

ĮŽANGA

Rom 1, 1+ **1** 1* Paulius, Dievo, mūsų Gelbėtojo, ir Kristaus Jė-
zaus, mūsų vilties, paliepimu Kristaus Jėzaus apaštalas,
Apd 16, 1+ 2 Timotiejui, tikram sūnui tikėjime: malonė, gailestin-
gumas ir ramybė nuo Dievo Tėvo ir mūsų Viešpaties
Kristaus Jėzaus!

+ B +

SVEIKAS MOKSLAS

3* Dar keliaudamas į Makedoniją, aš prašiau tave pa-
silikti Efeze ir įsakyti kai kuriems, kad jie nemokytų
4, 7; 6, 4. 20 2 Tim 2, 14. 16. 23; 4, 4; Tit 1, 14; 3, 9 klaidingų mokslų, 4 neužsiiminėtų pasakomis ir begali-
nėmis giminystės eilėmis, kurios veikiau kelia ginčus
negu yra pravarčios išganingam Dievo planui, vykdo-
mam tikėjimu. 5 Pamokymo tikslas yra meilė iš tyros
Ps 51, 12 1 Kor 4, 4+ širdies, geros sąžinės ir nuoširdaus tikėjimo. 6 Kai kurie,

1, 1-2* Apie laiško įžangą žr. Rom 1, 1-7 paaiškinimą.

1, 3-7* Timotiejaus užduoties Efezo Bendrijoje apybraiža (žr. Apd 20, 17-35): *įsakyti, kad nemokytų klaidingų mokslų,* t. y. suvaldyti tuščius religinius spėliojimus turbūt apie Senojo Testamento asmenis (3-4 eil.), kurie netarnauja tarpusavio meilės augimui Bendrijoje (5 eil.), bet veikiau skatina plepalus (6-7 eil.).

nuklydę nuo šių dalykų, paskendo tuščiuose plepaluose.
7 Jie norėtų būti įstatymo mokytojais, nors nesupranta
nei ką kalbą, nei ką tvirtiną.

Tikrasis Įstatymo vaidmuo 8* Mes žinome, jog Įsta- Rom 7, 7. 12s
tymas yra geras, jeigu žmogus juo deramai naudojasi
9 suprasdamas, kad Įstatymas skirtas ne teisiajam, bet Gal 5, 18
nusikaltėliams ir neklaužadoms, bedieviams ir nusi- Rom 1, 29+
dėjėliams, nedorėliams ir netikėliams, tėvažudžiams
ir motinžudžiams, ir žmogžudžiams, 10 paleistuviams,
iškrypėliams*, vergų pirkliams, melagiams, kreivai pri- Apr 18, 13
siekiantiems ir visiems, kurie priešinasi sveikam moks-
lui. 11 Taip moko palaimintojo Dievo garbės Evangelija, Jn 1, 14+; 2 Kor 4, 4 1 Tes 2, 4; Tit 1, 3
kuri man yra patikėta.

Apaštalo pašaukimas 12* Aš esu kupinas dėkingumo
mūsų Viešpačiui Kristui Jėzui, kuris mane sustiprino ir
palaikė tinkamu užimti tarnystę, 13 nors anksčiau esu
buvęs piktžodžiautojas, persekiotojas ir smurtininkas. Gal 1, 13; Apd 8, 3+
Manęs buvo pasigailėta, nes taip elgiausi dėl neišmanymo Jn 16, 2; Apd 3, 1+

1, 8-11* Atsakingieji už spėliojimus, kuriuos privalo suvaldyti Timotiejus, neaiškina Senojo Testamento krikščionišku požiūriu. Krikščionis Senąjį Testamentą vertina ne kaip teisėtvarkos sistemą, bet kaip Dievo apreiškimo apie išganymo plano pirmąją stadiją – plano, kuris toliau vykdomas per gerąją išganymo Žinią, tikint Jėzų Kristų.

1, 10* *...paleistuviams, iškrypėliams*: žr. 1 Kor 6, 9 paaiškinimą.

1, 12-17* Dėkodamas už pašaukimą į apaštalo tarnybą, Paulius prisimena ankstesnį savo gyvenimo laikotarpį, kai jis buvo aršus krikščionių persekiotojas (žr. Apd 26, 9-11) iki atsivertė Dievo gailestingumo dėka, pasirodžius Jėzui. Susitikimas su Jėzumi kelyje į Damaską ir apaštalinė patirtis liudija išganymą per Jėzaus įsikūnijimą. Paulius, nors ir nepažinojo tiesos, laikė save didžiausiu nusidėjėliu (15 eil.). Tačiau buvo išrinktas apaštalu tam, kad jam parodytu gailestingumu Dievas apreikštų savo tvirtą valią išganyti žmoniją per Jėzų Kristų (16 eil.). Tokio nepaprasto slėpinio atpasakojimas skatina spontaniškai pašlovinti Dievą (17 eil.).

Mt 9, 13p 1 Kor 15, 9s 2 Pt 3, 15 ir netikėjimo. 14 Bet mūsų Viešpaties malonė išsiliejo be
saiko kartu su tikėjimu ir meile Kristuje Jėzuje. 15 Tikras
žodis ir vertas* visiško pritarimo, jog Kristus Jėzus atėjo į
pasaulį gelbėti nusidėjėlių, kurių pirmasis esu aš. 16 Todėl
ir buvo manęs pasigailėta, kad manyje pirmame Jėzus
2 Tes 3, 7+ Kristus parodytų visą savo kantrybę, duodamas pavyzdį
tiems, kurie jį įtikės amžinajam gyvenimui. 17 Amžių
1Kol 1, 15 1 Tim 6, 16 Karaliui*, nemirtingajam, neregimajam, vieninteliam
Rom 16, 27+ Dievui tebūna garbė ir šlovė per amžių amžius! Amen.

Timotiejaus atsakomybė 18* Šituos pamokymus aš per-
4, 14+ duodu tau, sūnau Timotiejau, pagal ankstesnes prana-
2 Tim 4, 7 šystes apie tave*, kad, jų stiprinamas, kovotum gerą
kovą*, 19 išlaikytum tikėjimą ir gerą sąžinę. Jos atsiža-
dėjus, kai kurių tikėjimo laivas sudužo. 20 Iš jų yra
2 Tim 2, 17; 4, 14 1 Kor 5, 5+ Himenėjas ir Aleksandras*, kuriuos atidaviau šėtonui*,
kad jie pasimokytų ir nebepiktžodžiautų.

1, 15* *Tikras žodis ir vertas*: arba *Tas žodis yra patikimas ir vertas*. Paprastai šis posakis, arba frazė, *pastoraciniuose laiškuose* pristato pagrindinę ankstyvojo krikščionių tikėjimo tiesą (žr. 3, 1; 4, 9; 2 Tim 2, 11; Tit 3, 8).

1, 17* *Amžių Karaliui*: semitų kalbų kontekste graikiškoji frazė gali reikšti *Amžinajam Karaliui* arba *Visatos Karaliui*.

1, 18-20* Timotiejus privalo būti atidus savo atsakomybei, kuri šiame tekste palyginama su Barnabo ir pranašišku paties Pauliaus pašaukimu misijų tarnybai (žr. Apd 13, 1-3). Turbūt tokia yra užuominos į pranašystę prasmė (18 eil.).

1, 18* *...pagal ankstesnes pranašystes apie tave*: arba *pranašystes, vedusias [mane] pas tave*. Galimas dalykas, kad tai – nuoroda į charizmatinių asmenų liudijimus, duotus krikščionims. *...kovotum gerą kovą*: arba *ištęstą kovą*.

1, 20* *...Himenėjas ir Aleksandras*: Himenėjas, minimas 2 Tim 2, 17-18 tekste, skelbė, kad prisikėlimas jau įvyko per krikštą. Aleksandras turbūt yra tas, kurį mini 2 Tim 4, 4 tekstas: *Kalvis Aleksandras man padarė daug bloga*. *...kuriuos atidaviau šėtonui*: tokiais pat žodžiais aprašomas ir nusikaltusio kraujomaiša pasmerkimas (žr. 1 Kor 5, 5).

+ C +

DRAUSMĖS PROBLEMOS

2 Liturginės pamaldos 1* Taigi pirmiausia prašau
atlikinėti maldavimus, maldas, pamaldas ir dėkojimus
už visus žmones, 2 už karalius ir visus valdovus, kad Rom 13, 1-7+ Tit 3, 1
galėtume tyliai ramiai gyventi visokeriopai maldingą ir
gerbtiną gyvenimą. 3 Tai gera ir priimtina akyse mūsų
Gelbėtojo Dievo, 4 kuris trokšta, kad visi žmonės būtų 1, 1+
išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą. Ez 18, 23+; Jn 8, 32

5 Vienas yra Dievas 1 Kor 8, 6+
ir vienas Dievo ir žmonių Tarpininkas – Žyd 8, 6+
žmogus Kristus Jėzus,
6 kuris atidavė save kaip išpirką už visus. Mt 20, 28p+ 2 Kor 5, 15; Gal 1, 4
Tai buvo paliudyta nustatytu metu. Ef 5, 2; Tit 2, 14 Rom 3, 26+

7 Tam aš esu paskirtasis šauklys ir apaštalas, – sa-
kau tiesą, nemeluoju*, – tikėjimo ir tiesos mokytojas 2 Tim 1, 11 Apd 9, 15; Gal 2, 7
pagonims.

2, 1-7* Ženklus reikalavimas rodo, kad liturginė malda privalo apimti visų žmonių – krikščionių ir pagonių – poreikius ir ypač tų, kurie valdo. Galimas dalykas, kad kai kurie Efezo krikščionys buvo atsisakę melstis už pagonis. Bet iš tikrųjų tokia malda padeda sukurti taikingus santykius su nekrikščionimis (2 eil.) ir prisideda prie išganymo, nes malda savo vertę įgauna iš Kristaus artumo Bendrijoje – jis yra tas vienas ir vienintelis visų Gelbėtojas (3-6 eil.). Gyvybinė apaštalinė misija tarp pagonių (7 eil.) atspindi Kristaus tikslą išganyti visus žmones. Galimas dalykas, kad penktoji eilutė apima pirmykštį tikėjimo išpažinimą. Kai kurie aiškintojai vadina jį krikščioniška judaizmo *Š[e]ma‘* – Senojo Testamento Izraelio išpažinimo versija: *Klausykis, Izraeli! VIEŠPATS yra mūsų Dievas, vien tik VIEŠPATS* (Įst 6, 4). ***...sakau tiesą, nemeluoju:*** panašūs posakiai Rom 9, 1; 2 Kor 11, 31; Gal 1, 20.

8* Aš norėčiau, kad vyrai visur, kur melsis, keltų aukš-
tyn tyras rankas, be pykčio ir nesantaikos. 9 Taip pat
Iz 3, 16s 1 Pt 3, 2-4 trokštu, kad moterys vilkėtų padoriai, puoštųsi droviai
ir santūriai, ne išgarbiniuotais plaukais, be aukso, be
perlų ir be prabangių drabužių, 10 O verčiau, – kaip
dera moterims, pasižyminčioms pamaldumu, – gerais
darbais. 11 Moteris tesimoko tyliai, su tikru nuolanku-
1 Kor 14, 34-35 Pr 3, 16 mu. 12 Aš neleidžiu, kad moteris mokytų nei kad vado-
1 Kor 11, 3. 8-12 vautų vyrui*, – ji tesilaiko tyliai. 13 Juk pirmas buvo
Pr 2, 18. 21s; 3, 12-13 sukurtas Adomas, o paskui – Ieva. 14 Be to, Adomas
Sk 31, 16 nesidavė suvedžiojamas, o moteris buvo apgauta ir nu-
puolė. 15 Bet ji bus išganyta gimdydama vaikus, – jos
1 Kor 13, 13+ bus išganytos, jeigu išlaikys tikėjimą, meilę ir šventumą
bei santūrumą.

Tit 1, 6-9 **3 Vyskupo charakteristika** 1* Toks yra tikras
1, 15+ žodis*: jei kas siekia vyskupauti, trokšta gero darbo.

2, 8-15* Bendrijos liturginių pamaldų neturėtų darkyti barniai (žr. Mt 5, 21-26; 6, 14; Mk 11, 25). Moterų apdaras turėtų būtų padorus (9 eil.); pagrindinis jų papuošalas – geri darbai (10 eil.). Tegu moterys nedalyvauja charizmatinėje sueigos veikloje (11-12 eil.; žr. 1 Kor 14, 34), tenesiima vadovauti; jų elgesys privalo atspindėti vyro bendrininkės vaidmenį (13 eil.; žr. Pr 2, 18), o ne vėlesnįjį Ievos santykį su Adomu (14 eil.; žr. Pr 3, 6-7). Vykdydamos savo pašaukimą būti žmonomis ir motinomis, savo tikėjimu ir meile moterys užsitikrina išganymą.

2, 12* *...vyrui*: t. y. *savo vyrui*.

3, 1-7* Šis skaitinys prasideda tų, kurie siekia vyskupauti, pagyrimu (žr. Fil 1, 1 paaiškinimą), tačiau pirmasis sakinys apima taip pat ir perspėjimą apie didelius įsipareigojimus (1 eil.). Autorius duoda reikalingų savybių sąrašą: pastovus ir paslaugus; gebąs mokyti (2 eil.); santūrių įpročių ir temperamento (3 eil.); gebąs tvarkyti šeimos ūkį (4 eil.) ir brandus krikščionis (5-6 eil.). Be to, ankstesnė kandidato gyvensena neturėtų duoti pagrindo kaltinimui, kad jis anksčiau nesilaikė to, ko moko dabar.

3, 1* *Toks yra tikras žodis*: arba *Tas yra patikimas žodis* (žr. 1, 15).

2 O vyskupas* turi būti nepeiktinas: tik kartą vedęs, blai- 3, 12; 2 Tim 2, 24
vus, protingas, padorus, svetingas, gebąs mokyti; 3 ne Tit 2, 6
girtuoklis, ne kivirčius, bet švelnus, nemėgstantis vai-
dytis, negodus, 4 geras savo namų šeimininkas, turintis
klusnius ir tikrai dorus vaikus. 5 Jei kas nesugeba šei-
mininkauti savo namuose, kaipgi jis vadovaus Dievo
Bažnyčiai?! 6 Vyskupas neturi būti naujatikis, kad ne- 1 Kor 1, 2+
pradėtų didžiuotis ir nepakliūtų į velnio teismą*. 7 Be to,
jam privalu turėti gerą vardą tarp svetimųjų, kad nebūtų 1 Kor 5, 12+
niekinamas ir neįkliūtų į velnio žabangus.

Diakonai 8* Taip pat ir diakonai privalo būti garbin- Apd 6, 1-6
gi vyrai, ne dviliežuviai, ne besaikiai vyno gėrovai, ne
geidžiantys nešvaraus pelno, 9 bet saugantys tikėjimo
paslaptį tyroje sąžinėje. 10 Ir jie pirmiau turi būti išban- Rom 16, 25+
dyti, o paskui, jei pasirodys esą be kaltės, tegul tarnauja.
11 Moterys* taip pat* turi būti garbingos, ne šmeižikės,
blaivios ir patikimos visuose reikaluose. 12 Diakonai
tebūnie tik kartą vedę, gerai tvarkantys savo vaikus ir 3, 2. 4
namus. 13 Kurie tinkamai diakonaus, įsigis garbingą
laipsnį ir tikrą tikėjimo drąsą Kristuje Jėzuje.

3, 2* *...vyskupas*: pažodžiui – *prižiūrėtojas* (žr. Fil 1, 1 paaiškinimą).

3, 6* *...į velnio teismą*: posakis gali reikšti bausmę, kuria kadaise buvo nubaustas velnias, arba bausmę, kurią žmogui atneša velnias.

3, **8-13*** Diakonai, be santūrumo dorybės (8 eil.), privalo pasižymėti tikėjimu (9 eil.) ir būti gerbiami Bendrijoje (10 eil.). Diakonės (kai kurie aiškintojai jas laiko diakonų žmonomis) privalo būti garbingos, santūrios, ištikimos ir ne šmeižikės (11 eil.). Diakonai turi būti pastovūs santuokoje ir mokantys rūpintis šeima (12 eil.), nes tokia patirtis yra geras pasirengimas tarnybai Bendrijos labui (13 eil.; žr. Fil 1, 1 paaiškinimą).

3, 11* *Moterys*: nuoroda į moteris diakones. *...taip pat*: moterys diakonės, kaip ir vyrai diakonai, turėjo bendrijinį vaidmenį.

Bažnyčios ir tikėjimo paslaptis 14* Rašau tau apie
šiuos dalykus, nors turiu viltį greit atvykti pas tave;
Tit 1, 7 15 jeigu užtrukčiau, noriu, kad žinotum, kaip reikia
1 Kor 1, 2+ Ef 2, 20+ elgtis Dievo namuose, kurie yra gyvojo Dievo Bažny-
čia, tiesos šulas ir atrama. 16 Ir, kaip visi sutinka, didi
Rom 16, 25+ yra maldingumo paslaptis:

2 Tim 1, 10 Tit 2, 11; 3, 4 1 Kor 6, 11 Tit 3, 5s
Jis* apsireiškė kūne,
buvo Dvasios paliudytas,
pasirodęs angelams,
paskelbtas pagonims,
įtikėtas pasaulyje
Mk 16, 19 Apd 1, 2. 11 ir paimtas į šlovę.

Mt 24, 23-24 Apd 20, 29-30 2 Tim 3, 1 2 Pt 2, 1; 3, 3 1 Jn 2, 18
4 Klaidų skleidėjai 1* Dvasia aiškiai sako, kad pasku-
čiausiais laikais kai kurie žmonės atkris nuo tikėjimo,
pasidavę klaidinančioms dvasioms ir demonų mokslams,
2 veidmainingiems melo skelbėjams, turintiems sąžinė-
Rom 6, 17 je įdiegtą nusikaltimo ženklą, 3 draudžiantiems tuoktis,
Kol 2, 16-23 Pr 9, 3 liepiantiems susilaikyti nuo maisto, kurį yra sukūręs
Dievas, kad jį su padėka priimtų tikintieji ir pažinusieji

3, 14-16* Apaštalas rašo laišką prieš planuotą apsilankymą Efeze, norėdamas padrąsinti Timotiejų, kad jam palengvėtų užduotis palaikyti krikščionišką gyvenseną Efezo Bendrijoje. Šitos Bendrijos priežiūra, kurios reikalauja ypatinga krikščionybės prigimtis, kyla iš žmogaus prigimtimi atėjusio Kristaus, patvirtinto Šventosios Dvasios; Kristaus paslaptis buvo apreikšta angelams, paskelbta pagonims ir priimta tikėjimu. Pats Kristus buvo paimtas – per prisikėlimą ir žengimą į dangų – į dieviškąją šlovę (16 eil.). Atrodo, šis skaitinys apima dalį liturginės giesmės, kuri buvo giedama per pamaldas Efeze ir kitose Mažosios Azijos bendrijose.

3, 16* *...Jis*: arba *kuris*. Nuoroda į Kristų, *kuris* yra *maldingumo paslaptis*.

4, 1-5* Apie nukrypimus nuo tikrojo krikščionybės mokymo Bendrijoje pranašauta, nors pranašystės kilmė nepaaiškinama (1-2 eil.; žr. Apd 20, 29-30). Laiškas perspėja susilaikyti nuo klaidingo asketizmo, draudžiančio santuoką ir laikančio kai kuriuos valgius uždraustais, nors jie yra geroji Dievo kūrinija (3 eil.; žr. Pr 1, 31).

tiesą. 4 Kiekvienas gi Dievo kūrinys yra geras, ir nie- 2, 4; Pr 1, 31+ Mt 15, 11sp;
kas neatmestina, kas priimama su padėka, 5 juk visa tai Rom 14, 14. 20 1 Kor 10, 25s. 30s
pašventinama Dievo žodžiu ir malda!

Pamokymai Timotiejui 6* Jeigu šitaip aiškinsi bro-
liams, būsi geras Kristaus Jėzaus tarnas, mintantis tikė-
jimo žodžiais ir tikruoju mokslu, kuriam esi atsidavęs. 2 Tim 2, 15
7 Venk nerimtų, bobiškų pasakų, o ugdykis maldingu- 1, 4+
mą. 8 Kūno mankštinimas nedaug kam tinka, o maldin- Kol 2, 23
gumas viskam naudingas, nes jam skirtas esamojo ir
būsimojo gyvenimo pažadas. 9 Štai tikras žodis, vertas 1, 15+
visiško pritarimo: 10 mes todėl ir triūsiame bei kovojame,
kad pasitikime gyvuoju Dievu, kuris yra visų žmonių, o 1, 1+ 2, 1. 4; Tit 2, 11
ypač tikinčiųjų, Gelbėtojas.

11* Taip įsakinėk ir mokyk! 12 Niekas tegul neniekina Tit 2, 15
tavo jaunystės. Tiktai pats būk tikintiesiems pavyzdys žo- Tit 2, 7-8; 2 Tes 3, 7+
džiu, elgesiu, meile, tikėjimu, skaistumu. 13 Kol atvyksiu, 6, 11; Gal 5, 22+
užsiiminėk skaitymu*, drąsinimu, mokymu. 14 Nepamiršk
tavyje esančios malonės dovanos, kuri tau buvo suteikta
pranašo ištarme* kartu su vyresniųjų* rankų uždėjimu*. 1, 18+; Sk 27, 18s Įst 34, 9

4, 6-10* Timotiejus skatinamas būti ištikimas ir savo mokymu, ir savo paties gyvenimu – savo išganymo viltį pavesti tik Dievui.

4, 11-16* Timotiejus drąsinamas skelbti ir mokyti užtikrintai, pasikliaujant Dievo suteiktomis dovanomis ir misija.

4, 13* *...skaitymu*: viešas *Raštų* skaitymas krikščionių sueigoje.

4, 14* *...pranašo ištarme*: krikščionio pranašo žodis, ženklinantis kandidatą, arba palaiminimo malda, lydinti apeigas. *...rankų uždėjimu*: tokios apeigos buvo praktikuojamos Senajame Testamente, žymint Mozės įgaliojimų perdavimą Jozuei (žr. Sk 27, 18-23; Įst 34, 9). Ankstyvoji Bendrija šias apeigas nurodo kaip įvesdinimo į tarnybą simbolį. Apie septynių diakonų paskyrimą žr. Apd 6, 6, apie Pauliaus ir Barnabo – žr. Apd 13, 3. *...su vyresniųjų*: gr. *presbiteriou*, t. y. presbiterato. Tai reiškia, kad kiekvienas presbiterių grupės narys uždėjo rankas. Žr. 2 Tim 1, 6 tekstą, kur rašoma, kad Paulius kartu su kitais uždėjo rankas ant Timotiejaus.

15 Rūpinkis šitais dalykais, atsidėk jiems, kad visi matytų tavo pažangą. 16 Žiūrėk savęs ir mokslo, ištverk šiuose darbuose! Taip veikdamas, išganysi ir save, ir savo klausytojus.

+ D +

BUVIMAS DĖL KITŲ

Kun 19, 32 **5 Bendruomenės reikalai** 1* Senesnio žmogaus aštriai nebark, bet graudenk kaip tėvą, jaunesnius – kaip brolius, 2 vyresnio amžiaus moteris – kaip motinas, o jaunesnes – kaip seseris, laikydamasis tobulo skaistumo.

3 Gerbk našles, kurios yra tikros našlės. 4 Jei kuri našlė turi vaikų ar vaikaičių, tegu pirmiausia išmoksta rūpintis savo namiškiais ir deramai atsilyginti gimdytojams, nes tai malonu Dievui. 5 Tikra našlė palikusi
Jud 8, 4-5; Lk 2, 37 viena sudėjo viltis į Dievą ir dieną naktį maldauja bei
Apr 3, 1 meldžiasi. 6 Bet našlė malonumų ieškotoja dar gyva būdama yra mirusi. 7 Todėl įspėk dėl šito, kad jos būtų be priekaišto. 8 Jeigu kas nesirūpina savaisiais, ypač

5, 1-16* Po kelių bendro pobūdžio patariamųjų žodžių, remiantis sveiku protu (1-2 eil.), laiške imamas svarstyti našlių reikalas. Pradinė atsakomybė rūpintis jomis priklauso šeimai, o ne pačiai Bendrijai (žr. 3-4 ir 16 eil.). Našlė, likusi be artimųjų globos, gali nešti naudą Bendrijai savo malda, o Bendrija privalo imtis atsakomybės už jos išlaikymą (5-8 eil.). Našlės, norinčios tiesiog darbuotis Bendrijos labui, negali būti priimtos, nebent turėtų šešiasdešimt metų, būtų ištekėjusios tik vieną kartą ir pasižymėjusios gerais darbais (9-10 eil.). Jaunesnės našlės yra linkusios nerimti, todėl reikia jas drąsinti, kad vėl ištekėtų (11-15 eil.).

namiškiais, tas yra užsigynęs tikėjimo ir blogesnis už
netikintį!
9 Į našlių sąrašą įtrauk tokią našlę, kuriai sukako
bent šešiasdešimt metų, kuri teturėjo vieną vyrą, 10 jei-
gu ji pasižymėjo gerais darbais, jei išauklėjo vaikus,
jei buvo svetinga, jei plaudavo šventiesiems kojas, jei Jn 13, 14
pagelbėdavo vargstantiems, jei stengdavosi dirbti visokį Apd 9, 13+
gerą darbą.
11 Jaunesnių našlių nepriimk. Pasidavusios gašlumui,
jos atsitolina nuo Kristaus ir geidžia ištekėti, 12 o tuo
užsitraukia kaltinimą, jog pametusios pirmuosius pa-
žadus. 13 Be to, jos išmoksta dykinėti bei landžioti po
svetimus namus, ir ne tik dykinėti, bet plepėti bei užsi- Tit 1, 11
iminėti niekais, taukšti, kas nedera. 14 Taigi aš norėčiau,
kad jaunesnės ištekėtų, augintų vaikus, šeimininkautų
ir neduotų priešininkui jokios progos jas koneveikti. Tit 2, 8
15 Kai kurios jau nuklydo paskui šėtoną. 16 Jei kuri tikinti
moteris* turi pas save našlių, tegul jas aprūpina, kad
nebūtų apsunkinama Bažnyčia ir įstengtų padėti tikro-
sioms našlėms.

Bendruomenės vyresnieji – kunigai 17* Gerai va- Tit 1, 5+
dovaujantys vyresnieji tebūna laikomi nusipelniusiais 1 Tes 5, 12+

5, 16* *...tikinti moteris*: kai kuriuose ankstyvuosiuose lotyniškuose rankraščiuose ir Bendrijos Tėvų raštuose čia žymima vyriškoji giminė, o vėlesniuose rankraščiuose ir patristikos citatose dažnai sujungiami abu variantai, turbūt siekiant išvengti apsiribojimo moterimi.

5, 17-25* Vyresniųjų – *presbiterių* – vaidmuo nėra visiškai toks pat kaip *episkopos*, t. y. vyskupo (žr. 3, 1). Distinkcija tarp presbiterių ir vyskupų rašant šį laišką dar nebuvo aiški (žr. Tit 1, 5-9). Atrodo, *pastoraciniai laiškai* atspindi perėjimo stadiją, kuri daugelyje vietovių išsivystė į II ir III šimtmečio monarchinį episkopatą. *Presbiteriai* nešė skelbimo ir mokymo atsakomybę. Už savo vaidmenį jie yra išlaikomi Bendrijos

dvigubos pagarbos, ypač tie, kurie triūsia skelbdami žodį
Įst 25, 4; 1 Kor 9, 9 ir mokydami. 18 Juk Raštas sako: „*Neužrišk nasrų kulian-*
Lk 10, 7 *čiam jaučiui*" ir: „Darbininkas vertas savo užmokesčio".
Įst 19, 15 Mt 18, 16 19 Skundo prieš vyresnįjį nepriimk, *nebent liudytų du ar*
2 Kor 13, 1 *trys liudytojai*. 20 Nusikaltėlius bark visų akivaizdoje, kad
ir kiti bijotų. 21 Aš maldaute maldauju tave Dievo, Kris-
taus Jėzaus ir išrinktųjų angelų akivaizdoje, kad nuo-
sekliai laikytumeis šių nurodymų, nedarydamas jokių
išimčių. 22 Niekam greitomis neuždėk rankų ir neprisi-
dėk prie svetimų nuodėmių; išsilaikyk tyras.

23 Gerk ne vien vandenį, bet vartok ir truputį vyno
dėl savo skrandžio ir dažnų negalavimų.

24 Kai kurių žmonių nusidėjimai esti žinomi pirma
teismo, o kai kurių paaiškėja tik vėliau. 25 Taip pat ir
5, 10; Mt 5, 16 geri darbai visiems žinomi, o jei pasitaiko kitaip, jie
Mt 10, 26+ irgi negali likti paslėpti.

Rom 6, 15+ 1 Kor 7, 21-22 **6 Nurodymai vergams** 1* Vergai, esantys po jungu, te-
Ef 6, 5-8; Kol 3, 22-25 Tit 2, 9-10; Fm 16+ laiko savo šeimininkus vertais visokeriopos pagarbos,
Rom 2, 24+ kad nebūtų peikiamas Dievo vardas ir mokymas*. 2* O
tie, kurie turi tikinčius šeimininkus, tegul jų neniekina

(17-18 eil.). Tokia padėtis daro juos pavaldžius piktai kritikai, todėl Timotiejus privalo ištyrinėti bet kokį kaltinimą, jei nori viešai ką nors papeikti (19-20 eil.). Sverdamas kaltinimus prieš *presbiterius*, jis privalo būti toks dalykiškas, kiek tai yra įmanoma (21 eil.), mokydamasis iš savo patirties juos išsirinkti (22 eil.). Laiškas prideda laisvą asmeniško rūpesčio pastabą su patarimu Timotiejui nebūti tokiu asketu, kuris net vyną gerti atsisako (23 eil.). Nuspręsti apie kandidatų tinkamumą *presbiterių* tarnybai yra lengva, jei asmuo atviras, sunku ir ilgiau trunka – jei užsidaręs (24-25 eil.).

6, 1-2* Plg. šį šeimos pareigų sąrašą su Kol 3, 18-4, 1. Šeimyniniai santykiai krikščionybėje įgyja naują prasmę.

6, 1* *...mokymas*: t. y. *mūsų mokymas* – nuoroda į Krikščionių Bendrijos mokymą.

už tai, kad jie yra broliai; verčiau tegul jiems dar geriau
tarnauja, nes jie, būdami tikintys ir mylimi, įvertina
gerus tarnavimo darbus. 3 Taip mokyk, taip ragink!

+ E +

KLAIDINGAS MOKYMAS IR TIKRASIS TURTAS

Jei kas nors moko kitaip ir nesutinka su sveikais 1, 10+
mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus žodžiais bei maldingu-
mo mokslu, 4 tas yra pasipūtėlis, nieko neišmano, serga
nuo ginčų ir nuo svaidymosi žodžiais, iš kurių gimsta 1, 4+
pavydas, nesutarimas, piktžodžiavimas, blogi įtarinėjimai Rom 1, 29+
5 ir kivirčai tarp sugedusio proto žmonių, praradusių
tiesos nuovoką ir manančių, jog maldingumas esąs pa-
sipelnymo šaltinis. 6 Žinoma, maldingumas yra didelis
pelnas, kai pasitenkinama tuo, ką turi*. 7 Juk mes nieko

6, 3b-10* Timotiejus skatinamas tvirtai laikytis kelio, kuris aprašytas laiške, ir neleisti pasiduoti jokiam spaudimui jį pakeisti į kitą. Svarbu suvokti, kad netikrus mokytojus galima atpažinti iš jų puikybės, pavydo, priekabumo ir gobšumo. 6 eil. yra gana neaiški, įvairiai aiškinima ir verčiama. Gr. k. žodis *eusebeia* turi keletą reikšmių. Lietuviškai jis reiškia *maldingumą*, bet gal tiksliau būtų versti žodžiu *religija*, būtent – *iš tikrųjų religija su pasitenkinimu yra didelis pelnas*. Atrodo, norima pasakyti, kad svarbus pelnas, kurį neša religija, yra dvasinis, bet esti ir medžiaginis pelnas, kuris būtinas fiziniam pragyvenimui (žr. 6, 17-19).

6, 6* *...pasitenkinama tuo, ką turi*: gr. *autarkeia*, filosofinis graikų terminas, ženklinantis nepriklausomybę nuo medžiaginių gėrybių (anot Aristotelio, cinikų, stoikų).

Job 1, 21; Koh 5, 14 Ps 49, 18 neatsinešėme į pasaulį ir nieko neišsinešime. 8 Turėda-
2 Tim 4, 13 mi maisto, drabužį, pastogę, būkime patenkinti. 9 Kas
geidžia pralobti, pakliūva į pagundą ir į spąstus bei į
daugelį neprotingų ir kenksmingų aistrų, kurios žmo-
nes sugadina ir pražudo. 10 Visų blogybių šaknis yra
Mt 6, 24 godulystė. Kai kurie, jai pasidavę, nuklydo nuo tikėjimo
ir patys save drasko daugybe kančių.

2 Tim 4, 1 **Baigiamieji pamokymai ir prašymai** 11* O tu, Dievo
2 Tim 2, 22 žmogau*, bėk šalin nuo tų dalykų! Tu verčiau vykis tei-
1 Kor 13, 13+ Gal 5, 22+; Tit 2, 2 sumą, maldingumą, tikėjimą, meilę, ištvermę, romumą.
2 Tim 4, 7 12 Kovok šauniąją tikėjimo kovą, pagauk amžinąjį gyve-
nimą, kuriam esi pašauktas ir kurį puikiai išpažinai dau-
gelio liudytojų akyse. 13 Aš tau įsakau dėl Dievo, kuris
visiems duoda gyvybę, ir dėl Kristaus Jėzaus, kuris prie
2, 6+ Jn 18, 36-37 Poncijaus Piloto pateikė gerą išpažinimą, 14 kad išlaiky-
tum įsakymą be dėmės ir be priekaišto iki pasirodant
mūsų Viešpačiui Jėzui Kristui. 15 Jį skirtu laiku apreikš

palaimintasis, vienintelis Valdovas,
2 Mak 13, 4; Įst 10, 17 Ps 136, 3; Apr 17, 14 karalių Karalius ir viešpačių Viešpats,
16 vienatinis Nemirtingasis,
kuris gyvena neprieinamoje šviesoje,
Iš 33, 20+ Jn 1, 17-18+ kurio joks žmogus neregėjo ir negali regėti.
Jam šlovė ir amžinoji valdžia! Amen.

17* Šio pasaulio turtuoliams įsakyk, kad nesididžiuotų
Lk 12, 17-21 Jok 1, 10 ir nesudėtų vilčių į nepatikimus turtus, bet viltųsi Dievu,

6, 11-16* Tarnyba iš Timotiejaus reikalauja visiško atsidavimo Dievui ir tyro Kristaus liudijimo (11-14 eil.), kuris kiltų suvokiant nematomą Dievą tikėjimu per apreiškimą Jėzuje (15-16 eil.).

6, 11* *...Dievo žmogau:* titulas, duotas Mozei ir pranašams (žr. Įst 33, 1; 1 Sam 2, 27; 1 Kar 12, 22; 13, 1).

6, 17-19* Timotiejui nurodoma mokyti turtuolius ir patarti jiems, kaip naudoti savo turtus vargšams šelpti.

kuris apsčiai visko mums teikia mūsų džiaugsmui. 18 Te-
gul jie daro gera, lobsta gerais darbais, esti dosnūs, 5, 10; 2 Kor 9, 8s
dalijasi su kitais. 19 Šitaip jie pasidės gerus pamatus Mt 6, 20 Fil 4, 17s
ateičiai, kad pasiektų tikrąjį gyvenimą.

+ F +

PATARIMAS IR PERSPĖJIMAS

20* O Timotiejau, sergėk tau patikėtą turtą, vengda- 2 Tim 1, 12. 14; 2, 2; 3, 14
mas pasaulio tuščiažodžiavimo ir tariamojo pažinimo
prieštaringų teigimų, 21 nes kai kurie, jį pamėgę, nuklydo 1, 4+ Tit 2, 1
nuo tikėjimo.

Malonė su jumis!

6, 20-21* Galutinis iškilmingas perspėjimas atskalūnams mokytojams, atrodo, pasižymi ypatinga nuoroda į gnosticizmą – didįjį Bendrijos varžovą ir priešą, kuris kamavo krikščionybę daugiau negu du šimtmečius (gr. *gnōsis – žinojimas, pažinimas*). Jei tai nuoroda į gnosticizmą, galimas dalykas, perspėjimai apie *spėliojimus, pasakas* ir *begalines giminystės eiles – genealogijas* (žr. 1, 4; Tit 3, 9) – apima užuominas apie gnostikų atskalas. Įvairioms gnostikų grupuotėms buvo būdinga įmantri mitologija apie nesuskaitomus antžmogiškus tarpininkus – *genealogijas* – tarp Dievo ir pasaulio. Kristus, anot gnostikų, yra vienas iš daugelio tarpininkų toje grandinėje (žr. 2, 5). Nors gnosticizmas labiausiai plito II ir III krikščionybės šimtmečiuose, jo pradinių formų ženklai reiškėsi jau apaštalo Pauliaus amžiuje.

ANTRASIS LAIŠKAS
TIMOTIEJUI

Iš *Apaštalų darbų* knygos sužinome, kad Timotiejus, kilęs iš Listros, Mažosios Azijos, graiko ir žydės sūnus, vėliau tapo krikščioniu (žr. Apd 16, 1) ir lydėjo apaštalą Paulių misijų kelionėse. Timotiejaus senelė ir motina buvo labai religingos ir nuo vaikystės padėjo jam pažinti *šventuosius Raštus* (žr. 2 Tim 1, 5; 3, 15). Keliuose apaštalo Pauliaus laiškuose Timotiejus minimas kaip ištikimas palydovas bei bendradarbis (žr. Rom 16, 21; 1 Kor 4, 17) ir įvardijamas laiško pasveikinime (žr. 2 Kor 1, 1; Fil 1, 1; Kol 1, 1; 1 Tes 1, 1; 2 Tes 1, 1).

Antrasis laiškas Timotiejui priklauso *pastoraciniams laiškams*. Apie laiško autorystę ir parašymo datą kalbama įvade į *Pirmąjį laišką Timotiejui*.

Laiško tonas asmeniškesnis negu *Pirmojo laiško Timotiejui*. Į Timotiejų kreipiamasi jautriais žodžiais (žr. 1, 6-14; 2, 1-13), aprašoma Pauliaus drąsa bei viltys, susidūrus su sunkumais vėlesnėje apaštalinėje tarnystėje (žr. 1, 15-18; 3, 10-17; 4, 9-18). Iš tikrųjų laiškas įgyja paskutinio Pauliaus pamokymo ir testamento jaunesniam Timotiejui pobūdį (4, 1-8). Paulius vaizduojamas kaip kalinys (žr. 1, 8. 16; 2, 9) Romoje

(žr. 1, 17), iš užuominos numanoma, kad Timotiejus yra Efeze (žr. 2, 17).

Laiške pareiškiama, kad krikščionys, išskyrus kelis, nesusibūrė remti kalinčio apaštalo (žr. 1, 15-18), ir Paulius pesimistiškai žiūri į savo bylos pabaigą (žr. 4, 6). Vis dėlto suprasdamas, kas jo laukia, išlaisvinimo viltį kreipia į Dievą, o ne į žmones (žr. 4, 3-8. 18). Laiškas primena Pauliaus misijų dienas su Timotiejumi (žr. 1, 3-5; Apd 16, 1-4), Evangelijos skelbimą nurodo kaip įkalinimo priežastį, o Timotiejui – kaip ištikimybės motyvą, nepaisant sunkumų, pateikia tvirto tikėjimo pavyzdį (žr. 1, 6-14). Laiškas leidžia suprasti, kad Timotiejus privalo parengti kitus į savo vietą, kaip ir Paulius sau pakeisti paruošė Timotiejų (žr. 2, 1-2). Paulius drąsina Timotiejų nepasiduoti baimei ir nesiliauti rūpintis Evangelijos išlaikymu bei skelbimu (žr. 2, 3-7). Jėzaus prisikėlimas ir mesijinis vaidmuo laiške apibūdinamas Evangelija, dėl kurios Paulius yra pasiruošęs mirti (žr. 2, 8-9). Šitaip atsiskleidžia tikėjimas (žr. 2, 10-13).

Šis laiškas, kaip ir pirmasis, ragina Timotiejų saugoti Bendriją nuo neišvengiamos klaidingo mokymo įtakos (žr. 2, 14-3, 9) ir nebijoti galimų asmeninių užpuolių (žr. 3, 10-13). Laiškas pataria Timotiejui remtis *Raštų* jėga, žodžio skelbimu ir sveiku mokymu (žr. 3, 14-4, 2), neimant į širdį tų, kurie jo nepriima (žr. 4, 3-4). Beje, laiške jautriai pastebima, kad Paulius pasigenda savo *ritinių* ir apsiausto (žr. 4, 13), bet labiausiai laukia Timotiejaus apsilankymo.

Remiantis *pastoracinių laiškų* autorystės prielaidomis, jei pats apaštalas yra jų autorius, *Antrasis laiškas*

Timotiejui – paskutinis iš trijų *pastoracinių laiškų*. Dauguma mokslininkų, teigiančių, kad *pastoraciniai laiškai* yra apaštalo Pauliaus mokyklos įkvėpti raštai, *Antrąjį laišką Timotiejui* yra linkę laikyti pirmuoju iš trijų ir apimančiu tikrus fragmentus iš paties apaštalo Pauliaus laiškų.

Antrojo laiško Timotiejui metmenys

A. Įžanga *1, 1-5*
B. Padrąsinimas Timotiejui *1, 6-2, 13*
C. Nurodymai apie klaidingą mokymą *2, 14-4, 18*
D. Pabaiga *4, 19-22*

+ A +

ĮŽANGA

Rom 1, 1+ **1** 1* Paulius, Dievo valia Kristaus Jėzaus apaštalas
pagal gyvenimo Kristuje Jėzuje pažadą*, 2 mylimam
Apd 16, 1+ 1 Kor 4, 17 sūnui Timotiejui: malonė, gailestingumas ir ramybė nuo
Dievo Tėvo ir mūsų Viešpaties Kristaus Jėzaus!
Rom 1, 9+ 3 Aš dėkoju Dievui, kuriam tarnauju kaip ir mano
Fil 3, 5 protėviai* su tyra sąžine, be paliovos tave prisiminda-
mas savo maldose dieną ir naktį. 4* Menu tavo ašaras ir
4, 9. 21 trokštu tave pamatyti, kad sugrįžtų man džiaugsmas.
5 Aš vis prisimenu tavo nuoširdų tikėjimą, kuris pra-
džioje gyveno tavo senelėje Loidėje, tavo motinoje
Apd 16, 1 3, 14-15+ Eunikėje ir, esu tikras, tebegyvena tavyje.

1, 1-2* Apie įžangą ir pasveikinimą žr. Rom 1, 1-7.

1, 1* *...gyvenimo Kristuje Jėzuje pažadą*: jį Dievas teikia per vienybę su Kristumi tikėjimu ir meile (žr. Kol 3, 4; 1 Tim 4, 8).

1, 3* *...kaip ir mano protėviai*: pabrėžiamas tęsinys tarp judaizmo ir krikščionybės (žr. Rom 9, 3-5; Fil 3, 4-6).

1, 4-5* Neva prieš pat autoriaus mirtį iš Romos kalėjimo parašytas (žr. 1, 8. 17; 4, 6-8) laiškas, kuriame prisimenamas ankstyvesnis skaudus atsisveikinimas su Timotiejumi, bičiulis pagiriamas už tikėjimą ir laukiamas vėl pamatyti.

+ B +

PADRĄSINIMAS TIMOTIEJUI

6* Todėl tau primenu reikalą atgaivinti Dievo malo-
nės dovaną*, suteiktą mano rankų uždėjimu*. 7 Dievas 1 Tim 4, 14+
gi mums davė ne baimės dvasią, bet galybės, meilės ir Rom 8, 15; 1 Jn 4, 18
protingumo Dvasią. 8 Todėl nesigėdyk mūsų Viešpaties Lk 9, 26
liudijimo* nei manęs, jo kalinio, bet drauge su manimi Rom 1, 16; 5, 3s; Ef 3, 13
kentėk Evangelijos labui jėga Dievo, 9* kuris mus išgelbė-
jo bei pašaukė į šventąjį pašaukimą ne atsižvelgdamas į
mūsų darbus, bet savo laisvu nutarimu bei malone, ku- Tit 3, 5
ri dovanota mums Kristuje Jėzuje prieš amžinuosius Rom 8, 28; 16, 25+
laikus. 10 Ji dabar tapo regima, pasirodžius mūsų Išga- Tit 2, 11; 3, 4
nytojui Kristui Jėzui, kuris sunaikino mirtį ir nušvietė Rom 6, 9; 8, 2; Žyd 2, 14-15
gyvenimą bei nemirtingumą savo Evangelija; 11 aš esu
jai paskirtas šaukliu, apaštalu ir mokytoju*. 1 Tim 2, 7
12 Dėl šios priežasties aš ir kenčiu tuos vargus, bet 3, 11

1, 6* *...Dievo malonės dovaną*: pažodžiui – *Dievo dovanos liepsną*, arba *įpūsti Dievo dovanos ugnį*, t. y. malonę, kuri siejama su ganytojiškos tarnybos suteikimu. *...mano rankų uždėjimu*: žr. 1 Tim 4, 14 paaiškinimą.

1, 8* *...nesigėdyk mūsų Viešpaties liudijimo*: t. y. skelbimo ir vargų dėl Evangelijos.

1, 9-10* Nuodėmių atleidimas ir pašaukimas į gyvenimo šventumą neįgyjami asmeniškais darbais, bet yra laisvai ir dovanai suteikiami pagal amžinąjį Dievo planą (žr. Ef 1, 4).

1, 11* *...mokytoju*: daugumas rankraščių ir Bendrijos Tėvų skaito: *tautų mokytoju* (žr. 1 Tim 2, 7).

1, 12* *...jis gali išlaikyti... iki anos dienos*: frazė *man patikėtąjį turtą* gali būti verčiama arba *ką aš jam patikėjau*, t. y. savo tarnybos vaisių, arba *kas man buvo patikėta*, t. y. tikėjimą. Toks pat sunkus žodis yra ir 14 eil., kur jį sušvelnina būdvardis *brangus*, vartojamas be savybinio įvardžio.

nesigėdiju, nes žinau, kuo įtikėjau, ir esu tikras, kad jis
1 Kor 1, 8+ gali išlaikyti man patikėtąjį turtą iki anos dienos*.
1 Tim 1, 10+ 13 Sau taisykle laikyk sveikus pamokymus, kuriuos esi
girdėjęs iš manęs apie tikėjimą ir meilę Kristui Jėzui.
1 Tim 6, 20+ Rom 5, 5+ 14 Sergėk brangųjį turtą, padedamas Šventosios Dvasios,
kuri gyvena mumyse.
15* Tu žinai, kad nuo manęs nusigręžė visi, kurie yra
Azijoje, tarp jų Figelas ir Hermogenas. 16* Viešpats te-
4, 19 būna gailestingas Onesiforo namams, nes jis dažnai ma-
ne stiprindavo ir nesigėdijo mano grandinių*, 17 bet,
1, 8+ atvykęs į Romą, rūpestingai ieškojo manęs ir surado.
18 Viešpats* tesuteikia jam aną dieną rasti Viešpaties*
pasigailėjimą. Be to, tu geriau žinai, kiek daug jis yra
tarnavęs man Efeze.

2 Apaštalo kentėjimo prasmė 1* Taigi tu, mano sū-
nau, stiprėk Kristaus Jėzaus malone 2 ir, ką esi iš manęs

1, 15* Jaučiamas stiprus nusivylimas – čia ir vėliau 4, 16 – dėl to, kad Azijos provincijos krikščionys, ypač Figelas ir Hermogenas, paliko Paulių likimo valiai ir nedarė nieko, kad gintų jo bylą teisme.

1, 16-18* *...Onesiforo namams... nes jis... nesigėdijo mano grandinių*: atrodo, Onesiforas mirė prieš laiško rašymą. Jo šeima minima čia ir 4, 19 tekste, pats Onesiforas buvo paslaugus Pauliui kalėjime ir daug patarnavo Efezo Bendrijai. Kadangi Paulius skundžiasi, jog visi Azijos krikščionys paliko jį likimo valiai per antrąjį įkalinimą ir teismą, Onesiforas padėjo, kai Paulius buvo įkalintas pirmąjį kartą.

1, 18* *...Viešpats... Viešpaties*: pirmu atvejus terminas *Viešpats* vartojamas su artikeliu– gr. *ho kyrios* – ir yra nuoroda į Kristų, o antruoju – gr. *kyrios* – be artikelio ir yra nuoroda į Tėvą.

2, 1-7* Šios eilutės liudija *pastoraciniams laiškams* būdingą rūpestį dėl tikėjimo išlaikymo ir perdavimo per patikimus asmenis (1-2 eil.; žr. 1, 14; 1 Tim 6, 20; Tit 1, 9). Palyginimai su kario atsidavimu, atleto kilnumu ir žemdirbio triūsu (4-6 eil.) pabrėžia ryžtingumą skelbiant Dievo žodį, net sunkaus triūso kaina – dėl Kristaus Jėzaus (3 eil.).

girdėjęs prie daugelio liudytojų, perduok patikimiems 1 Tim 4, 14; 6, 12
žmonėms, kurie sugebės ir kitus mokyti.
3 Kęsk vargus kartu su manimi kaip geras Kristaus
Jėzaus karys. 4 Kareivis neužsiima pragyvenimo reikalais,
norėdamas patikti karo vadui. 5 Ir kas stoja į rungty- 1 Kor 9, 25+
nes, negaus vainiko, jei nebus grūmęsis pagal taisykles. 1 Kor 3, 6-9; 9, 7. 10
6 Triūsiančiam žemdirbiui dera pirmam pasiimti vaisių.
7 Suprask, ką sakau: Viešpats tau duos išmanymą apie Fil 3, 15
visus dalykus.
8* Prisimink prikeltąjį iš numirusių Jėzų Kristų iš Rom 1, 3-4 Apd 13, 22-23
Dovydo giminės, kaip skelbiama mano Evangelijoje, Rom 16, 25
9 dėl kurios man tenka kentėti, net būti surakintam lyg Ef 3, 1+ Fil 1, 13-17
piktadariui. Bet Dievo žodis nesurakinamas! 10 Todėl aš Lk 23, 32
visa pakeliu dėl išrinktųjų, kad ir jie laimėtų išganymą Kol 1, 24+
Kristuje Jėzuje su amžinąja šlove. 11 Štai tikras žodis: 1 Tes 2, 12 1 Tim 1, 15+

Jei mes su juo numirėme, su juo ir gyvensime. Rom 6, 5+
12 Jei ištversime, su juo ir karaliausime. Rom 8, 17
Jeigu mes jo išsižadėsime, ir jis mūsų išsižadės, Mt 10, 33
13 bet jeigu mes ir tapsime neištikimi, 1 Kor 1, 9+
tai jis lieka ištikimas,
nes savęs jis negali išsiginti.

2, 8-13* Ši laiško dalis prasideda Pauliaus Evangelijos santrauka (8 eil.) ir baigiasi ankstyvųjų krikščionių giesme (11b-12a eil.; dauguma aiškintojų ir 12b-13 eil. laiko citatos dalimi). Poetinės eilutės teigia, kad krikštu krikščionys miršta dvasiniu būdu su Kristumi ir tikisi gyventi bei karaliauti su juo amžinai; krikščionio gyvenimas apima ištvermingumą, liudijimą ir net kančią, kaip tai apreikš paskutinis teismas ir kaip tai akivaizdžiai parodo Pauliaus atvejis. Kalėdamas už Evangelijos skelbimą (9 eil.), Paulius kenčia ir šitaip pasitarnauja išrinktiesiems, kad įgytų išganymą ir garbę Kristuje (10 eil.), kuris bus ištikimas ištikimiesiems ir išsižadės jo išsiginančiųjų (12-13 eil.).

NURODYMAI APIE KLAIDINGĄ MOKYMĄ

14* Primink tai ir Dievo akivaizdoje reikalauk, kad
1 Tim 1, 4+ nebūtų kovojama svaidantis žodžiais; iš to nebūna jo-
kios naudos, vien tik žala klausytojams. 15 Verčiau sten-
kis Dievui pasirodyti tinkamu darbininku, neturinčiu
1 Tim 4, 6-7 ko gėdytis, be iškraipymų skelbiančiu tiesos žodį. 16 Venk
1 Tim 1, 4+ nerimtų tauškalių. Jie vis giliau bris į bedievystę, 17 ir jų
1 Tim 1, 20 kalbos, tarsi vėžio votis, vis plis. Tokie yra Himenėjas ir
Filetas, 18 kurie nuklydo nuo tiesos tvirtindami, kad prisi-
kėlimas jau įvykęs, ir tuo griaudami kai kurių tikėjimą.
1 Kor 3, 10s; Ef 2, 20+ 19 Bet nepajudinamai stovi Dievo pamatas su iškirstu
Sk 16, 5. 26 Sir 7, 2 įrašu*: *Viešpats pažįsta savuosius* ir: Teatsitraukia nuo ne-
Kun 24, 16 teisybės kiekvienas, kuris garbina Viešpaties vardą.
Iz 29, 16 Rom 9, 21 20 Dideliuose namuose esti ne tik auksinių ir sidab-
rinių indų, bet ir medinių bei molinių. Pirmieji varto-
jami garbingiems reikalams, antrieji – negarbingiems.
21 Jeigu kas apsivalys nuo tų ydų, bus indas, skirtas
garbei, pašventintas, tinkamas Valdovui, pasirengęs
kiekvienam geram darbui.

2, 14-19* Išsamiau apie tuos, kurie kelia tuščius ginčus (žr. 2, 23-24) ir mėgsta tauškalus (16-19 eil.) žr. 1 Tim 1, 3-7; 6, 20-21. Nors Himenėjas ir Filetas (17 eil.) priima Kristaus mistinę mirtį ir prisikėlimą krikštu, tačiau tvirtina, jog krikščionys yra jau prikelti su Kristumi šiame gyvenime ir todėl nėra būsimo kūniško prisikėlimo ar amžinosios garbės. *...iškirstu įrašu*: citata iš Sk 16, 5. Antroji 19 eil. dalis – citata iš nežinomo žydų ar krikščionių rašto.

22 Saugokis jaunatvės aistrų! Ieškok teisumo, tikėji- 1 Tim 6, 11
mo, meilės ir ramybės su tais, kurie iš grynos širdies Gal 5, 22+
šaukiasi Viešpaties*. 23 O kvailų ir nemokšiškų ginčų 1 Tim 1, 4+
venk, žinodamas, kad jie veda į barnius. 24 Viešpaties
tarnui nedera kivirčytis, bet reikia su visais elgtis malo- Iz 42, 3; Mt 12, 19s 1 Tim 3, 2s
niai, stengtis pamokyti, būti kantriam, 25 švelniai aiškinti Gal 6, 1
prieštaraujantiems, – rasi Dievas duos jiems atsiversti,
pažinti tiesą, 26 ir jie prablaivės nuo velnio žabangų, 1 Kor 5, 5 1 Jn 2, 14+
kuriuose vergavo jo valiai.

3 Ateities pavojai 1* Žinok, kad paskutinėmis dieno- 1 Tim 4, 1+
mis užeis sunkūs laikai, 2 nes žmonės bus savimylos,
godūs pinigų, pasipūtę, išdidūs, piktžodžiautojai, ne- Rom 1, 29+
klusnūs gimdytojams, nedėkingi, nedorėliai, 3 nemeilūs,
nesutaikomi, šmeižikai, nesusivaldantys, šiurkštūs, stor-
žieviai, nekenčiantys to, kas gera, 4 išdavikai, pramušt-
galviai, pasipūtėliai, labiau linkę į malonumus negu į
Dievą, 5 dedąsi maldingi, bet atsižadėję maldingumo Mt 7, 15; 24, 4s. 24 Kol 2, 23
jėgos. Tu saugokis tokių žmonių! Rom 2, 19s

6 Iš jų yra tie, kurie įsiskverbia į namus ir prisivilio-
ja moterėles, pilnas nuodėmių ir blaškomas visokių Apd 17, 21
įgeidžių, 7 nuolat besimokančias ir vis nesugebančias 1 Tim 2, 4; Jn 8, 32

2, 22* *...kurie iš grynos širdies šaukiasi Viešpaties*: pažodžiui – tie, kurie tiki Kristų ir garbina jį kaip Viešpatį, t. y. krikščionys, (žr. Apd 9, 14-16. 20-21; Rom 10, 12-13).

3, 1-9* Ištvirkavimas ir klaidingas mokymas, kuris siaus paskutinėmis dienomis, šėlsta jau dabar (1-5 eil.). Lengvabūdiški ir lėkšti, be tikros religinės dvasios asmenys taps aukomis tų, kurie juos suvedžioja, klastodami tiesą kaip Janas ir Jambras (6-8 eil.), faraono magai Egipte (žr. Iš 7, 11-12. 22), klastoję tiesą Mozės dienomis. *Išėjimo knyga* magų neįvardija, bet tie du vardai dažni vėlesniuose žydų, krikščionių ir pagonių raštuose.

pažinti tiesos. 8 Kaip Janas ir Jambras priešinosi Mo-
zei, taip ir jie prieštarauja tiesai. Tai žmonės sugedu-
sio proto, neturintys užgrūdinto tikėjimo. 9 Bet jie toli
nenužengs, nes jų paikumas kaip ir anų bus visiems
regimas.

10* Vis dėlto tu pasekei mano mokymu, gyvenimo
1 Kor 13, 13+ būdu, sumanymais, tikėjimu, ištverme, meile, kantrybe,
Apd 13, 14-14, 22 11 persekiojimais, kančiomis, kurios mane ištiko Antiochi-
2 Kor 11, 23s joje, Ikonijuje, Listroje. O kokių tik persekiojimų man
Ps 34, 20; 2 Kor 1, 10 neteko iškęsti! Bet iš visų išgelbėjo mane Viešpats. 12 Ir
Fil 3, 10; 1 Tes 3, 4-5 visi, kurie trokšta maldingai gyventi Kristuje Jėzuje, bus
persekiojami. 13 Pikti žmonės, suvedžiotojai eis dar
Apd 14, 22+ blogyn, klaidindami ir klysdami. 14 O tu laikykis to, ką
2, 2 esi išmokęs ir tvirtai įtikėjęs, žinodamas, iš kokių žmo-
1, 5 nių esi išmokęs. 15 Tu nuo vaikystės pažįsti šventuosius
2 Kor 3, 14-18 Raštus, galinčius tave pamokyti išganymui per tikėjimą
Rom 15, 4; 1 Kor 10, 6+; 2 Pt 1, 20-21 Kristumi Jėzumi. 16 Visas Raštas yra Dievo įkvėptas* ir
naudingas mokyti, barti, taisyti, auklėti teisumui*, 17 kad
Dievo žmogus taptų tobulas, pasirengęs kiekvienam
geram darbui.

3, 10-17* Pauliaus, apaštalinės tarnybos pavyzdys, Timotiejui nurodo ir persekiojimą – tai dažnai pabrėžiama *pastoraciniuose laiškuose*. Svarbu, kad Timotiejus visada būtų ištikimas tam, ko yra išmokęs, ir *Raštams*. *Raštai* – išminties, t. y. tikėjimo ir Dievo meile įvykdyto pažado, apreikšto Kristuje, per kurį ateina išganymas, šaltinis.

3, 16-17* *...naudingas mokyti... teisumui... kiekvienam geram darbui*: *Raštas* – Dievo Žodis – turi dievišką autoritetą. *...teisumui*: Dievo rūpinimuisi žmogumi ir Visata.

3, 16* *Visas Raštas yra Dievo įkvėptas:* arba *Visas Raštas, įkvėptas Dievo, yra naudingas*. Labai svarbi nuoroda į *Šventojo Rašto* įkvėpimą: Dievas – pagrindinis autorius, o žmogus – Jo bendradarbis. Taigi *Raštai* – Dievo Žodis žmonių žodžiais (žr. 2 Pt 1, 20-21).

4 Raginimas uoliai apaštalauti 1* Aš karštai prašau 1 Tim 6, 11s
dėl Dievo ir Kristaus Jėzaus, kuris teis gyvuosius ir mi- Apd 10, 42+ Rom 14, 9; 1 Pt 4, 5
rusiuosius, dėl jo apsireiškimo ir Karalystės: 2 skelbk 1 Tim 6, 14+
žodį, veik laiku ir nelaiku, bark, drausk, ragink su di-
džiu kantrumu ir kaip išmanydamas. 3 Ateis toks laikas, 1 Tim 4, 1+
kai žmonės nebepakęs sveiko mokslo, bet, pasidavę 1 Tim 1, 10+
savo įgeidžiams, susivadins sau mokytojų krūvą, kad tie
dūzgentų ausyse; 4 jie nukreips ausis nuo tiesos, o atvers 1 Tim 1, 4+
pasakoms. 5 Bet tu būk visame kame apdairus, kentėk
vargus, dirbk evangelisto darbą, atlik savo tarnystę.

Teisumo vainikas 6* Aš jau esu atnašaujamas, ir mano Fil 2, 17+
iškeliavimas arti. 7* Iškovojau gerą kovą, baigiau bėgimą, 1 Tim 1, 8
išlaikiau tikėjimą. 8 Todėl manęs laukia teisumo vaini- 1 Kor 9, 24 Apd 20, 24; Gal 5, 7+
kas*, kurį aną dieną man atiduos Viešpats, teisingasis 2, 4-5; 1 Kor 9, 25+
Teisėjas, – ir ne tik man, bet ir visiems, kurie su meile
laukia jo pasirodant. 1 Tim 6, 14+

Paskutiniai patarimai 9* Paskubėk veikiai atvykti pas
mane, 10 nes Demas, pamilęs šį pasaulį, paliko mane ir Fm 24 Kol 4, 14
iškeliavo į Tesaloniką, Krescentas – į Galatiją, Titas – į

4, 1-5* Timotiejui pavestos užduoties skelbti Evangeliją svarbą išreiškia iškilmingas įpareigojimas: ir dėl Dievo artumo, ir dėl Kristaus atėjimo teisti gyvųjų bei mirusiųjų, ir dėl jo pasirodymo bei karaliavimo (1 eil.).

4, 6* Apaštalas pripažįsta besiartinančią savo, kaip kankinio, mirtį. Kankinystę laiko atnašos paaukojimu, kraujo išliejimu per aukojimą (žr. Iš 29, 38-40; Fil 2, 17).

4, 7* Gyvenimo saulėlydyje Paulius galėjo paliudyti, kaip išsipildė Jėzaus žodžiai, pasakyti kelyje į Damaską: *Aš jam parodysiu, kiek daug jam teks iškentėti dėl mano vardo* (Apd 9, 16).

4, 8* *...vainikas*: nuoroda į laurų vainiką, dedamą ant varžybas laimėjusių atletų arba ant pergalingų karvedžių galvų (žr. 2, 5; 1 Kor 9, 25).

4, 9-13* *Demas* pasitraukė iš misijų tarnybos dėl savo siekių arba netekęs tikėjimo (10 eil.). *Lukas* (11 eil.) turbūt lydėjo Paulių jo antrojoje ir trečiojoje misijų kelionėje (žr. Apd 16, 10-12; 20, 5-7). Šiose

Kol 4, 10 Dalmatiją. 11 Vienas Lukas tėra su manimi. Pasiimk ir
atsivesk su savimi Morkų, jis bus man naudingas padė-
Tit 3, 12+ jėjas. 12 Tichiką aš pasiunčiau į Efezą. 13 Atvykdamas at-
1 Tim 6, 8 gabenk apsiaustą, kurį palikau Troadoje pas Karpą, taip
1 Tim 1, 20 pat ir knygas, ypač pergamentus. 14 Kalvis Aleksandras*
Pat 24, 12 man padarė daug bloga, Viešpats jam atmokės pagal jo
Ps 5, 11+; 28, 4; 62, 13+ darbus. 15 Ir tu saugokis jo, nes jis labai priešinosi mūsų
žodžiams. 16 Mano pirmajame apsigynime nė vieno ne-
buvo su manimi, visi mane paliko. Tenebus jiems tatai
Mt 10, 19s palaikyta nusikaltimu! 17 Viešpats buvo su manimi ir ma-
Rom 15, 19 Fil 1, 19s; Kol 4, 3s ne sustiprino, kad toliau skelbčiau Evangeliją ir visos
Ps 22, 22 Dan 6, 17 tautos ją išgirstų; jis mane ištraukė iš liūto nasrų. 18 Vieš-
pats mane vėl ištrauks iš visų piktų kėslų ir išgelbės,
paimdamas į savo Dangaus Karalystę. Jam garbė per
Rom 16, 27+ amžių amžius! Amen.

Apaštalų darbų eilutėse vartojamas asmeninis įvardis *mes*, todėl kai kurie mokslininkai daro išvadą, kad Lukas – ar bent vienas iš apaštalo Pauliaus palydovų – yra *Apaštalų darbų* knygos autorius. *Morkus*, kurio kadaise Paulius nepriėmė (žr. Apd 13, 13; 15, 39), dabar laukiamas kaip *naudingas padėjėjas* (11 eil.; žr. Kol 4, 10; Fm 24). Apie *Tichiką* žr. Ef 6, 21; Apd 20, 4; Kol 4, 7.

4, 14-18* *Kalvis Aleksandras*: priešiškai apaštalo Pauliaus mokymui nusiteikęs asmuo (14-15 eil.); turbūt tas pats, apie kurį rašoma 1 Tim 1, 20. Nors Paulius buvo paliktas savo bičiulių iš Azijos (žr. 1, 15-16), Dievo veikiamas pirmasis teismo posėdis buvo sėkmingas, net padėjo skelbti Evangeliją teismo dalyviams ir stebėtojams (16-17 eil.).

+ D +

PABAIGA

19 Pasveikink Priską, Akvilą* ir Onesiforo namiškius. Apd 18, 2+; Rom 16, 23; 1 Kor 16, 19
20 Erastas* pasiliko Korinte, o Trofimą* palikau Milete 2 Tim 1, 16
sergantį. 21 Paskubėk atvykti dar prieš žiemą! Tave sveiki- Apd 19, 22; Rom 16, 23
na Eubulas, Pudentas, Linas* ir Klaudija bei visi broliai. Apd 20, 4
22 Viešpats tebūna su tavo dvasia! Malonė teesie su
jumis!

4, 19* *Pasveikink Priską, Akvilą*: krikščionių pora, kurie padėjo apaštalui Pauliui Korinte (žr. Apd 18, 2-3) ir Efeze (žr. Apd 18, 19. 26; 1 Kor 16, 19). Gelbėdami Pauliaus gyvybę, jiedu statė save į mirtiną pavojų; anot Pauliaus, jiems yra skolingos visi krikščionys iš pagonijos (žr. Rom 16, 3-5).

4, 20* *Erastas:* Korinto miesto iždininkas (žr. Rom 16, 24; Apd 19, 22). *Trofimą*: krikščionis iš Azijos provincijos lydėjo Paulių iš Graikijos į Troadę (žr. Apd 20, 4-5).

4, 21* *Linas*: Vakarų krikščionybės tikėjimo kraitis retkarčiais šį Liną tapatino su apaštalo Petro įpėdiniu, Romos vyskupu, o Klaudiją – su Lino motina.

LAIŠKAS

TITUI

Titas, kaip svarbus apaštalo Pauliaus palydovas, pasirodo *Laiške galatams* ir *Antrajame laiške korintiečiams,* nors ir nėra minimas *Apaštalų darbų* knygoje. Iš Gal 2, 1-3 teksto sužinome, kad Titas lydėjo Jeruzalėje besilankantį Paulių; tada apaštalinį Pauliaus pašaukimą pripažino Jeruzalės Bendrijos vadovai. Titas – krikščionis iš pagonijos. Jis buvo Jeruzalės susirinkimo dėmesio centre: mat ne žydas ir tapdamas krikščioniu nebuvo apipjaustytas – užtat buvo būtina aptarti apipjaustymą ir pagonių kelią į išganymą. Paulius atsispyrė visiems, kurie norėjo, kad Titas būtų apipjaustytas.

Taigi trečiasis Naujojo Testamento *pastoracinis laiškas* yra adresuotas ne Timotiejui, bet kitam apaštalo Pauliaus bendradarbiui. Ir laiško situacija yra kitokia, nes į Titą kreipiamasi kaip į asmenį, kuriam pavesta ugdyti Bendriją Kretoje, didelėje Viduržemio jūros saloje (žr. 1, 5). Tai vieta, kur Paulius, pagal Naujojo Testamento duomenis, nebuvo lankęsis. Laiško tonas artimas *Pirmajam laiškui Timotiejui.* Turinys apima tris temas, susijusias su Kretos Bendrijos gyvenimu ir sandara: *vyresniųjų* ir *vyskupo* (žr. 1, 5-9) pareigas; požiūrį į grupių, su kuriomis reikia darbuotis, pareigas (žr. 2, 1-10); patarimus elgsenai, kurios pagrindas yra *Dievo malonė,* apreikšta per Jėzų Kristų (žr. 2, 11-3, 10). Šiltą *Antrojo*

laiško Timotiejui laiško toną keičia pabrėžiamos Bendrijos pareigos ir gyvenimas visuomenėje, kurioje yra daug *neklusnių, tuščiakalbių ir* apgavikų, *ypač iš apipjaustytųjų* (žr. 1, 10-16; 3, 9-10).

Laiškas pasakoja Titui apie padėjėjų, kuriuos turėtų rinktis turėdamas prieš akis Kretos Bendrijos ganytojo sunkumus, būdą (žr. 1, 15-16). Nurodomos asmeninės ir visuomeninės dorybės, kurias privalo ugdyti įvairaus amžiaus ir visuomeninės padėties grupės (žr. 2, 1-10). Ugdymosi motyvas yra kristologinis, ypač atperkanti Kristaus saviauka ir būsimas jo antrasis atėjimas – jėga, kurią teikia krikštas ir nuteisinimas (žr. 2, 11-14; 3, 4-8). Krikščionių Bendrija yra Dievo surinkta tam, kad su*krist*intų savo visuomeninį pasaulį (žr. 3, 1-3). Geri darbai teliudija Dievo tikėjimą (žr. 3, 8); į mėgstančius ginčytis dėl Mozės Įstatymo po tinkamo perspėjimo nereikia kreipti dėmesio (žr. 3, 9-11).

Laiško Titui autorystė ir rašymo data nagrinėta įvade į *Pirmąjį laišką Timotiejui.* Aiškintojai, kurie autoriumi laiko apaštalą Paulių, paprastai *Laišką Titui* deda po *Pirmojo laiško Timotiejui.* Kiti aiškintojai laiko jį artimu *Pirmajam laiškui Timotiejui,* bet dėl didėjančio dėmesio Bendrijos sandarai ir priešinimosi atskaloms *Laišką Titui* laiko vėlesniu už patį Paulių ir *Antrąjį laišką Timotiejui.*

Laiško Titui metmenys

A. Įžanga *1, 1-4*
B. Ganytojo pareigos *1, 5-16*
C. Krikščioniškojo gyvenimo mokymas *2, 1-3, 15*
D. Pabaiga *3, 12-15*

+ A +

ĮŽANGA

1 1* Paulius, Dievo tarnas ir Jėzaus Kristaus apašta- Rom 1, 1+
las, kad vestų Dievo išrinktuosius į tikėjimą bei teisingo 1 Tim 2, 4 2 Tim 2, 25; 3, 7
maldingumo pažinimą 2 su viltimi pasiekti amžinąjį
gyvenimą, – kurį tiesakalbis Dievas pažadėjo prieš am- Sk 23, 19+ 2 Tim 2, 13
žinuosius laikus, 3 o atėjus nustatytam metui, apreiškė Apd 1, 7+ Rom 3, 26
savo žodį, man patikėtą skelbti Gelbėtojo Dievo valia, – 1 Tim 1, 1+. 11
4 Titui, tikram sūnui bendrame tikėjime: malonė ir 2 Kor 2, 13+
ramybė nuo Dievo Tėvo ir mūsų Gelbėtojo Kristaus
Jėzaus!

+ B +

GANYTOJO PAREIGOS

5* Aš tam palikau tave Kretoje, kad sutvarkytum, kas Apd 27, 8s
buvo likę nesutvarkyta, ir paskirtum kiekvienam mies-
tui vyresniuosius, laikydamasis mano nurodymų: 6 jei

1, 1-4* Išsamiau apie apaštalo Pauliaus laiškų formą žr. Rom 1, 1-7 paaiškinimą.

1, 5-9* Nurodymai apie *vyresniųjų* – presbiterių – išrinkimą ir paskyrimą yra bemaž tokie pat kaip ir 1 Tim 3, 1-7. Gr. k. žodžiai *episkopos* ir *presbyteros* (liet. vyskupas ir presbiteris) ženklina tuos pačius asmenis. *Laiške Titui* diakonai neminimi (žr. Fil 1, 1).

1 Tim 3,2-7 kas yra be priekaištų, vieną kartą vedęs, turįs tikinčius
Pat 28,7 vaikus, kurie nekaltinami palaidu gyvenimu ar neklus-
1 Tim 3,1s numu. 7 Juk vyskupas, kaip Dievo reikalų prievaizdas,
turi būti nepeiktinas: ne savavaliautojas, ne pikčiurna,
ne girtuoklis, ne kivirčius, ne gobšuolis, 8 bet svetingas,
2 Tim 2,24 1 Pt 5,2 trokštantis gero, santūrus, teisingas, šventas, susitvar-
dąs, 9 tvirtai besilaikąs tikrojo mokymo, kad, dėstyda-
1 Tim 1,10+ mas sveiką mokslą, sugebėtų ir paraginti, ir atremti
priešgynas.

1 Tim 4,1 2 Tim 3,13 **Kova su klaidomis** 10* Nes daugel yra neklusnių,
tuščiakalbių ir apgavikų, ypač iš apipjaustytųjų*. 11 Juos
reikia nutildyti, nes jie apverčia aukštyn kojomis ištisas
2 Tim 3,6 1 Tim 6,10 šeimynas, mokydami, kas nedera, dėl gėdingo pelno.
12 Vienas iš jų, jų pačių pranašas, yra pasakęs: „Kretie-
čiai visuomet melagiai, pikti žvėrys, tingūs pilvai"*.

13 Teisingai pasakyta! Todėl bark juos griežtai, kad
1 Tim 1,10 laikytųsi sveiko tikėjimo, 14 nekreipdami dėmesio į
1 Tim 1,4+ žydų pasakas ir tiesos nepaisančių žmonių priesakus.
1 Tim 4,4 15 Tyriems viskas tyra, o susitepusiems ir neištikimiems
nieko nėra tyro, net ir jų protas bei sąžinė suteršti. 16 Jie
skelbiasi pažįstą Dievą, o darbais jo išsigina: jie pasi-
bjaurėtini, maištingi, netikę jokiam geram darbui.

1, 10-16* Nepalankūs žodžiai apie trūkumus Bendrijoje skiriami ypač tiems krikščionims iš judaizmo, kurie užsiima spėliojimais apie asmenis, minimus Senajame Testamente, laikosi žydų ritualinių valgių švarumo nuostatų ir aukštyn kojomis apverčia ištisas šeimynas, mokydami, kas nedera (žr. 3, 9; 1 Tim 1, 3-10).

1, 10* *...iš apipjaustytųjų*: krikščionys iš judaizmo.

1, 12* *Kretiečiai... tingūs pilvai*: arba *Kretiečiai... tingūs besočiai*. Citata iš Epimenido, VI a. prieš Kr. kretiečių poeto, poezijos.

+ C +

KRIKŠČIONIŠKOJO GYVENIMO MOKYMAS

2 1* O tu kalbėk, kas sutinka su sveiku mokslu: 2 kad 1 Tim 1, 10+
sěniai būtų blaivūs, garbingi, santūrūs, sveiko tikėjimo, 1 Tim 5, 1-2
tikros meilės ir kantrybės. 3 Taip pat kad senos moterys 1 Kor 13, 13+
elgtųsi, kaip reikalauja maldingumas, neapkalbinėtų,
negirtuokliautų, mokytų gero, 4 skatintų jaunąsias mylė- Kol 3, 18; Ef 5, 22 1 Tim 2, 12
ti savo vyrus ir vaikus, 5 būti santūrias, skaisčias, rūpes-
tingas šeimininkes, geras, klusnias savo vyrams, – kad
dėl jų nebūtų šmeižiamas Dievo žodis. 6 Taip pat jaunuo- 1 Tim 6, 1
sius ragink, kad būtų santūrūs. 7 Pats visais atžvilgiais
rodyk gerų darbų pavyzdį: mokymo grynumą, rimtumą, 1 Tim 1, 10+; 4, 12; 5, 10
8 sveiką ir be priekaištų mokslą, kad priešininkas liktų 1 Tim 5, 14+
sugėdintas, neturėdamas apie mus pasakyti nieko blogo. 1 Tim 6, 1+
9 Kalbėk, kad vergai būtų visur kur klusnūs savo šeimi-
ninkams, stengtųsi jiems įtikti ir neprieštarauti, 10 kad
nevogtų, bet parodytų gražią visokeriopą ištikimybę, kad Fm 6, 1+
visa kuo puoštų mūsų Gelbėtojo Dievo mokymą. 1 Tim 6, 1-2

Palaimintoji viltis 11* Išganingoji Dievo malonė pa- 3,4
sirodė visiems žmonėms 12 ir moko mus, kad, atsisakę
bedievystės ir pasaulio aistrų, santūriai, teisingai ir mal- 1 Jn 2, 16

2, 1-10* Viena svarbiausių Tito užduočių yra susipažinti su kretiečių charakteriu, kad išmoktų galynėtis su jų silpnybėmis (žr. 1, 12). Tai ne tik Tito, bet ir įvairių luomų žmonių, su kuriais jis privalo turėti reikalų, - senesnių vyrų ir moterų (2-4 eil.), jaunesnių moterų ir vyrų (4-7 eil.), vergų (9-10 eil.), - pareigos (žr. Ef 6, 1-9; Kol 3, 19-4, 1).

2, 11-15* Įpareigojimo dorai gyventi jėgą, kurios potekstė – palai-

dingai gyventume šiame pasaulyje, 13 laukdami palai-
1 Tim 1, 11+ mintosios vilties ir mūsų didžiojo Dievo bei Gelbėtojo
1 Tim 2, 6+ Ps 130, 8 Kristaus Jėzaus šlovės apsireiškimo. 14 Jis atidavė save
Rom 3, 24+ Iš 19, 5; Įst 7, 6+ Ef 5, 25s už mus, kad išpirktų mus iš visokių nedorybių ir suburtų
sau nuskaistintą tautą, uolią geriems darbams.
15 Taip kalbėk, ragink, bark kuo rimčiau. Niekas
1 Tim 4, 12 tenedrįsta tavęs niekinti!

3 Tikinčiųjų priedermės 1* Primink jiems, kad
1 Tim 2, 2+ Rom 13, 1-7 1 Pt 2, 13-14 lenktųsi ir būtų klusnūs viršininkams ir vyresnybei, kad
būtų pasiryžę kiekvienam geram darbui*, 2 nieko neap-
1 Tes 3, 12; Fil 4, 5 kalbinėtų, nesikivirčytų, būtų romūs, visiems žmonėms
Ef 2, 3-10 Rom 1, 29+ rodytų meilumą. 3 Juk ir mes kitados buvome neprotingi,
neklusnūs, paklydėliai, vergaujantys įvairiems įnoriams
ir malonumams, stūmėme dienas blogybėje ir pavyde,
buvome patys verti neapykantos ir vieni kitų nekentė-
2, 11 Rom 3, 21-26 me. 4 Bet kai pasirodė mūsų Gelbėtojo Dievo gerumas ir
1 Kor 6, 11; 1 Tim 1, 1+; 2 Tim 1, 9 meilė žmonėms, 5 jis išgelbėjo mus Šventosios Dvasios
Ef 5, 26 Jn 3, 3. 5. 8 atgimdančiu ir atnaujinančiu nuplovimu, tik ne dėl mūsų
Rom 6, 4+ atliktų teisumo darbų, bet iš savo gailestingumo. 6 Jis
Rom 5, 5; 7, 6; Ef 4, 23s; 1 Tim 1, 1+ mums dosniai išliejo tos Dvasios per mūsų Gelbėtoją
Rom 3, 24 Jėzų Kristų, 7 kad, nuteisinti jo malone, taptume viltimi
Rom 8, 17. 24 amžinojo gyvenimo paveldėtojais.

mintoji viltis, gaivina per Kristų apreikštas Dievo užmojis išganyti ir iš jo kylantis reikalavimas keisti gyvenimo būdą.

3, 1-8* Tęsiamas krikščionio pareigų sąrašas (žr. 2, 9-10) su Dievo gerumo ir meilės žmonėms Kristuje (4-7 eil.) potekste (žr. 2, 11-13). Dvasinis kretiečių atnaujinimas, pažymėtas gailestinga krikšto dovana – *atgimdančiu ir atnaujinančiu nuplovimu* - privalo reikštis jų elgsenoje su valdžios darbuotojais ir tarpusavio santykiuose.

3, 1* *...kad būtų pasiryžę kiekvienam geram darbui*: būti gerais piliečiais (žr. 2, 14).

Nurodymai Titui 8* Tai tikras žodis. Ir aš noriu, kad 1 Tim 1, 15+
tu pabrėžtinai mokytum šių dalykų, kad patikėjusieji
Dievu rūpintųsi pirmauti gerais darbais. Tai gera ir nau- 1 Tim 5, 10
dinga žmonėms.
9* Venk paikų klausimų, kilmės sąrašų, ginčų ir vaidų 1 Tim 1, 4+
dėl įstatymo – visa tai nereikalinga ir tuščia. 10 Atskalū-
no, vieną kitą kartą įspėjęs, saugokis, 11 žinodamas, jog Mt 18, 15-17p
jis nukrypėlis ir nusidėjėlis, savo paties nuosprendžiu
pasmerktas.

+ D +

PABAIGA

12* Kai nusiųsiu pas tave Artemą ar Tichiką*, pasku- Apd 20, 4+ 2 Tim 4, 12
bėk atvykti pas mane į Nikopolį; mat esu nutaręs ten
žiemoti. 13 Teisininką Zeną ir Apolą išleisk į kelionę atgal Apd 18, 24+
gerai aprūpintus, kad jiems nieko netrūktų. 14 Tesimoko
ir mūsiškiai pirmauti gerais darbais būtiniems reikalams, 1 Tim 5, 10
kad neliktų bevaisiai.
15 Tave sveikina visi esantys su manimi. Pasveikink
tuos, kurie myli mus tikėjime.
Malonė su jumis visais!

3, 8-11* Titas privalo būti tvirtas dalykuose, kurie susiję su doru elgesiu ir sveiku mokymu.

3, 9* Žr. 1 Tim 6, 20-21 paaiškinimą.

3, 12-15* ...*Artemą ar Tichiką*: vienas iš apaštalo bendradarbių siunčiamas pakeisti Tito. Paulius prašo Titą skubiai atvykti į Nikopolį (Epire, vakariniame Graikijos pajūryje), kur apaštalas buvo nutaręs žiemoti.

LAIŠKAS

FILEMONUI

Šis trumpas 25 eilučių laiškas, adresuotas trims asmenims, apaštalo Pauliaus parašytas iš kalėjimo turbūt Romoje tarp 61 ir 63 m. po Kr. Jis susijęs su Onesimu, vergu iš Kolosų (žr. Kol 4, 9), kuris, galimas dalykas, nusikalto vagyste ir pabėgo nuo savo šeimininko (18 eil.). Paulius supažindino Onesimą su Kristumi, ir Onesimas tapo krikščioniu (10 eil.). Paulius, būdamas pavaldus Romos imperijos įstatymams, siunčia Onesimą atgal į Kolosus pas šeimininką (12 eil.), šiuo laišku prašydamas, kad Filemonas jį noriai priimtų (8-10. 14. 17 eil.) ne tik kaip vergą, bet ir kaip brolį Kristuje. Apaštalas pavartoja svarius argumentus (19 eil.), kreipdamasis į Filemoną jautriais žodžiais Onesimo labui. Sunku manyti apie apaštalo norą pasilikti Onesimą sau kaip vergą, Filemono paskolintą. Veikiau apaštalas leidžia suprasti savo norą, kad Onesimas darbuotųsi su juo dėl Evangelijos (13. 20-21 eil.).

Romos imperija turėjo savo įstatymus tiek laisviesiems piliečiams, tiek vergams. Krikščionys, būdami Romos piliečiai, galėjo turėti vergų kaip nuosavybę. Taigi vergai galėjo būti ne tik pagonių, bet ir krikščionių šeimininkų nuosavybė. Apaštalas Paulius rašo

krikščioniui Filemonui, užtardamas pas jį grįžtantį bėglį vergą Onesimą.

Laiškas Filemonui susijęs su sena Antikos institucija – vergija. Apaštalo Pauliaus laiškas parašytas Kristaus ir lygybės dvasia, kuri privalo vyrauti tarp krikščionių. Tiesiogiai vergijos Paulius nepuola, nes to daryti I krikščionio šimtmečio krikščionys neturėjo jokios galimybės. Be to, tuojau pat įvyksiančio antrojo Kristaus atėjimo laukimas neskatino socialinių reformų. Vis dėlto Paulius, vadindamas Onesimą *broliu, mylimu ...man, o labiau tau* (16 eil.), tą dieną paskatino revoliucinę idėją, kuriai buvo skirta nugalėti *Viešpatyje* tai, kas žmones atskiria.

Sveikinimai 1 Paulius, Kristaus Jėzaus kalinys*, ir brolis Rom 1, 1+ Ef 3, 1; Kol 4, 18
Timotiejus mūsų mylimajam bendradarbiui Filemonui, Apd 16, 1+
2 seseriai Apfijai*, mūsų žygių draugui Archipui ir visai Kol 4, 17 2 Tim 2, 3
tavo namuose susirenkančiai Bažnyčiai*: 3 malonė jums Rom 16, 5+
ir ramybė* nuo mūsų Tėvo Dievo ir Viešpaties Jėzaus
Kristaus!
Apaštalo dėkingumas 4 Aš visuomet dėkoju savo Ef 1, 15-16 Kol 1, 3s
Dievui, prisimindamas tave savo maldose, 5 nes girdžiu
apie tavo tikėjimą ir meilę Viešpačiui Jėzui ir visiems 1 Kor 13, 13+
šventiesiems*. 6 Meldžiu, kad tavoji tikėjimo bendrystė Apd 9, 13+
būtų veiksminga ir išaugtų į pažinimą visokio gėrio Fil 1, 9-11 Kol 1, 9-11

1* *...kalinys*: paprastai graikiškame tekste (žr. Rom, 1 Kor, ypač Gal) antrasis žodis, apibūdinantis Paulių, atskleidžia ir laiško temą, ir laiško toną. Čia *kalinys* – maldaujantis, o ne įsakantis *apaštalas*.

2* *...seseriai Apfijai*: sesuo krikščionė ar brolis krikščionis. *...tavo namuose susirenkančiai bendruomenei*: nuoroda į Filemoną, o ne į Archipą; Filemonas – vergo Onesimo savininkas (žr. 10 eil.). Kai kurių aiškintojų nuomone, Archipas – vergo savininkas, o laiško gavėjas – Filemonas, įžymiausias Kolosų krikščionis (žr. Kol 4, 17).

3* *...malonė... ir ramybė*: žr. Rom 1, 1-7 paaiškinimą.

5* *...šventiesiems*: bendras terminas nusakyti Krikščionių Bendrijos narius (žr. 7 eil.).

6* *...mumyse*: kai kurie svarbūs rankraščiai rašo *jumyse*.

mumyse*, nukreipto į Kristų. 7 Aš turėjau daug džiaugs-
2 Jn 4-6 mo ir paguodos* iš tavo meilės, nes tu, brolau, atgaivinai
šventųjų širdis*.
2 Kor 8, 8; 9, 7 **Prašymas už Onesimą** 8 Nors tikrai galiu Kristuje
tau liepti, 9 bet verčiau prašau meilės vardu, toks, koks
esu: aš, Paulius, senas žmogus, o šiuo metu ir Kristaus
Jėzaus kalinys, 10 prašau tave už savo vaiką, kurio tėvu
tapau būdamas surakintas, – už Onesimą. 11 Seniau jis
buvo tau nenaudingas, o dabar ir tau, ir man naudin-
gas*. 12 Siunčiu tau jį kaip savo širdį. 13 Aš norėjau jį
pasilaikyti, kad jis tavo vietoje man patarnautų*, kol
2 Kor 9, 7 esu kalinamas dėl Evangelijos, 14 tačiau be tavo sutikimo
nenorėjau nieko daryti, kad tavo geras darbas būtų at-
liktas laisva valia, o ne tarytum iš prievartos.
15 Galbūt jis tam ir buvo laikinai atskirtas nuo tavęs*,
Kol 3, 22-4, 1 Ef 6, 5-9 kad galėtum jį turėti amžinai 16 jau ne kaip vergą, o
Rom 6, 15+ daugiau kaip mylimą brolį. Jis ypač brolis man, o juo
labiau tau, ir kaip žmogus*, ir kaip Viešpaties tikinty-
sis. 17 Tad jeigu laikai mane bičiuliu, priimk jį kaip
mane. 18* O jeigu jis yra tau padaręs skriaudą ar turi

7* ...*paguodos*: arba *padrąsinimo,* nes gr. *paraklēsis* susijęs su veiksmažodžiu *parakaleō,* kuris verčiamas *prašau,* t. y. drąsinu ragindamas (žr. 9. 10 eil.). ...*širdis*: pažodžiui – *vidurius,* t. y. pagal semitus – jausmų gelmes. Tas pats žodis vartojamas 12 ir 20 eil.

11* ...*nenaudingas... naudingas*: Paulius žaidžia Onesimo vardu: gr. *onēsimos* – *naudingas.*

13* ...*patarnautų*: gr. *diakoneō* siejamas su Evangelijos tarnyba.

15* ...*atskirtas nuo tavęs*: eufemizmas, kuriuo Paulius nusako Onesimo *pabėgimą.*

16* ...*kaip žmogus*: pažodžiui – *žmogiška prigimtimi.* Šiuo žodžiu ir kitu posakiu Paulius aprašo prigimtinę ir dvasinę plotmes.

18-19* ...*įrašyk tai į mano sąskaitą... apmokėsiu*: teisės ir prekybos terminai sąskaityboje.

skolos, – įrašyk tai į mano sąskaitą! 19 Aš, Paulius, rašau Kol 4, 18+
savo ranka: aš apmokėsiu, kad nepridurčiau, jog ir Rom 15, 27 1 Kor 9, 11
pats save esi man skolingas. 20 Taip, brolau, aš norė-
čiau pasinaudoti tavimi Viešpatyje: atgaivink mano širdį
Kristuje!

Laiško pabaiga 21 Rašau tau pasitikėdamas tavo
klusnumu ir žinodamas, jog padarysi daugiau, negu
prašau. 22 Tad kartu paruošk man viešnagę, nes turiu
vilties, jog jūsų maldų dėka būsiu jums maloningai
sugrąžintas.

23 Tave sveikina Epafras*, mano kalėjimo bičiulis Kol 4, 10+
Kristuje Jėzuje, 24 mano bendradarbiai Morkus, Aristar-
chas*, Demas, Lukas.

25 Viešpaties Jėzaus Kristaus malonė teesie su jūsų
dvasia!

23-24* *Epafras*: kolosietis, Kolosų (žr. Kol 1, 7), o galbūt ir Laodikėjos bei Hierapolio Bendrijos įkūrėjas (žr. Kol 2, 1; 4, 12-13). *Aristarchas*: tesalonikietis ir Pauliaus bendradarbis (žr. Apd 19, 29; 20, 4; 27, 2). Apie Morkų, Demą ir Luką žr. 2 Tim 4, 9-13.

LAIŠKAS

ŽYDAMS

Šis bevardis traktatas, garsus iškalba ir jėga, nuo II kristinio šimtmečio yra mokymas apie ištikimą kelionę su Kristumi ir vadinamas *Laišku žydams*. Mat jis laikytas krikščionims žydams skirtu laišku. Paprastai *Laiškas žydams* graikiškuose rankraščiuose dėtas prie Pauliaus laiškų rinkinio. Nors nėra jokios nuorodos apie autorių, siuntėjas neminimas, užsiminimas apie Timotiejų (žr. 13, 23) padėjo laišką susieti su apaštalu Pauliumi ir jo bendradarbiais. Tačiau klausimai, kam laiškas skirtas, kas jo autorius ir ar *Laiškas žydams* savo forma iš viso yra laiškas, kėlė ir tebekelia ginčų.

Autorius suvokė, kad laiško gavėjams buvo iškilęs pavojus atsižadėti krikščionių tikėjimo. Tai vyko ne dėl persekiojimo iš išorės, bet iš nuovargio dėl krikščioniškojo gyvenimo reikalavimų bei didėjančio abejingumo savo pašaukimui (žr. 2, 1; 4, 14; 6, 1-12; 10, 23-32). Pagrindinė laiško tema – Jėzaus kunigystė ir saviauka (žr. 3, 1-10, 39) – nagrinėjama ne dėl svarbumo, bet veikiau kaip priemonė atnaujinti aptingusią krikščionių nuostatą ir padrąsinti tikėjimą. Kita svarbi laiško tema – maldinga Dievo tautos kelionė į dangiškąją Jeruzalę (žr. 11, 10; 12, 1-3. 18-29; 13, 14). Ši tema

glaudžiai susijusi su Jėzaus tarnyba dangaus šventovėje (žr. 9, 11-10, 22).

Savo rašinį autorius pavadina *padrąsinimo žodžiu* (13, 22), kurį pavartojo apaštalas Paulius per pamokslą Pisidijos Antiochijos sinagogoje (žr. Apd 13, 15). Galimas dalykas, kad *Laiškas žydams* buvo rašytas kaip pamokslas, tik vėliau pridėta laiško užsklanda (žr. 13, 22-25).

Laišką autorius pradeda pasakodamas apie Jėzaus buvimą prieš įsikūnijimą, primindamas įsikūnijimą ir išaukštinimą (žr. 1, 3), skelbdamas Jėzų kaip Dievo žodžio pilnatvę žmonijai (žr. 1, 1-3). Ilgėliau stabtelima prie Kristaus asmens, prakilnesnio už angelus (žr. 1, 4-2, 2). Kristus – galutinis Dievo išganymo žodis, perduotas ne žodžiais, bet Kristaus žmogiškosios prigimties kančia (žr. 2, 5-16). Toks išganymo įvykdymas pranoko Mozės Sandorą ir patį ištikimo Dievo žodžio pranašą, nes Jėzus, būdamas Vyriausiasis Kunigas, išpirko nuodėmę ir liko ištikimas Dievui paties Dievo Sūnaus ištikimybe (žr. 2, 17-3, 6).

Izraeliečių neištikimybė sukliudė Mozei juos išgelbėti, tad lygiai taip dabar kiekvieno krikščionio neištikimybė gali sukliudyti Dievo planui Kristuje (žr. 3, 6-4, 13). Krikščionys privalo suvokti, kad Jėzus prisiėmė žmogaus prigimtį su visomis silpnybėmis, išskyrus nuodėmę, ir nešdamas žmogiškumo naštą pakluso Dievui iki mirties. Per savo Sūnaus darbą Dievas įvykdė visos žmonijos išganymą (žr. 4, 14-5, 10). Nors krikščionys ir žino šį pagrindinį mokymą, tačiau nerangiai vykdo įsipareigojimus, todėl svarbu giliau pažinti savo tikėjimą (žr. 5, 11-6, 2).

Užtat laiško autorius siekia, kad skaitytojas apmąstytų amžinąją Kristaus kunigystę (žr. 7, 1-28), kuri įvykdo Senojo Testamento pažadą (žr. 8, 1-13), nurodo prasmę, Dievo numatytą per Senojo Testamento aukas (žr. 9, 1-28). Šios aukos – nuorodos į ypatingąją Kristaus saviauką, vienintelę teikiančią nuodėmių atleidimą (žr. 10, 1-18). Tikėjimo išbandymas, kurį patiria laiško skaitytojai, turėtų brandinti ir šitaip padėti suvokti Kristaus tarnybą dangaus šventovėje bei nuolatinį jo užtarimą jų labui (žr. 7, 25; 8, 1-13).

Tikėjimas savo prigimtimi atpažįsta to, kas dar nėra matoma, tikrovę ir apima žmogaus vilties turinį; Senojo Testamento šventieji duoda nuostabų tikėjimo pavyzdį (žr. 11, 1-40). Ištvermė, kurios moko savo skaitytojus *Laiško žydams* autorius, buvo apreikšta Jėzaus gyvenime. Nors ir sunki buvo tarnyba bei lemtingi išbandymai per kančią ir mirtį, Jėzus pasitikėjo pergale, kurią Dievas jam suteiks (žr. 12, 1-3). Gyvenimo sunkumai, priimami kaip Dievo auklėjimas, įgyja prasmę (žr. 12, 4-13). Kiekviena auklyba *tam kartui atrodo ne linksma, o karti, bet vėliau ji atneš teisumo vaisių* (žr. 12, 11).

Laiškas baigiasi skatinimu dorai elgtis (žr. 13, 1-17). Autorius vėl primena pagrindinę Jėzaus saviaukos temą ir ragina būti drąsiu jos dalininku (žr. 13, 9-16).

II kristinio šimtmečio pabaigoje Aleksandrijos Bendrija *Laišką žydams* priskyrė Pauliaus laiškams. Tokios nuostatos laikėsi ir visos Rytų Krikščionių Bendrijos. Pauliaus autorystė Vakaruose buvo ginčijama iki IV šimtmečio, bet vėliau buvo priimta. XVI amžiuje abejonės dėl Pauliaus autorystės vėl svarstytos iš naujo,

tačiau šiandien bemaž visi laiško aiškintojai sutaria, kad *Laiškas žydams* rašytas ne Pauliaus.

Viena iš priežasčių, dėl kurios Pauliaus autorystė nepriskiriama *Laiškui žydams*, yra didelis žodyno bei stiliaus skirtumas tarp minimo laiško ir kitų Pauliaus laiškų, be to, dažnai pereinama nuo tikėjimo tiesų mokymo prie drąsinimo krikščioniškai elgtis, skirtingas Senojo Testamento citavimo būdas, *Laiško žydams* mąstysenos panašumas Aleksandrijos judaizmo mąstysenai. Laiško graikų kalba daugeliu atžvilgių yra geriausia Naujajame Testamente.

Laiško žydams parašymo data tik spėjama. Klemenso *Laiškas korintiečiams*, rašytas iš Romos apie 96 m. po Kr., cituoja *Laišką žydams*. Taigi pastarasis turėjo būti parašytas anksčiau. Daugelis ankstesniųjų ir vis daugiau šiuolaikinių aiškintojų tvirtina, kad laiškas buvo parašytas prieš Jeruzalės šventyklos sunaikinimą 70 m. po Kr., nes nuorodos į Senojo Testamento aukas šventykloje traktuojamos dabartiniu laiko požiūriu. Tokia įžvalga padeda suvokti, jog *Laiškas žydams* buvo skirtas krikščionims iš judaizmo, o persekiojimai, kuriuos jiems teko patirti praeityje (žr. 10, 32-34), susiję su sąmyšiu Romoje prieš žydų išvarymą iš Romos, kai valdė imperatorius Klaudijus (49 m. po Kr.). Galimas ryšys tarp sąmyšio ir ginčų tarp žydų, priimančių Jėzų kaip Mesiją, ir tų, kurie jo nepriėmė.

Laiško žydams
metmenys

A. Įžanga *1, 1-4*
B. Sūnus, pranašesnis už angelus *1, 5-2, 18*
C. Jėzus, ištikimas ir atjaučiantis Vyriausiasis Kunigas *3, 1-5, 10*
D. Amžinoji Jėzaus kunigystė ir amžinoji auka *5, 11-10, 39*
E. Pavyzdžiai, auklėjimas, neklusnumas *11, 1-12, 29*
F. Pabaiga 13, 1-25

ĮŽANGA

1 1* Daugel kartų ir įvairiais būdais praeityje Dievas
yra kalbėjęs mūsų protėviams per pranašus, 2 o dabar
Gal 4, 4+; 1 Tim 4, 1+ Jn 1, 18+; 10, 34+ dienų pabaigoje jis prabilo į mus per Sūnų, kurį paskyrė
Mt 4, 3+ Išm 7, 22+ visatos paveldėtoju ir per kurį sukūrė pasaulius. 3 Jis,
Kol 1, 15+. 17 Dievo šlovės atšvaitas ir jo esybės paveikslas, palaikantis
Ef 1, 7; Kol 1, 14 savo galingu žodžiu visatą, nuplovęs nuodėmes, atsisė-
Apd 2, 33+ do Didybės dešinėje aukštybių aukštybėse 4 ir tapo
tiek prakilnesnis už angelus, kiek aukštesnį už juos pa-
Fil 2, 9-11+ veldėjo vardą.

1, 1-4* Laiškas prasideda įvadu, kuriame svarstoma apie Dievo apsireiškimo žmonijai viršūnę per Sūnų. Dievo apsireiškimas buvo pradėtas ir tęsiamas Senojo Testamento laikais įvairiais būdais per *pranašus* (1 eil.), įskaitant Abraomą, Mozę ir visus tuos asmenis, per kuriuos Viešpats kalbėjo. Dabar, *dienų pabaigoje* (2 eil.), pabaigos amžiuje, Dievas apreiškė savo užmojį išganyti mus *per Sūnų*, t. y. per žmogų, kuris yra Sūnus ir kurio vaidmuo – Visatos atpirkimas bei kūrimas. 3-4 eil. atspindi liturginę giesmę: Sūnus yra panašus į Senojo Testamento įasmenintą Išmintį, kaip Dievo *šlovės atšvaitas* ir *jo esybės paveikslas* (3 eil.; žr. Išm 7, 26). Tie patys žodžiai vartojami kalbant apie *Logos* – Žodį – Filono raštuose. Dabar laiško autorius, palikęs kosmologinį Sūnaus, buvusio prieš įsikūnijimą, vaidmenį, aprašo Jėzaus įvykdytą atpirkimą: apvalęs mus nuo nuodėmių, buvo išaukštintas *Didybės dešinėje* (žr. Ps 110, 1). Kadaise pažemintas ir nukryžiuotas Jėzus apreiškiamas Dievo Sūnumi, o jo vardas rodo, kad jis pranašesnis už angelus. Laiško autorius Jėzaus pranašumą pabrėžia todėl, kad žydų padavimuose angelai buvo Senosios Sandoros tarpininkai (žr. Apd 7, 53; Gal 3, 19). Be to,

+ B +

SŪNUS, PRANAŠESNIS UŽ ANGELUS

5* Kuriam gi angelų kada nors buvo pasakyta:
Tu esi mano Sūnus, šiandien aš tave pagimdžiau?! Ps 2, 7 Apd 13, 33+
Ir vėl:
Aš jam būsiu tėvas, o jis bus man sūnus. 2 Sam 7, 14+
6 Toliau, įvesdamas* Pirmgimį į pasaulį, jis sako: Kol 1, 15+
„Tepagarbina jį visi Dievo angelai". Įst 32, 43 Ps 97, 7
7 Angelams sako:
Jis daro savo pasiuntinius lygius vėjams, Ps 104, 4
savo tarnus – kaip ugnies liežuvius.

Jėzaus pranašumas išryškina Naujosios Sandoros pranašumą dėl Jėzaus dangiškosios kunigystės.

1, 5-14* Tai, kad Jėzus pranašesnis už angelus, išryškinama septyniais Senojo Testamento tekstais. Kai kurie mokslininkai čia įžvelgia Jėzaus išaukštinimo stadijas, kurios atitinka senovės Artimųjų Rytų (ypač Egipto) karaliaus įvesdinimo į sostą apeigas, karaliaus perkėlimą į dieviškąjį būvį (5-6 eil.); pristatymą angelams ir amžino viešpatavimo paskelbimą (7-12 eil.); įvesdinimą į sostą ir karališkosios valdžios suteikimą (13 eil.). Citatomis iš psalmių (žr. Ps 2, 7; 104, 4; 45, 7-8; 102, 26-28; 110, 1) 5 ir 13 eil. ženklinamas mesijinis Jėzaus sūniškumas (žr. Apd 13, 33), patvirtintas jo prisikėlimu ir išaukštinimu (žr. Apd 2, 33-35), o 8 ir 10-12 eil. yra nuorodos į dievišką Jėzaus karališkumą ir jo vaidmenį kūrime. Pagrindinėje citatoje (7 eil.) angelai yra kaip priešprieša Sūnui. Laiško autorius tekstą cituoja pagal graikiškąją Septuagintą. Angelai siunčiami tarnauti tik tiems, kurie pavaldūs išganymui (14 eil.).

1, 6* *toliau, įvesdamas*: pažodžiui – *ir vėl, kai jis veda.* Nuoroda į paruziją.

8* O Sūnui:
Ps 45, 7-8 *Tavo sostas, Dieve, amžių amžiams, ir teisingumo lazda*
yra tavo karališkoji lazda.
9 *Tu pamilai teisumą ir nekentei nedorybės,*
todėl patepė tave Dievas,
o Dieve, džiaugsmo aliejumi*
gausiau negu tavo bičiulius.
10 Ir:
Ps 102, 26-28 *Iš pradžių tu, Viešpatie, sukūrei žemę,*
ir dangūs – tavo rankų darbas.
11 *Jie išnyks, o tu pasiliksi,*
jie visi sudils lyg drabužis,
12 *ir kaip apsiaustą tu juos suvyniosi, tartum drabužį,*
ir jie bus pakeisti.
Bet tu esi tas pats, ir tavo metai nesibaigs.
13 Ar kuriam iš angelų jis yra kada nors pasakęs:
Ps 110, 1 Apd 2, 33-35+ *Sėskis mano dešinėje:*
aš patiesiu tavo priešus
tarsi pakojį po tavo kojų?
Tob 5, 4+ Mt 4, 11; 18, 10; 26, 53; Lk 1, 26 14 Argi jie visi nėra tik tarnaujančios dvasios, išsiųstos
patarnauti tiems, kurie paveldės išganymą?

1 Pt 3, 17 **2 Raginimai įsigilinti į Dievo ženklus** 1* Todėl mes
turime kuo rūpestingiau apmąstyti, ką girdėjome, kad

1, 8-12* *...o Dieve:* Sūnaus vadinimas Dievu yra susijęs su Kristaus buvimu prieš įsikūnijimą, apie tai minima 2-3 eil. Psalmistas šį titulą taiko hebrajų karaliui (plg. Ps 45, 7: *Tavo sostas, o Dieve, tvers* arba *Tau duota Dievo karalystė*), kas buvo įprasta Izraelyje pagal tuometinį karaliaus dvaro stilių. Laiško autoriaus kristologijai svarbu, kad ir Senojo Testamento tekstas – 10-12 eil. – būtų pritaikytos Jėzui.

2, 1-4* Autorius pereina į raginimą, vartodamas *tuo labiau (a fortiori)* argumentą (žr. 7, 21-22; 9, 13-14; 10, 28-29; 12, 25). *...per angelus paskelbtas žodis* (2 eil.), Mozės Įstatymas, yra priešpriešą galingesniam

nepraplauktume [tarsi laivas] pro uostą. 2 Jei per angelus
paskelbtas žodis* turėjo galią ir kiekvienas nusižengi- Apd 7, 38. 53+ Gal 3, 19+; 4, 3+
mas bei neklusnumas susilaukdavo teisėtos bausmės,
3 tai kaipgi mes pabėgsime nuo jos, nepaisydami tokio
didžio išganymo? Juk jis, prasidėjęs Viešpaties skelbi- Apd 10, 37
mu, yra mums patvirtintas tų, kurie patys buvo girdėję,
4 Dievui prisidedant prie jų liudijimo ženklais ir ste-
buklais, visokiais galybės darbais ir Šventosios Dvasios Apd 1, 8+
dovanomis, paskirstytomis jo valia.

Išganymą įvykdė ne angelai, o Kristus 5* Ne an-
gelams jis pajungė ateities pasaulį, apie kurį kalbame. Kol 2, 15+
6 Beje, kažkas kažkur yra liudijęs:

žodžiui, kurį gavo krikščionys (3-4 eil.). Kristaus pranašumas – krikščionių stiprybė.

2, 5-18* Jėzaus žmogiškumas ir jo kančia nėra ta priežastis, dėl kurios reikėtų atmesti krikščioniškąjį tikėjimą. Ps 8, 6-7 pritaikoma Jėzui ir kitur Naujajame Testamente (žr. 1 Kor 15, 27; Ef 1, 22; galbūt ir 1 Pt 3, 22). Galimas dalykas, kad šitoks kristologinis aiškinimas atspindi bendrą ankstyvąjį tikėjimo kraitį, kurio kilmė galėjo sietis su *Žmogaus Sūnaus titulu* (6 eil.). Psalmė išreiškia priešpriešą tarp Dievo didybės bei žmogaus menkumo, bet sykiu pabrėžia ir žmogaus pranašumą prieš visą kūriniją, kurios šeimininkas yra žmogus. *Laiškas žydams* visa tai pritaiko kristologiškai: Jėzus tikrai gyveno kaip žmogus, *mažesnis už angelus,* savo žemiškame būvyje, ypač kančia ir mirtimi, tačiau dabar *didybe ir garbe apvainikuotas,* išaukštintas virš visos kūrinijos (8-9 eil.), nors *mes to dar nematome.* Nuoroda į Jėzų kaip *išganymo vadovą* pabrėžia vieną svarbų *Laiško žydams* motyvą: Dievo tautos kelionę į šabo poilsį (žr. 4, 9), į dangiškąją šventovę, paskui savo *pirmtaką* Jėzų (žr. 6, 20). Priderėjo, kad Dievas jį ištobulintų per kentėjimus, pašventintų per klusnią kančią. Ištobulintas kaip Vyriausiasis Kunigas, Jėzus gali pašventinti savuosius (11 eil.); šis pašventinimas suteikia galimybę prieiti prie Dievo. Jėzus gali padėti žmogui prieiti prie Dievo dėl to, kad jis yra tapęs vienu iš mūsų. Mes esame jo broliai ir seserys! Dabar autorius cituoja tris Senojo Testamento tekstus, norėdamas parodyti mūsų ir Sūnaus vienybę. Ps 22, 23 tekstas įdeda į Jėzaus lūpas kančios šauksmą, kuris užsibaigia džiugiu

Ps 8, 5-7 LXX *Kas yra žmogus, kad jį atsimeni,*
kas Žmogaus Sūnus, kad juo rūpiniesi?!
7 *Padarei jį trumpam laikui mažesnį už angelus,*
didybe ir garbe jį apvainikavai,
1 Kor 15, 25 Ef 1, 20-23 8 *visa pajungei jo valdžiai.*
Fil 3, 21 Jeigu jau visa pajungė, tai nepaliko nieko, kas ne-
būtų jam pajungta. Vis dėlto dabar mes dar nemato-
me, jog visa jam pajungta. 9 Mes tik regime tą *trumpam*
Fil 2, 6-11 *laikui mažesnį negu angelai* – Jėzų, už mirties kentėjimus
apvainikuotą didybe ir garbe. Reikėjo, kad Dievo malone
Rom 11, 36 1 Kor 8, 6 už kiekvieną jis paragautų mirties. 10 Tasai, kuriam ir iš
Žyd 5, 9+ kurio yra visata, norėjo daugybę savo vaikų nuvesti į
Apd 3, 15+ garbę. Todėl jam priderėjo kentėjimais ištobulinti jų išga-
Jn 17, 19 nymo vadovą. 11 Juk šventintojas ir šventinamieji – visi
kyla iš vieno. Todėl jis nesigėdija juos vadinti broliais;
12 jis sako:
Ps 22, 23; Jn 17, 6 *Aš paskelbsiu tavo vardą savo broliams,*
Iz 8, 17 *susirinkime tave šlovinsiu giesme.*

Viešpaties šlovinimu *brolių* sueigoje. Kiti du tekstai imti iš Iz 8, 17. 18. Pirmasis – Iz 8, 17 – siūlomas tam, kad parodytų Jėzų kaip pasitikėjimo Dievu *pavyzdį*, kurį jo sekėjai privalo įgyvendinti. Antrasis tekstas – Iz 8, 18 – vadina Jėzaus sekėjus *vaikais:* greičiausiai mintyje turimi Adomo vaikai, bet esmė – mūsų solidarumas su Jėzumi. Dalyvaudamas mūsų prigimtyje, taip pat mirtyje, Jėzus *sunaikino tą, kuris turėjo mirties valdžią*, t. y. velnią (14 eil.); laiško autorius laikosi helenistinio judaizmo požiūrio, kad mirtis žmogui buvo skirta ne Dievo, nes ją į pasaulį vedė velnias. *Mirties baimė* – religinė baimė, pagrįsta klaidinga sąvoka, jog mirtis ženklina žmogaus santykių su Dievu pabaigą (žr. Ps 115, 17-18; Iz 38, 18). Jėzus sąmoningai prisijungė prie Adomo vaikų (16 eil.), idant būtų *gailestingas ir ištikimas... Vyriausiasis Kunigas*. Čia pirmą kartą pasirodo pagrindinė *Laiško žydams* tema: Jėzus – Vyriausiasis Kunigas, atperkantis žmonių nuodėmes (17 eil.), nes, *iškentęs bandymus, jis gali padėti tiems, kurie yra bandomi* (18 eil.).

13 Ir vėl:
Aš juo pasitikėsiu.
Ir vėl:
Štai aš ir mano vaikai, Iz 8, 18
kuriuos davė man Dievas.
14 Kadangi vaikų kraujas ir kūnas bendri, tai ir jis Mt 16, 17+
lygiomis juos prisiėmė, kad mirtimi sunaikintų tą, ku-
ris turėjo mirties valdžią, tai yra velnią, 15 ir išvaduotų Jn 12,31+
tuos, kurie, bijodami mirties, visam gyvenimui buvo Rom 5, 12s
patekę į vergiją. 16 Juk iš tiesų jam rūpėjo ne angelai, o
Abraomo palikuonys. 17 Todėl jis turėjo visa kuo tapti Iz 41, 8-9
panašus į brolius, kad būtų gailestingas ir ištikimas Rom 8, 3. 29
Dievui Vyriausiasis Kunigas ir galėtų atpirkti žmonių nuo- 3, 1+; 4, 15; 5, 7+; Rom 3, 25; 1 Jn 2, 2; 4, 10
dėmes. 18 Pats iškentęs bandymus, jis gali padėti tiems, Mt 4, 1+ 1 Kor 10, 13+
kurie yra bandomi.

JĖZUS, IŠTIKIMAS IR ATJAUČIANTIS VYRIAUSIASIS KUNIGAS

3 Kristus viršesnis už Mozę 1* Taigi, šventieji bro-
liai, dangiškojo pašaukimo dalininkai, įsižiūrėkite 11, 16; 12, 22 Ef 1, 18; Fil 3, 14
į mūsų tikėjimo Apaštalą ir Vyriausiąjį Kunigą Jėzų, Žyd 4, 14; 10, 23

3, 1-6* Autorius stabteli prie dviejų Jėzaus savybių, minimų 2, 17 tekste, bet atvirkščia eiga: Jėzaus ištikimybė (žr. 3, 1-4, 13) ir gailestingumas (žr. 4, 14-5, 10). Krikščionys vadinami *šventaisiais broliais [ir seserimis]* – gr. *adelfoi* tuometiniu vartojimu apėmė abi lytis dėl jų to paties santykio su Jėzumi (žr. 2, 11), tikėjimo Apaštalu. Šitaip Jėzus ženklinamas tik šiame Naujojo Testamento laiške (žr. Jn 13, 16; 17, 3),

Sk 12, 7 LXX 2 kuris kaip ir *Mozė visuose jo namuose* buvo ištikimas jį
paskyrusiam.
2 Kor 3, 7s 3 Juk jis yra pripažintas vertu didesnės garbės už
Apd 7, 20-44 Jn 1, 21+ Mozę, kaip didesnės pagarbos vertas statytojas už namą.
4 Mat kiekvieną namą kas nors stato, o visa ko statytojas
yra Dievas. 5 *Mozė ištikimas visuose jo namuose** kaip *tarnas*
būsimiems apreiškimams paliudyti. 6 O Kristus viešpa-
1, 2+; Jn 8, 35 1 Kor 3, 9; Ef 2, 19s 1 Tim 3, 15 tauja jo namuose kaip Sūnus, ir tie namai esame mes,
jeigu išlaikysime vilties drąsą ir pasididžiavimą.

„Neužkietinkite savo širdžių" 7* Todėl, anot Šven-
tosios Dvasios žodžių:

Ps 95, 7-11 *Jei šiandien išgirsite jo balsą,*
8 *neužkietinkite savo širdžių,*
kaip per maištą, gundymo dieną dykumoje,

norint pabrėžti, kad Jėzus yra mums Dievo siųstas kaip galutinis žodis (žr. 1, 2). Jėzus lyginamas su Moze dėl to, kad yra suvokiamas kaip Naujosios Sandoros tarpininkas (žr. 9, 15). Mozė buvo Senosios Sandoros tarpininkas (žr. 9, 19-22, taip pat jo auką). Vis dėlto *Laiško žydams* autorius, kalbėdamas apie Jėzaus auką, nelaiko Mozės Jėzaus *šešėliu – antitipu,* veikiau laiko jį Susitaikinimo dienos Vyriausiuoju Kunigu (žr. 9, 6-15). Mozės ištikimybė *visuose jo [Dievo] namuose* – nuoroda į Sk 12, 7 tekstą. Autorius 3-6 eil. nenurodo, kad jis laiko arba Mozę, arba Jėzų *tų namų* – Dievo šeimos – įkūrėju. *...jo namuose*: Dievo namuose, o ne Mozės ar Kristaus. (Kristaus atveju plg. 6 eil. su 10, 21 tekstu.) 6 eil. *namai* – Krikščionių Bendrija; laiško autoriui Krikščionių Bendrija yra Izraelio tęsinys, ne dveji, bet vieni *namai.* 6 eil. nurodo priežastį, dėl kurios Jėzus yra pranašesnis už Mozę: Mozė buvo *ištikimas tarnas,* triūsantis Dievo sukurtuose *namuose,* o Kristus yra Dievo *Sūnus,* viešpataujantis Dievo *namuose.*

3, 7-4,13* Autorius kalba apie tikėjimo tvirtumą, pagrįsdamas savo perspėjimą Izraelio patirtimi išėjimo iš Egipto metu. Senajame Testamente šis įvykis buvo tapęs Izraelio grįžimo iš Babilonijos tremties simboliu (žr. Iz 42, 9; 43, 16-21; 51, 9-11). Naujajame Testamente žmonijos atpirkimas suprastas panašiai kaip naujasis išėjimas paties Jėzaus (žr. Lk 9, 3-10) ir jo sekėjų patirties (žr. 1 Kor 10, 1-4) atžvilgiu. Autorius

9 *kur jūsų tėvai gundė mane ir mėgino,*
nors regėjo mano darbus per keturiasdešimt metų.
10 *Todėl aš įnirtau prieš šią giminę ir pasakiau:*
„Visuomet jie klysta širdyje;
jie nepažįsta mano kelių".
11 Todėl aš užsirūstinęs prisiekiau:
„Jie neįžengs į mano atilsį!" Sk 14, 21-23
12 Žiūrėkite, broliai, kad kurio jūsų širdyje neužsi-
megztų netikėjimo piktybė, atitolinanti nuo gyvojo 10, 25 2 Tes 2, 3+
Dievo. 13 Verčiau raginkite vieni kitus kasdien, – kol dar
tebėra *šiandien*, – kad kurio iš jūsų neužkietintų nuodė- 2 Tes 2, 10
mės klasta. 14 Juk mes esame tapę Kristaus dalininkais, –
tik išlaikykime iki galo tvirtą pirmykštį pasitikėjimą.
15 Juk pasakyta:
Jei šiandien išgirsite jo balsą,
neužkietinkite savo širdžių kaip per maištą.

cituoja Ps 95, 7-11, pateikiančią reikšmingą širdies kietumo pavyzdį kaip perspėjimą apie pavojų pasiduoti netikėjimui ir atsisakyti kelionės. Vadinti Dievą *gyvuoju Dievu* (3, 12) – tai suprasti, kad jis apsireiškia per savo gelbstinčius darbus (žr. Joz 3, 10; Jer 10, 10). *Atilsis* (3, 11), į kurį Izraelis turėjo įžengti, buvo tik *atilsio,* į kurį krikščionys yra šaukiami įžengti, šešėlis. Jie privalo prisiminti Izraelio sukilimą dykumoje, kuris visai kartai kainavo Pažado žemės netektį (3, 15-19; žr. Sk 14, 20-29). 4, 1-11 tekste *atilsio* simbolis turi gilesnę prasmę. Kadangi pažadas, duotas žydams, buvo nuoroda į *atilsį,* duotą krikščionims, vadinasi, *atilsis* dabar pildosi kaip Geroji Naujiena; kadangi Pažado žemė buvo *atilsio* vieta, kurią Dievas numatė savo tautai, tai *atilsis* – dalis *atilsio,* kuriuo Dievas gėrėjosi po kūrimo darbų (4, 3-4; žr. Pr 2, 2). Autorius mėgina šitą Dievo *atilsio* prasmę įskaityti Ps 95, 7-11 tekste (4, 6-9). ...*Jozuė*: gr. *Iesous,* t. y. *Jėzus* (4, 8). Autorius žaidžia šiuo vardu, norėdamas pabrėžti Jėzaus Kristaus, vedančio savo sekėjus į dangiškąjį *atilsį,* pranašumą. 12-13 eil. tęsiamas perspėjimas, nes Dievo žodis neša ir teismą, ir išganymą. ...*Dievo žodis*: kai kurie aiškintojai čia įžvelgia asmeninį Jėzaus titulą, panašiai kaip Jn 1, 1-18 tekste.

16 Kas gi buvo tie, kurie išgirdę maištavo? Ar ne visi
Mozės išvestieji iš Egipto?! 17 Prieš ką *jis buvo įnirtęs per*
keturiasdešimt metų? Argi ne prieš nusikaltusius, kurių
Sk 14, 29 *lavonai krito dykumoje?!* 18 O kam *prisiekė, jog neįžengs į jo*
1 Kor 10, 5 *atilsį,* jei ne tiems, kurie jo neklausė?! 19 Taigi matome,
kad jie negalėjo įžengti dėl netikėjimo.

4 Dievo žodžio klausymas 1 Dar galioja pažadas leisti
įeiti į jo atilsį. Todėl nesnauskime, kad kuris nors iš
jūsų nepasirodytų praradęs tą progą. 2 Mes, kaip ir jie,
esame gavę Gerąją Naujieną. Vis dėlto išgirstas žodis ne-
1 Kor 10, 1-13 išėjo jiems į naudą, nes jie tikėjimu nesijungė su kitais,
kurie buvo girdėję. 3 O mes, įtikėjusieji, einame į atilsį,
kaip jo pasakyta:

Ps 95, 11 *Todėl aš užsirūstinęs prisiekiau:*
„Jie neįžengs į mano atilsį".

Tiesa, Dievo darbai buvo užbaigti nuo pasaulio su-
kūrimo; 4 vienoje vietoje jis yra pasakęs apie septintąją
Pr 2, 2 dieną: Septintąją dieną Dievas ilsėjosi po visų savo
darbų. 5 Ir vėl anoje vietoje:

Ps 95, 11 *Jie neįžengs į mano atilsį.*

6 Kadangi kai kuriems skirta įžengti, o tie, kurie pir-
ma gavo Gerąją Naujieną, neįėjo dėl neklusnumo, 7 jis ir
vėl nustato dieną – šią dieną, po tiek laiko kartodamas
Dovydo lūpomis, kas ir kadaise buvo pasakyta:

Ps 95, 7s *Jei šiandien išgirsite jo balsą,*
neužkietinkite savo širdžių.

Įst 31, 7 8 Jeigu Jozuė* būtų juos įvedęs į atilsį, Dievas jau
Joz 22, 4 nebūtų kalbėjęs apie kitą, vėlesnę dieną. 9 Taigi Dievo
Apr 14, 13 tautos dar laukia šabo poilsis, 10 nes kas įeina į atilsį,
ilsisi po darbų, panašiai kaip Dievas ilsėjosi po savųjų.

11 Tad stenkimės įžengti į aną atilsį, kad niekas nebenu-
pultų, sekdamas neklusniųjų pavyzdžiu.
Dievo žodis 12 Dievo žodis* yra gyvas, veiksmingas, 1 Pt 1, 23
aštresnis už bet kokį dviašmenį kalaviją. Jis prasiskver- Iz 49, 2; Apr 1, 16 Ef 6, 17
bia iki sielos ir dvasios atšakos, iki sąnarių ir kaulų sme- 1 Tes 5, 23+ 1 Kor 15, 44+
genų ir teisia širdies sumanymus bei mintis. 13 Jam nėra Rom 1, 9+ Jn 12, 48
jokių paslėptų padarų, bet visa yra gryna ir atidengta Job 34, 21-22 Išm 1, 6
akims to, kuriam turėsime duoti apyskaitą.
Vyriausiojo Kunigo artumas žmonėms 14 Mes turi-
me didį Vyriausiąjį Kunigą*, praėjusį pro dangus Dievo 9, 11.24
Sūnų Jėzų, taigi tvirtai laikykimės tikėjimo. 15 Mes gi 3, 1; 10, 23
turime ne tokį Vyriausiąjį Kunigą, kuris negalėtų atjausti
mūsų silpnybių, bet, kaip ir mes, visaip mėgintą, tačiau 2, 17-18; 5, 7+
nenusidėjusį*. 16 Todėl visiškai pasitikėdami artinkimės Jn 8, 46; Rom 8, 3 2 Kor 5, 21
prie malonės sosto*, kad patirtume gailestingumą ir ras- 10, 19+
tume malonę gauti pagalbą deramu laiku.
5 1* Juk kiekvienas vyriausiasis kunigas imamas iš 8, 3
žmonių ir skiriamas atstovauti žmonėms pas Dievą, kad
atnašautų dovanas ir aukas už nuodėmes*.

4, 14-16* *...turime didį Vyriausiąjį Kunigą*: tik šio laiško autorius ženklina Jėzų tokiu titulu. Galimas dalykas, tai jis daro norėdamas pabrėžti, jog Jėzus yra viršesnis už vyriausiąjį žydų kunigą (14 eil.). *...visaip mėgintą, tačiau nenusidėjusį*: nuoroda į tikėjimo kraitį apie Jėzaus gundymus ne tik viešosios veiklos pradžioje (žr. Mk 1, 13), bet ir viešosios veiklos metu (žr. Lk 22, 28). *...prie malonės sosto*: nors išaukštinto Jėzaus viešpatavimo tema pasirodo laiške ir Jėzaus sostas yra minimas 1, 8 tekste, čia *malonės sostas* (16 eil.) – nuoroda į Dievo Tėvo sostą. 16 eil. panašumas į 10, 19-22 tekstą rodo, kad autorius turi mintyje pasitikėjimo kupiną, kunigiškos Jėzaus tarnybos dėka sukurtą priėjimą prie Dievo.

5, 1-10* Tikrasis Jėzaus žmogiškumas (žr. 2, 5-18 paaiškinimą) padaro Jėzų labiau, o ne mažiau veiksmingu Vyriausiuoju Kunigu Krikščionių Bendrijai. Senajame Testamente vyriausiasis kunigas buvo tapatinamas su žmonėmis, kad atnašautų aukas tiek už tautos, tiek ir už savo

2 Jis sugeba užjausti* nežinančius ir klystančius, nes
ir pats yra apgaubtas silpnumo 3 ir dėl jo turi atnašauti
Kun 9, 7; 16, 6 aukas tiek už tautos nuodėmes, tiek ir už savo. 4 Ir nie-
Jn 3, 27 kas pats nepasiima tos garbės, vien tik tas, kuris Dievo
Iš 28, 1 šaukiamas kaip Aaronas.
5 Taip pat ir Kristus ne pats sau suteikė garbę tapti
vyriausiuoju kunigu, bet tas, kuris jam pasakė:

Ps 2, 7 *Tu esi mano Sūnus,*
šiandien aš tave pagimdžiau.

6* Kitoje vietoje sako:

Ps 110, 4 *Tu esi kunigas per amžius*
Melchizedeko būdu.

Rom 7, 5+ Mt 26, 36sp 7 Jis savo kūno dienomis siuntė prašymus bei mal-
davimus su balsiu šauksmu bei ašaromis į tą, kuris jį

nuodėmes (1-3 eil.). Net ir tada jis tarnybą atliko dieviškuoju pašaukimu (4 eil.), kaip ir nekalto Kristaus atveju (5 eil.). Nors Jėzus buvo Dievo Sūnus, jam, kaip žmogui, buvo lemta išmokti klusnumo – priimti kančią, kurią privalėjo pakelti (8 eil.). Dėl savo tobulumo, įgyto per žmogaus kentėjimų patirtį, Jėzus yra visų išganymo priežastis (9 eil.) – būdamas *Vyriausiasis Kunigas Melchizedeko būdu* (10 eil.; žr. 7, 3).

5, 1* *...kad atnašautų dovanas ir aukas už nuodėmes*: autorius turi mintyje Susitaikinimo dienos apeigas (žr. 9, 7). Jos buvo atliekamos, norint permaldauti už *visas jų [izraeliečių] nuodėmes* (Kun 16, 34).

5, 2* *...sugeba užjausti*: gr. k. žodis *metriopathein* (užjausti, švelniai elgtis) pasirodo tik šiame tekste, bet buvo stoikų dažnai vartojamas ženklinti aukso vidurį tarp aistros pertekliaus ir trūkumo. Šiame tekste jis veikiau reiškia pajėgumą užjausti ir švelniai elgtis.

5, 6-8* Tarp Naujojo Testamento raštų tik *Laiške žydams*, norint parodyti, kad Jėzus buvo Dievo pašauktas savo kunigiškajam vaidmeniui, cituojama Ps 110, 4 (žr. ir 7, 17. 21); 7-8 eil.pabrėžia Jėzaus sugebėjimą švelniai elgtis su nusidėjėliais, nes jis pats patyrė kentėjimus ir žmogaus prigimties trapumą, ypač mirties baimę. Dabartinėje būklėje trapumas jam yra svetimas, tačiau dėl savo patirties žemėje jis supranta tai, ką mes kenčiame.

5, 7* *...siuntė prašymus bei maldavimus... į tą, kuris jį galėjo išgelbėti nuo*

galėjo išgelbėti nuo mirties*, ir buvo išklausytas dėl sa-
vo pagarbumo. 8 Būdamas Sūnus*, jis savo kentėjimuose Fil 2, 8
išmoko klusnumo 9 ir, pasidaręs tobulas, visiems, kurie 2, 10+; 7, 28
jo klauso, tapo amžinojo išganymo priežastimi, 10 Dievo Rom 1, 5+
pavadintas Vyriausiuoju Kunigu *Melchizedeko būdu.* Jn 17, 19

+ D +

AMŽINOJI JĖZAUS KUNIGYSTĖ IR AMŽINOJI AUKA

11* Apie tai mums reikėtų daug kalbėti, bet sunku jums
išaiškinti, nes pasidarėte nerangūs klausyti. 12 Ir nors,
žiūrint laiko, jūs jau turėtumėte būti mokytojai, iš tie-
sų reikia, kad jus vėl kas nors pamokytų pagrindinių

mirties: Getsemanėje (žr. Mk 14, 35), nors kai kurie aiškintojai įžvelgia platesnę nuorodą (žr. Jn 12, 27).

5, 8* *Būdamas Sūnus*: *Laiške žydams* pasirodo du skirtingi, bet tarpusavyje suderinami požiūriai į Jėzaus sūnystę: vienas, susijęs su jo išaukštinimu, o kitas – su jo buvimu prieš įsikūnijimą. Pirmasis požiūris yra ankstesnis (žr. Rom 1, 4).

5, 11-6, 20* Centrinė *Laiško žydams* dalis prasideda perspėjimu ir prašymu. Tie, kuriems autorius skiria savo mokymą apie sunkiai išreiškiamą Jėzaus kunigystę, pasidarė *nerangūs klausyti* ir užmaršūs net *pamokyti pagrindinių dalykų* (5, 12). Bet, užuot kalbėjęs apie pagrindines tiesas, autorius, matyt, tiki, kad iššūkis *subrendusiems* juos išjudins (6, 1). Šešetas pradinio Kristaus mokymo pavyzdžių 6, 1-3 tekste turbūt yra paimti iš pirminio katechetinio tikėjimo tiesų sąrašo. Nėra pastangų kreiptis į atkritusiuosius, nes pats jų priešingumas juos visiškai atskiria nuo Kristaus (6, 4-8). Atrodo, tokie kieti žodžiai neigia galimybę grįžti į Krikščionių Bendriją po atsimetimo, bet galbūt autorius sąmoningai perdeda, norėdamas pabrėžti žmogaus būklės rimtumą, kai atsimetama nuo

dalykų apie Dievo apreiškimą. Jūs tapote tokie, kuriems
1 Kor 3, 1-3; 1 Pt 2, 2 reikia pieno, o ne stipraus valgio. 13 Juk kiekvienas, kas
minta pienu, dar neišmano teisumo mokslo, nes tebėra
1 Kor 2, 6+ kūdikis. 14 Tik subrendusiems dera stiprus maistas –
Fil 1, 10+; 1 Kor 3, 10+ tiems, kurie pratybomis išlavino savo pojūčius ir sugeba
atskirti gera nuo blogo.

6 Nupuolusiųjų būklė 1 Todėl, palikę pradinį Kris-
taus mokslą, kreipkimės prie tobulo mokslo, užuot vėl
9, 14; Mt 3, 2+ dėję pamatus iš atsivertimo nuo negyvų darbų, iš tikėji-
Rom 1, 16+; Apd 2, 38+ mo Dievu, 2 iš mokymo apie krikštus*, rankų uždėjimo*,
1 Tim 4, 14+; Rom 2, 6+ mirusiųjų prisikėlimo ir amžinybės teismo. 3 Jei Dievas
duos, ir tai padarysime.

10, 32+; 2 Kor 4, 4. 6 4 Kurie kartą jau buvo apšviesti, paragavo dangaus
Ef 5, 14; Rom 5, 5+ dovanos*, tapo Šventosios Dvasios dalininkais, 5 pa-
tyrė gerąjį Dievo žodį* bei būsimojo amžiaus galybę

Kristaus. 6, 9 ima ryškėti švelnesnis tonas, o Bendrijos kritika (žr. 6, 1-3. 9) laikosi pusiausvyros – pareiškiamas tikėjimas, kad Bendrijos nariai gyvena tikrai krikščioniškai ir kad Dievas teisingai atlygins už jų pastangas (6, 10). Autorius ypač rūpinasi skaitytojų ištverme (6, 11-12), cituodamas jiems Abraomo, kuris pasitikėjo Dievo pažadu ir Dievo priesaika, žygdarbį (6, 13-18; žr. Pr 22, 16). Skaitytojams kaip tvirtas krikščioniškojo tikėjimo inkaras siūloma vyriausioji kunigystė Kristaus, kuris dabar gyvena su Dievu (6, 19-20).

6, 2* *...mokymo apie krikštus*: ne vien apie krikščionių krikštą, bet ir apie skirtumą tarp jo bei panašių žydų apeigų: prozelitų, Jono Krikštytojo krikšto ir Kumrano sektantų ritualinių apsiplovimų. *...rankų uždėjimo*: Šventosios Dvasios suteikimo apeigos (žr. Apd 8, 17; 19, 6); tarnystės suteikimo arba siuntimo į misiją apeigos (žr. Apd 6, 6; 13, 3; 1 Tim 4, 14; 5, 22; 2 Tim 1, 6).

6, 4* *...apšviesti, paragavo dangaus dovanos*: galbūt nuorodos į krikštą ir Eucharistiją; arba, daugelio aiškintojų manymu, naujakrikštų apšvietimas tikėjimu ir jų išganymo patirtis.

6, 5* *...patyrė gerąjį Dievo žodį*: Dievo žodžio skelbimą lydėjo Dvasios galybės ženklai (žr. 1 Tes 1, 5; 1 Kor 2, 4).

6 ir nupuolė, tų nebeįmanoma iš naujo atgaivinti atsi- 10, 26-31; 12, 17 1 Jn 5, 16
vertimui, nes jie sau kryžiuoja Dievo Sūnų ir išstato jį
paniekai*. 7 Jeigu žemė sugeria dažną lietų ir iš jos pra- 2 Tim 2, 6
sikala želmenys, naudingi tiems, kurie ją dirba, tai ji
susilaukia Dievo palaimos, 8 bet jeigu ji *teželdo erškėčius* Pr 3, 17-18
bei usnis, tai ji niekam tikusi, ant jos krinta prakeiks-
mas, ir galiausiai ji bus išdeginta.

Dievo priesaika 9 Nors šitaip kalbame, bet jums, my-
limieji, tikimės geresnių, vedančių į išganymą, dalykų.
10 Dievas nėra neteisingas. Jis nepamirš jūsų darbų, jūsų 10, 32-34 Ef 1, 15p
meilės, kurią parodėte jo vardui, kai tarnavote ir tebe-
tarnaujate šventiesiems.

11 Todėl mes trokštame, kad kiekvienas iš jūsų rodytų
ankstesnį uolumą, idant ištobulintų viltį iki galo, – 12 kad
neaptingtumėte, bet būtumėte sekėjai tų, kurie tikėjimu 2 Tes 3, 7
ir ištverme paveldi pažadus*. Gal 3, 14.29 Ef 1, 13-14; Rom 4, 20

13 Kai Dievas davė Abraomui pažadus, neturėdamas
kuo aukštesniu prisiekti, *prisiekė savimi** 14 ir tarė: Pr 22, 16s

Iš tiesų, aš laiminte palaiminsiu tave,
dauginte padauginsiu tave.

15 Ir Abraomas, kantriai laukdamas, gavo, kas buvo
pažadėta*. 16 Žmonės prisiekia aukštesniais dalykais ir

6, 6* *...sau kryžiuoja Dievo Sūnų ir išstato jį paniekai*: vaizdingas atsimetimo nuo Kristaus piktybės aprašymas.

6, 12* *...sekėjai tų... paveldi pažadus*: autorius skatina savo skaitytojus sekti tikėjimu šventųjų Senojo Testamento žmonių, dabar turinčių pažadėtas dovanas, dėl kurių jie gyveno viltimi. Išsamiau apie šią temą 11 sk.

6, 13* *...prisiekė savimi*: Dievas savo pažadą Abraomui patvirtino priesaika (žr. Pr 22, 16), kuri buvo vilties pagrindas visiems Abraomo palikuonims.

6, 15* *...gavo, kas buvo pažadėta*: eschatologinė palaima, kurią įgijo Abraomas ir kiti tikėjimo protėviai.

kiekvieno ginčo pabaigoje patvirtinimui imasi priesai-
kos. 17 Todėl Dievas, norėdamas stipriau pabrėžti pažado
paveldėtojams savo valios pastovumą, pridėjo priesaiką.
18 Tad du nekintami dalykai*, kuriuose neįmanoma, kad
Sk 23, 19+ Dievas meluotų, tvirtai guodžia mus, ieškančius prieglobs-
Tit 1, 2 2 Tim 2, 13 čio mums duotoje viltyje. 19 Ji mums yra tarsi saugus ir
Kun 16, 2 tvirtas sielos inkaras, prasiskverbiantis pro uždangą vi-
Mt 27, 51+ Žyd 9, 3; 10, 20; dun*, 20 kur už mus kaip pirmtakas įžengė Jėzus, tapęs
1, 2+ 5, 10; Ps 110, 4 *amžiams* vyriausiuoju kunigu *Melchizedeko būdu*.
Pr 14, 18+ **7 Melchizedekas** 1* Tasai *Melchizedekas, Salemo kara-*
Ps 110, 4+ Pr 14, 17-20 *lius, aukščiausiojo Dievo kunigas, sutiko Abraomą, kai jis*
grižo sumušęs karalius, ir palaimino jį. 2* *Abraomas* jam
atidavė nuo *visko dešimtinę*. Išvertus jo vardą, jis pir-
Jn 7, 27 miausia teisumo *karalius*, paskui *Salemo*, arba ramybės,
karalius, – 3 be tėvo, be motinos, be kilmės sąrašo,

6, 18* *...du nekintami dalykai*: pažadas ir priesaika – abu Dievo duoti.

6, 19* *...inkaras, prasiskverbiantis pro uždangą vidun*: mišri metafora. Švenčiausioji šventyklos dalis už uždangos, kuri atskiria ją nuo Šventosios dalies (žr. Iš 26, 31-33), suvokiama kaip dangiškoji Dievo buveinė. Išsamiau apie šią temą 9 sk.

7, 1-3* Prisimindamas Abraomo ir Melchizedeko susitikimą (žr. Pr 15, 17-20), autorius iškelia šio kunigo reikšmę ir suteikia plačiai žinomą etimologinę jo vardo ir miesto, kurį jis buvo valdęs, prasmę (2 eil.). Melchizedekas, atstovaudamas ypatingai ir amžinai kunigystei, laikomas Kristaus provaizdžiu.

7, 1* Autorius taria, kad Melchizedekas buvo Izraelio Dievo kunigas (žr. Pr 14, 22).

7, 2* Pr 14 sk. hebrajiškas tekstas aiškiai nepasako, kuris kuriam duodavo dešimtinę. *Laiško žydams* autorius, pagal tuometinį šio teksto aiškinimą, Abraomą laiko veiksniu, rodydamas į Melchizedeką kaip Jėzaus provaizdį Senajame Testamente. Mesijinę *teisumo* ir *ramybės* palaimą pranašauja vardai: *Melkî ṣedek – Karalius-mano-teisumas* ir *šālôm – Ramybė*.

7, 3* *...be tėvo, be motinos, be kilmės sąrašo, neturintis nei dienų pradžios, nei gyvenimo pabaigos*: galimas dalykas, kad tai citata iš giesmės apie

neturintis nei dienų pradžios, nei gyvenimo pabaigos*,
panašus į Dievo Sūnų. Jis lieka kunigas per amžius. 1,2+

Melchizedeko dešimtinė 4* Pažvelkite, koks didis
tasai, kuriam patriarchas Abraomas atidavė dešimti- Pr 14, 20
nę nuo karo grobio! 5 Beje, ir Levio sūnūs, kurie gauna
kunigystę, pagal Įstatymą turi teisę imti iš žmonių de- Įst 14, 22+
šimtinę, tai yra imti iš savo brolių, nors ir jie kilę iš
Abraomo giminės. 6 O tas, kuris savęs iš jų nekildino,
yra ėmęs dešimtinę iš Abraomo ir palaiminęs tą, kuris
turėjo pažadą. 7 Be abejonių, visuomet žemesnį laimi-
na aukštesnis*. 8 Ir čia dešimtines ima mirtingi žmo-
nės, o tenai – žmogus, apie kurį paliudyta, jog jis
tebegyvenąs. 9 Ir, taip sakant, per Abraomą ir Levis* yra
mokėjęs dešimtines, pats būdamas dešimtinių ėmėjas.
10 Žinoma, jis dar tebebuvo strėnose tėvo, *kurį pasitiko* Pr 14, 17
Melchizedekas.

Levitų kunigystė ir kunigystė Melchizedeko būdu

11 Jeigu tobulumas būtų buvęs pasiekiamas per levitų

Melchizedeką. Rabinų manymu, ko Tora nemini, to nėra. Kadangi Senasis Testamentas niekur nemini Melchizedeko protėvių, gimimo ir mirties, galima daryti išvadą, jog *Jis lieka... per amžius.*

7, 4-10* Dešimtinė, kurią Abraomas davė Melchizedekui (4 eil.) – ilgainiui nusistovėjusi tvarka Levio kunigystėje (5 eil.) – buvo dovana (6 eil.), pripažįstanti Melchizedeko, svetimo kunigo, pranašumą (7 eil.). Levio kunigystė tęsiama paveldėjimo keliu. Kadangi *Pradžios knyga* niekur nemini Melchizedeko mirties, tai jo asmeninė kunigystė yra amžina. Pati Levio kunigystė per savo protėvį Abraomą mokėjo dešimtinę Melchizedekui, pripažindama jo kunigystės pranašumą (9-10 eil.).

7, 7* *...žemesnį laimina aukštesnis*: nors tai skamba kaip dėsnis, tačiau Senajame Testamente esama priešingų pavyzdžių (žr. 2 Sam 14, 22; Job 31, 20). Galimas dalykas, kad autorius tai laiko liturgine taisykle.

7, 9* *...Levis*: šis vardas autoriui ženklina ne tik asmenį – Jokūbo sūnų, minimą *Pradžios knygoje*, bet ir iš jo kilusią kunigiškąją giminę.

kunigystę, – o tauta jos pagrindu buvo gavusi įstatymą, –
tai kam dar būtų reikėję iškilti kitam kunigui *Melchize-*
Ps 110, 4 *deko būdu* ir nesivadinti kunigu Aarono *būdu*? 12 Juk,
8, 6s besikeičiant kunigystei, būtinai keičiasi ir Įstatymas.
13* O tas, apie kurį tai sakoma*, priklausė kitai giminei,
8, 4 iš kurios niekas netarnavo aukurui. 14 Aišku, kad mūsų
Pr 49, 10 Mt 1, 1s; 2, 6 Viešpats buvo kilęs iš Judo giminės*, apie kurios ku-
Rom 1, 3; Apr 5, 5 nigus Mozė nieko nėra kalbėjęs.

Senasis Įstatymas panaikintas 15* Tai dar labiau
paaiškėja, kai iškyla kitas Kunigas, panašus į Melchi-
Rom 1, 4+ zedeką, 16 tapęs Kunigu ne kūniško įstatymo teise, bet
nenykstamo gyvenimo galybe*. 17 Juk liudijama:

7, 13* *...tas, apie kurį tai sakoma*: Jėzus, Kunigas *Melchizedeko būdu*. Anot laiško autoriaus, Ps 110 kalbėjo pranašiškai.

7, 13-14* Ps 110 kalba apie naują kunigystės tvarką – Melchizedeko būdą, kuris iškils Mesijo dienomis (žr. 7, 11). Kadangi levitinė kunigystė tarnavo Mozės Įstatymui, naujoji kunigystė (žr. 7, 12) negali kilti be paties Įstatymo pakeitimo. Jėzus nebuvo susijęs su Senojo Testamento kunigyste, nes jis buvo ainis Judo giminės, kuri niekada netarnavo Šventyklos aukurui (13-14 eil.).

7, 14* *...iš Judo giminės*: autorius priima ankstyvąjį tikėjimo kraitį, kad Jėzaus kilmė susijusi su Dovydo šeima (žr. Mt 1, 1-2. 16. 20; Lk 1, 27; 2, 4; Rom 1, 3). Kumrano esenai laukė dviejų Mesijų: vieno, kilusio iš Aarono, o kito – iš Dovydo.

7, 15-19* Jėzaus kunigystė nėra susijusi su paveldėjimu. Jis tapo kunigu *nenykstamo gyvenimo galybe* (15-16 eil.), įvykdydamas Ps 110, 4 pranašystę (17 eil.). Taigi Jėzus amžinai panaikina ir levitinę kunigystę, ir Įstatymą, kuriam ji tarnavo, nes nė vienas iš jų negalėjo veiksmingai pašventinti žmonių (18 eil.), užtikrinti tiesioginio bendravimo su Dievu (19 eil.).

7, 16* *...nenykstamo gyvenimo galybe*: gyvenimas, kurį Jėzus įgijo prisikėlimu; veikiau Jėzaus išaukštinimas, o ne jo dieviškoji prigimtis daro Jėzų kunigu. Senasis Testamentas vadina Aarono kunigystę amžina (žr. Iš 40, 15). Autorius tai suprantamai atmeta 23-24 eil.

Tu esi kunigas per amžius Ps 110, 4
Melchizedeko būdu.

18 Šitaip atšaukiamas ankstesnis įstatymas dėl silpnu- Rom 7, 7
mo ir bergždumo, –
19 Įstatymas juk nieko dar nepadarė tobulo, – ir 11, 40
įvedama tvirtesnė viltis*, kuria priartėjame prie Dievo. 10, 19+
Kristaus kunigystė nekintama 20* Juo labiau kad
tai neįvyko be priesaikos*, mat anie tapdavo kuni-
gais be priesaikos, 21 o šis su priesaika to, kuris jam
pasakė:

Viešpats prisiekė, ir jis nesigailės: Ps 110, 4
tu esi kunigas per amžius!

22 Taigi Jėzus yra tapęs geresnės Sandoros* laiduotoju. 8, 6-13
23 Anų daugelis tapdavo kunigais, nes mirtis jiems
sukliudydavo ilgiau pasilikti. 24 O kadangi šitas išlieka
per amžius, jis turi neatšaukiamą kunigystę. 25 Todėl jis 10, 19+; Apr 1, 18
per amžius gali išgelbėti tuos, kurie per jį eina prie Žyd 9, 24; Rom 8, 34
Dievo. Jis amžinai gyvas, kad juos užtartų*. 1 Jn 2, 1

7, 19* ...*tvirtesnė viltis*: viltis, kurios pagrindas yra Dievo Sūnaus auka; per jį *artinkimės prie malonės sosto* (žr. 4, 16; 6, 19. 20).

7, 20-25* Amžinoji kunigystė *Melchizedeko būdu* buvo Dievo patvirtinta priesaika (20-21 eil.; žr. Ps 110, 4). Šitaip Jėzus laiduoja amžinąją Sandorą (22 eil.), kuriai nereikia kunigų įpėdinystės kaip levitinėje kunigystėje (23 eil.), nes Jėzaus vyriausioji kunigystė amžina ir nekintanti (24 eil.). Todėl Jėzus gali išgelbėti visus, kurie artinasi prie Dievo per jį, nes jis yra *amžinai gyvas* jų užtarėjas (25 eil.).

7, 20* ...*priesaikos*: Dievo priesaikos (žr. Ps 110, 4).

7, 22* ...*[net] geresnės Sandoros*: geresnės už Mozės Sandorą dėl to, kad ji amžina, kaip ir jos pagrindas – Jėzaus kunigystė. Kunigystės keitimas apima Mozės Įstatymo pakeitimą, tad lygiai taip Sandoros keitimas apima Naujos Sandoros įsteigimą.

7, 25* ...*kad juos užtartų*: išaukštinto Jėzaus užtarimas – ne atbaigtos aukos pasekmė, bet amžinas buvimas danguje (žr. Rom 8, 34).

Dangiškojo vyriausiojo kunigo tobulumas 26* Mums
3, 1+ ir priderėjo turėti tokį Vyriausiąjį Kunigą: šventą, ne-
kaltą, tyrą, atskirtą nuo nusidėjėlių ir išaukštintą virš
9, 25-28; 10, 11-14 dangaus. 27* Jam nereikia, kaip kitiems vyriausiesiems
kunigams, kasdien atnašauti aukas pirma už savo nuo-
5, 3+ dėmes, paskui už tautos, nes jis tai atliko vieną kartą
visiems laikams*, paaukodamas pats save. 28 Įstatymas
skirdavo vyriausiaisiais kunigais žmones, turinčius silp-
nybių, o po Įstatymo duotos priesaikos žodis paskyrė
5, 9 amžiams tobulą Sūnų.

8 Nauja kunigystė ir naujas šventumas 1* Bet mūsų
3, 1+ svarstymų svarbiausias dalykas tas: mes turime tokį Vy-
Ps 110, 1; Apd 2, 33+ riausiąjį Kunigą, kuris danguje atsisėdo Didybės sosto
dešinėje 2 kaip einantis kunigystės tarnybą šventovėje*

7, 26-28* Jėzus tikrai yra toks kunigas, kokio reikia žmonijai: šventas ir be nuodėmės, išaukštintas virš žmonijos (26 eil.). Jėzus yra kunigas, kuriam nereikia kasdien atnašauti aukų už savo ar žmonių nuodėmes, nes *jis tai atliko [saviauka] vieną kartą visiems laikams* (27 eil.). Mozės Įstatymas galėjo paskirti tik trapius kunigus, tačiau Dievo priesaikos žodis Melchizedeko kunigystės atžvilgiu (žr. Ps 110, 4) padaro Dievo Sūnų amžinai tobulu kunigu.

7, 26* Jėzaus, Vyriausiojo Kunigo, savybių sąrašas sugretina išaukštintą Jėzų su Melchizedeku (žr. 7, 3).

7, 27* Tokių kasdienių aukų Mozės Įstatymas nemini. Tik Susitaikinimo dieną Vyriausiasis Kunigas privalėjo *atnašauti aukas pirma už savo nuodėmes, paskui už tautos* (žr. Kun 16, 11-19). *...vieną kartą visiems laikams*: posakis laiške vartojamas 8 kartus.

8, 1-6* Krikščionims Jėzus yra toks Vyriausiasis Kunigas, kokį aprašo 7, 26-28 tekstas. Jėzus, įžengęs į dangų, atsisėdo Dievo dešinėje (1 eil.; žr. Ps 110, 1), kur jis eina dangiškosios šventovės ir tikrosios Viešpaties padangtės kunigystės tarnybą (2 eil.). Kaip kiekvienas vyriausiasis kunigas, taip ir jis privalo atnašauti (3 eil.; žr. 9, 12. 14), bet jo atnaša skiriasi nuo levitinės kunigystės atnašos (4-5 eil.). Jėzaus tarnyba dangaus padangtėje – būti tarpininku pranašesnės Sandoros (6 eil.), kuri įvykdo tai, ką reiškia (8, 7-12).

8, 2* *...šventovėje*: gr. k. žodis šioje eilutėje galėtų reikšti ir *šventus*

ir tikrojoje padangtėje*, kurią pastatė ne žmogus, o Sk 24, 6 LXX
Viešpats. 3 Kiekvienas vyriausiasis kunigas skiriamas 5, 1
atnašauti dovanas ir aukas, tad ir šitas privalo turėti,
ką atnašauti. 4 Jeigu jis būtų žemėje, jis nebūtų kunigas,
nes čia jau yra kas pagal Įstatymą atnašauja dovanas. 7, 13s
5 Tie žmonės tarnauja dangiškųjų dalykų paveikslui ir Apr 11, 19 Žyd 9, 23; 10, 1
šešėliui, panašiai kaip buvo pamokytas Mozė, kai ren-
gėsi statyti padangtę: Žiūrėk, – sako jam, – *kad viską* Iš 25, 40
padarytum pagal tą pavyzdį, kuris tau buvo parodytas ant
kalno.

Kristus – aukštesnės Sandaros tarpininkas 6 Da-
bar jis užima juo prakilnesnę tarnystę, juo aukštesnės,
svarbesniais pažadais besiremiančios Sandoros tarpi- 9, 15; 12, 24 1 Tim 2, 5
ninkas yra.
7* Jeigu ana pirmoji būtų buvusi be trūkumų, nebūtų
reikėję ieškoti vietos antrajai. 8* Jis sakė, peikdamas juos:

Štai ateis dienos, – sako Viešpats, – Jer 31, 31-34
ir aš su Izraelio namais ir su Judo namais
sudarysiu Naują Sandorą. 1 Kor 11, 25 Mt 26, 28+

daiktus, bet kitur laiške reiškia tik *šventovę* ar *šventyklą* (žr. 9, 8. 12. 24. 25; 10, 19; 13, 11). ...*tikrojoje padangtėje*: dangiškoji padangtė, kurią *Viešpats pastatė*, yra kontrastas žemiškajai padangtei, kurią Mozė pastatė dykumoje. Tikroji padangtė – apčiuopiama, skirtinga nuo *kopijos* ar *šešėlio* (žr. 8, 5). Mintis, kad žemiškoji šventovė yra dangiškojo modelio atspindys, sietina su Iš 25, 9 tekstu; be to, galimas dalykas, kad esama sąsajos ir su Platono sąvoka apie regimąjį pasaulį, kuris yra tik tikrojo pasaulio šešėlis.

8, 7-13* Pirmoji Sandora, stokojanti jėgos įvykdyti tai, ką ji reiškė, privalėjo būti pakeista (7 eil.), kaip buvo pranašavęs Jeremijas (8-12 eil.; žr. Jer 31, 31-34). Net Jeremijo dienomis pirmoji Sandora jau buvo pasenusi (13 eil.). Naujosios Sandoros pranašumas – jos kunigystės amžinumas; pranašumo pagrindas – pranašesni Dievo pažadai, būtent – Dievo pažinimas širdimi (11 eil.) ir nuodėmių atleidimas (12 eil.).

8, 8-12* Autorius, cituodamas Jeremijo pranašystę, naudojasi Septuagintos vertimu.

9 *Ne tokią Sandorą,*
kokią buvau sudaręs su jų tėvais
tą dieną, kai paėmiau juos už rankos,
norėdamas išvesti iš Egipto žemės.
Jie neišsaugojo mano Sandoros,
ir aš juos apleidau, – sako Viešpats.
10,16-17 10 *Ir štai kokia bus Sandora,*
kurią sudarysiu su Izraelio namais,
praslinkus anoms dienoms, –
sako Viešpats:
– Aš duosiu savo įstatymus jų protams
ir juos įrašysiu jų širdyse, aš būsiu jiems Dievas,
o jie bus man tauta.
11 *Ir nė vienas nebemokys savo tautiečio*
nei savo brolio, sakydamas: „Pažink Viešpatį!"
Jie visi mane pažins,
nuo mažiausio iki didžiausio.
12 *Aš atleisiu nedorybes*
ir nebeprisiminsiu jų nuodėmių.
2 Kor 5, 17 Apr 21, 4-5 13 Sakydamas *Naują* Sandorą, jis nurodė, kad pir-
moji yra pasenusi. O kas pasensta ir nukaršta, to greit
nebeliks*.
9 Kelias į tikrąją šventovę 1* Tiesa, pirmoji Sandora
Iš 25-26+ irgi turėjo apeiginių nuostatų bei žemišką šventyklą.

8, 13* *...to greit nebeliks*: pranašo Jeremijo, o ne *Laiško žydams* autoriaus požiūris.

9, 1-10* Pamaldų taisyklės Senosios Sandoros metu leido visiems kunigams įeiti į šventyklos Šventąją vietą, bet tik vyriausiajam kunigui buvo leidžiama įeiti į Šventų Šventąją ir tik kartą per metus (3-5. 7 eil.). Šventykla ir jos apstatymas aprašyti bemaž kaip Iš 25-26 sk. Draudimas žmonėms įeiti į Šventų Šventąją reiškė, kad jiems kelias į Dievo artumą dar nėra atviras (8 eil.) dėl to, kad jų atnašos ir aukos negalėjo suteikti

2 Buvo pastatyta padangtė: išorinė dalis*, kur buvo žva-
kidė, stalas ir padėtinės duonos kepalai, vadinosi Šven-
toji. 3 Už antrosios uždangos* buvo padangtės dalis,
vadinama Šventų Šventoji. 4 Ten stovėjo auksinis smil-
kymo aukuras* ir iš visų šonų auksu apmušta Sandoros Iš 30, 1+
skrynia, kurioje buvo auksinis ąsotis su mana, išsprogusi Iš 25, 10+
Aarono lazda ir Sandoros plokštės. 5 Viršum jos buvo Iš 16, 1+; Sk 17, 25 Iš 24, 12+
šlovės kerubai, kurie gaubė permaldavimo sostą*. Apie Iš 25, 18+
tai dabar nėra reikalo smulkiau kalbėti. Iš 25, 17+
6 Esant tokiai sąrangai, į priekinę dalį visuomet eina
kunigai atlikti apeigų*, 7 o į antrąją – tik kartą per metus Iš 30, 10 Kun 16, 2-29 Žyd 7, 27+

jiems nuodėmių atleidimo (9 eil.), nes buvo tik jų dvasinio atnaujinimo stokos simboliai (10 eil.).

9, 2* ... *išorinė dalis*: autorius kalba apie *išorinę padangtę* (9, 6) ir *vidinę*, arba *antrąją* (žr. 9, 7), o ne apie vieną Mozės padangtę su dviem dalimis ar sekcijomis.

9, 3* *Už antrosios uždangos*: uždanga, kuri skyrė Šventąją vietą nuo Šventų Šventosios. Ji vadinama antrąja dėl to, kad buvo dar kita uždanga prie įėjimo į Šventąją vietą (žr. Iš 26, 36).

9, 4* *...auksinis smilkymo aukuras*: anot Iš 30, 6 teksto, šis aukuras stovėjo Šventojoje, t. y. išorinėje padangtėje, o ne Šventų Šventojoje. Senajame Testamente nėra jokio liudijimo, kad Sandoros skrynioje buvo laikomas auksinis ąsotis su mana ir išsprogusi Aarono lazda. Apie Sandoros plokštes žr. Iš 25, 16.

9, 5* *...permaldavimo sostą*: gr. *hilastērion* (žr. Rom 3, 25) reiškia *permaldavimo vietą* arba *malonės sostą* (žr. Kun 16, 14-15), kuris buvo šlakstomas aukų krauju Susitaikinimo dieną. Metinės apeigos teikdavo *išpirkimą* ar *permaldavimą* už pereitų metų nuodėmes.

9, 6* *...eina... atlikti apeigų*: apeigos, kurias kunigai turėjo atlikti Šventojoje vietoje, išorinėje padangtėje, susidėjo iš smilkalų deginimo ant smilkalų aukuro dusyk kiekvieną dieną (žr. Iš 30, 7), kepalų sudėjimo ant duonos atnašų stalo kartą per savaitę (žr. Kun 24, 8) ir nuolatinės lempų ant žvakidės priežiūros (žr. Iš 27, 20-21).

9, 7* *...ne be kraujo*: kraujas buvo esminė Senojo Testamento aukos dalis, nes tikėta, kad kraujas yra gyvybė. Taigi kraujas yra ypač šventas, o kraujo išliejimas – reikšmingas apvalymo nuo nuodėmės ir susitaikinimo su Dievu simbolis.

vienas vyriausiasis kunigas, ir tai ne be kraujo*, kurį
atnašauja už save ir už tautos paklydimus. 8 Šitaip Šven-
10,20 toji Dvasia nurodo, kad kelias į šventovę dar nėra atviras,
kol tebestovi priekinė padangtė, 9 kuri yra dabartinio
1 Kor 10, 6+ laikotarpio* atvaizdas. Joje atnašaujamos dovanos ir
11,40+ aukos, kurios aukotojo negali padaryti sąžine tobulo,
Kol 2, 16-17 10 bet apima tik valgius, gėrimus ir įvairius apiplovimus –
pagal išorinius potvarkius, tegaliojančius iki atnaujini-
mo meto.

4, 14; 9, 24; 10, 20 **Kristaus aukos ypatingumas** 11* Kristus, atėjęs kaip
būsimųjų gėrybių kunigas, pro aukštesnę ir tobulesnę
padangtę, ne rankų darbo, tai yra ne šitos kūrinijos,
7, 27+ Mt 26, 28 12 taip pat ne ožių ar veršių krauju, bet savuoju krauju
vieną kartą visiems laikams įžengė į šventovę ir įvykdė
Rom 3, 24+ amžinąjį atpirkimą. 13 Ir jeigu ožių bei jaučių kraujas ir
Sk 19,2-10. 17-20 telyčios pelenai*, kuriais apšlakstomi suteptieji, pašven-
2 Kor 13, 13+ 1 Pt 1, 18-19 tina ir suteikia kūno švarumą, 14 tai nepalyginti labiau
Žyd 10, 10+ kraujas Kristaus, kuris per amžinąją Dvasią* paaukojo

9, 9* *...dabartinio laikotarpio*: t. y. dabartinio amžiaus, kuris skiriasi nuo būsimojo.

9, 11-14* Kristus, Vyriausiasis Kunigas, iš tikrųjų įėjo į tikrą dangiškąją padangtę, kuri nėra žmonių pastatyta (11 eil.). Jo vieta ten yra amžina, o atnaša – jo paties kraujas, laimėjęs amžiną atpirkimą (12 eil.). Jei gyvulių kraujas galėjo pašventinti ir apvalyti nuo ritualinio nešvarumo (13 eil.), tai dar veiksmingesnis yra kraujas nekalto, dieviškojo Kristaus, kuris atnašavo save, idant apvalytų žmoniją nuo nuodėmės ir padarytų ją tinkamą Dievo tarnybai (14 eil.).

9, 13* *...telyčios pelenai*: sudegintos žalos telyčios pelenai buvo pilami į vandenį, naudotą apvalyti tiems, kurie prisiliesdami prie lavono buvo tapę rituališkai nešvarūs (žr. Sk 19, 9. 14-21).

9, 14* *...per amžinąją Dvasią*: šis posakis yra ne nuoroda į Šventąją Dvasią ar į dieviškąją Jėzaus prigimtį, bet į gyvenimą prisikėlusio Kristaus, tapusio *Kunigu... nenykstamo gyvenimo galybe* (žr. 7, 16).

save kaip nesuteptą auką Dievui, nuvalys mūsų sąži- 6, 1+
nę nuo mirties darbų, kad galėtume tarnauti gyvajam 12, 28; Rom 1, 9+
Dievui.

Naujoji Sandora Kristaus kraujyje 15* Ir todėl jis
yra Naujosios Sandoros tarpininkas, kad, įvykus mir- 8, 6+
čiai, kuria jis atpirko pirmojoje Sandoroje padarytus
nusikaltimus, pašauktieji gautų žadėtą amžinąjį paveldą. Gal 4, 1-7
16* Kur tik yra testamentas, ten būtina įrodyti testatoriaus
mirtį. 17 Testamentas įgyja galią mirus jo sudarytojui, o
prie jo gyvos galvos testamentas negalioja. 18 Štai kodėl
ir pirmoji Sandora nebuvo priimta be kraujo. 19* Paskel-
bęs tautai visus Įstatymo nuostatus, Mozė, paėmęs ver- Iš 24, 6-8
šių bei ožių kraujo su vandeniu ir purpurinės vilnos su

9, 15-22* Jėzaus, *Naujosios Sandoros tarpininko,* vaidmens pagrindas – jo saviauka per *mirtį* (žr. 8, 6). Mirtimi jis įvykdė *atpirkimą nuo nusikaltimų,* t. y. atpirkimą nuo pirmojoje Sandoroje padarytų nuodėmių, kurių Mozės Įstatymo aukos nepajėgė ištrinti. Kol tai neįvyko, negalėjo būti įgytas Dievo pažadėtasis *amžinasis paveldas* (15 eil.). Šis Jėzaus saviaukos poveikis seka žmonių patirties pavyzdžiu: paskutinė valia ar testamentas tampa veiksmingi tik po *testatoriaus mirties* (16-17 eil.). Ir Mozės Sandora sietina su mirtimi, nes jis naudojosi gyvulių aukų krauju, idant patvirtintų sutartį tarp Dievo ir tautos (18-21 eil.). Kaip teigia Senojo Testamento tikėjimo kraitis, kaltė paprastai negalėjo būti atleista be apšlakstymo krauju (22 eil.; žr. Kun 17, 11).

9, 16-17* *...testamentas... [testatoriaus mirtį]:* tas pats gr. k. žodis *diathēkē,* reiškiantis *sandorą* (žr. 15. 18 eil.), čia vartojamas *testamento* prasme. Naujoji Sandora, skirtingai nuo Senosios, sykiu yra ir *paskutinė valia,* reikalaujanti *testatoriaus mirties.* Jėzus, kaip amžinasis Sūnus, yra tas, kuris įsteigė Naująją Sandorą drauge su savo Tėvu, abiejų Sandorų kūrėju. Kartu Jėzus yra *testatorius,* kurio mirtimi jo *paskutinė valia* įgyja galią.

9, 19-20* Sandoros apeigų aprašymas keliomis detalėmis skiriasi nuo Iš 24, 5-8 Mozės Sandoros aprašymo. *Išėjimo knyga* mini tik *jaučius,* nieko nesakoma apie *vandenį, purpurinę vilną ir yzopą* – tai turbūt susiję su kitomis apeigomis (žr. Kun 14, 3-7; Sk 19, 6-8). Mozė aprašo

yzopu, apšlakstė pačią knygą ir visą tautą 20 ir tarė: Tai
Mt 26, 28p yra kraujas Sandoros, kurią priimti įsakė jums Dievas!
21* Jis apšlakstė krauju ir padangtę bei visus apeigų in-
dus. 22 Taip pat bemaž viskas pagal Įstatymą apvaloma
krauju, ir be kraujo praliejimo nėra atleidimo*.

Kristaus aukos vienkartiškumas 23* Taigi dangiškų-
8, 5 jų dalykų atvaizdai turi būti šitaip apvalomi, o patys
9, 11s dangaus provaizdžiai – aukštesnėmis aukomis negu ši-
tos. 24 Mat Kristus įžengė ne į rankų darbo šventyklą –
1 Kor 10, 6+ tikrosios atvaizdą, bet į patį dangų, kad nuo dabar mus
7, 25+ užtartų, stovėdamas prieš Dievo veidą. 25 Ir įžengė ne
tam, kad pakartotinai atnašautų save, kaip daro vy-
riausiasis kunigas, kuris kasmet įeina į šventąją vietą

apšlakstytą krauju aukurą, o *Laiškas žydams* mini, kad Mozė krauju apšlakstė pačią knygą. Ir Sandoros knyga, ir aukuras simbolizuoja Dievo įsaką priimti Sandorą. Mozės žodžiai laiške skiriasi nuo *Išėjimo knygos* ir yra artimesni Jėzaus žodžiams, tartiems per Paskutinę vakarienę (žr. Mk 14, 24; Mt 26, 28).

9, 21* Anot *Išėjimo knygos,* kai vyko Sandoros sudarymo apeigos, padangtės dar nebuvo. Be to, joje nieko nesakoma apie padangtės apšlakstymą krauju vėlesnio pašventinimo metu (žr. Iš 40, 9-11).

9, 22* *...be kraujo praliejimo nėra atleidimo:* iš tikrųjų senajame Izraelyje buvo atsižvelgiama ir į kitokius atleidimo būdus. Senasis Testamentas mini širdies *sugrudusią dvasią* (žr. Ps 51, 19), pasninką (žr. Jl 2, 12) ir išmaldą (žr. Sir 3, 29). Laiško autorius apsiriboja aukų kultu, kuris visada susijęs su kraujo išliejimu dėl jo atperkančios ir vienijančios vertės.

9, 23-28* Kadangi gyvulių kraujas tapo apvalymo simboliu tarp Senojo Testamento provaizdžių, reikėjo, jog pranašaujamosios tikrovės būtų įgyvendintos išliejimu kraujo, kuris savo verte buvo veiksmingesnis (23 eil.). Kristus nebuvo dangiškųjų tikrovių provaizdis (24 eil.), atlikdamas metinę auką ne savo, bet svetimo kraujo išliejimu (25 eil.): Kristus atnašavo save *vieną kartą visiems laikams,* kad saviauka *sunaikintų nuodėmę* (26 eil.). Kaip mirtis yra nepakartojamas veiksmas, užbaigiantis žmogaus gyvenimą, lygiai taip Kristaus saviauka *už visus* yra lemiama auka, kuri *vieną kartą visiems laikams* įvykdė atpirkimą (27-28 eil.).

su svetimu krauju, – 26 tuomet Kristui būtų reikėję dau-
gelį kartų kentėti nuo pasaulio sukūrimo. Bet dabar jis 7, 27+; Gal 4, 4+
vieną kartą visiems laikams pasirodė amžių pabaigoje*,
kad savo auka sunaikintų nuodėmę. 27 Ir kaip žmonėms Jn 1, 29
skirta vieną kartą mirti ir stoti į teismą, 28 taip ir Kristus,
vieną kartą paaukotas, kad atsilygintų už visų nuodė- Iz 53, 12
mes*, antrą kartą pasirodys ne dėl nuodėmių, bet jo 1 Tim 6, 14+ Fil 3, 20-21
laukiančiųjų išganymui*. Apd 3, 20-21

10 Senosios aukos neveiksmingumas 1* Kadangi 8, 5; Kol 2, 17
Įstatymas turi tiktai būsimųjų gėrybių šešėlį*, o ne 7, 19; Rom 7, 7+
patį dalykų vaizdą, jis niekuomet negali tomis pačio-
mis atnašomis, kurios kasmet vis aukojamos ir aukoja-
mos, nuvesti į tobulumą tų, kurie artinasi prie Dievo. 10, 19+; 11, 40+

9, 26* *...amžių pabaigoje*: *Laiško žydams* autorius, nors ir kreipė dėmesį į Platono idėją apie amžinojo pasaulio pranašumą palyginti su laikinąja tikrove, laikosi žydų krikščionių eschatologijos, teigiančios *dabartinį amžių* ir *ateinantį amžių*.

9, 28* *...kad atsilygintų už visų nuodėmes*: arba *kad naikintų/atleistų visų nuodėmes*: nuoroda į Iz 52, 12. Kadangi gr. k. žodis *anaferō* gali reikšti ir *naikinti/atleisti*, ir *nešti/priimti*, laiško autorius žaidžia abiem prasmėmis (žr. Jn 1, 29: *naikina pasaulio nuodėmę*). *...jo laukiančiųjų išganymui*: Jėzus pasirodys *antrą kartą* paruzijos metu, kaip Vyriausiasis Kunigas pasirodydavo Susitaikinimo dieną, išeidamas iš Šventų Šventosios, į kurią buvo įėjęs *nunešti [atleisti] nuodėmės*. Tokia dramatiška scena aprašoma Sir 50, 5-11 skaitinyje.

10, 1-10* Krikščionys dabar supranta, kad Senojo Testamento aukos neteikė būsimųjų dvasinių dovanų, o buvo tik jų šešėliai (1 eil.). Jeigu anos aukos iš tikrųjų būtų teikusios nuodėmės atleidimą, nebūtų buvę jokio reikalo jas nuolat kartoti (2 eil.). Veikiau anos aukos nuolat primindavo žmonėms jų nuodėmes (3 eil.). Neprotinga manyti, kad žmonių nuodėmės gali būti sunaikintos gyvulių aukų krauju (4 eil.). Kristus suprato savo misiją (5-7 eil.; žr. Ps 40, 5-8). Jis pripažino, kad Senojo Testamento aukos negali atleisti žmonių nuodėmių, tad suprasdamas Dievo valią dėl to atnašavo save (8-10 eil.).

10, 1* *...būsimųjų gėrybių šešėlį*: žr. Kol 2, 17.

2 Argi tos aukos nesiliautų, jeigu aukotojai, vienąkart
apvalyti, daugiau nebejaustų sąžinėje nusikaltimo?
3 Priešingai: jos metai iš metų vis primena nuodėmes.
9, 13 4 Juk neįmanomas dalykas, kad jaučių ir ožių kraujas
panaikintų nuodėmes. 5* Todėl, ateidamas į pasaulį,
jis byloja:

Ps 40, 7-9+ LXX *Aukų ir atnašų tu nebenori,*
bet paruošei man kūną.
6 *Tau nepatiko deginamosios atnašos*
ir aukos už nuodėmes.
7 *Tuomet aš tariau:*
štai ateinu, kaip knygos rietime apie mane parašyta,
vykdyti tavo, o Dieve, valios!

1 Sam 15, 22 8 Anksčiau pasakęs: *Aukų ir atnašų, deginamųjų ir*
*permaldavimo aukų** *tu nebenori, nemėgsti,* – o jos atna-
Jn 6, 38; 10, 17s Mt 26, 39. 42p šaujamos pagal Įstatymą, – 9 jis paskui paskelbė: *Štai*
ateinu vykdyti tavo valios.

Jis panaikina viena ir nustato kita. 10 Dėlei tos valios
Jn 17, 19 Žyd 9, 14. 28; 10, 12. 14; Ef 5, 2; Žyd 7, 27+ esame Jėzaus Kristaus kūno atnašavimu vieną kartą
pašventinti visiems laikams.

Kristaus aukos veiksmingumas 11* Kiekvienas kuni-
10, 1-4 gas kasdien stoja tarnauti ir daug kartų atnašauja tas

10, 5-7* Žodžiai iš Ps 40, 5-7 dedami į Sūnaus lūpas įsikūnijimo metu. Paprastai autorius Senojo Testamento tekstą cituoja pagal Septuagintos vertimą.

10, 8* *...Aukų ir atnašų... [deginamosios atnašos ir aukos už nuodėmę]*: keturios pagrindinės Senojo Testamento aukos ir atnašos: bendravimo aukos (žr. Kun 3 sk.), javų atnašos (žr. Kun 2 sk.), deginamosios atnašos (žr. Kun 1 sk.) ir atnašos už nuodėmę (žr. Kun 4-5 sk.). Paskutinės yra ir atnašos už kaltę (žr. Kun 5, 14-26).

10, 11-18* Levitinė kunigystė atnašavo kasdien tas pačias aukas, negalinčias atleisti nuodėmių (11 eil.), o Jėzus atnašavo vienintelę auką, kuri

pačias aukas, kurios niekuomet negali panaikinti
nuodėmių. 12 O šitas, paaukojęs vienintelę auką už nuo- 10, 10+; 7, 27+
dėmes, amžiams *atsisėdo Dievo dešinėje*, 13 laukdamas, *kol* Ps 110, 1 Apd 2, 33+
*jo priešai bus patiesti tarsi pakojis** *po jo kojų*. 14 Vienintele
atnaša jis amžiams padarė tobulus šventinamuosius. 11, 40+ Jn 17, 19+
15* Tai mums liudija ir Šventoji Dvasia. Ji yra pasakiusi:

16 *Štai Sandora, kurią aš su jais sudarysiu,* Jer 31, 33-34 Žyd 8, 10. 12
praslinkus anoms dienoms, – sako Viešpats:
Aš duosiu savo įstatymus jų širdims
ir juos įrašysiu jų mintyse,
17 *ir** *daugiau nebeprisiminsiu jų nuodėmių*
nei jų nedorybių.
18 O kur jos atleistos, ten nebereikia
aukos už nuodėmes.

Skatinimas atsinaujinti 19* Taigi, broliai, Kristaus
kraujas laiduoja mums, kad žengsime į šventovę.

laimėjo jam amžiną vietą Dievo dešinėje, kur jis laukia galutinės Dievo užmojo išganyti pergalės. Taip Jėzus įkūrė savo asmenyje Naująją Sandorą, apie kurią pranašavo Jeremijas (žr. Jer 31, 31-34). Ji beprasmėmis pavertė visas kitas aukas už nuodėmę (14-18 eil.).

10, 13* *...kol jo priešai bus patiesti tarsi pakojis*: žr. Ps 110, 1. Nuoroda į laikotarpį tarp Jėzaus išaukštinimo Dievo dešinėje ir jo antrojo atėjimo. Priešų tapatybė nenurodoma (žr. 1 Kor 15, 25-27).

10, 15-17* *Raštų* liudijimas, norint paremti tai, kas jau pasakyta. Cituotas skaitinys – dalis Jeremijo pranašystės apie Naująją Sandorą (žr. Jer 31, 31-34). *Laiško žydams* autorius jį cituoja 8, 8-12.

10, 17* *...ir*: arba *taip pat priduria*. Graikiškame tekste yra tik gr. k. jungtukas *kai*, t. y. *ir* arba *taip pat*, bet posakis 15 eil. *ji yra pasakiusi* rodo, kad Jeremijo tekstą reikia dalyti į du skaitinius.

10, 19-39* Svarstymai apie Kristaus kunigystę ir saviauką rodo, kad krikščionys turi tiesioginį ir tikrą kelią pas Dievą per Jėzų (19-20 eil.), kuris viešpatauja Dievo namuose kaip Vyriausiasis Kunigas (21 eil.). Užtat jie skatinami artintis prie Dievo su nuoširdžiu tikėjimu, žinodami, kad krikštu buvo atleistos jų nuodėmės, ir prisimindami savo

6, 19-20; 9, 8. 11-12; Jn 14, 6 20 Jis atvėrė mums naują ir gyvą kelią pro uždangą, tai
3, 1+. 6; 4, 14 Zch 6, 11-12 yra per savąjį kūną*; 21 mes turime ir didį kunigą Dievo
namams*. 22 Todėl ateikime su tyra širdimi ir giliu tikėji-
Rom 6, 4+ 1 Pt 3, 21 mu, apvalę širdis nuo nešvarios sąžinės* ir nuplovę kūną
2 Kor 7, 1; 11, 11 švariu vandeniu*! 23 Išlaikykime nepajudinamą vilties iš-
1 Kor 1, 9+ pažinimą, nes patikimas tas, kuris yra davęs pažadus,
24 ir sergėkime vieni kitus, skatindami mylėti ir daryti
gerus darbus. 25 Neapsileiskime lankyti savųjų susirinki-
3, 13 mo*, kaip kai kurie yra pratę, bet skatinkime vieni kitus
1 Kor 1, 8+ juo labiau, juo aiškiau regite besiartinančią dieną*.

vilties išpažinimą Kristuje (23 eil.). Krikščionys privalo drąsinti vieni kitus mylėti ir daryti gera (24 eil.), ypač neatsisakyti dalyvauti Bendrijos sueigoje, turint prieš akis besiartinančią paruziją (25 eil.; žr. 1 Tes 4, 13-18). Jeigu atsisakymas dalyvauti sueigoje reiškia atmesti Kristų, nėra jokios aukos atleidimui gauti (26 eil.), lieka tik baisus Dievo teismas (27 eil.). Mozės Įstatymo pažeidimas buvo baudžiamas mirtimi, baisesnė bausmė laukia tų, kurie atsuka nugarą Kristui, paniekindami jo auką ir negerbdami Šventosios Dvasios dovanų (28-29 eil.). Teismas priklauso Viešpačiui, jis įvykdys teismą savo artumu (30-31 eil.). Autorius primena skaitytojams dienas, kada Bendrijos Dvasia padėjo jiems ištverti kentėjimus (32-34 eil.). Kelias į jos atgaivinimą – dalijimasis Senojo Testamento pranašų drąsa (žr. Iz 26, 20; Hab 2, 3-4). Tokia drąsa turėtų ženklinti krikščionių tikėjimą (35-39 eil.).

10, 20* *...gyvą kelią pro uždangą, tai yra per savąjį kūną*: šventyklos uždanga neleido žmonėms įeiti į Šventų Šventąją, Jėzus atvėrė gyvą kelią per *uždangą, kuri yra jo žmogiškoji prigimtis*.

10, 21* *...didį Kunigą Dievo namams*: žr. 3,6: *tie namai esame mes*.

10, 22* *...apvalę širdis nuo nešvarios sąžinės*: apvalymo motyvas – nuoroda į Mozės Įstatymo apvalymo nuo ritualinio nešvarumo apeigas. Jos galėjo suteikti tik išorinį apvalymą, o apvalymas, šlakstymas Kristaus krauju (žr. 9, 14) apvalo sąžinę. *...nuplovę kūną [t. y. save] švariu vandeniu*: nuoroda į krikštą (žr. 1 Kor 6, 11; Ef 5, 26).

10, 25* *...savųjų susirinkimo*: arba *mūsų sueigos* pamaldoms. Liturginė Krikščionių Bendrijos sueiga turbūt švęsti Eucharistiją. *...besiartinančią dieną*: nuoroda į paruziją (žr. Rom 2, 16; 1 Kor 3, 13; 1 Tes 5, 2).

Atkritimo pavojai 26 O jeigu, gavę aiškų tiesos pažini-
mą, mes sąmoningai nusidedame*, tuomet jokios aukos 6, 4-6; 12, 17
už nuodėmes nebėra, 27 ir lieka kažkoks baisus laukimas
teismo ir naikinančios ugnies, kuri praris priešininkus. Iz 26, 11
28 Jeigu kas nors pamina po kojų Mozės Įstatymą*, tas
be jokio pasigailėjimo *turi mirti, dviem ar trims liudyto-* Įst 17, 6
jams paliudijus. 29 Tik pagalvokite: kaip dar sunkesnės
bausmės nusipelnys tas, kuris sutrypia kojomis Dievo 6, 6+
Sūnų, išniekina Naujosios Sandoros kraują, kuriuo bu- Iš 24, 8; Žyd 9, 20
vo pašventintas, ir įžeidžia malonės Dvasią! 30 Juk mes
žinome, kas yra pasakęs:

Mano kerštas, ir aš atsilyginsiu. Įst 32, 35-36

Ir vėl:

Viešpats teis savo tautą.

31 Baisu pakliūti į gyvojo Dievo rankas! Mt 12, 31-32p

Skatinimas ištverti 32 Prisiminkite ankstesnes die- Mt 10, 28p
nas, kada jūs apšviesti* ištvėrėte didžių kentėjimų ko- 6, 4+; Ef 5, 14
vą, 33 tiek patys išstatyti viešam pajuokimui ir smurtui, 1 Kor 4, 9
tiek būdami bendrininkai tų, kurie taip buvo skriau-
džiami. 34 Jūs kentėjote drauge su kaliniais ir linksmai 13, 3
sutikote savo turto išplėšimą, žinodami, jog turite ge- Mt 5, 40
resnį ir nenykstantį lobį. 35 Tad nepameskite savo pasi- Mt 6, 20
tikėjimo, už kurį skirtas didelis atlygis! 36 Taip, reikia

10, 26* *...jeigu... sąmoningai nusidedame*: 29 eil. paaiškina, kad autorius kalba apie Kristaus atmetimą (žr. 3, 12; 6, 4-8).

10, 28* *...pamina po kojų Mozės Įstatymą*: ne bet kokiu nusižengimu, bet stabų garbinimu. Įst 17, 2-7 tekstas įsako bausti mirtimi stabų garbintojus. Bausmė būdavo skiriama, kai liudydavo du ar trys asmenys.

10, 32* *...kada jūs apšviesti*: *apšvietimas* – sena metafora, nuoroda į krikštą (žr. 6, 4; Ef 5, 14; Jn 9, 11).

jums ištvermės, kad, įvykdę Dievo valią, gautumėte,
kas pažadėta.

Iz 26, 20 LXX 37 *Nes dar trumpa, trumpa valandėlė*,*
ir ateis laukiamasis, ir neužtruks.

Hab 2, 3-4 LXX Rom 1, 17 38 *Mano teisusis gyvens tikėjimu,*
ir jeigu jis bailiai pasitrauktų,
mano siela juo nebesigėrės.

39 Tačiau mes nesame bailūs pabėgėliai savo pražū-
1 Pt 1, 9 čiai, bet laikomės tikėjimo, kad išgelbėtume savo sielas.

+ E +

PAVYZDŽIAI, AUKLĖJIMAS, NEKLUSNUMAS

Rom 1, 16+ **11 Protėvių tikėjimo pavyzdžiai** 1 *Tikėjimas laiduoja
mums tai, ko viliamės, įrodo tikrovę*, kurios nemato-

10, 37-38* *...trumpa, trumpa valandėlė:* žr. Iz 26, 20; Apaštalas Paulius cituoja Hab 2, 4 tekstą (žr. Rom 1, 17; Gal 3, 11).

11, 1-40* Šiame skyriuje aprašomi Senojo Testamento asmenys ir įvykiai. Norima perteikti įkvepiantį tikėjimą – tvirtą ir nepalenkiamą, kai susiduriama su kliūtimis. Tai iškalbingiausios ir kilniausios Šventojo Rašto eilutės. Jos praplečia temą, pradėtą 6, 12 tekste, prie kurios vėl grįžta autorius (žr. 10, 39). Medžiaga šiame skyriuje vystoma chronologiškai. 3-7 eil. – medžiaga iš pirmųjų devynių *Pradžios knygos* skyrių; 8-22 eil. – iš protėvių laikotarpio; 23-31 eil. – iš teisėjų, pranašų ir Makabėjų kankinių laikotarpio. Laiško autorius pateikia giliausius Naujojo Testamento tikėjimo apibūdinimus, nors technine ir teologine tikėjimo aptartimi nesidomi. Turėdamas prieš akis skaitytojo poreikius, jis išsako tai, ką daro tikras tikėjimas, o ne kas yra tikėjimas savaime. Tikėjimas užtikrina dovanas, kurių viliamės iš Dievo, įrodo tikrovę, kurios

me. 2 Per jį protėviai gavo gerą liudijimą. 3 Tikėjimu
suvokiame*, kad pasauliai buvo sukurti Dievo žodžiu, Pr 1; Rom 1, 20
būtent iš neregimybės atsirado regima.
4* Tikėjimo įkvėptas Abelis atnašavo vertesnę auką Pr 4, 4
negu Kainas, ir tikėjimas jį paliudijo esant teisų, nes
pats Dievas patvirtino jo dovanas. Dėl tikėjimo jis ir Pr 4, 10 Mt 23, 35
miręs tebekalba*. Job 16, 18+
5 Tikėdamas Henochas buvo perkeltas, kad neregėtų
mirties, ir *žmonės jo neberado, nes Dievas jį perkėlė*. Mat Pr 5, 22-24
prieš perkeliamas, pasak liudijimo, *jis patikęs Dievui*.
6* Be tikėjimo neįmanoma patikti Dievui. Kas artinasi
prie Dievo, tam būtina tikėti, kad jis yra ir kad jo ieš- Iš 3, 14+ Jer 29, 12-14
kantiems atsilygina. 7 Dėl tikėjimo gavęs apreiškimą apie

nematome (1 eil.). *Raštų* asmenys, minimi 3-38 eil., tikėjimu suvokė Dievo pažadėtą ateities viltį ir buvo išgirsti (2 eil.). Krikščionys turi didesnį pagrindą pasitikėti Dievu, nes jie, skirtingai nuo Senojo Testamento vyrų ir moterų, suvokė mesijinio Dievo pažado įvykdymo pradžią (39-40 eil.).

11, 1* *Tikėjimas laiduoja mums tai, ko viliamės, įrodo tikrovę*: autorius nemėgina pateikti tikslios tikėjimo aptarties. Aiškintojai ginčijasi dėl dviejų gr. k. žodžių prasmės: *hypostasis*, verčiamo į lietuvių kalbą *tai, ko viliamės*, ir *elenchos*, verčiamo *įrodo tikrovę*. Paprastai *hypostasis* reiškia *medžiagą, materiją*: *tikėjimas laiduoja dalykus, kurių viliamės*; apskritai *elenchos* reiškia *įrodymą*: *įrodymą dalykų, kurių nematome*.

11, 3* *Tikėjimu suvokiame*: autorius kalba apie skaitytojų tikėjimą, o ne apie Senojo Testamento vyrų ir moterų tikėjimą.

11, 4* *Giesmė mūsų protėvių garbei* (žr. Sir 44, 1-50, 21) apima panašų tikėjimo didvyrių sąrašą. Pasakojimas apie Kainą ir Abelį (žr. Pr 4, 1-10) nemini Abelio tikėjimo (žr. Pr 4, 4). *...ir miręs [jis] tebekalba*: galbūt dėl to, kad *tavo brolio kraujas šaukiasi manęs iš žemės* (Pr 4, 10), arba dėl to, kad kartojamas pasakojimas apie Abelį nuolat liudija tikėjimą.

11, 6* Būtina tikėti ne tik tuo, kad Dievas yra, bet ir tuo, kad rūpinasi žmogaus elgesiu. Senajame Testamente aptariama kvailybė kaip šitos tiesos paneigimas (žr. Ps 53, 2).

Pr 6, 8-22 Mt 24, 37-39 tuo metu nematomus dalykus, Nojus su baime pasistatė
1 Pt 3, 20; 2 Pt 2, 5 arką savo šeimynai išgelbėti; tikėdamas jis pasmerkė
Rom 1, 16+ pasaulį ir paveldėjo tikėjimo teisumą.

Rom 1, 5+ Pr 12, 1-4+ 8 Tikėdamas Abraomas paklausė šaukimo keliauti į
šalį, kurią turėjo paveldėti, ir išvyko, nežinodamas kur
Pr 23, 4; 26, 3; 35, 12 einąs. 9 Tikėdamas jis apsigyveno pažadėtoje žemėje,
tarytum svetimoje, įsikūręs palapinėse su Izaoku ir
Jokūbu, to paties pažado paveldėtojais. 10 Mat jis laukė
Apr 21, 10-20 miesto su tvirtais pamatais, kurio statytojas ir kūrėjas
Pr 17, 19; 21, 2 Rom 4, 19-21 būtų Dievas. 11 Tikėdama ir pati Sara – nevaisinga ir
nebe to amžiaus – gavo galią susilaukti palikuonio, nes
10, 23 pasitikėjo tuo, kuris buvo davęs pažadą. 12 Ir todėl iš
vieno vyro, ir dar apmirusio, gimė palikuonys, gausūs
Dan 3, 36 LXX Pr 22, 17; Iš 32, 13 *tartum dangaus žvaigždės ir nesuskaitomi kaip jūros pakrantės smiltys.*

13 Jie visi mirė tvirtai tikėdami, dar negavę pažadė-
Jn 8, 56 tųjų dalykų, tik iš tolo juos regėdami, sveikindami ir
Pr 23, 4 Ps 39, 13; 119, 19 išpažindami, jog jie žemėje svečiai ir ateiviai. 14 Taip
kalbėdami, jie duoda suprasti, jog ieško tėvynės. 15 Jeigu
jie būtų minėję aną, iš kurios iškeliavo, jie būtų turėję
13, 14; Fil 3, 20 laiko sugrįžti atgal. 16 Bet dabar jie trokšo geresnės tėvy-
nės, tai yra dangiškosios. Todėl nėra Dievui negarbės
Apr 21, 2 vadintis jų Dievu: jis prirengė jiems Miestą!

Pr 22, 1-14 Jok 2, 21-22 17 Tikėdamas Abraomas atnašavo Izaoką, kai buvo
mėginamas. Jis ryžosi paaukoti net viengimį sūnų, –
jis, kuris buvo gavęs pažadus, 18 kuriam buvo pasakyta:
Pr 21, 12 Rom 4, 17-19 *Tau bus duoti palikuonys iš Izaoko.* 19 Jis suprato, kad Dievui

11, 19* *...kaip įvaizdį:* arba *kalbant perkeltine prasme.* Izaoko *net mirusio prikėlimas* – nuoroda į Kristaus prisikėlimą. Gr. k. išsireiškimas *en parabole* reiškia *kalbant perkeltine prasme,* t. y. posakis *net mirusius* vartojamas perkeltine prasme apie Izaoką, nes jis iš tikrųjų nemirė.

įmanoma prikelti net mirusius, ir todėl atgavo sūnų kaip 1 Kor 10, 6+
įvaizdį*. 20* Taip pat Izaokas, tikėdamas ir žvelgdamas į Pr 27, 27s. 39s
ateitį, laimino Jokūbą ir Ezavą. 21 Tikėdamas Jokūbas Pr 48, 15s
mirties valandą palaimino kiekvieną Juozapo sūnų ir
pagarbino, atsirėmęs į savo lazdos drūtgalį. 22 Tikėdamas Pr 47, 31
merdintis Juozapas užsiminė apie Izraelio vaikų iške- Pr 50, 24-25
liavimą ir davė nurodymų dėl savo palaikų.
23 Tikėdami tris mėnesius slėpė gimusį Mozę gim- Iš 2, 2; Apd 7, 20
dytojai, nes matė, koks kūdikėlis dailus, ir nepabūgo
valdovo įsakymo. 24 Užaugęs Mozė tikėdamas atsisakė Iš 2, 11
vadintis faraono dukters sūnumi. 25 Jis verčiau pasirin-
ko su Dievo tauta kęsti priespaudą negu laikinai džiaugtis
nuodėmės malonumais. 26 Jis Mesijo paniekinimą laikė Ps 89, 51s
didesniu lobiu negu Egipto turtus, nes jis žvelgė į
atpildą. 27 Tikėdamas jis paliko Egiptą ir nepabūgo Iš 2, 15
karaliaus rūstybės. Jis liko nepajudinamas, tarsi regėtų
Neregimąjį. 28 Tikėdamas jis įsteigė Paschą ir apšlaks- Iš 12, 11.22-23
tymą krauju, kad angelas naikintojas nepaliestų jų
pirmgimių. 29 Tikėdami jie perėjo per Raudonąją jūrą Iš 14, 22.27
tarytum per sausumą, o tai daryti mėginantys egiptie-
čiai prigėrė.
30 Tikėjimu buvo sugriauti Jericho mūrai po septy- Joz 6, 20
nių dienų žygiavimo aplinkui. 31 Dėl tikėjimo paleistu-
vė Rahaba nepražuvo kartu su neklusniaisiais; mat ji Joz 2, 1s; 6, 17
taikingai buvo priėmusi žvalgus.
32 Ką dar pasakyti? Man neužtektų laiko, jeigu imčiau
pasakoti apie Gedeoną, Baraką, Samsoną, Jeftę, Dovydą,

11, 20-22* Kiekvienas iš šių trijų tikėjimo protėvių – Izaokas, Jokūbas, Juozapas – tikėjo, kad Dievas įvykdys savo pažadą, ir atnaujino šį tikėjimą prieš savo mirtį.

Samuelį ir pranašus, 33 kurie tikėdami užkariavo kara-
Dan 6, 23; 3, 49-50 lystes, vykdė teisingumą, įgijo pažadus, užčiaupė liūtams
nasrus, 34 užgesino ugnies karštį, paspruko nuo kalavi-
jo ašmenų, atsigavo iš silpnumo, tapo galiūnais kovoje,
1 Kar 17, 23 2 Kar 4, 36 privertė bėgti svetimųjų pulkus. 35 Moterys atgavo pri-
keltus savo mirusiuosius, kiti leidosi kankinami ir atsi-
2 Mak 6, 18; 7, 42 sakė laisvės, kad laimėtų prakilnesnį prisikėlimą. 36 Dar
Jer 20, 2; 37, 15s kiti turėjo iškęsti patyčias ir plakimus, taip pat pančius
ir kalėjimą. 37 Jie buvo akmenimis mušami, pjūklais
pjaustomi, kalavijo kirčiais žudomi, klajojo prisidengę
avikailiais ar ožkenomis, vargo, kentė priespaudą ir kan-
kinimus. 38 Jie, kurių pasaulis nebuvo vertas, slapstėsi
dykumose, kalnuose, olose ir žemės plyšiuose.

1 Pt 1, 10-12 1 Pt 3, 19+ 39 Ir jie visi, nors dėl tikėjimo buvo gerai įvertinti,
nesulaukė to, kas buvo pažadėta, 40 nes Dievas geres-
niuosius dalykus buvo numatęs mums, kad jie ne be
mūsų pasiektų tobulumą*.

12 Jėzaus Kristaus pavyzdys 1* Todėl ir mes, šitokio
debesies liudytojų apsupti, nusimeskime visas kliūtis
Pr 4, 7; Gal 5, 7+ bei nuodėmės pinkles ir ištvermingai bėkime mums

11, 40* *...nes Dievas geresniuosius dalykus buvo numatęs mums, kad jie ne be mūsų pasiektų tobulumą:* arba *...nes Dievas buvo numatęs geresnį dalyką mums, idant jie atskirai nuo mūsų netaptų tobuli.* Senojo Testamento didvyriai gavo savo atlygį tik po to, kai Kristus atliko savo atpirkimo darbą.

12, 1-13* Krikščionis įkvėpimo privalo semtis ne vien iš Senojo Testamento *debesies liudytojų* tikėjimo (1 eil.), bet labiausiai iš Jėzaus. Būdamas tikėjimo vadovas, jis pats, prieš gaudamas savo pergalės garbę, turėjo pakelti kryžių (2 eil.). Jėzaus kentėjimų svarstymas turėtų įkvėpti jo sekėjams drąsos, idant nepailstų, nesuglebtų, tęstų grumtynes, net jei reikės pralieti kraują (3-4 eil.). Krikščionys turėtų savo kentėjimus laikyti kaip padrąsinimą Viešpaties, kuris myli juos kaip tėvas.

paskirtose lenktynėse, 2 žiūrėdami į savo tikėjimo vado- 2, 10
vą ir ištobulintoją Jėzų. Jis vietoj sau priderančių Mt 4, 3-11p Jn 6, 15 2 Kor 8, 9
džiaugsmų, nepaisydamas gėdos, iškentėjo kryžių ir Fil 2, 6-8
atsisėdo Dievo sosto dešinėje. 3 Apsvarstykite, kaip jis Ps 110, 1; Apd 2, 33+
iškentė nuo nusidėjėlių tokį priešgyniavimą, kad ne- Lk 2, 34
pailstumėte ir nesuglebtumėte dvasia! 4 O jums dar ir
neteko priešintis iki kraujų, grumiantis su nuodėme. 10, 32s

Tėviškasis Dievo auklėjimas 5 Nejaugi būsite už-
miršę paguodos žodžius, pasakytus jums kaip sūnums:

Mano sūnau, Pat 3, 11-12 LXX
nepaniekink Viešpaties auklybos
ir nenusimink jo baramas:
6 *nes Dievas griežtai auklėja, ką myli,* Apr 3, 19
ir plaka kiekvieną sūnų, kurį priglaudžia.

7 Jums reikia pakentėti dėl drausmės. Dievas elgiasi
su jumis kaip su sūnumis. O kurio gi sūnaus tėvas griež- Įst 8, 5+
tai neauklėja?! 8 Bet jeigu jūs be drausmės, kuri visiems
privaloma, vadinasi, jūs ne sūnūs, o pavainikiai. 9 Jau
mūsų kūno tėvai mus pabausdavo, ir mes juos gerbėme.
Tad argi nebūsime dar klusnesni dvasių Tėvui, kad Sk 16, 22; 27, 16 2 Mak 3, 24
gyventume?! 10 Juk anie savo nuožiūra mus drausmino
nedaugeliui dienų, o šis tai daro mūsų labui, kad taptu-
me jo šventumo dalininkais. 11 Beje, kiekviena auklyba Kun 17, 1+; 2 Pt 1, 4
tam kartui atrodo ne linksma, o karti, bet vėliau ji 2 Kor 7, 8-11 Jn 16, 20; 1 Pt 1, 6-7
atneš taikingų teisumo vaisių auklėtiniams. 12 Todėl Jok 1, 2-4
pakelkite nuleistas rankas, ištieskite pasilpusius kelius 13 ir Iz 35, 3
vaikščiokite palikdami tiesius pėdsakus, kad kas luoša, Pat 4, 26 LXX
neišnirtų, bet verčiau sugytų.

Bausmės už neištikimybę 14 Siekite santaikos su vi- Ps 34, 15 Rom 12, 18
sais, siekite šventumo, be kurio niekas neregės Viešpaties. Mt 5, 8-9; 1 Jn 3, 2

15* Žiūrėkite, kad kas nors nenustotų Dievo malonės,
Įst 29, 17 LXX Apd 8, 23 kad kokia karti, žalinga šaknis neišleistų daigų ir dau-
gelis ja nesusiteršų; 16 kad neatsirastų ištvirkėlių ir vėja-
Pr 25, 33 vaikių kaip Ezavas, už valgio kąsnį pardavęs pirmgimio
teises. 17 Jūs žinote, kad jis ir paskui, norėdamas gauti
Pr 27, 30-40 palaiminimą, buvo atmestas ir nerado progos atgailai,
nors su ašaromis jos ieškojo.
Gal 4, 24-26 **Senoji ir Naujoji Sandoros** 18* Jūs prisiartinote ne
Iš 19, 18. 16 Įst 4, 11 prie apčiuopiamos ir liepsnojančios ugnies ar prie aud-
ringos tamsos, ar ūkanų, ar viesulo, 19 ar trimito skarde-
Iš 20, 19 nimo, ar žodžių skambesio, kurį išgirdę žmonės meldė,
kad daugiau nebūtų jiems kalbama. 20 Mat jie negalėjo
Iš 19, 12s pakelti įsakymo: *Net jeigu gyvulys paliestų kalną, jis turi*
būti užmuštas akmenimis. 21 Anas reginys buvo toks baisus,
Įst 9, 19 jog Mozė pasakė: „Bijau ir visas drebu!" 22 Bet jūs esate
Apr 14, 1; 21, 10 prisiartinę prie Siono kalno bei gyvojo Dievo miesto,
dangaus Jeruzalės, prie nesuskaitomų tūkstančių an-
gelų ir iškilmingojo sambūrio, 23 prie danguje įrašytųjų

12, 15-17* Esavas – dvigubas pavyzdys: lengvabūdiška elgsena iliustruoja atsimetimo pavojų, o negalėjimas įgyti palaiminimo – negalėjimą atsiversti po atsimetimo (žr. 6, 4-6).

12, 18-29* Dviejų Sandorų – Mozės ir Kristaus – palyginimu laiško autorius meta galutinį iššūkį, kad skaitytojai ištikimai laikytųsi krikščioniškojo mokymo. Autorius tvirtina, jog Mozės Sandoros kilmė susijusi su Dievo ir gresiančios bausmės baime (18-21 eil.). Sandora Kristuje leidžia mums tiesiogiai prieiti prie Dievo (22 eil.), padaro mus Bendrijos nariais – Dievo vaikais, pašventinta tauta (23 eil.), turinčia užtariantį tarpininką Jėzų (24 eil.). Neklausyti prisikėlusio Kristaus balso yra didesnė nuodėmė, negu atmesti Mozės žodį (25-26 eil.). Nors krikščionys ir atsimeta, Dievo Karalystė Kristuje tvers *nepajudinama* (27-29 eil.).

12, 23* *...prie danguje įrašytųjų pirmgimių:* šis posakis gali būti nuoroda į angelus (žr. 12, 22), į tikėjimo didvyrius Senajame Testamente (žr 11 sk.) arba į visą Naujosios Sandoros Bendriją.

pirmgimių* Bažnyčios, prie visų Teisėjo Dievo, prie nu- Rom 2, 6+
skaidrintų teisiųjų dvasių 24* ir prie Naujosios Sandoros
tarpininko Jėzaus bei prie apšlakstymo krauju, kuris 11, 40+; 8, 6+
šaukia garsiau* už Abelio kraują. 11, 4+; Pr 4, 10
25 Žiūrėkite, kad neatstumtumėte kalbančiojo, nes
jeigu anie neišsisuko, kai atmetė tą, kuris žemėje davė
įspėjimų, tai juo labiau neišsisuksime mes, nusigręžę 2, 2-3
nuo to, kuris kalba iš dangaus. 26 Jo balsas anuomet
drebino žemę, o dabar jis žada: *Aš dar kartą supurtysiu* Iš 19, 18; Ts 5, 4-5 Ps 68, 9
ne tik žemę, bet ir dangų! 27 Žodžiai dar kartą rodo, kad Ag 2, 6
bus permainyti sudrebintieji dalykai kaip sukurtieji, kad 2 Pt 3, 13 Apr 21, 1
pasiliktų tai, kas nesudrebinama. 28 Todėl, gaudami Mt 24, 35p
nepajudinamą Karalystę, būkime dėkingi ir deramai Dan 7, 18
tarnaukime Dievui su pagarba ir baime, 29 nes mūsų 9, 14; Rom 1, 9+
Dievas yra *ryjanti ugnis.* Įst 4, 24+; Iz 33, 14

12, 24-28* Įspūdingas skaitinys išryškina dviejų didžiulių sueigų kontrastą: izraeliečių, susirinkusių prie Sinajaus kalno, kad priimtų Senąją Sandorą bei Mozės Įstatymą, ir Jėzaus sekėjų, susirinkusių prie Siono kalno, dangaus Jeruzalės, kad priimtų Naująją Sandorą. Ši, paženklinta dalyvavimu *nesuskaitomo angelų sambūrio* ir *Jėzaus* su jo atpirkimo *krauju,* primena *Apreiškimo Jonui* dangiškąją liturgiją.

12, 24* *...šaukia garsiau:* arba *šaukia iškalbiau.* Abelio kraujas, pirmasis žemėje pralietas žmonių kraujas, sugretinamas su Jėzaus krauju. Abelio kraujas šaukiasi keršto iš žemės, o Jėzaus kraujas atvėrė kelią kiekvienam prieiti prie Dievo (žr. 10, 19).

+ F +

PABAIGA

13 Paskutiniai raginimai 1* Teišsilaiko brolių meilė.
Rom 12, 13 2 Nepamirškite svetingumo, nes per jį kai kurie, patys to
Pr 18, 2s; 19, 1s Tob 5, 4s nežinodami, buvo priėmę viešnagėn angelus. 3 Prisimin-
Ts 6, 11-24; 13, 3-23 kite kalinius, tarsi patys būtumėte kaliniai, prisiminkite
Mt 25, 36 Žyd 10, 34 skriaudžiamuosius, nes patys tebesate kūne. 4 Tebūna
Išm 3, 13; Ef 5, 5s visų gerbiama santuoka ir nesuteptas santuokos patalas.
O ištvirkėlius ir svetimautojus teis Dievas. 5 Gyvenkite
Fil 4, 12 be godumo pinigams, būkite patenkinti tuo, ką turite,
Įst 31, 6 nes Dievas yra pasakęs: *Niekad aš tavęs nepamesiu ir neap-*
leisiu. 6 Todėl galime su pasitikėjimu tarti:

Ps 118, 6; 27, 1-3 Rom 8, 31-39 *Viešpats mano gelbėtojas – aš nebijosiu!*
Ką man gali padaryti žmogus?!

Tit 1, 5+ **Ištikimybė Jėzaus Sandorai** 7 Atsiminkite savo va-
2, 3 dovus, kurie jums paskelbė Dievo žodį. Įsižiūrėkite į jų
2 Tes 3, 7+ gyvenimo pabaigą, sekite jų tikėjimu. 8 Jėzus Kristus yra
tas pats vakar ir šiandien, tas pats ir per amžius. 9 Ne-

13, 1-16* Po visuomeninio ir moralinio pobūdžio paskatinimų (1-6 eil.) laiško autorius grįžta prie tikėjimo tiesų. Faktas, kad pirmieji tikėjimo vadovai mirę, nėra priežastis laiško skaitytojams netekti tikėjimo (7 eil.), nes Kristus visada gyvas ir lieka tas pats per amžius (8 eil.). Širdis testiprina malonė, o ne valgiai (9 eil.); judaizmas ir krikščionybė negali būti painiojami (10 eil.; žr. Gal 2, 11-14; 2, 15-21). Kaip Jėzus mirė atskirtas nuo savo tautos, taip Krikščionių Bendrija turi likti atskira nuo judaizmo (11-14 eil.). Kristus – Bendrijos širdis ir centras.

13, 9* *...svetimų mokslų*: nuostata apie *valgius* – nuoroda į žydų valgių *švarumo ir nešvarumo* nuostatus. Galimas dalykas, kad laiško autorius mintyje turi ir bendravimą žydų atnašų vaišėse (žr. 13, 10).

siduokite suvedžiojami įvairių svetimų mokslų*. Gera, Ef 4, 14
kai širdis sustiprinta malonės, o ne valgių, nedavusių 1 Kor 8, 8+
naudos tiems, kurie laikėsi jų švarumo. 10 Mes turime 12,28
aukurą*, nuo kurio valgyti neturi teisės tie, kurie tebe- Kun 3, 1+
tarnauja padangtei. 11 Juk kūnai gyvulių, kurių kraujas
vyriausiojo kunigo įnešamas į šventyklą aukai už nuo- Kun 16,27
dėmes, sudeginami už stovyklos. 12 Todėl ir Jėzus, norė-
damas savo krauju pašventinti tautą, kentėjo už miesto 10, 14; Jn 19, 20; Apd 7, 58
vartų. 13 Taigi išeikime jo pasitikti už stovyklos ir prisi- Mt 21, 39p
imkime jo paniekinimą. 14 Čia mes neturime išliekančio 11, 26
miesto, bet ieškome būsimojo. 15 Tad per jį visuomet 1 Kor 7, 29-31; Fil 3, 20; Žyd 11, 10. 14-16
atnašaukime Dievui šlovinimo auką, tai yra jo vardą Ps 50, 14. 23; Rom 1, 9+; 10, 9
garbinančių lūpų vaisių. 16 Nepamirškite daryti gera ir Apd 2, 21+; Oz 14, 3
dalytis su kitais geru, nes tokiomis aukomis patiksite Fil 4, 18
Dievui.

Klusnumas vyresnybei 17* Klausykite savo vadovų ir 1 Tes 5, 12+; 1 Kor 16, 16
būkite jiems atsidavę, nes jie budi jūsų sielų labui, bū-
dami atsakingi už jas; tegu jie tai daro su džiaugsmu, o Ez 3, 18
ne dūsaudami, nes tai nebūtų jums naudinga. 18 Melski-
te už mus, nes mes esame įsitikinę turį ramią sąžinę ir Rom 15, 30; Ef 6, 19; Kol 4, 3
norį visame kame dorai elgtis. 19 Itin prašau melsti, kad 1 Tes 5, 25; 2 Tes 3, 1
būčiau greičiau jums sugrąžintas. Fm 22; Fil 2, 24

20* Ramybės Dievas, amžinosios Sandoros krauju išve- Iz 63, 11; 55, 3; Zch 9, 11; Ez 37, 26; 34, 1+
dęs iš numirusių didįjį avių Ganytoją – mūsų Viešpatį Jn 10, 11; 1 Pt 2, 25; 5, 4

13, 10* ...*turime aukurą*: nuoroda ne į Eucharistiją, bet į Kristaus saviauką.

13, 17-25* Skatindamas paklusti Bendrijos vadovams, laiško autorius prašo už jį melstis (17-19 eil.). Laiškas baigiasi palaiminimu (20-21 eil.), prašymu priimti jo mokymą (22 eilutė), žinia apie Timotiejų (23 eil.) ir bendrais sveikinimais (24-25 eil.).

13, 20-21* Šios eilutės – vienas iš gražiausių Naujojo Testamento palaiminimų.

Fil 2, 13 Jėzų, 21 tepadaro jus tinkamus viskam, kas gera, idant
vykdytumėte jo valią; tenuveikia mumyse, kas jo akims
Rom 16, 27+ patinka per Jėzų Kristų. Jam šlovė per amžių amžius!
Amen.

22 Aš maldauju jus, broliai, kantriai priimkite šį pa-
raginimo žodį: juk parašiau jums trumpai. 23 Žinokite,
Apd 16, 1+ 1 Tes 3, 2 kad mūsų brolis Timotiejus yra išleistas laisvėn. Jei jis
2 Kor 1, 1 Kol 1, 1; Fm 1 greičiau atvyks, aš su juo pamatysiu ir jus.

24 Sveikinkite visus savo vadovus ir visus šventuosius.
Jus sveikina broliai iš Italijos. 25 Malonė teesie su jumis
visais!

VISUOTINIAI LAIŠKAI

Naujajame Testamente, be trylikos apaštalui Pauliui priskiriamų laiškų ir *Laiško žydams,* yra dar kiti septyni laiškai. Trys iš jų priskiriami Jonui, du – Petrui, po vieną – Jokūbui bei Judui. Pavadinimas *visuotiniai laiškai,* arba *katalikiški laiškai,* pirmąkart pasirodo kaip nuoroda į *Pirmąjį Jono laišką* Apolonijaus iš Efezo, II šimtmečio apologeto, raštuose. Jį cituoja istorikas Eusebijas veikale *Historia ecclesiastica.* Pats Eusebijas (260-340 m. po Kr.) taip vadino visus septynis laiškus.

Priežastis, dėl kurios imtas vartoti pavadinimas *visuotiniai* arba *katalikiški laiškai,* susijusi su šių laiškų adresatais. Šie laiškai, skirtingai nuo apaštalo Pauliaus laiškų, adresuotų ypatingai vietinei bendrijai ar asmeniui, buvo aiškiai skirti visuotinei Bendrijai. Tačiau toks apbūdinimas nėra visiškai tikslus. *Laiškas žydams,* kaip ir *Laiškas efeziečiams,* nurodo gavėją. *Trečiasis Jono laiškas* įvardija gavėją, *Antrasis Jono laiškas* skiriamas neįvardytai Bendrijai, *Pirmasis Petro laiškas* – kelioms Mažosios Azijos bendrijoms.

Nors visi septyni laiškai prasideda toms dienoms įprasta laiško forma, keli iš jų neatrodo kaip tikri laiškai.

Antikos pasaulyje buvo įprasta paraginimą teikti laiško forma, siekiant didesnio poveikio. Šiandien tuo pačiu tikslu vartojama *atviro laiško* forma.

Ankstyvoji Bendrija nenoriai priėmė *visuotinius laiškus* į Naujojo Testamento kanoną, išskyrus *Pirmąjį Petro laišką* ir *Pirmąjį Jono laišką*. Nenorą kėlė plačiai paplitusi abejonė ir klausimas dėl jų autorystės: ar iš tikrųjų jie buvo parašyti tų apaštalų, kuriems priskiriami? Pirmieji krikščionys Naująjį Testamentą laikė apaštalų tikėjimo saugykla; užtat jie į ją norėjo dėti tik apaštalų liudijimą. Taigi šiandien skiriama *Raštų* autorystė ir jų kanoniškumas: nors rašyti kitų liudytojų, vėlesnių už tuos, kurių vardais ženklinami, šie *Raštai* liudija apaštalų tikėjimą ir sudaro kanoninius *Raštus*. IV a. pab. – V a. pr. dauguma priekaištų buvo atmesta. Nuo tada tiek graikų, tiek lotynų bendrijose, išskyrus Sirijos krikščionis, visi septyni *visuotiniai laiškai* pripažįstami kanoniniais *Raštais*.

JOKŪBO

LAIŠKAS

Asmuo, kuriam priskiriamas šis laiškas, vargu ar yra vienas iš dviejų Dvylikos narių, vadinamų Jokūbo vardu (žr. Mt 10, 2-3; Mk 3, 17-18; Lk 6, 14-15), nes vadinamas ne apaštalu, bet *Dievo ir Viešpaties Jėzaus Kristaus tarnu* (žr. 1, 1). Galimas dalykas, kad tai nuoroda į trečiąjį Naujojo Testamento Jokūbą, Jėzaus giminaitį, kuris paprastai vadinamas *Viešpaties broliu* (žr. Mt 13, 55; Mk 6, 3). Šis Jokūbas buvo Jeruzalės žydų krikščionių Bendrijos vadovas, kurį apaštalas Paulius pripažino vienu iš *šulų* (žr. Gal 2, 9). *Apaštalų darbuose* Jokūbas pasirodo kaip Jeruzalės žydų krikščionių Bendrijos įgaliotinis (žr. Apd 12, 17; 15, 13-21). Pasak judaizmo istoriko Juozapo Flavijaus, Jokūbas buvo žydų užmuštas akmenimis vyriausiojo kunigo Ananijo valdymo metu, 62 m. po Kr. (žr. *Antiquitates* 20, 9, 1).

Laiškas adresuotas *dvylikai giminių, pasklidusių tarp kitatikių* (žr. 1, 1). Kalbant Senojo Testamento žodžiais, terminas *dvylika giminių* ženklina Izraelio tautą; *pasklidusią tarp kitatikių* – diasporą, arba išblaškymą. Tai nuoroda į žydus už Palestinos ribų, pasklidusius po visą graikų ir romėnų pasaulį (žr. Jn 7, 35). Kadangi krikščionys Bendriją laikė naujuoju Izraeliu, adresatas

galbūt ženklina žydų krikščionių bendrijas Palestinoje, Sirijoje ir kitur arba apskritai žymi visas krikščionių bendrijas. Taigi *išblaškymas* turi simbolinę tremties iš mūsų tikrųjų namų prasmę. Kai kurie mokslininkai laišką yra laikę žydišku rašiniu, *pakrikštytu* keletu krikščioniškų intarpų, tačiau tokia kilmės samprata nepaaiškina daugelio aiškių sąsajų tarp *Jokūbo laiško* ir Naujojo Testamento raštijos.

Literatūrinės formos požiūriu *Jokūbo laiškas* yra laiškas tik aiškintojų sutarimu; nors ir turi adresatą, tačiau jam trūksta tikram laiškui būdingų savybių. Veikiau jis priklauso *parēnēsis,* arba pamokymo, žanrui ir bemaž išimtinai rūpinasi etine elgsena. *Jokūbo laiškas* artimas žydų Išminties raštams kanoninėse Senojo Testamento knygose – *Patarlių* ir *Siracido;* nekanoninėje raštijoje – *Dvylikos patriarchų testamentui, Enocho knygai, Drausmės vadovui.* Konkrečiau kalbant, laišką sudaro didaktinių patarlių rinkiniai, panašūs į *Tobito knygos* (žr. 4, 5-19), *Siracido knygos* skaitinius ir kai kuriuos sinoptinių evangelijų posakius. *Jokūbo laiškas* dažnai kalba apie dalykus, kurie minimi ir Jėzaus posakiuose, ypač Mato evangelijos Kalno pamoksle, tačiau nustatyti bet kokią literatūrinę priklausomybę yra sunku.

Paradoksalu, kad šis labai žydiškas laiškas parašytas taisyklinga graikų kalba; jis rikiuojasi tarp geriausių, kalbos požiūriu, Naujojo Testamento raštų ir, atrodo, yra išlavinto helenistinio rašytojo darbas. Tad laiško aiškintojai, laikantys *Jokūbo laiško* autoriumi Jeruzalės Jokūbą, mano, kad laiškui dabartinę formą suteikė jo raštininkas. Anais laikais taip galėjo būti. Kai kurie aiškintojai *Jokūbo laišką* laiko vienu iš ankstyviausių

Naujojo Testamento raštų ir teigia, jog laiško turinys atspindi tai, ko lauktina iš žydiškosios krikščionybės vadovo. Be to, jų manymu, žydiškosios krikščionybės istorinė situacija, kurią atspindi *Jokūbo laiškas*, yra susijusi su laikotarpiu prieš Jeruzalės sunaikinimą 70 m. po Kr.

Kiti aiškintojai tiki, kad *Jokūbo laiškas* slapyvardžiu buvo parašytas vėlesniu laikotarpiu. Be taisyklingos graikų kalbos, tyrėjai dar pastebi: pirma – autoriui priskiriamas prestižas rodo į vėlesnę legendinę Jokūbo reputaciją; antra – ginčas apie gerų darbų reikšmę rodo į laikotarpį po apaštalo Pauliaus; trečia – autorius nepasikliauja Mozės Įstatymo nuostatais, o to būtų lauktina iš istorinio Jokūbo; ketvirta – laiške nėra jokių užuominų apie Jokūbo santykį su Jėzumi ir ankstyvąja Jeruzalės krikščionių bendrija. Atsižvelgdami į šiuos pastebėjimus, daugelis šiuolaikinių laiško aiškintojų *Jokūbo laišką* priskiria 90-100 m. po Kr. laikotarpiui.

Jokūbo laiško metmenys

A. Įžanga *1, 1*
B. Išmėginimo ir gundymo vertė *1, 2-18*
C. Skatinimas ir perspėjimas *1, 19-5, 12*
D. Maldos jėga *5, 13-20*

✠ A ✠

ĮŽANGA

Apd 12, 17+ **1** 1 Jokūbas, Dievo ir Viešpaties Jėzaus Kristaus tar-
Apd 26, 7 nas*, siunčia sveikinimus dvylikai giminių, pasklidusių
1 Pt 1, 1; Jn 7, 35 tarp kitatikių*.

✠ B ✠

IŠMĖGINIMO IR GUNDYMO VERTĖ

Mt 5, 11+; 1 Pt 4, 13-14 2 Laikykite, broliai, tikru džiaugsmu, kad pakliūvate
Žyd 12, 11; 1 Pt 1, 6-7 į visokius išmėginimus*. 3* Supraskite: jūsų tikėjimo
Rom 5, 35 išmėginimas gimdo ištvermę, 4 o ištvermė subręsta

1, 1* *Jokūbas, Dievo ir... Jėzaus Kristaus tarnas*: laiško autorius apibūdina savo įgaliojimą mokyti krikščionis (žr. Rom 1, 1). Autoriaus tapatybė išsamiau aptarta laiško įvade. *...pasklidusių tarp kitatikių*: gr. *diaspora* - išblaškymas, arba emigracija. Žydai krikščionys išblaškyti už Palestinos ribų.

1, 2* *Laikykite... tikru džiaugsmu... išmėginimus*: dažnas Naujojo Testamento pamokymas, kylantis iš Jėzaus žodžių ir kentėjimų (žr. Mt 5, 10-12; Jn 10, 11; Apd 5, 41).

1, 3-8* Išmėginimo, ištvermės ir tapimo tobulu seka – tai kelias į dvasinę brandą ir visapusiškas pasirengimas Kristaus atėjimui – paruzijai (žr. 5, 7-12; 1 Pt 1, 6-7; Rom 5, 3-5). Žingsniai į dvasinę brandą reikalauja išminties (5 eil.).

darbuose, kad jūs taptumėte tobuli, subrendę ir nieko Mt 5, 48
nestokotumėte.
5 Jei kuriam iš jūsų trūksta išminties*, teprašo Die- Pat 2, 6+; Išm 8, 21s
vą, kuris visiems dosniai duoda ir nepriekaištauja, ir 1 Kar 3, 7s Mt 7, 7; 21, 21p
jam bus suteikta. 6 Tegul prašo, tvirtai tikėdamas, nė
kiek neabejodamas, nes abejojantis žmogus panašus
į jūros bangas, varinėjamas ir blaškomas vėjo. 7 Tok- Iz 57, 20
sai žmogus tegul nemano ką nors gausiąs iš Viešpa-
ties, – 8 toks dvilypis, visuose savo keliuose nepastovus 4, 8
žmogus.
9* Tegul didžiuojasi suvargęs brolis savo išaukštini- Jer 9, 22-23
mu, 10 o turtingasis savo pažeminimu, nes jis išnyks kaip
lauko gėlė. 11 Juk pakyla saulė su savo kaitra, išdžiovina Iz 40, 6-7
žolyną, ir jo žiedas nubyra, jo išvaizdos grožybė pra-
nyksta. Taip sunyks ir turtuolis savo keliuose.
12 Palaimintas žmogus, kuris ištveria išmėginimą*, nes Mt 5, 3+; Dan 12, 12
kai bus ištirtas, jis gaus gyvenimo vainiką*, kurį Dievas 1 Kor 9, 25+
yra pažadėjęs* jį mylintiems.

1, 5* *...išminties*: dovana, kurią Dievas suteikia visiems jos prašantiems tikėjimu; dovana, kuri stiprina krikščionį išmėginimo metu. Ji yra žinojimas, nepasiekiamas tam, kuris netiki ar abejoja, o gavėjui teikiantis tikrosios įvykių vertės suvokimą. Šitaip krikščionis pajėgia sunkumus sutikti ramiai ir viltingai (žr. 1 Kor 2, 6-12).

1, 9-11* Laiške autorius dažnai (žr. 2, 5; 4, 10. 13-16; 5, 1-6) pakartoja Jėzaus mokymą, kad turtai nebūtinai reiškia Dievo malonę – ne sykį jie tampa kliūtimi kelyje link Dievo (žr. Lk 6, 20-25; 12, 16-21; 16, 19-31).

1, 12* *...ištveria išmėginimą*: gr. *peirasmos – gundymas*. *...gyvenimo vainiką*: senovės Palestinoje vainikai arba gėlių pynės buvo nešiojami švenčių proga kaip džiaugsmo ar garbės ženklai. Helenistiniame pasaulyje vainikai buvo politikų, karių ir atletų žymuo. Laiške šis įvaizdis – nuoroda į amžinąjį gyvenimą. *...yra pažadėjęs*: kai kurie rankraščiai prideda veiksnį – *Dievas* ar *Viešpats*.

Sir 15, 11-20; Pat 19, 3; 1 Kor 10, 13; Rom 7, 8-10 **Gundymai** 13* Ir nė vienas gundomas tenesako: „Aš
esu Dievo gundomas". Dievas negali būti gundomas į
pikta ir pats nieko negundo. 14 Kiekvienas yra gundo-
mas, savo geismo pagrobtas ir suviliotas. 15 Paskui įsi-
Rom 5, 12; 6, 23; Žyd 6, 1+ liepsnojęs geismas pagimdo nuodėmę, o užbaigta nuo-
dėmė gimdo mirtį.
16* Nesiduokite suklaidinami, mano mylimi broliai!
Mt 7, 11; Jn 3, 3. 27 17* Kiekvienas geras davinys ir kiekviena tobula dovana*
Jn 8, 12+; 1 Jn 1, 5 ateina iš aukštybių, nužengia nuo šviesybių Tėvo*, ku-
riame nėra jokių atmainų ir jokių sambrėškų. 18* Savo
1 Pt 1, 23+; Jn 1, 12-13 valia jis pagimdė mus tiesos žodžiu, kad būtume tarsi
Apr 14, 4 jo kūrinių pirmienos.

1, 13-15* Dievas, kurį mes garbiname, nėra gundymo autorius (13 eil.). Nuodėmė iš pradžių žmogui sukelia geismą (14 eil.), tada gauna jo sutikimą, kuris tampa nuodėmingo veiksmo priežastimi. Nuodėmė, persunkusi visą žmogų, neša galutinę mirties bausmę (15 eil.).

1, 16-18 Autorius pabrėžia, kad Dievas yra viso, kas gera, ir tik vien to, kas gera, šaltinis. Gundymo į pikta blogis nekyla iš Dievo.

1, 17* *Kiekvienas geras davinys ir kiekviena tobula dovana*: patarlė. *...šviesybių Tėvo*: Dievas vadinamas savo sukurtų dangaus šviesulių – žvaigždžių, saulės, mėnulio – Tėvu (žr. Pr 1, 14-18). Dievo šviesybė nesikeičia ir nemažėja.

1, 18* Priimti Evangeliją – tiesos žodį – tai gimti iš naujo (žr. Jn 3, 5-6). Gimimu iš naujo žmogus tampa *kūrinių pirmienomis*, t. y. nauju kūriniu (žr. 1 Kor 15, 20; Rom 8, 23).

+ C +

SKATINIMAS IR PERSPĖJIMAS

Tikrasis maldingumas 19 žinokite, mano mylimi bro-
liai: kiekvienas žmogus tebūna greitas klausytis*, bet Sir 5, 11; Pr 10, 19;
lėtas kalbėti, lėtas pykti. 20 Žmogaus rūstybė nedaro Dievo 14, 17; Mt 5, 22
teisybės. 21 Todėl, atsižadėję visų nešvarybių bei pikty- 1 Pt 2, 1-2 Gal 5, 19+; Mt 11, 29
bių gausos, su romumu priimkite įdiegtąjį žodį, kuris Jn 3, 11+
gali išgelbėti jūsų sielas. 22 Būkite žodžio vykdytojai, o Rom 2, 13 Mt 7,24-27p
ne vien klausytojai, apgaudinėjantys patys save. 23 Jei Lk 8, 21; 1Jn 3, 17s
kas tėra žodžio klausytojas, o ne vykdytojas, tai jis pa-
našus į žmogų, kuris stebi savo gimtąjį veidą veidrodyje.
24 Pasižiūrėjo ir nuėjo, ir bematant pamiršo, koks buvo.
25 Bet kas geriau įsižiūri į tobuląjį laisvės Įstatymą* ir jį Rom 7, 12; 8, 2; 6, 15+
įsimena, kas tampa nebe klausytojas užuomarša, bet dar- Ps 19, 8; Mt 5, 17
bo vykdytojas, tas bus palaimintas už savo darbą. Jn 13, 17

26* Jei kas mano esąs maldingas ir nepažaboja savo
liežuvio, bet apgaudinėja savo širdį, to maldingumas tuš- 3, 2s
čias. 27 Tyras ir nesuteptas maldingumas Dievo, mūsų

1, 19-25* *...greitas klausytis*: privalu *Evangeliją* noriai priimti ir elgtis taip, kad ji įsišaknytų ir teiktų išganymą (19-21 eil.). Klausytis *žodžio*, bet jo nevykdyti – apgaudinėti save (22-24 eil.). Kas įsižiūri į *tobuląjį laisvės įstatymą* ir jį priima, tas bus palaimintas (25 eil.).

1, 25* *...tobuląjį laisvės Įstatymą*: Mozės Įstatymo aptartis pritaikoma Jėzaus Kristaus Evangelijai, kuri teikia laisvę.

1, 26-27* Praktiškas mokymo *būkite žodžio vykdytojai* (žr. 1, 22) pritaikymas.

1, 26* Išsamiau apie *liežuvio pažabojimą* žr. 3, 1-12.

1, 27* Našlaičiai ir našlės – būdingas bejėgių ir skriaudžiamų žmonių pavyzdys Senajame Testamente.

Iš 22,21+ Tėvo, akyse yra: šelpti našlaičius ir našles* jų sielvarte ir
sergėti save nesuterštą šiuo pasauliu.

2 Pagarba varguoliams 1* Mano broliai, nesutepkite
Įst 1,17+ mūsų šlovingojo Viešpaties Jėzaus Kristaus tikėjimo at-
sižvelgimu į asmenis. 2 Štai į jūsų susirinkimą ateina
žmogus, auksiniais žiedais apsimaustęs, puikiais dra-
bužiais pasipuošęs, taip pat įžengia vargdienis apsku-
rusiu apdaru. 3 Jūs šokinėjate apie tą, kuris puošniai
apsirengęs, ir sakote: „Atsisėsk čia patogiai", o vargdie-
niui tariate: „Pastovėk ten" arba: „Sėskis prie mano
kojų". 4* Argi jūs nesate šališki, argi netampate kreivais
sumetimais besivadovaujantys teisėjai? 5 Paklausykite, ma-
1 Kor 1,26-29 no mylimieji broliai: ar Dievas neišsirinko pasaulio akyse
Sof 2,3+ Apr 2,9 Gal 3,29 vargdienių*, kad jų turtas būtų tikėjimas ir jie paveldėtų
Mt 4,17+ Jok 1,12 Karalystę, pažadėtą jį mylintiems? 6 O jūs paniekinote
vargšą! Argi ne turtuoliai jus vargina, ar ne jie tampo
Iz 52,5 jus po teismus? 7 Ar ne jie piktžodžiauja tam gražiam
Rom 2,24 vardui, kuriuo esate pavadinti?!

2, 1-13* Krikščionių Bendrijoje nėra vietos šališkumo nuodėmei, kuri pagrįsta visuomenine padėtimi ar turtu (2-4 eil.; žr. Mt 5, 3; 11, 5; 23, 6; 1 Kor 1, 27-29). Veikiau dieviškasis gerumas išsiskleidžia Dievo išrinkimu ir pažadais (5 eil.). Turtuoliai, niekinantys vargšus, piktžodžiauja Kristaus vardui (6-7 eil.). Nusižengdami vienu dalyku prieš artimo meilės įstatymą, jie nusižengia prieš visą Įstatymą (8-11 eil.). Kita vertus, Paskutinio teismo tikrovė padeda ištikimiesiems vykdyti visą Įstatymą (12 eil.).

2, 4* Krikščionys, rodydami šališkumą turtingiesiems, nusikalsta išankstiniu nusistatymu ir diskriminacija. Anot autoriaus, jie įvardija save kaip teisėjus ir teisia ne pagal dieviškąjį meilės įstatymą, bet pagal savanaudiškus motyvus.

2, 5* *...vargdienių*: vargšai, *Dievo vargšai* Senajame Testamente, buvo itin atviri Dievui, pasitikintys juo ir patikintys jam savo gyvastį (žr. Lk 6, 20). Dievo įstatymas šališkumo jokiu būdu negali pakęsti (žr. 2, 9).

Laisvės įstatymas visuotinis 8 Jeigu tik vykdote kara-
liškąjį* Įstatymą, kaip Raštas reikalauja: *Mylėk savo arti-* Rom 13, 8-10 Kun 19, 18
mą kaip save patį, jūs gerai darote; 9 bet jeigu pataikaujate Mt 22, 39p
atskiriems asmenims, darote nuodėmę ir esate Įstatymo Pat 24, 23+; Įst 1, 17
kaltinami kaip nusižengėliai. 10 Mat kas laikosi viso Įsta-
tymo, bet nusižengia vienu dalyku, tas lieka kaltas ir Įst 27, 26 Gal 3, 10; Mt 5, 19
dėl visų. 11 Juk tasai, kuris yra pasakęs: *Nesvetimauk!*, Iš 20, 13-14
taip pat yra pasakęs ir: *Nežudyk!* Jei tu nesvetimauji, bet Įst 5, 17-18
žudai, – vis tiek esi Įstatymo laužytojas. 12* Taip kalbėkite
ir taip darykite kaip tie, kurie bus teisiami pagal laisvės Rom 2, 12; 6, 15+
įstatymą. 13 Teismas negailestingas tam, kuris nevykdė gai- Mt 6, 14-15; 18, 35 Lk 6, 36s
lestingumo. O gailestingumas didžiuojasi prieš teismą. 1 Jn 4, 18

Tikėjimas ir darbai 14* Kas iš to, mano broliai, jei kas
sakosi turįs tikėjimą, bet neturi tikėjimo darbų?! Ar gali Gal 5, 6; 1 Kor 13, 3
jį išgelbėti tikėjimas? 15 Jei brolis ar sesuo neturi drabu- Mt 7, 21; 25, 41-45 1 Jn 3, 17
žių ir stokoja kasdienio maisto, 16* ir kas nors iš jūsų

2, 8* ...*karališkąjį*: Mozės Įstatymas buvo duotas Dievo, visuotinio Karaliaus. Be to, laiško autorius, skelbdamas Dievo Karalystę, užsimena apie Jėzaus artimo meilės įsakymą (žr. Mt 22, 39; Mk 12, 31; Lk 10, 27).

2, 12-13* Paskutinio teismo pagrindas – laisvės įstatymas. Anot Jėzaus mokymo, gailestingumas – dalyvavimas paties Dievo gailestingume – apima atleidimą tiems, kurie yra mums nusikaltę (žr. Mt 6, 12. 14-15).

2, 14-26* Šitų eilučių tema – tikėjimo ir darbų santykis. Kartais tvirtinama, kad *Jokūbo laiško* mokymas prieštarauja Pauliaus mokymui (žr. Rom 4, 5-6). Problemą galima suprasti tik susipažinus su skirtingomis autorių aplinkos problemomis. Paulius galynėjasi su tais, kurie tariasi dalyvaują Dievo išganymo veikloje dėl savo gerų darbų ir dėl to, kad pasitiki Dievu per Jėzų Kristų (apaštalo Pauliaus tikėjimo samprata). Tačiau Paulius neabejotinai suvokia tikėjimo reikšmę artimo meilės ir dosnumo plotme (žr. Gal 5, 6. 13-15). *Jokūbo laiško* autorius supranta, kad doras žmogaus elgesys yra įmanomas tik tikrai tikint Dievą (18 ir 26 eil.). Daugelis aiškintojų mano, kad *Jokūbo laiško* autorius norėjo pataisyti klaidingai suprastą apaštalo Pauliaus mokymą.

jiems tartų: „Keliaukite sveiki, sušilkite, pasisotinkite",
bet neduotų, ko reikia jų kūnui, – kas iš tų žodžių?!
17 Taip pat ir tikėjimas: jei neturi darbų, jis savyje
miręs.
18 Priešingai, kitas pasakys: „Tu turi tikėjimą, o aš
turiu darbus. Parodyk man be darbų savo tikėjimą, o aš
tau darbais parodysiu savo tikėjimą. 19 Tu tiki, jog yra
Mt 8, 29+ vienas Dievas? Gerai darai! Bet ir demonai tiki ir dreba.
20 Ar nori žinoti, neišmintingas žmogau, kad tikėjimas
be darbų nevaisingas? 21 Argi ne darbais buvo nuteisin-
Pr 22, 9 Žyd 11, 17 tas mūsų tėvas Abraomas, aukodamas savo sūnų Izaoką
ant aukuro? 22 Matai – tikėjimas veikė kartu su jo dar-
bais, ir darbai tikėjimą padarė tobulą. 23 Taip išsipildė
Pr 15, 6; Rom 4, 3 Gal 3, 6; Iz 41, 8+ Rašto posakis: *Abraomas patikėjo Dievu, ir tai buvo jam*
įskaityta teisumu, o jis pramintas Dievo bičiuliu". 24 Jūs
2, 14+ matote, kad žmogus nuteisinamas darbais, o ne vienu
Kor 2, 1s Žyd 11, 31 tikėjimu. 25 Taip pat ir paleistuvė Rahaba: argi ji ne
darbais buvo nuteisinta, kai priėmė pasiuntinius ir kitu
keliu juos išleido? 26 Kaip kūnas be dvasios miręs, taip
ir tikėjimas be darbų negyvas.

3 Nepažaboto liežuvio blogybė 1* Mano broliai, ne-
Mt 23, 8 1 Kor 12, 28+ sistenkite daugelis būti mokytojais. Žinokite, kad mūsų
laukia griežtesnis teismas. 2 Juk mes visi dažnai nusi-
žengiame.

Pat 10, 19; 18, 21 Sir 5, 9-15; 14, 1; 28, 13-26 Kas nenusideda kalba, tas yra tobulas žmogus; jis
sugebės pažaboti ir visą kūną. 3 Jei mes įbrukame žąslus
arkliams į nasrus, kad mums paklustų, mes suvaldome

3, 1-12* Naudojimasis ir piktnaudžiavimas Bendrijos mokytojo vaidmeniu (1 eil.) čia siejamas su geru ar blogu liežuvio naudojimu (9-12 eil.). Liežuvis – įrankis, kuriuo dažniausiai perduodamas išminties mokymas (žr. Sir 5, 11-6, 1; 28, 12-20).

ir visą jų kūną. 4 Štai kad ir laivai: nors jie tokie dideli
ir smarkių vėjų genami, mažytis vairas juos pakreipia,
kur nori vairininkas. 5 Taip pat ir liežuvis yra mažas na-
rys, bet moka girtis didžiais dalykais. Žiūrėkite, kokia Dan 7, 8+. 20
maža ugnelė padega didžiausią girią; 6 ir liežuvis yra
ugnis! Liežuvis tarsi nedorybės visetas glūdi tarp mūsų Pat 16, 27; 26, 18-21 Sir 28, 22
narių, suteršia visą kūną, padega visą gyvenimo eigą, patsai Mt 15, 18
pragaro padegtas. 7 Kiekviena žvėrių, paukščių, šliužų ir Mt 3, 12+; 5, 22+
jūros gyvūnų veislė yra sutramdoma ir prijaukinama žmo- Pr 1, 26+; 9, 2
gaus prigimties jėga. 8 O liežuvio joks žmogus nepajėgia
suvaldyti; jis lieka vis nerimstanti blogybė, pilna mirtinų
nuodų. 9 Juo šloviname Viešpatį, savo Tėvą, ir juo kei- Ps 140, 4
kiame žmones, kurie sukurti panašūs į Dievą. 10 Iš tų Pr 1, 27+
pačių lūpų plaukia ir laiminimas, ir prakeikimas. Bet Ef 4, 29
taip, mano broliai, neturi būti! 11 Nejaugi šaltinis iš tos
pačios versmės lieja saldų ir kartų vandenį? 12 Argi gali,
broliai, figmedis išauginti alyvas, o vynmedis – figas? Mt 7, 16
Taip pat ir sūrus vanduo negali duoti saldaus.

Tikra ir klaidinga išmintis 13* Kas tarp jūsų išmin- Sir 19, 20-30
tingas ir prityręs? Teparodo savo kilnų elgesį išmin-
tingo švelnumo darbais. 14 Bet jeigu jūs savo širdyje Ef 4, 1-2
puoselėjate kartų pavyduliavimą ir savanaudiškumą,
tuomet nesigirkite ir nemeluokite tiesai. 15 Tai nėra
išmintis, nužengusi iš aukštybių, bet žemiškas, gyvuliš- 2 Kor 1, 12
kas ir demoniškas gudrumas. 16 Kur pavydas ir sava- 1 Kor 3, 3
naudiškumas, ten ir netvarka bei įvairūs nedori darbai.
17 Iš aukštybių kilusi išmintis pirmiausia yra tyra, paskui 1, 5+ 1 Kor 13, 4-7

3, 13-18* Svarstymas apie tikrąją išmintį siejamas su mokytojo vaidmeniu, nes jis valdo savo kalbą. Išminčiaus, apdovanoto *iš aukštybių*, savybės aprašomos 17-18 eil. (žr. Gal 5, 22-23), lyginant jas su žemiškosios išminties savybėmis 14-16 eil. (žr. 2 Kor 12, 20).

taikinga, maloninga, klusni, pilna gailestingumo ir ge-
Fil 1, 11; Žyd 12, 11 rų vaisių, nesvyruojanti, nuoširdi. 18 O teisumo vaisius
Mt 5, 9 sėjamas taikoje tiems, kurie neša taiką.

4 Santarvės reikalas 1* Iš kur atsiranda karai, iš kur
Rom 7, 23 Gal 5, 17 tarp jūsų kivirčai? Ne iš kur kitur, tik iš jūsų užgaidų*,
1 Pt 2, 11 kurios nerimsta jūsų sąnariuose.

2 Geidžiate ir neturite? Tuomet žudote. Pavydite ir
negalite pasiekti? Tuomet kovojate ir kariaujate. Jūs
Ps 66, 18 Mt 6, 5-13. 33 neturite, nes neprašote. 3 Jūs prašote ir negaunate, nes
Rom 8, 26 negerai prašote – tik savo įnoriams patenkinti.

4 Jūs svetimautojai*! Argi nežinote, kad draugystė
Mt 6, 24p 1 Jn 2, 15-17 su pasauliu priešinga draugystei su Dievu? Taigi kas
nori būti pasaulio bičiulis, tas tampa Dievo priešininku.
5* Gal manote, kad Raštas veltui sako: „Pavydulingai
Pr 2, 7 trokšta jis Dvasios, kurią apgyvendino mumyse". 6* Bet
1 Pt 5, 5-9 Pat 3, 34 LXX jis duoda dar didesnę malonę, ir todėl sakoma: *Dievas
priešinasi išpuikėliams, o nuolankiesiems teikia malonę.*

4, 1-12* Susirūpinimas dėl kilusių Bendrijoje kivirčų. Iš kur kyla kivirčai? *Draugystė su pasauliu* yra *nesantaika su Dievu* (4 eil.). Be to, kivirčai yra susiję su netinkama maldos nuostata (žr. Mt 7, 7-11; Jn 14, 13; 15, 7; 16, 23): Dievo prašoma ko nors dėl savo pomėgių arba visai nesimeldžiant (2-3 eil.). Tinkama maldos nuostata – klusnumas Dievui, gręžimasis širdimi į Dievą, nuolankumas ir blogio vengimas (7-10 eil.).

4, 1* ... *užgaidų*: galima versti ir žodžiu *malonumai*. Malonumas – ne nuodėmė. Tekstas pabrėžia, kad viskas priklauso nuo būdo, kaip žmogus galynėjasi su savo poreikiais ir geismais. Veiksmo vertę lemia motyvai.

4, 4* ...*svetimautojai*: įprastas biblinis įvaizdis ženklinti Sandorą tarp Dievo ir jo tautos yra santuokos ryšiai. Sandoros su Dievu sulaužymas laikomas svetimavimu.

4, 5* Dievas jaučia pavydą, kai jo kūriniai svetimauja (žr. Iš 20, 5; Įst 4, 24; Zch 8, 2).

4, 6* Dievas nori laimės visiems kūriniams, bet žmogaus savimeilė ir puikybė dažnai užkerta Dievui kelią. Su Dievu privalu nuolankiai bendrauti (žr. 4, 10).

7 Taigi būkite klusnūs Dievui; priešinkitės velniui, ir Ef 6, 11
jis bėgs nuo jūsų. 8 Artinkitės prie Dievo, ir jis artinsis Zch 1, 3; Mal 3, 7
prie jūsų. Nusimazgokite rankas, nusidėjėliai, nusiva-
lykite širdis, besiblaškantieji! 9 Pažinkite savo skurdą, 1, 8
liūdėkite ir raudokite! Jūsų juokas tepavirsta gedulu,
o džiaugsmas – liūdesiu. 10 Nusižeminkite prieš Viešpatį, Mt 23, 12
tai jis jus išaukštins.
11 Broliai, neapkalbinėkite vieni kitų! Kas apkabinėja Kun 19, 16
arba teisia savo brolį, tas apkabinėja ir teisia įstatymą. Mt 7, 1-5
O jeigu tu teisi įstatymą, vadinasi, nesi įstatymo vyk-
dytojas, bet teisėjas. 12 Tačiau tėra vienintelis įstatymo
leidėjas ir teisėjas, būtent tas, kuris gali išgelbėti ir pra- Mt 10, 28p 1 Sam 2, 6+
žudyti. O kas gi tu toksai, kuris drįsti teisti artimą?! Rom 14, 1
Perspėjimas galingiesiems 13* Nagi jūs, kurie kalba-
te: „Šiandien arba rytoj mes keliausime į tą ir tą miestą, Pat 27, 1 Lk 12, 19-20
tenai prabūsime metus, versimės prekyba ir pasipelny-
sime“, – 14 juk jūs nežinote, kas jūsų rytoj laukia! Ir kas
gi jūsų gyvybė? Esate garas, kuris trumpam pasirodo ir Job 14, 2+
paskui išnyksta. 15 Verčiau sakytumėte: „Jei Viešpats pa- Apd 18, 21 Rom 1, 10
norės*, gyvensime ir darysime šį bei tą“. 16 O dabar jūs
giriatės iš savo pasipūtimo, ir kiekvienas toks gyrima-
sis yra netikęs. 17 Kas moka daryti gera ir nedaro, tas 1, 22-25+
nusideda*.

4, 13-17* Gyvenimo nesaugumas (14 eil.), visiška priklausomybė nuo Dievo ir būtinumas atsiduoti Dievo valiai (15 eil.) leidžia žmogui pažinti tai, kas gera, ir daryti tai, kas gera (17 eil.). Nekreipti į tai dėmesio – puikybė ir įžūlumas (16 eil.); nedaryti to, kas teisinga ir gera – nuodėmė.

4, 15* ...*Jei Viešpats panorės*: nuostata, kuri privalo lydėti visus žmogaus užmojus.

4, 17* ...*nusideda*: gyvenantis įžūliai, užmirštantis gyvenimo laikinumą ir priklausomybę nuo Dievo (žr. 4, 13-16), nusideda.

Lk 6, 24s Pat 11, 4.28 **5** 1* Nagi dabar jūs, turtuoliai, verkite ir raudokite
dėl jūsų laukiančių negandų! 2 Jūsų lobiai supuvę, jūsų
Mt 6, 19-21 drabužiai kandžių sukapoti. 3 Jūsų auksas ir sidabras
Sir 29, 10-12 surūdijo, ir jų rūdys prieš jus liudys ir ės jūsų kūnus
Pat 16, 27 kaip ugnis. Jūs tebekraunate turtus dienų gale. 4 Štai šau-
Kun 19, 13 Įst 24, 14-15 kia jūsų laukus nuvaliusių darbininkų užmokestis, kurį
jūs nusukote, pjovėjų aimanos prasiskverbė į kareivijų
Iš 22, 22 Dievo ausis. 5 Jūs prabangiai gyvenote žemėje, smagu-
riavote ir nupenėjote savo širdis skerdimo dienai. 6* Jūs
Išm 2, 10-20 pasmerkėte ir nužudėte teisųjį: jis jums nesipriešina.

Baigiamieji pamokymai 7* Tad būkite kantrūs, bro-
1 Kor 15, 23+ liai, iki Viešpaties atėjimo. Antai ūkininkas laukia bran-
Įst 11, 14 gaus žemės vaisiaus, kantriai jį globodamas, kol sulaukia
ankstyvojo ir vėlyvojo lietaus*. 8 Ir jūs būkite kantrūs,
Apr 1, 3 2 Kor 6, 2+ sustiprinkite savo širdis, nes Viešpaties atėjimas arti.
Mt 24, 33p 9 Nemurmėkite, broliai, vieni prieš kitus, kad nebū-
Rom 2, 6+ tumėte teisiami. Štai teisėjas jau stovi prie slenksčio.
10 Imkite, broliai, vargų pakentimo ir kantrybės pavyz-
Mt 5, 11-12p džiu pranašus, kurie kalbėjo Viešpaties vardu. 11 Štai mes
šloviname ištverminguosius. Jūs girdėjote apie Jobo
1, 2-3. 12 Job 42, 10-17 ištvermę ir matėte, kokia buvo jam Viešpaties skirta
Ps 103, 8 pabaiga, *nes Viešpats kupinas užuojautos ir gailestingumo.*
12 Bet pirmiausia, mano broliai, neprisiekinėkite nei

5, 1-6* Autorius pasmerkia turtuolius, kurių aukos šaukiasi dangaus teismo dėl išnaudojimo (4-6 eil.).

5, 6* Autorius primena Senojo Testamento temą apie teisiųjų vargšų priespaudą (žr. Pat 1, 11; Išm 2, 10. 12. 20).

5, 7-11 Neteisingų turtuolių engiamus vargšus autorius ragina būti kantrius ir pakelti gyvenimo vargus (9 eil.), laukiant Viešpaties atėjimo. Tada jie gaus savo atlygį (7-8 ir 10-11 eil.).

5, 7* *...ankstyvojo ir vėlyvojo lietaus*: Palestinos žemdirbių sėjos laiko nuorodos (žr. Įst 11, 14; Jer 5, 24; Jl 2, 23).

dangumi, nei žeme, nei kitokia priesaika. Tebūnie jūsų Mt 5, 34-37
„taip" – taip ir „ne" – ne, kad nepakliūtumėte į teismą.

+ D +

MALDOS JĖGA

13 Ištiko ką iš jūsų nelaimė? Tesimeldžia. Kas nors
džiaugiasi? Tegul gieda. 14* Kas nors pas jus serga? Te-
pasikviečia Bažnyčios vyresniuosius, ir jie tesimeldžia Tit 1, 5+; Mk 6, 13
už jį, patepdami aliejumi Viešpaties vardu. 15* Tikėjimo Apd 3, 16+
malda išgelbės ligonį, ir Viešpats jį pakels, o jeigu jis
būtų nusikaltęs, jam bus atleista. 16 Tad išpažinkite vie- Pat 28, 13+
ni kitiems nuodėmes ir melskitės vieni už kitus, kad Sir 4, 26 1 Jn 1, 8-10
atgautumėte sveikatą. Daug gali karšta teisiojo malda. Iš 32, 11+
17 Elijas buvo vargo žmogus kaip ir mes. Jis melste meldė, 1 Kar 17, 1; 18, 1. 41s
kad nelytų, ir nelijo žemėje trejus metus ir šešis mėne- Apr 11, 6
sius; 18 ir jis vėl meldė, ir dangus davė lietaus, o žemė
išželdino savo vaisių.

19 Mano broliai, jeigu kas iš jūsų nuklystų nuo tiesos Gal 6, 1+; 1 Jn 5, 16
ir kas nors jį atverstų, – 20 težino, kad, sugrąžindamas
nusidėjėlį iš klystkelio, išgelbės jo sielą nuo mirties ir Tob 12, 9
uždengs daugybę nuodėmių. Pat 10, 12 1 Pt 4, 8

5, 14* Ligos atveju krikščionis privalo kviesti presbiterius – *vyresniuosius* (žr. Apd 15, 2. 22-23; 1 Tim 5, 17; Ti 1, 5). Jie melsis už ligonį ir pateps jį aliejumi. Aliejus senovės pasaulyje buvo vartojamas kaip gydomoji priemonė (žr. Iz 1, 6; Lk 10, 34; Mk 6, 13).

5, 15* Maldos ir patepimo pasekmės – sveikata ir nuodėmių atleidimas. Katalikų Bendrija paskelbė dogmą, kad šis ligonio patepimas yra sakramentas, *Kristaus įsteigtas ir palaimintojo Jokūbo paskelbtas.*

PIRMASIS

PETRO

LAIŠKAS

Pirmasis Petro laiškas prasideda apaštalo pasveikinimu Mažosios Azijos krikščionių bendrijoms (žr. 1, 1), apimant sritis, kuriose apaštalas Paulius buvo paskelbęs Evangeliją (žr. Apd 16, 6-7; 18, 23). Krikščionys drąsinami likti ištikimi tikėjimo bei krikščioniško elgesio idealams ir nepaisyti persekiojimo grėsmės. Bendrijos, į kurias kreipiamasi, sprendžiant iš užuominų, yra iš pagonijos (žr. 1, 14. 18; 2, 9-10; 4, 3-4), nors apstu ir nuorodų į Senąjį Testamentą (žr. 1, 24; 2, 6-7. 9-10. 22; 3, 10-12).

Laiško turinys ir įteigia, ir perspėja *pakeleivius* (žr. 1, 1), kurie, norėdami gyventi kaip Dievo tauta, jaučiasi atstumti nuo savo ankstesnių religinių šaknų bei įprastų visuomeninių santykių. Kreipiamasi su nuoroda į Kristaus prisikėlimą ir viltį, kurią teikia Kristus (žr. 1, 3-5), ir į krikštą – gimimą iš naujo (žr. 1, 3. 23-25; 3, 21). Kristaus kančia bei mirtis yra ir išganymo šaltinis, ir gyvenimo pavyzdys (žr. 1, 19; 2, 21-25; 3, 18). Krikščionio pašaukimas būti Kristuje kaip gailestingumą patyrusiam, privalančiam skelbti ir gyventi pagal Dievo pašaukimą (žr. 2, 9-10) pakartotinai išsakomas įvairiose visuomeninėse situacijose (žr. 2, 11-17): darbo (net esant

vergais, žr. 2, 18-20), šeimos (žr. 3, 1-7), bendrų elgsenos normų (žr. 3, 8-12; 4, 1-11). Bet visa pranoksta glūdinti persekiojimo grėsmė (žr. 3, 13-17). Juk persekiojimas kai kur jau vyksta, užtat krikščionys drąsinami: *nesistebėkite, kad degina jus ugnis* (žr. 4, 12-19).

Laiške nuolat kalbama apie moralinį drąsinimą – *paraklēsis* – ir katechetines Dievo gailestingumo darbų santraukas Kristuje. Būti ištikimiems, nepaisant grėsiančio persekiojimo baimės, yra buvimo Kristuje prasmės vizija. Krikšto reikšmė ir užuominos į krikšto apeigų bruožus rodo, kad autorius į savo svarstymą įtraukė homiletinius, tikėjimo išpažinimo, giesmių ir tuomet jau įprastus sakramentinius krikšto apeigų elementus.

Nuo II kristinio šimtmečio iki mūsų laikų krikščionių tikėjimo kraitis laikė apaštalą Petrą šio laiško autoriumi. Kadangi Petras buvo nukankintas Romoje Nerono persekiojimo metu, tarp 64 ir 67 m. po Kr., manyta, jog laiškas buvo parašytas Romoje prieš jo mirtį. Šios išvados pagrindas – laiško nuoroda į *Babiloną* (žr. 5, 13), - tokia buvo Romos *pravardė* ankstyvojoje Bendrijoje.

Kai kurie šiuolaikiniai mokslininkai, remdamiesi duomenimis, nesiderinančiais su Petro autoryste, *Pirmąjį Petro laišką* laiko vėlesniu krikščionio, rašusio slapyvardžiu, darbu. Duomenys, kurie nesiderina su apaštalo Petro autoryste, apima laiško graikų kalbą, kurią sunku priskirti Galilėjos žvejui, naudojimąsi Septuaginta, Senojo Testamento vertimu į graikų kalbą, cituojant Senąjį Testamentą; mintijimo ir išraiškos panašumą su

apaštalo Pauliaus laiškais; užuominas į paplitusį krikščionių persekiojimą, kuris iš tikrųjų prasidėjo vėliau, valdant Domicianui (81-96 m. po Kr.). Taigi *Pirmasis Petro laiškas* sietinas su I kristinio šimtmečio užsklanda ar net II šimtmečio pradžia, kai prasidėjo krikščionių persekiojimas Mažojoje Azijoje.

Kiti mokslininkai mano, kad šiuos duomenis galima paaiškinti sekretoriaus Silvano įnašu (žr. 5,12). Sekretoriai dažnai savo vartojama kalba ir stiliumi perteikdavo autoriaus mintis. Minimi persekiojimai gali būti nuoroda į vietinius išpuolius, o ne į sistemingą, imperijos organizuotą krikščionių persekiojimą. Tada *Pirmajame Petro laiške* nebūtų nieko, kas nesiderintų su apaštalo Petro autoryste šeštajame I kristinio šimtmečio dešimtmetyje.

Dar kiti mokslininkai renkasi vidurio kelią. Anot jų, daugelis laiško sąsajų su *Jokūbo laišku* ir *Pirmuoju Jono laišku* apibūdina bendrą tikėjimo kraitį, o ne tiesioginę priklausomybę nuo apaštalo Pauliaus. Toks liturginis ir katechetinis kraitis buvo labai ankstyvas ir daugeliu atvejų susijęs su Palestina.

Tačiau vargu ar apaštalas Petras siuntė laišką krikščionių bendrijoms iš pagonijos į Mažąją Aziją, kai apaštalas Paulius dar buvo gyvas. Veikiau *Pirmasis Petro laiškas* nurodo laikotarpį po abiejų apaštalų mirties (70-90 m. po Kr.). Laiško autorius, atrodo, buvo apaštalo Petro mokinys Romoje, atstovaujantis apaštalo Petro grupei. Petras buvo kaip tiltas tarp krikščionybės kilmės Palestinoje ir jos sužydėjimo pagonių pasaulyje. Rūpestį kelianti problema yra ne oficialus persekiojimas, bet

krikščioniškas gyvenimas priešiškoje, pasaulietiškoje aplinkoje, besiskiriančioje savo pomėgiais, varginančioje krikščionių mažumą pajuoka bei priespauda.

Pirmojo Petro laiško metmenys

A. Įžanga *1, 1-2*
B. Dievo dovana ir pašaukimas per krikštą *1, 3-2, 10*
C. Krikščionis priešiškame pasaulyje *2, 11-4, 11*
D. Padrąsinimas persekiojamiems *4, 12-5, 11*
E. Pabaiga *5, 12-14*

+ A +

ĮŽANGA

1 1* Petras, Jėzaus Kristaus apaštalas, pakeleiviams,
pasklidusiems* Ponte, Galatijoje, Kapadokijoje, Azijo- Jok 1, 1+; Jn 7, 35
je ir Bitinijoje*, išrinktiems 2 išankstiniu Dievo Tėvo Ef 1, 4; Rom 8, 29 2 Tes 2, 13
numatymu, Dvasios pašventimu, kad būtų klusnūs ir
pašlakstyti Jėzaus Kristaus krauju. Tebūnie jums kele- Mt 26, 28+ Iš 24, 6-8
riopai padauginta malonė ir ramybė!

1, 1-2* Apaštalas Petras įžangoje save įvardija kaip autorių. Savo pamokyme presbiteriams – *vyresniesiems* – save vadina vyresniuoju (žr. 5, 1). Jis kreipiasi į pagonijos krikščionis, gyvenančius Mažojoje Azijoje. Jų ypatinga padėtis – išrinkti ir pašventinti – daro juos vertus Dievo *malonės* ir *ramybės*. O iš tikrųjų jie yra *pakeleiviai*, išblaškyti tarp pagonių, toli nuo savo tikrosios tėvynės.

1, 1* *...pasklidusiems*: pažodžiui – *diasporoje* (žr. Jok 1, 1). *...Ponte ...Bitinijoje*: penkios Mažosios Azijos provincijos.

+ B +

DIEVO DOVANA IR PAŠAUKIMAS PER KRIKŠTĄ

2 Kor 1, 3; Ef 1, 3 3 Šlovė Dievui, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvui,
kuris iš savo didžio gailestingumo Jėzaus Kristaus pri-
1, 23; Jn 3, 5; 1 Jn 2, 29; 3, 9 sikėlimu iš numirusių yra atgimdęs mus gyvai vilčiai 4 ir
Rom 1, 4+; Kol 1, 5. 12; 3, 3-4 nenykstančiam, nesuteptam, nevystančiam palikimui,
Mt 6, 19-20p kuris skirtas jums danguje.
Ef 1, 19s; 1 Jn 3, 2 5 Jus Dievo galybė ir sergsti tikėjimu išganymui, kuris
parengtas apsireikšti paskutiniu metu. 6* Tuomet jūs
Jn 16, 20; Jok 1, 2-3 džiaugsitės, nors dabar ir reikia truputį paliūdėti įvai-
Žyd 12, 11 riuose išmėginimuose. 7 Taip jūsų nuoširdus tikėjimas,
Mal 3, 2-3; 1 Kor 3, 13 brangesnis už pragaištantį auksą, kuris ugnimi ištiria-
Rom 2, 7 mas, bus pripažintas vertas pagyrimo, šlovės bei pagar-
bos, kai apsireikš Jėzus Kristus. 8 Jūs mylite jį, nors ir
1 Jn 4, 20 nesate jo matę; tikėdami jį, nors ir neregėdami, džiū-
gaujate neapsakomu ir šlovingiausiu džiaugsmu, 9 nes
žinotės gausią tikėjimo siekinį – sielų išganymą.

Pranašų viltis 10* Šito išganymo ieškojo ir jį tyrinėjo
Apd 11, 27+ pranašai, kurie ir pranašavo apie jums skirtąją malo-

1, 3-5* Šlovinimo malda ir dėkojimas Dievui, kuris teikia naujo gyvenimo dovaną ir gyvą viltį per krikštą (3 eil.). Atgimimas – ženklas *nenykstančio paveldo* (4 eil.) ir išganymo, kuris tebeslypi ateityje ir bus apreikštas *paskutiniu metu* (5 eil.).

1, 6-9* Kaip Kristaus prisikėlimo garbė buvo apreikšta po kentėjimų ir mirties, taip ir naujasis gyvenimas, kurį jis teikia, turės pakelti daug išmėginimų (6 eil.), siekiant tikslo – šlovingos išganymo pilnatvės (9 eil.) Kristaus atėjimo metu (7 eil.).

1, 10-12* ...*Kristaus Dvasia*: buvusi su pranašais, vedusi juos ieškoti,

nę. 11 Jie nagrinėjo, kurį ir kokį laiką nurodė juose vei- Apd 1, 7+; 2, 23+
kianti Kristaus Dvasia*, išpranašavusi Kristaus kentėjimus Lk 18, 31+ Iz 52, 13-53, 12
ir juos lydinčią šlovę. 12 Jiems buvo apreikšta, kad jie ne Mt 13, 16-17p
sau, bet jums tarnauja tuo, ką dabar jums atskleidė Evan-
gelijos skelbėjai iš dangaus pasiųstos Šventosios Dvasios Rom 16, 25+
galia. Į tuos dalykus geidžia pažvelgti net angelai. Ef 3, 10+

Šventųjų pašaukimas 13* Todėl, susijuosę savo dva-
sios strėnas*, būkite blaivūs ir visiškai pasitikėkite ma- Lk 12, 35-40
lone, kuri bus jums suteikta, kai apsireikš Jėzus Kristus.
14* Kaip klusnūs vaikai, daugiau nepasiduokite ankstes-
nėms savo neišmaningumo* laikų aistroms. 15 Šventas Rom 6, 19
yra tasai, kuris jus pašaukė, tad ir jūs patys tapkite šven- Mt 5, 48; 1 Jn 3, 3 Apd 9, 13+; Iz 43, 1
ti visu savo elgesiu, 16 kaip parašyta: *Būkite šventi, nes aš* Kun 19, 2; 17, 1+
esu šventas. 17 Ir jei kaip Tėvo šaukiatės to, kuris nešališ-
kai teisia pagal kiekvieno darbą, su baime elkitės savo Įst 10, 17+; Žyd 11, 6+
viešnagės metu. 18 Juk jūs žinote, kad esate atpirkti nuo 2 Kor 5, 6
niekingos iš protėvių paveldėtos elgsenos ne nykstan- Iz 52, 3 1 Kor 6, 20; 7, 23
čiais turtais, sidabru ar auksu, 19* bet brangiuoju krauju Ef 4, 17

tyrinėti ir pranašauti *malonę* ir ateinantį *išganymą* (10 eil.), buvusi su apaštalais, skatinusi juos skelbti išganymo įvykdymą per Kristaus kentėjimus ir garbę (12 eil.).

1, 13-25* Šios eilutės susijusios su Dievo pašaukimu savo tautai, kad atsivertų šventumui ir tarpusavio meilei dėl atpirkimo per Kristaus kraują (18-21 eil.).

1, 13* *...susijuosę savo dvasios strėnas*: išėjimo iš Egipto metu izraeliečiai į kelionę leidosi pasirengę galynėtis su kliūtimis (žr. Iš 12, 11). Krikščionys, laukiantys Kristaus atėjimo, privalo būti budrūs (žr. Lk 12, 35).

1, 14-16* *...neišmaningumo*: Dievo pažinimo stoka praeityje neišvengiamai veda į nedorą elgesį (14 eil.). Kita vertus, šventumas – jų pašaukimo pažinti Dievą ir jį mylėti pasekmė.

1, 19* Krikščionys įgijo atpirkimą, pranašautą Izaijo (žr. Iz 52, 3), per nekalto Avinėlio kraują (žydų gyvybės simbolis, žr. Iz 53, 7. 10; Jn 1, 29; Rom 3, 24-25; 1 Kor 6, 20).

Apr 5, 9; Jn 1, 29 Rom 3, 24-25+ Kristaus, to avinėlio be kliaudos ir dėmės. 20 O jis buvo
Jn 17, 24 numatytas dar prieš pasaulio sukūrimą ir apreikštas lai-
Gal 4, 4; Žyd 1, 2 Rom 1, 16+ kų pabaigoje jums, 21 per jį įtikėjusiems Dievą, kuris jį
Rom 1, 4+; 8, 11+ prikėlė iš numirusių ir suteikė jam garbę; todėl ir jūsų
tikėjimas bei viltis kyla į Dievą.

Rom 1, 5+ Jn 17, 17 **Brolių meilė** 22* Nuskaidrinę savo sielas klusnumu
tiesai ir siekdami neveidmainiškos brolių meilės, karš-
1 Jn 3, 9; 5, 1 1 Pt 1, 3; Jok 1, 18 tai iš širdies mylėkite vieni kitus. 23 Jūs esate atgimę ne
Jn 3, 11+ iš pranykstančios, bet iš nenykstančios sėklos gyvu ir
Dan 6, 27 pasiliekančiu Dievo žodžiu*. 24 Mat

Iz 40, 6-8 *kiekvienas kūnas – tartum žolynas,*
ir visa jo garbė tarsi žolyno žiedas.
Žolynas sudžiūsta, ir žiedas nubyra;
25 *tik Viešpaties žodis išlieka per amžius.*

Toks yra žodis, paskelbtas jums kaip Geroji Naujiena.

2 Tikinčiųjų paprastumas. Visuotinė kunigystė
Jok 1, 21 1* Taigi, atmetę visokią blogybę, visokią klastą, veid-
mainystes, pavyduliavimus ir visokias apkalbas, 2 lyg
1 Kor 3, 2 naujagimiai trokškite dvasinio, neatmiešto pieno, kad
nuo jo augtumėte išganymui. 3* Jūs gi esate patyrę, koks
Ps 34, 9 meilus yra Viešpats.
Ps 118, 22 Mt 21, 42p 4* Ženkite prie jo, gyvojo akmens, tiesa, žmonių

1, 22-25* Krikščionių atgimimas vyksta per Kristų, kuris kaip *nenykstančioji sėkla* teikia naują ir išliekančią gyvybę žmoguje (23 eil.). Priimti Evangeliją (24-25 eil.) reiškia įsipareigoti siekti *brolių meilės* (22 eil.).

1, 23* *...gyvu ir pasiliekančiu Dievo žodžiu:* arba *žodžiu gyvojo ir pasiliekančiojo Dievo.*

2, 1-3* Išganymo patirties brendimas apima du žingsnius: pirma – atsisakyti visko, kas yra priešinga naujajam gyvenimui, antra – maitintis *neatmieštu pienu,* gautu per krikštą.

2, 3* Žr. Ps 34, 9.

2, 4-8* Kristus – *rinktinis akmuo* (žr. Iz 28, 16), t. y. dvasinio

atmesto, bet Dievo išrinkto, brangaus. 5 Ir jūs patys, kaip Apd 4, 11
gyvieji akmenys, statydinkitės* į dvasinius namus, kad Ef 2, 20-22
būtumėte šventa kunigystė ir atnašautumėte dvasines Iš 19, 6+ Rom 1, 9+
aukas, priimtinas Dievui per Jėzų Kristų. 6 Todėl Rašte
pasakyta:

Štai aš dedu Sione rinktinį akmenį, Iz 28, 16 Rom 9, 33; 10, 11
brangų kertinį akmenį;
kas tiki jį, nebus sugėdintas.

7 Tad jums, tikintiesiems, atiteks šlovė, o netikintie-
siems *tasai statytojų atmestasis akmuo tapo kertiniu akmeniu,* Ps 118, 22
8 *suklupimo akmeniu ir papiktinimo uola.* Iz 8, 14s

Jie suklumpa, neklausydami žodžio; tam jie ir skirti.

Dievo tauta 9* O jūs esate *išrinktoji giminė, karališkoji* Iz 43, 20-21 Iš 19, 5-6+
kunigystė, šventoji tauta, įsigytoji liaudis, pašaukta išgar- Ef 1, 14+ Rom 3, 24+
sinti šlovingus darbus to, kuris pašaukė jus iš tamsybių į Kol 1, 12-13 Apd 26, 18
savo nuostabią šviesą. 10 Seniau *ne tauta, dabar Dievo* Oz 1, 6-9; 2, 3. 25
tauta, seniau neradę gailestingumo, dabar jį suradę.

Krikščionių Bendrijos pastato pamatas (5 eil.). Netikintiems Kristus – kliūtis ir suklupimo akmuo, ant kurio jiems lemta suklupti (8 eil.; žr. Rom 11, 11).

2, 5* ...*statydinkitės*: arba *esate statomi.*

2, 9-10* Čia minimos senojo Izraelio išimtinės teisės dabar išsamiau pritaikomos krikščioniškajai tautai: *išrinktoji giminė* (žr. Iz 43, 20-21) ženklina jos dievišką išrinkimą (žr. Ef 1, 4-6); *karališkoji kunigystė* (žr. Iš 19, 6), kad tarnautų garbindama Dievą Kristuje, tęsdama jo kunigiškąjį gyvenimo, kančios ir prisikėlimo vaidmenį; *šventoji tauta* (žr. Iš 19, 6) reiškia šios tautos išskirtinumą (žr. Mal 3, 17) dėl jos krikšto Kristaus mirtimi ir prisikėlimu. Išimtinės teisės pranoksta visas prigimtines bei tautines padalas ir vienija žmones į Bendriją, kad garbintų Dievą, išvedusį juos iš pagonijos tamsybių ir įvedusį į tikėjimo į Kristų tiesą. Buvę *ne tauta*, stokojanti gailestingumo, dabar yra tapę tikrąja Dievo tauta, išrinktaisiais jo gailestingumo gavėjais (žr. Oz 1, 9; 2, 25).

KRIKŠČIONIS PRIEŠIŠKAME PASAULYJE

Pr 23, 4; Ps 39, 13 Žyd 11, 13 Gal 5, 24; Jok 4, 1

11* Mylimieji, aš maldauju jus kaip ateivius ir svečius*
susilaikyti nuo kūno geidulių, kurie kovoja prieš sielą.
12 Jūsų elgesys tarp pagonių tebūna pavyzdingas, kad,
nors dabar šmeižia jus kaip piktadarius, pažinę jūsų
gerus darbus, imtų šlovinti Dievą aplankymo dieną.

Mt 5, 16 Iš 3, 16+; Iz 10, 3

Santykiai su valdžia 13* Būkite klusnūs kiekvienai
žmonių valdžiai dėl Viešpaties: tiek karaliui, kaip vy-
riausiajam, 14 tiek valdytojams, kaip jo pasiųstiems bausti
piktadarių, išaukštinti gerųjų. 15 Mat tokia yra Dievo va-
lia, kad gerais darbais nutildytumėte neprotingų žmonių
nesąmones. 16 Elkitės kaip laisvi; ne kaip tie, kurie lais-
ve pridengia blogį, bet kaip Dievo tarnai. 17 Gerbkite
visus, mylėkite brolius, bijokite Dievo, gerbkite karalių.

Rom 13, 1-7 Tit 3, 1

Gal 5, 13 Jud 4

Pat 24, 21 Mt 22, 21p

2, 11-3, 12* Paaiškinęs tikėjimo pagrindus, autorius daro praktines išvadas apie dorybes, kurios privalėtų vyrauti visuomeniniuose Bendrijos narių santykiuose: geras pavyzdys kaimynams pagonims (2, 11-12); pagarba valdžiai (2, 13-17); klusnumas, kantrybė ir ištvermė šeimos santykiuose (2, 18-25); krikščioniškas vyro ir žmonos elgesys (3, 1-7); tarpusavio meilė (3, 8-12).

2, 11* *...kaip ateivius ir svečius*: šis įvaizdis pabrėžia krikščionių atsitolinimą nuo šio pasaulio žemiškosios kelionės metu (žr. 1, 1-17).

2, 13-17* Tikroji krikščionio laisvė kyla iš buvimo Dievo tarnu (16 eil.; žr. 2, 18-23). Krikščionio laisvė apima pagarbią baimę Dievui, pagarbą kiekvienam žmogui ir ypatingą meilę broliams bei seserims krikščionims (17 eil.). Nors ir gresia persekiojimas, skatinama paklusti valdžiai (13 ir 17 eil.) ir atsižvelgti į krikščionių elgesio poveikį pagonims (12 ir 15 eil.).

Įnoringi šeimininkai 18* Šeimynykščiai, su visa bai-
me būkite klusnūs šeimininkams, ne tik geriems bei Ef 6, 5-8+
švelniems, bet ir įnoringiems. 19 Yra malonė, jei kas, 3, 14; 4, 14
pažindamas Dievą, pakelia vargus, kuriuos nekaltai ken- Jok 5, 7-11
čia. 20 Menka garbė, jei jūs kantrūs, kai esate plakami
už nusikaltimus. Bet kai esate kantrūs darydami gera ir
kentėdami, tuomet jums nuopelnas Dievo akyse. 21 Juk
jūs tam pašaukti; ir Kristus kentėjo už jus, palikdamas Mt 16, 24
jums pavyzdį, kad eitumėte jo pėdomis. 2 Tes 3, 7+

22* *Jis nepadarė nuodėmės,* Iz 53, 9
ir jo lūpose nerasta klastos. Jn 8, 46

23 Šmeižiamas jis neatsikirtinėjo, kentėdamas negra- Mt 5, 39; 26, 62
sino, bet visa pavedė teisingajam Teisėjui. 24 *Jis pats savo* Rom 12, 19
kūne užnešė mūsų *nuodėmes* ant kryžiaus, kad, numirę Iz 53, 12; 2 Kor 5, 21
nuodėmėms, gyventume teisumui. Jūs *esate pagydyti jo* Rom 6, 11. 18
žaizdomis. 25 Jūs buvote *tarsi paklydusios avys*, o dabar Iz 53, 5. 6 Ez 34, 1+
sugrįžote pas savo sielų ganytoją ir sargą*.

2, 18-21* Mažosios Azijos prekybos miestuose sunkiuosius darbus atlikdavo vergai. Krikščionių laisvės Evangelijos skelbimas, be abejo, kėlė didelę įtampą tarp krikščionių vergų. Tai liudija ypatingas patarimas šiame tekste ir 1 Kor 7, 21-24; Ef 6, 5-8; Kol 3, 22-25; Fm. Laiško autorius nekalba apie vergiją savyje, nemeta vergijai iššūkio, bet kalba apie vergų laikyseną įnoringų šeimininkų atžvilgiu. Kantri būsena palyginama su Jėzaus laikysena, laimėjusia teisumą visai žmonijai (20-21 eil.).

2, 22-25* Po Iz 53, 9b teksto citatos autorius Jėzaus kančią aprašo žodžiais, susijusiais su kenčiančiu Viešpaties tarnu (žr. Iz 53, 4-12). Šie žodžiai vartoti ankstyvojoje krikščionybėje tikėjimui išpažinti (žr. 1, 18-21; 3, 18-22).

2, 25* *...savo sielų ganytoją ir sargą*: ganytojo ir kaimenės įvaizdžiai atspindi Dievo rūpinimąsi, budrumą ir meilę savo tautai Senajame Testamente (žr. Ps 23; Iz 40, 11; Jer 23, 4-5; Ez 34, 11-16) ir Jėzaus meilę žmonijai (žr. Mt 18, 10-14; Lk 15, 4-7; Jn 10, 1-16; Žyd 13, 20).

Ef 5, 22-24 Kol 3, 18 **3 Santuoka ir kasdienybė** 1* Jūs, žmonos, būkite klus-
nios savo vyrams, kad tie, kurie neklauso žodžio, ir be
1 Kor 7, 12-16 1 Pt 1, 25 žodžio būtų laimėti [tikėjimui] žmonų elgesiu, 2 maty-
dami jūsų gyvenimo dievobaimingumą ir skaistumą.
Iz 3, 16s+ 1 Tim 2, 9-15 3 Tegu puošia jus ne išorė – šukuosena, aukso gražme-
nos ar ištaigingi drabužiai, – 4 bet žmogaus širdies slaptu-
ma: nesugadinta, švelni ir taikinga dvasia, kuri brangi
Dievo akyse. 5 Juk kadaise taip ir puošdavosi šventos
moterys, kurios turėjo viltį Dieve ir buvo klusnios savo
Pr 18, 12 vyrams. 6 Taip Sara klausė Abraomo ir vadino jį vieš-
Gal 4, 28 pačiu. Jūs tapote jos dukterimis, darydamos gera ir
nebijodamos jokių bauginimų.

Ef 5, 25-33 Kol 3, 19 7* O ir jūs, vyrai, supratingai gyvendami su moteri-
mis, atsižvelkite, kad jos priklauso silpnesniai lyčiai,
pagerbkite jas, kaip turinčias kartu su jumis paveldėti
gyvenimo malonę; tada jūsų maldos nebus trukdomos.

Rom 12, 14-18 **Tarp brolių** 8* Galiausiai visi būkite vieningi, užjau-
čiantys kitus, mylintys brolius, gailestingi, nuolankūs.

3, 1-6* Būdingos Antikos pasaulio moterų santuokinės dorybės – klusnumas, pagarba ir skaistybė (1-2 eil.) – aprašomos bendrais bruožais ir joms suteikiama visiškai nauja kryptis: krikščionės moterys privalo būti tokios doros, kad būtų savo vyrų atsivertimo priežastis. Sekdamos *šventų moterų* pavyzdžiu (5 eil.), jos privalo puoselėti vidinį gyvenimą (4 eil.), užuot perdėtai rūpinęsi išore (3 eil.).

3, 7* Vyrams, negerbiantiems savo žmonų, nesiseks maldoje, kaip ir tiems, anot apaštalo Pauliaus, kurie neturi meilės: jų malda bus *žvangantis varis ir skambantys cimbolai* (1 Kor 13, 1). Atidumas žmonai yra būtina sėkmingos maldos sąlyga (žr. Mt 5, 23-24; 1 Kor 11, 20-22; Jok 4, 3). Juk moteris ir vyras, priimdami Dievo išganymo dovaną, yra lygūs. Paulius tai ypač pabrėžia (žr. 1 Kor 11, 11-12; Gal 3, 28).

3, 8-12* Už deramą krikščionišką gyvenseną, aprašytą 2, 11-3, 9 tekste, pažadėtas palaiminimas (žr. Ps 34, 13-17). Senajame Testamente

9 Neatsilyginkite piktu už pikta ar keiksmu už keiksmą, Mt 5, 38s. 43s
bet, priešingai, laiminkite, nes ir patys esate pašaukti Lk 6, 28
paveldėti palaiminimo.

10 *Kas trokšta mylėti gyvenimą ir matyti gerų dienų,* Ps 34, 13-17
tepažaboja liežuvį nuo pikto
ir lūpas nuo klastingų kalbų.
11 *Tegu jis bėga nuo pikto ir daro gera,*
teieško ramybės ir tesiveja ją!
12 *Viešpaties žvilgsnis lydi teisiuosius,*
ir jo ausys išgirs jų maldas,
bet Viešpaties veidas – prieš darančius pikta.

Persekiojimuose 13* Kas gi jums pakenks, jei stro-
piai darysite gera? 14 Bet jeigu jums ir tektų kentėti už Mt 5, 10
tiesą, – jūs palaiminti! Jų gąsdinimo neišsigąskite ir Iz 8, 12; Mt 10, 26-31 Pat 3, 25
nesutrikite. 15 *Verčiau šventai sergėkite savo širdyse Viešpatį* Iz 8, 13
Kristų, visuomet pasirengę įtikinamai atsakyti kiekvie-
nam klausiančiam apie jumyse gyvenančią viltį. 16 Bet
tai darykite švelniai ir atsargiai, turėdami gryną sąži-
nę, kad šmeižiantys jūsų gerą elgesį Kristuje liktų su-
gėdinti dėl to, už ką jus šmeižia. 17 Pagaliau, jei tokia
būtų Dievo valia, verčiau kentėti už gerus darbus negu
už piktus.

palaiminimas reiškėsi ilgo gyvenimo ir gerovės ženklais; šiame tekste daroma nuoroda į amžinąjį gyvenimą.

3, 13-22* Pagrindinė šių eilučių mintis išreikšta 17 eil. Savo kančia ir mirtimi teisusis Kristus išgelbėjo ***neteisiuosius*** (18 eil.); savo prisikėlimu jis įgijo naują gyvenimą Dvasioje, kurią jis suteikia tikintiesiems krikšto vandeniu, apvalančiu sąžines nuo nuodėmių. Kaip Nojaus šeima buvo išgelbėta ***vandeniu,*** taip krikščionys yra išgelbėti krikšto vandeniu (19-22 eil.). Taigi jiems nereikia bijoti, kaip bijo nusidėjėliai; jie turėtų džiaugtis persekiojami, nes jų viltis Kristuje. Krikščionių nekaltumas nuvilia jų šmeižėjus (13-16 eil.; žr. Mt 10, 28; Rom 8, 35-39).

Rom 5, 6; 6, 10 Žyd 9, 26-28

Kristaus prisikėlimas ir nužengimas į pragarus

Apd 3, 14+; Iz 53, 11 1 Pt 2, 21-24
18 Kristus vieną kartą numirė* už nuodėmes, teisusis už
neteisiuosius, kad mus nuvestų pas Dievą, beje, kūnu
Rom 1, 3-4+ numarintas*, o Dvasia atgaivintas*. 19 Nužengęs žemyn,
jis tąja Dvasia skelbė kalėjime esančioms dvasioms*,
20 kurios kadaise buvo neklusnios, kai Nojaus dienomis
2 Pt 3, 9 Dievo kantrybė laukė, bestatant arką, kuria nedauge-
Pr 7, 7; 2 Pt 2, 5 lis, tai yra aštuoni asmenys, buvo išgelbėti vandeniu.
Kol 2, 12-13 21 Ir jus dabar gelbsti tų dalykų vaizdinys – krikštas. Jis
Rom 6, 4+ Žyd 10, 22s nėra nešvaraus kūno nuplovimas, bet Dievo maldavi-
mas* suteikti gryną sąžinę dėlei Jėzaus Kristaus prisikė-
Ef 1, 20-21 limo; 22 įžengęs į dangų, jis sėdi Dievo dešinėje, o jam
Apd 2, 33+ Kol 2, 15+ yra pavaldūs angelai ir valdžios, ir galybės.
2, 21; 3, 18 **4** 1* Kadangi Kristus kentėjo kūnu, tai ir jūs apsigin-
kluokite ta pačia mintimi, – jog kas iškentėjo kūnu, tas
Rom 6, 2. 7 jau pametė nuodėmę, 2 kad likusį laiką žemėje pragy-
1 Jn 2, 16-17 ventų nebe žmonių aistromis, o Dievo valia. 3 Gana, kad
Rom 7, 14s praėjusį laiką buvote pasidavę pagonių valiai, gyvendami
Tit 3, 3 begėdystėmis, geiduliais, girtavimu, pokyliavimu, išgė-
Ef 4, 17-18 Rom 1, 29+ rimais ir neleistinomis stabmeldystėmis. 4 Todėl jiems
keista, kad jūs nebebėgate kartu su jais pasinerti į tą

3, 18* ...*numirė*: gr. *epathan* – kentėjo. ...*kūnu numarintas*: *kūnas* – gr. k. *sarx* – žmogaus prigimtis: Jėzus iš tikrųjų mirė kaip žmogus; ...*Dvasia atgaivintas*: nauja ir perkeičiančia gyvybe, nepavaldžia žmogaus prigimties ribotumui ir trapumui (žr. 1 Kor 15, 45).

3, 19* ...*esančioms dvasioms:* neaišku, kas jos yra. Ar dvasios nusidėjėlių, žuvusių Tvano metu, ar priešiškos Dievui angeliškos dvasios, kurias nugalėjo Kristus (žr. 3, 22; Pr 6, 4; Enocho 21, 6; 7, 1-5).

3, 21* ...*Dievo maldavimas*: arba *maldavimas, prašymas Dievui.*

4, 1-6* Ryžtas kentėti su Kristumi teikia krikščioniui jėgų nugalėti nuodėmę (1 eil.). Čia Kristus vaizduojamas kaip teisėjas, kuriam pagonių nuodėmėmis nusikaltę privalo duoti gyvenimo apyskaitą (5 eil.; žr. Jn 5, 22-27; Apd 10, 42; 2 Tim 4, 1).

patį aistrų verpetą, ir jie piktžodžiauja. 5 Betgi jie turės
duoti apyskaitą tam, kuris pasirengęs teisti gyvuosius ir Apd 10, 42; 2 Tim 4, 1
mirusiuosius*. 6 Todėl ir buvo paskelbta Evangelija net 3, 19+
mirusiems*, kad jie, nors ir nuteisti kūne kaip žmonės,
gyventų Dvasia kaip Dievas. 2 Kor 5, 5+; Rom 1, 9+

Artėja Viešpaties atėjimas 7* Visų dalykų galas arti. 2 Kor 6, 2+ 1 Pt 1, 5-7; 4, 17
Todėl būkite santūrūs ir blaivūs, kad galėtumėte mels-
tis. 8 Visų pirma turėkite apsčiai meilės vieni kitiems,
nes meilė uždengia nuodėmių gausybę*. 9 Būkite tarpu- Tob 12, 9; Jok 5, 20+
savyje svetingi be murmėjimo.

10 Patarnaukite vieni kitiems kaip geri daugeriopos Rom 12, 6-8 1 Kor 12, 4-11
Dievo malonės šeimininkai, sulig kiekvieno gautąja Lk 12, 42
malone. 11* Jei kas kalba, tekalba kaip Dievo žodžius;
jei kas tarnauja, tegul tarnauja kaip Dievo apdovano-
tas jėgomis, kad visuose dalykuose per Jėzų Kristų bū- 1 Kor 10, 31
tų šlovė Dievui. Jam garbė ir galybė per amžių amžius!
Amen. Rom 9, 5; 16, 27+

4, 5* *...mirusiuosius*: jie gali būti Tvano kartos mirusieji (žr. 3, 19), tačiau šiame tekste *mirusieji* – krikščionys, kurie mirė nuo Evangelijos paskelbimo dienos.

4, 7-11* Eschatologinės Bendrijos vidinis gyvenimas apibūdinamas kaip *pabaiga* arba Kristaus paruzijos laukimo būsena; teismas artėja, tad privalu, kad rimtumas, blaivumas, malda ir meilė išsiskleistų svetingumu ir gautų dovanų panaudojimu Dievo ir jo Kristaus garbei.

4, 8* *...meilė uždengia nuodėmių gausybę*: aforizmas, kurio pagrindas yra Pat 10, 12 (žr. Ps 32, 1; Jok 5, 20).

4, 11* Doksologija, susijusi su krikštu. Vieniems laiško aiškintojams tai yra pamokslo, skirto naujai pakrikštytiems, pabaiga, o kitiems – krikšto apeigų užsklanda. Tokios doksologijos – Dievo šlovinimai – dažnos Naujojo Testamento laiškuose (žr. Rom 9, 5; 2 Pt 3, 18; Jud 25; Rom 16, 27).

+ D +

PADRĄSINIMAS PERSEKIOJAMIEMS

3, 14 12* Mylimieji, nesistebėkite, kad degina jus ugnis, lyg
1, 7 jums būtų atsitikę kas nepaprasta, nes taip darosi jums
Mt 5, 11-12 Rom 5, 3-5 išmėginti. 13 Verčiau džiaukitės dalyvaudami Kristaus ken-
1 Pt 1, 21 Kol 3, 4 tėjimuose, kad ir tada, kai jo šlovė apsireikš, galėtumė-
Jok 1, 2-3 te džiūgauti ir linksmintis. 14 Jei jus niekina dėl Jėzaus
Iz 11, 2 LXX vardo, – jūs palaiminti, nes garbės ir Dievo Dvasia ilsisi
ant jūsų. 15 Tik tegul niekas iš jūsų nekenčia kaip žmog-
žudys, vagis, piktadarys ar įkyruolis. 16 Bet jei nukenčia
Apd 11, 26+ kaip krikščionis, tegul nesigėdija, o tegarbina šiuo var-
Jer 25, 29 du Dievą. 17 Nes jau metas prasidėti teismui nuo Dievo
Lk 23, 31 namų; bet jeigu jis pirmiausia prasideda nuo mūsų, tai
koks galas laukia tų, kurie neklauso Dievo Evangeli-
Pat 11, 31 LXX jos?! 18 Ir jeigu teisusis vos ne vos išsigelbės, tai kur
pasidėti bedieviui ir nusidėjėliui! 19 Todėl kurie kenčia
pagal Dievo valią, tepaveda savo sielas ištikimajam
Kūrėjui ir tedaro gera.

Apd 11, 30+ **5 Pamokymai vyresniesiems** 1* Jūsų vyresniuosius*
prašau aš, irgi vyresnysis, Kristaus kentėjimų liudytojas

4, 12-19* Anksčiau užsimintas persekiojimas apibūdinamas skaudesniais žodžiais. Atrodo, kalbama apie vykstantį persekiojimą.

5, 1-4* Sekdami Kristumi, Vyriausiuoju Ganytoju, *presbiteriai* privalo ganyti kaimenę, rūpinantis jos gerove ir būti jai pavyzdžiu.

5, 1* *...vyresniuosius*: arba *presbiterius*. Oficialiai paskirti Krikščionių Bendrijos vadovai ir mokytojai (žr. 1 Tim 5, 17-18; Tit 1, 5-8; Jok 5, 14).

ir būsimosios šlovės dalyvis: 2 ganykite jums patikėtą Kol 3, 4
Dievo kaimenę ne iš prievartos, bet su noru, kaip Dievui
patinka, ne dėl bjauraus pelno, bet gera valia, 3 ne kaip 1Tim 3, 8; Tit 1, 7
jums pavestųjų valdovai, bet kaip kaimenės pavyzdys. 2 Kor 1, 24 1 Kor 4, 16+; Tit 2, 7-8
4 Kai pasirodys Vyriausiasis Ganytojas, jūs gausite ne- Ez 34, 1+ Iz 40, 10-11
vystantį garbės vainiką. 1 Kor 9, 25+

Pamokymai visiems 5* Taip pat jūs, jaunesnieji*, 1 Jn 2, 12-14
būkite klusnūs vyresniesiems. Ir visi būkite apsivilkę Jn 13, 14 Pat 3, 34 LXX
nuolankumu vieni kitiems, nes Dievas išpuikėliams prie- Job 22, 29
šinasi, o nuolankiesiems duoda malonę. Jok 4, 6-10

6 Tad nusižeminkite po galinga Dievo ranka, kad jis Fil 2, 8-9
išaukštintų jus metui atėjus. 7 Paveskite jam visus savo Ps 55, 23; Sir 2, 1-18 Mt 6, 25s
rūpesčius, nes jis jumis rūpinasi. 8 Būkite blaivūs, bu-
dėkite! Jūsų priešas velnias kaip riaumojantis liūtas Ps 22, 14
slankioja aplinkui, tykodamas ką praryti. 9 Pasipriešin-
kite jam tvirtu tikėjimu, žinodami, kad tokius pačius 1 Kor 16, 13 Ef 6, 11
kentėjimus tenka iškęsti jūsų broliams plačiajame pa- 1 Tes 2, 14
saulyje. 10 O visų malonių Dievas, pašaukęs jus į savo Rom 8, 18 2 Kor 4, 17
amžinąją garbę Kristuje, pats jus, trumpai paken- 1 Tes 2, 12; 5, 24
tėjusius, ištobulins, sutvirtins, pastiprins, pastatys ant
tvirto pagrindo. 11 Jo valdžia per visus amžių amžius! 4, 11 Apr 1, 8; 11, 17
Amen.

5, 5-11* Bendrijos nariai, būdami nuolankūs vieni kitiems ir pasitikėdami Dievo meile bei rūpesčiu, yra pavaldūs presbiteriams (5-7 eil.). Blaivumu, budrumu ir ištikimu gerumu privalu galynėtis su piktu; visiems krikščionims tenka *iškęsti tokius pat kentėjimus* (8-9 eil.). Jie bus pastiprinti ir pašaukti *į amžinąją garbę Kristuje* (10-11 eil.).

5, 5* ...*jaunesnieji*: nuoroda į žemesnio rango vadovus.

+ E +

PABAIGA

Apd 15, 22+ 12 Per Silvaną*, ištikimąjį brolį, – tokiu jį laikau, – aš
jums trumpai parašiau, ragindamas ir liudydamas, jog
tokia tikroji Dievo malonė. Tvirtai jos laikykitės! 13 Jus
Apr 17, 5; 2 Jn 1+ Apd 12, 12+ sveikina kartu išrinktoji* Babilone ir mano sūnus Mor-
2 Kor 12, 12+ kus*. 14 Sveikinkite vieni kitus meilės pabučiavimu!
Ramybė jums visiems, kurie esate Kristuje!

5, 12* ...*Silvaną*: apaštalo Pauliaus kelionių palydovas (žr. 2 Kor 1, 19; 1 Tes 1, 1; 2 Tes 1,1). Žydai ir krikščionys iš judaizmo, panašiai kaip ir Paulius, dažnai turėdavo du vardus: hebrajiškus – Saulius, Silas, graikiškus arba lotyniškus – Paulius, Silvanas. Galimas dalykas, Silvanas buvo apaštalo Pauliaus sekretorius.

5, 13* ...*išrinktoji*: moteriškosios giminės būdvardis, nurodantis Krikščionių Bendriją (gr. *ekklēsia*) Babilone. Babilonas ženklina Romą (žr. Apr 14, 8; 17, 5; 18, 2). ...*mano sūnus Morkus*: galbūt įžymus apaštalo Pauliaus mokinys ir bendradarbis Romos bendrijoje Jonas Morkus, Barnabo bendradarbis (žr. Apd 12, 12. 25; 13, 5. 13; 15, 37-39); jis minimas Kol 4, 10 ir Fm. Apaštalas Paulius prašo Morkų atnešti jam į kalėjimą ir *Raštų* ritinius (2 Tim 4, 13).

ANTRASIS PETRO LAIŠKAS

Antrasis Petro laiškas yra svarbus dėl savo mokymo pagrįstais faktais ir rimtų perspėjimų. Autorius siekia sustiprinti skaitytojų tikėjimą (žr. 1, 1), viltį (žr. 3, 1-10), pažinimą (žr. 1, 2. 6. 8), meilę (žr. 1, 7) ir kitas dorybes (žr. 1, 5-6). Laiško autoriui ypač rūpi perspėti dėl netikrų mokytojų, kurių pasmerkimas užima ilgą centrinę laiško dalį (žr. 2, 1-22). Didelį nerimą jam kelia šaipūnai, skelbiantys, kad nėra ir nebus antrojo Jėzaus atėjimo, kurio tiesą autorius gyvai gina (žr. 3, 1-10). Dievo pažadų tiesa ypač svarbi *Antrojo Petro laiško* teologijai (žr. 1, 4; 3, 4. 9. 13). Pastabos laiško pabaigoje apibendrina dvigubą autoriaus nerimą: kad, nedorėlių paklydimo traukiami, neiškryptų iš savo stiprybės, kad augtų malone ir Jėzaus Kristaus pažinimu (žr. 3, 17-18).

Antrajame Petro laiške galynėjamasi su daugybe nerimą keliančių dalykų. Priminęs savo skaitytojams dieviškai padovanotą mokymą (žr. 1, 3-4), autorius toliau svarsto apie Kristaus elgesį (žr. 1, 5-15), paskui grįžta prie išaukštinto Jėzaus didybės, įterpdamas į tekstą apaštalinį liudijimą apie Jėzaus atsimainymą (žr. 1, 16-18). Be to, galynėjasi su *Raštų* aiškinimo klausimu, atkreipdamas

dėmesį į tai, kad esama pavojaus neteisingai suprasti *Raštus* (žr. 1, 19-21), ir perspėdamas, kad dieviška bausmė lydės netikrus mokytojus. Laiške skelbiama, kad paruzija yra paties Viešpaties ir apaštalų mokymas, taigi yra patikimas (žr. 3, 1-13). Sykiu perspėjama, jog nebūtų iškraipomas Pauliaus laiškų mokymas apie paruziją (žr. 3, 14-18).

Turiniu ir stiliumi šis laiškas skiriasi nuo Naujojo Testamento kanone prieš jį esančio *Pirmojo Petro laiško*. Pirmoji eilutė autorystę priskiria *Simonui Petrui, Jėzaus Kristaus tarnui ir apaštalui* (žr. 1, 1). Be to, autorius savo kūrinį vadina *antruoju laišku* (žr. 3, 1), turbūt *Pirmąjį Petro* nurodydamas kaip savo *pirmąjį*, ir skaičiuoja save tarp mokinių, regėjusių Viešpaties Jėzaus atsimainymą.

Nepaisant to, *Antrojo Petro laiško* priėmimas į kanoną iškėlė nemažai prieštarų pradinėje Bendrijoje. Ankstyviausia tikra nuoroda į jį pasirodo Origeno raštuose III kristinio šimtmečio pradžioje. Pats Origenas laiko abu laiškus kanoniniais, tačiau liudija, kad kiti *Antrąjį Petro laišką* atmeta. Net V šimtmečio antroje pusėje dar buvo bendrijų, nepriėmusių laiško į kanoną, bet galiausiai jis buvo visų bendrijų priimtas. Pagrindinė delsimo priežastis – abejonė dėl apaštalo Petro autorystės.

Tarp šiuolaikinių mokslininkų vyrauja nuomonė, jog laiškas yra parašytas slapyvardžiu vėlesnio autoriaus, kuris jį priskyrė apaštalui Petrui pagal tuometinį literatūrinį paprotį. Skaitant *Antrąjį Petro laišką*, jaučiamas didesnis nutolimas nuo apaštalinio laikotarpio, kurį atspindi *Pirmasis Petro laiškas.* Iš tikrųjų dauguma mokslininkų *Antrąjį Petro laišką* laiko vėliausiu Naujajame

Testamente ir datuoja jį II kristinio šimtmečio pradžia (apie 125 m. po Kr.).

Laiško autorius kalba apie dabar mirusius apaštalus ir *protėvius,* kurie priklausė buvusiai kartai (žr. 3, 2-4). Be to, autorius žino, kad apaštalo Pauliaus laiškų rinkinys yra plačiai paplitęs ir dėl jų aiškinimo kyla ginčų (žr. 3, 14-16). Skaitinys apie netikrus mokytojus (žr. 2, 1-18) atspindi keletą sąsajų su *Judo laišku* (žr. Jud 4-16). Atrodo, *Antrasis Petro laiškas* priklauso tiesiogiai nuo *Judo laiško,* o ne priešingai. Pagaliau pagrindinis dalykas, keliantis autoriui nerimą, šaipūnai, dėl paruzijos delsimo teigiantys, kad Viešpats negrįš. Vargu ar tai galėjo įvykti Simono Petro gyvenime.

Kuriems krikščionims skirtas laiškas – neįvardijama. Galimas dalykas, Mažosios Azijos bendrijoms, kurioms buvo siųstas *Pirmasis Petro laiškas* (žr. 3, 1). Autorius galėjo būti krikščionis iš judaizmo, gyvenantis diasporoje, nes jo laiškas atspindi žydišką paveldą. Laiško graikų kalba susijusi su helenistiniu laikotarpiu. Tikėjimo kraičio reikšmė dėl klaidų ir moralinio ištižimo atspindi ankstyvąjį gnosticizmo laikotarpį. Taigi *Antrasis Petro laiškas* – tiltas tarp apaštalinio laikotarpio ir vėlesnių Bendrijos amžių.

Antrojo Petro laiško metmenys

A. Įžanga *1, 1-2*
B. Skatinimas gyventi krikščioniškai *1, 3-21*
C. Netikrų mokytojų pasmerkimas *2, 1-22*
D. Antrojo atėjimo nudelsimas *3, 1-16*
E. Pabaiga *3, 17-18*

+ A +

ĮŽANGA

Apd 15, 14+ **1 Šventumo pašaukimas** 1* Simonas Petras, Jėzaus
IIJud 2 Kristaus tarnas ir apaštalas, gavusiems su mumis lygiai
Rom 1, 17 brangų tikėjimą mūsų Dievo ir Gelbėtojo Jėzaus Kris-
taus teisumu. 2 Malonė ir ramybė teauga jums su Dievo
Kol 2, 6 Fil 3, 8-10 ir mūsų Viešpaties Jėzaus pažinimu*.

+ B +

SKATINIMAS GYVENTI KRIKŠČIONIŠKAI

Ef 3, 16-19 3* Jo dieviška galybė padovanojo mums visa, kas
praverčia gyvenimui ir maldingumui pažinimu to, ku-
Jn 1, 14+ ris pašaukė mus savo šlove ir jėga. 4 Drauge jis mums
padovanojo ir brangius bei didžius pažadus, kad per

1, 1* Pasveikinimas panašus į pasveikinimą *Pirmajame Petro laiške* ir *Judo laiške*.

1, 2* *...pažinimu*: raktinis žodis laiške (žr. 1, 3. 8; 2, 20; 3, 18). Galimas dalykas, tai nuoroda į krikščionių galynėjimąsi su gnostikų *žinojimu*.

1, 3-4* Krikščioniškasis gyvenimas savo pilnatve yra dieviškos galybės dovana, teikianti Kristaus pažinimą ir įvykdanti Dievo pažadus (žr. 3, 4. 9). *...kad per juos taptumėte dieviškosios prigimties dalininkais*: pabėgdami iš

juos taptumėte dieviškosios prigimties dalininkais*, pa- Jn 1, 12; Apd 17, 28 2 Kor 3, 18
bėgę nuo sugedimo, kurį skleidžia pasaulyje geiduliai. Jn 1, 10+ 1 Jn 2, 15s; 5, 19
Dievo dovanos 5* Todėl parodykite visą stropumą,
kad savo tikėjimu ugdytumėte dorybę, dorybe – pažini- Gal 5, 22+
mą, 6 pažinimu – susivaldymą, susivaldymu – ištvermę,
ištverme – maldingumą, 7 maldingumu – brolybę, o
brolybe – meilę. 8 Kai šitie dalykai jumyse gyvuoja ir
tarpsta, jie neduoda jums apsileisti ir likti bevaisiams 1, 2
mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus pažinime. 9 O kam jų
trūksta, tas aklas ir trumparegis, užmiršęs, kad yra
apvalytas nuo savo senųjų nuodėmių. 10* Todėl, broliai,
dar uoliau stenkitės sutvirtinti savąjį pašaukimą ir išrin- 2 Tes 1, 11
kimą. Tai darydami, jūs niekad neapsigausite. 11 Šitaip 1 Jn 3, 6+
dar plačiau atsivers jums vartai į amžinąją mūsų Vieš- Lk 1, 33
paties ir Gelbėtojo Jėzaus Kristaus Karalystę.
Apaštališkas liudijimas 12* Todėl aš nuolat jums pri- ||Jud 5
minsiu šituos dalykus, nors jūs ir žinote juos ir esate
sutvirtinti turimoje tiesoje. 13 Aš laikau savo priederme, 1 Jn 2, 21
kol gyvenu šitoje padangtėje*, žadinti jus paraginimais. Iz 38, 12; Išm 9, 15 2 Kor 5, 1

sugedusio pasaulio *pažinimu* (3 eil.; žr. 1, 2 ir 2, 20). Plg. Jn 15, 4; 17, 22-23; Rom 8, 14-17; Žyd 3, 14; 1 Jn 1, 3; 3, 2.

1, 5-9* Laipsniškas priedermių puoselėjimas, pradedant tikėjimu, veda link krikščioniškojo gyvenimo pilnatvės (žr. Rom 5, 3-4; Gal 5, 6. 22). Jų vaisius – Kristaus pažinimas (8 eil.); stoka – dvasinis aklumas (9 eil.).

1, 10-11* Ištvermė, gyvenant krikščioniškai, veda į tikslą – Kristaus Karalystę ir Kristaus *teisumą* (žr. 1, 1; Kol 1, 13; Mt 13, 41).

1, 12-19* Autoriaus tikslas – priminti liudijimo tiesą mirties akivaizdoje (12-15 eil.) savo akimis mačiusio Kristų apaštalo autoritetu (16-18 eil.) ir pažinimu tikro *pranašų žodžio* (19 eil.) per Dvasią *Raštuose* (žr. 1, 20-21), priešingai netikrų mokytojų žodžiams (2 sk.).

1, 13* *...kol gyvenu šitoje padangtėje*: žmogaus gyvenimo laikinumo įvaizdis Šventajame Rašte (žr. Iz 38, 12) čia susiejamas su veiksmažodžiu, kuris primena numetimą šalin to, ko nebereikia (žr. 2 Kor 5, 1-4).

Jn 21, 18-19 Išm 9, 15+ 14 Žinau, kad veikiai ateis mano padangtės nugriovimo
metas, kaip ir mūsų Viešpats Jėzus Kristus yra man
apreiškęs. 15 Bet aš pasistengsiu, kad ir man iškeliavus
jūs kiekvienu metu galėtumėte tai prisiminti.

16 Mat mes skelbėme jums mūsų Viešpaties Jėzaus
1 Kor 15, 23+ Kristaus galybę ir atėjimą* ne mėgdžiodami gudriai iš-
Lk 9, 31-32p Jn 1, 14 galvotas pasakas, bet kaip savo akimis matę jo didybę
liudytojai. 17* Jis gavo iš Dievo Tėvo garbę ir šlovę, kai
iš šlovingosios didybės nuskambėjo jam balsas: Šitas yra
Mt 17, 5p mano mylimasis sūnus, kuriuo aš gėriuosi. 18 Tą balsą
mes* girdėjome aidint iš dangaus, kai buvome su juo
ant šventojo kalno.

Pranašingas žodis 19 Mes turime tvirčiausią pranašų
žodį. Jūs gerai darote, laikydamiesi jo tarsi žiburio, švie-
Apr 2, 28+ Lk 1, 78 čiančio tamsioje vietoje, kol išauš diena ir jūsų širdyse
užtekės aušrinė. 20* Pirmiausia žinokite, kad jokia Rašto
pranašystė negali būti savavališkai aiškinama, 21 nes pra-
2 Tim 3, 16 1 Pt 1, 10-12 Apd 3, 21 našystė niekuomet nėra atėjusi žmogaus valia, bet Šven-
tosios Dvasios paakinti žmonės kalbėjo Dievo vardu.

1, 16* *...atėjimą*: gr. *parousia*. Žodis buvo vartojamas karalių ar kilmingųjų apsilankymui ženklinti. Graikų misterijų kulto apeigos ir helenistinio judaizmo raštai šiuo žodžiu įvardydavo dieviškąjį artumą. Tai, ką apaštalai skelbė, yra arba nuoroda į Jėzaus atsimainymą (žr. 1, 17), arba į visą pirmąjį Jėzaus atėjimą, arba į būsimąjį atėjimą galybėje (žr. 3 sk.).

1, 17* Autorius užtikrina skaitytojams apaštalinio liudijimo patikimumą.

1,18* *...mes*: Jėzaus atsimainymo liudytojai – Petras, Jokūbas ir Jonas.

1, 20-21* Dažnai cituotas tekstas kartu su 2 Tim 3, 16 apie *Raštų* įkvėpimą ir prieš asmenišką jų aiškinimą. Laiško kontekste šios eilutės yra nukreiptos prieš netikrus mokytojus (2 sk.) ir *gudriai išgalvotas pasakas* (žr. 1, 16). Pranašiškas *Raštų* žodis ateina per žmones (21 eil.), bet jie yra *Šventosios Dvasios paakinti*, o ne aiškina savo supratimą. Taigi kalbama apie Dvasios įkvėpto autoriaus norimą pasakyti tiesą, o ne apie asmenišką netikrų mokytojų aiškinimą.

NETIKRŲ MOKYTOJŲ PASMERKIMAS

2 Klaidų skleidėjai 1 Buvo tautoje ir netikrų prana- Įst 13, 2-6; Mt 24, 24
šų, kaip ir tarp jūsų bus netikrų mokytojų, kurie įves ||Jud 4; 2 Pt 3, 3+
pražūtingų klaidamokslių, išsigindami net juos išpir- Rom 3, 24+
kusio Valdovo, ir užsitrauks greitą žlugimą. 2 Daugelis
paseks jų pasileidimu, ir dėl jų bus piktžodžiaujama Apd 9, 2+
tiesos keliui. 3 Iš godumo jie bandys jus išnaudoti suk- Rom 2, 24 Iz 52, 5
tais žodžiais. Bet nuo seno pasmerkimas jų laukia ir
žuvimas nesnaudžia.

Praeities pamokos 4* Dievas nepagailėjo nusidėjusių
angelų, bet nubloškė juos į tamsias pragaro bedugnes*, ||Jud 6 Mt 8, 29
kur laiko juos teismui. 5* Jis nepagailėjo senojo pasaulio,
tik išsaugojo teisumo šauklį Nojų ir dar septynetą, kai 1 Pt 3, 20 Išm 10, 4
siuntė bedievių pasauliui tvaną. 6 Paversdamas pelenais
Sodomos ir Gomoros miestus, pasmerkė juos žlugti ir ||Jud 7; Pr 19 Išm 10, 6-8
taip davė pavyzdį ateities bedieviams. 7 Išgelbėjo teisųjį Sir 16, 7-8 Mt 10, 15p

2, 1-3* Kaip Senojo Testamento Dievo tautoje buvo netikrų pranašų, taip dabar Bendrijoje yra netikrų mokytojų. Žalingos atskalūnų nuomonės griauna tikėjimą į Kristų, niekina išganymo kelią ir neša nedorumą.

2, 4-6* Netikri mokytojai bus nubausti, kaip buvo nubausti puolusieji angelai (4 eil.; žr. Jud 6; Pr 6, 1-4), nusidėjėliai Nojaus dienomis (5 eil.; žr. Pr 7, 21-23) ir Lygumos miestų gyventojai (6 eil.; žr. Jud 7; Pr 19, 25).

2, 4* *...pragaro bedugnes*: arba *Tartaro bedugnes*. Tartaras – pavadinimas, pasiskolintas iš graikų mitologijos.

2, 5-10a* Nors Dievas nepagailėjo nusidėjėlių, jis palaikė ir išgelbėjo teisiuosius – Nojų ir Lotą (5 ir 7 eil.). Dievas žino, kaip išgelbėti teisiuosius (9 eil.).

Lotą, varginamą nedorėlių palaido elgesio; 8 mat tarp
jų gyvenantis teisusis, tai regėdamas ir girdėdamas,
diena iš dienos turėjo varginti savo teisią sielą dėl nuo-
2 Tes 1, 5-10 dėmingų darbų. 9 Taigi Viešpats žino, kaip išgelbėti
maldingus žmones iš mėginimo ir kaip išlaikyti nedo-
Rom 2, 6+ ruosius teismo dienai ir bausmei, 10* ypač tuos, kurie,
||Jud 8 pasidavę kūnui, pasineria nešvariuose geismuose ir
paniekina Viešpatystę.

Griežto smerkimo žodis Įžūlūs akiplėšos! Jie ne-
||Jud 8-10 sudreba piktžodžiaudami šlovingiesiems*, 11 tuo tarpu
angelai, aukštesni jėga ir galia, Viešpaties akivaizdoje
nedrįsta jiems ištarti pikto sprendimo. 12 Bet jie, kaip
Ps 49, 13-15 neprotingi gyvuliai, tarsi iš prigimties skirti sugavimui
ir užmušimui, piktžodžiauja tam, ko nesupranta, ir
todėl pražus savo sugedime, 13 kęsdami skriaudą kaip
atpildą už savo daromas skriaudas. Jie laiko pramo-
ga smaguriauti vidury dienos. Jie purvini ir iškrypę,
||Jud 12 kai, vaišindamiesi su jumis, smaguriauja savo puotose.
14 Jų akys kupinos svetimavimo, nepasotinamos nuo-
dėmės. Jie suvedžioja svyruojančias sielas. Jų širdis
išlavinta godulystės.

Jie prakeikimo vaikai. 15 Palikę tiesos kelią, jie nu-
||Jud 11 klydo ir pasuko keliu Bosoro sūnaus Balaamo*, kuris
Sk 22, 2+ Apr 2, 14-15 pamilo nedorybės atpildą, 16 tačiau buvo subartas dėl

2, 10b-22* Netikrų mokytojų elgesys apibūdinamas ir pasmerkiamas panašiais žodžiais kaip ir *Judo laiške* (8-16 eil.). Beribis įžūlumas. Tarsi neprotingi gyvuliai jie bus pagauti ir sunaikinti. Netikri mokytojai suvedžioja net pažįstančius Kristų (20 eil.).

2, 10b* *...šlovingiesiems:* žr. Jud 8. Nuoroda į garbinguosius angelus (žr. Jud 9).

2, 15* *...Bosoro sūnaus Balaamo:* žr. Sk 22-23.

savo nusižengimo: darbinis, nebylys gyvulys prabilo Sk 22, 28-33
žmogaus balsu ir sutrukdė pranašo beprotystę.
17 Jie yra šaltiniai be vandens, audros genami debe- ||Jud 12-13
sys; jiems skirta juodžiausia tamsybė. 18 Skelbdami išpūs-
tas ir tuščias kalbas, kūno geismais ir pasileidimu jie ||Jud 16
pavilioja tuos, kurie yra vos paspruke nuo gyvenančių
paklydime. 19 Jie žada šiems laisvę, patys būdami sugedi- Jn 8, 34 Rom 6, 16-17
mo vergai: juk nugalėtasis tampa nugalėjusiojo vergu.
20 Bet jeigu, ištrūkę iš pasaulio purvyno Viešpaties ir
Gelbėtojo Jėzaus Kristaus pažinimu, jie ir vėl jame
įklimpę pralaimi, tai jiems paskui darosi blogiau negu Mt 12, 45p
pirma. 21 Jiems būtų buvę geriau iš viso nepažinti teisu-
mo kelio, negu, jį pažinus, nusigręžti nuo jiems duoto 1 Kor 11, 2+
šventojo įsakymo. 22* Jiems yra nutikę, kaip teisingai sa-
ko patarlė: *Šuo sugrįžo prie savo vėmalo* ir: „Išmaudyta kiaulė Pat 26, 11
vėl voliojasi purvyne".

+ D +

ANTROJO ATĖJIMO NUDELSIMAS

3 Pranašai ir apaštalai. Klaidų skelbėjai 1* Mylimieji,
tai jau antras laiškas, kurį jums rašau. Šiais laiškais aš
žadinu jūsų tyras mintis prisiminimais, 2 kad atsimin-

2, 22* Žr. Pat 26, 11.

3, 1-4* Netikri mokytojai ne tik šaiposi iš doro krikščionių elgesio (žr. Jud 8-19), bet ir neigia antrąjį Kristaus atėjimą (4 eil.; žr. 3, 7). Jie nori pateisinti savo palaidą gyvenimą, mokydami, kad pažadėtasis antrasis Kristaus atėjimas neįvyko ir pasaulis liko toks, koks ir buvo (3-4 eil.).

1, 18-20 tumėte šventųjų pranašų iš anksto paskelbtus žodžius ir
‖Jud 17 jūsų apaštalų perduotą Viešpaties ir Gelbėtojo įsakymą.
3 Pirmiausia turite žinoti, kad paskutinėmis dienomis
‖Jud 18; 1 Tim 4, 1+ pasirodys šaipūnai, kupini pajuokos. Jie gyvens savo
1, 16; 2, 1 Iz 5, 19 geiduliais 4* ir kalbės: „Kur jo pažadėtas atėjimas? Juk
nuo to laiko, kai užmigo protėviai, visa pasilieka kaip
buvę nuo sukūrimo pradžios“. 5 Mat jiems, to norin-
tiems, lieka paslėpta, kad nuo seno buvo dangūs ir že-
Pr 1, 2. 6-9 mė, iš vandens ir per vandenį* sutvarkyta Dievo žodžiu.
Pr 7-9 Mt 24, 38-39 6 Todėl ir ano meto pasaulis žuvo, vandeniu aptvindy-
tas*. 7 O dabartiniai dangūs ir žemė tuo pačiu žodžiu
Mt 3, 12+ Rom 2, 6+ yra palaikomi ugniai, saugomi teismo ir bedievių žmo-
nių žuvimo dienai.
8* Tačiau, mylimieji, vienas dalykas neturi likti jūsų
nepastebėtas: viena diena pas Viešpatį yra kaip tūkstan-

Autorius nori pastiprinti tikinčiuosius, primindamas skaitytojams *Pirmojo Petro laiško* nurodymus bei pranašų ir Kristaus mokymą, perduotą per apaštalus (1-2 eil.; žr. Jud 17; 1 Pt 1, 10-12. 16-21; Ef 2, 20).

3, 4-7* Netikri mokytojai mėgino pateisinti savo palaidą gyvenimą, aiškindamiesi neįvykusiu Viešpaties atėjimu, nors pirmieji krikščionys laukė jo savo dienomis. Šitaip jie netiesiogiai leido suprasti, kad Dievas jau nebėra istorijos Viešpats, nes niekas nepasikeitė, ir pirmoji krikščionių karta – *protėviai* – yra išmirusi (4 eil.). Autorius atsako, kad lygiai kaip Dievas sunaikino žemę tvanu (5-6 eil.; žr. 2, 5), taip jis vėl sunaikins žemę kartu su visais netikrais mokytojais teismo dieną (7 eil.). *Dievo žodis,* kuris pašaukė į buvimą pasaulį (žr. Pr 1; Ps 33, 6) ir jį sunaikino tvano vandeniu, vėl jį sunaikins *ugnimi* teismo dieną (5-7 eil.).

3, 5* *...iš vandens ir per vandenį*: atspindi Pr 1, 2. 6-8 mintį ir graikų požiūrį, kad vanduo yra pagrindinis elementas, iš kurio visa kilo.

3, 6* *...žuvo, vandeniu aptvindytas*: žr. 2, 5; Pr 7, 11-8, 2.

3, 8-10* Autorius atmeta šaipūnų mokymą, nurodydamas, kad antrojo Viešpaties atėjimo nudelsimas nėra nepajėgumas įvykdyti savo žodį, bet veikiau jo kantrybės ženklas. Dievas duoda laiko, kad žmonės atgailautų prieš Paskutinį teismą (žr. Išm 11, 23-26; Ez 18, 23; 33, 11).

3, 8* Žr. Ps 90, 4.

tis metų, ir tūkstantis metų – kaip viena diena. 9 Viešpats Ps 90, 4
negaišta išteseti pažado, kaip kai kurie mano, bet kant- Sir 35, 19; Lk 18, 7 Hab 2, 2-3
riai elgiasi su jumis, nenorėdamas, kad kuris pražūtų, Rom 2, 4-5 1 Pt 3, 20
bet kad visi atsiverstų. 10 O Viešpaties diena ateis kaip
vagis*. Tuomet dangūs praeis su smarkiu ūžesiu, elemen- Mt 24, 43p; 1 Tes 5, 2
tai sudegs ir suskils, ir žemė su savo kūriniais sudegs. Mt 24, 29+ Apr 20, 11; 21, 1

Šventumo skatinimai. Atsisveikinimas 11* Jeigu visa
turi taip suirti, tai kaipgi jums reikėtų pasižymėti šventu Apd 3, 19-20
gyvenimu ir maldingumu, 12 kaip laukti Dievo dienos,
kaip skubinti jos atėjimą, kai dangūs suirs liepsnose ir Iz 34, 4
elementai sutirps iš karščio*! 13 Pagal jo pažadą mes lau- Iz 60, 21; Rom 8, 19+
kiame *naujo dangaus ir naujos žemės**, kuriuose gyvena Iz 65, 17; 66, 22 Apr 21, 1.27
teisumas.

14 Todėl, mylimieji, šito laukdami*, stenkitės tapti jo
akivaizdoje nesutepti, nepeiktini ir taikingi. 15 Mūsų ||Jud 24
Viešpaties kantrumą laikykite išgelbėjimu, kaip jums yra 1 Tim 1, 15-16

3, 10* *...kaip vagis*: žr. Mt 24, 43; 1 Tes 5, 2; Apr 3, 3.

3, 11-16* Antrasis Kristaus atėjimas ir pasaulio teismas – tikėjimo tiesos, skatinančios būti pasirengusiam dvasiniu budrumu ir doru gyvenimu (žr. Mt 24, 42. 50-51; Lk 12, 40; 1 Tes 5, 1-11; Jud 20-21).

3, 12* *...liepsnose... iš karščio*: nors tai vienintelis Naujojo Testamento skaitinys apie pasaulio pabaigą per gaisrą, tokia idėja buvo bendra ir apokaliptinei, ir graikų-romėnų mąstysenai. Eschatologija tampa galutiniu etinio elgesio motyvu (žr. 3, 11); panašiai ir kitur Naujajame Testamente. Žydų šaltiniai ir Apd 3, 19-20 laikosi nuomonės, kad dora etinė elgsena skubina pažadėtosios Viešpaties dienos atėjimą (žr. 3, 9).

3, 13* *...naujo dangaus ir naujos žemės*: žr. Iz 65, 17; 66, 22. Dieviškieji pažadai bus įvykdyti po teismo dienos. Visata bus permainyta Dievo Karalystės *teisumu* (žr. Iz 65, 17-18; Apd 3, 21; Rom 8, 18-25; Apr 21, 1).

3, 14* *...šito laukdami*: *Antrojo Petro laiško* mokymas yra artimas apaštalo Pauliaus mokymui: Dievo užmojis išganyti (žr. Rom 2, 4; 9, 22-23; 1 Kor 1, 7-8); antrasis Kristaus atėjimas (žr. 1 Tes 4, 16-17; 1 Kor 15, 23-52) ir pasirengimas teismui (žr. Kol 1, 22-23; Ef 1, 4-14; 4, 30; 5, 4-14).

parašęs ir mūsų mylimasis brolis Paulius pagal jam duotą
išmintį; 16 jis taip kalba apie šituos dalykus visuose laiš-
kuose. Juose esama sunkiai suprantamų dalykų, kuriuos
nemokšos ir nesubrendėliai iškraipo, aiškindami, kaip
ir kitus Raštus*, savo pačių pražūčiai.

+ E +

PABAIGA

17 Tad jūs, broliai, iš anksto tai žinodami, sergėkitės,
Žyd 2, 1 kad, nedorėlių paklydimo traukiami, neiškryptumėte iš
savo stiprybės. 18 Todėl aukite malone ir mūsų Viešpa-
ties ir Gelbėtojo Jėzaus Kristaus pažinimu. Jam šlovė
Rom 16, 27+ dabar ir iki amžinybės dienos! Amen.

3, 16*...*kitus Raštus*: naudojamus tikėjimo ir gyvenimo puoselėjimui Krikščionių Bendrijoje. Apaštalo Pauliaus laiškai yra tos pačios reikšmės kaip ir Senojo Testamento knygos. Tikriausiai tai apima ir kitus Naujojo Testamento *Raštus*.

PIRMASIS JONO LAIŠKAS

Ankstyvasis krikščionių tikėjimo kraitis šį laišką priskyrė apaštalui Jonui, nes buvo perdėm panašus į ketvirtąją evangeliją stiliumi, žodynu ir sąvokomis. Visi sutarė, kad šių abiejų raštų lopšys yra ta pati apaštalo Jono krikščionybės mokykla. Žodynas ir kai kurių teologinių sąvokų buvimas ar nebuvimas rodo, jog laiškas buvo parašytas po evangelijos. Galimas dalykas, jis buvo sukurtas kaip trumpas traktatas, norint išsamiau išdėstyti kai kurias evangelijos sąvokas. Remiantis lingvistiniais bei teologiniais šio rašto ypatumais, daroma išvada, jog *Pirmasis laiškas Jonui* parašytas po ketvirtosios evangelijos ir apima dalį teologinių svarstymų, susijusių su evangelijos aiškinimu. Užtat laiško parašymo data galime laikyti I kristinio šimtmečio pabaigą. Skirtingai nuo kitų Jono laiškų, *Pirmasis Jono laiškas* neturi nei laiškams įprasto sveikinimo, nei pabaigos. Tokios savybės, prologas ir pabrėžiamas tikėjimo tiesų mokymas daro jį artimesnį teologiniam traktatui už bet kurį kitą Naujojo Testamento laišką.

Pirmojo Jono laiško tikslas – užkirsti kelią klaidingam mokymui, ypač apie istorinį Jėzų, ir puoselėti

dvasinę bei visuomeninę Krikščionių Bendrijos nuostatą (žr. 3, 17). Kai kurie buvusieji bendrijos nariai (žr. 2, 19) atsisakė pripažinti Jėzų Mesiju (žr. 2, 22) ir neigė, kad Jėzus buvo tikras žmogus (žr. 4, 2). Neįmanoma tiksliai įvardyti laiške aprašytos atskalos, bet aišku, kad ji buvo viena iš doketizmo ar gnosticizmo formų. Doketistai neigė žmogiškąją Kristaus prigimtį, norėdami patvirtinti, kad jo dieviškumas nesuterštas, o gnostikai žvelgė į Jėzaus pasirodymą kaip į vieną iš pakopų – priemonę ieškoti aukštesnio Dievo pažinimo. Tokių teologinių klaidų atmetimas, kreipiant į istorinę Jėzaus tikrovę ir apaštalinio liudijimo tęsinį, yra svarbi *Pirmojo Jono laiško* dalis. Autorius tvirtina, kad krikščioniškoji meilė, dorovė ir tikėjimas yra susiję su tikru istoriniu apreiškimu ir Jėzaus Kristaus saviauka. Krikščioniškojo gyvenimo pilnatvė, išsiskleidžianti draugyste su Tėvu, privalo būti pagrįsta tikru tikėjimu ir labdaringa elgsena; Dievo pažinimas ir tarpusavio meilė – neatskiriami, o klaida vienoje plotmėje neišvengiamai lemia kitą plotmę. Nors autorius ir pripažįsta, kad tikėjimo tiesos apibūdina neapčiuopiamas Kristaus paslaptis, tačiau tvirtina, jog apčiuopiama krikščioniškoji būsena apreiškia Evangelijos gelmes.

Laiško sandara ir kalba yra paprasta ir pasikartojanti. Autorius, iliustruodamas krikščioniškosios būsenos iššūkius ir atsakomybę, išryškina įspūdingus kontrastus tarp šviesos ir tamsos, tarp krikščionių ir pasaulio, tarp tiesos ir melo. Užtat laiškas nėra vien teologinis traktatas, bet paprastais žodžiais išreikštas gilus tikėjimas. Ypatinga *Pirmojo Jono laiško* reikšmė: patvirtinimas, kad

Kristaus žmogiškumas bei dieviškumas yra apaštalinis tikėjimo kraitis, puoselėjamas krikščioniškosios elgsenos bei krikščioniškosios tiesos įžvalgos vidinės sąsajos.

Pirmojo Jono laiško metmenys

A. Įžanga *1, 1-4*
B. Dievas – Šviesa *1, 5-3, 10*
C. Meilės įsakymas *3, 11-5, 12*
D. Pabaiga *5, 13-21*

+ **A** +

ĮŽANGA

Jn 1, 1-5; 1 Jn 2, 13 — **1** 1* Kas buvo nuo pradžios,
ką girdėjome ir savo akimis regėjome,
Jn 20, 20.25.27; Lk 24, 39 — ką patyrėme ir mūsų rankos lietė, –
Jn 1, 1+; 3, 11+ — tai skelbiame apie gyvenimo Žodį.
2 Gyvenimas pasirodė,
Jn 1, 14+; 15, 27 — ir mes regėjome ir liudijame,
5, 20 — ir skelbiame jums amžinąjį gyvenimą,
kuris buvo pas Tėvą ir pasirodė mums.
Apd 4, 20; 26, 16 — 3 Ką matėme ir girdėjome, skelbiame ir jums,
Apd 2, 42s — kad ir jūs turėtumėte bendravimą su mumis.
O mūsų bendravimas yra su Tėvu
1 Kor 1, 9 — ir su jo Sūnumi Jėzumi Kristumi.
Jn 15, 11; 16, 22-24; 2 Jn 12 — 4 Ir tai mes rašome, kad mūsų džiaugsmas
būtų tobulas.

1, 1-4* Laiško įžanga yra panaši į Jono evangelijos prologą (žr. Jn 1, 1-18), bet skiriasi tuo, kad pabrėžia ne *Žodį* prieš įsikūnijimą, bet veikiau *Gyvenimo* įsikūnijimo apaštalinį liudijimą, pagrįstą istorine Jėzaus patirtimi. Jis – *gyvenimo Žodis* (1 eil.; žr. Jn 1, 4), *amžinasis gyvenimas, kuris buvo pas Tėvą ir pasirodė mums* (2 eil.; žr. Jn 1, 14), apaštalų girdėtas, regėtas, liestas. Apaštalų mokymo tikslas – dalytis tuo *gyvenimu*, vadinamu *bendravimu su Tėvu ir jo Sūnumi Jėzumi Kristumi* (3 eil.; žr. Jn 1, 14.16).

+ B +

DIEVAS – ŠVIESA

5* Tai yra žinia, 3, 11
kurią esame išgirdę iš jo ir skelbiame jums,
kad Dievas yra šviesa Dan 2, 22; Jok 1, 7 1 Tim 6, 16
ir jame nėra jokios tamsybės. Jn 8, 12+
6 Jei sakytume, kad bendraujame su juo,
o vaikščiotume tamsoje,
meluotume ir nevykdytume tiesos. Jn 3, 21
7 O jei vaikščiojame šviesoje,
kaip ir jis yra šviesoje,
mes bendraujame vieni su kitais,
ir jo Sūnaus Jėzaus kraujas apvalo mus Mt 26, 28p Rom 3, 24-25+
nuo visų nuodėmių. Apr 1, 15

Nutraukti ryšius su nuodėme

8* Jei sakytume, jog neturime nuodėmės, Pat 20, 9; Koh 7, 20
klaidintume patys save,
ir nebūtų mumyse tiesos.
9 Jeigu išpažįstame savo nuodėmes, Jok 5, 16+ Pat 28, 13+; Ps 32, 1+
jis ištikimas ir teisingas,

1, 5-7* Šviesa – tiesa ir gerumas; tamsybės – klaida ir ištvirkimas (žr. Jn 3, 19-21; 17, 17; Ef 5, 8). *Vaikščioti* tamsoje ar šviesoje – gyventi pagal tiesą ar klaidą ne tik vidine nuostata, bet ir elgsena. Bendravimas su Dievu ir vieno su kitu apima gyvenimą pagal tiesą, esančią Dieve ir Kristuje.

1, 8-10* Žmogaus nuodėmingumo būsenos paneigimas – savęs apgaudinėjimas, net prieštara dieviškajam apreiškimui; nuolatinė nuodėmės pasikartojimo galimybė. Atleidimą ir išgelbėjimą iš nuodėmės per Kristų laiduoja nuodėmių išpažinimas ir atgaila.

Mt 6, 12p kad atleistų mums nuodėmes
ir apvalytų mus nuo visų nedorybių.
10 Jei sakytume, kad nesame nusidėję,
darytume jį melagiu,
ir nebūtų mumyse jo žodžio.
2 1 Mano vaikeliai*,
3, 6+ rašau jums tai, kad nenusidėtumėte.
O jei kuris nusidėtų,
Žyd 7, 25; 8, 6+ Jn 14, 16 tai mes turime Užtarėją* pas Tėvą,
teisųjį Jėzų Kristų.
Apd 3, 14+ 1 Jn 4, 10 Rom 3, 25+ 2 Jis yra permaldavimas už mūsų nuodėmes,
ir ne tik už mūsų,
Jn 4, 42+ bet ir už viso pasaulio.

Vykdyti įsakymus, ypač meilės įsakymą

1, 3+ 3* Iš to patiriame, jog esame jį pažinę,
1, 7+ kad laikomės jo įsakymų.
Jn 10, 14+ 4 Kas sakosi jį pažinęs,
bet jo įsakymų nesilaiko,
4, 20; 3, 19+; Jn 8, 32+ tas melagis, ir nėra jame tiesos.
Jn 14, 21.23 5 O kas laikosi jo žodžių,
tas iš tiesų tobulai myli Dievą.
Iš to ir pažįstame, jog jame esame.
2 Tes 3, 7+ Jn 13, 15.34 6 Kas tvirtina esąs jame,

2, 1* *...vaikeliai*: ganytojiškos meilės posakis (žr. Jn 13, 33; 21, 5; 1 Kor 4, 14). *...Užtarėją*: išsamiau apie šį titulą žr. Jn 14, 16. Nuodėmių atleidimą garantuoja Kristaus užtarimas ir išpirkimas – permaldavimo atnaša, nes Kristaus mirtis pašalino nuodėmę.

2, 3-6* *...patiriame, jog esame... laikomės jo įsakymų*: teigiantiems *pažinau Kristų ir dėl to jį pažįstu* mūsų autorius atsako: ne vien protinis žinojimas, bet klusnumas Dievo įsakymams patvirtina mūsų Kristaus pažinimą ir yra *tobula Dievo meilė*.

tas turi pats taip vaikščioti, Ef 5, 2
kaip ir jis vaikščiojo.
7* Mylimieji, aš jums nerašau naujo įsakymo,
bet seną įsakymą, Mt 22, 37-40 Įst 6, 5
kurį nuo pradžios esate gavę.
Tasai senas įsakymas yra mokslas,
kurį jūs girdėjote.
8 Ir vis dėlto rašau jums apie naują įsakymą, Jn 13, 34+
kuris tikras jame ir jumyse, nes tamsa traukiasi, Rom 13, 12
o tikroji šviesa jau šviečia. Jn 1, 5; 8, 12+
9 Kas sakosi esąs šviesoje, o savo brolio nekenčia,
tas dar tebėra tamsoje.
10 Kas myli savo brolį, tas pasilieka šviesoje, Jn 12, 35-36
ir jame nieko piktinančio nėra. Pat 4, 19
11 Kas savo brolio nekenčia,
tas yra tamsoje, vaikščioja tamsoje
ir nežino, kur einąs,
nes tamsa užgulė jam akis. Mt 15, 14p

Nemylėti nuodėmingojo pasaulio

12* Rašau jums, vaikeliai:
jo vardu* atleistos jums nuodėmės. 1, 7; 2, 2 1 Kor 6, 11 Apd 3, 16+
13 Rašau jums, tėvai, nes jūs pažįstate tą,
kuris yra nuo pradžios. Jn 1, 1; 1 Jn 1, 1
Ir jums, jaunuoliai, rašau,
nes jūs nugalėjote piktąjį. Ef 6, 16

2, 7-11* Autorius krikščioniškąją patirtį apibūdina kaip tarpusavio meilės tęsinį ir naujumą. Per Kristų meilės įsakymas tapo *šviesa,* nugalinčia blogio *tamsybes* naujajame amžiuje. Bet kokia neapykanta yra nesuderinama su šviesa ir krikščionišku gyvenimu.

2, 12-17* Krikščionių Bendrija, patyrusi Dievo malonę per nuodėmės atleidimą ir Kristaus pažinimą, yra pasirengusi kovai su blogiu.

2, 12* *...jo vardu*: mūsų nuodėmės atleistos dėl Kristaus saviaukos.

14 Parašiau jums, vaikeliai, nes jūs pažįstate Tėvą.
Parašiau ir jums, tėvai, nes pažįstate tą,
kuris yra nuo pradžios.
Ir jums, jaunuoliai, tai parašiau,
Jn 3, 11+; 5, 38 nes jūs tvirti ir laikosi jumyse Dievo žodis,
ir jūs nugalėjote piktąjį.
Jn 1, 10+ 15 Nemylėkite pasaulio* nei to, kas yra pasaulyje.
Jok 4, 4; Jn 5, 42+ Jei kas myli pasaulį, nėra jame Tėvo meilės,
16 nes visa, kas pasaulyje,
Pat 27, 20 Mt 6, 24p Jok 4, 16 tai kūno geismas*, akių geismas*
ir gyvenimo puikybė*,
o tai nėra iš Tėvo, bet iš pasaulio.
1 Kor 7, 31; 1 Pt 4, 2 17 Praeina pasaulis ir jojo geismai.
Mt 7, 21; Iz 40, 8 Pat 10, 25 Kas vykdo Dievo valią, tas išlieka per amžius.

Saugotis antikristo

1 Tim 4, 1+ 18 Vaikeliai, atėjo valanda paskutinė*.
2 Tes 2, 4+; 2 Jn 7 Kaip esate girdėję, jog ateis antikristas*,
tai dabar pasirodė daug antikristų.

2, 15* *Nemylėkite pasaulio*: viso, kas yra priešiška Dievui ir atšalę nuo Dievo. Dievas myli savo sukurtąjį pasaulį, bet nemyli pasaulio, kurį sukuria žmogaus nuodėmė. Taigi nuodėmės sukurto pasaulio meilė ir Dievo meilė nedera tarpusavyje (žr. Jok 4, 4).

2, 16* *...kūno geismas*: t. y. žmogaus prigimties geismas, nesantūrus fizinio savęs patenkinimo noras. *...akių geismas*: godumas ar pavydumas, akys – sielos langai; *...gyvenimo puikybė*: įžūlumas ar puikavimasis savo gyvensena, kuri atspindi visapusišką nepriklausomybę nuo Dievo ir kitų.

2, 18* *...atėjo valanda paskutinė*: laikotarpis tarp Kristaus mirties, prisikėlimo ir antrojo atėjimo. *...antikristas*: Kristaus priešininkas; šis žodis pasirodo tik *Pirmajame* ir *Antrajame Jono laiške;* Matas ir Morkus vartoja žodžius *netikri mesijai* (žr. Mt 24, 24; Mk 13, 22), o Paulius jį vadina *nedorybės žmogumi* (žr. 2 Tes 2, 3). *Daug antikristų* – nuoroda į netikrus mokytojus.

Iš to mes sprendžiame,
jog atėjo valanda paskutinė.
19 Jie yra išėję iš mūsų, 2 Kor 6, 14-18
tačiau nebuvo mūsiškiai*.
Jeigu jie būtų buvę mūsiškiai, 1, 3+; Jn 5, 22+
jie būtų likę su mumis.
Bet turėjo paaiškėti,
jog ne visi yra mūsiškiai.
20 Jūs esate gavę Šventojo patepimą* 2 Kor 1, 21; Jn 14, 26+ Kun 17, 1+; Iz 6, 3
ir visi tai žinote.
21 Rašiau jums ne kaip nežinantiems tiesos, 2 Pt 1, 12 2 Jn 1-2
bet todėl, kad pažįstate ją
ir iš tiesos negali kilti joks melas. 3, 19+
22* Kas yra melagis, jeigu ne tas,
kuris neigia Jėzų esant Mesiją?
Tas yra ir antikristas, 2 Tes 2, 4+
nes jis paneigia Tėvą ir Sūnų.
23 Kiekvienas, kas neigia Sūnų, neturi ir Tėvo.
Kas išpažįsta Sūnų, tas turi ir Tėvą. Jn 14, 7-9; 17, 6+
24* Tepasilieka jumyse
tai, ką girdėjote nuo pradžios.

2, 19* *...nebuvo mūsiškiai*: atskalūnai mokytojai, išeidami iš Bendrijos, įrodė savo tikėjimo stoką.

2, 20* *...esate gavę Šventojo patepimą*: *Raštų* prasme – esate gavę Šventąją Dvasią. *Šventasis* – nuoroda į Kristų. Tikrasis pažinimas yra Dvasios dovana (žr. Iz 11, 2); Dvasios vaidmuo – vesti krikščionis į tiesą (žr. Jn 14, 17. 26; 16, 13).

2, 22-23* Gnostikai neigė, kad istorinis Jėzus buvo Dievo Mesijas. Paneigti Sūnų – tai paneigti Tėvą, nes tik per Sūnų Dievas visiškai apsireiškė (žr. 1, 18; 14, 8-9).

2, 24* Apaštalinio liudijimo, paskelbto laiško įžangoje, tęsinys. Tai tikro tikėjimo laidas.

1,3+ Jeigu tai, ką girdėjote nuo pradžios,
pasiliks jumyse,
tada jūs pasiliksite Sūnuje ir Tėve.
Jn 5, 24; 6, 40. 68; 17, 2 25 Štai pažadas, kurį jis pats mums yra davęs, –
amžinasis gyvenimas.
26 Aš tai parašiau apie tuos,
kurie norėtų jus suklaidinti.
27 Dėl jūsų –
2,20 Patepimas, kurį iš jo esate gavę, jumyse lieka,
Jer 31, 34 Jn 6, 45; 14, 26+ ir nereikia, kad jus kas nors mokytų,
nes pats jo Patepimas moko jus visko,
ir jis yra tiesa, o ne melas.
Ir kaip jis jus pamokė, taip jame ir laikykitės.
28* Taigi dabar, vaikeliai, pasilikite jame,
kad kai jis pasirodys,
4, 17 turėtume pasitikėjimą,
2 Tes 1, 9; Mt 24, 3+ 1 Kor 15, 23+ ir kai ateis, nereikėtų su gėda nuo jo pasitraukti.
29 Jei žinote, kad jis teisus,
1,7+ tai žinokite, jog kiekvienas, kuris vykdo teisumą,
1,3+ iš jo yra gimęs.
3 1* Žiūrėkite, kokia meile apdovanojo mus Tėvas:
Rom 8, 14-17. 37-39 Jn 1, 12; Ef 1, 5 mes vadinamės Dievo vaikai – ir esame!
Jn 15, 21; 16, 3; 17, 25 Pasaulis nepažįsta mūsų, nes ir jo nepažino.

Mes – Dievo vaikai

2 Mylimieji,
mes dabar esame Dievo vaikai,

2, 28-29* Mūsų pasitikėjimo teismo dieną pagrindas – Jėzaus *teisumo* vykdymas.

3, 1-3* Reikšmingiausias Dievo meilės ženklas – Sūnaus dovanojimas (žr. 3, 16), padaręs krikščionis Dievo vaikais. Toks santykis – dabartinė tikrovė ir dalis būsimojo gyvenimo, kuomet bus įgytas tikras Dievo pažinimas; krikščionys, sekdami Sūnumi, tam ruošiasi doru gyvenimu.

bet dar nepasirodė, kas būsime.
Mes žinome, kad kai pasirodys, Kol 3, 4; Fil 3, 21 Rom 8, 29
būsime panašūs į jį,
nes matysime jį tokį, koks jis yra. 1 Kor 13, 12

Nieko bendro su nuodėme

3 Kiekvienas, kas turi jame tokią viltį,
skaistina pats save,
nes ir jis yra skaistus. Mt 5, 48+; 1 Jn 2, 6
4 Kiekvienas, kuris daro nuodėmę, laužo Įstatymą,
Nuodėmė – tai Įstatymo laužymas*.
5 Jūs žinote, jog Jėzus pasirodė, Žyd 9, 26
kad sunaikintų nuodėmes, Jn 1, 29+
ir nėra jame nuodėmės. Jn 8, 46; Žyd 7, 26
6 Kas tik gyvena jame, tas nenusideda, 1, 3+; 2, 14 Mt 7, 18
o nė vienas nusidėjėlis jo neregėjo ir nepažino.
7 Vaikeliai! Tegul niekas jūsų nesuklaidina!
Kas teisiai elgiasi, yra teisus, kaip ir jisai teisus.
8 Kas daro nuodėmę, tas iš velnio, 3, 12
nes velnias visas nuodėmėse nuo pat pradžios. Jn 8, 44; Pr 3, 15
Todėl ir pasirodė Dievo Sūnus, 3, 5 Jn 12, 31-32
kad velnio darbus sugriautų.
9* Kas yra gimęs iš Dievo, nedaro nuodėmės, 3, 6+
nes jame laikosi Dievo sėkla*.

3, 4* *...Nuodėmė – tai Įstatymo laužymas*: gr. *hē hamartia estin hē anomia.* Nuoroda į Antikristo veiklą, kuri reiškiasi priešiškumu Dievui ir Kristaus atmetimu. Autorius tęsia kontrastą tarp nuodėmės būklės ir *teisumo* būklės. Krikščionis neištrūksta iš nuodėmės, bet suvokia, kad nusidėdamas praranda santykį su Dievu. Dorybė ir nuodėmė skiria Dievo vaikus nuo velnio vaikų.

3, 9* Kas nuolat elgiasi neteisiai, tas yra velnio vaikas, o Dievo vaikas, būdamas santykyje su Dievu, negali nusidėti. *...sėkla*: Kristus, arba Dvasia, kuri dalijasi su krikščioniu Dievo prigimtimi.

2, 14+ Jis negali nusidėti,
nes yra gimęs iš Dievo.
1, 7+; 3, 8+ Mt 4, 1+ 10 Taip išaiškėja Dievo vaikai ir velnio vaikai:
tas, kuris elgiasi neteisiai, nėra iš Dievo;
3,23 taip pat tas, kuris savo brolio nemyli.

MEILĖS ĮSAKYMAS

11* Tokia yra žinia,
2,7 kurią girdėjote nuo pradžios:
Jn 13, 34 mes turime mylėti vieni kitus.
Pr 4, 8 Jn 8, 44 1 Jn 3, 8+ 12 Ne kaip Kainas, kuris buvo iš piktojo
ir nužudė savo brolį.
Kodėl nužudė?
Kad jo darbai buvo pikti, o brolio – teisūs.
Jn 15, 18-21 13 Nesistebėkite, broliai, jei pasaulis
Mt 24, 9 jūsų nekenčia.
Jn 5, 24 14 Mes žinome, jog iš mirties esame
persikėlę į gyvenimą,
nes mylime brolius.
Žyd 6, 1+ Kas nemyli, tas pasilieka mirties glėbyje.
15 Kuris nekenčia savo brolio, tas žmogžudys,

3, 11-18* Meilė, net iki saviaukos, yra Įstatymo esmė. Pasakojimas apie Kainą ir Abelį (12-15 eil.; žr. Pr 4, 1-16) apibūdina varžybas tarp dviejų brolių, kontrastą tarp blogio ir *teisumo*, kur pavydas nuvedė į nuodėmę. Krikščionims išganymo įrodymas yra meilė kitiems, sekant Kristaus pavyzdžiu.

o jūs žinote,
kad joks žmogžudys neturi
amžinojo gyvenimo,
jame pasiliekančio.
16 Mes iš to pažinome meilę, Ef 5, 2 Jn 15, 12-13
kad jis už mus paguldė savo gyvybę. Mt 20, 28 1 Jn 2, 6
Ir mes turime guldyti gyvybę už brolius.
17 Bet jei kas turėtų pasaulio turtų Įst 15, 7. 11 Jok 2, 16
ir, pastebėjęs vargo spaudžiamą brolį,
užrakintų jam savo širdį, –
kaip jame pasiliks Dievo meilė? Jn 5, 42 1 Jn 2, 5; 4, 12
18 Vaikeliai, nemylėkite žodžiu ar liežuviu, Jok 1, 22; Mt 7, 21
bet darbu ir tiesa.
19* Tuo mes pažinsime, jog esame iš tiesos,
ir jo akivaizdoje nuraminsime savo širdį,
20 jei mūsų širdis imtų mus smerkti:
Dievas didesnis už mūsų širdį ir viską pažįsta. 4, 4
21 Mylimieji, jei širdis mūsų nesmerkia,
mes ramiai pasitikime Dievu
22 ir gauname iš jo, ko prašome, Mt 7, 7-11p Jn 14, 13-14
nes laikomės jo įsakymų
ir darome, kas jam patinka. Jn 8, 29
23 O štai jo įsakymas:
kad tikėtume jo Sūnaus Jėzaus Kristaus vardą
ir mylėtume vieni kitus, kaip jo įsakyta. Jn 13, 34; 15, 17
24 Kas laikosi jo įsakymų,
pasilieka Dieve ir Dievas jame. 1, 3+. 7+ Jn 14, 21-23

3, 19-24* Tikėjimo į Jėzų būsena ir krikščioniška meilė užtikrina mums *pasilikimą* Dieve, nepaisant to, ką jausmai kartais galėtų sakyti. Mūsų klusnumas teikia pasitikėjimą per maldą ir viltį Dievo teisme. Klusnumas apima mūsų tikėjimą į Kristų ir meilę kitiems.

O kad jis mumyse pasilieka,
4, 13 mes žinome iš Dvasios, kurią jis mums davė.

Saugotis pasaulio ir antikristo

1 Kor 12, 10+; 1 Tes 5, 19+; Įst 13, 1-6; 18, 20-22 **4** 1* Mylimieji, ne kiekviena dvasia tikėkite,
bet ištirkite dvasias, ar jos iš Dievo,
2, 18; Mt 24, 24 1 Tim 4, 1+ nes pasklido pasaulyje
daug netikrų pranašų.
2 Iš to pažinsite Dievo Dvasią:
1 Kor 12, 3 1 Tes 5, 21 kiekviena dvasia, kuri išpažįsta
Jėzų Kristų kūne atėjus,
yra iš Dievo,
3 ir kiekviena dvasia, kuri Jėzaus neišpažįsta,
nėra iš Dievo.
2, 22; 2 Tes 2, 4+ Tokia dvasia iš antikristo,
apie kurį esate girdėję, jog jis ateisiąs.
Jis jau dabar yra pasaulyje.
2, 14+ 4 Jūs esate iš Dievo, vaikeliai, ir nugalėjote juos,
nes tasai, kuris jumyse,
3, 20; Jn 10, 29 didesnis už tą, kuris pasaulyje.
3, 8+ 5 Jie yra iš pasaulio,
Jn 3, 31 todėl kalba apie pasaulio reikalus,
ir pasaulis jų klauso.
1, 3+; Jn 10, 26+ 6 Mes esame iš Dievo.
Kas pažįsta Dievą, tas mūsų klauso,
o kas ne iš Dievo – mūsų neklauso.
Jn 14, 17; 1 Jn 3, 10 Iš to mes pažįstame tiesos Dvasią ir klaidos dvasią.

4, 1-6* Apgavystė dvasiniuose reiškiniuose – galima; būtina juos matyti tikėjimo kraičio šviesoje (žr. 1 Kor 12, 3): tie, kurie nepripažįsta Jėzaus Kristaus žmogaus prigimtimi, yra netikri pranašai ir priklauso antikristui. Nors tokie netikri pranašai ir gerbiami pasaulyje, krikščionis, priklausantis Dievui, turi pergalę tiesoje.

7* Mylimieji, mylėkime vieni kitus, 1 Tes 4, 9
nes meilė yra iš Dievo.
Kiekvienas, kuris myli,
yra gimęs iš Dievo ir pažįsta Dievą. 1, 3+
8 Kas nemyli, tas nepažino Dievo, 1, 7+
nes Dievas yra meilė. 4, 16
9 O Dievo meilė pasireiškė mums tuo,
jog Dievas atsiuntė į pasaulį savo viengimį Sūnų, Jn 3, 16
kad mes gyventume per jį.
10 Meilė – ne tai, kad mes pamilome Dievą, Rom 8, 31s
bet kad jis mus pamilo ir atsiuntė savo Sūnų Rom 5, 8
kaip permaldavimą už mūsų nuodėmes. 2, 2; Rom 3, 25+
11 Mylimieji, jei Dievas mus taip pamilo, Mt 18, 33
tai ir mes turime mylėti vieni kitus.
12 Dievo niekas niekuomet nėra matęs. Iš 33, 20+ Jn 1, 18; 6, 46
Jei mylime vieni kitus,
Dievas mumyse pasilieka, 1, 3+
ir jo meilė mumyse tobula tampa.
13* Iš to pažįstame, kad pasiliekame
jame ir jis mumyse: 1, 7+
jis yra davęs mums savo Dvasios. 3, 24; Rom 5, 5+

4, 7-12* Meilė, kuria bendraujame, liudija Dievo prigimtį ir jo artumą mūsų gyvenime. Tas, kuris myli, rodo, kad yra Dievo vaikas ir pažįsta Dievą, nes Dievas yra meilė. Žmogus, kuris nemyli, yra žmogus be Dievo. Apreiškimas, kad Dievo prigimtis – meilė - yra laisva Sūnaus dovana mums, idant galėtume dalyvauti Dievo gyvenime ir būtume išgelbėti iš nuodėmių. Meilė, kuria turime mylėti vieni kitus, privalo būti tokia pat – tikra ir gailestinga. Toji ypatinga krikščioniška meilė yra mūsų įrodymas, kad pažįstame ir galime *regėti* nematomą Dievą.

4, 13-21* Dvasios liudijimas ir tikėjimo liudijimas susiję su meilės liudijimu, idant patvirtintų mūsų Dievo pažinimą. Mūsų meilės pagrindas – išpažinimas Jėzaus, Dievo Sūnaus; Jėzus – Dievo meilės apreiškimas. Taigi krikščioniškojo gyvenimo pagrindas yra žinojimas, kad Dievas yra meilė ir

14 Taigi mes matėme ir liudijame,
Jn 3, 17; 4, 42+ kad Tėvas atsiuntė Sūnų, pasaulio Gelbėtoją.
15 Kas išpažįsta, jog Jėzus yra Dievo Sūnus,
Dievas tame ir tas Dieve pasilieka.
16 Mes pažinome ir įtikėjome meilę,
Jn 17, 6+ kuria Dievas mus myli.
4, 7-8 Dievas yra meilė, ir kas pasilieka meilėje,
1, 3+ tas pasilieka Dieve, ir Dievas pasilieka jame.
17 Tuo meilė pasiekia mumyse tobulumą,
2, 28; Rom 8, 15 Jok 2, 13 kad mes turime tvirtą pasitikėjimą teismo dieną,
1 Jn 2, 6+; 3, 2-3 2 Tes 3, 7+ nes koks jis yra, tokie ir mes esame šiame pasaulyje.
18 Nebėra meilėje baimės,
2 Tim 1, 7 bet tobula meilė išveja baimę.
Baimė bijo bausmės,
ir kas bijo, tas dar netobulai myli.
4, 9-10 19 Mes mylime, nes Dievas mus pirmas pamilo.
20 Jei kas sakytų: „Aš myliu Dievą",
o savo brolio nekęstų, – tasai melagis.
Kas nemyli savo brolio, kurį mato,
1 Pt 1, 8 negali mylėti Dievo, kurio nemato.
Mt 22, 36-40 Jn 14, 15. 21; 15, 17 21 Taigi mes turime jo įsakymą,
kad kas myli Dievą, mylėtų ir savo brolį.
5 1 Kiekvienas, kas tiki, jog Jėzus yra Mesijas,
1, 3+ yra gimęs iš Dievo,

nuolatinis artumas: šis žinojimas išvaduoja mus nuo teismo baimės (16-18 eil.). Kristus – mūsų pasitikėjimas, gyvenant ir mylint šiame pasaulyje. Krikščionio meilė nėra atsaji, bet gyva kasdieniniuose tarpusavio santykiuose.

5, 1-5* Dievo vaikai atpažįstami ne vien iš jų tarpusavio (žr. 4, 7-9) ir Dievo meilės (1-2 eil.), bet ir iš jų tikėjimo, kad Jėzus Kristus yra Dievo Sūnus. Tikėjimas – Jėzaus priėmimas Dievo Sūnumi ir klusnumas meilėje Dievo įsakymams (3 eil.), kas yra krikščionio pergalės pasaulyje šaltinis (4-5 eil.).

ir kiekvienas, kuris myli Gimdytoją,
myli ir iš jo gimusįjį.
2 Iš to pažįstame mylį Dievo vaikus,
kad mylime Dievą ir jo įsakymus vykdome. Rom 13, 9
3 Nes tai ir yra Dievo meilė – jo įsakymus vykdyti. 2 Jn 6; Gal 5, 14
1 Jn 3, 23
O jo įsakymai nėra sunkūs. Įst 30, 11; Mt 11, 30
4 Juk kiekvienas, kuris gimęs iš Dievo,
nugali pasaulį, Jn 16, 33
ir štai pergalė, nugalinti pasaulį: mūsų tikėjimas! 2, 14+

Iš kur tikėjimas?

5* O kas gi nugali pasaulį, jei ne tas,
kuris tiki, kad Jėzus yra Dievo Sūnus?!
6* Tasai yra, kuris atėjo
per vandenį ir kraują: Jėzus Kristus; Jn 19, 34
ne vien per vandenį, Jn 4, 1+
bet per vandenį ir kraują.
Ir Dvasia tai paliudija, nes Dvasia yra tiesa. Jn 1, 33+; 14, 26+
1 Jn 2, 20. 27
7 Mat yra trys liudytojai:
8 Dvasia, vanduo ir kraujas,
ir šie trys sutaria.
9 Jeigu priimame žmonių liudijimą,
tai Dievo liudijimas didesnis. Jn 5, 32. 37

5, 6-12* *...vandenį ir kraują*: nuoroda į Kristaus krikštą (žr. Mt 3, 16-17) ir kraujo praliejimą ant kryžiaus (žr. Jn 19, 24). *Dvasia* liudijo krikštą (žr. Mt 3, 16; Mk 1, 10; Lk 3, 22; Jn 1, 32. 34). *Liudijimas,* kad Kristus yra Dievo Sūnus, patvirtintas dievišku liudijimu (7-9 eil.), pranoksta bet kokį teisinį dviejų žmonių liudijimą. (žr. Įst 17, 6). Jį paneigti – tai paneigti Dievo tiesą (žr. Įst 17, 6). Dieviškasis liudijimas apreiškia, kad *amžinasis gyvenimas* (11-12 eil.) yra duotas Kristuje ir niekur kitur. *Turėti Sūnų* – tai ne turėti ryšulį tiesų, bet atsiduoti gyvam ir gyvenimą teikiančiam Asmeniui.

O Dievo liudijimas toksai:
jis yra paliudijęs apie savo Sūnų.
10 Kas tiki Dievo Sūnų,
Jn 3, 33 tas turi savyje tą liudijimą.
Kas Dievo netiki, tas jį melagiu laiko,
nes nepatikėjo liudijimu,
kurį Dievas davė savo Sūnui.
Jn 3, 11+ 11 O liudijimas toks:
Jn 1, 4; 5, 21.26 1 Jn 1, 2; 5, 20 Dievas mums suteikė amžinąjį gyvenimą,
ir tas gyvenimas yra jo Sūnuje.
12 Kas turi Sūnų, turi gyvenimą.
Kas neturi Dievo Sūnaus, tas neturi gyvenimo.

PABAIGA

Jn 1, 12; 20, 31 13* Aš tai parašiau jums, įtikėjusiems
Dievo Sūnaus vardą,
kad žinotumėte turį amžinąjį gyvenimą.

5, 13-21* Būdami Dievo vaikai, pasitikime malda dėl artimo santykio su juo, nes *jis išklauso, ko tik prašome* (14-15 eil.). Meldžiamės su meile už tuos, kurie nusideda *ne iki mirčiai. ...nuodėmė iki mirčiai*: nuoroda į atsimetimą nuo tikėjimo ar Antikristo veiklą (žr. Mk 3, 29; Žyd 6, 4-6; 10, 26-31). Pastaruoju atveju melstis neįsakoma, bet ir nedraudžiama. Laiško pabaiga – laiško temų santrauka (18-20 eil.). Antitezė tarp Dievo vaikų ir tų, kurie priklauso pasauliui bei Piktajam. Sūnus apreiškia tiesos Dievą; krikščionys gyvena *Sūnuje* ir turi amžinąjį gyvenimą. Paskutinė eilutė pakartoja dažną perspėjimą sergėtis stabų (21 eil.).

14 Mes tvirtai pasitikime juo,
nes ko tik prašome pagal jo valią, Mt 7, 7p Jn 14, 13-14
jis mūsų išklauso. 1 Jn 3, 22
15 O jeigu žinome, kad jis mūsų išklauso,
ko tik prašome,
tai ir žinome turį, ko esame prašę.
16 Jei kas mato nusidedant savo brolį, Jok 5, 19
tačiau ne iki mirčiai,
teprašo, ir Dievas duos jam gyvybę,
būtent tiems, kurie nusideda ne iki mirčiai.
Mat yra nuodėmė iki mirčiai*, Jn 15, 22-24
ir aš kalbu ne apie ją, kad būtų prašoma.
17 Kiekviena neteisybė yra nuodėmė,
tačiau esama nuodėmės ne iki mirčiai.
18 Mes žinome, jog kiekvienas
gimusis iš Dievo nenusideda, 1, 3+; 3, 6+
bet Dievo Pagimdytasis saugo jį,
ir piktasis jo nepaliečia. 2, 14+; Jn 17, 15
19 Mes žinome, jog esame iš Dievo,
o visas pasaulis yra piktojo pavergtas.
20 Dar mes žinome, kad Dievo Sūnus yra atėjęs
ir suteikęs mums nuovokos, Jer 24, 7
kad pažintume Tikrąjį. Jn 17, 3
Ir mes esame Tikrajame –
jo Sūnuje Jėzuje Kristuje.
Šitas yra tikrasis Dievas ir amžinasis gyvenimas. 1, 2
21 Vaikeliai, sergėkitės stabų!

ANTRASIS JONO LAIŠKAS

Antrasis ir *Trečiasis Jono laiškai* atsako į panašius klausimus kaip ir *Pirmasis Jono laiškas*. Abu vienodo ilgumo turbūt praktiškais sumetimais, norint viską parašyti ant vieno papiruso lapo. Viename ir kitame laiške autorius vadina save presbiteriu – *vyresniuoju*: jų bendrą autorystę liudija stiliaus ir žodyno panašumai, ypač įžangos bei laiškų užsklandos. Panašios savybės sieja juos su *Pirmuoju Jono laišku* ir *Evangelija pagal Joną*. Dėmesys *tiesai*, kristologijai, krikščionių tarpusavio meilei, naujajam įsakymui, antikristui ir istorinio Jėzaus liudytojo patikimumui sieja šiuos *Raštus* su apaštalo Jono mokinių būreliu. Presbiterio tapatybė – problemiška. Titulas rodo ne tik asmens amžių, bet ir jo aukštą rangą tarp pradinės Bendrijos vadovų. Vardo stoka liudija, kad jis buvo plačiai žinomas ir pripažįstamas bendrijų, kurioms rašo laiškus. Nors įprasta laiškus priskirti apaštalui Jonui, tačiau jie buvo parašyti arba apaštalo mokinio, arba raštininko. Galimas dalykas, abiejų laiškų rašymo vieta ir data – Efezas I kristinio šimtmečio užsklandoje.

Antrasis Jono laiškas yra skirtas *išrinktajai poniai* ir *jos vaikams*. Toks literatūrinis atskiros Krikščionių Bendrijos įvaizdis atspindi laiško gavėją ir tikslą. Skirtingai

nei *Pirmasis Jono laiškas*, šis trumpas laiškas nėra traktatas, tai – problemų toje Bendrijoje atoveikis. Meilės ir tiesos temos, susijusios su apaštalo Jono būreliu, panaudojamos norint pagrįsti mokymą apie krikščioniškąją gyvenseną. Presbiteris – *vyresnysis* – drąsina Bendrijos narius gyventi pagal krikščioniškąjį pašaukimą, laikantis didžiojo meilės įsakymo ir istorinės tiesos apie Jėzų. Klaidingas mokymas, sklindantis jų Bendrijoje, yra pernelyg sudvasinta kristologija, kuri gali sugundyti kai kuriuos Bendrijos narius nuvertinti tiesas apie Jėzaus Kristaus įsikūnijimą bei mirtį (žr. 1 Jn 4, 2). Norėdamas juos apsaugoti, presbiteris – *vyresnysis* – draudžia būti svetingiems *apgavikui ir antikristui*, idant klaida neįsibrautų į Bendriją. *Antrasis Jono laiškas*, duodamas ganytojišką patarimą Bendrijai pavojuje, išsaugo apaštalo Jono būrelio rūpinimąsi Evangelijos mokymo tyrumu ir meile.

Sveikinimas 1 Vyresnysis išrinktajai poniai* ir jos vai- 1 Pt 5, 13
kams, kuriuos aš myliu tiesoje, – ir ne tik aš vienas, bet ir 3 Jn 1
visi, kurie yra pažinę tiesą*, – 2 dėlei tiesos, pasiliekančios Jn 8, 32+; 14, 17
mumyse ir būsiančios su mumis per amžius. 3* Su mumis
bus malonė, gailestingumas, ramybė* nuo Dievo Tėvo,
nuo Tėvo Sūnaus* Jėzaus Kristaus, tiesoje ir meilėje.
Meilės įsakymas 4 Aš labai nudžiugau radęs tavųjų 3 Jn 3; Fm 7
vaikų*, vaikščiojančių tiesoje*, kaip reikalauja iš Tėvo gau- 1 Jn 3, 19+
tasis įsakymas. 5 O dabar prašau tave, ponia, – ne kaip
rašydamas naują įsakymą, bet kaip tą, kurį turėjome nuo 1 Jn 2, 7-11
pradžios, – kad mylėtume vieni kitus. 6 O meilė – tai vaikš- 1 Jn 5, 3

1* *...išrinktajai poniai*: gr. *eklektē kyria*. Būtų galima versti ir kitaip: *Kyria* (moters vardas), *išrinktoji* (Dievo), arba *išrinktoji Kyria*. Būdvardis *išrinktasis* taikomas visiems krikščionims kituose Naujojo Testamento laiškuose (žr. 1 Pt 1; Tit 1, 1). *...tiesą*: Jėzaus, tikro žmogaus, išpažinimas. Prieštara klaidingam mokymui (žr. 7 eil.).

3* *...malonė, gailestingumas, ramybė*: panašiai kaip ir 1 Tim bei 2 Tim, laiškas prideda *gailestingumą* prie pasveikinimo, ženklindamas krikščionišką palaiminimą. *...Tėvo Sūnaus*: titulas, išpažįstantis artimą Kristaus santykį su Dievu (žr. Jn 1, 43; 3, 35).

4* *...radęs tavųjų vaikų*: nuoroda į Bendrijos narius, kuriuos presbiteris buvo neseniai sutikęs. *...vaikščiojančių tiesoje*: dažnas posakis Jono būrelio raštuose, įvardijantis gyvenimo būdą, kuriuo krikščioniškasis tikėjimas yra išreikštas matomai (žr. 1 Jn 1, 6-7; 2, 6. 11; 3 Jn 3).

6* *...jo įsakymų keliais*: klusnumas tikėjimo ir meilės įsakymui apima visus kitus įsakymus (žr. 1 Jn 3, 23; 2, 7-8; 4, 21).

čioti jo įsakymų keliais*. Toks ir yra įsakymas, kurį girdė-
jote nuo pradžios: kad vaikščiotumėte meilės keliais.
1 Jn 2, 18 **Klaidintojai** 7 Po pasaulį pasklido daug suvedžiotojų,
1 Jn 4, 2-3 kurie nepripažįsta, kad Jėzus Kristus yra atėjęs kūne. O
1 Jn 2, 22 toks žmogus yra apgavikas ir antikristas*. 8 Žiūrėkite,
kad nepražudytumėte, ką esate nuveikę, bet kad gautu-
mėte visą užmokestį. 9 Kas tik peržengia ribą ir nesilai-
1 Jn 2, 23-24 ko* Kristaus mokslo, neturi Dievo. Kas laikosi mokslo,
tas turi ir Tėvą, ir Sūnų. 10* Jei kas ateina pas jus ir
neatsineša šitokio mokslo, to nepriimkite į namus ir
nesveikinkite, 11 nes kas jį sveikina, dalyvauja jo piktuo-
se darbuose.
3 Jn 13s **Pabaiga** 12 Turėčiau dar daug ką jums rašyti, bet ne-
noriu to daryti ant papiruso ir rašalu. Aš tikiuosi pas
jus atvykti ir pasikalbėti gyvu žodžiu, kad mūsų džiaugs-
1 Jn 1, 4 mas būtų tobulas.
13 Tave sveikina išrinktosios tavo sesers* vaikai.

7* ...*antikristas*: žr. 1 Jn 2, 18-19. 22; 4, 2.

9* *Kas tik peržengia ribą ir nesilaiko*: kai kurios gnostikų grupės laikėsi nuostatos, kad istorinio Jėzaus – žmogaus – pažinimas buvo pirmoji tikėjimo pakopa, kurią pažangesnis ir dvasingas tikintysis perkopia ir atmeta, kai pasiekia dvasinį Kristaus pažinimą. Laiško autorius moko, jog draugystė su Dievu galima tik laikantis visos tiesos apie Jėzų Kristų (žr. 1 Jn 2, 22-23; 4, 2; 5, 5-6).

10-11* Netikri mokytojai tuomet buvo laikomi pavojingais, nes skaldė Bendriją, todėl reikėjo jų vengti. Atrodo, jie buvo keliaujantys savo pasiekto dvasinio Kristaus pažinimo skelbėjai. Ankstyvieji krikščionys laikė juos įtartinais; be to, svarbu atsižvelgti ir į keliaujančių krikščionių misionierių problemas, apie kurias užsimena 3 Jn 10.

13* ...*išrinktosios tavo sesers*: Bendrija, kurios dalis dabar yra presbiteris – *vyresnysis*, sveikina laiško gavėją, *išrinktosios ponios* Bendriją.

TREČIASIS JONO LAIŠKAS

Trečiasis *Jono laiškas* padeda susipažinti su krikščionių misijų veiklos problemomis ir vietinės Bendrijos savivalda. Priešingai negu kiti du *Jono* laiškai, šis adresuotas pavieniam gavėjui – Gajui. Savo turiniu ir tikslu *Trečiasis Jono laiškas* yra mažiau teologiškas. Autoriaus tikslas – pasirūpinti svetinga užeiga ir parama ankstyvosios krikščionybės misionieriams. Presbiteris – *vyresnysis* – rašo kitos Bendrijos nariui, praeityje svetingai priėmusiam jo misionierius. Presbiteris giria Gajų už svetingumą ir skatina toliau būti paslaugų. Be to, jis pareiškia, kad primins Diotrefui jo nesvetingą elgesį.

Presbiterio – *vyresniojo* – problemos šiame trumpame laiške teikia mums naudingų žinių apie lankstų ir asmenišką santykių pobūdį, vyravusį pradinėje Bendrijoje. Presbiteris rašo Gajui, kurį turbūt buvo pakrikštijęs ar mokęs, remdamasis asmeniška pažintimi. Ir kiti broliai krikščionys liudijo jį esant ištikimą krikščionį elgsena bei tikėjimu. Gajus buvo priėmęs presbiterio misionierius ir, atrodo, priims Demetrijų jo pageidavimu. Tuo tarpu Diotrefas atsisako priimti presbiterio laiškus ir bičiulius. Nors Diotrefas vaizduojamas ambicingas ir priešiškas, jis turbūt atstovauja atsargiai ir

siauresnei ankstyvosios krikščionybės akiračių nuostatai; vietinė bendrija, norėdama apsisaugoti, nepasitikėjo misionieriais ir laikė juos netikrais mokytojais. Būdinga tai, kad Diotrefas jaučiasi patogiai, nepaisydamas presbiterio prašymų. Atrodo, šis pripažįsta, kad tik asmeniška akistata su Diotrefu gali išspręsti reikalą (žr. 10 eil.). Vis dėlto, galimas dalykas, tokia įtampa kilo iš ginčo dėl tikėjimo tiesų: Gajus ir kiti jo *broliai* priima presbiterio mokymą, o Diotrefas atsisako priimti. Taigi *misionieriai nepriimami, įtariant juos dėl teologinių klaidų.*

Vieni laiko Diotrefą *vietiniu išsišokėliu,* kuris mėgino trukdyti tikrosios krikščionybės pažangai, o kiti – tikrosios Bendrijos vadovu, kuris įtarinėjo ir presbiterio mokymą, ir viso Jono būrelio teologiją. Dar kiti Diotrefą laiko vietinės Bendrijos vadovu, kuris nenorėjo, kad Jono būrelio teologijos ginčai pasiektų ar paveiktų jo bendriją.

Šis trumpas laiškas ir jame aprašoma situacija rodo, kaip mažai pažįstamos kai kurios ankstyvosios Bendrijos vystymosi detalės: būta skirtingų mokyklų, kurios kėlė klausimus dėl tikėjimo ir gyvenimo; remtasi asmeniškais ryšiais, tikėjimo tiesų nagrinėjimu ir autoritetu, ieškant vienybės įvairovėje.

Sveikinimas. Pagyrimas Gajui 1 Vyresnysis mylima- 2 Jn 1+
jam Gajui*, kurį aš myliu tiesoje. 2 Mielasis, aš linkiu,
kad viskas tau gerai sektųsi, kad būtum sveikas, – taip,
kaip gerai sekasi tavo sielai.
3 Aš labai apsidžiaugiau, kai atvykę broliai* paliudi- 2 Jn 4
jo apie tavo ištikimybę tiesai, kaip tu vaikščioji tieso- 1 Jn 3, 19+
je*. 4 Aš nerandu didesnio džiaugsmo, kaip klausytis,
jog mano vaikai gyvena tiesoje.
5 Mielasis, tu ištikimai elgiesi* pagelbėdamas broliams,
ypač atvykstantiems iš kitur. 6 Jie ir paliudijo Bažnyčiai
apie tavo meilę. Tu puikiai padarysi išruošdamas juos į
kelionę* taip, kaip Dievui patinka. 7 Jie leidosi keliauti

1* *...mylimajam Gajui*: dažnas kreipinys, sveikinant krikščionį Naujojo Testamento laiškuose.

3* *...broliai*: šiame laiške – nuoroda į krikščionis, buvusius misionierius, patyrusius Gajaus svetingumą (žr. 5-6 eil.). *...vaikščioji tiesoje*: mėgstamas Jono būrelio posakis, kuriuo išreiškiamas krikščioniškas gyvenimo būdas. Šiame tekste šitaip apibūdinamas Gajus ir jo laikysena dėl presbiterio mokymo, priešinga Diotrefo laikysenai.

5* *...ištikimai elgiesi*: Gajaus parama misionieriams apreiškia jo tikrą krikščionišką tikėjimą.

6* *...paruošdamas juos į kelionę*: presbiteris prašo Gajų ne tik dar priimti jo misionierius, bet ir pasirūpinti tolesne jų kelione.

7* *...vardo labui*: Jėzaus Kristaus vardas (žr. Apd 5, 41; 1 Jn 2, 12; 3, 23; 5, 13). *...nieko neimdami*: neimantiems lėšų pragyvenimui iš pagonių, kad nebūtų laikomi elgetomis, reikėjo paramos iš krikščionių (žr. 1 Kor 9, 3-12).

Jn 8, 24+ jo vardo labui*, nieko neimdami* iš pagonių. 8 Mes turi-
Mt 18, 5p; 10, 10.41 me tokius žmones svetingai priimti, kad taptume tiesos
1 Tim 5, 18 bendradarbiais.

Apie Diotrefą ir Demetriją 9 Aš esu šį tą parašęs
Bažnyčiai. Bet mėgstantis jiems vadovauti* Diotrefas
nepripažįsta mūsų. 10 Todėl jei atvyksiu*, priminsiu jo
darbus, kuriuos jis daro skleisdamas apie mus piktas
kalbas; nesitenkindamas tuo, nei pats nepriima brolių*,
nei kitiems, kurie norėtų priimti, neleidžia ir net išmeta
juos iš Bažnyčios. 11 Mielasis, nesek tuo, kas pikta*, bet
1 Jn 1, 3+.7+ tuo, kas gera. Kuris daro gera, yra iš Dievo, o kuris pik-
ta, nėra matęs Dievo.

1 Jn 5, 6 12 Apie Demetriją gerai liudija* visi ir pati tiesa. Ir
Jn 19, 35; 21, 24 mes liudijame, o tu žinai, kad mūsų liudijimas tikras.

2 Jn 12s **Pabaiga** 13 Dar daug ką turėčiau tau rašyti, bet neno-
riu rašyti rašalu ir plunksna. 14 Tikiuosi greitai pamatyti
tave ir pasikalbėti gyvu žodžiu.

15 Ramybė tau! Sveikina tave bičiuliai*. Sveikink drau-
gus pavardžiui!

9* *...mėgstantis... vadovauti*: presbiteris nepaneigia Diotrefo teisės būti vadovu, bet pažymi, kad Diotrefas, būdamas ambicingas, nepaiso jo laiško ir įtakos.

10* *...jei atvyksiu*: presbiteris numato galimybę apsilankyti Bendrijoje ir pastatyti į savo vietą Diotrefą. *...nepriima brolių*: galimas dalykas, Diotrefas nesutiko su presbiterio mokymu ir mėgino užkirsti jam kelią savo Bendrijoje (žr. 1 Jn 2, 19; 2 Jn 10-11).

11* *...nesek tuo, kas pikta*: padrąsinimas Gajui nesekti Diotrefo pavyzdžiu.

12* *...Demetriją gerai liudija*: šis laiškas – lydimasis laiškas Demetrijui (žr. 2 Kor 3, 1; Rom 16, 1).

15* *...bičiuliai*: šitaip apaštalo Jono būrelis įvardija krikščionis (žr. Jn 15, 15). Šiame tekste – presbiteriui ir Gajui ištikima Bendrija.

JUDO

LAIŠKAS

Įžangoje šis laiškas priskiriamas *Judui, Jėzaus Kristaus tarnui, Jokūbo broliui* (žr. 1 eil.). Kadangi jis neįvardijamas apaštalu, toks priskyrimas vargu ar gali būti nuoroda į Judą, esantį dvylikos apaštalų sąraše (žr. Lk 6, 16; Apd 1, 13; taip pat Jn 14, 22). Asmuo, kuriam priskiriamas *Judo laiškas,* tikriausiai yra Judas, minimas evangelijose tarp Jėzaus giminaičių (žr. Mt 13, 55; Mk 6, 3), o Jokūbas, minimas kaip jo brolis, yra tas asmuo, kuriam priskiriamas *Jokūbo laiškas.* Apie šį Judą tik tiek ir težinome, o tai, kad jis buvo mažai žinoma asmenybė Krikščionių Bendrijoje, sustiprina nuoroda į labiau žinomą brolį.

Judo laiškas skiriamas *Dieve Tėve numylėtiems ir Jėzui Kristui išsaugotiems išrinktiesiems* (žr. 1 eil.). Taigi, atrodo, laiškas skiriamas visiems krikščionims. Tačiau autoriaus tikslas – perspėti skaitytojus apie netikrus mokytojus. Be to, autorius mintyje turi vieną ar daugiau neįvardytos srities bendrijų, kur netikri mokytojai, skelbdami savo klaidas, kelia pavojų tikėjimui. Nors laiške ir esama semitinių savybių, nėra pagrindo daryti išvadą, kad laiškas skiriamas žydams krikščionims. Iš tikrųjų klaidos, kurias atspindi laiško turinys, yra ankstyva gnosticizmo forma, priešinga Įstatymui. Veikiau laiške kreipiamasi į skaitytojus krikščionis iš pagonijos. Panašiai kaip *Jokūbo laiškas* ir *Antrasis Petro laiškas, Judo laiškas* neturi tipiškos laiško formos, išskyrus įžangą.

Judo laiškas yra labai panašus į *Antrąjį Petro laišką,* (žr. Jud 4-16 ir 2 Pt 2, 1-18), tad reikia atkreipti dėmesį į literatūrines ir teologines jų sąsajas. Kadangi jokių duomenų apie bendrą šaltinį nėra, laiško aiškintojai daro išvadą, jog vienas skolinosi iš kito. Dauguma mokslininkų, remdamiesi tuo, kad *Judo laiško* autorius cituoja dvi apokrifines judaizmo knygas – *Mozės paėmimą į dangų* (žr. 9 eil.) ir *Enocho knygą* (žr. 14-15 eil.), o *Antrojo Petro laiško* autorius šitų citatų nevartoja, mano, jog *Judo laiško* autorius naudojosi *Antruoju Petro laišku.* Kadangi pradinėje Bendrijoje buvo ginčijamasi dėl nekanoninių knygų, kur cituojamos legendos, galimas dalykas, kad *Antrojo Petro laiško* autorius tokių nuorodų atsisakė ir jas praleido.

Daug *Judo laiško* aiškintojų mano, kad laiškas parašytas slapyvardžiu, ir sieja jį su I a. pr. Kr. pabaiga ar ankstyva II a. pradžia. Toks požiūris paremtas šiais duomenimis: apaštalai priklauso praeities amžiui (žr. 17-18 eil.); tikėjimas – tiesų ryšulys, perduotas kaip tikėjimo kraitis (žr. 3 eil.); laiško graikų kalba rodo, kad autorius buvo helenistinės kultūros žmogus; gnosticizmo klaidų pobūdis labiau derinasi su I a. pr. Kr. pabaiga ar II a. pradžia negu su ankstyvesniu kelių dešimtmečių laikotarpiu. Duomenys yra svarūs, tačiau sykiu palieka galimybę laišką datuoti apie 80 m. po Kr., kai istorinis Judas dar galėjo būti gyvas.

Šis trumpas laiškutis – reiklus kreipimasis į nežinomus skaitytojus. Autorius norėjo išsamiau parašyti apie išganymą, tačiau dėl į Bendriją besibraunančių netikrų mokytojų (žr. 3-4 eil.) pavojaus buvo priverstas skubomis perspėti apie juos (žr. 5-16 eil.) ir duoti reiklių pamokymų (žr. 17-23 eil.). Laiškas garsus savo doksologija – šlovinimo giesme (žr. 24-25 eil.).

Sveikinimai. Laiško priežastys 1 Judas*, Jėzaus Kris-
taus tarnas, Jokūbo brolis, Dieve Tėve numylėtiems ir Apd 12, 17+
Jėzui Kristui išsaugotiems išrinktiesiems*: 2 tebūnie jums
gausiai duota gailestingumo, ramybės ir meilės! ||2 Pt 1, 2
3* Mylimieji, aš labai norėjau parašyti jums apie bend-
rąjį mūsų išganymą* ir jaučiu reikalą rašyti jums ragi-
nimą, kad kovotumėte už tikėjimą, vieną kartą visiems
laikams duotą šventiesiems. 4 Mat vogčiomis įsiskverbė Apd 9, 13+ ||2 Pt 2, 1
tarp jūsų žmonių, kuriems nuo seno surašytas toks kal-
tinimas: jie bedieviai, nes mūsų Dievo malonę iškreipia Gal 5, 13 1 Pt 2, 16
į palaidumą ir neigia mūsų vienintelį Valdovą ir Vieš- 1 Jn 4, 1; 2 Jn 10
patį Jėzų Kristų.
Klaidų skleidėjai ir jiems gresianti bausmė 5* Aš
norėčiau jums priminti, nors jūs jau žinote kartą vi- ||2 Pt 1, 12
siems laikams, kad Viešpats, pirmiau išgelbėjęs tautą iš

1* *Judas... Jokūbo brolis*: apie autoriaus tapatybę žr. laiško įvade. ...*išrinktiesiems*: arba *pašauktiesiems*. Krikščioniškasis pašaukimas tikėti į Dievą yra dovana tiems, kuriuos jis myli ir globoja Kristuje iki antrojo atėjimo.

3-4* ...*bendrąjį mūsų išganymą*: bendrasis išganymas apima tikėjimo tiesas, gautas per apaštalų skelbimą ir jų laikymąsi Bendrijoje.

5* Apie pirmąjį nubaudimą tų, kurie kadaise buvo išgelbėti, bet nesilaikė tikėjimo žr. Sk 14, 28-29.

Sk 14, 26-35 1 Kor 10, 5 Egipto, paskui pražudė netikinčius. 6* Taip pat ir tuos
‖2 Pt 2, 4; Pr 6, 1-2 angelus, kurie neišlaikė savo prakilnumo, bet paliko
savo buveinę, jis laiko sukaustytus amžinais pančiais tam-
‖2 Pt 2, 6-9 sybėje didžiosios dienos teismui. 7 Taip pat Sodoma ir
Pr 19 Mt 10, 15p Gomora bei aplinkiniai miestai, kurie panašiai ištvir-
kavo ir nusekė paskui ne tokį kūną*, lieka pavyzdžiu,
kentėdami amžinos ugnies bausmes.

Klaidintojų piktžodžiavimas 8 Taip ir šitie apsvaigę*
‖2 Pt 2, 10-12 suteršia kūną, niekina Viešpatystę, piktžodžiauja šlovin-
Dan 10, 13+ giesiems. 9 Kai arkangelas Mykolas, besiginčydamas su
velniu, varžėsi dėl Mozės kūno, jis neišdrįso mesti pik-
Zch 3, 2 tžodiško pasmerkimo*, bet pasakė: *Tesudraudžia tave
Viešpats!* 10 Šitie šmeižia, ko neišmano, o ką prigimtimi
pažįsta kaip neprotingi gyvuliai, nuo to žlugs.

6* Antrojo pavyzdžio šaltinis yra Pr 6, 1-4: dangiškos būtybės nužengė į žemę ir lytiškai bendravo su moterimis.

7* *...nusekė paskui ne tokį kūną*: arba *užsiėmė nenatūralia lytine yda.* Šis pavyzdys siejasi su Pr 19, 1-25 (ypač 4-11 eil.) tekstu. Sodomos ir Gomoros gyventojai pažeidė ir svetingumo įstatymą, ir moralės dėsnius, reikalaudami, kad Loto svečiai – tikrieji Viešpaties pasiuntiniai – būtų jiems atiduoti, idant galėtų *užsiimti nenatūralia lytine yda.* Nuoroda į žmonių troškimą turėti intymius santykius su angelais; Sodoma ir Gomora tapo skaudžia Dievo teismo pamoka (žr. Iz 1, 9; Jer 50, 40; Am 4, 11; Mt 10, 15; 2 Pt 2, 6).

8* *...apsvaigę*: autorius grįžta prie netikrų mokytojų (žr. 4 eil.), pritaikydamas jiems visų trijų pavyzdžių kaltinimus (žr. 5, 6, 7 eil.). Gr. k. žodis reiškia ir netikrų mokytojų pretenzijas, ir naktinius regėjimus – haliucinacijas.

9* *...arkangelas Mykolas... pasmerkimo*: nuoroda į Mozės laidotuves, aprašytas apokrifinėje knygoje *Mozės paėmimas į dangų.* Įst 34, 6 rašoma, kad Mozė buvo palaidotas. Apokrifinė knyga nurodo, jog arkangelui Mykolui, pasiųstam palaidoti Mozę, teko varžytis su velniu dėl Mozės kūno. Autorius čia daro išvadą: jeigu arkangelas Mykolas susilaikė ir nepasmerkė net velnio, tai būtų neteisinga, jeigu žmonės pasmerktų angelus.

Klaidintojų sugedimas 11 Vargas jiems! Jie pasuko ||2 Pt 2, 15; Pr 4, 8 1 Jn 3, 12
Kaino keliu, parsidavė Balaamo paklydimui, pražudė Sk 22, 2+; Apr 2, 14
save Korės* prieštaravimu. 12 Jie maišosi jūsų meilės po- Sk 16
kyliuose*, nesidrovėdami savo purvo, ir tunka. Jie lyg ||2 Pt 2, 13. 17-18
bevandeniai debesys, vaikomi vėjų, tarytum bevaisiai me- Pat 25, 14
džiai rudenį, du kartus mirę ir išrauti. 13 Jie lyg šėlstan-
čios jūros bangos, kurios spjaudo savo begėdystę lyg Iz 57, 20
žvaigždės klajoklės, kurioms per amžius skirta juo-
džiausia tamsybė. 14* Apie juos pranašavo septintasis
nuo Adomo [žmogus] Henochas: „Štai atėjo Viešpats Dan 7, 10
su miriadais savo šventųjų 15 įvykdyti visiems teismo ir
nubausti visų bedievių už visus bedieviškus darbus, už
visus piktus žodžius, kuriuos prieš jį kalbėjo bedieviai
nusidėjėliai". 16 Jie visada niurzga, nepatenkinti savo
dalia, gyvena geismais; jų lūpos kalba puikybės žodžius, ||2 Pt 2, 18 Dan 7, 8. 20
jie pataikauja žmonėms dėl pelno. Kun 19, 15

Apaštalų mokslas 17 O jūs, mylimieji, prisiminkite ||2 Pt 3, 2-3
žodžius, kurie iš anksto buvo paskelbti mūsų Viešpaties
Jėzaus Kristaus apaštalų. 18* Jie yra sakę: paskutiniais 1 Tim 4, 1+
laikais atsiras šaipūnų, kurie gyvens savo bedieviškais
geismais. 19 Tai tie, kurie įneša susiskaldymą, jusliniai, 1 Kor 15, 44+
bedvasiai žmonės.

11* *...Kaino... Balaamo... Korės*: maištingų vyrų ir bausmės, kuria buvo nubausti už savo elgesį, pavyzdžiai (žr. Pr 4, 8-16; Sk 16, 1-35; 31, 16; taip pat 2 Pt 2, 15 paaiškinimą).

12* *...maišosi jūsų meilės pokyliuose*: arba *teršia jūsų meilės pokylius*. Oponentai, kurie gėdingai elgėsi Bendrijos sueigose, vadinamose meilės pokyliais (agapės vaišėmis), susijusiais su Eucharistijos šventimu pradinės Krikščionių Bendrijos laikotarpiu (žr. 1 Kor 11, 18-34; 2 Pt 2, 13).

14-15* Citata iš apokrifinės *Enocho knygos* (žr. 1, 9).

18* Medžiaga, paimta iš ankstyvojo skelbimo ir mokymo (žr. Mk 13, 22; Apd 20, 30; 1 Tim 4, 1-3; 2 Pt 3, 3).

1 Kor 3, 9-17 Ef 2, 20-22 **Meilės pareigos** 20 Bet jūs, mylimieji, statykite save
ant savo švenčiausiojo tikėjimo! Melskitės Šventojoje
2 Kor 13, 13+ Dvasioje! 21 Išsilaikykite Dievo meilėje, laukdami mūsų
Viešpaties Jėzaus Kristaus gailestingumo amžinajam
gyvenimui. 22 Vienus, kurie abejoja, mėginkite įtikin-
ti; 23* kitus gelbėkite, traukdami iš ugnies, vėl kitų pasi-
gailėkite su baime, bodėdamiesi net jų kūnu suteršto
drabužio.

Pabaiga 24* Tam, kuris gali išlaikyti jus nenupuolu-
‖2 Pt 3, 14 sius ir savo šlovės akivaizdon pastatyti nesuteptus ir
džiaugsmingus, 25 vieninteliam Dievui, mūsų Gelbėto-
Rom 16, 27+ Apr 5, 13 jui, per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų tebūna šlovė, didybė,
galybė ir valdžia prieš visus amžius ir dabar, ir visais
amžių amžiais! Amen.

23* Reikalaujama ne tik rūpintis paklydusiųjų išgelbėjimu, bet ir įspėjama būti atsargiems (žr. Zch 3, 2-5).

24-25* Liturginis Dievo galybės, leidžiančios tikintiesiems apsisaugoti nuo suklupimo, ir Dievo pašlovinimo per Jėzų Kristų paminėjimas. Laiškas baigiasi ta pačia tema, kuria ir prasidėjo.

APREIŠKIMAS JONUI

Apokalipsė, arba *Apreiškimas Jonui*, yra paskutinė Šventojo Rašto knyga, sunkiai suprantama dėl keistų ir įmantrių simbolių, neįprastų šiuolaikiniam skaitytojui. Tačiau simbolių kalba – tai viena iš pagrindinių apokaliptinės raštijos savybių. *Apreiškimas Jonui* – nepaprastas tokios raštijos pavyzdys. Apokaliptinė raštija buvo labai populiari ir judaizme, ir krikščionybėje nuo 200 m. prieš Kr. iki 200 m. po Kr.

Ši knyga pasakoja apie regėjimus simboline ir alegorine kalba, pasiskolinta dažniausiai iš Senojo Testamento, ypač iš Ezekielio, Zacharijo ir Danieliaus knygų. Klausimas, ar tie regėjimai tikrai buvo autoriaus patirti, ar yra tik literatūros kūrinys, lieka atviras. Viena aišku, simbolinis apibūdinimas nėra suprantamas paraidžiui, nors *Apreiškimo Jonui* simbolizmas, kita vertus, yra realistiškas. Iš tikrųjų skaitytojui būtų sunku ir galbūt koktu įsivaizduoti Avinėlį, turintį septynis ragus ir septynias akis. Tačiau Jėzus Kristus aprašomas kaip tik taip (žr. 5, 6). Autorius šį įvaizdį vartojo norėdamas apibūdinti visuotinę Kristaus galią (*simbolinė ragų reikšmė*) ir visuotinį pažinimą (*simbolinė akies reikšmė*). Reikšmingas apokaliptinio žanro bruožas – vartoti simbolines spalvas, metalus bei drabužius (žr. 1, 13-16; 3, 18; 4, 4; 6, 1-8;

17, 4; 19, 8), skaičius (*keturi* reiškia pasaulį, *šeši* – netobulumą, *septyni* – visapusį tobulumą, *dvylika* – Izraelio gimines ar apaštalus, *tūkstantis* – begalybę). Be to, ir keršingąjį *Apreiškimo Jonui* kalbos pobūdį reikia suprasti simboliškai, o ne paraidžiui (žr. 6, 9-10; 18, 1-19, 4). Keršto šauksmai krikščionių kankinių lūpose, tiesą sakant, yra tik stilistinė autoriaus priemonė, kuria siekiama pabrėžti pasibaisėjimo jausmą atmetus Dievą ar sukilus prieš jį, nes Dievas yra teisėjas.

Šiurpi Jezabėlės bausmė (žr. 2, 22) ir Babilono – Romos – didžiosios ištvirkėlės, sunaikinimas (žr. 16, 9-19, 4) – panašios stilistinės priemonės. Babilono įvaizdis, jei aiškintume pažodžiui, būtų klaidingai suprastas. Kita vertus, stilizuota moters, apsisiautusios saule (žr. 12,1-6), asmenybė, vaizduojanti Naująjį Izraelį, gali atrodyti negatyvi ir šabloniška. Užtat prasmę reikia įžvelgti už žodžių, norint pamatyti, kad šiedu įvaizdžiai vartojami siekiant parodyti Dievo pyktį dėl žmogaus nuodėmės ir pasitikėjimą apvaizdžiu Dievo rūpesčiu dėl Bendrijos – Bažnyčios – tikėjimo.

Apreiškimas Jonui gali būti suprastas tik atsižvelgiant į istorinį jo parašymo kontekstą. Kaip ir *Danieliaus knyga* bei kitos Senojo Testamento apokalipsės, ji priklauso rezistencijos raštijai ir buvo parašyta kritiniu lūžių bei pervartos metu. Pati knyga nurodo, kad tokį kritinį ir nuožmų momentą – pradinės tikėjimo Bendrijos persekiojimą – sukėlė Romos imperija. Babilonas, sėdintis ant septynių kalvų, simbolizuoja didžiąją ištvirkėlę - pagonišką Romą (žr. 17, 9). Taigi *Apreiškimas Jonui* yra ir padrąsinimas, ir perspėjimas krikščionims, kad jie tvirtai laikytųsi tikėjimo ir vengtų kompromisų su pagonių pasauliu, nepaisydami

grėsmingos padėties ir kankinystės, kantriai lauktų didžiųjų Dievo pažadų įvykdymo. Dievo pergalė žmonių pasaulyje lieka slėpinys, kurį būtina priimti tvirtu tikėjimu ir ilgėtis drąsia viltimi. Toji pergalė, atsiskleidusi Jėzaus Nazarėno gyvenimu, atsiskleidžia kiekvieno krikščionio, einančio kryžiaus keliu net į kankinio mirtį, gyvenime.

Tiesa, perspektyva yra eschatologinė, nes galutinis išganymas ir pergalė įvyks amžių pabaigoje, kai Kristus ateis šlovėje paruzijos metu, tačiau knyga nurodo, jog lemtingoji Kristaus ir jo sekėjų pergalė prieš šėtoną bei jo bendrus jau įvykusi. Triuškinantis Kristaus laimėjimas prieš šėtono karalystę jau pradėjo amžiną Dievo viešpatavimą (žr. 11,15; 12,10). Net blogio jėgos nesąmoningai vykdo Dievo planą, nes Dievas yra visavaldis istorijos Viešpats (žr. 17,17).

Apreiškimo Jonui kilmė susijusi su lūžių ir pervartos laikotarpiu, tačiau krikščionims lieka svarbi bei prasminga visais amžiais. Akivaizdžiai susidūrę su neįveikiamu blogiu viduje ar išoriškai, visi krikščionys drąsinami pasitikėti Jėzaus pažadu: *štai esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos* (Mt 28, 20). Tie, kurie lieka ištikimi ir pasitiki prisikėlusiuoju Viešpačiu, nebijo. Kančia, persekiojimas ir net kankinio mirtis, nors ir lieka nepermatomi slėpiniai, nesibaigia beprasmybe. Nepaisant užklupusių sunkumų ir kančios, galiausiai krikščionys nugalės šėtoną ir jo bendrus savo ištikimybe Kristui. Toks yra *Apreiškimo Jonui* mokymas: vilties, paguodos ir iššūkio mokymas visiems, drįstantiems tikėti.

Knygos autorius save vadina Jonu (žr. 1, 1. 4. 9; 22, 8). Dėl to, kad tikėjo Kristų, buvo ištremtas į Patmą – Romos imperijos pataisos salą. Nors jis niekada nesako,

kad yra apaštalas Jonas, kurio vardas siejamas su ketvirtąja evangelija, daugelis Bendrijos Tėvų, taip pat Justinas, Irenėjas, Klemensas Aleksandrietis, Tertulijonas, Kiprijonas ir Ipolitas, laikė jį apaštalu Jonu. Tačiau kiti Tėvai, tarp kurių ir Aleksandrijos Dionisijas, Cezarėjos Eusebijas, Jeruzalės Kirilas, Grigalius Nazianzietis ir Jonas Auksaburnis, tokį tapatinimą neigė. Iš tikrųjų knygos žodynas, gramatika ir stilius verčia abejoti, kad už dabartinę knygos formą yra atsakingas tas pats asmuo ar tie patys asmenys, kurie atsakingi už ketvirtąją evangeliją. Vis dėlto aiškūs kalbiniai bei teologiniai panašumai liudija sąsają tarp *Apreiškimo Jonui* ir ketvirtosios evangelijos. Laiškų septynioms bendrijoms tonas (žr. 1, 4-3, 22) rodo, kad autorius buvo ir labai gerbiamas, ir įtakingas Mažosios Azijos krikščionių bendrijose. Taigi galimas dalykas, *Apreiškimo Jonui* autorius buvo apaštalo Jono, kurį įprasta susieti su šia pasaulio dalimi, mokinys. Knygos, kokią ją turime dabar, parašymo data turbūt sietina su imperatoriaus Domiciano, nuožmaus krikščionių persekiotojo, valdymu (81-96 m. po Kr.).

Apreškimo Jonui
metmenys

A. Prologas *1, 1-3*
B. Laiškai Azijos Bažnyčioms *1, 4-3, 22*
C. Dievas ir Avinėlis danguje *4, 1-5, 14*
D. Antspaudų, trimitų, negandų septynetai *6, 1-16, 21*
E. Babilono bausmė ir pasaulio teismas *17, 1-20, 15*
F. Nauja kūrinija *21, 1-22, 5*
G. Epilogas *22, 6-21*

+ **A** +

PROLOGAS

1 1* Jėzaus Kristaus Apreiškimas, kurį Dievas jam da-
vė, kad jis atskleistų jo tarnams, kas turi greitai įvykti. Dan 2,28 Apr 22,6s.16
Per savo pasiųstą angelą jis padarė jį žinomą savajam
tarnui Jonui. 2 Šis paliudijo Dievo žodį bei Jėzaus Kris- 19,10+
taus liudijimą – visa, ką buvo matęs. 3 Palaiminti* pra-
našystės žodžių skaitytojas ir klausytojai, ir tie, kurie
laikosi, kas joje parašyta*, nes laikas yra arti*. 22,7; 2 Kor 6,2+

1, 1-3* Prologas apibūdina knygos šaltinį, turinį bei skaitytojus ir kartu su epilogu (žr. 22,6-21) sudaro visos knygos rėmus. Vienur ir kitur vyrauja panašios temos bei panaši kalba.

1,3* *Palaiminti*: arba *laimingi*. Pirmasis iš septynių šios knygos palaiminimų (žr. 14, 13; 16, 15; 19, 9; 20, 6; 22, 7. 14). *...kas joje parašyta*: pažodžiui – *pranašystės žodžius* (žr. 22, 7. 10. 18. 19). *...laikas yra arti*: arba *nustatytas metas*, t. y. antrasis atėjimas – paruzija: Jėzus sugrįš šlovėje (žr. 1, 7; 3, 11; 22, 7. 10. 12. 20).

+ B +

LAIŠKAI AZIJOS BAŽNYČIOMS

Sveikinimai 4* Jonas septynioms Azijos Bažnyčioms*:
Iš 3, 14+ malonė ir ramybė jums nuo to, kuris yra, kuris buvo ir
kuris ateis, ir nuo septynių dvasių, esančių prieš jo sostą,
Ps 89, 38; Iz 55, 4 5 ir nuo Jėzaus Kristaus, ištikimojo liudytojo, mirusiųjų
Ps 99, 28 pirmgimio, žemės karalių valdovo. Tam, kuris mus my-
li ir nuplovė savo krauju mūsų nuodėmes*, 6 ir padarė iš
Iš 19, 6; 1 Pt 2, 9 mūsų karaliją bei kunigus savo Dievui ir Tėvui, – jam
Rom 16, 27+ Dan 7, 13 šlovė ir galybė per amžių amžius! Amen. 7 *Štai jis ateina*
Zch 12, 10. 14 Mt 24, 30+ *su debesimis, ir išvys* jį kiekviena akis, net ir tie, kurie jį
Jn 19, 37 *perdūrė*; ir *dėl jo raudos visos žemės giminės*. Taip, amen!
8 „Aš esu Alfa ir Omega*“, – sako Viešpats Dievas,
kuris yra, kuris buvo ir kuris ateis, Visagalis.
Rom 5, 3 2 Tim 2, 12 **Įžanginis regėjimas** 9* Aš, Jonas, jūsų brolis ir sielvar-
to, karalystės bei ištvermės bendrininkas Jėzuje, buvau

1, 4-8* Nors *Apreiškimas Jonui* prasideda ir baigiasi (žr. 22, 21) Naujojo Testamento laiškų formai būdinga įžanga ir užsklanda, tačiau nuo 4 iki 22 sk. jis nėra panašus į laišką.

1, 4* *...septynioms Azijos Bažnyčioms*: Azija – Romos provincija vakariniame Mažosios Azijos pakraštyje (dab. Turkija). 11 eil. minimos bendrijos yra laiško gavėjos (žr. 2, 1-3, 22). *Septyni* – biblinis skaičius, nurodantis pilnatvę ir užbaigtumą. Taigi autorius kreipiasi į visuotinę Bendriją – Bažnyčią.

1, 5* *...nuplovė... mūsų nuodėmes*: arba *...išlaisvino... mus*. Pastarąjį vertimą palaiko geriausi rankraščiai; jis derinasi su Senojo Testamento įvaizdžiais (žr. Iz 40, 2).

1, 8* *...Alfa ir Omega*: pirmoji ir paskutinė graikų alfabeto raidės. (žr. 17; 2, 8; 21, 6; 22,13; Iz 41, 4; 44, 6).

1, 9-20* Regėtojas gauna įsakymą: *ką matai, surašyk į knygą ir pasiųsk septynioms Bažnyčioms* (9-11 eil.). Jis regi šlovingą Kristų ir apibūdina jį

saloje, vardu Patmas*, dėl Dievo žodžio ir Jėzaus liu-
dijimo. 10 Aš turėjau Dvasios pagavą Viešpaties dieną* Apd 20,7+
ir išgirdau sau už nugaros galingą balsą, tarsi trimitą*,
11 bylojantį: „Ką matai, surašyk į knygą* ir pasiųsk sep-
tynioms Bažnyčioms: į Efezą, į Smirną, į Pergamą, į
Tiatyrus, į Sardus, į Filadelfus ir Laodikėją“. 12* Tuomet
aš atsigręžiau pažiūrėti balso, kalbėjusio su manimi, ir 1,20
atsigręžęs išvydau septynis aukso žibintuvus, 13 o žibin-
tuvų viduryje – *panašų į Žmogaus Sūnų**, *apsivilkusį ilga* Dan 7, 13
*tunika** *ir persijuosusį per krūtinę aukso juosta**. 14 *Jo galva* Dan 10, 5
*ir plaukai buvo balti kaip balčiausia vilna ar sniegas**, *jo* Dan 7, 9
*akys tarsi ugnies liepsna**, 15* *jo kojos panašios į krosnyje* Dan 10, 6

įprastais apokaliptiniais įvaizdžiais (12-16 eil.); jis girdi Kristų, kuris apibūdina save padrąsinimo žodžiais, pabrėždamas savo mirties pergalę (17-20 eil.).

1, 9* *...saloje, vardu Patmas*: viena iš Sporadų salų, maždaug 80 km į pietus nuo Efezo, romėnų naudojama kaip pataisos kolonija.

1, 10* *...Viešpaties dieną*: sekmadienį. *...galingą balsą, tarsi trimitą*: vaizdai yra susiję su Dievo apsireiškimu prie Sinajaus kalno (žr. Iš 19, 16. 19; taip pat Žyd 12, 19 ir Iz 27, 13; Jl 2, 1; Mt 24, 31; 1 Kor 15, 52; 1 Tes 4, 16).

1, 11* *...į knygą*: į papiruso ritinį.

1, 12-16* Simbolinis šlovingojo Kristaus apibūdinimas. Perkeltinė kalba nesuprastina pažodžiui.

1, 13* *...panašų į Žmogaus Sūnų*: žr. Mk 8, 31 paaiškinimą. *...apsivilkusį ilga tunika*: Kristus – kunigas (žr. Iš 28, 4; 29, 5; Išm 18, 24; Zch 3, 4); *...aukso juosta*: Kristus – karalius (žr. Iš 28, 4; 1 Mak 10, 89; 11, 58; Dan 10, 5).

1, 14* *...plaukai buvo balti kaip balčiausia vilna ar sniegas*: Kristus – amžinas, apsivilkęs orumu, kuris priklauso *Amžinajam* (žr. 1, 18; Dan 7, 9). *...akys tarsi ugnies liepsna*: Kristus – visa žinantis (žr. 2, 23; Ps 7, 10; Jer 17, 10).

1, 15* *...jo kojos... krosnyje*: Kristus – nekintantis ir pastovus (žr. Ez 1, 27; Dan 10, 6). *...jo balsas... vandenų šniokštimas*: Kristus kalba dieviška galia (žr. Ez 1, 24).

Iš 43, 2 *įkaitintą skaistvarį, ir jo balsas buvo tarytum didžių vandenų*
2, 12 *šniokštimas.* 16 Dešinėje rankoje jis laikė septynias žvaigž-
des*, iš jo burnos ėjo aštrus dviašmenis kalavijas*, o jo
veidas buvo tarytum saulė*, žibanti visu skaistumu.

Dan 8, 18; 10, 15-19 Ez 1, 28s 17* Jį išvydęs, aš puoliau jam po kojų tarsi negyvas.
Bet jis uždėjo ant manęs savo dešinę ir prabilo: „Nebi-
Iz 44, 6; 48, 12 Apr 1, 8+ jok! Aš esu Pirmasis ir Paskutinysis, 18 ir Gyvasis. Aš
Žyd 7, 25 buvau numiręs, bet štai esu gyvas per amžių amžius ir
Mt 16, 18+ turiu mirties ir mirusiųjų pasaulio* raktus. 19 Tad užrašyk,
4, 1; Dan 2, 28 ką būsi regėjęs, kas yra ir kas turi vėliau įvykti*. 20 Štai
septynių žvaigždžių, kurias regėjai mano dešinėje, ir
septynių aukso žibintuvų paslaptis: septynios žvaigždės
– tai septynių Bažnyčių angelai*, o septyni žibintuvai –
tai septynios Bažnyčios".

1, 16* ...*septynias žvaigždes*: pagonių pasaulyje Mitras – pagonių dievas – ir cezariai buvo vaizduojami su septyniomis žvaigždėmis dešinėje rankoje: tai simbolizuoja jų visuotinį viešpatavimą. ...*aštrus dviašmenis kalavijas*: nuoroda į Dievo Žodį (žr. Ef 6, 17; Žyd 4, 12), kuris sunaikins neatgailaujančius nusidėjėlius (žr. 2, 16; 19, 15; Išm 18, 15; Iz 11, 4; 49, 2). ...*jo veidas... tarytum saulė*: simbolizuoja dievišką Kristaus didybę (žr. 10, 1; 21, 23; Ts 5, 31; Iz 60, 19; Mt 17, 2).

1, 17* Senojo Testamento nuostata: pamatyti Dievą – mirtis nuodėmingam žmogui (žr. Iš 19, 21; 33, 20; Ts 6, 22-23; Iz 6, 5).

1,18* ...*mirusiųjų pasaulio*: graikų Hadas, hebrajų Šeolas – mirusiųjų buveinės (žr. 20, 13-14; Sk 16, 33).

1, 19* ...*ką būsi regėjęs, kas yra ir kas turi vėliau įvykti*: trys *Apreiškimo Jonui* dalys – regėjimas (1, 10-20), septynių bendrijų būklė (2-3 sk.) ir ateities įvykiai (6-22 sk.).

1, 20* ...*angelai*: nuoroda į septynioms bendrijoms vadovaujančias dvasias. Nuostata: angelai rūpinasi fiziniu pasauliu (žr. 7, 1; 14, 18; 16, 5), tautomis (žr. Dan 10, 13; 12, 1), Bažnyčiomis – septyniomis krikščionių bendruomenėmis ir pavieniais asmenimis (žr. Mt 18, 20; Apd 12, 15). Kai kurie knygos aiškintojai *angelu* laiko Bendrijos ganytoją ar įasmenintą bendruomeninę dvasią.

2 Efezo Bažnyčiai 1* „Efezo* Bažnyčios angelui rašyk:
'Tai sako tas, kuris laiko savo dešinėje septynias žvaigž- 1, 16
des, kuris vaikščioja tarp septynių aukso žibintuvų*. 2 Aš 1, 12
žinau tavo darbus, tavo triūsą ir tavo ištvermę. Žinau, 1 Tes 1, 3
kad tu negali pakęsti piktųjų ir ištyrei tuos, kurie sakosi
esą apaštalai, bet tokie nėra, ir radai juos esant mela- 2 Kor 11, 13. 15
gius*. 3 Žinau, kad esi ištvermingas, kad dėl mano var-
do nenuilsdamas kentėjai vargus. 4 Bet aš turiu prieš
tave tai, kad palikai savo pirmąją meilę. 5 Taigi prisi-
mink, nuo kur nupuolei, atsiversk ir vėl imkis pirmykš-
čių darbų, o jeigu ne, – jei neatsiversi, – tai aš ateisiu ir
išjudinsiu iš vietos tavo žibintuvą. 6 Savo naudai tu turi,
kad nekenti nikolaitų* darbų, kurių ir aš nekenčiu!' 2, 15+
7 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia skelbia Baž- Mt 13, 9; Apr 13, 9
nyčioms: 'Nugalėtojui* aš duosiu valgyti nuo gyvybės Pr 2, 9; Apr 22, 2
medžio, esančio Dievo rojuje*!' "

2, 1-3, 22* Visi septyni laiškai yra tokios pat struktūros: įžanga, išaukštinto Kristaus apibūdinimas, Bendrijos papeikimas ar pagyrimas, padrąsinimas ar perspėjimas ir laiško pabaigoje esantis pamokymas ar pažadas visiems krikščionims.

2, 1-7* Laiškas Efezo Bendrijai pagiria jos narius už gerus darbus ir dorybes, įskaitant netikrų mokytojų atpažinimą (2-3 eil.), bet perspėja, kad atsiverstų ir grįžtų prie savo *pirmosios meilės* (4-5 eil.). Laiškas baigiasi nuoroda į *nikolaitus* (6 eil.) ir pažada, kad nugalėtojas laimės amžinąjį gyvenimą (7 eil.). *Efezo*: svarbus Romos imperijos miestas Mažojoje Azijoje su maždaug 250 tūkst. gyventojų; romėnų Azijos provincijos sostinė, prekybinis, kultūrinis ir religinis centras. Kiti septyni miestai, esantys toje pačioje provincijoje, buvo parinkti ne dėl Krikščionių Bendrijos dydžio, bet geografiniu požiūriu. *...tas, kuris vaikšto tarp septynių aukso žibintuvų*: simbolizuoja nuolatinį Kristus buvimą Bendrijoje – Bažnyčioje.

2, 2* *...sakosi esą apaštalai... radai juos esant melagius*: nuoroda į netikrus misionierius (žr. Apd 20, 29-30).

2, 6* *...nikolaitų*: nuoroda į netikrus misionierius (žr. 2, 2 ir 2, 14-15 eilučių paaiškinimą).

2, 7* *...Nugalėtojui*: nuoroda į kiekvieną persekiojamą krikščionį,

Smirnos Bažnyčiai 8* „Smirnos* Bažnyčios angelui
Iz 44, 6; 48, 12 Apr 1, 17-18+ rašyk: 'Tai sako Pirmasis ir Paskutinysis, kuris buvo nu-
miręs ir vėl grįžo į gyvenimą. 9* Aš žinau tavo priespau-
Jok 2, 5 dą ir tavo neturtą, – o vis dėlto tu turtingas! – ir kaip
tau piktžodžiauja tie, kurie sakosi esą žydai, bet nėra
3, 9 tokie, o tik šėtono sinagoga. 10 Nebijok būsimųjų kentė-
Jn 8, 37-44 Lk 22, 31-33 jimų! Štai velnias įmes kai kuriuos jūsiškius į kalėjimą,
Dan 1, 12. 14s kad būtumėte išbandyti. Jūsų laukia dešimties dienų
priespauda. Būk ištikimas iki mirties, ir aš tau duosiu
1 Kor 9, 25+ gyvenimo vainiką!'
11 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia sako Bažnyčioms:
20, 14; 21, 8 'Nugalėtojas nenukentės nuo antrosios mirties*'".
Pergamo Bažnyčiai 12* „Pergamo* Bažnyčios angelui
1, 16; 19, 15 rašyk: 'Tai sako tas, kuris turi aštrų dviašmenį kalaviją.

ištikimą tikėjimui ir vykdantį Dievo valią. *...valgyti nuo gyvybės medžio, esančio Dievo rojuje*: nuoroda į medį pirmapradžiame sode (žr. Pr 2, 9; taip pat Apr 22, 2. 14. 19). Potvarkį, kuriuo žmonija atskiriama nuo gyvybės medžio, Kristus atšaukė.

2, 8-11* Laiškas Smirnos Bendrijai drąsina šio svarbaus prekybinio centro krikščionis ir primena, kad jie, nors ir vargingi, yra turtingi, o juos šmeižiančius žydus vadina šėtono sinagoga (9 eil.). Šiame laiške nėra perspėjimo; vis dėlto primenama, kad jiems teks daug kentėti, net mirti, tačiau išbandymo laikas, palyginti su amžinuoju atlygiu, trumpas (10 eil.).

2, 8* *Smirnos:* dabartinis Izmiras, maždaug 48 km į šiaurę nuo Efezo, Lidijos miestas su šventykla *deivei* Romai. Smirna buvo garsi savo ištikimybe Romos imperijai, turėjo didelę žydų bendruomenę, priešišką krikščionims.

2, 9-16* Krikščionių Bendrija Smirnoje buvo neturtinga, bet turtinga Dvasios dovanų. Jiems tautiečių žydų metami kaltinimai buvo persekiojimo priežastis (žr. Apd 14, 2. 19; 17, 5. 18).

2, 11* *...nuo antrosios mirties*: nuoroda į amžinąją mirtį, kada nusidėjėliai gaus savo galutinę bausmę (žr. 20, 6. 14-15; 21, 8).

2, 12-17* Laiškas Pergamo Bendrijai giria su persekiojimu ir kankinyste pagoniškoje aplinkoje susidūrusius jos narius už ištikimybę tikėjime į Kristų (13 eil.), tačiau perspėja dėl Bendrijos narių, propaguojančių

13 Aš žinau, kur tu gyveni: ten, kur šėtono sostas*. Bet tu
tvirtai laikaisi mano vardo ir neišsigynei mano tikėjimo
net ir tomis dienomis, kada pas jus, – kur gyvena šėto-
nas, – buvo nužudytas mano ištikimasis liudytojas Anti-
pas. 14* Vis dėlto aš turiu šį tą prieš tave: tu tenai turi
besilaikančių mokslo Balaamo, kuris yra mokęs Balaką Sk 22, 2+
viešai suvedžioti Izraelio sūnus, kad šie valgytų stabams 1 Kor 8, 10 Sk 25, 1-2
aukojamą mėsą ir ištvirkautų. 15 Ir tu turi panašiai besi- 2 Pt 2, 15
laikančių nikolaitų mokslo. 16 Tad atsiversk! O jeigu ne, Apr 2, 6
aš greitai ateisiu ir kovosiu su jais savo burnos kalaviju'.

17 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia kalba Bažny-
čioms: 'Nugalėtojui aš duosiu paslėptos manos* ir baltą
akmenėlį*, o ant akmenėlio bus įrašytas naujas vardas*, Iz 62, 2; 65, 15; 56, 5 Apr 3, 12+; 19, 12
kurio niekas nežino, tiktai gavėjas' ".

palaidą gyvenimą (14 eil.; žr. 2 Pt 2, 15; Jud 11) ir gyvenančių pagal nikolaitų mokymą (15 eil.). Be to, skatina *atsiversti* (16 eil.) ir pažada duoti *paslėptos manos* bei Kristaus *amuletą* (17 eil.).

2, 12* *Pergamo*: dabartinė Bergama, maždaug 60 km į šiaurės rytus nuo Smirnos, įvairių pagonių dievų garbinimo centras. Pergamas turėjo garsią biblioteką. Žodžio *pergamentas* kilmė siejama su Pergamu.

2, 13* *...šėtono sostas*: nuoroda į imperatoriaus garbinimą ir kitas pagonių religines apeigas, klestėjusias Pergame turbūt dėl balto marmuro aukuro, kurį Eumenas II buvo pastatęs ir pašventinęs Dzeuso garbei (197-160 m. prieš Kr.). Šiandien šį aukurą galima pamatyti Berlyno muziejuje.

2, 14-15* Kaip Balaamas, biblinis religinio kompromiso pirmavaizdis (žr. Sk 25, 1-3; 31, 16; 2 Pt 2, 15; Jud 11), taip ir nikolaitai Pergame bei Efeze (žr. 2, 6) krikščioniškąjį tikėjimą pritaikė pagonių apeigoms. Jie piktnaudžiavo apaštalo Pauliaus skelbiamu laisvės principu (žr. 1 Kor 9, 19-23).

2, 17* *...paslėptos manos*: nuoroda į gyvenimo duoną (žr. Ps 78, 24-25). *...baltą akmenėlį*: jame buvo įrėžtas vardas, kurio jėga galėjo būti perimta žmogaus, žinančio paslėptąjį vardą. Šiame kontekste tai – pergalės ir džiaugsmo simbolis (žr. 3, 4-5). *...naujas vardas*: nuoroda į krikščionio atgimimą Kristuje (žr. 3, 12; 19, 12; Iz 62, 2; 63, 15).

Tiatyrų Bažnyčiai 18* „Tiatyrų* Bažnyčios angelui
rašyk: 'Tai skelbia Dievo Sūnus, kuris turi akis tary-
1, 14-15 tum ugnies liepsną ir kurio kojos panašios į skaistvarį.
19 Žinau tavo darbus, tavo meilę, tikėjimą, tarnavimą,
ištvermę ir kad tavo paskutinieji darbai didesni už pir-
muosius. 20* Bet turiu prieš tave, kad leidi moteriškei
Jezabelei, kuri sakosi esanti pranašė, mokyti bei suve-
2, 14 džioti mano tarnus, kad jie ištvirkautų ir valgytų sta-
bams skirtą mėsą. 21 Aš jai daviau laiko atsiversti, bet ji
nenori nusigręžti nuo savo ištvirkavimo. 22 Štai aš ją
nubloksiu į ligos patalą, o ištvirkavusius su ja – į didį
vargą, jeigu jie nenusigręš nuo jos darbų. 23 Jos vaikus*
aš išžudysiu, ir visos Bažnyčios sužinos, kad aš esu tas,
Jer 11, 20+; 17, 10 kuris kiaurai permato širdis; aš atsilyginsiu jums kiek-
Ps 62, 13 vienam pagal jūsų darbus. 24 O kitiems tiatyriečiams,
kurie nesilaiko ano mokslo, kurie, kaip sakosi, nėra

2, 18-29* Laiškas Tiatyrų Bendrijai giria šitos mažutės Krikščionių Bendrijos dorumo pažangą (19 eil.), bet perspėja juos dėl to, kad jie klauso į klystkelius vedančios klaidingos pranašės (20 eil.), kurios likimas nulemtas, tačiau jos sekėjams dar yra vilties atsiversti (21-22 eil.). Jeigu neatsivers – žus (23 eil.). Tiatyriečiai įspėjami netapti šėtono galios ar mokymo aukomis (24-25 eil.). Tie, kurie liks ištikimi, dalyvaus mesijinėje karalystėje ir turės galią valdyti tautas (26-27 eil.). Iš tikrųjų jie turės patį Kristų (28 eil.).

2, 18* *Tiatyrų*: dabartinis Akhisaras, maždaug 64 km į pietryčius nuo Pergamo, provincijos pasienio miestas, garsėjantis savo meistrų gildijomis (žr. Apd 16, 14). Atrodo, narystė jose buvo susijusi su šventiškomis puotomis pagonių šventyklose.

2, 20* Kadaise Jezabelė, užsiimanti intrigomis ir klasta, įvedė į Izraelio religiją pagonių papročius (žr. 1 Kar 19, 1-2; 21, 1-14; 2 Kar 9, 22. 30-34). Naujoji Jezabelė daro tą patį krikščionybei.

2, 23* *Jos vaikus*: dvasinius palikuonis.

2, 24* *...vadinamųjų šėtono gelmių*: kandi nuoroda į klaidingą nikolaitų mokymą (žr. 1, 15).

pažinę vadinamųjų šėtono gelmių*, aš sakau: neužkrau-
siu jums kitokios naštos, 25 tiktai laikykitės to, ką turite,
iki ateisiu. 26* Tam, kuris nugali ir iki galo laikosi mano 3,8-11
darbų*, *aš duosiu valdyti pagonis;* 27 *jis ganys juos geležine* 12,5; 19,15 Ps 2, 8-9
lazda, ir jie bus sudaužyti tarsi moliniai indai, – 28 kaip ir
aš esu gavęs valdžią iš savo Tėvo, – ir dar jam duosiu
aušros žvaigždę'. Iz 14, 12; Apr 22, 16 2 Pt 1, 19
29 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia skelbia Bažnyčioms!"
3 Sardų Bažnyčiai 1* „Sardų* Bažnyčios angelui ra-
šyk: 'Tai sako tas, kuris laiko septynias Dievo dvasias ir 1,16
septynias žvaigždes. Aš žinau tavo darbus: tave vadina
gyvu, o tu esi lavonas. 2 Prabusk ir stiprink, kas dar
nenumirę! Aš nerandu tavo darbų, kurie būtų atlikti
mano Dievo akivaizdoje. 3 Todėl prisimink, kaip esi pri-
ėmęs ir išgirdęs; laikykis to ir atsiversk! Jeigu nebudėsi,
aš ateisiu kaip vagis, ir tu nežinosi, kurią valandą tave Mt 24, 42-44p Mk 13, 33
užklupsiu. 4 Vis dėlto tu Sarduose turi, tegul ir nedau- 1 Tes 5, 2

2, 26-28* Krikščionis, ištikimas Kristui, dalyvaus jo mesijinėje galioje (žr. Ps 2, 8-9) ir mirties nugalėjime prisikėlimu, kurį simbolizuoja *aušros žvaigždė* (žr. 22, 16).

2, 26* *...laikosi mano darbų*: arba *laikosi mano kelių*.

3, 1-6* Laiškas Sardų Bendrijai negiria jos, bet perspėja narius, kad būtų budrūs, paslaugūs vieni kitiems ir atsiverstų (2-3 eil.). Tie, kurie nėra susitepę stabų garbinimu ir lieka ištikimi, dalyvaus Kristaus pergalėje, bus įrašyti į *gyvenimo knygą* (4-5 eil.).

3, 1* *Sardų*: maždaug 48 km į šiaurės rytus nuo Tiatyrų nutolęs miestas, buvusi Lidijos karalystės sostinė, garsėjusi turtais valdant Krezui (VI a. prieš Kr.). Sardų tvirtovė, laikyta nepaimama, buvo netikėtai užgrobta: pirma persų karaliaus Kyro Didžiojo, o vėliau – seleukidų karaliaus Antiocho. Užtat Bendrija įspėjama išlikti budri.

3, 4-5* *...apsirengę baltai*: balta spalva – pergalės, džiaugsmo ir prisikėlimo simbolis (žr. 2,17). *...gyvenimo knygos*: papiruso ritinys, kur surašyti atpirktųjų vardai (žr. 13, 8; 17, 8; 20, 12. 15; 21, 27; Fil 4, 3; Dan 12, 1). Kristus juos pripažins danguje (žr. Mt 10, 32).

gelį, žmonių, kurie nėra susitepę drabužių. Jie vaikščios
su manimi, apsirengę baltai*, nes jie šito verti. 5* Taigi
7, 14 nugalėtojas bus aprengtas baltais drabužiais, ir jo vardo
20, 12+ neištrinsiu iš gyvenimo knygos*. Aš išpažinsiu jo vardą
Mt 10, 32 Lk 9, 26 savo Tėvo ir jo angelų akivaizdoje'.
6 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia skelbia bažny-
čioms".

Filadelfų Bažnyčiai 7* „Filadelfų* Bažnyčios ange-
Kun 17, 1+; Iz 6, 3+ lui rašyk: 'Tai kalba Šventasis, Tiesakalbis, turintis
Iz 22, 22 Apr 1, 18 *Dovydo raktą*, – tas, kuris atrakina, ir niekas negali užra-
kinti, užrakina, ir niekas negali atrakinti.*
8 Aš žinau tavo darbus. Štai aš atvėriau prieš tave
duris*, ir niekas nebegali jų užrakinti; žinau, nedaug
turi jėgų, bet išlaikei mano žodį ir neatsižadėjai ma-
2, 9+ no vardo. 9 Štai aš tau duodu kai kuriuos iš šėtono
sinagogos, iš tų, kurie tvirtina, jog jie žydai, bet nė-
Iz 45, 14; 60, 14 ra, nes jie meluoja. Taigi aš padarysiu, kad jie ateitų,
Iz 43, 4 pultų tau po kojų ir suprastų, jog aš esu pamilęs tave.

3, 7-13* Laiškas Filadelfų Bendrijai pagiria krikščionis už tai, kad jie lieka ištikimi net ir turėdami mažai jėgų (8 eil.). Šėtono sinagogos nariai vėl išskiriami (9 eil.; žr. 2, 9). Perspėjimo laiške nėra. Veikiau laiške pažadama, kad krikščionys bus saugūs didžiojo išbandymo valandą (10-11 eil.), o nugalėtojai taps dangaus šventyklos šulais, ant kurių bus įrašyti trys vardai: Dievas, Jeruzalė ir Kristus (12 eil.).

3, 7* *Filadelfų*: dabartinis Alasehiro miestas, maždaug 48 km į pietryčius nuo Sardų, įkurtas Pergamo karaliaus Atalo II Filadelfo, kad 17 m. po Kr. būtų *atviros durys* graikų kultūrai (žr. 3, 8). Šį miestą sunaikino žemės drebėjimas. Imperatorius Tiberijus savo lėšomis jį atstatė ir pavadino Naująja Cezarėja (žr. užuominą apie vardą 12 eil.). *...Dovydo raktą*: nuoroda į dangiškąjį Dovydo miestą (žr. Iz 22, 22), *naująją Jeruzalę* (12 eil.), kur viešpatauja Kristus.

3, 8* *...atvėriau prieš tave duris*: daviau progą dalytis tikėjimu ir jį skelbti (žr. Apd 14, 27; 1 Kor 16, 9; 2 Kor 2, 12).

10 Kadangi tu išlaikei mano ištvermės mokslą*, tai ir aš
tave apsaugosiu nuo išbandymo valandos, kuri ištiks visą 2 Pt 2, 9
pasaulį, kad būtų išmėginti žemės gyventojai*. 11 Ateisiu 2 Kor 6, 2+ Apr 2, 25+
netrukus. Sergėk, ką turi, kad niekas neatimtų tavo vai-
niko. 12 Nugalėtoją aš padarysiu šulu* savo Dievo šven- Gal 2, 9 1 Tim 3, 15
tovėje, ir jis nebeišeis laukan; užrašysiu ant jo savo Dievo
vardą ir vardą savo Dievo miesto, naujosios Jeruzalės*, 21, 2s; Ez 48, 35
nužengiančios iš dangaus nuo mano Dievo, ir savo naująjį 2, 17+
vardą'.
13 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia skelbia Bažny-
čioms!“

Laodikėjos Bažnyčiai 14* „Laodikėjos* Bažnyčios an-
gelui rašyk: 'Tai skelbia Amen*, ištikimasis bei tiesakal- 1, 5+; 2 Kor 1, 20
bis Liudytojas, Dievo kūrybos Pradžia*. 15* Žinau tavo Jn 1, 3

3, 10* *...mano ištvermės mokslą*: nuoroda ne į Kristaus posakį, bet į jo ištvermės pavyzdį. *...žemės gyventojai*: taip apibūdinamas pagonių pasaulis (žr. 6, 10; 8, 13; 11, 10; 13, 8. 12. 14; 17, 2. 8).

3, 12* *...šulu*: užuomina apie miesto atstatymą (žr. 3, 7 paaiškinimą). *...naujosios Jeruzalės*: aprašyta 21, 10 - 22, 2 skaitinyje.

3, 14-22* Laiškas Laodikėjos Bendrijai pareiškia papeikimą dėl tikėjimo drungnumo (15-16 eil.), tačiau apie atskiras ydas neužsimena. Medžiaginė krikščionių gerovė sugretinama su jų dvasiniu skurdu, violetinės tunikos – jų turtų šaltinis – sugretinamas su *baltu* krikšto *drabužiu*, o pagarsėjęs jų tepalas akims – su tikra dvasine nuovoka (17-18 eil.). Kristaus pabarimas kyla iš meilės ir troškimo, kad jam būtų leista dalytis mesijine vakariene su savo sekėjais Dangaus Karalystėje (19-21 eil.).

3, 14* *Laodikėjos*: maždaug 65 km į pietryčius nuo Filadelfų ir 130 km į rytus nuo Efezo nutolęs turtingas pramonės ir prekybos centras su garsia medicinos mokykla. Laodikėja gamino eksportui brangius vilnonius drabužius ir garsėjo tepalais akims gydyti. Ji buvo tokia turtinga, kad savo lėšomis atstatė miestą po stipraus žemės drebėjimo 60-61 m. po Kr. *...Tai skelbia Amen*: dieviškas titulas (žr. Iz 65, 16), pritaikytas Kristui (žr. 1 Kor 1, 20). *...Dievo kūrybos Pradžia*: arba *šaltinis* (žr. Jn 1, 3; Kol 1, 16-17; Žyd 1, 2; taip pat Pat 8, 22-31; Išm 9, 1-2).

3, 15-16* Tikėjimo drungnumas yra šlykštus Kristui (žr. Rom 12, 11).

darbus, jog nesi nei šaltas, nei karštas. O, kad būtum
arba šaltas, arba karštas! 16 Bet kadangi esi drungnas ir
nei karštas, nei šaltas, aš išspjausiu* tave iš savo burnos.
Oz 12, 9 17* Tu gi sakai: „Aš esu turtingas ir pralobęs, ir nieko
1 Kor 4, 8 man nebereikia“, – o nežinai, kad esi skurdžius, apgai-
lėtinas, beturtis, aklas ir plikas. 18* Aš tau patariu pirkti
Iz 55, 1 iš manęs išgryninto ugnyje aukso*, kad pralobtum, bal-
tus drabužius*, kad apsirengtum ir nebūtų matoma tavo
nuogumo gėda, ir tepalo pasitepti akims*, kad praregė-
Pat 3, 12 1 Kor 11, 32 tum. 19 Aš baru ir ugdau tuos, kuriuos myliu; būk tad
Žyd 12, 4-11 uolus ir atsiversk! 20* Štai aš stoviu prie durų ir beldžiu:
Gg 5, 2; Iz 50, 2 Jn 14, 23 jei kas išgirs mano balsą ir atvers duris, aš pas jį užeisiu
Lk 22, 29-30 ir vakarieniausiu su juo, o jis su manimi. 21 Nugalėtojui
1, 6+; 20, 4+ Mt 19, 28 aš leisiu atsisėsti šalia savęs, savo soste, panašiai kaip aš
nugalėjau ir atsisėdau šalia savo Tėvo jo soste.
22 Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia skelbia Baž-
nyčioms!“

3, 16* ...*išspjausiu*: pažodžiui – *išvemsiu*. Gėrimas turi būti arba karštas, arba šaltas. Galimas dalykas, kad daroma užuomina į Hierapolio karšto vandens šaltinius Laodikėjos pašonėje. Karštieji šaltinių vandenys atvėsdavo, kol pasiekdavo Laodikėją.

3, 17* Ekonominė gerovė buvo dvasinio skurdo priežastis.

3, 18* ...*ugnyje aukso*: Dievo malonės ugnyje. ...*baltus drabužius*: doro gyvenimo simbolis. Laodikėja garsėjo savo violetiniais audeklais. ...*tepalo pasitepti akims*: kad pašalintų dvasinį aklumą.

3, 20* Kristus kviečia visus į mesijinę puotą danguje (žr. Iz 25, 6; Lk 14, 15; 22, 30).

+ C +

DIEVAS IR AVINĖLIS DANGUJE

4 Dievas perduoda Avinėliui pasaulio valdymą

1* Paskui aš turėjau regėjimą. Štai atsivėrė vartai dangu-
je*, ir pirmasis balsas, kurį buvau girdėjęs man gaudžiant 1, 10; Iš 19, 16
tarsi trimitą, kalbėjo: „Užženk čionai, aš tau parodysiu, 1, 1. 19; Dan 2, 28
kas toliau turi įvykti“. 2* Bematant mane ištiko Dvasios
pagava. Ir štai danguje stovėjo sostas, o soste buvo Sė- Iz 6, 1
dintysis. 3 Jo išvaizda buvo panaši į jaspio ir sardžio Ez 1, 26-28; 10, 1
brangakmenius, o vaivorykštė, juosianti sostą, buvo pa- Pr 9, 12-17
naši į smaragdą. 4 Aplinkui sostą regėjau dvidešimt
keturis sostus ir tuose sostuose sėdinčius dvidešimt ketu-
ris vyresniuosius* baltais drabužiais, o jų galvas puošė Iz 24, 23
aukso vainikai. 5* Nuo sosto skriejo žaibai, aidėjo balsai 8, 5; 11, 19;
ir griaustiniai: septyni deglai liepsnojo prieš sostą, o 16, 18; Iš 19, 16

4, 1-11* Aprašomas dangiškojo dvaro, kur garbinamas soste sėdintis Dievas, reginys. Pagarbiai vengdamas įvardyti ar aprašyti Dievą, regėtojas, norintis apibūdinti jo didybę, atvaizduoja dvidešimt keturis vyresniuosius kunigišku bei karališku apdaru (4 eil.) ir Dievo sostą bei jo aplinką (5-6 eil.). Visa kūrinija apibūdinama keturiomis būtybėmis (6-7 eil.), kurios kartu su dvidešimt keturiais vyresniaisiais nesustodamos šlovina Dievą (8-11 eil.).

4, 1* *...vartai danguje*: dangus antikinėje kosmogonijoje buvo laikomas tvirtu skliautu, į kurį įeinama pro vartus.

4, 2-8* Vaizdai iš Ez 1 ir 10 sk.

4, 4* *...dvidešimt keturis vyresniuosius*: jie atstovauja dvylikai Izraelio giminių ir dvylikai apaštalų (žr. 21, 12-14).

4, 5* Įvaizdžiai, apibūdinantys Dievo apsireiškimą ir veiklą (žr. 8, 5; 11, 19; 16, 18; Iš 19, 16; Ez 1, 4. 13). *...septynios Dievo dvasios*: septyni angelai, *tarnaujantys Dievo akivaizdoje* (žr. 8, 2; Tob 12, 15).

5,6 tai yra septynios Dievo dvasios*. 6 Prieš sostą tviskėjo
Iš 24,10 tarsi stiklo jūra, panaši į krištolą*; sosto viduryje ir
Ez 1,5-21; 10,14 aplinkui sostą buvo keturios būtybės*, pilnos akių* iš
priekio ir iš užpakalio. 7 *Pirmoji būtybė* buvo panaši į
liūtą, antroji būtybė panaši į *veršį, trečioji būtybė* turinti
tarytum *žmogaus veidą, ketvirtoji būtybė* panaši į skren-
Iz 6,2 dantį *erelį**. 8 *Kiekviena* iš keturių būtybių turėjo *po šešis*
Ez 10,12 *sparnus**; aplinkui ir viduje jos buvo pilnos akių. Ir be
perstojo, dieną ir naktį, jos šaukė:
Iz 6,3 *„Šventas, šventas, šventas*
Viešpats, visagalis Dievas,
1,4+ kuris buvo, kuris yra ir kuris ateis!“
9 Ir kiekvieną kartą, kai būtybės teikė Sėdinčiajam
Dan 4,31 soste, Gyvajam per amžių amžius, šlovę, pagarbą ir
dėką, 10 dvidešimt keturi vyresnieji parpuldavo prieš
Sėdintįjį soste, pagarbindavo Gyvąjį per amžius ir
numesdavo savo vainikus priešais sostą, kartodami:
11 „Vertas esi, mūsų Viešpatie ir Dieve
priimti šlovę, pagarbą ir galybę,
14,7; Rom 4,17 nes tu visa sukūrei –
Ps 115,3 tavo valia visa yra ir buvo sukurta“.
Ez 2,9; Iz 29,11 **5** 1* Dar aš regėjau soste Sėdinčiojo dešinėje knygos
Dan 12,4.9 ritinį*, prirašytą iš vidaus ir iš lauko, užantspauduotą

4, 6* *...stiklo jūra, panaši į krištolą:* įvaizdis iš Ez 1, 22-26. *...keturios būtybės:* simboliai iš Ez 1, 5-21; jos tapatinamos su kerubais (žr. Ez 10, 20). *...pilnos akių:* nuoroda į Dievo visažinystę ir rūpinimąsi.

4, 7* *...liūtą... veršį... žmogaus veidą... erelį:* simbolizuoja iš eilės tai, kas kūrinijoje kilniausia, stipriausia, išmintingiausia ir eikliausia. Nuo II kristinio šimtmečio šie įvaizdžiai priskiriami evangelistams: Morkus – liūtas, Lukas – jautis, Matas – žmogus, Jonas – erelis.

4,8* *...šešis sparnus:* panašiai kaip serafimai (žr. Iz 6, 2).

5, 1-14* Regėtojas apibūdina Dievo dešinėje esantį papiruso ritinį

septyniais antspaudais*. 2 Ir pamačiau galingą angelą,
skelbiantį skardžiu balsu: „Kas bus vertas atverti knygą
ir nuplėšti nuo jos antspaudus?!“ 3 Bet niekas nei dan-
guje, nei žemėje, nei po žeme negalėjo atverti knygos Fil 2, 10
nei pažiūrėti į ją. 4 Aš graudžiai pravirkau, kad neatsira-
do verto atverti knygą ir pasižiūrėti. 5 Tuomet vienas
vyresnysis man tarė: „Neverk! Štai nugalėjo liūtas iš Ju- Lk 7, 13-15; Pr 49, 9
do giminės, Dovydo atžala*. Jis atvers knygą ir nuplėš Iz 11, 1. 10 Rom 15, 12
septynis jos antspaudus“.
6* Aš išvydau sosto ir keturių būtybių bei vyresniųjų
viduryje Avinėlį. Jis buvo tarytum užmuštas ir turėjo sep- Jn 1, 29+
tynis ragus ir septynias akis*, kurios yra Dievo dvasios, Zch 4, 10

(1 eil.), antspauduotą septyniais antspaudais, kurie ženklina žinios svarbumą. Galingas angelas klausia, kas bus vertas išvynioti ritinį, kas gali įvykdyti Dievo išganymo planą (2 eil.). Liūdna, nes nėra nė vieno pajėgiančio tai padaryti (3-4 eil.). Tačiau regėtoją paguodžia vienas iš vyresniųjų, sakydamas, kad Kristus, vadinamas liūtu iš Judo giminės, yra laimėjęs teisę tai padaryti (5 eil.). Tada pasirodo Kristus kaip Avinėlis, kad paimtų ritinį iš Dievo rankos (6-7 eil.). Avinėlis pasitinkamas tarsi vainikavimo ovacijomis (9-10 eil.). Po to – angelų šlovinimo giesmė (11-12 eil.), ir pagaliau dangaus Bendrija vienijasi su visa kūrinija (13-14 eil.).

5, 1* *...knygos ritinį:* pažodžiui – *ritinį.* Papiruso ritinys, apimantis raudų ir dejonių nusidėjėliams sąrašą (žr. Ez 2, 9-10) ar Dievo planą pasauliui. *...užantspauduotą septyniais antspaudais:* slėpinys žinomas vien Dievui. Tik Avinėlis turi teisę įvykdyti Dievo planą (žr. 5, 7-9).

5, 5* *...liūtas iš Judo giminės, Dovydo atžala:* nuoroda į mesijinius titulus, kuriais ženklinamas Kristus įvardijant jo pergalę (žr. 22, 16; Pr 49, 9; Iz 11, 1; Mt 1, 1).

5, 6* Kristus – velykinis Avinėlis be trūkumų; jo kraujas išgelbėjo naująjį Izraelį iš nuodėmės ir mirties (žr. Iš 12; Iz 53, 7; Jn 1, 29. 31; Apd 8, 32; 1 Pt 1, 18-19). Tai pagrindinis Kristaus titulas *Apreiškime Jonui,* pavartotas dvidešimt aštuonis kartus. *...septynis ragus ir septynias akis:* Kristus turi galybės (simbolinė *ragų* reikšmė) ir pažinimo (simbolinė *akių* reikšmė) pilnatvę (žr. Zch 4,10).

4,5+ siųstos į visą žemę. 7 Jis priėjo ir paėmė knygą iš soste
Sėdinčiojo dešinės. 8 Kai jis paėmė knygą, keturios būty-
bės ir dvidešimt keturi vyresnieji parpuolė prieš Avinėlį,
kiekvienas laikydamas rankose arfą ir aukso indus, pil-
Apd 9, 13+ nus smilkalų, – o tai buvo šventųjų maldos. 9 Jie giedojo
Apr 14, 3+ naują giesmę, skelbdami:

„Vertas esi paimti knygą
ir atverti jos antspaudus, nes buvai užmuštas
14, 4; Rom 3, 24+ ir nupirkai Dievui savo krauju žmones
iš visų genčių, kalbų, tautų ir giminių.
10 Iš jų tu padarei mūsų Dievui
1, 6+; Iš 19, 6 Karalystę bei kunigus,
Iz 61, 6 ir jie viešpataus žemėje".

11 Aš regėjau ir girdėjau balsus daugybės angelų ap-
linkui sostą, būtybes ir vyresniuosius; jų skaičius buvo
Dan 7, 10 miriadų miriadai ir tūkstančių tūkstančiai.* 12 Jie skelbė
Jud 14-15 skambiu balsu:

„Vertas Avinėlis, kuris buvo užmuštas,
Fil 2, 7-9 imti valdžią ir turtus, ir išmintį,
ir galybę, ir pagarbą, ir šlovę, ir gyrių!"

5,3 13 Ir girdėjau, kaip visi kūriniai, esantys danguje,
žemėje, po žeme ir jūroje, ir visa, kas juose yra, skelbė:

„Sėdinčiajam soste ir Avinėliui
tebūnie gyrius ir pagarba, ir šlovė,
ir valdžia per amžių amžius!"

14 Keturios būtybės kartojo: „Amen!", o vyresnieji
puolė ant žemės, reikšdami pagarbą.

5, 11* Begalybė: pažodžiui – 100 000 000 + 1 000 000, t. y. nesuskai-
tomas skaičius.

+ D +

ANTSPAUDŲ, TRIMITŲ, NEGANDŲ SEPTYNETAI

6 1* Aš mačiau, kaip Avinėlis nuplėšė pirmąjį iš sep- Jer 15, 2-4 Ez 5, 17; 14, 13-21
tynių antspaudų, ir išgirdau vieną iš keturių būtybių
tartum griaustinio balsu šaukiant: „Ateik!“ 2 Ir aš regė-
jau: štai pasirodė baltas žirgas ir ant jo raitelis su kilpi- Zch 1, 8-10; 6, 1-3
niu* rankoje. Jam buvo duotas vainikas, ir jis išjojo kaip
nugalėtojas, kad dar nugalėtų.
3 Kai jis nuplėšė antrąjį antspaudą, aš išgirdau ant-

6, 1-16, 21* Septynių negandų serija prasideda nuo kiekvieno antspaudo nuplėšimo (žr. 6, 1-8, 1). Paskui septynių trimitų garsai (8, 2-11, 19) ir septyni angelai, išpilantys negandas ant žemės (15, 1-16, 21). Šias niūrias gijas pertraukia ilgesni ar trumpesni epizodai apie Dievo ir jo liudytojų pergalę (7, 10, 11, 12, 13, 14 sk.).

6, 1-17* Šiame skyriuje apibūdinamas simbolinis užantspauduoto ritinio turinys. Pirmųjų keturių antspaudų nuplėšimas apreiškia keturis raitelius. Pirmasis raitelis ant balto žirgo – nugalinti jėga (1-2 eil.), antrasis ant ugniaspalvio žirgo – kruvino karo simbolis (3-4 eil.), trečiasis ant juodo žirgo – bado simbolis (5-6 eil.), ketvirtasis ant palšo žirgo – Mirties, kurią lydi jos pažas Hadas, mirusiųjų buveinė, simbolis (7-8 eil.). 8b eil. apibendrina visų keturių raitelių vaidmenį. Penktojo antspaudo nuplėšimas apreiškia po aukuru esančius kankinius, kurie prašo Dievą juos teisti. Jiems pasakoma, kad *truputį palūkėtų*, kol jų skaičius pasieks pilnybę. Tada jiems duodamas *baltas drabužis* – pergalės simbolis (9-11 eil.). Šeštojo antspaudo nuplėšimas apreiškia apokaliptinius ženklus danguje ir visų žmonių siaubą dėl artėjančio Dievo teismo (12-17 eil.).

6, 1-8* Vaizdai iš Zch 1, 8-10; 6, 1-8.

6, 2* *...baltas žirgas... su kilpiniu:* nuoroda į partus – tautą prie rytinės Romos imperijos sienos. Įgudę naudotis kilpiniu, partai nesiliovė kamuoti romėnų ir 62 m. po Kr. laimėjo reikšmingą pergalę (žr. 9, 13-21). Senojo Testamento vaizdais apibūdinama nuolatinė Dievo tautos priespauda.

rąją būtybę sakant: „Ateik!“ 4 Ir pasirodė kitas žirgas,
ugniaspalvis, ir jo raiteliui buvo leista atimti iš žemės
Ez 21, 14-16 taiką, kad žmonės vieni kitus žudytų; jam buvo duotas
didelis kalavijas*.
5 Kai Avinėlis nuplėšė trečiąjį antspaudą, aš išgirdau
trečiąją būtybę tariant: „Ateik!“ Ir aš regėjau: štai pasiro-
dė juodas žirgas*, o raitelis turėjo savo rankoje svarstyk-
les*. 6 Ir aš girdėjau tarytum kokį balsą keturių būtybių
Ez 4, 16s Kun 26, 26 viduryje skelbiant: „Kviečių saikelis už denarą*, trys
miežių saikeliai* už denarą, bet aliejui ir vynui nedaryk
skriaudos*!“
7 Kai nuplėšė ketvirtąjį antspaudą, aš išgirdau ketvir-
tosios būtybės balsą sakant: „Ateik!“ 8 Ir aš regėjau: štai
1, 18+ pasirodė palšas žirgas*, o jo raitelio vardas buvo Mirtis,
ir paskui jį sekė mirusiųjų pasaulis. Jiems buvo duota
Ez 14, 21 valdžia ketvirtadalyje žemės, kad žudytų kardu, badu,
maru ir žemės žvėrių dantimis.
9 Kai Avinėlis nuplėšė penktąjį antspaudą, aš pama-
čiau po aukuru* sielas nužudytųjų dėl Dievo žodžio ir

6, 4* *...didelis kalavijas*: karo ir smurto simbolis (žr. Ez 21, 14-17).

6,5* *...juodas žirgas*: bado, kuris lydi karą, simbolis (žr. Kun 26, 26; Ez 4, 16-17). *...turėjo savo rankoje svarstykles*: maisto stokos ir kainų pakilimo simbolis.

6, 6* *...už denarą*: sidabrinė romėnų moneta – dienos uždarbis (žr. Mt 20, 2). Ištikus badui, maistas lupikiška kaina buvo parduodamas normuotai. Saikelis miltų buvo laikomas dienos daviniu. *...miežių saikeliai*: miežiai – vargšų maistas (žr. Jn 6, 9. 13; taip pat 1 Kar 7, 1. 16. 18); miežiais buvo šeriami galvijai (žr. 1 Kar 5, 8). *...nedaryk skriaudos*: alyvmedį ir vynmedį privalu saugoti bado metu.

6, 8* *...palšas žirgas*: mirties ir žlugimo simbolis (žr. Ez 14, 21).

6, 9* *...po aukuru*: aukuras tapatinamas su deginamųjų aukų aukuru Jeruzalės šventykloje (žr. taip pat 11, 1).

dėl liudijimo, kurį jie yra davę. 10 Jie šaukė didžiu balsu,
klausdami: „Kaip ilgai, šventasis ir teisusis* Valdove, Lk 18, 7; Zch 1, 12-13
neteisi ir nekeršysi už mūsų kraują žemės gyventojams?!“ Įst 32, 43; Ps 5, 11 Job 16, 18+
11 Tuomet kiekvienam iš jų buvo duotas baltas drabužis, Apr 3, 10
ir jiems buvo pasakyta, kad dar truputį palūkėtų, kol į
skaičiaus pilnybę įsijungs jų draugai ir broliai, kurie
turi būti nužudyti kaip ir jie.

12* Aš mačiau, kaip jis atplėšė šeštąjį antspaudą. Tuo-
met kilo didelis žemės drebėjimas, saulė pasidarė juoda Mt 24, 29
kaip ašutinis maišas*, visas mėnulis paraudo lyg kraujas,
13 o dangaus žvaigždės ėmė kristi žemėn, tarytum bai- Iz 34, 4
saus vėjo purtomas figmedis mestų dar neprinokusius
vaisius. 14 Dangus atitrūko tarsi besivyniojantis knygos 16, 20
rietimas*, ir visi kalnai ir salos buvo išjudinti iš savo
vietų. 15* Tuomet žemės karaliai, didikai, karo vadai, tur-
tuoliai, galiūnai, visi vergai ir laisvieji pasislėpė urvuo- Iz 2, 10.19
se ir tarp kalnų uolų. 16 Jie šaukė kalnams ir uoloms:
„Griūkite ant mūsų ir paslėpkite mus nuo Sėdinčiojo Oz 10, 8; Lk 23, 30

6, 10* *...šventasis ir teisusis*: arba *šventasis ir tikrasis Šeimininke.* Senojo Testamento vartosena ir kontekstas rodo, kad veikiau čia kreipiamasi į patį Dievą, o ne į Kristų.

6, 12-14* Labiau simboliškai, o ne pažodžiui apibūdinamos kosminės suirutės, susijusios su Viešpaties diena, kada bus išklausyta kankinių, prašančių Dievą juos teisti, malda (žr. 6, 10; Am 8, 8-9; Iz 34, 4; 50, 3; Jl 2, 10; 3, 3-4; Mt 24, 4-36; Mk 13, 5-37; Lk 21, 8-36).

6, 12* *...juoda kaip ašutinis maišas*: gedului skirtas ašutinis maišas buvo gaminamas iš juodos ožkos kailio.

6, 14* *...atitrūko tarsi besivyniojantis knygos rietimas*: pažodžiui – *buvo perplėštas, tarsi padalytas per pusę papiruso ritinys, kiekviena pusė besivyniojanti į ritinį kiekviename šone.*

6, 15* Visuomeninių rangų sąrašas apibūdina siaubo visuotinumą gresiančios pražūties akivaizdoje.

1 Kor 1, 8+ Jl 2, 11; 3, 4 Rom 1, 18 soste veido ir nuo Avinėlio rūstybės, 17 nes atėjo didi jų
rūstybės diena, ir kas galės ištverti?!“

7 Dievo tarnai apsaugomi 1* Paskui aš regėjau keturis
Ez 7, 2 angelus, stovinčius keturiuose žemės kampuose*, laikan-
Zch 6, 5 Jer 49, 36 čius keturis žemės vėjus, kad vėjas nepūstų nei žemėje,
nei jūroje, nei į medžius. 2 Ir išvydau kitą angelą, pa-
kylantį nuo saulėtekio*, turintį gyvojo Dievo antspaudą*.
Jis šaukė skardžiu balsu keturiems angelams, kuriems
buvo leista kenkti žemei ir jūrai: 3 „Nekenkite nei žemei,
Ez 9, 4; Iz 44, 5+ Apr 3, 12; 22, 4 Iš 12, 7-14 nei jūrai, nei medžiams, kol paženklinsime antspaudu
savo Dievo tarnų kaktas!“ 4 Ir aš išgirdau paženklintųjų
=Apr 14, 1 skaičių: šimtas keturiasdešimt keturi tūkstančiai* pa-
ženklintųjų iš visų Izraelio vaikų giminių:

Sk 1, 20-43 5* Iš Judo giminės dvylika tūkstančių
paženklintųjų,
iš Rubeno giminės dvylika tūkstančių,
iš Gado giminės dvylika tūkstančių,

7, 1-17* Dviejų regėjimų epizodas aprašomas prieš nuplėšiant septintąjį antspaudą. Per pirmąjį regėjimą (1-8 eil.) išrinktieji paženklinami Dievo antspaudu kaip apsauga prieš ištiksiančius lūžius ir pervartą (žr. 14, 1; Ez 9, 4-6; 2 Kor 1, 22; Ef 1, 13; 4, 30). Per antrąjį regėjimą (9-17 eil.) išrinktieji stovi priešais Dievo sostą ir drąsinami likti ištikimi iki galo, net iki mirties.

7, 1* *...keturiuose žemės kampuose*: žemė įsivaizduojama kaip stalas ar stačiakampis paviršius.

7, 2* *...nuo saulėtekio*: arba *iš rytų*. Rytai – šviesos buveinė ir rojaus vieta (žr. Pr 2, 8). *...antspaudą*: visa, kas paženklinta asmeniniu ženklu, priklausė tam asmeniui ir buvo jo globojama.

7, 4-9* *...šimtas keturiasdešimt keturi tūkstančiai*: dvylika (Izraelio giminių skaičius) pakelta kvadratu ir padauginta iš tūkstančio – pilnatvę išreiškiančio skaičiaus – yra Naujojo Izraelio simbolis (žr. 14, 1-5; Gal 6, 16; Jok 1, 1) ir apima žmones iš visų giminių, rasių, tautų bei kalbų (9 eil.).

7, 5-8* Judas – minimas pirmuoju dėl Kristaus (žr. 5, 5 *...liūtas iš Judo giminės*). Danas neminimas dėl vėlesnio padavimo, kad iš Dano giminės kils antikristas.

6 iš Asero giminės dvylika tūkstančių,
iš Neftalio giminės dvylika tūkstančių,
iš Manaso giminės dvylika tūkstančių,
7 iš Simeono giminės dvylika tūkstančių,
iš Levio giminės dvylika tūkstančių,
iš Isacharo giminės dvylika tūkstančių,
8 iš Zabulono giminės dvylika tūkstančių,
iš Juozapo giminės dvylika tūkstančių,
iš Benjamino giminės dvylika tūkstančių
paženklintųjų.

Išrinktųjų šlovė danguje 9 Paskui regėjau: štai mil- =15,2-5
žiniška minia, kurios niekas negalėjo suskaičiuoti, iš
visų giminių, genčių, tautų ir kalbų. Visi stovėjo prie- Pr 15, 5; Apr 5, 9+
šais sostą ir Avinėlį, apsisiautę baltais apsiaustais, su
palmių šakomis rankose*. 10 Jie šaukė skambiu balsu:
„Išgelbėjimas iš* mūsų Dievo,
sėdinčio soste,
ir Avinėlio!"

11 Visi angelai, stovintys aplink sostą, vyresniuosius
ir keturias būtybes, parpuolė prieš sostą veidais žemėn
ir pagarbino Dievą, 12 giedodami:
„Amen! Palaima ir šlovė, ir išmintis, ir dėka,
ir garbė, ir galybė, ir stiprybė
mūsų Dievui per amžių amžius! Amen".

13 Tuomet vienas iš vyresniųjų ėmė man kalbėti: „Kas
tokie yra ir iš kur atėjo tie, apsivilkę baltais apsiaustais?"

7, 9* *...baltais apsiaustais... palmių šakomis rankose*: džiaugsmo ir pergalės simboliai (žr. 3, 5).

7, 10* *...Išgelbėjimas iš*: panaši šlovinimo giesmė lydi slibino (žr. 12, 10) ir Babilono – Romos – žūtį (žr. 19, 1).

14 Aš jam atsakiau: „Mano viešpatie, tu žinai". Jis man
=15, 2; Dan 12, 1 tarė: „Jie atėjo iš didžio sielvarto*. Jie išplovė savo
1, 5; 22, 14 Pr 49, 11; Iš 19, 10 apsiaustus ir juos išbaltino Avinėlio krauju.

Apr 21, 3; 22, 3 15 Todėl jie stovi prieš Dievo sostą
ir tarnauja jam dieną naktį jo šventovėje,
o Sėdintysis soste išskleis ant jų padangtę.

Iz 49, 10; 4, 5s; 25, 4-5 16 *Jie nebealks, nebetrokš,*
nebekepins jų saulė nei jokia kaitra.
17 *Nes Avinėlis, kuris stovi prieš sostą, juos ganys ir vedžios*
Iz 49, 10 *prie gyvybės vandens* šaltinių,*
Iz 25, 8 =Apr 21, 4 *ir Dievas nušluostys kiekvieną ašarą* nuo jų akių".

8 Septintasis antspaudas. Šventųjų maldos. 1* Kai
Hab 2, 20 Sof 1, 7; Zch 2, 17 Avinėlis nuplėšė septintąjį antspaudą, danguje pusva-
4, 5+ landžiui pasidarė tylu*. 2 Aš išvydau septynis angelus,
stovinčius Dievo akivaizdoje, ir jiems buvo įteikti sep-
tyni trimitai.

3 Atėjo dar vienas angelas ir atsistojo prie aukuro,
laikydamas aukso smilkytuvą. Jam buvo duota daug

7, 14* ...*didžio sielvarto*: nuožmus romėnų sukeltas krikščionių persekiojimas.

7, 17* ...*gyvybės vandens*: iš Kristaus tekanti Dievo malonė (žr. 21, 6; 22, 1. 17; Jn 4, 10. 14).

8, 1-13* Septintojo antspaudo nuplėšimas iš pradžių sukelia tylą, kurią lydi septynios negandos. Kiekviena neganda paskelbiama trimitų garsais: pirmieji keturi sudaro vienetą, kaip ir pirmieji keturi antspaudai. Liturgines apeigas (3-5 eil.) susieja septynių angelų reginys (2. 6 eil.). Paskui – pirmųjų keturių trimitų garsai. Kiekvienas iš jų paskelbia negandas pagal Egipto rykščių pavyzdį – kaip įprasta, nukenčia trečdalis (žr. Ez 5, 12) žemės, jūros, vandens šaltinių ir žvaigždžių (7-12 eil.). Galiausiai pasirodo erelis, perspėjantis apie paskutiniuosius tris trimitų garsus (13 eil.).

8, 1* ...*danguje... tylu*: eschatologinių negandų preliudas.

8, 3* ...*auksinio aukuro*: atrodo, dangaus šventykloje buvo tik vienas aukuras, atitinkantis deginamųjų aukų aukurą (žr. 6, 9), o šiame tekste – smilkalų aukurą Jeruzalės šventykloje (žr. taip pat 9, 13; 11, 1; 14, 18; 16, 7).

smilkalų, kad jis aukotų juos su visų šventųjų maldomis 5, 8; 6, 9 Ps 141, 2
ant auksinio aukuro* priešais sostą. 4 Ir pakilo smilkalų Iš 30, 1-10
dūmai su šventųjų maldomis iš angelo rankų į Dievo
akivaizdą. 5 Paskui angelas paėmė smilkytuvą, pripildė Ez 10, 2 Kun 16, 12
jį aukuro žarijų ir sviedė į žemę. Ir sugriaudė griausmai,
pakilo šauksmai, sublyksėjo žaibai, sudrebėjo žemė. 4, 5
Keturi pirmieji trimitai 6 Septyni angelai, turintys =16, 1-9 Jl 2, 1+
septynis trimitus, pasirengė trimituoti.
7* Ir sutrimitavo pirmasis. Ir radosi kruša ir ugnis, Iš 9, 24; Jl 3, 3
sumišę su krauju, ir pabiro žemėn. Ir išdegė trečdalis
žemės, ir sudegė trečdalis medžių, ir visa žalia žolė
nusvilo.
8* Sutrimitavo antrasis angelas. Ir tarytum didžiulis
kalnas, liepsnojantis ugnimi, buvo sviestas į jūrą. 9 Treč- Jer 51, 25; Iš 7, 20
dalis jūros pavirto krauju, trečdalis jūros padarų, turin-
čių gyvybę, išdvėsė, ir trečdalis laivų buvo sunaikinti.
10 Ir sutrimitavo trečiasis angelas. Tada iš dangaus
nupuolė didelė žvaigždė, liepsnodama tarsi deglas, Iz 14, 12
ir nukrito ant trečdalio upių ir ant vandens šaltinių.
11 Žvaigždės vardas yra Metėlė*. Ir pavirto trečdalis van- Jer 9, 14
denų į metėlę, ir daugybė žmonių numirė nuo apkartu-
sio vandens.
12 Ir sutrimitavo ketvirtasis angelas. Tuomet buvo už-
gauta trečdalis saulės, trečdalis mėnulio ir trečdalis
žvaigždžių, kad jų trečdalis užtemtų ir diena prarastų Iš 10, 21-23
trečdalį šviesumo ir tiek pat naktis.

8, 7* Ši neganda panaši į septintąją Egipto rykštę (žr. Iš 9, 23-24; Jl 3, 3).
8, 8-11* Šių dviejų negandų fonas – pirmoji Egipto rykštė (žr. Iš 7, 20-21).
8, 11* ...*Metėlė*: nepaprastai kartus ir piktybinis augalas, simbolizuojantis bausmę, kurią Dievas skirs bedieviams (žr. Jer 9, 12-14; 23, 15).

13 Aš regėjau ir girdėjau dangaus viduriu skrendantį
14,6 erelį, kuris skardžiu balsu skelbė: „Vargas, vargas, var-
Iš 7,5.26; 9,12; 11,14 gas* žemės gyventojams nuo besirengiančių užtrimituoti
kitų trijų angelų trimitų garsų!“

9 Penktasis trimitas 1 Ir sutrimitavo penktasis ange-
Iz 14,12 las. Aš išvydau žvaigždę, nukritusią* iš dangaus žemėn.
Jai buvo duotas raktas nuo bedugnės šulinio*.
Pr 19,28 Iš 19,18 2 Ji atidarė bedugnės šulinį, ir išsiveržė dūmai iš
šulinio, tarytum iš milžiniškos krosnies. Ir aptemo saulė
Jl 1-2 ir oras nuo šulinio dūmų, 3 o iš dūmų pasipylė žemėn
Iš 10,12.15 Išm 16,9 skėriai, ir jiems buvo duota galia, kaip turi galią žemės
skorpionai*. 4 Jiems buvo įsakyta nekenkti žemės žolei
nei jokiam žalumynui, nei jokiam medžiui, o vien tik
7,3 žmonėms, kurie neturi savo kaktose Dievo antspaudo.
5 Bet jiems buvo leista ne žudyti žmones, o juos kan-
kinti per penkis mėnesius*. Jų kankinimas it skorpio-
no, kai jis įgelia žmogų. 6 Anomis dienomis žmonės

8, 13* ...*Vargas, vargas, vargas*: kiekvienas iš trijų angelo ištartų *vargų* – atskira neganda (žr. 9, 12; 11, 14). Paskutinis *vargas* apima 16 sk. negandas.

9, 1-12* Penktasis trimitas paskelbia negandą, turinčią aštuntosios ir devintosios Egipto rykščių bruožus (žr. Iš 10, 12-15. 21-23), bet ypač primena skėrių antplūdį, aprašytą Jl 1, 4-2,10.

9, 1* ...*žvaigždę, nukritusią*: vėlesniame judaizme sunaikintos galybės buvo apibūdinamos kaip nukritusios žvaigždės (žr. Is 14, 12-15; Lk 10, 18; Jud 13), bet čia, atrodo, nukritusi žvaigždė reiškia angelą (plg. su 1, 20 ir 20, 1). ...*nuo bedugnės šulinio*: arba *nuo bedugnės kelio*, t. y. nuoroda į Šeolą, mirusiųjų pasaulį, kur per tūkstantį metų laikomas šėtonas ir puolusieji angelai. Paskui jie bus įmesti į ugnies ežerą (žr. 20, 7-10). Bedugnė suvokiama kaip didžiulis požeminis, degantis urvas, kurį su žeme jungia kelias – tarsi šachta su užrakinta anga.

9, 3* ...*skorpionai*: skorpionų įgėlimas buvo tapęs priežodžiu (žr. Ez 2, 6; Lk 11, 12).

9, 5* ...*per penkis mėnesius*: nuoroda į skėrių antplūdžio trukmę.

ieškos mirties ir jos neras, trokš numirti, bet mirtis Job 3, 21
bėgs nuo jų.
7* Skėrių išvaizda panaši į žirgų, parengtų kautynėms. Jl 2, 4
Ant jų galvų tartum vainikai, panašūs į auksą; jų veidai –
tarytum žmonių veidai; 8 jie turėjo plaukus, panašius į
moterų plaukus, o jų dantys buvo lyg liūtų dantys. 9 Jie Jl 1, 6
turėjo šarvus tarsi geležinius krūtinšarvius, o jų sparnų
garsas buvo kaip bildesys galybės vežimų ir žirgų, bė- Jl 2, 5
gančių į mūšį. 10 Jie turi uodegas, panašias į skorpionų,
ir geluonis uodegose. Jie turi galią kenkti žmonėms per
penkis mėnesius. 11 Jie turi sau karalių, bedugnės angelą,
kurio vardas hebrajiškai Abadonas*, o graikiškai tas var-
das Apolionas*.
12 Pirmoji neganda praėjo; štai iš paskos eina dar 8, 13
dvi negandos.
Šeštasis trimitas 13* Ir sutrimitavo šeštasis angelas. Aš
išgirdau balsą nuo keturių ragų auksinio aukuro, stovinčio Iš 30, 1-3
Dievo akivaizdoje. 14 Jis įsakė šeštajam angelui, turinčiam
trimitą: „Paleisk keturis angelus*, kurie yra surišti prie di- =16, 12
džiosios Eufrato upės!“ 15 Ir buvo atrišti keturi angelai*,

9, 7-10* Aštuonios skėrių savybės – nuoroda į šių skėrių eschatologinę ir šėtonišką prigimtį.

9, 11* *...Abadonas*: hebrajiškas, tiksliau, aramėjiškas žodis, kuriuo įvardijamas *sunaikinimas* arba *griuvėsiai*. *...Apolionas*: graikiškas žodis, reiškiantis *sunaikinimą*.

9, 13-21* Šeštasis trimitas paskelbia negandą, kuria reiškiamas kitas šėtoniškas užpuolimas. Jį simbolizuoja partų, gyvenančių į rytus nuo Eufrato, invazija (žr. 6, 2). Nustatytu metu (15 eil.) žmonės žus nuo siaubą keliančių žirgų; jų elgsena – Dievo teismo veiksniai. Vaizdingos detalės nesuprastinos pažodžiui (žr. 6, 12-14).

9, 13* Keturi aukuro ragai buvo prie keturių aukuro kampų (Iš 27, 2; 30, 2-3; žr. 8, 3).

9, 15* *...keturi angelai*: simbolizuoja sunaikinimą, kuris apims visą pasaulį.

6, 17; 1 Kor 1, 8+ paruošti nustatytą valandą, dieną, mėnesį ir metais iš-
žudyti trečdalį žmonių. 16 Jų kariuomenės skaičius, – aš
išgirdau jų skaičių, – buvo du miriadai miriadų raitelių.
17 Taigi aš mačiau regėjime žirgus ir raitelius su krūtin-
šarviais, ugniaspalviais, violetiniais ir geltonais; žirgų gal-
Job 41, 10-13 vos atrodė kaip liūtų galvos, o iš jų nasrų veržėsi ugnis,
Išm 11, 17-18 dūmai ir siera. 18 Trečdalis žmonių žuvo nuo šitų pikte-
nybių – nuo ugnies, dūmų ir sieros, besiveržiančių iš jų
nasrų. 19 Mat žirgų galia jų nasruose ir uodegose. Jų uo-
degos panašios į gyvates ir turi galvas, kuriomis kenkia.
20 Bet kiti žmonės, kurie nebuvo šitų piktenybių iš-
Am 4, 6+ žudyti, vis tiek nepametė savo rankų darbų*, kad jau
Iz 17, 8 nebegarbintų demonų ir auksinių, sidabrinių, žalvarinių,
Dan 5, 4
Ps 135, 15-17 akmeninių ir medinių stabų, kurie negali nei matyti,
nei girdėti, nei vaikščioti. 21 Jie taip pat nesiliovė žudę,
būrę, ištvirkavę ir vogę.

10 Artėjantis galutinis teismas 1 Aš išvydau dar vie-
ną galingą angelą, nužengiantį iš dangaus, apsisiautusį
debesimi. Jo galvą supo vaivorykštė, veidas švytėjo kaip
saulė ir kojos – tarsi ugnies stulpai. 2 Jis laikė rankoje

9, 20* *...savo rankų darbų*: t. y. dievų, kuriuos buvo pasidarę savo pačių rankomis.

10, 1-11, 14* Tarpinis dviejų scenų epizodas (10, 1-11 ir 11, 1-14) aprašomas prieš septintąjį trimitą (žr. 7,1-17). Pirmuoju regėjimu apibūdinamas angelas, apžergęs jūrą ir žemę – tarsi kolosas su mažu išvyniotu papiruso ritiniu, kurio turinys rodo artėjančią pabaigą (10 sk.). Antrasis regėjimas: Dievo šventyklos išmatavimas ir du liudytojai, kurių kankinyste prasideda Dievo Karalystė.

10, 1-4* *...septyni griaustiniai*: Dievo balsas, skelbiantis teismą ir pražūtį (žr. Ps 29, 3-9; čia griaustinis šlovinamas septynis kartus kaip Viešpaties balsas).

10, 2* *...atsistojo... ant jūros... ant sausumos*: nuoroda į angelo duotos žinios visuotinumą.

išvyniotą knygelę. Ir jis atsistojo dešiniąja koja ant jūros,
o kairiąja ant sausumos*. 3 Paskui ėmė šaukti galingu
balsu tartum riaumojantis liūtas. Kai jis sušuko, atsiliepė Am 3, 8; 1, 2+
septyni griaustiniai* savais balsais. 4 Septyniems griausti- Ps 29, 3-9
niams prabilus, aš puoliausi rašyti, bet išgirdau iš dangaus
balsą, sakantį: „Užantspauduok, ką pasakė septyni griaus- Dan 8, 26; 12, 4. 9
tiniai, ir to nerašyk!“ 5 O angelas, kurį mačiau stovint Apr 22, 10
ant jūros ir ant sausumos, *pakėlė dešinę ranką į dangų* 6 *ir* Dan 12, 7; Įst 32, 40
prisiekė Gyvuoju per amžių amžius, kuris sukūrė dangų ir Neh 9, 6; Iš 20, 11
visa, kas jame, žemę ir visa, kas joje, bei jūrą* ir visa, kas
joje: „Laiko daugiau nebėra! 7 Bet kai pasigirs septintojo
angelo trimitavimas, bus baigta Dievo paslaptis*, kaip jis Rom 16, 25+
yra paskelbęs Gerąją Naujieną savo tarnams pranašams“. Am 3, 7

Atvyniota knygelė 8 Tuomet balsas, kurį buvau girdė-
jęs iš dangaus, vėl ėmė kalbėti su manimi ir tarė: „Eik,
paimk atvyniotą knygelę iš angelo, stovinčio virš jūros ir
sausumos“. 9* Aš nuėjau pas angelą ir paprašiau, kad duotų
man knygelę. Jis man atsakė: „Imk, suvalgyk ją! Ji bus
karti viduriuose, bet burnoje ji bus saldi kaip medus“.
10 Aš paėmiau knygelę iš angelo rankos ir ją suvalgiau. Ji
buvo mano burnoje saldi tarytum medus, bet kai prari- Ez 3, 3
jau, mano viduriuose ji apkarto. 11* Tuomet man buvo

10, 6* *...dangų... žemę... jūrą*: trys Visatos dalys (žr. Dan 12, 7; Hab 2, 3).

10, 7* *...Dievo paslaptis*: Dabarties amžiaus pabaiga, kada bus numalšintos blogio jėgos (žr. 17, 1-19, 4. 11-21; 20, 7-10; taip pat 2 Tes 2, 6-12; Rom 16, 25-26) ir įkurta Dievo karalystė, atnaujinta visa kūrinija (žr. 21, 1-22, 5).

10, 9-10* Knygelė – mažasis papiruso ritinys – buvo saldi, nes pranašavo galutinę Dievo tautos pergalę; ji buvo karti, nes pranašavo jiems vargus (žr. Ez 3, 1-3).

10, 11* Ši pranašystė apima 12-22 sk.

pasakyta: „Reikia, kad tu ir vėl pranašautum apie daugelį žmonių, tautų, kalbų ir karalių“.

Ez 40,3+ Zch 2,5-9 **11 Du liudytojai** 1* Ir buvo man duotas nendrinis
mastas, panašus į lazdą, ir buvo liepta: „Kelkis ir išmatuok Dievo šventovę, aukurą ir tuos, kurie tenai meldžiasi.
2 O laukujį šventovės kiemą* praleisk, nematuok
Lk 21,24 jo, nes jis skirtas pagonims. Jie tryps šventąjį miestą
keturiasdešimt du mėnesius*.
3* Aš duosiu galią savo
dviem liudytojams, ir jie, maišais apsivilkę, pranašaus
Dan 7,25+ tūkstantį du šimtus šešiasdešimt dienų“.
4 Jie yra du
Zch 4,3.14 alyvmedžiai ir du žibintuvai*, stovintys visos žemės Viešpaties akivaizdoje.
5* Jei kas panorės juos skriausti, iš jų

11, 1* Šventykla ir aukuras – naujojo Izraelio simboliai (žr. 7, 4-9). Tie, kurie meldžiasi, – krikščionys. Šventyklos išmatavimas (žr. Ez 40, 3-42, 20; 47, 1-12; Zch 2, 5-8) – nuoroda į Dievo išsaugotą likutį (žr. Iz 4, 2-3), ištikimą Kristui (žr. 14, 1-5).

11, 2* *...laukujį... kiemą*: pagonių kiemą. *...tryps... keturiasdešimt du mėnesius*: nuožmaus Antiocho IV Epifano judėjų persekiojimo trukmė (žr. Dan 7, 25; 12, 7). Šis trejus su puse metų – pusę septyneto metų arba 1260 dienų – trukęs persekiojimas Dievo tautai tapo išmėginimo laikotarpių pirmavaizdžiu (žr. Lk 4, 25; Jok 5, 17). Šiame tekste persekiojimas – nuoroda į krikščionių persekiojimą Romos imperijoje.

11, 3* Du maišais vilkintys liudytojai simbolizuoja dejonę ir atgailą. Jų tapatybė lieka paslaptinga. Kam jie atstovauja? Mozei ir Elijui? Mozės Įstatymui ir Pranašams? Petrui ir Pauliui? Galimas dalykas, jie atstovauja visuotinei Bendrijai – Bažnyčiai, ypač krikščionims kankiniams, vykdantiems liudytojo pareigą (*du* – dėl liudijimo patikimumo – žr. Įst 19, 15; Mk 6, 7; Jn 8, 17).

11, 4* *...du alyvmedžiai ir du žibintuvai*: kankiniai, tarnaujantys Viešpaties akivaizdoje. Įvaizdis susijęs su Zch 4,1-3.11-14 tekstu, kur alyvmedžiai – nuoroda į Zerubabelį ir Jozuę.

11, 5-6* Šios detalės yra susijusios su pasakojimais apie Mozę, kuris pavertė vandenį krauju (žr. Iš 7, 17-20), ir apie Eliją, kuris pašaukė lietų iš dangaus (žr. 1 Kar 18, 36-40; 2 Kar 1, 10) ir trejiems metams užrakino dangų (žr. 1 Kar 17, 1; 18, 1).

burnos išsiverš ugnis ir praris jų priešininkus. Jei kas 2 Kar 1, 10 Jer 5, 14
norės jiems kenkti, tas irgi taip žus. 6 Jiedu turi galią
užrakinti dangų, kad jų pranašavimo dienomis nelytų 1 Kar 17, 1
lietus, turi galią vandenis paversti krauju ir ištikti žemę Iš 7, 17; 11, 10
bet kokia neganda, kada panorės. 7 Kai jie baigs liudyti,
žvėris, išlindęs iš bedugnės*, kovos su jais, nugalės ir Dan 7, 21
nužudys juos. 8 Jų lavonai gulės aikštėje didžiojo mies-
to*, kuris dvasine prasme vadinamas Sodoma ir Egiptu*,
kur ir jų Viešpats buvo nukryžiuotas*. 9* Tuomet įvairių
tautų, genčių, kalbų ir giminių žmonės galės žiūrėti į jų
lavonus pusketvirtos dienos, ir nebus leista jų lavonų
palaidoti kape. 10 Žemės gyventojai džiūgaus ir links-
minsis dėl jų žuvimo, jie siuntinės vieni kitiems dova-
nas, nes tiedu pranašai vargino žemės gyventojus. 11 O
po pusketvirtos dienos gyvybės Dvasia nuo Dievo įžengė Iš 37, 5. 10
į juodu. Jie pašoko ant kojų, ir didžiulė baimė pagavo
tuos, kurie į juos žiūrėjo. 12 Tada jie išgirdo galingą bal-
są iš dangaus, kuris jiems šaukė: „Užženkite šen!“, ir 2 Kar 2, 11
jiedu užžengė į dangų debesyje, o jų priešai žiūrėjo į

11, 7* *...žvėris, išlindęs iš bedugnės*: Romos imperatorius Neronas, blogio jėgų simbolis, arba Antikristas (žr. 13, 1. 8; 17, 8; taip pat Dan 7, 2-8. 11-12. 19-22).

11, 8* *...didžiojo miesto*: taip šioje knygoje nuolat įvardijama Roma (žr. 14, 8; 16, 19; 17, 18; 18, 2. 10. 21). *...Sodoma ir Egiptu*: amoralumo (žr. Iz 1,10) ir Dievo tautos priespaudos simboliai (žr. Iš 1,11-14). *...kur ir jų Viešpats buvo nukryžiuotas*: ne geografinė, o simbolinė Jeruzalė, atmetanti Dievą ir jo liudytojus, t. y. Roma, 14-18 sk. vadinama Babilonu (žr. 17, 9).

11, 9-12* Dėl dviejų liudytojų kankinystės (žr. 11, 7) bedieviai džiūgaus *pusketvirtos dienos*, pažodžiui – *tris su puse dienos:* simbolinė laiko trukmė. Paskui liudytojai iškilmingai eis į dangų, kaip padarė Elijas (žr. 2 Kar 2, 11).

juodu. 13 Tą pačią valandą kilo baisus žemės drebėjimas,
ir dešimta dalis miesto sugriuvo. Nuo žemės drebėjimo
žuvo septyni tūkstančiai žmonių*, o kiti, baimės pagauti,
ėmė garbinti dangaus Dievą.

8, 13; 9, 12 **Septintasis trimitas** 14 Antroji neganda praėjo. Štai
greit artinasi trečioji neganda.

1, 5+ 15* Sutrimitavo septintasis angelas. Danguje pasigirdo
Ps 2; 22, 29
Dan 7, 14.27 galingi balsai, kurie skelbė:

„Pasaulio karalystė tapo
mūsų Viešpaties ir jo Mesijo Karalyste,
ir jis viešpataus per amžių amžius!“

16 O dvidešimt keturi vyresnieji, sėdintys savo sos-
tuose Dievo akivaizdoje, parpuolė veidais žemėn ir ėmė
šlovinti Dievą, 17 šaukdami:

„Dėkojame tau, Viešpatie, visagali Dieve,
1, 4+ kuris esi ir kuris buvai,
kad pasiėmei savo didžiąją valdžią
ir ėmei viešpatauti.
Ps 2, 1.5 18 Tautos įširdo, tačiau atėjo tavo rūstybės laikas,
metas teisti mirusius
Am 3, 7 ir atsilyginti savo tarnams, pranašams
Ps 115, 13
ir šventiesiems,
ir visiems bijantiems tavojo vardo,
mažiems ir dideliems,
ir metas sunaikinti tuos, kurie niokoja žemę“.

Iš 25, 8-10+ 19 Ir atsidarė danguje Dievo šventykla, ir pasirodė
2 Mak 2, 5-8

11, 13* *...septyni tūkstančiai žmonių*: simbolinis skaičius, apibūdinantis visas visuomenės klases (skaičiaus *septyni* simbolinė reikšmė) ir didžiulį žmonių skaičių (skaičiaus *tūkstantis* simbolinė reikšmė).

11, 15-19* Septintasis trimitas paskelbia, kad po pergalės prieš šėtono jėgas ateina Dievo Karalystė (žr. 10, 7 paaiškinimą).

šventykloje jo Sandoros skrynia, ir sušvytravo žaibai,
nuskambėjo balsai ir griaustiniai, kilo žemės drebėji- 8,5
mas, ir pabiro baisi kruša.

12 Moteris apsisiautusi saule 1* Ir pasirodė dangu-
je didingas ženklas: moteris, apsisiautusi saule, po jos Pr 37, 9
kojų mėnulis, o ant galvos dvylikos žvaigždžių vaini-
kas. 2* Ji buvo nėščia ir dejavo, kentėdama sąrėmius bei Pr 3, 16
gimdymo sopulius. 3 Pasirodė ir kitas ženklas danguje: Mch 4, 9-10
štai didžiulis ugniaspalvis slibinas* su septyniomis gal- Dan 7, 7
vomis, su dešimčia ragų ir su septyniomis diademo-
mis* ant galvų. 4 Jo uodega nušlavė trečdalį dangaus Dan 8, 10

12, 1-14, 20* Ši pagrindinė *Apreiškimo Jonui* knygos dalis vaizduoja blogio jėgą, kurią įkūnija slibinas, priešiškas Dievui ir jo tautai. Iš pradžių slibinas tykoja gimdančios moters, kad, jai pagimdžius, prarytų kūdikį, bet jos sūnus *buvo paimtas pas Dievą, prie jo sosto* (12, 5). Mykolas ir jo angelai išmeta slibiną ir jo angelus iš dangaus (12, 7-9). Tada slibinas mėgina pulti berniuką: ne tiesiogiai, bet mesdamasis pulti jo Bendrijos narius (12, 13-18). Paskui žvėris, simbolizuojantis Romos imperiją, tampa slibino įgaliotiniu, nors mirtinai sužeistas, tačiau išgyja. Jį garbina visas pasaulis (13, 1-10). Dar kitas žvėris atslenka iš sausumos. Jis simbolizuoja antikristą, kuris suvedžioja žmones savo nuostabiais darbais, idant garbintų pirmąjį žvėrį (13, 11-18). Po to – Avinėlio bei jo ištikimųjų regėjimas, paskelbiamas artėjantis pasaulio teismas (14, 1-20).

12, 1-6* Moteris, apsisiautusi saule, su mėnuliu po kojomis ir žvaigždžių vainiku ant galvos (įvaizdžiai iš Pr 37, 9-10) – Dievo tautos simbolis Senajame ir Naujajame Testamente. Senasis Izraelis pagimdė Mesiją (5 eil.) ir tapo Naujuoju Izraeliu – Bažnyčia, kuri kenčia slibino persekiojimą (žr. 12, 6. 13-17; taip pat Iz 50, 1; 66, 7; Jer 50, 12).

12, 2* Dėl Ievos nuodėmės moteris gimdo kentėdama sąrėmius bei gimdymo skausmus (žr. Pr 3, 16; Iz 66, 7-14).

12, 3* *...didžiulis ugniaspalvis slibinas*: velnias, ar šėtonas (žr. 12, 9; 20, 2), – blogio jėgų simbolis, mitologinė pabaisa, vadinama Leviatanu (žr. Ps 74, 13-14) arba Rahaba (žr. Job 26, 12-13; Ps 89, 11). *...septyniomis diademomis*: slibino valdžios pilnatvės pasaulio karalystėse simbolis. Apie Kristų su *daug diademų* žr. 19, 12.

žvaigždžių ir nužėrė jas žemėn. Slibinas tykodamas
Iz 66,7 sustojo priešais moterį, kad, jai pagimdžius, prarytų
Ps 2, 9 kūdikį. 5 Ir ji pagimdė sūnų, berniuką, kuriam skirta
Apr 2, 27 1, 6+ _ganyti_ visas _tautas geležine lazda_*. Kūdikis buvo paimtas
pas Dievą, prie jo sosto*. 6* O moteris pabėgo į dykumą,
kur buvo jai Dievo paruošta būstinė, kad tenai ji būtų
11, 3+; 12, 14 maitinama tūkstantį du šimtus šešiasdešimt dienų.

Mykolas kovoja su slibinu 7* Ir užvirė danguje kova.
Dan 10, 13+; 12, 1 Mykolas* ir jo angelai kovojo su slibinu. Ir kovėsi slibi-
nas ir jo angelai, 8 bet jie pralaimėjo, ir nebeliko jiems
Jn 12, 31 vietos danguje. 9 Taip buvo išmestas didysis slibinas,
20, 2-3 senoji gyvatė*, vadinamas velniu ir šėtonu, kuris suve-
Pr 3, 1-4 Mt 4, 1+ džiodavo visą pasaulį. Jis buvo išmestas žemėn*, ir kartu
su juo buvo išmesti jo angelai. 10 Aš girdėjau danguje
galingą balsą, sakantį:

11, 15 „Dabar atėjo mūsų Dievo išganymas,
galybė, Karalystė ir jo Mesijo valdžia,

12, 5* _...ganyti... geležine lazda_: įvykdymą aprašo 19, 15 tekstas (žr. Ps 2, 9). _...paimtas pas Dievą, prie jo sosto_: nuoroda į Kristaus žengimą į dangų.

12, 6* Dievas globoja dykumoje persekiojamą tikėjimo Bendriją. Dykuma Senajame Testamente pagal išėjimo iš Egipto tipologiją – įprastinė persekiojamo Izraelio vieta prisiglausti.

12, 7-12* Mykolas, minimas tik šioje _Apreiškimo Jonui_ knygos vietoje, nugali slibiną ir jo angelus. Mykolo pergalę lydi šlovinimo giesmė.

12, 7* _Mykolas_: arkangelas, Izraelio globėjas ir gynėjas (žr. Dan 10, 13. 21; 12, 1; Jud 9). Hebr. _Mîḵā'ēl_, t. y. _Kas-kaip-Dievas?_ Kas-gali-lygintis-su Dievu (žr. 13, 4).

12, 9* _...senoji gyvatė_: arba _senasis žaltys_ – tas, kuris suvedžiojo Ievą (žr. Pr 3, 1-6), visos žmonijos motiną (žr. 20, 2; Ef 6, 11-12). _...buvo išmestas žemėn_: užuomina apie šėtono išmetimą iš dangaus (žr. Lk 10, 18).

12, 10* _...kaltintojas_: tokia yra hebr. k. žodžio _šāṭān_ prasmė (žr. 12, 9; taip pat Job 1-2; Zch 3, 1; 1 Kr 21, 1). Kaltintojas nesiliauja skundęs Kristaus mokinių.

nes išmestas mūsų brolių kaltintojas*, Zch 3, 1-5
skundęs juos mūsų Dievui dieną ir naktį.
11 Bet jie nugalėjo jį Avinėlio krauju
ir savo liudijimo žodžiu.
Jie nebrangino savo gyvybės ir nebijojo mirti. Jn 12, 25
12 Todėl džiūgaukite, dangūs ir jų gyventojai!
Bet vargas žemei ir jūrai,
nes pas jus nukrito velnias,
kupinas baisaus įniršio,
žinodamas mažai beturįs laiko". 20, 3 2 Kor 6, 2+

Slibinas persekioja saulėtąją moterį 13 Slibinas,
pamatęs, kad yra nutrenktas žemėn, puolė persekioti
moterį, kuri buvo pagimdžiusi berniuką. 14 Bet mote- Pr 3, 15
riai buvo duoti du didžiojo erelio sparnai* skristi į Iš 19, 4; Iz 40, 31
dykumą, į savo būstinę, kur bus maitinama ir saugoma
nuo gyvatės per laiką, du laikus ir pusę laiko. 15 Gyvatė* Dan 7, 25+ Apr 11, 3+
išliejo iš savo nasrų paskui moterį lyg upę vandens,
kad nuplukdytų ją bangomis. 16 Bet žemė pagelbėjo
moteriai: žemė atvėrė savo žiotis ir sugėrė upę, kurią Sk 16, 30-34
slibinas buvo paliejęs iš savo nasrų. 17* Ir įnirto slibinas
prieš moterį, ir metėsi kautis su kitais jos palikuoni-
mis, kurie laikosi Dievo įsakymų ir saugo Jėzaus liu-
dijimą.

18 O aš stovėjau ant jūros kranto.

12, 14* ...*didžiojo erelio sparnai*: eiklios ir galingos Dievo pagalbos simbolis (žr. Iš 19, 14; Įst 32, 11; Iz 40, 31).

12, 15* ...*Gyvatė*: arba *slibinas*, vaizduojamas kaip jūrų pabaisa (žr. 13, 1; Iz 27, 1; Ez 32, 2; Ps 74, 13-14).

12, 17* Nors Bendrija – Bažnyčia – yra ypatingos Dievo apvaizdos globojama (žr. 12, 16), tačiau pavienis krikščionis neišvengs persekiojimo ir kančios.

Dan 7; 2 Tes 2, 3-12 **13 Slibinas perduoda savo galybę žvėriui** 1* Ir iš-
=17, 3. 8 Dan 7, 3 vydau iš jūros išnyrant žvėrį, turintį dešimt ragų ir sep-
tynias galvas, o ant jo ragų buvo dešimt diademų ir ant
jo galvų piktžodžiavimo vardai*. 2 Žvėris, kurį mačiau,
Dan 7, 4-6 buvo panašus į leopardą; jo kojos tarytum lokio kojos,
Lk 4, 6 o jo snukis – lyg liūto snukis. Slibinas* atidavė jam savo
galybę, savo sostą ir didelę valdžią. 3* Vieną iš jo galvų
aš regėjau mirtinai sužeistą, tačiau jos mirštamoji žaiz-
da užgijo. Ir visa žemė stebėdamasi nusekė paskui žvėrį.
4 Žmonės garbino slibiną, kad atidavė valdžią žvėriui,
ir šlovino žvėrį*, šaukdami: „Kas galėtų lygintis su žvė-
rimi*, ir kas galėtų kovoti su juo!“
Dan 7, 8. 11 5* Žvėriui buvo duotas snukis didžiuotis ir piktžo-
11, 3+ džiauti, ir duota galia taip daryti per keturiasdešimt du
mėnesius*. 6 Ir jis, atvėręs nasrus, piktžodžiavo Dievui,

13, 1-10* Šitas laukinis žvėris, turintis keturių žvėrių, aprašytų *Danieliaus knygoje* (žr. Dan 7,2-8), savybes, simbolizuoja Romos imperiją. Septynios galvos – imperatoriai (žr. 17, 10; 17, 12-14 paaiškinimus). *...piktžodžiavimo vardai*: dieviški titulai, kuriais save vadino imperatoriai.

13, 2* *Slibinas*: šėtonas (žr. 12, 9), šio pasaulio kunigaikštis (žr. Jn 12, 31), paveda žvėriui persekioti Bažnyčią (žr. 13, 5-7).

13, 3* Galimas dalykas, tai yra nuoroda į legendą, kad Neronas prisikels ir po savo mirties 68 m. po Kristaus vėl valdys (žr. 13, 14; taip pat 17, 8). Imperatorius Domicianas (81-96 m. po Kr.) visapusiškai įgyvendino Nerono bedieviškumą ir žiaurumą.

13, 4* *...šlovino žvėrį*: užuomina apie imperatoriaus garbinimą. Domicianas to reikalavo ir atkakliai įgyvendino. *...Kas galėtų lygintis su žvėrimi*: turbūt sąmoninga arkangelo *Mîkā'ēl* vardo parodija (žr. 12, 7).

13, 5-6* Domicianas, panašiai kaip Antiochas IV Epifanas (žr. Dan 7, 8. 11. 25), reikalavo būti garbinamas kaip *mūsų viešpats ir dievas*, o save laikė *Jupiteriu* (žr. 11, 2 paaiškinimą).

13, 5* *...per keturiasdešimt du mėnesius*: tiek pat truko Jeruzalės išniekinimas (žr. 11, 2), pranašiškos dviejų liudytojų misijos (žr. 11, 3) bei moters pabėgimas į dykumą (žr. 12, 6. 14).

niekino jo vardą, jojo buveinę ir dangaus gyventojus.
7 Jam buvo leista kovoti su šventaisiais ir juos nugalėti. Dan 7, 21
Jam buvo suteikta valdžia visoms gentims, tautoms, Dan 7, 6
kalboms ir giminėms. 8 Jį garbins visi tie žemės gyven-
tojai, kurių vardai nuo pasaulio sukūrimo neįrašyti nu- 20, 12+
žudytojo Avinėlio gyvenimo knygoje. 9 Kas turi ausis, Mt 13, 9
teklauso:

10 *Jei kas skirtas nelaisvei, į nelaisvę ir eina.* Jer 15, 2
O kam lemta žūti nuo kalavijo,
tas ir bus kalaviju nužudytas.

Čia ir pasirodo šventųjų ištvermė ir tikėjimas!

Netikrasis pranašas tarnauja žvėriui 11* Ir aš regė-
jau dar kitą žvėrį atslenkant nuo sausumos. Jis turėjo
du ragus, panašius į Avinėlio, bet kalbėjo kaip slibinas. Mt 7, 15
12 Jis naudojasi visa pirmojo žvėries galybe jo akivaiz-
doje ir verčia žemę bei jos gyventojus garbinti pirmąjį
žvėrį, kurio mirštama žaizda užgijo. 13 Jis daro didžius
ženklus, net, žmonėms matant, nuleisdina ugnį iš dan- Mt 24, 24 2 Tes 2, 9-10
gaus į žemę. 14 Jis klaidina žemės gyventojus ženklais, Įst 13, 2-4
kuriuos jam leista daryti žvėries akyse. Jis liepia žemės
gyventojams padaryti atvaizdą žvėries, kuris gavo žaiz-
dą nuo kalavijo, tačiau išgijo. 15 Jam leista suteikti
žvėries atvaizdui dvasią, kad žvėries atvaizdas imtų
kalbėti, ir įsakyti, kad visi, kurie atsisakys pagarbinti Dan 3, 5-7. 15
žvėries atvaizdą, būtų žudomi. 16 Jis verčia visus, mažus

13, 11-18* Antrasis žvėris aprašomas netikrų pranašų (žr. 16, 13; 19, 20; 20, 10), kurie lydėjo netikrus mesijus (pirmąjį žvėrį), požiūriu (žr. Mt 24, 24; Mk 13, 22; 2 Tes 2, 9; taip pat Dan 13, 2-4). Krikščionys buvo verčiami rinktis: arba garbinti imperatorių ir jo atvaizdą, arba tapti kankiniais.

ir didelius, turtuolius ir vargdienius, laisvuosius ir ver-
7, 3; 14, 9. 11; 16, 2; 19, 20; 20, 4 gus, pasidaryti žymę ant dešinės rankos arba ant kak-
tos, 17 kad niekas negalėtų nei pirkti, nei parduoti, jei
neturės tos žymės – žvėries vardo ar jo vardo skaičiaus.
17, 9 18* Čia slypi išmintis! Kas sugeba, teapskaičiuoja žvėries
skaičių, nes tai žmogaus skaičius, ir jis yra šeši šimtai
šešiasdešimt šeši.

=7, 1-8+ **14 Avinėlis ir jo palyda** 1* Ir aš išvydau: štai Avinėlis,
2 Kar 19, 30-31 Abd 17; Jl 3, 5 bestovįs ant Siono kalno*, o su juo šimtas keturiasdešimt
keturi tūkstančiai* palydovų, turinčių jo ir jo Tėvo var-
Sof 3, 12-13 Apd 2, 21+ dus, įrašytus savo kaktose*. 2 Aš išgirdau iš dangaus gar-
sus, tarsi didelių vandenų šniokštimą ir tarsi galingo
griaustinio dundėjimą. Garsai, kuriuos girdėjau, buvo
5, 9 tarytum arfininkų, skambinančių arfomis. 3 Jie giedojo
Iz 42, 10; 43, 19 Ps 33, 3; 98, 1 naują giesmę priešais sostą, keturias būtybes ir vyres-

13, 18* Kiekviena hebrajiško ir graikiško alfabeto raidė turi ir skaitmeninę vertę. Daug galimų raidžių junginių sudaro 666 ir daug kandidatų yra buvę įvardyti šiuo liūdnai pagarsėjusiu skaičiumi. Patikimiausias – *Caesar Nero.* Graikiškoji jo vardo forma hebrajiškomis raidėmis atitinka reikalingą sumą – 666. (Lotyniškoji šio vardo forma atitinka 616 sumą, randamą kai kuriuose rankraščiuose). Neronas įasmenina tuos Romos imperatorius, kurie nuožmiai persekiojo krikščionis. Be to, skaičius 6 reiškia netobulumą, nes neprilygsta 7 – tobulam skaičiui, todėl 666 – trigubas netobulumas, arba superliatyvas – *niekam tikęs.*

14, 1-5* Jautrus ir paguodos kupinas Avinėlio bei jo palydos regėjimas.

14, 1* *...ant Siono kalno*: hebr. *ṣîjôn:* vieta Jeruzalėje, kur tikrasis likutis, tikėjimo Izraelis, bus surinktas mesijinėje karalystėje (žr. 2 Kar 19, 30-31; Jl 3, 5; Abd 17; Mch 4, 4-8; Sof 3, 12-20). *...šimtas keturiasdešimt keturi tūkstančiai*: žr. 7, 4-9 paaiškinimą. Atitinkantys skaitiniai (žr. 7, 3; 22, 4) rodo, kad 144 000 atstovauja visai krikščioniškai tautai. *...Tėvo vardus, įrašytus... kaktose*: priešingai pagonims, kuriuos ženklino žvėries vardas ar skaičius (žr. 13, 16-17).

niuosius, ir niekas negalėjo išmokti tos giesmės, išsky-
rus tuos šimtą keturiasdešimt keturis tūkstančius, atpirk-
tus iš žemės. 4 Tai tie, kurie nesusitepę su moterimis, 3, 10
nes jie mergelės*. Jie lydi Avinėlį, kur tik jis eina. Jie Jer 2, 2-3
yra atpirkti iš žmonijos, pirmienos Dievui ir Avinėliui. Sof 3, 13
5 Jų lūpose nerasta melo*: jie be dėmės*.

Angelai skelbia Dievo teismą 6* Ir aš pamačiau kitą 8, 13
angelą, lekiantį dangaus viduriu, turintį paskelbti že-
mės gyventojams, visoms tautoms, gentims, kalboms ir
žmonėms amžinąją Evangeliją*. 7 Jis šaukė galingu bal-
su: „Bijokite Dievo ir atiduokite jam pagarbą, nes atėjo Mt 10, 28p
jo teismo valanda; nuolankiai pašlovinkite dangaus ir Iš 20, 11
žemės, jūros ir vandens šaltinių Sukūrėją!“

8* Paskui jį skrido antras angelas, kuris šaukė: „Kri-
to, krito didysis Babilonas – sostinė, kuri savo paleistu- =18, 2-3; Iz 21, 9
vingo įniršio vynu apgirdė visas tautas!“ Iz 51, 17+ Jer 25, 15

9 Ir vėl trečias angelas lydėjo juos, šaukdamas skar-
džiu balsu: „Kas garbina žvėrį ir jo atvaizdą ir priima 13, 15-17+

14, 4* *...mergelės*: perkeltinė prasmė – jie niekada neįsitraukė į stabų garbinimą, kuris Senajame Testamente buvo laikomas svetimavimu ir kekšiavimu (žr. 2, 14-15. 20-22; 17, 1-6; taip pat Ez 16, 1-58; 23, 1-49).

14, 5* *...nerasta melo*: neatmetė Kristaus ar negarbino žvėries. Melas – būdinga Kristaus priešininkų savybė (žr. Jn 8, 44). Kenčiantis Tarnas neištarė melo (žr. Iz 53, 5; 1 Pt 2, 22). *...be dėmės*: ritualinis terminas, paimtas iš atnašų žodyno.

14, 6-13* Trys angelai paskelbia artėjantį teismą, šaukdami visus žmones garbinti Dievą – Kūrėją. Babilonas – Roma pražus, visi jos rėmėjai kentės amžinai.

14, 6* *...amžinąją Evangeliją*: prasideda amžinoji Dievo Karalystė (žr. 10, 7 paaiškinimą).

14, 8* Šia eilute užbėgama už akių ilgai raudai dėl Babilono – Romos (žr. 18, 1-19, 4; taip pat Iz 21, 9).

ant savo kaktos ar ant rankos jo žymę, 10* tas turės gerti
Dievo įniršio vyno*, įpilto ir neatmiešto jo rūstybės taurė-
Pr 19, 24 je, ir bus kankinamas ugnimi ir siera šventųjų angelų
Iz 34, 9-10 Apr 19, 3 ir Avinėlio akyse. 11 Jų kentėjimų dūmai rūks per am-
žių amžius, ir jie neturės atilsio nei dieną, nei naktį –
tie, kurie garbina žvėrį bei jo atvaizdą ir ima jo vardo
žymę".

Apd 9, 13+; 12, 17 12* Čia bręsta ištvermė šventųjų, kurie laikosi Dievo
įsakymų ir Jėzaus tikėjimo! 13 Ir aš išgirdau iš dangaus
1, 3+ balsą, kuris liepė: „Rašyk: 'Nuo šiol bus palaiminti mi-
Iz 57, 1-2 Žyd 4, 10 rusieji, kurie miršta Viešpatyje. Taip, sako Dvasia, – jie
Mt 11, 28-29 turi atilsėti nuo savo vargų, nes jų darbai juos lydi*' ".

Jl 4, 12-13 **Pjūties metas žemėje** 14* Ir aš regėjau: štai baltas
Dan 7, 13 Apr 1, 7 debesis, o ant debesies sėdėjo panašus į Žmogaus Sūnų.
Ant galvos jis turėjo aukso vainiką, o rankoje – aštrų
pjautuvą. 15 Iš šventyklos išėjo dar vienas angelas, kuris
šaukė galingu balsu sėdinčiajam ant debesies: „Paleisk
Jl 4, 13 darban savo pjautuvą ir pjauk, nes išmušė pjūties va-
landa, ir žemės derlius prinoko". 16 Tuomet sėdintysis

14, 10-11* *...turės gerti Dievo įniršio vyno*: įvaizdis, paimtas iš pranašų knygų (žr. Iz 50, 17; Jer 25, 15-16; 49, 12; 51, 7; Ez 23, 31-34). Amžinoji bausmė *ugnies ir sieros* sietuve (žr. Pr 19, 24) skirta ir velniui, ir žvėriui, ir netikram pranašui (žr. 19, 20; 20, 10; 21, 8).

14, 12* Be tikėjimo į Jėzų, regėtojas primygtinai pabrėžia gerų darbų būtinumą ir reikšmę (žr. 2, 23; 20, 12-13; 22, 12; taip pat Mt 16, 27; Rom 2, 6).

14, 13* *...nes jų darbai juos lydi*: remiantis judėjų mąstymu, žmonių darbai lydi juos kaip liudytojai į Dievo teismą.

14, 14-20* Pjūties metas simbolizuoja ištikimųjų surinkimą paskutiniame teisme, o vynuogių rinkimas ir traiškymas simbolizuoja bedievių pražūtį (žr. Jl 4, 12-13; Iz 63, 1-6). Apie pražūtį išsamiau žr. 19, 11-21.

ant debesies nusviedė savo pjautuvą žemėn, ir žemės Mt 13,36-43 Jn 4,35
derlius buvo nupjautas. Rom 2,6+

17 Dar kitas angelas išėjo iš dangaus šventyklos, taip
pat turintis aštrų pjautuvą. 18 Ir dar vienas angelas išėjo
nuo aukuro*, turintis valdžią ugniai. Jis didžiu balsu 6,9-10; 8,3-5
sušuko turinčiajam aštrų pjautuvą:

„Paleisk darban savo aštrųjį pjautuvą ir nurink že-
mės vynmedžio kekes, nes uogos jau prisirpo“. 19 Tada
angelas numetė savo pjautuvą žemėn ir nuskynė žemės
vynmedį, ir supylė vynuoges į didįjį Dievo rūstybės Iz 63,1-6
spaustuvą. 20 Spaustuvas buvo minamas už miesto, ir išsi- 19,15
veržė iš spaustuvo kraujas, pakildamas arkliams iki žąslų 19,14.21
tūkstančio šešių šimtų stadijų atstumu*.

15 Mozės ir Avinėlio giesmė 1* Aš pamačiau dan-
guje dar vieną didį ir nuostabų ženklą: septynis ange-
lus, turinčius septynias paskutines negandas, nes jomis
išsibaigia Dievo rūstybė. 2 Aš išvydau tarsi stiklo jūrą, =7,9
sumaišytą su ugnimi*, ir žmones, kurie buvo pergalėję
žvėrį, jo atvaizdą ir jo vardo skaičių, stovinčius su Dievo 13,15-18

14, 18* *...nuo aukuro:* dangaus šventykloje buvo tik vienas aukuras (žr. 6, 9; 8, 3; 11, 1 paaiškinimus).

14, 20* *...tūkstančio šešių šimtų stadijų atstumu:* t. y. apie 320 km; stadijas – graikų nuotolio matas, maždaug 185 m.

15, 1-16, 21* Septyni dubenys, trečioji ir paskutinė septynetų grupė po septynių antspaudų ir septynių trimitų, įvardija paskutinį septynetą. Septynių dubenų serija prasideda dangiška preliudija, kur žvėries nugalėtojai gieda Mozės giesmę (žr. 15, 2-4; taip pat Iš 15, 1-18).

15, 1-4* Po pergalingų kankinių regėjimo – negandų regėjimas 15, 5-16, 21 (žr. 7, 9-12).

15, 2* *...sumaišytą su ugnimi:* ugnis simbolizuoja šventumą, susijusį su buvimu Dievo akivaizdoje, kurį atspindi pergalingų krikščionių išbandymai ir Dievo pyktis.

Iš 15, 1-21 arfomis ant stiklo jūros. 3 Jie giedojo Dievo tarno Mozės
14, 3+ giesmę* ir Avinėlio giesmę:
Ps 92, 6; 98, 1 „Didingi ir nuostabūs tavo darbai,
Viešpatie, visagali Dieve!
Ps 145, 17 Įst 32, 4 Teisingi ir tikri tavieji keliai, tautų Valdove*!
Jer 10, 7 4 Kas gi nesibijotų, Viešpatie,
ir negerbtų tavojo vardo?!
Juk tu vienas šventas!
Ps 86, 9 Visos tautos ateis ir šlovindamos
puls veidu prieš tave,
nes paaiškėjo tavo teisūs sprendimai“.

Septynios negandos 5* Paskui aš regėjau: atsidarė
Iš 25, 22 liudijimo padangtės* šventovė danguje, 6 ir išėjo iš šven-
tovės septyni angelai su septyniomis negandomis. Jie
19, 8 buvo apsivilkę tyra, spindinčia drobe ir persijuosę per
krūtines aukso juostomis. 7 Viena iš keturių būtybių
14, 8 padavė septyniems angelams septynis aukso dubenis,
pilnus Gyvojo per amžių amžius Dievo rūstybės. 8 Šven-
1 Kar 8, 10; Iz 6, 4 tovė prisipildė dūmų nuo Dievo garbės ir galybės, ir
niekas negalėjo įžengti šventovėn, kol nesibaigs septy-
nių angelų septynios negandos.
=8, 6-12 **16** 1* Ir išgirdau iš šventovės galingą balsą, šaukusį
septyniems angelams: „Eikite ir išpilkite septynis Dievo
rūstybės dubenis žemėn!“

15, 3* *...Mozės giesmę*: giesmė, kurią giedojo Mozė ir izraeliečiai, išgelbėti iš Egipto vergijos (žr. Iš 15, 1-18). Kankiniai buvo išgelbėti iš velnio vergijos. *...tautų Valdove*: arba *amžių Valdove*, remiantis daugeliu kitų graikiškų rankraščių ir vertimų.

15, 5-8* Septyni angelai paima septynis Dievo pykčio kupinus dubenius.

15, 5* *...liudijimo padangtės*: Susitikimo palapinės vardas graikiškame Septuagintos tekste (žr. Iš 40; taip pat 2 Mak 2, 4-7).

16, 1-21* Septyni dubenys, lygiai kaip ir septyni antspaudai (žr. 6,

2* Ir nuėjo pirmasis, ir išliejo savo dubenį žemėn.
Ir apniko piktos ir skaudžios votys žmones, turinčius Iš 9, 8-11
žvėries žymę ir garbinančius jo atvaizdą. 13, 15-17
3* Antrasis išpylė savo dubenį jūron; ji tapo lyg nu-
mirėlio kraujas, ir visi gyviai jūroje išgaišo.
4 Trečiasis išliejo savo dubenį į upes ir vandens Iš 7, 14-24
šaltinius, ir jie pavirto krauju. 5 Ir išgirdau vandenų 1, 20+
angelą sakant:

„Teisus tu, kuris esi ir buvai, Šventasis, 1, 4+; 11, 17
kad taip nusprendei.
6 Jie išliejo šventųjų ir pranašų kraują, =18, 24
todėl duodi jiems gerti kraują.
Taip! Jie to verti!“
7 Aš dar išgirdau aukurą kalbant: 6, 9; 8, 3-4
„Taip, Visagali Viešpatie Dieve,
tavo nuosprendžiai tikri ir teisingi!“ = 19, 2

8 Ketvirtasis išpylė savo dubenį saulėn, ir jai buvo
leista svilinti žmones ugnimi. 9 Žmones degino baisi kait-
ra, o jie keikė vardą Dievo, kuris turi valdžią šitokioms 9, 20 Am 4, 6+
negandoms. Jie neatsivertė ir nedavė jam pagarbos.
10 Penktasis išpylė savo dubenį ant žvėries sosto*,
ir jo karalystė paskendo tamsoje*, o žmonės krimto Iš 10, 21-23 Iz 8, 22
savo liežuvius iš skausmo. 11 Jie piktžodžiavo dangaus

1-17; 8, 1) bei septyni trimitai (žr. 8, 2-9, 21; 11, 15-19), sukelia seriją negandų, kurios iš dalies atitinka Egipto rykščių modelį (žr. Iš 7-12; taip pat 6, 12-14 paaiškinimą).

16, 2* Neganda, panaši į šeštąją Egipto rykštę (žr. Iš 9, 8-11).

16, 3-4* Neganda, panaši į pirmąją Egipto rykštę (žr. Iš 7, 20-21). Tokia pat neganda lydi antrojo trimito garsą (žr. 8, 8-9).

16, 10* *...ant žvėries sosto*: žvėries sostas – blogio jėgų simbolis. *...tamsoje*: neganda, panaši į devintąją Egipto rykštę (žr. Iš 10, 21-23; taip pat 9, 2).

Dievui dėl savo sopulių ir vočių, bet nenusigręžė nuo
savo darbų.
=9, 14 12 Šeštasis išliejo savo dubenį į didžiąją Eufrato upę, ir
jos vanduo išdžiūvo, kad pasidarytų kelias karaliams iš
saulėtekio šalies*. 13 Tada aš pamačiau iš slibino nasrų,
iš žvėries snukio ir iš melagingo pranašo burnos* išei-
Iš 8, 2-3 nant tris netyrąsias dvasias, tarytum varles*. 14 O tai yra
17, 13-14; 19, 19 demonų dvasios, darančios ženklus; jos iškeliauja pas
viso pasaulio karalius, kad juos suburtų didžiosios visa-
1 Kor 1, 8+ galio Dievo dienos kovai.
3, 3-4. 18 15 „Štai aš ateinu kaip vagis*. Palaimintas*, kas budi
1, 3+ ir sergi savo drabužius, kad netektų vaikščioti nuogam
ir žmonės nepamatytų jo gėdos!“
=20, 8 16 Jos subūrė juos į vietovę, kuri hebrajiškai vadinasi
Harmagedonas*.
17 Septintasis angelas išpylė savo dubenį į orą, ir
Iz 66, 6 nuskambėjo iš šventyklos, nuo sosto, galingas balsas:
Apr 21, 6; 4, 5 „Įvyko!“ 18 Ir pasipylė žaibai, pasklido garsai, sudundė-
jo griaustiniai, ir kilo baisus žemės drebėjimas, kokio
Dan 12, 1 nebūta, kiek žmogus žemėje gyvena, – toks smarkus
Mk 13, 19 buvo drebėjimas! 19 Didysis miestas* suskilo į tris dalis,

16, 12* ...*karaliams iš saulėtekio šalies*: Partijos karaliams (žr. 6, 2; 17, 12-13 paaiškinimą).

16, 13* ...*tarytum varles*: galima užuomina apie antrąją Egipto rykštę (žr. Iš 7, 26-8, 11). ...*iš melagingo pranašo burnos*: tapatinamas su antruoju dviragiu žvėrimi (žr. 13,11-18 paaiškinimą).

16, 15* ...*kaip vagis*: žr. 3, 3; taip pat Mt 24, 42-44; 1 Tes 5, 2. *Palaimintas*: žr. 1, 3 paaiškinimą.

16, 16* ...*Harmagedonas*: hebrajiškas vietovės vardas – *Megido kalnas*. Kadangi tas miestas prie kalnų perėjos senovėje buvo daugelio lemtingų mūšių vieta, jis tapo galutiniu blogio jėgų nugalėjimo simboliu (žr. Ts 5, 19-20; 2 Kar 9, 27; 2 Kr 35, 20-24).

16, 19* ...*Didysis miestas*: Roma ir jos imperija.

o pagonių miestai sugriuvo. Dievas atsiminė didįjį Ba-
bilońą, kad jam duotų savo rūstybės ir įniršio vyno 14, 8. 10
taurę. 20 Ir pabėgo visos salos, ir nebeliko kalnų. 21 Ledo 6, 14
luitai kaip talentai* krito iš dangaus ant žmonių. Žmo- Iš 9, 22-26
nės keikė Dievą dėl ledų negandos, nes siaubinga buvo
ši neganda.

+ E +

BABILONO BAUSMĖ IR PASAULIO TEISMAS

17 **Didžioji ištvirkėlė** 1* Tuomet atėjo vienas iš sep- Ez 16; 23 Nah 3, 4
tynių angelų, turėjusių septynis dubenis, ir prakalbino
mane: „Eikš, aš tau parodysiu teismą didžiosios ištvir- Jer 51, 13
kėlės, sėdinčios ant didžių vandenų. 2 Su ja ištvirkavo*
žemės karaliai, ir jos ištvirkimo vynu pasigėrė žemės Iz 23, 17; Jer 51, 7
gyventojai“. 3 Ir jis dvasios jėga nusinešė mane į dyku- Iz 21, 1s
mą. Ten aš išvydau moterį, sėdinčią ant skaisčiai rau-
dono žvėries*, pilno piktžodžiavimo vardų*, turinčio

16, 20-21* *...ledo luitai kaip talentai*: kruša – nuoroda į septintąją Egipto rykštę (žr. Iš 9, 23-24; taip pat 6, 12-14); talentas svėrė apie 26 kg.

17, 1-19, 10* Babilono nubaudimas aprašomas kaip praeities įvykis. Perkeltine prasme *didžioji ištvirkėlė* – kekšė, kuri veda žmones į stabų garbinimą.

17, 1-6* *Babilonas*: simbolinis Romos vardas (5 eil.); Roma vaizduojama kaip Didžioji ištvirkėlė – Kekšė.

17, 2* *Su ja ištvirkavo*: Romos imperijai pavaldūs pagonių karaliai priėmė imperatoriaus garbinimo kultą.

17, 3* *...skaisčiai raudono žvėries*: žr. 13, 1-10. *...piktžodžiavimo vardų*: imperatorių sau prisiskirti dieviški titulai (žr. 13, 5-6 paaiškinimą).

=13, 1 septynias galvas ir dešimt ragų. 4* Moteris buvo apsi-
vilkusi purpuru ir škarlatu, išsipuošusi auksu, bran-
Jer 51, 7 gakmeniais ir perlais. Ji laikė rankoje aukso taurę, pilną
2 Tes 2, 7 ištvirkimo šlykštybių ir nešvarumų. 5 Ant jos kaktos buvo
užrašytas vardas, paslaptis: „Didysis Babilonas – sosti-
nė – ištvirkėlių ir žemės šlykštybių motina“. 6* Mačiau tą
moterį, girtą nuo šventųjų ir Jėzaus liudytojų kraujo. Ją
matydamas, aš labai stebėjausi. 7 O angelas man tarė: „Ko
stebiesi? Aš tau atskleisiu paslaptį moteries ir ją nešan-
čio žvėries, kuris turi septynias galvas ir dešimt ragų“.
=13, 3-4 **Paslaptingojo regėjimo aiškinimas** 8* „Žvėris, kurį
tu regėjai, buvo, bet jo nebėra; jis ruošiasi iškopti iš
bedugnės, tačiau eina į pražūtį. Žemės gyventojai, ku-
20, 12+ rių vardai nėra įrašyti gyvenimo knygoje nuo pasaulio
sukūrimo, stebėsis, žiūrėdami į žvėrį, kad jis buvo ir jo
13, 18 nebėra, ir jis vėl pasirodys. 9 Čia reikia proto, apšviesto
išminties! Septynios galvos reiškia septynias kalvas*, ant
kurių moteris sėdi. Taip pat yra septyni karaliai; 10* pen-
ki žlugo, vienas tebėra, o vienas dar neatėjo; kai jis at-
eis, turės trumpam pasilikti. 11 O žvėris*, kuris buvo ir
kurio nebėra, tai yra aštuntasis, bet vienas iš septynių,
Dan 7, 24 ir jis eina į pražūtį. 12 Tie dešimt ragų*, kuriuos matei,

17, 4* Nuoroda į Romos turtus ir stabų garbinimą.

17, 6b-18* Regėjimo paaiškinimas.

17, 8* Užuomina apie įsitikinimą, kad miręs Neronas sugrįš į imperatoriaus sostą (žr. 17, 11; taip pat 13, 3 paaiškinimą).

17, 9* *...reiškia septynias kalvas*: Roma pastatyta ant septynių kalvų.

17, 10* Apie imperatorių tapatybę daug spėliojama. Galimas dalykas, skaičius 7 – nuoroda į visus imperatorius (žr. 1, 4 paaiškinimą).

17, 11* *...žvėris*: Neronas (žr. 17, 8 paaiškinimą).

17, 12-13* *...dešimt ragų... dešimt karalių, kurie dar negavo karališkos valdžios*: turbūt Partijos valdytojai, kurie, pasak gandų, lydės Neroną jo

yra dešimt karalių, kurie dar negavo karališkos valdžios,
bet jie gaus ją vienai valandai kartu su žvėrimi. 13 Jie turi
vieną siekinį ir savo galybę bei valdžią atiduoda žvė-
riui. 14 Jie kovos su Avinėliu, bet Avinėlis juos nugalės, 19, 11-21
nes yra viešpačių Viešpats ir karalių Karalius, ir su juo Įst 10, 17 2 Mak 13, 4
visi pašauktieji, išrinktieji ir ištikimieji". 1 Tim 6, 15 Apr 14, 4
15 Angelas toliau man sako: „Vandenys, kuriuos regė-
jai, kur sėdi ištvirkėlė, yra žmonės, minios, tautos ir
kalbos. 16 Tie dešimt ragų*, kuriuos matei, ir žvėris, – jie
ims nekęsti ištvirkėlės, nuplėš jos drabužius ir paliks ją Ez 16, 39-41; 23, 25-29
nuogą, ės jos kūną ir ją pačią sudegins ugnyje. 17 Mat
Dievas įkvėpė jų širdyse norą vykdyti jo sumanymą, siekti
vieno tikslo – atiduoti savo karališką valdžią žvėriui,
kol išsipildys Dievo žodžiai. 18 Ta moteris, kurią regėjai,
yra didysis miestas, valdantis žemės karalius". 11, 8+

18 Angelas skelbia Babilono žlugimą 1* Paskui aš Ez 43, 2
išvydau kitą angelą, nužengiantį iš dangaus ir turintį
didžią galybę. Žemė nušvito nuo jo skaistumo. 2 O jis
šaukė skambiu balsu:

„Krito, krito didysis Babilonas – sostinė! Iz 21, 9 =Apr 14, 8

žygyje atgauti valdžią (žr. 13, 3 paaiškinimą). Avinėlis – Ištikimasis ir Teisusis – su dangaus galybių pulkais juos nugalės (žr. 19, 11-21).

17, 16-18* ...*dešimt ragų*: dešimt pagonių karalių (žr. 17, 12), kurie nesąmoningai vykdo Dievo valią prieš didįjį miestą – ištvirkėlę Romą (žr. Ez 16, 37).

18, 1-19, 4* Jausminga rauda dėl Babilono – Romos – žūties. Pranašiškas požiūris: Romos žūtis jau tarsi įvykusi. Vaizdų, kaip ir kitur *Apreiškimo Jonui* knygoje, nereikia suprasti pažodžiui. Kai kurioms kerštingumo išraiškoms vartojami skoliniai iš Senojo Testamento pranašysčių Babilonui, Tyrui ir Ninevei (žr. Iz 23; 24; 27; Jer 50-51; Ez 26-27); siekiama simboliškai pavaizduoti nepalenkiamus Dievo šventumo ir teisumo reikalavimus. Rauda baigiasi džiugia giesme apie būsimą šlovę danguje.

Ji pavirto demonų buveine,
Iz 13,21-22; 34,11-14 Jer 50,39 visų netyrųjų dvasių pastoge,
visokių nešvarių ir nekenčiamų
paukščių landyne.
17,2 3* Nuo jos ištvirkimo vyno buvo girtos
visos tautos;
žemės karaliai su ja ištvirkavo,
o žemės pirkliai pralobo iš
nežabotos jos prabangos“.

Kvietimas Dievo tautai

16,17 4 Ir išgirdau iš dangaus kitą balsą, skelbiantį:
Iz 48,20; 52,11 Jer 51,6 „Išeik iš jos*, mano tauta,
kad nedalyvautum jos nuodėmėse
ir nepatirtum jos negandų!
Pr 18,20s; Jer 51,9 5 Nes jos nuodėmės pasiekė dangų,
ir Dievas prisiminė jos piktenybes.
Jer 50,15; 16,18 6 Atmokėkite jai, kaip ji jums mokėjo,
ir atiduokite dvigubai pagal jos darbus.
Dvigubai sumaišykite taurę, kurią jums ji maišė.
7 Kiek ji puikavo ir lėbavo,
tiek jai paruoškite kentėjimų ir nuliūdimo,
nes ji savo širdyje kalba:
‘Aš sėdžiu kaip karalienė,
Iz 47,8 nesu našlė ir liūdesio nematysiu’.
Iz 47,9 8 Todėl vieną dieną ją apniks negandos –
mirtis, gedulas, badas,

18, 3-24* Roma pasmerkiama už ištvirkavimą – stabų garbinimą (žr. 14, 4 paaiškinimą) ir Bažnyčios persekiojimą (žr. 19, 2).

18, 4* ...*išeik iš jos*: ne evakuacija iš miesto, bet atsiskyrimas nuo nusidėjėlių. Tokia nuostata vyrauja apokaliptinėje raštijoje.

ir ji bus sudeginta ugnimi,
nes galingas Viešpats Dievas, kuris pasmerkė ją".

Sostinė Babilonas apraudama 9 Jos verks ir raudos Ez 26-28
žemės karaliai, kurie buvo su ja ištvirkavę bei lėbavę, kai
pamatys jos gaisro dūmus. 10 Jie stovi iš tolo ir, jos kentė-
jimų išgąsdinti, aimanuoja:

„Vargas, vargas, didysis mieste!
Babilone, galingasis mieste,
per valandą įvyko tavo teismas!"

11* Ir žemės pirkliai verkia ir gedi jos, nes niekas jau
nebepirks jų atplukdytų prekių: 12 aukso, sidabro, bran-
gakmenių, perlų, švelnios drobės, purpuro, škarlato, jo-
kios kvapios medienos, jokių dramblio kaulo dirbinių,
jokių brangmedžio rakandų nei vario, geležies, mar-
muro, 13 cinamono, amomo*, kvepalų, miros, smilkalų,
vyno, aliejaus, smulkiųjų miltų, kviečių, galvijų, avių,
arklių, vežėčių, vergų ir žmonių sielų.

14 „Vasaros vaisiai, kurių taip geidė tavo siela, Mch 7, 1
nutolo nuo tavęs;
visoks puošnumas ir spindesys
tau pražuvo, ir niekas jų nesuieškos".

15 Tų daiktų pirkliai, iš jos pralobę, stovės iš tolo,
išsigandę jos kentėjimų, verks ir gedės:

16 „Vargas, vargas didžiajam miestui,
vilkėjusiam ploniausia drobe, purpuru, škarlatu,
išsipuošusiam auksu, brangakmeniais ir perlais. 17, 4

18, 11* Ironija. Pirkliai labiau verkia ir gedi ne dėl Romos, bet dėl savo prarastų prekyviečių (žr. Ez 27, 36).

18, 13* ...*amomo*: neatpažintas aromatingas augalas, graikškai vadinamas *amōmon*.

17 Per vieną valandą niekais virto šitokie lobiai!“
Ez 27,27-29 Visi laivų vairininkai, visi pakrančių laivininkai,
visi jūreiviai ir visi, kurie jūroje darbuojasi, iš tolo su-
stoję ir 18 stebėdami gaisro dūmus šaukė:

13,4 „Kas galėtų lygintis su didžiuoju miestu?!“
19 Jie bėrė žemes ant galvos, verkė,
gedėjo ir aimanavo.
„Vargas, vargas didžiajam miestui,
iš kurio prabangos pralobo,
kurie jūroje turėjo laivų.
Per vieną valandą jis tyrlaukiais virto!
=19,1-2 Įst 32,43 Iz 44,23 20 Džiūgauk dėl jo, dangau,
ir jūs, šventieji, apaštalai bei pranašai,
nes Dievas išsprendė jūsų skundą
prieš šitą miestą!'

Jer 51,63-64 21 Tuomet vienas galingas angelas iškėlė akmenį, tarsi
didelį girnakmenį, ir jį sviedė į jūrą, sakydamas:

„Tokiu smarkumu bus nublokštas
didysis Babilono miestas,
ir jo nebebus galima rasti.
Iz 24,8 Ez 26,13 22 Niekas daugiau nebegirdės tavyje
arfininkų, giesmininkų, vamzdininkų,
trimitininkų balsų.
Niekas neberas tavyje jokių meno kūrėjų,
Jer 25,10 ir nebesigirdės tavyje malūno dūzgimo.
23 Tavyje nebešvies žiburio spindulys,
Jer 7,34; 16,9 niekas nebegirdės jaunikio ir nuotakos balso.
Nes tavo pirkliai buvo tapę žemės didžiūnais,
nes tavo burtais buvo suvedžiotos visos tautos
=16,6 Mt 23,35-37 24 ir tavin sutekėjo pranašų ir šventųjų,
ir visų žemėje nužudytųjų kraujas“.

19 Džiūgavimas danguje 1 Paskui aš girdėjau dangu-
je skardžius balsus tarsi didžiulės minios, skelbiančios:
„Aleliuja*! Išganymas, šlovė ir galybė 18,20+
priklauso mūsų Dievui,
2 nes tikri ir teisingi jo nuosprendžiai! =16,7
Jis nuteisė didžiąją ištvirkėlę, 11,18 Ps 5,11+
kuri sugadino žemę savo ištvirkavimu;
jis atkeršijo už savo tarnų kraują, 6,9
išlietą jos rankomis".
3 Ir dar kartą jie skelbė:
„Aleliuja! Jos dūmai rūks per amžių amžius!" Iz 34,10 Apr 14,11
4 Dvidešimt keturi vyresnieji ir keturios būtybės par-
puolė ir pagarbino Dievą, sėdintį soste, sakydami:
„Amen. Aleliuja!"
5* O nuo sosto nuskambėjo balsas:
„Šlovinkite mūsų Dievą, visi jo tarnai,
visi, kurie bijote jo: maži ir dideli!" 11,18 Ps 115,13
6 Vėl išgirdau gausingos minios balsą, lyg didelių
vandenų šniokštimą ar galingų griaustinių dundėjimą.
Jie skelbė:
„Aleliuja! Užviešpatavo mūsų 11,7
Viešpats Dievas, Visagalis.
7 Džiūgaukime ir linksminkimės,
ir duokime jam garbę!

19, 1. 3. 4. 6* ...*Aleliuja*: randamas tik šioje Naujojo Testamento vietoje. Dažnas hebrajiškas šlovės šūksmas – *Šlovinkite VIEŠPATĮ [Jahvę]* – yra svarbus judėjų liturgijoje.

19, 5-10* Pergalės giesmė, kurią gieda visa tikėjimo Bendrija – Bažnyčia, kai švenčiama Avinėlio santuoka, Mesijo vienybė su išrinktųjų Bendrija.

19, 7* ...*Avinėlio vestuvės*: arba *Avinėlio santuoka* – Dievo Karalystės

Iz 61, 10 Nes prisiartino Avinėlio vestuvės*
ir jo nuotaka* pasirengusi.
2, 17; 3, 5 8* Jai buvo duota apsivilkti spindinčia, tyra drobe;
o ta drobė – tai šventųjų teisūs darbai“.
1, 3+ 9 Ir sako man [angelas]: „Rašyk: ‘Palaiminti*, kurie
Mt 22, 1-14; 8, 11+ pakviesti į Avinėlio vestuvių pokylį’ “. Jis pridūrė: „Šie
žodžiai yra tikri Dievo žodžiai!“
22, 8-9 10 Aš puoliau jam po kojų, norėdamas jį pagarbinti,
bet jis įspėjo: „Žiūrėk, kad to nedarytum! Juk ir aš esu
tarnas, kaip tu ir broliai, kurie laikosi Jėzaus liudijimo.
Dievą garbink! O Jėzaus liudijimas yra pranašystės
dvasia“*.

=20, 7-10 **Pirmasis eschatologinis mūšis** 11* Aš išvydau atvirą
dangų, ir štai pasirodė baltas žirgas. Ant jo sėdėjo raite-
1, 5; 3, 7. 14 Iz 11, 4 lis, vardu Ištikimasis ir Teisusis; jis teisingai teisia ir
1, 14; 2, 18 kovoja. 12 Jo akys švietė kaip ugnies liepsna, o ant jo
galvos daug diademų ir įrašytas vardas*, kurio niekas

pradžios simbolis (žr. 21, 1-22, 5; taip pat 10, 7 paaiškinimą). *...jo nuotaka*: Bažnyčia – tikėjimo Bendrija (žr. 2 Kor 11, 2; Ef 5, 22-27). Santuoka – vienas iš Šventajame Rašte vartojamų simbolių apibūdinti Sandoros santykį tarp Dievo ir jo tautos (žr. Oz 2, 16-22; Iz 54, 5-6; 62, 5; Ez 16, 6-14). Taigi stabų garbinimas ir atsimetimas laikomi svetimavimu ir kekšiavimu (žr. Oz 2, 4-15; Ez 16, 15-63; taip pat 14, 4 paaiškinimą).

19, 8* Žr. 14, 12 paaiškinimą.

19, 9* *Palaiminti*: žr. 1, 3 paaiškinimą.

19, 10* *...pranašystės [dovana]*: kaip pranašai buvo įkvėpti skelbti Dievo Žodį, taip krikščionys yra šaukiami liudyti Dievo Žodį (žr. 19, 13), kuris tapo trapiu Žmogumi (žr. 1, 2; 6, 9; 12, 17).

19, 11-16* Simbolinis išaukštinto Kristaus apibūdinimas (žr. 1, 13-16). Kristus drauge su dangaus galybėmis nugali žvėrį ir jo sekėjus (žr. 17, 14).

19, 12* *...vardas*: semitinė samprata teigia, kad vardas perteikia asmens tikrovę (žr. Mt 11, 27; Lk 10, 22).

nežino, tik jis pats. 13 Jis apsirengęs krauju permirkusiu Lk 10, 22; Iz 63, 1
drabužiu, ir jo vardas – Dievo Žodis.* 14 Jį lydėjo dan- Jn 1, 1+
gaus kareivijos pulkai ant baltų žirgų, apsivilkę tyros bal-
tos drobės drabužiais. 15 Iš raitelio burnos ėjo dviašmenis 1, 16
kalavijas, kuriuo jis ištiks tautas. Ir jis valdys jas geležine Ps 2, 9; Apr 2, 27+
lazda. Jis mina Visagalio Dievo įniršio ir rūstybės vyno Iz 63, 3; Apr 14, 19
spaustuvą*. 16 Ant jo drabužio ir ant strėnų užrašytas
vardas: „Karalių Karalius ir viešpačių Viešpats“. 2 Mak 13, 4 Įst 10, 17
17* Aš regėjau angelą, stovintį saulėje. Jis garsiai šau-
kė, kviesdamas visus paukščius, skrendančius dangaus Ez 39, 17
viduriu: „Skriskite šen, į didįjį Dievo pokylį, 18 ir leskite
kūnus karalių, karo vadų, galiūnų, žirgų, raitelių, visų
laisvųjų ir vergų, didelių ir mažų!“
19 Tuomet išvydau žvėrį ir žemės karalius bei jų 17, 12-14
kariuomenes, susirinkusias kovoti su raiteliu ir jo ka-
riuomene. 20 Žvėris buvo sugautas, o kartu su juo netik- Mt 26, 53
rasis pranašas*, jo akyse daręs ženklus ir jais klaidinęs
žmones, kurie buvo priėmę žvėries žymę ir garbino jo
atvaizdą. Jiedu gyvi buvo įmesti į ugnies ežerą su degan- Dan 7, 11
čia siera*. 21 Visus kitus užmušė raitelis kalaviju, einančiu Apr 14, 10+; 20, 10. 14
iš burnos. Ir visi paukščiai prisilesė jų lavonų. Ez 39, 20

19, 13* *...Dievo Žodis*: Kristus – Tėvo apreiškimas (žr. Jn 1, 1. 4; 1 Jn 2, 14).

19, 15* *...mina... vyno spaustuvą*: minti vyno spaustuvą arba trypti kojomis vynuoges – pranašiškas simbolis Dievo priešų sunaikinimui apibūdinti (žr. Iz 63, 1-6; Jl 4, 13).

19, 17-21* Angelo paskelbtą Kristaus pergalės tikrumą lydi nuoroda į besitelkiančias priešo pajėgas ir siaubingą jų žūtį. Baisūs vaizdai yra perimti iš *Ezekielio knygos* (žr. Ez 39, 4. 17-20).

19, 20* *Žvėris... netikrasis pranašas*: žr. 13 sk. paaiškinimus. *...ugnies ežerą su degančia siera*: Dievo bausmės simbolis (žr. 14, 10; 20, 10. 14-15), kuris skiriasi nuo bedugnės simbolio (žr. 9, 1 paaiškinimą).

20 Tūkstančio metų viešpatija 1* Ir išvydau angelą,
9, 1+ nužengiantį iš dangaus, laikantį rankose bedugnės rak-
12, 7. 9 Mt 12, 28-29 tą* ir didžiulę grandinę. 2 Jis nutvėrė slibiną – senąją
gyvatę, kuri yra velnias ir šėtonas*, – surišo jį tūkstan-
čiui metų 3 ir įmetė į bedugnę, užrakino ją ir iš viršaus
2 Tes 2, 8s+ 2 Kor 6, 2+ užantspaudavo, kad nebegalėtų suvedžioti tautų, kol
pasibaigs tūkstantis metų. Paskui jis turės būti atrištas
trumpam laikui.

4 Aš pamačiau sostus, ir jie sėdosi į juos, ir jiems
Dan 7, 22 buvo pavesta teisti. Taip pat aš regėjau sielas tų, ku-
19, 10+ riems buvo nukirstos galvos dėl Jėzaus liudijimo ir dėl
13, 15-17 Dievo žodžio, kurie negarbino žvėries nei jo atvaizdo ir
neėmė jo žymės* sau ant kaktos ir rankos. Jie atgijo ir
5, 10 viešpatavo su Kristumi tūkstantį metų. 5 Visi kiti miru-
sieji neatgijo iki pasibaigiant tūkstančiui metų. Toks yra
1, 3+ pirmasis prisikėlimas. 6 Palaimintas* ir šventas, kas turi
2, 11+ dalį pirmajame prisikėlime! Šitiems antroji mirtis* netu-
ri galios; jie bus Dievo ir Kristaus kunigai* ir viešpataus
1, 6+ su juo tūkstantį metų.

20, 1-6* Kaip ir kiti skaitmeninę vertę turintys *Apreiškimo Jonui* įvaizdžiai, taip ir 1000 metų yra ne tiesioginės, bet perkeltinės prasmės. 1000 metų trukmė simbolizuoja ilgą laikotarpį tarp šėtono surišimo – Kristaus Prisikėlimo, mirties ir blogio jėgų nugalėjimo – ir pasaulio pabaigos. Šiuo laikotarpiu Dievo tauta dalyvauja šlovingoje Dievo Karalystėje, kurios džiaugsmu jie dalijasi krikštu nugalėję savo mirtį ir nuodėmę (žr. Rom 6, 1-8; Jn 5, 24-25; 16, 33; 1 Jn 3, 14; Ef 2, 1).

20, 1* *...bedugnės raktą*: žr. 9, 1 paaiškinimą.

20, 2* *...slibiną... gyvatę... šėtonas*: žr. 12, 3. 9. 10. 15 paaiškinimus.

20, 4* *...negarbino žvėries... neėmė jo žymės*: žr. 13 sk. paaiškinimus.

20, 6* *Palaimintas*: žr. 1, 3 paaiškinimą. *...antroji mirtis*: žr. 2, 11 paaiškinimą. *...kunigai*: kaip ir 1, 6; 5, 10 (žr. taip pat 1 Pt 2, 9).

Antrasis eschatologinis mūšis 7* Kai pasibaigs tūks- =19, 11-21
tantis metų, šėtonas bus išleistas iš savo kalėjimo 8 ir
išeis suvedžioti tautų, gyvenančių keturiuose žemės kam-
puose, Gogo ir Magogo*, ir surinkti jų kovai. Jų skaičius Ez 38, 2. 9. 15 =16, 14. 16
kaip pajūrio smiltys. 9 Jie žygiavo per visą žemės platu- Lk 21, 24
mą* ir apsupo šventųjų stovyklą ir mylimąjį miestą*. Bet Apd 9, 13+
nukrito ugnis iš dangaus ir juos prarijo, 10 o jų suve- =Ez 38, 22
džiotojas velnias buvo įmestas į ugninės sieros ežerą, 19, 20
kur dega žvėris ir netikrasis pranašas. Jie bus kankinami
dieną ir naktį per amžių amžius.

Pasaulio teismas 11* Paskui aš pamačiau didelį baltą Rom 2, 6+
sostą ir jame Sėdintįjį, nuo kurio veido pabėgo žemė ir 2 Pt 3, 7. 10. 12 Apr 21, 1
dangus, ir nebeliko jiems vietos. 12 Ir pamačiau numiru-
sius, didelius ir mažus, stovinčius priešais sostą. Ir buvo
atskleisti papiruso ritiniai, buvo atversta dar viena, bū- Dan 7, 10+ Apr 3, 5; 13, 8; 17, 8
tent gyvenimo knyga*. Mirusieji buvo teisiami iš* atžymų
ritiniuose, pagal jų darbus. 13 Jūra atidavė savo numirė-
lius, o mirtis ir mirusiųjų pasaulis* atidavė savuosius. Ir 1, 18+
kiekvienas buvo teisiamas pagal darbus. 14 Pati mirtis ir

20, 7-10* Simboliškai aprašomas mūšis, kuris įvyks pasibaigus tūkstantmečiui, kai šėtonas bus išleistas iš savo kalėjimo (žr. 20, 1-6 paaiškinimą).

20, 8* *...Gogo ir Magogo*: pagonių tautų simboliai. Vardai perimti iš *Ezekielio knygos* (žr. Ez 38, 1-39, 20).

20, 9* *...per visą žemės platumą*: per visą Palestiną. *...mylimąjį miestą*: Jeruzalę (žr. 14, 1 paaiškinimą).

20, 11-15* Paskutinio teismo aprašymas. Po tarpinio Kristaus viešpatavimo laikotarpio visi mirusieji bus prikelti ir teisiami. Taigi prasidės naujasis amžius.

20, 12* *...gyvenimo knyga*: žr. 3, 5 paaiškinimą. *...buvo teisiami iš atžymų ritiniuose*: žr. 14, 12 paaiškinimą.

20, 13* *...mirusiųjų pasaulis*: arba *Hadas* (žr. 1, 18 paaiškinimą).

20, 14* *...antroji mirtis*: žr. 2, 11 paaiškinimą.

21,4 1 Kor 15, 26. 54 mirusiųjų pasaulis buvo įmesti į ugnies ežerą. Tai yra
Apr 2, 11+ antroji mirtis* – ugnies ežeras. 15 Kas tik nebuvo rastas
įrašytas gyvenimo knygoje, tas buvo įmestas į ugnies
14, 10+ ežerą.

+ F +

NAUJA KŪRINIJA

=7, 15-17 **21 Dangaus Jeruzalė** 1* Aš regėjau naują dangų ir
Iz 65, 17; 2 Pt 3, 13 Rom 8, 19-23 naują žemę, nes pirmasis dangus ir pirmoji žemė išnyko
Job 7, 12+ ir jūros taip pat nebeliko*. 2 Ir išvydau šventąjį miestą –
naująją Jeruzalę*, nužengiančią iš dangaus nuo Dievo;
19, 7-8 ji buvo išsipuošusi kaip nuotaka savo sužadėtiniui. 3* Ir
7, 15-17 išgirdau galingą balsą, skambantį nuo sosto: „Štai Dievo
Iš 37, 27 padangtė tarp žmonių. Jis apsigyvens pas juos, ir jie
Iz 7, 14+ bus jo tauta, o pats Dievas bus su jais. 4 Jis nušluostys
Iz 25, 8 kiekvieną ašarą nuo jų akių; ir nebebus mirties, nebe-
Iz 35, 10 bus liūdesio nei aimanos, nei sielvarto, nes kas buvo
pirmiau, tas praėjo".
2 Kor 5, 17 5 O Sėdintysis soste* tarė: „Štai aš visa darau nau-
Dan 8, 26 ja!" Ir sako: „Rašyk, nes šitie žodžiai patikimi ir tikri".

21, 1-22, 5* Amžinoji Dievo Karalystė danguje apibūdinama naujo dangaus ir naujos žemės simboliais (žr. Iz 65, 17-25; 66, 22; Mt 19, 28).

21, 1* *...jūros... nebeliko*: Slibino buveinei buvo lemta pradingti (žr. Job 7, 12).

21, 2* *...naująją Jeruzalę*: tikėjimo Bendrijos – Bažnyčios – simbolis (žr. Gal 4, 26; taip pat 19, 7 paaiškinimą).

21, 3-4* Vaizdai iš Ez 37, 25; Iz 25, 8; 35, 10; taip pat 7, 17.

21, 5* *...Sėdintysis soste*: pats Dievas (žr. 4, 1-11).

6 Ir jis man pasakė: „Įvyko*! Aš esu Alfa ir Omega*, Pra- 1,8+
džia ir Pabaiga. Trokštančiam aš duosiu dovanai gerti iš Iz 55,1 Apr 22,17
gyvojo vandens* šaltinio. 7 Tai paveldės nugalėtojas*, ir
aš būsiu jam Dievas, o jis bus man sūnus*. 8 O bailiams*, 2 Sam 7,14
neištikimiems, nešvankėliams, žudikams, ištvirkėliams, =22,15 Rom 1,29+
burtininkams, stabmeldžiams ir visiems melagiams skirta
dalis ežere, kuris dega ugnimi ir siera; tai yra antroji
mirtis*".

Mesijinė Jeruzalė 9* Tuomet atėjo vienas iš septy-
nių angelų, turėjusių septynis dubenis, pilnus septynių
paskutinių negandų, ir prabilo: „Eikš, aš tau parody-
siu jaunąją, Avinėlio sužadėtinę*". 10 Ir nunešė mane Ez 40,2
dvasios jėga ant didelio ir aukšto kalno, ir parodė man
šventąjį miestą, Jeruzalę, nužengiančią iš dangaus, nuo 21,2
Dievo, 11 žėrinčią Dievo šlove. Jos švytėjimas tarsi bran- Iz 60,1-2
gakmenio, tarsi jaspio akmens, tviskančio kaip krišto-
las. 12 Ji apjuosta dideliu, aukštu mūru su dvylika vartų, Ez 48,31-35
o ant vartų dvylika angelų ir užrašyti dvylikos Izraelio 7,1-8
giminių vardai. 13 Nuo saulėtekio pusės treji vartai, nuo

21, 6* ...*Įvyko*: Dievo Karalystė jau yra prasidėjusi (žr. 20, 1-6 paaiškinimą). ...*Alfa*... *Omega*: žr. 1, 8 paaiškinimą. ...*gyvojo vandens*: žr. 7, 17 paaiškinimą.

21, 7* ...*nugalėtojas*: blogio jėgų, žr. septynių laiškų pabaigą (2, 7. 11. 17. 26; 3, 5. 12. 21). ...*jis bus man sūnus*: pergalingas krikščionis įvaikinimu patiria Dievo artumą (žr. Gal 4, 4-7; Rom 8, 14-17; taip pat 2, 26-28 paaiškinimą).

21, 8* ...*bailiams*: bailių tikėjimas yra toks silpnas, kad išmėginami jie paneigia Kristų ir tampa išdavikais. ...*antroji mirtis*: žr. 2, 11 paaiškinimą.

21, 9-22* Simbolinis naujosios Jeruzalės – Bažnyčios – vaizdavimas. Dauguma įvaizdžių iš *Ezekielio knygos* (žr. Ez 40-48 sk.).

21, 9* ...*jaunąją, Avinėlio sužadėtinę*: arba *jaunąją, Avinėlio nuotaką [žmoną]*, t. y. Bažnyčią (žr. 21, 2), naująją Jeruzalę (žr. 21, 10). Taip pat žr. 2 Kor 11, 2.

žiemių treji vartai, nuo pietų treji vartai ir nuo saulėly-
Ef 2,20 džio treji vartai. 14 Miesto mūrai turi dvylika pamatų,
ant kurių užrašyti dvylikos Avinėlio apaštalų vardai.

15* Kalbantysis su manimi turėjo aukso mastą išma-
tuoti miestui, jo vartams ir mūrams. 16 Miestas išdėstytas
keturkampiu; jo ilgis ir plotis lygūs. Jis išmatavo miestą
mastu ir rado dvylika tūkstančių stadijų*. Jo ilgis, plo-
tis ir aukštis lygūs. 17 Jis išmatavo jo mūrą ir rado šimtą
keturiasdešimt keturių uolekčių* žmonių mastu, tiek pat
ir angelo mastu. 18* Jo mūras sukrautas iš jaspio, o pats
Tob 13,17 Iz 54,11-12 miestas iš gryno aukso, panašaus į vaiskų stiklą. 19 Miesto
mūrų pamatai papuošti visokiais brangakmeniais. Pir-
mas pamatas yra jaspio, antras safyro, trečias chalcedono,
ketvirtas smaragdo, 20 penktas sardonikso, šeštas sardžio,
septintas chrizolito, aštuntas berilio, devintas topazo,
dešimtas chrizoprazo, vienuoliktas hiacinto, dvyliktas
ametisto. 21 Dvylika vartų – dvylika perlų, kiekvieni var-
tai iš vieno perlo. Ir miesto gatvės – grynas auksas, tarsi
vaiskus stiklas.

Jn 2,19-21 22* Bet aš jame nemačiau šventyklos, nes Viešpats,

21, 15-17* Miesto išvaizda – tartum milžiniškas kubas, tobulumo simbolis (žr. 1 Kar 6, 19-20). Miesto ir jo sienų matmenys – simbolinio skaičiaus 12 dauginiai (žr. 7, 4-9 paaiškinimą).

21,16* *...dvylika tūkstančių stadijų*: apie 2300 km; skaičiai – simboliai, o ne matematika. Skaičius yra simbolinis: dvylikos apaštalų, Naujojo Izraelio vadovų, skaičius, padaugintas iš 1000, simbolizuoja krikščionių visumą.

21, 17* *...šimtą keturiasdešimt uolekčių*: uolektis – 45 cm, tad 140 uolekčių – apie 65 m.

21, 18-21* Auksas ir brangakmeniai simbolizuoja tikėjimo Bendrijos – Bažnyčios – grožį ir kilnumą (žr. Iš 28, 15-21; Tob 13, 16-17; Iz 54, 11-12).

21, 22* Kristus – Bažnyčia, Dievo artumas. Taigi kitos buveinės žemėje Dievui nereikia (žr. Mt 18, 20; 28, 20; Jn 4, 21).

visagalis Dievas, ir Avinėlis yra jo šventykla. 23 Miestui
apšviesti nereikia nei saulės, nei mėnulio, nes jį ap- Iz 60, 1-2. 19-20 2 Kor 3, 18
šviečia tviskanti Dievo šlovė ir jo žiburys yra Avinėlis*.
24*Tautos vaikščios jo šviesoje, ir žemės karaliai atsineš Iz 60, 3
į jį savo puošnumą. 25 Jo vartai nebus uždaromi dieną,
– nes tenai nebus nakties, – 26 ir į jį bus sugabenti tautų Iz 60, 3. 11
lobiai ir brangenybės. 27 Bet ten niekada nepateks, kas Iz 35, 8; 52, 1 Zch 13, 1-2
netyra, joks nešvankėlis ar melagis, o tiktai tie, kurie 2 Pt 3, 13
įrašyti Avinėlio gyvenimo knygoje.

22 1 Angelas parodė man gyvybės vandens* upę, Ez 47, 1-12 Jn 4, 1+
tvaskančią tarsi krištolas, ištekančią nuo Dievo ir Avi-
nėlio sosto. 2 Aikštės viduryje, tarp upės atšakų, auga Ez 47, 12
gyvybės medis*, duodantis dvylika derlių, kiekvieną
mėnesį vedantis vaisių, o to medžio lapai tinka tau-
toms gydyti. 3 Nieko prakeiktino nebebus. Mieste sto- Zch 14, 11
vės Dievo ir Avinėlio sostas, ir Dievo tarnai garbins jį. =7, 15
4 Jie regės jo veidą*, ir jų kaktose bus jo vardas. 5 Nak- 1 Jn 3, 2 1 Kor 13, 12
ties nebebus, jiems nereikės nei žiburio, nei saulės švie-
sos, nes Viešpats Dievas jiems švies, ir jie viešpataus
per amžių amžius.

21, 23* *...žiburys yra Avinėlis*: žr. Jn 8, 12.

21, 24-27* Visi geros valios vyrai ir moterys su džiaugsmu priimami į tikėjimo Bendriją (žr. Iz 60, 1. 3. 5. 11).

22, 1. 17* *...gyvybės vandens*: arba *gyvojo vandens* (žr. 7, 17 paaiškinimą).

22, 2* *...gyvybės medis*: žr. 22, 14; taip pat 2, 7 paaiškinimą.

22, 4* *Jie regės jo veidą*: žr. Mt 5, 8; 1 Kor 13, 12; 1 Jn 3, 2.

+ G +

EPILOGAS

19,9;21,5 Dan 8,26 6* Tuomet jis man pasakė: „Šie žodžiai patikimi ir
1,1;22,16 tikri. Viešpats, pranašų dvasių Dievas, atsiuntė savo
Dan 2,28 angelą parodyti savo tarnams, kas turi įvykti netrukus.
1,3+ 7 Štai aš veikiai ateinu*! Palaimintas, kas laikosi šios
knygos pranašystės žodžių!“
8 Aš, Jonas, visa tai mačiau ir girdėjau. Išgirdęs ir
19,10+ pamatęs aš puoliau po kojų rodžiusiam angelui, norė-
damas jį pagarbinti. 9 Bet jis įspėjo: „Žiūrėk, kad to
nedarytum! Juk ir aš esu tarnas, kaip tu ir tavo broliai
pranašai, ir visi, kurie laikosi šios knygos žodžių. Dievą
garbink!“
10,4 10 Jis sako man: „Neslėpk pranašiškų šios knygos
žodžių, nes laikas trumpas*. 11 Piktadarys toliau tedaro
Dan 12,10 piktadarybes, kas susitepęs, tesusitepa dar labiau, teisu-
sis toliau tevykdo teisumą, ir šventasis dar tepašventėja.
Iz 40,10 Ps 62,13+ 12 Štai aš veikiai ateinu, atsinešdamas atlygį, ir kiekvie-
1,8+ nam atmokėsiu pagal jo darbus. 13* Aš esu Alfa ir Omega,
Iz 41,4; 44,6 Pirmasis ir Paskutinysis, Pradžia ir Pabaiga. 14 Palaiminti,
7,14; 22,2 kurie išsiplauna savo drabužius, kad įgytų teisę į gyvy-
bės medį ir galėtų įžengti pro vartus į miestą*. 15 O lauke

22, 6-21* Epilogas, pakartodamas temas ir išraišką, kartu su prologu tarsi įrėmina knygą (žr. 1, 1-3 paaiškinimą).

22, 7. 12. 20* *...aš veikiai ateinu:* kalba Kristus (žr. 1, 3 paaiškinimą).

22, 10* *...laikas trumpas:* arba *laikas yra arti* (žr. 1 Kor 7, 29-31).

22, 13* Kristus sau pritaiko Dievo apie save tartus žodžius (žr. 1, 8).

22, 14 *...į miestą:* dangiškąją Jeruzalę (žr. 21, 2 paaiškinimą).

lieka šunys, burtininkai, palaidūnai, žudikai, stabmel- =21, 8 Sk 5, 1-4
džiai ir visi, kurie mėgsta melą ir jį daro. Rom 1, 29+
16 „Aš, Jėzus, pasiunčiau savo angelą jums tai paliu-
dyti apie Bažnyčias. Aš esu Dovydo atžala* ir palikuonis, 1, 11s
žėrinti aušrinė žvaigždė*!“ 2, 28+
17 Ir Dvasia, ir sužadėtinė* kviečia: „Ateik!“ Ir kas
girdi, teatsiliepia: „Ateik!“ Ir kas trokšta, teateina, ir Iz 55, 1 Apr 21, 6
kas nori, tesisemia dovanai gyvybės vandens.
18 Aš pareiškiu kiekvienam, kuris klauso šios knygos
pranašystės žodžių: „Jeigu kas prie jų ką pridės – Dievas Įst 4, 2
jam pridės aprašytų šioje knygoje negandų. 19 Ir jeigu
kas atims ką nors nuo šios pranašystės knygos žodžių –
Dievas atims jo dalį nuo gyvybės medžio ir šventojo
miesto, kurie aprašyti šitoje knygoje“.
20 Tas, kuris šitai liudija, sako: „Taip, aš veikiai atei- Apd 3, 20-21 1 Kor 15, 23+
nu!“ Amen. Ateik, Viešpatie Jėzau!*
21 Viešpaties Jėzaus malonė su jumis visais! Amen!

22, 16* *...Dovydo atžala*: žr. 5, 5 paaiškinimą. *...aušrinė žvaigždė*: žr. 2, 26-28.

22, 17* *Ir Dvasia, ir sužadėtinė*: Šventoji Dvasia ir Bendrija – Bažnyčia (žr. 21, 2 paaiškinimą).

22, 20* *Ateik, Viešpatie Jėzau*: liturginis priedainis, dažnai kartojamas krikščionių šūkis, panašus į aramėjišką *Marana tha – Ateik, mūsų Viešpatie!* (1 Kor 16, 22). Tai buvo pirmųjų krikščionių malda laukiant paruzijos – Kristaus sugrįžimo šlovėje (žr. 1, 3 paaiškinimą).

NAUJOJO TESTAMENTO SĄVOKŲ ŽODYNAS

amen – hebr. k. žodis, reiškiantis *tai tiesa, tebūnie taip*; Apr 3, 14 šis žodis žymi Kristų.

amžinasis gyvenimas, arba tiesiog *gyvenimas* (Mt 7, 14; 19, 16–17; Jn 5, 24; 6, 63; Apd 1, 18; 1 Jn 5, 12 ir kt.) reiškia ne tiek begalinę laiko trukmę, kiek vidinę savybę: kitokį gyvenimą negu įprastas, kasdienis gyvenimą. Amžinasis gyvenimas yra Dievo pasaulyje (Mt 18, 8), paties Dievo (Ef 4, 18) ir Kristaus (Jn 5, 26) gyvenimas. Šis dieviškasis gyvenimas turi tapti ir žmogaus gyvenimu.
Pagal kontekstą amžinasis gyvenimas iškeliamas arba jau kaip esamas dalykas, dabarties realybė (Jn 5, 24–25), arba ateisiantis pasaulio pabaigoje (Mt 25, 46).
Mt 18, 8; 19, 17 ir kt. posakis *įeiti į gyvenimą* gali atitikti posakio *įeiti į Dievo Karalystę* prasmę.

amžius nereiškia 100 metų periodo, bet žymi įvairias epochas, kurioms keičiantis vyksta pasaulio istorija.
Nuo amžių (1 Kor 2, 7) – prieš pasaulio pradžią, amžinai.
Amžių Karalius (1 Tim 1, 17) – Karalius nuo amžių ir visiems amžiams.
Per amžių amžius (superliatyvas, kaip ir karalių karalius ar giesmių giesmė) – visais laikais.

angelas – kilni dvasia, Dievo pasiuntinys bei įgaliotinis (Lk 1, 11.26; 2, 9–10; 22, 43; Apd 7, 30 ir kt.).
Viešpaties angelas – posakis iš ST, paprastai nuoroda į paties Dievo kalbėjimą ar pasirodymą.
arkangelas – aukštesnio rango angelas.

šėtono angelai (Mt 25, 41; 2 Kor 12, 7; Apr 12, 7–9) – velnio pasiuntiniai ir atstovai.

Angelai kartais laikomi ir žmonių sargais ar jų atstovais pas Dievą (Mt 18, 10). Apr 2–3 sk. atskiros Bažnyčios angelas greičiausiai yra jos vadovas.

apaštalas – Kristaus pasiuntinys. Pirmiausia tai dvylika paties Jėzaus pasirinktų asmenų. Apaštalu save vadina ir Paulius bei grindžia tai prisikėlusio Kristaus regėjimu (1 Kor 9, 1; Gal 1, 1).

Šiuo vardu kartais vadinami ir veiklūs apaštalų talkininkai (Apd 14, 14; Rom 16, 7).

apipjaustymas – žydų apeiginė operacija, atliekama naujagimiams berniukams (Lk 2, 21).

Apipjaustymas (Pr 17 sk.) reiškė, kad žmogus yra narys Izraelio tautos, su kuria sudaryta sąjunga (žr. *sandora*). Todėl žydai vadinami apipjaustytaisiais. Gal 2, 13 taip vadinami žydų kilmės krikščionys, šios praktikos tęsimo šalininkai, o pagonys – neapipjaustytaisiais. Paulius kovojo, kad pagonių kilmės krikščionys nebūtų apipjaustomi (1 Kor 7, 18–19; Gal 2, 3–6; 5, 2–4); taip nusprendė ir apaštalų susirinkimas Jeruzalėje 49 m. (Apd 15 sk.).

Širdies apipjaustymas (Rom 2, 28–29) išreiškia vidinį atsidavimą Dievo tarnybai.

apreiškimas – 1. veiksmas, kuriuo Dievas arba Kristus duoda suprasti žmogui Evangeliją arba apaštališkąją užduotį (1 Kor 14, 6; Gal 1, 12; 2, 2; Ef 3, 3); 2. Dievo garbės atskleidimas išgelbėtuosiuose pasaulio pabaigoje (Rom 8, 18–19).

apsireiškimas – garbingasis Kristaus pasirodymas, kai ateis laikų (pasaulio) pabaigoje (Rom 2, 5; 1 Kor 1, 7; 2 Tes 1, 7); *apsireikšti* (Rom 8, 19; 2 Tes 2, 3.6.8) – pasirodyti, atsiskleisti.

atėjimas – garbingasis Kristaus atėjimas laikų pabaigoje (2 Pt 3, 4; 1 Jn 2, 28; žr. *diena*).

auka – kas atnašaujama Dievui, norint jį pagerbti, jam padėkoti, ko nors išmelsti (pvz., įžadu – Apd 21, 26) arba

atsilyginti už nuodėmes. NT mini pagonių aukas (Apd 14, 13; 1 Kor 10, 20); krikščionys nevalgydavo stabams aukotos mėsos, kad tai nebūtų palaikyta dalyvavimu pagonių kulte (1 Kor 10, 28). Izraelitai aukodavo smilkalus (Lk 1, 9), įvairius produktus (aliejų, vyną), taip pat gyvulius, iš kurių kilniausiu laikomas avinėlis (žr. *avinėlis*).

aukuras – pakyla ar stalas atnašoms aukoti; aukuro ragai (smailumos keturiuose aukuro kampuose) buvo laikomi švenčiausiomis aukuro vietomis (Apr 9, 13).

avinėlis – nekalta ir nebyli atnaša (Apd 8, 32, plg. Iz 53, 7): Velykų avinėlis (Mk 14, 12; Lk 22, 7, plg. Iš 12 sk.). Minint išsivadavimą iš Egipto per žydų Velykas buvo aukojamas ir valgomas avinėlis.

Dievo Avinėlis – Kristaus Atpirkėjo įvaizdis (Jn 1, 29.36).

avys – Dievo ganomi, t.y. jo vadovaujami ir gelbstimi žmonės; Jn 21, 15–17 avinėliai – eiliniai tikintieji, avys – galbūt jų vyresnieji.

dangus/dangiškas: 1. fizinė erdvė – aukštybės (Mt 16, 3); 2. ypatinga Dievo sritis (Mt 6, 9–10; Jn 1, 51 ir kt.); 3. kadangi izraelitai vengė tarti Dievo vardą, dažnai žodis *dangus* žymi patį Dievą (Lk 15, 18), Dangaus Karalystė – Dievo viešpatavimą (Mt 5 sk.).

demonas – (sinonimai *piktoji dvasia, nešvarioji dvasia,* kartais tik *dvasia*) NT, kaip ir tų laikų žydų religijoje, – dvasinė būtybė, tarnaujanti šėtonui. Manyta, kad demonai sukelia įvairias ligas, yra kalti dėl luošumo, ypač dėl nervų (Mk 9, 15–18) ar psichikos ligų (Mk 5, 2–5). Todėl išvaryti demonus, apsėdusius žmogų (Mt 4, 24; 8, 16), sinonimiškai reiškia žmogų *išgydyti.*

Žmonės vertėsi demonų išvarymu (Mt 12, 27; Mk 9, 38; Apd 19, 13), praktikuodami daugiau ar mažiau magines procedūras. Jėzus suvaldo demonus vien žodžio galia (Mk 5, 8 ir kt.). Daugelyje NT vietų stabų kultas laikomas demonų garbinimu (1 Kor 10, 20–21; Apr 9, 20).

diena – lemtingas laikas. ST pranašai skelbė ateisiant Viešpaties dieną, kai Dievas galutinai teis Izraelį ir pagonių tautas.

NT *Viešpaties diena* – nuoroda į būsimą šlovingą Kristaus atėjimą (Fil 1, 6; 2, 16). Viešpaties diena gali būti suprantama kaip Dievo rūstybės diena (Rom 2, 5), teismo diena (Mt 10, 15; Lk 10, 12; 1 Kor 3, 13) arba, priešingai, atpirkimo (išgelbėjimo) diena (Ef 4, 30). Posakis *aną dieną* (Mt 7, 22 ir kt.) beveik visada yra užuomina į šį pilnatvės laiką.

Dievo/Dangaus Karalystė – NT dažnas posakis, reiškiantis Dievo viešpatavimo faktą ir pačią jo viešpatiją. Tai: 1. dabarties tikrovė (Mt 12, 34), slaptinga (Lk 17, 20), susijusi su Jėzumi (Mt 12, 28; Lk 17, 21); 2. būsima tikrovė (Mk 9, 1; Lk 22, 30, 1 Kor 6, 9–10; 15, 50 ir kt.); 3. nauja Kristaus nustatyta išganymo tvarka (Rom 14, 17; 1 Kor 4, 20); 4. amžinosios palaimos būsena (Mt 5, 20; 7, 21; 18, 3; 19, 23–24 ir kt.).

Dovydo sūnus – taip Jėzaus amžininkai žydai vadino laukiamą Mesiją. Mat karaliui Dovydui per pranašą Nataną Dievas buvo pažadėjęs, kad karalius gelbėtojas arba Mesijas, t.y. Pateptasis, kils iš jo palikuonių.

Evangelija – gr. k. žodis, reiškiantis *Geroji Naujiena*: 1. žinia apie Jėzaus asmenį bei darbus ir tos žinios skelbimas (Rom 2, 16; 2 Tim 2, 10; Fil 4, 3); 2. Biblijos knygos, aprašančios Jėzaus darbus ir kalbas (Mk 1, 1).

evangelistas – žmogus, perduodantis kitiems Gerąją Jėzaus Naujieną (Apd 21, 8; Ef 4, 11; 2 Tim 4, 5).

faraonas – senųjų Egipto valdovų titulas. NT mini patriarcho Juozapo (Apd 7, 10.13 ir kt.) ir Mozės laikų (Apd 7, 21; Rom 9, 17) faraonus.

fariziejai – Kristaus laikų religinė partija, kurios nariai iš savęs ir iš kitų reikalavo smulkmeniško klusnumo Mozės Įstatymui ir jo tradiciniams aiškinimams (Mk 7, 1–23). Kitaip negu sadukiejai, jie tikėjo angelų buvimu ir mirusiųjų prisikėlimu (Apd 23, 7–8). Iš jų – daug Rašto aiškintojų ir Įstatymo mokytojų. Prieš atsivertimą ir apaštalas Paulius buvo uolus fariziejus (Apd 23, 6; Fil 3, 5).

Jėzus smerkė fariziejų pasipūtimą ir negailestingumą, o tie vis labiau jo nekentė.

ganytojas – žmogus, kurio pareiga ginti kaimenę į ganyklą ir sergėti ją nuo pavojų.
Šiuo žodžiu vadinami: 1. Izraelio tautos vadai (Mt 2, 6; 9, 36); 2. Jėzus – Gerasis Ganytojas (Jn 10, 11); 3. krikščionių bendruomenių vadovai (Jn 21, 15–18; Apd 20, 28; 1 Pt 5, 2 ir kt.).

graikai: 1. graikų kultūros tautos, nežydai (žr. *pagonys)*; 2. graikiškai kalbantys žydai, pasklidę graikų kultūros šalyse; 3. nežydų kilmės krikščionys.

gundyti, gundymas/ pagunda – graikų k. ž. *peiradzō* reiškia ir kreipti žmogų nuo teisingo kelio, ir apskritai mėginti jo jėgas bei ištikimybę.
Mėginimu verčiama tada, kai kalbama apie sunkumus, kuriuos nugalint stiprėja tikėjimas (Jn 6, 6; 2 Kor 13, 5; Jok 1, 2–3; 1 Pt 1, 6; Apr 2, 10 ir kt.); *gundymu/pagunda* verčiama, kai išbandymas lydimas piktų kėslų.
Žmonės kartais „gundo" Dievą – neprotingai mėgina jo kantrybę ar galybę (1 Kor 10, 9; plg. Mt 1, 7), bet Dievas niekada negundo žmogaus (Jok 1, 13), t.y. neveda jo į pikta.

gundytojas – šėtonas, velnias: Dievo leidžiamus išmėginimus jis ne kartą bando panaudoti žmogui atitraukti nuo Dievo (1 Tes 3, 5).

Įstatymas: 1. visuma įsakymų, kuriuos Dievas apreiškė Izraelio tautai, ypač tuos, kurie buvo per Mozę paskelbti ant Sinajaus kalno; 2. knygos, kuriose surašyti tie įsakymai: tiesiogine prasme pirmosios penkios Biblijos knygos, plačiąja prasme – visas ST; 3. žmogaus veikimą skatinanti galia – gera ar bloga (Rom 7, 22–23; 8, 2).

Įstatymo mokytojai – žr. *Rašto aiškintojai*

jungas – medinis įtaisas jaučiams kinkyti; NT vartojamas tik simboline reikšme – reiškia visokį slegiantį suvaržymą, pvz., po jungu yra vergai (1 Tim 6, 1) arba žydai, varžomi smulkmeniškų Mozės Įstatymo reikalavimų (Gal 5, 1).

Priešingai, Jėzaus mokslo reikalavimai teikia dvasios laisvę, jo jungas yra švelnus, mielas (Mt 11, 30).

karalystė – žr. *Dievo/Dangaus Karalystė*.

kraujas ST – gyvybės pagrindas. Žydų sampratoje kraujas yra gyvybė (Kun 17, 11). Tuo paaiškinamas žodžio *kraujas* vartojimas NT įvairiomis perkeltinėmis reikšmėmis: 1. gyvybė (Mt 27, 4); kūnas ir kraujas – žemėje gyvenantis žmogus (Mt 16, 17; Gal 1, 16); 2. išlietas kraujas – smurto mirtis (Mt 27, 24–25; Lk 11, 50; Apr 6, 10).
Kraujas, kaip ir gyvybė, priklauso Dievui (todėl žydai nevartoja maisto su krauju (plg. Apd 15, 20). Jis sudaro svarbiausią aukos dalį (Žyd 9, 7.12–13 ir kt.). Kartais juo vadinama pati auka, ypač pasakyme *Kristaus kraujas* (Lk 22, 20; 1 Kor 11, 25; Ef 1, 7).

kunigas – pašventintas asmuo, atliekantis viešąjį Dievo garbinimą, ypač visos bendruomenės vardu atnašaujantis aukas. NT mini pagonių (Apd 14, 13) arba žydų kunigus (Lk 1, 5; Jn 1, 19 ir kt.). Pastarieji atlikdavo apeigas tik Jeruzalės šventykloje. Bendrojoje Bažnyčios kunigystėje dalyvauja ir visi krikščionys (Apr 1, 6; 5, 10; 1 Pt 2, 5).
Aukštieji kunigai – buvę vyriausieji kunigai, taip pat keturių žymiausių kunigų šeimų atstovai, iš kurių būdavo renkami vyriausieji kunigai (Mt 20, 18; Mk 10, 33; Lk 22, 52.66; Jn 18, 3; Apd 4, 6).
Vyriausiasis kunigas – kasmet renkamas aukščiausias religinis tautos vadovas, vyriausias auklėtojas ir sinedriono pirmininkas (Jn 11, 49; 18, 12.19; Apd 4, 6; 5, 17; 23, 2 ir kt.). Žyd 3–10 sk. kalba apie Jėzų kaip tobulą ir amžiną aukščiausiąjį kunigą.

matai

ilgio:
- stadija (Jn 6, 19 ir kt.) ~ 185 m
- sieksnis (Apd 27, 28) ~ 185 cm
- mastas (Jn 21, 8; Apr 21, 17) ~ 44 cm

talpos:
trys skirtingi terminai verčiami *saikas*, *indas*:

– indas (Jn 2, 6) ~ 40 litrų
– saikas (Mt 13, 33; Lk 13, 21) ~ 15 litrų
– saikelis (Apr 6, 6) ~ 1,1 litro

svorio:
– talentas (Apr 16, 21) ~ 34 kg
– romėniškas svaras (Jn 12, 3; 19, 39) ~ 336 g

mokinys reiškia ne tik tiesioginius kurio nors mokytojo mokinius (Mk 2, 18; Mt 10, 24–25), bet ir kurios nors asmenybės ar religinės krypties sekėjus (Jn 9, 29; Mt 22, 16). Dažniausiai vartojamas Jėzaus mokinių reikšme: 1. dvylika apaštalų (Mt 10, 1); 2. gausesnė apaštalų padėjėjų grupė (Lk 10, 1); 3. arba dar didesni būriai, priėmę jo mokymą (Jn 4, 1; 19, 38). Mokinio ypatybė yra sekti Jėzumi (Mt 8, 22; 10, 38; 19, 27; Lk 14, 27; Apd 6, 7; 11, 26 ir kt.). Mokiniais, taip pat broliais (Apd 1, 15), tikinčiaisiais (Apd 2, 44), krikščionimis (Apd 11, 26), vadinami krikščionių bendruomenių nariai.

neraugința duona: Bėgdami iš Egipto izraelitai nespėjo išrauginti duonos ir kepė neraugintą. Tai minėdami, visą Velykų savaitę žydai Kristaus laikais ir dabar valgo neraugintą duoną (macus).

1 Kor 5, 7 neraugintos duonos įvaizdžiu aptariamas naujas krikščioniškas gyvenimas.

nusidėjėlis 1. Dievui neklusnus, nuo jo atsitraukęs asmuo (Mt 26, 45; Jn 9, 16; Rom 5, 8 ir kt.); 2. fariziejų ir Rašto aiškintojų supratimu – kas viešai pažeidžia Dievo ar Mozės Įstatymo nuostatus, tad ir mokesčių rinkėjai (Mk 2, 16; Lk 7, 37; 19, 7 ir kt.). Jėzaus priešai jį patį laikė nusidėjėliu (Jn 9, 24).

nuteisinimas – dažnai apaštalo Pauliaus laiškuose (ypač Rom) vartojamas žodis, reiškiantis tą Dievo malonės veiksmą, kuriuo žmogui atleidžiamos nuodėmės ir jis pašventinamas.

pagonis: 1. nežydų tautos asmuo; daugiskaita – nežydų tauta ar tautos; stabmeldžiai (1 Pt 2, 12; 4, 3); 2. nežydų kilmės krikščionis (Gal 2, 11; Ef 3, 1; Rom 16, 4).

palyginimas (gr. k. *parabolē*) – 1. analoginis pasakojimas. Trumpais palyginimais (Mt 5, 13.14) arba platesniais

pasakojimais iš kasdienio gyvenimo bei aktualijų (Mt 13, 24–30; Lk 15, 11–32) Jėzus klausytojams nušviečia dalykus, kurių jie nežinojo arba menkai suprato (Mk 4, 33; Mt 13, 35); 2. mįslingas mokymas (Mk 4, 11; 7, 17).

pasaulis – šiuo žodžiu verčiami trys gr. k. žodžiai – *gē, aiōn, kosmos*: 1. *gē* (žemė): žmonių gyvenamoji žemė, visas pasaulis įprastine reikšme; 2. *aiōn* (amžius): dabartinis pasaulis kaip priešprieša būsimajam; 3. *kosmos* (pasaulis): a. Dievo sukurtoji visata (Jn 1, 10; Rom 4, 13); b. šis žemiškasis pasaulis kaip kontrastas Dievo pasauliui arba pačiam Dievui (Jn 17, 14; 18, 36), taip pat žmonija, priešinga Dievui ir Kristui; c. visa žmonija (Mt 5, 14; Jn 3, 16–17; 17, 11.13).

paslaptis/slėpinys NT – dažniausiai Dievo planas išgelbėti pasaulį; jis daug amžių buvo nežinomas žmonėms, o dabar yra atskleistas Kristuje ir per Kristų (Mk 4, 11; Rom 11, 25; 1 Kor 2, 7; Ef 3, 3; Kol 1, 2; Apr 10, 7 ir kt.).

pasninkas – susilaikymas nuo valgio ir gėrimo tam tikrą laiką. ST žydai laikosi pasninko religiniais motyvais; jis lydi maldas arba išreiškia nusižeminimą prieš Dievą. Pasninkas gali būti visuotinis (pvz., prieš Permaldavimo dieną) arba individualus. Fariziejai pasninkaudavo du kartus per savaitę (Lk 18, 12). Pirmieji krikščionys irgi pasninkaudavo. Jėzus smerkė šios praktikos formalumą (Mt 6, 16–18).

patepimas – 1. ST patepimo apeigose naujam karaliui arba naujam vyriausiajam kunigui ant galvos būdavo pilamas šventintas aliejus. Toks asmuo nuo to laiko būdavo Viešpaties pateptasis (Apd 4, 27). Perkeltine prasme pateptasis žymi žmogų, kurį Dievas pasirinko išgelbėjimo darbui (Lk 4, 18); 2. ligonių patepimas (Jok 5, 14); 3. perkeltine prasme – Šventosios Dvasios suteikimas (2 Kor 1, 21; 1 Jn 2, 20).

piktžodžiavimas – 1. žodžiai, kuriais žeidžiama Dievo garbė; ST piktžodžiautojus baudė mirtimi. Jėzus buvo kaltinamas piktžodžiavimu todėl, kad sakėsi esąs Dievo

Sūnus (Mt 9, 3; Jn 10, 33–36), ir sinedrionas jį už tai nuteisė mirti (Mk 14, 62–64); 2. priešinimasis Kristui (1 Tim 1, 13) arba Šventajai Dvasiai (Lk 12, 10).

pinigai –

denaras – romėnų sidabrinė moneta (Jn 6, 7; 12, 5; Apr 6, 6). Tai žemės ūkio darbininko dienos uždarbis (Mt 20, 2);

drachma – graikų sidabrinė moneta, lygi denarui;

didrachma – 2 drachmų vertės moneta. Toks buvo izraelitų metinis mokestis šventyklai (Mt 17, 24);

statera – 4 drachmos, t.y. dvigubas metinis mokestis šventyklai (Mt 17, 27);

mina – 100 denarų (Lk 19, 16): talentas 6000 denarų (Mt 18, 24; 25, 13).

pirmienos (pradmenys, pirmatikiai, pirmagimis): 1. ST pirmieji derliaus vaisiai; jie aukojami Dievui reiškiant dėkingumą už visą derlių (Kun 23, 9–22); 2. NT perkeltine prasme – pradžia kaip visumos laidas: a. Šventosios Dvasios dovana (Rom 8, 23); b. pirmieji kokios nors vietovės atsivertėliai (plg. Rom 16, 5; 1 Kor 16, 15); c. pirmasis iš prisikėlusiųjų – Kristus (1 Kor 15, 20.23).

pranašas – Dievo valios skelbėjas: 1. ST pranašai (Jn 8, 52–53; Apd 3, 18 ir kt.) ir jų raštai, ypač posakyje *Įstatymas ir Pranašai*; 2. Mesijas, laukiamas laikų pabaigoje pagal Įst 18, 15 (Apd 3, 21–23; 7, 37); 3. Dievo vardu raginantys atsiversti asmenys: Jonas Krikštytojas (Mt 11, 9 ir kt.) ir pats Jėzus (Jn 4, 19 ir kt.); 4. daugelis senosios Bažnyčios narių (Apd 13, 1; 21, 9–10; 1 Kor 12, 10; Ef 2, 20 ir kt.), kurie Dievo Dvasios veikiami drąsindavo ir įspėdavo; būta ir netikrų pranašų (Apd 16, 6; Apr 2, 20 ir kt.); 5. ateities pranašautojas (NT retai, pvz., Apd 11, 27–28).

pranašystė – pranašo kalba: įspėjimas, paraginimas, ateities nusakymas (Jn 11, 51; Apr 1, 3).

pretorijus – NT romėnų valdytojo rezidencija (Mt 27, 27; Mk 15, 16; Apd 23, 35).

rankų uždėjimas (ant galvos) NT lydi: 1. laiminimą (Mt

19, 13); 2. gydymą (Mt 9, 18; Mk 16, 18; Lk 4, 40; Apd 28, 8); 3. Krikštą ir Šventosios Dvasios dovanų suteikimą (Apd 8, 17–19; 19, 6); 4. paskyrimą atsakingoms Bažnyčios pareigoms ar pasiuntinybei (Apd 6, 6. 13, 3; 1 Tim 4, 14).

Rašto aiškintojai – Jėzaus laikais Rašto aiškintojai buvo Izraelio Biblijos (mūsų ST) tyrinėtojai. NT dažnai Rašto aiškintojai minimi su fariziejais, kuriems priklausė daug Raštų aiškintojų. Jie minimi ir kartu su Izraelio seniūnais (vyresniaisiais). Rašto aiškintojai turėjo savo atstovų ir sinedrione.

raupsuotieji – sergantys raupsais ar kitomis odos ligomis. Raupsuotasis buvo laikomas suteptu (nešvariu), atskiriamas nuo viešojo gyvenimo: raupsuotieji privalėjo gyventi už miesto ar kaimo ribų, atokiai nuo sveikųjų (Lk 17, 12). Jėzaus nestabdė šie draudimai – jis ėjo pas juos ir išgydė (anot NT – apvalė) daugybę raupsuotųjų (Mt 8, 3; 11, 5 ir kt.). Izraelio įstatymai reikalavo, kad raupsuotojo išgydymas būtų patvirtintas kunigo ir lydimas aukos (Mt 8, 4; Lk 17, 14).

sadukiejai – religinė partija, kuriai priklausė daug aukštųjų dvasininkų. Jie nepripažino angelų buvimo ir mirusiųjų prisikėlimo. Politikoje ieškojo susitaikymo su romėnų okupacine valdžia. Buvo priešiški Kristui, nes pavydėjo įtakos žmonėms.

Samarija, samariečiai: Samarija – centrinė Palestinos provincija tarp Galilėjos šiaurėje ir Judėjos pietuose. Samariečiai – senosios Izraelio karalystės gyventojai, sumišę su pagonimis Asirijos kolonistais. Pripažino tik penkias pirmąsias Izraelio Biblijos knygas. Žydai ir samariečiai niekino ir nekentė vieni kitų (Lk 9, 53; Jn 4, 9). Jėzus smerkė šias rietenas (Lk 9, 55; Jn 4, 7). Po Judėjos Samarija buvo pirmasis krikščionių misijų kraštas (Apd 1, 8; 8, 5).

Sandora (gr. k. *diathēkē*) – šventa Dievo sutartis su žmonėmis: 1. su visa žmonija per Nojų (Pr 9, 9–17); 2. su atskiru rinktiniu žmogumi, pvz., Abraomu (Pr 15, 18), Dovydu (Ps 89, 4–5); 3. su Izraelio tauta (Iš 19, 5–6).

Sandora visada lydima pažadų ir dažniausiai sutvirtinama auka (Pr 15, 9–17; Iš 24, 3–8). Pranašai skelbia Dievą sudarysiant Naująją Sandorą su savo tauta (Jer 31, 31–34). Anot NT, Jėzaus mirtis įtvirtino Naująją Sandorą ir išplėtė ją visiems žmonėms. Gr. k. žodis *diathēkē* turi ir testamento reikšmę. Todėl Šventojo Rašto knygos, parašytos Senosios Sandoros laikais, vadinamos Senuoju Testamentu, Naujosios Sandoros – Naujuoju Testamentu.

Sekminės: ST – Įstatymo apreiškimo ant Sinajaus kalno minėjimas ir derliaus šventė. Ji švenčiama praėjus septynioms savaitėms (todėl liet. Sekminės), arba penkiasdešimtąją dieną po Velykų (gr. *pentēkostē*). Viena iš didžiausių izraelitų švenčių, per kurias jie renkasi į Jeruzalę (Apd 2, 1.5). NT – Šventosios Dvasios nužengimo diena.

seniūnai (pažodžiui *vyresnieji*) – žymiųjų žydų šeimų galvos, turintys didelį autoritetą religiniame ir visuomeniniame gyvenime; dalis sinedriono narių (Mt 16, 21; 26, 57; Apd 4, 5; 22, 5 ir kt.).

sinagoga: 1. kurios nors vietovės žydų bendruomenė (Jn 9, 22; Apd 9, 2; Apr 2, 9); 2. pastatas, kuriame toji bendruomenė šabo dieną renkasi skaityti Biblijos ir melstis. Aukos būdavo atnašaujamos tik Jeruzalės šventykloje, bet ne sinagogose.

Sinagogą tvarkė vyresnysis (Mk 5, 35–36; Apd 13, 15; 18, 8 ir kt.), jam padėdavo patarnautojas (Lk 4, 20); 3. kartais literatūroje – apskritai izraelitų religinė bendrija kaip priešpriešа NT Bendrijai – Kristaus Bažnyčiai.

sinedrionas – aukščiausioji žydų tautos taryba ir religinių bylų teismas. Jį sudarė 71 narys iš aukštųjų kunigų, Rašto aiškintojų ir seniūnų (vyresniųjų); vadovavo vyriausiasis kunigas.

Sionas – kalva Jeruzalėje – poetinis Jeruzalės miesto pavadinimas.

Siono dukra (Jn 12, 15) – Jeruzalės gyventojai.

stoginės – Jeruzalės šventyklos portikai (Jn 10, 23; Apd 5, 12).

šabas – žydų savaitės septintoji diena (mūsų šeštadienis),

kurią nedirbamas joks darbas. Smulkmeniškos taisyklės griežtai nustato, ką draudžiama tą dieną daryti.

Šabo kelias (Apd 1, 12) – tai kelias, kurį žydams buvo galima nueiti šabo dieną, t.y. truputį mažiau nei kilometrą.

šėtonas (hebr. k. *kaltintojas*) – piktoji galybė, Dievo ir žmogaus priešas. NT jis turi labai daug sinonimų: velnias, piktasis (Jn 17, 15; Ef 6, 16), gundytojas (Mt 4, 3), Beliaras (2 Kor 6, 15), šio pasaulio kunigaikštis (Jn 14, 30), priešas (Mt 13, 39) ir kt. Jėzaus atėjimas rodo šėtono pralaimėjimą (Lk 10, 18).

švarus, nesuterštas: tai apeiginė švara, ne visada sutampanti su fizine. ST ir Jėzaus laikų judaizme žmogus privalo būti ritualiai nesuterštas, kad būtų su Dievu ir kad galėtų melstis ir dalyvauti pamaldose. Susiteršti, tapti nešvariu tuometinėje judaizmo sampratoje buvo galima dėl daugelio dalykų: dėl draudžiamo maisto valgymo, kontaktų su mirusiu ar pagoniu, liga (pvz., raupsai) ir kt. Susitepimas (susiteršimas) panaikinamas apsiplovimo apeigomis (Mk 7, 1–5; Jn 2, 6 ir kt.). Jėzus norėjo įveikti tos praktikos formalumą (Mt 7, 14–23), juo sekė ir apaštalai (Rom 14, 14.20).

Kai NT minimas būtinas apvalymas, tai jis reiškia Dievo arba Kristaus veikimą (Jn 13, 8; Ef 5, 26).

šventas (gr. k. *hagios*) pirmiausia reiškia priklausomumą Dievui, o tik paskui – pareigą būti morališkai tobulam (moralinį tobulumą reiškia gr. k. žodis *dikaios* – teisus). Vartojimo atvejai: 1. apie Dievą: a. Dievas yra šventas, nes yra pats sau, nuo nieko žemesnio nepriklausomas ir neprilygstamas (Jn 17, 11; 1 Pt 1, 15 ir kt.); b. Dievo Šventasis – Kristus (Jn 6, 69; Apd 3, 34; 1 Jn 2, 20; Apr 3, 7), išskirtiniu būdu priklausąs Dievui, jo siųstasis; c. Šventoji Dvasia – Dievo Dvasia; 2. apie kūrinius: a. angelai – Dievo tarnai (Apd 10, 22); b. žmonės, išrinkti tarnauti Dievui (Apd 3, 21; 1 Kor 7, 34; Ef 1, 4; 5, 26). Taigi *šventaisiais* vadinami tiesiog visi krikščionys (1 Kor 1, 2;

6, 1–2 ir kt.); c. objektai (pvz., šventykla), skirti Dievo tarnystei (Apd 6, 13; 21, 28; 1 Kor 3, 17).

šventykla – mūro siena apjuostas pastatų ir kiemų kompleksas Jeruzalėje – vyriausioji Dievo kulto vieta. Centrinis jos pastatas buvo šventovė, kurią sudarė šventoji (vieta), kur įeina tik kunigai (Lk 1, 9), ir *Šventų Šventoji*, kur kartą per metus, Permaldavimo dieną, įžengdavo vyriausiasis kunigas (Žyd 9, 25).

Šventykla, o ypač šventovė, buvo suprantama kaip vieta, kur yra Dievas. Štai kodėl Jn 2, 21 kalbama apie Kristaus kūną kaip apie tikrąją šventyklą. Laiškuose taip pat krikščionių bendruomenė prilyginama Dievo šventyklai (1 Kor 3, 16: 6, 19).

šventumas – asmens ar daikto ypatybė, rodanti jo priklausymą Dievui (1 Tes 3, 13; 1 Tim 2, 15 ir kt.).

vardas: NT, kaip ir ST, asmens vardas dažnai reiškia patį asmenį, pvz., Dievą ar Kristų (Jn 12, 28; 17, 6.11; Apd 3, 16 ir kt.). Todėl šauktis Viešpaties vardo – šauktis Viešpaties; tie, kurie šaukiasi Viešpaties vardo, yra Viešpaties gerbėjai, tikintieji.

Ką nors daryti *Dievo* ar *Jėzaus vardu* reiškia veikti: 1. vienybėje su juo ir tariant jo vardą (daryti stebuklus Mt 7, 22; išvarinėti demonus Mk 9, 38; melstis Jn 14, 13–14); 2. kaip Dievo ar Jėzaus atstovui bei įgaliotiniui (pranašauti Mt 7, 22; būti pasiųstam Mt 23, 39; parodyti svetingumą Mt 18, 5); krikštyti vardan – Krikštu ką susieti su Dievu, su Jėzumi (Mt 28, 18; Apd 8, 16).

Velykos (Pascha) – viena iš didžiųjų švenčių; jų švęsti Jėzaus amžininkai žydai rinkdavosi į Jeruzalę. Ji buvo švenčiama pavasarį, minint išėjimą iš Egipto. Velykų iškilmės šventimas buvo pažymimas Neraugintos duonos dienomis (Apd 12, 3; 20, 6) ir šeimos vakariene, per kurią būdavo valgomas Velykų avinėlis.

Sinoptinės evangelijos aprašo Jėzaus Paskutinę vakarienę kaip Velykų vakarienę (Mt 26, 17–29; Mk 14, 12–25; Lk 22, 7–23). Ketvirtoji evangelija pabrėžia, kad Jėzaus

mirtis sutapo su Velykų avinėlio auka (Jn 18, 28; 19, 14.31.36.42).

vyresnysis: 1. krikščionių bendruomenės vadovas (Apd 11–21 ir laiškuose); 2. autoritetingas Bažnyčios asmuo – apaštalas (2 Jn 1 ir 3 Jn 1); 3. vyresnieji – Bažnyčios visumos atstovai danguje (Apr 4, 4; 5, 5 ir kt.).

ženklas – nepaprastas įvykis, stebuklas, rodantis tiesioginį Dievo veikimą.

ženklai ir stebuklai – stebuklingi ženklai, rodantys Jėzų esant Mesiją ir Dievo Sūnų (Jn 2, 11; 4, 48.54; 6, 2; Apd 2, 19; 4, 30 ir kt.).

žydai – nuo kitų tautų skiriasi apipjaustymu ir ypatingu šabo laikymusi. Judaizmas – jų religija (Gal 1, 13). Judaizmą priėmę pagonys vadinami prozelitais, o prijaučiantieji – Dievo garbintojais arba dievobaimingaisiais. Gal 2, 13 – žydų kilmės krikščionys. Evangelistas Jonas žydais dažnai vadina tautos ar dvasininkų vyresniuosius.

Žmogaus Sūnus – Jėzus. Šiuo slaptingu vardu, paimtu iš ST (Dan 7, 13), Jėzus save vadina, nurodydamas savo nepaprastą pasiuntinybę, tačiau vengdamas Mesijo vardo, kuris buvo suprantamas politiškai. Šis vardas žymi: 1. laikų pabaigoje ateisiančio teisti Kristaus valdžią (Mt 16, 27; 19, 28; 25, 31–32; 26, 64; Lk 22, 48; Jn 5, 26–29); 2. Jėzaus silpnumą, neturtą, kančią (Mt 8, 20; Mt 17, 22–23; 20, 18; 26, 2.24.45; Mk 8, 31; Jn 6, 53); 3. Kristaus žemišką būklę ir valdžią (Mt 9, 6; 12, 8).

DALYKINĖ RODYKLĖ

Rodyklės pradžioje yra visa, kas tiesiogiai susiję su Jėzaus Kristaus asmeniu ir veikla. Kitos temos toliau grupuojamos abėcėlės tvarka.

Kai temos pavadinimą sudaro keli žodžiai, reikia ieškoti pagal manomą pagrindinį, o ten neradus – pagal kitus.

Žiūrėti ne tik nurodytas eilutes, bet ir gretimas.

Jėzus Kristus

Antrasis atėjimas (paruzija): Mt 24, 23–31; Mk 13, 20–27; Lk 17, 20–37; 21, 25–28; 1 Kor 15, 23; 1 Tes 2, 19; 3, 13; 4, 15; 5, 23; 2 Tes 2, 1.8; 2 Pt 1, 16; 3, 4; 1 Jn 2, 28.

Antrojo atėjimo (paruzijos) laukimas: Mt 16, 28; 24, 3; Mk 9, 1; Lk 9, 27; 1 Tes 2, 19; 3, 13; 4, 15; 2 Tes 2, 1; 2 Pt 3, 4.12; 1 Jn 2, 28.

Asmuo –

Dievo Sūnus: Mt 16, 16; Mk 14, 62; Lk 1, 35; Jn 1, 1.14; 5, 19; 6, 46; 10, 30; 14, 7–11; 17, 1–5; 20, 31;

Dievas-žmogus: Mt 1, 1.16; 9, 27; 12, 23; Lk 1, 31; 2, 6.21; 3, 23; Jn 1, 14; Rom 1, 3; Gal 4, 4; Fil 2, 7; Žyd 2, 14; 4, 15; Apr 5, 5;

Kunigas: Mt 20, 28; 26, 26–28; Mk 14, 22.24; Lk 22, 19; Jn 17; Žyd 4, 14–10, 29;

Mokytojas: Mt 5–7; 23, 10; Lk 4, 43; Jn 13, 13; Tit 2, 10;

Tarpininkas: 1 Tim 2, 5; Žyd 8, 6; 9, 15; 12, 24;

Valdovas: Mt 27, 37; Lk 1, 32; Jn 18, 37; 1 Kor 15, 25, Žyd 1, 8; 1 Pt 3, 22; Apr 19, 16.

Garbingumas: Lk 2, 32; 24, 26; Jn 1, 14; 2, 11; 17, 5; 1 Kor 2, 8; 2 Kor 3, 18; 4, 4; 1 Tim 3, 16; Tit 2, 13; 2 Pt 1, 11.17.
Genealogija: Mt 1, 1–17; Lk 3, 23–38.
Gyvenimo faktai –
stebuklingas prasidėjimas: Mt 1, 20; Lk 1, 31–35.42;
gimimas Betliejuje: Mt 2, 1; Lk 2, 1–21;
aukojimas šventykloje: Lk 2, 22–38;
bėgimas į Egiptą: Mt 2, 1–18;
gyvenimas Nazarete: Mt 1, 19–23; Lk 2, 39.51;
pasilikimas šventykloje: Lk 2, 41–50;
krikštas: Mt 3, 13–17; Mk 1, 9.11; Lk 3, 21; Jn 1, 31–34;
gundymas: Mt 4, 1–11; Mk 1, 12; Lk 4, 1–13;
viešojo veikimo pradžia: Mt 4, 12–25; Mk 1, 14–39; Lk 4, 14–44; Jn 1, 35–2, 11;
žr. taip pat mokymas, pranašystės, stebuklai;
atsimainymas: Mt 17, 1–9; Mk 9, 2–13; Lk 9, 28–36; 2 Pt 1, 16;
įžengimas į Jeruzalę: Mt 21, 1–9; Mk 11, 1–10; Lk 19, 29–38; Jn 12, 12–16;
žr. taip pat kančia;
nužengimas į pragarus: Mt 12, 40; Apd 2, 24–31; Rom 10, 7; 1 Pt 3, 19;
žr. taip pat prisikėlimas;
žengimas į dangų: Mk 16, 19; Lk 24, 51; Jn 6, 62; 20, 17; Apd 2, 32; 5, 30–32; Ef 1, 20; 4, 10; Žyd 1, 3; 9, 24; 12, 2; 1 Pt 3, 22.
Išpažinimas: Mt 10, 28–33; 16, 16; Mk 8, 29.38; Lk 12, 4–9; Rom 10, 9; Žyd 4, 14; 1 Jn 4, 15.
Įvaizdžiai ir titulai –
Dievo Avinėlis: Jn 1, 29.36; 1 Pt 1, 19; Apr 5, 8.12; 6, 1.16; 7, 17; 12, 11; 13, 8; 14, 1; 17, 14; 19, 7.9; 21, 14; 22, 1.3;
Dovydo Sūnus: Mt 22, 41–46; Mk 12, 35–37; Lk 1, 32; 20, 41–44; 2 Tim 2, 8; Apr 22, 16;

kertinis akmuo: Mt 21, 42–44; Mk 12, 10; Lk 20, 17; Apd 4, 11; Rom 9, 32; Ef 2, 20; 1 Pt 2, 7;
sužadėtinis (jaunikis): Mt 9, 15; 25, 1–13; Mk 2, 19; Lk 5, 34; Jn 3, 29;
Žmogaus Sūnus: Mt 8, 20; 24, 30; 25, 31; 26, 64; Mk 2, 28; 8, 31; 9, 31; 13, 26; Lk 5, 24; 22, 69; 24, 7; Jn 3, 14; 12, 34; Apd 7, 56; Apr 1, 13; 14, 14.
Kančia –
istorija: Mt 26, 2–27, 66; Mk 14, 1–15, 47; Lk 22, 2–23, 56; Jn 18, 1–19, 42;
reikšmė: Jn 3, 16; Rom 3, 25; 5, 8; 8, 3; 2 Kor 5, 21; Kol 1, 19; 1 Jn 4, 9; Apr 5, 9–12; 7, 14;
žaizdų žymės: Lk 24, 39; Jn 20, 27.
Klusnumas: Lk 2, 51; Jn 4, 34; 5, 30; 6, 38; 8, 29; 14, 31; 15, 10; 17, 4; Rom 5, 19; Fil 2, 8; Žyd 5, 8; 10, 5–7.
Kraujas –
padariniai: Apd 20, 28; Rom 3, 25; 5, 9; Ef 1, 7; Kol 1, 13.20; Žyd 9, 13; 10, 19–23; 12, 24; 1 Pt 1, 18; Apr 1, 5; 5, 9;
vertė: Mt 26, 28; Mk 14, 24; Lk 22, 20; Jn 6, 53; 1 Kor 11, 25; Žyd 13, 20.
Kryžius –
nešimas: Mt 10, 38; 16, 24; Mk 8, 34; Lk 9, 23; 14, 27;
priešai: 1 Kor 1, 23; Fil 3, 18;
skelbimas: Rom 3, 25; 1 Kor 1, 17–25; 2, 2; Fil 2, 8;
vaisiai: Jn 8, 28; 12, 32; Rom 8, 32; 14, 9; Gal 1, 4; Ef 2, 15; Kol 1, 20; 2, 14; Žyd 12, 2; 1 Pt 2, 24.
Mokymas: Mt 4, 23–25; 5–7; 10, 13; 18; 23; 24–25; Mk 1, 39; 4; Lk 4, 44; 6, 20–49; 8, 4–18; Jn 5, 19–47; 6, 22–59; 8, 12–59; 10, 25–39; 14–16.
Mokiniai: Mt 8, 21; 10, 25; 16, 24; Lk 9, 61; 14, 25–27; Jn 1, 35; 8, 31; 13, 35; 15, 18–20.
Nuolankumas: Mt 11, 29; 20, 26–28; Jn 8, 54; 13, 13–15; Fil 2, 6–8.
Palyginimai –
apsukrusis prievaizdas: Lk 16, 1–9;

beširdis tarnas: Mt 18, 23–35;
brangus perlas: Mt 13, 45;
budrus šeimininkas: Mt 24, 42–44; Lk 12, 39;
budrūs tarnai: Mk 13, 33–37; Lk 12, 35–38;
dešimt mergaičių: Mt 25, 1–13;
dešimt minų: Lk 19, 1 1–27;
dešimt talentų: Mt 25, 14–30;
didžioji puota: Lk 14, 16–24;
dovanota skola: Lk 7, 41–43;
fariziejus ir muitininkas: Lk 18, 9–14;
gailestingasis samarietis: Lk 10, 30–37;
garstyčios grūdas: Mt 13, 31; Mk 4, 30–32; Lk 13, 18;
gerasis ganytojas: Jn 10, 1–16;
įkyri prašytoja: Lk 18, 1–8;
įkyrus draugas: Lk 11, 5–8;
ištikimas prievaizdas: Mt 24, 45–51; Lk 12, 41–48;
karalaičio vestuvės: Mt 22, 1–14; Lk 14, 16–24;
karalius, žygiuojantis į karą: Lk 14, 31–32;
lobyno šeimininkas: Mt 13, 51–52;
neklusnūs sūnūs: Mt 21, 28–32;
neturtingi svečiai: Lk 14, 12–14;
nevaisingas figmedis: Lk 13, 6–9;
paklydusi avis: Mt 18, 12–14; Lk 15, 3–7;
pamestoji drachma: Lk 15, 8–10;
paslėptas lobis: Mt 13, 44;
raugas maišyme: Mt 13, 33; Lk 13, 20–21;
raugės kviečiuose: Mt 13, 24–30.36–43;
savaiminis augimas: Mk 4, 26–29;
sėjėjas: Mt 13, 3–9.18–23; Mk 4, 3–9.13–21; Lk 8, 5–8.11–15;
statomas bokštas: Lk 14, 28–30;
sūnus palaidūnas: Lk 15, 11–32;
tinklas ežere: Mt 13, 47–50;
turtuolis ir Lozorius: Lk 16, 19–31;
vaikai prekyvietėje: Mt 11, 16–19; Lk 7, 31;
vynininkai žmogžudžiai: Mt 21, 33–46; Mk 12, 1–12; Lk 20, 9–19;

vynmedis ir šakelės: Jn 15, 1–8;
vynuogyno darbininkai: Mt 20, 1–16.
Pasiuntinybė: Jn 7, 25–30; 12, 44–50.
Pažinimas: Mt 16, 17; Jn 10, 14; 17, 3; 2 Kor 4, 6; Ef 3, 16–19; Fil 3, 8; Kol 2, 2; 2 Pt 1, 8.
Pranašystės –
apie Bažnyčią: Mt 10, 16–25; 16, 17–20; Lk 21, 8–19; Jn 21, 18–23;
apie Jeruzalės žlugimą ir pasaulio pabaigą: Mt 24; Mk 13; Lk 21;
apie save: Mt 12, 40; 16, 21; 17, 22; 20, 17–19; 26, 20–25.30–34; Jn 2, 19; 13, 21–27.
Prisikėlimas –
išpranašautas: Mt 12, 40; 16, 21; 17, 9; 26, 32; Mk 14, 28; Jn 2, 19; 16, 16;
įvykęs: Mt 28; Mk 16; Lk 24; Jn 20–21;
liudijamas: Apd 1, 9.21; 2, 24.32; 3, 15; 17, 31; Rom 1, 4; 4, 24; 6, 4; 1 Kor 6, 14; 15, 4–7; Gal 1, 1; Ef 1, 20; 1 Tes 4, 14; 1 Pt 1, 3.21; Apr 1, 5.
Sekimas: Mt 8, 22; 19, 21.28; Mk 10, 29; Lk 9, 59; Jn 8, 12; 1 Kor 4, 16; 11, 1; Gal 5, 24.
Stebuklai –
demonų išvarymai: Mt 8, 32; 12, 22; 15, 28; Mk 1, 25; 16, 9; Lk 8, 2; 13, 11;
gamtos: Mt 8, 23–27; 14, 13–21; 14, 22–31; 15, 32–39; 21, 19; Mk 6, 35–44; 8, 1–9; 11, 13; Lk 5, 1–11; 9, 10–17; Jn 2, 11; 6, 1–13; 21, 19;
išgydymai: Mt 8, 2.13.15; 9, 6.22.29.33; 12, 13; 20, 34; Mk 7, 34; Lk 14, 4; 22, 51; Jn 4, 46–5, 16; 9, 1–7;
mirusiųjų prikėlimai: Mt 9, 25; Lk 7, 15; Jn 11, 43; žr. prisikėlimas.
Vardas
Jėzus: Mt 1, 21; 18, 5.20: Lk 1, 31; Apd 3, 16; 4, 12; 19, 13–16; 1 Kor 6, 11; Fil 2, 9–11; 1 Jn 3, 23.

A

Aba-Tėve: Mk 14, 36; Rom 8, 15; Gal 4, 6.
Altorius –
bažnyčioje: Žyd 13, 10;
danguje: Apr 6, 9; 8, 3; 9, 13; 14, 18; 16, 7.
Amžinumas –
Dievo: 1 Tim 1, 17; 6, 16; Apr 1, 4.8.17; 11, 17; 21, 6;
Kristaus: Jn 1, 1–3.18; 8, 58; 17, 5; Ef 1, 4; Žyd 13, 8; Apr 1, 17; 2, 8; 22, 13.
Angelai –
buvimas: Mt 18, 10; 22, 30; 25, 31; 26, 53; Lk 2, 9.13; 15, 10; 20, 36; Kol 1, 16; 1 Tim 5, 21; Žyd 1, 4–14; 12, 22; Apr 5, 11;
laipsniai: Rom 8, 38; Ef 1, 21; Kol 1, 16;
mūsų sargai: Mt 18, 10; Apd 12, 15; Žyd 1, 14;
nupuolimas: 1 Kor 6, 3; 2 Pt 2, 4; Jud 6; Apr 12, 7;
pasirodymai: Mt 1, 20; 2, 13.19; 28, 2.5; Mk 16, 5; Lk 1, 12–20.26–38; 2, 9–15; 22, 43; 24, 4; Jn 20, 12; Apd 1, 10; 5, 19; 8, 26; 10, 3–7; 12, 7–11; 27, 23; Apr 1, 1;
uždaviniai: Mt 4, 6.11; 24, 31; Mk 1, 13; Lk 2, 13; 16, 22; 22.43; Žyd 1, 6.14; 1 Pt 1, 12; Apr 5, 11; 7, 12;
Antausis: Mt 5, 39; 26, 67; Mk 14, 65; Jn 18, 22; 19, 3.
Antikristas: 2 Tes 2, 3.8; 1 Jn 2, 18–22; 4, 3; 2 Jn 7; Apr 19, 11–21.
Apaštalai –
atpildas: Mt 10, 40–42; Lk 10, 16; Jn 13, 20;
galios: Mk 16, 18; Lk 22, 19; Jn 20, 22; 1 Kor 11, 25;
likimas: Mt 10, 16–25; Mk 13, 9–13; Lk 12, 4–12; 21, 12–17;
pašaukimas: Mt 4, 18–22; 9, 9–13; Mk 1, 16–20; 2, 13–17; 3, 14–19; Lk 5, 1–11.27–32; 6, 13–16; Jn 1, 35–51;
siuntimas: Mt 10, 5–15; Mk 6, 7–13; Lk 9, 1–6;
susirinkimas Jeruzalėje: Apd 15, 1–35;
uždaviniai: Mt 5, 13–16; 28, 18–20; Mk 16, 14–18, Apd 1, 6–8.
Apgaulė: Lk 16, 1–12; 1 Kor 6, 9; 1 Tes 4, 6.

Apipjaustymas –
dvasinis: Rom 2, 26–29; Fil 3, 3; Kol 2, 11;
kūninis: Apd 15, 5–20; Rom 2, 25–29; 4, 10–12; Gal 5, 1–11; 6, 12–16; Kol 2, 11; 3, 11.
Apkalbos: Rom 1, 30; 2 Kor 12, 20; Ef 4, 31; 1 Tim 3, 11; 1 Pt 2, 1.
Apreiškimas –
antgamtinis: Mt 11, 25; 16, 17; Jn 17, 6; 1 Kor 2, 10; Gal 1, 16; Kol 1, 26; 1 Tim 3, 16; 2 Tim 1, 10; Žyd 1, 1;
gamtinis: Apd 14, 17; 17, 27; Rom 1, 19; 1 Kor 1, 21.
Apsėstieji: Mt 4, 28; 8, 28–34; Mk 1, 21–28; 3, 22; 5, 1–20; 7, 24–30; 9, 14–29; Lk 8, 26–39; 9, 37–43; 11, 14–16; Apd 16, 16–18.
Apsimarinimas: žr. Savitvarda.
Apsirijimas –
įspėjimai: Lk 21, 34; Rom 13, 13; 16, 18; Ef 5, 18; Fil 3, 18;
vaisiai: Lk 16, 19–31; 1 Kor 10, 5–7; Žyd 12, 16.
Apsivilkimas –
Kristumi: Rom 13, 14; Gal 3, 27;
nauju žmogumi: Ef 4, 24; Kol 3, 10;
nemarumu: 1 Kor 15, 53.
Artimo meilė –
ypatybės: Mt 5, 46; 7, 12; Lk 6, 31–34; 14, 12–14; Rom 1, 29; 1 Kor 10, 24: 13, 4–6; Ef 4, 2.32; Fil 2, 2–4; 1 Pt 1, 22; 1 Jn 3, 16–18;
pareiga: Mt 7, 12; 19, 19; 22, 39; 25, 34–45; Jn 13, 34; 15, 12.17; Rom 13, 8–10; 1 Kor 13, 1–8; Gal 5, 13–15; Kol 3, 14; 1 Tes 4, 9; Žyd 13, 1; Jok 2, 8; 1 Pt 1, 22; 2, 17; 4, 8; 1 Jn 2, 9–11; 3, 10.23; 4, 7;
pavyzdžiai: Lk 10, 30–37; Rom 9, 1–5; 11, 1; 1 Kor 9, 19–22; 2 Kor 8, 24; Gal 4, 15; 1 Jn 3, 16. žr. Priešų meilė.
Artimo šelpimas –
intencija: Mt 6, 3; 10, 41; Mk 9, 41; Rom 12, 8; 1 Kor 13, 3;
pareiga: Lk 3, 11; 11, 41; 14, 13; Rom 12, 13.20; 1 Kor 16, 1; Ef 4, 28; Jok 2, 15; 1 Jn 3, 17;

patinka Dievui: Mt 10, 42; 19, 21; 25, 40; Mk 9, 41; Apd 20, 35; 2 Kor 9, 10–14; Žyd 13, 16;
pavyzdžiai: Mk 12, 41–44; Lk 21, 1–4; Apd 2, 45; 4, 32–37; 6, 1; 9, 36; 10, 2; 2 Kor 8, 1.
Askezė: Mt 5, 29; 10, 38; 19, 21; Lk 9, 23; 10, 4; 14, 26; 1 Kor 9, 27; Gal 5, 24; Kol 2, 16–23.
Atgaila –
atidėliojimas: Mt 11, 20–24; 13, 15; Lk 13, 34; 19, 42–44, Rom 2, 5; Žyd 3, 15–19;
padariniai: Jn 20, 23; Mt 16, 19; 18, 18; 1 Jn 1, 9;
pavyzdžiai: Mt 26, 75; Lk 7, 37.44–48; 15, 11–24; 18, 13; 19, 8; 23, 40–43; 2 Kor 7, 9;
reikalas: Lk 13, 3–5; 15, 7.10; Apd 3, 19; Rom 2, 4; 2 Pt 3, 9.
Atkritimas į nuodėmę: Mt 12, 43–45; Jn 5.14; 8, 11; Žyd 6, 4–8; 10, 26–30; 2 Pt 2, 20–22.
Atlaidumas: Mt 6, 12–15; 18, 21; Mk 11, 25; Lk 11, 4; 23, 24; Kol 3, 13.
Atnašavimas: Mk 12, 33; Fil 2, 17; 2 Tim 4, 6; Žyd 13, 16; 1 Pt 2, 5.
Atpildas: Mt 10, 41; 16, 27; Mk 9, 41; Lk 14, 14; 16, 25; Rom 12, 19; 2 Tes 1, 6; Žyd 10, 30.
Atpirkėjas: Mt 1, 21; 9, 13; 20, 28; 26, 28; Mk 2, 17; 10, 45; 1 Kor 6, 20; Gal 3, 13; 1 Tim 1, 15; 2, 5; Tit 2, 14; 1 Jn 3, 5.8; 1 Pt 1, 18; Apr 1, 5; 5, 9.
Atpirkimas: Rom 3, 24; Ef 1, 7; Kol 1, 14; žr. Jėzaus Kristaus Kraujas.
Atsakomybė: Mt 12, 36; 18, 6.23; 25, 14–30; Lk 12, 47; 17, 2; Rom 14, 12; 2 Kor 5, 10; 1 Pt 4, 5.
Atsidavimas Dievo valiai: Mt 26, 39; Mk 14, 36; Lk 22, 42; Jn 18, 11; 1 Pt 5, 6.
Atsisveikinimas: Lk 9, 61; Jn 14–16; Apd 18, 18; 2 Kor 2, 13.
Atsiteisimas: Lk 19, 8.
Atsivertimas –
Izraelio tautos: Rom 11, 1–32;
nusidėjėlio: Lk 15, 11–32; 23, 40–43; Jok 5, 19; 1 Pt 2, 25.

Atsižadėjimas savęs: Mt 16, 24; Mk 8, 34; Lk 9, 23; 14, 26; Jn 12, 25; 1 Kor 9, 26.
Atšalimas: Apr 2, 4; 3, 14–20.
Auka –
dvasinė: Rom 12, 1; Žyd 13, 16; 1 Pt 2, 5;
Kristaus: Rom 3, 25; 2 Kor 5, 21; Žyd 8, 1–10, 18; 13, 10.
Auklėjimas: 1 Kor 4, 15; Ef 6, 4; Kol 3, 20; 2 Tim 3, 4.16; Tit 2, 4; Žyd 12, 5–8.
Aukų puotos: 1 Kor 8, 10–13; 10, 19–21.28–30.
Aukuras nežinomam dievui: Apd 17, 23.
Avys (metafora): Mt 7, 15; 9, 36; 10, 6; 15, 24; 18, 12–14; Lk 15, 3–7; Jn 10; 21, 16; Žyd 13, 20; 1 Pt 2, 25.

B

Bažnyčia –
Dievo tauta: 2 Kor 6, 16; Tit 2, 14; Žyd 13, 12; 1 Pt 2, 9; Apr 21, 3;
įgaliojimai: Mt 16, 18; Lk 22, 32; Jn 21, 17–19; 1 Tim 3, 15;
Kristaus įsteigta: Mt 16, 18; 18, 17; 28, 19; Jn 10, 16; 21, 15–17; Ef 2, 20; 1 Pt 2, 6;
Kristaus kūnas: Rom 6, 1–14; 12, 3–8; 1 Kor 6, 12–20; 12, 12–31; Ef 4, 7–16; 5, 21–30; Kol 1, 18–24; 2, 16–19; 3, 15;
neklaidingumas: Mt 16, 18; 28, 20; Lk 22, 32; Jn 14, 16; 1 Tim 3, 15; 1 Jn 2, 26;
pareigos jai: Mt 18, 15–17; Apd 12, 5; Rom 15, 30; Kol 1, 24; 4, 3; 2 Tes 3, 1; Žyd 13, 17;
Sužadėtinė: 2 Kor 11, 2; Apr 21, 2; 22, 17;
šventumas: Ef 5, 25–27; 1 Pt 2, 9;
vienybė: Jn 17, 20–26; Rom 12; 1 Kor 1, 10; Ef 4, 1–6; Fil 1, 27.
Bendrystė –
su Dievu: Jn 17, 11.13; 1 Jn 1, 6; 3, 24; 5, 20;
su Kristumi: Jn 15, 1–9; 1 Kor 1, 9.30; Fil 1, 23;

tikinčiųjų: Apd 2, 42; 4, 32; Rom 12, 5; 2 Kor 8, 4; 1 Kor 12, 13.27; Kol 1, 24; 2 Tim 2, 10.
Blaivumas: Lk 21, 34; Ef 5, 18; 1 Tes 5, 6–8; 1 Tim 3, 2; 1 Pt 5, 8.
Blogis: Mt 13, 29.38; Jn 11, 4; Rom 8, 28.
Budrumas: Mt 24, 42–44; 25, 1–13; Mk 13, 33–37; Lk 12, 35–40; 21, 36; 1 Kor 16, 13; 1 Tes 5, 6; 2 Tim 4, 5; 1 Pt 4, 7; 5, 8; Apr 3, 2; 16, 15.

C

Celibatas: Mt 19, 12; 1 Kor 7, 25–37; 1 Tim 3, 2.12; Tit 1, 6; žr. Mergystė.
Charizmos (malonės dovanos): Mk 16, 17; Apd 2, 4; 8, 18; 10, 46; 19, 6; Rom 12, 6; 1 Kor 12–14; Gal 3, 5.

D

Dangaus Karalystė: Mt 8, 11; 13, 11.31.44.47; 16, 19.
Dangus –
Dievo būstinė: Mt 5, 12; 18, 10; Lk 10, 20; 2 Kor 5, 1; 12, 2; Ef 3, 10; Kol 1, 5; 1 Pt 1, 4.12;
naujasis: 2 Pt 3, 13; Apr 21, 1;
trečiasis: 2 Kor 12, 2.
Darbas –
atpildas: Mt 20, 8–15; 1 Kor 3, 8.14; 9, 10; Jok 5, 4;
pareiga: Mt 20, 1–16; 25, 14–30; Lk 17, 8; Ef 4, 28; 1 Tes 4, 11; 2 Tes 3, 10–12;
pavyzdžiai: Mk 6, 3; Apd 18, 3; 20, 34; 1 Tes 2, 9; 2 Tes 3, 8.
Dėkingumas Dievui –
pavyzdžiai: Mt 15, 36; 17, 15; Rom 1, 8; 6, 17; 1 Kor 1, 4; Fil 1, 3–5; Kol 1, 3; 2 Tes 1, 2; 1 Tes 1, 3;
raginimai: 1 Kor 10, 30; 2 Kor 1, 11; Ef 5, 20; Fil 4, 6; Kol 1, 12; 2, 6; 3, 15–17; 4, 2; 1 Tes 5, 18; 1 Tim 1, 12.
Denaras: Mt 20, 2.10; 22, 19; Mk 12, 15; Lk 20, 24.
Diakonai: Apd 6, 3–6; Fil 1, 1; 1 Tim 3, 8–13.
Diakonės: Rom 16, 1; 1 Tim 3, 11.
Diaspora: Jn 7, 35; Jok 1, 1; 1 Pt 1, 1.

Didvyriškumas: 1 Kor 16, 13; 2 Kor 11, 21–27; 12, 10; Kol 1, 13; 2, 15; Žyd 11, 32–38.

Dievas –

Palaikytojas: Mt 6, 26–30; 10, 29; Lk 12, 6; Jn 5, 17; Apd 14, 17; 17, 25.28; Rom 11, 36, Kol 1, 17; 1 Tim 6, 13;

Sutvėrėjas: Mk 10, 6; Apd 4, 24; 14, 14; 17, 24; Kol 1, 16; Žyd 11, 3; Apr 14, 7;

tikrai esantis: Apd 14, 15; Rom 1, 20; Žyd 11, 3.6.

Dievo apvaizda: Mt 6, 25–33; Lk 12, 6; Jn 5, 17; Apd 14, 17; 17, 26–28; 1 Kor 9, 9; Kol 1, 17; 1 Tim 6, 13; Žyd 1, 3; Jok 1, 5; 1 Pt 5, 7.

Dievo baimė: Mt 10, 28; Lk 12, 4; 2 Kor 7, 1; 1 Pt 1, 17; 2, 17; Apr 15, 3.

Dievo garbė: Jn 15, 8; 17, 4; Rom 15, 7; 1 Kor 10, 31; Ef 1, 11–14; Fil 2, 9; 1 Tim 1, 17; Apr 4, 11.

Dievo garbinimas: Apd 2, 42.46; Rom 12, 1; 1 Kor 11, 2; 1 Tim 2, 1.

Dievo kantrumas: Lk 13, 6–9; Rom 2, 4; 9, 22; 2 Pt 3, 15.

Dievo Karalystė: Mt 4, 23; 6, 33; Mk 1, 15; 4, 11.26.30; Lk 6, 20; 12, 31; Apd 8, 12; 19, 8; 20, 25; 28, 23.31; Rom 14, 17; 1 Kor 4, 20; 6, 9; Gal 5, 21; Ef 5, 5; Kol 1, 13; 1 Tes 2, 12; 2 Tes 1, 5.

Dievo pažinimas: Rom 1, 19; 1 Kor 1, 21; 13, 12; 1 Tim 2, 4; Žyd 6, 4; 2 Pt 1, 3; 1 Jn 2, 13; 5, 20.

Dievo regėjimas: Mt 5, 8; 18, 10; 1 Kor 13, 12; Apr 22, 4.

Dievo sostas: Mt 23, 22; Žyd 1, 8; 4, 16; Apr 1, 4; 3, 21.

Dievo teisingumas: Jn 17, 25; Apd 17, 31; Rom 2, 2.6; 12, 19; 1 Kor 4, 5; 2 Kor 5, 10: 2 Tim 4, 8.

Dievo vaikai: Mt 5, 9.45; Jn 1, 12; Gal 3, 26; 4, 3–7; Ef 1, 5; 1 Jn 3, 1.

Dievo valia: Mt 6, 10; 7, 21; 12, 50; 18, 14; 26, 42; Mk 3, 35; 14, 36; Lk 22, 42; Jn 4, 34; 5, 30; 6, 38–40; 9, 31; Rom 8, 15–24; 12, 2; Ef 5, 10; Kol 1, 9; 1 Tes 4, 3.

Dievo žodis –

galingas: Mt 13, 18–23; Mk 4, 13–20; Lk 8, 11–15; Apd 2, 37; 4, 4; 13, 48; 14, 1; 17, 11; Žyd 4, 12; Jok 1, 21–25;

garbingas: Mt 4, 4; Lk 4, 4; Ef 6, 17; 1 Tes 2, 13; 1 Pt 1, 25.

Dorybės –
tikėjimas, viltis, meilė: Rom 5, 1–5; 1 Kor 13, 13; Kol 1, 4; 1 Tes 1, 3;
žr. įvairias dorybes atskirai.
Drachma: Mt 17, 24; Mk 9, 49; Lk 15, 8–10.
Drąsa: Mt 10, 26–28.31; Apd 2, 29; 4, 19.29; 5, 29–32.41; 6, 10; 18, 9; 20, 22–24; 1 Kor 16, 13; 2 Kor 3, 12; Ef 6, 10.20; 2 Tim 4, 7; Žyd 11, 32–34.
Draugai: Mt 11, 19; 20, 13; 22, 12; 26, 50; Lk 7, 6; 11, 5; 12, 4; 14, 10.12; 15, 6.29; 16, 9; 21, 16; 23, 12; Jn 3, 29; 11, 11; 15, 13.15; 19, 12; Apd 27, 3; Jok 2, 23; 4, 4; 3 Jn 15.
Drausmė ir savitvarda: Mk 9, 43–48; 1 Kor 9, 27; Ef 6, 4; Žyd 12, 5–11; Apr 3, 19.
Druska: Mt 5, 13; Mk 9, 49; Lk 14, 34.
Duonos laužymas (Eucharistija): Mt 26, 26, Lk 22, 19; 24, 30.35; Apd 2, 42.46; 20, 7; 1 Kor 10, 16; 11, 20.
Duonos padauginimai: Mt 14, 13–21; 15, 32–39; Mk 6, 31–44; 8, 1–10; Lk 9, 10–17; Jn 6, 11–15.
Dvasių atpažinimas: 1 Kor 12, 10; 1 Jn 4, 1.
Džiaugsmas –
krikščionio: Jn 15, 11; 16, 20–22; 17, 13; Rom 12, 15; 14, 17; 2 Kor 8, 2; Gal 5, 22; Fil 4, 4; Jok 1, 2; 1 Jn 1, 4;
varge: Mt 5, 12; Apd 5, 41; 20, 24; Rom 5, 3; 2 Kor 7, 4; Kol 1, 24.

E

Ekskomunika: Jn 9, 22.34; 12, 42; 16, 2; 1 Kor 5, 5; 16, 22; Gal 1, 8; 1 Tim 1, 20.
Ekstazės: Apd 10, 10; 11, 5; 22, 17; 2 Kor 12, 2; Apr 1, 10.
Erškėčiais vainikavimas: Mt 27, 27–30; Mk 15, 16–19; Jn 19, 2.
Eucharistija –
įsteigimas: Mt 26, 26–29; Mk 14, 22–25; Lk 22, 19; 1 Kor 11, 23–26;
pažadas: Jn 6, 48–71 ;

priėmimas: Jn 6, 53–58; 1 Kor 10, 16; 11, 26–29; Žyd 13, 10; Mt 5, 23; 1 Kor 11, 27–31;
realus Jėzaus buvimas: Mt 26, 27; Mk 14, 22–24; Lk 22, 19; 1 Kor 11, 24;
vaisiai: Jn 6, 56–58; 1 Kor 10, 17; 11, 27–30.
Evangelija: Mt 4, 23; 9, 35; 24, 14; Mk 1, 14; 8, 35; 10, 29; 16, 15; Apd 15, 7; 20, 24; Rom 1, 1; 10, 16; 1 Kor 4, 15; 9, 12; 2 Kor 11, 4; Gal 1, 6; 2, 5; Kol 1, 23; 1 Tes 1, 5; 2 Tim 2, 8; 1 Pt 4, 17.
Evangelijos patarimai: Mt 19, 21; Mk 10, 21; Lk 18, 22; 1 Kor 7, 26.32–35.
Evangelijos skelbėjas –
pašaukimas: Jn 1, 23; Rom 2, 19; 1 Kor 4, 1; 2 Kor 2, 14; 5, 20; 6, 4; Ef 6, 20; 1 Tes 3, 2; 2 Tim 1, 1; Tit 1, 1;
savybės: Jn 7, 18; 1 Kor 13, 1; 2 Kor 4, 1–5; 1 Tes 2, 4; 2 Tim 2, 15; 4, 2–5; Tit 2, 15.
Evangelijos skelbimas –
forma: 1 Kor 1, 17.21–24; 2, 1.5. 12;
tikslas: Kol 1, 25; 1 Tim 1, 5;
turinys: 1 Kor 2, 26–8; Kol 1, 25–29; Žyd 11, 6.

F

Fariziejai –
įspėjimai jiems: Mt 16, 6; 23, 13–33; Mk 8, 15; Lk 11, 42–44; 12, 1;
Jėzaus priešai: Mt 9, 34; 12, 14; Lk 6, 11; 16, 14; Jn 11, 45–53;
papročiai: Mt 6, 2.5.16; 23, 6; Mk 7, 3; Lk 11, 42; 18, 11;
veidmainybė: Mt 15, 8; 23, 1–33; Lk 11, 37–44.

G

Gailestingumas –
Dievo: Lk 1, 50.54.58.72.78; 6, 36; 2 Kor 1, 3; Ef 2, 4; Kol 2, 13; Tit 3, 5; 1 Pt 1, 3;

Jėzaus: Mt 9, 36; 11, 28; Mk 1, 41; 6, 34; 8, 1; Lk 7, 13.47; 19, 5.9; 23, 42; Jn 8, 11; 10, 11;
pavyzdžiai: Mt 14, 13; 15, 29; Lk 7, 13; 10, 30; Apd 9, 33.39;
žmonių žmonėms: Mt 5, 7; 25, 35; Lk 6, 36; 10, 33; 15, 20; Rom 12, 13; Ef 4, 32; Kol 3, 12; Jok 2, 13; 1 Pt 3, 8.
Gailestis nusidėjus: Mt 26, 75; 27, 4; Lk 7, 37–50; 15, 18; 18, 13; 2 Kor 7, 10.
Gamtos meilė: Mt 6, 26–29.
Garbė – negarbė: Jn 5, 44; 2 Kor 6, 8.
Garbinimas –
Dievo: Mt 4, 10; 6, 5.9; Lk 4, 8; Jn 4, 22; Apr 4, 9–11; 5, 11–14; 7, 9–12;
Kristaus: Fil 2, 10; Žyd 1, 6.
Geismai, nedori: Mt 5, 28; Rom 6, 12; 7, 7–25; 13, 9; 1 Kor 10, 1–13; Gal 6, 17; 2 Tim 2, 22; Tit 2, 12; Jok 4, 1–3; 1 Pt 2, 11; 1 Jn 2, 16.
Gerasis ganytojas: Jn 10, 1–28; Žyd 13, 20; 1 Pt 2, 25; 5, 4; Apr 7, 17.
Gerieji darbai –
nuopelningi: Mt 6, 4.18; 10, 41; Mk 9, 41; Jn 5, 29; Rom 2, 6; 10, 13; 1 Kor 15, 58; Ef 6, 8; Kol 3, 23; Žyd 6, 10; 13, 16; Apr 14, 13; 20, 12; 22, 12;
reikalingi: Mt 3, 10; 7, 19–27; 25, 37–46; Lk 6, 46–49; Jn 15, 16; Gal 5, 6; 1 Kor 13, 3; Jok 2, 14–22; 1 Jn 3, 17.
Gerumas –
Dievo: Mt 5, 45; 19, 17; Mk 10, 18; Lk 18, 19; Rom 2, 4: 11, 22; Ef 2, 6;
žmonių: 1 Kor 13, 4; Gal 5, 22; Ef 4, 32; Kol 3, 12.
Gimdytojai: Mt 15, 4; Mk 7, 10; 2 Kor 12, 14; Ef 5, 31; 6, 1–4; Kol 3, 20.
Gimtoji nuodėmė: Rom 5, 12–14; 7, 7–25; 1 Kor 15, 22; Ef 2, 3.
Ginčai: 1 Kor 6, 7; Gal 5, 20; Jok 3, 13–18.
Girtavimas: Lk 21, 34; 1 Kor 5, 11; 6, 10; Ef 5, 18; 1 Tim 3, 3; Tit 1, 7.

Gyvenimas –
amžinasis: Mt 18, 8; 19, 16; 25, 46; Mk 10, 17; Lk 10, 25; 18, 18; Jn 5, 29; 17, 3; Rom 2, 6; 6, 22; Gal 6, 8; 1 Tim 4, 8; 6, 19; Tit 1, 2; 3, 7; Jok 1, 12;
tikslas: Mt 5, 48; Mk 8, 36; Ef 1, 4; 1 Tes 4, 3; Tit 2, 11;
vertė: Mt 6, 25–34; Lk 12, 19.22–31; Žyd 13, 14; Jok 1, 10; 4, 15; 1 Pt 1, 24.
Gyvenimo knyga: Lk 10, 20; Fil 4, 3; Apr 3, 5; 13, 8; 17, 8; 20, 12. 15; 21, 27.
Godumas: Mt 6, 19; Lk 12, 19; 1 Kor 5, 10; 6, 10; 2 Kor 9, 5; Ef 5, 3.5; Kol 3, 5; Žyd 13, 5.

I

Intencija, geroji: Mt 6, 1–23; 10, 42; 1 Kor 10, 31; Kol 3, 17.
Išdavystė: Mt 10, 21; 26, 14–16.21–25.47–50; Mk 13, 9; 14, 10.18–21.43–45; Lk 21, 16; 22, 3–6.21–23.47; Jn 13, 21–30; 18, 2–5; 1 Kor 11, 23.
Išdidumas –
įspėjimai: Rom 1, 29; 11, 20; 1 Kor 4, 7; Gal 5, 26; Fil 2, 3; 2 Tim 3, 2; Jud 16;
pasekmės: Mt 23, 12; Lk 1, 51; 14, 11; 18, 14; Jok 4, 6.16; 1 Pt 5, 5; Apr 18, 7.
Išėjimas – Lk 9, 31.
Išganymas: Lk 1, 69.77; Jn 3, 16; Apd 4, 12; 13, 47; 16, 17; Rom 1, 16; 10, 10; 13, 11; 2 Kor 6, 2; 1 Tes 5, 8; 2 Tim 2, 10; Žyd 1, 14; 9, 28; 1 Pt 1, 5.
Išganymo paslaptis: Mt 11, 25; Lk 10, 21; Rom 11, 25; 16, 25; 1 Kor 2, 7; 4, 1; 13, 2; Ef 1, 9; 3, 4; 5, 32; Kol 1, 26; 2, 2; 4, 3; 2 Tes 2, 7; 1 Tim 3, 9.16.
Išganytojas: Mt 1, 21; Lk 2, 11; Jn 4, 42; Apd 5, 31; 26, 23; Ef 5, 23; Fil 3, 20; 2 Tim 1, 10; Tit 1, 4; 2, 13; 3, 6; 2 Pt 1, 1.11; 2, 20; 3, 2.18; 1 Jn 4, 14; žr. Jėzus Kristus.
Išmėginimai: Mt 6, 13; Lk 11, 4; 1 Kor 10, 13; Jok 1, 2–4.12; 1 Pt 1, 6; 4, 12.

Išrinktieji –
amžinajai laimei: Mt 22, 14; 24, 22–31; 25, 34; Mk 13, 20.22–27; Rom 8, 33; 1 Tim 5, 21;
tikėjimui: Kol 3, 12; 1 Tes 1, 4; 2 Tim 2, 10; Tit 1, 1; 1 Pt 1, 1; 2, 9; 2 Jn 1, 13.
Išsižadėjimas savęs: Mt 19, 28; Mk 10, 29–31; Lk 14, 33; 18, 29; Tit 2, 11.
Ištikimybė –
Dievo: Rom 3, 3; 1 Kor 1, 9; 10, 13; 1 Tes 5, 24; 2 Tes 3, 3; 2 Tim 2, 13; 1 Jn 1, 9;
Dievui: Mt 24, 45–47; Lk 16, 10–13; 22, 28–30; Jn 15, 14; 1 Pt 1, 21; Apr 2, 10;
žmogui: Mt 24, 45; 25, 21; Jn 15, 13; 1 Kor 7, 20; Kol 4, 10–14.
Ištvermė –
gerame kelyje: Mt 10, 22; 24, 13; Apd 13, 43; 14, 22; 1 Kor 7, 35; 15, 58; Jok 5, 11;
maldoje: Mt 7, 7–11; 15, 21–28; Mk 7, 24–30; Lk 11, 9–13; 18, 1–8; 1 Tes 5, 17.
Ištvirkimas –
įspėjimai: Mt 15, 19; Apd 15, 29; 1 Kor 6, 18–20; 10, 8; Gal 5, 19; Ef 5, 3;
vaisiai: Lk 15, 13; 1 Kor 6, 9; Ef 5, 5; Žyd 13, 4; Jud 7; Apr 21, 8.
Izraelitų tauta: Mt 2, 6; 10, 6; 15, 24; Mk 12, 29; Lk 1, 54.68.80; Apd 2, 36; 4, 10; Rom 9, 4–6; 11, 25; Fil 3, 5.

Į

Įsikūnijimas, Dievo Sūnaus: Lk 1, 35; Jn 1, 14; 3, 16; Rom 8, 3; 1 Tim 1, 15; Tit 3, 5; Žyd 2, 14–18; 1 Jn 4, 9.
Įspėjimas, broliškasis: Lk 17, 3; 23, 40; 1 Tim 5, 20; 2 Tim 2, 25.
Įstatymas –
Kristaus: Mt 22, 40; Jn 15, 12; 1 Kor 7, 22; 9, 21; Jok 1, 25; 2, 12;

Mozės: Mt 5, 17; 7, 12; 22, 40; Apd 15, 10; Rom 3, 20; 4, 15; 5, 20; 7, 1.4.11–13; 2 Kor 3, 6–11; Gal 3, 10.13.19.23–25; 4, 21; 5, 1; 1 Tim 1, 9; Žyd 7, 18; 1 Pt 2, 16;
prigimtinis: Apd 14, 16; Rom 1, 19; 2, 14.
Mozės Įstatymo atšaukimas: 2 Kor 3, 17; Gal 2, 4; 5, 1.13; 1 Pt 2, 16.

J

Jaunystė: Mt 9, 18.24; 19, 20.22; Mk 5, 23.35–42; 10, 20; 14, 51; 16, 5; Lk 7, 11–17; 8, 42.49–55; 18, 21; Apd 2, 17; 5, 10; 7, 58; 20, 9; 23, 17; 1 Tim 4, 12; 1 Jn 2, 13.
Jungas –
Įstatymo: Apd 15, 10; Gal 5, 1;
Jėzaus: Mt 11, 29;
vergijos: 1 Tim 6, 1.

K

Kalavijas: Mt 10, 34; 26, 47.51; Mk 14, 43; Lk 22, 38; Apd 12, 2; Ef 6, 17; Žyd 11, 37; Apr 6, 4; 13, 14.
Kalbos, piktos: 1 Kor 15, 33; Ef 4, 29; 5, 3.
Kalbų dovana: Apd 2, 4; 10, 46; 19, 6; 1 Kor 12–14.
Kankinystė: Mt 5, 10–12; 10, 17.21.28; 14, 10; 24, 9–13; 27, 26–47; Mk 13, 9–13; Lk 21, 12–19; Apd 7, 54–60; 12, 1–3; Rom 8, 35; 1 Kor 13, 3; 2 Kor 12, 10; 2 Tim 4, 6; Apr 2, 13; 6, 9; 11, 8–10; 17, 6; 20, 4.
Kantrybė –
kenčiant: Lk 21, 19; Rom 5, 3–5; 12, 12; 1 Kor 13, 7; 2 Kor 6, 3–5; Gal 5, 22; Kol 3, 12; 2 Tes 1, 4; 1 Tim 6, 11; 2 Tim 2, 12.24; Tit 2, 1; Žyd 6, 12.15; 10, 36; 12, 1; Jok 1, 3; 5, 7;
pavyzdžiai: Apd 7, 59; 2 Tes 1, 4; Žyd 10, 32–39; Jok 5, 10; 1 Pt 2, 21;
su artimu: Rom 15, 1; Gal 6, 1; Ef 4, 1; Kol 3, 12; 1 Tes 5, 14.
Karai: Mt 24, 6; Lk 14, 31; Jok 4, 2; Apr 11, 7; 12, 17; 13, 7; 19, 19.

Kentėjimai –
paguoda: Lk 24, 26; Rom 8, 18; 2 Kor 1, 4; Žyd 2, 9; 1 Pt 2, 19–24;
vertė: Mt 5, 11; Lk 24, 26; Jn 16, 22; Rom 5, 3; 2 Kor 4, 17; Fil 2, 7–11; 2 Tes 1, 7–10; 2 Tim 2, 2–11; Jok 1, 2–4.12; 1 Pt 1, 6; 2, 20; 4, 12–16; 2 Pt 2, 7–9.
Kerštas: Mt 5, 38–42; Lk 6, 27–35; Rom 12, 19; 1 Tes 5, 15.
Klaidų mokytojai: Mt 7, 15; 15, 14; Rom 16, 17; Tit 3, 10; 1 Jn 4, 1–6.
Klusnumas –
Bažnyčiai: Mt 18, 17; 2 Kor 5, 9; Žyd 13, 17;
Dievui: Mt 7, 24; Jn 4, 34; 5, 30; 6, 38; 14, 30; Apd 4, 18; 5, 29; Rom 1, 5; 15, 18; Fil 2, 8; Žyd 5, 8; 1 Pt 1, 22; 1 Jn 3, 24;
valstybės valdžiai: Rom 13, 1–7; Tit 3, 1; 1 Pt 2, 13–17.
Kojų mazgojimas: Lk 7, 44; Jn 13, 5–10; 1 Tim 5, 10.
Kova, dvasinė: Mt 10, 34–36; Lk 12, 49–53; 2 Kor 7, 5; 10, 4; Gal 6, 17; Ef 6, 11–18; Fil 1, 30; Kol 3, 5; 1 Tim 1, 18; 2 Tim 4, 7; 1 Pt 5, 8.
Krikščionys –
garbingumas: 1 Kor 3, 16; 6, 19; 2 Kor 6, 16–18; Gal 3, 28; Ef 2, 19–22; 1 Pt 2, 9; Apr 1, 6;
pareigos: Rom 6, 1–23; 12, 1; 13, 11–14; 2 Kor 6, 14–18; Kol 3, 1–17;
vardas: Apd 11, 26; 26, 28.
Krikštas –
įsteigimas: Mt 28, 19;
Jono: Mt 3, 6.11; Mk 1, 4; Lk 3, 3; Jn 1, 25; 3, 23; Apd 1, 5; 13, 24; 19, 4;
kančios: Mk 10, 38; Lk 12, 50; 1 Jn 5,8;
padariniai: Apd 2, 38; 22, 16; Rom 6, 3; 1 Kor 12, 13; Gal 3, 27; Ef 5, 26; Kol 2, 12; Tit 3, 4–7; 1 Pt 3, 21;
svarba: Mk 16, 16; Jn 1, 33; 3, 5;
teikimas: Apd 2, 41; 8, 12; 9, 18; 10, 48; 16, 14.33; 18, 8; 19, 4.
Kuklumas: Mt 23, 11; Lk 14, 7–11; Rom 12, 3.16; Kol 3, 12; Jok 3, 17; 1 Pt 3, 8.

Kūnas –
geismai: Rom 7, 5–24; 8, 3–13; Gal 5, 16–24; Ef 2, 3; Kol 2, 13: 2 Pt 2, 18; 1 Jn 2, 16;
išaukštinimas: Rom 8, 29; 1 Kor 15, 42–49; Fil 3, 21; žr. Prisikėlimas iš numirusių;
pagarba: Mt 6, 25–32; Lk 12, 22–31; 1 Kor 3, 16; 6, 19; Ef 5, 29;
pareigos: Rom 6, 12; 12, 1; 1 Kor 3, 17; 6, 13–20; 9, 27; 1 Tes 5, 23;
žmogaus prigimtis: Mt 16, 17; 1 Kor 15, 50; Gal 1, 16; Ef 6, 12.
Kunigystė –
pareigos: Apd 14, 22; 15, 2; 1 Tim 4, 14; 5, 17.19; Tit 1, 5; Jok 5, 14;
šventimai: 1 Tim 4, 16; 5, 22; 2 Tim 1, 6;
visuotinė: Rom 16, 1; Fil 4, 3; Tit 2, 3–5; 1 Pt 2, 5.9; Apr 1, 6; 20, 6.

L

Laiko naudojimas: Jn 9, 4; 2 Kor 6, 2; Gal 6, 9; Ef 5, 16.
Laimė amžinoji –
didelė: Mt 5, 12; 13, 43; 19, 28; Lk 22, 29; 2 Tim 4, 8; 1 Pt 1, 3–6; 5, 4; Apr 7, 13–17; 14, 13; 21, 4;
kelias į ją: Mt 6, 19; Lk 12, 15; Rom 6, 8; Gal 6, 8;
nevienoda: 1 Kor 15, 40–42; 2 Kor 5, 10; 9, 6;
visiems pasiūlyta: Jn 3, 17; 1 Tes 5, 9; 1 Tim 2, 4.
Laisvė –
krikščionio: Jn 8, 32; Gal 4, 31; 5, 1; Jok 1, 25; 2, 12; 1 Pt 2, 16;
netikroji: Gal 5, 13; 1 Pt 2, 16; 2 Pt 2, 19.
Lėbavimas: Lk 6, 25; 16, 19–25; 17, 26–29; 21, 34; Rom 13, 13; Gal 5, 21; Fil 3, 18; Jok 5, 5.
Liežuvio tvardymas: Ef 4, 29; Kol 3, 8; Jok 1, 19; 3, 1–12.
Liga –
paguoda: 1 Kor 15, 42; Jok 5, 15;
paskirtis: Jn 11, 4; 1 Pt 4, 19;

priežastys: Jn 5, 14; 9, 3; Apd 12, 21–23; 1 Kor 11, 29; Apr 2, 21.
Ligonių patepimas: Mk 6, 13; Jok 5, 14.
Liūdesys –
blogas: Mt 27, 3; 2 Kor 7, 10; Jok 4, 2;
šventas: Mt 5, 4; 26, 75; Jn 16, 6.20; Rom 9, 2; 2 Kor 7, 9; 1 Pt 2, 19.
Liudytojai melagiai: Mt 19, 18; 26, 60; Apd 6, 11; 1 Tim 1, 10.
Lobis, žemiškasis: Mt 2, 11; 6, 19; 13, 44; 16, 26; Lk 12, 33; 18, 22; 1 Kor 7, 30; 2 Kor 4, 7, Kol 2, 3; 1 Jn 3, 17.

M

Malda –
galia: Mt 7, 7–11; 17, 21; 18, 20; 21, 22; Lk 11, 9–13; 18, 7; Jn 16, 23; Apd 10, 4; Rom 10, 1; Fil 1, 19; Kol 4, 12; Jok 1, 5–8; 5, 13.16;
reikalas: Lk 18, 1; 21, 36; Ef 6, 18; Fil 4, 6; Kol 4.2; 1 Tes 5, 17;
savybės: Mt 6, 5–8; Mk 7, 6; 11, 24; Lk 11, 5–9; 18, 1–14; Jn 14, 13; 15, 7; 16, 23; Rom 12, 12; 2 Kor 12, 7; Ef 6, 18; Kol 4, 2; 1 Tes 5, 17; Žyd 4, 16; 1 Pt 4, 7; 1 Jn 3, 21; 5, 14;
pavyzdžiai: Mt 6, 9–13; Lk 1, 46–56.68–79; 2, 29–32.37; 11, 2–4; Apd 1, 14; 7, 60; 9, 40; 10, 2; 12, 5; 16, 25; 20, 36; 21, 5; 2 Tim 1, 3.
Malda prieš valgį: Mt 14, 19; 15, 36; 26, 26; Mk 14, 22; Lk 24, 30; Apd 27, 35; Rom 14, 6; 1 Kor 10, 30; 1 Tim 4, 3–5.
Malda už kitus –
pavyzdžiai: Lk 22, 32; 23, 34; Jn 17, 9–20; Apd 7, 59; 8, 24; 12, 5; Rom 10, 1; Fil 1, 3–5; Kol 4, 12; 2 Tim 1, 3;
raginimai: Mt 5, 44; Lk 6, 28; Rom 15, 30; 2 Kor 1, 11; Ef 6, 18; Fil 1, 19; Kol 4, 3; 1 Tes 5, 25; 2 Tes 3, 1; 1 Tim 2, 1; Jok 5, 16.
Maldingumas: Mt 6, 1–18; 1 Tim 4, 8; 2 Tim 3, 12; Tit 2, 12; 2 Pt 1, 6; 3, 11.

Malonė –
nepelnyta: Mt 11, 27; Rom 3, 24; 4, 4; 11, 6; Gal 1, 6; Ef 1, 3–14; Kol 1, 12–14;
pašvenčiamoji: Rom 5, 2; 6, 23; 8, 17.29; Ef 4, 24: Tit 3, 7; 2 Pt 1, 4;
reikalinga: Mt 11, 27; Lk 18,26; Jn 6, 44.65; Rom 12, 3; 1 Kor 2, 10; 4, 7; 12, 3; 2 Kor 3, 5; 5, 18; Gal 1, 15; Ef 6, 23; Fil 2, 13; Kol 1, 12; Jok 1, 5; 1 Jn 5, 20;
veikiančioji: Jn 6, 44; 15, 4; Rom 8, 26; Ef 5, 14; Apr 3, 20.
Mamona: Mt 6, 24; Lk 16, 9–13; Jok 5, 1–6.
Mana (duona iš dangaus): Jn 6, 31.49.58; Žyd 9, 4; Apr 2, 17.
Mažadvasiškumas: Mt 8, 26; Jn 15, 27; 1 Tes 5, 14; 2 Tim 1, 7; 1 Jn 4, 18.
Meilė –
Dievo – mums: Jn 3, 16; Rom 5, 8; 1 Jn 3, 1.16; 4, 9;
mūsų – Dievui: Jn 15, 12; Rom 8, 32–35; Gal 2, 20; 1 Jn 3, 16;
mūsų – Kristui: Mt 10, 37; Jn 8, 42; 14, 15.21.23.28; 1 Kor 16, 22; Ef 4, 15; Fil 3, 7; 1 Pt 1, 8; 1 Jn 5, 1;
mūsų – sau patiems: Mt 22, 39; Lk 10, 27; Ef 5, 29;
mūsų – žmonėms: žr. Artimo meilė, šalpa;
žymės: Jn 14, 15.21; 1 Jn 2, 5; 3, 16; 4, 20; 2 Jn 6.
Meilės įsakymas: Mt 15, 18–20; 22, 34–40; Mk 7, 20–23; 12, 38–44; Rom 13, 9.
Melas: Jn 8, 44; Apd 5, 2–10; Ef 4, 25; Kol 3, 9; Jok 3, 14; Apr 21, 8.27; 22, 15.
Mergystė: Mt 1, 20; 19, 12; Lk 1, 34; 20, 34–36; Apd 21, 9; 1 Kor 7, 25–35; Apr 14, 4.
Mesijas: Mt 1, 16; 16, 16.20; 26, 63; Mk 8, 29; 14, 61; 15, 32; Lk 2, 11; 3, 15; 9, 20; 23, 35.39; Jn 1, 20.25.41; 4, 25.29; 6, 70; 7, 26.41; 10, 24; 11, 27; 12, 34; 20, 31; Apd 9, 22.
Mirtis –
dėl nuodėmės: Rom 5, 12.17; 6, 23; 1 Kor 15, 21;
laikas nežinomas: Mt 24, 42; Mk 13, 35; Lk 12, 20.40; 21, 34–36; 1 Tes 5, 1–6; 2 Pt 3, 10; Apr 3, 3.

Mirusieji –
liūdesys: Mt 9, 23; Lk 7, 11; Jn 11, 19.31–38; Apd 8, 2; 9, 39; 1 Tes 4, 13;
prikėlimai: Mt 9, 23–26; Mk 5, 35–43; Lk 7, 11–17; 8, 49–56; Jn 11, 38–44; Apd 9, 36–42; 20, 7–12;
žr. Prisikėlimas iš numirusių.
Misijos: Mt 9, 37; 28, 19; Mk 16, 15; Lk 10, 2; Jn 4, 35; Apd 1, 8; Rom 15, 30; Kol 4, 3; 2 Tes 3, 1.
Mistika: Jn 17, 21; Rom 6, 2; 1 Kor 13, 12; 2 Kor 1, 5; 5, 7; 12, 1–4; Gal 2, 19; Fil 1, 21; 3, 7–12; Kol 1, 24; 3, 3.
Mišių auka: Mt 26, 28; Mk 14, 24; Lk 22, 19; 1 Kor 11, 24–26; Žyd 13, 10.
Mokesčiai: Mt 17, 24; 22, 17; Mk 12, 14; Rom 13, 6.
Moterys –
garbė: Lk 11, 27; Jn 16, 21; 1 Kor 7, 14; 11, 7.11; Gal 4, 4; 1 Pt 3, 7;
mokymas: 1 Kor 14, 34; 1 Tim 2, 12;
pirmykštėje Bažnyčioje: Apd 9, 36–41; 12, 12; 16, 1.13–15; 21, 9; Rom 16, 1–16; 1 Kor 9, 5; 11, 1–16; Fil 4, 2; 1 Tim 3, 11; 5, 3–16; Tit 2, 3–5; 1 Pt 3, 1–7;
prie Jėzaus: Mt 9, 20; 26, 7; 27, 55; 28, 1–10; Mk 14, 9; 15, 40; 16, 1–9; Lk 7, 36–50; 8, 1–3; 10, 38–42; 13, 11–13; 23, 27; 24, 1–11; Jn 4, 1–41; 8, 1–11; 11, 1–5; 12, 2–8; 19, 25; 20, 1–18; Apd 1, 14;
puošimasis: 1 Pt 3, 3–5;
uždaviniai: 1 Kor 11, 3–15; 1 Tes 4, 3; 1 Tim 2, 15; Tit 2, 3–5; 1 Pt 3, 1–2.
Murmėjimas prieš Dievą: Lk 15, 2; 19, 7; Jn 6, 41–43; 1 Kor 10, 10; Fil 2, 14; Jud 16.

N

Narsumas: Mt 26, 45; Mk 10, 32–34; Jn 18, 4–9; Apd 7, 54; 20, 22–24; 21, 13; 27, 21–26; 2 Kor 4, 8–10; 11, 23–27.
Našlė –
Bažnyčios tarnyboje: 1 Tim 5, 5–9; 1 Kor 7, 8; 1 Tim 5, 3.8;

Naino: Lk 7, 12;
palyginimas: Lk 18, 1–8;
skatikas: Mk 12, 42–44; Lk 21, 2–4.
Naujoji Sandora: Lk 22, 20; 2 Kor 3, 6; Žyd 7, 22; 8, 6–12; 10, 16.28;
Neapykanta: Lk 14, 26; Jn 7, 7; 12, 25; 15, 23; Rom 9, 13; 1 Jn 2, 9–11; 3, 15; 4, 20.
Nedėkingumas: Lk 17, 17; 2 Tim 3, 2.
Negailestingumas: Mt 18, 28–30; 25, 41–46; Lk 10, 30–32; 16, 20; Rom 1, 31; Jok 2, 13.
Neklusnumas: Apd 7, 39; Rom 2, 5–8; Ef 2, 2; 2 Tes 1, 8–10; 3 Jn 9.
Neraugintos duonos dienos: Mt 26, 17; Mk 14, 1.12; Lk 22, 1.7; Apd 12, 3; 1 Kor 5, 8.
Neregiai –
dvasios: Mt 6, 22; 15, 14; 23, 16; Lk 6, 39; 11, 34; 2 Pt 1, 9; Apr 3, 17;
kūno: Mt 9, 27–31; 12, 22; 15, 30; 20, 29–34; 21, 14; Mk 8, 22–26; 10, 46–52; Lk 6, 39; 14, 13.21; 18, 35–43; Jn 9, 1–41.
Nesantaika: Mt 12, 25; Rom 1, 29; 1 Kor 3, 3; 6, 6; 2 Kor 12, 20; Gal 5, 19; Fil 2, 3; 2 Tim 2, 14.23; Jok 3, 14–17; 4, 1.
Nešališkumas: Mt 22, 16; Mk 12, 14; Lk 20, 21; Rom 2, 11; 1 Tim 5, 21; Jok 2, 1–13.
Neteisingumas: Mt 23, 14; Lk 16, 11; 1 Kor 6, 9; 2 Pt 2, 16.
Netikėjimas –
padariniai: Mk 16, 16; Jn 3, 18.36; 8, 24; 12, 48; Rom 11, 20; Ef 5, 6;
priežastys: Mt 13, 15; Lk 16, 27–31; Jn 3, 19; 5, 44–47; 8, 42–47; 10, 24–26; 12, 37–43; Apd 3, 17; 13, 45; 1 Kor 15, 34; 1 Tim 1, 13.
Neturto dvasia: Mt 5, 3; 8, 20; 10, 9; 15, 3; Mk 6, 8; 10, 21; Lk 6, 20; 9, 3.58; 10, 4; 18, 22; 2 Kor 8, 9.
Nuodėmė –
atleidimas: Mt 6, 12; 9, 2; Lk 7, 48; Kol 1, 14; 1 Jn 1, 7–10; 2, 2;

bausmė: Rom 1, 18; 2, 6.8; 6, 21; Gal 6, 7; Kol 3, 25; 2 Pt 2, 3–6.9;
dangaus keršto šaukianti: Jok 5, 4;
kilmė: Jn 15, 21.24; Rom 5, 12; Jok 1, 13–15; 1 Jn 3, 8;
mirtinoji: Mt 5, 22; 10, 15; Lk 10, 12; 12, 47; Jn 19, 11; 1 Jn 5, 16;
prisipažinimas: Mt 3, 6; Mk 1, 5; Apd 19, 18; Jok 5, 15; 1 Jn 1, 9;
progų vengimas: Mt 5, 29; 18, 8; Mk 9, 43–47; Jok 4, 4;
šventajai Dvasiai: Mt 12, 31; Mk 3, 28; Lk 12, 10; Apd 7, 51; Žyd 6, 4–6; 10, 26.

Nuolankumo dvasia –
pavyzdžiai: Mt 3, 11; 8, 8; 11, 29; 20, 28; Mk 1, 7; 10, 45; Lk 1, 38.48; 3, 16; 22, 26; Jn 13, 1–15; Ef 3, 8;
raginimai: Mt 11, 29; 18, 1–4; 20, 26; Mk 9, 35; Lk 14, 11; 18, 14; 22, 26; Rom 11, 20; 12, 3.16; 1 Kor 4, 6; Fil 2, 3; Kol 3, 12;
vertė: Mt 5, 3; 11, 25; 18, 4; 19, 14; Gal 6, 2; Jok 1, 9; 4, 6.10; 1 Pt 5, 5.

Nusidėjėliai: Mt 9, 10–13; Mk 2, 15–17; Lk 5, 29–32; 7, 36–50; 15, 2.

Nuteisinimas –
padariniai: Rom 3, 24; 8, 10.29; 1 Kor 6, 11; Ef 2, 5; Tit 3, 5; 2 Pt 1, 4;
reikalas: Rom 1, 18–3, 20;
sąlygos: Mt 7, 21; Mk 16, 15; Lk 13, 5; Rom 3, 28; Žyd 11, 6; Jok 2, 24.

P

Pagonių pašaukimas tikėti: Mt 8, 11; Lk 13, 29; Jn 10, 16; Apd 10, 1–11.18; 15, 7–11; Rom 11, 11–32; Ef 3, 1–7; Kol 1, 24–27.

Pagundos –
kilmė: Mt 4, 1–11; Lk 22, 31; Jn 13, 2; Apd 5, 3; Rom 7, 23; 2 Kor 12, 7–9; Ef 6, 11–17; 1 Tes 3, 5; Jok 1, 13; 1 Pt 5, 8;
nauda: Jok 1, 2.4.12; 1 Pt 1, 6;

pavojus: Mt 6, 13; 26, 41; Mk 14, 38; Lk 8, 13; 11, 4; 22, 40; 1 Tim 6, 9; 2 Pt 2, 9.
Paguoda: Mt 5, 5; Rom 5, 3; 2 Kor 1, 4; 7, 6; 1 Tes 3, 7; 4, 18.
Pakantumas: Mt 7, 1; 13, 24–30; Mk 9, 38; Lk 6, 37; 9, 49; 13, 6–9; Jn 8, 1–11; Rom 14, 15; 2 Kor 2, 5–11; Gal 6, 1; Ef 4, 2; Kol 3, 13; Jok 4, 11.
Pamokslas nuo kalno: Mt 5–7.
Papiktinimai: Mt 5, 29; 17, 27; 18, 6–9; Mk 9, 42–47; Lk 17, 1; Rom 14, 13–16.20; 16, 17; 1 Kor 8, 9–13; 10, 32; 2 Kor 6, 3.
Paprastumas: Mt 10, 16; 11, 25; 18, 3; Lk 10, 21.
Pareiga: Lk 17, 10; Rom 13, 5; 1 Kor 7, 3; 9, 16; Ef 5, 21; Kol 3, 18–25; 2 Pt 1, 13.
Paruzija: žr. Jėzaus Kristaus antrasis atėjimas.
Pasaulio kunigaikštis (šėtonas): Lk 4, 6; Jn 12, 31; 14, 30; 16, 11; 1 Kor 2, 6–8; Ef 2, 2.
Pasaulio pabaiga: Mt 24; Mk 13; Lk 21; žr. Jėzaus Kristaus antrasis atėjimas.
Pasaulis –
Dievui priešiškas: Lk 16, 30; Jn 12, 31; 14, 30; 1 Kor 2, 8; 2 Kor 4, 4; Gal 1, 6; Ef 2, 2; 1 Jn 5, 19;
žmonių buveinė: Mt 13, 38; Mk 14, 9; 16, 15; Jn 11, 9; 13, 1; 17, 11; 18, 36; Rom 1, 8; Ef 2, 12; Kol 1, 16; 1 Tim 6, 7.
Pasididžiavimas: Rom 5, 2.11; 1 Kor 1, 31; 4, 7; 2 Kor 10, 17; Gal 6, 14; Jok 1, 9.
Pasitenkinimas: Lk 3, 14; Fil 4, 11; 1 Tim 6, 8; Žyd 13, 5.
Pasitikėjimas Dievu –
pagrindas: Mt 6, 8.32; Jn 16, 33; 1 Tim 4, 10; 2 Tim 1, 12; Žyd 4, 16; 1 Pt 5, 7; 1 Jn 3, 21;
pavyzdžiai: Mt 9, 2.21; 15, 22–28; Lk 5, 4–9.
Pasiuntinybė: Mt 10, 16; 15, 24; Lk 1, 19.26; 4, 18; Jn 1, 6; 4, 34; 14, 26; 17, 18; Apd 3, 26; 9, 17; 12, 11; 22, 21; Rom 8, 3; 10, 15; 1 Kor 1, 17; Gal 4, 6; 1 Jn 4, 14.
Paskutinė vakarienė: žr. Velykų vakarienė.
Pasninkas –
pavyzdžiai: Mt 4, 2; 9, 14; Mk 2, 18–20; Lk 4, 2; 5, 33–35; Apd 21, 24;

tikslas: Mt 6, 16–18; 17, 20; Mk 9, 29; Lk 2, 37; 18, 12.14; Apd 13, 2–3; 14, 23.

Pašaukimas į išganymą –

izraelitų: Rom 9, 6–13.24; 11, 1–32; 15, 8;

pagonių: Apd 15, 7–9; Rom 9, 24; 11, 11–32; Ef 3, 6–9; Kol 1, 25–27;

visų žmonių: Mt 20, 16; 22, 14; Gal 1, 15; Ef 1, 18; 2, 4–10; 1 Tim 2, 4; 1 Pt 2, 9.

Pašvęsti asmenys: Mt 27, 53; Mk 8, 38; Lk 1, 76; 9, 26; Apd 3, 21; 10, 22; Rom 1, 7; 8, 27; 12, 13; 1 Kor 1, 2; 1 Tes 4, 7; 2 Tim 1, 9; 2 Pt 3, 2; Apr 14, 10.

Patepimo apeiga: Mt 26, 6–13; Mk 6, 13; 14, 3–9; Lk 7, 36–50; Jn 12, 1–8; Apd 10, 38; Jok 5, 14; 1 Jn 2, 20.

Pavydas: Mt 20, 9–15; Mk 15, 10; Lk 15, 25–30; Jn 3, 26; Rom 1, 29; 13, 13; 1 Kor 3, 3; Gal 5, 19–21.26; Fil 1, 15; Jok 4, 2; 1 Pt 2, 1.

Pavyzdys –

blogas: Mt 18, 6; 1 Kor 8, 9–12; 2 Pt 2, 6; Jud 7;

geras: Mt 5, 14–16; Jn 13, 15; Rom 12, 11; 15, 19; 2 Kor 8, 21; Fil 2, 15; 1 Tes 4, 11; 1 Tim 4, 15; Tit 2, 6–8; Jok 3, 13; 1 Pt 2, 12.

Pergalė: Jn 16, 33; Rom 12, 21; 1 Jn 2, 13; 4, 4; 5, 4; Apr 2, 7.11.17.26–28; 3, 5.12.21; 5, 5; 6, 2; 15, 2; 21, 7.

Persekiojimai: Mt 5, 10–12; Jn 15, 20; 16, 1–4; Rom 8, 35; 1 Kor 4, 12; 2 Kor 4, 9–12; 12, 10; 2 Tes 1, 4; 2 Tim 3, 12.

Piktinimasis (fariziejų): Mt 9, 3; 13, 56; Mk 15, 2; Lk 7, 34; Jn 6, 60.

Piktosios dvasios –

buvimas: Mt 25, 41; Lk 10, 18; Ef 6, 12; Jok 2, 19; 4, 7; 1 Pt 5, 8; 2 Pt 6, 4; Jud 6;

veikimas: Mt 4, 3–11; 8, 31; 13, 19; Mk 1, 13; 4, 15; 8, 32; Lk 4, 1–13; 8, 12; 23, 3.31; Jn 8, 44; 13, 2; 14, 30; Apd 5, 3; 13, 8; 26, 18; 1 Kor 7, 5; 2 Kor 2, 11; 4, 3; 11, 3.14; Ef 2, 1; 6, 11–13; Kol 1, 12; 1 Tes 2, 18; 3, 5; 1 Pt 5, 8; 1 Jn 3, 8–10; Apr 2, 10; 20, 7.

Piktžodžiavimas –
Dievui: Mt 12, 31; 27, 39–44; Mk 3, 28; Lk 12, 10; 23, 39–42; Jn 10, 33; Rom 2, 24; 1 Kor 12, 3; Kol 3, 8; Apr 13, 6; 16, 11;
šventajai Dvasiai: Mt 12, 31; Mk 3, 28; Lk 12, 10.
Pirmavaizdžiai iš ST: Apd 7, 44; Rom 5, 14; 15, 4; 1 Kor 10, 6.11; Žyd 11, 19.
Pirmenybės siekimas: Mt 18, 1–5; Mk 9, 33–37; Lk 9, 46–48; 22, 24–30.
Pokylis: Mt 22, 1–14; 23, 6; Mk 6, 21; 12, 39; Lk 5, 29; 14, 7–24; Jn 12, 1–3; 13, 2; Apr 19, 9.
Pragaras –
amžinas: Mt 3, 12; 25, 41.46; Mk 9, 42–47; Lk 3, 17; 16, 19–26; 2 Tes 1, 7–9; Apr 14, 11; 20, 9;
tikras: Mt 5, 29; 10, 28; 18, 9; 25, 41; Mk 9, 46; 2 Pt 2, 4; Apr 21, 8.
Prakeikimas: Mt 21, 19; Mk 11, 12–14; Rom 9, 3; Gal 1, 8.
Pranašai –
netikrieji: Mt 7, 15; 24, 11; Lk 6, 26; Apd 13, 6; 1 Tim 4, 2; 2 Pt 2, 1–22; 1 Jn 4, 1;
NT: Apd 11, 27; 13, 1; 15, 32; 1 Kor 12, 28; Ef 2, 20; 3, 5; 4, 11;
ST: Mt 5, 12.17; 7, 12; 13, 17; 22, 40; 23, 37; Lk 1, 71; 2, 36; 16, 31; Apd 10, 43.
Pražūtis, amžinoji: Mt 3, 12; 18, 8; 25, 41.46; Mk 9, 43–47; 16, 16; Lk 13, 17; 16, 23; Žyd 10, 27; 2 Pt 2, 4; Jud 6; Apr 19, 20; 20, 9; 21, 8.
Predestinacija: Mt 25, 34; Lk 10, 20; Jn 10, 28; Rom 8, 29; 9, 14–23; Ef 1, 4; 5, 11; 1 Tim 2, 1; 2 Tim 1, 9; 2, 19; Jok 1, 18.
Priesaika: Mt 5, 33–37; 23, 16–22; Žyd 6, 13–17; 7, 20–22; Jok 5, 12.
Priešų meilė –
įsakymas: Mt 5, 44; Mk 11, 25; Lk 6, 27–35; Rom 12, 14.17–20; Ef 4, 26; 1 Tes 5, 15; 1 Pt 3, 9;
pavyzdžiai: Mt 26, 50; Lk 23, 34; Apd 7, 60; 1 Kor 4, 12.

Prietarai: Apd 13, 6; 19, 19.
Prievaizdas: Mt 20, 8; Lk 8, 3; 16, 1–8; 1 Kor 4, 2; Gal 4, 2; 1 Pt 4, 10.
Prisikėlimas iš numirusių –
būklė: Mt 22, 24–30; Mk 12, 19–25; Lk 20, 28–36; 1 Kor 15, 35–44.51; Fil 3, 21; Kol 3, 4; 1 Jn 3, 2;
žr. Jėzaus Kristaus prisikėlimas;
tikrumas: Mt 22, 30–32; Mk 12,26; Lk 20, 37; Jn 5, 28; 6, 39; 11, 24; Apd 17, 18.31–34; 23, 6; 24, 15; 26, 8; Rom 8, 11; 1 Kor 6, 14; 15, 12–22; 2 Kor 1, 9; 4, 14; 1 Tes 4, 13–17; Apr 20, 12.

R

Ramybė: Lk 2, 14; 24, 36; Jn 14, 27; Rom 1, 7; 5, 1; Ef 4, 3; žr. Taika, Taikingumas.
Rankų uždėjimas –
laiminant: Mt 9, 18; 19, 13; Mk 5, 23; 7, 32; Lk 4, 40; 13, 12;
šventinant: Apd 6, 5; 8, 17; 13, 3; 19, 6; 1 Tim 4, 14; 5, 22; 2 Tim 1, 6.
Rašto aiškintojai –
įspėjimai jiems: Mt 23, 13–33; Mk 12, 38–40; Lk 11, 45–54; 20, 45–47;
Jėzaus priešai: Mt 9, 3; 12, 38; 15, 1; 26, 57; 27, 41.
Raugas: Mt 16, 6.11; Mk 8, 14; Lk 12, 1; 1 Kor 5, 6–8; Gal 5, 9.
Raugės: Mt 13, 24–30.36–43.
Raupsuotieji: Mt 8, 1–4; 10, 8; 11, 5; Mk 1, 40–45; Lk 4, 27; 5, 12–16; 17, 11–19.
Ryžtingumas: Mt 6, 24; 8, 19–22; 10, 37; 19, 21; Lk 9, 57–62; 11, 23; 14, 26; 1 Kor 5, 4; 2 Kor 4, 7–12; Gal 1, 14; 2, 11; 5, 1–4.
Rojus: Lk 23, 43; 2 Kor 12, 4; Apr 2, 7; 22, 1–5.
Romumas (švelnumas): Mt 5, 5; 11, 29; Lk 22, 64; Gal 6, 1; Ef 4, 2; Kol 3, 12; 1 Tim 6, 11; Tit 3, 2; Jok 1, 21; 1 Pt 3, 15.

Rūstybė –
Dievo: Mt 3, 7; Jn 3, 36; Rom 1, 18; 2, 5; Ef 2, 3; 5, 6; 1 Tes 2, 16; 5, 9;
žmogaus: Mt 5, 22; Ef 4, 26.31; Kol 3, 8; 1 Tim 2, 8; Jok 1, 19.

S

Sadukiejai: Mt 3, 7; 22, 23; Mk 12, 18; Lk 20, 27; Apd 4, 1–5; 5, 17; 23, 8.
Samariečiai: Lk 9, 52; 10, 33–37; 17, 16; Jn 4, 9; 8, 48.
Santuoka –
intymumas: 1 Kor 7, 3–7; 1 Tes 4, 3–4; 1 Pt 3, 7;
nesuardomumas: Mt 5, 32; 19, 4–6; Mk 10, 4–12; Lk 16, 18; Rom 7, 2; 1 Kor 7, 10–16.39;
šventumas: 1 Kor 7, 7.14; Ef 5, 23–32; 1 Tes 4, 3–8; Žyd 13, 4.
Savęs pažinimas: Mt 7, 3–5; Lk 6, 41; 1 Kor 11, 31.
Savigarba, krikščionio: Rom 5, 2; 8, 17; 1 Kor 6, 15.19; 12, 27; Gal 4, 7; Ef 5, 30; Kol 3, 4; 1 Tes 2, 12; 1 Pt 1, 18.23; 4, 14; 1 Jn 3, 1–3; Jok 2, 5.
Savitvarda –
pareiga: Mt 5, 30; 18, 8; Mk 9, 43; Rom 6, 10–13; 8, 12; 12, 1; 1 Kor 9, 27; Gal 5, 16; Ef 4, 17–24; Kol 3, 5; 1 Pt 1, 13; 4, 7;
vaisiai: Rom 6, 8; 1 Kor 9, 25; Kol 3, 3.
Sąžinė –
bloga: Mt 27, 3; Jn 8, 7–9; 1 Tim 1, 19;
gera: 2 Kor 1, 12; 1 Tim 1, 19; 2 Tim 4, 7; 1 Pt 3, 15; 1 Jn 3, 19.
Sėjėjas: Mt 13, 3–9.18–23; Mk 4, 1–9.13–20; Lk 8, 4–8.11–15.
Sekimas Jėzumi Kristumi: žr. Jėzaus Kristaus sekimas.
Sėkla: Mt 13, 4.19.24.38; Mk 4.14.27.31; Lk 8, 5–15; 1 Kor 15, 36–38; 2 Kor 9, 10.
Sekmadienis: Mt 28, 1; Lk 24, 1; Jn 20, 1; Apd 20, 7; 1 Kor 16, 2; Apr 1, 10.
Seniūnai: Mt 16, 21; 26, 3, Mk 8, 31; 14, 53; Lk 9, 22; Apd 4, 5.

Siela: Mt 6, 33; 10, 28; 22, 32; Lk 10, 42; 12, 31; Jn 3, 16; 12, 25; 2 Kor 5, 1; 12, 15; Gal 6, 8.
Sinagoga: Mt 4, 23; 6, 2; 9, 35; 10, 17; Mk 1, 21–23.39; Lk 4, 15; 8, 41; Jn 9, 22; Apd 9, 2–9; 13, 14; 22, 19; 26, 11; Apr 2, 9; 3, 9.
Skaistybė: žr. Tyrumas.
Skaistykla: Mt 12, 32; 1 Kor 3, 11–15.
Smerkimas: Mt 7, 1–5; Lk 6, 37; Rom 2, 1–3; 14, 4.10–13; 1 Kor 4, 5; Jok 4, 11.
Sportas (analogijos): 1 Kor 6, 12–20; 9, 24–27; 2 Kor 6, 7; 10, 4; Fil 3, 12–14; 1 Tim 4, 8; 2 Tim 2, 5; Apr 2, 17; 3, 5.12.
Stropumas –
klausyti Dievo: Mt 2, 14; 12, 41.46–50; Mk 3, 31–35; Lk 1, 38; 8, 19–21; 11, 28; Apd 9, 6;
padėti žmonėms: Lk 10, 30–37; 1 Kor 9, 19–23; 2 Kor 8, 14; Gal 6, 2; Fil 4, 5; 1 Tes 5, 15; Tit 3, 1; Žyd 13, 1; Jok 2, 15–17.
Susimąstymas: Mt 3, 2.7–10; 4, 17; 6, 6; 14, 23; 26, 36; Mk 1, 15.35; 6, 46; Lk 1, 80; 3, 7–9; 4, 2.42; 5, 16; 6, 12; 10, 39; 15, 17; Jn 11, 54; Apd 10, 9; Gal 1, 17; Jok 1, 25.
Susitaikinimas: Mt 5, 23–26; 6, 14; 18, 35; Mk 11, 25; Lk 12, 58; Rom 12, 20; Ef 4, 26.31; Kol 3, 13; 1 Tes 5, 15; 1 Pt 3, 9.
Sutuoktinių pareigos: 1 Kor 7, 3–5; Ef 5, 21–33; Kol 3, 18; 1 Pt 3, 1–7.
Sutvirtinimo sakramentas: Apd 1, 5; 8, 14–17; 19, 1–7; Ef 1, 13; Žyd 6, 2.
Suvedžiotojai: Mt 18, 6.10–14; 24, 11; Mk 9, 42; Lk 17, 1; 1 Jn 4, 1; Jud 4; Apr 17, 1–6.
Svetimavimas: Mt 5, 27; 15, 19; 19, 9; Rom 7, 3; 1 Kor 6, 9.
Svetingumas: Rom 12, 13; 1 Tim 2, 2; Žyd 13, 2; 1 Pt 4, 9.

Š

Šalpa: Lk 12, 33; 16, 9; Apd 4, 34; 6, 1–6; 20, 35; 1 Kor 16, 1; 2 Kor 8, 14; 9, 6–15; 1 Tim 6, 17–19; Žyd 13, 16; Jok 2, 15; 1 Jn 3, 17; žr. Artimo šelpimas.

Šeima –
vaikai: Mt 15, 4–6; Mk 7, 10–13; Ef 6, 1–3; Kol 3, 20; 1 Tim 5, 4;
vyras: 1 Kor 11, 3; Ef 5, 25–33; Kol 3, 19; 1 Pt 3, 7;
žmona: Ef 5, 22–24.33; Kol 3, 18; 1 Pt 3, 1.
Šeštadienis (šabas): Mt 12, 1–13; Mk 2, 25–3, 5; Lk 6, 1–10; 13, 10–17; 14, 1–6; 23, 56; Jn 5, 1–18; 7, 14–24; Žyd 3, 1; 4, 1–11.
Šėtonas –
parblokštas: Lk 10, 18; Jn 12, 31; 16, 11; Kol 2, 15;
suvedžiotojas: Mk 4, 15; Lk 22, 3; Jn 13, 27; Apd 5, 3; 2 Kor 2, 11; 2 Tes 2, 9; Apr 12, 9.
Šmeižtas: Mt 5, 11; Rom 1, 30; 2 Kor 12, 20; Ef 4, 31; 1 Tim 3, 11; Jok 4, 11; 1 Pt 3, 16; 2 Pt 2, 1.12.
Šventasis Raštas –
aiškinimas: Mt 22, 29; Lk 24, 27.32; Apd 8, 30.35; 2 Pt 1, 20; 3, 16; Apr 13, 18; 17, 9;
kilmė: Mt 22, 31; 2 Tim 3, 16; Žyd 1, 1; 2 Pt 1, 20; 3, 15.
Šventykla –
dvasinė: Jn 4, 21; 1 Kor 6, 18–20; 2 Kor 6, 16; Ef 2, 20–22; 1 Pt 2, 4;
mokestis: Mt 17, 24–27;
prekiautojų išvarymas: Mt 21, 12; Mk 11, 15–17; Lk 19, 45; Jn 2, 13–17;
ST: Mt 4, 5; 12, 6; 24, 1; Mk 13, 3; Lk 2, 24–38; 4, 9; 18, 10; 21, 5; 22, 52; Apd 4, 1; 24, 6; 25, 8.
Šventoji Dvasia –
atėjimas: Lk 1, 35; 2, 25; 3, 22; Jn 7, 39; 16, 13; Apd 2, 1–4; 10, 45; 15, 8; 19, 6; Rom 8, 9.16.26; 1 Kor 6, 19; 14, 2; Gal 4, 6; 1 Pt 1, 12;
Dievas: Mt 28, 19; Apd 5, 3; 1 Kor 2, 10; 3, 16; 12, 4–11;
iš Tėvo ir Sūnaus: Jn 15, 26; 16, 14;
nuodėmės jai: Mt 12, 31; Mk 3, 28; Lk 12, 10; Apd 7, 51;
pasirodymai: Mt 3, 16; Mk 1, 10; Lk 3, 22; Jn 1, 32; Apd 2, 1–4;
vaisiai: Gal 5, 22;

veikimas: Mt 10, 20; Jn 15, 26; 16,13–14; Rom 8,26; 1 Kor 2, 10; 12, 11; Tit 3, 5; Žyd 3, 7; 2 Pt 1, 21.
Šventosios vietos: Mt 4, 5; 24, 15; 27, 53; Apd 6, 13; Apr 11, 2.
Šviesa –
Dievas: 1 Tim 6, 16; 1 Jn 1, 5; Apr 22, 5;
Kristus: Lk 1, 79; 2, 32; Jn 1, 4.9; 3, 19; 8, 12; 9, 5; 12, 35.46; Apr 21, 22;
šviesos vaikai: Jn 12, 36; Ef 5, 8; 1 Tes 5, 5.

T

Taika –
su visais žmonėmis: Mt 5, 23–26; 6, 14; 18, 35; Lk 12, 58; Ef 4, 26.31; Kol 3, 12; 1 Pt 3, 9;
tarp krikščionių: Apd 2, 42; 4, 32; Rom 15, 5; 1 Kor 1, 10; Fil 2, 2; 1 Pt 3, 8.
Taikingumas: Mt 5, 9; Lk 9, 50; Rom 12, 18; 2 Kor 13, 11; Ef 4, 3; 1 Tes 5, 13; 2 Tim 2, 22; Tit 3, 2; Žyd 12, 14; Jok 3, 17; 1 Pt 3, 8.
Talentai: Mt 18, 24; 25, 14–28.
Tamsa, dvasinė: Rom 13, 12; Ef 4, 18; 5, 8.11; 1 Pt 2, 9; 1 Jn 1, 6; 2, 9.
Tarnavimas Dievui: Mt 6, 24; Lk 16, 13; Rom 12, 11; Žyd 12, 28.
Tarnavimo dvasia: Mt 20, 28; Mk 10, 45; Jn 13, 12–15.
Tarnybos: Rom 12, 7; 1 Kor 7, 17.20.24; 1 Pt 4, 11.
Tautų vienybė Kristuje: 1 Kor 7, 19; 10, 1–13; 12, 13; 2 Kor 11, 22; Gal 3, 28; Apr 7, 9.
Teismas –
pomirtinis asmeninis: Mt 25, 30; Lk 16, 22; Rom 2, 5–8; 14, 10.12; 1 Kor 3, 8; 11, 31; 2 Kor 5, 10; Gal 6, 8; Žyd 9, 27; Jok 2, 13;
visuotinis (paskutinis): Mt 12, 36; 13, 41–43; 16, 27; 26, 64; Mk 14, 62; Jn 12, 48; 1 Kor 3, 13; 4, 5; 2 Pt 2, 4; 1 Jn 4, 17; Jud 6.14; Apr 11, 18; 20, 12.
Teisumas: Mt 3, 15; 5, 6.10; 6, 33; Rom 1, 17; 2, 13; 3, 22.25; 4, 3.6.13; 14, 17; 2 Kor 3, 9; Fil 3, 6; 2 Tim 3, 16; 1 Jn 2, 29.

Testamentas: Gal 3, 15; Žyd 9, 16.
Tėvai: žr. Šeima.
„Tėve mūsų“: Mt 6, 9–13; Lk 11, 1–4.
Tiesa: Jn 1, 14.17; 14, 16; 15, 26; 16, 13; 18, 37; Ef 1, 13; Kol 1, 5; 1 Tim 2, 4; 3, 15; 2 Tim 2, 15; Jok 1, 18; 1 Jn 4, 6.
Tiesumas: Mt 5, 37; 10, 16; Lk 20, 21; Rom 12, 9; 2 Kor 1, 12; Ef 4, 25; Jok 5, 12; 1 Pt 2, 1.
Tikėjimas –
galybė: Mt 17, 20; 21, 21; Mk 9, 22; 16, 17; Lk 18, 41; Jn 7, 38; 11, 26; 14, 12; Apd 3, 16; Rom 1, 16;
išpažinimas: Mt 10, 32; Mk 8, 38; Lk 9, 26; 12, 8; Rom 1, 16; 10, 9; 1 Tim 5, 8; 6, 12–14; 2 Tim 2, 12; Žyd 4, 14; 10, 23; 13, 15; 1 Jn 4, 15;
reikalingumas: Mk 16, 16; Jn 3, 36; 6, 29; 8, 24; Apd 4, 12; 16, 30; Žyd 11, 6; 1 Pt 5, 9; 1 Jn 3, 23; 5, 1.10.12.
Tikėjimo praradimas –
įspėjimai: Mt 7, 15; 24, 5; Apd 20, 29; 2 Kor 11, 3.13; Gal 1, 6; Kol 2, 8.18; 2 Tes 2, 2; 1 Tim 1, 19; 5, 15; 6, 21; 2 Tim 2, 17; Žyd 3, 12; 12, 15; 13, 9; 2 Jn 7–11;
vaisiai: 2 Tes 2, 8; Žyd 6, 4; 10, 26; 2 Pt 2, 15.
Tikslas, gyvenimo: Mt 4, 10; 22, 37.39; Jn 17, 3; Apd 17, 26; 1 Kor 10, 31; Fil 3, 14; 1 Tes 4, 3; 5, 9; 1 Tim 2, 4; 1 Pt 5, 10; Apr 1, 8.
Tyrumas: Mt 5, 8.27–30; Rom 12, 1; 2 Kor 7, 1; Gal 5, 22; Ef 1, 4; 1 Tes 4, 3; Apr 7, 14; 22, 14.
Tobulumo siekimas: Mt 5, 48; 19, 21; Lk 6, 40; Rom 12, 2; 1 Kor 15, 58; 2 Kor 7, 1; 13, 11; Ef 4, 15.23; Fil 1, 9–11; 3, 12; 1 Tes 4, 1–3.7; 5, 23; 2 Tim 3, 16; Žyd 12, 14; 1 Pt 1, 14–16.
Tradicija ir Šventasis Raštas: Jn 20, 30; 21, 25; Apd 16, 4; 1 Kor 11, 2; 2 Tes 2, 15; 2 Tim 1, 13; 2, 2; 3, 14; 1 Jn 2, 24.
Trejybė (Dievo Asmenų): Mt 3, 16; 28, 19; Mk 1, 10; Jn 14, 16; 15, 26; Apd 2, 33; Rom 8, 11; 2 Kor 13, 13; Ef 2, 18; 1 Pt 1, 2; (1 Jn 5, 7).
Trimitas: 1 Kor 15, 52; 1 Tes 4, 16; Apr 8, 2.6–13; 9, 1–21; 11, 15–19.

Tūkstantmečio karalystė: Apr 20, 4.7.
Turtas –
bendrumas: Apd 2, 44; 4, 32–37;
pareigos: 1 Tim 6, 17–19; Jok 1, 10; 1 Jn 3, 17;
pavojai: Mt 6, 24; 19, 23–26; Mk 10, 23–25; Lk 6, 24; 16, 19–31; 1 Tim 6, 9; Jok 5, 1–6.
Turto geismas: Lk 12, 15; 1 Kor 6, 9; Ef 5, 5; Kol 3, 5; 1 Tim 6, 10; Žyd 13, 5; Jok 4, 1–3; 2 Pt 2, 3.
Tuščiagarbiai: Mt 20, 20; 23, 5–7; Mk 10, 35; Lk 11, 43; 22, 24; Jn 12, 43; Rom 12, 16; Gal 5, 26.
Tvirtumas: Mt 10, 22; Mk 13, 13; Lk 21, 19; 2 Tim 1, 7; Žyd 10, 36–38; Jok 1, 12; Apr 2, 10.

U

Ugnis –
išbandymo: 1 Pt 1, 7; 4, 12;
meilės: Lk 12, 49; 24, 32;
pragaro: Mt 13, 41; 18, 8; 25, 41; Mk 9, 43–48; Žyd 10, 26; Jud 7; Apr 19, 20; 20, 9;
teismo: 1 Kor 4, 2–5; Jok 5, 3; Apr 8, 5;
Šventosios Dvasios: Mt 3, 11; Lk 3, 16; Apd 2, 3.
Užkietėjimas, nusidėjėlio: Mt 11, 20–24; 12, 32.43; 23, 37; Mk 4, 16; Lk 10, 13–15; 23, 39; Jn 12, 37; Apd 7, 51–58; Rom 2, 4; 9, 27; 11, 8; 2 Kor 4, 3; Apr 2, 21; 9, 21; 16, 9.
Užmokestis už geruosius darbus: Mt 5, 12.46; 10, 10; Mk 10, 21; Lk 14, 13; Rom 6, 23; Jok 5, 4.
Užuojauta: Mt 9, 36; 14, 14; 15, 32; Mk 6, 34; 8, 2; Lk 7, 13; 10, 33; 15, 20; Rom 12, 15; Žyd 4, 15; 5, 2; 1 Jn 3, 17; Jud 22.

V

Vagys: Mt 24, 43; Lk 12, 39; Ef 4, 28; 1 Tes 5, 2; 2 Pt 3, 10; Apr 16, 15.
Vaikai –
meilė jiems: Mt 19, 13–15; Mk 10, 13–16; Lk 18, 15–17;

pareigos: Mt 15, 4; 19, 19; Mk 7, 10; 10, 29; Lk 18, 20; Ef 6, 1–3; Kol 3, 20.
Vainikas, pergalės: 1 Kor 9, 25; Fil 4, 1; 1 Tes 2, 19; 2 Tim 2, 5; 4, 8; Jok 1, 12; 1 Pt 5, 4; Apr 2, 10; 3, 11; 6, 2.
Valstybės valdžia: Mt 22, 15–21; Mk 12, 13–17; Lk 20, 20–26; Rom 13, 1–7; 1 Tes 5, 12; 1 Tim 2, 2; Tit 3, 1; Žyd 13, 17; 1 Pt 2, 13.
Vargšų globa: Apd 6, 1–3; 2 Kor 8, 4–7; Gal 2, 10; 1 Tim 5, 16.
Veidmainystė: Mt 6, 5; 7, 5; 23, 13–33; Lk 12, 1–3; 22, 48; 1 Tim 4, 2; 1 Pt 2, 1.
Velykų vakarienė: Mt 26, 20; Mk 14, 17; Lk 22, 14; Jn 13, 2; 1 Kor 5, 7; 11, 23–26.
Velnias: žr. Šėtonas, Piktosios dvasios.
Vergai: Jn 8, 33–35; 1 Kor 7, 21; Gal 3, 28; Ef 6, 5–8; Kol 3, 11.22–24; 4, 11; 1 Tim 6, 1; Tit 2, 9; Fm 15.
Vestuvių puota: Mt 22, 1–14; Lk 14, 15–24; Apr 21, 2.9.
Vidinis žmogus: Mt 23, 26; Mk 7, 23; 2 Kor 4, 16; Gal 5, 16; Ef 3, 16; 1 Pt 3, 4.
Vieningumas: Jn 10, 30; Apd 2, 42; 4, 32; Rom 12, 16; 15, 5; 1 Kor 1, 10; 12, 4–11; Ef 4, 2–6.13; Fil 2, 2; 1 Pt 3, 8.
Viešpats –
Dievas: Mt 5, 33; 11, 25; Mk 1, 2; 5, 19; Lk 1, 6.9.28.38; 4, 18;
Kristus: Mt 7, 21; 21, 3; Mk 11, 3; Lk 5, 8.12; 7, 13; 9, 54.61; 10, 1.39.41; 12, 42; Jn 4, 11; 8, 11; 13, 25; Apd 1, 21; 7, 59; 9, 17; 10, 36; 1 Kor 1, 2; 3, 5; Fil 2, 10.
Viltis –
objektas: Lk 12, 32; Jn 14, 2; Rom 5, 2–5; 8, 24; Gal 5, 5; Žyd 11, 1; 1 Pt 1, 13; 2 Pt 3, 9;
vertingumas: Rom 15, 13; 1 Kor 13, 13; Žyd 3, 6; 4, 16; 6, 19; 1 Jn 3, 3.
Vyresnieji –
bažnyčių: Apd 11, 30; 14, 23; 15, 2.23; 20, 17; Tit 1, 5; Jok 5, 14; 1 Pt 5, 1; 2 Jn 1; 3 Jn 1;
danguje: Apr 4, 10; 5, 8.14; 11, 16; 19, 4.

Vyro pareigos –
religinės: 1 Kor 16, 13; 1 Tim 2, 8; Tit 2, 2;
santuokinės: 1 Kor 7, 3–5; 11, 2.7–12; Ef 5, 25–33; Kol 3, 19; 1 Pt 3, 7.
Visagalybė –
Dievo: Mt 19, 26; Mk 10, 27; Lk 1, 37; Ef 3, 20; Apr 16, 7;
Kristaus: Mt 28, 18; Mk 16, 17; Jn 1, 3; 5, 19.21; 1 Kor 8, 6; Kol 1, 16; Žyd 1, 2; 2, 10.
Visažinumas –
Dievo: Mt 6, 4; 21, 2; Mk 2, 8; 14, 13; Lk 22, 10; Jn 1, 47; 2, 25; 16, 30; Apd 15, 8; Rom 8, 27;
Kristaus: Mt 11, 27; Mk 2, 8; 3, 2; 8, 17; 9, 33; 12, 15; Lk 10, 22; 21, 20; 22, 34; Jn 1, 47; 4, 16; 6, 65; 21, 17; Kol 2, 3.
Vyskupai: Apd 20, 28; 1 Kor 4, 1; 1 Tim 1, 6; 3, 1–7; 4, 14; Tit 1, 5–9; 1 Pt 5, 1–4.

Ž

Žemės keleiviai: 2 Kor 5, 6; Žyd 11, 13; 1 Pt 2, 11.
Žemiškieji rūpesčiai: Mt 6, 25–34; 13, 22; Mk 4, 18; Lk 8, 14; 12, 22–31; Apd 20, 34; 1 Kor 4, 12; Fil 4, 6; 1 Tim 3, 4.11; 5, 4.8.
Žydai –
atsivertimas: Apd 2, 36–41; Rom 11, 1–32;
užkietėjimas: Mt 13, 13–15; Apd 28, 24–27; Rom 2, 5; 10, 21; 2 Kor 3, 14.
Žyniavimas: Apd 8, 9–24; 13, 6; 19, 17.
Žmogus –
baimė: Mt 5, 11; 10, 28.33; Mk 8, 38; Lk 12, 4; Apd 4, 19; 2 Tim 1, 8; 1 Pt 3, 14;
garbingumas: Apd 17, 28; 1 Kor 6, 15–20; 2 Kor 6, 16; Žyd 1, 14; 2, 6–8; Jok 3, 9; 2 Pt 1, 4;
paskirtis: Mt 4, 10; 18, 14; 22, 37.39; Jn 17, 3; Apd 17, 26; 1 Kor 6, 20; 1 Tes 4, 3; 5, 9; 1 Tim 2, 4; 1 Jn 3, 2.
Žvėrys, apokaliptiniai: Apr 11, 7; 13, 1–18.

VARDŲ RODYKLĖ

Ši rodyklė apima NT asmenvardžius ir vietovardžius. Kilmėvardžiai paprastai pateikiami kaip vietovardžiai (pvz., elamiečiai – Elamas); Šventajame Rašte ne kartą genties pradininko asmenvardis vartojamas ir kaip visos genties ar teritorijos vardas (pvz., patriarcho Jokūbo sūnų vardai). Sutrumpinimai: ap. – apaštalas; įl. – įlanka; j. – jūra; k. – kalnas; kr. – kraštas; m. – miestas; s. – sala, sūnus; sr. – sritis; u. – upė.

A

Aaronas: Lk 1, 5; Apd 7, 40; Žyd 5, 4; 7, 11; 9, 4.
Abadonas: Apr 9, 11.
Abelis: Mt 23, 35; Lk 11, 51; Žyd 11, 4; 12, 24.
Abija –
a. Jėzaus protėvis: Mt 1, 7;
b. Aarono palikuonis: Lk 1, 5.
Abjataras, žydų kunigas: Mk 2, 26.
Abilenė, sr.: Lk 3, 1.
Abraomas: Mt 1, 1.2.17; 3, 9; 8, 11; 22, 32; Mk 12, 26; Lk 1, 55.73; 3, 8.34; 13, 16.28; 16, 22–31; 19, 9; 20, 37; Jn 8, 33–58; Apd 3, 13.25; 7, 2–8; 7, 16.17.32; 13, 26; Rom 4, 1–25; 9, 7; 11, 1; 2 Kor 11, 22; Gal 3, 6–18.29; 4, 22; Žyd 2, 16; 6, 13–15; 7, 1–10; 11, 8–12.17; Jok 2, 21–23; 1 Pt 3, 6.
Achaikas: 1 Kor 16, 17.
Achaja: Apd 18, 12.27; 19, 21; Rom 15, 26; 1 Kor 16, 15; 2 Kor 1, 1; 9, 2; 11, 10; 1 Tes 1, 7.8.

Achazas: Mt 1, 9.
Achimas: Mt 1, 14.
Adomas: Lk 3, 38; Rom 5, 12–21; 1 Kor 15, 22.45–49; 1 Tim 2, 13–14; Jud 14.
Adramitija, m.: Apd 27, 2.
Adrija, j.: Apd 27, 27.
Agabas: Apd 11, 28; 21, 10.
Agripa: Apd 25, 13–26, 32.
Akvilas: Apd 18, 2.18.26; Rom 16, 3; 1 Kor 16, 19; 2 Tim 4, 19.
Aleksandras –
a. Rufo brolis, Simono (e) s.: Mk 15, 21;
b. kunigų šeimos narys: Apd 4, 6;
c. Efezo žydas: Apd 19, 33;
d. atsimetęs krikščionis: 1 Tim 1, 20; 2 Tim 4, 14.
Aleksandrija, m.: Apd 18, 24; 27, 6; 28, 11.
Alfiejus –
a. ap. Jokūbo (c) tėvas: Mt 10, 3; Mk 3, 18; Lk 6, 15; Apd 1, 13 (žr. Klopas)
b. ap. Levio tėvas: Mk 2, 14.
Alyvų k.: Mt 21, 1; 26, 30; Mk 11, 1; 14, 26; Lk 19, 37; 21, 37; 22, 39; Jn 18, 1; Apd 1, 12.
Amfipolis, m.: Apd 17, 1.
Aminadabas: Mt 1, 4; Lk 3, 33.
Ampliatas: Rom 16, 8.
Ananijas –
a. Jeruzalės krikščionis: Apd 5, 1–11;
b. Damasko krikščionis: Apd 9, 10–19; 22, 12–13;
c. vyriausiasis kunigas: Apd 23, 2; 24, 1.
Anas: Lk 3, 2; Jn 18, 12.24; Apd 4, 6.
Andriejus, ap.: Mt 4, 18; 10, 2; Mk 1, 16.29; 3, 18; 13, 3; Lk 6, 14; Jn 1, 40.44; 6, 8; 12, 22; Apd 1, 13.
Andronikas: Rom 16, 7.
Antiochija, m. –
a. Sirijos: Apd 6, 5; 11, 19.27; 13, 1; 14, 26; 15, 22–23.30.35; 18, 22; Gal 2, 11;
b. Pisidijos: Apd 13, 14; 14, 19.21–23; 2 Tim 3, 11.

Antipas: Apr 2, 13.
Antipatridė, m.: Apd 23, 31.
Apelis: Rom 16, 10.
Apfija: Fm 2.
Apolas: Apd 18, 24–19, 1; 1 Kor 1, 12; 3, 4.6.22; 4, 6; 16, 12; Tit 3, 13.
Apolionas: Apr 9, 11.
Apolonija, m.: Apd 17, 1.
Arabija, kr.: Apd 2, 11; Gal 1, 17; 4, 25.
Aramas: Mt 1, 4.
Archelajas: Mt 2, 22.
Archipas: Kol 4, 17; Fm 2.
Areopagas: Apd 17, 19.22.
Aretas: 2 Kor 11, 32.
Arimatėja, m.: Mt 27, 57; Mk 15, 43; Lk 23, 51; Jn 19, 38.
Aristarchas: Apd 19, 29; 20, 4; 27, 2; Kol 4, 10; Fm 24.
Aristobulas: Rom 16, 10.
Arnis: Lk 3, 33.
Artemas: Tit 3, 12.
Artemidė: Apd 19, 24–35.
Asas, m.: Apd 20, 13–14.
Aseras: Lk 2, 36; Apr 7, 6.
Asinkritas: Rom 16, 14.
Atalija, m.: Apd 14, 25.
Atėnai, m.: Apd 17, 15–34; 18, 1; 1 Tes 3, 1.
Augustas –
a. Romos imperatorius (gr. *Augustos*): Lk 2, 1;
b. Romos imperatoriaus titulas (gr. *Sebastos*): Apd 25, 21.25; 27, 1.
Avių vartai Jeruzalėje: Jn 5, 2.
Azija: Apd 2, 9; 6, 9; 16, 6; 19, 10–22.26; 20, 4.16.18; 21, 27; 24, 19; 27, 2; Rom 16, 5; 1 Kor 16, 19; 2 Kor 1, 8; 2 Tim 1, 15; 1 Pt 1, 1; Apr 1, 4.
Azotas, m.: Apd 8, 40.

B

Baalas: Rom 11, 4.
Babilonas, m.: 1 Pt 5, 13; Apr 14, 8; 16, 19; 17, 5; 18, 2–21.
Babilonija, kr.: Mt 1, 11.17; Apd 7, 43.
Balaamas: 2 Pt 2, 15; Jud 11; Apr 2, 14.
Balakas: Apr 2, 14.
Baltramiejus: Mt 10, 3; Mk 3, 18; Lk 6, 14; Apd 1, 13.
Barabas: Mt 27, 15–17.20–26; Mk 15, 6–15; Lk 23, 17–25; Jn 18, 40.
Barachijas: Mt 23, 35.
Barakas: Žyd 11, 32.
Barjėzus: Apd 13, 6–12.
Barnabas Juozapas, apaštalų bendradarbis: Apd 4, 36; 9, 27; 11, 22–30; 12, 25; 13, 1–3.43–51; 14, 3–20; 15, 2.36–39; Gal 2, 1–9.13; Kol 4, 10.
Barsabas –
a. Juozapas Justas: Apd 1, 23;
b. Judas, žydas krikšč.: Apd 15, 22.
Bartimiejus: Mk 10, 46.
Beliaras: 2 Kor 6, 15.
Belzebulas: Mt 10, 25; 12, 24.27; Mk 3, 22; Lk 11, 15.18.19.
Benjaminas: Apd 13, 21; Rom 11, 1; Fil 3, 5; Apr 7, 8.
Berėja m.: Apd 17, 10.13; 20, 4.
Berenikė: Apd 25, 13.23; 26, 30.
Betanija, m. –
a. prie Jeruzalės: Mt 21, 17; 26, 6; Mk 11.11.12; 14.3; Lk 19, 29; 24, 50; Jn 11, 1.18; 12, 1;
b. prie Jordano: Jn 1, 28.
Betfagė, m.: Mt 21, 1; Mk 11, 1; Lk 19, 29.
Betliejus, m.: Mt 2, 1.5–8.16; Lk 2, 4.15; Jn 7, 42.
Betsaida, m.: Mt 11, 21; Mk 6, 45; 8, 22; Lk 9, 10; 10, 13; Jn 1, 44; 12, 21.
Betzata: Jn 5, 2.
Bitinija, Romos provincija: Apd 16, 7; 1 Pt 1, 1.
Blastas: Apd 12, 20.

Boanerges: Mk 3, 17.
Boazas: Mt 1, 5; Lk 3, 32.
Bosoras: 2 Pt 2, 15.

C

Cezarėja, m. –
a. Pilypo: Mt 16, 13; Mk 8, 27;
b. Palestinos: Apd 8, 40; 9, 30; 10, 1.24; 11, 11; 12, 19; 18, 22; 21, 8.16; 23, 23–35; 24, 1; 25, 1–13.
Chaldėja, kr.: Apd 7, 4.
Charanas, m.: Apd 7, 2.4.
Chijas, m.: Apd 20, 15.
Chlojė: 1 Kor 1, 11.
Chorazinas, m.: Mt 11, 21; Lk 10, 13.
Chuzas: Lk 8, 3.

D

Dailioji prieplauka: Apd 27, 8.
Dalmanuta, sr.: Mk 8, 10.
Dalmatija, sr.: 2 Tim 4, 10.
Damaridė: Apd 17, 34.
Damaskas, m.: Apd 9, 1–25; 22, 5–6.11; 26, 12.20; 2 Kor 11, 32; Gal 1, 17
Danielius: Mt 24, 15.
Dekapolis, sr.: Mt 4, 25; Mk 5, 20; 7, 31.
Demas: Kol 4, 14; 2 Tim 4, 10; Fm 24.
Demetrijas –
a. Efezo auksakalys: Apd 19, 24–27.38;
b. vietinės bažnyčios veikėjas: 3 Jn 12.
Derbė, m.: Apd 14, 6.20; 16, 1; 20, 4.
Dionizijas: Apd 17, 34.
Dioskūrai: Apd 28, 11.
Diotrefas: 3 Jn 9.
Dovydas: Mt 1, 1.6.17.20; 9, 27; 12, 3.23; 15, 22; 20, 30.31; 21, 9.15; 22, 42–45; Mk 2, 25; 10, 47.48; 11, 10; 12, 35–

37; Lk 1, 27.32.69; 2, 4.11; 3, 31; 6, 3; 18, 38.39; 20, 41–44; Jn 7, 42; Apd 1, 16; 2, 25–34; 4, 25; 7, 45; 13, 22.34–36; 15, 16; Rom 1, 3; 4, 6; 11, 9; 2 Tim 2, 8; Žyd 4, 7; 11, 32; Apr 3, 7; 5, 5; 22, 16.
Druzila: Apd 24, 24.
Dvynys: Jn 11, 16; 20, 24; 21, 2.
Dzeusas: Apd 14, 12–13.

E

Eberas: Lk 3, 35.
Efezas, m.: Apd 18, 19–24; 19, 1.17.28.34.35; 20, 16–17; 21, 29; 1 Kor 15, 32; 16, 8; Ef 1, 1; 1 Tim 1, 3; 2 Tim 1, 18; 4,12; Apr 1, 11; 2, 1.
Efraimas, m.: Jn 11, 54.
Egėjo j.: Apd 17, 14.
Egiptas, kr.: Mt 2, 13–15.19; Apd 2, 10; 7, 9–40; 13, 17; Žyd 3, 16; 8, 9; 11, 26–27; Jud 5; Apr 11, 8.
Elamas, sr.: Apd 2, 9.
Eleazaras: Mt 1, 15.
Eliakimas:
a. Abijudo sūnus: Mt 1, 13
b. Melėjo sūnus: Lk 3, 30
Eliezeras: Lk 3, 29.
Elijas: Mt 11, 14; 16, 14; 17, 3–4.10–12; 27, 47–49; Mk 6, 15; 8, 28; 9, 4.5.11–13; 15, 35–36; Lk 1, 17; 4, 25.26; 9, 8.19.30.33; Jn 1, 21.25; Rom 11, 2; Jok 5, 17.
Elijudas: Mt 1, 14–15.
Elimas: Apd 13, 8.
Eliziejus: Lk 4, 27.
Elmadamas: Lk 3, 28.
Elzbieta: Lk 1, 5–57.
Emanuelis: Mt 1, 23.
Emoras: Apd 7, 16.
Enas: Lk 3, 38.
Enėjas: Apd 9, 33.34.

Enonas, m.: Jn 3, 23.
Epafroditas: Fil 2, 25; 4, 18.
Epafras: Kol 1, 7; 4, 12; Fm 23.
Epenetas: Rom 16, 5.
Erastas –
a. Pauliaus bendradarbis: Apd 19, 22;
b. Korinto iždininkas: Rom 16, 23; 2 Tim 4, 20.
Erodas –
a. Didysis: Mt 2, 1–22; Lk 1, 5;
b. Agripa: Apd 12, 1.6.19–23;
c. tetrarchas: Mt 14, 1–6; Mk 6, 14–22; 8, 15; Lk 3, 1.19; 8, 3; 9, 7–9; 13, 31; 23, 7–15; Apd 4, 27; 13, 1.
Erodiada: Mt 14, 3.6; Mk 6, 17–22; Lk 3, 19.
Erodionas: Rom 16, 11.
Esromas: Mt 1, 3; Lk 3, 33.
Etiopija, kr.: Apd 8, 27.
Eubulas: 2 Tim 4, 21.
Eufratas, u.: Apr 9, 14; 16, 12.
Eunikė: Apd 16, 1; 2 Tim 1, 5.
Eutichas: Apd 20, 9.
Evodija: Fil 4, 2.
Ezavas: Rom 9, 13; Žyd 11, 20; 12, 16.
Ezekijas: Mt 1, 9–10.

F

Falekas: Lk 3, 35.
Fanuelis: Lk 2, 36.
Faras: Mt 1, 3; Lk 3, 33.
Febė: Rom 16, 1.
Feliksas: Apd 23, 24.26; 24, 1–21.
Feniksas, m.: Apd 27, 12.
Festas: Apd 24, 27; 25, 1–26, 32.
Figelas: 2 Tim 1, 15.
Filadelfai, m.: Apr 1, 11; 3, 7.
Filemonas: Fm 1.

Filetas: 2 Tim 2, 17.
Filipai, m.: Apd 16, 12; 20, 6; Fil 1, 1; 1 Tes 2, 2.
Filologas: Rom 16, 15.
Finikija, kr.: Apd 11, 19; 15, 3; 21, 2.
Flegontas: Rom 16, 14.
Fortūnatas: 1 Kor 16, 17.
Frygija, kr.: Apd 2, 10; 16, 6; 18, 23.

G

Gabata: Jn 19, 13.
Gabrielius: Lk 1, 19.26.
Gadara, m.: Mt 8, 28.
Gadas: Apr 7, 5.
Gajus –
a. makedonietis: Apd 19, 29; 20, 4.
b. korintietis: Rom 16, 23; 1 Kor 1, 14;
c. Jono laiško adresatas: 3 Jn 1.
Galatija, sr.: Apd 16, 6; 18, 23: 1 Kor 16, 1; Gal 1, 2; 2 Tim 4, 10; 1 Pt 1, 1.
Galilėja, sr.: Mt 2, 22; 3, 13; 4, 12–25; 15, 29; 17, 22; 19, 1; 21, 11; 26, 32; 27, 55; 28, 7–16; Mk 1, 9–39; 3, 7; 6, 21; 7, 31; 9, 30; 14, 28; 15, 41; 16, 7; Lk 1, 26; 2, 4.39; 3, 1; 4, 14.31; 5, 17; 8, 26; 17, 11; 23, 5–55; 24, 6; Jn 1, 43; 2, 1.11; 4, 3–54; 6, 1; 7, 9–52; 12, 21; 21, 2; Apd 1, 11; 9, 31; 10, 37; 13, 31.
Galilėjos ež.: žr. Genezareto ež.
Galionas: Apd 18, 12–17.
Gamalielis: Apd 5, 34–40; 22, 3.
Gaza, m.: Apd 8, 26.
Gedeonas: Žyd 11, 32.
Genezaretas, lyguma: Mt 14, 34; Mk 6, 53.
Genezareto ež. (Galilėjos, Tiberiados ež.): Mt 4, 18; 15, 29; Mk 1, 16; 7, 31; Lk 5, 1; 8, 26; Jn 6, 1.23; 21, 1.
Geraza (Gergeza), m.: Mk 5, 1; Lk 8, 26.37.
Getsemanė: Mt 26, 36; Mk 14, 32.
Gogas: Apr 20, 8.

Golgota, k.: Mt 27, 33; Mk 15, 22; [Lk 23, 33]; Jn 19, 17.
Gomora, m.: Mt 10, 15; Rom 9, 29; 2 Pt 2, 6; Jud 7.
Graikija: Apd 20, 2.
Gražieji vartai: Apd 3, 2.10.

H

Hagara: Gal 4, 24–25.
Hakeldamách: žr. Kraujo sklypas.
Harmagedonas: Apr 16, 16.
Henochas: Lk 3, 37; Žyd 11, 5; Jud 14.
Hermas: Rom 16, 14.
Hermis –
a. graikų dievas: Apd 14, 12;
b. Romos krikščionis: Rom 16, 14.
Hermogenas: 2 Tim 1, 15.
Heslis: Lk 3, 25.
Hierapolis, m.: Kol 4, 13.
Himenėjas: 1 Tim 1, 20; 2 Tim 2, 17.

I

Idumėja, kr.: Mk 3, 8.
Ieva: 2 Kor 11, 3; 1 Tim 2, 13–15.
Ikonijus, m.: Apd 13, 51; 14, 1.19–21; 16, 2; 2 Tim 3, 11.
Ilyrija, sr.: Rom 15, 19.
Isacharas: Apr 7, 7.
Ispanija: Rom 15, 24.28.
Italija: Apd 10, 1; 18, 2; 27, 1.6; Žyd 13, 24.
Iturėja, sr.: Lk 3, 1.
Izaijas: Mt 3, 3; 4, 14; 8, 17; 12, 17; 13, 14; 15, 7; Mk 1, 2; 7, 6; Lk 3, 4; 4, 17; Jn 1, 23; 12, 38–41; Apd 8, 28.30; 28, 25; Rom 9, 27–29; 10, 16.20; 15, 12.
Izaokas: Mt 1, 2; 8, 11; 22, 32; Mk 12, 26; Lk 3, 34; 13, 28; 20, 37; Apd 3, 13; Rom 9, 7–10; Gal 4, 28; Žyd 11, 9–20; Jok 2, 21.

J

Jayras: [Mt 9, 18–26]; Mk 5, 22; Lk 8, 41.
Jambras: 2 Tim 3, 8.
Janajas: Lk 3, 24.
Janas: 2 Tim 3, 8.
Jaretas: Lk 3, 37.
Jasonas: Apd 17, 5–9; Rom 16, 21.
Jechonijas: Mt 1, 11–12.
Jeftė: Žyd 11, 32.
Jeremijas: Mt 2, 17; 16, 14; 27, 9.
Jerichas, m.: Mt 20, 29; Mk 10, 46; Lk 10, 30; 18, 35; 19, 1; Žyd 11, 30.
Jeruzalė, m.: Mt 2, 1.3; 3, 5; 4, 25; 5, 35; 15, 1; 16, 21; 20, 17.18; 21.1.10; 23, 37; Mk 1, 5; 3, 8.22; 7, 1; 10, 32.33; 11, 1–27; 15, 41; Lk 2, 22–45; 4, 9; 5, 17; 6, 17; 9, 31–53; 10, 30; 13, 4–34; 17, 11; 18, 31; 19, 11.28; 21, 20.24; 23, 7.28; 24, 13–52; Jn 1, 19; 2, 13.23; 4, 20–45; 5, 1.2; 7, 25; 10, 22; 11, 18.55; 12, 12; Apd 1, 4.8; 2, 14; 4, 5.16; 5, 16.28; 6, 7; 8, 1.27; 9, 2–28; 10, 39; 11, 2–27; 12, 25; 13, 13–31; 15, 2.4; 16, 4; 19, 21; 20, 16.22; 21, 4–31; 22, 5–18; 23, 11; 24, 11; 25, 1–24; 26, 4–20; 28, 17; Rom 15, 19–31; 1 Kor 16, 3; Gal 1, 17.18; 2, 1; 4, 25.26; Žyd 12, 22; Apr 3, 12; 21, 2.10.
Jesė, Dovydo tėvas: Mt 1, 5–6; Lk 3, 32; Apd 13, 22; Rom 15, 12.
Jezabelė: Apr 2, 20.
Jėzus, Mesijo protėvis: Lk 3, 29.
Jėzus Justas: Kol 4, 11.
Joana: Lk 8, 3; 24, 10.
Joananas: Lk 3, 27.
Joatamas: Mt 1, 9.
Jobas: Jok 5, 11.
Jobedas: Mt 1, 5; Lk 3, 32.
Joda: Lk 3, 26.
Joelis: Apd 2, 16.

Jokūbas –
a. ST patriarchas: Mt 1, 2.15.16; 8, 11; 22, 32; Lk 1, 33; 3, 34; 13, 28; 20, 37; Jn 4, 5–6.12; Apd 3, 13; 7, 8.12, 32.46; Rom 9, 13; 11, 26; Žyd 11, 9.20–21.
b. Judo tėvas: Lk 6, 16; Apd 1, 13.
c. Alfiejaus s.: Mt 10, 3; Mk 3, 18; Lk 6, 15; Apd 1, 13;
d. Jėzaus brolis: Mt 13, 55; 27, 56; Mk 6, 3; 15, 40; Lk 24, 10; Apd 12, 17; 15, 13; 21, 18; 1 Kor 15, 7; Gal 1, 19; 2, 9.12; Jok 1, 1; Jud 1;
e. Vyresnysis, Zebediejaus s., ap.: Mt 4, 21; 10, 2; 17, 1; 20, 20–24; 26, 37; Mk 1, 19.29; 3, 17; 5, 37; 9, 2; 10, 35–41; 13, 3; 14, 33; Lk 5, 10; 6, 14; 8, 51; 9, 28.54; Jn 21, 2; Apd 1, 13; 12, 2;
f. Juozapo tėvas: Mt 1, 15–16; Jn 4, 5.

Jokūbo šulinys (Samarijoje): Jn 4, 5.

Jona –
a. ST pranašas: Mt 12, 39–41; 16, 4.17; Lk 11, 29–32;
b. Simono Petro tėvas: Mt 16, 17 (žr. Jonas).

Jonas –
a. Krikštytojas: Mt 3, 1–17; 4, 12; 9, 14; 11, 2–15; 14, 1–12; 16, 14; 17, 13; 21, 25.32; Mk 1, 1–9.14; 2, 18; 6, 14–29; 8, 28; 11, 30; Lk 1, 525.57–63; 3.1–22; 5, 33; 7, 18–30; 9, 7–9; 11, 1; 20, 4; Jn 1, 19–34; 3, 22–36; 4, 1; Apd 1, 5.22; 10, 37; 11, 16; 13, 24–25; 18, 25; 19, 3.4;
b. ap., Zebediejaus s., Jokūbo brolis: Mt 4, 21; 10, 2; 17, 1; 20, 20–24; 26, 37; Mk 1, 19.29; 3, 17; 5, 37; 9, 2.38; 10, 35–41; 13, 3; 14,33; Lk 5, 10; 6, 14; 8, 51; 9, 28.49.54; 22, 8; Jn 1, 35; 13, 23–24; 18, 15–16; 19, 26–27; 20, 3–10; 21, 7.20–25; Apd 1, 13; 3, 1–11; 4, 13; 8, 14; 12, 2; Gal 2,9; Apr 1, 1.4.9; 22, 8;
c. kunigų šeimos narys: Apd 4, 6;
d. Morkus, evangelistas (žr. Morkus): Apd 12, 12.25; 13, 5.13; 15, 37.
e. Simono Petro tėvas: Jn 1, 42; 21, 15.16.17 (žr. Jona)

Jopė, m.: Apd 9, 36–38.43; 10, 5.23.32; 11, 5.13.

Joramas: Mt 1, 8.
Jordanas, u.: Mt 3, 5–6; 3, 13; 4, 15.25; 19, 1; Mk 1, 5.9; 3, 8; 10, 1; Lk 3, 3; 4, 1; Jn 1, 28.
Jorimas: Lk 3, 29.
Josechas: Lk 3, 26.
Jozė: žr. Juozapas (d).
Jozuė: Apd 7, 45; Žyd 4, 8.
Judas –
a. Jokūbo (a) s.: Mt 1, 2.3; 2, 6; Lk 3, 33; Žyd 7, 14; Apr 5, 5; 7, 5;
b. Jėzaus protėvis: Lk 3, 30;
c. Tadas, ap.: Mt 10, 3; Mk 3, 18; Lk 6, 16; Apd 1, 13; Jn 14, 22;
d. Jėzaus „brolis": Mt 13, 55; Mk 6, 3; Jud 1;
e. Iskarijotas: Mt 10, 4; 26, 14–16.25.47; 26, 25; 27, 3–5; Mk 3, 19; 14, 10–11.43; Lk 6, 16; 22, 3–6.16; 22, 3–6.21–23.47–48; Jn 6, 71; 12, 4; 13, 2.21–30; 14, 22; 17, 12; 18, 23; Apd 1, 16–20;
f. Barsabas: Apd 15, 22.27.32;
g. Damasko krikščionis: Apd 9, 11;
h. Galilėjietis, sukilėlių vadas: Apd 5, 37.
Judėja: Mt 2, 1.5.22; 3, 1.5; 4, 25; 19, 1: 24, 16: Mk 1, 5; 3, 7; 10, 1; Lk 1, 5.65; 2, 4; 3, 1; 4, 44; 5, 17; 6, 17; 7, 17; 21, 21; 23, 5; Jn 3, 22; 4, 3.47.54; 7, 1–3; 11, 7; Apd 1, 8; 2, 9.14; 8, 1; 9, 31; 10, 37; 11, 1; 12, 19; 15, 1; 21, 10; 26, 20; 28, 21; Rom 15, 31; 2 Kor 1, 16; Gal 1,22; 1 Tes 2, 14.
Judėjos kalnynas: Lk 1, 39.
Julija: Rom 16, 15.
Julijus: Apd 27, 1.3.
Junija: Rom 16, 7.
Juozapas –
a. patriarchas: Jn 4, 5; Apd 7, 9–18; Žyd 11, 21–22; Apr 7, 8;
b. du Jėzaus protėviai: Lk 3, 24.30;
c. Jėzaus globėjas: Mt 1, 16.18–25; 2, 13–15.19–23; Lk 1, 27; 2, 4–6.41–51; 3, 23; Jn 1, 45;

d. Jėzaus „brolis" (Jozė): Mt 13, 55; 27, 56; Mk 6,3; 15, 40.47;
e. Arimatietis: Mt 27, 57–60; Mk 15, 43–47; Lk 23, 50–53; Jn 19, 38–42;
f. levitas iš Kipro: žr. Barnabas;
g. kandidatas į Judo vietą: žr. Barsabas.

Juozapatas: Mt 1, 8.

Justas –
a. Barsabas: Apd 1, 23;
b. Ticijus: Apd 18, 7;
c. Jėzus: Kol 4, 11.

K

Kafarnaumas, m.: Mt 4, 13; 8, 5; 9, 1; 11, 23; 17, 24; Mk 1, 21; 2, 1; 9, 33; Lk 4, 23.31; 7, 1; 10, 15; Jn 2, 12; 4, 46; 6, 17.24.59.

Kainamas: Lk 3, 36–37.

Kainas: Žyd 11, 4; 1 Jn 3, 12; Jud 11.

Kajafas: Mt 26, 3.57; Lk 3, 2; Jn 11, 49.51; 18, 13–14.24–28; Apd 4, 6.

Kana, m.: Jn 2, 1.11; 4, 46; 21, 2.

Kanaanas, kr.: Apd 7, 11; 13, 19.

Kandakė: Apd 8, 27.

Kapadokija, sr.: Apd 2, 9; 1 Pt 1, 1.

Karpas: 2 Tim 4, 13.

Kauda, s.: Apd 27, 16.

Kedronas, u.: Jn 18, 1.

Kefas: Jn 1, 42; 1 Kor 1, 12; 3, 22; 9, 5; 15, 5; Gal 1, 18; 2, 9–14; žr. Petras.

Kenchrėja, m.: Apd 18, 18; Rom 16, 1.

Kilikija, m.: Apd 6, 9; 15, 23.41; 21, 39; 22, 3; 23, 34; 27, 5; Gal 1, 21.

Kipras, s.: Apd 4, 36; 11, 19–20; 13, 4; 15, 39; 21, 3.16; 27, 4.

Kirėnė, m.: Mt 27, 32; Lk 23, 26; Apd 2, 10.

Kišas: Apd 13, 21.

Klaudija: 2 Tim 4, 21.

Klaudijus –
a. imperatorius: Apd 11, 28; 18, 2;
b. Lisijas, tribūnas: 23, 26; 24, 22.
Klemensas: Fil 4, 3.
Kleopas: Lk 24, 18.
Klopas, Marijos (b) vyras: tapatus **Alfiejui** (žr. Alfiejus): Jn 19, 25.
Knidas, m.: Apd 27, 7.
Kolosai, m.: Kol 1, 2.
Korė: Jud 11.
Korintas, m.: Apd 18, 1.11; 19, 1; 1 Kor 1, 2; 2 Kor 1, 1.23; 2 Tim 4, 20.
Komelijus: Apd 10, 1–31.
Kosas, m.: Apd 21, 1.
Kraujo dirva/sklypas: Mt 27, 8; Apd 1, 19.
Krescentas: 2 Tim 4, 10.
Kreta, s.: Apd 2, 11; 27, 7.13.21; Tit 1, 5.12.
Krispas: Apd 18, 8; 1 Kor 1, 14.
Kvartas: Rom 16, 23.
Kvirinas: Lk 2, 2.

L

Lamechas: Lk 3, 36.
Laodikėja, m.: Kol 2, 1; 4, 13.15–16; Apr 1, 11; 3, 14.
Lasėja, m.: Apd 27, 8.
Levis –
a. Jokūbo (a) sūnus: Žyd 7, 5.9; Apr 7, 7;
b. Jėzaus protėviai: Lk 3, 24.29;
c. Alfiejaus sūnus: Mk 2, 14; Lk 5, 27–29 (dar žr. Matas).
Libija, kr.: Apd 2, 10.
Lyda (ST Lodas), m.: Apd 9, 32.35.38.
Lidija: Apd 16, 14–15.40.
Likaonija, sr.: Apd 14, 6.
Lykija, sr.: Apd 27, 5.
Linas: 2 Tim 4, 21.

Lisanijas: Lk 3, 1.
Lisijas: žr. Klaudijus Lisijas.
Listra, m.: Apd 14, 6–8.21; 16, 1.2; 2 Tim 3, 11.
Liucijus –
a. Kirėnietis iš Antiochijos: Apd 13, 1;
b. krikščionis iš Korinto: Rom 16, 21.
Loidė: 2 Tim 1, 5.
Lotas: Lk 17, 28–32; 2 Pt 2, 7.
Lozorius –
a. palyginimo veikėjas: Lk 16, 20–25;
b. Mortos ir Marijos brolis: Jn 11, 1–15.39–43; 12, 1–2.9–11.17.
Lukas: Kol 4, 14: 2 Tim 4, 11; Fm 24.

M

Maatas: Lk 3, 26.
Madianas, sr.: Apd 7, 29.
Magadanas: Mt 15, 39.
Magdala: žr. Dalmanuta.
Magogas: Apr 20, 8.
Makedonija: Apd 16, 9–10; 18, 5; 19, 21–22; 20, 1–3; Rom 15, 26; 1 Kor 16, 5; 2 Kor 1, 16; 2, 13; 7, 5; 8, 1; 11, 9; Fil 4, 15; 1 Tes 1, 7.8; 4, 10; 1 Tim 1, 3.
Maleleelis: Lk 3, 37.
Malkus: [Mt 26, 51; Mk 14, 47; Lk 22, 50]; Jn 18, 10.
Malta, s.: Apd 28, 1.
Manaenas: Apd 13, 1.
Manasas: Apr 7, 6.
Marija –
a. Jėzaus Kristaus Motina: Mt 1, 16–20; 2, 11; 12, 46–47; 13, 55; Mk 3, 31–32; 6, 3; Lk 1, 26–56; 2, 5–7.16.34–35; Jn 2, 1–5.12; 19, 25–27; Apd 1, 14; Gal 4, 4;
b. Jokūbo ir Jozės motina (Klopo žmona, Jėzaus Motinos sesuo?): Mt 27, 56.61; 28, 1–10; Mk 15, 40; 16, 1–8; Lk 23, 55–56; 24, 10; Jn 19, 25;

c. Lozoriaus sesuo: Mt 26, 6–13; Mk 14, 39; Jn 11, 1–44; 12, 3–8;
d. Magdalietė: Mt 27, 56.61; 28, 1; Mk 15, 40–41.47; 16, 1.9; Lk 8, 2; 24, 10; Jn 19, 25; 20, 1–2.11–18;
e. Morkaus motina: Apd 12, 12–17;
f. Romos krikščionė: Rom 16, 6.
Matanas: Mt 1, 15.
Matas: Mt 9, 9; 10, 3; Mk 3, 18; Lk 6, 15; Apd 1, 13; (žr. Levis).
Matata: Lk 3, 31.
Matatas: Lk 3, 23.29.
Matatijas, du Jėzaus protėviai: Lk 3, 25–26.
Matūzalis: Lk 3, 37:
Medija, kr.: Apd 2, 9.
Megido k.: žr. Harmagedonas.
Melchis: Lk 3, 24.28.
Melchizedekas: Žyd 5, 6.10; 6, 20; 7, 13.11.15.17.
Melėjas: Lk 3, 31.
Melitė, s.: žr. Malta.
Mena: Lk 3, 31.
Mesopotamija, kr.: Apd 2, 9; 7, 2.
Mikalojus: Apd 6, 5.
Mykolas: Jud 9; Apr 12, 7.
Miletas, m.: Apd 20, 15.17; 2 Tim 4, 20.
Myra, m.: Apd 27, 5.
Mitilėnė, m.: Apd 20, 14.
Myzija, sr.: Apd 16, 7–8.
Mnasonas: Apd 21, 16.
Molochas, kanaaniečių Saulės dievaitis: Apd 7, 43.
Morkus, evangelistas: Apd 12, 12.25; [13, 5.13] 15, 37–39; Kol 4, 10; 2 Tim 4, 11; Fm 24; 1 Pt 5, 13; plg Jonas (d).
Morta, Lozoriaus sesuo: Lk 10, 38–42; Jn 11, 1–44; 12, 2.
Motiejus: Apd 1, 23–26.
Mozė: Mt 8, 4; 17, 3–4; 19, 7–8; 22, 24; 23, 2; Mk 1, 44; 7, 10; 9, 4–5; 10, 3–5; 12, 19.26; Lk 2, 22; 5, 14; 9, 30.33; 16, 29; 20, 28.37; 24, 27.44; Jn 1, 17.45; 3, 14; 5, 45–46; 6, 32; 7, 19.23; 8,5; 9, 28.29; Apd 6, 11; 7, 20–43; 13,

38; Rom 5, 14; 9, 15; 10, 5.19; 1 Kor 10, 2; 2 Kor 3, 7.15–16; Žyd 3, 2–6.16; 7, 14; 8, 5; 9, 19; 10, 28; 11, 23–30; 12, 11; Jud 9; Apr 15, 3.

N

Naamanas: Lk 4, 27.
Naasonas: Mt 1, 4; Lk 3, 32.
Nachoras: Lk 3, 34.
Nagajas: Lk 3, 25.
Nainas, m.: Lk 7, 11–17.
Narcizas: Rom 16, 11.
Natanaelis: Jn 1, 45–51; 21, 2.
Natanas: Lk 3, 31.
Naumas: Lk 3, 25.
Nazaretas, m.: Mt 2, 23; 4, 13; 21, 11; Mk 1, 9.24; 10, 47; Lk 1, 26; 2, 4.39.51; 4, 16; 18, 37; Jn 1, 46; 18, 5; Apd 2, 22; 4, 10; 10, 38; 22, 8; 26, 9.
Neapolis, m.: Apd 16, 11.
Neftalis: Mt 4, 13–15; Apr 7, 6.
Nerėjas: Rom 16, 15.
Neris: Lk 3, 27.
Nikanoras: Apd 6, 5.
Nikodemas: Jn 3, 1–9; 7, 50–52; 19, 39.
Nikopolis, m.: Tit 3, 12.
Nimfa: Kol 4, 15.
Ninevė, m.: Mt 12, 41; Lk 11, 30.32.
Nojus: Mt 24, 37–38; Lk 3, 36; 17, 26–27; Žyd 11, 7; 1 Pt 3, 20; 2 Pt 2, 5.

O

Olimpas: Rom 16, 15.
Ona: Lk 2, 36–38.
Onesiforas: 2 Tim 1, 16; 4, 19.
Onesimas, vergas: Kol 4, 9; Fm 10.

P

Pafas, m.: Apd 13, 6.13.
Pamfilija: Apd 2, 10; 13, 13; 14, 24; 15, 38; 27, 5.
Parmenas: Apd 6, 5.
Patara, m.: Apd 21, 1.
Patmas, s.: Apr 1, 9.
Patrobas: Rom 16, 14.
Paulius, ap. –
a. ankstyvasis gyvenimas, kilmė: Apd 22, 3 (plg. Apd 9, 11; 21, 39; Rom 11, 1); sesuo Apd 23.16; mokslas Jeruzalėje 22, 3; amatas 18, 3; pritarimas Stepono nužudymui 7, 58; 8, 1 (plg. 22, 20); krikščionių persekiotojas 8, 3; 22, 4–5; 26, 10–11 (plg. 1 Kor 15, 9; Gal 1, 13; Fil 3, 6; 1 Tim 1, 13);
b. atsivertimas: Apd 9, 3–19a; 22, 6–16; 26, 12–18;
c. ankstyvoji veikla: Arabija Gal 1, 17 a; Damaskas Apd 9, 19b–25; 26, 20a; 2 Kor 11, 32–33; Gal 1, 17b; Jeruzalė Apd 9, 26–29; 26, 20b; Gal 1, 18–19; Tarsas Apd 9, 30; Gal 1, 21; Antiochija Apd 11, 25–30; 12, 25;
d. misijos: 1-oji kelionė Apd 13, 1–14.28; Jeruzalės susirinkimas Apd 15, 1–29; Gal 2, 1–10; 2-oji kelionė Apd 15, 36–18, 23a; 3-ioji kelionė Apd 18, 23b–20, 38; grįžimas į Jeruzalę Apd 21, 1–26;
e. areštas, kalėjimas: Jeruzalėje Apd 21, 2723, 22; Cezarėjoje 23, 23–26, 32; kelionė į Romą 27;1–28, 16; Romoje 28, 17–31;
f. antrasis kalinimas: 2 Tim 4, 6–11.16–18; g. laiškai: 2 Pt 3, 15; dar žr. Saulius (b). Pergamas, m.: Apr 1, 11; 2, 12.
Pergė, m.: Apd 13, 13–14; 14, 25.
Persidė: Rom 16, 12.
Petras, ap.: Mt 4, 18; 8, 14; 10, 2; 14, 28.29; 15, 15; 16, 18–23; 17, 1–25; 18, 21; 19, 27; 26, 33–75; Mk 3, 16; 5, 37; 8, 29–33; 9, 2.5; 10, 28; 11, 21; 13, 3; 14, 29–72; 16, 7; Lk 6, 14; 22, 8, 45.51; 9, 20–33; 12, 41; 18, 28; 22, 8–61; 24, 12; Jn 1, 42.44; 13, 37; 18, 11–27; 20, 3.4; 21, 7–21; Apd 1, 13.15; 2, 14–40; 3, 1–12, 4, 1–23; 5, 3–29;

8, 14–25; 9, 32–43;10, 5–46; 11, 2–13; 12,3–18; 15, 7; Gal 2, 7.8; 1 Pt 1, 1; 2 Pt 1, 1 dar žr. Kefas.
Pilypas –
a. tetrarchas: Lk 3, 1.
b. Erodiados vyras: Mt 14, 3; Mk 6, 17.
c. apaštalas: Mt 10, 3; Mk 3, 18; Lk 6, 14; Jn 1, 43–48; 6, 5–7; 12, 21.22; 14, 8–10; Apd 1, 13;
d. diakonas: Apd 6, 5; 8, 5–13.26–40; 21, 8.
Pilotas: Mt 27, 2–65; Mk 15; Lk 3, 1; 13, 1; 23; Jn 18; 19; Apd 3, 13; 4, 27; 13, 28; 1 Tim 6, 13.
Pyras: Apd 20, 4.
Pisidija, sr.: Apd 13, 14; 14, 24.
Pontas, sr.: Apd 2, 9; 18, 2; 1 Pt 1, 1.
Porcijus: Apd 24, 27; žr. Festas.
Priska/Priskilė: Apd 18, 2.18.26; Rom 16, 3; 1 Kor 16, 19; 2 Tim 4, 19.
Prochoras: Apd 6, 5.
Ptolemaidė, m: Apd 21, 7.
Publijus: Apd 28, 7–10.
Pudentas: 2 Tim 4, 21.
Puteolai, m.: Apd 28, 13.

R

Rahaba, Jericho kekšė: Mt 1, 5; Žyd 11, 31; Jok 2, 25.
Rachelė: Mt 2, 18.
Ragaujas: Lk 3, 35.
Rama, m.: Mt 2, 18.
Raudonoji jūra: Apd 7, 36; 1 Kor 10, 1–2; Žyd 11, 29.
Rebeka: Rom 9, 10.
Refanas: Apd 7, 43.
Regijus, m.: Apd 28, 13.
Resa: Lk 3, 27.
Rodas, s.: Apd 21, 1.
Rodė: Apd 12, 13.
Roma: Apd 16, 37.38; 18, 2; 19, 21; 22, 25–29; 23, 11–27; 28, 14.16; Rom 1, 7; 2 Tim 1, 17.

Rubenas: Apr. 7, 5.
Rufas: Mk 15, 21; Rom 16, 13.
Ruta: Mt 1, 5.

S

Sadokas: Mt 1, 14.
Sala: Lk 3, 32. 35.
Salaminas, m.: Apd 13, 5.
Salatielis: Mt 1, 12; Lk 3, 27.
Salemas: Žyd 7, 1.2.
Saliamonas: Mt 1, 6.7; 6, 29; 12, 42; Lk 11, 31; 12, 27; Jn 10, 23; Apd 3, 11; 5, 12; 7, 47.
Salimas, m.: Jn 3, 23.
Salmonas: Mt 1, 4–5.
Salmonė: Apd 27, 7.
Salomė –
a. Jėzų lydėjusi moteris: Mk 15, 40; 16, 1; Jn 19, 25;
b. Erodiados duktė: Mt 14, 3–6; Mk 6, 22–28.
Samarija: Lk 17, 11; Jn 4, 4.5; Apd 1, 8; 8, 1.5–25; 9, 31; 15, 3; samariečiai Mt 10, 5; Lk 9, 52; 10, 33; 17,16, Jn 4, 9.39.40; 8, 48; Apd 8, 15–25.
Samas, s.: Apd 20, 15.
Samotrakė, m.: Apd 16, 11.
Samsonas: Žyd 11, 32.
Samuelis: Apd 3, 24; 13, 20; Žyd 11, 32.
Sapfyra: Apd 5, 1.
Sara: Rom 4, 19; 9, 9; Žyd 11, 11; 1 Pt 3, 6.
Sardai, m.: Apr 1, 11; 3, 1.4.
Sarepta, m.: Lk 4, 26.
Saronas: Apd 9, 35.
Saulius –
a. Izraelio karalius: Apd 13, 21–22;
b. ap. Paulius (gr. *Saulos*): Apd 7, 58; 8, 1.3; 9, 1–27; 11, 25.30; 12, 25; 13, 1–2.7.9; 22, 7.13; 26, 14.
Sekundas: Apd 20, 4.
Seleukija, m.: Apd 13, 4.

Semas: Lk 3, 36.
Semeinas: Lk 3, 26.
Sergijus Paulius: Apd 13, 7.
Seruchas: Lk 3, 35.
Setas: Lk 3, 38.
Sichemas, m.: Apd 7, 16.
Sidonas, m.: Mt 11, 21.22; 15, 21; Mk 3, 8; 7, 24.31; Lk 4, 26; 6, 17; 10, 13.14; Apd 12, 20; 27, 3.
Silas/Silvanas: Apd 15, 22.27.32.40; 16, 19.25.29; 17, 4.10.15; 18, 5; 2 Kor 1, 19; 1 Tes 1, 1; 2 Tes 1, 1; 1 Pt 5, 12.
Siloamas: Lk 13, 4; Jn 9, 7.11.
Simeonas –
a. Mesijo laukiąs teisusis: Lk 2, 25–35;
b. Jėzaus protėvis: Lk 3, 30;
c. Jokūbo (a) sūnus: Apr 7, 7;
d. Juodasis: Apd 13, 1.
Simonas –
a. Petras, apaštalas (žr. Petras);
b. Kananietis (Uolusis): Mt 10, 4; Mk 3, 18; Lk 6, 15; Apd 1, 13;
c. Jėzaus „brolis“: Mt 13, 55; Mk 6, 3;
d. Betanijos raupsuotasis: Mt 26, 6; Mk 14, 3;
e. Kirėnietis: Mt 27, 32; Mk 15, 21; Lk 23, 26;
f. fariziejus: Lk 7, 36–50;
g. Judo Iskarijoto tėvas: Jn 6, 71; 12, 4; 13, 2.26;
h. Samarijos burtininkas: Apd 8, 9–24;
i. odininkas: Apd 9, 43; 10, 6.17.32. Sinajus, k.: Apd 7, 30.38; Gal 4, 24.25. Sintichė: Fil 4, 2.
Sionas, k.: Mt 21, 5; Jn 12, 15; Rom 9, 33; 11, 26; Žyd 12, 22; 1 Pt 2, 6; Apr 14, 1.
Sirakūzai, m.: Apd 28, 12.
Sirija, sr.: Mt 4, 24; Lk 2, 2; Apd 15, 23.41; 18, 18; 20, 3; 21, 3; Gal 1, 21.
Sirofinikija, sr.: Mk 7, 26.
Sirtė, įl.: Apd 27, 17.
Skėvas: Apd 19, 14.
Smirna, m.: Apr 1, 11; 2, 8.

Sodoma, ST m.: Mt 10, 15; 11, 23.24; Lk 10, 12; 17, 29; Rom 9, 29; 2 Pt 2, 6; Jud 7; Apr 11, 8.
Sopatras: Apd 20, 4.
Sosipatras: Rom 16, 21.
Sostenas –
a. Korinto sinagogos vyresnysis: Apd 18, 17;
b. Pauliaus bendražygis: 1 Kor 1, 1.
Stachis: Rom 16, 9.
Steponas –
a. diakonas: Apd 6, 5; 6, 8–8, 2; 11, 19; 22, 20.
b. Korinto krikščionis: 1 Kor 1, 16; 16, 15.17.

T

Tabita: Apd 9, 36–42.
Tadas, ap.: Mt 10, 3; Mk 3, 18; dar žr. Judas (a).
Tara: Lk 3, 34.
Tarsas, m.: Apd 9, 11.30; 11, 25; 21, 39; 22, 3.
Teofilis: Lk 1, 3; Apd 1, 1.
Tercijus: Rom 16, 22.
Tertulas: Apd 24, 1.2.
Tesalonika, m.: Apd 17, 1–13; 20, 4; 27, 2; Fil 4, 16; 1 Tes 1, 1; 2 Tes 1, 1; 2 Tim 4, 10.
Teudas: Apd 5, 36.
Tiatyrai, m.: Apd 16, 14–15; Apr 1, 11; 2, 18.24.
Tiberiada: žr. Genezareto ež.
Tiberijus: Lk 3, 1.
Tichikas: Apd 20, 4; Ef 6, 21; Kol 4, 7; 2 Tim 4, 12; Tit 3, 12.
Timiejus: Mk 10, 46.
Timonas: Apd 6, 5.
Timotiejus: Apd 16, 1–3; 17, 14.15; 18, 5; 19, 22; 20, 4; Rom 16, 21; 1 Kor 4, 17; 16, 10; 2 Kor 1, 1.19; Fil 1, 1; 2, 19–23; Kol 1, 1; 1 Tes 1, 1; 3, 2.6; 2 Tes 1, 1; 1 Tim 1, 2.18; 6, 20; 2 Tim 1, 2; Fm 1; Žyd 13, 23.
Tiranas: Apd 19, 9.

Tyras, m.: Mt 11, 21.22; 15, 21; Mk 3, 8; 7, 24.31; Lk 6, 17; 10, 13.14; Apd 12, 20; 21, 3.7.
Titas: 2 Kor 2, 13; 7, 6.7.13–15; 8, 6.16.23; 12, 18; Gal 2, 1.3; 2 Tim 4, 10; Tit 1, 4.
Ticijus Justas: Apd 18, 7.
Tomas: Mt 10, 3; Mk 3, 18; Lk 6, 15; Jn 11, 16; 14, 5; 20, 24–29; 21, 2; Apd 1, 13.
Trachonitidė, sr.: Lk 3, 1.
Trifena: Rom 16, 12.
Trifosa: Rom 16, 12.
Troadė, m.: Apd 16, 8.11; 20, 5.6; 2 Kor 2, 12.
Trofimas: Apd 20, 4; 21, 29; 2 Tim 4, 20.

U

Urbonas: Rom 16, 9.
Urijas: Mt 1, 6.
Užjordanė, sr.: Mt 4, 25; 19, 1; Mk 10, 1; Jn 10, 40.

Z

Zabulonas: Mt 4, 13.15; Apr 7, 8.
Zacharijas –
a. ST kunigas: Mt 23, 35; Lk 11, 51;
b. Jono Krikštytojo tėvas: Lk 1, 5–23.40.57–79; 3, 2.
Zachiejus: Lk 19, 2–8.
Zara: Mt 1, 3.
Zebediejus: Mt 4, 21; 10, 2; 20, 20; 26, 37; 27, 56; Mk 1, 19.20; 3, 17; 10, 35; Lk 5, 10; Jn 21, 2.
Zenas: Tit 3, 13.
Zuzana: Lk 8, 3.

Na264 **Naujasis** Testamentas / [iš graikų kalbos vertė Česlovas Kavaliauskas]. - Vilnius : Katalikų pasaulio leidiniai, 2006. - 1160 p.
ISBN 9955-619-91-0

UDK 22

NAUJASIS
TESTAMENTAS

2006 10 10. UAB „Katalikų pasaulio leidiniai",
Pylimo g. 27/14, 01141 Vilnius